Ligeti Miklós

Merse Pált, Rippl Rónait, Vaszaryt, Csók Istvánt stb. Az ő kezéből került ki az egész művelt világ által annyira megcsodált Anonymus szobor. A legnagyobb megtiszteltetés azonban a háború alatt érte, amikor Ferenc József megbízásából, a hadvezetőség minden tagját meg kellett örökítenie. Ezenkívül számos portrét és síremléket (Hegedüs Sándor, Elek Pál, Pucher István, Végh Károly, Rózsavölgyi, báró Stahlendorf, gróf Dessewffy stb.) készített. Alkotásaira több hazai és külföldi kitüntetést kapott. Ilyenek: Nadányi-díj (1893), Mention Honorable (Páris, 1894), kis aranyérem (München, 1905), Grand Prix (Milano, 1906), Társulati nagydíj (1906), Olasz koronarend lovagkeresztje (1907), Aranyérem (Turin, 1907), Aranyérem (London, 1908), Vaskoronarend III. oszt. (1908), Nagy állami érem (Wien, 1911), Ipolyi-díj (1913), Olasz koronarend tisztikeresztje (1913), Ferenc József-rend középkeresztje a hadiékítmény szallagján (1917), aranyérem (Iparcsarnok, 1922), Szinyei-díj (1922), aranyérem (Philadelphia (1926), Diplome de'Honore I. oszt. (Barcelona 1929), ezenkívül számos díszoklevél. Ligeti annakidején Bécsben, mint aféle szegény „szobrászművészjelölt" mellékfoglalkozásként, kerámiák gyártásával próbált anyagi helyzetén javítani. Néhány kisebb dolga felkeltette a szakértők érdeklődését, úgy, hogy elhalmozták rendelésekkel. 1913-ban Budapesten is bemutatta ezeket az ízig-vérig magyaros kerámiai modelljeit, melyekkel nagy sikert aratott. Nem sokkal később, az állami agyagipari műhely vezetésével bízták meg. L. vállalta a megbízást, de, hogy terveinek szabadabb teret nyerhessen, 1920-ban megalapította saját kerámiai gyárát, amely kizárólag magyaros szüzséjű dolgokat gyártott. A gyárat a külföld, főleg Anglia és Amerika halmozta el megrendelésekkel, azonban az akkori zavaros idők lehetetlenné tették a kalkulációt, a gyár tökéletes felszerelését és ennek következtében a rendelések teljesítését. Az úgyszólván naponként váltakozó gazdasági helyzet aztán végképpen kedvét szegte s öt évi munka után, beszüntette kerámiái gyártását. Megmaradt azonban Ligetinek egy olyan gyüjteménye, amelyből egy gyár, egy egész életen keresztül eléldegélhetne.

il conte Giulio Andrássy, ecc. Tra gli artisti: Paolo Szinyei Merse, Rippl Rónai, Vaszary, Csók, ecc. A lui si deve la celebre statua dell' „Anonimo" (notaio di Re Béla IV. d'Ungheria), che è uno dei più bei monumenti della capitale ungherese ed è generalmente ammirato. Il maggior onore però lo ebbe durante la guerra, allorchè per incarico del Sovrano, dovette eseguire il ritratto di tutti i membri del Comando Supremo. Ha eseguito inoltre numerosi ritratti e tombe (Alessandro Hegedüs, Paolo Elek, Stefano Pucher, Carlo Végh, Rózsavölgyi, barone Stahlendorf, conte Dessewffy, ecc.), che lo resero molto popolare. Ha avuto per le sue opere numerosi premi nazionali ed esteri, fra i quali menzioniamo: Premio Nadányi (1893), Mention Honorable (Paris, 1894), Piccola medaglia d'oro (Monaco, 1905), Grand Prix (Milano, 1906), Gran premio della Società di Belle Arti (1906), Croce di Cavaliere dell'Ordine della Corona d'Italia (1907), Medaglia d'oro (Torino, 1907), Medaglia d'oro (Londra, 1908), Ordine della Corona di ferro di III. classe (1908), Grande Medaglia dello Stato (Vienna, 1911), Premio Ipolyi (1913), Croce di Cavaliere ufficiale dell'Ordine della Corona d'Italia (1913), Croce Media dell'Ordine di Francesco Giuseppe (1917), Medaglia d'oro (Salone dell'Arte Industriale (1922), Premio Szinyei (1922), Medaglia d'oro (Philadelphia, 1926), Diploma d'onore di I. classe (Barcellona, 1929), e numerosissime pergamene d'onore. Ligeti, a suo tempo, a Vienna candidato a fare il „povero scultore", cercò di migliorare le proprie condizioni finanziarie fabbricando delle ceramiche. Alcuni suoi lavori minori destarono l'attenzione dei competenti, di modo che ebbe tutta una serie di ordinazioni. Nel 1913 presentò i suoi lavori a Budapest e coi suoi modelli profondamente ungheresi sia nelle forme che nei soggetti, ebbe un eccezionale successo, al punto che, non molto più tardi, gli affidarono la direzione della Fabbrica di prodotti d'argilla dello Stato. Egli accettò l'incarico, ma per dare più libero sfogo ai suoi intendimenti artistici, nel 1920 fondò una propria fabbrica di ceramiche, che produceva esclusivamente lavori di carattere ungherese. La fabbrica ebbe moltissime ordinazioni specialmente dall'Inghilterra a dall'America, ma le caotiche condizioni in cui versava allora il paese ed in genere l'economia mondiale non permisero alla fabbrica di prosperare convenientemente, per cui egli fu costretto a chiuderla. A Ligeti però è rimasta una collezione di lavori di soggetto ungherese che non trova pari.

Csókásy 23. l.

kat. Ismertebb munkái: gróf Andrássy Géza, gróf Teleky Andor mellszobra és a szegedi Pantheonban lévő gróf Mikó Imre reliefje. A debreceni reformátorok megörökítésére hirdetett pályázaton harmadik, a Gárdonyi szoborpályázaton pedig negyedik díjat nyert. Több művét a Fővárosi múzeum vásárolta meg.

LUX ELEK

az Orsz. M. Kir. Iparművészeti Iskola tanára, szül. Szepesváralján, 1894. Művészeti tanulmányait Bpesten, Brüsszelben, Londonban, Párisban, Berlinben, Münchenben és Bécsben végezte. 1914-ben Táncosnő című művét Szinyei Merse Pál vette meg, Eszményi női fej c. alkotását a király. A világháborúban katonai szolgálatot teljesített, de közben a főhadiszállásra rendelték, ahol elkészítette Krausz tábornok és Wolff Olaf fregattkapitány mellszobrát. 1919-ben az Ernst-múzeumban nagysikerű kollektív kiállítást rendezett. Ugyanebben az évben az Iparművészeti iskola tanára lett. Több műve van a bpesti Szépművészeti múzeumban, de sok dolgával a külföldi múzeumok is büszkélkednek. Egyik Táncosnője a milánói, másik Táncosnője a velencei Giovanelli múzeumban, Férfi feje Hágában, nagy Táncosnője pedig a római Capitoliumban áll. A londoni kiállításon több művét vásárolták meg. Számos portrét és síremléket is készített. Értékes alkotásaival több díjat és kitüntetést nyer.

MARGÓ EDE

szül. Bpesten, 1872. Itt és Párisban végezte tanulmányait. Hazatérve, Hannele című domborművével keltett feltűnést. Számos pályázaton vett részt és több díjat nyert. Főművei: monumentális emlékművek, síremlékek és domborművek.

MARKUP BÉLA

szül. Hámoron, 1873. Tanulmányait Bpesten végezte. 1912-ben a szentpétervári nemzetközi pályázaton, II. Sándor cár lovasszobrával a harmadik díjat nyerte el. Tanulmá-

più noti figurano: i busti del Conte Géza Andrássy e del conte Andrea Teleki, nonchè l'altorilievo del conte Emerico Mikó che si trova nel Pantheon di Szeged. Ha vinto il terzo premio al concorso per i ritratti dei grandi riformatori di Debreczen, ed il quarto premio per la statua del celebre scrittore Gárdonyi. Parecchie sue opere sono state acquistate dal Museo Municipale di Budapest.

LUX ALESSIO

scultore e professore, nato a Szepesváralja, nel 1884. Svolse i suoi studi a Budapest, Bruxelles, Londra, Parigi, Berlino, Monaco e Vienna. Nel 1914 la sua statuina „Danzetrice" venne acquistata dal celebre pittore Paolo Szinyei Merse, la „Testa di donna ideale" dal Sovrano. Durante la guerra mondiale prestò servizio militare, ma lo chiamarono ben presto al Comando Supremo, ove ebbe l'incarico di preparare i busti del generale Krausz e del Capitano di fregata Olaf Wolff. Nel 1919 ordinò al Museo Ernszt una grande esposizione collettiva. Nello stesso anno venne nominato professore della Scuola superiore d'Arte industriale. Parecchi suoi lavori si trovano nel Museo Municipale, ma anche molti musei esteri sono fieri di possedere sue opere. Una sua „Danzatrice" si trova al Museo di Milano, un'altra „Danzatrice" al Museo Giovanelli di Venezia, la sua „Testa d'uomo" all'Aja, e un'altra „Danzatrice" ancora al Museo Capitolino. Molte sue opere sono state acquistate all'Esposizione di Londra. Ha eseguito anche molti ritratti e tombe.

MARGÓ EDOARDO

nato a Budapest nel 1872. Svolse i suoi studi qui ed a Parigi. Ritornato in patria destò impressione col suo altorilievo „Hannele". Ha partecipato a varii concorsi ed ha vinto numerosi premi. Le sue opere principali sono costituite da monumenti, tombe e altorilievi.

MARKUP ADALBERTO

nato a Hámor, nel 1873. Svolse i suoi studi a Budapest. Nel 1912 al Consorso Internazionale di Pietrogrado per la statua equestre di Czar Alessandro II., vinse il terzo premio. Nel corso dei suoi studi, ha dato sempre

Ligeti Miklós

Pesti Hirlap.

1933. okt. 8.

(A tűzérvégi emlékmű pályázatának eredménye: L., képpel.)

M/1438.

9. április 4.
Trianon XIX. évében

k Országos Bizottsága

Hőgyes Endre u.3o.

lap	48.--
engedmény	8.--
	40.--

--

való szives átutalását kérjük

Ligeti Miklós

szobrász

Nemzeti Újság

1926. aug. 31.

— (Hősök emléke.) Tatabánya község elöljárósága szeptember 5-én tartja a háborúban elesett hősei emlékének felavatási ünnepségét. József főherceg fogja a szobrot leleplezni. Az emlékművet *Ligeti* Miklós szobrászművész terve alapján *Körmendi Frimm* Jenő szobrászati műtermében készitették. — Szombathely-[illegible] Pük község

Ligeti Miklós

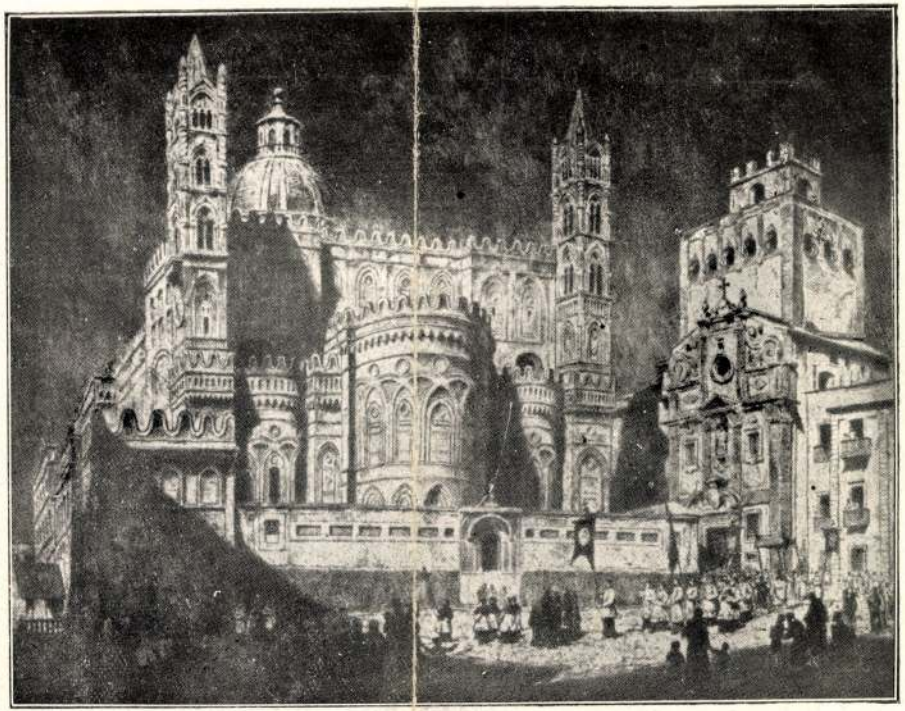

BAYOR-BAYER GUSZTÁV: A PALERMOI DÓM
A Műcsarnok Téli Tárlatáról

Képzőművészet
1930. IV. évf. 27-32. 39 l.
kép

LIGETI MIKLÓS: KÁNTORNÉ SAPPHO SZEREPÉBEN

A Műcsarnok Téli Tárlatáról

frissek, lendületesek és az alkotás szerencsés órájának kétségtelen jeleivel legyenek ékesek, mint ezek a fekete-fehér lapok. *Csóka* István egy sorozat pasztellt mutat be, törekvéssel. Különösen a pasztell az a műfaj, amelyik kedvez a feminin hangulatosságnak és mégis Csóka István, ez a tehetséges grafikus éppen a pasztellben mutatja meg,

1935.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉV ESEMÉNYEI

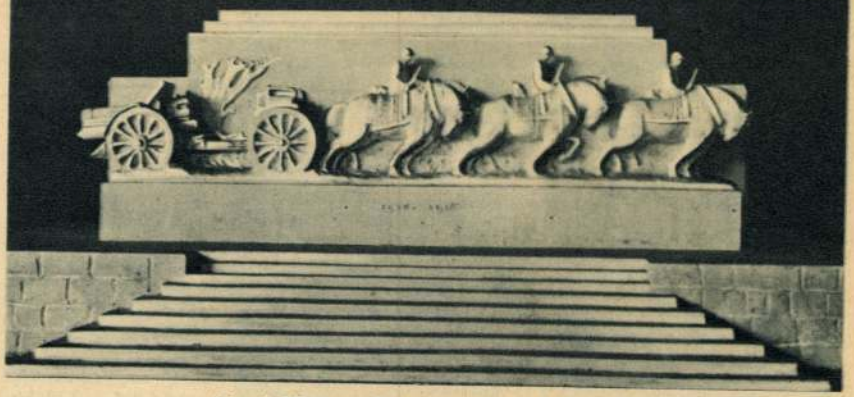

Ligeti Miklós: A magyar tűzérség emléke.
(A tervpályázaton az első díjat kapta és a kiviteli megbízást. Ligeti munkásságával állami kisaranyérmet nyert.)

Valamennyi foglalkozási ág között a képzőművészet érzi meg leghamarább, legsulyosabban és legtartósabban a rossz gazdasági helyzetet. Ez a helyzet évről-évre rosszabbodik és mégis: a művészeti termelésen alig látszik meg. A minőség azelőtt sem volt jobb s a mennyiség most sem kevesebb. A kiállítások megnyitása tehát tökéletesen olyan, mint régebben, csak a bezárás szomorubb: *a teljes eredménytelenség.* Az állami és a fővárosi vásárláson kivül semmi forgalom sincs.

*

A *Műcsarnok* a fiatal művészek kiállításával kezdte meg az 1933—34. évi szezont. „Reméljük, — mondja a Képzőművészeti Társulat igazgatósága a katalógus előszavában — hogy az itt megnyilatkozó komolyabb törekvések műbarát közönségünk részéről megértő támogatásban fognak részesülni". Hát ez a reménység nem valósult meg. A kiállító művészek nem voltak igazi fiatalok s a műbarát közönség nem volt megértő. Anyagi eredmény majdnem semmi, művészi: alig több.

A fiatalok után egy nagy korszak nagy képviselője következett: *Lotz* Károly, akinek műveiből születésének századik évfordulója alkalmából káprázatosan színes és gazdag kiállítást rendeztek. A Műcsarnok valamennyi termét megtöltő anyag megdöbbentően szemléltető módon mutatta a régi és a mai művészi termelés között levő minőségi és mennyiségi különbséget. Lotz Károly, a magyar falfestés egyik legnagyobb mestere, aki legnagyobb középületeinket és számos magánpalotánkat diszitette hatalmas terjedelmü mesterműveivel, ugyanekkor mint figurális festő és arcképfestő egész képtárra való remekművet alkotott, nagy elmélyedéssel, gonddal, kimerithetetlen invencióval. Az ember nem is tudja voltaképpen, mit csodáljon elsősorban az ő művészetében: a roppant nagy sokaságot, a fizikai munka emberfölötti tömegét, vagy a kivitel tökéletes finomságát, abszolut művésziességét.

Ennek a kiállításnak egy-egy szokásos kiállitással való összehasonlitása eszünkbe juttat egy kedves kis esetet, amelynek egyik szereplője egy irótársunk volt. Az iró megvásárolta annak idején Jókai műveinek jubiláris kiadását. Amikor elhelyezte a száz szép aranyozott kötésü könyvet a szekrényben, odament kilencesztendős fia és csodálkozva nézte a gyönyörü gyüjteményt.

— Hányan irták ezt a sok könyvet? — kérdezte.

— Ezt, fiam, mind egy ember irta, Jókai Mór.

A fiu összecsapta a kezeit.

— Mind egy ember irta? És *a mi olvasókönyvünket négyen irták!* . . .

A Lotz-kiállitás után következő kiállitásról semmi különös mondanivalónk nincs, de annál figyelemreméltóbb volt

A Magyar Kiállítás legnagyobb kitüntetésével, a TESZ munkakeresztjével Glatz Oszkár festőművészt és Pásztor János szobrászművészt tüntették ki. Baloldalon: Glatz Oszkár „Anyaság" c. képe, jobbra Pásztor János „Toldy" c. szobra, a művészek jellegzetes alkotásai.

hez szintén hozzájárult a nagy ideálista Balló.

*

Az *Ernst-Muzeum* kiállításainak sorozatából a Munkácsy-céh, *Ambrosi* bécsi szobrász, *Nemes* Marcell és *Molnár* C. Pál gyüjteményes kiállítása emelkedett ki.

*

A *Nemzeti Szalon* legérdekesebb kiállítása a Szinyei Társasággal együtt rendezett *Tavaszi Szalon* volt, amelyen ezuttal is sok tehetséges fiatal művész mutatkozott be és versenyzett a szép dijakért. Másik érdekes kiállítása az 1934 augusztusában rendezett Magyar őstehetségek kiállítása volt, amelyen a népből való ösztönös tehetségek gyüjtöttek össze érdekes és értékes művészi és népművészeti dokumentumokat.

Az *Iparművészeti Társulat* szokatlanul gazdag kiállitással tisztelte meg *Györgyi* Kálmán emlékét. Ezen a kiállitáson főként a magyar grafikai művészet jelent meg világviszonylatban is elsőrangu munkákkal. Maga a kiállitás plakátja is, amely *Végh* Gusztáv munkája, szintén a legnagyobb magaslatán van a mai tisztult szellemü grafikának.

A *székesfőváros* is adott ki az idén három nagy művészeti dijat. Ezeket *Molnár* C. Pál, *Rudnay* Gyula és *Leszkovszky* György kapták.

A Magyar Kiállitáson az épitőművészetben Medgyaszay Istvánnak itélték a TESZ munkakeresztjét. Képünk: Medgyaszay egyik jellegzetes műve, a Baár-Madas ref. leányliceum.

Ligeti Miklós

M. 933. X. 8.

MAGYARORSZÁG 933. X. 8

Ez a terv nverte a tüzéremlékmű első díját

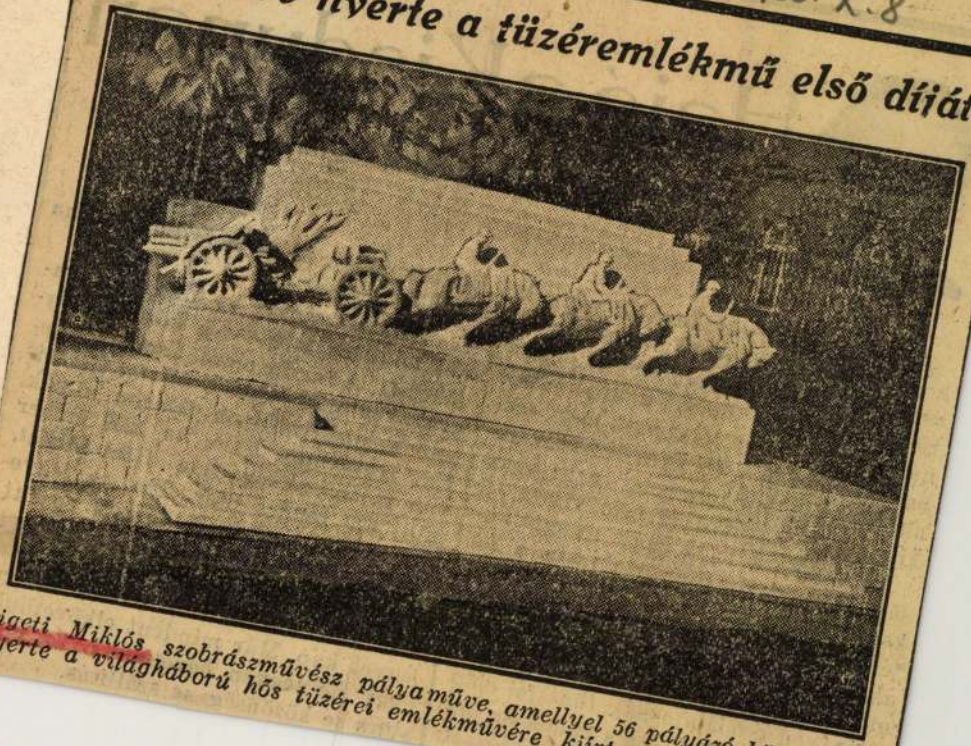

Ligeti Miklós szobrászművész pályaműve, amellyel 56 pályázó közül megnyerte a világháború hős tüzérei emlékművére kiírt pályázat első díját

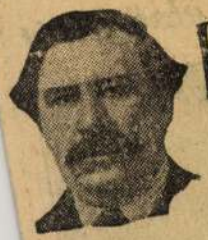

H

A Pálffy téren oly
hogy mikor Pesti em
ról a falépcsőn leere
ijedt, hogy már elme
nálta volna, hogy len
bad napja van s tíz
sította meg gondolat
kimegy Visegrádra
ság érte: unalmában
kete táblára krétáva
tést, ami azt adja tu
akiket illet, hogy október elején megy
utoljára a reggeli hajójárat.

Nagyon csodálatosnak tünt fel előt-
te. Itt a gyönyörű ősz s ennek az ün-
neplésére megszüntetik a hajózást.

kap. Most valami gyapjú kongresz-
szus van, aki arra jön, már félárú
jegyet kap. Már mindent elkövetünk,
hogy ne legyen bevételünk. És még
sincs se közönség, se szállítás.

Ligeti Miklós

Est, 933.X.8.
Függetlenség,
N.U. 933.X.8.
M. 933.X.8.

A tüzér-emlékmű pá
Ligeti Miklós nyert

— *Az Est tudósitójától* —

Hónapokkal ezelőtt határozták el, hogy *a világháború hős tüzérei emlékére szobrot állitanak* a fővárosban. Pályázatot irtak ki, amelyre *56 pályamű érkezett be.*

A zsüri most döntött,

az első dijjal és a kivitelezéssel Ligeti Miklós pályaművét tüntette ki.

A szobor hatalmas lépcsőzetes talapzaton *nehezen ha.adó, hat ló által vontatott ágy*
egyhangúan n
jainak tetszésé
bán Ferenc és
pályaműve kap
bestyén M. J.
tüntető elisn
Görömbey Im
Szentgyö gyi

A szobrokat
tanya lovardá
és holnap a k
A jövő év foly
geti szobrát a

lyázatot
e meg

ut ábrázol. A szobor
iegnyerte a zsüri tag-
t. A második díjat *Or-*
Siklódy Lőrinc közös
ota, a harmadik díj *Se-*
szobrászművészé. Ki-
ierésben részesítették
e, *Pásztor* János és
István pályamunkáját.
a gróf Andrássy-lak-
ában állították ki. *ma*
özönség megtekintheti.
amán állítják fel Li-
Palota téren.

Est, 933. X. 8

Ligeti Miklós

Falus Elek: „A Tirek"
A Madách-pályázat nyertese
Pesti Napló 1938 márc. 13

Ligeti Miklós modellje kellemes, régi jó formák fzléses változata. Kompozíciója egységes, barokkos, Zichy híres rajzaira emlékeztet, mint a pályázat figurális csoportjainak jelentős része. Talán az összes díjazott pályaművek között neki sikerült legjobban a figurális kompozíció és az architektúra összegyűrása egyetlen szerves és jó arányokból alakult egységgé. Vázlata elegáns. Ennek az alapján el lehet neki hinni, hogy nagyban is ugyanilyen jól csinálná meg, én azt hiszem, hogy *csak ilyen jól*, de az a *csak* manap igen sokat jelent. Ligeti kvalitásait és képességeit mindenki tökéletesen ismeri és ha ilyen művész kapna megbízást vázlata alapján, senkit sem érhet meglepetés. Nagyon érdekes példája Ligeti pályaműve annak, hogy a régi generáció mennyivel jobban tudott pályázati vázlatokat csinálni, mennyivel tisztábban tudták ehhez a generációhoz tartozó szobrászok közölni művészi elgondolásaikat — minden homály nélkül. Ami nem kellemes Ligeti pályaművén, az Ádámnak és Évának a régi Nemzeti Színházban Bakó, sőt Pálffyra emlékeztető póza, mely minden viharossága mellett is kissé édeskés maradt.

ett és átalán üdvös hatást gyakorolt a ha-
művészi ipar feljődésére.

magán gyűjtemények egyikének birtokosa v
Oly családban születvén, melyben hagyom
nyos a művészet iránti szeretet, már kora if
ságában jelentékeny gyűjteményt szerze
azonban üzleti balsikerek következtében kér
telen volt azt eladni. Nem sokára, 1870-b
elhalt Hertford márki, a ki roppant vagyo
és azzal együtt nagy gyűjteményét rája hagy
E gyűjteményben akkor már egyesítve volt
számos jelentékeny gyűjtemény kiválóbb t
gyai. Richard Wallace elődje példáját köve
azontúl roppant vagyona nagy részét e gy
temény gyarapítására és hézagainak pótlás
fordítá. Az utóbbi húsz év alatt nem
Európa nagyobb városaiban árverés, mel
meg ne jelent volna. A páratlan gyűjtem
Londonban a régi Hertford-palotában
elhelyezve, s egy része, névszerint a képtá
a fegyvertár eddig rendes napokon nyitva
a közönség számára, a gyűjteménynek a fén
lakószobákban elrendezett része azonban
is külön engedély mellett volt megtekinth

*

Ligeti Miklós

László

Molnár Viktor. A Rudolf trón története. Bpest. 1908. Kis folio 42 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Egy nagy magyar feltaláló emlékezete

(Dr. ing. h. c. Déri Miksa)

Nyolcvannégy éves kort érve meg, március 3-án meghalt Meranóban külföldön élő hazánkfia, *Déri* Miksa dr. Azzal a tudattal szállhatott sirjába, hogy életének munkájával a magyar névnek az egész földkerekségen tiszteletet és megbecsülést szerzett.

Munkásságának legfőbb teljesitménye, köztudomás szerint a *váltakozó áramu transzformátor-rendszer* volt, amelyet *Zipernowsky* Károlylyal közösen tervelt ki. De élete munkájának más eredményei közül is nem egy biztositana számára megtisztelő helyet az emberiség s különösen a müszaki világ fejlődéstörténetében. Bács megyének Bács nevü községében 1854-ben született, Báján járt a gimnáziumba, müegyetemi tanulmányait pedig Budapesten kezdte és Bécsben fejezte be. Pályafutásának elején a magyar közmunka- és közlekedési minisztérium folyammérnöki osztályán dolgozott. Onnan 1882-ben Ganz és Társa villamososztályába lépett át, ott aztán *Zipernowsky* Károllyal, az osztály vezetőjével karöltve, *az alapvető találmányok egész sorával* állt a világ elé.

Meghitt baráti együttmüködésüknek első gyümölcse már ugyanabban az esztendőben megérett. Feltalálták az *öngerjesztő váltakozó-áramu generátort*, amelynek teljesen uj elveken nyugvó szerkezetével kivivták a külföld elismerését is. Ezután 1884-ben elkészitették *a váltakozó áramot egyenárammá átalakitó „forgó szekunder-generátort" és* még ugyanennek az évnek lejárta előtt megoldották *az elektromos energia nagy távolságra való gazdaságos átvitelének és elosztásának* kérdését a vezetékhálózatba párhuzamosan kapcsolt indukciós készülékek révén. Enélkül a *transzformátor* elnevezéssel közismert rendszer nélkül a mai civilizációt nem lehet elképzelni. Közbe kell itt vetni, hogy a találmány tökéletesitése körül Zipernowskyn és Dérin kivül, fiatalabb mérnöktársuk, *Bláthy* Ottó Titusz is elévülhetetlen érdemeket szerzett. A találmány jelentőségét tovább növelte Dérinek 1885 december 18-án, Bécsben tartott előadásán tett az a bejelentése, hogy a munkagépek meghajtására alkalmas váltakozóáramu hajtószerkezetet, a *Zipernowsky—Déri synchron-motort* is sikerült létrehozniok.

Az 1888-ban megalkották még az első *egyforgórészes áramátalakitót* és aztán Déri és Zipernowsky együttmüködése megszünt. Déri, akit ekkor a Bécsben alakult Internationale Elektrizitäts Gesellschaft élére hivtak meg, ezután önállóan folytatta kutatásait. Fő törekvését most a váltakozóáramu motorüzem fejlesztésére és tökéletesitésére irányitotta. Néhány közbenső megoldás után kialakult a nemzetközi jelzés szerinti *„Déri-motor"*, amelynek alkalmazása *minden világrészben, különösen a felvonó-üzemben csakhamar elterjedt* és még ma is sok helyen, igy Budapesten is, használatos. Ugyanakkor Déri a *gyorsjáratu nagydinamógép* problémáját is megoldotta. Ez a találmánya lehetővé tette, hogy a gőzturbinákat immár egyenáram előállitására is felhasználják. A szabadalmat ugy európai, mint tengerentuli gyárak igénybe is vették.

Ezek a példák Déri feltalálói tevékenységéről teljes képet természetesen nem adhatnak. Hogy felolvasásokkal, szakcikkekkel, a személyes érintkezésben ő mennyire kezdeményezően és buzditóan hatott, bizonyitja a többi között az, amit a svájci szakkörök kiemelten hangsulyoznak, hogy világhirü honfitársuk: Charles *Brown*, az olajhütésü transzformátor feltalálója éppen Déri befolyása következtében fogott a váltakozó áramu technika taulmányozásába.

Tizenöt évvel ezelőtt, 1923-ban, Déri nyugalomba vonult. Azóta jobbára Meranban élt. Szellemi frisseségét élete végéig megőrizte. Állandóan foglalatoskodott s nemcsak müszaki kérdésekkel. Éber figyelemmel kisérte szülőhazájának fejlődését s hiven ápolta itteni összeköttetéseit. A külső elismerés jeleiben nem találta örömét. Egészen bizonyos, hogy akik közelebbről megismerhették, meg fogják becsülni emlékét.

Fischer Géza
ny. Ganz-gyári igazgató.

Székely Sándorné, született **Zoltán Jenny** és gyermekei, **Emmy** és **Antal** megtörve és szivük mélyéig megrendülve tudatják, hogy a legjobb férj és apa, a páratlan munkásságu családfentartó

Székely Sándor

a Székely Ármin Fiai cég beltagja

életének 60. évében tragikus körülmények között rövid szenvedés után elhunyt.

Március hó 9-én, szerdán délután 4 órakor kisérjük utolsó utjára a kaposvári izr. temetőben.

Gyászolják még: **Székely Miksa, Székely Mór** testvérei és a kiterjedt rokonság.

Minden külön értesités helyett.

Ujból szervezkedik az osztrák szociáldemokrata munkásság

A Hazafias Front kebelén belül a nemzeti szocialistákkal egyenlő elbánást követel

Bécs, március 8. *(Inf.)* Minden jel arra mutat, hogy az egykori szociáldemokrata munkásság ismét szervezkedni akar s legalább is ugyanolyan szervezkedési szabadságot követel magának a Hazafias Front kebelén belül, mint amilyen a nemzeti szocialista tábort megilleti. A *Neue Freie Presse* jelentése szerint a munkásság megbizottjai már napok óta tárgyalnak a kormány és a *Hazafias Front* illetékes tényezőivel s bár a tárgyalások még nem fejeződtek be, *Schmitz* polgármester már hétfői beszédében ismertette, melyek azok a követelések, amelyeket a munkásság — különösen kulturális téren — hangoztat.

A követelések lényege az, hogy találni kell valamilyen formát, amely lehetővé teszi, hogy az egykori szociáldemokrata egyesületek, ugyanugy, mint az osztrák nemzeti szocialisták, ujból megkezdhessék müködésüket.

Mivel az osztrák nemzeti szocialisták számára ugynevezett *néppolitikai hivatalokat* állitottak fel, a szociáldemokrata munkásság is azt követeli, hogy hasonló önkormányzatot engedélyezzenek számukra a Hazafias Front kebelén belül.

A szociáldemokrata párt feloszlatása után, mint ismeretes, az összes szociáldemokrata egyesületek müködését is betiltották.

Annakidején több mint háromezer ilyen szocialista egyesület müködött Ausztriában a legkülönbözőbb nevek alatt; voltak sportegyesületek, turistacsoportok, társasklubok, népnevelési egyesületek, stb.

A munkásság most azt akarja, hogy ezek az egyesületek szociális munkaközösség gyüjtőnévvel ugyanolyan szerepet kapjanak a *Hazafias Front* keretében, mint a nemzeti szocialista tábor ugynevezett néppolitikai hivatalai.

A szociális munkaközösség személyi vonatkozásban is egyenrangu akar lenni a néppolitikai hivatalokkal s a politikai, kulturális és gazdasági élet minden terén éppugy el akarja helyezni a maga embereit, mint a néppolitikai hivatal.

Schuschnigg kancellár szerdán délután Innsbruckba érkezik és este résztvesz a hazafias egyesületek nagygyülésén. A nagygyülést az innsbrucki városháza nagytermében rendezik a tiroli paraszt- és munkásszervezetek részvételével. A kancellár nagy beszédet mond, amelyet hangszórók közvetitenek *Innsburck* utcáin. Politikai körökben fontos nyilatkozatot várnak.

Nemzeti szocialista tüntetések Ausztriában

Az osztrák fővárosban kedden este zajos nemzeti szocialista tüntetések és a Hazafias Front hiveinek ellentüntetései voltak.

Az első tüntetés a Rotenturmstrassén ujlott le, ahol nemzeti szocialista csoportok szimpátiatüntetést rendeztek Leopold százados mellett. A százados, aki éveken keresztül az osztrák nemzeti szocialisták egyik vezére volt, Németországba utazott, *mert Hitler mellé kapott beosztást.* Leopold századost elutazása előtt lelkes ünneplésben részesitették hivei és valóságos virágesőt zuditottak rá. A pályaudvaron megismétlődtek a tüntetések.

Az esti órákban a belvárosban, a Ringen, a Kärntnerstrassen és a Mariahilferstrassen ismételten nemzeti szocialista tüntetésekre került sor, *amelyekre a Hazafias Front hivei ellentüntetésekkel válaszoltak.* A Hazafias Front tüntetői szavalókórusban kiáltották:

— Nem akarunk Harmadik Birodalmat! Nem akarunk egy tál ételt!

Egészségvédelmi vizsgálatok Magyarországon

Darányi tanár az ifjuság egészségvizsgálatának jelentőségéről és eredményeiről

A közegészségügy tudományában a középkortól fogva sokáig a betegek ellátása és gyógyitása áll előtérben. Még Korányi Frigyes is azt tartotta, hogy az ország közegészségügye elsősorban kórházügy. Csak a mult században kezdett kialakulni a *megelőzés* fogalma. Legelőbb Franciaországban vizsgálták át az iskolai tanulókat, nálunk a középiskolákban Fodor József kezdésére indult meg az iskolaorvosi munka.

A Kis Akadémia keretében az ifjuság egészségvizsgálatának jelentőségéről érdekes és fontos előadást tartott most *Darányi* Gyula dr. egyetemi tanár, az egyetemi közegészségtani intézet vezetője.

— A sorozatos egészségvédelmi vizsgálatok — igy szólt — minden országban az iskolai tanulók átvizsgálásával kezdődtek. Nálunk Neuber Ede debreceni egyetemi tanár egyik főharcosa a prevenciónak. Budapesten végzett saját preventiv vizsgálatairól nagy figyelmet érdemlő, rendkivül érdekes dolgokat mondott el Darányi tanár.

— 1931—32-ben — igy szólt — 4000 pestszentlőrinci iskolásgyermeket vizsgált át intézete, hogy az iskolaorvosi intézmény jelentőségét aláhuzzák és a vizsgálatok szükségét beigazolják, *mert az állami iskolákban még mai napig sincs megszervezve az iskolaorvosi intézmény.* E vizsgálatok kapcsán sok olyan betegséget találtak, *melyről sem a tanulók, sem szülők nem tudtak* és amelyek mind korrekcióra szorultak. Nemrégiben az egyik klinikán látott egy 12 éves gyermeket agylágyulással, melyet a veleszületett vérbaja okozott. *Ha ezt a gyermeket az iskolaorvosi vizsgálat kapcsán előbb megvizsgálhatták volna kezelésbe véve, nem fejlődött volna ki nála ez a halálos betegség.* A tuberkulózis terjedését is igy lehet megelőzni, nemcsak a fertőzés megakadályozásával, hanem a betegség korai felismerésével is.

Az egyetemeken Magyarországon Debrecenben és Budapesten végzik a hallgatóság átvizsgálását. A Pázmány Péter Tudományegyetem rendszere felülmulja a külföldit az alaposságban. 1937 február 4-én határozta el az egyetemi tanács, hogy minden *I. és VI. féléves egyetemi hallgatót* kötelező vizsgálatban részesitenek. A munkát a Darányi tanár vezetése alatt álló Egyetemi Közegészségtani Intézet végzi, 1937 szeptemberétől kezdve *mintegy ezer elsőéves hallgatót vizsgáltak át:* bel, ideg, szív, sportszakorvosi, fog, fül, orr, gége, szem, ortopédiai, bőr, Röntgen, laboratóriumi és antropológiai szakorvosi szempontból, azonkivül *képességvizsgálatot* is végeztek náluk.

Az *eredmények* elég kedvezőek: *aktiv tuberkulózis* mindössze 0.9 százalékban fordult elő, de egy sem volt nyilt. Régi, már gyógyult folyamatot, vagy átfertőzést azonban 6 százalékban mutatott ki a tuberkulin bőrpróba. A Darányi-féle oxalsavas és alkoholos labilitási próbát igen könnyen lehet elvégezni, sorozásnál is ajánlatos lenne az elvégzése. A *szivvizsgálatok* 0.8 százalékban mutattak szervi szivbajt. 1.5 százalék volt a gyanu és 4.1 százalék volt *megnagyobbodott* szív, amit majdnem mind a *tulzott sportolással* lehet összefüggésbe hozni. Ilyen esetekben természetesen *a sportolás abbahagyását, vagy mérséklését* ajánlották. *Rövidlátás* a hallgatók 20 százalékánál fordult elő, ezeknek egyötöde nem tudott bajáról és nem hordott szemüveget, másik ötödének pedig már nem volt jó a régi szemüveg. Sok volt a *megnagyobbodott mandula* és 57 százalék a szuvas fog. A nemi betegség ritka. Az ezer vizsgálat folyamán 4 kifejezett *elmebetegséget* találtak, 3 bölcsésznél és 1 jogásznál. Ez a tény megokolttá teszi a kérdést, hogy *nem kellene-e ezeket a vizsgálatokat még az egyetemre való felvétel előtt elvégezni, s hogy a tanári és birói pályán működőket nem kellene-e bizonyos időben periodikusan átvizsgálni.* Ez évtől fogva minden hallgató egy ötvenoldalas füzetet fog kapni a helyes életmódról és a betegségek megelőzéséről.

Azzal végezte előadását Darányi professzor, hogy *szükséges volna az egész országban ilyen „Egészségvizsgáló Állomások" kiépitése,* amelyek minden korban: *az óvodában, elemiben, középiskolákban, tanonciskolákban, katonai szolgálat alatt,* a biztositó intézetek keretén belül, stb. négyévenként átvizsgálnák az ifjakat és időseket és igy elérnék a legfőbb célt: *az egészség megtartását.*

A Madách-szoborpályázat sorsa

A Madách Imre szobrára kiirt pályázat biráló bizottsága kedden délelőtt tartotta döntő ülését. *Ravasz* László ref. püspök, a nagy szoborbizottság elnöke vezette a tanácskozást. A pályabiróság tagjai a következők voltak: Schuler Dezső alpolgármester és Pacher Béla dr., a főváros kiküldöttjei, Ugron Gábor, mint a Képzőmüvészeti Tanács elnöke, Lyka Károly, Petrovics Elek és Gerevich Tibor, mint a szoborbizottságtól meghivott szakértők, Csánky Dénes, a Szépmüvészeti Muzeum főigazgatója, Sidló Ferenc szobrászmüvész, mint a Képzőmüvészeti Tanácstól kijelölt müvész-szakértő, Horánszky Lajos és Ottlik György, mint a nagy szoborbizottság kiküldöttjei, Voinovich Géza, Madách életrajzirója és Mohácsi Jenő, az Ember tragédiájának németre forditója.

A Képzőmüvészeti Tanács eredetileg Vastagh György szobrászt küldte ki müvészeti szakértőként, Vastagh azonban lemondott, mert a biráló bizottság nem volt hajlandó második müvészszakértőül elfogadni azt a szobrászt, akihez Vastagh ragaszkodott.

Hosszabb tanácskozás után abban állapodott meg a biráló bizottság, hogy *bár a pályázat eredménye egészében kielégitő és megnyugtató, a megbizást nem adja ki,* hanem csupán az öt 1500 pengős dijat. Nem adja ki pedig azért, mert *a legjobb pályamunkák között sem talált olyant, amely változtatás nélkül alkalmas volna a kivitelre.*

Az öt dijat egyhanguan szavazta meg a bizottság s a következő szobrászok kapták:

Borbereki Zoltán, Abonyi-Grandtner Jenő, Ligeti Miklós, Pátzay Pál és Telcs Ede (Mészáros Andorral közösen).

A bizottság ezután ugy határozott, hogy a szoborra zártkörü pályázatot hirdet s arra a dijjal kitüntetett szobrászokon felül még a következő szobrászmüvészeket hivja meg:

Dózsa-Farkas András, K. Strobl Zsigmondot, Medgyessy Ferencet, Pásztor Jánost és Szentgyörgyi Istvánt.

A zártkörü pályázat 1938 nyarán jár le.

Ha influenzája van, gondoskodjék arról is, hogy gyomra és belei a természetes **„Ferenc József"** keseruviz használata által gyakran és alaposan kitisztittassanak. Kérdezje meg orvosát.

Páger Antal szerencsésvégü autóbalesete a rendőrbiróság előtt

Felmentették a müvészt, mert nem ő okozta a karambolt

Február 9-én *Páger* Antal, a neves szinmüvész autója a Délibáb-utca és Munkácsy-utca sarkán összeütközött *Sparber* Henrik nagykereskedő kocsijával, amelyet *Décsi* Ede sofőr vezetett. Sparber kocsija a Délibáb-utcán haladt a Bajza-utca felé, Páger kocsija pedig a Munkácsy-utcán, a Benczur-utca felől. Az összeütközés következtében Sparber Henrik kocsija megsérült s a nagykereskedőnek, ügyvédje szerint, háromszáz pengő kára volt. Páger viszont háromezer pengős kárt jelentett be. Csodálatos módon a sulyos balesetnél *egyik autó utasa sem sérült meg.*

Az elmult héten már tartottak tárgyalást az ügyben. *Décsi* Ede azt vallotta, hogy ő szabályszerüen haladt, mig Páger kocsija nagy sebességgel rohant. Páger azt állitotta, hogy autóját Sparber kocsija hátulról kapta el olyan erővel, hogy az autó a gázlámpának ütődött, a kocsi ajtaja kinyilt, ő pedig az uttestre esett.

Kedden délben folytatták le a tárgyalást a közlekedési rendőrbiróságon. *Sparber* Henrik előadta, hogy sofőrje, szigoru parancsára, rendkivül lassan haladt. Az összeütközés után ő kiugrott a kocsiból, akkor már Páger a lábán állott. Sparber vallomása szerint Páger a helyszinen beismerte, hogy nagyon sietett. Éppen a filmgyárból jött, kimaszkirozva. A baleset után a müvész taxit hozatott, mert próbára kellett rohannia. Páger a keddi tárgyaláson azt állitotta, hogy a nagykereskedő *félreértette a helyszinen tett kijelentését.*

A kihallgatások után a rendőrbiró *Décsi Ede sofőrt négynapi elzárásra változtatható 20 pengőre itélte, Págert pedig felmentette.* Az indokolás szerint a biróság az itéletet a kiszálló baleseti járőr fényképfelvétele alapján hozta meg, amely *kétséget kizáróan bizonyitja a való helyzetet.* Páger az itéletben megnyugodott, Sparber azonban fellebbezést jelentett be.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

Heisler Jakab

nagybérlő, Kecsege-puszta

március 7-én, áldásos életének 76-ik, boldog házasságának 41-ik évében jobblétre szenderült. Emlékét el nem muló szeretettel őrizzük.

Heisler Jakabné szül. **Grünwald Mária,** felesége, **Heisler Pál** és **József** fiai, **Heisler Pálné** szül. **Grosz Magda** menye, **Heisler Andráska** unokája és rokonai. Temetése március 10-én ½12 órakor a rákoskereszturi izr. temetőben.

SZÖRNYÜSÉGEK

Gorkij Maximnak és fiának meggyilkolása. A GPU egykori főnöke a vészbiróság előtt

Moszkva, március 8. A „trockijista ellenforradalmárok" bünperének keddi főtárgyalásán áttértek a GPU teljhatalmu főnökének, Jagodának a kihallgatására. A kihallgatás bővelkedett drámai jelenetekben s egymást érték az összetüzések Visinszkij főügyész és a vádlott között, mert Jagoda visszavonta első beismerő vallomásának egy részét s a leghatározottabban tiltakozott az ellen, hogy bünös lenne hivatali elődje, Mensinszkij meggyilkolásában. Tagadta azt a vádpontot is, hogy utasitást adott volna Maxim Gorkij fiának meggyilkolására.

Jagoda kijelentése nagy megrökönyödést keltett. Az államügyész felolvasta az előzetes vizsgálat jegyzőkönyveit, amelyek szerint Jagoda bevallotta Gorkij fiának és Mensinszkijnek meggyilkolását. Az ügyésznek arra a kérdésére, hogy miért vall most mást, mint az előzetes vizsgálat során, Jagoda ezt válaszolta:

— Kérem, engedjék meg, hogy erre a kérdésre ne válaszoljak.

Visinszkij főügyész erre elrendelte a perben szereplő orvosvádlottak azonnali kihallgatását s ezek az orvosok azután szemébe is mondták Jagodának, hogy valóban tőle kapták az utasitást a GPU volt főnökének, Mensinszkijnek, továbbá Maxim Gorkij fiának, sőt magának Gorkijnak a meggyilkolására is.

A főorvos vallomása

Levin dr., a Kreml kórházának volt igazgató-főorvosa elmondotta, hogyan került Jagoda hálójába és hogyan vált a mindenható GPU-főnök tehetetlen játékszerévé. Jagoda először azzal kenyerezte le őt, hogy finom borokat küldött neki, majd kijárta, hogy engedélyt kapjon külföldi utazásokra, végül pedig egy villát is szerzett neki vidéken. Amikor azután már sikerült hatalmába keritenie, egyszerre azzal állott elő, hogy meg kell gyilkolni volt elődjét, Mensinszkit. Ő, Levin dr. kénytelen volt engedelmeskedni a parancsnak s lassan ölő méreg befecskendezésével el is tette láb alól Mensinszkit. Jagoda ekkor már látta, hogy sikerült befonnia őt s egy szép napon nyiltan megmondotta neki, hogy a jövőben minden parancsát gondolkodás nélkül teljesitenie kell. A legközelebbi parancs ugy szólt, hogy meg kell gyilkolni Maxim Gorkij fiát, mert a fiu ellenforradalmár elemeket gyüjt atyja köré. Később Jagoda már magának Gorkijnak a meggyilkolását követelte, azzal az indokolással, hogy ha Gorkijt sikerül eltenni láb alól, akkor könnyü lesz előkésziteni a kommunista pártvezetőség teljes átalakitását és hatalomra juttatni a Rükov—Bucharin-féle ellenforradalmi irányzatot.

Hogy a dolog feltünést ne keltsen, olyanokkal kell kezdeni, akik „közismert betegségben szenvednek", mint például a tüdőbajos Gorkij, vagy a sulyosan szivbajos Kujbisev, a Politbüro tagja. Gorkijjal kapcsolatban Jagoda még megjegyezte, hogy őt azért kell meggyilkolni, mert Sztalin nagyon tiszteli és mert belföldön és külföldön egyaránt nagy tekintélynek örvend. Jagoda Pletnyov és Vinogradov orvosokhoz utasitotta Levint, akik, mint mondta, segitőtársai lesznek. (Vinogradov az előzetes vizsgálat során „meghalt".) Segitségére lesz rajtuk kivül Kazakov, Gorkij titkára és Maximov, Kujbisev magántitkára is.

Jagoda az államügyész kérdésére ebben a két esetben megerősiti a Levin által ismertetett tényállást.

Gorkij meggyilkolása

Levin ezután előadta, milyen módon idézték elő az emlitett orvosok négy áldozatuk halálát. Gorkij fiát, Pjeskovot ittasan olyan helyzetbe hozták, hogy tüdőgyulladást kapott. Levin, Pletnyov és Kazakov ezután különböző „gyógyszerekkel", amelyek a beteg szivmüködését tulzottan fokozták, halálra kezelték Pjeskovot. Gorkijt rábirták, hogy sulyos tüdőbaja ellenére mozogjon sokat. Gorkij influenzát kapott, amire az orvosok naponta negyven kámforbefecskendezést és a szivet erősen izgató gyógyszereket adtak neki. A kezelés következtében Gorkij is meghalt.

Amikor a tárgyalást egy órai szünet után ujból megnyitották, Jagoda állott fel és halk hangon megkérdezte az elnököt, vajjon Levin kész-e közölni, hogy kik azok a magasállásu személyiségek, akiket orvosi gyakorlata folyamán kezelt. A kérdést nem engedték feltenni.

Levin ezekkel a szavakkal fejezte be vallomását:

— Jagoda megfenyegetett, kénytelen voltam engedelmeskedni. Orvos vagyok, a politikához nem értek. Jagoda az én szememben mindenható volt. Azzal fenyegetett, hogy megöl engem és családomat. Ezért engedelmeskedtem Jagoda parancsainak.

Levin dr. után a második orvosvádlottat, Kazakovot hallgatták ki. Ez a kihallgatás is drámai jelenettel kezdődött, mert Jagoda az orvos láttára kijelentette, hogy ezt a férfit nem ismeri és itt találkozott vele először a vádlottak padján. Még a nevét sem hallotta sohasem. Kazakov dr. ennek ellenére kijelentette, hogy annakidején Levin dr.-ral együtt parancsot kapott Jagodától Mensinszki meggyilkolására és a kapott parancsot hiven teljesitette is.

Visinszki ügyész felsorakoztatta Jagoda ellen a többi vádlottat, köztük Maximovot, Krjucskovot, akik mind Jagoda ellen vallottak. Jagoda válaszképpen csak ezt hajtogatta egykedvüen: Levin hazudik, Kazakov hazudik, Krjucskov hazudik.

Jezsov megmérgezése

Az esti tárgyalás Bulanovnak, Jagoda volt magántitkárának kihallgatásával kezdődött. Bulanov kijelentette, hogy állását Jagodának köszönheti. 1931 óta sejtette Jagoda beszélgetéseiből, hogy főnöke a jobboldali ellenzékhez huzott. Jagoda az összeesküvők forradalmának sikere esetén a népbiztosok tanácsának elnöki tisztére pályázott. Bucharin lett volna a kommunista párt főtitkára, azaz Sztalin utóda. Jagoda vezetése alatt holtpontra juttatták a trockijistákat—zinovjevisták ügyének vizsgálatát. Bulanov vallomása szerint Jagoda legközelebbi munkatársai Pauker, továbbá ennek helyettese, Volovics és Molcsoanov, a titkos politikai osztály vezetője voltak. Mindezek kémszolgálatot teljesitettek a németeknek is.

A részletekre kitérve, Bulanov vázolta a Jezsov ellen méreggel megkisérelt merényletet. Jezsov eltávolitását Jagoda a GPU-ból történt kiválása után, 1936 őszén, Bulanovra bizta. A vádlott ezután bevallotta, hogy több merényletet kisérelt meg. Megerősitette továbbá a vádlott orvosok vallomását Mencsinszkij, Gorkij és Gorkij fiának, Pjeskovnak „elintézéséről", Bulanov még azt is állitotta, hogy Jagoda megbizásából nagyobb összeget fizetett ki Trockij egyik küldöttjének.

A moszkvai per hatása a francia népfrontra

Páris, március 8. *(Inf.)* Léon Blum helyettes miniszterelnök, a francia szocialista párt vezére, nagy feltünést keltő cikket irt a szocialista párt hivatalos lapjába, a *Populaire*-be a moszkvai hazaárulási perről. Nem hisz ebben a főtárgyalási komédiában — mondja *Léon Blum* cikke — és tisztában van azzal, hogy az ugynevezett beismerő vallomásokból egyetlen szó sem igaz. A legszivesebben bele szeretné kiáltani az egész világ fülébe, hogy a moszkvai trockijista perek *minden igaz szocialistát a legnagyobb felháborodással töltenek el*, a népfront érdekében azonban hallgatnia kell. A moszkvai perek amugyis igen sulyos kihatással járnak a népfront pártjainak összhangjára, ami különösen a francia népfront pártjainak egymáshoz való viszonyára áll, a francia szocialista és kommunista párt soraiban *fokozódó nyugtalanság észlelhető a moszkvai perek miatt*, mert a szocialista tömegek a legélesebben elitélik a moszkvai módszereket, a kommunisták pedig nem érzik eléggé erősnek magukat arra, hogy védelmére keljenek Moszkvának. Érthető, ha ilyen körülmények között állandó surlódások merülnek fel a szocialisták és kommunisták között és hiábavaló minden törekvés, amely a munkásság egységfrontjának megteremtésére irányul. A moszkvai módszerek egyébként is *jó propagandaanyagot szolgáltatnak azoknak, akik mindenáron keresztül akarják vinni, hogy Franciaország szakitson az orosz szövetségessel.*

Szerdán dönt a minisztertanács az egymilliárdos beruházási programm parlamenti letárgyalásáról

Valószinüleg az appropriációs javaslat keretében kér felhatalmazást a kormány

Darányi Kálmán miniszterelnök győri beszédének elhangzása óta tudvalevően ismételten tárgyalt *Fabinyi* Tihamér pénzügyminiszterrel, *Imrédy* Béla dr.-ral, a Nemzeti Bank elnökével és *Keresztes-Fischer* Ferenc volt belügyminiszterrel, a Pénzintézeti Központ elnökével az egymilliárd pengős beruról, de még sem a politikai, sem a közgazdasági körökben nincsenek hiteles értesülések arról, hogy az ezzel kapcsolatos törvényjavaslatok milyen formában és milyen időben kerülnek a parlament elé. Jól tájékozott kormánypárti körökben ugy vélekednek, hogy a kormány tagjai a legközelebbi minisztertanácsos foglalnak állást ezekben a kérdésekben. Felfogásuk szerint az a legvalószinübb, hogy *a pénzügyminiszter az appropriációs törvényjavaslatba foglalja majd be a 600 millió pengős vagyonadó kivetésére és a 400 millió pengő belső kölcsön első részletének kibocsátására vonatkozó felhatalmazást.*

A minisztertanácsot, amely a mult héten a miniszterelnök győri utja miatt elmaradt, most *szerdán* délután fél 5 órakor tartják.

Változatlanul ugy itélik meg a helyzetet, hogy az egész beruházási programm végrehajtása *Imrédy* Béla dr. kezében fog összpontosulni, aki mint gazdasági „csucsminiszter", tárca nélkül tagja lesz a kabinetnek és nemcsak az egymilliárd pengős beruházási programm legfőbb irányitását vállalja — természetesen teljesen egyetértésben a pénzügyminiszterrel —, hanem ezekkel a beruházásokkal összefüggően a gazdasági élet egész területén is irányitó szerepet fog vinni. Nincs szó külön minisztérium létesitéséről. A beruházási terv részleteinek kidolgozására és végrehajtására teljesen megfelelő szervezetként fog müködni a pénzügyminisztérium. A szakminisztériumok illetékes ügyosztályai is belekapcsolódnak a munkába, amelynek időről-időre való előkészitése a mindenkori gazdasági minisztertanácsokon történik.

Ujabb tanácskozás a miniszterelnökségen

Kedden este ujabb tanácskozás volt a miniszterelnökségi palotában. *Darányi* Kálmán miniszterelnök *Fabinyi* Tihamér pénzügyminiszternek és *Imrédy* Béla dr.-nak, a Nemzeti Bank elnökének együttes látogatását fogadta. A hosszas eszmecseréről nem szivárogtak ki részletek.

Nem várnak hosszu választójogi vitát

A képviselőház ezen a héten befejezi a mezőgazdasági munkások kötelező öregségi biztositásáról szóló törvényjavaslat tárgyalását, majd áttér néhány kisebb javaslat megvitatására s március 20-ika után hozzáfog a titkos választójogi reform tárgyalásához. *Nincs semmi akadálya annak, hogy a választójogi vita még a husvéti szünet előtt véget érjen, mert a pártok továbbra is álljak a Treuga Dei-t és nem szándékoznak olyan utra lépni, hogy ujra a legrészletesebben vitatkozzanak arról, amiről a bizottság ülésein már határoztak.* A képviselőház plénumában a vita ezuttal már szükebb mederben folyik majd.

A szerdai interpellációk

Szerdán déli tizenkét órakor áttérnek az interpellációk meghallgatására. *Propper* Sándor az állami sashalmi szükséglakástelepi felmondások, illetve kilakoltatások, *Meizler* Károly a balatoni muzeum megnyitása, valamint egyes borvidékek sulyos helyzete. *Petro* Kálmán a hegyközségi és a szesztörvényjavaslat, *Matolcsy* Mátyás a Pallavicini Alfonz Károly hitbizományi birtok kisbérletei körül tapasztalható sulyos sérelmek, *Fábián* Béla a rákoscsabai parcellázások és a soroksári szegénytelep körül tapasztalt viszásságok, *Bárczay* János a „Szálasi-szervezkedéssel" kapcsolatos belügyminiszteri és rendőri intézkedések, *Malasits* Géza a hus és zsiradék drágulása, *Czirják* Antal a kisiparosok kivánságai és a betiltott debreceni iparosgyülés, *Rakovszky* Tibor az Esterházy hercegi hitbizomány területén folyó földbirtokpolitikai intézkedések, *Rajniss* Ferenc a gyöngyösi házkutatások, végül *Payr* Hugó a kormány által támogatott szélsőjobboldali intézményeknél alkalmazott kommunista elemek tárgyában jegyeztek be interpellációt.

Különösen Bárczay János, Rajniss Ferenc és Payr Hugó interpellációit várják nagy érdeklődéssel. Payr Hugó kedden délelőtt felkereste a képviselőház miniszterelnöki szobájában Darányi Kálmán miniszterelnököt, majd ugy nyilatkozott a folyosón, hogy szerdán feltétlenül elmondja interpellációját. *Bárczay* János nemzeti egységpárti képviselő is felkereste a kormány elnökét. Rövidesen az a hir terjedt el, hogy Bárczay János lemond interpellációjának elmondásáról s valószinü, hogy a jövő héten sem kerül sor ennek a kérdésnek ilyen formában való boncolgatására. A nemzeti egység pártjának körében ugyanis egyáltalán nem találkozott helyesléssel, hogy a párt egyik csoportja a Szálasi-féle szervezkedés ügyét a közismert rendőri intézkedések után ismét fel akarja eleveniteni.

Ügyeljen a Trunkhahn szövet védjegyére!

Ismételten tudomásunkra jutott, hogy lelkiismeretlen ügynökök silány ruhaszöveteket, mint Trunkhahn szövetet adnak el. Felhivjuk a t. közönség nb. figyelmét arra, hogy a mi szintiszta gyapjuból készült szöveteink fonák oldalán minden három méterre a törvényesen bejegyzett védjegyünk látható aranyszinü nyomással. Az ügynökök vagy más közvetitők által „Trunkhahn"-szövet gyanánt szállitott, vagy átadott olyan szövet, amelynek a fonák oldalán ez a törvényes védjegyünk nem látható; nem a mi gyártmányunk és a közönség félrevezetését célozzal Kérjük az illetőt ilyen esetben a rendőrségnek átadni.

Eddig csak egy hivatalos jelölt van a lovasberényi kerületben

Március 20-ára tüzték ki a képviselőválasztást a lovasberényi kerületben. Eddig csak a független kisgazdapárt állitott hivatalos jelöltet *Nagy* Ferenc országos főtitkár személyében. A nemzeti egység pártja, ugy látszik, nem vesz részt hivatalos jelölttel a választási küzdelemben s az egyesült kereszténypárt köreiben is az a felfogás kerekedett felül, hogy megfelelő jelölt hijján a párt tartózkodni fog a választási küzdelemtől. Hir szerint *Fitz* Artur volt képviselő tájékozódik a kerületben az egyesült kereszténypárt programmjával, de jelölése még teljesen bizonytalan. Nagy Ferenc támogatására a független kisgazdapárt számos képviselőtagja utazik a kerületbe *Tildy* Zoltán ügyvezető-alelnök vezetésével. *Hir szerint a fajvédőcsoport is állit jelöltet.*

XI. Pius pápa Serédi Jusztinián biboros hercegprimáshoz

Serédi Jusztinián biboros-hercegprimás karácsonykor hódoló iratot intézett XI. Pius pápához és jókivánatait tolmácsolta papjai és hivei nevében. Most érkezett meg Esztergomba XI. Pius pápa *sajátkezü* válasza, mely magyar forditásban a következőképpen hangzik:

„Kedvelt Fiunknak, Serédi Jusztinián esztergomi érseknek, a Coelius-hegyen épült Szent András és Szent Gergely-egyház áldozárbibornokának — XI. Pius pápa.

Kedvelt Fiunk! Üdvöt és apostoli áldást!

Nagy örömmel vettük az Ur születésének emlékünnepén Nekünk fiui kegyelettel küldött jókivánságaidat. Midőn atyai és hálás szivvel viszonozzuk ezeket, neked és segitőtársaidnak ahhoz a nagy munkához és buzgósághoz, amellyel az eljövendő Budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszust előkészititek, őszinte szerencsekivánatainkat fejezzük ki és alázatosan kérjük az Uristent, hogy a legfelségesebb Oltáriszentség tiszteletére kezdett vállalkozástokat kegyelmének bőségével sikerre vezesse. Ezzel az atyai jókivánsággal Neked, Kedvelt Fiunk, a Rádbizott papságnak és hiveknek és egész Magyarország hivő népének a legnagyobb szeretettel az Urban apostoli áldást küldünk.

Kelt Rómában, Szent Péter sirjánál, 1938 január 6-án, Vizkereszt ünnepén, pápaságunk 16. évében. *XI. Pius pápa s. k.*"

A Közmunkatanács hozzájárult a Széchenyi-hegyi sportszálló megépitéséhez

A Közmunkatanács keddi ülésén, amelyen *Bessenyey* Zénó dr. elnökölt, hozzájárultak ahhoz, hogy a BSzKRt nyugdijintézete a Széchenyi-hegyi Rege-utca és Aganes-utca sarkán *huszszobás sportszállót és vendéglőt* épithessen. A pestkörnyéki városok épitési ügyeivel kapcsolatban a Tanács hangsulyozta, hogy *egyik főfeladatának tartja az antiszociális és egészségtelen parcellázások további terjedésének megakadályozását* és ennek érdekében behatóbban kivánja felügyeleti és fellebbviteli jogát gyakorolni. Hozzájárultak az I. kerületi *Kakuk-utca szabályozásának módositásához* és ahhoz, hogy a Vörösmarty-tér 5., valamint az Erzsébet-tér 4. számu telkeken *hatemeletes modern bérpaloták* épüljenek.

DEÁK FERENCZ APJÁNAK LEVELE.

Eötvös Károly gyűjteményéből.

Söjtör, 14-a may. 1790.

Kedves Édes Eötsém!

Olmützi postára adott s nékem irt leveledet tegnap vettem, megvallom, hogy leveled olvasásán kettős érzékenységet éreztem szivemben, elsőben örültem azon, hogy annyi sok járás, kelés, utazás után az Isten mégis csak megtartotta jó egészségedet, a mely a legnagyobb kincs oly idegen és esméretlen országban, másodszor megszomorodtam azon, s búsultam is, hogy oly messze távoztál tőlenk s a fatum oly messze ragadott, hogy Isten tudja, mikor remélhetem óhajtott személlednek látását. s kedves ölelésedet, azon is nagyon törődöm, hogy tehessek szükségedrül, ha meg találsz szorúlni, hogyan külgyek succursust oly messze, errül magadtul várom a tudósítást.

Kedves Eötsém! Doczi kapitány bátyánknak mind ez üdeig azon 200 ftkat meg nem küldhettem rész szerént, hogy alkalmatosságom nem volt, rész szerént pedig mi tagadás benne bizony még eddig a mi kevés pénzem volt, a sok mesteremberekre elkelt, mert tudod, hogy mindenem elégett, sót még a gabonám is, a kibűl egy kis pénzt remélhettem volna. De reá segít az Isten, hogy rövid üdő múlva megküldhetem; ma irok neki is, hogy egy kevés várakozással legyen.

Ujságok ezek: 7-a Aprilis tartatott Restauratio alkalmatosságával választatott Szala Vgyében Ordinarius V. Ispánnak Spisits János ur, Subs. V. Ispánnak Mlinovics Lajos. A Sümeghi a feö-biróságból kimaradott és én választattam helette feö-birónak és a Stephanits Sándor a cancellaristám s nálom lakik s ezerszer köszöntet. A többi változások nem ollan nagyok, hogy érdemessek volnának a megirásra.

Pro 6-a Junii vagyon Budára praefigalva az ország gyűlése, s mi tőlenk mégyen pro ablegatis Somsits Consiliárius és Spisits Ord. V. Ispán.

A Corona őrzésére az egész Országban minden vármegyék Banderiumot erigáltak s meró nemes Ifjakból állott. A mi vármegyénkből megyen 20-a May Budára 45 ifjú, szép uniformisban, világos kék aranyra, kardossan, tarsolossan és kalpagossan s szép lovakkal, a vezérjek leszen Gróff Fekete Generalis, Budán fognak két hónapokig strázsálni s oztán más vármegye föl váltja s ezek hazajőnek s így fog az egész dieta alatt tartani; Dieta után pedig a Magyar N. gárda a ki még 60. szaporittatik, fogja a Coronát őrizni, ugy hogy 60 Bétsben a királt, 60 pedig Budán a Coronát fogják huzamost őrizni.

A többi banderialisták között a Lajtokovits is közöttök vagyon.

GRÓF BETHLEN GERGELY.

Már nálunk ollan Magyar világ vagyon, hogy mi többnyire mind a Vmegyének uniformisában járunk gyülésre és kardossan és tarsolossan.

Az anyánk már effective Kehidán lakik, a jószágában visszatétetett és erősen gazdálkodik ——— erre még isménd is striklázok ———. A Fetter Vasvári és a Lancz Ádám köszöntetnek ezerszer, éppen most itt vannak nálam. Ohajtanak eök is látni.

A Gilányi csak tegnapelőtt vette butsuját Besenyőbűl, erre vévén útját nagy szomoruan elment Petriniára. A Bessenyeiek mind egészségessek s köszöntetnek a Szala-mellékiekkel.

Az én kis Tancsim már járni tanul, tsokolla kezeidet ezerszer, a feleségem pedig, a kinek minden nap azért, hogy haza nem jösz, haragos, de egyszersmind igaz szivbéli emlékezetiben vagy, tsókol ezernyi ezerszer s örömmel vár, mint a zsidók a Messiást.

Én pedig ezek után tapasztalt igaz atyafiúi szeretetedben zárva tsokollak ezernyi ezerszer s holtomig vagyok legigazabban szerető testvér bátyád,

Deák Ferencz

Kérlek irgy mennél előbb.

(Kivül:)

Monsieur Monsieur Josephe de Deak, premier Lietinant des Granadiers au Rgt. 1. Comte de Károly Infant. au Service a Son Maj. Imp. Roy.

pr. Vienn prag b. *Olmütz.*

Dunky fivérek fényképe.

GRÓF BETHLEN GERGELY SIREMLÉKÉNEK FELAVATÁSA A KOLOZSVÁRI TEMETŐBEN.

GRÓF BETHLEN GERGELY.

1810—1867.

Az 1848—49-iki szabadságharcz egyik vitéz vezérének, a későbbi olasz tábornoknak, gróf *Bethlen* Gergelynek, a kolozsvári régi temetőben 1867 óta nyugvó hamvai fölé családja díszes síremléket állított, melyet november első napján avattak föl nagy közönség jelenlétében.

Gróf *Bethlen* Gergely főleg az erdélyi harczokban, Bem hadjáratában tűnt ki. Ifjúságában már hiressé vált a lovaglásban, vivásban s egyéb férfias sportokban való ügyességével. A szabadságharcz kitörése mező-madarasi birtokán érte s onnan sietett Kolozsvárra a már 38 éves férfiú, a hol a nemzetőrök közé állt közembernek. Majd Kossuth megbizásából Mikes Kelemennel megalakitotta a Mátyás-, később Kossuth-huszárezredet, melynek őrnagya lett. Bethlen az elsők közé tartozott, a kik az Erdélybe érkező Bemhez csatlakoztak; együtt vonúlt be vele Kolozsvárra s ezentúl végig kisérte egész hadjáratában. Midőn Szeben első ostrománál Mikes Kelemen elesett, Bem Bethlent nevezte ki helyébe a huszárok ezredesévé. Kitűnt különösen a vizaknai csatában, hol a jobbszárnyat vezérelte; a piskii ütközetben is bátorságával nagy része volt a győzelem kivivásában, nemkülönben vitézül viselte magát Medgyesnél, Kiskapusnál, Szeben ostrománál.

Békési leány.

A fegyvert Világosnál tette le s Törökországon át Párisba menekült.

Az 1859-iki háború kitörésekor Napoleon herceg törzskarával az olaszországi csatatérre ment, a háború után pedig olasz katonai szolgálatba lépett s Viktor Emánuel király megbizta az első olasz huszárezred alakításával, melynek parancsnokává tábornoki ranggal kinevezte. Az ezred jelenlegi tisztikara kegyelete jeléül 1902-ben megfestette első parancsnokának arczképét.

Bethlen az 1867-iki kiegyezés után hazatért, de nehány hét múlva, deczember 23-ikán elhunyt Kolozsvártt. A régi sírból nemrég kiemelték hamvait s átvitték a Kolozsvár városa által ajándékozott dísz-sírba. A Bethlen-család obeliszket állított a hamvak fölé; az obeliszk oldalán fehér márványból ki van faragva a szabadsághős mellképe is. A sírt szép kőszárkofág borítja s annak lapjára rávésték azoknak a csatáknak nevét, melyekben Bethlen részt vett. Az emlék fölavatására távolabbi helyekről is eljöttek a régi honvédek. Meghivták a Veronában állomásozó egykori piacenzai olasz huszárezredet is, de a meghivás későn érkezvén, az ezred parancsnoka táviratilag intézkedett, hogy az ezred nevében koszorút tegyenek a sírra. Az ünnepélyt a kolozsvári ereklye-múzeum rendezte. A család, a rokonság, a régi honvédek, Kolozsvár hatósága, az egyetem rektora, a tanuló ifjúság, egyesületek és nagy közönség vette körül a sírt. *Irsay* József ref. lelkész mondta az első beszédet Bethlen hazafiságáról és vitézségéről. *Kőváry* László agg történetiró is beszédet mondott. Felszólalt az ünnepélyen *Horváth* Ignácz negyvennyolczas huszárezredes, a Mátyás-huszárok egykori parancsnoka, 90 éves világtalan aggastyán is s elmondta, hogy mikor Bethlen elhagyta Erdélyt, ők tovább küzdöttek, megmentették az ezred zászlaját, mely ma az ereklye-múzeumban van. Az ünnepélyt a sír megkoszorúzása fejezte be.

A síremlék fölirása ez: «*Bethleni gróf Bethlen Gergely, született 1810-ben, meghalt 1867-ben deczember 23-ikán; mint ezredes 1848/49-ben küzdött a magyar szabadságért, mint tábornok Olaszországban a világszabadságért*».

ANONYMUS SZOBRA.

A király által ajándékozott tiz szobor közül az ötödiket most állitották föl Budapesten a Városligetben, az 1896-iki kiállításból ismeretes történelmi csarnokkal szemközt, melyet most újra épitettek gazdasági múzeumnak. A szobor a legrégibb magyar történetiró emlékének van szánva, a ki latin nyelven irta meg a honfoglalás és az utána következő idők történetét s mivel nevét, kilétét nem tudni, *Anonymus* néven emlitik. Az újabb időkbeli történelmi kutatások III-ik vagy IV-ik Béla király jegyzőjét sejtik benne. *Ligeti* Miklósnak, ki a szobrot készitette, homályos bizonytalanságban kellett kutatni, hogy alakot adhasson a plasztikai emléknek. A művész elfogadta azt a föltevést, hogy a «Gesta Hungarorum» irója, mint ama kor irástudója, szerzetes lehetett. Szerzetesi alaknak ábrázolta, a mint egy kőpadon ül, a pad felső párkányára kiterjesztve nyugtatott karokkal. Jobbjában az irónád, balját a pergament iven tartja, mely a kőpadon aláomlik. Az elmélyedés, a gondolkozás kifejezését mutatja az alak, szép szobrászati formában. Egy ismeretlen arczához azonban a művész nem találhatott vonásokat s a misztikus homályt, mely a Névtelent körül veszi, profanizálni nem akarta. Ezt a homályt borította az arczra, melynek a felhúzott szerzetesi csuklya miatt csak alsó része, az álla látszik. Ha világit a nap, az előre húzott csuklya alatt ott van az árnyék, mely az egész arczot elfedi és csak a kifejezőn stilizált alak látszik, a csuha művészin rendezett, vastag ránczai közt. A felfogás a szobor művészi becsét nem kis mértékben emeli. Az új múzeum udvarának fái veszik körül a szobrot megfelelő összhangban.

A kőpad alsó lépcsőjére latinul — a «Gesta Romanorum» nyelvén — vésték be a magyarázó feliratot: *Anonymus — Gloriosissimi Belae regis notarius*». (A legdicsőségesebb Béla király jegyzője.)

November 8-ikán délelőtt a gazdasági múzeumot magában foglaló szigeten megjelent gróf *Tisza* István miniszterelnök, *Halmos* János polgármester s a főváros több tisztviselője. A miniszterelnök néhány rövid szóban átadta a szobrot a fővárosi hatóság gondozásába, mire a polgármester köszönetet mondott a királynak és kormánynak a főváros díszére szolgáló művészi ajándékért. A jelen volt művésznek is gratuláltak.

EGYVELEG

* **Franklin kéziratai.** A filadelfiai egyetemi könyvtár 500 kézirat birtokába jutott, a mely azelőtt Franklin Benjamin tulajdona volt s igy mindegyik kézirat történelmi értékkel bir. Az iratok között van *Robespierre*-nek egy sajátkezű levele, a melyet 1783-ban mint Arras-ban lakó ügyvéd, Franklinhoz intézett, a ki akkor párisi amerikai követ volt. A levél egy pörről tesz említést, a melyet Robespierre vezetett, hogy Franklin jogait, mint a villámhárító feltalálójáét, megvédelmezze.

* **A legkisebb gerinczes állat** a «Science» czimű tudományos folyóirat szerint a filippini benszülöttek által mistihtisnek nevezett hal, melynek hosszúsága 10—12 milliméter. A parányi halacskát csak mostanában fedezték fel filippini szigetcsoporthoz tartozó Manila sziget Buhi nevű tavában. A kis állat majdnem átlátszó, csak itt-ott vannak testén sötétebb foltok.

* **Londonban** átlag hatezer ember szabad ég alatt tölti az éjszakát, negyvenezer ember pedig a város különféle menhelyeiben szokott hálni.

* **Németországban** mostanában 3.120,000 kerékpáron járó ember van, kik ezért évenként három korona adót fizetnek.

* **Gyümölcsmagvak felhasználása.** San-Franciscóban a kajszin-, őszi baraczk- és szilvamag tonnáját (2500 kiló) 48 koronán veszik meg. A magokat vegyészi czélokra használják fel, a magtörmelékből pedig légszesz készül.

* **A belgiumi korcsmák.** A korcsmák száma után itélve sehol a világon sem isznak annyit, mint Belgiumban. Igy például Hainant tartomány 1.143,000 lakosára 48 ezer korcsma, vagyis minden 200 lakóra 9 korcsma jut. A tartomány Sivey nevű községében öt emberre esik egy korcsma. Miután a belga kisiparos, mesterember és munkás takarékossága úgyszólván példabeszéddé vált, nagyon bajos megérteni, miből él meg a sok korcsmáros.

* **A világ egyik leggazdagabb hölgye** Hamilton Mária kisasszony, az elhalt Hamilton herczeg 19 éves egyetlen leánya. A különben ritka szépségű hölgynek évi négy millió nyolczszázezer korona jövedeleme van.

* **A zongora és az idegesség.** Egy berlini orvos azt mondja, hogy 1000 leány közül, kik 14 éven alul zongorázni kezdtek tanulni, 600 leány idegbetegségbe esett. Szerinte a leányoknak csakis 16 éves korukban kellene a zongoratanulást megengedni.

* **Hullaégetés.** Jelenleg az egész világon 74 hullaégető hely van; a legtöbb (28) Olaszországban és az Egyesült-Allamokban (26). 1889 óta a párisi hullaégető telepen 2841 testet hamvasztottak el.

* **Hires kutya.** Amerikai sportlapok sajnálkozva hirdetik Atkinson J. úr *Pressgang* nevű bulldog kutyájának tüdőlobban történt kimulását. Az Anglia és Amerika kutya-kiállításain mindenütt az első díjjal kitüntetett buldogért Atkinson úrnak több izben igértek már 28 ezer koronát s a kutya által nyert díjak, ú. m. aranyérmek és serlegek is körülbelől ennyi értéket képviselnek.

* **London városa** területén összesen hetvenhét anglikán hitfelekezetű templom áll.

Az itatóhoz.

JANTYIK MÁTYÁS FESTMÉNYEIBŐL.

Hajórakományok a Deák-szobornál.

A Ferencz József-rakpart elöntött alsó része.

A DUNA ÁRADÁSA BUDAPESTNÉL. — Detre László amateur fölvételei.

alsó rakodópartot is elöntötte. Azóta a feldagadt vizek mindenfelé leapadtak. Az árvizről többfelől számos sikerült amateur-fényképet kaptunk, melyek egy részét mai számunkban közöljük.

Arató-ünnep. *Lajos* bajor királyi herczeg sárvári uradalmában szép aratóünnepet rendeztek. Lajos herczeg, ki egészen jól beszél magyarúl, sokszor időzik uradalmán és Vasmegye ügyei iránt is érdeklődik. Julius 18-ikán a herczegi családnak bemutatták az aratás minden munkáját. Hatvankét kaszás vágta egy táblán a rendet, mellettük három aratógép dolgozott. Majd huszonnégy, kévével megrakott ökrösszekér vonúlt föl, szembe jöttek az aratók kaszával, nótázva. Az aratógazda egyszerű szóval üdvözölte a fenséges családot, mire egy marokverő leány csinos bokrétát nyújtott át a herczegnőnek, ki magyarúl köszönte meg az ajándékot és sokáig gyönyörködött az aratók és az uradalmi cselédség tánczában. Volt lakoma is, melyen sok vendég vett részt az uradalom tisztikarával együtt és számos köszöntőt mondottak a herczegi családra. Az ünnepet *Velancsics* Dezső intéző beszéde zárta be, melyben munkásokat és a cselédeket éltette s buzdította őket, hogy továbbra is szolgáljanak oly híven és becsületesen, mint eddig.

Az ezredik ó-kori sír. Dr. *Sötér* Ágost, a mosonmegyei történelmi és régészeti egylet elnöke, Oroszvár határában julius 22-ikén tárta föl az ezredik ó-kori sírt.

XIII. Leo magyar huszárja. Az elhúnyt pápa őrsége közt volt egy magyar fiú is Bihar-Diószegről. A mikor évekkel ezelőtt gróf *Zichy* Tibor Rómában járt, a szentatya beszélgetés közben említette, hogy magyar fiút is szeretne huszárjai közé. Zichy Tibor gróf elküldött Rómába egy szálas diószegi legényt, a ki azóta ott maradt. Két héttel ezelőtt a magyar legény levelet küldött egy nagyváradi ismerősének, a melyben a többi közt ezeket irta: «Szegény gazdám nagybeteg! Ha meghal, én is megyek haza, úgy se kötött ide más, mint szegény gazdám.» Azóta a pápa meghalt, a magyar legény pedig valószinűleg visszatér hazájába.

* **Az úgynevezett japáni fekete fénymáz** készítésének titkát eddigelé még nem sikerült kitalálni, habár a londoni fénymázgyárosok erre 10 ezer font sterling díjat tűztek ki. Annyit Japánban már megtudtak, hogy ama fénymáz fő alkatrésze egy csakis Japánban tenyésző fa nedvéből áll. Ennél többet azonban nem sikerült kikutatni.

A családi asztal részére mindenütt kitünően bevált a Kathreiner-féle Kneipp maláta-kávé bevezetése. A ki jó kávét inni és mégis takarékoskodni akar, az ne használjon mást, mint Kathreinert az eredeti csomagokban. Azonban sohasem Kathreiner az, a melyet nyitva mérlegelve árusitanak, a mely körülményre különösen figyelmeztetjük igen tisztelt háziasszonyainkat. A csekély többlet kiadás sokszorosan megtérül, mert csak a valódi Kathreiner *igazán olcsó* a használatban.

HALÁLOZÁSOK.

Dr. Szalay Alfréd, a cziszterczita rend aranymisés papja és perjele, főgimnáziumi tanár, kiérdemült főgimnáziumi igazgató. Zircz díszpolgára, elhúnyt 80 éves korában, papságának 56-ik évében, Fonyódon, a hol fürdés közben szélütés érte. Az érdemes aggastyán a magyar iskolai tanitás egyik tisztelt nesztora volt. 1842-ben lépett a rendbe. Hosszasabban oktatott Zirczen, Egerben és Székesfehérvárott. Két évtizedig (1866—1884) volt a főgimnázium igazgatója Pécsett. A rendtagok bizalma 1887-ben Zirczre hívta rendi perjelnek.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Molnár János, Gyergyóujfalu nyug. plebánosa és tiszteletbeli főesperes, 58 éves korában Gyergyószentmiklóson. — Visói Papp Pál görög katholikus esperes életének 68-ik évében Felsővissón. — Folnegovics Ferencz, a horvát jogpárt egykori vezére, a ki egyike volt a legtevékenyebb horvát politikusoknak, 56 éves korában Zágrábban. — Kollár Sámuel, egykor Fejérmegye főmérnöke, 48-as nemzetőr-kapitány, 90 esztendős korában Felcsuthon. — Liniczei Horváth Gusztáv, Pest vármegye nyug. tisztviselője, 48-as honvéd-főhadnagy, 80 éves korában Budapesten. — Gróf Zichy Herman, a körmendi kerület volt képviselője, ki nehány év előtt Amerikába költözött, de visszatért, a veszprémmegyei Vörösberény községben. — Csillay József, a Rókus-kórház nyug. gyógyszerésze, életének 75-ik évében Budapesten. — Desbordes Ágoston, nagybirtokos és megyebizottsági tag. 52 éves korában Sajó-Udvarhelyen. — Szögedi Endre, a szegedi városi zeneiskolának huszonöt éve igazgatója, ismert zenész, Reiner szegedi főkapitány sógora, 53 éves korában Szegeden. — Brolly József, Brolly Tivadar pozsonyi polgármester apja, 83 éves korában Pozsonyban. — Tóth Béla dr., szabadkai törvényszéki és városi kerületi orvos 57 éves korában Szabadkán. — Biró József, miniszteri segédtitkár, Hunyad vármegye főispáni titkára, 42 éves korában Budapesten. — Ribiczey Kornél, nyug. királyi aljárásbiró, 60 éves korában Barlangligeten. — Reiner Imre, a Hazai általános biztosító-részvénytársaság osztályfőnöke, 36 éves korában Budapesten. — Psóder József, telekkönyvvezető, 60 éves korában Veszprémben. — Szunerics Gyula, a folyam- és tengerhajózási r. társaság főpénztárnoka 67 éves korában Budapesten. — Ifjabb Józsa Imre ref. tanító 50 éves korában Czegléden. — Gardos Károly okl. gépészmérnök, 40 éves korában Budapesten. — Gyagyovszky Endre, fővárosi számvizsgáló, 53 éves korában. — Ellér Dezső, okleveles gyógyszerész, 41 éves korában. — Rombauer Sándor, honvéd-főhadnagy, 29 éves korában. — Faragó Ákos, köttsei (Somogymegye) körjegyző 25 éves korában. — Hertelendy Géza, dohányjövedéki tiszt, 54 éves korában Temesvárott.

Szalay Béláné, szül. Gunya Berta, 39-ik évében, Budapesten. — Kinsky Mária grófnő, az ismert művésznőnek, Pálmai Ilka asszonynak anyósa, 77 éves korában, morvaországi birtokán.

Szerkesztői üzenetek.

A. E. A legrégibb aratóeszköz nem a sarló, hanem a kés. A babiloniak és asszirok ugyanis egyszerű, majdnem egyenes pengéjű késsel arattak s csak azután görbítették meg a kést annyira, hogy a későbbi sarló kifejlődött belőle. A görögök és rómaiak már ezt használták, valamint nagyon sokáig valamennyi európai nép is, mígnem a kasza nagyobbára kiszorította. Különös azonban, hogy Indiában máig is késsel aratnak s bár így a munka hasonlíthatatlanúl lassabban megy mint kaszával, az indusok mégis csökönyösen ragaszkodnak a késhez. A sarló használata se tünt le teljesen, mert még hazánk hegyvidékein is elég gyakran látni a kis gazdáknál, kik apró területeiket sarlóval is hamar le bírják aratni.

T. B. Az eddig felfedezett ősvilági állatok közt legnagyobb az az ősgyik, brontosaurus, a melynek megkövült csontjaira nemrég akadtak Éjszak-Amerikában Buffalo környékén. A csontváz hosszúsága 21 ½ méter, magassága pedig 7 ½ méter. A roppant állat sulya életében hozzávetőleg 400 mázsa lehetett. Fogairól itélve növényevő ártatlan állat volt s valószinüleg vizek partjain élt.

Izenet haza. Az érdekes czikket köszönettel vettük s közelebbi számaink egyikében fogjuk közölni.

Naplemente. A közlendők közé soroztuk.

Álomban. Szeress. Tovább . . . tovább. Verseiben tehetség nyomai vannak, de e tehetség, ép úgy, mint érzései és gondolatai, fejletlen, nincs annyira kialakulva, hogy az egyéniség erejével hasson. «Tovább . . . tovább» czímű verse Arany egy szép költeményének nagyon halvány utánzata, a többi is taposott utakon jár. A nyelvre is jobban vigyázzon: magyar költőnek nem szabad ilyen germanizmust leírni. «Álmomban tegnap éjjel *egy* bolygó valék.»

Líra. stb. Hogy szerelme nem ábránd, nem hazugság, hanem égető nap, mely ég s vakít — ilyet s effélét énekelnek már ős idők óta az olyan versirók, a kiknek nincs új és érdekes mondani valójuk. A másik vers is jól ismert dolgot melegít fel. Ezeknél jóval érdekesebb az «Ábránd» czímű, melyben van bizonyos lendület, a mely azonban könnyen elbágyad. Természetesebb hangot kellene találnia s nagyobb gondot fordítania a mondatok szabatosságára. Az «Ábránd» czímű vers harmadik strófájának második fele a hibás mondatfűzés miatt teljesen értelmetlen s ilyen hiba több is akad verseiben.

SAKKJÁTÉK.

2338. számu feladvány. Kondelik K.-tól.

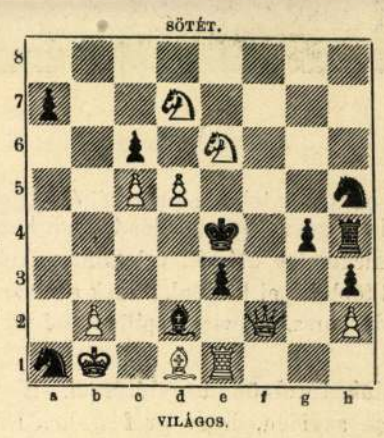

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

A 2321. számu feladvány megfejtése Feigl M.-tól.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. F6—f7	c7—e6 (a)	1.		a4—b3 : (b)
2. Bb3—c3 :	Kd4—c3 :	2. Fc7—e5 +		Kd4 e5 :
3. Fc7—e5 mat.		3. He1—f3 mat.		

b.		*c.*	
1.	g3—g2 (c)	1.	c5—c4
2 Vh6—d2	c3—d2 :	2 Fc7—e5 +	Kd4—c5
3. He1—c2 mat.		3. d3—d4 mat.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. II. — Andorfi Sándor. — Kovács József. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Lipótvártt:* Hoffbauer A. — *Bakonyszentlászlón:* Szabó J. — *Kecskeméten:* Balogh D. — *Fakerten:* Kintzig Róbert. — *B.-Kulán:* Lobozsánszky Sz. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A 28-dik számban közölt képtalány megfejtése: *Tűzzel fegyverrel nem való játszani.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

Ne küldjük pénzünket külföldre!

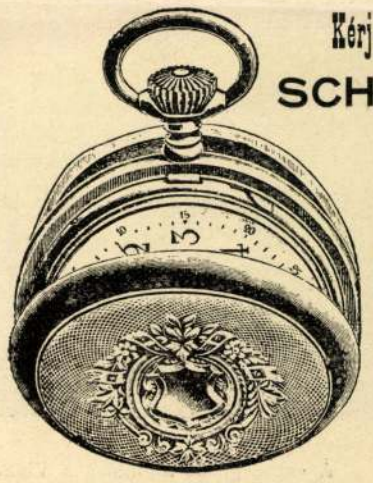

Kérjen árjegyzéket
SCHÖNWALD IMRE
órásmester és ékszergyárostól **Pécsett, 95.**
ki ingyen küldi több mint 1500 rajzot tartalmazó képes árjegyzékét bárkinek **és minden tőle vásárolt óráért 3 évi irásbeli jótállást vállal.**
Károsodás kizárva, miután a nem tetsző tárgyakért a pénz visszaadatik.

Kettősfedelü, finom kivitelü valódi ezüts remontoir óra **12 kor.**
Valódi ezüst evőkészletek gramm a **11 fillér.** 9845

501. l. (Szoba a Városligetben)

Kiss Fe ence fényképe.

A Duna áradása a Filatori-gátnál O-Budán.

Csorba Jenő amateur fölvétele

A Vág által elöntött vasuti vonal Zsolna és Ruttka közt.

többen hozzá mentek a néppártból és függetlenségi pártból is s egész csoportosulás támadt körűlte.

Az emlékezetes ülésről, valamint a Ház egyéb üléseiről több képet közlünk; ezek egy része *Daróczy* Aladár orsz. képviselő pillanatfölvételei után készült.

A miniszterelnök tanulótársai. Harminczöt esztendeje az idén, hogy gróf *Khuen-Héderváry* Károly a pécsi főgimnáziumban jeles sikerrel letette az érettségi vizsgát. Tanulótársai augusztus 12—14-ikén ünneplik meg az évfordúlót. Ezek nevében *Simonovics* Béla fővárosi bizottsági tag hívta meg a miniszterelnököt. *Khuen-Héderváry* szives barátsággal fogadta egykori iskolatársát s félóra hosszat beszélgetett vele. Elmondotta, hogy a találkozóra, ha csak a mostani tarthatatlan viszonyok jobbrafordúlása megengedi, okvetetlenűl elmegy és résztvesz a «baráti muri»-ban. «Nézd — mondotta Simonovicsnak — a meghívót ideteszem az iróasztalomra, hogy az én kedves iskolatársaim szíves megemlékezésének jele mindig a szemem előtt legyen!» Annyi bizonyos, hogy a pécsi találkozón, ha elmehet oda, könnyebben jól érezheti magát a miniszterelnök, mint a képviselőházban. Ott legfölebb tósztokkal fognak obstruálni.

Wekerle Sándor balesetének hire terjedt el julius 22-én a fővárosban. A képviselőházban nagy izgalmak közt beszélték, hogy a közigazgatási bíróság elnökének kocsiját elütötte a villamos vasút s Wekerle sulyosan megsebesült. Maga Gulner államtitkár tudakozódott az országházból telefonon a rendőrségnél: mi igaz a hírből. Csakhamar kiderűlt, hogy az egész hiresztelésnek annyi alapja van, hogy még két nap előtt Wekerle valahogy hozzáért egy leszakadt villamos-vezeték drótjához s jelentéktelen sérűlést szenvedett. Most *dánosi* birtokán nyaral jó egészségben.

Szilágyi Dezső emléke a Tátrában. Szilágyi Dezső a nyár egy részét rendesen a Tátrában töltötte. Oda készült akkor is, mikor két év előtt a hirtelen halál érte. A *tarpataki* vizesés mellett, a hol oly gyakran időzött, bronzból készült képmását akarják elhelyezni. A felső-magyarországi Kárpát-egyesület *Istók* János szobrászt bízta meg az emlékmű elkészítésével.

A Rákóczi-idők késmárki vértanúi. Rákóczi szabadságharcza alatt Késmárk városában három hazafi vértanú halállal múlt ki: *Lányi* Márton *Toperczer* Sebestyén és *Kray* Jakab városi szenátorok, a kiket Heiszter generális kivégeztetett, mert törhetetlen hívei voltak Rákóczinak. A polgárság a közűlök származott három vértanúnak szobrot akar állítani, mely a Szepesség törhetetlen hazafiságának is egyik emléke legyen. A szoborbizottság már megalakúlt; védnökűl gróf Csáky Zenó szepesi főispánt választották.

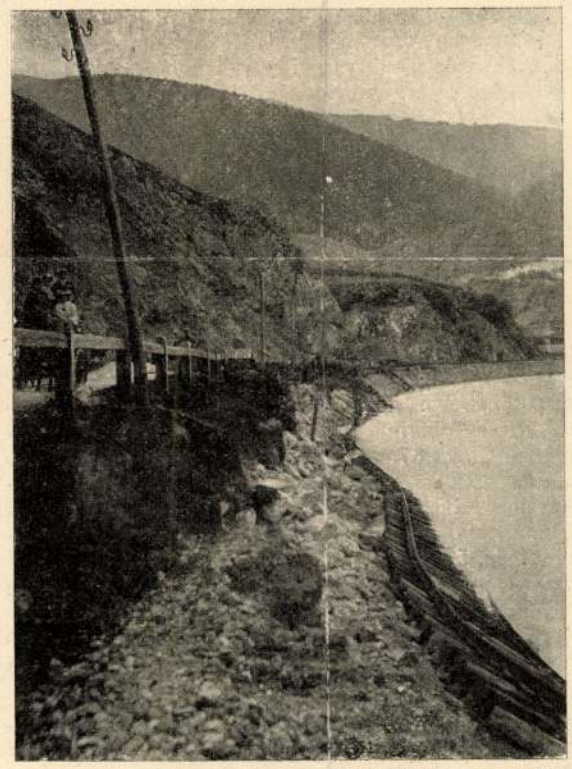

Schulz Ármin amateur fölvétele.

A vasuti töltés Kralován előtt Turóczmegyében.

Szobor a városligetben. A főváros díszes parkjában, a városligetben befejezéséhez készűl a gazdasági muzeum hatalmas épületcsoportja, hű mása az 1896-iki ezredéves kiállítás történelmi épületeinek. A király adományozta tíz szobor közűl itt állítják föl Béla király névtelen jegyzőjének, Anonimusznak szobrát, Vajda-Hunyad várának palotája előtt. *Ligeti* Miklósnak sokat dicsért műve, a nevéről sem ismert krónikairót misztikusan állítja elő. Mélyen arczába húzott barát-kámzsa takarja képét, de a mint irása fölé hajlik és jegyez, a plasztika szépségével hat. A fák sűrű lombja alatt és körűlvéve árkádos építménynyel, melyet vázák és apró szobrocskák fognak diszíteni, Anonimusz alakja megfelelő környezetet talál.

Nyári árvizek. Aratás idejére nagy esőzések, felhőszakadások pusztítottak sokfelé az országban. Legtöbb kárt a Vág folyó okozott, az ország e legrakonczátlanabb folyója, mely alig enged egy esztendőt is, hogy el ne árasztaná a partjain elterülő szép völgyeket. Most is kicsapott medréből, sok helyütt elrombolta a hidakat, vasuti töltéseket, napokra lehetetlenné tette egyes helyeken a forgalom rendes lefolyását s a közelében levő fürdők is sokat károsodtak miatta. Kiáradt a Duna is, így a fővárosnál is. Érzékenyebb károkat itt csak az Ó-Buda fölött levő kültelki vidékeken okozott. Magában a fővárosban inkább volt látványosság, mint veszedelem a nagy viz: állandóan a nézők nagy sokasága álldogált a Dunaparton, nézve az áradást, mely az

A csavargőzös állomása a Vigadó-téren.

Siklóssy László amateur fölvételei.

Az elöntött alsó rakpart az Országház előtt.

A DUNA ÁRADÁSA BUDAPESTNÉL.

Ligeti Miklós

U. 2810

Pucher István – család
síremléke a
kerepesi temetőben

Repr

Pesti Napló Képes mell
1929. nov. 3.

M.Kir. Vallás-és Közok

2.301/1943.-sz.
Om.biz.

A m.kir. honvéd
szolgálatosok behivása tárgyában 3
letet adott ki, amelynek Om. szerv
Az 1939. II. t.-
5.070/1939. M.E. számu rendelettel
közzétett 25.765/eln.1.a.- 1939.sz.
dekü munkaszolgálatra alkalmasnak
és bármi cimen eddig még be nem hi
évfolyambeliek közül 1943. évi juli
közérdekü munkaszolgálatra figyele
akiknek a behivó
rus beosztásuk, tehát polgári szemé
Nem hivandók be:
az orvosok, álla

Ligeti Miklós

Magyarság képes mell
1939. ápr. 9 arch.

Ligeti Miklós

3.

A farkasréti temetőben vasárnap délelőtt avatták fel *Góthné Kertész Ella siremlékét.* A sírt, amely a temető külső részén feküdt, előre hozták a főbejárat közelébe s ott állították fel *Ligeti Miklós fehér márványból* faragott gyönyörű siremlékét, amely egymást átölelve tartó férfit és nőt ábrázol. A női alakban fel lehet ismerni a Vigszinház elhunyt kiváló művésznőjének arcvonásait. Sokszáz főnyi közönség gyült össze a felavatásra: ott volt a Sziniakadémia tanári kara, a Nemzeti Szinház és Vigszinház társulata testületileg, *Hubay Jenő családja, Márkus Emíliáék* és a társadalmi és művészi világ számos kiválósága. A református lelkész imája után *Kiss Ferenc és Tarnay Ernő* emlékezett meg kegyeletes szavakkal Góthné Kertész Ellárol, akinek siremlékét egészen beoritotta a koszoruk, virágok, ibolya- és hóvirágcsokrok tömege....

Hétfői Reggel

1939. márc. 27

tés esetén, a tulajdonos neve is belenyomatható. Előfizetési ára 5 frt, mely a szerzőhöz küldendő.

A SZÉKESI

GRÓF BERCSÉNYI CSALÁD

1470—1835.

EREDETI KÉZIRATI KÚTFŐKBŐL IRTA

THALY KÁLMÁN.

KIADJA A MAGYAR TUD. AKADÉMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA.

Harmadik kötet: 1703—1706. Ára 7 forint.

„ATHENAEUM“

Szerkeszti

PAUER IMRE.

A Magy. Tud. Akadémia II. osztálya m. év elején a fentebbi czimen, **philosophiai és államtudományi** folyóiratot indított, hogy e tudományok irodalmi fejlesztését ezzel is elömozditsa. **Ára 5 frt. Egyes füzeté 1 frt 50 kr.**

A pénzutalványok, reclamátiók a Magyar Tud. Akadémia könyvkiadó hivatalának (Magy. tud. Akadémia palotája), a folyóirat szellemi részét illető küldemények **Pauer Imre** osztálytitkárnak (Magyar Tud. Akadémia palotája) czimzendők.

Budapest, 1893. Az Athenaeum r. társ. könyvnyomdája.

Ligeti Miklós

Szeptember 15-én zárul a Györgyi Kálmán-emlékkiállítás az Iparmüvészeti Muzeumban

Az Országos Magyar Iparmüvészeti Társulat Györgyi Kálmán-emlékkiállítása, amely a magyar grafika, fotomüvészet, kisplasztika, ötvösmüvészet mai állásáról pompás képet ad és amely kulturális szempontból a nyár folyamán a budapesti idegenforgalomnak egyik legnivósabb látványossága volt, szeptember 15-én zárul. A társulat elnökségéhez sok előkelő külföldi látogató és a magyar szakkörök elismerése futott be, *Ligeti* Miklós *„Anonymus"* szobrát is a kiállításon egy Franciaországban élő látogató vásárolta meg

M.934.IX.7.

8. O. u. 942. X. 12

ŐSZI TÁRLAT

A *Benczur-Társaság* jubileumi kiállítása kerül a Műcsarnok *Őszi Tárlatán* a közönség elé. Mintegy két évtizeddel ezelőtt alkult meg a Benczur-Társaság azzal a céllal, hogy nagynevű mesterük emlékét ápolják, anélkül, hogy a hozzájuk csatlakozott művésztagok alkotó szabadságát megkötnék.

Csupa ismerős név, ismerős képek, ismerős szobrok láthatók itt. *Ligeti* Miklós Anonymusától kezdve a magyar képzőművészet sokszor díjazott alkotásai között már nem egy kiállítás, hanem a múzeum keltette benyomásokkal barangol a néző. Izelítőül az újabb törekvéseket is elhintette a rendezőség: *Buzi* Barna néhány kitünő szoborkompozicióját, *Basilides* Barna stilizáló képművészete, *Istókovics* Kálmán erőteljes kitünő temperái, *Horváth* József pasztellel is kombinált vízfestménye, G. *Fekete* Géza szoborportré tanulmányai, *Kássa* Gábor friss akvarelljei, *Diósy* Antal szép tempera tájképei után gyönyörködéssel néztük *Chiovini* Ferenc képszerűségében és technikájában egyformán kimagasló „Csónakok a Tiszán" című bravuros kompozicióját, *Döbrentey* Gábor remekbesikerült „Pécsi utcarészlet"-ét, *Sárkány* Gyula „Páholyban" című kompozicióját. A régebbi iskolákat méltóképen képviselik a monumentális *Krusnyák* Károly, *Gimes* Lajos tájképköltészete, *Mihalovics* Miklós nagy kompozicióí, *Knopp* Imre hangulatos portréja, városképei. Megállít *Gách* György *hősi halált halt Kormányzóhelyettesünkről készült, felnagyított portrétanulmánya*, amely a kiállításnak egyik legérdemesebb darabja. Külön termekben sorakozik fel *Haranghy* Jenő gyüjteményes kiállítása, melyben a festészetnek és a grafikának egyaránt nagy mesterét láthatjuk. A fiatalon elhunyt *Vastagh* Éva emlékkiállítása ugyancsak külön teremben látható: szobortervei, porcellánjai egyformán bizonyítják a nagy veszteséget, amely halálával a magyar képzőművészetet érte. *(—git)*

Ifj. Horthy Miklós vezetésével

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

1968 MÁJ 19
Ligeti Miklós

NÉPSZAVA

MÁJUS 19

BAJOR GIZI
színművésznő, Kossuth-díjas, kiváló művész születésének 75. évfordulója.

KORÁNYI FRIGYES
orvostanár, ő teremtette meg Magyarországon a modern belgyógyászati klinikai oktatást, 55 esztendeje halt meg.

LUGOSI DÖME
író és színháztörténész 80 éve született.

BOLESLAW PRUS
lengyel író, a lengyel realista prózaírás kiemelkedő egyénisége halálának 56. évfordulója.

TELEKI SÁNDOR
1848—49-es honvédezredes, emlékíró 76 évvel ezelőtt halt meg.

HO SI MINH,
a Vietnami Demokratikus Köztársaság elnöke születésének 78. évfordulója.

BIHARI SÁNDOR
festőművész 113 éve született.

SCHUNDA VENCEL JÓZSEF
csehszlovákiai születésű magyar hangszergyáros, aki feltalálta a pedálos cimbalmot és újjáalkotta a tárogatót, 123 esztendeje született.

CLAUDE HENRI DE SAINT-SIMON
francia utópista szocialista halálának 143. évfordulója.

LIGETI MIKLÓS
szobrász, a városligeti Anonymus-szobor alkotója 97 éve született.

ÜDÜLTETÉSE

próbáltam meggyőzni
nénit a »teknika« áld
sairól, a házépítés szoci
lis fontosságáról, hane
igyekeztem mielőbb bék
sen megszabadulni tőle.
— Idehaza pedig sietve fe
ütöttem a sokat tudó R
vai Nagy Lexikont, ho
fölfrissítsem a szaba
ságharc budai csatároz
sairól valamikor tanu
de ugyancsak elhalv
nyult emlékeimet.
»Buda bevétele 184
ben« címszó alatt meg
találtam a korabeli ha
coknak elég világos leír
sát, sőt, egy képmellé
letet is. Ez utóbbi val
színűvé teszi, hogy Sch
tenhelm Ede Knézich I
hadtestének lehetett a k
tonája. Ugyanis azok üt
gei foglaltak állást a K
vária (talán a mai Szer
lőhegy?) — hegyen és n
vel a Vár köröndeit
»az ellenük összponto
tott tűztől már felvon
lás közben igen érzéke
veszteséget szenvedtek
kénytelenek voltak töb
ször állást változtatni
Így kerülhetett Sch
tenhelm Ede honvédtü
arra a magaslati pont
s bár »május 6., 7. és

Ligeti Miklós

wód

Elek Artur:

Ligeti Miklós szobor-
művei. Az Lipág

1913. ápr. 2.

U. 489.

Koll. kiáll. az Ernstben

LIGETI MIKLÓS

M.D.K.

Radnay Oszkár: Modern szoborgyűjteményünk

[Illusztrációkkal]

Az az óriási lendület, mellyel a magyar művészet nem is egészen egy évtized alatt a vezető nemzetek sorába jutott, felrázta a közérdeklődést is. A tárlatok eseményekké váltak, tízezrek látogatják és a közönség egyre hangosabban áhítozott olyan stabil, rendszerbe foglalt képzőművészeti anyagra, amiből az egész magyar fejlődés lendületét végigfigyelhesse. A Szépművészeti Múzeum e kívánságnak és hivatásának megfelelően - csaknem egy esztendei gondos munka árán - megnyitotta végre azt a 169 műdarabból álló kollekciót, amely nagyjában felöleli az utolsó két századot szobrászatát.

Az első fülkében a kronologikus sorrend Ferenczy Istvánnal, az első tudatosan működő magyar szobrászművészszel kezdődik. Hat arcmás és egy pompás genre-márványszobor képviseli a jeles mestert, aki szellemi és nemzeti felfrissülésünk korának, az 1800-as éveknek szülöttje. Rimaszombatból indult el, mint vándor lakatoslegény, hogy a bécsi művészeti akadémia érmetező osztályára eljusson. Ott Klieber tanár tanítványa lesz, aki a nagytehetségű ifjút ösztöndíjjal Rómába küldi, ahol csaknem tíz esztendőt tölt el munkában és tanulással. Mikor visszajön hazájába, a fővárosban telepszik le és nehéz küzdelmeket vív a táblabíróvilág közönyével. Legjobb alkotásai közül való az itt kiállított Kazinczy Ferenc szobra, melynek

másodpéldányát a Magyar Tudományos Akadémia faragtatta ki a művésszel 1847-ben. Pompás a Fáy András portré, továbbá Széchy Mária és Schodel Róza énekesnő mellszobra. A "Pásztorlányka" cimü szimbolikus genre-márványszobra a Nemzeti Muzeumból került át ide.

Ferenczy István művészete - mestereinek hatása alatt - az uj klasszicizmus szellemében fejlődött. Finomkodó stilusával készültek szobrai, melyeknek patetikus modora különösen a Kazinczy arcképszobrán és a művészet keletkezéséről regélő genre-jén érződik szembeszökően. Az ő hatása alatt növekedett melléje egymásután Dunaiszky Lőrinc budai faragómester, majd Engel József, Alexy Károly, Doosay Károly, Izsó Miklós és Kugler Ferenc, akiknek részben tanitómestere, részben szellemi irányitója volt. Ők képviselik a magyar szobrászat első generációját, a német és francia hatásokon épült ujbarok és klasszicizáló, patetikus stilus-korszakot, amely után, szinte minden átmenet nélkül, a nemzeti érzés és vele az idegen hatásoktól elkülönülő nemzeti stilus jelentkezik a szobrászatban.

Izsó Miklós, aki Ferenczy Istvánnak volt növendéke, majd Bécsben és Münchenben folytatta tanulmányait, mindjárt első alkotásában magyarnak mutatkozott. A "Busuló juhász", mely most a muzeumban van, általános feltünést keltett és Izsó keresett művész lett; egyre-másra alkotta meg az Alföld magyar néptipusainak genreszobrait. Táncoló parasztalakjai kőkeletüek lettek. Ezekből egész terrakotta vázlat-kollekciót állitott ki a muzeum egy Izsó-vitrinben. A magyar szellem közben tovább szélesedik és Huszár Adolf mü-

veiben folytatódik a maiak felé. Huszár Adolf "Huzd rá cigány"-a a 60-as évek egyik nevezetes eseménye, a népszinművek virágkorának hangulatából fakadt és hatása jól érződik Huszárnak budapesti Petőfi-szobrán, sőt egy-két momentumban dunaparti többi szobrain is (Ketvös, Deák Ferenc).

Az átmenetet innen a finomkodó naturalizmusba Kugler Ferencnek kiállitott Pulszky-siremlék-reliefje adja. Ez a márványdombormü a magyar szobrászat legjelesebb értékdarabjai közül való és dísze a kiállitásnak. Utána szinte szembeszökően látszik az az ujabb művészeti változat, melynek képviselői Zala György, Fadrusz János, Donáth Gyula, Stróbl Alajos, Róna József és Telcs Ede. Közülök az öt első egységes stilust képvisel és ez a stilus a monumentális naturalizmusban csucsosodik ki, bár az ujbarok ünnepiségét és pátoszát sem veti le egészen.

Zala György a milleniumi emlékmü, a parlament előtt álló Andrássy lovasszobor, a budavári 48-as honvédemlék és az aradi Vértanuk emlékének alkotómestere. Ebben a gyüjteményben, arcképszobrain kivül ott van a hires "Mária és Magdolna" hatalmas szoborkompoziciója, amely mesterének minden művészi jellegzetességét elénk tárja.

Fadrusz Jánost, a korán elhunyt világhirü mestert csupán a farkasokkal viaskodó Toldi-jának bronzmásolata képviseli; Donáth Gyulát is csak egy szobor - igaz, hogy remekmü! - a "Halál angyala" reprezentálja. Stróbl Alajos művészete azonban teljes szépségében áll előttünk az "Anyánk" nagyméretü, csudálatos márványszobrával

és "Géniusz" című portréjával. Róna József művészetét pedig barokhatásu Bacchus-szobra és reliefszerüen komponált, kissé disszharmonikus "Zsuzsanna és az öregek" márványcsoportja képviselik.

Ebből a művészeti változatból Telcs Ede vezet át a ma uralkodó "modernizmusba", amely jelző egy egészen szétfolyó, kialakulatlan művészeti "akarást" határoz meg. Telcsnek a "Góliát"-ját látjuk, a "régiek" stilusában megalkotva, míg a nemrég kiállitott "Toronyépitő"-je merész lendülettel már a modernizmus jegyében született. Plakettjei közül is egyik a naturális, másik a kereső stilust bizonyitják. Értékben pedig Telcs Ede az a magyar mester, akinek majdnem minden alkotása az egyetemes magyar művészet egy-egy kiemelkedő eseménye.

A második terem a modern művészeké, akiknek elrendezési sorrendje Simay Imre dekoratiy állatszobrával kezdődik. Ezen az oldalfronton áll Csor Károly életnagyságu hires bronzszobra is, a "Győztes"; ez a férfiakt a jeles mester hatalmas tudásáról és invenciójáról tesz tanuságot. A "diadalmas férfit" ábrázolja, amint áthköti homlokát a győzelmi szalagjelvénnyel. Sorban következnek aztán Körösfői-Kriesch Aladár finom márvány-portréja, Ligeti Miklós kis Anonymusa, Damkó József remekbe készült "Definitor" című terrakotta portréja, Kisfaludi-Stróbl Zsigmond barokkosan vibráló "Veszell Béla arcmása", Tóth István pompásan megkomponált "Déli pihenő" bronzgenreje, Sidló Ferenc finom "Primavera"-ja, Horvay János "Beethoven"-je, Szentgyörgyi István klasszicizálót "Kigyóbüvölő"-je, Moiret Ödön egy érdekes márványaktja, Pásztor János néhány szép aktja és "Bucsuzkodás" című hires magyar genréje, Sámuel Kornél végtelenül finom

márványreliefje és a "Menekülő" című bronzszobra, Ferenczy Béni elfinomított bronzportréja, Orbán Antal markáns terrakotta fejtanulmánya és Lux Elek quattrocento-finomságu márványportréi. Az érem és plakettanyagban Beck Ö.Fülöp nagy kollekciója mellett Ranónyi József, szakrodi Csiszár János, Fónes Beck Vilmos, Berán Lajos, Murányi Gyula és Esseö Erzsébet vannak képviselve.

A külföldi szoborgyűjtemény büszkeségei a francia Rodin és a belga Meunier. Itt van Rodin világhirü márvány-kompoziciója, a "Tavasz ébredése", Laurens festő portréja, az "Ébredő ifju" életnagyságu bronzszobra és a párisi Hugo Viktor szobor mellékfigurájának ezánt "Nereidák" bronzvázlata. Meuniert pedig a "Hajóvontató", egy remek bronzfej, nagyszerü életnagyságu dolgozómunkása és több kisebb bronz-szobra representálja. Mellettük képviselve vannak még Lagae, Dubois, Stoltenberg-Lerche, Monbaux, Hildebrand, Zügel, Liipola György Budapesten élő finn szobrász, Stappen, Franges, Zutt és Maillol.

A modern szoboranyag egyik része se teljes, sőt a hiányok a kiállitás rendeltetését erősen korlátozzák. Olyan mesterek hiányoznak, akik pedig a magyar szobrászatban igen jelentős szerepet vittek és visznek. Igy nincs muzeumunknak egyetlen Fesoler Leo szobra se, aki pedig a palatinusi magyar renaissance fontos művésze volt. Az ő alkotásai a Kalvin-téri "Danubius" kutszobor, amely Budapest legszebb köztéri szobra. Továbbá a királyi várkert oroszlánjai, a Bazilika apostolai stb.

Hiányzik Holló Barnabás is, akiről egyik legutóbbi számunk-

ban irtunk és akinek özvegye, férje gazdag művészi hagyatékának birtokában az éhhalállal küzd. A mai jelesek közül nincs képviselve Székely Károly, Margó Ede, Bory Jenő, Lukácsy Lajos, Csiszér János, Maugsch Gyula, Keviczky Hugó, Szamosi-Scós Vilmos, Kallós Ede, Siklódy Lőrinc, Istók János, Farkas Béla, Szántó Gergely, és Vienyovszky Lajos, akik mind kiegészitő egyéni, értékes művészei szobrászatunknak. Viszont Lux Eleket jellegzetességében nem mutatja be a gyüjtemény, hiszen világhires táncos-szobrai hiányoznak a kiállitásról, azok a szobrok, amikben művészi lendület és mesterségbeli tudás tekintetében szinte egyedülálló értéke a nemzetközi művészetnek. Ugyancsak széles kiegészitésre szorul a külföldi anyag is, melyben csupán Rodin és Meunier vannak jól képviselve.

A meglévő műanyag gazdagsága, szépsége és elrendezése azonban minden figyelmet megérdemel és ha a hiányokat pótolhatja az állam, a budapesti Szépművészeti Muzeum a legjelentékenyebb kontinentális muzeumok sorába emelkedik.

Panoráma. Bécs. 1926. jul.11. 9.sz. 9-11.p.

HÍREK

— **VIII. Edvárd repülő testőrei.** *Londonból* jelentik: VIII. Edvárd király olyan újítással lepi meg a világot, amelyre idáig még nem volt példa a történelemben. Az uralkodóknak voltak már gyalogtestőrei, lovastestőrei. *VIII. Edvárdnak azonban repülőtestőrei lesznek. Az angol légiflotta két repülőszázadát szervezik át testőrséggé.* A jövőben VIII. Edvárd repülőgépe előtt az egyik testőrszázad fog szállani, mögötte pedig a másik testőrszázad helyezkedik el zárt alakzatban. Az új alakulat hivatalos neve: királyi légi testőrség lesz.

VIII. Edvárd

— **Részeg emberek botránya a rendőrrel** Kispesten, az Üllői úton ment haza *Borbély* János 37 éves napszámos és *Kosnya* István 25 éves lakatossegéd. Mikor a Török uccánál találkoztak *Mészáros* István nevű rendőrrel, az felszólította a részeg, kiáltozó Borbélyt és Kosnyát, hogy viselkedjenek csendesebben. Borbély erre *pofonvágta* a rendőrt, Kosnya pedig hátulról *fejbeütötte*. Mészáros előrántotta a kardját, Borbély jobbkarjára vágott, a penge azonban eltörött, mire a rendőr előrántotta forgópisztolyát és ijesztésül a *levegőbe lőtt*. Kosnya elmenekült, társát azonban a rendőr bevitte az őrszobára, ahova hajnaltájt előállították Kosnya Istvánt is. Mindkettőjük ellen hatósági közeg elleni erőszak címén az eljárás folyik.

— **A 43 éves feleség feláldozta életét 76 éves férjéért.** *Londonból* jelentik: A 43 éves Mrs. Rebecca *Bowden* olyan hősi önfeláldozásról tett tanubizonyságot, amilyenre idáig még nem igen volt példa. A szerencsétlen asszony öngyilkosságot követett el, hogy megszabadítsa férjét attól a tehertől, hogy el kelljen őt tartani. Mrs. Bowden búcsúlevelében megírta, hogy *76 éves férje képtelen lenne most már mindkettőjüket eltartani* annál is inkább, miután lerombolják azt a házat, amelyben kis boltjuk meghúzódott. 76 éves ember már nem igen találhat munkát, viszont Bowden állami öregkori nyugdíja éppen csak arra elég, hogy ő maga eltengődjön belőle. Az öreg férj zokogva olvasta felesége búcsúlevelét és könnyek között kijelentette, hogy nem volt még bátrabb és önzetlenebb asszony, mint szegény felesége.

— **Meghalt Pethes Mihály v. képviselő.** *Gyöngyösről* jelentik: *Jászárokszállason* 75 éves korában meghalt *Pethes* Mihály földbirtokos, volt országgyűlési képviselő, *Pethes* Imrének, a Nemzeti Színház volt híres művészének testvére. Harminc éven át vezető szerepet játszott a vármegye közéletében. Nagy részvét mellett temették el.

— **A rendőr karjaiba szaladt a megzavart betörő.** *Reisz* János *Maglódi* út 14. szám alatti fűszerkereskedésében éjjel az őrszemes rendőr világosságot vett észre. Odasietett és *az üzletből kilopózó betörő éppen a karjaiba szaladt.* A rendőr az őrszobára vitte a tettenért betörőt, akinél 500 pengő készpénzt és 200 pengő értékű aranyfogsort találtak. Kiderült, hogy a letartóztatott *Horváth* Gusztáv, az üzlet régi alkalmazottja.

BANDHOLZ AMERIKAI TÁBORNOK SZOBRÁNAK TEGNAPI LELEPLEZÉSÉN
Szendy Károly polgármester a főváros nevében átveszi a szobrot

Unnepélyesen leleplezték Bandholz tábornok szobrát

— Az Est tudósítójától —

Fényes ünnepségek keretében leplezték le vasárnap *Bandholz* amerikai tábornok érczszobrát, *Ligeti* szobrászművész alkotását a Szabadság téren.

Báró *Perényi* Zsigmond koronaőr köszöntötte a megjelent előkelőségeket és engedélyt kért *Shvoy* István gyalogsági tábornok, a honvédség főparancsnokától, aki a kormányzót képviselte, a szobor leleplezésére.

A koronaőr ünnepi beszédében megemlékezett az 1919. év válságos idejéről, amikor a megszálló román csapatok túlkapásaival szemben csak *Bandholz* generális, az angol *Gorton*, a francia *Graziani* és az olasz *Mombelli* védelmezett bennünket.

Szendy Károly polgármester a főváros nevében átvette a szobrot és köszönetet mondott *Boross* Jenő amerikai ezredesnek, newyorki magyar műgyüjtőnek, akinek kezdeményezésére létesült a szobor. A kormányzó koszorúját *Shvoy* főparancsnok helyezte el a szoborra. Az amerikai követség csillagos lobogóval ékesített pompás koszorúját angol beszéd kíséretében *Stevard* ügyvivő, a külföldön tartózkodó követ helyett, tette le a szobor lábához és *Lázár* Andor igazságügyminiszter a kormány köszönetét tolmácsolta tisztelete és hálás kegyelete jeléül helyezte el koszorúját. A felsőház részéről báró *Radvánszky* Antal, a képviselőház részéről pedig *Kornis* Gyula alelnök koszorúzta meg az emlékművet. *Hóman* Bálint kultuszminiszter a Nemzeti Múzeum díszes koszorúját hozta el.

Ifjabb *Dobos* András, *Petron* Elza és *Gordon* Lola az amerikai magyarok, vitéz *Tóth* András a Frontharcos Szövetség, dr. *Nagy* Károly a TESz, *Majoros* István a Nemzeti Szövetség, *Halmi* Bódogné a *Pro Hungária nők világszövetsége* koszorúját hozták. Az ünnepség az amerikai és a magyar himnusz hangjai mellett ért véget.

— **Debreceni gazdászok együtt csépeltek Mussolinival.** *Debrecenből* jelentik: Tavasz óta egy magyar gazda csoport tanulmányozza az olaszországi mezőgazdaságot, több fiatal debreceni gazdász részvételével. Olaszországból érkezett levél most arról számol be, hogy *a magyar gazdászok Sabaudiában együtt csépeltek a Ducéval. Mussolini* rendkívül kedvesen fogadta a magyar gazdászok üdvözlését, lefényképeztette magát velük cséplés közben és a munka után hosszasan beszélgetett velük.

— **Házasság.** Dr. *Schwartz* Béla ügyvéd (Budapest—Tatatóváros) és *Stricker* Erzsébet nyelvtanár (Sopron) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

x **Gyomor- és bélhurut,** az emésztés hiányossága, erős bomlás és erjedési folyamatok a gyomorbélhuzamban, bélbaktérium és gyomorsavtúltengés az enyhe, természetes »*Ferenc József*« keserűvíz használata által legtöbbször rövidesen megszűnnek. Orvosok ajánlják.

— **Postautalvány az augusztus 31-én lejáró előfizetések megújítására.** Vidéki előfizetőink lappéldányaihoz, amennyiben előfizetésük augusztus hó 31-én lejár, ma postautalványt mellékelünk. Kérjük előfizetőinket, hogy a megújításra szánt összeget mielőbb adják fel, nehogy a lap küldésében fennakadás legyen.

— **Gyászrovat.** *Hámos* Lajos e hó 23-án 42 éves korában váratlanul elhunyt. Temetése kedden 12 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Rózsási Béla 29 éves korában kínos, hosszú szenvedés után elhunyt. Temetése ma délután ½5 órakor a rákoskeresztúri izr. temetőben.

— **Eltemették dr. Réti Illés ügyvédet, aki nem élte túl édesanyja halálát.** A tragikusan elhunyt dr. *Réti* Illés ügyvédet és édesanyját sokszázfőnyi közönség részvéte mellett vasárnap délelőtt temették el. A 42 éves ügyvéd — mint megírtuk — szerdán délután, mikor megtudta, hogy édesanyja súlyos beteg, szívrohamot kapott és *másnap, édesanyja halála után ő is meghalt.*

— **Jószív örökbe fogadná a kis Nemcsakot.** Augusztus 20-iki számunkban hírt adtunk arról, hogy *Nemcsak* Anna öngyilkosságot kísérelt meg nyomora miatt. Most levelet kaptunk *Kispéter* Mária Kecskemét. *Gáspár* ucca 15. szám alatti lakostól: elvállalná *Nemcsak* Anna kisfiát örökbe vagy nevelésre.

— **Orvosi hír.** Dr. *Steiner* Béla gyermekorvos, kórházi főorvos szabadságáról megérkezett és új lakásában V., Pozsonyi út 9. sz. alatt rendel. Új telefonja: 1—160—99.

Dr. *Gärtner* Pál igazgató főorvos, idegorvos, szabadságáról visszaérkezett. Telefonbejelentés 1—160—20.

Dr. *Held* Róbert belgyógyász, v. belklinikai orvos szabadságáról visszaérkezett, rendelését VI., Hegedüs Sándor ucca 15. sz. alatt folytatja. Telefon: 1—233—51.

Dr. *Érczy* v. r. főorvos ismét rendel plasztikai sebészeti betegeknek. V., Berlini tér 6.

Dr. *Bródy* Ferenc szabadságáról visszaérkezett és újból rendel. VI., Teréz körút 32. sz. Telefon: 1—138—22.

Dr. *Weber* József belgyógyász-főorvos rendelését megkezdte. Bálvány ucca 2. sz. Telefon: 1—801—47.

Dr. *Glück* István fogorvos rendelését megkezdte. Lipót körút 11. Betegbejelentés 1—191—32.

Dr. *Tauber* Lipót Lajos szabadságáról megérkezett. Király ucca 53. T.: 1—421—39.

Dr. *Propper* Miksa fogorvos V., Gróf Tisza István ucca 18. tanulmányútjáról és szabadságáról visszaérkezett és rendelését újból megkezdte.

Dr. *Kiss* Lajos fogorvos szabadságáról visszaérkezett és rendelését folytatja. Andrássy út 53. I. 4. alatt.

x **Duna Penzió,** Nógrádverőce. Telefon 10. Őtöszezón. Szőlőkúrák.

x **Egy szigetelő anyag** talajvíz-falnedvesség ellen, amelyben még soha, senki, sehol nem csalódott: »*Biber—F*«.

x **A Kincs-penge** kincset ér, 3 drb 10 fill.

x **Az olimpiai bajnokok** részvételével és tiszteletükre nagy díszelőadást tart a *Pavillon* kertkabaré a Rákóczi út 15. szám alatt feldíszített kertjében e hó 27-én, csütörtökön este 9 órai kezdettel. Erre az alkalomra írt »Olimpikonok« című bohózatban fogják az olimpiász szereplői magukat viszontlátni a színpadon.

Kezdődik a

FORUM

művészciklusa

I.

E. A. **Dupont** a mesterrendező lélekbemarkolóan izgalmas filmje a **férfi** és a **nő** örök csatájáról

ELFELEJTETT ARCOK

Főszereplők:

Herbert Marshall

és

Gertrude Michael

Díszelőadás ma este ½ 10-kor

Holnap premier

(Paramount-film)

Ausztriába utazók

figyelmét felhívjuk osztrák utazási osztályunkra!

Utóidény-akciónk során Stájerország gyönyörű tekvésű magaslati helyein teljes napiellátás már 4.50 schillingtől. — Szeptember 1-től az osztrák szövetségi vasutakon 80% visszautazási kedvezmény. **A wieni vásárral kapcsolatos olcsó alkalmi utazási lehetőség.**

Schilling-igénylési gyorsan és pontosan elintéz. Szakszerű felvilágosítást ad

Az Est Utazási és Menetjegyirodája, Budapest, Erzsébet körút 18-20. T. 1-455-59

Mindazoknak, akik férjem, **dr. Márton Miska** elhúnyta alkalmából részvétüket nyilvánították, ezúton mondok hálás köszönetet.

Makay Margit

Három nap alatt kivégzik a halálraitélt 16 bolsevista vezért

Kamenev *Szokolnikov* *Rykov* *Zinovjev*

Moszkva, augusztus 24
(Az Est és a United Press tudósítójától)

Zinovjev, Kamenev és 14 vádlottársuk ügyében a vasárnapról hétfőre virradó éjjel hirdettek ítéletet. A bíróság

valamennyi vádlottat halálra ítélte.

A szovjetunió legfelsőbb bírósága — ez a hivatalos neve az ítélkező moszkvai bíróságnak — vasárnap éjfélkor vonult vissza tanácskozásra egésznapi tárgyalás után. Mintegy három óra hosszat tanácskoztak a bírák és ezalatt a várakozás izgalma ülte meg a tárgyalási termet, mely zsúfolva volt hallgatósággal és a világsajtó képviselőivel. Hajnali három órakor megszólaltak a folyosó csengői és Ulrich bírósági elnök vezetésével bevonultak a bírák. Ulrich elnök

mintegy 15 percig olvasta fel a halálos ítéletet és az indokolást.

Az ítélet szerint valamennyi vádlott a Trockij—Zinovjev egységfront megszervezésére és egyéni terrorcselekményekre szövetkezett, amiért a szovjettörvények értelmében halálbüntetés jár, melyet

agyonlövetéssel

fognak a vádlottakon végrehajtani. A hallgatóság soraiban ülő bolsevisták nyugalommal, az izgalom minden jele nélkül fogadták az ítéletet, pedig a szovjetállam vezető egyéniségeinek, úgynevezett »öreg bolsevisták« életéről van szó. Feltűnő volt, hogy ezúttal elmaradt a halálos ítéletek kihirdetésekor szokásos tetszésnyilvánítás.

A szovjettörvények értelmében

72 órának kell eltelnie az ítélet végrehajtásáig.

Hogy hol és mikor fogják a vádlottakat agyonlőni, azt titokban tartják.

Asszerbeidsanban egyébként újabb Sztalin-ellenes összeesküvést lepleztek le. A rendőrség 220 embert letartóztatott.

„Banditák, gyilkosok, fasiszta kutyák vagyunk"

Itélet előtt érdekes jelenetek zajlottak le. Már szombaton *színpadias fordulatokban* volt gazdag a főtárgyalás, a vádlottak *folytatták az önvádaskodást és*

gyülölettől tajtékozva rángatták sárba társaikat, magukat és Trockijt pedig fasiszta kutyáknak nevezték.

Kamenev nyugodtabban és megfontoltabban beszélt, mint a többiek, de ő is *igazságosnak* mondta az ügyész halálbüntetési indítványát. *Egyedül Szmirnov volt népbiztos mutatkozott elvhűnek* és nem illeszkedett bele ebbe a különös színjátékba.

Mracskovszkij vádlott védőbeszéde szinte dicshimnusz volt Sztalinra és e szavakkal zárult:

— Csakugyan nem vagyunk mások banditáknál, gyilkosoknál, jogos a halálbüntetés.

ÓRIÁSI SIKER
MALACBANDA
a KOMÉDIÁBAN

Kegyelem?

Az elítéltek a központi végrehajtó bizottsághoz *folyamodhatnak kegyelemért.* A végrehajtó bizottság elnöke

megkegyelmezhet.

és a halálos ítéletet *fegyházbüntetésre* változtathatja át.

Éhségzavargások

Mint *Odesszából* jelentik, *Poltavában* munkás- és parasztttömeg rohammal elfoglalta a katonai éléstárt. A katonák és a tömeg közt valóságos csata folyt le,

23 polgári személy elesett és több mint 50 megsebesült.

A *Don* mellett is többhelyütt támadtak zavargások. *Az elmult héten mintegy kétezer munkást és parasztot tartóztattak le.*

Agy- és szívérelmeszesedésben szenvedőknek megbecsülhetetlen szolgálatot tesz az enyhe természetes Ferenc József keserűvíz azáltal, hogy a tápcsatorna tartalmát kíméletesen levezeti és az emésztőrendszer működését biztosan elősegíti. Az orvosok ajánlják

Budapestre jött tanulmányútra

Allom asszony

a londoni „Old Budapest"-bál főrendezője

— Az Est tudósítójától —

Az Est londoni tudósítása már részletesen beszámolt az angol arisztokrácia készülő nagy magyar báljáról, mely *a londoni koronázási szezon egyik legragyogóbb eseménye lesz.* Az *»Old Budapestnek«* elkeresztelt ünnepély, melyet a világhírű Claridge-szálloda termeiben rendeznek, az angol királyi család tagjainak védnöksége alatt áll, a rendezőbizottságban pedig az angol társadalmi élet kiválóságai szerepelnek néhány előkelő magyar személyiség mellett. A bál és a vele egybefűzött jótékonycélú bazár — mint megírtuk — teljesen Budapest, illetve Magyarország jegyében fog állani. Az angol arisztokrácia hölgytagjai erre az estére

magyar ruhákat öltenek, a káprázatos díszletek Budapest látképét varázsolják Londonba, a tánceversenyen csak magyar táncok kerülnek bemutatásra, még a Claridge-szálló személyzete is magyar viseletet kap erre az estére.

Az »Old Budapest« főúri rendezőbizottságának megbízásából most Budapestre érkezett Mrs. E. V. *Allom,* aki a bál nagyszabású előkészítő munkálatait vezeti.

Ez az angol hölgy vetette fel elsőnek a londoni magyar bál gondolatát, mely az angol societyben oly hatalmas visszhangra talált. Most azért jött Magyarországra, hogy *helyszíni tanulmányok alapján biztosítsa az »Old Budapest« igazi és élethű magyaros jellegét.* A magyar kormány felismerve a készülő ünnepély rendkívüli jelentőségét, a magyar idegenforgalmi propaganda szempontjából *készségesen támogatja Mrs. Allomot érdekes munkájában.* Az angol vendég rövid ittartózkodása idejére részletes programot dolgoztak ki, melyet Mrs. Allom a magyar kormány által rendelkezésére bocsátott gépkocsin fog lebonyolítani. Vezetőnek *Mallász Dallos* Gittát, a kitűnő magyar iparművésznőt osztották be melléje. Mrs. Allom utazása tulajdonképen csak előkészíti a bál elnöknőjének *Shrewsbury* grófnőnek Budapestre jövetelét. Anglia első earljének felesége, aki az angol társaság egyik híres szépsége, *szeptemberben jön Budapestre Mrs. Allom társaságában.* Mrs. Allom javaslatai alapján a bál rendezőbizottsága *nagyobb rendeléseket is fog eszközölni Budapesten,* viszont a kosztümök javarészét modelek alapján Londonban készítik. Bár a bál csak három hónap mulva — november huszonötödikén — lesz, az előkészületek már igen előrehaladtak. *Bató* József, a Londonban élő neves magyar festőművész már dolgozik az »Old Budapest« hatalmas díszletein, melyek majd teljesen átalakítják a legendásan előkelő londoni hotelt.

Mrs. Allom elmondotta munkatársunknak, hogy

a bál iránt óriási érdeklődés mutatkozik Londonban.

A meghivottak közül már eddig ötszázan váltották meg jegyeiket, ami igen tekintélyes szám, különösen ha tudjuk, hogy egy-egy jegy *hatvan pengőbe* kerül. Összesen több mint *kétezer résztvevőre számítanak.* Az angol hölgy, aki tanárfiával szombat éjszaka érkezett Budapestre, vasárnap a *Gyöngyösbokréta* előadását nézte végig, hétfőn és kedden pedig több iparművészeti műhelyt fog meglátogatni. Mrs. Allom szerint minden remény megvan arra, hogy

az »Old Budapest« fővédnökségét maga VIII. Edvárd király vállalja,

hogy ezzel is kefejezést adjon a magyarok iránt érzett rokonszenvének.

Ujdonság! *Nézze meg!*

„KINGED"
egybeszabott férfi
ing-nadrág
Igen kényelmes jó viselet!
Készül: puplinból, bélelt mellel, rávarrott vagy 2 külön gallérral, ára P 10.—
MAGYAR DIVATCSARNOK
Rákóczi út 72-74

HÍREK

Előfizetési árak:

1 hóra . . . . . 3 P
3 hóra . . . . . 7 P

— **Kiépitik a győr—balatoni országutat.** *Győrből* jelenti tudósitónk: Győr-Moson és Pozsony egyesített vármegyék közigazgatási bizottsága most tartotta ülését felsőeőri Nagy Pál főispán elnökletével. Nagy érdeklődés előzte meg ezt az előterjesztést, amely azt javasolta, hogy a *győr—balatoni útnak elsőrendű úttá való mielőbbi kiépitése érdekében irjanak fel a kereskedelmi miniszterhez.* A Balaton szempontjából fontos idegenforgalmi érdek, hogy *a pompás panorámát nyujtó Bakonyon keresztül vezető út mielőbb megépüljön.* A főispán közölte a bizottsággal, hogy a miniszterrel folytatott tárgyalásai során határozott igéretet kapott arra, hogy *a jövő évi költségvetés keretében kiépiti a győr—balatoni utat.* A bizottság egyhangúlag elhatározta, hogy feliratban kérik az útépités mielőbbi megkezdését.

— **Debrecenben is megalakult a polgári lég- és gázvédelmi bizottság.** *Debrecenből* jelentik: A debreceni városházán *Vargha* Elemér polgármesterhelyettes elnöklésével népes értekezletet tartottak, amelyen *Roncsik* Jenő tüzoltóparancsnok indítványára kimondották, hogy *megalakitják a debreceni lég- és gázvédelmi bizottságot*, amelyben szivesen látnak minden önkéntes jelentkezőt. A bizottság célja, hogy a város lakosságát a légi és gáztámadások elleni védekezésre előkészitse és a megfelelő törvény alkotását sürgesse.

— **Kút és kötél.** *Debrecenből* jelentik: *Szabó* Mihály nyolcvanéves bárándi gazdálkodó öngyilkossági szándékból az udvaron lévő *kútba ugrott. Holtan húzták ki.* — *Kocsis* István tizenhárom éves csökmői pásztorfiú néhány nap előtt *eltűnt.* Holttestét most a község határában lévő *csordakútban találták meg.* Még nem lehetett megállapitani, hogy öngyilkosság, baleset vagy bűntény forog fenn. — *Husz* Miklósné negyvenhat éves komádi asszony a lakás falába vert szögre *felakasztotta magát. Meghalt.*

— **Betörők a józsefvárosi prépostplébános lakásán.** Ma éjszaka betörtek *Blieszner* Ágoston józsefvárosi prépostplébános lakására, ahonnan mintegy *3000 pengő értékü ékszert, szőnyeget és fehérnemüt* vittek el. — Ugyancsak betörők jártak a *Csengery* ucca 32. számú házban *Rechnitzer* Árpád ruhakereskedő üzletében, ahonnan *többszáz pengő értékü holmit* vittek el.

— **Agyongázolt egy ismeretlen autó egy ismeretlen asszonyt.** A *Margit*-kórház előtt ma éjszaka egy ismeretlen rendszámu autó halálra gázolt egy *45 év körüli, jól öltözött nőt*, akinek holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe szállitották. Most az ismeretlen áldozat személyazonosságát igyekszik megállapitani a rendőrség.

— **A tiszántúli Bokréta premierje a debreceni vásáron.** *Debrecenből* jelentik: Szombaton és vasárnap ünnepnapja lesz a tiszántúli vásárnak: a tiszántúli Bokréta mutatkozik be a nagyerdei szabadtéri színpadon. A nagy érdeklődéssel várt előadáson cigándi, derecskei, nagykállói és más tiszántúli néptáncokat mutatják be az eredeti népviseletekben.

— **Megmérgezte magát.** A *Dévény* ucca 42. számú házban lévő lakásán *Hochspacher* Pálné 40 éves háztartásbeli nő gyufaoldattal *megmérgezte magát* nyomora miatt. A Rókusba vitték.

Agy- és szívérelmeszesedésben szenvedőknek megbecsülhetetlen szolgálatot tesz az enyhe természetes **Ferenc József** keserüvíz azáltal, hogy a tápcsatorna tartalmát kiméletesen levezeti és az emésztőrendszer működését biztosan elősegíti.

— **Halálra forrázta a kisfiát.** *Debrecenből* jelentik: *Szatmári* Lászlóné hajduszoboszlói asszony főzés közben kiejtette a kezéből a *forró levessel telt fazekat*, amelynek tartalma László nevü tizenöthónapos fiára ömlött. A gyermek az égési sérülések következtében a debreceni klinikán *meghalt.* Az ügyészség eljárást indított a gondatlan anya ellen.

SZOBROT KAP BUDAPESTEN BANDHOLTZ AMERIKAI TÁBORNOK. Boross Jenő Amerikában élő magyar hazánkfia, aki már sok műkincset adományozott a Szépművészeti Múzeumnak és a Bazilikának, mozgalmat indított, hogy *Bandholtz amerikai tábornoknak Budapesten szobrot állitsanak.* Bandholtz tábornok volt ugyanis az, aki — mint a Budapesten tartózkodó amerikai misszió vezetője — a román megszállás alatt *megmentette a Nemzeti Múzeum műkincseit.* A szobrot a Nemzeti Múzeum kertjében szeretné felállittatni és minden remény megvan arra, hogy *a szükséges pénz hamar összegyül.* A szobrot *Ligeti* Miklós mintázta meg.

— **Vidám tarka est a Fészekben.** A Fészek Művészek Klubja e hó 15-én, *szombaton este* kerthelyiségében kiváló művészek közreműködésével vidám estét rendez.

— **Svábhegyi Szanatórium** subalpin strandfürdője (24 C°) megnyilt.

— **Jöjjön vasárnap a vásári filléres vonattal Debrecenbe!** Látogassa meg a tiszántúli ipari kiállitást és árumintavásárt, nézze meg a Bokréta-bemutatót a TIKÁV szabadtéri színpadán és élvezze a páratlan nagyerdei strandfürdőt.

x **Budai Strandfürdő** — olcsó bérlet.

x **A Busch-cirkusz sikere.** A Busch-cirkusz új műsorából a villám zsonglőrök, a *Rico Alec Co.* humoros együttese, a *Martha Western*-csoport elegáns produkciója a levegőben, a két *Burley* erőmutatványa emelkedik ki. Az állatok kedvelői örömmel üdvözlik a lovasprodukciókat, különösen tetszik *Petoletti* római lovaglása 14 lóval. Pompásak *Oscar* okos elefántjai. Nagyon hatásos és pompás a *Fehér Arany* cimü manézsjáték, amelynek főszerepeit *Lendvay* Márta, *Bondy* István és *Rubinyi* Tibor játsszák. A Busch-cirkusz műsora kétségenkivül világvárosi, igazán magas színvonalú és igy nem csoda, ha a közönség elismerését kivívta.

x **»Trente et quarante« a badeni Kur-Casinóban.** A badeni Kur-Casinóban az eddigi játékok, mint rulett, bakkara, chemin de fer mellett most a »trente et quarante« játékot is bevezették. Ez a rendkivül érdekes játék azonnal számos barátra talált és most már két tablón játsszák a »trente et quarante«-ot.

— **Emlékbeszéd a bencés diákszövetségben Mattyasovszky Kassziánról.** Az Öreg Bencésdiákok Egyesületének budapesti osztálya csütörtökön este tartotta az idei tanévben utolsó összejövetelét, amelyen több mint 60 öregdiák jelent meg. Az összejövetel keretében vitéz báti *Berkó* István ezredes, a budapesti osztály elnöke, kegyeletes szavakkal emlékezett meg a tragikus végü Mattyasovszky Kasszián bencés főigazgatóról, a szövetség volt igazgatójáról. Meghatott szavakkal mondotta el megemlékezését.

— **Uj vezetőséget választott a tojáskereskedők egyesülete.** A Magyarországi Tojáskereskedők Egyesületének a tagjai és a tojáskiviteli szindikátus tagjai évek óta harcot folytattak egymással. Ennek a békétlenségnek volt az egyik következése, hogy az egyesület ügyvitelével hosszabb idő óta ideiglenes vezetőség foglalkozott. A 15 tagú szindikátusnak érdekében állott, hogy az Egyesület vezetését megszerezze. A nagy politikai választások eszközeit is felhasználták, hogy eredményt érjenek el. Ez tizenegy szótöbbséggel sikerült is és *elnökké Benedek Sándor kereskedelmi tanácsost választották*, akinek megnyitóbeszéde során nagy kavarodás támadt, úgyhogy *az elnök beszédét sem fejezhette be.* Az ellenzék a választást *megfellebbezi* a kereskedelemügyi miniszterhez.

— **Bontsák végre le a zátonyuccai barakot.** *(Panaszos levél.)* A császárfürdői versenyuszodától 10 méternyire terpeszkedik riasztó külsejével a zátonyuccai baraképület. Tizenhét évvel a világháború befejezése után végre elhatározták a barak lebontását s kiderült, hogy a 30—40 család elhelyezése a milliós fővárosban nem tartozott a lehetetlenségek közé. Junius 1-je óta üresen áll a barak, azonban lerombolása késik. *A barak patkányezrei és féregmilliói* most élelem hiján elhagyják eddigi lakóhelyüket és elözönlik a környék bérházait, evezősegyesületeit. A lebontás azért késik, mert a barakot a legtöbbet igérőnek szándékozik odaadni az állam.

Február óta mindenki tudott arról, hogy a barakot le fogják bontani, márciusban felmondottak a lakóknak azzal, hogy az épületet májusban lebontják. Azután adtak egyhónapi kiméleti időt. Vajjon nem lehetett volna-e a barakra árlejtést hirdetni akkor, amikor elhatározták lebontását? Rémes, hogy némely hivatalban milyen nehézkesen intéznek el olyan dolgokat, amelyeket szinte órák alatt lehetne végrehajtani. Tisztelettel egy császárfürdőkörnyéki előfizető.

— **A Magyar Pamutipar R.-T.** igazgatósága e hónap 13-án tartott ülésén elhatározta, hogy a közgyülésnek javasolni fogja a megfelelő leirások után megállapitott 398.346.54 P nyereségből *részvényenkint 4 pengő osztaléknak* 1935 július 6-tól kezdve való kifizetését. A szelvények a Magyar Általános Hitelbank, Budapest, pénztáránál kerülnek beváltásra.

x **A Csillaghegyi Strandon** nem érzi a kánikulát. Forrásvíz, homok, nap és árnyék.

x **Hangversenyek a margitszigeti vízitorony melletti Tejivócsarnokban.** E hó 15-étől kezdve a rádióból közismert *Melles zenekar* hangversenyez a *margitszigeti Tejivócsarnokban.* Belépődij nincs. Olcsó árak. Kitünő hideg és meleg konyha. Fogyasztással kombinált kedvezményes margitszigeti belépőjegyek kaphatók délután 3 órától kezdve a margitszigeti hídfőnél és minden 26-os autobuszon. A hangverseny kezdete ½7 óra.

x **Idegesség, fejfájás, ámatlanság,** reggeli rosszullét, levertség, bágyadtság, szédülés esetében a természetes *»Ferenc József«* keserüvíz az emésztőszervek hiányos működéséből eredő zavarok nagy részét azonnal megszünteti, az étvágyat erősen fokozza s visszaadja a testnek és szellemnek régi frisseségét.

x **A modern nő púderje.** A mai nő gyakran órákat tölt a szabadban. Olyan púderre van szüksége, amely órákon át tapadjon bármely időjárás mellett és ne dugja el a pórusokat. Mindezt eléri, ha a *»Chat Noir«*-ral illatosított »Lady púder«-t használja. Összetételénél fogva természetesen hat minden bőrre és megőrzi az arcszín üdeségét. A *»Lady púder«* minden divatszinben kapható.

Ma húsz éve

Kiszakított mondatok *Höfer* 1915 június 14-iki jelentéséből: *»Jaroslaunál* áttörtük az orosz frontot... Tizenhatezer orosz fogoly... Az oroszok *Moscyskánál* is visszavonulóban vannak... *Zalescyktől* északra összeomlott az orosz támadás...« Az olasz hadszintéren csapataink újabb támadást vertek viszsza, a balkáni hadszintéren a helyzet változatlan volt. Zágrábban dr. *Magdics* Pero elnöklete alatt — rövid ülésszakra — összeült a horvát országgyülés. A horvát parlament a Magyarországgal való pénzügyi egyezmény meghosszabbitásáról szóló törvényjavaslatot tárgyalta. Ma húsz éve rablógyilkosság történt Budapesten. A külső Ferencvárosban lévő Koppány uccában megfojtották özvegy *Temes* Lászlónét és elrabolták négyszáz korona megtakarított pénzét. Egy órával a bűntény felfedezése után a rendőrség már a tettesek nyomában volt. A vásárcsarnokok és piacok ma húsz éve üresek voltak: sztrájkba léptek a kofák, így tüntettek az árdrágitást üldöző razziák ellen. *Hofrichter* főhadnagy, akit még mélyen a békében elitéltek, mert mérget küldött feljebbvalóinak, hogy gyorsabban haladjon előre a ranglistán, megszökött a steini fegyházból. Egy pénzügyőr felismerte az uccán, figyelmessé tett személyére egy rendőrt. *Hofrichter* szökése után félnappal újra cellájában volt már. Mayer tanár, az egyik osztrák hadikórház vezetője, a bécsi orvosegyesületben — ma húsz éve — bemutatott egy bosnyák katonát, aki 1915 március 7-ike óta megszakitás nélkül, állandóan aludt. A székesfőváros közigazgatási bizottságában dr. *Feleki* Béla nagy beszédben panaszolta el, hogy a pesti konflisok használhatatlanok. *Boda* főkapitány kijelentette, hogy nem tudja garantálni a bérkocsi közlekedés terén mutatkozó mizériák megszüntetését. Ezen a napon ülésezett a Magyar Tudományos Akadémia III. osztálya. Az ülésen *Fejér* Lipót *Fekete* Mihály értekezését mutatta be. Az értekezés a summatilitási teóriának a convergencia teóriára való érdekes alkalmazását ismertette.

— **Kiltiltották a német tengerészpátert.** A *Magyar Kurir* jelenti: A német politikai titkosrendőrség az összes német kikötővárosok területéről örök időkre kiltiltotta *Reinhold* pátert, a tengerhajózásban érdekelt államok »Apostolat de Mer« katolikus intézmények németországi szervezetének vezetőjét és irányitóját. *Reinhold* páter érdemei közé tartozik az egyes német kikötővárosokban a tengerészotthonok megszervezése s a kereskedelmi tengerészek hitéletének elmélyitése.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

Bárd Rezső

igazgató
a Pesti izr. hitközség oktatásügyi előadója

e hó 13-án 1 órakor, életének 68-ik esztendejében, rövid szenvedés után elhúnyt.

Temetése e hó 16-án délelőtt 10 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Pihenjen nyugalomban!

Budapest, 1935 június 14.

Gyászolják: felesége szül. **Jäger Teréz**, gyermekei **Nóra, László, Lipót**, anyósa özv. **Jäger Dávidné** szül. **Schlésinger Jeanette**, menye **dr. Bárd Lászlóné** szül. **Jünker Gabriella**, veje **Lendvai László** (Brassó), unokái **Lendvai Vera, Bárd Anikó**, testvérei **Janka** férj. **Frank Hegerné, Sándor, Oszkár** (New-York), **Fanny** özv. **Rózsa Károlyné** és **Vilmos**, valamint az egész szerető rokonság.

Polgármesteri jelentés a borravaló eltörléséről, az árdrágítás letöréséről, a külföldi koksz kitiltásáról és a főváros szegényeiről

— *Az Est tudósítójától* —

A főváros mult havi *közigazgatási eseményeiről* számolt be ma megjelent havi jelentésében *Szendy* Károly polgármester. A közigazgatási bizottság legközelebbi ülésén tárgyalja a polgármester jelentését.

A bizottság multkori ülésén *Bánóczy* László szóvátette, hogy *több húsüzemben még éjszaka is foglalkoztatják a munkásokat.* A polgármester jelenti, hogy intézkedett: *úgy a hentes-, mint a mészárosipar felülvizsgálata fokozottabb legyen* és amennyiben munkatilalom benemtartása tekintetében mulasztások fordulnak elő, a mulasztók ellen szigorú eljárás induljon. Bánóczy *a borravalórendszer eltörlését* is követelte. A főváros közgyűlése és közigazgatási bizottsága a borravalórendszer eltörlése mellett többízben állást foglalt már, megígéri a polgármester, hogy

ismét szorgalmazni fogja a borravalórendszer eltörlését.

A nagyvásártelepi és a kerületi élelmiszerpiaci árak között

nagy eltérés

mutatkozik. Utasítást adott a polgármester a nagyvásártelepi és a kicsiben árusító csarnokok árainak ellenőrzésére és a szórványosan jelentkező

árdrágító törekvések

meggátlására. A visszaélőkkel szemben a polgármester a legszigorúbban fog eljárni és attól sem riad vissza, hogy a közönség érdekeit veszélyeztető kereskedőket kitiltsa a csarnokokból és piacokból.

A Nemzetközi Vásár vendégei

A

Nemzetközi Vásár sikeréről

emlékezik meg ezután a polgármester jelentésében. *Külföldről vásárigazolvánnyal 15.138 személy, belföldről 41.879 személy, vásári különvonattal pedig 8529 belföldi személy érkezett.* Ezekben a számokban nem szerepelnek azok a *külföldi csoportok*, amelyek kollektív útlevéllel érkeztek, sem pedig az állandó vízummal rendelkező külföldi látogatók, valamint a *HÉV*-vel és autóbusszal a környékről érkezettek. *Nyolc és fél százalékkal emelkedett a vásár látogatóinak száma*, a multévihez viszonyítva

a vásárnak idén 683.113 látogatója

volt, a tavalyi 595.614 látogatóval szemben. Hangsúlyozza a polgármester, hogy az idegenforgalom emelkedésén kívül *a vásár jelentősége gazdasági téren is feltünően emelkedett*, amennyiben a vásáron kialakult forgalom hatással volt nemcsak a főváros, hanem az egész ország gazdasági életére.

Idegenforgalmunk

Az

idegenforgalom

eseményeiről szóló beszámolójában jelenti a polgármester, hogy a velszi herceg ittartózkodásának emlékére díszes kiállítású képesalbumokat küldtek Angliába. A brüsszeli kiállításon is szerepelt a főváros propagandaanyaggal. Jelenti, hogy a *Szent Imre (Rác)-fürdőt a főváros birtokába vette.*

Külföldi kokszra nincs szükség

Rendkívül érdekes a polgármester jelentésének az a része, amely

a kokszfogyasztás

alakulásáról szól. Eddig az országban termelt kokszmennyiség a szükségletet egyáltalában nem elégítette ki és ezért a kormány engedélyezte a külföldi koksz behozatalát és a kokszfogyasztás korlátozását is elrendelte. A pécsi kokszstermelés megindulásával a hazai telepek az egész ország háztartási szükségletét el tudják látni, sőt a piacon

kokszfelesleg

mutatkozott. Megállapítja a polgármester tehát, hogy *a külföldi fűtőkoksz behozatalára nincs szükség és azok a rendelkezések is idejét múlták, amelyek a koksz felhasználását bármilyen tekintetben gátolják*, ezért a főváros gázművek és a vidéki gázgyárak érdekében felterjesztéssel fordult a kormányhoz, kérve, hogy

a külföldi fűtőkoksz behozatalát tiltsa meg.

és a legutóbbi években különösen megnövekedett fabehozatalt pedig korlátozza. Kérték, hogy *helyezze hatályon kívül a kormány azokat a rendelkezéseket, amelyek a kokszstüzelésű fűtőberendezések elterjedését gátolják, annál is inkább, mert ha a fővárosban elterjed a kokszstüzelés, a levegőt szennyező füst- és koromképződés lényegesen csökkenne.*

A szállók, penziók ellenőrzése

A kereskedelmi miniszter, mint ismeretes, egy rendeletében intézkedett

a fogadók, szállók és penziók tisztántartásáról és ellenőrzéséről.

A polgármester egy bizottságot szervezett, amelybe bevonta az érdekelteket is és

ez a bizottság vizsgálja felül tisztasági szempontból az összes szállodákat és penziókat.

Ennek a bizottságnak idegenforgalmi szempontból is jelentősége van, mert a szállodákban és penziókban nyert tapasztalatait idegenforgalmi téren is fel fogja használni.

Jelenti a polgármester továbbá, hogy *a bádogos és szerelő ipartestületnek felfüggesztett önkormányzatát visszaállította.* Egyébként 44 budapesti ipartestület közül eddig 32 ipartestületnél megtartották

az ügy- és vagyonkezelési vizsgálatot

és az észlelt szabálytalanságokról jelentést tettek a polgármesternek, aki nyomban intézkedett, hogy *a szabálytalanságokat szüntessék meg.*

A közlekedési vállalatok

forgalmáról számol be ezután a polgármester. *A Beszkár személyszállítási bevétele 3.19 százalékkal csökkent, az autóbuszüzemé 1 százalékkal, a trolleybusz bevétele viszont 9 és fél százalékkal emelkedett.*

Fekete számok

Feltűnően magas még mindig

az ingyenebédelők

száma, amely régebben május hónapban már erősen csökkenni szokott. A mult hónapban ugyanis

60.193 ingyenebédet

osztott ki naponta a főváros. A jótékonysági élelmiszerutalványok száma is rendkívül magas, általában 200—250.000 jótékonysági utalványt szokott a főváros havonta szétosztani a szegények között, ezzel szemben a mult hónapban

436.051 jótékonysági élelmiszerutalványt

osztottak ki. Jelenti a polgármester, hogy

június végén lebontják a fehérsastéri iskolát,

amelyben eddig a jugoszláv kiutasítottak laktak.

Végül arról számol be a jelentés, hogy *a mult hónapban 3.654.000 pengő értékű közmunkát és közszállítást adott vállalatba a főváros.*

Olaszország elál az abesszíniai háborútól bizonyos engedmények fejében

London, június 14

A *Daily Telegraph* diplomáciai levelezője szerint az elmult negyvennyolc órában

lényegesen javult az olasz—abesszin vita békés elintézésének kilátása.

A római francia nagykövet Párizsba utazott, hogy közölje kormányával azokat, a javaslatokat, amelyek alapján

Olaszország kész az abesszíniai hadműveletek tervéről végérvényesen lemondani.

Haile Szelasszie, Ethiópia császára, *fontos engedményeket hajlandó Olaszországnak tenni országa gazdasági fejlesztése tekintetében*, sőt bizonyos területeknek Olaszország által való gyarmatosítását is megengedi.

Mussolini: A veszély fennáll és mind nagyobb lesz

Párizs, június 14

Mussolini csütörtökön fogadta az *Excelsior* munkatársnőjét. A beszélgetés során *Mussolini* nyilatkozott az olasz-abesszin viszályról is, amelyről a következőket mondotta:

— Katonai intézkedéseket tettünk *és továbbra is teszünk ilyeneket.* Mégis hozzájárultunk a döntőbírósági és kiegyenlítő eljáráshoz, amely azonban

csak az ualuali eset megvizsgálására

szorítkozhatik. Ez az eset *riasztó jelként tárta fel azt a helyzetet*, amely évek óta mindkomolyabbá válik. Abesszinia már 1929-ben — és ezt hangsúlyozza —

megkezdte hadseregének európai kiképző tisztek útján való átszervezését.

Nem újkeletű az a veszély, amely *keletafrikai határainkat fenyegeti.*

Ez a veszély fennáll és mind nagyobb lesz.

Ez a veszély kényszerít arra, hogy *gyökeresen rendezzük az olasz-abesszin viszony kérdését.*

Bebizonyítottuk, — folytatta a *Duce* — hogy *népünk gyarmatosító, szervező és béketeremtő nép. Ezt bizonyítja Libia.*

Papirost kiad a szovjet, de aranyat nem

London, június 14
(Magyar Távirati Iroda)

Az »Exchange Telegraph« jelenti, hogy a szovjetkormány Odesszából

kilenc vasúti rakomány okiratot küldött román állami levéltárnak.

Ezeket az okiratokat 1916-ban, *Mackensen* tábornagy előnyomulása alkalmával küldték Oroszországba.

A tizenkétmillió font értékű román aranyletétet

és *Mária* özvegy román királyné kétszáznyolcvanezer fontra becsült ékszereit, amelyeket ugyanakkor küldtek a Kremlbe megőrzés céljából,

a Szovjet továbbra is visszatartja

Besszarábiára vonatkozó igényei és követelései biztosítékául.

SUPER ORION RADIO 7066
Rádió 6+1 195.-
RÉSZLETRE IS KAPHATÓ
NYARALÁSRA béreljen RÁDIÓT havi 5—10 pengőért
Vermes Zoltán, Zsigmond ucca 5. Tel. 505-11. Margit körút 4. Tel. 560-14

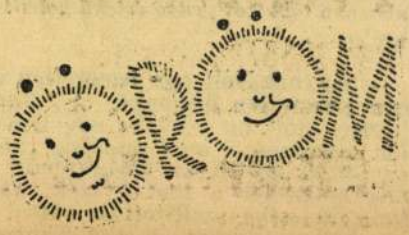

a napozás
ha CAOLA KRÉMET használ
A Baeder Caola Vitaminos Krém megakadályozza a bőr felégését és a fájdalmas bőrhámlást. A bőrbe tökéletesen felszívódik, azt egyenletesen barnítja és bársonysímává teszi.
Okvetlenül lássa el tehát magát Caola krémmel mielőtt sportolni, napozni, víkendezni indulna

Holnap lelepl. B. tbl. tobrát

Holnap leleplezik Bandholz amerikai tábornok budapesti szobrát,

a magyar-amerikai barátság értékes emlékét

Holnap délelőtt ünnepélyes külsőségek között leplezik le a Szabadság téren *Bandholz* amerikai tábornoknak, a Nemzeti Múzeum megmentőjének szobrát. Az ünnepi beszédet *Perényi* Zsigmond báró koronaőr mondja, a szobrot a főváros közönsége nevében *Szendy* Károly polgármester veszi át. Természetesen az amerikai kolónia is teljes számban résztvesz az amerikai követ vezetésével az érdekes szoborleleplezésen.

Igazi amerikai—magyar ünnepség lesz ez, amelynek hatása nem marad a csonka ország határain belül. Amerika figyelme ide irányul erre a kis országra, amely *az amerikai katona bátorságának és igazságszeretetének* emel szobrot.

Az amerikai világlapok oldalas cikkekben számolnak be arról, hogy a román megszállás alatt *egy amerikai tábornok négy amerikai katona társaságában lovaglóostorral a kezében szembehelyezkedett a megszálló katonasággal* és nem engedte, hogy egy sokat üldözött ország kincseit, multjának emlékeit, a magyar kultúra értékeit széthurcolják. Ehhez a szoborhoz el fog zarándokolni minden Európába kerülő amerikai turista, mert *Magyarország az első, amely az amerikai katona egyéniségét szoborban örökíti meg.*

Nagyon hosszú az út, amíg a gondolatból márványba faragott szobor lett. Erről beszélgettünk a szoborleleplezés alkalmából *Boross* Jenő amerikai ezredessel, a newyorki magyar építővel, aki a szoborhoz szükséges pénzt összegyüjtötte.

— A gondolat tulajdonképpen *Montgomerry* amerikai követ agyában született meg. Egyszer csodálkozását fejezte ki amiatt, hogy Romanelliről uccát neveztek el, de Bandholz amerikai tábornokról megfeledkeztek. Ekkor én javasoltam, hogy ne uccát kereszteljünk el róla, hanem *emeljünk szobrot neki.* A pénzt már nem volt nehéz előteremteni.

— Az amerikai magyarok s barátaik nagy készséggel álltak rendelkezésemre. Száz dollárnál kisebb összeget nem fogadtam el. Magyarországon is mindenki örömmel áldozott az eszmének. A magyar hatóságok és elsősorban *Szendy* Károly polgármester vezetésével Budapest városa a legnagyobb lelkesedéssel sietett segítségemre. *Ligeti* szobrászművész elkészítette azután Bandholz tábornok szobrát.

— Pelényi washingtoni magyar követ a szoborbizottság felkérésére felkereste Bandholz tábornok özvegyét és képeket kért a tábornokról, hogy a szobor hű mása legyen. *Az özvegy szeméből könnyek törtek elő* és így kiáltott fel: »*Hát van egy nemzet, amely az amerikai katona emlékéről nem feledkezik meg!*« Az amerikai tábornokok feje felkeresett NewYorkban és azt mondotta, hogy *az amerikai katonák sohasem fognak megfeledkezni arról, hogy a magyarok voltak az elsők, akik az ország határán túl az amerikai katona bátorságának szobrot emelnek.*

— Az amerikai sajtó szokatlan módon érdeklődik a szobor leleplezése iránt. Az első nagy cikket a *Sun* írta. A *Newyork Times* felkérte *Heydt* tanárt, hogy ezerszavas hatalmas cikket írjon. Heydt tanár nagy magyarbarát és a trianoni igazságtalanság ellen küzd az amerikai lapokban. Az amerikai sajtóban a kisantant propagandája általában nagyon erős. Ezen a ponton azonban *a kisantant minden kísérlete kudarcot vallott.* Az amerikai nép sohasem fogja elfelejteni, hogy a magyarság hálája nyilatkozik meg Amerika iránt a szobor felállításában.

Az amerikai sajtó részéről többen hivatalosan is megjelennek a szoborleleplezésen, a nagy lapok tudósitást kértek a leleplezés részleteiről is. *Bandholz tábornok szobra az amerikai és magyar barátság komoly emléke lesz.*

Ipari kémkedést folytattak az amerikai detektivek

Washington, augusztus 22. *(A Magyarország és a United Press tudósítójától.)* Az Egyesült Államok történetében először történt meg, hogy a szenátus tagjaiból *bizottságot alakitottak a különböző amerikai detektivtestületek és detektivügynökségek működésének megvizsgálására.* A szenátushoz azzal a panasszal fordult a munkásszervezetek központja, hogy az Egyesült Államok legnagyobb ipari üzemeiben, az autó- és repülőgépgyárakban, a nagy acél- és vasöntőkben, a vagóngyárakban egyes detektívügynökségek a sztrájkmozgalmak ellenőrzésének ürügye alatt *ipari kémkedést* folytattak. A vizsgálat megindult és a szenátus számos olyan okmány birtokába jutott, mely a panaszt igazolta. A kiküldött szenátusi bizottság egyik tagja kijelentette, hogy *a vizsgálat eredménye sok szenzációt rejteget.*

Külföldi tőzsdék

ROTTERDAM: nyugodt

Rotterdam, augusztus 22. *(A Magyarország tudósítójának távirata.)* Búza szeptemberre (5.90) 5.90, novemberre (5.70) 5.725, januárra (5.60) 5.625, márciusra (5.45) 5.475 holland forint 100 kg-ként; tengeri szeptemberre (83.75) 83.25, novemberre (77.50) 77.50, januárra (78) 77.75, márciusra (79.25) 79 holland forint 2000 kg-ként.

LIVERPOOL: nyugodt

Liverpool, augusztus 22. *(A Magyarország tudósítójának távirata.)* Búza októberre (7 sh 5.—) 7 sh 5.50, 7 sh 4.75; decemberre (7 sh 3.—) 7 sh 3.625, 7 sh 3.—; márciusra (6 sh 10.50) 6 sh 11.375, 6 sh 10.875.

Árjavulás a határidőpiacon

A Zsiróban ma *450 mázsa tengeri leszállitását* jelentették be. A határidőpiacon a forgalom *szilárdan indult* és bár később átmenetileg alacsonyabb árfolyamokon jöttek létre kötések, végeredményben azonban *ismét jobb vélemény kerekedett felül.*

Zárlatkor az októberi rozs 10, az augusztusi tengeri 15, a szeptemberi 21, a májusi 16 fillérrel volt drágább, mint tegnap.

Rozs októberre: 12.98, 12.91, 12.93, 12.92, 12.91, 12.95, zárlat 12.95—12.97.

Tengeri augusztusra: zárlat 12.55—12.60. szeptemberre: 12.40, 12.35, zárlat 12.36—12.40, 1937 májusra: 11.18, 11.28, 11.20, 11.22, 11.23, 11.25, 11.24, 11.23, 11.25, 11.28, zárlat 12.28—12.30.

Kissé javult a búza

Búzából és árpából kissé élénkebb volt a forgalom a készáruplacon, az irányzat a zab kivételével minden cikknél *szilárd.* Búzából 4850 mázsa kelt el *5—10 filléres áremelkedéssel.*

Rozsból 150 mázsa kelt el *tartott irányzat* mellett.

Árpából 1500 mázsa eladását jelentették. Ma szétválasztották a *sörárpa* jegyzését, amennyiben az elsőrendű árát 16—17.50 és a közönséges sörárpáét 14.5—15.5 pengős alapon jegyzik a hivatalos áfrolyamlapon.

Búza: tiszai 77 kg-os 14.75—15.00, 78 kg-os 14.90—15.15, 79 kg-os 15.10—15.30, 80 kg-os 15.20—15.40, felsőtiszai 77 kg-os 14.65—14.95, 78 kg-os 14.80—15.10, 79 kg-os 15.00—15.25, 80 kg-os 15.10—15.35, duna-tiszai 77 kg-os 14.55—14.85, 78 kg-os 14.70—15.00, 79 kg-os 14.90—15.15, 80 kg-os 15.00—15.25, fejérmegyei, dunántúli 77 kg-os 14.60—14.85, 78 kg-os 14.75—15.00, 79 kg-os 14.95—15.15, 80 kg-os 15.05—15.25.

Pesvidéki rozs 12.25—12.40, egyéb 12.45—12.70; sörárpa II. 16.00—17.50, III. 14.50—15.50; takarmányárpa I. 12.00—12.25, II. 11.60—11.90; zab I. 13.10—13.25, II. 12.90—12.95; tengeri 12.55—12.65; biborhere 30.00—32.00; szőszösbükköny 45.00—46.00; búzakorpa 9.10—9.25; 8-as liszt 11.65—11.80; szárított répaszelet 8.50—9.25.

Magvak és hüvelyesek: Mák (kék) 59.00—61.00; Viktóriaborsó 14.50—16.50, expresszborsó 12.50—14.00; lencse, nagy 40.00—46.00, közép 32.00—38.00.

Búza: 600 mm felsőtiszai 80-as 15.15, 150 mm szabolcsi 80-as 15.30, 600 mm hajdui 80-as 15.25, 200 mm felsőtiszai 80-as 15.30, 300 mm felsőtiszai 80-as 15.32.50, 300 mm felsőtiszai 80-as 15.30, 150 mm felsőtiszai 80-as 15.30, 300 mm tiszai 80-as 15.35, 450 mm tiszai 80-as 15.30, 150 mm tiszai 80-as 15.35, 150 mm tiszai 80-as 15.40, 1200 mm tiszai 80-as 15.40, 150 mm tiszai 80-as 15.20, 150 mm tiszai 80-as 15.20 budapesti paritásban.

Rozs: 150 mm 12.60 budapesti paritásban.

Zab: 200 mm 12.90, 100 mm 12.95 budapesti paritásban.

Tengeri: 150 mm 12.55, 150 mm 12.60, 150 mm 12.65, 150 mm 12.65 budapesti paritásban.

Árpa: 150 mm 15.80, 150 mm 15.50, 150 mm 16.25, 150 mm 17.50, 150 mm 15.50, 150 mm 16.12.5, 150 mm 16.00 budapesti paritásban.

Budapesti nagymalmok lisztárai: 0gg 31.25—31.75, 0g 31.25—31.75, 2-es 30.25—31.00, 4-es 29.25—30.00, 5-ös 26.75—27.50, 6-os 24.80—25.50, 7-es 19.50—20.50, rozs 0-ás 26.50, 01 25.00, spec. I. 22.00, norm. I. 20.50, II. 17.50, korpa 11.00.

Tiszavidéki kismalmok lisztárai: 0gg 27.75—28.25, 0g 27.75—28.25, 2-es 26.75—27.25, 4-es 25.50—26.25, 6-os 21.25—21.75.

Dunántúli és egyéb kismalmok lisztárai: 0gg 27.25—27.75, 0g 27.25—27.75, 2-es 26.25—26.75, 4-es 24.50—25.50, 6-os 20.50—21.00.

Bizakodó hangulat a magánforgalomban

Az értéktőzsdén ma csak magánforgalom volt, a piac hangulata *átvette a pénteki utótőzsde szilárd irányzatát.* A tegnapi prolongált-kötések kivétel nélkül a legmagasabb pénteki árfolyamon jöttek létre, ma délelőtt ezeket *a magas árfolyamokat is túlhaladó árakon kötöttek egyes üzleteket.*

A Kőszén 2.5, a Bauxit 1, a Salgó 0.60, Urikányi 0.40, Rima 0.2, Kőszén 0.75, Magyar Cukor 1 pengővel *magasabb áron cserélt gazdát, mint tegnap.* Később azonban a kínálat annyira megerősödött, hogy a vezető értékek kivétel nélkül a tegnapi záróárfolyam színvonala alá süllyedtek.

A *fixpiacon* alig volt üzlet, a felszínre került árak a *tegnapi színvonalon* mozogtak. A magánforgalomban előfordult kötések: 172—169, Kőszén 465—460, Salgó 47.40—46.70, Urikányi 76, Ganz 21.10, Rima 89.9—89.5, Tröszt 86—85.5, Magyar Cukor 187—185.5.

A torma ára

a viszonteladóknál 50—160 fillér, holott a nagykereskedőknél 20—40 fillérért lehet beszerezni. A torma ugyanis az idén gyenge minőségű, úgyhogy néhány nap alatt megpuhul. A kereskedők nem tudják raktáron tartani és hogy a puhulást, tehát az értékveszteséget elkerüljék, hűtőházban helyezik el, ami költséggel jár és ezt a költséget a fogyasztónak kell viselni.

Felhozatal: rakomány 32 vagón (ebből burgonya 6, paprika 4, gyümölcs 3, dinnye 19), darabáru 38, összesen 70 vagón. Ostermelő kocsi 720, autó 11, rendelt áru főkapun át 144, kocsi 138, autó, batyus futó 186. Kertészkocsi 7, tojás 5 autó futott be. Előbaromfi 1 kocsi, 22 autó (457 ketrec élőbaromfival és 177 láda tojással). Vágott baromfi 3 autó, ebben összesen 151 q és pedig 12 q csirke, 2 q tyúk, 25 q kacsa, 112 q liba. Hajón (MFTR 116 q, DGT 226 q, Csernátonyi 4 q) összesen 346 q érkezett.

A forgalom közepes, a felhozatal bőséges.

A mai budapesti élelmiszerpiac fogyasztói (zárójelben nagykereskedelmi) árai kg-ként:

Húsok és hústermékek: Marhahús, rostélyos és felsál 160—260, leveshús (fartő, tarja, szegye) 120—180, borjúhús, comb 300—340, vesés 180—260, pörkölt 90—160, juhhús, hátulja 160—240, eleje 100—140, sertéshús, karaj 180—240, tarja, comb 168—196, oldalas 148—166, libahús 200—240, libaaprólék 80—120, zsirszalonna 156—168, sertéshéj 168—180, sertészsir, budapesti 168—180, libazsir 200—220, libamáj 300—900.

Vad és vadhús: Őz 1 kg 30—500, fogoly 1 drb 60—120.

Baromfi: Élő: tyúk 1 drb 220—340 (200—300), 1 kg (135—140), csirke, rántani való 1 drb 150—200 (90—120), 1 kg (155—160), sütni való 1 drb 150—250 (130—180), 1 kg (150—155), ruca, hizott 1 kg (140—150), ruca 1 drb 200—250, lúd, hizott 1 kg 170—180 (150—160). Vágott: tyúk I-a 1 kg 160—180 (160—170), II-a 1 kg 140—150 (140—150), csirke, rántani való I-a 1 kg 240—280 (200—210), II-a 1 kg 180—240 (150—170), sütni való I-a 1 kg 240—280 (200—210), II-a 1 kg 180—240 (150—170), ruca, hizott I-a 1 kg 160—200 (160—165), II-a 1 kg 140—150 (140—150), lúd, hizott I-a 1 kg 160—200 (160—170), II-a 1 kg 140—150 (140—150).

Tojás: Teatojás válogatott 9—11, kg 170—180, dunántúli ládaáru (146—147), tiszavidéki ládaáru (144—146), kosáráru (150), selejtes (135—144), főző- és aprótojás 8—9, kg 160—165.

Halak: Ponty, élő 160—260 (100—180), szeletelt 320—400, jegelt 100—160, harcsa, élő 360—400 (320), szeletelt 600—800, süllő 350—700 (300—600), csuka 220—280, kecsege 490—700 (350—500), keszeg 60 (40—45).

Tejtermék: Tejföl 100—120 (80—90), teavaj, tömbben 260—320 (230—270), pasztörözött 340—360 (320—330), főzővaj 240—280 (220—250), tehéntúró 60—80 (40—60), sovány 30—60 (20—40), juhtúró 160—240 (120—180), kevert túró 140 (80—120), ementáli, hazai 240—320 (230—280), trappista, hazai (100—200), óvári, hazai (120—160).

Szárazfőzelék: Bab, fehér, aprószemű 28—56 (20—24), nagyszemű 54—90 (36—40), színes 56—60 (38—42), borsó, hántolt, feles 38—70 (32—48), lencse, hazai 48—50 (36—52), bab, idei (50).

Zöldségfélék: Petrezselyem I-a 12—18 (10—16), II-a 6—12 (3—8), sárgarépa I-a 8—12 (6—8), II-a 6—8 (3—5), vegyes zöldség kg 6—18 (5—14), csomó 2—10 (1—6), zeller kg 4—12 (3—10), drb (5—8), cékla I-a 6—12 (7—10), II-a (5—7), torma, vékony, erős 50—60 (20—30), nemesitett, hazai, édes 120—160 (40—60), kalarábé kg (3—6), drb 1—4 (0.5—1.5), kapor, csomó (5—16), karfiol, hazai, levéllel (50—100), vöröshagyma, érett, makói 12—16 (8.5—9), vöröshagyma, közönséges (7.5—8), csomó 2—4 (1.5—3), metélőhagyma 6—12 (5—10), fokhagyma I-a 50—60 (45—50), II-a (40—45).

Káposztafélék: Fejeskáposzta I-a 7—10 (4—6), II-a 6—7 (3—4), kelkáposzta I-a 10—16 (6—8), II-a 8—10 (3—5), vöröskáposzta I-a 20—25 (8—12), II-a 10—16 (6—8), savanyúkáposzta 20—32, fejessaláta I-a 5—12 (7—10), II-a (3—6).

Burgonya: Gülbaba 8—12 (6.5—7), nyári rózsa 8—12 (6.2—6.8), őszi rózsa 6—8 (5.3—5.8), Ella 6—8 (4.8—5).

Főzelékfélék: Főzeléktök 4—6 (2—3), paraj, tisztított 12—20 (8—10), sóska, közönséges 14—20 (8—12), feketeretek 6—12 (5—10), hónaposretek (4—5), zöldpaprika, hegyes 8—20 (3—10), nagy 8—20 (6—14), paradicsompaprika (15—25), paradicsom, hazai 6—12 (4—7), vajbab, hazai 20—36 (16—28), zöldborsó, hazai 26—48 (18—34), zöld tengericsö 2—6 (2—3.5), champignongomba 120—200 (80—160), szegfügomba (120), vargányagomba, szárított (300), ehető timoru (50—80), éti vargánya (120), ugorka, savanyitani való 8—20 (6—12), salátának 6—10 (3—6).

Gyümölcs: Alma, arany 18—20 (12—18), nemesfaj II-a 28—60 (24—40), közönséges válogatott (14—25), közönséges kevert 20—26 (8—14), körte, nemesfaj I-a 30—50 (26—35), II-a (20—26), közönséges válogatott 16—24 (14—20), kevert (10—14), szilva, magvaváló I-a 20—28 (8—14), II-a (6—8), szilva, olasz (30—40), szilva, kék 10—16 (4—10), vörös, lószemü 40—46 (30—38), ringló, nemes 40—60 (20—40), közönséges 20—30 (6—18), barack, őszi, magvaváló 20—60 (12—55), nem magvaváló 20—100 (12—70), som (16—22), görögdinnye, faj 6—10 (3—6), vagónnál (2.5—4), sárgadinnye, ananász 6—16 (3—8), togo (2—7), turkesztán (2—6), kantalup (6—10), szőlő, csemege, hazai 50—60 (26—45), közönséges 24—50 (14—20), dió, idei (70—120).

Déligyümölcs: Narancs, Jaffa 130 (110—116), citrom I-a 12—14 (9—11), II-a 10—11 (7—8), kosáráru (85—95), füge, friss (3.5—6), mazsola 140—240 (110—180).

Fűszer: Paprika, édes, nemes 280—320 (180—240), félédes, gulyás 270—280 (140—180), I-a rózsa 160—220 (110—140), mák, kék 80—100 (68—70), méz, pergetett (100—120), bors (440—500), szegfűbors (580—620), fahéj (1000—1200), köménymag (140—180), japán rizs 74—86 (67—70), burma rizs 78—80 (66—70), fényezett rizs 76—80 (66—67), Karolin rizs 100—120 (88—92).

A mai zürichi árfolyamok

Zürich, augusztus 22. *(Záróárfolyamok.)* Párizs 20.20125, London 15.—, NewYork 306.875, Büsszel 51.80, Milánó 24.175, Amszterdam 208.35, Berlin 123.425, Bécs (silling) 57.10, Prága 12.68, Varsó 57.70, Belgrád 7.—, Athén 2.90, Bukarest 2.50.

Megkezdődik a független kisgazdák vidéki harca az erőszakos NEP-szervezkedés ellen

Eckhardt Tibor vasárnap három szatmármegyei gyülésen tart nagy beszédet

„Erős nemzeti kormány vegye át az ügyek intézését"

(A Magyarország tudósítójától.) A kisgazdapárt szerdai nagyválasztmányi ülésének határozata értelmében teljes erővel megkezdte vidéki szervezési munkáját. Ezen az ülésen, amint a *Magyarország* erről részletesen beszámolt, *Eckhardt* Tibor nagy beszédet mondott, amelyben a kisgazdapárt legfőbb programpontjaként leszögezte: »Legyen olyan nemzeti kormánya ennek a nemzetnek, amely az egész nemzet nevében, az egész nemzet támogatásával most már tényleg végrehajtja azt a reformpolitikát, amelyet eddig csak demagógiaként hirdettek«.

A kisgazdapárt nagyválasztmányi ülése, amelyen résztvettek a párt összes vidéki szervezeteinek vezetői, egyhangúlag magáévá tette ezt a programot és több határozatot hozott, amelyekben kimondották, hogy *teljes erővel folytatják a vidéken a pártszervezkedést a túltengő és erőszakos NEP-szervezkedés ellensúlyozására* és felkérték *Eckhardt* Tibort, hogy a parlament összeülése előtt is, ahol csak teheti, küzdjön azért, hogy *egy erős, nemzeti kormány vegye át Magyarországon az ügyek intézését.* Kimondotta a kisgazdapárt, hogy minden erejével küzd egy alkotmányos, törvénytisztelő, az ország igaz érdekeit és a nép szociális boldogulását szolgáló becsületes új irányzat kialakulásáért. A határozatok között külön fontos helyet foglal el az, amely *az általános titkos választójog sürgős bevezetését követeli.*

A nagyválasztmány ülésének határozatai értelmében holnap, *vasárnap már megkezdődnek vidéken a párt továbbszervezési munkálatai*, amelyeket maga a pártvezér, *Eckhardt* Tibor irányít.

Eckhardt hétről-hétre sorra látogatja a vidéki városokat, községeket és falvakat és mindenütt kifejti a kisgazdapárt programját úgy, amint azt a nagyválasztmány ülésén kótórás beszédében már körvonalazta. Eckhardt ma délben elutazott Budapestről, *Nagy* Ferencnek, a kisgazdapárt főtitkárának kíséretében. Szatmár megyébe utazott, ahol *holnap három helyen tart beszédet.*

Eckhardt kíséretében ezúttal nem utaznak a kisgazdapárt parlamenti frakciójának tagjai, hanem vidéki kisgazdapárti szervezetek vezetői vesznek részt a szatmármegyei népgyűléseken. Értesülésünk szerint *holnapi beszédeiben Eckhardt még részletesebben fog foglalkozni a NEP-szervezkedés kinövéseivel* és rámutat arra, hogy ez a szervezkedés *alkotmányellenes és a párttotalitásra való törekvés a mai helyzetben komoly veszedelemmel fenyegeti az országot.*

Okolicsányi Imre hevesi alispán feltűnő bejelentése a rózsaszentmártoni fegyverhasználatról

Meghalt az egyik sebesült

Eger, augusztus 22.

(A Magyarország tudósítójától.) Nagy feltűnést keltett *Okolicsányi* Imre alispán érdekes bejelentése a *rózsaszentmártoni csendőri fegyverhasználatról.* Az alispán a következő bejelentést tette *Heves vármegye közigazgatási bizottságában:*

— A mult ülésen *felemeltem figyelmeztető szavamat a pásztói választókerületben elrendelt időközi országgyülési képviselőválasztás alkalmából észlelt közérdekellenes és a közrend és közbiztonság szempontjából rendkívül aggályos agitációs eszközök és módszerek ellen.*

— A legtöbb helyen elült az izgalom és a nyugtalanság. Egy helyen, *Rózsaszentmártonban azonban*, sajnos, *más helyzet állott elő.* Itt július 26-án a feltűnő agitáció és a nagymennyiségű alkohol által tovább fűtött izzó hangulatba az *államhatalom fegyveres erejének: a csendőrségnek puskalövései dörrentek bele.*

— Az ellenzéki érzelmű tömeg ugyanis egy mulatságon támadt verekedést felhasználva, *kövekkel dobálta meg és vasvillákkal és botokkal fenyegette meg a rendcsináló csendőrjárőrt*, amely szorongatott helyzetében *fegyverét volt kénytelen használni*, s a támadók közül *két egyént megsebesített, akiknek egyike sérüléseibe belehalt.* Ez a rendkívül sajnálatos esemény kijózanítólag hatott ugyan a felizgatott kedélyekre, de ismételten *komoly intő szóval fordulok vármegyénk minden lakosához*, hogy az államrend és személybiztonság, nemkülönben országunk jóhírneve érdekében *tartózkodjék minden ilyen szomorú következményekkel fenyegető magatartástól.*

MAGYARORSZÁG KIRAKATA

A modern vonal az új flapper gumi csodafűző oldalvarrás nélkül.
– Kérje legújabb szab. bej. spirálbetéttel, mely meggátolja a fűző derékbevágását –
és
„Amazon" melltartó
Kérje mindenütt!

Nincs más kisautó mely az angol Austin

kis üzembentartási, anyagminőségi, tartósági rekordját megdönthetné. Fogyasztás: 6 liter 100 km-ként. Orvosoknak, üzletembereknek nélkülözhetetlen.
BRUCK, Jókai ucca 21

Esőkabát
ballonkabát, raglán
legolcsóbb a készítőnél
Márton és Szász
Bálvány ucca 3 Címre ügyelni
Ezen hirdetés felmutatója 5% engedményt kap

ÚJRENDSZERŰ BÚTORHITEL
Lakását berendezheti minden közalkalmazott és minden véglegesített
harminc egyenlő havi részletre
vagyis minden 100 pengő után 3.33 pengős részletre, előleg nélkül és váltó nélkül. Egy éven belüli törlesztésnél kamatokat visszatérítjük.
Kardos Testvérek bútoráruháza
Budapest, VII. ker., Wesselényi ucca tizennyolc, Kazinczy ucca mellett

1 kg elsőrendű „ELIT" CIKÓRIA PÓTKÁVÉ
Gróf Andrássy Úradalom termése
Bevezetési reklámára: 78 fillér.
Kapható a Nagyáruházakban

Tetőtől-talpig legolcsóbban felruházza a félszázados Perl Áruház VII, Thököly út 9

ÚTON, OTTHON, IRODÁBAN

TRIUMPH minőségi, automata tabulátoros piros, kék, mahagóni, fekete és csontszínű ÍRÓGÉPET!
Vezérképviselet:
DIXI IRÓGÉPSZAKÜZLET
VI., Podmaniczky ucca 1. Telefon: 1-154-53.

AJTÓVÉDŐ
elsőrendű kivitelben
Redő I. celluloidárugyár
VIII., Sárkány ucca 5.
Telefon: 1-344-90, 1-412-73

Ruzsbachfürdő
összel a legszebb.
Szlovenszkó leghíresebb gyógyfürdője. Olcsó utószezónárak, pengőfizetés. Tátrai vezérképv. Budapest, Szerb ucca 2. (Tel. 1-883-22)

Feltűnéstkeltő, remekszép
legszolidabb építkezésű, most felépült Krisztina körút 159. sz. társasházunkban, a tabáni parknál még kapható egy
egyszoba-hallos és egy garszónlakrész
Központi fűtés!
„CENTRUM", Horthy Miklós út 15.

Mindent megtalál nyolc házban levő raktárainkban
Használt és új iroda lakás antik BÚTOR vétel eladás csere kölcsönzés
Csillárok, műtárgyak ○ Perzsa-torontáli szőnyegek ○ Kombinált szobakülönlegességek
Áruházi rendszer
UNIVERSAL VII, Wesselényi ucca Tel. 1-378-42, 1-358-69

FAHÁNCS-IMPRIMÉ
maradékok, (90 cm széles), nagy választékban, métere P 2·50
FELKAI
VI, NAGYMEZŐ UCCA 43

— **Dino Alfierit, a máltai lovagrend nagykeresztjével tüntették ki.** Rómából jelentik, hogy a máltai lovagrend nagymestere, Dino *Alfieri* sajtó- és propagandaügyi miniszternek *a máltai lovagrend magisztrális nagykeresztjét adományozta.*

— **Vevő-csalogatás: tisztességtelen verseny.** *Salamon* Sándor józsefvárosi festékkereskedő reklámtáblát helyezett üzlete elé, amelyen nagy betükkel ez a szöveg állt: *„Csak azért is, le az árakkal!"* A tábla ezenfelül *rendkivül olcsó árakon* hirdetett piperecikkeket. A reklámtábla szövege miatt *tisztességtelen verseny* címén egyik versenytársa *pert indított Salamon ellen.* A per során azt is panasz tárgyává tette, hogy *Salamon és alkalmazottai az utcáról beszóltják a járókelőket és rábeszélik a vásárlásra.* A törvényszék hosszabb bizonyitási eljárás után *az alperest eltiltotta a panaszolt reklámtábla használatától,* megállapitotta, hogy *a vevőknek az utcán való megszólitása,* az állandó bírói gyakorlat szerint, *az üzleti tisztességbe ütközik.* Ezért *Salamont eltiltotta a járókelők megszólitásától* és 380 pengő perköltség megfizetésére kötelezte.

— **Morfiummal megmérgezte magát.** Ma hajnalban a Városmajorban az egyik padon egy *huszonöt év körüli, jólöltözött nőt* eszméletlen állapotban találtak. A kivonult mentők megállapitották, hogy *a nő morfiummal megmérgezte magát.* Az Uj Szent János-kórházba vitték. Még nem tudták kilétét megállapitani

— **Borzalmas autószerencsétlenség a Piavenál.** Rómából jelentik, hogy a Piave közelében hétfőn egy *nagy sebességgel haladó gépkocsi elütött négy kerékpározó fiatal gyermeket.* Két leány és egy fiú *meghalt,* az egyik fiú *életveszélyes sérüléseket szenvedett.*

— **A rendőr harca két rablóval.** Ma hajnalban Ujpesten a Váci-út és a Megyeri-út sarkán női segélykiáltásra lett figyelmes a szolgálatot teljesitő rendőrörszem. — Meg akarnak gyilkolni! Segitsenek! — kiáltotta egy kétségbeesett nő. *Matula* Sámuel rendőrfőtörzsörmester futó lépésben sietett a helyszinre, ahol *két férfi egy földön fekvő leányt ütlegelt.* A rendőr a támadókat elő akarta állitani, azok azonban vasvillával szálltak vele szembe és *leszúrással fenyegették meg.* A rendőr szorongatott helyzetében *revolvert rántott és kétszer a támadókra lőtt.* A golyók nem találtak. Közben rendőri segitség érkezett és *sikerült a támadókat leszerelni.* Mindkettőjüket előállitották a ujpesti kapitányságra, ahol megállapitották, hogy *Pavlicsek* János és *Zabolai* Béla munkanélküli egyének *ki akarták fosztani a leányt.* Mindkettőjüket őrizetbe vették, kihallgatásuk folyik.

— **Verekedés zsebkéssel és karóval.** *Pécsről jelentik,* hogy *Wéber* Antal világosi gazdálkodó háza környékén napok óta *rejtélyes pusztitás* történt. Éjnek idején *kövekkel bezúzták a gazda lakásának ablaküvegeit, kifürészelték gyümölcsfáit s még a kapuját is kiemelték és elvitték. Wéber* feljelentést tett a csendőrségen s a nyomozás megállapitotta, hogy a *kártevő éjszakai látogató a gazda veje, Erret* Ferenc földmives, aki elkeseredésében állt bosszút apósán, mert *felesége elhagyta és visszaköltözött a szüleihez.* Tegnap éjjel *Wéber* megleste vejét és *kettőjük között nagy verekedés támadt zsebkéssel és karóval. Erret* elmenekült, de kisvártatva visszatért és *le akarta szúrni apósát,* akit csak háznépe mentett ki szorongatott helyzetéből.

— **A Szent István-heti ünnepségek programja.** A főváros Idegenforgalmi Hivatala csinos és gondosan megszerkesztett füzetben, világos beosztásban adta ki a Szent István heti ünnepségek programját, amelyet a Várplébániában tartandó *Szent Jobb*-ájtatosságok vezetnek be. A *Szent Jobb*-körmenet és a Gellért-hegyi *Sziklatemplomban* tartandó könyörgő litánia a program további egyházi része. A világi ünnepségek kiemelkedő pontja a *Gyöngyös Bokréta,* a Gellért-hegyi tüzijáték, a magyar anyák ünnepe, a királyi palota zenés őrségváltása, az állatkerti hangversenyek, a szabadtéri hangversenyek és az ünnepi kiállitások, valamint a hét változatos sportesemények. A tájékoztató *kitünő útbaigazitással szolgál az elszállásolásra és közlekedésre vonatkozólag is.*

— **A Dunába fulladt a bugyi-i jegyző.** Dunaföldvárról jelentik: Tragikus szerencsétlenség történt hétfőn délután Dunaegyházán. *Juhász* István 27 éves bugyi-i községi jegyző látogatóba érkezett *Bakkay* Zoltán evangélikus lelkészhez. Délután *Juhász* István meg akart fürdeni a Dunába. Alig úszott el a parttól 10—15 méternyire, *segitségért kiáltozott.* A fürdőzők közül többen utána vetették magukat, de *már nem lehetett kimenteni a vizből,* a fiatal jegyző *a fürdőzők szemeláttára a vizbefulladt.* Holttestét a késő esti órákban fogták ki a Dunából és a dunaegyházai temető halottasházában ravatalozták fel.

NAGY OLIMPIAI JÁTÉKOK HAZÁNKBAN

SOROZAT (II.)

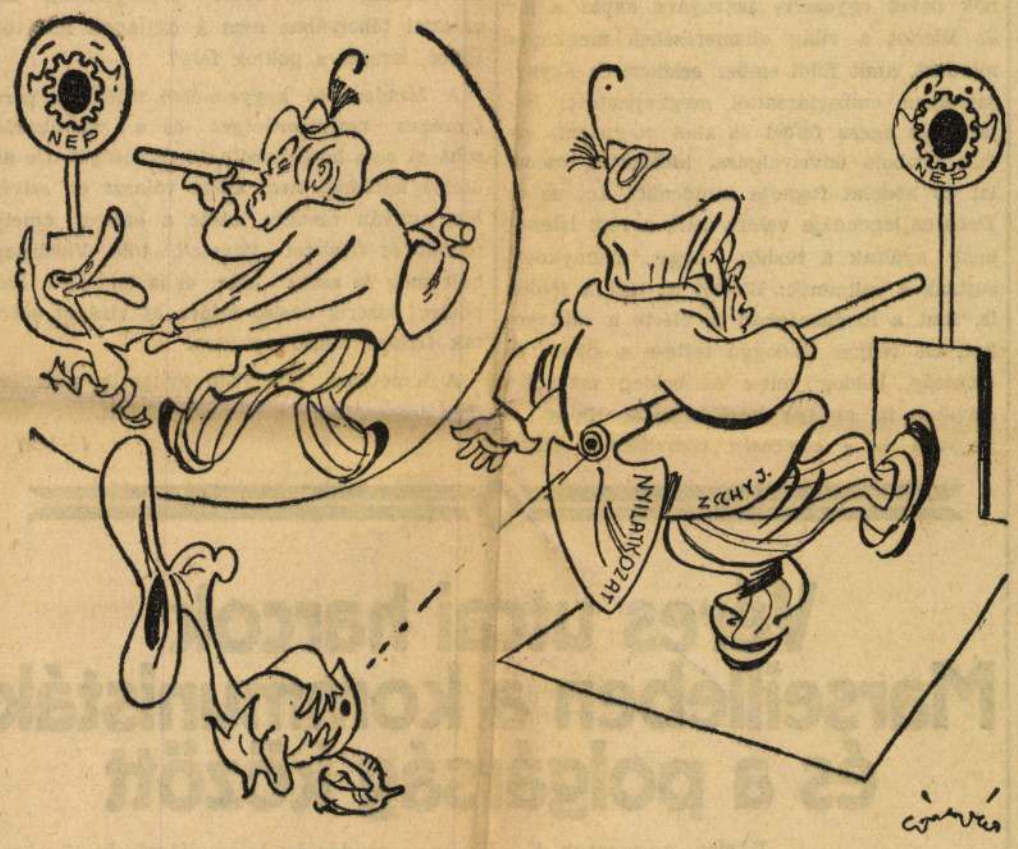

CÉLLÖVÉS

Gáspár Antal rajza

WEINBERGER, A HŐS

Eger, aug. 4.

Az egri kórházba a közelmultban beszállitották *Weinberger* Miklós szilvásváradi fakereskedőt, aki leesett a szekérről és jobblábát eltörte. *Weinberger* Miklós, aki szeretett volna egy kis sajtóreklámhoz jutni, az ujságirók előtt hátborzongató történetet mondott el arról, hogy *a Bükk rengetegében haramia támadta meg.* Ő azonban, előadása szerint, *párducként ráugrott a fegyveres banditára,* kicsavarta kezéből a fegyvert, azonban a dulakodás közben eltört a jobblába. A bükki haramiáról kitalált hir bejárta az egész fővárosi és vidéki sajtót, elkerült a külföldi lapokba is, de *Weinberger* azóta már nagyon megbánta, hogy hősnek akart látszani. *A hatóságok félrevezetése miatt megindult ellene az eljárás is,* azonban *Weinberger* szerint ez a kisebbik baj. Fatelepét megszállták a riporterek, a hölgyek levelekkel üldözik, fényképekért zaklatják.

Egyik külföldi lap már azt irta róla, hogy nem haramia támadta meg, hanem *szerelmi féltékenységből egy vetélytársa bérelte fel ellene a bükki bandität.* Fővárosi képeslapok fényképekért ostromolják, bécsi szerkesztőségektől telefonon hivják fel a *„szilvásvradi hőst". Weinberger* hazugságának lavinává dagadt következményei elől már maga is a Bükkbe akar menekülni. Úgy gondolja, hogy maga csap fel banditának. Legalább utólag hadd legyen igaz valami a bükki haramia nyári legendájából.

— **Németországban betiltották a parforce-vadászatot.** Berlinből jelentik, hogy **Göring tábornok, porosz miniszterelnök, aki egyben a birodalom fővadászmestere is, rendeletileg azonnali hatállyal betiltott minden parforce-vadászatot. A jövőben tehát Németországban minden olyan vadászat tilos, amelyeken az állatokat lovon hajszolják és üldözik.**

— **Felnyársalták a leszedett gallyak.** Ma reggel súlyos szerencsétlenség történt Leányfalun, gróf *Eszterházy* Benedek uradalmának erdejében, ahol gallyakat szedtek a munkások. Az egyik munkás, *Mattán* Dezső rosszul fürészelte el az egyik ágat, amely kicsúszott a lába alól, s a szerencsétlen ember a magasból lezuhant a fa alatt összegyüjtött gallyakra. Az egyik ág *a szerencsétlen embernek a gyomrába fúródott és olyan súlyos sérülést ejtett rajta, hogy a belei is kifordultak.* Az *Országos Mentők* központja vonult ki a baleset helyszinére, ahonnan a szerencsétlen munkást a *Szent Margit-kórházba* szállitották. *Mattán* Dezső életbenmaradásához *nincs remény.*

— **Véletlenül lúgkövet ivott egy négyéves kislány.** Az Országbíró-u. 15. szám alatti házban *Kiss* József házfelügyelő *Mária* nevü négyéves kisleánya, mialatt a konyhában egyedül maradt, *lúgkővel telt pohárból ivott.* Súlyos állapotban vitték a **Madarász-utcai gyermekkórházba.**

— **Ármentesitő csatornahálózat épül Hódmezővásárhelyen.** Hódmezővásárhelyről jelentik: A hódmezővásárhelyi állami kulturmérnöki hivatal évekkel ezelőtt tervet dolgozott ki *a vásárhely-környéki ármentesitő csatornahálózatnak öntözés céljára való átalakitására.* Az elgondolás 10—15.000 katasztrális hold öntözését tenné lehetővé aránylag *igen csekély befektetéssel. Endrey* Béla polgármester közbenjárására *miniszteriális bizottság* is felülvizsgálta a tervet és azt *kivihetőnek találta.* Most egy *svájci tőkecsoport megbizottja* érkezett a városba és *Lázár* Lajos gazdasági főtanácsos társaságában megtekintette az öntözésre kijelölt földterületeket, a meglévő csatornahálózatot és az épitendő zsilip és szivattyutelep helyét. *A szemle eredményéről kedvezően nyilatkozott* és kijelentette, hogy az őt megbízó *tőkecsoport rövidesen megteszi ajánlatát az öntözőmű megépitésére,* mely hosszú időre *több száz munkás* foglalkoztatását tenné lehetővé.

— **VÉRES ÉJSZAKA EGERBEN TIZENKÉT SEBESÜLÉSSEL.** Egerből jelentik: **Egernek keddre virradóra véres éjszakája volt, Három helyen történt a legények között véres szurkálás, amelynek tizenkét súlyos sérültje van. Közöttük kettő életveszélyes állapotban fekszik kórházban. Verekedés volt Egerbaktán is, ezenkivül az éjszaka folyamán öt helyen törtek be Egerben és a betörők sok ékszert, pénzt, ruhaneműt vittek magukkal.**

— **Kozma belügyminiszter ajándéka a csurgói hármasikrek szüleinek.** Csurgóról jelentik: *Hegedüs* Mihály csurgói kárpitosmester feleségének hármas ikrei születtek, akiket tegnap kereszteltek meg nagy ünnepélyességgel a zsúfolásig megtelt templomban. A község lakosai babakelengyével és más ajándékokkal siettek a nagyon szegény sorsban lévő szülők segitségére. *Kozma* Miklós belügyminiszter pénzbeli segitséget küldött a boldog szülőknek.

— **Kisfiút gázolt a motorkerékpár.** Ma délelőtt Kőbányán, a külső Jászberényi úton a Drasche-téglagyár előtt játszadozott *Sirozsinszki* István, egy gyárimunkás 12 éves fia. Ugyanekkor haladt az úttesten a *CK 308-as* motorkerékpár. A motorkerékpáros későn vette észre a játszadozó gyereket és *elgázolta.* A kisfiú a fején szenvedett súlyos sérüléseket, a mentők súlyos állapotban szállitották a Szent István-kórházba. A motorkerékpárost előállitották a rendőrségre, de kihallgatása után *elbocsátották.*

— **CULBERTSON A RADIÓBAN.** Ely Culbertson, a bridgekirály **ma este a rádióban 22 óra 05 perckor viaszlemezről interjut ad a rádióban, amelynek során a jövő évben a Magyarországon rendezendő bridge-világbajnokságról és budapesti benyomásairól nyilatkozik.**

Augusztus 23-án leplezik le a Szabadság-téren Bandholtz tábornok szobrát

A Szabadság-téren, szemben a tőzsdepalotával, augusztus 23-án leplezik le

Harry Bandholtz amerikai tábornok szobrát

Bandholtz tábornok az 1919—20-as idők szövetségi katonai bizottságának elnöke volt, aki a lovagias gondolkodásnak, a magyar nemzet iránti szeretetének számtalan tanujelét adta a legsúlyosabb időkben.

A szobor megteremtéséhez szükséges pénz túlnyomó részét *az amerikai magyarok gyüjtötték össze. Boros* ezredes szervezte Amerikában a mozgalmat, hogy *Bandholtz* tábornoknak Budapesten szobrot emeljenek. Amerikában a törekvés rövidesen óriási visszhangra talált, annál is inkább, mert az amerikaiak is tisztában voltak azzal, hogy a *tábornok milyen felbecsülhetetlen értékü szolgálatokat tett a magyar nemzetnek.* Örömmel kaptak az alkalmon, mikor az óhazai magyarság köréből megindult a mozgalom, rövidesen össze is gyüjtötték a szükséges pénzt. A szoborbizottság elnöke *Perényi* Zsigmond báró és

az emlékmüvet Ligeti Miklós szobrászmüvész készíti.

Bandholtz tábornok alakja bronzba öntve fogja hirdetni a Szabadság-téren a magyarság háláját és szeretetét barátai iránt.

Augusztus 23-án délelőtt tizenegy órakor impozáns ünnepség keretében leplezik le *Bandholtz* tábornok szobrát. Az ünnepséget elejétől végig valamenyi *amerikai rádióállomás közvetiti hallgatóinak.*

— **A Dunába fült egy cserkészfiú.** Kiskunhalasról jelentik: Modok Sándor kiskunmajsai cserkészfiú a halasi Bodoglár-pusztán nyaralt *Papp* Sándor kereskedőnél s vendéglátójával kerékpárkirándulásra ment Soroksárra. Modok Sándor itt megfürdött a Dunában s *fürdés közben elmerült a vizben.* A kihivott mentők hiába keresték, *a cserkészfiú belefulladt a Dunába,* s másnap egy cigány találta meg a hulláját. A boncolás megállapitotta, hogy a fiút *szivbénulás ölte meg.*

NEM IDŐSZERÜ?...

Majd később... nem időszerü... a gazdasági szabadság... a közvélemény nem akarja... majd esetleg, ha a gazdasági válság elmúlik... nincs kézzelfogható közvetlen ok..." Nagyon ismerős ellenvetések ezek a részvényjogi reform és névtelenül egyeduralkodó tőkének ezzel együttjáró ellenőrzése és demokratizálása ellen. Annyira régiek az érvek, hogy időszerüségüket csakis az adja meg, hogy mindúntalan más oldalról iparkodnak az érdekeltek a közvéleményben hangulatot csinálni a részvényjogi reform szükségessége ellen. Ezúttal a gyáripar mondta el a véleményét. Sajnálatos, hogy a vélemény egészen másképpen hangzik, mint a gazdasági élet sok időszerü parancsa. Mert a részvényjogi reformot igenis akkor kell megcsinálni, amikor még „nem időszerü".. Amikor sorozatos bukások, az egész nemzetgazdaságot alapjaiban megrázó pénzügyi földindulás nincs. Amikor a gazdasági életet kénytelen-kelletlen megkötő intézkedések nyugvópontra hozták a válságos folyamatot. Amikor elő kell készülnünk arra, hogy a remélhető gazdasági javulásban mindenkinek része legyen: ne csak a nagytőkének, hanem a kistőkésnek és a dolgozók minden rétegének. Amikor a gazdasági közvélemény nyugodt és nem áll riasztó hirek hatása alatt. A reform nem a mának készül, hanem a holnapnak. A holnap pedig — akármilyen irányban halad is a gazdasági és a társadalmi fejlődés — csakis a szolidaritás és a közérdek, a mindenkire kiterjedő és mindenki számára elérhető boldogulás korszaka lehet. Tehát: időszerü és sürgős.

— **Nemzetközi cserkésztáborozás Romániában.** Bukarestből jelentik: Nagyarányú nemzetközi cserkésztáborozásra készülödnek Poiana mellett. Keddre várják a magyar, a lengyel, a bulgár, a jugoszláv, az angol, a belga, a horvát, a török, az osztrák és a lett cserkészek kiküldötteit. Részvételüket a mongol cserkészek is bejelentették.

BLERIOT

Az elsők között volt, akik feljutottak a csillagokig. Elért mindent, amit földi ember kívánatosnak és értékesnek tart: hirt, dicsőséget, bámulatot. Elért mindent, ami a földön elérhető, és haláláig nem árulta el, hogy elérte-e a legtöbbet, a legnagyobbat: a boldogságot?

Pedig aznap, mikor kitolatta kezdetleges masináját a tengerpartra, a jelek nem voltak túlságosan biztatók. A magasságban barna fellegek gomolyogtak, a tengert viharos szél szántotta végig, a hullámok dörgő robajjal verődtek vissza a part szikláiról. Harmadik hete készült az idegfeszitően izgalmas útra, harmadik hete várta a világ, hogy épen, sértetlenül és diadalmasan átjusson a tulsó partra, harmadik hete orkánzott a levegő és dühöngött a tenger: nem habozhatott, nem várhatott tovább. A hősi vállalkozás előre kudarcba fullad, ha nem hajtja végre és nem viszi keresztül nagy tervét. Tizezrek álltak innen és százezrek remegtek odaát, milliók várták szerte a világon a hírt, hogy mit hoz: diadalt-e, vagy halált?

Amikor a sárkányalakú nyitott, gép, amelyből fenn kilátszott a feje, alól kilógott a lába, búgni kezdett és szökkenő gurulás után a levegőbe emelkedett, az első pillanatban feleségére gondolt. Nyomban rá emberi kicsinységének nyomasztó tudatában Isten nevét rebegte és mire feltekintett, már ott lebegett a magasban és ebben a régióban, mintha egyszerre tisztábbnak tetszett volna az égbolt és szelidebbnek az örökké háborgó tenger. A gép búgott, jajgatott, sikoltott és küzködve zihált a levegőben. Irtózatos erőfeszítéssel dolgozott, de repült. Most észak felől felhők emelkedtek a látóhatár fölé és láthatatlan gyorsasággal közeledtek.

— *Elkerülöm őket, mielőtt keresztezhetnék az utamat* — mormogta magában és minden figyelmét a gép működésére irányította, mintha a szelepekbe, csapokba, csövekbe és szárnyakba bele akarta volna lehelni a saját lángoló akaraterejét. A következő pilanatban nyirkos köd vágott az arcába és egyszerre elveszett körüle a világ. Fölötte villám hasított át, alatta mély morajjal zúgott a tenger. Kisfia, Albert képe jelent meg hirtelen előtte. Látta a gyermeket, amint otthon fut a kert felől és hangos kacagással odaesik az anyja ölébe. Az asszony a csordultig telt anyaság átszellemült gyönyörüségével fogta fel karjaival gyermekét, keblére szorította és édes, meleg elnyugtató csókot lehelt az ajkára.

A gép megbillent és fülsiketitő surranással zuhanni kezdett lefelé. A ködben, az áthatolhatatlan homályban, ennek az irtózatos vakságnak és süketségnek legalján azonban nem a tenger örjöngött, nem a halál állt és virrasztott engesztelhetetlenül, hanem az iménti vizió: a hitves és a gyermek, az élet, amit íme, odahagyott, amely most már végképpen mögötte van és amelybe most már sem kétségbeesett rimánkodással, sem fölgerjedt állati lénye pusztító dühével nem kapaszkodhatik többé bele.

A gép pillanatonként zökkenve táncolt a levegőben. Már súrolta a habokat, akkor egyszerre egyenes irányba billent, magasba lendült és orral előre fúrta magát: a holt anyag és az élő ember ismét kijutott az égbolt alá, a víz fölé, a szikrázóan tiszta levegőbe.

Most halk, remegő, csaknem nyöszörgően örömteli sikoltás hangzott el: a közelben feltetszett az angol partvidék. A többit néhány perc mulva vitte a táviró: Bleriot francia mérnök saját szerkesztette gépével Calais és Dower között átrepülte a La Manche-csatornát.

Közel három évtizede mult, hogy az emberiség megélte ezt a minden idők legnagyobb eseményét és hogy a világ gazdagabb lett azzal a hőstettel, amely egyszerre évszázadokkal lendítette előre a technikai fejlődést és talán évezredekre megszabta ennek a kiszámíthatatlan lehetőségeket valóra váltó fejlődésnek az irányát. A fiatal mérnök nevét egyszerre szárnyára kapta a hir és Bleriot a világ elismerésében megkapta mindazt, amit földi ember erkölcsi és anyagi javakban embertársaitól megkaphatott. Bejárta az egész földet és ahol megjelent, ezrek tomboló üdvrivalgása, kitüntetés, csodálat és hódolat fogadta mindenütt. Icarus és Dedalus legendája valóra vált, a régi istenek nem nyúltak a tüzhöz, hogy mennykővel sujtsák a vakmerőt: Bleriot itt lent a földön is, fönt a magasságban is elérte a csillagokat. De vajjon boldoggá tette-e a siker és dicsőség, boldog volt-e és boldog maradt-e szivében is, amikor később látta, hogy a nagyság és a hősiesség szenvedésen, átkon és tengernyi véren át vezet a még mindig sötétségben rejtőző utolsó emberi cél felé? Boldog volt-e, amikor látta, hogy a gép, amelynek ő adott szárnyat és lelket, föllázadt; boldog volt-e, amikor látta, hogy az ember, akinek utat mutatott a természet tökéletessége felé, botor örjöngésében és hatalmi tébolyában nem a csillagok felé tör többé, hanem a poklok felé?

A Mindenható kegyeiméből túlélte a perc fenséges nagyszerüségét és a vállalkozás soha el nem homályositható dicsőségét. De az utolsó kérdésre nem adott választ és szivében nyilván csendre intete a hangot, amely föllkelt és feleletet követelt tőle. Vasárnap halt meg és azóta már el is temették. Repülőraj kisérte utolsó útjára és virágot szórtak frissen hantolt sírjára.

A temetőben, amelyben nyugszik, a csillagok üzenete leng a némaság fölött.

(—ból)

Véres utcai harcok Marseilleben a kommunisták és a polgárság között

Párizs, augusztus 4.

Marseilleben hétfőn a késő esti órákban

súlyos zavargások törtek ki,

amelyek egészen kedd hajnali órákig tartottak. A zavargásokat tüntetések előzték meg

a drágaság miatt,

amelyet a népfrontkormány idézett elő főként a közüzemi alkalmazottak fizetésének, illetve járulékainak nagymértékü felemelésével. A lakosságot különösen

a villamostarifa megdrágítása keserítette el.

Az elégedetlen polgárság hétfőn este nagy tömegekbe verődve felvonult a város főbb útvonalain és tüntetett a villamostársaság ellen. A rendőrségnek nagy erőfeszítések árán *sikerült éjfél tájban feloszlatnia a tüntető csoportokat.*

A kommunisták felhasználták azonnal az alkalmat,

hogy a rendőrség teljes létszámát a város központjában vonták össze és az egyik külvárosban

felfegyverkezve megtámadták a polgármester házát, aki csatlakozott a Doriot volt kommunista képviselő által alakított nemzeti néppárthoz. A kommunista bandák a polgármestert és a családját meg akarták ölni.

A polgárság, amikor értesült a kommunisták támadásáról, a polgármester segítségére sietett. Az éjszaka folyamán aztán

szabályos utcai ütközet fejlődött ki, amelynek során négy ember golyótól súlyosan megsebesült és rengetegen szenvedtek könnyebb sérüléseket.

Az utcai harcoknak csak a hajnali órákban vetett véget a környékből a városba rendelt csendőrség, amely aztán kordont vont a polgármester háza körül. Marseilleben rendkívül izgatott a hangulat és *a kommunisták állitólag újabb támadásra készülnek.*

Liberális és konzervativ gazdák erőpróbája készül az OMGE-ben

Az egyesületi tagok többsége nem helyesli a terméketlen kritikát

A magyar gazdatársadalom körében hónapok óta fokozódó nyugtalansággal tárgyalják azokat az akciókat, amelyek az Országos Magyar Gazdasági Egyesületből indultak ki és

amelyek nem egyszer szembehelyezkedést mutatnak a magyar gazdák összességének egyetemes érdekeivel.

Hónapokkal ezelőtt az OMGE felterjesztést intézett a kereskedelmi minisztériumhoz és a határidős piac betiltásával kapcsolatos hírekre való hivatkozással

azt igyekezett bizonyitani, hogy a határidőpiac fentartása és zavartalan működése a gazdatársadalomnak is érdeke.

Ez a memorandum — mint értesülünk — néhány,

az OMGE életében is szerepet vivő tőzsdei gazdatanácsos kezdeményezéséből született

és az OMGE mérsékeltebb vezető elemei már hosszabb ideje hangoztatják, hogy

nem értenek egyet azokkal a gazdavezérekkel, akik túlzottan merkantil és liberális felfogást vallanak.

A határidő kérdésében az OMGE évtizedeken azt az álláspontot képviselte, hogy a papirosbúzával üzött játékot be kell szüntetni, mert az veszélyezteti a gazdaérdekeket.

Ebben a vonatkozásban nagyon érdekes *Mutschenbacher* Emilnek, az OMGE igazgatójának hétfői nyilatkozata, amelyben hangsúlyozza, hogy

az Egyesület annakidején hallgatólag tűrte a határidőforgalom életbeléptetését

és ha most meg is oszlik a gazdák véleménye a határidős piac betiltását illetően, bizonyos, hogy a kormánynak ragaszkodnia kell a külföldi szállítások érdekében a fix árakhoz.

Az idei termésértékesitési rendelkezésekkel kapcsolatban az OMGE vezetősége egyöntetü elismeréssel emlékezett meg a kormány működéséről és az elért eredményekről, helyeslléssel fogadta a tavalyi minimális állomási áraknak negyven fillérrel történt felemelését. Ezekután élénk meglepetést keltett, hogy az OMGE hivatalos lapjának, a *Közleteknek* legújabb számában

az Egyesület erős támadást intéz a mult héten felállított Búzakiviteli Iroda ellen és hangoztatja, hogy a termelők joggal elvárták volna, hogy a kormány módját ejti a gazdák megkérdezésének

és a gazdák okvetlenül szükségesnek tartják a termelői érdekeltség bevonását az állami búzahivatalba, mert nem volna helyes, hogy ott a gazdákról a gazdák nélkül határozzanak. Az említett cikk azzal fenyegeti meg az illetékes tényezőket, hogy a mellőzés maitt *a gazdaképviselet elhárit magától minden felelősséget az intézmény felállitására és működésére vonatkozóan.*

Bár az észrevételek során hangsúlyozza az OMGE azt a meggyőződését, hogy a kormány jót akar a gazdatársadalomnak, a megállapítások általában mégsem fedik az OMGE táborának meggyőződését. A mérsékeltebb elemekhez tartozó csoport egyik vezetője kifejtette az *Esti Ujság* munkatársa előtt, hogy

az OMGE kebelében hosszabb idő óta két irányzat küzd egymással, az egyik a liberális érzelmü nagygazdák, a másik a konzervatív szellemben haladó gazdák csoportja. Ez az utóbbi csoport egyelőre nehezen tudja érvényesiteni felfogását, még kardinális kérdésekben is és valószinü, hogy az ősz folyamán nyilt összecsapásra kerül a sor.

Az OMGE tagjainak túlnyomó része helyteleniti a terméketlen kritikát és méltányolja azt a munkát, amelyet a kormány a búzaértékesités terén eddig kifejtett és

nem azonositja magát a Búzakiviteli Irodát ért támadással sem,

mert természetesnek tartja, hogy amint a kormány a termelői érdekeltségek szorosabb bevonása nélkül, de a gazdaérdekek maradéktalan érvényesitésével sikerrel intézte el a búzafeleslegek külföldi értékesitésének problémáját,

épp igy megnyugtató módot fog találni arra is, hogy a Búzakiviteli Irodán keresztül az eddig megszerzett anyagi előnyöket a magyar gazdatársadalom számára minden körülmények között biztositsa,

annál is iskább, mert hiszen a Búzakiviteli Iroda felállításának tulajdonképpen az volt a célja, hogy a határidő piac forgalmának szüneteltetése mellett a gazdák érdekeit a búza értékesitésénél még hathatósabban megvédelmezze.

Az a három hét...

A Független Kisgazdának nevezett ügyvéd-párt hivatalos közlönye kissé túlzásba viszi a pártvezér által meghonosított következetességet. A pacsai választás napján a párt főtitkára vezércikkben állapította meg, hogy Pacsán béke van, rend van. „A jegyző most is jegyző, a főbíró megmaradt főbírónak s a megye vezetősége most sem keresi jobban a nép barátságát, mint máskor. Pacsa népe nyugodtan választhat...” — irta helyszini tapasztalatai alapján a főtitkár. Ekkor, úgy látszik, még valami csodában reménykedett a baloldali vezérkar. Tizenkét órával a cikk megjelenése után a jelölt úr megbukott Pacsán. Mivel pedig ilyenkor nem lehet bevallani, hogy a bukás egyszerű és természetes oka a népszerütlenség volt, a párt-félhivatalos legfrisebb száma újra előrántja az asztalfiókban mindig készen álló terrormesécskét. Nem lehetett győzni, — irja —, „mert ott volt az a három hét, amely az ismert NEP-apparátus mindenható erejének kifejtésére alkalmat nyujtott”.

Urak! Drága jó kisgazdajelmezes ügyvéd urak! Hiszen arról a három hétről saját főtitkáruk állitott ki irásos bizonylatot, mondván, hogy „megnyugvással látjuk a választás sorsát a nép kezében”. Igen bizony! Pacsán a nép választott. S épp ezért bukott meg a baloldal olyan kegyetlenül.

Nemzetközi valuta-rögzitésről tárgyal Schacht

London, aug. 4.

A londoni pénzvilág igen nagy jelentőséget tulajdonit Schacht dr. németbirodalmi miniszter és a jegybank elnöke és Labeyre, francia jegybankkormányzó küszöbön álló tanácskozásának. Az angol sajtó értesülése szerint a francia jegybank kormányzója nemrégiben Berlinben

a valuták nemzetközi megrögzitéséről

tárgyalt Schachttal, aki a látogatást viszonozni fogja. Schacht párisi látogatása során folytatni fogják a megkezdett eszmecserét.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYO

— Miért szállították le a Bandholtz-szobrot félnapra a talapzatáról. Tegnap reggel fél hét órakor azt látták a Szabadság téren járó emberek, hogy a nemrég felállított Bandholtz-szobrot leveszik és a talpazatot bontásos alapkövet kiserélték és este hét órakor a szobrot visszahelyezték új talpazatára. A javítást Ligeti Miklós, a szobor alkotója végeztette, aki az eredeti kővel elégedetlen volt.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

Budapest,

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

Bandholtz tábornok özvegye ismeretlen adatokat mond el férje életéből a Nemzeti Ujságnak

Egy szobor áll a Szabadság-tér bokrai között, kötetlen tartásban, alacsony talapzaton. Egy amerikai katonatiszt szobra. Az alak tagjaiban *könnyedség, erő és mozgás* van. Olyan, mintha maga is ott sétálna az orgonabokrok, kisgyerekek és sütkérező öregek között, mintha maga is élő része lenne ennek a városnak.

Minden reggel, amikor még csak a bokrok vannak a szobor körül, a gyerekek és az öregek nem, megáll a szobor előtt egy karcsu, szőke asszony. Megáll és nem csinál semmit, csak a szobrot nézi, halkan, mozdulatlanul. Beszélget vele.

A szobor — ismerjük mindnyájan, — *Bandholtz* amerikai tábornok szobra. Minden reggeli hölgylátogatója pedig *özvegye, Inez Bandholtz*. Harmadik hete tartózkodik Budapesten. *Eddig még magyar ujságirónak se nagynevü férjéről, sem önmagáról egyetlen szót sem szólt. A Nemzeti Ujság az első lap, amely Bandholtz tábornoknéval beszélhetett.* Nagyon halk hangon folyt le ez a beszélgetés, amikor férjéről volt szó, állandóan ott bujkált szemében az a meleg fény, amellyel a szobrot nézte.

Boldoggá és büszkévé . . .

Margitszigeti szobájában az első, amit látok, *Bandholtz* tábornok óriási egyméteres fényképe. Egy neves pesti fotografus kedveskedett ezzel a képpel a megérkezés napján a tábornoknénak. Egy régi, 1919-ben fölvett arcképet nagyittatott fel. A kép betölti a szobát és betölti azt, aki ebbe a szobába lép. Igaz, hogy ha ez a nagy kép nem lenne itt, akkor sem kezdenök másról a beszélgetést, mint arról, akinek nagy tettét szobor és kép nélkül is állandóan emlékezetben őrizzük.

— Asszonyom, milyen érzés az, idegen országban szemtől szemben állni megboldogult férjének szobrával?

— Boldoggá és büszkévé tesz... Nem lehet ezt az érzést szavakba foglalni. Csak annyit tudok mondani, hogy csak itt, Budapesten, a szobor megpillantásakor enyhült bennem a gyász és az egyedülmaradottság érzése.

Hallgatunk . . . Kinn a szigeten rigó fütyül, a nyár egész kórusa felel rá, a perc oly könnyü, hogy a nehéz kérdéshez alig mozdul a nyelvem:

— Mikor . . . mióta nem él a tábornok?

— Tizenkét éve. 1925-ben hagyott magamra.

— Beszélt önnek magyarországi tapasztalatairól és élményeiről?

— Hogy beszélt-e? Amikor európai kiküldetését a háboru után befejezte és szülővárosomba, Constantinba visszatért, *napokon, heteken keresztül egyébről sem beszélt, csak Magyarországról.* Érdekes, hogy franciaországi frontélményei csak sokkal később kerültek sorra. Legerősebben és legélesebben az hatott rá, amit Magyarországon látott. Ujra meg ujra hangsulyozta, nemcsak előttem, hanem barátai előtt is, hogy nincs nép, amely annyit és oly igazságtalanul szenvedett, mint a magyarok. Emlékszem, sokszor használta ezt a kifejezést: *„Trianon keresztre feszitette az én kedves Magyarországomat..."* Nem egyszer *öklével az asztalra csapott* és a vér arcába szökött, amikor itteni tapasztalatairól, elsősorban természetesen a román megszállásról beszélt.

Wilson máskép képzelte el a békét . . .

Most arra tereltem a beszélgetést, említette-e Bandholtz tábornok, hogyan mentette meg a Nemzeti Muzeum pénzben ki sem fejezhető értékü kincseit?

— *Csak ugy mellesleg említette.* Én faggatni kezdtem és ekkor, hosszu kérlelésre, néhány nap mulva szükszavuan elmondta, hogy *lovaglópálcával a kezében megfélemlitett egy seregre való fegyveres románt.* Nekem a dolog nagyon imponált. Azt, hogy milyen óriási kincseket, milyen pótolhatatlan nemzeti értéket mentett meg, csak később tudtam meg. Tudja kérem, neki *Magyarország* volt fontos és *a magyar nép*, nem ő maga és amit tett. Nekem mindig azt magyarázta, hogy *Magyarország nem akart háborut, a békét pedig Wilson egész másként képzelte el.* Pontosan tájékozva volt arról, hogy Trianonban olyan politikusok határoztak Magyarország sorsáról, akiknek halvány fogalmuk sem volt az itteni viszonyokról és a béke következményeiről.

— Sok magyar embert megismert a tábornok ur ittléte alatt?

— Nagyon sokat. Kereste az alkalmat, hogy ne csak államférfiakkal, vezető politikusokkal beszélhessen és találkozzon, hanem egyszerü emberekkel is. Boldog volt, ha egy-egy katonával, portással, gépkocsivezetővel őszinte szavakat válthatott. Hosszu éveken keresztül az volt egyedüli vágya, hogy *velem együtt* térhessen vissza önök közé, megmutathassa nekem a város szépségeit és sok igaz barátját. Sajnos, ezt az utat mindig csak tervezgettük. Férjemet *háboruban szerzett betegsége* 1923-ban már leverte lábáról. Két évig fekvő beteg volt, de már előtte is sokat gyengélkedett és szenvedett. Azóta magamban reménykedtem, hogy valami csoda álmaimat valóra váltja és egyszer mégis eljutok a magyarok közé.

— Mikor tudta meg, kegyelmes asszony, hogy férjének szobrot állitottak Budapesten?

— Az amerikai lapokban olvastam a szoborleleplezésről és láttam a szobrot. Elmondhatatlanul boldog voltam. Ne haragudjék, ha elárulom: *éjszakákat sirtam át.* De csak *részben az örömtől* . . . A magyaroknak ez a példásan nemes gesztusa heteken át közbeszéd tárgya volt Amerikában. Ismerőseim mesélték, hogy egyszerü amerikai polgárok kérdezték egymástól az utcán, vagy a földalattiban: *„Hallotta, hogy a magyarok szobrot állitottak General Bandholtznak?"* Tudja, az uram nevét mindenki ismerte, mert akkor a *legmagasabbrangu tiszt* volt az amerikai hadseregben. A boru után *„major-general"*-lá léptette boru után *„major-generall"*-lá léptette elő az elnök. *(Az első egy csillagos tábornoknak, a második altábornagynak felel meg.)* Az uram egyébként is roppant népszerü volt még Fülöp-szigeti kormányzósága idejéből. Szóval azt, hogy *Bandholtz* ki, mindenki tudta, de Magyarországról nem sokat tudtak. — Sok ember akkor kereste meg a lexikonban, meg a térképen, hogy hol is van az a *Hungary* nevü európai ország, amely szobrot állitott az amerikai katonának. Önök nem is tudják, hogy a szobor felállításával milyen felmérhetetlen szolgálatot tettek országuknak. Ugy tudom, az amerikai hadsereg nevében maga a hadügyminiszter adott kifejezést minden amerikai katona hálájának.

— Az előbb azt emlitette, kegyelmes asszony, hogy férje a Fülöp-szigetek kormányzója volt. Erről nálunk nem is tudnak.

— Pedig a háboru előtt tizenhárom évig volt ennek az amerikai gyarmatnak kormányzója. Kormányzósága *népszerüvé* tette az *USA-ban is, a szigeteken is.* Amerikában a lapok példaképnek állitották oda, ha gyarmati kormányzásról és gyarmati politikáról volt szó. A filippinók pedig ugy megszerették, hogy ők maguk is elnökké választották. Ilyen még nem fordult elő a gyarmatok történetében.

Nehezen tudok majd megválni az Önök országától

Bandholtzné ezután elmondotta, mi volt az előzménye magyarországi utjának.

— Az *Amerikai Magyar Népszava* vendége voltam a határig. A mult hó végén indultam el szülővárosomból és visszautazásom szeptember elejére van tervezve. Még tavaly, a szobor leleplezése után több helyről igen kedves meghivásokat kaptam, de akkor hosszu ideig betegeskedtem. Amikor felgyógyultam, örömmel ültem hajóra, hogy a meghivásoknak eleget tegyek. Mikor utitervemet összeállitották, kicsit hosszunak találtam az itt tartózkodás idejét, de amióta itt vagyok, annyi figyelemmel és vendégszeretettel vesznek körül, hogy *nehezen fogok tudni majd elválni az önök országától.* Az amerikaiak vendégszerető emberek, de ilyen vendégszeretetet Amerikában még el sem tudnak képzelni...

— Megnézte a Nemzeti Muzeumban a kincseket, amelyeket a tábornok mentett meg?

— Természetesen. Jóformán első utam oda vezetett. A muzeum főigazgatója, gróf *Zichy* István maga kalauzolt végig a termeken. El sem tudtam képzelni, hogy ilyen fenségesen szép őskori aranyleletekről van szó. A muzeum megtekintése után báró *Perényi* Zsigmond lehetővé tette, hogy megismerjem *Hóman* Bálint kultuszminisztert. Ő volt a muzeum igazgatója azokban a mozgalmas időkben. A kultuszminiszter nagyon jóleső szavakkal méltatta férjem munkáját és érdemeit. Később *Boross* Jenő ezredes urtól, aki honfitársam, hiszen amerikai ezredes, értesültem, hogy *Hóman* Bálint milyen lelkesedésel támogatta a szobormozgalmat, sőt az ő segitsége nélkül aligha jutott volna el az ércig a szép terv.

— Mi a véleménye a szoborról? Hasonlit?

— *Meglepően.* Én nem vagyok művészi szakértő, csak azt tudom, hogy a szobor nemcsak férjem külső vonásait adja vissza teljesen élethüen, hanem visszatükrözi belső tulajdonságait is, mozgékonyságát, gyors elhatározóképességét és azt az eleven erőt, amely minden porcikájában élt.

— Hogyan készült voltaképpen a szobor?

— Az önök londoni konzulja, *Pelényi* ur utján elküldöttem az uramról maradt fényképeket *Ligeti* Miklósnak, a szobor alkotójának. Elküldtem minden fényképet, amit csak találtam, ugy hogy Ligeti Miklós minden oldalról, minden helyzetben tanulmányozhatta. *A szobor olyan kitünő lett, hogy hasonlóbbat el sem tudok képzelni.*

A szép szoborról a szép Budapestre terelődik a szó. *Bandholtz* tábornok özvegye alig talál szavakat tetszésének kifejezésére.

— De még a városnál is jobban el vagyok ragadtatva *a város embereitől.* Igazán kitüntető meghivásokban volt már eddig is részem. Mindenütt kitüntető szivélyességgel, csodálatos kedvességel fogadnak.

— Mik a további tervei?

— A napokban leutazom a Balatonra, amely most az angolszász nyelvterületen népszerübb a tengereknél. De Budapesten is roppant gyorsan és kellemesen mulik az idő. *Boross* ezredes ur, az én kedves barátom, atyai szeretettel gondoskodik arról, hogy mindig jól érezzem magam. Nagyon hálás vagyok neki, hogy a csodás Margitszigetet választotta ki lakóhelyemül. Tudja, hogy ez *tündérország?* Ilyen nincs több a világon! Miért tartják ezt titokban?

Ülő életmódja következtében sok ember szenved székrekedésben. Használja az enyhe hatásu Leo-labdacsokat. Minden gyógyszertárban beszerezhető.

Leo-labdacs
(Leopills).

Megnyugtatom, hogy nem tartjuk titokban, csak talán Amerikában nem terjedt még el a hire. Egyébként nyáron át már több külföldi szót lehet hallani a szigeti szállodák környékén, mint magyart.

— A Margitszigetet már csak azért is szeretem, mert a szigeti szállodák vezérigazgatóját *Gellér* Mihályt férjem személyesen ismerte. *Gellér* azóta elhalt nagybátyja volt az, aki férjem visszaérkezése után fényes ünnepélyt rendezett tiszteletére a Saint Regis-szállóban. Ezen az ünnepélyen adták át *az amerikai magyarok képviselői azt a drága arany kelyhet, amelyet az amerikai magyarság ajánlott fel hála jeléül Bandholtz tábornoknak.*

Meg is mutatja a kehely fényképét. Csakugyan szép. De hol van ez a kehely azoktól a kincsektől, amelyeket *Bandholtz* tábornok a magyarság számára megmentett? És hol van ennek a kincsnek az értéke attól a lelki magatartástól, attól az önfeláldozó nemességtől, amelyről *Bandholtz* tábornok abban a pillanatban tanuságot tett, amikor odaállt a mohó román katonák fegyvere elé?

Boldizsár Iván

PARIS

EXPOSITION INTERNATIONALE
MÁJUS — NOVEMBER 1937
NAGYSZÁMU MÜVÉSZI MEGNYILATKOZÁSOK
Tudományos, irodalmi és sportesemények
Felvilágositással szolgálnak: a hajózási társaságok, utazási irodák, turistaintézmények és propagándabizottságok. Budapesti kirendeltség: Pesti Magyar Kereskedelmi Bank párisi kiállitási osztálya.

Ünnepi vonatok a szegedi szabadtéri játékokra

A m. kir. Államvasutak igazgatósága közli az alább felsorolt napokon — amennyiben vonatonként legalább ötszáz utas jelentkeznék — a következő ünnepi vonatokat inditja: *Julius 31-én, szombaton:* Budapestről Szegedre. Nyugati p. u.-ról indul 14.27-kor, Szegedre érkezik 17.46-kor, vissza éjfél után 1.20-kor, Budapest Nyugati p. u.-ra érkezik 5.10-kor. A menettérti jegy ára 4.— pengő. Kaposvár és Pécsről Szegedre. A menettérti jegy ára Kaposvárról 5.80 pengő, Pécsről 5.70 pengő, Bajáról 4.— pengő. Sopron és Kőszegről Szegedre. A menettérti jegy ára Sopronból 8.20, Kőszegről, Szombathelyről, Celldömölkről, Sárvárról és Pápáról 7.90, Győrből 6.20 pengő. A soproni rész Kapuvár, Eszterháza és Csornán is megáll. — *Augusztus 1-én, vasárnap:* Budapestről Szegedre. Nyugati p. u.-ról indul 7.20-kor, Szegedre érkezik 10.42-kor, vissza éjfél után 1.20-kor, Budapest Nyugati p. u.-ra érkezik 5.10-kor. A menettérti jegy ára 4.— pengő. Szolnokról Szegedre. A menettérti jegy ára Szolnokról és Abonyból 3.30 pengő, Czegléd, Nagykőrösről 2.60 pengő, Kecskemét és Kiskunfélegyházáról 2.— pengő. Kalocsa és Kiskunhalasról Szegedre. A menettérti jegy ára Kalocsáról 3.60 pengő, Kiskunhalasról 2.60 pengő. Kiskőrösön és Kiskunmajsán is megáll. Sarkad—Gyula—Békéscsabáról Szegedre. A menettérti jegy ára Sarkad, Gyula, Békéscsaba és Csorvásról 2.90 pengő, Orosházáról 1.60 pengő, Hódmezővásárhelyről 0.90 pengő. — *Augusztus 4-én, szerdán:* Budapestről Szegedre. Budapest Nyugati p. u.-ról indul 14.27-kor, Szegedre érkezik 17.46-kor, vissza éjfél után 1.20-kor, Budapest Nyugati p. u.-ra érkezik 5.10-kor. A menettérti jegy ára 4.— pengő. Ceglédről Szegedre. A menettérti jegy ára Cegléd és Nagykőrösről 2.60 pengő, Kecskemét és Kiskunfélegyházáról 2.— pengő. Szolnokról Szegedre. A menettérti jegy ára Szolnokról, Tiszaföldvárról és Kunszentmártonból 3.30 pengő, Csongrád és Szentesről 2.— pengő, Hódmezővásárhelyről 0.90 pengő. — *Augusztus 5-én, csütörtökön:* Sarkadról Szegedre. A menettérti jegy ára Sarkad—Gyula—Békéscsaba és Csorvásról 2.90 pengő, Orosházáról 1.60 pengő, Hódmezővásárhelyről 0.90 pengő. Baja—Kiskunhalas és Kalocsáról Szegedre. A menettérti jegy ára Baja, Bácsalmás, Mélykut és Jánoshalmáról 4.— pengő, Kiskunhalas és Kiskunmajsáról 2.60 pengő, Kalocsáról 3.60 pengő. — *Augusztus 7-én, szombaton:* Budapestről Szegedre. Nyugati p. u.-ról indul 14.27-kor, Szegedre érkezik 17.46-kor, vissza éjfél után 1.20-kor, Budapest Nyugati p. u.-ra érkezik 5.10-kor. A menettérti jegy ára 4.— pengő. Nyiregyháza—Debrecenből Szegedre. A menettérti jegy ára Nyiregyházáról 5.90 pengő, Debrecen, Püspökladány, Hajduszoboszló, Karcag és Kisujszállásról 5.30 pengő, Törökszentmiklósról 3.60 pengő, Szolnokról 3.30 pengő. Esztergomból Szegedre. A menettérti jegy ára 5.— pengő. Sopron és Kőszegről Szegedre. A menettérti jegy ára Sopronból 8.20 pengő, Kőszeg, Szombathely, Sárvár, Celldömölk és Parádról 7.90 pengő, Győrből 6.20 pengő. A soproni rész Kapuvár, Eszterháza és Csornán is megáll. A fenti vonatoknál a szegedi Szabadtéri Játékok belépőjegyének megváltása kötelező. A visszautazásra a jegyek csakis annál a vonatmál érvényesek, amellyel az odautazás történt. E vonatoknál kedvezményes- és szabadjegyek érvénytelenek. A felvilágositásokat a tekintetbejövő menetjegyirodák adják s ott válthatók meg ugy a menetjegyek, mint a szabadtéri előadások belépőjegyei. A menettérti jegyeket tintával vagy tintaironnal alá kell irni. A Budapestről korán reggel induló és oda visszaérkező vonatokhoz szükség szerint a Beszkárt csatlakozó járatokat indit.

Cimváltozást

a nyaralási idény alatt
3 nappal előbb irásban
kérjük bejelenteni **és nem telefonon,** mert a telefonon könnyen félreérthető és későn leadott tömeges cimváltozásokért nem vállal felelősséget a kiadóhivatal. — Cimváltozásnál kérjük mindig a **legutóbbi cim közlését is,** mert amig a régi cimre járó példányt be nem szüntetjük, addig az uj cimre nem küld hetiük a lapot.

RANGOON

az arany pagodák városa, ahol Budha lábnyomait őrzik

Rangoon, julius hó.

Felejthetetlen látvány, amint az ember Rangoonba, a hajnali szürkületben megérkezik. Olyan a város, mint egy keleti meséskönyv. Égbenyuló karcsu pálmák között a pagodák szinarany lemezekkel fedett tornyai csillognak szemkápráztatóan, itt-ott egy hófehér mecset karcsu minarettekkel, közben a trópusi nap is egész előbujik és olyan fény- és szinhatásokkal ejti bámulatba az idegent, hogy szinte gyermekmódra szeretne tapsolni gyönyörüségében.

A kikötőben az ismert és megszokott keleti kép vár: lágyékkötős, fekete kulik szaladgálnak, orditoznak. Itt-ott valami közös baksison összevesznek, de már ott is terem a békeangyal egy benszülött rendőr képében, aki irgalmatlanul a nyakuk közé huz gumibotjával.

Az utca képe is szolgál ujdonsággal. Mig Bombayban és az északindiai városokban riksát (embervonta kocsit) nem látni, itt ezerszámra loholnak a kulik a tikkasztó forróságban könnyü, gumikerekü kocsijaik előtt.

Burmában bármerre is utazzék az ember, a trópusi vidék minden kiemelkedőbb pontját egy-egy gazdagon aranyozott pagoda disziti, körülvéve csipkeszerü faragásokkal diszitett kis kápolnákkal, amelyeket szinültig tömnek Buddha-szobrokkal.

A pagoda főépitménye a középen elhelyezett, tölcséralaku és teljesen massziv tégla vagy kőtorony. Ebben helyezik el a szent ereklyéket. A tornyok magassága egy-két métertől több, mint száz méter magasságig váltakozik. A szegényebb községek hófehérre meszelik, a gazdagabbak pedig bearanyozzák, vagy mint a *Shwe Dagon* esetében: *óriási értéket képviselő tömör aranylemezekkel fedik.*

A Shwe Dagon pagoda a leghiresebb és legrégibb Burmában. Ami a kereszténynek Róma, a mohamedánnak Mekka, az a buddhistának a Shwe Dagon pagoda. Ezerszámra érkeznek a hivők a szomszédos országokból, sőt Kinából, Japánból, Tibetből is, hogy e szent helyet látogatva, érdemeket szerezzenek a tulvilági életre. Mind a négy Buddhának van itt valami ereklyéje.

A pagoda eredetileg csak nyolc és egynegyed méter volt, amikor *Kr. e. 585-ben építették.* Időnként azonban még hét falat, mintegy köpönyeget épitettek rá, amivel *elérte a mai 113 méter magasságát* és 400 méter kerületét. A dombon épült pagoda lábainál több mint száz gazdagon aranyozott és diszitett oltárszerü épület van. Mindez teletömve különböző méretü álló, ülő, fekvő Buddha-szoborral. A szobrokon európai értelemben vett szobrászmüvészetnek nyoma sincs. Ugyanaz a sejtelmesen, mondhatnám együgyüen mosolygó arckifejezés a töprengő, mint a könyökére támaszkodva haldokló Buddhákon. A müvész becsvágya inkább a méretekben tombolja ki magát. *Peguban* van egy Buddha-szobor, melynek *hossza közel 60 méter*, a magassága pedig a válláig 18 méter. A szobrokat téglából épitik, azután faragják és bevakolják. Kifestik szemét, száját, gyönyörü aranyozott köntösöket faragnak rájuk, nemritkán hatalmas rubinokkal és egyéb drágakövekkel diszitik.

A pagoda tetejét diszesen kovácsolt és óriási értékü aranyernyő ékesiti. Ez több körkörösen elhelyezett abroncsból áll. Vastag szinarany lemezekkel boritják, rengeteg arany- és ezüstcsengőt akasztanak rájuk, amelyeket a legkisebb szellő is csilingelve mozgásba hoz.

Tetejében vagyont érő óriási gyémánt csillog. A jelenlegi aranyernyőt *Mindon-Min* király ajándékozta a pagodának 1871-ben. *Ez az ernyő 700.000 rupiába került* és még a hivek közül is sokan ráakasztottak egy-egy értékesebb ajándékot: *aranyórát, nyakláncot, karkötőt, rubintos, gyémántos gyürüket.* E század elején *megkezdték a torony tömör szinarany lemezekkel való boritását.* Ez az aranyfedél már a 20 évvel ezelőtti becslés szerint is *90.000 angol font értéket képviselt.*

A pagoda udvarán rengeteg a látnivaló. Nem számitva a kicsiny, oltárszerü aranyozott tornyu szentélyeket, amelyekben legtöbbnyire csak egy-két szobor van elhelyezve, van itt vagy hatvan kápolnanagyságu épület, a filigrán fafaragásnak és a mozaik müvészetnek igazi remekei.

Előirás szerint csak mezitláb szabad a pagodákba bemenni. A márványkövezet azonban olyan irgalmatlanul tüzes, hogy európai ember lába alig birja ki.

A kápolnák roppant kemény, tölgyszerü fából épültek. Az egyikben *Buddha óriási lábnyomát őrzik*, a másikban a világ legnagyobb harangja. Négy év egynegyedméter magas, átmérője 220 centiméter, *sulya 42 tonna.* Egy másik kápolna tele van a pagodának szánt ajándékokkal. Van itt sok nagyértékü arany- és ezüstszobrocska, disztárgy, faragott elefántagyar, de teljesen értéktelen lim-lom is.

Természetesen az igazán nagyértékü tárgyaikat, arany- és drágakincseiket nem teszik ki a buddhista szerzetesek közszemlére. *Azokat betakarták a pagoda egy titkos rejtekhelyén*, melyről csak egy-két jámbor szerzetes tud.

A pagodákhoz a négy világtáj felől egy-egy kapun keresztül hosszu, többszáz lépcsős, fedett folyosók vezetnek. A kapuk mellett gigantikus méretü ülő állatszobrok vigyáznak.

A folyosókon vásárszerüen elhelyezett áruspultok vannak. Csinos burmai nők ülnek keresztbe vetett lábakkal, óriási szivarból pöfékelve; ajándéktárgyakat, szobrocskákat, papirernyőket, virágokat kinálgatnak. Nem hiányoznak természetesen a lacikonyhák sem.

(S. F.)

Eljegyzés:

Reichart Irénkét eljegyezte *Dózsa-Farkas* András szobrászmüvész, okl. tanár. (Minden külön értesités helyett.)

Zittl Mária Gertrudot eljegyezte *Doskar* Ferenc okl. mérnök. (Minden külön értesités helyett.)

Győrössy Csepreghy Jucika és *Rosmanith* Rezső okl. gépészmérnök jegyesek.

Fedorják Sárika tanitónő (Ösénypuszta) és *Balázs* Ferenc mérnök (Pécs) jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

Házasság:

Gál Lyvia Debrecen és *Siménfalvi Székely* József földbirtokos Budapest, julius 17-én Borzashegy-pusztán a kegyuri templomban házasságot kötöttek.

Ringenbach Mária és *Stentzky* Gyula julius 24-én a budapesti krisztinavárosi templomban házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Dr. *Csupor* József m. kir. kormányfőtanácsos, ny. fővárosi tanácsnok és felesége, nemes Pinkóczy *Tóth* Mária leánya, Katinka és *Szilágyi* István ny. pénzügyi főtanácsos és felesége, *Blazsek* Terézia fia, dr. *Szilágyi* Aladár belgyógyász-orvos julius 27-én, kedden délután 7 órakor tartják esküvőjüket a belvárosi plébániatemplomban. Az esküvői szertartást dr. *Strommer* Viktorin tihanyi apát végzi. Tanu a menyasszony részéről dr. *Morvai* Endre székesfővárosi tanácsnok, a vőlegény részéről dr. *Seftsik* István orvos.

Dr. *Szollás* László m. kir. főorvos, az ismert magyar mükorcsolyázó bajnok, aki többizben nyert Európa-, világ- és olympiai bajnokságot, julius 25-én, vasárnap délben 12 órakor tartja esküvőjét *Ferencz* Erzsébet testnevelési főiskolai tanárnővel a Vilma királynő-uti református templomban.

Halálozás:

Váry Gyula MABI tisztviselő julius 22-én életének 59-ik évében elhunyt. Temetése julius 25-én délután 4 órakor lesz a Kerepesi-uti temető halottasházából.

Özv. gyulafalvai *Bulyovszky* Aladárné szül. melisnyei *Melléky* Irma, életének 84-ik évében julius 24-én elhunyt. Temetése julius 27-én délután fél 5 órakor lesz a Kerepesi-uti temetőben lévő családi sirboltban.

Flanek Rezsőné szül. *Auer* Matild julius 22-én, életének 70-ik, házasságának 43-ik évében meghalt. Temetése vasárnap, julius 25-én délután fél 5 órakor a farkasréti temető halottasházából lesz.

— **(Lebrun elnök villásreggelije.)** *Lebrun* köztársasági elnök és felesége szombaton délben villásreggelit adott *Lipót* király és a flandriai gróf tiszteletére. A villásreggelin jelen volt még gróf *Cornet de Pays Ruart* udvari marsall, gróf *Kerchoven de Denterghem* párisi belga nagykövet, *Chautemps* miniszterelnök, a kormány tagjai közül *Delbos*, *Bonnet* és *Campinchi* miniszterek, *Laroche* brüszszeli francia nagykövet. Az uralkodó és a flandriai gróf érkezésekor az Elysée palota előtt a köztársasági gárda szakasza katonai tiszteletadásban részesitette a magas vendégeket.

— Agyvérzésre hajlamos idősebb embereknek a rendkivül enyhén ható természetes „Ferenc József" keserüviz — reggel éhgyomorra egy kis pohárral — nagyfontosságu szolgálatot tesz azzal, hogy igen könnyü, lágy székletétet és kielégitő emésztést biztosit. Az orvosok ajánlják.

— **(Kitüntetett mezőgazdasági munkások.)** A földmivelésügyi miniszter hosszu időn át teljesitett hüséges szolgálatáért elismerő oklevéllel és pénzjutalommal tüntette ki *Varga* Sándor csongrádi, *Bozó* Károly mindszenti, *Lövei* Pál nagymágocsi, *Jopeti* József kisteleki, *Meleg* József szentesi, *Tari* András tápéi, *Jama* Mihály derekegyházi gazdasági cselédeket, valamint *Kovács* Mihály szentesi, *Máriás* Kálmán mindszenti és *Domokos* Mátyás szegvári földmüveseket.

— **(Szabadságra utazott Mihalovics Zsigmond.)** *Mihalovics* Zsigmond t. b. kanonok, kormányfőtanácsos, az Actio Catholica országos igazgatója és az Eucharisztikus Világkongresszust Előkészitő Főbizottság igazgatója megkezdte három heti szabadságát.

— **(A ludovikások tisztelgése az olasz hadügyi államtitkárnál.)** *Pariani* tábornok, hadügyi államtitkár szombaton délelőtt fogadta hivatalában a Rómában tartózkodó harminc ludovikást. A magyar tiszti növendékeket vitéz *Szabó* László alezredes, katonai attasé mutatta be az államtitkárnak, aki meleghangu beszédet intézett hozzájuk. — Azt kivánom nektek, — mondotta az olasz tábornok —, hogy ti is olyan szép emlékekkel térjetek vissza hazátokba, mint én tértem vissza hazámba két budapesti utamról. Ezek az emlékek legyenek csirái a ti lelketekben annak a terebélyes fának, ami az olasz barátságot jelenti. *Pariani* tábornok ezután mindegyik ludovikásnak egy-egy értékes emléktárgyat adott ajándékba. Az egyik ludovikás talpraesett olasznyelvü beszédben mondott köszönetet a hadügyi államtitkárnak. Délután a tisztinövendékek Ostiába mentek, ahol megnézték az ásatásokat. A holnapi napot Róma nevezetességeinek és muzeumainak megtekintésével töltik el.

KÖLTÖZÉS-kor, előtt, után mindig és csak = DITRICHSTEIN VII., Kertész-u. 27. 1416-55, 54 és 53.

— **(Meghalt a belgrádi pátriárka.)** Belgrádban pénteken éjfélkor meghalt *Varnava*, illetve magyarul *Barnabás* pátriárka, aki, mint ismeretes, már hosszu idő óta volt sulyos beteg. A jugoszláv főváros lakossága a templomok harangzugásából tudta meg éjjel 12 órakor, hogy a jugoszláv ortodox egyház feje elhunyt. Az elhunyt pátriárka holttestét szombaton délelőtt bebalzsamozták és a belgrádi pravoszláv székesegyházban ravatalozták fel. Az ortodox egyház statutumai szerint a legsürgősebben intézkedni kell az uj pátriárka megválasztásáról s e célból a szent szinódust hivták össze, melynek tagjai a püspökök, apátok, a kormány tagjai, a legfőbb biróságok elnökei és az egyetem lektora. A szent szinódus által előterjesztett három jelölt közül az államfő nevezi ki az ortodox egyház uj pátriárkáját.

Trafik, nagyforgalmu, Terézváros szivében, igényjogosultnak közvetlenül sürgősen átadó. „Családlok" jeligére főkiadóba.

— **(Az értelmiségi munkanélküliekhez!)** *Hóman* Bálint kultuszminiszter rendeletileg felhivást adott ki, hogy az értelmiségi munkanélküliek *összeirás végett jelentkezzenek ügyeik miniszteri biztosánál.* A rendelkezést az tette szükségessé, hogy az összeirás óta huzamosabb idő telt el és közben a munkanélküli ifjuság számaránya megváltozhatott. A kultuszminiszter azokat is jelentkezésre hivja fel, *akik ugyan alkalmazásban vannak, de nem értelmiségi munkakörben foglalkoztatják őket.* A miniszteri biztos a *Klotild-utca 10c. számu* házban müködik. Az adatokat *posta utján is be lehet küldeni.* Aki *hamis adatokat* küld be, amennyiben sulyosabb elbirálás alá nem esik, *kizárják a nyilvántartásból.*

— **(Leugrott az ötödik emeletről egy ismeretlen nő.)** Szombaton délután borzalmas öngyilkosság történt a Fiumei-uton. Az OTI felhőkarcolója mellett lévő ház ötödik emeletének ablakából egy ismeretlen jólöltözött nő levetette magát és szörnyet halt. A Fiumei-ut 25. számu ház előtt nagy csődület keletkezett, kijöttek a mentők is, de már nem akadt dolguk. A rendőri bizottság átkutatta az ismeretlen nő táskáját, amelyben mindössze egy arany puderdobozt és aprópénztárcát találtak, de semmiféle okmány vagy más irat nem került elő, amelyből az öngyilkos személyazonosságára lehetne következtetni. A rendőrség megindította a nyomozást.

— **(Megkezdődtek a pótbeirások a középiskolát végzettek egyéves kereskedelmi szaktanfolyamán.)** A Középiskolát Végzettek Egyéves Kereskedelmi Szaktanfolyamán, amelyet Budapest székesfőváros közönsége tart fenn, a pótbeiratásokat naponként délelőtt 11—12 óra között végzik. Beiratási dij 22 pengő 60 fillér. Az évi tandij a tanulmányi előmenetel és a vagyoni viszonyok szerint 45, 90, 135 és 180 pengő. A hallgatók öt százaléka részesülhet tandijmentességben. Felvilágositást a szaktanfolyam portása, VIII., Vas-utca 11. nyujt.

Nagy választék használt és uj butorban (háló, ebédlő, modern kombináltberendezés) rendkivül előnyös árakon Révész László, Andrássy-ut 60 (bejárat Csengery-utcából)

— **(Megkezdődött a magyar jamboree-csapat próbatábora.)** A hollandiai V. Cserkészvilágjamboreera kiutazó magyar csapat szombaton este a hárshegyi cserkészparkban megkezdte próbatáborozását. Hétfőn este tartják bucsutábortüzüket, amelyről a rádió helyszini közvetitést ad. Szerdán délután ünnepélyesen bucsuztatják a cserkészeket az Ereklyés Országzászlónál, este indul különvonatuk a Keleti pályaudvarról. Csütörtökön, 29-én délelőtt Salzburgban meglátogatják az osztrák cserkészek jubileumi nagytáborát s pénteken, 30-án reggel érkeznek a világtábor szinhelyére, Vogelanzangba. A magyar fiuk tábori cime a világjamboreen: X. Y. cserkész, VI. raj. — *Vogelanzang*, Jamboreecamp, Subcamp: VII. Contingent: Hungarian.

Csillár bérlet VOGEL-nál Vételnél a bérleti dijat beszámitjuk. Mária Terézia-tér 1 és Károly-körut 28

TIZ ÉV UTÁN

Tiz éve pihen az esztergomi bazilika kriptájában a békebeli Nagymagyarország utolsó cardinálisa és hercegprimása: Csernoch János. Élete egy darab történelem volt. Történelem, amely még a Trianon előtti szentistváni birodalom dicsőségéből hozott fénysugarakat. Hozta a Szent Korona csorbitatlan ragyogását, a koronáét, amelyet ő helyezett az utolsó apostoli magyar király felkent homlokára. Emlékeztetett a világháboru példátlan megpróbáltatásaira, amelyben összeomlott egy ország s ennek az országnak ő volt első zászlósura. Átélte a forradalmak gyötrelmeit, amelyben ő, — a régi nagyság tanuja, mármár megsemmisülni és elmerülni látta a megalázott nemzet legjobb értékeit. Mint a mult nagy hagyományaiból táplálkozó főpásztor: élete példaadásával, buzditásával ott állott a nemzet megujhodása kezdeténél. Primásságának jóformán egész ideje olyan válságos korszakra esett, amikor a nemzeti erők szétesése csak kevés látnok szemében volt ijesztő tény. De abban, hogy a nemzet ennyire is megőrizte lelkének erejét, abban Csernoch Jánosnak olyan része volt, amit a történelem csak ezután fog megállapitani.

Halálának tizéves évfordulóján az egész magyar katolicizmus, az egyetemes magyar nemzet emlékező kegyelete fordul az ő nagy emléke felé, aki két kornak synoptikus tanuja volt: Ferenc József korának, a kiegyezés korának egyik legkimagaslóbb egyénisége, de ugyanakkor a háboru utáni uj korszaknak is egyik legnagyobb, átfogó tekintetü megértője.

Hirének táblája, az első decennium után is, fennen ragyog a magyar katolikus Egyház nagyjainak diszes galériájában. Mert ezt a táblát a történelem szegezte fel, hogy hajdani nagyságunk mértéke és jelvénye legyen...

*

Vasárnap, julius 25-én van 10. évfordulója annak, hogy dr. *Csernoch* János bibornok, Magyarország hercegprimása hosszu szenvedés után befejezte földi életét. Az évforduló alkalmából, mint azóta minden évben, az idén is ünnepélyes rekviem lesz az esztergomi bazilikában, amelynek kriptájában az elhunyt kardinális pihen. Ezt a rekviemet, a temetés napjának évfordulóján, julius 29-én, csütörtökön délelőtt 9 órakor fogják megtartani, mely napra Esztergomba érkezik dr. Serédi Jusztinián biboros-hercegprimás, aki megszakitja nyári pihenőjét, hogy elődje lelkiüdvéért személyesen mutathassa be az engesztelő szentmiseáldozatot.

— **(Uj gépek az Aair France páris—bukaresti járatában.)** Az Air France légiforgalmi társaság Budapesten is áthaladó Fleche D'Orient járatán, amely naponta közlekedik Bukarest és Páris között, julius 27-től kezdve a legmodernebb Potez 620 tipusu expresszgépeket állitja be, hogy kielégithesse a megnövekedett utasforgalom követelményeit. Az uj Potez 620 repülőgép a francia ipar remekmüve. A kétmotoros gép óránként 325 kilométeres sebességgel 14 személyt és 300 kilogram csomag-rakományt szállit. Ugyanilyen terheléssel leszállás nélkül ezer kilométert repülhet és hétezerötszáz méter magasságra emelkedhet. Egyik motorját leállitva 200 kilométeres óránkénti sebességet fejthet ki és 2500 méteres magasságot érhet el. A gép szárnyainak fesztávolsága 22.45 méter, hordfelülete 76 négyzetméter, sulya pedig teljes terheléssel 7500 kilogram.

— Leleplezték Bandholtz tábornok szobrát. Vasárnap délelőtt leplezték le a Szabadság téren Bandholtz tábornok szobrát, aki megmentette a Nemzeti Múzeumot attól, hogy a románok a magyar nemzet történelmi kincseit széthordják. A leleplezési ünnepélyen a kormányzót *Shvoy* István, a honvédség főparancsnoka képviselte, aki engedélyt adott a szobor leleplezésére. A szobor *Ligeti* Miklós szobrászművész gyönyörű alkotása. Az ünnepi beszédet báró *Perényi* Zsigmond koronaőr tartotta, méltatta *Bandholtz* tábornok nagy érdemeit. Tisztelet jár annak az amerikai hadseregnek, amelynek ilyen tábornokai vannak. »Vitéz tábornokunk, — fordult a szónok a szobor felé — aki tanui voltunk páratlan nagylelkűségednek, sohasem fogjuk feledni azt, amit neked köszönhetünk. Unokáink majdan ide fognak zarándokolni, hogy férfias bátorságot, igazságszeretetet tanuljanak példaadásodból.« *Szendy* Károly polgármester a főváros nevében átvette a szobrot és köszönetét fejezte ki *Boross* Jenő amerikai ezredesnek, akinek kezdeményezésére Amerikában és Magyarországon gyüjtötték össze a felállításhoz szükséges összeget. *Stevard* főkonzul, a külföldön tartózkodó követ helyettese, az amerikai követség koszorúját helyezte a szoborra, *Lázár* Andor igazságügyminiszter a kormány köszönetét hozta, a felsőház nevében báró *Radvánszky* Albert, a képviselőház részéről *Kornis* Gyula alelnök koszorúzta meg a szobrot, *Hóman* Bálint kultuszminiszter a Nemzeti Múzeum köszönetét tolmácsolta. Az amerikai magyarok is elhelyezték a koszorújukat.

Bandholtz tábornok szobra, amelyet vasárnap lepleztek le a Szabadság téren. A szobor előtt Perényi Zsigmond báró beszédet mond

Bandholtz tábornok özvegye táviratot intézett báró *Perényi* Zsigmondhoz, a szoborbizottság elnökéhez. A tábornok özvegye ezt írja: »Teljes lehetetlenség kellő kifejezést adnom annak a hálának és büszkeségnek, melyet érzek most, amikor az Önök nemzete drága férjem emlékét ilyen csodálatraméltó megtiszteltetésben részesíti. Egyetlen bánatom az, hogy nem lehet ő is itt, hogy ezt a legmagasabbfokú elismerést értékelhetné.« Üdvözlőtáviratot küldött a szoborbizottság elnökének a magyar nemzet melegszívű barátja, Romanelli tábornok is, akinek távirata a következő: »Lélekben jelen vagyok a bajtársam és barátom: Bandholtz tábornok emlékét megtisztelő szép ünnepélyen.«

— Újabb 600.000 olasz munkás kap béremelést. *Rómából* jelentik: Az illetékes fasiszta szövetségek megkötötték az együttes megállapodásokat a kereskedelem körében alkalmazott munkások *bérének 6—10 százalékos emelésére vonatkozólag.* Ez az intézkedés újabb 600.000 munkást érint.

— Pánik Budaörsön az égő bikaistálló miatt. Budaörsön hétfőre virradó éjszaka *kigyulladt a községi pásztorház és bikaistálló.* Az oltási munkálatok első sorban arra irányultak, hogy a jószágot sikerüljön megmenteni. Budaörsön híre ment, hogy *hat megvadult bika kitört a lángoló istállóból* és pusztít a község utcáin. Valóságos *pánik lett úrrá a községen,* míg végre néhány bátor legény kiterelte a hat bikát az égő istállóból és a szabadban megkötözte őket. A pásztorház *porig égett.*

— Titokzatos gyilkosság a tiszaeszlári mulatságon. *Nyiregyházáról* jelentik: Tiszaeszláron tegnap mulatságot rendezett a fiatalság. Kilenc óra tájban *a villany hirtelen kialudt* s nagy riadalom támadt és a mulatozók az udvarra menekültek. Amikor a villany újból felgyulladt, *Tanyi* Lajos huszonegyéves fiatalembert *hasában markolatig döfött késsel holtan találták.* Mellette feküdt vértócsában *József nevű öccse is.* Tanyi a menyasszonyával táncolt, amikor a gyilkosság történt. A gyilkos kézrekerítésére a nyomozás megindult. Tanyi Józsefet *haldokolva* hozták a nyíregyházi kórházba.

— A müncheni ujságírók kirándultak a Balatonra. Az Idegenforgalmi Hivatal vendégeiként Budapestre érkezett müncheni ujságírók vasárnap *megkoszorúzták a Hősök emlékművét,* majd résztvettek a Bandholtz-szobor leleplezésén a Szabadság téren. Vasárnap este *Durugy* Ferenc, a külügyminisztérium sajtóosztályának h. vezetője adott vacsorát tiszteletükre a városligeti Gundel-étteremben. A vacsorán résztvett *Mikecz* Kálmán miniszterelnökségi sajtófőnök is. Durugy Ferenc üdvözlő szavaira Adolf *Dresler* bajor sajtófőnök válaszolt, majd felesége szavalt el néhány verset. Hétfőn a bajor ujságírók *a Balatonra rándultak ki.*

— Sztrájkba lépett 150 békéscsabai szövőgyári munkáslány. *Békéscsabáról* jelentik: A Mercur-szövőgyárban hétfő reggel *150 munkásleány megszüntette a munkát.* A leányok sérelmezik a 15%-os bérlevonást, továbbá, hogy a gyár áttért a négyszék rendszerre, ami abban áll, hogy egy leánynak az eddigi három szövőszék helyett *négy székre kell felügyelnie.* A gyár vezetősége kijelentette, hogy egész Európában a négyszék-rendszer van bevezetve, de *hajlandók visszatérni* a háromszékrendszerhez, ha a leányok ehhez ragaszkodnak. A gyár vezetősége kijelentette, hogy munkabérleszállítás *nem történt.* Remény van arra, hogy az egyeztető tárgyalások során megegyezés jön létre.

Róma — Pensione Augustea

Via Nazionale 251, a főpályaudvar közelében. Folyóvizes komfortos szobák. Elsőrangú konyha, kellemes családi otthon. Penzió szobával 20—25 líra

— Egyiptom a Népszövetség tagja lesz. *Kairóból* jelentik: Az egyiptomi miniszterelnököt felhatalmazták, hogy a Népszövetségnél *kérje egyiptomnak tagállamként való felvételét.* Úgy tudják, hogy az angol-egyiptomi szerződés aláírása után *Nahasz* basa ebből a célból Genfbe utazik. Az angol-egyiptomi szerződéssel Anglia kötelezte magát, hogy támogatja Egyiptomnak ezt a kérését.

— Mi fáj a magyar ötvösöknek? Augusztus 19-én megjelent »Hogyan készül az érdemrend« című cikkünkre az Iparművészeti Társulattól a következő választ kaptuk: Tekintetes Szerkesztőség! Az a rendkívül szeretetteljes érdeklődés, amelyet a tekintetes Szerkesztőség a magyar iparművészet, illetőleg társulatunk ügyei iránt állandóan tanusít, késztet az alábbiak közlésére. A *Pesti Napló* folyó hó 19-i számában »*Hogyan készül az érdemrend*« című cikk jelent meg, amelyben *Böjthe* Gábor ötvösiparművész a következő kijelentést teszi: »Fáj, hogy az 50 éves kiállításon például az Iparművészeti Társulat kitett az ötvöskiállítás keretében oda nem vágó márvány- és alabástromtárgyakat. Ami a dilettantizmus befolyásának a bizonyítéka. Szakemberek kezébe kellene tenni az irányítást. Akkor talán a közönséget is meg lehetne nevelni, hogy az értéktelent meg tudja különböztetni az értékestől. Ebből az ötvösségnek is lenne valami haszna.« Legyen szabad a fenti megállapításra vonatkozólag a következő helyesbítő megjegyzéseket tennem. 1. A társulat jubiláris kiállításán a gazdag és kvalitásban elsőrendű ötvösművészeti részben azért volt egy-két márvány, illetőleg alabástrom tárgy kiállítva, mivel ezeken *ötvösművészeti kiképzés is volt,* amelyet igen kiváló magyar iparművész tervezett (*Tálos* Gyula). 2. A kiállítás ötvösművészeti részét — miként a többi szakmáét is — igen kiváló magyar szakemberek válogatták ki és állították össze. És hogy ez valóban jól sikerült, annak igazolására idézem a *Pesti Napló* 1935. december 4-i számából a »*Jubilál a magyar iparművészet*« című kitűnő méltatásból a következőket: »*Ma már egységes stílust érzünk mindenen, ami rendkívül válogatva felvonul ezen a kiállításon. Minden itt van, de kényesen és igényesen kikeresve mindenből csak a legjobbat.*« Érthetetlen, hogy ilyen körülmények között Böjthe Gábor miért beszél *dilattantizmusról* és miért kívánja ezeknek a kiváló szakembereknek a kezéből kivenni az irányítást? 3. Hogy az Országos Magyar Iparművészeti Társulat a fiatal magyar ötvös iparművészgenerációnak lehetővé tegye minél szebb formák tervezését, illetőleg kialakítását, egy év leforgása alatt kb. *5000 pengő értékben készíttetett megfelelő mintadarabokat,* amelyek máris nagy kedveltségnek örvendenek a szakma és közönség körében. Fentiekből megállapítható, hogy Böjthe Gábor kijelentései az *ő téves értesültségéből* eredhetnek. Fogadja a tekintetes Szerkesztőség igaz nagyrabecsülésem és megkülönböztetett tiszteletem nyilvánítását. Budapest, 1936. augusztus hó 21. O. M. Iparművészeti Társulat ügyv. alelnöke.

— Eredménytelen volt az inkei olajfúrás. *Nagykanizsáról* jelentik: *Inkén hónapok óta olaj után kutatnak,* 2050 méter mélységben őstalajra bukkantak. A geológusok szerint itt már nem remélhető, hogy olajat találnak ezért a fúrást *abbahagyják* és azt Kanizsaberek-pusztán vagy pedig Kaposvár mellett folytatják.

— Házasság. *Löbl* Klára és *Kemény* György házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Lessner Mór és neje szül. *Hirschler* Fáni (Badacsony) e hónap 23-án ünnepelték 50 éves házassági évfordulójukat.

— A vásárosnaményi tanítónő öngyilkossága. *Nyíregyházi tudósítónk* jelenti: Dr. *Veres* Sándorné vásárosnaményi tanítónő szombaton délután a fürdőkádban beretvával *felmetszette ereit.* Mire tettét észrevették, elvérzett. Öngyilkosságának okát nem tudják.

AZ IDŐ *(Lassan javul.)* A hétfői nap folyamán annyiban megjavult az idő, hogy nem voltak már számottevő esők az országban, de a szél még mindig meglehetősen éleük maradt. Éppen az éles északnyugati szél miatt a hőmérséklet alig emelkedett a 20 fok fölé. Aránylag a legmelegebb volt Budapesten, ahol 23 fokot és az ország délkeleti részén, ahol 24 fokot mértek. A javulás nemcsak nálunk megy lassan, de Közép-Európa többi országaiban is. Így például a németországi hegyeken még mindig viharos erejű a szél és egyes helyeken kisebb esők is előfordulnak. Éppen ezért a keddi nap folyamán is még meglehetős alacsony marad nálunk a hőmérséklet és a szél sem fog egészen elülni. Remélhető azonban, hogy estére már nem lesz szél és szerdán a hőmérséklet javulása is megindul.

*

Augusztus hó 26-án, szerdán a nap kél 4 óra 54 perckor, nyugszik 18 óra 36 perckor.

A Meteorológiai Intézet jelenti augusztus 24-én este: Nyugat-Európából a csendesebb és szárazabb időjárás kelet felé terjeszkedik. Már csak Kelet-Poroszországban és Lengyelországban vannak kisebb esők.

Hazánkban a nyugati megyékben már gyengült a szél. Esőt nem jelentettek. A hőmérséklet általában 22—23 fokig emelkedett.

Budapesten este 9 órakor a hőmérséklet 17 Celsius fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 767 milliméter, alig változik.

Várható időjárás a következő 24 órára: Gyengülő északi szél, éjjel igen erős lehülés. A nappali hőmérséklet magasabb lesz. Legfeljebb keleten egy-két helyen zápores.

— Vízállás. A Duna Regensburgnál és Passau—Oroszvár között árad, másutt apad. Közepes vízállású. Dunai vízállások: Schärding 296, Passau 394, Aschach 226, Struden 410, Stein 104, Bécs 57, Pozsony 207, Komárom 300, Budapest 245, Paks 155, Baja 260, Mohács 298, Gombos 432, Ujvidék 337, Zimony 230, Drenkova 166, Orsova 249. A Dráva Barcsnál —8, Drávaszabolcsnál 100, Eszéknél 166. A Száva Brodnál 42. Gázlómélységek a magyar Dunán: Baka 1821 km 21. Bőös 1821 km 21 deciméter. A Tisza Vásárosnamény—Záhony között árad, másutt apad. Alacsony vízállású. Tiszai vízállások: Tiszaújlak —54, Vásárosnamény—110, Tokaj —18, Tiszafüred —2, Szolnok 16, Csongrád —34, Szeged 48. A Szamos Csengernél —17. A Körös Békésnél 73, Gyománál —70. A Maros Makónál 16. A Balaton Siófoknál 74. A Velencei tó Agárdnál 34.

SPORTHIREK

× **Profiliga labdarúgó bajnoki eredmények:** ETC FC—Somogy FC 2:2 (2:1), Drogista FC—Vasas FC 3:1 (1:1), Szürketaxi FC—Attila FC 4:2, Loden FC—Váci Reménység 7:2 (5:0), Alba Regia—SBTC 4:0 (4:0).

× **Taris nyerte a francia folyambajnokságot.** Vasárnap bonyolították le a Párizson keresztül való úszást több mint 300 versenyző részvételével. *Taris Európa-bajnok negyedszer győzött 1 ó. 20 p 58 mp-es teljesítménnyel.*

× **Magyar siker a pörtschachi vívóversenyen.** Vasárnap nagyszámú és előkelő közönség előtt nemzetközi vívóversenyt rendeztek. A közönség soraiban helyet foglalt *Miklas* osztrák szövetségi elnök, von *Papen* bécsi német nagykövet, valamint több más előkelőség. A vívóversenyt az 1936. évi wörtitavi sportünnepély keretében rendezték. Eredmények: *Nemzetközi hölgytőrverseny:* 1. Wenisch osztrák, 2. *Varga* Ilona, 3. Hass német. *Kardvívás:* 1. *Berczelly,* 2. *Maszlay,* 3. *Vecerek* osztrák.

× **Csehszlovák labdarúgóeredmények:** Sparta—Rusj Ungvár 6:0 (3:0), SK Prostejov—Slavia 2:1 (1:1), nagy meglepetés! Viktoria Pilsen—Viktoria Ziskov 1:1 (1:), Zidenice—SK Pilsen 2:0 (2:0), SK Bratislava—SK Kladno 2:1 (0:0).

× **Az MKSz országúti versenye.** A Magyar Kerékpáros Szövetség vasárnap a bécsi országúton minden osztályú versenyző részére országos versenyt rendezett. Az első osztályúak futamában *Bognár* UTE ismét bebizonyította, hogy jelenleg a legjobb magyar országúti versenyző. Eredmények: *I. oszt.:* 120 km-es versenyében: 1. Bognár UTE 3 ó. 29 p, 2. Liszkai TSE rajta, 3. Adorján Székesfehérvár rajta. *II. oszt.:* 120 km.: 1. Csaplár Diadal KK 3 ó. 38 p 08 mp., 2. Bencze KAC rajta. *III. oszt.:* 120 km.: 1. Nyilasi UTE 3 ó. 38 p 09 mp., 2. Szijgyártó Székesfehérvár, 3. Reményi Kitartás. *IV. oszt.:* 100 km.: Thoma PSE 3 ó. 06 p 20 mp. *V. oszt.:* 100 km.: 1. Biel TSE 2 ó. 52 p 50 mp. *Ifjúságiak:* 100 km.: 1. Sipos MTSE 3 ó. 09 p 10 mp.

× **Új vitorlázórepülő világrekord.** *Kertész* Károly, a MOVE Esztergomi Sportrepülő Egyesület »C« vizsgán mint pilótanövendék, vasárnap délután a Zögling mintájú motornélküli siklórepülőgépen *egy óra négy percet vitorlázva* repült az esztergomi strázsahegyi repülőtéren. *Ez az eredmény, ezzel a géptípussal, világrekordot jelent.* Magyarországon eddig *öt perc* volt a teljesítmény ezzel a géptípussal.

Növényklinika

szobanövényeit jutányosan, szakszerűen átülteti, ápolja. **Erkély- és ablakdíszítéseket** ízlésesen, olcsón vállalja. — Kertészeti telep: Pestszenterzsébet, Klinger-major. 1-478-00 és 1-544-47

SZÍNHÁZ

Huberman Salzburgban

Tel-Avivról, a Kelet felé terjeszkedő zenekultúráról és Toscaniniről beszél

Salzburg, augusztus 24.
(A Pesti Napló kiküldött tudósítójától.)

Salzburgban — hol most Saljapintól Marlene Dietrichig a művészvilág legkülönfélébb képviselői a »közönség« szerepét játsszák — megjelent a világ első hegedűse, Huberman Broniszláv is. A Falstaff legutóbbi előadásán találkoztam vele és ő mingyárt másnap magához hivatott, hogy elmondja, mennyi az igazság a palesztinai zenekulturális tevékenykedéséről szárnyrakelt hírekben. A világhírű művész a Hotel Europeban lakik, helyesebben nem magában a forgalmas modern szállodában, hanem annak egyik kis dependanceában. Háromszobás régi kis villa, körötte kert: nyugodtabb, csendesebb hely kevés akad ma Salzburgban, sőt a kirándulóktól valósággal elárasztott városkörnyéken is. A hegedűjáték királyára azonban ráfér egy kis nyugalom. Feltűnően sápadt és fáradt, csak beszéd közben élénkül fel.

— Bizony még nem hevertem ki az elmúlt szezón fáradalmait. Ki vagyok merülve, mint minden művész, aki nem ismeri a rutint, a blazirtságot. Mert én mindig, minden alkalommal újra és teljesen átélem azt a muzsikát, melyet megszólaltatok és ez bizony igénybeveszi az idegeket. Másrészt azonban így sohasem unom meg az előadott műveket. Úgy vagyok velük, mint a szép tájakkal, melyeket mennél többször látok, mennél inkább otthonomnak érzek, annál jobban szeretek és melyeket annál jobban megértek, minél jobban bennük élek. Egyre elválaszthatatlanabbul hozzám nőnek és én boldogan növekszem bennük.

— Hogy mit jelent nekem a művészi megnyilatkozás, azt csak most láttam igazán, mikor pedagógiai munkásságom a bécsi konzervatóriumon egyre erősebben korlátozott a művészi hivatás teljesítésében. Már októberben kijelentettem az osztrák kultuszminiszternek, hogy nem bírom folytatni tanári működésemet, mert érzem, a pódiumon mégis csak többet adhatok magamból embertársaimnak, mint a tanteremben. Lemondásom oka azt hiszem, annyira természetes, hogy nem tudom megérteni azokat, akik politikumot keresnek benne vagy éppen összefüggésbe hozzák távozásomat a palesztinai zeneéletben vállalt szerepemmel.

— Politikamentesebb ember nem létezhetik nálam. Mert az igazán nem nevezhető politikának, hogy a rendelkezésemre álló erőkkel egy harmonikus, a nemzeti kultúrákat boldogan és békésen átfogó és felölelő emberiségért küzdök. Hiszen ilyen küzdelemhez a politikának, különösen a mai politikának eszközei-fegyverei, sajnos, teljesen alkalmatlanok. Hogy miért harcolok művész létemre mint magánember is? Nos azért, mert nézetem szerint ma az egymással farkasszemet néző, állig felfegyverkező nemzetek és érdekkörök világa egyenesen rákényszerít erre a küzdelemre minden becsületes embert.

— Hasonlóképpen természetesek, tisztán humánusak és politikamentesek telaviví terveim indítóokai is. Tel-Avivban olyan műveltségre szomjas, lelkes és intelligens közönség fogadott, amilyennel Bécsen és Budapesten kívül talán sehol sem találkoztam. A különbség egyrészt a bécsi és pesti, másrészt a telaviví közönség között csak annyi, hogy az utóbbinak zöme nem a középosztálynak, hanem a munkásságnak köréből kerül ki. Mikor Palesztinában először, még kezdetleges művészi eszközökkel előadták Haendel »Judás Makkabeus« oratóriumát: a hangversenyt hétszer kellett megismételni. És a nézőteret öt estén teljesen a munkásság töltötte meg. Különös, egészen különös ez a palesztinai munkásság! Mikor a munkanélküliség veszedelme fenyegetett, a munkában levők saját keresetükből összeadtak egy nagyobb pénzalapot, melyből azután munkaalkalmakat teremtettek munkanélküli társaiknak. Nos, ebből az alapból most ezer fontot ajánlottak fel egy megfelelő nagyobb koncertterem építésére. Kérdem: nem érdemli-e meg az ilyen közönség, hogy hozzájuttassuk legelsőrendű zenéhez?

— És miközben Palesztinában ilyen muzsikára szomjas tömegek fogadtak, azalatt Európában azt kellett látnom, hogy a politika kitűnő zenészek százait fosztotta meg kenyerüktől. Vajjon nem volt-e magától értetődő gondolat, ezekből az állástalan zenészekből legelsőrendű zenekart szervezni, még pedig ott, ahol zenében a legnagyobb keresletet találtam: Palesztina fővárosában? Ez nem zsidó érdek, hanem általános európai érdek. És mivel Európában nem csupán zsidó zenészek vesztették el állásukat, a telaviví zenekarban sem pusztán zsidó muzsikusok ülnek a pulpitusoknál, — ugyanúgy, ahogy az önök zenekarában is vannak bécsiek és a bécsi zeneéletbe is sok magyar művész illeszkedett bele. Első hangversenyeink dirigense: *Toscanini*, első szólistánk: Adolf *Busch*. Tehát két keresztény művész. Toscanini mellett *Dobrowen* és *Fridberg* fogja vezényelni a zenekart. Az utóbbi készíti elő Toscanini műsorait is.

— Toscanini nyolc hangversenyt vezényel. Négyet palesztinai városokban, négyet pedig Egyiptomban, ahová a telaviví zenekart már meghívták vendégszereplésre. Ezek a vendégszereplések remélem kiterjednek csakhamar a Földközi tenger keleti részének többi városaira is, mindenekelőtt *Athénra*, ahol újabban szintén óriási a zenei érdeklődés. Tulajdonképpen kulturális szempontból itt arról van szó, hogy az európai zenekultúrát kiterjesszük kelet felé. Az utolsó állomás sokáig Bécs volt. Azután jött Budapest. A jövőben, ha sikerül keleten újabb zenei gócpontokat teremteni, Budapest már a keleti és nyugati zeneélet határszéléről a megnövekedett európai zeneélet középpontjába kerül. Ez a »West-Östlich« hivatás az önök zseniális muzsikusainak, Bartóknak, Kodálynak művészetében és folklorisztikus működésében tulajdonképpen már »szellemileg« be is teljesedett. A most kialakuló keleteurópai zenekultúra ennek a hivatásnak gyakorlásához már csak a külső teret fogja megadni.

— Ezek az egyészt tisztán humánus, másrészt általános zenekulturális elgondolások vezettek engem a telaviví zenekar megszervezésénél és ezeknek az elveknek alapján vállalta Toscanini is a palesztinai zenekar első hangversenyeinek vezényelését. Megjegyzem, valótlanok azok a hírek, melyek szerint én azért jöttem most Salzburgba, hogy tárgyalásokat folytassak Toscaninival. Tárgyalásra nincs is szükség, hiszen Toscaninival már régen megegyeztem még Newyorkban. Azt is elmondhatom, hogy a megegyezés sokkal könnyebb volt, mint azt bárki képzelhette. Őszintén szólva, még álmodni sem mertem volna arról, hogy a világ első karmesterét egy újonczenekar vendégdirigensének hívjam meg. Először csak Toscanini erkölcsi és anyagi támogatását kértem. Ezt ő azonnal megígérte és vállalkozott rá, hogy jótékonycélú hangversenyt vezényel Newyorkban a telaviví zenekar anyagi támogatására. »No és ezenkívül hogyan lehetnék még segítségükre?« — kérdezte azután és valósággal maga invitált arra a merészségre, hogy őt egy palesztinai vendégszereplésre invitáljam! És ugyanilyen páratlan szívességgel és önzetlen nemességgel könnyítette meg nekem a vendégszereplés részleteire vonatkozó megállapodást is.

— Ha tehát most Salzburgba jöttem, — nem Tel-Aviv zenekarának kedvéért jöttem ide, hanem igenis: Toscanini kedvéért. Azaz nem tárgyalni akarok Toscaninival, az emberrel, hanem hallgatni akarom Toscaninit, a művészt. Mert sokszor hallottam már ugyan vezényleseit, de természetesen még mindig nem elégszer. Karmesterpálcája hatalmát Párizsban ismertem meg, hosszú évekkel ezelőtt, a Metropolitan Opera vendégjátéka alkalmából. Toscanini akkoriban még nem volt olyan világhíresség, mint ma. Engem sem ő vonzott az előadásra, — a »Manon Lescaut«-t játszották — hanem Caruso, akit annyira szerettem és becsültem, hogy ahányszor tehettem, mindig meghallgattam. Az olasz kantilénák utólérhetlen énekese akkor is csodálatosan énekelt és mégis: egyszerre csak azon vettem észre magamat, hogy elfelejtkezem Carusóról, énekesekről, színpadról és fantáziámat, egész belső lényemet ellenállhatlan erővel ragadja magával a zenekar, a zene együttes sohanemhallott fénye, harmóniája, szépsége és kifejezőereje. Rabul ejtett Toscanini karmesterpálcájának varázsa.

— Toscanini művészete sokkal nagyobb, komplikáltabb és egyúttal elementárisabb, semhogy így improvizáltan jellemezni lehetne. Csak két művészi mozzanatra szeretném vele kapcsolatban felhívni a figyelmet. Az egyik Toscanini interpretációinak hatalmas, klasszikusan olasz formai zártsága, melyet nagyon helytelenül néha »megkötöttségnek« neveznek. Nézetem szerint Toscanini ugyanolyan szabad poétalélek és művészfantázia, mint minden nagy muzsikus. A különbség csak az, hogy csak nagyon kevés, ma talán egyetlen művész sem tud annyira *logikus lenni a szabadságokban*, mint ő. Ritenutói, rubatói, dinamikai és kolorisztikus hatásai annyira természetesek, hogy bennük szinte a természeti törvény megmásíthatlan hatalmát érezzük.

— A másik megjegyzésem arra a sokat emlegetett szuggesztív erőre és határozottságra vonatkozik, mellyel Toscanini megvalósítja elképzeléseit a zenekaron. Én tudok parancsolni a hegedűmnek. De a hegedű mégis csak más, mégis csak engedelmesebb anyag, mint egy száztagú, százféle emberalanyból álló zenekar. Toscanini azonban úgy parancsol zenészeinek, mintha hegedűhúrok, vagy zongorabillentyűk volnának. Ez nem pusztán a hatalmas szuggeráló erő műve. Hanem méginkább a kiadott parancs roppant belső igazságának a zenész lelkét teljesen betöltő és *azonnal meggyőző* hatalma.

— Másszóval: Toscanini azért tudja ilyen *egészen, a legkisebb részletekig* megvalósítani szándékait, mert előzőleg *egészen, a legkisebb részletekig magáévá* tette a partitúrát, a műalkotást, a zeneszerző szellemét. Mert virtuozitása nem önkényes-játékos szemfényvesztés, hanem igehirdetés, melyet az Ige teljes megértése, átélése, magábafogadása előzött meg. Parancsai ellenállhatlanok, termékenyek, a zenész és közönség lelkében azonnal megfogamzanak, mert a muzsika belső parancsait tolmácsolják. Az előadóművészet különféle tehetségeket követel, a kézügyességtől a memóriáig sokféle erény egyesül benne. De mindezeknek a tehetségeknek hatalma semmi ahhoz a legfőbb hatalomhoz képest, melyet az előadóművész a zeneszerző lelkéből, az előadott mű teljes megértéséből és átéléséből merít. Ennek a hatalomnak páratlanul teljes birtoklása avatja Toscaninit ma a karmesteri dobogó királyává.

Tóth Aladár.

(*) Ina Clair Budapestre érkezett. *Ina Clair*, a kiváló amerikai színésznő és filmművésznő hétfőn délben Budapestre érkezett. A magastermetű, elegáns, szőke művésznő a következőket mondotta:

— *Newyorkban* és *Hollywoodban* rengeteget meséltek nekem Budapestről, ahol eddig még sohasem jártam. Egy-két nagyon kedves ismerősöm él ebben a városban, akikkel feltétlenül találkozni akarok, — színházba fogok járni és együtt szeretnék lenni Magyarország művészi életének néhány kiválóságával. Newyorkból *Nápolyba* utaztam, onnan *Rómába* mentem és most egyenesen Budapestre jöttem, abba a városba, amely manapság kétségtelenül a legdivatosabb városa egész Európának. Három, legfeljebb négy napig maradok itt és tíz-tizenkét nap mulva visszahajózom Amerikába. John *Gilberttől* való elválásom óta alig játszottam filmen, *az utolsó időben teljesen a színpadi játékra adtam magam*. Az elmult szezónban Newyork legelőkelőbb színházában, a *Guild Theatreban* játszottam az egész szezónon át és azzal a darabbal, amelyet Newyorkban játszottam, összel turnéra indulok Amerika nagyobb városaiba.

(*) Dolores del Rio kórházban. *Hollywoodból* jelentik, hogy *Dolores del Rio*, a kiváló filmszínésznő, a *Colimbia* filmgyárban felvétel közben elájult. A filmszínésznőt, akinek állapota nem súlyos, kórházba vitték.

(*) Titkos Ilona mondja: A nyár egy részét a *Tátrában* töltöttem. Turista lettem. Soha életemben nem voltam még olyan boldog, mint ezen a nyáron, amikor a legnagyobb egyedüllétben és csendben lehettem és semmivel nem kellett foglalkoznom, ami hétköznapi vagy szomorú. Ma érkeztem vissza Budapestre, néhány napig itt maradok, aztán leszaladok a tenger mellé, ahol egy hetet töltök és utána megkezdem munkámat a *Nemzeti Színháznál*, a *Magyar Színháznál* és az *Andrássy-úti Színháznál*. A Nemzeti Színházhoz a jövő szezónra 50 estére, a Magyar és az Andrássy-úti Színházhoz összesen 150 estére szerződtem. Ebben a pillanatban még nem tudom mit játszom először ezekben a színházakban, de az egészen valószínű, hogy a Magyar Színházban *Balázs* Sándor darabjában, a *Bikfic tandr úrban* játszom a női főszerepet.

ALLATKERT

MA Bob herceg

8 órakor színpadi előadása

Rendkívüli színházi kedvezmény

a Pesti Napló olvasói és előfizetői részére.

Az alábbi színházi előadásokra olvasóink és előfizetőink különböző rangú jegyet rendkívüli leszállított áron válthatnak Az Est kiadóhivatalában, VII., Erzsébet körút 18—20 Tel.: 1-438-38 reggel 9 órától d. u. 5 óráig, vasárnap d. e. 9—2 óráig.

A kedvezményes árú előadások műsora:

Kedden, augusztus 25-én

MAGYAR: A NÉMA LEVENTE (8). — VÁROSI: GYÖNGYÖS BOKRÉTA (7½). — TERÉZKÖRÚTI: KACAGÓ ESTÉK (9). — ERZSÉBETVÁROSI: CSAVARGÓLÁNY (8). — KOMÉDIA: MALACBANDA (9). — ÁLLATKERT: BOB HERCEG (8). — FŐV. NAGY CIRKUSZ: NAGY MŰSOR (8¼).

Szerdán, augusztus 26-án

MAGYAR: HÁZASSÁG (8). — TERÉZKÖRÚTI: KACAGÓ ESTÉK (9). — BUDAI: CSÁRDÁS (8). — ERZSÉBETVÁROSI: CSAVARGÓLÁNY (8). — KOMÉDIA: MALACBANDA (9). — ÁLLATKERT: SEVILLAI BORBÉLY (Svéd Sándor fellépésével) (8). — FŐV. NAGY CIRKUSZ: NAGY MŰSOR (8¼).

Csütörtökön, augusztus 27-én

MAGYAR: HÁZASSÁG (8). — TERÉZKÖRÚTI: KACAGÓ ESTÉK (9). — ERZSÉBETVÁROSI: CSAVARGÓLÁNY (8). — KOMÉDIA: MALACBANDA (9). — ÁLLATKERT: KACAGÓ EST (8). — FŐV. NAGY CIRKUSZ: NAGY MŰSOR (8¼).

Pénteken, augusztus 28-án

MAGYAR: HÁZASSÁG (8). — TERÉZKÖRÚTI: KACAGÓ ESTÉK (9). — BUDAI: CSÁRDÁS (8). — ERZSÉBETVÁROSI: CSAVARGÓLÁNY (8). — KOMÉDIA: MALACBANDA (9). — FŐV. NAGY CIRKUSZ: NAGY MŰSOR (8¼).

Szombaton, augusztus 29-én

MAGYAR: HÁZASSÁG (8). — ERZSÉBETVÁROSI: CSAVARGÓLÁNY (8). — ÁLLATKERT: TRUBADUR (Schwarz Vera vendégjátéka) (8). — FŐV. NAGY CIRKUSZ: NAGY MŰSOR (8¼).

Vasárnap, augusztus 30-án

MAGYAR: HÁZASSÁG (3½ d. u. és 8 este). — TERÉZKÖRÚTI: KACAGÓ ESTÉK (9). — BUDAI: CSÁRDÁS (4 d. u. és 8 este). — ERZSÉBETVÁROSI: CSAVARGÓLÁNY (3 d. u. és 8 este). — KOMÉDIA: MALACBANDA (9). — FŐV. NAGY CIRKUSZ: NAGY MŰSOR (8¼).

Minden jegyvásárló ingyen kapja a teljes számlapú Magyar Színpadot

Ligeti Miklós

1903

8-án állították fel Budapesten a Városligetben November Béla király névtelen jegyzőjének szobrát, amelyet Ligeti Miklós készített.

Művészet 1903 426. l.

Ligeti Miklós

LIGETI MIKLÓS, BÁLINT és JÁMBOR Vörösmarty-szobor mintáját közöljük a 217-ik oldalon. Ez a mű az 1000 koronás negyedik díj nyertese.

Művészet, 1903. 217. l.

lep

Ligeti Miklós, szobrász; szül. 1871 május 19-én Budán.

Ligeti Miklós

wód

A Pesti Városháza

1934. 12. 27. Ü. l.

((183 wobor regenye.)

-ek.!

értéke

koncentrált Q erőnél $M_0 = \frac{1}{4} n P l$

elosztott „ „ $M_0 = \frac{1}{8} n P l$

excentrikus terhelés esetén pedig $M_0 = P a = P m k$

minthogy továbbá $l = \lambda i$, nyerjük, hogy

$$m = \frac{i}{4k} n \lambda \quad \text{illetve} \quad m = \frac{i}{8k} n \lambda \qquad 12.)$$

Ebben az átszámítási módban, mely egyszerűen az M_0-kat hasonlítja össze, nézetünk szerint egy kis elhanyagolás rejlik, mert egy paraboiikus nyomatéki ábrának megfelelő behajlás csak 0,83-ad része az állandó nyomatéki ábrához tartozónak, amilyent az excentrikus nyomás előidéz, ez elhanyagolás hatása azonban számításunk szerint nem haladja meg a 8%-ot, s azonfelül a biztonság javára szolgál, tehát elfogadható.

Az *ellenőrző számítás* e táblázatok segélyével tehát közvetlenül elvégezhető, mert ha keresztmetszet meg van adva, tehát m és λ ismeretes, a hozzájuk tartozó σ_{Kr} a táblázatból kivehető, és ezt a $\sigma = \frac{P}{F}$ hasznos terheléssel összehasonlítva megkapjuk a törés elleni biztonságot $\nu_{Kr} = \frac{\sigma_{Kr}}{\sigma}$.

A *méretezés* már csak közvetett úton lehetséges, t. i. felveszünk két keresztmetszetet, megállapítjuk az ezekhez tartozó ν_1 és ν_2-t és interpoláció útján keressük azt a keresztmetszetet, amely az előírt ν biztonságot meg fogja adni.

Azok a képletek, amelyeket Jezek a méretezés megkönnyítésére megad, egyrészt csak közelítőek, másrészt meglehetősen komplikáltak, úgyhogy ezek ismertetésébe nem is bocsátkozunk.

Ligeti Miklós

Emlékképek rajzanak lelki szemeim előtt.... A kezdet. A volt Sugár út (mai Andrássy út 24) alatt lévő magyar iparművészeti bolt. A régi Zeneakadémia épületének harmadik emeletén lévő új Iparművészeti Társulat kis titkári szobája. Mily hosszú út — a mai állapotig!

Elképzelhetetlen erőfeszítéssel és kitartó, lelkes munkássággal. Sok kiváló tehetség, sok új erővel párosulva, — sokszor gyönyörű sikerek, de rengeteg sok csalódás is!

Mindig új eszmékkel, új erővel előre, nekilendülve új küzdelmeknek! Sok-sok szép álom és örökös reménykedés.

Ez az Országos Magyar Iparművészeti Társulat ötven éve!

Ez a mi jubileumunk!

LIGETI MIKLÓS

Magyar Iparművészet
1935. 1–2. sz.
59 l.

Ligeti Miklós

NAGY ÁLLAMI ARANYÉREM. Nagy kitüntetést, egy egész élet művészi értékének megbecsülését jelenti a nagy állami aranyérem. Az Országos Irodalmi és Művészi Tanács javaslatára a kultuszminiszter úr adja. Ebben az évben Ligeti Miklós szobrászművész, társulatunk alelnöke kapta a negyedik Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás alkalmából. Szívből örülünk ennek a szerencsés választásnak, mely egy valódi művészi tevékenységet és a sikerek hosszú sorozatát koronázza meg.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1937. 124. l.

MŰVÉSZET

FELELŐS SZERKESZTŐ: KENDE BÉLA

TARTALOM

Kósa János: Szociálesztétika és művészettörténet 121
Pogány Ödön: Toledo titka — — — — — — — 123
Bálint Lajos: A Székesfőváros újabb szobrai — 126
Erdős Imre: A százéves Nemzeti Színház — — 128
Erdélyi Árpád: Szabadtéri játékok Szegeden — — 130
Tibély Gábor: Van Gogh Párisban és Londonban 132
Lovass Gyula: Márai körül — — — — — — — 134
Bálint László: Ballet és mozgásművészet — — 136
Tárlatok (Erdélyi Árpád, Kende Béla) — — — 137
Hárs László: A film válsága — — — — — 140
Színházi bemutatók — — — — — — — — 142
Új könyvek (Erdélyi Árpád, b. l.) — — — — 143
Lakatos Arthur újabb magyar szőnyegei (e. i.) 144

KÉPEK JEGYZÉKE.

Ligeti Antal

[1912

A Jókai-szoborról írtak a napilapok jan. 23.

A műcsarnok jubileumi kiállítása. — A szobrászok. — Írta Elek Artúr. Az Ujság, jan. 25.

Jókai szobra. Jeltelen cikk. Budapest, jan. 25.

A Jókai-szobor. — Stróbl és Ligeti nyilatkozata. — Független Magyarország, jan. 25.

Jókai szobra. Jeltelen cikk. Magyar Hirlap, jan. 25.

Das Jókai-Monument. Irta Dóczy Lajos báró. Neues Pester Journal, jan. 26.

A Jókai-szobor körül. Jeltelen cikk Világ, jan. 26.

Jókai szobra. Jeltelen cikk. Világ, jan. 27.

A Magyar Képzőművészek Egyesülete Stróbl Alajos ellen. Jeltelen cikk. A Polgár, jan. 28.

(Művészet 1912. 78. l.)

Gutky Tódorné

1907. 19/

MAGYAR HIRLAP

— **Rudolf trónörökös szobra.** Az Urániaegyesület tudvalevőleg szobrot állit néhai Rud[illegible] trónörökös emlékére. A főváros a szobor helyét a

Rudolf trónörökös szobra.

városligeti fővárosi muzeum északi részén jelölte ki. A szobor vadászruhában fogja ábrázolni a trónörököst.

Lupéti murder

Exner—Barász,
Forgács—Merényi,
Smogrovits—Kovács

Ligeti Miklós

Ligeti Miklós

A nagy római díjak. A Képzőművészeti Tanács ítélete. (Ligeti Miklós és Damkó József műveiről). Magyar Nemzet, márc. 26.

1904.

(~~Művészet 1904, 147. l.~~)

Del-
Szalai

○ LIGETI MIKLÓS, 1871 máj 19—

Adria Biztosító r.-t., öt díszo, V., Deák-tér.
Angol-Magyar Bank, két csop, V., Vilmos császár-út 32.
Anonymus, XIV., Széchenyi-sziget.
Bandholtz Harry Hill, V., Szabadság-tér.

122

Békekút (Pálosok kútja), IV., Prohászka Ottokár-u. 7., Papnövelde udvarán.
Déryné, I., Horváth-kert.
Gresham palota, 4 félalak, V., Ferenc József-tér 5.
Gellért pezsgőfürdő: Kacsás leány csorgó.
Kántorné, valószínüleg a Horváth-kertbe kerül.
Kir. Palota, várkertbeli díszlépcsőn: Csongor és Tünde.
Krisztus sírbatétele, dm, VI., Nagymező-utcai rk. temp.
Országház, kívül: I Endre, Apaffy Mihály.
Rákászfiú, I., Döbrentei-tér.
Rudolf trónörökös, XIV., Stefánia-út.
Tűzérek hősi emléke, I., Palota-tér.
Vasvári Pál dm, VIII., Nemzeti Muzeum lépcsőmellvéd.

Medvey 121, 122. l.

1939

Tirus h. n X. 50.

Ligeti Miklós

PÁLYÁZATOK. DIJAK.

Rudolf trónörökös szobra. Az Uránia Tudományos Egyesület Rudolf trónörökös kisebb méretü szobrára hirdetett pályázatot, a mely a napokban járt le. Az igen szerény anyagiakkal kecsegtető pályázatra csak két pályázó jelentkezett: Ligeti Miklós és Istók János. Ligeti Miklós a néhai trónörököst egyszerü vadászruhában ábrázolja, vállán puskával. Ezzel azt akarja dokumentálni, hogy a trónörökös nem volt csupán katona s nem a tiszti kard volt az. a mely élete ambicióját képezte. Istók János tábornoki ruhában örökiti meg a trónörököst s több emblemával magyarázza egyéb lelki tulajdonságait. Az architektonikus részt Ligeti szobrán Hikisch Rudolf, Istók szobrán Papp Gyula és Szabolcs Ferenc készitették.

Művészeti Krónika

1905. jan. 15.

TÁNYÉR,
fajánsz, hegedülő alakkal.
XVIII. század.

LEVELESTÁL és TÁL,
fajánsz, polikróm.
Marseille, XVIII. század.

NAPOLEON MELLKÉPE,
mag. 29 cm.
Sèvresi porcellán, XIX. század eleje.

KÁLYHA,
zöldmázas, domborművekkel,
XIX. század eleje.

TÁNYÉR,
6 drb. Keménycserép, áttört széllel.
Magyar munkák, XIX. század.

MÉSZÁROS-CÉH KORSÓJA,
színes fajánsz.
Késői habán munka, 1835-ből.

TÁNYÉR,
fajánsz, 1835-ből.

KÁVÉSCSÉSZE,
aljjal.
Herendi munka, XIX. század.

KORSÓ

A világpolitika nagy napja

Aláirták az angol-olasz egyezményt

Róma, április 16. Ciano gróf külügyminiszter és Perth lord római angol nagykövet nagyszombaton délután fél hét órakor a Chigi-palotában ünnepélyesen aláirta az angol-olasz egyezményt. Az egyezmény ünnepélyes aláirásánál jelen voltak az angol nagykövetség tisztviselői, az olasz külügyminisztérium vezető tisztviselői, néhány olasz ujságiró és a nagy külföldi hirszolgálati irodák képviselői.

Az egyezmény szövege

London, április 16. Az angol-olasz egyezmény három részből áll: a jegyzőkönyvből a függelékekkel, a levélváltás és a jó szomszédsági egyezmény. A jegyzőkönyv kimondja, hogy a megbeszélések folyamán készült és a jegyzőkönyvhöz mellékelt okiratok hatályba lépésének idejét a két kormány együttesen határozza meg. Kijelenti továbbá, hogy tárgyalások indulnak meg a Szudán, Kénya és a Brit-Szomáli, másrészt az olasz Kelet-Afrika közti határok végleges megállapitása és az ezekre a területekre vonatkozó egyéb ügyek végleges rendezésére nézve.

Az első melléklet megerősiti az 1937 januári gentlemen's agreement-et, vagyis kimondja ujra a Földközi-tengerre vonatkozólag a status-quo fentartását a nyugati medencére vonatkozólag is.

A második mellékletben megállapodnak a szerződő felek arra nézve, hogy kölcsönösen értesitik egymást a Földközi-tenger és a Vörös-tenger partvidékén és a környező területeken lévő fegyveres erőik adminisztrativ mozdulatairól vagy ujbóli szétosztásáról, továbbá uj tengerészeti vagy légi támpontok létesitéséről a Földközi-tenger mentén a 19. hosszusági foktól keletre a Vörös-tenger mentén és az oda vezető területeken.

Külön egyezmény intézkedik a középső keleti területekről. Kötelezték magukat a felek Saudi Arábia és Jemen területi sérthetetlenségének és függetlenségének tiszteletben tartására. Szabályozták a helyzetet az angol védelem alatt álló délarábiai területekre, különösen Aden-re nézve. Erre vonatkozólag az olasz alattvalók különféle kereskedelmi és más hasonló jogokat élveznek.

A negyedik számu függelékben nyilatkoznak és kijelentik a felek, hogy egyik sem fogja a rendelkezésére álló nyilvánosság és propaganda eszközeit a másik fél érdekeinek sérelmére felhasználni. Az ötödik függelékben az olasz kormány megerősitette a már régebben adott biztositékokat és ezekhez most az egyiptomi kormány is csatlakozik, amely hangsulyozza azokat a kötelezettségeit, amelyek Angliával szemben a Tana-tó és a Kék-Nilus abesszíniai forrásai ügyében terhelik. Rendkivül fontos a nyolcadik melléklet, amelyben mind a két fél kijelenti azt a szándékát, hogy egyszersmind-denkorra szavatolja minden hatalom számára a Szuezi-csatorna szabad használatát az 1888-i egyezménynek megfelelően.

Levélváltás alakjában kötöttek megegyezést Libia ügyében. Az olasz kormány közli, hogy utasitásokat adott a libiai olasz haderő csökkentésére és a libiai haderőket a megbeszélés kezdetén fennállott létszámnak legalább felével csökkenti. Olaszország kijelentette továbbá, hogy csatlakozik az 1936-i londoni tengerészeti egyezményhez.

Miről fog szólni a francia-olasz egyezmény?

London, április 16. Az angol lapok azt várják, hogy Franciaország rövidesen egy vezető politikust — valószinüleg *Mistlert* — küldi Rómába állandó képviselőként a tárgyalások megkezdésére. A Reuter-iroda értesülése szerint e megbeszéléseken a következő kérdéseket akarják tisztázni:

1. A dsibuti—addiszabebai francia vasut kérdése.

2. A Francia-Szomáliföld és Abesszinia közti határ.

3. A Sziria és Olaszország közti kérdések szabályozása olyan módon, mint ahogyan az Olaszország és Palesztina közti viszony szabályozása történt.

4. Tunisz.

5. A földközitengeri katonai és tengerészeti kérdések.

6. A spanyolországi olasz érdekek.

A *Daily Mail* szerint Mussolini reméli, hogy négyhatalmi kölcsönös tanácskozási egyezmény (angol-francia-olasz-német) tervét közölheti Hitlerrel megbeszélés céljából a német kancellár római látogatása alkalmából.

Hore-Belisha Máltába utazott

Nápoly, április 16. Hore-Belisha angol hadügyminiszter elhagyta Nápolyt és repülőgépen Máltába utazott.

Daladiert meghivták Londonba

Páris, április 16. *(Havas.)* Mint hivatalos helyről közlik, *Sir Eric Phipps* párisi angol nagykövet átadta Bonnet francia külügyminiszternek az angol kormány hivatalos levelét, amely arra kéri Daladier francia miniszterelnököt és Bonnet külügyminisztert, látogassanak el Londonba. A francia államférfiak április 28-án utaznak Londonba, ahol két napig maradnak.

Könnyü széke lesz, ha este Artin-dragéét vesz!

12 dragée ára 54 fillér, 20 dragée 90 fillér, 60 dragée P 2.50

Együtt a halálba

Irta Kóbor Tamás

Kint süt a juliusi nap, a szálloda csarnokában alig van világosság. A pincér meg akarta gyujtani fölöttük a nagy japánernyős lámpát, de a lányok leintették. Nem kell.

A pincérnek mindegy volt, a két lányon kivül senki sem volt a csarnokban.

Előttük két pohárka cseresznyepálinka. A harmadik két pohár cseresznyepálinka. Mielőtt hozzányultak volna, az egyik bekémlelt kis bugyellárisába.

— Futja? — kérdi a másik.

— Tiz pengő — volt a felelet —, kilenc pohárka, éppen elég.

— Akkor jó.

Koccintottak és aprót szürcsöltek. Szó nélkül egyet gondoltak: takarékoskodni kell, ha minél tovább itt akarnak maradni. De cigaretta, ugy látszik, van bőven. Pazar könnyelmüen fujták a füstöt és elfogyván az egyik, rögtön rágyujtottak a másikra. Mereven maguk elé nézve hallgattak. A szállodai elhagyottság, a félhomály, melyben alig egymást látták, elernyesztette őket. Sem gondolat, sem akarat. Ez kellett nekik. Két őszi légy leányalakban.

A legyek megrebbennek. A lépcső felől csengő kacagás. Két fehérruhás szőkeség és egy vöröshaju ifju zuhan le és adják át kulcsukat a portásnak.

— Angolok, — mondja Márta.

— Gazdagok, — mondja Margó.

Izgatottan nyulnak pálinkájuk után és takarékosan hörpintenek. Aztán megint visszasüllyednek tunya hallgatagságukba.

Az ifju angol társaság lóbáló tenniszütőkkel a kezükben kiperdülnek a megmerevitett forgóajtón és beszállnak a zajtalanul előálló autóba.

— Gazdagok, — mondja most Márta.

— Angolok, — mondja most Margó.

Aztán megint némaság. A gondolatuk valószinüleg együtt lustálkodott, mert előzmény nélkül folytatták.

— Vajjon melyik? — kérdi Margó.

— Talán egyik sem, — feleli Márta. — Lehet, hogy rokonok. A fiun nem látszott semmi.

— Mert angolok. Az angolokon nem látszik semmi.

— Mert hidegek.

— Mert képmutatók.

A két lány maga elé bámul. Az osztály legszebb és legrosszabb tanulói voltak, éppen csak átcsusztak az érettségin. A pajtások irigykedve, vagy gonoszul biztatták őket: Nektek nem is kell tudni, ti szépek vagytok. A fiatal rajztanár kacsintva biztatta Mártát.

— A film, mához egy esztendőre meg fogunk tapsolni a vásznon.

A vásznon! A fiatal lány homloka ráncot vet. Édesanyja fehérvarrónő. Hallotta a vászon suhogását.

— Sebaj, — mondta az öreg irodalomtanár Margónak. — Petőfi Sándor is rosszul tanult és te is sokra viheted a költészettel, ha el nem lumpolod magad.

Margó elnevette magát. Apja méltóságos ur volt, de meghalt. Édesanyja özvegy lett, de ujból férjhez ment. A lány gyerekeket tanitott és egy öreg nagynéninek felolvasgatott. Hónapos ágy egy tisztességes kishivatalnoknál. A diványon a kislányuk aludt.

És Márta elment a filmrendezőhöz. Ez müértően végignézett rajta és rögtön látta, hogy nem ér semmit filmszempontból. Aztán férfiszemmel nézte. Nagyon tetszett neki a magas karcsuság, a bronz haja, a nagy kék szeme és a merev, szabatos görög arc, szakasztott olyan, mint a gipszminta a rajzteremben. Filmen lehetetlen arc.

— Szép, szép — mondta a rendező —, vetkőzzél le.

Márta ijedten nézett rá.

— Vetkőzzél le! Aki filmre akar menni, annak le kell vetkőznie.

Márta nem vetkőzött le. Nem lesz belőle mozisztár.

Margó szemtelenül, de szivdobogva benyitott a szerkesztő urhoz. Pápaszemes öregember volt, majdnem negyven éves. Harsogó hanggal és roppant komoly orral.

— Ejha! — mondta Margót nézegetve. Olyan volt a lány, mint a frissen szedett őszibarack. A szerkesztő urnak alig vállához érő, merész, barna tekintettel és üde ajkából kivillant az erős fogazata.

— Verseket hoztam, — szólt és kinálás nélkül leült. Ócska táskájából kiszedett egy csomó irást, tessék elolvasni, most érettségizett és Medve tanár ur azt mondta, hogy Petőfi Sándor is lehet belőle, nőnemben.

— Petőfi Sándorkám, — becézte a szerkesztő ur és két ujja közé fogta a kihivó állacskát. — A versek gyönyörüek, sohasem olvastam szebbeket, de most sok ember járkel ki-be. Holnap délben egy órakor fel fogja nekem olvasni.

És Margó délben egy órakor vitte a verseket. Nem zavarta őket senki, nem hagyta ott szó nélkül a szerkesztő urat. Mégsem lett belőle költő.

— Legalább asszony lettem, — tette hozzá, elmondván esetét Mártának és kihivóan várta a felháborodást. De Márta nem háborodott fel. Átölelte.

— Szegény Margóm!

S a hányaveti lány keservesen elbőgte magát.

Azóta folyton együtt vannak. Margó nagynénje az érettségi alkalmából száz pengőt adott neki és nyaralni ment. A gyerekek is

Velem történt...

I. FERENC JÓZSEF

Láttam valamit, ami vajmi kevés embernek adatott meg: láttam I. Ferenc Józsefet egy pillanatra megtántorodni császári és királyi felségében.

Ligeti Miklósnak, a jeles szobrásznak protekciójával helyhez jutottam a tribünön, amelyről végignézhettem Rudolf trónörökös stefániauti uj szobrának a leleplezési ünnepélyét. Azok az urak, akik azt a szobrot odahelyeztették, akkor még nem sejtették, hogy utcák épugy le tudnak törni, mint az egyéni sorsok. A gummirádlisok korában Budapest előkelő társadalma naponta kétszer parádézott azon az uton, nagyon odaillett hát a becézett emlékü magyar királyfi szobra. A leleplezési ünnepélyre átjött Bécsből I. Ferenc József is; nagy dolog volt hát, hogy a magamfajta ember azon a keskeny tribünön helyhez juthatott az országos nevezetességü méltóságok között. A király nyitott hintóban érkezett, amelyet két gyönyörü ezüstfehér paripa huzott. Amint a lepellel boritott szobor előtt állva, a polgármester üdvözlő beszédét hallgatta, a tribünökről mindnyájan mohón végigmustráltuk a tekintetünkkel. Bizony volt is látnivaló rajta; a nyolcvanas aggastyán az uralkodás magasztos mesterségének elismerten legelső virtuóza volt, akinek a legpogányabb ember is elhitte, hogy valóban Isten kegyelméből uralkodik. Aranyzsinóros huszáratilláját, vöröspántos tábornoki nadrágját bevülről mintha láthatatlan acélpántok tartották volna mereven és hires világoskék szeme is hideg fénnyel csillogott, a mi földi életünknek egyetlen szikrája sem égett benne. Amikor parancsszavára a szoborról lehullott a lepel, megdöbbenve láthattuk, hogy egyetlen szemrebbenéssel sem enged ki megközelithetetlen uralkodói keménysége. Elvégre atyai szivében még friss volt a seb, az a szobor közvetlen emberi formájában ábrázolta egyetlen fiát, akit oly tragikusan vesztett el. De mindennek nyoma se látszott meg rajta. Körüljárta a szobrot és fagyos uralkodói kötelességtudással rebegte el a fejedelmi elismerés kimért szavait. Ezzel az ünnepély be is fejeződött. A király szalutálva elköszönt az ünneplő közönségtől, egyik lábával a hintó hágcsójára lépett, a bakon az udvari kocsis fején azzal a laposra pofozott kalappal mereven tartotta a gyeplőszárat, mint egy indiai bálvány. E pillanatban az egyik paripa megmozdult egy kicsit. Talán valam bögöly férkőzhetett hozzá, vagy talán elszunnyadt a hosszu várakozásban és pajkos álmok játszadoztak véle. Ezt már sohse lehet többé kideriteni. Csak egy szemrebbenésig tartott az egész. A paripa megmozdult, a hintó megrándult, a király haragosan összeráncolta a szemöldökét és egész testében megtántorodott, a hadsegéd — maga is aggastyán már — feléje kapott a két karjával, a közönségben tompa sóhajjal röppent föl az elszörnyedés. Mondom, csak egy pillanatig tartott az egész. Aztán a kocsis egy kemény mozdulattal lecövekelte a két paripát, csak az a merev bádog-arca lett egy árnyalattal halványabb, a közönség megkönnyebbült szivvel éljenzett és a hintó azzal a sima egyenletes ügetésével eltávozott.

Ennyi az egész. De akkoriban nagy esemény volt ez, utána sokáig beszéltünk róla. Egy benfentes udvari férfiu megmagyarázta, hogy az esetnek következményei is lesznek. Őfelsége a legapróbb rendbontással szemben is hajthatatlan. Azt a lovat, amely annyira megfeledkezett magáról, menthetetlenül nyugdijba küldik, a széna- és zabporcióját megkapja, de soha többé kocsiba nem fogják. Ma nem tudom, hogy hogy állunk az ilyesmivel, de akkoriban még a lovak ezt a büntetést szörnyen a szivükre vették. A legtöbb holtra ette magát bánatában.

Nagy Endre.

Velem történt...

A RÁKÓCZI INDULÓ

1919 volt, augusztus eleje. Dermedt csend borult Szombathelyre. Alig néhány nappal azelőtt robogott be a városba Szamuelly Tibor autója, hágcsóján a kézigránátos terrorlegényekkel és még mindig mindenkinek az idegeiben vibrált a törvényszék udvarán tartott vészitélkezése, amikor szadisztikus kéjjel kötéllel vett mértéket a nagygencsi ellenforradalom elfogott hőseinek nyakáról. Akasztás ugyan nem volt, de ennek a napnak a borzalma még mindenkinek a lelkére sulyosodott.

És most, alig néhány nappal később egy másik pesti népbiztos, Nyisztor Zoltán érkezett a városba.

Szombathelynek nem volt kőszinháza. Egy nyári arénában játszott a szintársulat s erre az estére a Hajduk hadnagya cimü operett volt müsorra tüzve.

Nyisztor megérkezett és elhatározta, hogy este szinházba megy. Fodor Oszkár volt akkor a szombathelyi szinigazgató. Délelőtt idézést kapott a direktóriumhoz.

— Nyisztor elvtárs este elmegy a szinházba — közölték vele — remélem nincs a darabban semmi olyasmi, ami a nemzetközi proletariátus elveivel és elgondolásaival ellentétben állana.

Fodor Oszkár vakarni kezdte a fejét. A Hajduk hadnagya második felvonásában ugyanis van egy jelenet, amelyben a primadonna nemzeti szinü zászlóval robog be a szinpadra és a zenekar a Rákóczi-indulót játssza.

Izgatott tárgyalás kezdődött. A szinigazgató azonban képtelen volt a müsort megváltoztatni, délelőttről estére nem tudott más darabot állitani a reportoárjára.

Teljes egy óra hosszat tanácskozott a „dilektérium" s a végén meghozta a határozatot:

— Rendben van, a darab mehet, de a nemzeti zászló helyett vörös zászlót kell kihozni a primadonnának és a zenekar játssza az Internacionálét, azt, hogy „Fel, fel, ti rabjai a földnek"...

Este nyolc órakor kezdődött az előadás. Gondoskodtak róla, hogy a nézőtérre csak hétpróbás elvtársak jussanak be, a zenekari ülésektől a karzatig ezer-ezerkétszáz megbizható kommunistát ültettek be s a proscénium páholyban büszkén ült Nyisztor népbiztos, a helyi direktórium tagjaival.

Azután felcsendültek a régi kedves melódiák, játszódni kezdett a régi kedves történet, amely bizony, hiába volt a direktórium intézkedése, mégis csak minden sorából a régi magyar történelem, a régi magyar legenda és érzésvilág levegőjét hozta a szinpadra. Hiszen hajdukról van benne szó, hajduk hadnagyáról, régi magyar harcokról.

A nézőtér kommunistái azonban a szinpad büvöletében egy mozdulattal, egy gesztussal sem tiltakoztak a darabból áradó levegő ellen. Csak a direktóriumnak az a két-három tagja fészkelődött idegesen, aki nem idegenből jött a város nyakára, hanem a helyi szociáldemokraták vezetői voltak azelőtt és akik ilyenformán — drukkoltak a városért.

Véget ért az első felvonás, megkezdődött a második, amelynek ha jól emlékszem, fináléjában van az az ominózus jelenet, amelyet, tekintettel a kommunizmusra, hirtelen módositani kellett.

Érdemes feljegyezni a nevét: Vida Ilus volt a primadonna. Már nem volt fiatal akkor sem, edzett, vidéki szinésznő, akiben volt valami fedáksáris szókimondás. Mi, a beszüntetett polgári lapok ujságirói, persze nem kaptunk helyet a nézőtéren, de azért besurrantunk. A jegyszedők ismertek bennünket még a régi világból. A páholyok mögött megbujva vártuk, milyen lesz az a jelenet, amikor a hajduk hadnagya vörös zászlóval robog be a szinpadra és ehhez a zenekar azt játssza, hogy „Föl, föl, ti rabjai a földnek"...

A jelenet veszedelmesen közeledett. A szinfalak mögött már ott állt a kellékes, kezében a vörös zászlóval, hogy odanyujtsa a szinpadra berobogó primadonnának, amikor Vida Ilus szeme egyszerre felvillant. Kiütötte a kellékes kezéből a vörös zászlót, a sarokból felkapta a nemzeti lobogót s a következő pillanatban magasan lobogtatva kirohant vele a szinpadra.

Meghült bennünk a vér. Mi lesz most?

A zenekar tagjai, régi katonazenészek, amikor meglátták a piros-fehér-zöld szineket, felcsillanó szemmel a karmesterre néztek, a karmester szeme villant, a keze lendületesen felemelkedett és abban a pillanatban vad erővel felzengett a — Rákóczi-induló.

A szombathelyi direktóriumi tagok rémülten ugrottak fel. A döbbent csönd egy pillanatig tartott. A következő pillanatban egyetlen artikulálatlan üvöltéssé változott a szinház, ezerkétszáz hétpróbás „kommunista" egymás nyakába borulva sirva orditott, hogy éljen a haza.

És a proscénium páholyban sápadtan állott Nyisztor elvtárssal az élén a kommunista vezérkar.

Azután a függöny legördült, Nyisztor elvtárs elment a szinházból. Remegve követték a direktórium tagjai. Az egyik védekezni próbált. Nyisztor nemet intett a fejével. Halkan azt mondta:

— Nem kell beszélni róla. Ezen ugy látszik nem lehet segiteni.

És erről az estéről, amikor ezerkétszáz „kommunistáról" hullott le a máz, amikor kiderült, hogy minden szólam hiábavaló, a magyar érzést magyarokból kiverni nem lehet, nem esett többé szó. Hallgatott róla a direktórium, hallgattak róla a „hétpróbás" kommunisták.

Vándor Kálmán

ROMANTIKA

Irta: PŰNKÖSTI ANDOR

Ide s tova van vagy huszonöt éve, hogy a komoly kritika vérszomjasan küzd a kis gépirókisasszony ellen, akit feleségül vesz a vezér.

Huszonöt év alatt a kisasszony száz és száz alakot öltött. Hol mint ápolónő jelent meg, hol mint tanyai tanitónő, néha mint bolti kiszolgáló leány vagy mint missziós nővér a távol Keleten. Az iró izlése, vonzalma, kulturája, anyagi viszonya, esetleg nemzetisége szerint néha még férfiruhát is öltött. Rendszerint fiatal mérnök volt, aki az elnökkisasszonyt nyers modorával hóditotta meg.

Karrier Kati. Igy csufolták a komolyabb irók. De Karrier Kati a csufolódással nem törődött. Szerény volt, szorgalmas, okos, csinos és derék, egész nap pötyögtette az irógépet és feleségül ment a bankelnökhöz, a brigadéroshoz, a nagyherceghez, vagy a metropolitához. Tetszése szerint. Soha fiatal leány rendelkezésére szebb és diszesebb kollekció nem állt, mint mikor a romantika őt az irógép távlatába helyezte.

A stenográf-romantika megszülte nagy klasszikusait. Croker, Szomaházy, Werner Glyn, Fodor, Lehne, Courths-Mahler, Bus-Fekete, Eschtruth növesztették naggyá. Nem olvasták, de falták ezeket a könyveket. Bizonyos idegállapotban még orvosilag is rendelték. Csak a kritika fordult ellenük. Józan mérlegelésével nem birta ezt az álszentimentalizmust, amelyet az élet nem indokolt. Sőt erélyesen cáfolt meg.

Az életben a gépirókisasszonyt B-listára tették, leépitették, elbocsátották. Csak a szinpadon láthatta vágyálmainak teljesülését.

„Hülyeség" — mondta a vezérigazgató szünetkor a premieren — „agyalágyult hülyeség. De hasznos. Igy valamennyi gépirókisasszony belterjesebben dolgozik, csinosabban jár és kedvesebb. Szorgalmát, lendületét, kitartását felfokozza az az érzés, hogy retiküljében, ha nincs is marsalbot, de van egy diszpenzáció, hogy mint méltóságos asszony sielhet már az idén St. Moritzban. Hiába, a szociális feszültség enyhitéséhez értenek az irók."

„Hülyeség" — rebegte a gépirókisasszony fent az erkélyen, ahogy látcsövével az első sorban megkereste azt a fehér ingmellet, amelyhez a kiszemelt vezérigazgató tartozott, — agyalágyult hülyeség. De mégis jó és kellemes és vigasztaló is, hogy ha talán nem is fordul elő, de mindenesetre előfordulhat, ami már magában is nagyszerü és felvértezi a nőt. Sokkal könnyebben kopog negyven esztendőt a poros irodaszobában, ha állandóan érzi, hogy a negyven esztendő fölött ott röpköd a templom-egéri chance, amely őt kiemeli a Remington mögül s odaülteti a Rolls-Royce volánja mellé. Hiába no, édesek az irók."

Mondom, romantika volt. Életet szépitő hazugság. Áramvonalas vágyálom. Motorizált dajkamese.

Néhány világos szó pergőtüzében mint a karton-céltábla foszlott szét. Nem is kellett komolyabb érv ellene. A vezérigazgató és a gépirókisasszony? Ugyan kérem. Sablon No. 17. Ápolónő? Módositás a XII-es altipus szerint. Szabályos operette. Zene kellene hozzá.

Ez a „zene kellene hozzá", most bizonyára mindenkit megdöbbent. Vajjon kell-e hozzá tényleg zene? Vajjon beteljesülő vágyálomszerüségében feltétlenül operett-e?

Ez a „zene kellene hozzá", az ambiciózus gépirótündérkéket lassan, de rendszeresen lekergette a szinpadról. De csak a szinpadról. A rivalda mögül százhuszas tempóval az életbe rohantak át. Mint a megtestesülő happy-end.

Raoul H. France, a nagy természettudós izgalmasan leplezi le azt az atomokat kormányzó törvényt, amely egyformán érvényes az élő és élettelen dolgokra, sőt elmossa közöttünk a határt. Ha valahol egy forma megsérül, ez a forma valamiként pótolja a sérelem által okozott hiányt. A kristály a letört csucsa helyett uj csucsot termel ki, a véglény lehasitott része ujra kinő, a felsőbbrendü lény módot talál, hogy elveszitett tagját fizikailag pótolja, vagy olyan módszert találjon ki, amely az elveszitett tag munkáját kikapcsolja az illető egzisztencia életéből és megszünteti a veszteség érzését. Elnyomott természeti erők más uton és módon bukkannak fel. Elpusztitott anyagok és energiák kaméleon-szerüen változtatják formájukat és lényüket. De megmaradnak.

A törvény alól nem mentesül a gépirásos romantika sem. „Zene kellene hozzá." Ez a mondat zavarta le a szinpadról, hogy hirtelen még izmosabban, dübörgőbben, elementárisabban buggyanjon fel az életben. Mintha csak mondaná: „no hires kritika, most következik a tündérmese.

Lehetetlenségeket nem állitott.

Nem állitotta például, hogy egy középkoru, sovány, elegáns, magas hölgyért egy fiatal király a világ leghatalmasabb birodalmát eldobja. Nem kockáztatta meg azt a mesét, hogy a világ legkomolyabb, legtekintélyesebb és legkonzervativabb pénzügyi vezére nászutra a titkárnőjével megy. Nem küldött lemondott marsallokat fiatal lányokkal az anyakönyvvezető elé és cukrászlányoknak nem igérte, hogy őket keleti fejedelmek mérhetetlenül gazdag asszonyává teszi. Nem keresett ki lámpással egy bübájosan szép grófkisasszonyt, aki szegényen hányódott előkelő rokonai között és nem emelte ki a magaválasztotta üzleti pult mögül, hogy trónra ültesse és rangban, gazdagságban, pompában és fényben odaállitsa mindenki elé, akiket a multban kiszolgált. Nem állitott meg tanyai iskola előtt főhercegi autót azzal a céllal, hogy egy okos, müvelt, szép és öntudatos leányt a fenség magasságába, a vagyon és a rang ormáig emeljen fel. A szentimentális szinpadi romantika már a vezérigazgatónál kifulladt. Részvénytöbbség, mint indiai mesevilág s az élén a Grál-lovag, aki hattyu helyett magát százhusz lóerővel szerelte föl.

Courths-Mahler, Eschtruth, Fodor, Lehne, Bus-Fekete távlatában ilyen tündér-mese nincs. A fantázia beleütközik abba a határba, ameddig a saját vágyálmuk ér. A kormányfőtanácsosi cimnél megtorpan. A valóság csodáihoz hasonlatot csak a régi tündérmese beszél. Mikor Hamupipőke cipőjét a királyfi találja meg, mikor az okos leány választa ugy meglepi a királyt, hogy menten házasságra gondol s amikor a gonosz mostoha kezéből az árva kisleányt aranypáncélos tündérvitéz szabaditja ki.

„Zene kellene hozzá." Van. Mendelssohn irta. Cime: Nászinduló.

Hozza el anyagát
készitek méret szerint
inget, bluzt pizsamát
ICA fehérnemü, Erzsébet-körut Royal Orfeum mellett 29

Jushnij Budapesten

Pénteken este Budapestre érkezett *Jushnij*, a világhirü „Kék madár" kabaré igazgató-konferansziéja, de a „Kék madár" társulat — nélkül. Ez alkalommal egész estét betöltő darab főszerepét játssza Jushnij, aki a következőkben indokolta meg nekünk, hogy miért szakitott egyelőre a „Kék madár"-ral.

— Ha egy iró hosszu évekig novellákat és rövid történeteket ir, akkor is él benne a vágy, hogy egyszer valami nagyszabásu müvel léphessen a közönség elé. Ez volt az én vágyam is és ezért lépek fel most szindarabban.

— Amikor legközelebb Budapestre jövök, talán ujra zenés vigjátékban lépek fel, talán valamelyik Shakespeare-drámában. Annyi azonban bizonyos, hogyha a pestiek annyira szeretnek engem, mint én őket, akkor még legalább husz évig biztositva van számomra a siker.

A 26 éve fennálló
BODNÁR cég az összes RÁDIÓ -tipusokat díjtalanul bemutatja és árjegyzéket küld
RÉSZLET. ~ CSERE.
VI. Vilmos császár-ut 60.

nyaralni mentek. Mártának pedig semmi dolga nem volt. Édesanyja kisasszonynak nevelte, akiből nagy dáma lesz.

— Száz pengő és semmi dolog. A két lány bebarangolta a várost, majd megálltak és csodálkoztak. Semmi összefüggésük a világgal. Felelőtlenek és nem tudnak mihez fogni. A többi mind készült valamire. Ők végére értek akaratuknak. Az egyiknek nem sikerült a vászon, a másiknak a papiros. A pajtások elszéledtek és mindnek volt célja, terve, mely még nem hiusult meg. Ők befejezték. Ellenben van száz pengőjük. Ó, az nagyon sok pénz és olyan fiatalok! Valami jó kell, élvezni a pénzt és a fiatal szabadságot. És bekerültek a szálloda csarnokába.

Biz ez különös hely. Uri hely. Rézpitykés frakkban a pincérek, aranyzsinóros sapka a portások fején. Kerek kis asztalok, öblös, nagy karosszékekkel, kis pamlagokkal. Nagyon kevés ember fordul meg, de mind boldogok. A szórakozó idegenek, akik nagy lepedős ujságokat olvasva, várnak egymásra. Háziszolgák kék zubbonyban nevetnek. Fehérköpenyes bárleányok olyan vidámak. Az ujságos pult mögött fiatal asszony — mindig könyököl valaki előtte és évődnek egymással. Kopasz uriemberek félhangosan a legkülönbözőbb nyelveken beszélnek, melyből csak egyes szavak érthetők meg —, pengő, lei, dollár... És ők is itt vannak. És a pincérek előttük is ugyanolyan tisztelettel állnak, mint a többiek előtt. — Igen, itt ők is valakik. Legalább a többieknek. De magukban tudják, hogy senkik.

— Te — sugja Margó —, valahol olvastam egy emberről, aki kis tutajon ül egy óriási fekete tó közepén. Nem emlékszem, mi lett belőle.

— Magunkról sem tudjuk, — sugja Márta.

— Én is erre gondoltam.

És nyulnak a cseresznyepálinkához. Azért cseresznyepálinka, mert más pálinkanevet nem ismertek. De jó, édes és erős, az ember kellemesen elbódul és ujból megkivánja.

Ülnek a tutajon és usznak a végtelen fekete tavon. Olyan jó. A pincérek már ismerik őket. Nyár van, takaros kis ruhájuk egészen uri. Negyedik nap ők is annyira ismernek mindent és nem látnak semmit. Ahogy sajátmagukat sem észlelik. Egymást sem.

Ötödik nap azt mondja Margó:

— Az éjszaka verset csináltam.

— Mondd el.

— Már elfelejtettem. Olyan szép volt. Csak a cimét tudom: Vanni.

— Mi ez?

— Lenni. De Vanni sokkal kifejezőbb. Nem érzed kettő között a különbséget?

Márta vállat vont.

— Nem.

Margó elgondolkodik.

— Most már én sem. Éjszaka olyan világos volt.

— Vanni, lenni, — csak azt tudom, egyik sem jelenti azt, hogy élni.

— Mintha érteném.

Ezuttal megrendelték a negyedik poharat.

Hatodik nap Margó csodálkozva mondta:

— Nini, csak három tizpengősünk van. Holott volt tiz.

— Igazán? — csodálkozik Márta.

— S aztán lesz nap, mikor egy sem lesz. Nem különös?

— És nem járhatunk ide.

— Ez is különös. Amikor van, a pincér hozza a cseresznyést és cigarettázhatunk. Ha nincs, be sem eresztenek.

Soká csodálkoztak ezen, de azután sem értették.

— Ezért kell valamit csinálni.

— Igen.

Megint elgondolkodnak.

— Kenyereslány, — mondja Margó.

— Fehérvarrás, — mondja Márta.

Megborzongtak.

— Ehhez sem értünk. Az egészet nem értem. Érettségi előtt semmit sem kellett csinálni. Aztán kapunk egy bizonyitványt és állunk, mint az eltévedt gyerek az erdőben.

— Nem vagyunk életrevalók, — sugja Margó. — Nekünk örökké iskolába kellene járni.

— Vagy nem élni.

Margó sóhajt.

— Pedig olyan jó volna élni.

— De nem jó csak lenni.

— Vanni! Vanni nem jó.

Majd minden átmenet nélkül:

— A nagynénémtől elcsentem egy fiola altatót. Fel sincs bontva.

— Minek?

— Csak ugy.

— Te sem tudsz aludni, mint a nénéd?

— Dehogynem. Hanem elcsentem.

Hosszu, néma percek. A pincér zavart mosollyal elébük tartja a tálcát. Névjegy van rajta. Márta nézi.

— Ismeretlen.

A pincér alig láthatóan fejével oldalt int. Egy simára fésült fiatalember lovagolva ül a széken és furcsán hunyorogva, magára mutat. A két lány biborba borult arccal majdnem egyszerre kiáltja:

— Vigye vissza!

A pincér elégedetten meghajol és visszaviszi. Halljak a széklökés robaját, de nem néznek arra.

— Fizetünk.

A tiz pengőből alig marad kettő. A két lány egymásra néz.

— Utoljára voltunk itt, — mondja Márta.

— Hihetetlen, — mondja Margó. — Mit fogunk csinálni?

— Nem tudom. Versenyfuvást a cigarettából. Elfogynak holtversenyben.

— Tulajdonképpen, — kezdi Margó...

— Micsoda?

— Tulajdonképpen nekem már mindegy

A vasárnapi francia lapok első oldalukon nagy cikkekben foglalkoznak a kormányzó utazásával

Párizs, augusztus 23.

(A Reggel tudósítójának telefonjelentése.) A francia sajtó vasárnapi szenzációja: *Horthy Miklós kormányzó ausztriai útja és találkozása Hitler kancellárral, amiről az összes lapok kivétel és vártállásra való tekintet nélkül az első oldalon számolnak be.* Egyöntetű az a véleményük, hogy

a magyar államfő utazása nem magánjellegű, hanem nagyjelentőségű diplomáciai esemény

és hogy célja nem a közismerten szilárd osztrák—magyar barátság megerősítése, hanem ezen túlterjed, amit szerintük a berchtesgadeni látogatás látszik igazolni.

A Temps vezércikkben foglalkozik ezzel az eseménnyel, a cikk címe: «Horthy admirális Hitler kancellárnál«.

A mindenkori francia kormány külpolitikai szócsöve kifejti, hogy a berchtesgadeni találkozó éppen idejében figyelmeztet arra, hogy az a játszma, amely eldönti a háború és béke problémáját, éppen *Közép-Európában játszódik le és a játszma tétje a Duna medence maga.* Éppen ezért

a magyar kormányzó útját a Berlin és Róma által vezetett középeurópai diplomáciai fejlődés új jelentős állomásának kell tekinteni.

A *Le Temps* feltételezi, hogy a hivatalos kommünikékben megjelölteken kívül *esetleg más személyek is elkísérték útjára a magyar államfőt.*

Részt vett szerinte a tárgyalásokban Von Papen nagykövet és Boris bolgár király is.

A *Le Temps* vezércikke kifejti, hogy e tárgyalások mögött végeredményben *a németek és olaszok között megosztott dunavölgyi hegemónia* terve húzódik meg. *Sokat beszélnek mostanában* — írja a lap — *egy német - olasz - magyar - osztrák - lengyel blokkról, amelynek megteremtését Berlin könnyen összefüggésbe hozhatja a maga szovjetellenes terveivel. Erre a célra pedig nagyon jól felhasználhatja Magyarországot, amely átélte már Kun Béla bolsevista uralmának borzalmait.*

Nagyjelentőségű diplomáciai eseménynek állítja be a kormányzó utazását

a *La Republique* a kormányon levő radikális párt szélső jobbszárnyának lapja is. *Horthy* kormányzó — írja a lap — tizenhat év óta nem hagyta el országát. *Kizárt dolog, hogy a Habsburg-kérdés képezte volna a kormányzó és Schuschnigg kancellár beszélgetésének tárgyát, inkább azt kell feltételeznünk, hogy az olasz-német közeledés által adott lehetőségekről volt szó, miután Magyarországot a két nagyhatalomhoz egyformán szoros szálak fűzik.*

Az *Excelsior* szerint a magyar diplomácia úgy véli, hogy a német-osztrák kibékülés *jó alkalom a dunai kérdés elintézésére.* Ennek az elintézésnek Bécs és Budapest lennének a mozgatói. Egy másik lehetőségről is ír az *Excelsior* és ez:

a központi hatalmak blokkja, amelynek szerinte igen sok híve van úgy Bécsben, mint Budapesten.

A délben megjelenő *Paris Midi* az első oldal első hasábján közöl cikket a kormányzó útjáról. A cikk címe: *»A titokzatos berchtesgadeni összejövetel.«* A lap értesülése szerint

a tárgyalásokba okvetlenül belekapcsolódik Mussolini is.

A Paris Midi berlini telefonjelentése szerint *rövidesen német-magyar deklaráció követi az osztrák-német ll gyezést.* A lap nem tartja kizártnak, hogy

a német diplomácia a háború előtti hármas szövetség helyén egy új négyes szövetség kialakulását szorgalmazza.

A szélső jobboldali *Le Jour* első oldala számol be a kormányzó utazásáról és megemlíti, hogy *hírei szerint a jelenleg Bécsben tartózkodó Bethlen István gróf is bekapcsolódott a tárgyalásokba.* A királypárti *Action Francaise* szerint a kormányzó útja új korszakot nyit az osztrák-magyar-olasz-német viszonylatban és a magyar kormányzó Hitlerrel főleg a szovjetkérdésről beszélgetett. A középpárti *Quotidienne*

Bulgária bekapcsolódásával egy öthatalmi szövetség kialakulását várja.

Az egyébként jobboldali, de a külpolitikában Blumékat alátámasztó *L'Ordre* szerint nemcsak

Boris bolgár király, hanem von Papen bécsi német nagykövet is résztvett a berchesgadeni tanácskozásokon

és megbízható forrásokra (!!) támaszkodva azt írja, hogy Horthy kormányzó rövidesen a Karinthiában tartandó osztrák hadgyakorlatok alkalmával *találkozni fog Mussolinivel is.*

Ezeknél a fantasztikus kombinációknál, amelyeknek nyilvánvalóan semmi alapja sincs,

sokkal óvatosabb a *Matin*, amely szintén beszámol a berchtesgadeni tanácskozásokról és *feltűnő formában figyelmezteti a francia közönséget, hogy*

elhamarkodott következtetéseket ne fűzzön a magyar államfő utazásához.

Gonda Jenő

Vasárnap leleplezték Bandholtz tábornoknak, a Nemzeti Múzeum amerikai hősének szobrát a Szabadság téren

(A Reggel tudósítójától.) Ünnepélyes öltözött vasárnap délelőtt a Szabadság tér. Díszruhás rendőrök, fehér lovakon, mint ércbeöntött szobrok álltak sorfalat a téren, nehéz selyemzászlókat lengetett a szél és ünnepi ruhába öltözött közönség gyülekezett. Az országzászló közelében, a Kiss Ernő utca torkolatával szemben kék-csillagos fehér lepellel leborítottan *vár a leleplezésre*

Harry Hill Bandholtznak, a hős amerikai tábornoknak szobra.

A szobor mögött *koszorúk sorakoznak*, a kormány, a főváros, a társadalmi egyesületek, frontharcosok mellett ott látjuk az amerikai követség koszorúját. Egymásután érkeznek a közéleti előkelőségek: *Hóman Bálint, aki nemcsak mint kultuszminiszter jelenik meg az ünnepélyen, hanem*

mint a Nemzeti Múzeum képviselője,

azé a Nemzeti Múzeumé, amely oly sokat köszönhet az amerikai tábornok hősiességének; ott látjuk *Lázár* Andor igazságügyminisztert, *Steward* amerikai főkonzult, *Radvánszky* Albert bárót, a felsőház, *Kornis* Gyulát a képviselőház alelnökét, *Szendy* Károly polgármestert, *Perényi* Zsigmond báró koronaőrt, *Jekelfalussy* Zoltán volt fiumei kormányzót. Pontosan 11 órakor *tárogatók harsannak fel: vitéz Shvoy István gyalogsági tábornok, a honvédség főparancsnoka érkezik a kormányzó képviseletében.* A Himnusz hangjai fogadják *Shvoy* tábornokot, majd *Perényi* Zsigmond báró lép a szónoki emelvényre és *engedélyt kér a kormányzó képviselőjétől a szobor leleplezésére. Shvoy* tábornok *int* s a következő percben

lehull a szoborról a lepel és a közönség előtt áll Bandholtz tábornok szikár, katonás ércalakja.

Nagyon szép a szobor, nemes művészi munka: Ligeti Miklós alkotása.

— Az 1919 es idők emlékének rettentő keserűségét is enyhíteni tudja Bandholtz tábornoknak, a nagy amerikai katonának emléke, — kezdte ünnepi beszédét *Perényi* Zsigmond báró. A magyar történelemnek talán legválságosabb korszakát éltük, mikor idejött hozzánk *Harry Hill Bandholtz*, aki valóságos bajnoka volt az igazságnak és nemes barátja Magyarországnak. *Amíg élt a nagy tábornok, nem róhattuk le iránta hálánkat*, mert az ő

puritán szelleme visszautasított minden hálálkodást

és többször is kijelentette, hogy *nem illeti köszönet, ő csak a kötelességét teljesítette.* Csak most, halála után örökíthetjük meg méltóképpen ennek a nagy férfiunak emlékét, akinek oly sokat köszönhetünk, *aki megmentette a pusztulástól Nemzeti Múzeumunk kincseit.*

Szendy polgármester emelkedett szólásra, hogy a főváros nevében átvegye az új szoborművet.

— Ez a szobor példázza számunkra, — mondotta a polgármester —, *hogy milyennek kell lennünk: bátraknak és igazaknak!*

Ezután a koszorúkat helyezték el a szoborra. *Elsőnek a kormányzó hatalmas, nemzetiszínű szalagos koszorúját tette a szobor talapzatára Shvoy tábornok,* azután *Steward* amerikai főkonzul tette le az amerikai követség csillagos szalaggal díszített koszorúját.

— Nagy megtiszteltetésnek érzem, — kezdte beszédét az amerikai főkonzul — *hogy honfitá sam szobo alakja előtt helyezhetem el itt Budapesten az amerikai nemzet koszorúját!*

Lázár Andor a magyar kormány koszorúját tette le. Szalagján ez a felírás állott: *»A kormány köszönete, tisztelete és hálás kegyelete jeléül.«* *Radvánszky* báró a felsőház, *Kornis* Gyula a képviselőház, *Guilleaume* Árpád altábornagy a honvédség, *Szendy* polgármester pedig a fővárosi koszorúját tette le a talapzatra. *Hóman* kultuszminiszter a Nemzeti Múzeum koszorújával hódolt *Bandholtz* tábornok szobra előtt. A múzeum koszorúján ez a fölírás:

»Örök hálával jótevőjének — a Magyar Nemzeti Múzeum.«

Halkszavú, könnyes szemű kis amerikai diákfiú mondott most néhány meghatott szót és a »második generációhoz« tartozó amerikai magyarok koszorúját helyezte el. Számos koszorút tettek még le: *az összes társadalmi egyesületek elküldték a maguk hódolatát a nagy amerikai katona szobrához.*

A magyar csapat legyőzte a németeket a müncheni sakkolimpiászon

München, aug. 23.

(A Reggel tudósítójának telefonjelentése.) A sakkolimpiászon a magyar együttes *elkeseredett küzdelem után 4½—3½ arányban győzött a német csapat ellen, amelynek ez volt első veresége.*

A többi eredmény a következő: Svájc—Románia 1½—1½. Lengyelország—Olaszország 5:0. Lettország—Finnország 4½:2½. Izland—Brazilia 2½—2½. Litvánia—Esztország 2:1, Dánia—Norvégia 1½—1½. Ausztria—Bulgária 4:0. Hollandia—Svédország 1½—4½, Franciaország—Jugoszlávia 1:5. Csehország szabadnapos volt.

KINCS
beretvapenge mindenütt kapható
3 db 10 filler
ELYSIUM gyártmány

E hét végéig folytatjuk
pályázatunkon díjnyertes
magyaros ruhák, valamint iskola- és intézeti ruhák
bemutatását
Bemutató naponta d. e. 11—12-ig és d. u. 4—5-ig az V-ik emeleten
8 női és 6 gyermek-manekénnel
MAGYAR DIVATCSARNOK
Rákóczi-út 72—74

HIREK

KÉT KIS VERS

irta: Apor Elemér

LEVÉL A FÁN

I.

Egy levél lóg még a fán
húnyt szemmel, fakón,
csak lehellet tartja tán.
Erein őszi víz szivárog.
Már nem él.
A hegyekből a szél elindult
és mindjárt ideér.

MEGÉRTEM

II.

Hervadtam fákkal,
hulltam levelekkel,
megértem.

És most, ha mondják: élet
vagy azt, hogy halál,
megértem.

— Szeles, hűvösebb, zivataros idő! A Meteorológiai Intézet jelenti augusztus 23-án délben: A nyugateurópai hűvös, borult időjárás hazánkra is átterjedt, de a hideg légréteg egyelőre még csekély vastagságú, azért *a szél* (a Dunántúl egyes vidékeit nem számítva) *még ma délelőtt is csak mérsékelt erősségű volt. Igen sok helyen volt záporeső és több helyen zivatar.* Nagyobb esőmennyiség hullott már ma reggelig is Sopronban (10 mm) és a somogymegyei Szakcson (13 mm). Budapesten vasárnap délben a hőmérséklet 21 fok, a tengerszíntre átszámított légnyomás 763 mm: mérsékelten emelkedő irányzatú. A Balaton vízének hőfoka Balatonfüreden 23, Balatonkenesén 22, Balatonbogláron 22, Siófokon 22 Celsius fok. Várható időjárás a következő 24 órára: *Élénkebb nyugati-északnyugati szél. Több helyen zápor, egyes helyeken zivatar. A hőmérséklet keleten is csökken.*

— T. előfizetőink figyelmébe! A mai napon postai befizetőlapot mellékeltünk azon előfizetőink lappéldányaihoz, akiknek az előfizetése augusztus 15-én lejárt. Kérjük t. előfizetőinket, hogy a megújítást kellő időben küldjék be, nehogy a lap küldése fennakadást szenvedjen. A Reggel előfizetési ára: egész évre 5 P, félévre 2.50 P.

A REGGEL kiadóhivatala.

— Maguknak követelik a fuvarosok a tehertaxi-jogokat! Vasárnap délelőtt tartotta harmincadik évi jubiláris közgyülését a *Budapesti Kisfuvarosok Ipartársulata* a Vasúti és Hajózási Clubban. *Kaltenecker* Ferenc elnöki megnyitójában ismertette az egyesület történetét, majd *Dorman* Ede főtitkár mondott beszédet. Kifejtette, hogy *a kisfuvarosokat a hatóságok elnyomják, a város szélére akarják kitenni őket, mintha közveszélyes volna nyilvános tevékenységük.* A lovas teherkocsikat Budapest területén *taxiórákkal ellátott kistípusú teherautókkal kívánja a főváros felcserélteni*, ez ellen a fuvarosoknak nincs is kifogásuk, de *követelik, hogy a tehertaxijogokat adják a fuvarosoknak! Schön* Márton mérnök a MÁV »Maház« szerződését — *a háztólházig való teherfuvarozást — támadta és* követelte, hogy a szerződést teljes terjedelmében *közöljék a nyilvánossággal.* A tisztújítás során *Kaltenecker* Ferencet ismét elnökké, *Dorman* Edét pedig főtitkárrá választották, majd kimondották, hogy az ipartársulat *országossá alakul* és ezt a változást nevében is fel fogja tüntetni.

— Házasság. Tószeghy Emil és neje sz. Ebhardt Mária fia, Vilmos és néhai Thain József és neje sz. Backer Lili leánya, Erzsébet Bessie házasságot kötöttek.

— Feltámadt a teljesen újszerűen, modernül berendezett Philadelphia-kávéház, amely Ehrhard Ernő építő iparművész tervei szerint csütörtökön nyílt meg újból a Krisztina téren, Szabó kávésnak, az ipartestület alelnökének vezetése alatt.

Csillárt Meteor csillárgyár üzleteiben vásároljon! 12 üzlet. Központ: Podmaniczky utca 27

Értékes szőnyegek és függönyök tisztítója Kulcsár és Huppert
Oszig dijmentesen megőrizzük! Teleton 1-126-43

A SPANYOL POLGÁRHÁBORÚ HELYZETJELENTÉSEI:

A KORMANYCSAPATOK JELENTIK:
— „GYOZTÜNK!"

(Fordits!)

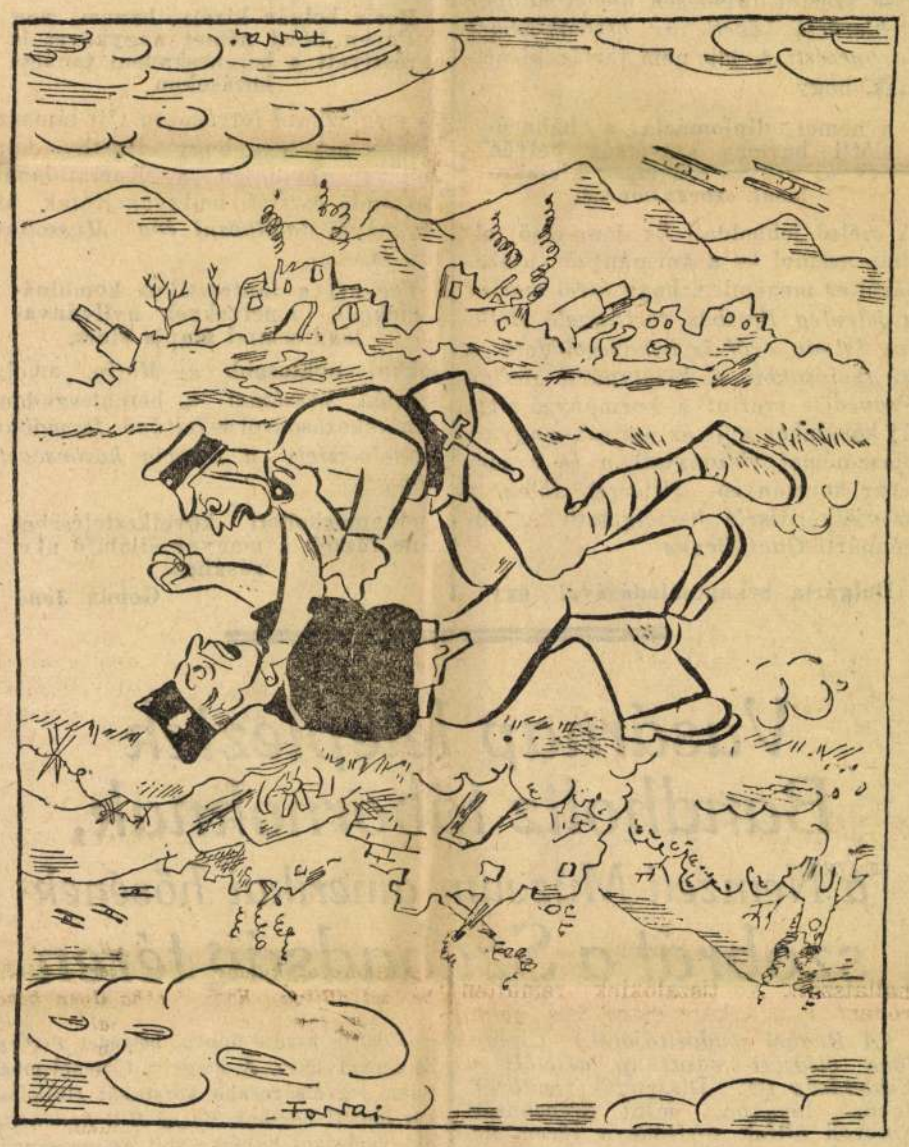

(Forrai Zoltán rajza A Reggel számára)

(Fordits!)
— „GYŐZTÜNK!"
A FELKELŐK JELENTIK:

— Letartóztattak két furfangos áruházi tolvajnőt. Nagy riadalmat és feltűnést keltett a Gólya Áruházban, hogy *két elegánsan öltözött nőt* visznek be az igazgatói irodába. A két nő hangosan kiáltozott, zokogva tiltakozott a »*molesztálás ellen*«. Az igazgatói szobában az *áruház női alkalmazottai megmotozták őket és egész csomó női fehérneműt, selyemblúzt, harisnyát és egyéb apróra gyűrhető, könnyen elrejthető holmit találtak ruhájuk alatt.* Igazoltatásukkor kiderült, hogy a két nő: *Mohácsi* Júlia és *Rácz* Lászlóné, *már hónapok óta járják a nagyobb forgalmú üzleteket.* Bevásárlás ürügyével egész tornyokat halmoztatnak fel maguk előtt a pultra és amíg az egyik alkuszik és válogat, *a másik elrejt egy-egy darabot.* Hogy feltűnést ne keltsenek, itt-ott még vásároltak is apróbb holmikat. Mind a kettőt *letartóztatták.*

— Orvosi hírek. Dr. *Friedrich* László főorvos rendelését gyomor, bél, emésztőszervi betegek részére megkezdte. V., Vilmos császár út 72. 4—6-ig. T.: 1-231-68. — Dr. *Haller* Tibor kozmetikusorvos, bőrgyógyász szabadságáról megérkezett. IV., Apponyi tér 4. T.: 1-850-90. — Dr. *Érczy* v. r. főorvos ismét rendel plasztikai sebészeti betegeknek. V., Berlini tér 6.

— Zongorát csakis legszolidabbnak elismert cégnél vásároljon. Ilyen a Keresztély zongoraterme, Vilmos császár út 66.

TEMPO borítóanyagot ma a legjobb! Nagybani eladása: Budapest, IV. Kertész utca 42.

— Kilenc vasárnapi öngyilkosság. *Rostovics* Viktor irodaaltiszt felesége Peterdy utca 29. alatti lakásán felvágta ereit. — *Hula* Rózsi szobaláuy Attila utca 8. alatti szolgálati helyén gázzal megmérgezte magát. — *Bayer* József kifutófiú, aki a József körút 41. alatt lakik, szerelmesének lakásán, Hajdu utca 14. számú házban heresóval megmérgezte magát. Tettének oka: szerelmi bánat. — *Buza* Margit gyári munkásnő Sörgyár utca 42. alatt ismeretlen mérget vett be. — *Rosenberg* Aranka háztartásbeli Magdolna utca 26. alatt megmérgezte magát. — *Kaszás* Júlia varrónő Várhegyi utca 4. szám alatti lakásán ismeretlen méreggel megmérgezte magát. — *Fekete* Antalné gyári munkásnő Knoll Jenő utca 2. alatt leugrott az emeletről. — *Fekete* Ilona varrónő Visegrádi utca 103. alatt *lumináltal* mérgezte meg magát. — *Mind a kilenc öngyilkost súlyos állapotban a Rókus-kórházba szállították.*

— »Ceglédi Napok« lesznek augusztus 30-tól szeptember 6-ig. Mezőgazdasági, termény-, szőlő-, bor-, gyümölcs-, kézimunka-, virágkiállítással és versenyekkel. A »Ceglédi Napok« tiszta jövedelmét *az inségesek segélyezésére fordítják.*

Délelőtt: subalpin strandfürdő
Este: vacsora a teraszon!
Svábhegyi Szanatórium

— A szolnoki panamák dalnoka bocsánatot kért. *Szolnokról jelenti A Reggel tudósítója telefonon:* A szolnoki törvényszék Kovács tanácsa nagy érdeklődés mellett tárgyalta azt a sajtópert, amelyet *Csighy Sándor nyugalmazott iskolaigazgató indított Szabó Barna hírlapíró ellen. Szabó* körülbelül félévvel ezelőtt *gyalázkodó hangú röpiratot írt mindazok ellen, akik résztvettek a szolnoki panamabotrány leleplezésében* és többek között *éles hangon, személyében és becsületében is megtámadta Csighy igazgatót.* A szombati tárgyaláson *Szabó* ügyvédje hosszú mentegetőző bocsánatkérést olvasott fel, amelyben *megköveti Csighy Sándort és elismeri, hogy vádjai alaptalanok voltak. Csighy a bocsánatkérést elégtételül elfogadta,* így az ügy befejeződött.

— A vasárnap rendőri krónikája. *Reisz* János Maglódi út 14. szám alatti vegyeskereskedéséből az éjjel a rendőr világosságot vett észre. Odasietett és *éppen az ajtóban sikerült elfognia a betörőt.* Az őrszobára vitte, ahol *ötszáz pengő készpénzt* és egy hétszáz pengő értékű arany fogsort találtak nála. Kiderült, hogy a betörő *Horváth* Gusztáv, *az üzlet régi alkalmazottja.* Letartóztatták. — A Bajza utca és Vilma királyné út sarkán a *BT 535.* számú motorkerékpár, amelyen *Saly* József és *Fürst* Gyula cukrászsegédek ültek, összeütközött a *BI 156.* számú szürketaxival. A hátsó ülésen ülő *Fürst* Gyula *nagy ívben az úttestre repült* és súlyos töréseket és zúzódásokat szenvedett. A Rókus kórházba szállították. — *Oros* Tibor kereskedő Cserhát utca 17. alatti lakásán *ciánozták* az egyik szobát. Oros egész nap a szomszéd szobában tartózkodott. Amikor délután lement az uccára, néhány lépés után *összeesett.* A mentőorvos megállapította, hogy *cianmérgezést szenvedett.* — *Justus* Elemér ügynök a Teleki téren több öltözet ruhát akart eladni. A detektívek megkérdezték, hol vette. Erre Justus megszeppent, gyanussá vált. Ujabb kérdéseket intéztek hozzá, mire bevallotta, hogy *őt szabóhoz surrant be* és ott emelte el a ruhákat. *Letartóztatták.* — *Király* Zsófia 70 éves gyári munkásnőt a Mester utca és a Ferenc körút sarkán az új »*BSzKRt-halálkanyarnál*« elütötte egy 6-os villamos. Mire a Szent István kórházba szállították, *meghalt.* — *Jakubovics* Adolf Akácfa utca 27. alatti lakásából az este egy *batyús ember* surrant ki. A lépcsőházban észrevették, lekiáltottak a házmesternek, aki *azonnal bezárta a kaput.* Izgalmas hajsza kezdődött most. A betörő ide-oda szaladgált az első és a hátsó lépcső között a folyosókon, végül felmászott a padlásra, itt azután elfogták. Kiderült, hogy a rendőrség régi ismerőse. *Kestyál* József 44 éves napszámos. Négy nappal ezelőtt feltételesen szabadonbocsátották a sopron-kőhidai fegyházból, ahol hatéves büntetését töltötte. *Kestyál* a feltételes szabadságot *ismét betörésre használta fel. Letartóztatták.*

Kedvezményes színház-, mozi-, kabaré- és fürdőjegyet kapnak az őszi vásár látogatói

(A Reggel tudósítójától.) Vasárnapig *háromszáz vidéki képviselet* jelentette a *Lakberendezési Vásár és Rádiókiállítás* rendezőségének, hogy *milyen óriási érdeklődéssel* várja a megnyitást a magyar vidék. Az Őszi Vásár *33 százalékos utazási kedvezményét több mint tizezren fogják használni.* A vásár külön »kedvezményfüzetet« állított össze, amelyet minden utazási kedvezménnyel érkező vendég *díjtalanul* vehet át az Iparcsarnok főkapujánál, ugyanott, *ahol lebélyegezteti az igazolványát.* A kedvezményfüzet szelvényei *részben díjtalan, részben olcsóbb jegyekkel* teszi lehetővé Budapest látványosságainak, a színházaknak, moziknak, kabaréknak látogatását, de arra is jogot ad, hogy a vendégek *olcsóbb áron használhassák Budapest világszerte híres gyógyfürdőit.*

Az Őszi Vásár kedvezményei és »kedvezményfüzete« *augusztus 28-tól szeptember 20-ig érvényesek.*

— Művészi síremlékek Eichbaum-nál, V., Rudolf tér 3.

Értesítés!

Győri Gyula temetése hétfőn délután 4 órakor a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Ligeti Miklós

Ligeti Miklós szoborkiállítása. Írta bej. Ország-Világ, ápr. 13.

1913

SZOBRÁSZAT

Ligeti Miklós. Írta Veress Tibor Független Magyarország, ápr. 3.

Ligeti Miklós. Írta Jean Preux. A Hét, ápr. 6.

[1913

1913

(Művészet 1913, 239.l.)

Orosz szurony IX. 80.

Ligeti Miklós

Siremlék a Kerepesi

temetőben

Repr.

Ibl utolsó

...etalföldi festő.

...szárádból.

...képe.

...ató és
...atra fordul~~...~~. Rövid hajá fekete;
..., bajusza és szakálla barnásfőke; szeme kék.
...érja kerek és fekete hatátjat ~~...~~ be-
... Felirata fölül jobbra:
„ÆTATIS 34
1590."

méretei. 66: 54 cm.
Nemzeti Muzeumból.

Ás. Kép. 170

G. van der Nast L. hz 1854: V. 17

Ligeti Miklós

Siremlék
repr.

Uj Idők. 1928
II. 547 l.

Testvérek
repr
n.o. 669. l.

833. Neń

A XVIII. sz

Zerge

Az elősért

vad, melyn

tai mereve

hajtottak. A

Fa,

Pyr

77

Ligeti Miklós

Az első világháborúi hős tüzérei emlékoszlopának pályázatán első díjat és kivitellel való megbízást kapott.

Az Est 1933. okt. 8. (A tüzér-emlékmű pályázatot L. nyerte meg.)

15125/1939. szám.

III.

A Müemlékek Orsz.Bizottsága tek.

Elnökségének

B u d a p e s t .

Folyó évi február hó 11.-én 111 szám alatt kelt felterjesztésére, tudomás és megfelelő további eljárás végett másolatban megküldöm azzal,hogy az összeg elszámolás kötelezettsége mellett utaltatott ki.

Az elszámolás 1939. évi junius

Ligeti Miklós

a tüzérmúlt
Eje repr.

Magyarország

1933. okt. 8.

ad 129/1939.

Nagytekin

II Bátorkodom jelen
hérvári bazilika a
kapcsolatos építkeze
halatokra még 10.00
mükség.

~~Kérem, hogy~~ Ez ösz
~~kiszközölni mélt~~

Budapest 1939

MDK

Ligeti Miklós

A magyar tüzérség emléke, repr.

A képzőművészeti év eseményei. Pesti Hirlap 1935. évi nagy naptára. 169.l.

MDK

MDK

Ligeti Miklós

A magyar tüzérség emléke, repr. /Munkája a tervpályázaton I. dijat és állami kisaranyérmet nyert/.

A képzőművészeti év eseményei. Pesti Hirlap 1935. évi nagy naptára.

MD K

Ligeti Miklós, szobrászm.

A magyar tüzérség emléke. Kép.

A tervpályázaton az első díjat kapta és a kivitteli megbízást. Ligeti munkásságával állami kis aranyérmet nyert.

A Képzőművészeti év eseményei.
A Pesti Hirlap 1935.évi nagy naptára.

M.D.K.

Lipeti Miklós, szobrász

nyert megbízást a Temesvár jótékony adakozójának Sailer Antal szobrának két méteres életnagyságu szobrának elkészitésére.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.
jan. 4. sz. 7. old.

M.D.K.

Lipcki Miklós, szobrász

művét 1000 K-ért megvásárolták a debreceni Kossuth-szobor pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.

jan. 16. sz. 13. old.

MDK

Ligeti Miklós szobrász

1000 kor. jutalom

A debreceni Kossuth-szobor pályázat.
Vállalk. Közl. 1909. jul. 21. 4.l.

MNK

Ligeti Miklós, szobrász.

Harry Hill Bandholtz. Bronz.

OMKT.-műcsarnok. IV.országos Képzőműv.kiáll. Bp.1937
ápr.29.-jun.2o. Kat. 61

MDK

Ligeti Miklós

Harry Hil. Bandholtz. Repr.

Nemzeti képzőm. kiáll. tárgym. 1937.

MDK

Ligeti Miklós

Harry Hil. Bandholz, repr.

Nemzeti képzőm. kiáll. 1937 tárgym.

Ligeti Miklós MDK

Harry Hil. Bandholtz, repr.

Műcsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

Ídegen Miklós

Harry Hill. Bandholtz, repr.

Ligeti Miklós MDK

Harry Hill Bandholtz, bronz

Mücsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

MDK

Ligeti Miklós

/Vigil./: Megjegyzések a Madách-szobor pályázathoz. Magyarság 1938. okt. 27. 11.l.

MDK

Ligeti Miklós

Kisfaludi Strobl Zs. kapott megbizást a Madách-szobor kivitelezésére. Magyarság 1938. okt. 19.

MDK

Ligeti Miklós

Végleg elintéződött a Madách-szoborpályázat ügye.
Pesti Hirlap 1938. okt. 15. 15.1.

MDK

Ligeti Miklós

Kisfaludi-Strobl Zs. Madách szobrát állitják fel a Döbrentey-téren. Nemzeti Ujság 1938. okt. 19. 13.l.

MDK

Ligeti Miklós

Kisfaludi-Strobl Zsigmond készíti el a Madách-szobrot. Magyar Nemzet 1938. okt. 19. 13.l.

Ligeti Miklós

A Lechner Ödön szükebbkörű szoborpályázaton vett részt.

N.U.930.IV.10.

Ligeti Miklós

Tervével résztvett a Lechner-szoborpályázaton.

S.K.930.IV.11.

Ligeti Miklós

Tervével résztvett a Lechner-szoborpályázaton.

P.H.930.IV.11.

Ligeti

A Lechner-szoborpályázaton tervét a zsüri dijra méltónak találta.

E.K.930.IV.11.

Ligeti Miklós

A műszaki emlékmű-pályázatra beküldött tervét megvette a bérálló bizottság.

M. 1933. XII. 12.

MDK

Ligeti Miklós

tervét 7oo pengőért megvették

Eldőlt a müszaki emléknü-pályázat. Pesti Napló 1933. dec. 12.

M.D.K.

Lipcsi Miklós, szobrász

művét 700 pengőért megvásárolták a műszaki Emlékműre kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp.1933. LIV. évf.
dec. 14. sz. 5. old.

Ligeti Miklós

A Lechner Ödön szükebbkörű szoborpályázatára meghivták.

P.H.930.IV.16.

MDK

Ligeti Miklós, Bálint és Jámbor

A Vörösmarty-szobor pályázaton pályamunkájukkal az 1000 koronás IV. dijat nyerték. Repr.

Müvészet 1903. 217.l.

Ligeti Miklós, szobrász M.D.K.

Bálint és Jámbor építészekkel közös tervét a Vörösmarty-szobor pályázaton az öt legjobb közé sorolta a tsúri s azok szerzőit újabb pályázatra szólította fel.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1902. XXIII. évf.
ort. 8. sz. 3. old.

Ligeti Miklós, szobrász M.D.K.

Bálint és Fámbor építészekkel közös tervét harmadik helyen emliti a cikkiró, a Vörös martyszobor pályázatról irt első beszámolójában.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII. évf.

Sept. 24. sz. 3. old.

MDK

Ligeti Miklós, szobrászm.

a bizottság egyik tervet sem fogadván el, a beérkezett pályaműveket 3 kategoriába osztotta be.
Az I. kategoriába jutott.

Az I.kat.-ba jutottak között ujabb pályázatot hirdet a bizottság, minthogy kétharmad szavazatot egyik pályázó sem ért el.

Irodalom és Müvészet.- A Vörösmarty -szobor.
Vas. Ujs. 1902. 49.évf. 41.sz. 675.l.

Ligeti Miklós

MDK

Vörösmarty Mihály, bronz

Műcsarnok 1942 Őszi tárlat

Ligeti Miklós
szobrász

Rudolf trónörökös szobra.

Budapest und Umgebung. Budapest. 40 l.

MDk

Ligeti Miklós, szobrász

A vadászó Rudolf trónörökösét
ábrázoló szobra múzeumba kerül.

(-ts): Szobor-múzeum nyílik 2.l

ESTI HIRLAP, Bp. 1960. aug. 7.

Ligeti Miklós

XXIII.

Ernst Muzeum aukciói

1314. RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS SZOBRA VADÁSZRUHÁBAN, öntött bronz, a városligeti szobormű kis mintája *Ligeti Miklóstól.* — Thronfolger Rudolf, Bronzeguss. Magyar, modern.

y hajlott lábbal, Boulle-berakással. — Spieltisch,

rkorb aus Kirschholz. Empire stilusban.

erakásokkal, két ágy, két éjjeli szekrény, két
ikörrel. — Schlafzimmereinrichtung. Biedermejer.

vei Betten. Biedermejer.

— Vitrin aus Nussholz. Biedermejer.

MDK

Ligeti Miklós

Rudolf trónörökös szobra, repr.

Ujabb magyar szobrok. Vasárnapi Ujság 1905. szept. 10. 585.l.

MDK

Ligeti Miklós

Rudolf trónörökös szobrának pályamüve, repr.

Vasárnapi Ujság 1904. 52. sz. 900.l.

M.D.K.

Ligeti Miklós

"Rudolf trónörökös" c. szobrát bemutatja a lap, mely pályamüként készült Hikisch müépitész közremüködésével.
Két repr.

Magyar Salon, Bp. 1905. febr. 41. kötet
452-453. lap

M.D.K.

Ligeti Miklós

Rudolf trónörökös emlék-szobrát készitette az Uránia tudományos szinház részére. Hónapról-hónapra c. rovat hiradása.

Magyar Salon, Bp. 1905. szept. hó. 42. kötet. 1116. lap

M.D.K.

Liceli Miklós, szobrász

nyert megbízást a Csokonyai körsétben felállítandó Kossuth-szoborra.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

jun. 7. sz. 6. oldal

Visonta-Csokonga: Széchenyi szobor
Kossuth szobor
Ligeti Miklós 1906.

Művészet V. évf. 1906. 422. l.

Ligeti Miklós

Budapesten kívül felállított emlék-
művei: Kossuth Lajos és Széchenyi
István (Visonta-Cokonya), Erzsébet
királyné (Szeged), Kossonyi Frigyes
(Budakeszi).

Gádor E.: Budapest szobrai, Bu-
dapest, 1955. 40 l

MDK

Ligeti Miklós

Döntött a tengerészeti emlékmü bizottság.
Magyarország, 1936. dec. 5. 9.l.

Ligeti Miklós szobrász

Résztvett a tengerészeti emlékmű pályázaton

Magyarság 1936 dec. 5

MDK

Ligeti Miklós, szobrász,

3000 pengős jutalmat kapott.

Zala György és Urbán Antal nyerte meg a Tisza-szoborpályázatot. Pesti Hirlap. 1929.jun.15. 11.l.

MDK

Ligeti Miklós

A Tisza-szobrok. Az Est 1929. jun. 16. 5.1.

Ligeti Miklós MDK

Ybl Ervin: A Tisza-szobor pályámunkái
Budapesti Hirlap 1929. jun. 16.

MDK

Ligeti Miklós

Terve, a gróf Tisza Istvan emlékszobor pályázaton.

(gy.): A gróf Tisza Istvan emlékszobor pályázat.

Képzőművészet, 1929. 21.sz. 143.lap

Ligeti Miklós MDK

A debreceni 39-es gy.e.zászlótartója, bronz

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Ligeti Miklós szobrász

A „Hősi emlék pályatelen biállítás" elnökségének tagja

Magyarország 1927 VIII.14

Ligeti Miklós

Szerepelt a hősi emlékter
kiállításon a Műcsarnokban

Magyarság 1927 VIII. 19

Ligeti Miklós nobrásza

A Hősök Emlékét megörökítő Országos Szövetség elnöke, a hősi emlék pályaterv kiállítás rendezője

Magyarország 1927 VIII. 20.

MDK

Ligeti Miklós

Az első őrsi emlékmü pályatervkiállitás. Képzőművészet 1927. 3. sz. 9.l.

MDK

Ligeti Miklós

Hősi emlék, repr.

A Hősi emlék I. pályaterv-kiállitásán résztvevő müvészek. Képzőmüvészet 1927. 2. sz. 3.l. Repr. 4.l.

MDK

Ligeti Miklós, szobrászm.

Hősi emlék. Repr. 5.1.

Képzőművészet. 1927. 2.sz. 5.1.

MDK

Ligeti Miklós

A Hősök Emlékét Megörökitő Orsz. Szöv. közgyülése. Képzőművészet 1929. 17. sz. 53.l.

MDK

Ligeti Miklós szobrász

A Hősök Emlékét... Képzőművészet, 3.évf. 17.sz.
53. l.

M.D.K.

Ligeti Miklós, szobrász

Több pályaművet küldött be a hősi emlékmű kiállításra, melyet – Komor János ismertetése szerint – többnyire magas oszlopra állított alakok... a figurális részek szépsége mellett sajnálatosan kell látnunk a túlzottan novellisztikus ízű részeket... mint a Trianon feliratu kette törött táblát."

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII. évf.

jul. 24. sz. 3. old.

Ligeti

Szerepelt a „Hogy az tój és életrép"
c. kiállításon a Műcsarnokban

Esti Kurir, 1927 I. 14

Ligeti Miklós

Kiállít

NU. 1942. XI. 8.

özpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
pzőművészeti Élete"
amely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
tkozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

iadványai közül kapható
k 1954-55."
zpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

k 1956-58."

k a Müvészettörténeti Dokumentáció

M.D.K.

Ligeti Miklós, szobrász

Ő is bekapcsolódott a Zsolnay gyár munkájába. Megmintázta az ifjabb Zsolnay Miklóst. 272.o.

Nemváry Ferenc: Bánkó András művészetéről 269.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. évf. 1967

Ligeti Miklós

1906

14-én leplezték le Visonta-Csokonyán Kossuth Lajos és Széchenyi István szobrát. Mindkettőt Ligeti Miklós mintázta. Október

Művészet 1906. 422. l.

T. 1731.

yek közül az első főkőtőt virággal
testhez álló paletot és alpacca ru-
k kalapot tollal és szalagcsokorral,
jtókával és könyökujjakkal, otthon-
eből; a harmadik kalapot lelogó tol-
yedik pedig saul en barque-fekvő
ujjakkal visel. Az ötödik alak kis
l kert. Felirata:

IVATKÉP
lejts
számához
rly és Kuzmik divattárából.
vérek, Pesten 1864.

:32.3 cm.

Ligeti Miklós

Hobart

Szinyei Merse Pál

mellszobra

repr.-

Lázár Béla =

Paul Merse von

Szinyei

Leipzig é. n.

28. I. 11

»fotoplan«

modern fotoműterem

kassa, fő-utca 25, telefon 32-24

MŰVÉSZI PORTRÉK
ESKÜVŐI KÉPEK
TABLEAUK
ÉPÜLET FELVÉTELEK
FOTOMONTAGE
REKLÁM FOTOK
AMATEUR LABORATORIUM

1 felvétel a

6 db - 13 x 18

Ligeti Miklós

Szinyei Merse Pál
mellszobra
a Balló Ede alapit-
ványból vásárolt
mű.

Szépm. Muz.
Balló Ede emlék-kiáll.
Bp. 1938.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

MDK

Ligeti Miklós

A debreceni Kossuth-szobor pályázaton művét a zsűri 1000 koronával jutalmazta.

Művészet, 1909. 264.l.

MDK

Ligeti Miklós

Kisfaludi Strobl Zs. nyerte meg a Madách-szoborpályázatot. B. H. 1938. okt. 19. 9.1.

Felavatták a Tüzér-emlékművet Budán

»R. F., József ucca 74.«

A Farkasvölgyben felakasztotta magát dr. Ruzics Ferenc ügyvéd, a hirhedt Landau-gyilkosság egyik szereplője

(A Reggel tudósítójától.) Vasárnapra virradó éjszaka a rendőr az *Ördögorom-csárdánál, a Farkasvölgyben* jólöltözött, 50 év körüli

felakasztott férfira

bukkant. Levágta a kötélről, de már *halott volt.* Rendőri bizottság szállt ki és átkutatta az öngyilkos zsebeit. Sem pénztárcát, sem levelet, sem igazolványt nem találtak.

Az egyetlen nyom az ing R. F. monogramja volt.

Később a földön egy gyufaskatulyát találtak, amelyen kúsza írással ez állt:

József ucca 74.

Még az éjszaka detektívek mentek a József uccai házba és megmutatták a házmesternek a gyufaskatulyát. Az megállapította, hogy

a házban csak egy R. F. kezdőbetűs ember lakik: dr. Ruzics Ferenc ügyvéd,

a III. emelet 22. alatt. A detektívek felmentek Ruzicsék lakásába. Ruzicsné nyitott ajtót, kisírt szemmel. Elmondta, hogy *férje délben elment hazulról és fogalma sincs, hova.* A detektívek elvitték a Szvetenay uccai halottaskamrába, ahol *Ruzicsné az akasztott emberben felismerte férjét, azután ájultan esett össze.* Ruzics doktor neve nem volt ismeretlen a rendőrségen. Az utóbbi időben több kisebb-nagyobb csalási ügye volt, a huszas évek elején azonban egy nagy bűnügyben

a Landau-féle gyilkosságban szerepelt.

1920 tavaszán történt, hogy *Landau* Ábrahám dúsgazdag budapesti borkereskedő hajón Bécsbe akart utazni. A hajóállomáson három férfi: *Dobé* Nándor, *Sipos* Kamillo és egy *Danczinger* nevű felszólították, hogy kövesse őket. Bevitték a kelenföldi laktanyába,

megkinozták,

majd megjelent a fiatal dr. *Ruzics* Ferenc ügyvéd és bemutatott egy írást, amely szerint egy állítólagos Achselrad nevű embernek *Landau többmillióval tartozik.* Landaut kínzással kényszerítették, hogy a tartozást írásban elismerje, *meghagyja hozzátartozóinak, hogy az összeget fizessék ki.* Landaut többé élve nem látták, néhány nap mulva *vérbefagyva találták meg Tolna mellett az országúton.* A Landau-ügy óriási port vert fel, bíróság elé került és

Ruzicsot három és félévi fegyházra ítélték,

amit le is ült. Kiszabadulása után már nem tudott elhelyezkedni, az *utóbbi időben pedig a legszűkösebb viszonyok között élt.* Néhány héttel ezelőtt egy hamis gyüjtőíves bűnügyben állt a VIII. kerületi kapitányság rendőrbírája előtt. Ruzics *közéleti férfiak nevével visszaélve, Károly király sírjára küldendő koszorúra gyüjtött.*

Szerződtetett egy bárónőt, aki napi 20 pengő fejében, mint a koszorúbizottság elnöke szerepelt.

A detektívek házkutatást tartottak a józsefuccai lakásban és megállapították, hogy a koszorúgyüjtésből elég szépen befolyó pénzt Ruzicsék megtartották. Emiatt *száz pengő pénzbüntetésre és 15 napi elzárásra ítélték.* Ruzics erre a *nyomozásban eljáró detektívek és az ítélethozó rendőrtisztek ellen indított pereket.* Egyké hét óta különösen viselkedett, napokig szótlanul ült otthon székében, majd hirtelen elrohant. és *feljelentéseket szerkesztett ismerősei és barátai ellen.* Az uccán hangosan gesztikulálva, önmagával beszélgetve járt. *Teljesen elvesztette lába alól a talajt és valószínüleg ilyen állapotban követte el öngyilkosságát.* Két gyermek maradt utána.

ORION
rádiónál nincs elérhetetlen távolság. A Föld tulsó felén lévő adókat ép oly biztosan vehetjük vele, mint Pestet.
MINDEN ORION RÁDIÓKERESKEDŐNÉL KAPHATÓ

Pontos kiszolgálással — részletre is
MORVAI RÁDIÓ
Erzsébet körút 40. Tel.: 134-364.
Kérje díjtalanul képes árjegyzékünket!

Ágyúdörgés közben avatták fel a régi tüzérség budai emlékművét

(A Reggel tudósítójától.) A budai vár háta mögött, szemközt a Tabán smaragdzöld lankásával, zászlók színei lengedeztek a levegőben vasárnap. A tribünökön, amelyek a piros-fehér-zöld lepel alá rejtőző

tüzéremlékmű körül

épültek, a magyar közélet, a hivatalos világ előkelőségei gyülekeztek. Ott voltak a honvédség vezetői is, közöttük *Röder* gyalogsági tábornok, honvédelmi miniszter és *Sónyi* gyalogsági tábornok, főparancsnok. Délelőtt tizenegykor *felhangzott a díszjel, majd a Himnusz: a kormányzó érkezett a Vár felől,* fogadta a díszszázad tisztelgését, majd elfoglalta helyét a dísztribünön. *Bangha* Imre altábornagy, tüzérségi szemlélő ünnepi beszédben kért engedelmet a szoboravatásra.

— Vállaljuk, — mondotta — hogy nagy [illegible] és testvérfegyvereink harcában mindenkor ott leszünk.

Ez fogadalmunk és imánk

a szobor talapzatán, ebben segítsen bennünket hőseink példája és hazaszeretet, a hagyományos tüzérszellem és a mindenható Uristen.

A kormányzó most megadta az engedélyt a leleplezésre, mire *a nemzetiszínű lepel lehullott Ligeti Miklós nagyszerű alkotásáról, a csapatok »Imához!« tisztelegtek, majd Szendy polgármester mondott beszédet* és átvette az emlékművet a főváros gondozásába. Az első koszorút a kormányzó tette le az emlékmű talapzatára, mialatt *a Naphegyen fölállított üteg egymás után*

24 ágyúlövést adott, 24 magyar tüzérezred emlékezetére.

Sorra koszorúzták meg az emlékművet a törvényhozás, József főherceg, a kormány, a honvédség és a főváros nevében, azután *Bangha* altábornagy lépett ismét az emlékmű elé és vele együtt *24 egyszerű tüzér, akik 24 koszorút tettek le némán a kőlépcsőkre, az egykori 24 tüzérhelyőrség nevében... Ezután*

a jövő tüzérei

nevében vitéz Bethlenfalvy ezredes vezetésével tizenkét ifjú ludovikás koszorúzta meg az emlékművet, nyomukban az egykori tüzéralakulások nevében jöttek sorra a fegyvernem régi, háborút viselt vitéz tisztjei, babérral a kezükben. Mikor az utolsó koszorút is letették, mikor a zöld babér és az őszirózsa, a virág és a színpompás szalag *lángolva borította be az emlékmű lépcsőit,* a kivonult csapatok tisztelegtek és a zenekar trombitáin fölzendült a Himnusz hangja... A kormányzó *Ligeti* Miklós kalauzolásával nézte meg az emlékművet, majd a kivonult csapatok

díszmenetben vonultak el

A kormányzó leteszi az első koszorút a leleplezett tüzéremlékműre

az államfő és a régi tüzérség emlékezetét hirdető szoborcsoportozat előtt: egy gyalogos díszszázad, egy fogatolt tarackos üteg, egy lovas ágyús üteg, egy gépvontatású légvédelmi ágyús üteg, majd a fronthárcos szövetségben csoportosult egykori tüzérek, a rendőrséghez tartozó volt tüzérek és a rokkantak.

Gr. Bethlen Andrásné súlyos balesete a bécsi Sacher-ben

(A Reggel tudósítójától.) Könnyen végzetessé válható *súlyos baleset érte Becsben a Sacher-szállodában gróf Bethlen Andrásnét.* A grófné, aki a budapesti társaságok ismert tagja, édesanyjával néhány napra Bécsbe utazott és a Sacherben szállott meg, ahol megérkezésének estéjén éppen a bőröndjeit csomagolta ki, amikor a hotelben *hirtelen rövidzárlat támadt,* ugyanakkor pedig

szobájának nagy kristálycsillárja már a sötétben lezuhant.

A grófné szerencsétlenségére *éppen a csillár alatt lévő asztalnál foglalatoskodott* s így a csillár rázuhant és

combján és alsó lábszárán súlyos hasított sebeket ejtett.

Bethlen grófnét szempillantás alatt elöntötte a vér, a sötétben azt sem tudta hirtelen, hogy mi történt vele, de éles fájdalmakat érezvén, *segítségért kiáltott.* A szomszéd szobában tartózkodó édesanyja rohant be hozzá a segélykiáltásokra, majd a hotel személyzete is elő-

GYÖNGYTYÚK ÉTTEREM
IV., Bástya ucca 10. (Belváros) Telefon: 383-187
Faszénparázson sült vacsoraküllönlegességek:
Matyó lakoma-Csikós pecsenye
Hangulatos cigányzene

Vevőink élénk érdeklődése késztet bennünket arra, hogy újra megszervezzük az évekkel ezelőtt fogalommá vált
NÉPSZERŰ OSZTÁLYUNKAT
E heti népszerű áraink:
az előző idényről visszamaradt angol és egyéb külföldi 140 cm széles, elsőrendű minőségű kabát- és ajkelmék 9.80, 12.— és 15.— pengős árcsoportokban
LÁSZLÓ ÉS FEKETE
női és férfiszövet-, selyem- és bársonyküllönlegességek divatháza
Budapest, IV., Petőfi Sándor ucca 14—16. sz.

MOZIK

Corso: A néma vár (Annabella) 1/6, 1/2 8, 3/4 10

Forum: Angyal (Marlene Dietrich) 1/6, 1/2 8 és 3/4 10

Kamara: 3:1 a szerelem javára! 1/6, 1/2 8, 3/4 10

Uránia: Sorrentói kaland (GIGLI) 5, 1/2 8, 1/2 10

EZ IS — AZ IS

Tokaji a borok királya, Fuchs-tokaji a koronája

Lerakat:
TOKAJI MINTAPINCE
Telefon: 181-274. FUCHS LÁSZLÓ, Budapest, V., Nádor ucca 5.

SIDOL
tém- és ablaktisztítószer.

Igyunk
Rajna tokajit
Teréz körút 1/c.

Tenyésztett igazgyöngy divatékszerboltjában
Jolie
Kígyó u. 4.

Antik bútorok Mária Terézia üvegcsillárok, porcellánok és festmények Magyar Vacuum Cleaner beraktározó vállalat helyiségeiben, Fortás, V., Visegrádi u. 62. Tel. 290-698.

KÁVÉHÁZAK

Belvárosi Café Restaurant
Klotild-palota

Bucsinszky Kávéház
Erzsébet körút 30 Tel. 1-360-99

Szeiffert kávéház
Esténként cigányzene II., Margit körút 5/a.

Deák Kávéház
reggelig hangulat

Rózsadomb Kafé-Restaurant (Keleti Károly ucca 9.)
Tánc, zene, vacsora!

Spolarich Kávéház
Sárai Elemér cigányzenekara muzsikál, László Imre énekel

»CSIZIÓ«
megjelent.
Minden jogásznak ingyen küldi
FEHÉRVÁRY-SZEMINÁRIUM
Múzeum u. 15.

SZÁLLODÁK

Lánchíd-penzió
II., Pala ucca 11/a, a Lánchíd budai oldalán. Csendes úri magánház. Központi fűtés. Állandó melegvíz.

MULATÓK

Zanzibar
Reggelig tánc Jókai ucca 31

ÉTTERMEK

Gundel
GELLÉRT LIGET

TARJÁN (LUKÁCS-FÜRDŐ)
TELEFON 1-574-06

Holub Söröző
Kossuth Lajos ucca 12

Schrettner étterem
XIV. Gyarmat ucca 42 Tel.: 2-966-05
Kitűnő jazz-zenekar

DÉNES JÓZSEF
Nemzeti Szálló Éttermei

Grinzing Károly király út 3a Telefon: 1-372-57
Romantikus vacsorázóhely. Bécsi hangulat. Pelikán Schramli-zenekar

Góbé buffet konyhája italai elismerten jók, olcsók
Rákóczi út 41

EZ IS — AZ IS

DKW és BMW AUTOMOBILOK
Majláth M. Lehel ucca 2.

Calderoni és Társa
látszerészek
V. kerület, Vörösmarty tér 1. szám

IZÉ Európa legjobb rejtvényújsága. Minden pénteken

ILLESSZE BE heti programjába a METROPOLE-t
VIRÁNY suttogó-jazz — szegedi FARKAS JÓSKA
Erdélyi FLEKKEN és CSŐBENSÜLT HAL-különlegességek

1340 ügyvéd nem szavazhat a ma kezdődő kamarai választáson

(A Reggel tudósítójától.) Hétfőn reggel 8-kor *Kövess* Béla elnök megnyitja a budapesti ügyvédi kamara tisztújító közgyűlését és átadja az elnöki széket *Horváth* Lászlónak, akinek vezetése alatt fog lefolyni a budapesti ügyvédek egy héten át tartó szavazása. *A szavazás mindennap délután 2 óráig tart és az eredményt jövő hétfőn, október 25-én fogják kihirdetni.* Ez lesz az első választás a most életbelépett ügyvédi rendtartás alapján és a *törvényt a gyakorlatban az új tisztikar hajtja majd végre.* A választási küzdelemben *négy lista* vesz részt, de a tisztikar jelöltjei a listákon nagyjából azonosak. Az egyik listát *öt nagy ügyvédi párt szövetsége* állította össze, a pártonkívüli jelöltek az *Ügyvédek Láthatatlan Frontjának* listáján indulnak és részt vesz a választáson különlistával az *Egyesült Ügyvédi Ellenzék* is.

Mindhárom párt elnökjelöltje Kövess Béla, az ő megválasztása te hát egészen bizonyos.

A két elnökhelyettesi állásra három jelölt van: *Gerlóczy* Endre és *Blauner* Mór eddigi elnökhelyettesek és *Venczel* Árpád.

Főtitkár újból Melczer István lesz, mert személyéhez mindhárom párt ragaszkodik.

A két titkári állás jelöltjei: *Ács Jenő (budapesti), Bátyka Zoltán, Koródi István, Simonyi Lajos.* A kamara főügyészéül az Ügyvédi Pártok Szövetsége *Grünhut* Ármint, a Láthatatlan Front *Kovácsy* Dénest és az Egyesült Ellenzék *Dési* Gézát jelölte. Az öt ügyészi tisztség jelöltjei: vitéz *Botond* Béla, *Dusárdy* István, *Gaár* Jenő, *Lovas* József, vitéz *Mátyásfalvy* Erich, *Mezey* Sándor, *Simonyi* Lajos, *Varannai* István. Főpénztárosnak mindhárom párt *Lukács* Imrét kívánja megválasztani, helyetteséül pedig *Vida* Gyulát. Az ellenőri tisztségnek két jelöltje van: vitéz *Mensáros* Zoltán és *Polack* Géza. E három pártén kívül

résztvesz a választáson a Ribáry-pártcsoport listája is, amelyen az összes pártok összes jelöltjei szerepelnek.

Jóval élesebb küzdelem indul meg azonban a kamarai választmány, a fegyelmi tanács, az ügyvédvizsgálóbizottság és más bizottságok tagsági állásaiért, amelyekre a pártok egymástól teljesen eltérő jelöltnévsort állítottak össze. A választásnál mindössze 2076 ügyvédnek van szavazati joga,

1340 ügyvéd nem szavazhat azért, mert egy évnél hosszabb ideje adós a kamarai tagdíjjal, illetve a nyugdíjjárulékkal.

Általános az a vélemény, hogy amikor ennyi ügyvéd tagdíjhátralékban van, akkor *a kamara adminisztrációja nem emészthet fel évente körülbelül 150.000 pengőt.* Mozgalom indult meg, hogy *a tisztikar tagjai a jövőben díjtalanul lássák el teendőiket, ami évi 40.000 pengő megtakarítást jelentene* és a tagsági díjak megfelelő leszállításával járna. Ez a megtakarítás lehetővé tenné, hogy *a szavazati joguktól most megfosztott ügyvédeket a közeljövőben ne kellessen kizárni a kamara tagjainak sorából.*

— **Mit tanulhatunk e héten a Népművelési Bizottság Háztartási Telepén a Gázművek, VI., Vilmos császár út 3. alatti bemutató helyiségében:** *e hó 18, hétfőn* d. u. 6-kor: Dr. Mikes: A hiányos tápfelvétel káros következményei. Főzőbemutató: Leveles tészta, haseh készítése. *E hó 20, szerda* d. u. 6-kor: Dr. Siftár: Orvosi értelemben vett tisztaság, fertőtlenítés. Bemutató: Mosás, vasalás, gyors tésztasütés. *E hó 21, csütörtök* d. u. 6: Szili L.: Az otthon élő háziasszony és a lányos anya vendéglátása. Főzőbemutató: Sandvichek készítése. Egyes előadások belépődíja 60 fill. A Népművelési Tanulmányi Csoport tagjainak 40 fill. E hó 19-én és 22-én, kedden, pénteken d. u. 5-kor főzőbemutató a takarékos gázhasználatról. *Belépődíj nincs.*

sietett, akik *a grófnét*

valóságos vértócsában találták.

A gyorsan előhívott orvos részesítette első segélyben, aki ott a hotelszobában *húsz öltéssel varrta be súlyos sebeit, majd bevitette az egyik bécsi szanatóriumba.* A napokban érkezett Bécsből Budapestre Bethlen Andrásné grófné, akit idehaza *Ádám tanár vett kezelés alá s akinek még hosszabb ideig feküdnie kell sérülései következtében.*

— **Ünnepelték Budafok távozó főjegyzőjét.** Budafok város közönsége vasárnap díszközgyűlés keretében búcsúzott el főjegyzőjétől, *Macskássy* Sámueltől, aki most teljes szolgálata után nyugalomba vonult. A díszközgyűlést *Záborszky* Nándor polgármester nyitotta meg, majd *Lánczy* József képviselőtestületi tag mondotta el üdvözlő beszédét, amely után leleplezték Macskássynak a városi közgyűlési terem számára festett arcképét.

500 új rendőrt kap Budapest

(A Reggel tudósítójától.) Amikor *Széll* belügyminiszter elfoglalta hivatalát, nyomban bejelentette, hogy egyik legelső feladatának tekinti *a budapesti rendőrség létszámának felemelését.* A rendőrlegénység, mint a miniszter is kifejtette, hónapok óta emberfeletti munkát végez, de még így is

kevés a közlekedési rendőr a főútvonalakon, kevés a cirkáló járőr és a mellékutcákban is gyakran hiába keresnek őrszemet.

Széll József most valóra váltotta bejelentését: a napokban 250 rendőrujoncot vett fel a budapesti rendőrfőkapitányság. Az új rendőrök már évek óta várnak a behívásra, orvosi vizsgálaton is keresztülestek, úgyhogy azonnal megkezdődhetett kiképzésük. *Hetvenöt* ujoncot a budapest-környéki kapitányságokhoz osztottak be, *százhetvenötöt* pedig fővárosi szolgálatra képeznek ki. Ez a kétszázötven csak *első fele* a tervbevett létszámemelésnek, a belügyminiszternek ugyanis az a szándéka, hogy

ötszáz új rendőrt állít be.

Százötvenet *néhány napon* belül behívnak, a fennmaradó százat pedig *január első felében. A jövő évi költségvetésben* pedig máris előirányozták még ötszáz új rendőr felvételét. Ezeknek egy részét úgynevezett

rendőrkarhatalmi legénységgé

képezik ki. Ezek nem teljesítenek őrszem szolgálatot, hanem *riadóra* képezik ki őket. Az lesz a feladatuk, hogy sürgős közbelépés esetén *riadóautón pillanatok alatt a helyszínre száguldjanak és rendet teremtsenek.*

Neumann József az ERKA igazgatója őszinte megilletődéssel jelenti, hogy

Duschnitz Albert úr

a Neumann M. cég igazgatója

e hó 16-án elhúnyt.

Az elhúnytban a vezetésem alatt álló vállalat megalapítóját és atyai jóakarómat gyászolom, akinek emlékét mindenkor őszinte kegyelettel fogom megőrizni.

Neumann M. cég Budapest-Wien, mély megrendüléssel tudatja, hogy budapesti üzletházának igazgatója

Duschnitz Albert úr

október 16-án elhúnyt.

Temetése e hó 18-án délben 1 órakor lesz a régi kerepesiúti izr. temetőben.

A megboldogult közel négy évtizede állott budapesti üzletházunk élén és hivatása magaslatán, fáradhatatlan, szakavatott és eredményes munkásságának közepette, ragadta el tőlünk a végzet.

Szakmabeli tudása, a közgazdasági téren kifejtett tevékenysége, valamint cégünkhöz való hűsége révén, messze kimagaslott kortársai fölött. Cégünk legértékesebb vezetőjét vesztettük el benne.

A tisztes kereskedői szellem, melynek ő mindvégig tántoríthatatlan őrzője volt, házunkban továbbra is élni fog.

Mélységes kegyelettel őrizzük nemes emlékét.

Az ERKA kötelékébe tartozó cégek igazgatósága, végrehajtó bizottsága és tisztikara mély megrendüléssel jelenti, hogy a vállalat megalapítója és elnöke

Duschnitz Albert

igazgató úr

e hó 16-án elhúnyt.

Az elhúnytban bölcs irányítónkat, lelkes és önzetlen munkatársunkat gyászoljuk, akinek emlékét örökké őrizni fogjuk.

Ligeti Miklós

Az Est 1935 ápr. 10.

Déryné

I. József gyermekkorában:

Egész alak, állva, kissé ju
s baljában, melyet az asztalra
jén, gombjával lefelé fordított g
csizmája ékkövekkel van kirak
gőny lóg s balra a magyar c
be. A kép felett három sorban:

„IosephVs ArChTDVX AVstrTae
AVgVsta paLatIno – Neob
PannonIae ReX SoLehnI RItV

s a kép alatt ~~nyolc~~ tíz sorban:

Es ist die zehende Zahl mer
So zehlt auch Österreich
Den zehenden König her, de
Das zehende Alter Jahr
Im Monat, so sich auch
O! hohes Wunderwerk! g
Wohl seine Majestät, die
Geh Sonnen ähnlich

Bandholtz amerikai tábornok szobra, Ligeti szobrászművész alkotása a Szabadság-téren Foto Seidner

Ferenc III. rendjének hat nőtagja, Isten iránt való szeretetből, önként felajánlotta életét a szenvedők könnyének letörlésére.

A „SZEGÉNYGONDOZÓ TESTVÉREK" MUNKÁJA

A szép munka ezzel megindult. P. Oslaynak hű segitőtársai lettek a „Ferences Szegénygondozó Testvérek", akik járni kezdték az egri nyomortanyákat, hogy segitsenek a társadalom elesettjein. *P. Oslay gondolata és munkája igy kezdett terebélyesedni.* A város vezető egyéniségei és közéleti funkcionáriusai megtárgyalva a dolgokat, 1927 december 5-én megalakitották a Szegénygondozó Bizottságot. Az értekezleten P. Oslay Oswald házfőnökkel együtt résztveltek *Trak* Géza polgármester, *Petró* Kálmán dr., *Urbán* Gusztáv dr. jogakadémiai tanár és Eger más notabilitásai.

A Szegénygondozó Bizottság hivatali működését *az egri szentferencrendi zárda egyik földszinti szobájában kezdte el.* Az összes adminisztrációs kiadást *a város vállalta* a rendelkezésére álló szegényalapból. A szegények ellátására vonatkozó adatokat a Szegénygondozó Bizottság számára a nyomortanyákat látogató Szegénygondozó Testvérek hordták össze.

És a ferences fa terebéllyé növekedett.

„Innen Egerből szólok most az egész magyar társadalomhoz — mondotta akkor az egri norma megvalósitásának első éves fordulóján Vass József. — „Ugy érzem, *Szent Ferenc fenséges szellemében beszélek,* mikor a lelket kérem, mert ha lelket kaptam, mindent kaptam, s ha a lelket hozzákapcsolom a szociális szolidarizmushoz, megoldottam a társadalom legfájóbb és legveszedelmesebb sebét."

AZ EGRI PÉLDA HATÁSA

A felszólitásnak *országos visszhangja* támadt. Vass miniszter 100.000 pengős segélyt juttatott a Szentferencrendi Szegénygondozó Nővérek noviciátusa részére, Egerben létesitendő székház céljaira. P. Oslay Oswald hamarosan segitő munkatársat kapott *Csepely* György miniszteri osztálytanácsos személyében. *A magyar városok polgármesterei és szegényügyeket intéző tanácsnokai egymásután keresték fel Egert, tanulmányozni az egri normát.*

Eger után Baja, Esztergom, Kecskemét, Hatvan, Szolnok, Gyöngyös, Sátoraljaújhely, Vác, Mohács és még sok más város szervezte meg az egri norma alapján a szegényellátást.

Igy jutott el az egri norma *egészen Budapestig,* ahol szintén ezen a nyomdokon indult meg a nagy küzdelem a koldulás megszüntetése érdekében.

A Pesti Napló
1936. 9-10 sz. 17. lap

lejtőre jusson és olyan lelki meghasonlásba kerüljön, aminőben már csak a koldulás az egyetlen megélhetési lehetőség.

A MUNKAKÉPTELENEK

A munkaképtelen munkanélküliekkel, akik nyomor, betegség, magas kor, stb. miatt jutottak szomoru helyzetükbe, kétségtelenül *a szegénygy keretében* kell foglalkozni. A főváros inségakciója során minden lehetőt megtesz. Köztudomásu, hogy évente milyen sok milliót fordit a főváros az inségesek felsegélyezésére, mely összeghez Budapest polgársága évente körülbelül 6.5 millió pengő inségadójával járul. Sajnos azonban, *még ezek az összegek sem elegendők minden baj orvoslására* és sok inséges kerül az utcára koldulni. Csunya szinfoltja ez Budapest külső képének! *Lépten-nyomon koldusokba ütközünk, a forgalmas utvonalakon csak ugy, mint a mellékutcákban, a kávéházak terraszain csak ugy, mint a sétatereken.* Idegenforgalmi szempontból is kárhoztatandó ez a jelenség.

A főváros illetékes tényezőinek sok gondot okozott mindig a kolduskérdés, mig most a belügyminiszter rendelete véget kiván vetni a koldulásnak és azt 1936 november 1-től eltiltja.

A TÁRSADALOM ÁLDOZATKÉSZSÉGE

A rendelet értelmében, ha a főváros a szegényellátáshoz szükséges költségeket költségvetésében biztositani nem tudja, a illetve, amelyek az adakozásra képesek.

ELSZÁMOLÁS PLAKÁTOK UTJÁN

A hatósági gyüjtés utján begyült összegeket a főváros a postatakarékpénztárnál kezelteti gyümölcsöztetően. A begyüjtött összegekből az egyes fővárosi kerületekre eső részt a Társadalmi Embervédelmi és Szegénygyi Bizottság és a kerületi előljáró meghallgatása után a polgármester állapitja meg. A begyüjtött összegekről falragaszok utján közlendő havi *nyilvános elszámolás* utján értesülne a közönség, ezenkivül pedig egy *időszaki értesitőt küldenének meg negyedévenként minden adománymegajánlónak*. Az értesitő szociális vonatkozásu cikkekkel gyarapitaná a társadalom szociális ismereteit.

Az egyes bizottságok szigoruan együttmüködnének a felekezeti karitászokkal. A befolyt összeget a munkaképtelenek segélyezésére forditják, de a segélyezés mérvét s miként jét később állapitják meg.

Nagyjából ezek a főbb vonásai a koldulás megszüntetésével megindítandó hatósági segélyezési akcióra vonatkozó ügyosztályi előterjesztésnek.

VIDÉKI KOLDUSINVÁZIÓ

Mint fővárosi polgár, kivánom az akció *sikerét és azt, vajha a mi társadalmunk megértő szivvel és lélekkel venné ki részét a mentől intenzivebb szegénysegélyezésből*. Sajnálattal kell azonban rámutatni arra, hogy a tervezett megoldás egyrészt nyilvánossága előtt a fővárosi szociálpolitikának *olyan problémájára is rámutassak, melyről nagyon keveset hallunk beszélni*, de amely probléma meggyőződésem szerint nagyon is megérdemelné, hogy az illetékes tényezők foglalkozzanak vele.

Ez pedig az ugynevezett *szemérmes szegények* kérdése. A mai nehéz megélhetési viszonyok közepette *mind több és több azoknak a száma, akik nem vihetik az utcára szegénységüket, akik nem állhatnak sorba hatósági támogatásért, ingyen ebédért, vagy segélyért, mert társadalmi állásuk, multbeli poziciójuk vagy tudományos felkészültségük ezt nem engedheti meg.* Mi történjék ezekkel a bajbajutott szerencsétlenekkel? *Jónevü családokról, állásukat vesztett nagyképzettségü egyénekről tudunk, akik nyomorognak, nélkülöznek, akik kéregetni nem mehetnek*, de akik, senki sem gondoskodván róluk, *a legnagyobb nyomornak és kétségbeesésnek néznek elébe.*

Nagy és szerteágazó feladat a szociális probléma megoldása. Munkanélküliség, munkaképtelenség, szemérmes szegénység, stb. stb. mind beletartozik ebbe a feladatkörbe.

Egybefüggően, mindenre kiterjedően és nem kiszakitott részleteiben kell és szabad ezekkel a kérdésekkel foglalkozni és különösen az ország mai megcsonkított állapotában tesz nagy szolgálatot a hazának és a társadalomnak egyaránt az, aki helyes *meglátással* tudja a szociális problémák megoldását előmozditani.

Ligeti Miklós

Liber Bpestszobrai

333. l.

ÉSZI
AR

MŰVÉSZETI MUZEUM

ÁRSULAT KÖZLÖNYE

ZTI

I MAGYAR KIR. MINISTERIUM

ÁBÓL

Ligeti Miklós

l.

Liber Bpest nobrai

325. l.

dást nyujt.

A gyakorlati célnak megfelelően az épülettömb magvát, a díszlépcsőt és kupolacsarnokot magába foglaló épülettörzset kelet-nyugat, míg a csarnokból nyíló, s az üléstermek, reprezentáló és hivatalos helyiségek befogadására szolgáló két szárnyrészt észak-dél irányban helyezi.

Az alaprajz elkészítésénél, a reneszánsz építő-stílusától követett, az egyes épületrészeknek folytatólagos additív módon való elhelyezése lebegett a tervező művész előtt. Ha a két ülésteremnek a középső csarnok felé eső részénél elvágjuk az alaprajzot, önmagában is befejezett épületet kapunk. A folyosókkal körülhatárolt üléstermek, úgyszintén az épületet kiugró rizalittal lezáró s hivatali helyiségeket magábazáró végződését látva, minden erőszakolt elgondolás nélkül megállapíthatjuk az önálló egységeknek additív úton való összekapcsolását. Az új gotika stílusában tervezett Országháza alaprajzában tulajdonképpen közelebb áll a reneszánsz, mint a történelmi gótika stílusához.

„Páratlan lelkesedéssel fogadta Klebelsberg grófot Olaszország!“

Palló Imre hazaérkezett Rómából és elmondja a fogadtatás részleteit Mikor a Capitoliumon felzendült a Himnusz — Magyar nóták az örök városban

(A Nemzeti Ujság tudósitójától.) Megirta a *Nemzeti Ujság*, hogy *Palló* Imre, a magyar királyi Operaház illusztris tagja *Klebelsberg* Kunó gróf kiséretében szintén leutazott Olaszországba s ott a Római Magyar Intézetben rendezett estélyen nagy sikerrel lépett fel és az előkelő közönség és az olasz sajtó legnagyobb elismerését érdemelte ki gyönyörüen előadott magyar népdalaival. *Palló* Imre már visszaérkezett Budapestre és a római napokról a következőket mondotta a *Nemzeti Ujság* munkatársának:

— Minden Rómában tartózkodó magyar embert a legnagyobb örömmel töltött el az a nagyszerü és szives fogadtatás, amelyben Klebelsberg Kunó gróf kultuszminisztert részesitették. Mi magyarok valósággal elámultunk e fogadtatás pompáján és nagyszerüségén, *de az olasz tudós és müvészvilág kitünőségei* is — akikkel volt alkalmam beszélni — *azt mondották, hogy Olaszországban ilyen ünnepléssel még nem fogadtak idegen államférfiut.* E megállapitáshoz sietve hozzá kell tennem, hogy e fogadtatás mindenben megérdemelt volt, mert Klebelsberg gróf olyan önérzettel, olyan tapintattal és olyan kitünően reprezentálta a magyar kultura ügyét, amely nem válthatott ki mást, mint azt a viharos lelkesedést, amely egész utján végig kisérte. Mindenütt a felállitott fascista fiatalság, az ugynevezett Balilla fogadta a minisztert s mellette ugyszólván állandóan ott volt *Fedele* kultuszminiszter, *Bodrero* államtitkár és *Colasanti* főigazgató. Az ünneplések csucspontja a római egyetemen kulminált, ahol Klebelsberg gróf magas szinvonalu és kitünő olaszsággal előadott felolvasása után szünni nem akaró éljenzés és taps viharzott a teremben. Nagyon szép volt a diszdoktorrá avatás szertartása is, amelyen Fedele kultuszminiszter meleghangu beszéddel üdvözölte magyar kollegáját, emlékezetébe idézvén, hogy az egyetem első diszdoktorát, Petrarcát, szintén tavasszal avatták föl az olasz március rügyfakasztó pompájában. Sokat, nagyon sokat lehetne még beszélni a kultuszminiszter római utjáról, a fogadtatásról és az általános sikerről. *Azt hiszem, hogy ez a látogatás rendkivül mély benyomásokat hagyott Olaszországban s hogy ennek a magyar kultura ügye a jövőben mérhetetlen hasznát fogja látni.* Az olaszokat különösen meglepte a miniszter kitünő olasz beszéde s tőlem is többen megkérdezték, hogy hol tanult meg ilyen jól olaszul. Mi persze büszkén vágtuk ki, hogy Páduában volt diák, ami persze még általánosabb örömet okozott. Sohasem fogom elfelejteni a római utat. Szép volt, nagyszerü és felemelő. Mikor a Capitoliumon felzendült a magyar Himnusz, bizony mindnyájunknak kibuggyant a könny a szemében...

Milyen volt a Római Magyar Intézetben rendezett nagy estély és hogy fogadták az olaszok a magyar dalokat? — érdeklődtünk ezután:

— Ez is fényesen sikerült — válaszolta Palló Imre. — Gerevich Tibor kitünő házigazda volt és az estélyen Fedele kultuszminiszterrel az élén megjelent az olasz tudós-, müvész- és iróvilág elitje. Magyar népdalokat énekeltem nagyrészt Kodály gyüjtéséből, azután Radnai Miklós két magyar dalát, végül pedig az olasz vendégekre való tekintettel az Álarcosbál áriáját és egy részletet Mascagni egyik operájából. Azt hiszem sikerült megszerettetni a magyar muzsikát az olaszokkal. Mascagni a végén átölelt és megcsókolt igazi olaszos lelkesedéssel.

Többet semmi szin alatt sem volt hajlandó magáról beszélni az Operaház kitünő baritonistája. Szerencse, hogy közben Budapestre érkeztek a római lapok is, amelyeknek kritikáiból megállapithatjuk, hogy Pallónak az olasz fővárosban nagy és elhatározott müvészi sikere volt. A legnagyobb római ujságok hosszu cikkekben foglalkoztak a Magyar Intézetben tartott estéllyel s Pallót — idézve a kritika szavait — „akinek káprázatos hangterjedelme az orkánszerü fortéktól kezdve a lehelletfinom pianókig mindenben tökéletes müvészi élményt jelentett“, mint Európa egyik legkitünőbb énekesét ünnepelték. Kiemelik az olasz ujságok hangjának dallamosságát és melegségét és azt irják, hogy az ő csodálatos énekmüvészetén keresztül megismerték Magyarország örömeit és fájdalmait, az aranykalászos magyar rónákat, a Tisza szőke folyását s a Kárpátok haragos zöld fenyveseit...

Vajjon tudta-e az előkelő vendégsereg, hogy az, akinek nemes magyar müvészete ugy megrikatta őket, Erdélyből származik, arról az ezeréves magyar földről, a melyet most ugy hivnak, hogy „Románia?“

A Palazzo Falconierit megvette a magyar kormány

A római lapok beszámolnak *Klebelsberg* Kunó gróf magyar közoktatásügyi miniszter és az olasz kormány közötti megállapodásról Megegyezés jött létre a két kormány között a Via Giulián levő Palazzo Falconieri megvételére. A szükséges épületátalakitások befejezése után még ez év őszén itt nyilik meg az uj „Magyar Akadémia“. A Palazzo Falconieri nem tévesztendő össze a Frascatiban fekvő Villa Falconierivel.

Széppé varázsol

ELIDA

IDEAL-SZAPPAN

Tisztább, enyhébb és sokkal kellemesebb illatu.

Harc indul a kartelek ellen

A petroleum és benzin vámjának fölemelését kivédték a gazdák — A cement-, mész- és téglakartel árpolitikája már veszélyezteti az épitkezést

(A Nemzeti Ujság tudósitójától.) Abban a harcban, amely a gazdatársadalom és a petroleumérdekeltségek között folyt a *petroleum és a benzin vámja* miatt, a kormány kimondta a döntő szót. A hivatalos lap vasárnapi száma közli azt a kormányrendeletet, amely az *ásványolajtermékek*, nevezetesen a benzin, a petroleum, a gázolaj, a motorhajtásra szolgáló ásványolaj, továbbá az orsóolaj és a hasonló könnyü olaj, végül pedig a fütőolaj *6.20, illetően 6.80 aranykoronás kedvezményes vámját julius 1-ig érvényben tartja.* Ez a rendelkezés a gazdakörökben némi megnyugvást keltett, azonban a gazdák továbbra is azt hangoztatják, hogy a kormánynak ez az intézkedése amellyel a mai állapotot egyelőre csak három hónapra prolongálta, nem teljes megoldás. A gazdák azt kivánják, hogy *az ásványolajtermékek vámját véglegesen állapitsák meg legalább a mai nivón*, bár a mezőgazdasági termelésnek a *benzin és a petroleum teljes vámmentessége* felelne meg a legjobban.

A petroleumkartellel folytatott küzdelemnek ily módon történt befejezése után a *gazdatársadalom a mész és cementkartellal veszi fel a harcot.* Az épitkezések megkezdésével ugyanis a magyar ipar pártolása érdekében *a MÁV a külföldről importált mész és cement fuvardiját oly mértékben emelte, hogy ezek teljesen elvesztették versenykepességüket.* A külföldi cementet ugyanis a 13., a külföldi meszet pedig a 14. fuvardijosztályból a 8. osztályba sorozta, ami annyit jelent, hogy a *külföldi cement fuvardiját mintegy 70 százalékkal, a mész fuvardiját pedig közel 100 százalékkal emelte fel.*

A külföldi versenytől megszabadulva azonban a *cement- és a mészkartel a belföldi árakat csaknem ugyanannyival szöktette fel*, mint amennyivel a fuvardij felemelése a külföldi árut megdrágitotta.

A két kartelnek ez az árpolitikája, amely mögött a *téglakartel sem maradt el*, az épitkezési költségek aránytalan megnövekedését idézi elő. A városi épitkezések mellett a vidéki gazdatársadalom is nagyban készülődött arra, hogy az idén végre hozzáfog a már évek óta szükségessé vált épitkezésekhez, amit az *épitőanyagkartelek uzsorapolitikája most szinte lehetetlenné tesz.*

A mezőgazdasági érdekképviseletek éppen ezért már panasszal fordultak a kormányhoz és azt kérték, hogy az *államvasutak a külföldi mésznek és cementnek fuvardiját ismét a régi nivóra szállitsák le.* A kereskedelmi minisztériumba a városi közönség is egyre-másra küldi panaszait, amelyek miatt a minisztérium már vizsgálat tárgyává is tette ezt a kérdést.

Ugy a kereskedelmi minisztériumban, mint a MÁV igazgatóságánál *elismerték a panaszok jogosultságát* és megvan a hajlandóság arra, hogy a *cement- és a mészimport tarifáját a régi nivóra szállitsák le*, ha a kartelek magas áraikat továbbra is fenntartani akarják.

A Szent Margitsziget ismét visszakerül a fővároshoz

A bérlőtársaság hajlandó felbontani hatvanéves szerződését Az eddigi beruházásokért 60 milliárdot követel a társaság

(A Nemzeti Ujság tudósitójától.) A *Községi Polgári Párt* ma este *Kozma* Jenő elnöklésével értekezletet tartott, amelyen a párt ugy határozott, hogy a Gellért-étterem bérletét *Czifrák* Antalnak juttatja. Ezután *Kozma* Jenő dr. azt a szenzációs bejelentést tette, hogy a Fővárosi Közmunkák Tanácsa és a Szent Margitszigetet bérlő részvénytársaság között tárgyalások indultak meg a bérleti szerződés felbontására, illetve a sziget visszavételére vonatkozóan és ezek a tárgyalások ma sikerrel fejeződtek be. *A szigetet bérlő részvénytársaság ugyanis hajlandó felbontani a szerződést, ha a főváros a társaság által végzett épitések és egyéb beruházások költségeit hatvanmilliárd korona, azaz 4,800.000 pengő értékben visszatéríti.* Érdekes, hogy egy mai reggeli lap azt a hirt közölte, hogy *Wild* József volt nemzetgyülési képviselő egy német pénzcsoportot hozott, amely hajlandó lenne a Margitszigetet bérlő részvénytársaság kötelezettségeit átvenni, ha a Közmunkatanács a szerződést a német csoportra cedálja. Ezután a közlés után egészen meglepetésszerüen éri a főváros közönségét az a bejelentés, amelyet Kozma Jenő dr., a Községi Polgári Párt elnöke tett s az első benyomások alapján ugy hisszük, hogy a főváros közönsége nagy megnyugvással fog tudomást venni arról, hogy a Margitsziget ismét visszakerül a főváros tulajdonába.

A Margitszigetet 1908-ban vásárolta meg a fővárosi pénzalap *József* főhercegtől. Ez *Wekerle* Sándor miniszterelnökségének idejében történt. 1908-tól 1912-ig a közmunkatanács, mint a fővárosi pénzalap kezelője házilag kezelte a szigetet, de *Lukács* László miniszterelnöksége idején bérbeadták egy társaságnak, amelyben elsősorban a *Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság* és a *Magyar Forgalmi Bank* voltak érdekelve. A Magyar Forgalmi Bank akkor igéretet kapott arra, hogy játékbankot épithet a szigeten, ehhez azonban *Tisza* István gróf nem adta meg a hozzájárulását, ugy hogy a szerződéstől mindkét fél visszalépett. A Tisza-kormány azután hatvan esztendőre a szigetet egy külföldi társaságnak adta bérbe, amelybe különösen a *Ritz-Hotel* és a *Developement Compagnie Limited, London* voltak érdekelve. Ezek azzal a kötelezettséggel vették át a szigetet, hogy azt elsőrendü nivóra emelik, szállodákat, szanatóriumokat, strandfürdőt, dependenceket és szinházat épitenek. A társaság négymillió befizetett alaptőkével részvénytársaságot alapitott és joga volt a szigetre hatmillió jelzálogkölcsönt betáblázni. A jövedelemből tiz százalékot levontak volna igazgatósági jutalékra, a maradékjövedelmen osztoztak volna az alapitók husz százalék, a közmunkatanács negyven százalék és a részvényesek ugyancsak negyven százalék erejéig. Az összes épitkezéseket 1923 végéig kellett volna befejezni. Ritzék a részvénytársaságot később eladták *Walláéknak*, ezek tovább adták a *Kereskedelmi Banknak* és a *Fleischl*-cégnek, ezek végül eladták a *Schiffer* és *Grünwald*-cégnek. Schiffer Miksa a tőzsdekonjunktura idején eladta a maga érdekeltségét az azóta megszünt *Magyar Amerikai Bank*-nak, ami ellen a *Nemzeti Ujság* hosszu és áldz harcot vivott, ugy hogy a Magyar Amerikai Bank végül is kénytelen volt kiválni a Szent Margit-szigetet bérlő társaságból és Schiffer Miksa ujból visszavette a részvényeket.

A háboru kitörése óta a Margitszigeten alig történt valami. A közmunkatanács pontosan eleget tett azoknak a kötelezettségeknek, ame-

lyeket a szerződésben magára vállalt és elvégezte a sziget összes feltöltési munkálatait, miáltal a sziget körülbelül egyharmadával nagyobbodott meg. Ezzel szemben a bérlő társaság csak huzódozva és immel-ámmal teljesitette a maga kötelezettségeit, amelyek közül nem is csinált meg mást, csak a strandfürdőt és azonkivül a nagyszállót toldotta meg egy szanatóriumépitkezéssel. A társaságnak *a szerződés értelmében még egy hatalmas modern és nyugateurópai nivón álló luxusszállodát, tizenkét dependencet kellett volna épitenie, el kellett volna végeztetnie a feltöltött részek kertészeti munkálatait, meg kellett volna épitenie az utakat és a vizvezetéket stb. stb.* Mindezekből alig végzett el valamit, bár a szerződés szerint mindezeket már 1923 végéig be is kellett volna fejeznie. A háboru után folyton a korona romlására hivatkoztak, folyton ujabb-ujabb pótszerződéseket kellett kötni a társasággal, folyton ujabb és ujabb halasztást kaptak a munkálatokra és mindmáig a strandfürdő és a szanatóriumon kivül mást nem épitettek. Az idei évre is gyönyörü terveket harangoztak be, amelyekről mi is megemlékeztünk s amelyekből most már semmitsem fog megvalósitani a részvénytársaság, mert a sziget vissza fog kerülni a főváros, illetve a Közmunkatanács kezelésébe.

A közmunkatanács holnapi ülésén nem is fog mást tárgyalni, csak ennek a szerződésfelbontásnak az ügyét. Valószinü, hogy *a közmunkatanács el fogja fogadni a szerződésfelbontást* és csak a részletek dolgában fog ujabb tárgyalásokba bocsátkozni. *Az az összeg ugyanis, amit a bérlő társaság eddigi csekély létesitményeiért követel, oly horribilisan nagy, hogy az a beruházásokkal egyáltalán nincs arányban.* A közmunkatanácsot mindenesetre különösen annak elnökét, *Czabalay* Kálmán dr.-t teljes elismerés illeti meg azért, hogy a szerződés felbontására vonatkozó tárgyalásokat lefolytatta, a hatvanmilliárdot azonban egyik napról a másikra annak a társaságnak juttatni, amely kötelezettségeit oly lanyhán teljesitette, mégsem lehet, különösen akkor nem, ha az összeg jelentősen több, mint azok a beruházások, amelyekért a visszatérités kéri.

A Kézmüves Kamara sürgős felállitását kéri az ország iparossága

Az IPOSz tisztujitó közgyülése

(A Nemzeti Ujság tudósitójától.) Vasárnap délelőtt zajlott le a *Budapesti Asztalos Ipartestület* disztermében az *Ipartestületek Országos Szövetségének* XXI. évi rendes közgyülése *Pálfy* Dániel felsőházi tag, országos elnök vezetésével. A közgyülésen, amelyen mintegy kétszáz ipartestületi kiküldött vett részt, a kereskedelmi minisztert *Wimmersperg* Frigyes báró államtitkár, a *Kereskedelmi és Iparkamarát Szávay* Gyula főtitkár és *Dembitz* Gyula képviselte, megjelent továbbá *Früchwirth* Mátyás országgyülési képviselő, *Ilovszky* János törvényhatósági bizottsági tag és *Huska* Vilmos volt nemzetgyülési képviselő.

A közgyülést *Pálfy* Dániel országos elnök nyitotta meg. Beszédében elismerő szavakkal adózott *Herrmann* Miksa kereskedelmi miniszternek, aki *tettekkel és cselekedetekkel segiti a kézmüves iparosságot.* Majd kifejtette, hogy *az iparos osztály*, amely mindenkor a nemzet létfenntartó eleme volt, *roskadozik a terhek roppant sulya alatt.* A cseh ipar már két-hároméves hitelre adja készitményeit a magyar kereskedelemnek, a kézmüvesiparunk pedig még ma is forgótőke hiányával küzd. Ez előbb-utóbb a magyar kézmüvesipar összeomlására fog vezetni. *A kormánynak munkaalkalmakat kell teremteni* — mondotta, — *ennek pedig előfeltétele a kisipar olcsó hitellel való ellátása.* Töröljék el a *fényüzési adót*, vezesse be a kormány az *Ausztriában* már évek óta bevált *egyfázisos forgalmiadó rendszert* és szállitsa le a vasuti tarifát. Állitsák vissza a *Munkásbiztositó Pénztár* autonomiáját, mert az érdekeltségek vezetése alatt ez az intézmény gazdaságosabban fogja intézni a munkásbiztositás ügyét. Ezután az iparosság aggkori biztositásának kérdéséről szólott: *Ezt a kérdést* — mondotta, — *az iparosság nem a munkásbiztositással kapcsolatosan akarja megoldani*, — hanem mindenféle munkásintézményektől teljesen különállóan kivánja tető alá juttatni. *A kézmüveskamara* létesitésének kérdésével kapcsolatosan kifejtette, hogy az iparosságnak feltétlen szüksége van erre az intézményre, mert *az ipartestületek képtelenek az iparoskivánságoknak a kormányköröknél érvényt szerezni.* Végül felhivta a kormányt, hogy a jövőben a külföldel kötendő kereskedelmi szerződésekben vegyék figyelembe a magyar iparosság érdekeit is.

A nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitó után *Wimmersperg* Frigyes államtitkár a kereskedelmi miniszter, *Dembits* Gyula pedig a Kereskedelmi és Iparkamara üdvözletét tolmácsolta a közgyülésnek. Majd *Dobsa* László dr., a szövetség igazgatója felolvasta az *IPOSz* 1925—26. évi jelentését, amelyet a közgyülés *Mayer* Bertalan kormánytanácsos (Kaposvár), *Kardos* József, *Léhner* István és *Zélinger* Ede (Debrecen) felszólalása után elfogadott. *Pálfy* Dániel országos elnök ezután *Léhner* Rezső inditványára szavazás alá bocsátotta a *Kézmüves Kamara* kérdését. A közgyülésen megjelent mintegy 200 ipartestületi kiküldött közül csupán *heten szavaztak a Kézmüves Kamara létesitése ellen*, mire a közgyülés határozatilag kimondotta, miszerint memorandumban fogják kérni *Herrmann* Miksa kereskedelemügyi minisztert, hogy a *Kézmüves Kamarára* vonatkozó törvényjavaslatot minél előbb terjessze az országgyülés elé.

A zárszámadások elfogadása után a tisztujitásra került a sor. Tiszteletbeli elnökök lettek: *Becsey* Antal, *Bittner* János, *Jungfer* József és *Németh* Gyula. Az országos elnöki tisztségre szünni nem akaró ovácio közepette ismételten *Pálfy* Dániel iparosvezért választotta meg a közgyülés. Az ügyvezető elnöki széket *Lajtha* Rezsővel, a *SzOSz* társelnökének személyével töltötték be. Társelnökök: *Bartha* Artur, *Dembitz* Gyula, *Deutsch* Mór, *Fiklóczky* János, *Hajagos* Imre (Veszprém), *Hauswirth* Ödön, *Huska* Vilmos (Miskolc), *Körmendy* Mátyás (Szeged), *Krekó* Dávid, *Mészáros* Győző, *Nagy* Antal, *Taszler* Gyula (Csorna). Alelnökök: *Bodonyi* Jenő, *Fischer* Lajos, *Harcsa* Béla, *Kontró* János, *Spelter* Henrik, *Torda* József, *Kinitzky* Antal (Sopron), *Madarász* József (Pécs), *Mayer* Bertalan (Kaposvár), *Papp* József (Makó), *Rein* Károly (Ujpest), *Szabó* Sándor (Kecskemét). Igazgatósági tagok: *Bandl* Ferenc, *Bálinth* Menyhért, *Czigler* János, *Filszekker* Zsigmond, *Goreczky* Ferenc, *Kellner* Albert, *Keresztes* Béla, *Lochmayer* György, *Léhner* István, *Neuwald* Samu, *Ullmann* Jákó, *Wensky* Nándor. Tiszteletbeli igazgatók: *Füredy* Lajos, *Fridrich* F. Géza, *Pilissy* István, *Szöllössy* Ferenc, *Vágó* Jenő. Tiszteletbeli főtitkárok: *Kardos* József, *Léhner* Rezső, *Molnár* Lajos. Tiszteletbeli titkárok: *Halmay* Sándor, *Havas* Nándor dr., *Herodek* József dr., *Manninger* Oszkár, *Papp* Kálmán, *Szönyi* Sándor.

Lajtha Rezső ügyvezető-elnök székfoglaló beszédében kifejtette, hogy az *Ipartestületek Országos Szövetségét kell kiépiteni Magyarország kézmüvesipari honosságává* és ezt a törvény erejével kell szentesiteni. Szükségesnek tartja továbbá, hogy az *IPOSz* kebelében *termelési osztály, iparfejlesztési osztály és gazdasági osztály* létesüljön. Majd igéretet tett arra, hogy amig az *IPOSz* élén áll, minden tudását a magyar kézmüvesipar szolgálatába állitja.

Lajtha Rezső székfoglalója után *Dobsa* László dr., a vidéki ipartestületek inditványait terjesztette a közgyülés elé. A *makói, zalaegerszegi, kaposvári* ipartestületek inditványait a közgyülés többek hozzászólása után elfogadta. *Füredy* Lajos, az *IPOSz* tb. igazgatója azt javasolta a közgyülésnek, hogy memorandumban kérjék a pénzügyi kormányt, hogy a fiatal segédek, valamint az 55 éven felüli segédek munkateljesitményét az adókivető hatóságok hagyják figyelmen kivül. Kivánatosnak tartja azt is, hogy az 55 éven felüli iparosokat az általános adózás terhe alól mentesitsék. A közgyülést *Füredy* Lajos inditványának elfogadása után, *Pálfy* Dániel iparosvezér ünneplése közepette *Lajtha* Rezső ügyvezető elnök rekesztette be.

Leleplezték a Nemzeti Muzeum kertjében a Vasvári Pál-emlékművet

A főváros és a társadalom áldozatkészségéből emelt emlékmü leleplezése nagy ünnepélyességgel zajlott le

(A Nemzeti Ujság tudósitójától.) A *Vasvári Pál-centenárium* alkalmából tegnap, vasárnap leplezték le a *Nemzeti Muzeum* kertjében azt az emlékművet, amelyet Budapest székesfőváros és a társadalom áldozatkészsége állitott *Vasvári* Pál emlékezetének.

Az emlékmü *Ligeti* Miklós alkotása. Izléses márványtábla, közepén *Vasvári* Pál bronz domborképe a Nemzeti Muzeum lépcsője jobb oldalfalának belső részén, *ugyanazon a helyen, ahol a külső oldalon a Petőfi-emléktábla hirdeti a „Talpra Magyar" elhangzását.*

Az emlékünnepre a Muzeum oszlopsorát, lépcső feljáratát, a Muzeum körüli keritést sürüen feldiszitették a nemzeti cimerrel és nemzeti szinü zászlókkal, az oszlopok közt nagy nemzeti szinü és székesfővárosi zászlókkal, a kerités felett az oszlopokon husz nagy zászló lengett váltakozva nemzeti szinü és székesfővárosi, a Muzeum orompárkányáról pedig mélyen lenyuló nemzeti zászló tette ünnepiessé és szinpompássá a Muzeum parkját.

Az ünnepélyen megjelentek *Bacsinszky* Vladimir dr., *Krajnyák* Gábor dr. elnökök és *Farkas* Ákos dr. fővárosi tanácsjegyző fogadták. A megjelent előkelőségek sorában voltak: a kormányzó képviseletében vitéz *Jánky* Kocsárd lovassági tábornok, ott voltak *Beöthy* László, a felsőház alelnöke, *Zsitvay* Tibor, a képviselőház elnöke, *Felszeghy* Lajos miniszteri tanácsos a miniszterelnökség, *Huszka* Jenő dr. miniszteri tanácsos a vallás- és közoktatásügyi minisztérium, *Lieber* Endre dr. tanácsnok a főváros képviseletében. Ott voltak még: *Szémán* István dr. prelátus, *Balogh* Jenő nyug. igazságügyminiszter, *Ferenczy* Zoltán, *Hóman* Bálint dr., a Nemzeti Muzeum főigazgatója, *Domanovszky* Sándor egyetemi tanár, dékán, *Homonnay* Tivadar országgyülési képviselő, *Kiss* János prelátus, egyetemi tanár, *Lukinics* Imre dr., továbbá számosan a *Vasvári* Pál rokonságából, az ifjuságí szervezetek, bajtársi egyesületek, a Ludovica Akadémia képviselői, a hazai gör.-katolikus egyház számos egyházi és világi előkelősége.

Az egyetemi énekkarok *Kereszthy* Jenő karnagy vezénylésével elénekelték a magyar Hiszekegyet s utána *Bakó* László, a Nemzeti Szinház örökös tagja elszavalta id. Petrasovszky Leónak „Vasvári Pál" cimü ódáját. Az ünnepi beszédet *Prohászka* Ottokár székesfehérvári megyés püspök mondta. Beszéde alatt hullott le a lepel az emlékmüről. *Liber* Endre székesfővárosi tanácsnok átvette az emlékmüvet s végül beszédet mondott az egyetemi ifjuság nevében *Szilassy* Gyula, a „Vasvári Pál-Kör" tagja.

Ezután következett az emlékmü megkoszoruzása. Számos szebbnél-szebb koszorut helyeztek el az emlékmü alatt, majd az ünnepség a *Himnusz* eléneklésével véget ért.

Üdvözlet érkezett a leleplezés alkalmából *Rómából* is, ahonnan *Hóry* András quirinali magyar követ küldött táviratot. A követ nagyatyja, *Hóry* Farkas református lelkész *Vasvári* Pált Magyargyerőmonostoron 1849 tavaszán látta vendégül s Vasvári tragédiája után, a Hóry-család több tagja, köztük *Gyarmathy* Zsigáné, *Hóry* Etelka, a nagynevü irónő szolgáltatott adatokat a hős Vasvári elestének történetéhez.

24 millió aranykoronás belföldi kölcsönből akarják felépiteni a köztisztviselők házait

A pénteki minisztertanács dönt a tervezetről

(A Nemzeti Ujság tudósitójától.) A köztisztviselők lakásépitő akciójának megvalósitása érdekében, mint azt már több izben jeleztük, *Vass* József népjóléti miniszter megállapodást létesitett több vezető pénzintézettel egy *huszonnégymillió aranykoronás belföldi kölcsön felvételére, amelyből háromezer köztisztviselői családi ház épülne.* A terv szerint ezer tisztviselőlakás Budapesten, ezer a vidéki városokban és ezer a községekben és falvakban épülne az erre szolgáló kölcsönösszegből. A kölcsön biztositékául a tisztviselők *husz évi lakbérüket kötik le*, a megfelelő igen csekély kamatszolgáltatás mellett.

A hitelakció pénzügyi lebonyilását a Pénzintézeti Központra bizzák s *Dréhr* Imre államtitkár ebben az ügyben már hosszabb tanácskozást is folytatott *Pásztor* Miksával, a Pénzintézeti Központ vezérigazgatójával. A lakásépitő akciót az eddigi terv szerint *életbiztositással kötik össze*, olyan módon, hogy a kölcsönhöz jutott tisztviselők esetleges elhalálozása esetén a *ház az örökösök birtokában maradjon.* Miként az általánosan megindult épitkezésekre, ugy a tervezett köztisztviselői lakásépitő akcióra is bizonyos veszélyt jelent a téglakartelnak az a váratlan intézkedése, amellyel jelentékeny mértékben felemelte az árakat. *Vass* József népjóléti miniszter megengedhetetlennek tartja, hogy éppen most veszélyeztesse a téglakartel a biztatóan induló épitkezések kifejlődését és ezért a hét folyamán *ankétot hiv egybe*, amelyen az érdekeltek meg fogják tárgyalni a téglaárak tartós stabilizálásának módozatait. A tisztviselői lakásépitkezéseket a terv szerint *már májusban meg akarják inditani*, ugy hogy novemberben a tisztviselői házak beköltözhetők legyenek. Értesülésünk szerint a népjóléti miniszter a köztisztviselői lakásépitő akció tervét *a pénteki minisztertanács elé terjeszti*, amely minden bizonnyal magáévá teszi a teljes pontossággal kidolgozott tervezetet.

Serlegek, dohánykazetták,
szobrok, tea-, kávé-, likörkeszletek **saját gyáramban** müvészi kidolgozásban készülnek.
Tisztelettel felhivom igen t. vevőim b. figyelmét ezeknek a tárgyaknak szives megtekintésére.
SCHONWALD IMRE
Budapest, IV., Bécsi-utca 5. Bécsi-u. és Deák Ferenc-u. sarok.
Törzshás: Pécs, Király-utca, Kaszinó-épület.

Álhir Bud pénzügyminiszter távozásáról

Az egyik hétfő reggeli lap azt a hirt közölte, hogy *Bud* János pénzügyminisztert elkedvetlenitették a „folytonos támadások" s ezért a tárcájáról való lemondás gondolatával foglalkozik. *Illetékes helyen* e hirre vonatkozóan kijelentették, hogy a hétfői lap hire *teljesen légbőlkapott.* A pénzügyminiszter elkedvetlenedéséről szó sincs. *Bud János továbbra is megmarad tárcája élén* s egyáltalán nem látja azokat a „támadásokat", amelyekről a hétfői lap említést tesz.

Elnapolták a nagykaposi petició tárgyalását

A közigazgatási biróság *Szinyei*-tanácsa ma kezdte tárgyalni a nagykaposi kerület képviselőjének, *Szabó* Zoltánnak mandátuma ellen beadott peticiót, amellyel *Czövek* Sándor választói fordultak a birósághoz. A panaszlók ügyvédje részletesen előterjesztette kifogásait és adatait, majd a választást védők részéről *Lányi* Márton dr. szólalt fel. Délután fél négy órakor a biróság a tárgyalást *április 1-ére halasztotta el.*

Budapesten elfogták a dunaföldvári rablógyilkost

Egy rendőr ismerte fel Óbudán

(A Nemzeti Ujság tudósitójától.) Néhány héttel ezelőtt, mint megirta a *Nemzeti Ujság*, Dunaföldváron egy reggel megfojtva találták lakásán özvegy *Oláh* Nándornét, akinek ott vegyeskereskedése volt. A rendőrség azonnal széleskörü nyomozást inditott a büntény felderitésére és a tettes kézrekeritésére és hamarosan megállapitották, hogy a szerencsétlen asszonyt egy *Kiss* Sándor nevü ember gyilkolta meg és rabolta ki.

A dunaföldvári rendőrség, miután a gyilkos a tett elkövetése után megszökött és sehol nem találták, körözőlevelet adott ki Kiss ellen és azt a budapesti főkapitányságnak is megküldötték. A véletlen azután kedvezett a rendőrségnek. Óbudán, hétfőre virradó éjszaka a Zsigmond-téren szolgálatot teljesitő rendőrnek feltünt egy alacsony termetü, kopottasan öltözött férfi, aki az utcán láthatóan minden célnélkül ödöngött. Igazolásra szólitotta fel, mire a férfi szó nélkül futásnak eredt.

A rendőr utána iramodott. Már-már ugy látszott, hogy az üldözött embernek a sötét utcán sikerül egérutat kapnia, amikor az utcán szembejött vele egy rendőr, aki éppen felváltásra igyekezett. A szökevény már nem tudott menekülni s a szemközt jövő rendőr elfogta. Előállitották az őrszobára, ahol megkezdték igazoltatását. Semmi irás nem volt nála. *Kovács* Sándornak mondotta magát és a legkülönfélébb fantasztikus mesékkel igyekezett megmagyarázni éjszakai bolyongását. Igazoltatás közben az egyik rendőr egyszer csak igy szólt:

— Mondja, nem *Kiss* Sándor maga?

Az ál-Kovács még egy ideig próbált védekezni, azonban amikor látta, hogy minden hiábavaló, igy szólt:

— *Bevallom, hogy én vagyok a Kiss Sándor, de nem vagyok rablógyilkos. Egészen másért öltem meg Oláhné.*

Az őrszobán őrizetbe vették s ma délelőtt átszállitották a főkapitányságra, ahol azonnal megkezdték kihallgatását.

Magyar Lovaregylet
április hó 2., 3., 9., 10., 17., 18., 23., 24., 30. és május hó 1-én
lóversenyt tart.
Kezdetük délután 3 ó. 30 p. — Belépő jegyek ára: I. hely 8 P. II. hely 2.50 P. III. hely 0.60 P. Páholyülés 12 P. — Bookmakerek körébe 16 P. — Totalisateur, vendéglő, buffett minden helyen. — Közlekedés I—II. helyre 26, 29, 36. III. helyre 24, 38 villamos és B. H. É. vonat Keleti p.-u.-tól.

Ligeti Miklós

Nemzeti Újság

képes mell

1937. jul 18.

L. M.: Tűzér-
kulékmű,
kégerrel

Kisgyör, 1919

Kimaradtak: Burger Lajos izr., Harsány, 1919; Flesch Imre ism., izr., Szikszó, 1920; Gosztonyi Károly r. kat., Miskolc, 1919; Weinberger László izr., Miskolc, 1917.

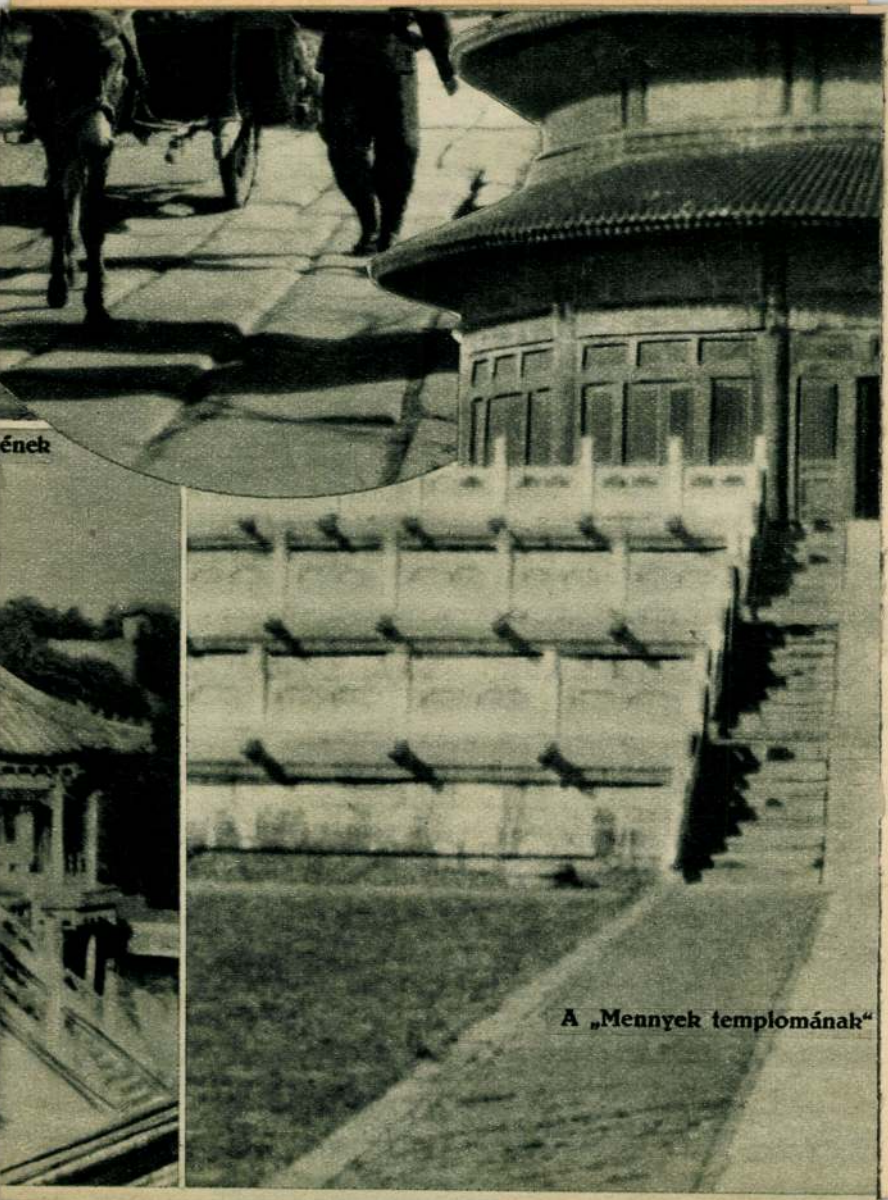

ének

A „Mennyek templomának“

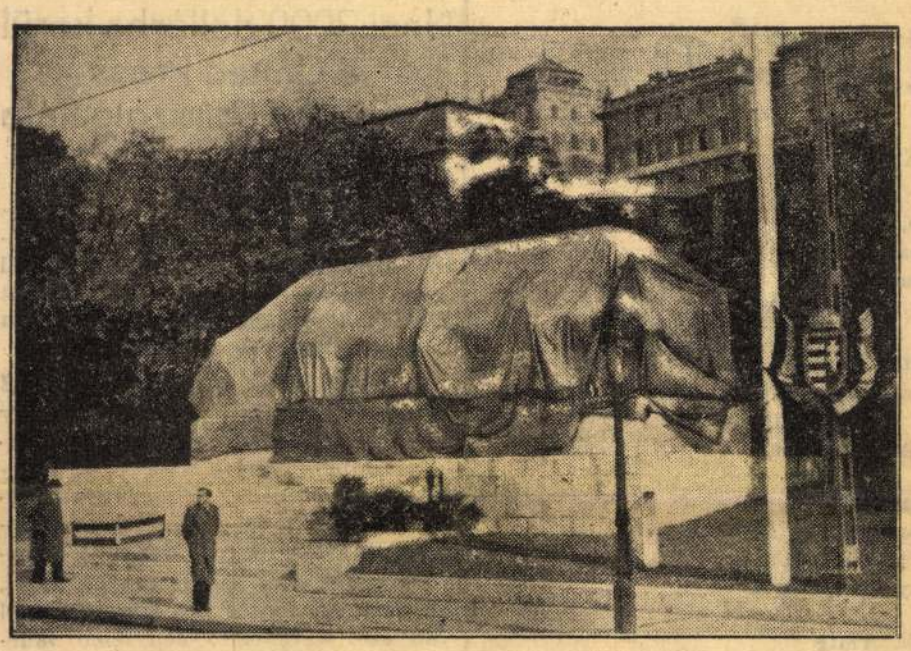

PONYVA ALATT VÁRJA
a Tüzéremlékmű holnapi ünnepélyes felavatását

Feltűnő események egy vétív körül

Bűnvádi feljelentés egy előkelő ügyvéd fegyelmi a kézbesítő ellen

— Az Est tudósítójától —

A főkapitányságon tegnap izgalmas kihallgatás után fegyelmi eljárás indult *a kézbesítő hivatal egyik altisztje ellen.* Félórával később pedig

sürgősen beidéztek a bűnügyi osztályra egy ismert pesti ügyvédet.

Az altiszt és az ügyvéd furcsa módon került egymásmellé *egy többszázezer pengős ügy* váratlan bűnügyi fordulatában. Esztendőkkel ezelőtt pattant ki a nagy szenzáció:

A *Magyar Pamutipar Rt.* bűnvádi feljelentést tett egyik igazgatója, *Weissberger* Ferenc ellen. Az igazgató ellen az volt a vád, hogy *egy svájci gyárral összejátszva félmillió pengővel megkárosította a részvénytársaságot.* Hónapokig tartó rendőrségi nyomozás után a szenzációs ügy aktái *átkerültek az ügyészségre.* Az ügyészség nem látott bűncselekményt fenforogni és megszüntette az eljárást a súlyosan megvádolt igazgató ellen.

A Magyar Pamutipari Rt. azonban nem akart megnyugodni ebben és jogtanácsosa révén *átvette a pótmagánvádat.* A bűnügy aktái vándorolni kezdtek az ügyészség és a főkapitányság között, újabb nyomozás következett, kihallgatások, szembesítések, házkutatások, azután megint döntött az ügyészség és

az újabb nyomozás adataival sem látta bizonyítottnak a vádat az igazgatóval szemben.

Másodszor is megszüntette az eljárást.

Közben az igazgató sem maradt tétlen. Perelte a részvénytársaságot *nagy összegű kártérítésért.* Elkeseredetten folyt a háború, az ügyvédek csatáztak és mindkét fél leste, mikor követ el a másik valamilyen stratégiai ballépést, amely aztán *eldöntheti a nagy tétért folyó háború sorsát.*

Magándetektívek

léptek a küzdőtérre. Jobbról is, balról is megfigyeltek mindenkit, akinek csak valami szerepe volt a harcban.

Így történt, hogy amikor az ügyészség az elmult héten másodszor is megszüntető végzést hozott a megvádolt igazgató ügyében és a végzést kikézbesítés véget átküldte a főkapitányság kézbesítő hivatalának, a kézbesítő altisztet, *Soproni* Mátyást nyomon követte egy magándetektív, amint elindult az irattal a Magyar Pamutipar Rt. jogtanácsosa, dr. *Berend* Béla ügyvéd irodája felé. Az altiszt

szokatlanul hosszú ideig maradt az ügyvédnél;

ez feltűnt a magándetektívnek. Nyomban jelentette az esetet megbízóinak és erre megindult a találgatás, mit csinált az altiszt ilyen soká az ügyvédi irodában.

Az ellenügyvéd berohant a főkapitányságra.

— Hol az a kézbesítő altiszt és hol a vétív, melyen dr. *Berend* Béla az ügyészi megszüntető végzés átvételét elismerte?

Csak egy pillantást vetett a vétívre és diadalmasan felkiáltott:

— Itt a magyarázat!

Besietett a kézbesítő hivatal vezetőjéhez.

— Tanácsos úr, kérem, hányadika van ma?

— *Tizenharmadika,* — felelte a rendőrtanácsos, mert nem értette a kérdést.

— Ugy, tizenharmadika? Akkor tessék megmondani,

miért van ezen a vétíven október 20-iki dátum?

Valóban, a vétív alján az állt: »*Átvettem 1937 október 20-án. Dr. Berend Béla*«.

A rendőrtanácsos felháborodva konstatálta ezt, azonnal hivatta a kézbesítő altisztet, faggatta, sarokba szorította. Az altiszt először azzal védekezett, hogy *nem vette észre* az átvétel későbbi keltezését, azután

megtört.

Beismerő vallomást tett, elmondotta, hogy az ügyvéd október 20-át írt a vétívre, mire ő figyelmeztette: Ma nem huszadika van, hanem tizenharmadika.

»*Ne törődjön vele, nekem így jobb, a határidő miatt,*« — kapta a választ. Majd állítása szerint az ügyvéd megkérte őt, hogy

tartsa magánál a vétivet 20-ig

és csak akkor adja le a kézbesítő hivatalban, hogy így kézenfekvő legyen, hogy valóban október 20-án vette át a megszüntető végzést.

— *Sajnos, belementem,* — vallotta Soproni Mátyás. — Esküszöm mindenre, hogy

nem fogadtam el ezért semmit

az ügyvéd úrtól.

A kihallgatás végetért. Az altisztet *átküldték a fegyelmi osztályra,* ott újra kihallgatták. Az ellenügyvéd pedig felkereste a bűnügyi osztály vezetőjét és

közokirathamisítás bűntette

miatt bűnvádi feljelentést tett dr. *Berend* Béla ügyvéd ellen.

Ma délben hallgatják ki az ügyvédet. Többek között megkérdezik tőle azt is, *mi célja volt azzal,* hogy október 13-ika helyett október 20-ikát írt a vétívre, milyen taktikai lépést akart tenni abban az ügyben, amelynek ez újabb állomása azonban még mindig nem dönti el, ki kerül ki győztesként a többszázezer pengőért folyó háborúból.

Komlós Jenő

Hóman kultuszminiszter nyilatkozata

— Az Est tudósítójától —

Ma délben *Az Est* munkatársa beszélgetett *Hóman* Bálint kultuszminiszterrel, aki előtt mindenekelőtt megemlítettük azokat a kormányválságról szóló *fantasztikus híresztelléseket és kombinációkat,* amelyeket tegnap illetékes helyen *erélyesen megcáfoltak.*

Megemlítettük azokat a híresztléseket is, amelyek ezeknek a kombinációknak a középpontjába magát *Hóman* Bálint kultuszminisztert állították. A kultuszminiszter lakonikus rövidséggel e híresztelésre csak ennyit mondott:

— Mindenkinek joga van saját fantáziájának ködképei után futni.

Ezután *Féja Géza felfüggesztésére* vonatkozólag intéztünk kérdéseket a kultuszminiszterhez:

— *Féja* Géza polgáriiskolai tanárt — mondotta a miniszter — egy tegnapelőtt elhangzott

bírói ítélet alapján kötelességszerűen felfüggesztettem

állásától és ellene a fegyelmi eljárást megindítottam. *Ez az eljárás* azonban

a jogerős bírói ítélet kimondásáig szünetelni fog

és csak a jogerős ítélet elhangzása után folytatják le.

Meghalt Machovich Gyula érseki helytartó

— Az Est tudósítójától —

Machovich Gyula érseki helytartó, az esztergomi főkáptalan olvasó kanonokja, hosszas szenvedés után *80 éves korában október 15-én, pénteken este Esztergomban elhúnyt.*

Tatarescut alezredessé nevezte ki a király

Bukarest, október 16
(Az Est külön tudósítójától)

A tegnapi nagy díszszemlén Nagyszebenben, amellyel bevégződtek az őszi hadgyakorlatok, a politikai pártok vezérei is jelen voltak, akiket *Károly király egyenes kívánságára hívott meg Tatarescu miniszterelnök,* hogy személyesen győződjenek meg a hadsereg felkészültségéről. Tatarescu miniszterelnököt, aki a hadgyakorlatokon és a díszszemlén is *mint tartalékos őrnagy* egyenruhában jelent meg, a király a hadsereg fejlesztése körül szerzett érdemeiért *alezredessé nevezte ki.*

Ma tölti be 44. évét Károly király. A kormány tagjai a miniszterelnök vezetésével kiutaznak Sinajába, hogy a királynak szerencsét kívánjanak. *(T)*

Gyenge a húsfogyasztás

— Az Est tudósítójától —

A mai ferencvárosi *sertésvásárra* összesen 252 darab sertést hajtottak fel. A piac irányzata változatlanul lanyha. Az árak nem változtak. Prima uradalmi zsírsertés 108—110, prima szedett 104—107, öregsertés 94—100, angol sonkasertés 112—115, angol tőkesertés 104—108 fillér élősúlyban kg-ként. Az összes heti kínálat alig haladta túl a 10.000 darabot, ennek ellenére a hétvégi húspiac ellanyhult, mert a fogyasztó közönség nem tudja megfizetni a magas húsárakat és így a fogyasztás még mindig igen gyenge.

Özvegy Czvetkovits Ferencné szül. Thaly Florence mint felesége, Éva, László, Mária három árvája, megrendült lélekkel jelentik ura és édesapjuk

dr. Czvetkovits Ferenc

szk. huszárfőhadnagy, miniszteri tanácsos

elhunytát. Fáradt, megviselt szive 1937. évi október 15-én délután ¼4 orakor, életének 55. évében szünt meg dobogni, részesülve a halotti szentségek áldásában.

Legdragább halottunkat október hó 18-án, hétfőn délután ½4 órakor fogjuk a farkasréti temető halottasházában a római katolikus anyaszentegyház szertartásai szerint beszentelni és ugyanazon temetőben örök nyugalomra helyezni.

„A jó harcot végigharcoltam, a pályafutást bevégeztem, a hitet megtartottam: Készen vár reám az igazság koszorúja."
II. Tim 4:7—8.

Lakás: XI., Horthy Miklós út 32, II. emelet 4.

Jóságos lelkének üdvösségéért az engesztelő szentmiseáldozat október hó 19-én délelőtt fél 9 órakor lesz a Szent Imre herceg úti plébánia templomban a Mindenhatónak bemutatva.

Ezúton tudatjuk, hogy feleithetetlen férjem, illetve édesapánk

KAUNITZ LAJOS

sírkőavatása

hó 17-én, vasárnap déli 12 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben. 17a szakasz, 17. sor.

Özv. Kaunitz Lajosné, Kaunitz László és Tibor

WEISZFELD-CIPŐ
MUSSOLINI TÉR 4
Terézkörúti oldal
Női és férficipő 28-32-36 P
Rendelésre a legkitünőbb cipők mérsékelt árért!

HÍREK

— Hogyan csalták tőrbe Amerika leghíresebb banditáját? *Newyorkból* jelentik: Maine állam egyik csendes kis városkájában az amerikai szövetségi rendőrség detektívjei, a híres »*G-man*«-ek leterítették az Egyesült Államok *jelenlegi »első számú közellenségét«*, a hírhedt *Al Bradyt*. A gengsztervezér társaságában volt helyettese, Clarence *Shaffer* is, aki szintén holtan maradt a színhelyen. A banda harmadik veszedelmes tagját, James *Dahlovert* súlyosan megsebesítették a detektívek golyói és életveszélyes állapotban vitték a rabkórházba. Az alig 26 éves bandita agyonlövése majdnem pontosan ugyanolyan körülmények között történt, mint annakidején John Dillinger tőrbecsalása. Bradyt és cinkostársait a rendőrség már *hónapok óta hajszolta*, de a banditák úgy elrejtőztek, hogy nem lehetett a nyomukra akadni. Bankorban villát béreltek, amelyből még éjnek idején sem mertek kimozdulni. Végül is az okozta vesztüket, hogy bementek a városka fegyverkereskedésébe, hogy *kiegészítsék muníciókészletüket*. A fegyverkereskedő felismerte »Amerika első számú közellenségét« és elhatározta, hogy tőrbecsalja. *Teljesen újrendszerű könnyű géppuskáról* kezdett neki mesélni és sikerült is felkeltenie a gengsztervezér érdeklődését. Megbeszélték, hogy a fegyverkereskedő hozat egy példányt az állítólagos géppukából és Al Brady három nap mulva ismét megjelent a fegyverkereskedésben, hogy megnézze a *csodafegyvert*. Akkorra már az épületet teljesen körülvették a »G-man«-ek, sőt a pult mögött is két detektív állt, akik *kiszolgálóknak maszkirozták magukat*. Az üzlet előtt autótaxi várakozott, amelyben két detektív ült. Olyan gondos előkészületeket tettek, hogy *még a szemközti épületek háztetőire is jutott vagy féltucat detektív*. Abban a pillanatban, mikor a banditák beléptek az üzletbe, a »kiszolgáló segédek« mellüknek szegezték a látszólag véletlenül a pulton heverő revolvereket, amikor Al Brady ráeszmélt arra, hogy tőrbecsalták, hátrakapott revolverzsebéhez, de ezzel csak azt érte el, hogy a következő pillanatban *valóságos golyózápor zúdult feléje*. Amerika első számú közellenségét a detektívek golyói a szó szoros értelmében *szitává lőtték*.

— Egy híres német gyermekkórus hangversenye Budapesten. A Magyar Dalos Egyesület Országos Szövetsége érdekes hangversenyt rendez. Megszólaltatja Budapesten a lipcsei *Thomaskirche* világhírű gyermek énekkarát. A hangverseny október 24-én este fél 9 órakor lesz a *Zeneakadémia* nagytermében.

— Teljes erővel folyik a szekszárdi vizsgálat. *Szekszárdról* jelenti tudósítónk: Tavaly ősszel tudvalevőleg vizsgálat indult meg a szekszárdi városházán. Öttagú miniszteri bizottság vizsgálta meg tíz évre visszamenőleg a város háztartását és vagyonkezelését. A vizsgálat nyomán *több felfüggesztés és fegyelmi eljárás indult*. Ebben az ügyben már *több jogerős bírói ítélet* is van.

Augusztusban *Széll* belügyminiszter hosszabb leiratban fegyelmit rendelt el vitéz *Vendel* István polgármester és tizennégy főtisztviselő ellen. *Perczel* Béla alispán a fegyelmi vizsgálatok vezetésével *Szongott* Edvin főszolgabírót bízta meg. *Perczel* Béla időközben képviselő, *Szongott* Edvin pedig alispán lett.

Szongott alispán ma szekszárdi tudósítónk érdeklődésére elmondotta, hogy a fegyelmi ügyek mostani vizsgálóbiztosa, *Haypál* Sándor javában folytatja a vizsgálatot, de a munka igen hosszadalmas, mert vitéz *Vendel* polgármesternek és társainak 15 évre visszamenőleg kell megtenniök észrevételeiket a vizsgálóbiztos előtt.

DUNAPARKI
ÖRÖKLAKÁSOK
Szent István park 22
TELEFON 291-573 Vasárnap is !!

Szüret után

Irta: Illyés Gyula

Megjártam hát, meg én, az életet,
és a tanulság? — egypár ócska közhely,
édes öcséim, mikről elmenet —
nos, kár volt szájalnom az öregekkel.

Mint, teszem azt: a fejtől büdösül
a hal; és kéz kezet most; és szorít
a csizma, míg új . . . s amit örökül
hagyok: a disznó makkal álmodik.

Üres edények voltak; ma teli
erjedő szesszel mind; szisszentve forrnak,
mint bent a hordók. A gazda lesi:
elégedetten hallom, hogy motyognak.

Ez a szüretem, öcskösök. Amíg
ti itt atyáink földjét kapa-szóra,
én ezért róttam tenger halmait,
s vad városokat, ép úgy hajladozva!

Adnék kóstolót. Ám, ami nekem
vigasz és mámor, nektek még ma lőre.
Érnetek kell, haj, amig derüsen
bölcselni tudtok, bologatni tőle —

Mint én, — már némán nézve, mint forog
köröttem érdek, eszme, had, zörögve
s egyformán, mint a konok évszakok
s az állatöv tizenkét szörnyetegje.

— Elítélték a bajai raktárház tolvajbandáját. *Bajáról* jelenti tudósítónk: Egy tolvajbanda hosszabb időn keresztül fosztogatta a *Nostra* bajai raktárházát. A lopott gabonát csónakokon az egyik közeli faluba szállították és ott értékesítették. A rendőrségnek sikerült elfogni a bandát: *Csima* Györgyöt, *Csima* Istvánt, egy fiatalkorút, *Sarang* Imre révészt, az orgazdát. A tolvajok szerint *Szücs* Ferenc raktárnok segítette elő a lopást és ő is osztozkodott a hasznon. Őt is letartóztatták.

Most tárgyalta az ügyet a *Linzer*-tanács, amely *Csima* Györgyöt, az elsőrendű vádlottat *egyévi börtönre* ítélte folytatólagos lopás miatt, *Csima* István *félévi börtönt*, a fiatalkorú *kéthónapi fogházat*, *Szücs* Ferenc, a raktárnok, mint tettestárs *egyévi börtönt*, *Sarang* Imre, az orgazda háromheti fogházat kapott. Az ítélet nem jogerős.

— A szűcsipartestület nyilatkozata. A *Bartos* István budapesti lakos (V., Hollán ucca 25.) és *Kaposi Kovács* István budapesti lakos (IV., Párisi ucca 5.) a sajtóban legutóbb ismertetett bűnügyeivel kapcsolatban az ipartestület megállapítja, hogy nevezettek *nem szűcsmesterek*, ipari tevékenységre jogosítva nincsenek és amennyiben szűcsipari tevékenységet végeztek, azt csak *jogosulatlanul* tehették. Teljes tisztelettel *Budapesti Szűcsök Ipartestülete.*

— A Dunába ugrott. Az *Erzsébet*-hídról ma reggel a Dunába ugrott *Sántics* Éva 22 éves háztartási alkalmazott. A rendőrségi motoros kimentette, a Rókus kórházba szállították.

x A forró égöv betegségeinél, különösen napszúrásnál, bélhurutnál és vérhasnál, valamint olyan gyomor- és májbajoknál, amelyek malária kíséretében lépnek fel, a természetes *»Ferenc József«* keserűvíz szerfelett értékes hatást fejt ki. Kérdezze meg orvosát.

x Lakása szépségét emeli a kis férőhelyet igénylő Gyöngykályha. Olcsó gyöngyszénnel egyenletes meleget ad. Nagy megtakarítás! Megtekinthető Magyar Radiátorgyár Rt., Andrássy út 13. Vaskereskedőknél kapható.

x Lépjen be Ön is a modern Automenth száraz fogkrém fogyasztói közé és győződjön meg ezen kitünő újszerű fogápolószer tulajdonságairól. Egy doboz tartalma hónapokra elegendő és ára csupán 90 fillér. Mindenütt kapható.

Penziós ellátás
Svábhegyi
Szanatóriumban
P 16.—

Asszonyom

bizonyára Önt is érdekli:

hogy vágott baromfiból ma 572 mázsát hoztak fel, az első, reggeli vásáron a fele sem kelt el. Tíz óra tájban a szövetkezetek vásárolták össze 10 fillérrel a napiár alatt a visszamaradt áru egyrészét;

hogy eladhatatlan a zöldpaprika. A konzervgyárak és a háziasszonyok egyformán beszüntették már a savanyítást;

hogy a grape fruit megérkezett Palesztinából. Meg lehet kezdeni a soványító kúrát;

hogy a csemegeszőlő szállítmányok lassankint elmaradnak a piacról. Ez az oka annak, hogy az Erzsébet királyné és az Afusz Ali a nagykereskedőknél 70—75 fillérbe, a viszonteladóknál 88—1.20 pengőbe kerül.

— Orvosi hír. *Bernáthné* dr. *Pártos* Alice visszaérkezett Pöstyénből és rendelését reumás betegek részére a Pajor-szanatóriumban ismét megkezdte. (VIII., Vas ucca 17. Tel.: 146—284). Lakás: V., Klotild ucca 10/a. Tel.: 114—985.

— Megmérgezte magát. *Grosz* Mária 22 éves tisztviselőnő az Erzsébethíd-szállodában ismeretlen méreggel *megmérgezte magát*. A *Rókus-kórházba* szállították.

Az Est-nél már kaphatók
elővételben olcsóbb egyek
a Fényes Fővárosi Nagy Cirkuszban folyó
nemzetközi szabadstílusú
birkózóversenyre
Párosítás október 16-án, szombaton:
1. Vári Sándor Paul Schikat
2. Károlyi László Vilo Bur
3. Kamarás József-Stefan Orlando
4. Regis Siki Josef Wavra
5. Bil Morgan— Németh Sándor
Utolsó nap!
Műsorváltozás jogát a rendezőség fentartja magának.
A mérkőzések este fél 9 órakor kezdődnek.

Napi 2000 dollárba kerül a United Press japán-kínai hírszolgálata

— Az Est tudósítójától —

Az *Editor and Publisher* című ismert folyóirat a japán—kínai háború hírszolgálati költségeiről közöl igen érdekes cikket, mely szerint *a világháború óta hírszolgálat ilyen összegeket még nem emésztett fel.*

A cikk elmondja, hogy a *United Press* hírszolgálati irodának, amely *Az Est* távolkeleti hírszolgálatát látja el, *naponta átlag 2000 dollár költsége van Kínában.* A legnagyobb tételt a *kábelköltségek* jelentik. Kevésbé fontos híreknél Sanghái—Newyork között egy szó 13 centbe kerül, ha azonban fontos hír közvetítéséről van szó, a tudósító kénytelen »sürgős«-en továbbítani a hírt, ami *szavanként 84 centet jelent.*

A valóságban azonban ennek a díjszabásnak öt-hatszorosát fizetik, mert a fontos híreket *egyszerre több kábelen továbbítják*, minthogy előre nem lehet tudni, hogy *melyik úton ér el leggyorsabban a hír rendeltetési helyére.*

Hasonlóan magas költséget jelent a *United Press*-nek — folytatja a cikk — a spanyol polgárháború is, amelynek hírszolgálati költsége *havi 6—8000 dollár között mozog.*

— Leesett a vicinális lépcsőjéről. Tegnap este Pestszenterzsébeten a városháza előtt kanyarodó helyiérdekű villamos lépcsőjén utazó *Fazekas* József magánalkalmazott a kanyarban kiesett a villamosból olyan szerencsétlenül, hogy nekivágódott az egyik betonoszlopnak. Agyrázkódást, fejsérülést és egyéb zuzódásokat szenvedett. Az uzsokiuccai kórházba szállították. A rendőrség megindította a vizsgálatot.

— Házasság. *Révbiró* Kornélia okl. tanítónő, Budapest és *Bóna* József kántortanító, Szank, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Frid Géza, a Hollandiában élő zongoraművész és zeneszerző és *Ella van Hall* zongoraművésznő és énekesnő e hónap 13-án Amszterdamban házasságot kötöttek.

— Duhaj legények megtámadták a csendőröket. *Bajáról* jelenti tudósítónk: Az egyik soltvadkerti vendéglőben ittas legények hangoskodtak. Estefelé két csendőr tért be a vendéglőbe. Nem voltak szolgálatban, a vendéglős kérésére azonban rendre intették a duhajkodó legényeket. Éjfél felé hazaindultak. A legények utánuk mentek, a sötét udvaron megtámadták, földre teperték és összeverték őket. *Nagy* József csendőrmestert összeszurkálták, *Bencze* József próbacsendőrt pedig hasábfával fejbeverték. Eszméletlen állapotban volt a két csendőr, amikor kórházba szállították őket. Több legényt őrizetbe vettek. Valamennyi tagad.

— Kasszafúrók. A *Lehel* ucca 10/c számú házban lévő *Mérő*-műszerüzem irodájában ma éjszaka betörők megfúrták a pénzszekrényt. A kárt még nem tudták megállapítani.

— Mit tanulhatunk ezen a héten a Népművelési Bizottság háztartási telepén a Gázművek VI., Vilmos császár út 3. szám alatti bemutató helyiségében: *október 18., hétfőn* d. u. 6 órakor dr. Mikes: A hiányos tápfelvétel káros következményei. Főzőbemutató: Leveles tészta, hasché készítése. *Október 20,* szerda délután 6 órakor: Dr. *Siftár:* Orvosi értelemben vett tisztaság, fertőtlenítés. Bemutató: Mosás, vasalás, gyors tésztasütés. *Október 21, csütörtök* délután 6. *Szili* L.: Az otthon élő háziasszony és a lányos anya vendéglátása. Főzőbemutató: Sandvichek készítése. — Egyes előadások belépődíja 60 fillér. A Népművelési Tanulmányi Csoport tagjainak 40 fillér. — Október 19-én és 22-én, kedden és pénteken délután 5 órakor főzőbemutató a takarékos gázhasználatról. *Belépődíj nincs.*

A nagy aranyéremre
L. M-t ajánlotta
a Zsűri

HÍREK

— **Emlékünnep Darányi Ignác halálának tizéves évfordulóján.** Az idén van tíz éve annak, hogy *Darányi* Ignác volt földmívelési miniszter meghalt. Ez alkalomból a Darányi nevét viselő agrártudományos társaság ezévi közgyülését a szokottnál ünnepélyesebb keretek között tartja meg, ma délután 6 órakor a közgazdasági egyetem dísztermében. A közgyülésen dr. *Koós* Mihály fogja méltatni emlékbeszédben a kiváló agrárvezér egyéniségét és jelentőségét.

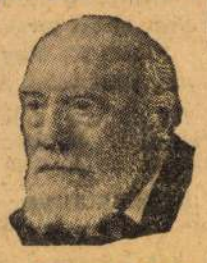

Darányi Ignác

— **Végleg beszüntették az inkei olajfúrást.** A nagy reményekkel kecsegtető Inkei olajkutatás nem hozta meg a várvavárt eredményt. Közel 2000 méternyi mélységben járt már a fúró, de olaj csak olyan csekély mértékben mutatkozott, hogy *kiaknázásra nem alkalmas. Most a fúrásokat végleg beszüntették*, a gépeket leszerelték és a zalamegyei Szent-Adorjánra szállítják. Szent-Adorjánban több reménnyel folynak a fúrási munkák és itt állítják fel az Inkéről átszállított fúrótornyot.

— **Folynak az orvosi nagyhét vitaülései.** Az orvosi nagyhét főtémájáról, az öregedésről szóló előadások befejeződtek. Ma délelőtt az egyetem szemklinikáján a *pneomoniáról* volt vita. *Angyán* János tanár tartotta a bevezető előadást. Referensek voltak *Balogh* Ernő, *Fenyvessy* Béla, *Purjesz* Béla, *Kramár* Jenő, Tállyai *Róth* Miklós, *Udvardy* László. Csatlakozó előadásokat tartottak: *Hajós* Károly és *Szauter* Béla. A Balassa uccai idegklinikán az elmeorvosok tartottak ülést. *Lehoczky* Tibor, *Reitman* Ferenc, *Horányi* Béla és *Szathmáry* Sándor, *Angyal* Lajos, *Fekete* János, *Buchmüller* József, *Lovassy* Andor és *Ráth* A. Zoltán tartottak előadást. A gyermekorvosok értekezlete is megnyílt, az elnöki megnyitót *Kramár* Jenő tartotta. A csecsemők mesterséges táplálásának mai állásáról referált *Hajniss* Elemér. Az urulogiai klinikán *Babits* Antal, *Remete* Tibor, *Szold* Endre és *Radó* Béla tartottak előadásokat.

— **Eladta földbirtokát — agyonlőtte magát.** *Dézsenyi* Rudolf köveskáli földbirtokos néhány hónappal ezelőtt parcellázás céljaira eladta *Keszthely* melletti birtokait. Dézsenyi megbánta az eladást, azóta állandóan búskomor volt és most *vadászfegyverével agyonlőtte magát.*

— **Megkerült a francia bankár feleségének eltünt 5000 frankja — a kelebiai vonaton.** *Kelebiáról* jelenti tudósítónk: Jelentettük, hogy Kiskúnhalas és Kelebia között a budapest—belgrádi gyorsvonaton egyik éjszaka eltünt Annie *Rousseau* előkelő francia hölgynek, egy párizsi bankár feleségének ötezer frankja. A kelebiai határállomáson félóráig vesztegelt a gyorsvonat, de hiába kutatták át a vonatot, nem sikerült sem a pénzt, sem a tolvajt megtalálni. Most aztán jelentkezett a budapest—kelebiai gyorsvonat egyik takarítónője, aki *beszolgáltatott 5000 frankot azzal, hogy azt a gyorsvonat egyik félreeső helyiségében találta.* Most a rendőrség azt nyomozza, hogy vajjon a francia hölgy felejtette-e ott az 5000 svájci frankot, vagy pedig a gyorsvonati tolvaj helyezte-e el ott a pénzt, mert az volt a terve, hogyha átjut a határon, akkor ismét magához veszi. A nyomozást a halasi rendőrség és a kelebiai határállomás rendőrsége együttesen folytatják. A károsult bankárnét, aki Isztanbulba utazott, értesítették a pénz megtalálásáról.

— **Rákóczi-dísztáborozásra gyülnek össze négy vármegye vitézei.** *Egerből jelenti tudósítónk: Rákóczi* Ferenc emlékének hódolnak június 13-án Heves, Borsod-Gömör-Kishont, Abauj-Torna és Zemplén vármegye vitézei. *Ónod* község határában *Rákóczi-dísztáborozásra* gyülnek össze. A dísztáborozáson hazafias ünnepségeket rendeznek a történelmi emlékű ónodi mezőkön. Ónodon a posta ez alkalomra külön *tábori postahivatalt* állít fel, ahol alkalmi bélyegzővel fogják lebélyegezni a levélbélyegeket.

— **Kelta és avar temetőket találtak.** *Karcagról jelenti tudósítónk: Szücs Pál dévaványai községi mérnök köleshalmi gazdaságában a gazdasági munkások kelta és avar temetőkre bukkantak. A leleteket megvizsgálta Fettich Nándor, az Országos Magyar Történelmi Múzeum igazgatója. Különféle dísztárgyak használati eszközök, lószerszámok, edények, evőeszközök kerültek elő a sirokból, nagyon sok hamvveder, ékszerek, aranygyürük. Eddig negyvennél több sírt bontottak fel. Érdekes, hogy találtak olyan sírt, amelyből hiányoznak az ékszerek, a csontok szét vannak szórva, amiből arra következtetnek, hogy ezeket a sírokat még a temetők használata idején kirabolták.*

— **Postaaltiszti sapka és zubbony a híd korlátján...** A Ferenc József híd korlátján ma hajnalban a járókelők egy *postaaltiszti sapkát, zubbonyt és egy mellényt találtak.* A zubbony zsebében *Matulányi* Pál nevre kiállított MÁV utazási igazolvány volt és benne 30 pengő.

A rendőrség valószínűnek tartja, hogy a postaaltiszti sapka és zubbony tulajdonosa éjszaka *beugrott a Dunába* és mert a halálugrást a dunai mentőőrség emberei nem látták az éjszaka sötétjében, *a szerencsétlen ember a Dunába veszett.*

Ezt a feltevést különben megerősítette a délelőtti nyomozás. Megállapították, hogy *Matulányi* Pál az 53-as postahivatalban teljesített szolgálatot, mint I. osztályú postaaltiszt. Ma reggel nem jelentkezett a hivatalban, felesége később sírva állított be a hivatal vezetőjéhez s közölte vele, attól fél, hogy *férjét valami baj érte, mert az éjszaka nem volt otthon.*

Matulányi Pál tegnap vette fel 120 pengős fizetését, illetve csak 35 pengőt, a többit levonták. Különböző adósságai voltak a hadirokkant postaaltisztnek, aki néha feldúlt idegállapotban bebarangolta a várost és ilyenkor egyik vendéglőből betért a másikba, *az alkoholban keresett menedéket a háború borzalmas emlékei ellen.* Tegnap este megint idegrohama lehetett a szerencsétlen embernek, valószínűleg elkeserítette az is, hogy fizetéséből mindössze 35 pengője maradt, ezért követhette el öngyilkosságát.

— **Gyászrovat. Prof. dr. *Wolf* Lajos** waltairi (British India) egyetemi rendes tanár Budapesten, a Batizfalvy-féle szanatóriumban hosszas szenvedés után 46 éves korában meghalt. Temetése csütörtökön délután 5 órakor lesz a rákoskeresztúri temetőben a róm. kat. vallás szertartása szerint.

— **Nyitott porusó arcbőr** és fénylő bőrzsírosság szuverén ellenszere az orvosi utasítással ellátott Dr. med. László V.-féle: Rázókeverék és Arcpuder. Egyedárusítás Múzeum-patika, IV., Kossuth Lajos ucca 22.

— **Névmagyarosítás.** Dr. *Klötzl* István mentőorvos családi nevét belügyminiszteri engedéllyel *Agasvárira* magyarosította.

— **Fertőző bajoknak** jobban tud ellentállni, ha Ovomaltine a reggelije uzsonnája.

— **Milliomoskisasszony tündérálma a cselédszobában.** *Newyorkból* jelentik: *Browe* detroiti milliomos 19 éves diáklánya nyomtalanul eltünt. Nyomban értesítették a rendőrséget, mert a milliomos arra gyanakodott, hogy *lányát valami gengszterbanda elrabolta.* Egész Amerika rendőrségét mozgósították a milliomoskisasszony felkutatására, de csak öt nap mulva találtak rá. A szép Betty *Browet* nem rabolták el, hanem *maga szökött meg a szülői házból.* Nem is ment nagyon messze: *Detroitban* maradt, azonban a rendőrség számára mégis csak nehéz feladat volt megtalálni, mert igazán nem gondolhattak volna arra, hogy *egy kishivatalnok mindeneslányaként látják viszont.* Kiderült, hogy Betty *Browe* megunta a semmittevést és elhatározta, hogy *ezentúl maga keresi meg a kenyerét.* Beállt mindeneslánynak Mrs. Irwing *Wartellhez* és olyan szorgalmasan dolgozott, mint kevés cselédlány. Szorgalmasan *elmosta a tányérokat, felvikszelte a padlót, kimosta a bébi fehérneműjét* és csak amikor már minden munkával végzett, látott hozzá a manikürözéshez és körmeinek kilakkozásához. Amikor a detektívek magukkal vitték a megszökött milliomoskisasszonyt, Mrs. *Wartell* szomorúan felsóhajtott:

— Tudtam, hogy *csak a tündérmesékben élnek ilyen ideális cselédlányok!*

— **Házasság.** *Schwadron Sally* (Wien) és *Menzl* Sándor (Budapest) Bécsben 1937 május havában házasságot kötöttek.

— **Kisebbségi ankét és irodalmi est Pécsett.** *Pécsről* jelenti *Az Est tudósítója.* A kisebbségi irodalom legkiválóbb képviselői, *Mécs* László, *Reményik* Sándor, *Tamási* Áron, *Szombati* Viktor, *Tamás* Lajos és *Herczeg* János *szerda este Pécsre érkeznek.* Velük együtt jönnek a csütörtök délelőtt tartandó *kisebbségi ankét előadói*, dr. *Bertalan* István, dr. *Hantos* Elemér és *Lengyel* Géza. A kisebbségi magyar írók csütörtök délelőtt és délután, a könyvnap alkalmával, *autogramot adnak a pécsi közönségnek.* Csütörtök délelőtt 10 órakor kezdődik az ankét, amelyen a megnyitó beszédet *Visnya* Ernő felsőházi tag mondja. *Este irodalmi estélyt rendeznek a pécsi Nemzeti Színházban*, utána az írók tiszteletére a *Pannonia* szálló nagytermében díszvacsora lesz.

x **Nógrádverőce.** Duna Szanatórium. Cukor- és gyomorbetegeknek. Telefon: 1—512—39.

x **Ha siet, kezelje haját Feketefejű** száraz shampoonnal, három percen belül olyan a haja, mintha frissen mosta volna anélkül, hogy víz ért volna hozzá. A száraz shampoon teljesen különleges összetételü és hatású hajápolószer. Ha pedig a legközelebbi nedves mosás esedékes, úgy »Neoshampoon« a »Feketefejjel« vegyen.

x **Einöd-Radium Wildbad** (Ausztria, Stájerország). Teljesen átalakítva és renoválva. Kipróbált rádióaktív szénsavas, vasas *thermal-források.* Kitünő gyógyeredmények. *Polgári árak*, ezért a legolcsóbb nyaralás. Prospektust készséggel küld a fürdőigazgatóság.

x **Cukor-, máj- és gyomorbajok** leghíresebb gyógyhelye Montecatini. Budapesti iroda »VIA« utazási iroda, IV., Váci ucca 36. sz. Telefon: 18—32—56.

x **Az asszony kötelessége** törődni azzal, hogy bélműködése rendben legyen, amit pedig úgy érhet el, ha reggelenként éhgyomorra egy félpohár természetes *»Ferenc József«* keserűvizet iszik, amely enyhén és kellemesen, pontosan és biztosan szabályozza az emésztés folyamatát. Orvosok ajánlják.

Három turista halála

Bern, junius 2

Három zürichi alpinista elpusztult a Gothard körüli hegységekben.

— **Budapest Európa legnagyobb geológiai csodája.** Budapest alatt néhányszáz méterre Európának, sőt talán a világnak *legnagyobb geológiai csodája rejtőzik. Forróvizü és gyógyvizü rezervoárok, tavak*, amelyekből eddig több mint 80 forrást tártak fel. Ezt a világcsodát fedezte fel a külföld számára (nem kis mértékben Magyarország számára is) *Hajdu* Sándor lapjában, az *Idegenforgalom* most közreadott francia nyelvü külön számában és pedig olyan szuggesztív formában, hogy *Budapest propagandájának közkincsévé kell tenni azt a meggyőző erejü gondolatot, hogy Budapest Európa legnagyobb geológiai csodája. Mert valóban az.* Az Idegenforgalom-nak ez az albumszerü kiadása egyébként — amely *La Hongrie* címmel rendkívül ötletes címlappal jelent meg — a magyar idegenforgalmi propagandának legnagyobb eseménye. *Hasonló művészi kiállitású, megkapó tartalmú idegenforgalmi folyóirat, vagy album még nem jelent meg Budapesten.* Ideális prospektus ez, minimális pregnáns szöveggel és a legszebb *színes akvarellekkel, pasztellekkel, fényképekkel* Budapestről és Magyarországról. Az *Athenaeum* briliáns felkészültségü nyomdájában állították elő a nyomdaiparnak ezt a remekét, amely Európaszerte feltünést fog kelteni.

— **A nagy aranyéremre Ligeti Miklóst ajánlotta a zsüri.** A képzőművészet nagy eseménye minden esztendőben *az állami nagy aranyérem* kiadása. A Műcsarnokban rendezett *nemzeti kiállítás* alkalmából összeült zsüri *egyhangúlag Ligeti Miklós szobrászművészt jelölte az aranyéremre.* A művész három évvel ezelőtt megkapta a kis aranyérmet. Élete egész munkásságát tekintette most a nagy aranyérem zsürije, amikor *a kitüntetésre Ligeti Miklóst terjesztette fel a kultuszminiszterhez. Hóman* Bálint rövidesen dönt a kérdésben, de remélik, hogy *a miniszter jóváhagyja a zsüri felterjesztését.*

— **Egy visegrádi polgár panasza.** *(Panaszos levél.)* Mélyen tisztelt Szerkesztő úr! A közlekedési vállalatok néha teljesen indokolatlanul állapítják meg a viteldíjakat. Visegrádtól Szentendréig a HÉV autobuszokon *1.60 pengő* a viteldíj, míg Visegrádtól Pomázig, — ami jó néhány kilométerrel hosszabb útvonal — *1.50 pengőért* lehet utazni. Nagymarostól Budapestig *5.20 pengőbe* kerül a MÁV returjegye. Ezzel szemben Nagymarostól Vácig 1.20 pengő és Váctól Ujpestig 1.60 pengő a returjegy, a kettő összesen 2.80 pengő. Akik tehát így vásárolják a jegyet, azok 2.40 pengőt takarítanak meg. Viszont ezeknek előbb Vácra kell utazniok s onnan kell Ujpestre vicinálisozniok. Szeretném, ha a közlekedési vállalataink megmagyaráznák, milyen politikát takar ez a különös számítás! Tisztelettel: *Egy visegrádi polgár.*

— **Holnap hirdetik ki a tanulmányi verseny eredményeit.** A napokban lezajlott országos középiskolai tanulmányi verseny eredményeit *holnap délelőtt 11 órakor hirdetik ki* a budapesti tankerületi főigazgatóság Hunyadi János út 1. szám alatt levő hivatali helyiségében.

MEGKERESZTELTÉK VIKTOR EMÁNUEL NÁPOLYI HERCEGET, AZ OLASZ TRÓNÖRÖKÖSPÁR FIÁT. A felső képen a keresztelés után a Kvirinál erkélyén a királyi család fogadja a tömeg ünneplését. Balroldalt áll Viktor Emánuel király és császár, mellette Erzsébet belga anyakirályné, középen a boldog trónörökös pár, jobbról Elena királyné és császárné. Az alsó képen keresztelik a kis herceget

„N. N."
sorsa örök titok marad
Hat hónap mulva felbontották egy névtelen öngyilkos búcsúlevelét

— Az Est tudósítójától —

Különös aktushoz gyűltek egybe ma kora reggel a főkapitányság életvédelmi osztályának tisztviselői.

Felbontották egy ismeretlen öngyilkos hat hónappal ezelőtt irt búcsúlevelét,

amely — mint az öngyilkos annakidején másik levelében jelezte — a hat hónap előtti titokzatos drámát volt hivatott megmagyarázni. A felolvasott levél tartalmát nyomban közölték *a bűnügyi osztály főnökével.*

Hat hónappal ezelőtt történt, november végén. A Berlini téri *Lloyd szállóban* jól öltözött, izgatottan viselkedő, magas nő kért szobát. Bejelentőlapját *Keresztesy* Gizella névre állította ki, aki magánzó, 37 éves és Kecskemétről érkezett Budapestre. Este visszavonult szobájába, reggel eszméletlenül találták a díványon. A földön szanaszét elszórt kapszulák, fiolák bizonyították, hogy tragédia történt, az állítólagos *Keresztesy Gizella megmérgezte magát.*

A mentők vitték a Rókus hórházba, nem tért eszméletre és december 2-án meghalt. Amikor retiküljét átvizsgálták, két levelet találtak benne, mind a kettőt a rendőrséghez címezve. Az egyikben ezt írta:

»Ha nem haltam volna meg azonnal, akkor se gyógykezeltessenek, mert nálamnál jobban senki sem únja az életet.«

A másik levél borítékján ez állott:

»Halálom után hat hónappal bontandó fel. Ez oldja meg halálom titkát.«

A rendőrség tiszteletben tartotta az öngyilkos nő végakaratát, levelét eltették az életvédelmi osztály irattárába és ráírták:

»1937 június 2-án felbontandó.«

Keresztessy Gizella holttestét kivitték a törvényszéki orvostani intézetbe s közszemlére tették. Időközben megállapították, hogy *Kecskeméten ilyen nevű nőt nem ismernek*, amiből következett, hogy az öngyilkos nő *hamis adatokat írt bejelentőlapjára*, ő tudta, miért.

Két hétig volt közszemlén az orvostani intézet tetemnézőjében az ismeretlen halott. Eltűntek hozzátartozói nézték meg nap-nap után, de senki sem ismere fel és *15 nap mulva mint ismeretlent temették el.* Fejfájára két betű került:

»N. N.«

Azután eltelt a hat hónap s ma sor került N. N. levelének felbontására. A rendőrtisztek érthető izgalommal várták, mi van a levélben, a rejtélyes levél tartalma azonban csalódást keltett. *N. N. búcsúsorai nem oldották meg a tragédiát.*

Igy szólt a levél:

»Ha a gyermek nevelését, életének irányítását kezedbe veszed, vizsgáld meg önmagadat, alkalmas vagy-e erre a feladatra. A gyermek szíve virágoskert, ezért tanuld a kertészkedést, nehogy, míg a gazt keresed, amit magad se ismersz, eltaposd kertjének minden virágát. Ha valakinek elvették a gyermekkorát, ifjúságát, elvették, megölték egész életét.

Ha valakinek élete fájáról letépték a rügyeket, a zöldelő leveleket, szörnyű sebek támadnak azok helyén, melyek kegyetlenül véreznek és soha be nem gyógyulnak.

Életúntság... Folytonos haldoklás... Nem birom tovább.

Milyen jó, hogy van halál, hogy meg lehet halni. A halál jótétemény.«

Az aláírás nélküli levél utolsó sorai mély hatással voltak a rendőrtisztekre. Azután

lezárták a meg nem oldott dráma aktáit,

a hat hónappal ezelőtti levélre rányomták a hivatalos bélyegzőt:

»Elintézve.«

és az állítólagos Keresztesy Gizella, »N. N.« rejtélye örök titok marad.

Gyomor-, cukor-, máj- és epebajok
világhírű gyógyhelye **MONTECATINI TERME** *Rendkívüli olcsó kúrák*
Felvilágosítást ad budapesti iroda: „VIA" utazási iroda, IV., Váci ucca 36. szám. Telefon: 1-832-56.

Női szíveket bűvöl és fagylaltot árul Valentino pesti mása

AZ IGAZI VALENTINO

... ÉS PESTI HASONMÁSA

— Az Est tudósítójától —

Életveszélyes tolongás az egyik Rákóczi úti »fagylaltszalon« előtt. Kíváncsi hölgyek csodálnak egy mandulaszemű fényképet a kirakatban, amely alá ez van írva:

»Rudolf Valentino magyar hasonmása a fagylaltpultnál, itt az üzletben.«

A hölgyek gurgulyaszemekkel habzsolják a fényképet, bekukucskálnak az ablakon és türelmetlenül topognak, hogy minél előbb a fagylaltosztó pesti »Valentino« pultja elé kerüljenek.

Fagylalt-Valentino úr bent az üzletben szívbizsergető hangon mondogatja:

— Igenis kezit csókolom, egy vaniliát és egy mogyorósat.

Valentino fehérköpenyes mása előtt ábrándos hölgyek és diáklányok »élvezik« tölcsérből a szájfagyasztót. Bűvölik Valentinót és eszükbe jut az igazi, a démonikus világszép Valentino, aki oly csodásan tudott csókolni a filmen, mielőtt vakbélgyulladában meghalt. A világ minden tájáin a hölgyek 80-tól lefelé többször megnézték egy-egy filmjét, mert ezt a hideglelősen szép ifjút az egész világ női csodálták. A legnagyobb férfihódító démonok is csettintettek, amikor boldogult Valentino ráhajolt Pola Negri szájára és szürcsölte a gyönyört a nagy művésznő ajkáról. A nagy Valentino csókjainál nem volt nagyobb slágere a filmnek. Valentino csókjainak láttára felforrt a fagylalt s idős hölgyek matrózruhás lányokká fiatalodtak. Ilyen volt Valentino, a némafilm Apollója.

A Rákóczi úti hasonmás előtt nagy a hasonlítás és a megbeszélés.

— Tényleg hasonlít rá, — azután felszólnak a pulthoz — adjon drága egy húszfillérest habbal, kagylóban.

A segéd úr kedves barna gyerek. Mosolyog, lurkós nevetése van. Mindössze 21 éves, pár év előtt még *libamájexportőr volt*, de ma már felvitte az Isten a dolgát és Valentinóként méri a hideg fagylaltot és meleg mosolyt a vegyes publikumnak. Moziszínész alürjei vannak. Lehet mondani, egyéniség. A fagylaltüzemben, ismételjük, mozogni sem lehet. A rajongó nők *fujják a fagylaltot, hogy tovább tartson*, hogy nézhessék a Fagylalt-Valentinót.

Az egyik sarokban rekedthangú, furcsa emberek ülnek. Kinevetik az izgatott nőket.

Egy fekete nő angol dalokat dudol. A másik sovány, pirosfejkendős szőke lehúnyja szemét és átengedi magát ábrándos gondolatainak.

Félreülünk egy percre Fagylalt-Valentino úrral. Beszélgetünk.

— Hogy hívják?

— Papp István az igazi nevem — mondja. — Cukrászsegéd vagyok. Sohasem hittem volna, hogy ujságba kerülök.

— Mióta tudja, hogy Valentinohoz hasonlít?

— Ó, kérem, *már Debrecenben mondták a nők.*

— Ki fedezte fel Pesten?

— Garai úr, az üzletvezető, aki *Magyarország súlyemelő bajnoka*, ő mondta, hogy nagy attrakció leszek a Rákóczi úton, mint Valentino. Az lettem.

— Sokan ostromolják?

— Ojjé. Zárás után várnak a hölgyek, *autogramot kérnek tőlem* és hívnak vacsorázni, de én nem megyek. Nem tudok választani kérem. Egy nap ötszáz vendég is megfordul az üzletben. Nehéz a választás.

— Látta Valentinót filmen?

— Nem én, csak mondják, hogy hasonlítok rá. Nekem ez is elég. Huszonegy pengőt keresek egy héten. Tovább nem érdekel a dolog.

pe—s

Ligeti Miklós

kép

AZ EST

Péntek, 1937. október 1.

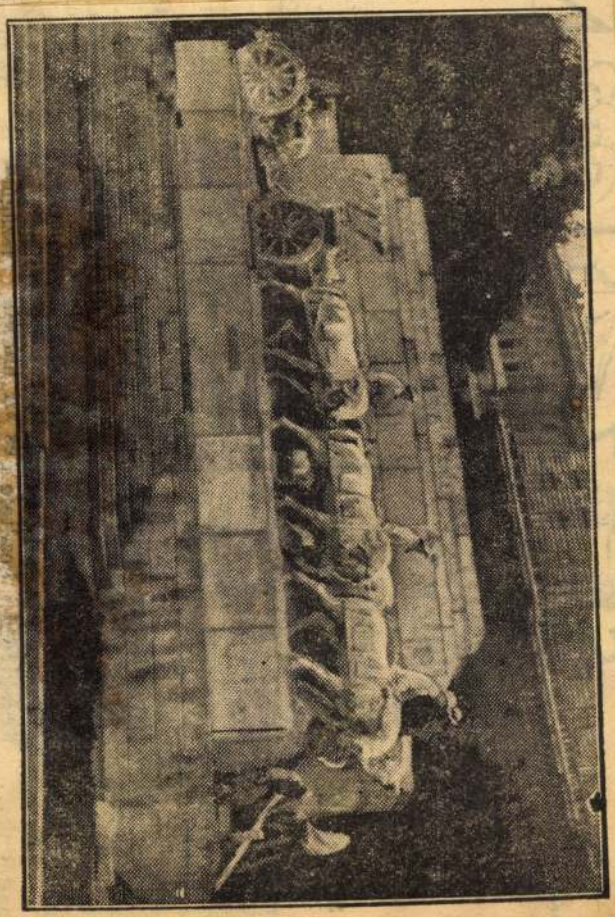

A VÁR ALATT FELÁLLÍTOTTÁK MÁR A TÜZÉREMLÉKMŰVET, AMELYET LEGKÖZELEBB LEPLEZNEK LE

XI., Budafoki ut 53 szám alatt

Uri és hölgy fodrász

üzletet nyitottam. - Üzletem megfelelően modern gépekkel van felszerelve és elsőbált munkaerők állnak a nagyérdemü vendégeim rendelkezésére.

Áraimat a mai nehéz viszonyokhoz mérten a következőképpen állitom

Uri árak.

Borotválás	14 f
Fésülés	6 f
Bajuszvágás	4 f
Kölnivíz	6 f
Hajvágás fazonra	36 f
Hajvágás géppel	30 f
Fejborotválás	30 f
Fejmosás szesszel	40 f
Manikür	40 f
Fazonigazitás	10 f
Gyermekhajvágás	30 f
Gyermekhajvágás géppel	2o f

Női ára

Ondolálás	
Ondolálás növesztett	
Vizondolálás	
Vizondolálás növesztett	
Fejmosás	
Fejmosás vizondolálással	
Fejmosás vasondolálással	
Hajvágás	
Manikür	
Szőkités	

6 hónapi garanciával 4

Dauerolok.

A borotválást borotva krémmel végezzük. - Estélyi rúhák, kreálok. - Magyar közmondásnak élek galom kicsi haszon, mert sok kicsi sokra megy. - Szives pártfogást kérve, kiváló tisztelettel

HAVAS LÁSZLÓNÉ uri és

A szerelem tudománya.

A szerelem az a «tudomány», a miről körülbelül a legtöbbet irtak és beszéltek az emberek, sohasem szünik meg eleven, égető aktuálitás lenni.

Mindenki ért hozzá, mert körülbelül mindenki volt vagy lehet szerelmes.

Az emberek mégis annyi idő után és annyi bölcselő után sincsenek tisztában a szerelemmel, mert még mindig lehet róla vitatkozni.

A mi modern és gondolkodó embert mindezekből a vitákból a leginkább érdekel, azt hiszem, nyilván az a kérdés, hogy lehet-e valamikor a szerelemből oly szigorú, okos (szándékosan nem használom az «objektiv» jelzőt) tudomány, mint például az emberi nyelvből. a melyet ma az összehasonlító nyelvészet, a fiziológia, a pszichológia és az etnográfia egyaránt sikeresen kutat.

Ha ma összeválogatnók azt az óriási anyagot, a mit a szerelemről költők, irók, tudósok, bölcsek, férfiak, asszonyok eddig leirtak, igen gazdag és talán becses anyagot lehetne összegyüjteni arról, hogy az emberek, a mint erről a kérdésről beszélnek, rögtön lirikussá válnak.

Még az a tudós is, a ki a laboratóriumában a szerelem élettani és vegyi proczesszusát végigkiséri, olyanná tünik föl előttem, mint egy lirikus, a ki nem rimekkel, hanem képletekkel, terminusz technikuszokkal irja le a verseit.

Egy kissé megszoktuk már, hogy a szerelmet mikroszkópon keresztül nézzük. Roppant okosan konstatáljuk magunkban, hogy a szerelem fiziológiai jelenség, a melynek törvényei vannak, a miknek egy része már ki is van derítve. Hajlandók vagyunk a vonzalmak, a hirtelen támadt szenvedélyes szerelmek jelenségét könnyen érthető okokra, fiziológiai vágyakra, szagló és egyéb érzékek működésére visszavezetni, a Romeo és Julia szerelmét, a Gretchen bukását, Carmen állhatatlanságát, Manon könnyelműségét, Tosca hűségét primitiv természeti törvényekbe foglalni.

És ugyanakkor, a mikor ilyen okosak, higgadtak és objektivek vagyunk, egész tudományunkat fölforgatja, fölfricskázza egy gyönyörű rózsás női ujj, a mely esetleg, ép azt a tudóst viszi az orránál fogva, a ki diadalmasan konstatálta, hogy fölfedezte a szerelem legegyszerűbb, nevetségesen közönséges törvényét.

Mert a mint ez a rideg, kalkuláló természettudós holdfényben, virágillatok árjában öleli a szerelmesét, a mint a lelke megtelik ezzel a legszebb és legnagyobb szabású érzésünkkel, nem volna-e kötözni való bolond, ha magában röhögne, hogy az egész ügy csak az érzékek élettani működése, a melytől a poézis ép oly távol van, mint az eczetgombák szaporodásától?

Valami mindig van az emberi szerelemben, a mi Plato javára billenti a mérlegelést. Valami szuperfine, légies, megfoghatatlan, imponderabilis, a mire csak igen naiv emberek foghatnák rá, hogy az érzékek csalódása, játéka, mámoros eltévelyedése. Hiszen olyan biztosan, olyan csalhatatlanul tudjuk, hogy kit szeretünk, kit kivánunk, ha az okát nem is tudjuk, nem is sejtjük. És talán ép ez a megfoghatatlan érzelmi problema az, a mely jellemzően bennerejlik az emberi szerelemben és megkülönbözteti primitivebb szerelmi jelenségektől, eczetágyaktól, baczilus-kulturától, tiszavirágoktól.

Itt szünik meg a szerelem tudomány lenni. Itt kezdődik a lira, a melynek azt hiszem, van annyi jogosultsága a szerelem elemzésében, mint a tudománynak.

Ez a plusz, a melyet a matematikai, fizikai és kémiai képletekkel nem lehet megoldani.

Ez az a probléma, a mely leginkább mutatja, hogy minden tudományunk mennyire szubjektiv és mennyire nem tudunk a saját bőrünkből kibujni, hogy kívülről objektive nézzük magunkat. Nem is lehet és talán nincs is rá szükség. Ilyen lirikus tudománynak elfogadom a szerelem tudományát is.

De a szerelem professzorainak a garázdálkodását még sem tartom egészen helyesnek. Maradjanak ők csak zsurokon, a novellákban és abban a világban, a melyet Pailleron olyan kitünően festett és «ahol unatkoznak».

Gróf Apponyi Sándorné. *(Ligeti Miklós műve.)*

ANGYALSUTTOGÁS.

(Angolból fordította *Hangay Sándor.*)

Ringó bölcsőben kis baby pihen.
Mellette anyja sir, mert férje távol
A tánczoló, az örvénylő vizen.
«Dermot jer vissza» — csuklik ajkáról.

S míg arczára a könny zokogva gördül,
A kis babynak arcza fölragyog.
«Áldott mosoly, mit mennyei örömbül
Csókoltak szádra apró angyalok.

S míg álmodat ők őrzik, kérje ajkad
— Kicsiny babym imádkozzál velem
Hogy óvja szárnyuk a hajót, mit hajtnak
Dühös szelek, háborgó tengeren.

S hogy hozza vissza jó apádat ujra!» —
... És még a hajnal pirja sem ragyog:
Dermot megjött. Az asszony ráborulva
Zokog: «Megsugták lásd az angyalok!»

Lover.

JAN-KOE-CÉ

Irta: Cholnoky Viktor.

Amikor Sanghaiban beköszönt a tavasz közeledtét jelentő nagy esőzés, akkor Kinának ebben az egyetlen európai szabású városában igazán nem lehet egyebet tenni, mint azt, hogy az ember oda menekül a Hôtel des Colonies árkádos terraszára s ott jó társaságban fogyasztja a teát vagy a ginevert, avagy a «soda with brandy»-t és elbeszélget.

Hajnaltól kezdve csurgott az eső, párolgott a föld, a kulik félmezítelenül és futva vitték a rájuk bizott holmit az utczán, a nedves hőség valóságosan tűrhetetlen lett volna máshol, mint az árkádok alatt, a hol mégis csak járt némi kis levegő. Négyen ültünk ott együtt a bambuszból font asztal körül, kényelmes, lengővásznú karos székekben: Ledruy úr, egy franczia bányaszindikátusnak a mérnöke, a ki sokat járt északi Kinában meg Mandzsuországban s állítása szerint úgy ismerte a kinaiakat, «mint a saját zsebjét», azután Sherburn mérnök, a ki viszont Kina déli részén járt sokat, mellette Hju-nun-hű, a mi kedves, művelt kinai barátunk és végül magam, a ki csak nem rég érkeztem a Mennyei birodalomba.

Természetes, hogy Ledruy is, Sherburn is folyton engem oktattak, hogy hogyan viseljem magamat, mit tegyek, mit egyem, mit ne egyek, mitől tartózkodjak. Természetes az is, hogy egyetlenegy pontban sem értettek egyet. Azaz, hogy igen, egyetlen dologban teljesen egybehangzó volt a véleményük:

— Soha vizet ne igyék! — mondta nagy határozottsággal mind a kettő.

— (No, ezt nem lesz nehéz megtartani — gondoltam magamban.)

Hanem hogy mit igyam, abban már megint véleményeltérés volt közöttük. Ledruy szerint erősen megkonyakozott tea óv meg a betegségtől, Sherburn szerint csak a szódás whisky, vagy ginever az, a mi elejét veszi a különben biztos dizentériának.

Az ital kérdésének a megvitatásáról áttért a szó arra, hogy milyen a sárga ember természete és hogy hogyan kell bánni a kinaival. Hju-min-hű barátunk csak hallgatott és olykor-olykor jóizüt mosolygott a hosszú harcsabajusza alá. Ledruy hosszasan oktatott, hogy milyen veszedelmes nép a kinai s mennyire kell tőle óvakodni, különösen mostanában — mert ez a beszélgetésünk abban az időben történt, a mikor a boxereknek is nevezett jchocsuánok már erősen mozogtak az idegenek ellen Santungban.

— A kinai alattomos, rosszlelkü és orgyilkos! — jelentette ki a franczia sommásan.

— Megengedem, hogy kissé alattomosak, de rosszlelkűséget mégsem lehetne egészen rájuk fogni — válaszolt Sherburn. — Legfeljebb kissé kárörvendők. Orgyilkos voltukról meg szó sem lehet, hiszen olyan gyávák, hogy egyetlenegy igazi férfi egész csapatot megszalajthat közülük. S a mellett babonásak a végletekig s ezt a gyengéjüket nagyon jól ki lehet használni. A ki csak egy kicsit ügyesen viselkedik, a babonás voltuk révén elkergetheti egy egész falu népét. Nekem volt egy ilyenforma esetem.

— Ugyan mondja el, kérem szépen — szólaltam meg akkor magam is, a kit természetesen nagyon érdekelt ez a téma.

— Halljuk, halljuk — szólalt meg Hju-miu-hű is, sajátságosan selyp angol kiejtésével.

Sherburn nagyot hörpentett világosbarna brandykeverékéből s hozzákezdett az elbeszéléséhez:

TÁRSULAT TÉLI TÁRLATÁRÓL.

Ledebur. Bassermann. Singer. Hatzfeld herczeg. Wiemer.

A német császár-interpelláczió szónokai.

— Két esztendővel ezelőtt a Sárga-folyó vidékén akartam tanulmányozni a régi kinai vízszabályozó munkálatokat. Több hétig tartó kirándulást terveztem s ezért nagy, nehézkes házhajóval indultam nekí a folyók öregapjának. Ösz-sze-vissza három kinai matrózt vittem magammal, szolga és egyuttal szakács gyanánt pedig egy Szing-fo nevű nagyon derék fiút, a ki a szü-kaj-vej-i misszionáriusoknál nevelkedett, katholikus hitben. Tanult valamelyes számvetést is és tudott főzni... majd később kiderül, hogy hogyan... és angolul egészen jól beszélt. A három matróz is szelid, csendes természetű legény volt, itt Sanghaiban hozzászoktak már az idegenekhez, nem féltek sem a fehér arczomtól, sem a kék szememtől.

Mikor fölrakodtunk a hajóra, Szing-fo a sok mindenféle holmi között beszállított egy egész, leölt ürüt is, hogy ne kelljen mindig konzervből élnünk; ehessünk néha valami kis friss húst is. Kora hajnalban indultunk el s utasításomhoz képest mindig a parthoz közel hajóztunk, hogy tanulmányozhassam a folyamszabályozás ősi maradványait. Ott álltam fényképező készülékemmel a hajó orrában s a mikor egy-egy falu alatt haladtunk el, jól mulattam azon, hogy dühöng rám a falu sárgaképű lakossága.

— Jan-koe-cé! Jan-koe-cé! — hangzott felém ilyenkor a kiáltás.

Ezzel a névvel, a mi annyit jelent, hogy «idegen ördög» tiszteltek meg a partvidék lakói, a hol csak észrevettek.

Szing-fo, a ki kinai létére gyáva is volt (Hjumin-hü barátunk e szóknál zavarodottan mosolygott), ilyenkor mindig csak azt mondogatta, hogy nem volna tanácsos közibük menni, mert agyonvernének bennünket. A három matróz meg, a kik jól megértették a gúnyolódó és goromba kiabálást, ökéllel, meg evezővel fenyegette a parton összeszaladt csőcseléket.

Négy vagy öt napig nem is kötöttünk ki sehol. Ötödnapra, mikor reggel fölébredtem, valami éktelen bűz ütötte meg az orromat. Olyan volt ez a szag, mintha rothadó hájat kevertek volna össze döglött jaguárnak a husával. Mi a manó lehet ez? Rosszat sejtve, gyorsan felöltözködtem és a konyha felé siettem, a honnan ez a zordon illat szerteáradt. Ott kotyvasztott valami egészen fekete húsdarabot Szing-fo egy piszkos lábasban.

— Ember! Mi az ördögöt csinálsz te itt? — förmedtem rá elképedve.

— Mutton chops, (ürüszeletet) — felelte Szing-fo vigyorogva, de tökéletes lelki nyugalommal.

A szerencsétlen csájnimen ötödnapos húsból akart ürüszeletet csinálni!... Képzelhetik, hogy a pokoli komedenczia már a következő pillanatban ott pihent a Hoang-hó iszapos hullámai alatt, én pedig kiadtam a rendeletet, hogy a legközelebbi faluban kikötünk és bevásárlunk friss núst.

— Nem lesz jó abból — vakarta a varkocsa tövét Szing, de én, ha már kiadtam a parancsot, ragaszkodtam is hozzá.

Délután föltünt a távolban egy kis falu. Azonnal még közelebb mentünk a parthoz és csak lassan haladtunk előre. felfelé a csendesen folyó viznek. Óvatosan kellett bánnunk a hajónkkal, mert a Hoang-hó medre itt tele volt hosszú, keskeny homokzátonyokkal. Vigyázni kellett minden evezőcsapásra. A falu népe már messziről felfedezett bennünket és kicsődülve a partra, dühödten kezdte el az ordítozást:

— Jan-koe-cé! Jan-koe-cé!

Erre a kiabálásra a matrózaim is fölnéztek, nem ügyeltek az evezőcsapásra, sem pedig a kormányra s a dolog vége az lett, hogy a következő pillanatban heves zökkenéssel szaladtunk föl egy homokzátonyra, épen a faluval szemben.

Megfeneklettünk.

No hát, ha erre önök látták volna azt az örömet, a mi a parton kitört! Az emberek ujjongtak, ugráltak, az asszonyok sivalkodtak, a gyerekek a sapkájukat dobálták a levegőbe. Baja történt az idegen ördögnek!

Én először elkezdtem a fejemet vakarni, de végtelenül, aztán kiadtam a parancsot, hogy már most hát csáklyával, evezőnyéllel próbáljuk meg kiszabadítani magunkat. A legények neki feszítették a rudakat a zátonynak, izzadtak, nyögtek — mind hiába — mocczanni sem birtunk. Kezdtem már csendesen kétségbeesni, hogy mi lesz velünk.

Ekkor jött szembe a folyón sebes áramlással egy kinai nagy dsunka. Nemcsak a víz hajtotta lefelé, hanem a nagy, gyékényből szőtt vitorlája is, a melybe belefeküdt a szél. A mint közeledett hozzánk, a rajta levő legénység rögtön észrevette, hogy oda alább egy fehér embernek a hajója bajba jutott. S erre talán még nagyobb öröm fogta el őket. A hajó fedélzetéhez vagdalták magukat, úgy nevettek, ujjongtak s hallották utálatos selyp gúnyolódásukat. A kormányos is fölugrott a helyéről és szaladt előre, a dsunka orrába, együtt röhögni a többivel. És ez lett azután a végzetük.

A kormányozatlanul maradt hajót elkapta a víz sodra s egyenesen hajtotta neki annak a zátonynak, a melynek az alsó végén mi voltunk búsan fennakadva. Ijedten kapkodott erre a nevetésből kijózanodó banda, vitorla és kormány után, de akkor már későn volt, a dsunka teljes erővel odavágódott a zátonyhoz, az árbocza recscsenve bókolt, a kormányos fejjel előrezuhant bele a vízbe...

— Nagyszerű! — kiáltottuk ekkor közbe Sherburn elbbeszélésének Ledruy is, én is, elragadtatva.

— A nagyszerű csak most jön — folytatta az angol — mert a nagyszerű az volt a dologban, hogy a következő pillanatban mi megszabadultunk. Az a víztömeg, a melyet a dsunka tolt maga előtt, keresztülömlött a homokzátonyon s ugyanakkor emelte föl és tette ujra lengővé a mi hajónkat, a mikor amazoké megfeneklett.

— Nos és azután? — kérdeztem én.

— Nos — fejezte be Sherburn az elbeszélését — és azóta a Hoang-hó vidékén van egy falu, én bizony nem tudom a nevét, a hol titokzatos regéket tudnak mondani egy fehérarczú varázslóról, az igazi jan-koe-cé-ről, a ki parancsol vizeknek és szeleknek és rettenetesen bünteti azokat, a kik csúfolni merészelik.

Bülow herczeg kanczellár.

AGARÁSZVERSENY.

Irta: Barabás Atala.

Alighogy a szántó-vető munkás bevégzi verejtékes munkáját a mezőn, megkezdődik hegyen-völgyön át a víg élet.

A földnek pangását, az őszi hervadás idejét használják föl a legmagyarabb sport kedvelői itt a gömöri völgyekben.

Egy napos őszi reggel kezdődött meg a verseny. A fehér, széles országutról lekanyarodtunk a kopott tarlókra, melyen hangtalanul hullámzik tovább a nagy kocsisor.

Csak a távoli hegyekből, a korláthi bazalt bányákból hallatszik tompa robbanás, mint egy keletkező földrengés előjele. A dinamit zúgó moraja ez.

Köröskörül a nagy topolyfák lehulló lombjai biboros sárga takarót terítnek a kényesen lépegető négyesek, giggek elé.

Kopáran meredező ágak idegenül takarják ki a nagy szarkafészkeket.

Erdő alatti kis korcsma szürke falai évenkint egyszer, a verseny három napján látnak ilyen diszes társaságot felvonulni. Itt fujják meg hangos szóval az agarászok trombitáját.

Erdők, faluk közti széles tereken, melynek határát maga a természet szabja meg, felállanak csatarendben a lovasok.

A könnyű paripák toporzékolva állanak s a nemes

Ligeti Miklós
szobrai

A magyar művészek karácsonyi kiállitása, komolyabb dolgokkal sulyosbitva. Igy pl mindjárt a Rodin-teremben *Ligeti* Miklós, a kitünő magyar szobrász kisebb gyüjteménye, közte Rudolf trónörökös szobrának szalon-kiadása, mely idő előtt elhunyt trónörökösünket mint vadászt ábrázolja, rendkivül előkelő felfogással. Ligeti frappánsul igaz portrait-művészetét hirdeti Lechner Ödön, dr Térey Gáborné, a két Andrássy comtesse s mások képmása.

Kézdi-Kovács László: A Nemzeti Szalon
Téli tárlata. Pesti Hirlap. 1907. XII. 8.

Hölgyeim, győződjenek meg!

Nágyon elegáns **télikabátot,** ruhát

Kovács-nál

Legolcsóbban

Kovács-nál

Megbizható finom kivitelben

Kovács-nál

IV., Muzeum-körut 21.

Vasárnap leplezik le a tüzéremlékművet

A magyar tüzérek, akik valamikor a világháboru messzi frontjain harcoltak a hazáért, vasárnap összesereglenek, hogy résztvegyenek a Palota-téri tüzéremlékmű leleplezésén. A világháboru magyar tüzérei felé még ma is csodálattal kell tekintenünk. A legnehezebb helyzetben is mindig megállták helyüket. Az 1912. évi XXXI. törvénycikk emlékezik meg először a honvédtüzérségről, amelyet 1913 elején kezdtek megszervezni. Akkor indult meg a Ludovika Akadémia első tüzértanfolyama és a honvédtüzérség felügyelőjéül kiszemelt szigetvári *Kárász* Ernő tábornokot a honvédelmi minisztériumba osztották be, törzskari tisztje pedig nemes *Bangha* Imre főhadnagy volt. A tüzérség első felügyelője, *Kárász* Ernő altábornagy mellett az egyik ezred parancsnoka vitéz *Hellebronth* Antal volt, aki a háboru után *Kárász* Ernő altábornagy utóda lett. A háboru után szakolczay *Sándor* Dénes, balásfalvi *Kiss* Ferenc, vitéz *Kozma* Ferenc altábornagy, majd *Rumpelles* Ernő altábornagy volt a tüzérségi szemlélő, akik közül *Rumpellest* kivéve, még mindenki életben van. Mai tüzérségi szemlélő nemes *Bangha* Imre altábornagy. A háboru alatt természetesen fejlődött a honvédtüzérség, de a régi ágyuk a forradalmakban és a megszállás után csaknem teljesen eltüntek. Teljesen ujjá kellett szervezni a magyar honvédelem tüzérségét, amelynek fejlődése elé a trianoni békeszerződés állitott akadályokat. A magyar tüzérség azonban ma ismét a fejlődés utján van és reméljük, hogy a világháboruban elesett magyar tüzérek emlékszobrának leleplezését nemsokára követi a nemzet katonai egyenjoguságának elismerése s a honvédtüzérség megindulhat a régi dicsőség utján.

MIT VÁRUNK A SZINÉSZTŐL?

Ellesett párbeszéd

irta: GERGELY ISTVÁN

— Hát voltaképen mit is követelsz a színésztől, kedves bátyám?

— *Meglepetést!* Megmondom, hogyan értem ezt. Minap még egy főpróba előtt átolvashattam az ujdonságot. Minthogy ismertem a szereposztást is, ugyszólván vizióm támadt és már olvasás közben magam előtt láttam az előadást a maga teljes elevenségében, hallottam a színészek hangját, hangsulyozását, láttam arcjátékukat és taglejtésüket. Amikor azután este előzetes látomásommal szembesitettem magát az előadást, kitünt, hogy a két kép csaknem geometriailag fedi egymást, a főszereplők és epizódisták ugy beszéltek, ugy ágáltak, amint azt előre hallottam és láttam, amikor a kéziratot olvastam.

— Mi következik ebből? Legfeljebb annyi, hogy te ismered a szinházat és a színészeket.

— Dehogy is! Egészen más valami... Minden szinházlátogató, hogy ha jó a hallása és hü a memóriája, megcsinálhatja a próbát és rá fog jönni, hogy legtöbb színészünknek és színésznőnknek — vajmi ritka kivétellel — van ruhaszekrénye mellett *egy lélektani garderobja és kelléktára*, ahol hangjának, arcjátékának és taglejtéseinek különböző árnyalatait őrzi, hogy kellő pillanatban elővegye, akárcsak a kosztümöt a fogasról. Ezért nincsenek meglepetések, illetőleg nagyon ritkán fordulnak elő. Képzelj el egy láthatatlan szekrényt számtalan fiókkal, valamennyiben egy-egy kifejezést őriz a színész. Megvan a hangvétele, mimikája és gesztusa a haragnak, dühnek, szerelemnek, csábitásnak, gőgnek, önérzetnek, fenyegetésnek, enyelgésnek, ijedelemnek, kétségbeesésnek, kacérságnak, közönynek, féltékenységnek, irigységnek, fösvénységnek, bárgyuságnak, pajzánságnak, naivitásnak, cselszövénynek, kételynek, derültségnek, szomoruságnak, jóságnak, gonoszságnak, buzgóságnak, gyávaságnak, hősiességnek, hitmint a jellemerő zsenije) — mellé is adatba hatol be, mert művészi feldolgozásra csak az ilyesmi alkalmas és érdemes.

— Csakhogy igazi drámai irók nem igen jelentkeznek a szinházak kapuja előtt.

— Talán nem engedik be őket! Talán el is némulnak, amikor azt tapasztalják, hogy portékájuk nem igen kelendő. Pedig ugy látom, hogy az utóbbi esztendők igazi sikereit, ha nem is éppen uj Shakespearek aratták, hanem olyan komoly irók, akik az élet értelmét akarták kifejezni a költői igazságszolgáltatás jegyében. Ilyenkor egy-egy színészünk is a maga nemesebb természetére talált. A közönség pedig emelkedett lélekkel élvezte a nagy meglepetést...

— Eszerint a színész áldozata lenne a mai szinházi üzemnek?

— Körülbelül ez a helyzet. A mai szinházigazgató nem bont irodalmi zászlót, mint valamikor *Antoine* Párisban, avagy a fiatal *Reinhardt* a német szinpadon. Az *Éjjeli menedékhely* Reinhardtjáról beszélek, nem a későbbi cirkuszi bluffemberről, revüvarázslóról, spetákulumvállalkozóról. Ismétlem, nem bont küzdelmes lelkesültséggel irodalmi zászlót a modern szinházi üzem, csak boltot nyit. Nagyon gyakran csillogó, izléses boltot. Sorozatos előadásokra törekszik, leszáll a közönség csőcselékösztönéhez, a színészt egy bizonyos szerepbe skatulyázza, megvonja tőle az uj szerepekben való megujhodást és gramofonlemezzé gépesiti. Aki egyszer sikerrel kokottot játszott, éveken át kokott szerepben kerül a közönség elé, a komikus, mint bárgyu, megkacagtatta a közönséget, tehát bárgyu marad mindvégiglen, a naturburs nagyon kedves volt, tehát ráncosodó arccal is mint hóditó amorosó kerül a lámpák elé. Tehát: nincs meglepetés.

— Szigoru kritikus vagy, kedves bátyám. A közönség másképpen birál.

— A közönség nem birál, de hidd el, sok esetben csalhatatlanul érez. Nem ad magának arról számot, hogy a meglepetés, ez a hirtelen megrohanó érzés, a lényege minden igaz színészprodukciónak, az a megrendülés, amely akkor támad bennünk, amikor — akárcsak természeti jelenséggel állnánk szemközt — a művészet igazán tolmácsolja a természetet. Figyeld meg csak a közönséget, amikor ilyen szinpadi adománnyal néz farkasszemet! Bezzeg, ha csak felületes pacsmagolással, elkényeztetett komédiások könnyelmü bájával, üres rutin fölényével szolgálják ki, mulat, nevet, tapsol is, de hideg marad. A sablon nem ragad el sohasem. Furcsa, hogy ennek az ujmódi szinészkedésnek akkor akadt tanitómestere, amikor a sorozatos előadások módszere még nem fosztotta meg egyéniségétől a komédiást. Hallottál *Solymosi* Elekről, ifju barátom?

— Tudom, jeles komikus volt...

— ...és drága, bogaras ember. Szinpadon sokszor megkacagtatott, de az életben is mosolyra késztetett furcsa ötleteivel nem egyszer. Ilyen bogara volt például a szinészoktatás reformja, amelyet meg is valósitott iskolájában. A tanterv abból az elvből indult ki, amely szerint 95 (mondd: kilencvenöt) sablon megtanulásával kimeritettük az emberformálás tudományát. Például: glédába állitotta negyven tanitványát és ekként kommandirozott:

— *Kétségbeesni — balra!* — erre mind a negyven tanitvány „kétségbeesett balra".

Igy lehetne oktatni a mai szinpad számára az uj nemzedéket!

— **(A tábori püspök elhagyta a Verebély-klinikát.)** Dr. *Hász* István r. kat. tábori püspök szombaton délelőtt gyógyutan hagyta el Verebély professzor klinikáját. A tábori püspök mély hálával bucsuzott el dr. *Verebély* Tibor professzortól, a világhirü sebésztanártól és kiváló munkatársaitól és az ő szerencsekivánataiktól kisérve hagyta el klinikai szobáját, amelyet fővárosi és vidéki tisztelőinek megható szeretete állandóan virágerdővel diszitett. A tábori püspök a szerencsés operáció és gyógyulás után pár heti pihenőre vidékre utazott.

Szép asszony! Szebb lesz a lakása, ha függönyét most nálam vásárolja.

25 éves jubileumi esztendő. * Rendkivüli olcsó árak.

Löwy Arthur *Budapest, CSAK Király-utca* **15.** *Fióküzlet nincs!*

rojttal 150/250 cm. --- --- --- **6.80**

ttal 200/300 cm. --- --- --- --- --- **12.50**

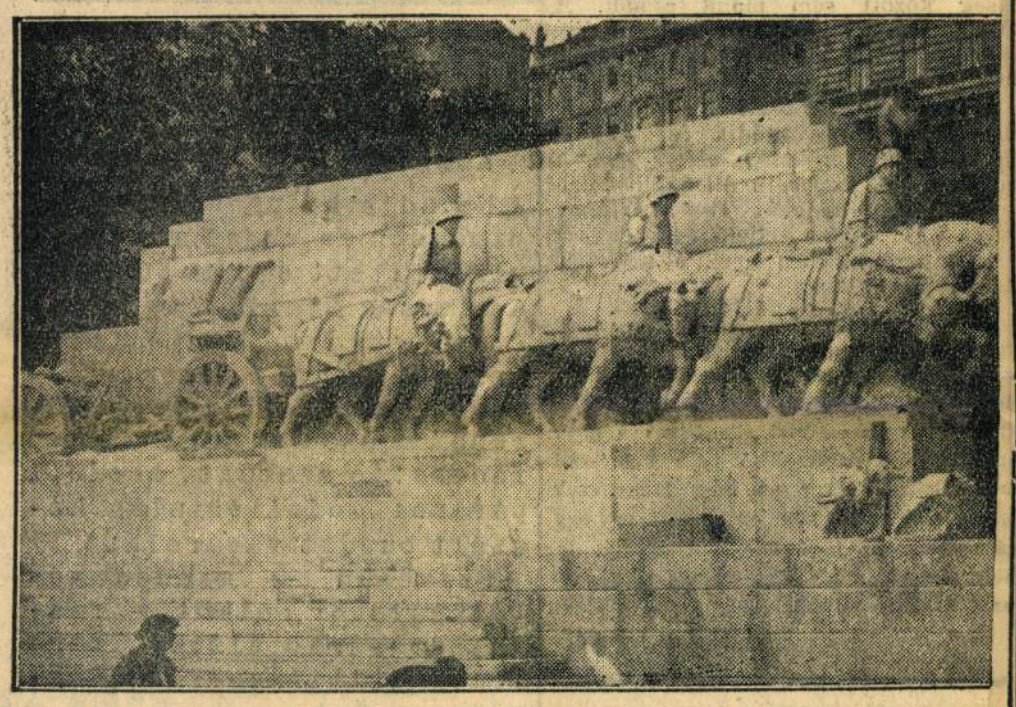

Vasárnap leplezik le a magyar tüzérek Hősi emlékművét

Ára 24 fillér

Keveset használt férfiruhák nagy választékban kaphatók.

Frakk, zsakett és szmoking ruhák kölcsönzése

Telefon: 12-35-92.

POLACSEK és BERGER VI., ANKERKÖZ 1. sz. Félemelet, (Anker-palota)

HÁLÓ- EBÉDLŐ- KOMBINÁLT- **BUTOROK**

Nagy választék, jó minőség, olcsó árak.

BOG-MIL, VI., Vilmos császár-ut 43.

IDŐJÁRÁS

A csapadékot hozó tengeri eredetü párás levegő uralma hazánk területén rövid ideig tartott, mert szombaton már ismét keleteurópai származásu szárazabb levegő áramlott be északkelet felől az országba. Az esőzés majdnem mindenütt megszünt. Jelentéktelen mennyiségü csapadékot csak a Dunántul déli feléből, *Keszthelyről, Kaposvárról* és *Pécsről* jelentettek. A hőmérséklet Budapest kivételével nem változott lényegesen, mert amennyivel a változó felhőzet mellett időnkint kisütő napsugár hatása fokozta volna a felmelegedést, ugyanannyival csökkentette a hőmérsékletet a hideg, északias légáramlás. Csak Budapesten volt lényeges hőváltozás, a pénteki *10* fokos felmelegedéssel szemben. Ugyanis szombaton délben 15 fokot mértek. Egyébként országszerte *12—14* fok volt a déli hőmérséklet. A *Kékestetőn* 6 fok, a *Dobogókőn* 9 fok volt a déli felmelegedés.

Az Északi-tenger partvidékein viharos és csapadékos az időjárás. Európa többi részein tulnyomóan száraz, csak az Alpok környékén és Olaszország déli részén voltak kisebb futóesők. Franciaországban emelkedett a hőmérséklet. A nappali felmelegedés 17—20 fokot ért el. Németországban borus, hideg idő uralkodik. A hőmérséklet mindössze *11—13* fok volt. Ugyancsak hideg van a Balkán legnagyobb részén is, 11—14 fokos hőmérsékletekkel. Olaszországban *20 fok* körül volt a déli felmelegedés. **B. N.**

*

A Meteorológiai Intézet jelenti október 16-án este 9 órakor:

Budapesten a hőmérséklet 8 Celsius-fok, a tengerszintre átszámitott légnyomás 774 milliméter, erősen emelkedő irányzatu.

Várható időjárás a következő huszonnégy órára: Mérsékelt szél, nyugaton és északon kissé több felhő, néhány helyen kisebb futóeső. Éjjel több helyen, főleg az ország keleti felében, gyenge talajmenti fagy. A nyugati és középső megyékben reggeli köd. A nappali hőmérséklet alig változik.

— **(Budapestre jön Toni Seelos),** a modern sielés világbajnoka, aki október 24-én délelőtt 11 órakor a City Mozgóképszinházban előadást tart a modern sitechnika legujabb vivmányáról, a „Temposchwung"-ról. A sisport barátai dijtalan belépésre jogositó meghivót az Osztrák Forgalmi Irodánál, VI., Andrássy-ut 28 kaphatnak.

Itt az ősz és jön a tél
Ólmos eső, hó és szél
Orrod csepeg, melled hörgő,
Ha nem füti szobád GÖR-HŐ.

A gördithető folytonégő, viztöltésü petróleumtüzelésü radiátor és kályha világszabadalom

olcsó, tiszta, szagtalan

Nem kell kémény vagy csővezeték. Egy GÖR-HŐ-vel több szobát füthet felváltva, mert egyik szobából a másikba átguritható. Üzemköltsége minimális. A hőleadás a külső hideg szerint szabályozható. Nem kell a lakásban fát, szenet, kokszot felhalmozni. Éjjel nappal egyfolytában üzemben tartható. Nincs rárakás, nincs hamukiszedés.

Forgalomba hozza: **GÖR-HŐ** k. f. t. Budapest, VI., Vilmos császár-ut 61. Telefon: 119—443.

Kérjen dijtalan képes ismertetőt!

Férjhezadnám 29 éves, egészséges, szép, szolid, intelligens, egyetlen leányomat. Állásban levő tisztviselőnő, a lakberendezésen kivül néhány ezer pengőt kap. Elkeserit, hogy eddig csak más vallásuak kérték meg és mielőtt vidéki házamba nyugdijba megyek, gondoskodni akarok jövőjéről. Nem szeretném a fővárosban egyedül hagyni, ezért kérem a helyzetet megértő komoly, nyugdijas tisztv. (lehet vidéki városból, községből) vagy biztos pozicióban levő gazdatiszt, magántisztviselő „Vallásos katolikus" uriember jelentkezését. Mivel leányom gyermekszerető, takarékos, házias teremtés, szivesen veszem özvegy apa válaszát is. Őszinte bizalommal megirt levelet „Othon" jeligére főkiadóba kérem.

Egy ügyvéd elzüllött özvegye, dr. *Molnár* Mihályné ellen a pestvidéki ügyészség *kilenc rendbeli csalás és egy rendbeli közokirathamisitás büntette* miatt adott ki vádiratot, azért, mert többeket azzal az ürüggyel csapott be, hogy eladó telküket és házukat megvásárolja, a kiszemelt áldozatoknál napokig vendégeskedett, kölcsön kért tőlük egyet és mást, azután *eltünt*. Ezenkivül 1 pengőről szóló postatakarék betétkönyvét *1500 pengőre hamisitotta*. A pestvidéki törvényszék *Szilágyi*-tanácsa tárgyalta *Molnárné* bünügyét szombat délelőtt. A vádlott nő sirva ismerte be bünösségét, elmondotta, hogy amikor férje meghalt, rossz társaságba keveredett s különböző börtönökben eddig nyolc esztendőt töltött hasonló bünselekményekért. A törvényszék végül is özv. Molnár Mihálynét három évi szigoritott dologházra itélte. Az itélet nem jogerős.

Önfeljelentés alapján

indult meg a bünvádi eljárás *Romvári* László MÁV géplakatos ellen, aki a MÁV alkalmazottak *„Rudolf trónörökös"* segélyegyletét több száz pengő erejéig megkárositotta azáltal, hogy tagokat gyüjtött s nem létező személyek részére belépési nyilatkozatot állitott ki, az illetők *nevére váltókat hamisitott, ezekre a váltókra az egyesülettől kölcsönöket vett fel* és a pénzt saját céljaira forditotta. Többrendbeli csalás, sikkasztás és okiratharnisitás cimén emelt vádat az ügyészség *Romvári* ellen. Bünügyét szombaton tárgyalta a törvényszék *Krayzell*-tanácsa, amely előtt a vádlott visszavonta korábbi beismerő vallomását s azzal védekezett, hogy *az öngyilkossá lett Joó István MÁV géplakatos volt a segitőtársa és ő hamisitotta a váltókat is.* A kihallgatott tanuk azonban *Romvári* ellen vallottak. A bizonyitási eljárás lefolytatása után a törvényszék a vádbeli bünselekményekért *két és fél évi fegyházra itélte Romvári Lászlót és elrendelte azonnali letartóztatását.* Az itélet nem jogerős.

Huszonhét kiló szacharint

akart Budapestre csempészni *Kiss* János fertőszentmiklósi cipész és felesége, akiket azonban lelepleztek a győri állomáson, később pedig 16 kiló szacharint akartak ugyancsak Budapestre csempészni, de a pénzügyőrök Kelenföldnél elfogták őket. *Kétrendbeli jövedéki kihágás* miatt került a házaspán dr. *Lombay* Viktor törvényszéki tanácselnök elé. A házaspár nyomorával védekezett, de csak az egyik bünselekményt ismerte be. A törvényszék *Kiss Jánost és feleségét fejenkint 34.863 pengő pénzbüntetésre itélte*, ami nem fizetés esetén 100 pengőnkint egy napi fogházra változtatható át. A kitöltött vizsgálati fogságot beszámitva, a házaspárnak *még 306 napot kell ülnie.* Az itélet nem jogerős.

Ruttkay Udo

volt barcelonai tiszteletbeli konzul, mint ismeretes, nagyszabásu tervet dolgozott ki az Alföld öntözési munkálatainak kérdéséről, amiért a kincstártól *1,200.000 pengő költséget igényelt.* Dr. *Kövess* Béla, a Budapesti Ügyvédi Kamara elnökének vezetésével választott biróság elé került a követelés s a választott biróság *meg is itélte Ruttkay követelését majdnem teljes egészében.* A kincstár ki is fizette az összeget. *Ruttkay* Udo a mult évben meghalt. Halála után megindult a hagyatéki eljárás s a biróság átadta a hagyatékot *Ruttkay* özvegyének és gyermekeinek, Ruttkay Dolores, Carmen, Mária és a kiskoru Sacramento örökösöknek. Az özvegy ugy a maga, mint gyermekei nevében most bejelentette a csődbiróságnál, hogy férje hagyatéka passziv, mert az adósságok meghaladják az aktiv vagyont és ezért a csődeljárás megindítását kérték. A törvényszék helytadott a kérelemnek és csődtömeg gondnokul dr. *Dusóczky* Károly ügyvédet rendelte ki.

CSILLÁR BÉRLET VOGEL-nál RÁDIÓ csere részlet
Mária Terézia-tér 1. és Károly-körut 28. (Városháza)

TÜKRÖK ólomkristályok gyári áron. Üvegesiszolás, ujratükrözés
MESSINGER, JÄGER és MÁRTON
üvegesiszolda, Kisdiófa-utca 16. Tel. 143-185.
(Király-utcánál)

Fővárosi pénzintézet keres
kereskedelmit végzett, 20 éven aluli
németül tudó, keresztény fiatalembert.
Ajánlatokat »Pénzintézet 465« jeligére Blockner J. hirdetőjébe, IV., Városház-utca 10.

Az osztálysorsjáték mai huzásának teljes nyereménylistája

25.000 pengőt nyert: 4982
2000 pengőt nyert: 1326
1000 pengőt nyert: 64850
500 pengőt nyertek: 37907 40742 57782 62619 82477
300 pengőt nyertek: 6810 20381 31737 38860 62129 70736 78217 79916
150 pengőt nyertek: 1039 6077 6374 8467 9991 10073 13410 13713 19983 22853 29102 43353 47271 54225 56500 56915 68577 69855 77706 83095
70 pengőt nyertek:
108 123 165 169 193 219 288 351 400 474 477 534 593 620 665 824 957
1141 208 243 275 349 389 607 660 806 818 850 966
2092 125 180 202 209 313 424 549 738 757 775 829 869 928 939 970
3197 304 370 506 706 868 924 945
4023 104 304 307 475 517 556 563 862 870 988
5040 262 322 326 445 429 716 729 782 867 946
6082 158 326 448 452 477 661 693 697 706 803 915 950
7023 034 120 134 171 243 351 388 492 538 563 581 690 711 914 924 975
8146 182 183 191 194 316 536 578 707 722 724 829
9154 157 187 202 298 485 506 707 793 935
10000 004 050 071 143 194 218 251 384 510 518
11083 109 219 315 324 548 717 869 871 898 944 986
12140 441 444 446 542 663 760 752 823 911 975
13030 069 136 253 322 810 882 964 968 984
14029 324 390 444 513 515 547 581
15233 303 408 447 527 548 562
16080 127 156 211 239 268 316 488 499 521 579 716 826 893 937 998
17058 081 178 209 212 286 317 341 548 817 916

Az első osztályra sorsjegyek még kaphatók a
BENKŐ BANK R.T.-nál
Budapest, Andrássy-út 56. Tel. 128-647

18014 050 065 181 290 331 363 382 383 389 451 491 734 785 810 885 893 904 938
19038 172 340 376 460 554 555 799 832 893 905 962 999
20020 103 108 206 233 257 319 333 397 456 524 596 627 640 658 730 868 949 970
21264 328 337 518 519 544 578 594 620 709 793 930 849
22001 040 062 115 205 581 587 718 826 888 966
23105 230 278 503 600 776 955
24147 016 096 410 449 725 877 953
25028 036 083 094 258 343 565 592 641 656 743 747 761 784 937 957
26318 354 408 420 449 502 645 780 860 972
27012 111 123 124 186 497 555 566 670 682 908 925 930 953 956 961 964 985
28123 140 194 597 710 841 883 920 961
29170 351 393
30040 119 137 476 477 488 767 768
31018 078 152 250 251 535
32056 102 146 299 353 375 465 787 828 871 902
33004 112 116 263 596 672 757 893 905 960
34154 160 365 368 376 541 946
35073 160 207 212 246 330 381 437 484 524 576 619
36039 096 124 301 456 542 550 821 855 867
37115 180 324 340 435 451 496 515 521 541 607 629 776 795 914 952
38048 083 159 185 208 222 801 885 921
39014 049 313 438 448 518 577 600 690 732 745 803 979
40016 058 065 087 198 212 286 327 456 527 669 703 932 991
41048 123 194 271 373 374 486 653 965
42039 095 126 194 435 465 491 514 650 716 726 776 786 990
43087 104 115 179 197 370 372 391 426 462 749 782 822 967
44043 050 064 179 341 388 519 539 653 801 885 921 927
45016 031 304 319 470 779 794
46017 221 307 381 386 390 477 587 607 665 729
47025 098 176 265 432 528 536 619 665 689 704 813 886 922 984 995
48054 073 397 401 403 466 750 892 938 987
49419 484 496 700 726 822 836
50025 162 461 619 648 660 864
51077 094 132 235 373 407 523 947
52079 249 254 298 302 462 632 644 768 940
53101 380 545 579 869 900 997
54164 270 281 321 322 375 546 590 621
55043 157 200 220 225 263 335 344 413 484 538 563 754 813
56152 217 248 353 453 498 447 492
57050 065 092 155 277 416 552 579 629 687 840 854 874 897 935
58029 036 316 324 561 681 714 812 829 995
59125 186 236 298 308 407 444 559 669 679 681 818 829 944
60123 254 291 366 432 549 591 688 690 834 835
61054 268 331 459 493 546 822 896 928 944 958
62050 163 315 651 725 859 903
63046 068 070 302 689 696 746 790 864
64154 414 522 731 861 891 929
65122 171 219 236 390 459 491 546 665 792 919
66009 188 249 250 585 649 798 840 877 958 990
67070 226 253 328 429 558 587 620 681 763 876
68013 386 403 527 536 818 944
69041 075 198 302 335 422 523 623 628 756 986
70071 080 140 154 205 228 352 372 384 399 825 894 986
71043 067 088 115 174 227 349 356 510 587 598 636 718 838 852
72102 128 195 326 380 407 490 492 814 886
73028 072 177 180 220 268 283 694 737
74008 041 106 203 210 730 779 963
75024 080 251 278 333 376 403 474 588 609 641
76061 116 153 159 205 298 850 863 987 995
77003 172 204 223 301 419 508 703 736 876
78201 433 446 546 565 849 916 921 933
79059 099 104 131 160 187 328 342 347 377 452 621 764 785 865 943 964
80012 065 191 203 279 297 521 618 630 687 783 822 894 967 999
81044 069 070 095 190 191 276 474 498 543 757 764 841
82131 185 317 498 670 790 818 838
83095 200 239 448 484 527 547 589 718 952
84178 261 471 497 514 597 644 656 691 781
85012 085 093 099 206 238 343 602 610 629 729 839 882 886

Minden felelősség nélkül.

— **(Orvosi hir.)** Bernáthné dr. *Pártos* Alice visszaérkezett Pöstyénből és rendelését reumás betegek részére a Pajor-szanatóriumban ismét megkezdte. (VIII., Vas-utca 17. Telefon: 146—284.). Lakás: V., Klotild-utca 10/a. Telefon: 114—985.

— **(A Budapesti Nemzetközi Fényképkiállitást)** október 23-án nyitja meg dr. *Karafiáth* Jenő főpolgármester a pesti Vigadóban. Öt világrész legjobb fotografusai adnak egymásnak itt találkozót, köztük oly világhirü mesterek, akik a kiállitásoktól egyébként távolmaradnak (Renger-Patzsch, P. Wolff, Brassai). Ujfajta eljárások is bemutatásra kerülnek, többek közt Newyorkban élő hazánkfia, Munkácsi Márton nagyértékü eredeti szines felvételei. A fényképezés százéves évfordulójára eredeti, egykoru daguerreotipek és egyéb érdekes felszerelési tárgyak fogják a látogatókat emlékeztetni. A nagyszabásu kiállitás, amely a főváros komoly müvészi eseményének igérkezik, hatalmas felvonulása és bemutatkozása lesz a sokat emlegetett modern fényképezésnek. A kiállitást a Magyarországi Kárpát Egyesület Foto-Szakosztálya (Modern Magyar Fényképezők) rendezik.

— **(Mit tanulhatunk ezen a héten?)** A Népmüvelési Bizottság Háztartási telepén a Gázmüvek, VI., Vilmos császár-ut 3. sz. alatti bemutató helyiségében: október 18-án, hétfőn délután 6 órakor dr. Mikes: A hiányos tápfelvétel káros következményei. Főzőbemutató: Leveles tészta, hasché készitése. Október 20., szerda délután 6 órakor: dr. Siftár: Orvosi értelemben vett tisztaság, fertőtlenités. Bemutató: Mosás, vasalás, gyors tésztasütés. Október 21., csütörtök délután 6 órakor: Szili L.: Az otthon élő háziasszony és a lányos anya vendéglátása. Főzőbemutató: Sandvichek készitése. Egyes előadások belépődija 60 fillér. A Népmüvelési Tanulmányi Csoport tagjainak 40 fillér. Október 19-én és 22-én, kedden és pénteken délután 5 órakor főzőbemutató a takarékos gázhasználatról. Belépődij nincs.

— **(Háziasszonyok és épittetők figyelmébe.)** Az Elektromos Müvek Honvéd-utca 22. szám alatti előadótermében szerdán délután ½6 órakor főzőbemutató előadást tartanak, villamos gyakorló konyhájában pedig hétfőn, csütörtökön és pénteken délelőtt ½10 órakor a villamos tüzhelyek üzemének ismertetése során halak, különféle husételek, leveles-vajas tészta, torta és rétes készitését mutatják be. A bemutató helyiségben az összes villamos háztartási készülékek üzemközben is dijtalanul megtekinthetők. Belépő- és ruhatárdij nincs.

x **Ne felejtse el,** költözködés előtt régi tükreit ujra csiszoltatni. Messinger, Jäger és Márton cégnél, Kisdiófa-utca 16. Ólomkristályok gyári áron nagy választékban. Telefon: 143—186.

x **Karcsuságot sport nélkül csakis Boxberger kissingeni tablettákkal szerezhet. Kérje mindenütt.**

x **Nincs az a kevés, ami elfogyna...** E tétel igazságáról, már nagyon sokan — de eredménytelenül — vitatkoztak; egyesek szerint ez az állitás fedi a valóságot, mások szerint nem. Ha tárgyilagosan akarjuk eldönteni a vitát, akkor meg kell állapitanunk, hogy tényleg „nincs az a kevés, ami elfogyna"... különösen akkor, ha a keveset jól be tudjuk osztani, mert igy sokat vásárolhatunk és még a kevésből is marad. Sokan gondolkoztak már e tétel megvalósitásán, de nem jöttek rá... Eláruljuk a megvalósitás titkát... Vásároljon a félszázados Perl Áruházban (Thököly-ut 9.). Ime néhány példa áraik alacsonyságáról: Férfi pouplinette ing, két gallérral P 5.25, tisztaselyem nyakkendő 3.50, kitünő férficipő P 13.50, flór férfizokni 1.10, háromnegyedes told-siel bunda P 85, legdivatosabb marocaine ruha fekete és divatszinekben P 12.50, női divatpullowerek és jumperek P 5.90. Mindenhogyan jól jár, kitünő minőségeket kap, hihetetlen olcsó árakon — még folyószámla hitelre is.

x **Rádió vadászterületnek** lehetne nevezni a rövidhullámok birodalmát. Mig az európai közép- és hosszuhullámu állomásokat és azok müsorát már minden rádiózó ismeri, addig sokak előtt ismeretlen terület maradt a rövidhullám, pedig sehol annyi érdekes és exotikus müsor nem hallható, mint itt. Az Orion rádiók egytől-egyig különleges rövidhullám kiképzéssel kerülnek forgalomba és ezekkel a legtávolabbi adóállomás is tökéletes biztossággal, nagy hangerővel vehetők akár csak a budapesti müsor. Minden Orion rádiókereskedő készséggel bemutatja.

x **Budapest a szellemes ötletek városa** és ha egy ilyen sokak érdekét szolgálja, méltán válik hihetetlen gyorsasággal népszerüvé. Adva volt a feladat: szép és olcsó világitó csillárral a főváros közönségét ellátni. Bevezettük tehát a bérleti rendszert, melynek lényege az, hogy a havonta fizethető bérleti dijat a vételárba beszámitjuk. Vogel csillárüzem: Mária Terézia-tér 3. és Károly-körut 28. (Városháza).

x **A legtöbb eddigi super rádió** csak a szelektivitás rovására nyujtott jó hangszinezetet, ezeknél a super készülékeknél a szelektivitást és a hangminőséget egyidőben szabályozni nem lehetett. Az uj Telefunken 338 V super-rádió, mindkét kivánságnak bármikor eleget tesz, mert az uj beépitett ugynevezett 2 sáv szabályozója a készüléket bármely pillanatban — a zeneértő ember számára — a legkitünőbb hangu zenegéppé, vagy — a nagy szelektivitást kedvelő amatőr számára — magas érzékenységü, sok állomást vevő, nagy szelektivitásu, ugynevezett „Vadászgéppé" kapcsolja át, tehát minden igényt kielégit. Remek hanszóró rövidhullám vétel.

Köztisztviselők

BUTORT, SZŐNYEGET jótállással adunk el. Olcsó árak, fizetési kedvezmény. **Köztisztviselők Butor- és Szőnyegosztálya** Budapest, VIII., József-körut 70. szám.

— **(A Magyar Hirlapirók Országos Nyugdijintézetének)** igazgatósága pénteken délután Zimmer Ferenc kormányfőtanácsos, ügyvezető alelnök elnöklésével ülést tartott. Az elnök kegyeletes szavakkal emlékezett meg az intézet két kiváló tagjának, dr. *Szalai* Mihálynak és *Komáromi* Jánosnak elhunytáról. Emléküket jegyzőkönyvben örökitették meg. *Walikovszky* Károly titkár beszámolt az intézet pénztári forgalmáról. A Salgótarjáni Kőszénbánya r. t. 3000 pengőt, a Magyar Bauxitgyár r. t. 750 pengőt adományozott az intézet céljaira, amiért az igazgatóság köszönetet szavazott. Végül az igazgatóság a hátralékos biztositási dijak rendezésére a végső határnapot ez évi december 31-ben állapitotta meg. Akik hátralékukat eddig a napig nem rendezik, az alapszabályok értelmében a tagok sorából törlendők.

— **(A lengyel kultuszminiszter köszönete.)** Mikor Swetolowski lengyel kultuszminiszter juniusban itt járt, a többi között meglátogatta a ciszterciek budai Szent Imre-gimnáziumát is. Az iskola meleg ünnepséggel fogadta a magas vendéget és szép eozin Anonymus-szoborral kedveskedett neki ez ajánlással: Poloniae restitutae Hungaria restituenda. A miniszter most gyönyörü cimerpajzsot küldött *Bitter* Illés apátfőigazgatónak a következő levél kiséretében: „Örömmel emlékezvén az Ön intézetében tett látogatásomra, van szerencsém egy Ryngraf-utánzatot küldeni. Régente ez lovagjaink fegyverzetéhez tartozott, akik a keresztény vallásért harcoltak Magyarország és Lengyelország közös ellenségei ellen. A Ryngraf pajzsalaku ezüstlap volt s a lovag mellét védte a csatában. Régi lengyel szokás szerint a Czestochovai vagy az Ostra Bramai Boldogasszony képe diszitette. Még egyszer megköszönvén nagyszerü Anonymusukat, kérem, fogadja őszinte nagyrabecsülésem kifejezését."

— **(Megnyitották a vasmegyei gyümölcskiállitást.)** *Szombathelyről* jelentik: A Vasmegyei Gyümölcstermelők Egyesülete a Vasmegyei Gazdasági Egyesülettel karöltve gyümölcskiállitást rendezett, amelyet szombaton délelőtt nyitott meg gróf *Erdődy* Ferenc, az egyesület elnöke. A kiállitásra Szombathely környékéről és Vasmegye területéről a gazdák nagy mennyiségben hozták fel a szebbnél-szebb gyümölcsöket.

— **(Az észt kultuszminiszter táviratа Hóman Bálinthoz.)** Aleksander *Jaakson* észt közoktatásügyi miniszter Szob határállomásról a következő táviratot intézte *Hóman* Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszterhez: Fogadja Miniszter Ur mély és őszinte hálám kifejezését a szivélyes fogadtatásért, amelyben az Önök gyönyörü fővárosában részesültünk. Legyen meggyőződve, hogy a legkellemesebb emlékekkel távozunk vendégszerető országukból, a hősies és lovagias magyar nemzet köréből. Reméljük, hogy e közvetlen és személyes érintkezés következtében még inkább szorosabbra fognak füződni a barátság szálai, amelyek e két rokon nemzetet összekapcsolják. Aleksander *Jaakson.*

Találkozó.

A volt cs. és kir. 24. tábori vadászzászlóalj bajtársi köre október 24-én, vasárnap fél 11 órakor tartja az I., Csaba-utcai plebániatemplomban ezévi zászlóalj-emlékünnepét. Este 8 órakor bajtársi vacsora az V., József-tér 1. sz. alatti vendéglőben.

Egyesületi és társadalmi hirek.

A Magyar Esztétikai Társaság október 19-én, kedden délután félhatkor a Fészek Klub előadótermében (VII., Kertész-utca 36.) felolvasó-ülést tart, amelyen Hamvas Béla „Velasquez (Pszichologia és próza a festészetben)" cimmel.

A Magyar Nemzeti Szövetség (V., Géza-u. 4.) helyiségében Mihály László iró, a Nemzeti Ujság munkatársa „Az uj Róma és a magyar fiatalság" cimmel előadást tart október 19-én, kedden délután 6 órakor. Az előadás dijtalan, érdeklődőket szivesen lát a szövetség.

A Hollós Mátyás Társaság október 18-án, hétfőn délután fél 7 órakor a Szent Gellért Gyógyfürdő I. emeleti zenetermében irodalmi délutánt rendez, amelynek keretében Havas István, a Pető Társaság főtitkára Pekár Gyuláról emlékbeszédet mond. Huszár Károly ny. miniszterelnök a budapesti Eucharisztikus Világkongresszusról ad elő. Dr. Kőhalmy József a budapesti közuti közlekedés 50 éves történetéről olvas fel. Ligárth Lujza ősi kinai dalokat ad elő, zongorán kiséri Ligárth Béla. Belépődij nincs, müsor után a Gundel polgári étteremben polgári vacsora lesz.

x **A jó kályha mindig olcsó,** mert vételára 1—2 év alatt megtérül tüzelőben. A világhirü Zephir-kályha átlag 10 kg. fával füt egy normál szobát 24 órán át, a közkedvelt 2 aknás Rekord pedig tökéletesen elégeti a hazai szenek gázait is és igy a leggazdaságosabb fütés. Árlapot ingyen küld Héber kályha- és tüzhelygyára, Vilmos császár-ut 39. Telefon: 124—610.

x **A minden ősszel fenyegető influenza-járvány ellen mindenki siet védekezni.** Ennek egyszerü a módja: vegyen be minden reggel egy 0.05 grammos Chininett-tablettát: ez megvéd az influenza ellen. Harmincszemes doboz ára 2 pengő. Csak gyógyszertárakban kapható.

x **A vér felfrissitése céljából** — kiváltképen olyan egyénnek, akinek bélürülése elégtelen s ezért emésztése meg van zavarva és éjjel nem tud aludni — ajánlatos néhány napon át korán reggel egy pohár természetes „Ferenc József" keserüvizet inni. Kérdezze meg orvosát.

Ligeti Miklós

Ligeti Miklós az Iparművészeti Társulat és gróf Zichy István afférjáról

(Saját tudósítónktól.) Az ujságok részletesen tárgyalták azt a feltűnést keltő ügyet, amelynek az Országos Magyar Iparművészeti Társulat és gróf *Zichy* István, a Nemzeti Múzeum igazgatója a főszereplője. Gróf *Zichy* István tűzrendészeti okokra való hivatkozással nem engedélyezte a magyar iparművészek szokásos karácsonyi kiállításának megnyitását. Az Iparművészeti Társulat nem nyugodott bele gróf *Zichy* István intézkedésébe, hanem magához *Hóman* Bálint kultuszminiszterhez fordult, *aki azonnal intézkedett, hogy az Iparművészeti Társulat tagjai a kiállításukat megtarthassák.* Ezekután a kiállítás meg is nyilt.

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat olyan súlyosan károsnak találta gróf *Zichy* István most már hatályon kívül helyezett intézkedését, hogy *Ligeti* Miklós szobrászművész, a társulat művészalelnöke, a társulat igazgatóságát, illetve választmányát rendkívüli ülésre hívta össze. A december 20-án tartandó rendkívüli ülés ügyében beszéltünk Ligeti Miklóssal, aki a következőket mondotta:

— **Gróf Zichy István a magyar iparművésztársadalmat súlyosan megsértette a karácsonyi kiállítás betiltásának furcsa hangjával.** Ilyen hangon nem lehet a magyar művészekkel beszélni, különösen az iparművészekkel nem, akiknek munkája *évi halmillió pengő exportot jelent az országnak.* A legnagyobb hálával tartozunk úgy a miniszter úrnak, mint Tasnády Nagy András államtitkárnak, hogy engedélyezték a kiállítás megnyitását s ezzel sok olyan magyar iparművésznek, háziiparosnak a kenyerét mentették meg, akiknél *ez a karácsonyi vásár az egyetlen nagyobb kereseti lehetőség.* A gróf úr tűzrendészeti okokra hivatkozott betiltásában. Nos kiderült, hogy amit ő tűzveszélyesnek talált, azt a város tűzrendészeti bizottsága teljesen veszélytelennek találta. Ezek után nincs más hátra, mint hogy a magyar iparművészeket képviselő Országos Magyar Iparművészeti Társulat megmondja a véleményét a gróf úr eljárásáról. A Társulatnak soha semilyen

Pesti Napló 1937 dec. 17.

differenciája nem volt az előző igazgatókkal, míg *gróf Zichy István részéről állandó averziót tapasztalunk.* Mi az elégtételt tulajdonképpen megkaptuk már a miniszter úrtól, amikor kiállításunkat engedélyezték. A december 20-án tartandó rendkívüli ülésen én az ügy minden részletét a választmány elé viszem, amely majd külön *határoz az iparművésztársadalmat olyan súlyosan sértő ügy végső lezárásáról.*

Jerő Uri a
fehérnemű k
Budapest
IV. Muzeum-kö
Telefon: 1-854

Felavatták a hősi halált halt magyar tüzérek emlékművét

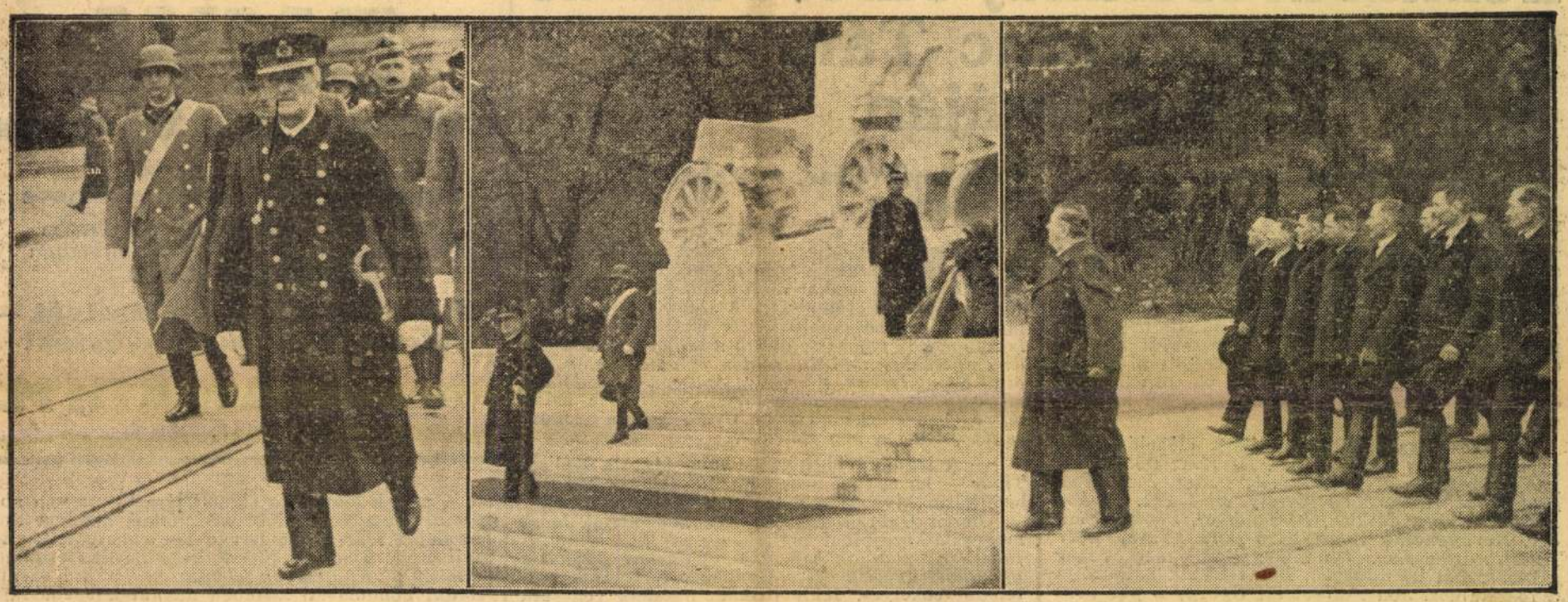

Az első képen Horthy Miklós kormányzó megérkezik az ünnepségre; középen a kormányzó az emlékmű megkoszorúzása után; jobboldalt öreg tüzérek díszmenetben vonulnak el a kormányzó előtt

(Saját tudósítónktól.) Vasárnap délelőtt 11 órakor avatták fel ünnepélyes keretek között a Palota téren a kormányzó jelenlétében a világháborúban hősi halált halt magyar tüzérek emlékművét. Az ünnepségen résztvett *Röder* Vilmos honvédelmi és *Széll* József belügyminiszter, vitéz *Sónyi* Hugó, a honvédség főparancsnoka, valamint a polgári és katonai előkelőségek egész sora.

Pontosan 11 órakor érkezett meg *Horthy* Miklós kormányzó kíséretével. A kormányzó a Himnusz hangjaira ellépett a díszszázad előtt, majd elfoglalta helyét.

Az ünnepséget *Bangha* Imre altábornagy nyitotta meg. Üdvözölte a kormányzót, majd köszönetet mondott mindazoknak, akiknek áldozatkészsége az emlékművet megteremtette. — Szerte Európában küzdő hőseink emlékét akartuk megörökíteni, — mondotta — azok emlékét is, akiknek hantját nem díszíti kereszt, akiknek sírjára özvegyeik és árváik könnyeiket nem hullathatják. A szerteszórt és elfelejtett sírok helyett itt emeltünk összefogva közös emléket nekik: kőbevésve a tüzérerények felmagasztalását. Vállaljuk és álljuk, hogy nagy elődeink tanításából mindent átveszünk és a várható még nagyobb veszteségek közt és a szellemi eszközök mind nagyobb megfeszítésével, de ugyanazon szeretettel és lelkesedéssel hőseink nyomában mindenkor ott leszünk.

A kormányzó ekkor megadta az engedélyt a leleplezésre, mire lehullt a nemzetiszínű lepel *Ligeti* Miklós nagyszerű alkotásáról. A leleplezés alatt a kivonult csapatok »Imához!« tisztelegtek, a zenekar a Hiszekegyet játszotta.

Ezután *Szendy* Károly polgármester mondott beszédet. A háborúban elesett tüzérek emlékműve — mondotta többek között — újabb bizonysága annak, hogy a hősök emléke elevenen él a nemzet lelkében. Amikor ezt az emlékművet átveszem a székesfőváros gondozásába, úgy érzem, hogy a hősök szellemét, szent örökségét veszem a főváros gondjaiba. Ezt azzal a fogadalommal teszem, hogy teljesíteni fogjuk mi is hazánk és nemzetünk iránti kötelességünket. Ez az emlékmű a magyar feltámadásért vívott küzdelemben mindenkor a főváros népéhez intézett történelmi szózat lesz.

Ezután került sor az emlékmű megkoszorúzására. *Az első koszorút a kormányzó helyezte el* és ezzel egyidőben a Nap:egyen felállított üteg megkezdte a dísztűz leadását. Az üteg a koszorúzás alatt 24 lövést adott le a hősi tüzérhalottakért való kegyeletes megemlékezésül. Ezután a koszorúk egész tömegét helyezték el az emlékműre. A felsőház koszorúját báró *Radvánszky* Albert, a képviselőházét *Kornis* Gyula helyezte el. Az utolsó koszorú letétele alkalmával a kivonult csapatok tiszteletadást teljesítettek és a honvédzenekar a nemzeti Himnuszt játszotta.

A Himnusz elhangzása után a kormányzó kíséretével és a szoborbizottság tagjaival együtt megtekintette az emlékművet, majd a csapatok díszmenete következett. A kormányzó és az emlékmű előtt díszmenetben elvonult egy gyalogos díszszázad az első határőrezredtől, egy fogatolt tarackos üteg, a Bercsényi Miklós 1. honvédtüzérosztálytól egy lovas ágyúsüteg a Bem József 1. honvédlovastüzérosztálytól és egy gépvontatású légvédelmi ágyúsüteg, továbbá a frontharcosok szövetségébe tömörült tüzérbajtársak, a rendőrség volt tüzérbajtársai és a volt tüzérbajtársak, valamint a rokkant tüzérek küldöttsége.

Gróf Széchenyi György a szélsőséges politika és a fajelmélet ellen

Tokaj, október 17.

Gróf *Széchenyi* György kereszténypárti képviselő Tokaj és Tarcal községben tartott beszámoló gyűlésén hangoztatta, hogy a magyar törvényhozás bástyája ma az ellenzék. Bírálta a szélsőjobboldali politikát és fajelméletet, mely vallásüldözést és gyűlöletet hirdet, márpedig az építő erő nem a gyűlölet, hanem a szeretet. Attól nem kell félni Magyarországon, hogy a nép forradalmat csinál.

— Forradalmat csinált egy gróf *Károlyi* Mihály és akad egy másik gróf, aki hajlandó forradalmat csinálni csak azért, hogy hatalomra jusson — mondotta. — Ezek felé nyujtsa ki tiltó kezét a hatalom.

A gyűlésen *Tóbler* János is beszélt.

Míg új a szerelem

Regény

Irta: Móricz Zsigmond

x

Osvát hivatott. Komoly volt, levette szemüvegét, megtörülgette, homlokát is, mindent megtörült és megtisztogatott magán s komor, csaknem síri hangon, a meggyőződés gyászával:

— Nem ez még az. Nem tart ott. Nem ezt várjuk. Jobbat várunk. Nagy koncepciót a szerkezetben is, nemcsak az érzésekben és az indulatokban...

A lélek lefolyt bennem. A regénynek már a címe: *VÉR,* — in statu nascendi szökött ki belőlem, mint a megszúrt emberből...

Kritikával szemben mindig rémülten hivő voltam. Ha ellenem kifogást tettek, azonnal elfogadom, igazat adok s látom, már látom hol, miben, miért tévedtem s szigorúbb vagyok, mint akárki... 1908-ban, az Osvát tragikus arca alatt láttam, amit írok nem is juthat el az emberekhez: nálam szerkezet soha nem lehet, nálam semmi más nem lehet, csak az elfolyó vér s a lucskosan megszülető életpillanatok sora. Szerkezet csak annál élhet, aki uralkodik a téma felett, aki józanul osztja be gondolatait: énnálam az írás egy a sóhajtással, mely a fáradt testből, vagy az örömmel, ami a boldog lélekből szakad ki. A regényt fogtam, hazavittem s aznap elégettem.

Osvát hivatott s mikor megtudta, mit csináltam, döbbent, sápadt, ítéletmondó szavakkal: »Legjobb regényét ölte meg. Irhat különbet szerkezetben, de a magyar sorsot erről az oldaláról, sohasem fogja jobban megírni...«

Egy év mulva kért újra, írjak regényt. Azt mondtam: írok, de csak ha rám bízza, mit írok s nem olvassa el előre. Nyomdába adom a kéziratot. Darabonként.

Azóta, mint valami rémület ül rajtam a regényírás. Felelősség, mindenesetre, életfelelősség; regényt írni, — új világokat teremteni.

In statu nascendi,.— írja most nekem egy fiatal írónő, ismeretlenül s nem tudom, tudja-e, hogy életem legfontosabb s legszebb vágya mindig az in statu nascendi, a megszületés pillanatában s valóságában fogni meg a létet, ami a betűk pólyájában jelenik meg emberi szem előtt, de nem tudható, hogy jött életté.

Regényeimnek én vagyok első olvasója. Az írás igen csodálatos állapot: a terhesség csak ilyen lehet. A méhmagzat együtt nő a napban a testtel s ha közben, mint a szobrász a műteremben, az ember elbeszélget erről, arról, elvekről, eszmékről, napi dolgokról, gondolatokról, a lényeg az, hogy valahogyan s valamiképpen, anélkül, hogy odafigyelne, irányítaná, vagy tudatában ellenőrizné, időközben élnek a regényfigurák s íme most is, alig várom, hogy feléreztessem Dus Pétert, a szobrászt, aki ott ül a Hotel Bristol harmadik emeletének utcai szobájában, mereven és elszántan s várja a pillanatot, hogy Ágnessel közölje gondolatait. Már vissza kellene vonulnia s nem bír, mert szétveti a feszültség s ki kell adnia magából a megtarthatatlan lávát.

Ágnes ott ül vele szemben, ideiglenesen, mint az öltözőjében s érezni a magatartásán, hogy szeretne már tőle szabadulni, de most nem mondhatja, hogy: »És most távozzék, mert vannak dolgok, amiket férfi jelenlétében nem lehet elvégezni«.

— Édes Péter, hát akkor lefekszünk, igen?

Péter nem felel. Aránylag sok bort ivott s ettől a feje nehéz, a szoba viszont élénk és imbolygó.

Ágnes néhány pillanatig vár, akkor tenyérrel int:

— No, gyerünk, gyerünk.

Hogy erre sem mozdul, lármásan:

— Ejnye a stenit, mi lesz már? Úgy be van rúgva?

— Ágnes kérem, — szólalt meg Péter — mi már ezt a dolgot egyszer elintéztük egymás közt.

Ágnes okos arcot ölt s figyelmesen hallgat, vékony félkörökbe kitépett szemöldökei nagy vonalban húzódnak fel a homlokára s a homlokon párhuzamos ráncok gyűrődnek, bár Péter már többször figyelmeztette, hogy ne ráncolja a homlokát.

— Az utolsó este, mikor a színházból hazakísértem. Maga azt mondta: Várjon egy percet, valamit el kell intéznem. Ezzel előresietett a színészbejáró sötét folyosóján, a közönség már régen hazament. Oly gyorsan haladt előre, hogy nekem meg kellett erőltetni a lépést s még így is csak éppen láttam, hogy egy nagy kövér úrnak két szót mondott, akkor visszamaradt s nyugodtan bevárt. Az úr ellógott.

(Folytatjuk.)

Eckhardt és Kállay Tibor beszéde a Deák Ferenc Társaság vacsoráján

A szentistváni eszme, a dunai népek együttélése, a szabadság és alkotmányosság értéke

(Saját tudósítónktól.) Hétfőn este nyolc órára a magyar politikai világ és a közélet egyéb területeinek sok kiválósága gyülekezett a Pannónia-szálló éttermében, ahol a *Deák Ferenc Társaság*, az alkotmányhű fiatalság egyesülete hagyományos évi vacsoráját rendezte. A vacsorát minden esztendőben más-más uralkodó közéleti probléma megvitatásának szentelik. A mai vacsora témája: *állásfoglalás az úgynevezett szélsőséges mozgalmak kérdésében.*

A vacsorára érkezett közéleti előkelőségeket gróf *Dessewffy* Gyula és ifj. *Kertész* Róbert fogadja. Megérkezik gróf *Sigray* Antal, *Petri* Pál, gróf *Khuen-Héderváry* Károly, *Biró* Pál, *Farkas* Elemér, *Griger* Miklós, *Illés* József, *Söpkéz* Sándor, *Hornyánszky* Lajos, báró *Berg* Miksa, *Éber* Antal, azután *Eckhardt* Tibor jelenik meg és már a bejáratnál körülfogják. *Benki* Gyula kalauzolja a főasztalhoz. Jön *Pallavicini* György s pár perc múlva érdekes hármas beszélgető csoport tűnik fel az asztalfőnél: *Eckhardt*, *Sigray*, *Pallavicini*. *Cseh-Szombathy* László csatlakozik negyediknek, mikor ő elmegy, gróf *Széchen* Miklós lép a helyére, majd *Szudy* Elemér vonja félre hosszabb beszélgetésre Eckhardtot. Gróf *Bethlen* István vasárnap Budapestre érkezett, erről a témáról sokat lehet beszélni. A fehérasztalok között kavargó tömegben feltűnik *Aschner* Lipót, *Karinthy* Frigyes, *Payr* Hugó, *Farkas* Elemér, gróf *Csekonics* Iván, *Kun* Béla, *Farkasfalvi Farkas* Géza, *Czirják* Antal *Gratz* Gusztáv, *Ripka* Ferenc, a fiatal gróf *Haller* Gábor.

Nyolcra tűzték ki a vacsorát, háromnegyed kilenc, mire sikerül rávenni a vendégeket, hogy foglalják el helyüket.

A vacsorát beszédek követik. Gróf *Dessewffy* Gyula mondja az elnöki megnyitót.

— Talán sohasem volt nagyobb szüksége a magyarságnak a deákferenci eszmekörre, mint ma, amikor a magyarság lelkivilágán idegen országok kríziséből, belső meghasonlásaiból támadt orkánok szántanak végig, megremegtetve a magyarság sajátos lelkivilágát, merényletet tervezve nemzeti jellege ellen — mondotta.

— *A magyar nemzet szellemvilága jellegzetesen keresztény. Legelsősorban kereszténységünk tiltakozik a felfogás ellen, mely az emberi lelkek felett az államnak rendelkezési jogot ad s így isteni és vallási jogokat kíván az állammal gyakoroltatni.* Nemzeti jellegzetességünk másik fontos alkata *szabadságszeretetünk*. Szabadságeszményünk függetlenségi és önkormányzati. A magyar nép a renddel párosult szabadság törhetetlen híve.

— Áthatva a szociális probléma fontosságától, — mondja beszéde befejezésében — ennek megoldására semmi áldozatot sem tartunk túlnagynak, de *tagadjuk, hogy a nép szociális felszabadítása azonos volna a népjogok elkobzásával.*

Kállay Tibor nyugalmazott pénzügyminiszter mondotta a Deák-emlékbeszédet.

— Szűk látókörű megítélés volna azt mondani, hogy Deák életműve a magyar alkotmányosság helyreállítása volt. *Deák a Dunavölgy összes népei számára adott egy fél évszázadra életformát.* Azok, akik a kiegyezés művét csak a magyar nemzet és a Habsburg-ház igényeinek összeegyeztetésében látják, azt fogják mondani, hogy a Habsburgok a hatalom elvét képviselték a magyar nemzetnek a szabadságra és az alkotmányos életre való törekvésével szemben. Nem a Habsburgok ellenérzését kellett legyőzni; a Habsburgok lehetővé tették a kibontakozást.

A húsvéti cikkben Deák világosan beszél, mikor azt mondja: »*Mi a mult idők eseményeiből azt tanultuk, hogy a legnehezebb körülményeink között fejedelmeink igazságossága, bölcsessége segített bajainkon, ők mentették meg alkotmányunkat mások támadásaitól.*« Senki olyan felelősség terhe alatt nem nyilatkozott a Habsburg-uralkodókról, mint Deák.

A gondviselés különös kegyelme megadta nekünk *a szent korona államalkotó gondolatát*, — folytatta Kállay. — Deák koncepciói szerint minden terület és a társadalomnak minden külön csoportja megkapta azt a pozíciót s azt a jogot, amely megfelel annak az értéknek, amelyet az összeségben az ő külön egyénisége képviselt. Az a türelmesség és az a helyes szemmérték, amely kész az egyéniségben rejlő értéket elismerni, de sohasem engedi azokat túltengeni, ez a türelmesség és a helyes szemmérték a szentkorona gondolatában levő szociobilitásnak a titka. *A szentkoronának is van teste abban a földben, s azokban az emberekben, amely földön és amely emberek által Szent István, Werbőczy és Deák elgondolása megvalósult.* A jogfolytonosság kívánalma belső lényegében a legfőbb államalkotó eszme azonosságát jelenti a nép életében.

— A legnagyobb bűn, — hangsúlyozta Kállay Tibor — ha egy nemzet önmagát tagadja meg és levetkőzni kívánja a maga sajátos egyéniségét.

Bodor György a szélsőséges mozgalmak belső megnyilatkozásaival foglalkozik. *A mozgalmak a falusi lakosságnak nem a javát, hanem inkább a gyengéjét gyűjtik össze.* Gondolati tartalmuk végtelenül sekélyes. Külpolitikai nézeteik egészen kezdetlegesek. A tömegek nyugtalanságát nem ez a tehetségtelen agitáció okozza, hanem legfeljebb kihasználja azt. *A nyugtalanság igazi oka javításra szoruló viszonyainkban van.*

Rónai Szeben András a nemzetiségi kérdéssel foglalkozott. Ebben a problémakörben meg kell tanulnunk Deáktól, hogy bármilyen nehéz és kényes a kérdés, meg kell oldani. Deáktól kell tanulnunk higgadtságot a nemzetiségi kérdés tárgyalásánál.

— Ha a békés és építőirányú nemzetiségi együttélés lehetőségét Közép-Európában tagadjuk, akkor ettől a területtől megtagadtuk a jövőt és bevallottuk a magyar állameszme s a történelmi magyar államalkotás csődjét. Erre mi, fiatalok nem vagyunk hajlandók.

A vacsorán végül felszólalt és hosszabb beszédet mondott *Eckhardt* Tibor. Mikor szólásra emelkedett, percekig ünnepelték.

— Ebben a társaságban — mondotta — nem azért szoktunk összegyűlni, hogy napi politikáról beszéljünk. A napi politika nem tartozik a mi feladatainkhoz. A nemzeti politikáról beszélni azonban igenis kötelesség különösen most, amikor éppen *a nemzeti gondolat* fogalma körül olyan szörnyű zűrzavar uralkodik. Nem tehetjük ki magunkat annak, hogy a nemzeti társadalom lelkében élő eszmei zűrzavar következtében nehéz időkben megint olyan anarchia uralkodjék a fejekben és a fejek után a magyar életben, mint ahogy 1918-ban és 1919-ben láttuk. Igenis rendet kell teremteni a fejekben. Ne méltóztassanak azt hinni, hogy én itt azt ambicionálom, hogy mindenki egyformán gondolkozzék.

— Kellenek különböző vélemények, kellenek viták, kellenek pártok, kellenek közéleti küzdelmek, amelyekben kiforrnak az eszmék, amelyekben kikristályosodnak a gondolatok. *Szükség van a vélemények különbözőségére.* Nem az ellen harcolunk mi, hanem *azért harcolunk, nehogy a nemzet legszentebb eszményei helyébe talmi igazságokat állítsanak.* Én arról akarok ma itt beszélni, hogy mi a magyar nemzeti eszmények minden rozsdát, az idők minden változását átélő lényege. Ha én itt ma a szentistváni állameszme tartalmáról, lényegéről, beszélek, teszem azt azért, mert a szentistváni állameszme nemcsak tradició, nemcsak kormányzási forma, hanem *lényeg, fundamentum, az egész magyar életnek alapzata, melylyel áll vagy bukik az egész nemzet.*

— Mi a szentistváni kereszténységnek a lényege? A nemzeti célkitűzések helyébe, amelyek azelőtt a hódításban állottak, *a munkát helyezte.* A zsákmány helyébe *az érdem* gondolatát állította. Az erőszak helyébe, amely azelőtt a nemzeti politikának főleg kifelé, úgyszólván az egyetlen eszköze volt, *a beilleszkedés, a nemzetközi együttműködés gondolatát* helyezte a többi keresztény népekkel. A mértéktelen önzés helyébe az egymás megbecsülését és a felebaráti szeretetet állította. Ha csak ezt a néhány szót mondjuk, látjuk, mi mindent kellett a nemzetnek a maga életéből kiküszöbölni.

— Szent István a pusztító nacionalizmus helyébe *az építő nacionalizmust* állította. A nemzet elpusztult volna, hunok és avarok módjára tönkrement volna azokban a hadjáratokban, amelyek katonai dicsőséget mindenkor hoztak a nemzetnek, azonban állandó vérveszteséget, pusztulást jelentettek.

— A szentistváni állameszme a magyar nemzetnek a nyugati kultúrközösségbe való bekapcsolódását jelenti. Hallatlan szerencséje ennek a nemzetnek, hogy Szent István vezetése alatt *nem Bizánc, hanem Róma* lett döntő a magyar kultúrában, mert bizánci alapokon fejlődött ki a *pravoszlávia, az autokrácia, az önkényuralom*, a római irány azonban mindenkor az emberi szabadság és az organikus társadalmak életét jelentette. Éppen ezért ez a szentistváni állameszme első percétől kezdve *alkotmányos állameszme volt, szabad férfiakat és nem szolgákat akart ebben az országban.*

— Amit ma nemzeti önkormányzatnak nevezünk, annak lényeg és elgondolása benne van abban a nyugateurópai orientációban, amelyet annakidején már Szent István kezdeményezett. És amikor ma újból azt látjuk, hogy *Szent Istvánnal szemben új Koppányok jelentkeznek*, akik a szentistváni gondolattal szemben megint a barbárság, az önkényuralom, az erőszak, az autokrácia és mindenféle ázsiai, vagy legalább balkánszármazású gondolatok felé szeretnék terelni a nemzetet, amelyekkel annakidején Szent István már szembefordult, akkor azt kell mondani, hogy *azoknak a régi Koppányoknak megvolt a mentségük azzal, hogy ők a régi magyar multat akarták folytatni, de mit szóljunk ezekhez az új Koppányokhoz, akik nem is lóháton, hanem biciklin akarják a nemzetet megváltani.*

— A szentistváni állameszme az európai keresztény és magyar humanizmusnak a bölcsője és kiindulási pontja, annak a humanizmusnak, amely az egyénnek megadja mindazt, ami az egyéné, az egyháznak megadja, ami az egyházé, a királynak megadja, ami a királyé. (Felkiáltások: Éljen a király!) Amelyik minden *más idegen népnek* megadja azt, ami megilleti, de százszázalékos intranzingenciával megköveteli, hogy *a magunk jussát is ugyanilyen módon kapjuk meg.* *(Viharos éljenzés.)*

— A helyesen felfogott állami eszme nem lehet más, mint *az organikus állameszme.* Micsoda primitív gondolkodás, a filozófia és emberismeret milyen hiánya kell ahhoz, hogy elhigyjük, hogy a mindenségben egyetlen tényező és egyetlen rendet teremteni képes faktor az *államhatalom?* A szerves állami életnek az az előnye, hogy azokat a különböző nagy értékeket, amelyeket egyformán kell becsülni, egyszerre és parallel tudja megvalósítani a nemzet életében, mert *rend és szabadság együtt valósítandó meg.* Annál tökéletesebb egy állam kormányzása, *minél több renddel, minél több szabadsággal tud összekapcsolni.* *(Viharos éljenzés.)*

— Rend és szabadság együttesen képezi az alapot és ha a totalitás egyoldalú rendre, az anarchizmus pedig egyoldalú szabadságra törekszik, *mind a kettőnek egyformán csak az emberi civilizáció pusztulása lehet az eredménye. Az a gondolat, amely kizárólag csak totalitást ismer, a dzsungel életét hozza vissza a földre, ahol vademberek kontrol nélkül a maguk gondolatait százszázalékig saját belátásuk szerint hajtják végre.* Ez az oroszlánok életéhez hasonló. Az oroszlán a vezér, a többi állatok, amelyeket elpusztít, a szerencsétlen nemzet tagok.

— Itt a Dunavölgyében, ahol *keveredett népek, nagyon sokféle fajú, nyelvű, vallású és legkülönbözőbb irányokhoz tartozó népek egymás mellett kell, hogy éljenek, egymásra kell, hogy találjanak,* ha valamennyien nem akarnak elpusztulni. A szentistváni állameszme nagy ereje, a jövőbe is világító nagy fénye abban van, hogy *Szent István békés együttműködésre tudta összefoglalni ezeket a népeket.*

A frontharcosok dobogókői hegyiversenye
BMW
GYŐZ AZ EGÉSZ VONALON
Richter BMW sportautón
a sportkocsik abszolút győztese
dr. Fritz Werneck BMW sportautón
Wiesengrund Ferenc BMW túraautón
osztálygyőztesek
Három BMW autó a startnál — három BMW autó győztes!
Vezérképviselet MAJLÁTH M.
VI., Lehel ueca 2.

Influenza elleni védekezés:
Chininett
Magas hatásfokú ízetlen Chinin.
30 napra való adag P 2.—
Csak gyógyszertárakban kapható!

TISZTA GYAPJÚ
fövetek
KÖZVETLEN A GYÁRBÓL

TRUNKHAHN
POSZTÓGYÁR
Vidékre még ma kérjen mintát
IV. PROHÁSZKA OTTOKÁR U:8
VI. TEREZ KRT:8

Ligeti Miklós

Vasárnap leplezik le a hősi halált halt tüzérek emlékművét

(Saját tudósítónktól.) Nagy katonai ünnepség keretében október 17-én, vasárnap délelőtt 11 órakor leplezik le a kormányzó jelenlétében Budapesten, a Palota téren, a hősi halott magyar tüzérek emlékművét. Az emlékmű felállításával kifejezésre jut az a bensőséges hála és kegyelet, amellyel a hátramaradott tüzérbajtársak a hősi halált halt tüzérekkel szemben mindenkor éreznek.

Az emlékmű létesítése nem volt könnyű feladat, mert csakis monumentális méretű és tökéletes művészi kivitelű szobormű jöhetett számításba. *Kozma* Ferenc nyug. altábornagy kezdeményezésére a tényleges, nyugállományú és tartalékos tüzérbajtársak tekintélyes anyagi hozzájárulást biztosítottak, úgyhogy a szép terv hamarosan megvalósulhatott. Az emlékmű elkészítésére nyilvános pályázatot hirdettek, amelyből győztesként *Ligeti* Miklós szobrászművész került ki.

Az emlékmű anyaga süttői mészkő, az alapozás, különös tekintettel a talajviszonyokra és a hordozandó nagy súlyra, nagy körültekintést igényelt és ebből a munkából a székesfőváros mérnöki osztálya is kivette részét. A művész a rábízott nehéz feladatot nagyszerű művészi érzékkel oldotta meg.

Az ünnepség lefolyásáról a rádió helyszíni közvetítést ad és a leleplezésen a nagyközönség is megjelenhet. A kormányzó részvételére való tekintettel a szoborbizottság felkéri a közönséget, hogy helyét legkésőbb **10 óra 45 perckor foglalja el.**

Pesti Napló 1937 okt. 15.

Ligeti Miklós

— **Boros Jenő amerikai ezredes kitüntetése.** *Hóman* Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter szombaton délelőtt fogadta a magyarszármazású *Boros* Jenő amerikai ezredest és ünnepélyesen átnyujtotta neki a kormányzó által adományozott *signum laudis kitüntetést.* Boros Jenő, aki az újhazában is megmaradt hű és lelkes magyarnak, több nagy és értékes festményt ajándékozott részben a Budapesti Szépművészeti Múzeumnak, részben a debreceni Déri-múzeumnak. Legutóbbi ajándéka egy igen értékes Van Dyk-kép volt, amelyet a Déri-múzeumnak adományozott. Azonkívül Boros Jenő érdeme, hogy az ő kezdeményezésére és áldozatkész anyagi hozzájárulásával létesült a budapesti *Bandholtz-szobor.*

Pesti Napló

1937 aug 29

Kérje új mosószappan minőségeinket!

Takarítás

Izsák R.T.

Izsák R.T.

		Régi ár	Uj ár
1 kg	„Izsák" japonika beeresztő . .	~~>.48~~	—.36
1 doboz	„Izsák" parkettpaszta ½ kg.-os .	~~1.58~~	1.52
1 darab	„Izsák" butorpaszta 1 sz.	~~>.24~~	—.22

...lap visszavonásig érvényes.

Árváltozások fennta...

Ligeti Miklós

— **Ligeti Miklós kapta a nagy állami aranyérmet.** A kultuszminiszter a IV. Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás alkalmából eddigi munkálkodása kiváló művészi értékének elismeréséül *Ligeti* Miklós szobrászművésznek a *nagy állami aranyérmet* adományozta.

Majdnem negyven [illegible]

Pesti Napló

1937. június 26

Budapest, a póstabélyeg kelte.

hogy Ön költözködik, miért is bátor-
tására tisztelettel ajánlkozni.

és nyitott butoros kocsikkal és
dennemü butort, mütárgyat, zongorát,
és üvegnemüt, valamint ezek szak-
lalom. Minden szállitásért és csoma-
előnységet vállalok, mert szakmunká-
izárólag butor szállitásával foglal-
éshez kölcsön is adok.

figyelmét arra is, hogy saját lovak-
zem, melyeket bármely időben rendel-

dasági viszonyokhoz mérten a legala-
iért is költözködése előtt feltétlen

sét, vagyok szolgálatára mindenkor

teljes tisztelettel
KALOCSAI ILLÉS
butorszállitó.

A gyakran visszatérő fejfájás, szédülés és szívdobogás nagyon sok esetben megszűnik, ha naponként reggel éhgyomorra és esetleg este lefekvés előtt is egy-egy félpohárnyi természetes »Ferenc József« keserűvizet iszunk.

mentelmi bizottság elé utasítom! — szól le barátságosan *Tahy* elnök úr a magasból.

A mentelmi készpénzbe kerül... Fábián busul a helyén, majd papirt, ceruzát ragad, ír, átviszi a jobboldalra, átadja Szedernek, megkéri, olvassa fel: *szóljon közbe önmagának!* Szeder felolvassa a közbeszólást:

— A szövetkezetek a kollektív társadalmi rendszer megjelenési formái.

Fábián ennél jobbakat szokott — *mondani.*

A képviselőház ülése

Sztranyavszky Sándor nyitotta meg az ülést. Az ipari előadói széket *Görgey* István foglalta el.

Petainek József, majd *Malasits* Géza beszélt. Hangoztatta, hogy a minisztériumban kevés a szociális megértés. Ezután adatokat sorolt fel a textilgyárak munkabérviszonyairól.

— *Most minden meg fog változni,* — szólt *Bornemisza* miniszter.

Malasits Géza: Elsősorban szociális érzést kell bevinni a minisztériumba.

Bornemisza: Van a minisztériumban annyi szociális érzés, mint a képviselő úrban és az egész szocialista pártban.

Andaházi Kasnya Béla, utána **Rakovszky Tibor** beszélt. Knob Sándor előadó lemondásával foglalkozott, hangoztatta, hogy az előadónak *a bizottság álláspontját* kell képviselnie.

— A GyOSz-nak jogában áll képviseltetnie magát a parlamentben — mondotta.

— *Nincs jogában, csak módjában* — szólt *Bornemisza.*

Peyer Károly Knob Sándor lemondólevelével kapcsolatban tiltakozott a megállapítás ellen, mintha a képviselőházban *iparellenes* hangulat volna.

Peyer ezután bemutatta *Schmidt* Sándor dorogi bányaigazgatónak 1919 júliusában hozzá intézett levelét, elmondotta, hogy ez az igazgató 1919-ben a kommunista forradalmi törvényszéknél feljelentette cselédeit és alkalmazottait, akiket a forradalmi törvényszék 1—3 hónapra becsukatott.

Esztergályos János beszédében kijelentette, hogy a magyar munkás rosszabb helyzetben van, mint a kínai kuli, ezért *rendreutasítást kapott.* Ezután szóvátette a *Magyar Zománcmű és Fémárugyár Perczel Béla Bonyhád* vállalat munkabér- és munkaidőviszonyait. A gyárban a munkások reggel félhatkor kezdenek dolgozni, a munkaidő éjjel tizenegyig, sokszor tizenkettőig tart. Van munkás, aki hetenként 6.90 pengőt kap.

Csoór Lajos következett, majd **Propper Sándor,** akinek beszéde alatt *Surgoth* Gyula és a szocialisták között szóváltás támadt. Propper azt állította, hogy Surgoth *előre elkészített ítéleteket vitt* a tárgyalásra.

Peyer Károly: Majd bemutatjuk a Házban, hogy *mit írt a püspökről!*

Bornemisza beszéde

Még *Balogh* István beszélt, azután **Bornemisza miniszter** szólalt fel. Visszautasította *Malasitsnak* a minisztérium hiányos szociális érzésére vonatkozó állításait. *A kormány komoly szociálpolitikai törekvésekkel igyekszik a munkásság helyzetén segíteni.* A textiliparban szabályozták a munkabéreket, csak a kötő-szövőiparban nem történt meg egyelőre a szabályozás. Itt is egyeztető bizottság működik.

— *A magyar képviselőház nincs a gyáripar ellen,* — mondotta — *legfeljebb kifogásolja a gyáripar egyes vezetőinek bizonyos ténykedéseit.*

Foglalkozott *Knob* előadó lemondásával.

— Az én felfogásom is az, hogy az előadónak a bizottság, illetve a miniszter álláspontját kell képviselnie. Amennyiben ezen túlmenő véleménye van, az csak *magánvéleménye* lehet.

Bejelentette, hogy *a lisztforgalmi adó rendezésével foglalkoznak.* Válaszolt Peyernek. A neki átadott levelet elolvasta, abból *semmiféle hátrányos következtetést nem tud levonni az illető bányaigazgatóról.* Peyer személyes vitát folytat az igazgatóval, *azt intézze el Házon kívül.*

Megcáfolta azt a híresztelést, hogy a GyOSz részéről *tiltakozás* érkezett volna a minisztériumba a fizetéses szabadság ellen. Végül a szakszervezeti kérdéssel foglalkozott, hangoztatta: szeretné, ha a magyar munkásságnak olyan szakszervezetei volnának, amelyek *pártpolitikai szempontok mellőzésével, mindig az egyetemes érdekeket szolgálják.* A szakszervezetek feladata, hogy igyekezzenek visszavezetni a munkásságot *a nemzet testébe.*

Farkas István: A munkásság sohasem volt nemzetellenes.

Csoór Lajos, *Propper* Sándor, *Lázár* Imre, *Andaházi Kasnya* Béla, *Petainek* József, *Müller* Antal, ifj. *Balogh* István, *Csikvándy* Ernő, *Peyer* Károly, újból *Müller* Antal, *Kéthly* Anna, újból *Csoór* Lajos, *Lázár* Imre, azután *Czirják* Antal beszélt, majd *Bornemisza* felvilágosításai után részleteiben is végeztek az ipari tárcával.

Kereskedelmi vita, Hangya-vita

Görgey István előadó ismertette a kereskedelemügyi tárcát.

Czirják Antal beszéde elején *Knob* Sándornak, az iparügyi tárca előadói tisztjéről való lemondólevelével foglalkozottt. Tiltakozott a levél hangja ellen.

Báró Berg Miksa: Ki kell zárni a Nep-ből.

Bárczay Ferenc: Meg is lesz!

Czirják ezután arról beszélt, hogy a kereskedőtársadalmat támogatni kell, majd a Hangyát kritizálta.

— *Meg kell állapítani,* — mondotta — *hogy a Hangya elhagyta azokat az elveket, amelyek megvalósításáért alapították.* A Hangya mérlege *vidéken* nem mutat előmenetelt, fiókjainál ugyanaz a forgalom, mint évekkel ezelőtt. *Ezzel szemben a kivitel terén — amelyre nem illetékes — 12, illetve 16 millió pengő pluszt produkál.* A Hangya a *sok üzlet* helyett foglalkozzék egy üzlettel, *maradjon meg eredeti céljánál,* akkor többet használna a magyar kereskedelemnek, *főleg a falunak.* Ne építsen a Hangya *hatalmas áruházakat.* Ezzel szemben *a küszködő magyar kereskedők minden segítséget megérdemelnek.* A független kisgazdapárt nem ellensége sem a tisztes iparnak, sem a kereskedelemnek. Ha összefogunk az érdekükben, mingyárt megszűnnek a kilengések.

Szeder János a liberalizmust támadta, majd kijelentette, hogy indokolatlanul támadták a szövetkezeteket. A Hangyát védte, mondván: 500.000 családfő tagja van.

Fábián Béla: *És mit kap ez az 500.000 ember?*

Bródy Ernő: *Beszédeket!*

Fábián Béla: Tönkreteszi a magyar kisipart és kiskereskedelmet.

Esterházy a szövetkezetekről és az utakról

Gróf Esterházy Móric szólalt fel ezután.

— Nem lehet vitatni, hogy *a liberalizmus a maga korában megfelelő eredményekkel dolgozott,* — mondotta — azt hiszem azonban, hogy a mai autarchikus gazdasági berendezés, valutaszabályozás, vámpolitika korában a liberalizmus megújhodásáról beszélni: *anakronizmus.*

A *szövetkezeti kérdéssel* foglalkozott. Kétségtelen, hogy az utóbbi időben a magyar állam *elég nagy összegekkel* járult hozzá a szövetkezetek talpraállításához. Azt sem szabad elfelejteni, hogy a szövetkezetek a vesztes háborút nagymértékben megérezték és így nem is lett volna szabad megengedni, hogy sokezer kisember minden további állami támogatás nélkül egyszerűen megbukjék. A szövetkezeteket a gyengébb felek összefogása szempontjából nem lehet kiküszöbölni, ez gazdasági szükségesség.

Bródy Ernő: De ne szállítson tollat.

Esterházy Móric: Az a nézetem, hogy a szövetkezeteknél az állami támogatást és ezáltal az autonómia csökkentését *minél kisebb mértékben kell szorgalmazni,* mert ez a szövetkezeti eszme eredeti elgondolásával, fejlődésével és céljával egyáltalán nem egyeztethető össze *és ezt csak mint szükséges rossz és igen kétes értékű orvosszert lehet minél ritkábban használni.*

Éber Antal: *Annyi állami támogatást kapjanak, mint Dániában.*

Gróf Esterházy Móric: *Remélem, hogy nálunk is minél előbb »dániai állapotok« lesznek.*

A továbbiakban az *útépítkezésekről* beszélt. Mindenki sokalja az útépítésekre fordított összegeket, mert ennek ellenére az utak rossz állapotban vannak. Más módszerre kellene áttérni. Rámutatott a *Balaton* idegenforgalmi jelentőségére, amelyet minden képviselőnek fel kell karolnia. Kérte, hogy az építendő gráci útba kapcsolják be a balatoni utakat. Ez nagyon fontos lenne turisztikai szempontból. Hozzák rendbe a *budapest—esztergomi utat is.* Megemlítette, hogy *a fejérmegyei utak* nagyon rossz állapotban vannak. Van a megyében *járási székhely, ahová csak vasúton vagy repülőgépen* lehet menni, olyan lehetetlenek az utak.

Bornemisza kereskedelmi miniszter: *A megye hibás.*

Esterházy Móric sürgette, hogy vizsgálják meg a fejérmegyei útépítési állapotokat. Megemlítette végül, hogy Fejér megye *kőbányát* vásárolt, többezer pengőt fektetett be, de a vállalkozás eddig semmiféle haszonnal nem járt.

Tóth András elvileg *a szabadkereskedelem* híve. Nem egészen józan ember az, aki a tőke ellen beszél, mert hiszen *tőkére nagy szükség van.* Azt azonban nem szabad megengedni, hogy a nagytőke *illegitim versenyt* támasszon a kiskereskedőknek. Kérte, hogy a MÁV-nál a hosszú évek óta szolgáló frontharcos-alkalmazottakat léptessék elő.

Rothadó talpfa a Ház asztalán

Peyer Károly arról beszélt, hogy az Iparcikkek Értékesítő Rt. a MÁV-tól úgynevezett »acolos« talpfák szállítására megrendelést kapott annak ellenére, hogy Európa összes vasutainál megállapították, hogy ez a *talpfatelítő anyag használhatatlan.*

Letett a Ház asztalára egy ilyen anyaggal telített, rothadó talpfadarabot. *Az államvasút körülbelül 130.000 darab ilyen talpfát volt kénytelen kiselejtezni.* A MÁV-ot ilymódon *másfél-kétmillió veszteség érte.* Sürgős vizsgálatra van szükség.

Petainek József a posta működésével foglalkozott, vitába keveredett Propperrel.

Személyes kérdésben!

Félbeszakították a vitát. Hétfő délelőtt 10 órakor folytatják a költségvetés tárgyalását.

Propper Sándor személyes kérdésben szólalt fel. Nem akarta megbántani a postai alkalmazottakat. Petainek felé fordult: «*Több szerénységet, fiatalember!*«

Petainek József: Nem maguktól tanulok szerénységet! 1918-ban mindent megmutattak!

Esztergályos János: Ilyen krakéler.

Petainek József *(Esztergályos felé):* Szégyelje magát, Pécsett közszemérem elleni vétség miatt elítélték.

Nagy megrőkönyödés fogadta a közbekiáltást. Esztergályos azonnal felállt, hogy válaszoljon, de **Kornis elnök** szólította az első interpelláló képviselőt, *Tóbler Jánost.*

Fábián Béla: De itt közszeméremről van szó!

Kornis elnök: Addig talán lecsillapodik a képviselő úr. *(Derültség.)*

Tóbler János interpellált a dohánybeváltó munkásság szociális helyzetéről, majd **Esztergályos János** megkapta a személyes szólás jogát.

— Felszólítom a képviselő urat, — kiáltotta Petainek felé — hogy *bizonyítsa, hol, mikor és milyen formában követtem el szeméremsértést.*

Petainek izgalomtól elfulladt hangon tiltakozott az ellen, hogy a szocialisták nem magyarhangzású, de becsületes nevét elferdítsék és valóságos személyi hajszát indítsanak ellene. *Kijelentését felhevült állapotban tette, ezért a Házat megköveti.*

Fábián Béla: Hát akkor mit csinált szegény János bácsi?

Esztergályos János a zálogházi kamat csökkentése tárgyában interpellált. A többi interpelláció elmaradt.

Kialudtak a lámpák

éjjel néhány percre: egy ember meghalt. Öngyilkos lett, még pedig szakszerűen lett öngyilkos. Aminthogy van, aki »szolgálati fegyverével lövi főbe magát«, Várkonyi mérnök elektromos árammal végezte ki magát. Szakszerűségével önkéntelenül elárulva eleven érdeklődését, életkedvét, halálával tüntetni akarva, halálra szántan az életre gondolva. Várkonyi mérnök állástalan volt és már régen foglalkozott az öngyilkosság gondolatával. Emlegetve azt a fiatalembert, aki a Talbot-centrálé vezetékén átdobott dróttal sujtatta agyon magát a magasfeszültségű árammal: »Vannak találmányok, amelyeket nem méltányol eléggé az emberiség, — mondotta — holott ez a legbiztosabb halálnem. Az ember legalább halálával figyelmezteti az embereket a sors és az életviszonyok komiszságára. Egy pillanatra kialusznak a lámpák, hogy az emberek megdöbbenjenek.« Az öngyilkosság mérnökien szakszerű volt, de a mérnök kétszeresen tévedett. Tévedett, mert a találmányok nem arra valók, hogy megkönnyítsék a halált, hanem arra, hogy megkönnyítsék az életet. Tévedett akkor is, amikor így akarta figyelmeztetni az emberiséget az élet komiszságára. Mikor mérnökhöz illően villamosárammal pusztította el magát, az élet komiszságáról szívesen megfeledkező emberek legnagyobb része már aludt, s mire megtudta az a néhány kávéházi ember, aki sötétben ült, hogy a mérnök halála miatt lett sötét, az összefüggés, az ok és okozat már olyan távoli, olyan valószínűtlen lett, hogy a megdöbbenés hamarosan elszállt. A mérnök halálával nem az élet komiszságára figyelmeztette az embereket: a vezetéken átdobott drót okozta rövidzárlatra az áramkör automatikusan kikapcsolódik. A sors és az életviszonyok valóban lehetnek rosszak, ám az a mérnök, aki ilyen leleményes, de csak az élet negatív irányában, az valahol elvesztette a kapcsolatot a valósággal. Az invenció életet hirdet és életet követel.

Magaslati gyermeknyaralás Stószfürdőn (700 m). 6—16 éves egészséges lányok-fiúknak

M. N. B. 653. sz. engedélye. Fenyveserdők. Gyönyörű hegyvidék. Kétágyas modern déli szobák, hideg-melegvízzel. Fürdőszobák. Napi 6-szori elsőrendű étkezés. Saját 26 C° os versenyuszoda. Teniszpályák. Összes sportok trénerrel. Állandó tanári és orvosi felügyelet. Nyelvek, korrepetálás. **Vezető: Ungár Elemér. Érdeklődés, prospektus: Magyar-Cseh Iparbank Utazási Osztálya, V., Nádor ucca 6. Telefon 1-848-40**

Kisértet

Irta: Szabó Lőrinc

De szeretnék vagy tizenöt-husz évet
fiatalodni... s ugy nézni az élet
ablakain át, messziről, előre,
ahogy akkor nézhettem a jövőbe,
akkor — mondjuk: ugy huszéves koromban —
mikor sorsomnak csak inasa voltam.

Mit szóltam volna, mit szólnék magamhoz?
Ma minden nap csak uj meg uj panaszt hoz,
mogorva vagyok és elégedetlen,
ugy érzem, évet évre vesztegettem
s hogyha szolgált is néha a szerencse,
minden százszor, ezerszer jobb lehetne.

— Lehetne? biztos? — kérdem keserűen
és keresem magamat az időben,
a régi látást idézem, a régi
embert, aki még alig kezdett élni:
vajon mit vártam? többet? kevesebbet?
van okom rá, vagy nincs, hogy keseregjek?

Óh titkos ablak, ha volnál, ha nyilnál,
megifjodó szememnek mit mutatnál?
Óh ifju lélek, te koldus, te árva,
mit mondanál, ha belátnál a mába:
büszke lennél rám, óvnál, irigyelnél?
vállalnál, vagy sajnálnál s menekülnél?

Idézlek, szólj, csak teneked hihetnék,
csak te lehetnél itt igazi mérték,
igaz mértéke bajnak és örömnek,
nőknek, pénznek és gondnak és közönynek,
rossznak és jónak, amihez jutottam
és a nagy árnak, amit érte adtam:

idézlek, biró!... S hiába idézlek:
nem láttam én, mi a jövő, az élet!
Nem látom ma se!... Ma sincs sehol ablak...
Vakon vágok éveknek és utaknak
s mire kiderül, mit és miért tettem,
már időtlen kisértet lesz belőlem.

Uj hősi emlékmű készül

A Vár tövében, a Palota téren fogják felállitani a közelt jövőben az összes nagymagyarországi tüzérezredek hősi halottainak közös emlékművét. Az emlékmű, amely Ligeti Miklós szobrászművész alkotása, most készül az egyik kőfaragótelepen, ahol haraszti mészkőbe faragják az óriási méretű szoborcsoportot. Az emlékmű 19 méter hosszú, hét méter magas lesz és egy mozsárágyút ábrázol, amelyet három pár ló vontat. Itt közöljük a hatalmas szobor egyik részletét, az ágyút vontató első pár ló már kibontakozik a faragómunkások vésője alatt a kőtömbből. Ugy tervezik, hogy a szobor lelepleződését június közepén nagy katonai parádé keretében fogják megtartani

Ipari nagyvállalat
fiatal, a németen kívül még egy idegen nyelvet alaposan tudó
gyakornokot keres.
Ajánlatok „Életpálya 246" jeligére a főkiadóba küldendők.

Mosóanyagok
A nyárelő nagy divatja

Mosómuszlin
jól mosható háziruhaanyag, szép mintázattal, kb. 70 cm széles ... 1 m P 1.16, 1.10, -.98
Müselyem
nagy szín- és mintaválasztékban, kb. 86 cm széles, 1 m P 1.28
Strandkreton
modern mintázattal, szavatolt szintartó, kb. 70 cm széles ... 1 m P 1.38
Crepon
pongyolára és ruhára, kb 70 cm széles ... 1 m P 1.88, 1.45
Flocon, Mousselette
nem gyürődő ruhaanyagok, igen nagy választékban, kb. 70 cm széles ... 1 m P 1.88
Kosztüm- és kompléanyagok
modern szövéssel, nyers és fehér színben, kb. 70 cm széles ... 1 m P 3.60, 3.50, 3.20, 2.90, 2.30
Goldcharm, Goldtulipe
csikos és kockás ruhaanyagújdonságok, divatos színekben, kb. 70 cm széles ... 1 m P 2.50, 2.40
Goldlinon
a legkedveltebb nyári imprimékelme, kb. 70 cm sz., 1 m P 2.00
Goldlindor
imprimé, kosztüm- és ruhaanyagújdonság kb. 70 cm széles ... 1 m P 3.00

CORVIN
AJÓ MINŐSÉGEK ÁRUHÁZA

A T. HÁZ

Megszavazták az ipari költségvetést, folyik a kereskedelmi vita Bornemisza: „A képviselőház nincs a gyáripar ellen..." — Kisgazdapárti támadás a Hangya üzletpolitikája ellen — A MÁV 1·5—2 milliót vesztett egy talpfatelitési üzleten? Széchenyi György törölte német interpellációját

(Saját tudósitónktól.) Mikor hallottuk, hogy a Ház szombaton is ülést tart, mérlegre vetettük azokat a körülményeket, amelyeknek taglalása megelőzte az elhatározást.

A kormány *június 5-ig* be akarja fejezni a költségvetés és a felhatalmazási javaslat képviselőházi vitáját, hogy Fabinyi elmehessen Londonba. Ez az érv nagy súllyal esik a mérlegbe.

Ellensúly: Széchenyi György interpellációja a németországi vallásüldözések tárgyában. Szombat interpellációs nap.

És mégis kitűzték az ülést szombatra!

Gróf Széchenyi György szombaton délután törölte interpellációját...

Az előadói székben *Knob* Sándor helyett *Görgey* István ült. A felszólalások nagyrésze érintette az iparügyi előadó távozásának szokatlan körülményeit. A miniszter is kénytelen volt beszélni a dologról:

— *A képviselőház nincs a gyáripar ellen...*

Görgey István nem távozik az előadói székből az ipari részletes vita után sem. Átalakul *kereskedelmi előadóvá* és magyarázza a költségvetési tételeket. Mikor beszéde végére ér, *hirnök gyüjti össze a kormánypárt harcos agráriusait és az ellenzékieket:* Czirják Antal következik.

— Megint Knob Sándor — viszik a hírt.

Czirják feláll, vele szemben a kormánypárt első padjában ül *Mocsáry, Jurcsek, Bárczay, Vitéz.* Czirják elkezdi mondani... Tahy László rácsenget:

— *Figyelmeztetem a képviselő urat, hogy az ipari költségvetés tárgyalását már befejeztük.*

Az elnök hatalma nagy, de Berg Miksát nem tudja megakadályozni abban, hogy indítványozzon valamit Bárczayéknak, *amit ők már alig várnak.*

— *Ki kell zárni Knobot a pártból!*

— *Meg is lesz!* — kiáltja Bárczay Ferenc.

Azután gyorsan végeszakad a nagy egyetértésnek, mert *Czirják* a szövetkezetekről nyilatkozik és úgy gondolja, hogy *a Hangyának meg kéne maradnia eredeti céljai mellett,* nem kellene beavatkoznia a *kivitelbe,* ami nem az ő dolga és nem kellene *áruházakat* építenie. *Mocsáryék ezt másképp gondolják.*

Majd Szeder János megvédi a szövetkezeteket. Akkor már itt van Fáblán is, *egyszer* közbeszól, *kétszer* közbeszól. *Tahy* elnök egyszer figyelmezteti, kétszer figyelmezteti.

— Ha a képviselő úr mégegyszer közbeszól, a

BADGASTEIN
(1087 m. t. sz. f.)
Az örökifjúság forrása. Világhirű gyógyfürdő az összes ideg-, izületi és aggkori betegségek gyógyitására.
Prospektusok a Kurkommission Badgastein útján. Felvilágositást nyujt Az Est Utazási Irodájának badgasteini osztálya, Budapest, Erzsébet körút 18—20. Schillingigénylések gyorsan, átutalások postafordultával elintéztetnek.
80%-os visszautazási kedvezmény!

Hotel STRAUBINGER und AUSTRIA, BADGASTEIN
Elsőrangú szálloda. Minden modern komfort. Előkelő közönség. Kiváló konyha és kiszolgálás. Prospektusok

Kurhotel Hindenburg, Badgastein
Minden modern komforttal ellátott jó polgári szálloda. — Thermálfürdők a házban. Átalányárak. Prospektusok

GRAND HOTEL GASTEINERHOF, BADGASTEIN
Minden modern komfort. Az előkelő magyar közönség találkozóhelye. Elsőrendű ellátás és előzékeny kiszolgálás

Parkhotel ELISABETHOF, Badgastein
Elsőrangú szálloda 170 szobával. Minden modern komfort. Thermálfürdők. Legjobb konyha. Garázsok

HOTEL WEISMAYR Badgastein

Parkhotel Bellevue
az előkelő magyar közönség találkozóhelye.

Ligeti Miklós

1936 június 4

— **Ligeti Miklós kitüntetése.** A kormányzó *Ligeti* Miklós szobrászművésznek, az Iparművészeti Társulat művész-alelnökének az Iparművészeti Társulat fennállásának 50. évfordulója alkalmából a kormányfőtanácsosi címet adományozta.

Pesti Napló

KÜLPOLITIKAI ESEMÉNYEK

1935. Október

13. *Lengyelországban* a lemondott Szlavek-kormány helyett Koscialkowszki alakitott kormányt. Beck megtartotta a külügyminiszteri tárcát.

16. *Magyarország* külpolitikai magatartásáról nyilatkozik Kánya Kálmán külügyminiszter a képviselőházban. Magyarország, ha nem akarta megbizható hirét elveszteni, Genfben nem foglalhatott a baráti Olaszország ellen állást. Magyarország azonban kitart a népszövetségi eszme mellett.

17. *Anglia* Olaszországban tiltakozott a libiai csapatösszevonások ellen.

17. *Ausztriában* Schuschnigg miniszterelnök kormányával együttlemondott, azután Frey belügyminiszter kihagyásával ujjáalakitotta kormányát. Frey azért bukott meg, mert Starhemberg herceggel szemben ellenezte a különféle védőrségek egy szervezetbe való tömöritését.

18. *Laval* kedvező választ adott arra a kérdésre, hogy Franciaország támogatná-e az angol hajóhadat egy olasz támadás esetén.

Henderson, a leszerelési konferencia elnöke meghalt. (Légrády Ottónak, a Pesti Hirlap főszerkesztőjének dedikált kép.)

19. *A megtorlásokkal* foglalkozó bizottság Genfben megszavazta az Olaszország elleni gazdasági szankciókat.

19. *Lengyelország*, megtorlásul a csehszlovák kormány Klotz lengyel konzullal szemben elkövetett eljárásáért, a krakói és a poseni cseh konzuloktól megvonta a működési engedélyt.

21. *Henderson*, a leszerelési konferencia elnöke, meghalt.

21. *Németország*, miután letelt a kilépő nyilatkozatának benyujtásától számitott két esztendő, nem tagja többé a Nemzetek Szövetségének.

22. *Anglia* külügyminisztere, Hoare, az angol alsóház megnyitóülésén hüségnyilatkozatot tett a Népszövetség mellett. A Népszövetséget pártatlan intézménnyé kell fejleszteni. „A világot megrögziteni nem lehet."

23. *Anglia* miniszterelnöke, Baldwin, az alsóház ülésén kijelentette, hogy: „Sohasem gondoltunk háborura és a leghatározottabban rosszalom ennek a szónak még csak a használatát is. A világbéke érdeke, hogy Anglia honvédelme erősebb legyen, mint amilyen ezidőszerint". Bejelenti, hogy az angol parlamentet október 24-én feloszlatják.

28. *Anglia* uj magyarországi követe, Sir Geoffrey George Knox, volt saarvidéki népszövetségi megbizott, bemutatkozó látogatáson volt a kormányzónál.

30. *Franciaországban* a Laval-kormány 302 uj szükségrendeletet bocsátott ki.

30. *Csehszlovákiában* a Malypetr-kormány lemondott.

November

1. *Genfben* a megtorlásokkal foglalkozó bizottság elhatározta, hogy november 18-án hajnalban életbelépteti az Olaszország ellen tervbevett gazdasági és pénzügyi szankciókat.

3. *Görögországban* a népszavazáson az ország tulnyomó többsége a királyság helyreállitása mellett foglalt állást.

4. *Magyar-lengyel* baráti tüntetésre ad alkalmat Hóman Bálint kultuszminiszter varsói látogatása, amelynek célja a Varsói Magyar Intézet megnyitása.

8. *Abesszíniában* az északi harctéren az olaszok bevonultak Makaléba. A déli harctéren elfoglalták a megerősitett Gorahait.

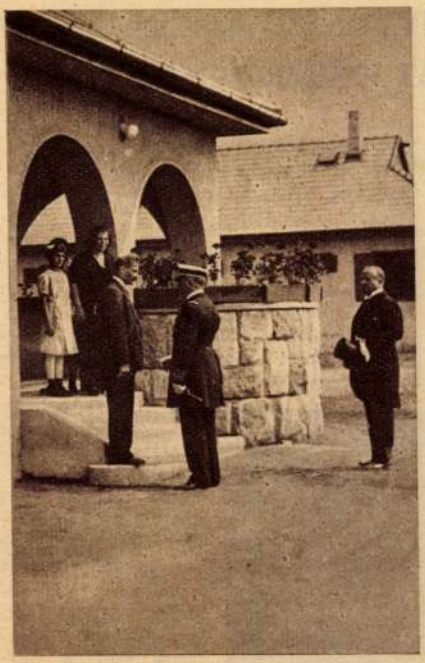

A kormányzó vitézi ikerházak felavatásán az egyik ház boldog lakóival beszélget. Jobboldalon: Szendy Károly polgármester.

Bandholtz tábornoknak a Szabadság-téren leleplezett szobra.
(Ligeti Miklós alkotása.)

A Rákóczi-uti beomlott bérház és a mentési munka.

Képes Pesti Hírlap 1935. máj. 15. oldal

Szeged város törvényhatósági bizottságának küldöttsége átadta Glattfelder Gyula csanádi megyéspüspöknek Szeged város díszpolgári oklevelét. Balról jobbra: dr. Széchenyi István, Raskó Sándor főesperes, Renkey Lipót, dr. Katona István városi tanácsnokok, dr. Hunyadi-Vass Gergely orsz. képviselő, Baranyi Tibor főispán, Löw Immánuel főrabbi, dr. Csikós Nagy József, Glattfelder Gyula püspök, dr. Berecz János egyet. tanár, dr. Vinkler Elemér, Kiss Károly tanfelügyelő, dr. Pálfy József polgármester.

Angelo Rotta budapesti pápai követet a kormányzó az I. oszt. magyar érdemkeresztttel tüntette ki. Jobboldali kép: Sir Robert Gower, a magyarbarát angol képviselők csoportjának és az alsóház középeurópai csoportjának elnöke, akinek az olasz király az olasz koronarend parancsnoki keresztjét adományozta.

*

„Algerie" francia hadihajó látogatása Nápoly kikötőjében: Mourel francia tengernagy fogadja az Algerie fedélzetén Bursagli olasz tengernagy látogatását.

Ligeti Miklós szobrászművész kapta „Dérynő" márványszobráért a székesfőváros ezidei nagy aranyérmét.

Botfai Hüvös Iván és Zalatnay Géza zeneszerzők szerzői estet tartanak szerdán a rádióban.

Jobboldali kép: Bécsben az Anyák napján Ausztria minden tartományából való gyermekküldöttség tisztelgett Schuschnigg kancellár édesanyjánál és feleségénél (a képen jobbszélen ülnek, középen a kancellár kisfia).

Tavasz idején.

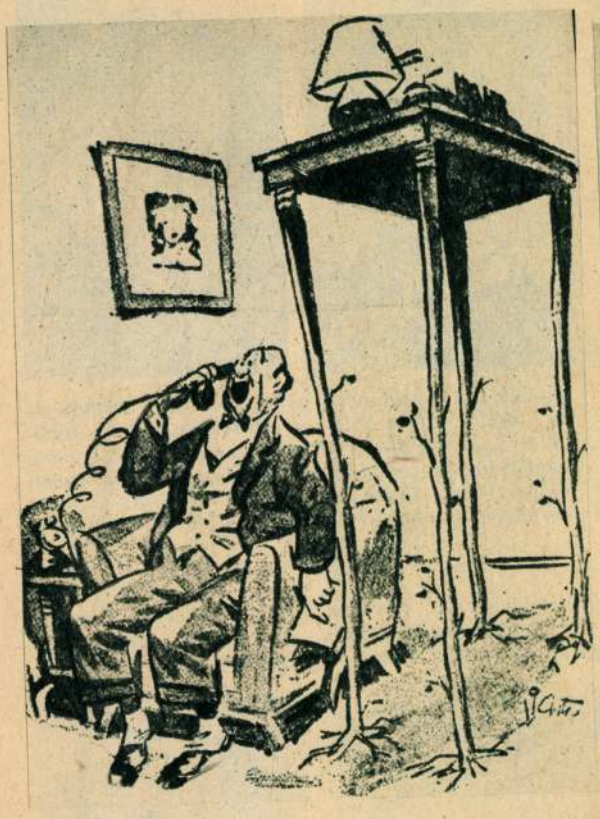

— Halló! Küldjenek, kérem, egy másik asztalt, mert amit a mult héten küldtek, gyökeret eresztett.
(Il Sette Bello.)

Kölcsönös hősiesség.

— No, gyere be, ha olyan bátor vagy!
— Gyere te ki, ha mersz!
(Fliegende Blätter.)

Északi iskolában.

— Aki rosszul viseli magát, azt a sarokba állitjuk! (Die Woche.)

Zeneértés.

— Igazán szépen játszol, kedves lányom, de játszhatnál már egy kis négykezest is.
(Domenica del Corriere.)

Női álláspont.

— Ugyan mit panaszkodsz, Aladár!? Hát nem az én hátamon van egész idő alatt ez a nehéz hátizsák?
(Il Sette Bello.)

Az izlések különbözők.

— Ejnye, de remek felöltő, milyen jó volna az én pocsék kabátom helyett!
(Die Woche.)

P.H. 1908. okt. 13.

— Hirdetések.

— **(Kitüntetések a Rudolf-szobor leleplezése alkalmából.)** A király következő kéziratot bocsátotta ki:

Kedves gróf Zichy! Megbizom önt, hogy *Molnár Viktornak*, vallás- és közoktatásügyi magyar miniszteriumom államtitkára, az Uránia Magyar Tudományos Egyesület ügyvezető elnökének, a Rudolf-szobor létesitése körül szerzett kiváló érdemeiért, elismerésem tudtul adassék. Kelt Budapesten, 1908. évi október 10-én. Ferenc József s. k. Gróf Zichy Aladár s. k.

Mint továbbá a hivatalos lap vasárnapi száma közli, ő felsége *Ligeti* Miklós szobrász-művésznek, a Rudolf-szobor megalkotása körül szerzett érdemei elismeréseül, a III. osztályu vaskorona-rendet dijmentesen, továbbá az Uránia Magyar Tudományos Egyesület kebelében, a szobor létesitése érdekében kifejtett buzgó munkásságukkal szerzett érdemeik elismeréseül: dr *Klupathy* Jenő budapesti tudomány egyetemi nyilvános rendes tanárnak, az egyesület főtitkárának, a III. osztályu vaskorona-rendet ugyancsak dijmentesen, dr *Szücs* István vallás- és közoktatásügyi miniszteriumi miniszteri segédtitkárnak, ezen egyesület jegyzőjének, a Ferenc József-rendet adományozta.

anyammal együtt utaztam a villamoson. Egymással szemközt ültünk, de nem beszéltünk egymással, hanem mindegyikünk kinézett az ablakon.

A Váci-körúton egyszerre fölszáll az én drága volt szerelmem, velem szemben leül az édesanyám mellé (kit persze nem ismert) és ezt mondja:

— Szervusz, Sanyi!

Édesanyámnak mindjárt feltünt a dolog, én is fülig elpirultam, de hogy mit csináltam, azt nem mondom meg, mert azt tudom, hogy nagy helytelenség volt.

Engem csak az érdekel, hogy mit csináltál volna te az én helyemben, recte: mit kellett volna nekem csinálnom, hogy a banktisztviselőgárda jó hirnevén csorbát ne ejtsek?"

Tehát a kérdés az, mit csináltam volna én, a tapasztalt világfi, ha én ültem volna ott abban az ominózus vasuti kocsiban?

Ezt csináltam volna:

Mikor a szöke kislány azt mondta, hogy: Szervusz, Sanyi, nyájasan, kellemes meglepetést szimulálva, ragadtam volna meg a kezét, hogy örömtől sugárzó arccal igy feleljek neki:

— Kezedet csókolom, Margitkám! (Vagy:

Ligeti Miklós
szobrász

— **Ligeti Miklóson súlyos műtétet hajtottak végre.** *Ligeti* Miklós szobrászművészen ezen a héten a *Fasor*-szanatóriumban súlyos műtétet hajtottak végre. Az operációt *Adám* professzor végezte. A műtét kitűnően sikerült, a beteg gyógyulófélben van.

Pest. 1944.
márc. 4

HITSCH REZSŐ
EZELŐTT
HIRMANN ISTVÁN ÉS TÁRSA

Szerszám és szerszámgépgyár
Budapest, IX., Gyep-utca 37. sz.
Telefon 71—72.

Mart fogaskerekek, Esztergapadok. Furógépek. Csavarmetszők és csavarmetszőfurók. **Csigafurók. Marók.** Dörzsárak. Satuk és csősatuk. Tolómérők. Vonalzók és métermértékek. Mikrométerek. Kaliberek. **Tömeggyártáshoz szükséges gépek, szerszámok és készülékek.**
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

KRISZTIÁN SÁNDOR szobrász
Műterem : VI. KMETTY-UTCA. 20. Telefon 24—64.

Ajánlja magát: **Épület diszitések** ugymint **gipsz, kő, stuccatur, rabitz** és **műmárvány munkák** elkészitésére.
Antik működ virágtartók és **szökőkutak** különleges készitője.

nemcsak a hálózat üzembiztonságának emelésére, hanem, mert az emlitett gócpontok berendezései egyes házak tüzveszélyes padlástereiben vannak elhelyezve, amiből a hálózatra veszedelmek származhatnak. Az előfizetők számának rohamos emelkedése ezenkivül szükségessé teszi, hogy Budapesten egy második távbeszélő központot rendezzenek be. E második központ létesitése és kapcsolatba hozatala a meglévő központtal, ez utóbbinál is szükségessé tesz bizonyos átalakitásokat és nevezetesen a jelenleg ott elhelyezett interurban központ áthelyezését. Ez a központ célszerüen két részben müködnék, külön helyen a Dunáninnen és más helyen a Dunántulról a fővárosba érkező interurban telefonvezetékek részére. Ezzel kapcsolatban a főváros közvetlen szomszédságában fekvő községek részéről már évek óta hangoztatott ama kivánságának is szeretnének eleget tenni, hogy a fővárossal ugy gazdasági, mint közbiztonsági szempontból teljes éjjel-nappali telefonszolgálat legyen müködésben. E célra szolgálnának az emlitett uj interurban központokkal kapcsolatba hozandó perifériális központok és Ujpesten létesitendő uj távbeszélő központ, amelyet az a körülmény is indokol, hogy az Ujpesten folyton növekedő számban jelentkező előfizetők vezetékeit ne kelljen mind Budapestre behozni, amivel a bekapcsolással járó költségek lényegesen apaszthatók lesznek. Ezeknek a munkálatoknak költségei 2,350.000 koronába kerülnek.

A vidéken.

Utépités Csongrádvármegyében. Hódmezővásárhely város polgármestere lapunk mai számában árlejtést irt ki a régi szegedi th. közut 0.000—6.002 km. közti szakaszának kiépitésére. Előirányzat 51967 k. 10 f. Pályázati határidő november 10-ik napjának d. e. 11 órája.

Iskola épités Mramorák községben. Temesmegyei Mramorák község előljárósága 17866 kor. 13 fill. költségelőirányzattal iskolát épittet és az épitkezésnek vállalati uton leendő kivitelére október 27-ik napjának d. u. 5 órájára árlejtést irt ki. A vonatkozó hivatalos kiirást lapunk mai számának hirdető részében tettük közzé.

Utépités Győrvármegyében. A budapest—bécsi áll. közut 111·619—112·018, 114·905—117·735 és 122·270—123·794 km. szakaszának szabályozására a győri m. kir. államépitészeti hivatal által október 5-én tartott árlejtésen egyedül Weisz Oszkár és Láng Ignác szombathelyi mérnök-vállalkozók pályáztak 116.413 kor. 27 fillérrel. Az ajánlat felett a kereskedelemügyi minister dönt.

A szegedi halastó létesitésére a város oly módon hirdette meg az árlejtést, hogy a tavat a vállalati összeg fejében a legkedvezőbb ajánlattevő által meghatározott időre halászatra átengedi. A tó létesitésére a város határában fekvő 80 kat. hold területü péteri tó fog szolgálni, melynek déli részén 6 m. korona szélességü 970 m. hosszu és 2 m. körüli magasságu töltés épitendő. A töltéshez 2 betonáteresz épitendő és pedig akként, hogy az egyiknek elzárója legyen. Az ajánlatokat november 1-én déli 12 óráig a polgármesteri hivatalban kell benyujtani, mig a tervek a városi mérnöki hivatalban tekinthetők meg. Bánatpénzül a vállalati összeg 10%-a csatolandó.

Iskolaépités Kispesten. A vallás- és közoktatásügyi minister Kispesten a Kossuth-téren emelendő 18 tantermet és igazgatói lakást magában foglaló állami elemi iskola épület épitését rendelte el. Kispest község előljárósága e célra három telket jelölt ki, nevezetesen az ujtelki és a rózsa utcai teret és a jelenlegi vágóhid telkét, melyek közül az iskola helyéül ingyenesen enged át egyet a kormánynak.

Járásbirósági épület és fogház épitese Cegléden. A kecskeméti kir. törvényszék elnöksége árlejtést hirdet Cegléden emelendő járásbirósági épület és fogház épitésére Az ajánlatokat a ceglédi járásbiróság vezetőjéhez november 16-án d. e. 11 óráig kell beadni. Az épület Tóásó Pál épitész tervei szerint épül.

Állatorvosi lakás épitése Makón. Makó város közgyülése elhatározta, hogy a vágóhidnál állatorvosi lakást épittet. A terv és költségvetés elkészitésével Kolossy Jenő városi főmérnököt bizta meg a közgyülés.

Épitkezések a nagykállói dohánybeváltó hivatal telepén. A m. kir. dohányjövedéki közp. igazgatóság árlejtést hirdet a nagykállói dohánybeváltó hivatal telepén létesitendő tiszti lak, ügyelői lak, gazdasági épület és kut épitésére. Pályázati határidő november 3-ik napjának d. e. 11 órája.

Szolnok város árvédelmi munkálatai. Szolnok város árvédelmének biztositására az 1904. évi XIV. t.-cikk 60000 kor. segély nyujtását engedélyezte. A törvény megalkotása óta a védelmére vonatkozó tanulmányok befejeztetvén, a kidolgozott részletes tervek szerint a város biztositására szükséges munkálatok költségszükséglete mintegy 298 ezer koronával számitható. A város pótadója a 120%-ot is meghaladja és a város teherbiró képessége már teljesen kimerült. Ez okból Szolnok arra kérte a földmivelésügyi kormányt, hogy a város árvédelmi helyzetének biztositásához füződő közgazdasági érdekre való figyelemmel a fentérintett 60,000 kor. segélyen felül ujabb segélyt adjon. A földmivelésügyi minister a város kérelmének eleget tett s 200,000 koronában állapitotta meg a segély összegét, amelyet 10 évi egyenlő részletben fognak kifizetni Szolnok városának.

Az ungvári közkórház kibővitése. Ungvár város közkórházi bizottsága legutóbbi ülésén a kórházi uj fertőző osztály és az uj gazdasági épületnek a belügyminister által kivitelre alkalmatlannak talált terveire vonatkozólag azt a határozatot hozta, hogy a gazdasági épület tervét a ministeri leiratnak megfelelően átdolgoztatja, ellenben a fertőző osztályra vonatkozó terveket a müszaki leirással pótolva változatlan elfogadás végett ujból felterjeszti a belügyministerhez, illetve annak változatlan felterjesztését a képviselőtestületnek javasolja, a mennyiben ugy a kórházi orvosok, mint a vármegyei főorvos a tervet kivitelre teljesen alkalmasnak találják. Ha a minister azonban az adandó müszaki leirás után is a fertőző-osztály terveinek módositását találná szükségenek, erre az esetre kéri a bizottság, hogy a módositásokat saját szakértői által készittesse el, hogy igy a felette szükséges épitkezések mielőbb megkezdhetők legyenek

Betegpavillon epités Lőcsén. A vallás- és közoktatásügyi minister a lőcsei felső leányiskola mellett betegpavillon épitését rendelte el. Az épitkezésre szükebbkörü árlejtést tartottak, melynek alapján a munkára Koch Károly budapesti épitőmester kapott megbizást 100000 kor. vállalati árban.

Járdaépités Magyaróvárott. Magyaróvár város előljárósága elhatározta, hogy a pozsonyi ut gyalogjáróit kiépitteti.

Magasépitkezések Tótvárad és Váralja-Hátszeg állomásokon és Piski rendezőn. A máv. aradi üzletvezetősége a Piski rendező pályaudvaron, Tótvárad és Váralja-Hátszeg állomásokon létesitendő altiszti lakások épitésével Steiner József aradi müépitészt bizta meg. Az épitési költségek mintegy 250000 k.-ra rugnak.

Az esztergomi vármegyeháza ujjáepitése ügyében Gyapai Pál főispán elnöklete alatt a mult héten értekezletet tartottak. Az értekezleten elhatározták, hogy ujból kiküldik a régi székházépitő bizottságot, hogy az eddigi tervek alapján végleges tervet dolgozzon ki.

Áruraktár épités Győrött. A győri raktártelepen létesitendő áruraktár épitésével a máv. igazgatósága Fuchs Béla budapesti mérnököt bizta meg.

Az aradi talpfatelitőtelep gépészeti berendezésének szállitásával a Máv. igazgatósága a Nicholson-féle gépgyár részvénytársaságot bizta meg 344.000 kor. átalány összeg mellett.

Csatornázás a brassói katonai kórházban. A brassói katonai csapatkórház csatornázására, illetve a csatornának a városi csatorna-hálózattal leendő összekötésére Gärtner Demeter és tsa brassói cég kapott megbizást 14.260 kor. vállalati összeg mellett.

Utépités Bács-Bodrog vármegyében. Az apatin—gombosi th. közut 4·454—14·200 km. szakaszának kipitését Frank I. és tsa eszéki cég nyerte el 113.504 kor. 85 fillér vállalati árban.

A szepesbélai dohánygyár épitésével a pénzügyminister Koch Károly budapesti épitőmestert bizta meg, ki az épitkezést 250 000 kor. keretében eszközli.

Artézi kut furása Igazfalva községben. Krassó-Szörényvármegyei Igazfalva község előljárósága több artézi kut furását határozta el, melyek közül ez időszerint csak egyet bocsát kivitelre. Vállalkozók, kik e munkát elnyerni óhajtják, forduljanak Igazfalva község jegyzői hivatalához, a hol a szükséges felvilágositást megkapják. Az előljáróság a jövő évben orvosi lakást is épittet.

Padozat kicserélés a pécsi postaépületben. A pécsi posta épület hygenia padozatának kicserélésére két budapestt cég kapott megbizást és pedig Walla József 384 négyszögméter területü pallónak sima cementlapokkal leendő kicserélésére 8·45 kor. egységáron 3201 korona 45 fillérért, és az Egyesült parkettgyárak 209 négyszögméter területü pallónak aszfaltba rakott parkettel leendő kicserélésére 16·90 kor. egységáron 3390 kor. 82 fillérért.

Iskola épités Szegeden. A vallás- és közoktatásügyi minister leiratot intézett Szeged város tanácsához, hogy hajlandó a vak gyermekek számára iskolát épittetni, ha a város ingyen telket és 2000 kor. évi hozzájárulást biztosit. A tanács a minister ajánlatát elfogadta és javaslatát a közgyülés elé terjeszti. Az iskolát a vakok intézetének telkén fogják épiteni.

Kórház épités Szegeden. Szeged város tanácsa megfigyelő barakkórház épitését határozta el. A városi mérnöki hivatal a tervet és költségvetést elkészitette és azokat a tanács elé terjesztette. Az épitési költségekre 17000 kor. van előirányzatba véve.

Szálloda helyreállitás Sopronban. Sopron város közgyülése jóváhagyta a tanácsnak a városi „Pannonia“ szálloda tatarozására vonatkozó határozatát és e célra 8000 koronát szavazott meg.

A nyiregyházai felvételi épület ujjáépitésére a Máv. igazgatósága árlejtést irt ki. Az ajánlatokat az épitési és pályafentartási főosztályban Budapesten október 24-én déli 12 óráig kell beadni.

Vendéglő épités Tapolcán. Tapolca község előljárósága a vasuti vendéglő épitésével Kesz-

MAGNESIT-FÉNY
Jókarbantartás, bádogos-, vizvezeték- és légszeszfelszerelési társaság
TELEFON: 103—43. Budapest, Dohány-utca 31.

ELVÁLLAL mindennemü bádogos-, szerelő- munkákat, valamint gázlángok jókarbantartását, épület- és műlakatos munkálatokat és idevágó javitásokat is.

Bronc kovács specialisták CSÁNYI és SOLTY műkovácsok műhely és iroda: Budapest, VII., Óvoda-utca 22.
Készitenek: vert vörös- és sárgaréz csillárokat, kandelábereket, falikarokat, kandalló burkolatokat és rácsokat **s egyéb lakberendezési fémdisztárgyakat, disz-bútorvasalásokat** stb. Továbbá kovácsolt kapukat, lépcső és erkélyrácsokat, kerti és sirkeritéseket stb. saját terveik vagy beküldött minta után.
Telefon: 73—20. **Specialisták rézportálok készitésében.** **Telefon: 73—20.**

ler Aladár tapolcai épitőmestert bizta meg 23586 k. 63 fill. vállalati összeg mellett.

Az eszéki máv. iskola kibővitésére a szegedi üzletvezetőség árlejtést hirdet. Pályázati határidő október 20-ik napjának déli 12 órája.

Fővárosi hirek.

Kitüntetés. Ő felsége a király Ligeti Miklós szobrászművésznek, a Rudolf-szobor megalkotása körül szerzett érdemei elismeréseül a III. oszt. vaskorona-rendet dijmentesen adományozta.

Kinevezés. A m. kir. földmivelésügyi minister Groffits Gábor okl. mérnököt ideiglenes minőségü gazdasági akadémiai tanárrá nevezte ki és szolgálattételre a keszthelyi gazdasági akadémiához osztotta be.

Az állampitészeti hivatalok személyzetének statusviszonyai. Az állampitészeti hivatalok müszaki személyzetének helyzete a mai szolgálati ágazatokban alkalmazott személyzethez képest aránytalanul rosszabb helyzetben van. A kereskedelemügyi kormány ezt a viszásságot akként akarja megszüntetni, hogy 20 mérnöki állást beszüntet és öt müszaki főtanácsosi és tizenöt müszaki tanácsosi állást szervez, melynek költségeit az 1909. évi költségvetésbe be is állittatta.

A fővárosi középitési bizottság e hó 9-én Rózsavölgyi Gyula alpolgármester elnöklésével ülést tartott A bizottság a következő tárgyakat intézte el: Nadler Ferenc azt az ajánlatot tette a fővárosnak, hogy vegye meg tőle a visegrádi trachyt bányáját. Mindössze 160,000 koronát kér érte. A bizottság a mérnöki hivatal javaslatára az ajánlat elutasitását inditványozta, mert maholnap a trachyt-kövezetet amugy is teljesen ki fogják küszöbölni a fővárosból. Knott József vállalkozó arra kérte a fővárost, hogy próbálja ki az ő majdáni gránitkövét. A bizottság azt javasolja, hogy tegyenek próbát vele a Bazilika előtti uton, 144 négyszögölnyi területen. A közmunkák tanácsa már régebben elkészitette a IX. ker. Gyáli-ut rendezésének tervét. A rendezés főakadálya az, hogy az utat vasuti vágányok szelik át A terv ennélfogva az utnak 20 ölre való kiszélesitését és 103 méter hosszuságban vasuti felüljáró épitését kontemplálja. A bizottság a mérnöki hivatal javaslata alapján hozzájárult a tervhez. A Máv. olajgázgyárának kihelyezése városfejlesztési és közegészségi szempontból már régen elhatározott dolog. Az idén jár le az államvasutnak a gyárüzemre vonatkozó engedélye, melyet néhány évvel ezelőtt meghosszabbitottak. A Máv. igazgatósága ujra folyamodott az engedély meghosszabbitásáért, kijelentvén, hogy két év mulva amugy is áthelyezi a gyárát s a régi helyen csak gázközvetitő telepet tart fenn. Ezzel a kérelemmel a tanács elutasitotta. Az elutasitás ellen a Máv. igazgatósága felülvizsgálati kérelemmel élt s mivel valószinü, hogy a minister a kérelemnek helyt fog adni, az ügyosztály időszerünek tartja, hogy már most foglalkozzék a gyár helyén felállitandó gázközvetitő telep terveivel. A terveket a középitési bizottság elfogadta.

Szent-Lőrinci Parkettgyár Részvénytársaság cég alatt e hó 10-én a Lichtig és Spitz cég központi irodájában 300.000 korona alaptőkével részvénytársaság alakult abból a célból, hogy Lichtig és Spitz cégnek Pusztaszentlőrincen lévő, a modern technika vivmányai szerint berendezett parkettgyárát átvegye és annak üzemét folytassa. Az igazgatóság tagjaivá: Nagy Virgil (elnök), müegyetemi nyilvános rendes tanár, az Országos Mérnök- és Épitészegyesület elnöke. Laendler Aladár (alelnök), fatermelő, Fóris Sándor épitész és épitési vállalkozó, Csécsi Nagy Miklós dr. ügyvéd, jószágigazgató, Révész Sámuel müépitész, a felügyelő-bizottság tagjaivá pedig: Fischer János Károly (elnök), Székely Dezső és Sziklai Zsigmond választattak meg. A Lichtig és Spitz cég üzleti tevékenysége a jövőben fatermékek vételére és eladására fog szoritkozni.

Vasuti kocsik világitása. A kereskedelmi ministerium a vasuti kocsik világitási berendezéseit javitani akarja. Az ujonnan beszáilitandó négytengelyü I—II. oszt. személykocsiknál jövőben is meg akarják tartani az akkumulatoros villamos világitást, csakhogy az akkumulatorok töltése, fentartása és kezelése a mostani szük helyi viszonyok mellett a budapest-keleti és budapest-nyugoti pályaudvarokon nagy nehézségekbe ütközik: minél fogva a világitás javitása, de egyuttal takarékosság szempontjából is az akkumulatorok állagának lényeges szaporitása nélkül oly módon akarnak intézkedni, hogy az emlitett uj kocsiknak villamos világitással való ellátása céljából a régibb szállitásu kétengelyü villamos világitásu kocsikból az akkumulatorokat kiszedik és az előbbiekbe rakják, emezeket pedig fokozatosan gázinvert világitásuakká fogják átalakitani. A villammal világitott azon kocsiknál, melyek lámpái nem nyulnak le a kocsiba, a világitás az utasok ülőhelyein a nagy áramfogyasztás mellett sem kielégitő, a most alkalmazásban levő villamos lámpákat fokozatosan mélyre nyuló kétkaru csillárokkal fogják kicserélni. A külföldre járó személykocsik, melyek távolabbi viszonylatokban közlekednek, jelenlegi akkumulator berendezéseikkel nem tudják a visszatérésük alkalmával szükséges világitáshoz kellő mennyiségü áramot szolgáltatni, több akkumulator pedig szerkezeti okoknál fogva nem fér beléjük. Ezen hiány megszüntetésére ezeket a kocsikat villamfejlesztő dinamókkal fogják felszerelni.

Szén szállitás. A m. kir. állami számvevőszék részére az 1908—1911. években szükséges 3000 mm. porosz kőszén szállitását Fleischer és Bolgár szénkereskedők kapták meg 3 58 kor. mm.-kénti egységár mellett.

Ajánlható cégek:

GUTTMANN BENEDEK
papir áruháza
Budapest, IV., Muzeum-körut 3.
— a „Királyi József Müegyetem" átellenében. —
Speciális üzlet épitészeti-, mérnöki-, müszaki- és vasutépitészeti nyomtatványokban.
Állandó nagy raktár rajz-, kender- és vászonra huzott rajzpapirokban, ugyszintén másoló-, fénymásoló-papir és másoló-vásznakban. Rajzeszközök gyári főraktára, valódi svájci, valamint eredeti Richter és Riefler leghiresebb gyártmányokban.
Árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmentve.

SZOLNOKY ANTAL és TÁRSA
betonépitési vállalkozók
Budapest, VI., Nagymező-utca 41. szám.
Elvállalnak minden e szakmába vágó betonépitési munkálatokat. — Nevezetesen: Menyezeteket uj systhem szerint saját szabadalom; semmi vasgerenda nélkül, fesztávolság 66—7 méter. 35%-kal olcsóbb a vasgerenda menyezetnél, csatorna épitést, csömöszölést, legfinomabb terazzót, modern kivitelben. — Keramia burkolatokat, stb. beton munkálatokat a legolcsóbb kivitelben, tervek, statikai számitások és költségvetésekkel dijtalanul gyorsan szolgálok.

HUSZÁR A. Budapest, V., Gresham-palota
(Mérleg-utcai oldal) Telefon szám 81—08.
a főváros legmegbizhatóbb irodája.
Lakások, butorozott szobák és bérhelyiségek azonnalra is.
Üzletek vétele és eladása
Állásközvetités ingyen, minden jutalék nélkül, a legbiztosabb, legmegbizhatóbb, reális hirdetési alapon. — Válaszbélyeg.

KONECSNY és MAGYAR
kárpitos és diszitők
Budapest, VI., ker. Gyár-utca 12. szám.
Ajánlják magukat minden e szakmába vágó munkák pontos és lelkiismeretes elvégzésére: ugymint függöny feltevés, szőnyeg megóvás, mindenféle párnázási munkák, ugyszintén angol bőrmunkák eredeti elkészitésére.

30 legmagasabb kitüntetés
SIEMENS Regenerativ
légszesz-fütőkályhák. Betétek. — Fürdőkályhák. Főzők. — Főzőtüzhelyek.
Vaillant- féle légszeszfürdőkályhák, — automata fürdőkályhák, vizmelegitő készülékek.
Legolcsóbb gyári áron beszerezhetők:
STEINEBACH V.
légszeszkészülékek különlegességi üzletében
BUDAPEST,
V., Akadémia-utca 16. sz
Telefon 35—16. Telefon 35—16.
Költségvetéssel és árjegyzékkel dijmentesen szolgálok.

HAZAI ASZFALT ÉS BETONÉPITÉSI VALLALAT
KÖVERKÁROLY
BUDAPEST, V., Klotild-u. 22. sz.
Aszfalt burkolások, elszigetelések **magyar bányában termelt természetes és valódi aszfaltból. Ugyanezen anyagból, négyszögletes, magas nyomással előállitott aszfaltlapok burkolása és szállitása. BETONÉPITÉSI MUNKÁK:** csatornák, vasbetonhidak, zsilipgátak stb. szakszerü kivitelben.

ORTIS ANTAL
márvány-csiszoló és kőfaragó
BUDAPEST,
VIII. kerület, Tavaszmező-utca 14. szám.

PIQUET K. és LAJOS
ÉPÜLET BÁDOGOS, LÉGSZESZ, VIZVEZETÉK, CSATORNÁZÁS, CLOSET, FÜRDŐK ÉS HÁZISÜRGÖNY BERENDEZÉSI VÁLLALAT
BUDAPEST, VIII., FECSKE-U. 18.
TELEFON: 68—99.

Aszfalt és tetőfedési vállalat Grósz Sándor
vállal tetőfedést, aszfalt és kátránylemezzel facementtetőt több évi jótállás mellett **Nedves falak szárazzá tétele.**
Budapest, V., Váci-ut 208.

Ligeti Miklós

Wod

Z

(l. g.) Ligeti Miklós

Szobrai. Pesti Napló

1913. ápr. 2.

Koll. kiáll az

Ernstben

U. 488

Ligeti Miklós

szobrász

cród

z

Színházi Magazin

1943. aug. 18. (Kell-e

Művészkamara?

Archeypel-

Elvben lehetséges, 1972-

korlatban azonban majd-

nem lehetetlen megoldás-

Ligeti Miklós

A magyar tüzér

Irta: Konkoly-Thege Sándor

Történeti legendáink vitéz hőse, a világ valamennyi nemzetének legjobb lovaskatonája *a magyar huszár*. A világháború megpróbáltatásaiban a mindent elsöprő tüzes rohamokon és a mindent elviselő kitartáson keresztül fokozott megbecsüléshez jutott, barátnál és ellenségnél egyaránt *a magyar baka*. Világhírre tettek szert *a magyar tengerészek* is, akiknek dicsőségét különösen megaranyozta hazánk kormányzójának példaadást szolgáltató hősiessége. De a háborús hősök, a kiváló katonák, az egymást megbecsülő bajtársak között jogosan kér helyet *a magyar tüzér* is, akiről viszonylag kevés szó esik.

Amidőn az országos tüzéremlékmű ünnepélyes leleplezésének napján a szeretet bajtársi megemlékezés babérkoszorúját nem hervadó kegyelettel mi is el akarjuk helyezni hősi halottaink jelképes fejfáján, a világért sem akarunk egyetlen babérlevelet sem kitépni a többi fegyvernemet méltán megillető szeretetből és megbecsülésből: *a magyar tüzér jogosan külön babérkoszorúra tarthat számot.*

Érthető, hogy a magyar tüzérség értéke és dicsősége talán a többi fegyvernemeénél kevésbé él a köztudatban, mert rövidebb a multja, átütő jelentőségű főfegyvernemmé viszonylag nem régen lépett elő, a magyar ember egyéniségéhez is a tüzérhivatás feladatai kevésbé illettek. De azért a magyar tüzéreknek dicső fegyvertényekben gazdag a *multjuk*, minden elismerést megérdemlő a világháborúban kiépült *jelenük* és sokra hivatott a *jövőjük*. A tüzérség igazában *a ma és a jövő fegyvernemé*, jelentősége a technika haladásával együtt folyton nő. A gyalogság kiváló harci erényeit — egyes kivételes esetektől eltekintve — a tüzérség együttműködése és támogatása nélkül nem tudhatja érvényesíteni. Sok drága magyar vért meg lehetett volna takarítani, ha tüzérségünk már a világháború kezdetétől számban, átütő erőben és anyagi felkészültségben a kívánatos színvonalon állott volna. A tüzérség hiányos kiépítésén elért békebeli megtakarításokat nagyon drágán kellett később megfizetnünk! De a háborús tapasztalatok arra is intenek, hogy nem elég a harctéri technikai felkészültség, hanem áll emögött előre megszervezetten az egész ország hadiipara, munkakészséggel és anyaggazdagsággal egyaránt.

A tüzér talán az egyik *legsokoldalúbb* katona. Gyalogsági, lovassági és tüzérségi kiképzésben részesül. A legnehezebb pillanatokban is hidegvérrel kell számolnia, nehéz helyzetekben bonyolult tehnikai feladatokat kell megoldania. Működésébe széles területeket ölel fel, elhatározásainak gyakran a helyi vonatkozásokon túlmenően harcászati jelentősége és eredménye van. Igaz, közelharcra nem hivatott, de gyakran belekerülhet, a személyes bátorság és a türelmes kitartás érvényesítésére sokszor van alkalma. Sok magyar tüzér esett el ágyúi védelmében és még több esett volna el, ha nem lenne még nagyobb hadiérdek az ágyúk megmentése. Nem lehet a tüzelőállást fedezéktől védetten elfoglalni és elhagyni. A harcot és tűzhatást megfigyelni csak veszélyeztetett helyről lehet; a lövegállások az ellenség tüzelésének lege ső céljai.

Érthető tehát, hogy a világháború folyamán a tüzérség is súlyos, véres veszteséget szenvedett. Különösen sok volt a veszteségük a *magyar* tüzéreknek, akik a tüzérség harcmodorába is bele tudták vinni a vitézséget, bátor kiállást, áldozatkész kitartást, a lelemények találékonyságot, a megbízhatóságot és a meleg bajtársiasságot. Ragaszkodó és testvéries volt a viszony a *„baka"* és a *„bimzer"* között. Jóleső lelki támaszt is jelentett a gyalogosok számára, ha megszólalt mögöttük a *magyar tüzérek* ágyúja; viszont a tüzérek is csak akkor érezték magukat biztonságban, ha előttük magyar bakák feküdtek a rajvonalban. A *honvéd* névnek hamarosan dicsőséget szerzett a *honvédtüzérség* is, pedig ennek felállítását csak két évvel a világháború előtt kezdték meg.

Hősi halott tüzérbajtársaink nemes emlékét már több kisebb emlékmű megörökítette. A magyar tüzérségnek külön tragikuma, hogy mozgósításkor *Magyarország 24 helyőrsége* küldött tüzéreket a harctérre, ezek közül azonban *csak 5 van a csonka ország területén.* Ezért a nyitrai 4. honvéd tábori ágyusezredből kiépített 37. tüzérdandárunk emlékműve is a budai helyőrségi templom falát díszíti. Ezentúl azonban a tüzérség jelentőségének és háborús szerepének megfelelő nagyszabású emlékmű fogja hirdetni a budai Vár oldalában a magyar tüzérek vitézségét és állandóan emlékeztetni fogja a kortársakat és az utókort a hősi halott tüzéreket megillető kegyeletre.

Az országos tüzéremlékművet *a hatosfogattól vont ágyú uralja*, a talapzat hátsó oldala domborműszerűen tüzelő állásban levő üteget örökíti meg. A hat ló keményen nekifekszik a hámba, szinte érezni lehet a küzdelmet a feneketlen sárral, a mély homoktengerrel. Igy az emlékmű megörökítette a *magyar tüzérlovat* is, a világháborúnak ezt a szintén sokat teljesített, meleg elismerésre méltó tényezőjét. Szerepel ugyan a ló más szobrokon is, de többnyire csak a császár, vagy hadvezér jobb érvényesítésére szolgál, míg a háborúban és ezen az emlékművön is az állatnál és dísznél sokkal több: a tüzérek *osztályostársa* jóban-rosszban.

Az egész emlékmű inkább melankólikus hangulatot áraszt. Sokan bizonyára szívesebben láttak volna derűsebb képet: a tüzérség lendületét, harckészségét, tűzhatását ábrázoló szoborcsoportot. Ha egy vágtában felvonuló üteget lehetett volna az emlékművön megörökíteni, ez talán felemelőbb hatású lenne. De a sárral, a nehézségekkel küzdő hatfogatos ágyú, a minden izmát, minden erejét nekifeszítő tüzérség hamisítatlan háborús kép; *ez a kitartás, a kötelességteljesítés, az energia és az akaraterő* szimboluma is lehet.

A köztudat a háború emlékeivel foglalkozva, főleg rohamra, golyózáporra, sebesülésre és hősi halálra gondol. Óh, pedig de sok egyéb megpróbáltatás és szenvedés van az egyes ütközetek között és alatt, testi és lelki egyaránt! Aki ezeket ismeri, az tudja csak igazán méltányolni a háborús katonai szolgálat értékét, az tudja csak igazában megbecsülni a világháborúnak nemcsak a hősi halottjait és rokkantjait, hanem annak *minden katonáját*. A nagy nyilvánosság csak a sebekről és a fejfákról tud, mert ezek le nem tagadhatók; arról, ami ezek előtt volt, vajmi keveset, mert az igazi katonák nem panaszkodnak és nem dicsekszenek. És ezért nemcsak a fegyverforgatás tudományának alapos ismerete, nemcsak a személyes bátorság és nemcsak a tudatos fegyelem a háborúban szükséges *katonai erények*, hanem a kötelességtudás, az áldozatkészség, a lemondani és tűrni tudás, az igénytelenség, az akaraterő, a szilárd jellem, az összetartás, egymás kölcsönös megbecsülése: mind-mind szükséges a helytálláshoz. Mindez a *magyar virtus* új fogalomkörébe is beleillik. Békében is nagy eredmények elérésének lehetne az alapja és eszköze az ilyen magyar virtus.

Csak sejtjük, hogy milyen lesz az új, a modern háború, de azt már tudjuk, hogy nem lesz olyan éles a határvonal a béke és a háború, az otthon és a front, a polgár és a katona között, mint eddig. A katonai erényeknek tehát már a békében, az otthonban, a polgárok lelkében is érvényesülniök kell, viszont az értékes polgári erényeknek át kell hatniok teljesen a katonákat. Meggyőződésünk, hogy a magyar tüzérek háborús teljesítménye azok közé tartozik, amelyeket bátran lehet példaképpen feltárni és megörökíteni.

A vasárnap leleplezésre kerülő országos tüzéremlékmű nemcsak a magyar tüzérek dicső multjára fog emlékeztetni, nemcsak a tüzérség hősi halottainak emlékét fogja az ország szivében megőrízni, hanem hirdetni fogja a jövőbe vetett bizalmat, buzdítani fogja a mai és jövő nemzedéket a régi tüzérhagyományok megbecsülésére és új babérágak szerzésére, hogy a kegyelet koszorúja sohase hervadhasson el.

Rajniss Ferenc:

A nagykapitalizmus és feudalizmus a választójog elgáncsolására vetette fel a királykérdést

Szombaton este hét órakor tartotta nagygyűlését a Nemzeti Front „magyarszocialista" mozgalma a budai Vigadó zsúfolásig megtelt nagytermében, ahonnan a beszédeket megafonon közvetítették a lépcsőházban és az előcsarnokban összegyülekezett tömeg részére.

A *Hiszekegy* elimádkozása után *Salló* János, a Nemzeti Front pártvezetője nyitotta meg a gyűlést, hangoztatva, hogy a mozgalom eszmevilága *tősgyökeres magyar*. A ma külföldön érvényesülő és eredményeket felmutató rokonmozgalmak gondolatvilága is *tulajdonképpen a magyar ellenforradalomból indult ki*, amelyet nagybányai *Horthy* Miklós juttatott győzelemhez. *(Hosszantartó taps és lelkes óváció.)* A mozgalomnak ennélfogva nem kell külföldről *idegen téglákat kölcsönkérnie a maga alapzatához*, felépítményébe ellenben igenis beolvasztja a külföldön már bevált nagy eszméket és eredményeket. Mindenesetre megállapítja ez a tábor, hogy a külföldről jött áramlatoknak *olyan széles teret semmiképpen sem fog nyitni a magyar életben*, mint amilyen széles tért nyitott a nyugati áramlatoknak — *a liberalizmus az elmult magyar korszakban.*

„Nem vagyunk hajlandók zsidó külpolitikát csinálni!"

A továbbiakban leszögezte a Nemzeti Front álláspontját a nemzetpolitika legfontosabb kérdéseiben, majd a nagy tetszéssel fogadott beszéd után *Rajniss* Ferenc dr. országgyűlési képviselő emelkedett szólásra, lelkes ováció közepette.

— *Ez a demonstráció*, — mondotta, — *ez a lelkesedés, úgy érzem, igazabb és tisztább, mint az volt, amely egy héttel ezelőtt a körmendi tüzoló-zenekar hangjaira tört ki (Derültség.)* A beosztás is más; ott az arány ez volt: *egy gróf, egy herceg, egy polgár... (Derültség.)* Ez a társaság volt az, amely elsőnek vonult fel Magyarországon az ellenzékről — *a titkos szavazati jog ellen*, mert az előtérben álló problémák közé indokolatlanul és erőszakosan bevetette a *királykérdést. (Ugy van! Ugy van!)* Amikor körülöttünk birodalmak szinte új világok alakulnak, nem tartjuk megfelelőnek az időt, hogy nyugalmukra vigyázó, előregedett politikusok *a maguk ebédutáni álmát álmodhassák bele a magyar politikába.* Tiltakozunk az ellen, hogy idegen államokban folytatott tárgyalások eredményeivel jöjjenek ide elénk, hogy *Wiesner* lovagnak a heurigerek srammlizeneje közben felhangzó szólamait *itt szóról-szóra megismételjék*, — s megkérdjük legvégül: vajjon ehhez a szalonokból irányított kisgazdapolitikához mit szól a Duna-Tisza közének és a Tiszahátnak *magyar népe?*

— Mi hisszük, *ahogy azt Magyarország kormányzója is hiszi, (Zajos taps és ünneplés) hogy: Olaszország és Németország találkozása valóban új korszakot jelent Európában.* A mi *új európaiságunk* életformáját és elhelyezkedését azonban nem jelölhetik ki a páriskörnyéki békéket megteremtő Franciaország és az e békében megteremtett utódállamok. *(Zajos helyeslés.)* Idegen sugalmazásokkal szemben kijelentjük: *nekünk nincs ideiglenes államfőnk* s mi nem vagyunk *monarchia*, hanem szabad *királyság. (Nagy taps és éljenzés.)* Mi meguntuk azt, hogy minden francia miniszter, amikor megbukik, idejön hozzánk és megmondja nekünk, hogy: *rosszak voltak a békék*, — amikor pedig visszakerül állásába, újból leszögezi, hogy: *a szerződések sérthetetlenek. (Taps.)* A franciák nekünk ne tizenötezer kiselejtezett könyvet küldjenek, hanem — *adják vissza elrabolt földjeinket! (Zugó taps és helyeslés.)* Mi kijelentjük, hogy tiltakozunk mindenféle pángermán agitáció ellen, de ugyanúgy tiltakozunk — *az austrogermanizmus agitációja ellen is*, — annál inkább, mert ebben a játékban magának az osztrák népnek a többsége sem hajlandó résztvenni! *(Helyeslés és taps.)*

— A mi kicsiny országunk ma tele van *nagyhatalmi ágensekkel.* Az itt uralkodó „közvéleménynek" pedig legjobban az fáj, hogy mi nem vagyunk hajlandók *zsidó külpolitikát* csinálni és felvenni egy egész világgal a harcot — *Berlinből elüzött zsidó bankárok miatt*, ugyanakkor, amikor a magyar főváros értelmiségének ma már *ötvennégy* százaléka zsidó. A mai belpolitikai frontokba sem tudunk beállani, mert látnunk kell, hogy itt *óriási álarcosbál folyik:* az egész ellenzék nem csinál egyebet, mint fölöslegesen iparkodik megvédeni a *Darányi*-kormányt, — amint ők mondják, — *saját pártjával szemben.* A nagykapitalizmus és a feudalizmus frontja pedig ugyanakkor remeg a titkos választójogtól, és azt íratja a zsidó sajtóval, hogy a „szélsőségek" azok, akik a választójogtól félnek. A szabadság jelszavával, Kossuthra és Deákra hivatkozva — tudva,

Szabás és MINŐSÉG

Kiválósága jellemzi a Perl-ruhát és kabátot. Minden egyes darabunkat a legnagyobb gondossággal készítettük el, amelyeknek szabása — a hölgyek és urak — ma divatját reprezentálják. — Minőségeink kitűnőek s ezzel szemben áraink igen alacsonyak . . .

Női téli kabát, dúsan szőrmézve színes és fekete ..... 78.—, 58.—	**34.—**
Női gyapjuszövetruhák, legújabb modellekben ..... 28.—, 25.—	**19.—**
Férfi átmeneti kabátok, double divatos forma, megbízható minőség ..... 78.—, 58.—	**29.—**
Téli kabát, nehéz lamébéléssel, vattelin betéttel ..... 88.—, 68.—	**59.—**
Férfiöltönyök divat- és sportszövetből ..... 60.—, 54.—	**48.—**
Férfi gyapjuszövetöltöny, angol mintázatban ..... 95.—, 75.—	**59.—**
Fiúsportöltöny, golfnadrággal 8 éves nagyság	**15·50**
Bocskai télikabát sötétkék bolyszövetből, bárásonygallérral, 50 cm. nagyság	**19·80**

FOLYÓSZAMLAHITEL!

PERL ÁRUHÁZ
Thökölyi út 9.

hogy azok már nem tiltakozhatnak — arra tanítgatják a kormányt, hogy tiltsa be a jobboldali politikát és üzzön ki minket a közéletből.

— Kérdem: micsoda hangok ezek — *a parlamentárizmus kellős közepette?* Szegény, kínlódó kis jobboldali lapocskáktól kérdik, hogy *miből élnek,* azok, akikről csakugyan nem tudjuk, hogy honnét származnak a jövedelmi forrásaik, hogy *miből élnek, hogy mi a foglalkozásuk?* Fegyvertársaik pedig azért tiltakoznak mindenféle változtatás ellen, mert nekik *elég nagy a profit már máma is. (Helyeslés és taps.)* Mi a nagy aránytalanságok ellen küzdünk elsősorban, ők a kávéházi „polgár" nyugalmát féltik tőlünk. Bennünk nagy, nemzeti célok feszülnek, az ő elpacifikált szellemükkel pedig csatát még sohasem nyertek, — *legfeljebb mérleget hamisítottak.* A zsidó-feudális szövetség oldalán védi az alkotmányt *a szociáldemokrácia is,* amely tiltakozik a kommunistákkal való összeköttetés ellen, holott köztudomású, hogy *a II. és III. internacionálé szövetséget kötött — s így ebben ők is, az egész világon, benne vannak. (Ugy van!)*

— Egy évtizeden belül el kell dőlnie nálunk a jövendő *életforma* kérdésének, talán egy egész évszázadra. Napjainkban verekszik meg egymással a XX. század két nagy hatalmassága: *a pénz és a tömeg.* Eddig csak *a megszervezett tőke* uralkodhatott, ezért fél ez a réteg — *a tömeg megszervezésétől.* A közelmultban egyik ellenzéki vezér azt írta, hogy a magyar közgazdasági élet főtörvénye: *„Leben und leben lassen!"* Ez a legkorruptabb gazdasági törvény a világon és *ebből a jelszóból származik minden korrupció. (Helyeslés.)*

A továbbiakban azt fejtegette *Rajniss* Ferenc, hogy a Nemzeti Front programját ebben a mondatban lehet összefoglalni: *igazságot a magyar népnek befelé, hogy igazságot követelhessünk Magyarországnak kifelé.* Az egész nemzeti életben katonapolitikát kell kezdeni és ki kell termelni nagy céljaink valóraváltásához a magunk új vezető rétegét.

Rajniss Ferenc viharos ünneplésssel fogadott szavai után *Hann* Henrik foglalta össze a magyar fiatalság szociális kívánságait, végül a megjelentek a Himnuszt énekelték el s a tömeg teljes rendben szétoszlott.

— Vasárnap délelőtt tizenegy órakor leplezik le a tüzéremlékművet. Vasárnap délelőtt ünnepi külsőségek között a kormányzó jelenlétében leplezik le a Palotatéren a háborúban elesett magyar tüzérek emlékművét, amelyet Ligeti Miklós szobrászművész alkotott. Az ünnepség alkalmával a tüzéremlékmű bizottsága érdekes adatokat ismertet a honvédtüzérség megalakításának és fejlődésének történetéből. A honvédtüzérségről először az 1912. évi XXXI. törvénycikk emlékezik meg, ennek alapján állították fel hetven ágyús, tarackos és lovas üteggel. Ugyanebben az évben a háborús feszültség már érezhető volt s november 15-én Bécsben nagy értekezletet tartottak, amelyen résztvett a honvédség is. Akkor határozták el, hogy már 1913 január 1-ével megszervezik a honvédtüzérséget, mégpedig huszonhat üteggel, két ezredparancsnoksággal, nyolc önálló osztályban összevonva. Ezek közül kettő Zágrábban állomásozott horvát szolgálati nyelvvel. Egy év multva még hat üteget állítottak fel, ezeket ezredekbe vonták össze, úgyhogy a háború kitörésekor nyolc ezrede és egy lovastüzérosztálya volt a honvédségnek. A tüzérség első felügyelője Kárász Ernő altábornagy volt, egyik ezredparancsnoka pedig vitéz Hellebrondt Antal, aki a háború után Kárász Ernő altábornagy utóda lett.

Amilyen mértékben fokozódnak a pazarló életgondjai, ugyanolyan mértékben csökken a takarékos ember életküzdelme.

Házasság

Kroiopp János főhercegi uradalmi jószágfelügyelő és neje, néhai nemes *Klempa* Margit leányát: *Erikát* október 20-án déli 12 órakor vezeti oltárhoz *Horváth* Frigyes gyógypedagógiai tanár, a magyaróvári kegyesrendi kápolnában.

Knik Margit és *Farkas* László dr. október 20-án déli 12 órakor tartják esküvőjüket a Kálvin-téri református templomban.

Nádasdy István dr. vármegyei fogalmazó, tb. szolgabíró október 17-én, vasárnap déli 12 órakor vezeti oltárhoz *Zobel* Erzsébetet a tabi katolikus plébániatemplomban.

Melegh Erzsébet tanítónő és *Juhász* Árpád főhadnagy október 16-án délután öt órakor tartották esküvőjüket a Kapisztrán Szent Jánosról elnevezett budapesti helyőrségi templomban.

Reich Magda (Ujpest) és *Várnai* Elek (Budapest), a Wolfner Gyula és Tsa cég tisztviselője, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Ezüst dísztárgyak, evőeszközök legolcsóbb beszerzési forrása **SCHLEIFER VII, Kazinczy-utca 10**

Ujmagyarság Napihírek

Ujabb nagysikerü „szüreti mulatság" zajlott le a párisi világkiállitás magyar pavillonjában

Páris, október 16.

A világkiállítás magyar pavillonjában újabb, fényesen sikerült műsoros magyar „szüreti mulatság" zajlott le. A pavillon tündöklően kivilágított csarnokait zsúfolásig megtöltötte a meghivott előkelő közönség, amelynek soraiban jelen voltak a német nagykövetség, az osztrák, bolgár és portugál követségek képviselői, a francia szenátus és képviselőház több tagja, a társadalmi élet, az irodalmi, művészeti és sajtókörök kiválóságai. A Quai d'Orsayt Fleury gróf és Horace Trouvé, a sajtóosztály magasrangú tisztviselői képviselték. A magyar követség tisztikara Khuen-Héderváry Sándor gróf párisi magyar követtel az élén jelent meg az ünnepségen. A műsor első száma „A magyar bor" című magyar hangosfilm volt, amely egy tokaji szüret jeleneteit idézte fel, majd festői magyar parasztruhába öltözött párok cigányzene hangjai mellett magyar táncokat mutattak be. Végül Blattner Géza bábszínháza magyarruhás bábfigurákkal francia fordításban előadta a „Volt egyszer egy királyfi" című magyar népmesét. A fényesen sikerült műsor befejeztével a kiállítás vezetősége gazdagon megrakott büffével s magyar borokkal vendégelte meg a megjelenteket, aztán pedig a pavillon csarnokaiban a közönség cigányzene mellett mulatott.

Hüvösödő idő, rövidülő napok a **110** pengős **őlöny** és a **120** pengős **átmeneti kabát** **BLUM** igazi ideje angol uriszabók IV., Váci-utca 31

— Jaakson észt miniszter búcsútávirata Hóman Bálinthoz. Aleksander Jaakson észt közoktatásügyi miniszter Szob határállomásról a következő táviratot intézte Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszterhez: „Fogadja, Miniszter Ur, mély és őszinte hálám kifejezését a szívélyes fogadtatásért, amelyben az Önök gyönyörű fővárosában részesültünk. Legyen meggyőződve, hogy a legkellemesebb emlékekkel távozunk vendégszerető országukból, a hősies és lovagias magyar nemzet köréből. Reméljük, hogy e közvetlen és személyes érintkezés következtében még inkább szorosabbra fognak fűződni a barátság szálai, amelyek e két rokon nemzetet összekapcsolják."

— Kormányzói elismerés. A kormányzó a belügyminiszter előterjesztésére megengedte, hogy özvegy Széchenyi-Wolkenstein Ernőné grófné, született Sennyey Mária bárónő csillagkeresztes és palotahölgynek a közjótékonyság terén kifejtett áldozatkész munkásságáért teljes elismerését tudtul adják, megengedte továbbá, hogy Nagy Béláné dr.-né, született Juhász Elza sátoraljaujhelyi lakosnak a közjótékonyság terén szerzett érdemeiért elismerését tudtul adják.

— Uj kormányfőtanácsos. A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére vitéz Berencsy Béla állami vas-, acél- és gépgyári műszaki főtanácsosnak buzgó szolgálata elismeréséül a kormányfőtanácsosi címet adományozta.

— Ünnepélyes tanévnyitás a soproni bánya- és erdőmérnöki karon. Sopronból jelentik: A József nádor műszaki és közgazdaságtudományi egyetem bánya- és erdőmérnöki karának ünnepélyes megnyitása szombaton délelőtt zajlott le. A megnyitás előtt Glattfelder Gyula püspök a Szent Imre-kollégium kápolnájában ünnepi misét tartott és szentbeszédet mondott. Az ünnepségen megjelent a kuluszminiszter képviseletében Molnár Andor, a földmívelésügyi minisztérium részéről Molcsányi Gábor és az iparügyi minisztérium képviseletében Alliquander Ödön miniszteri tanácsos. Az országos erdészegyesületet Biró Zoltán, a bányászegyesületet pedig Heinrich Viktor képviselte. Ott volt még Papp Kálmán prelátus, felsőházi tag, Hőgyészy Pál főispán, Gévay-Wolff Lajos alispán és Sigmond Elek dékán. Teleki Pál gróf rektor megnyitójában üdvözölte a megjelenteket és felhívta az ifjúságot, hogy ápolja a régi hagyományokat, keresse az Istenben való hitet, akihez a bányászok és erdészek hivatásuknál fogva közel állanak. Róth Gyula dékán beszámolt a mult év eseményeiről. A karnak a mult esztendőben 219 hallgatója volt. Az ifjúság emelkedett szellemére vall, hogy mindenféle klengéstől távol állott. A dékán székfoglalója után az ünnepély a Himnusz hangjaival ért véget.

x 3 méter 140 centiméter széles kitünő férfiöltöny-szövet hozzávalóval együtt P 29.88, továbbá teniszflanel méterje 49 fillér, kitünő pamutvászon vagy ágynemü-kanavász méterje 69 fillér. Kapható csak az udvarban. Olcsó Maradék-, Szövet- és Textilraktár, Budapest, Király-utca 32. Sarokház.

— Petneházy Antal államtitkár a miskolci Deichsel-gyár jubileumán. Miskolcról jelentik: Vitéz Petneházy Antal államtitkár szombaton reggel Miskolcra érkezett, hogy Bornemisza Géza iparügyi miniszter képviseletében részt vegyen Miskolc legnagyobb ipartelepe, a Deichsel-acélsodronygyár és drótművek létesítésének negyedszázados évfordulója alkalmából rendezett ünnepségeken. A gyár jubileumán részt vett a hindenburgi Deichsel-gyár vezetősége, élén Deichsel vezérigazgatóval, továbbá a witkowitzi gyár vezetősége, eljött a jubileumra Fillusch hindenburgi főpolgármester és képviseltette magát a budapesti német követség is. A jubileum alkalmából a gyártelep délelőtt 11 órakor gyárbemutatót tartott, amelyen Miskolc város előkelőségei teljes számban megjelentek. A zenepalotában tartott jubileumi ünnepség keretében leleplezték Deichsel Adolfnak, a miskolci gyártelep alapitójának bronz reliefjét. Az ünnepi beszédet Halmay Béla polgármester mondotta, méltatva a gyárnak Miskolc és a Felvidék iparában betöltött közgazdasági jelentőségét. Hangsúlyozta, hogy a gyártelep 414 tisztviselő- és munkáscsaládnak, tehát körülbelül másfélezer embernek ad kenyeret. Dénes Vilmos, a budapesti gyártelep és iroda igazgatója üdvözölte a gyár 27 kitüntetett tisztviselőjét és munkását, akik több mint 15 éve dolgoznak a gyártelepen. Az ünnepséget többszáz terítékes ebéd követte, amely a német-magyar barátság jegyében zajlott le.

— Hász István tábori püspök meggyógyult. Hász István római katolikus tábori püspök szombaton délelőtt gyógyultan hagyta el Verebély professzor klinikáját. A püspök mély hálával búcsúzott el Verebély Tibor dr. professzortól, a világhírű sebésztanártól és kiváló munkatársaitól, s az ő szerencsekívánataiktól kísérve hagyta el klinikai szobáját, amelyet fővárosi és vidéki tisztelőinek megható szeretete állandóan virágerdővel díszített. A püspök a szerencsés operáció és gyógyulás után párheti pihenőre vidékre utazott.

— Megkezdték a szombathelyi református templom építését. Szombathelyről jelentik, hogy Vécsey Barnabás építész tervei szerint a szombathelyi református templom építése megkezdődött. Az új templom a Horthy Miklós-térre került, a költségek mintegy 90.000 pengőt tesznek ki. Feljegyzésre méltó, hogy a hívek nagyrésze szinte erején felül veszi ki részét a templomépítésért hozott áldozatból. Kisfizetésü emberek csaknem egész havi jövedelmüket felajánlják, sokgyermekes családok lemondanak a legszükségesebb dolgokról, hogy egy-egy téglával előbbre segitsék az építést.

— Szádeczky-emléktábla Pusztafaluban. Pusztafaluban október 24-én, vasárnap leplezik le a Szádeczky-emléktáblát, amelyet Szádeczky Sámuelnek, Pusztafalu negyven éven át volt lelkipásztorának és fiainak: Szádeczky-Kardoss Lajos dr. történetiró egyetemi tanárnak és Szádeczky-Kardoss Gyula dr. geológus egyetemi tanárnak emlékére Pusztafalu község és az ottani református egyház helyezett el a lelkészlak falán.

— Püspöki konferencia. A magyarországi latin és görög szertartású római katolikus püspöki kar tagjai október 21-én, csütörtökön délelőtt 9 órakor tartják meg szokásos őszi konferenciájukat Serédi Jusztinián biboros-hercegprimás elnöklésével a várbeli hercegprimási palotában.

— A belügyminiszter elismerése a budapesti rendőrségnek. Széll József belügyminiszter leiratot intézett a budapesti rendőrfőkapitányhoz, s ebben elismerését fejezi ki a budapesti rendőrségnek a légvédelmi gyakorlatok során tanusított magatartásáért és munkájáért. „Megelégedéssel állapitom meg, mondja a leirat, hogy a legutóbb tartott légvédelmi gyakorlat során a székesfőváros teljes elsötétítésének ideje alatt közbiztonsági szempontból a legkisebb zavaró esemény sem fordult elő. Ez a lakosság fegyelmezettsége mellett elsősorban a megtett előrelátó intézkedéseknek és annak a példás magatartásnak tulajdonitható, amellyel a rendőrség egész testülete a polgárság személyi és vagyoni biztonságát megvédte. Ennek a légvédelmi gyakorlatnak sikeres lebonyolítása alkalmából örömmel állapithatom meg azt is, hogy rendőrségünk a honvédelmi hatóságainkkal és szerveinkkel a hagyományos és a közszolgálatban elengedhetetlen teljes megértésben és összhangban teljesitette feladatát, amiről előttem örömömre a honvédelmi miniszter úr is dicsérőleg emlékezett meg. Ezért a magatartásért és a derekas munkáért Méltóságodnak, valamint a vezetése alatt álló testület tisztikarának, detektívtestületének és őrszemélyzetének őszinte elismerésemet fejezem ki".

— Átadták a kormányzói kitüntetést Fonó Katalinnak, az életmentő gimnazista lánynak. Szombaton délelőtt bensőséges háziünnepély volt a Szilágyi Erzsébet-leánygimnáziumban, ahol Karafiáth Jenő főpolgármester személyesen adta át a kormányzó kitüntetését Fonó Katalinnak, a VII. osztály növendékének. Mint ismeretes, a gimnazista lány a nyáron élete kockáztatásával kimentett a Dunából egy fuldokló fiút. Az intézet növendékei a tornateremben gyültek össze a tanári karral, amelynek élén vitéz Korompay Sándor igazgató üdvözölte a főpolgármestert. Karafiáth Jenő Borcss Pál tanügyi főjegyző és Szebeny József főjegyző, a főpolgármesteri hivatal vezetőjének kíséretében érkezett meg. A növendékek elénekelték a Himnuszt, azután a főpolgármester meleg szavakkal méltatta Fonó Katalin önfeláldozó bátorságát s átnyujtotta neki a kormányzói kitüntetést. Fonó Katalin meghatottan mondott köszönetet az elismerő szavakért s kérte a főpolgármestert: tolmácsolja hálóját a kormányzónak. Az ünnepség a Himnusz eléneklésével fejeződött be.

x A minden összel fenyegető influenzajárvány ellen mindenki siet védekezni. Ennek egyszerü a módja: vegyen be minden reggel egy 0.05 gramos Chininett tablettát; ez megvéd az influenza ellen. Harminc szemes doboz ára 2 pengő. Csak gyógyszertárakban kapható.

Sokat szerezni csak kevesen tudnak, takarékoskodni azonban mindenkinek módjában áll.

— Éveken át székszorulásban szenvedő egyének gyakran meglepő rövid idő alatt rendbe jönnek, ha reggelenként felkeléskor és lefekvés előtt egy-egy félpohár természetes „Ferenc József" keserűvizet isznak. Kérdezze meg orvosát.

Halálozás

Kemény János kegyesrendi áldozópap, a debreceni piarista gimnázium magyar- és németszakos tanára, szombaton délelőtt, 57 éves korában elhunyt. Harminckét éven át működött a tanári pályán. Temetése hétfőn délután lesz Debrecenben.

Csontos József nyug. főgimáziumi igazgató október 14-én, életének 72-ik évében, Sárospatakon meghalt. A sárospataki főiskola udvarán történt gyászszertartás után szombaton délután temették el nagy részvét mellett.

Jászói *Berczik* János ny. államvasúti főtiszt életének 70-ik évében, október 15-én, Budapesten elhunyt. Október 17-én, vasárnap délután fél 4 órakor temetik az óbudai temetőben, a róm. kat. egyház szertartása szerint.

Özv. *Dobál* Lajosné, szül. *Szily* Julianna október 15-én, 60 éves korában, Budapesten meghalt. Vasárnap, október 17-én délután 3 órakor temetik a farkasréti temető halottasházából, a református egyház szertartása szerint.

Ifj. *Suhajda* Györgyné, szül. *Nyul* Erzsébet október 14-én, 38 éves korában Budapesten elhúnyt. Temetése 17-én, vasárnap délután 3 órakor lesz, a X. kerületi új köztemetőben. Az elhúnytban ifj. *Suhajda* György, ismert fővárosi vendéglős feleségét gyászolja.

Köztisztviselők!

BUTORBAN minden igényt, szőnyegben minden polgári igényt kielégitünk! **Olcsó árak, fizetési kedvezmény. Köztisztviselők Butor- és Szőnyegosztálya,** Budapest, VIII. József-krt 70

Ligeti Miklós

Pauer Géza magyar művészek kiállítása a műcsarnokban.

Ligeti Miklós, a ki a legfiatalabb szobrászok egyike, kedves tárgyú dekorativ szoborcsoportot állított ki «Ádám és Éva» czimmel. Ligeti fiatal kora mellett is már két pályázaton kapott kitüntetést, ugyanis a Wesselényi emléktáblájának és a Garay szobrának pályázatán.

Ligeti 1871-ben született Budapesten. Tanulmányait Mátrai tanárnál kezdte, majd Strobl mellett folytatta. Főleg arczképekkel foglalkozott eddig. A műcsarnokban első műve, «Ámor», továbbá a «Rákász fiú» és a «Csirkés leány» általános tetszést aratott.

LIGETI MIKLÓS.

Vas. Ujs. 1898. 893, 894 l

Ligeti Miklós

Egy nyilt levél reliefje. Írta Martos Ferenc. (Ligeti és Damkó műveiről.) Egyetértés, ápr. 1.

1904.

~~(Művészet 1904. 142. l.)~~

Lelet, sümeg - papföldi VI. 126.

LIGETI MIKLÓS szobrász, szül. Budapesten, 1871. Elvégezte az Iparművészeti iskolát, a Strobl mesteriskolát és folytatta Bécsben és Párisban. Első munkája a «Rákász», melyre a Nadányi dijat kapta,

1*

meget a fő és székváros megvett és megrendelte pendentiját a Kacsás leanykát. Munkai közül kiválóbbak Ádam Éva, Éva, Ártatlanság és Judásfája. További dijai a Wesselenyi pályazaton I sö dijat, Garay szobránál II. dijat. Párisi kiállitásnál troisième medaillet nyert. Utóbbi munkai: Ő felsége által megrendelt Anonymus szobor, Mihalkovics orvostudor szobra és több mellszobor. Az Adria palota és a Kereskedelmi részvénytársaság palotájának dekorativ szobrai és végül az uj országház szobrai.

(Amenyiben a kiállitott művekre szükségen van, lásd Olgyay Fe, rencnél a jegyzéket)

Dr. Szendrei Lajos. A Műbarátok köre által rendezett kiállitás Kalauza. Budapest. 1901. 34 l.

előlapján Szt. Márk-templom képe. XIX. sz. k.

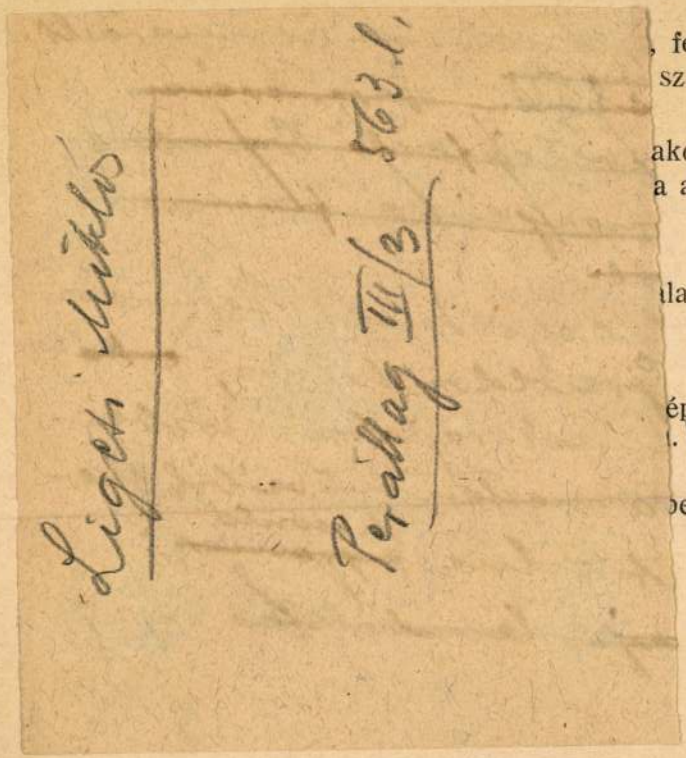

, fedelén ezüst-
sz. k.

akott teknőshéj
a alatt ülő sze-

latban. Török.

épe, egykorú
. 1860 táláról

pe. New-York.

857. **Legyező,** lakk, fekete alap, arannyal festett alakos jelenetekkel. Selyemmel bevont tokban. Keletázsia

858. **Lámpa,** porcellán és ezüst, háromkarú, talapzatán volutákon nyugvó angyalkák, virágkehelyben végződő három karral. Angol. Fehér bőrtokban. XIX. sz. v.

859. **Lámpaellenző,** faállványon, fakeretben, kartonra festett rózsák. XIX. sz. k.

860. **Lámpa,** palackalakú, virágcsokros porcellánállvány, kék, gerezdes ernyő, pillangókkal. Modern

Ligeti Miklós

II. oszt érem a
müncheni neuvelt.
kiállításon.

Mikor, nem mondja
(1905?)

Off München 1905

5. l.

az ipart érintő ismereteknek széles
zségnek az arra hivatottak körében
rendkívüli látogatók felvételét. Az
y minőségben való felvételét a tan-
sóelőtti bekezdése engedélyezi.
tokon előadott elméleti és rajzi tár-
választhatják ki azokat, amelyeket
on tárgyaknál, amelyeket több tanár
kiválasztott előadónál folytathatják

készséget feltételezi. Ezen tárgyak
atkozók rajzi készségének elbírálása
ívánnak beiratkozni, rajzi felvételi

hatnak, akik:

kola négy osztályát sikerrel elvégez-

lő okmányokkal (mesterlevél, szak-
vél, munkakönyv) igazolják.

Liget Miklós

1904-7. a
képzőm. tanács
tagja

Műv. Krónika

1905. 2 n. 6. l.

AFIKAI EMLE

HATODIK TEREM.

GALLÉ TIBOR VIZFESTMÉNYEI.

126. Lucskos idő . . . . . 200.—
127. Cigánysor . . . . . 200.—
128. Dunai táj . . . . . 150.—

LIGETI MIKLÓS.

129. Metzger tábornok. (Bronz.) . . . . . 800.—

GALLÉ TIBOR.

130. Diósgyőri várrom . . . . . 200.—
131. Őszi alkonyat . . . . . 150.—
132. A varga . . . . . 150.—
133. Peske Géza bácsi fest . . . . . 250.—
134. A moóri völgy . . . . . 150.—
135. Csendes munka . . . . . 200.—
136. Kis utca . . . . . 150.—
137. Diósgyőri malom . . . . . 200.—

LIGETI MIKLÓS.

138. Forradalom. (Bronz) . . . . . 1000.—

GALLÉ TIBOR.

139. A völgy . . . . . 150.—
140. Délután . . . . . 150.—
141. Varrogatás . . . . . 200.—
142. Kártyázás . . . . . 200.—
143. Öreg néni . . . . . 150.—
144. Bodajki udvar . . . . . 150.—
145. Kisgazda . . . . . 200.—
146. Asszonyok . . . . . 150.—
147. Szomoruság . . . . . 200.—
148. A sirásó . . . . . 250.—
149. Bodajk . . . . . 150.—

NAGY TEREM.

FESZTY MASA FESTMÉNYEI.

150. Szent Teréz. (A hungária-uti Szt. Teréz-templom tulajdona.)
151. Önarckép. (Magántulajdon.)
152. Jendrassik Ernőné. (Magántulajdon.)
153. Fekvő akt . . . . . 2000.—
154. Anyám . . . . . 1500.—
155. Magyar Madonna vázlata . . . . . 500.—
156. Apám. (Magántulajdon.)
157. Olasz leányfej . . . . . 500.—
158. Olasz leány . . . . . 500.—
159. Tanulmányfej. (Magántulajdon.)
160. Barkács Mária. (Magántulajdon.)
161. Ádám és Éva. (Magántulajdon.)
162. Berta Ilona. (Magántulajdon.)
163. Fiatal fasiszta. (A Szépművészeti Muzeum tulajdona.)
164. Madonna. (Magántulajdon.)

Ligeti Miklós

nobrait U. 1754

U. 1755

Az Est, 1917

ápr. 27. (Kitüntetett művészek.)

U. a. 1917 ápr. 28. ✝

a király a Ferenc-József-rend hadiékitményes ~~[illegible]~~ közép keresztjével tüntette ki a háborúban a művészeti és hazafias emberbaráti téren szerzett kiváló érdemei elismeréséül

✝ (Ligeti Miklós kitüntetése.)

is Amerika. Ott a «public library» már az elemi iskolában kezdi munkáját. Megal a
tották már néhány évtizede a gyermekkönyvtárakat is. Schultze Ernst élénk szinel h
ír le egy ily amerikai gyermekkönyvtárt. Valóban mesteri az a módszer, melylyel a
kis gyermeket a mesélő órákkal az olvasásvágy fokozására buzdítják és a gyermeknek
csaknem teljes szabadságát biztosító módszerrel érik el azt, hogy a kis gyermek maga
keresi ki a könyvet, melyet gyönyörrel olvasgat.

A tanító és könyvtáros együttműködése sikerének fényes példája az iskola és a
«Free Public library» között bölcsen szervezett amerikai rendszer. Ez egészen más
szervezeti alapon áll, mint a francziaországi «Bibliotèques scolaires et populaires»
intézménye, melyet az *iskolában szervezett könyvtárak* alakjában nagy reményekkel, de
nem a várt sikerrel léptettek életbe. A Németbirodalom országai hűen járnak az ame-
rikai-angol nyomokon.

Mindezek, miket csak érintettem ismertek ugyan a szakkörökben, sőt egyik-
másik irányban már mi is a helyes kezdeményezés útján vagyunk. Kevésbbé ismertek

Ad 1834/90

Gra

Caja

Ligeti Miklós

szobrász

1913. gyűjt. Liall.

Ernstnél

laid katalogust.

Ligeti Miklós.

141 Férfi mellszobor, bronz
142 Női mellszobor, márvány

A Benczúr Társaság első kiáll. (Nemz. Halon)
1923. ápr.

Ligeti Miklós

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Miklós Ligeti (1871-1944).

DAILY NEWS

1983. MÁJ. 51

1029

Piroschka denkt an Sie...

Wer in diesen schönen Frühlingstagen im Budapester Stadtwäldchen spazierengeht, kommt ganz sicher an einem der schönsten ungarischen Denkmäler vorüber, dem 1903 von Miklós Ligeti geschaffenen Anonymus. Er ist sitzend dargestellt, und sein Gesicht ist verhüllt unter dem Schatten einer Mönchskutte. Der wahre Anonymus verrät zwar nicht, welchem der vier ungarischen Könige namens Béla er als Magister diente, doch neigen die Historiker zu der Ansicht, es müsse Béla III. gewesen sein. P dictus magister, notarius belae regis, wie er sich nennt, schrieb die erste ungarische Chronik, die wir kennen, die Gesta Hungarorum, die Nationalchronik der Ungarn. Die Gesta war eine in Frankreich und Italien übliche Art historischer Erzählungen über die Taten der Ahnen, und Anonymus schrieb sie vermutlich um die Wende vom 12. zum 13. Jahrhundert. Magister P. war vornehmer Herkunft, und manche Historiker meinen, daß er mit Péter, dem Bischof von Győr identisch war. Seine Gesta beruht teils auf mündlichen Überlieferungen, teils auf historischen Quellen und teils auf seiner eigenen Phantasie. In seinem Werk vertritt er die Interessen der im Entstehen begriffene Oligarchie, nicht die der königlichen Dynastie. Er folgt dem Brauch der Zeit und transportiert die Gegenwart in die Vergangenheit. Sein Stil ist betont belletristisch und verfeinert, weshalb denn Anonymus auch als der erste ungarische Schriftsteller gilt. An manchen Stellen geht seine Prosa in die Versform über. Eine besondere Vorliebe hat Magister P. für Wortspiele, für die Häufung von Synonyma und Alliterationen. Seine Vorbilder waren eine trojanische Geschichte von Dares Phrygius und ein Roman über Alexander den Großen. Seine romantische Geschichte der Landnahme ist vom 18. Jahrhundert an zur Quelle zahlreicher dichterischer Werke geworden. Doch wenn ich Ihnen hier schon Appetit gemacht habe, gehört es sich wohl, auch mit einem konkreten Vorschlag aufzuwarten. Nun, wer alte Kodizes liebt, der kommt völlig auf seine Kosten, wenn er sich die herrlich illuminierten Werke anschaut, die derzeit in der großen Renaissance-Ausstellung im einstigen Budaer Königspalast gezeigt werden. Viel Freude dabei wünscht Ihnen

PIROSCHKA

walkischen Geiseln
abend das im Süden
des befindliche Hau
regierungsfeindlichen
schen Organisation

spo

OGIMURA ÜBER DAS CHINESISCHE TISCHTENNISGEHEIMNIS

Tokio – Nur zwei Punkte bzw. sieben Sätze gaben Chinas Damen und Herren in den Mannschaftswettbewerben der Tischtennis-WM in Tokio ab, doch diese bescheidenen Teilerfolge geben dem „Rest der Welt" im Duell mit den seit zwei Jahren übermächtigen Chinesen wieder Hoffnung. „Wir sehen wieder Land", sagte Ichiro Ogimura (Japan), als zwölffacher Weltmeister ein Sprecher der Verlierer. Der Anfang war von dem Südkoreaner Kim Wan mit dem 2:0 gegen Fan Changmao gemacht worden, der zweite Punkt bei den am Dienstag beendeten Mannschafts-Konkurrenzen glückte Schwedens Europameister Mikael Appelgren mit dem 2:1 gegen Xie Saike.

„Die Schweden haben als erstes die Geheimnisse entdeckt und seither den größten Fortschritt von allen gemacht", sagte der Japaner voller Neid. Aber auch er, als Vizepräsident das Weltverbandes guter Freund der Chinesen, hat inzwischen Einblick in die chinesische TT-Szene bekommen. „1985 werden auch wir zu den Herausforderern zählen", meinte der 51jährige.

Die Schweden exerzierten in einem hochklassigen Finale trotz des zahlenmäßig klaren 1:5 gegen den nunmehr achtfachen Weltmeister, wie die Chinesen zu bezwingen sind: Mit der Perfektionierung und der Variation der verdeckten

deutsche Eberhard Scholer die Chinesen.

Die 3:5-Niederlage gegen Ungarn 1979 im Finale von Pjöngjang hatte für eine Kurskorrektur in China geführt: Die „Alten", mit Liang Geliang an der Spitze, wurden von heute auf morgen aus der Mannschaft genommen. Dafür wurden junge, unverbrauchte, hungrige Spieler gefördert.

Die Geheimnisse der Chinesen: Sie besitzen die besten Trainer der Welt, besitzen die besten Trainingsmöglichkeiten und die meisten Talente. Und: Trainer und Spieler bilden eine Einheit. „Wir besitzen ebenfalls optimale Trainingsbedingungen, aber die Kommunikation zwischen Trainer und Spielern klappt noch nicht", so Ogimura.

Als „Schlüssel zum chinesischen Tischtennis-Safe" wird Jan-Ove Waldner angesehen, den die Chinesen 1981 für vier Wochen ins Land geholt hatten. Der junge Schwede brachte von dieser „Spionagetour" wertvolle Erkenntnisse mit, „exportierte" die verdeckten Aufschläge („Sie sind so gemein, daß man wie blöd vor der Platte steht und am liebsten vor Wut in den Tisch beißen möchte", so der Ungarn Gábor Gergely) und wurde 1982 mit 16 Jahren schon Vize-Europameister...

TOUR DE ROMANDIE

Bulle – Mit einem Schweizer Triumph im Prolog begann in Bulle die 37. Tour de Romandie.

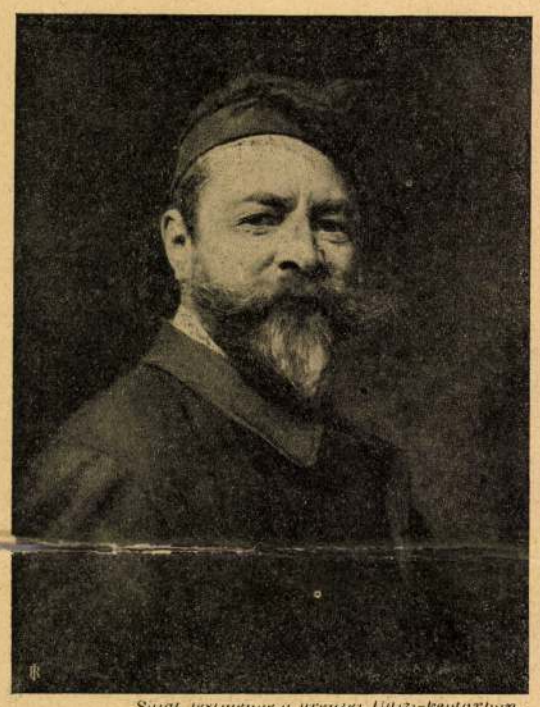

Sajat festménye a párizsi Ujsági-képtárban.

BENCZÚR GYULA.

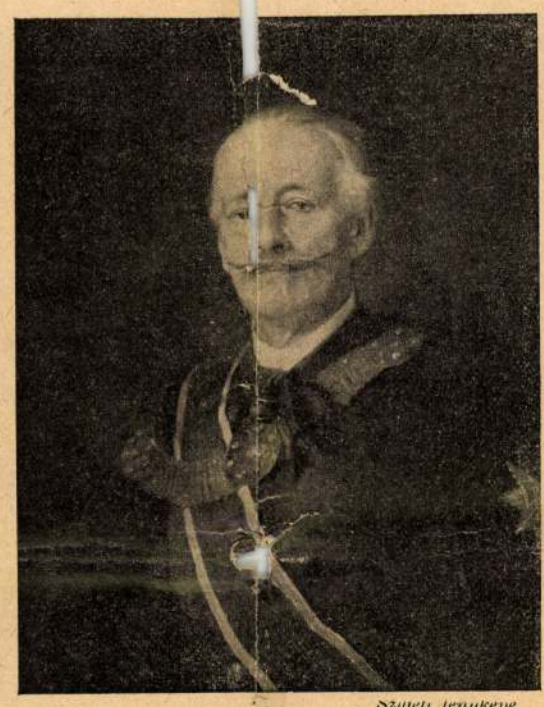

Szigeti fényképe.

SZABÓ MIKLÓS.

Kotter utódai fényképe.

MIKLÓS ÖDÖN.

A FŐRENDIHÁZ ÚJ TAGJAI.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Pásztói Heine-fordításai. Lapunk olvasói, régebbiek és újak egyaránt, jól ismerik *Pásztói (Platthy* Adorján) nevét, melyet sok meleg hangulatú, igaz magyar érzésű vers alatt olvastak. Egyike ő legrégibb s legállandóbb munkatársainknak; több mint 30 esztendő óta nincs lapunknak az az évfolyama, melyben legalább néhány verse meg ne jelent volna s zajtalan, de szépségekben nem szükölködő költői pályája csaknem egész teljességében itt, e hasábokon folyt le. Vidéki magányában élve, sohasem vegyűlt el az aktuális irodalmi élet zajába; ezért érdeménél kevésbbé méltatták ugyan, de másrészt mentes maradt a múló áramlatok hatásától is. Ujabban ritkábban lehetett látni nevét, de most nagyobb munkával: egy kis kötetre való Heine-fordítással lépett a közönség elé. A nyolcz íves kötetke mintegy száz vers fordítását adja s egyebek közt megvan az az érdeme is, hogy míg az eddigi fordítók nagyobbára csak a «Dalok könyvé»-ből fordítottak, Pásztói figyelmet fordít a költő többi gyűjteményeire is s mindegyikből ad legalább egy-két darabot. Heinéből egyes költeményeket nagyon sokan fordítottak. Petőfi óta alig van kiválóbb költőnk, a ki meg ne próbálta volna rajta erejét, de ez a töméntelen fordítás elszórva jelent meg lapokban, vegyes tartalmú kötetekben, nagyobb Heine-gyűjtemény az Endrődién kívül, mely csupán a «Dalok könyvét» adja, alig van. Pásztói kis kötetének már ezekből a szempontokból is megvan a maga értéke, mert az az érdeklődő olvasó, a ki Heinét magyarúl akarja olvasni, nem bujkálhat hónapok számra a könyvtárakban, hogy a lapokban, verses könyvekben elszórva megjelent fordításokat összekeresgélje. De megvan az érdemük pusztán irodalmi szempontból is, mert a fordító sok költői érzékkel és jelentékeny formakészséggel győzi le azokat a rendkivüli nehézségeket, melyeket Heine költeményeinek fordítása nyújt. Nagyon ügyel a tartalmi és formai hűségre, annyira tiszteli és szereti az eredetit, hogy híven akarja visszaadni, sem hozzá nem adva, sem el nem véve belőle semmit. Ha egyes finomságok, egyes árnyalatok mégis elvesznek vagy elhomályosodnak, annak nem a fordító művészetének, hanem általában a fordító művészetnek a tökéletlensége az oka; verset úgy lefordítani bármely nyelvre, hogy az eredeti teljesen meglegyen benne, körülbelül a lehetetlenségek közé tartozik. Pásztóinak minden egyes fordításán meglátszik, hogy szinte magától, az eredetinek szeretetéből s átérzéséből fakadt s ezért bár lehetnek, a kik nálánál raffináltabb eszközökkel, szemre talán tetszetősebb munkát végeznek, — becsületesebbet semmi esetre sem.

Rákóczi-irodalom. Minden nagyobb alkalom megtermi a maga irodalmát, de akkora irodalmat már rég nem teremtett alkalom, mint a mostani Rákóczi-ünneplés. Van közte rég ismert, de még mindig alkalomszerű dolog is, van, a mi a közönség felvilágosítását, lelkesedésének tartalmasabbá tételét tűzte ki czéljául s van végül olyan is elég, a melyet csak a közönség fokozódó érdeklődésére pályázó üzleti élelmesség szült. Az utóbbi kategoriára nincs szavunk; az előbbi kettőnek néhány kiváló érdekességű és értékű terméke van, a melyek nem fognak elmúlni az alkalommal. Ezek közé tartozik a *Magyar könyvtár* három új füzete, melyek mindegyike Rákóczira vagy korára vonatkozó közleményeket ad. Ezek egyike *Beöthy* Zsolt tanulmánya: *Mikes leveleskönyve irodalmunkban.* A kitünő iró a maga például szolgáló emelkedett stilusában s mély tudományos tájékozottságot nemes művészettel párosító lendületével fejtegeti a Rákóczi korabeli irodalom legkedvesebb termékének irodalmunk szempontjából való fontosságát. Egy másik füzetben *II. Rákóczi Ferencz életét* mondja el *Pap* Illés, rövid, tömör, összefoglalásban. A füzet kiválóan alkalmas arra, hogy a nagyközönség, melynek a nagy terjedelmű Rákóczi-irodalom áttanulmányozására sem ideje, sem türelme nincs, fölfrissítse a nagy szabadsághős életére vonatkozó ismereteit. De egyuttal figyelmeztet is történetirásunknak egy szinte érthetetlen mulasztására: arra, hogy Rákóczinak még ma sincs tüzetesebb, magasabb szinvonalú, alakja jelentőségéhez méltó életrajza. Annyival érthetetlenebb ez a mulasztás, mert az anyag, a melynek alapján ezt az életrajzot meg lehetne irni, már rég együtt van: könnyen hozzáférhető s csak ember kell, a ki feldolgozza. Szomoruan jellemző ez arra, hogy tudósaink mennyire nem számolnak a közönség szükségleteivel. A harmadik füzet Rákóczi-anthologia, melyet *Vende* Ernő állított össze. *Otven* Rákócziról szóló vers van benne, ezek szerzői között ott találjuk a kurucz-világ ismeretlen nevű énekeseit, utánuk legnagyobb költőinket: *Vörösmartyt, Petőfit, Aranyt, Tompát* s a még ma is élők közül egész sereget, u. m. *Thaly* Kálmánt, *Lévay* Józsefet, *Endrődi* Sándort, *Fejes* Istvánt, *Vargha* Gyulát, *Radó* Antalt, *Abrányi* Emilt, *Lampérth* Gézát stb. A gondosan és izléssel összeválogatott gyüjteménynek különösen azok fogják nagy hasznát venni, a kik a mostanában országszerte tartandó hazafias ünnepekre szavalati darabokat keresnek. — *Endrődi* Sándor *Kurucz-nótái*, az utóbbi évek szépen felszaporodott Rákóczi-irodalmának leghatásosabb s legismeretesebb terméke is új kiadásban jelent meg s olcsó áránál fogva (egy korona) még jobban el fog terjedni, mint eddig. — Három alkalmi füzetet adott ki a Szent István-társulat is. *Sziklay* János Rákóczi életrajzát irta meg a nép számára, egyszerű embereknek való előadásban, *Fraknói* Vilmos mint hitbuzgó, vallásos embert mutatja be Rákóczit vallásos életéről és munkáiról szóló tanulmányában, *Erdősi* Károly pedig *Rákócziért* czimmel három felvonásos regényes szinművet irt, műkedvelői s ifjusági előadások számára.

Benczur Gyulának a lipótvárosi Szent István-templom számára festett oltárképe: «Szent István a Boldogasszony oltalmába ajánlja Magyarországot», most megjelent szép reprodukcióban, a Könyves Kálmán részvénytársaság kiadásában. A 110 cm. hosszú és 80 cm. magas kép ára diszes fakeretben 63 korona.

Uj könyvek:

Heine Henrik költeményeiből. Fordította *Pásztói (Platthy* Adorján). Heine arczképével. Budapest, Franklin-Társulat; ára 2 korona.

Rákóczi-versek. II. Rákóczi Ferenczről szóló költemények gyűjteménye. Összeállította és bevezetéssel ellátta *Vende* Ernő, kettős szám; ára 60 fillér.

Beöthy Zsolt: *Mikes leveleskönyve irodalmunkban;* ára 30 fillér.

Pap Illés: II. Rákóczi Ferencz élete. (1676—1735); ára 30 fillér.

Mindhárom füzet a «Magyar könyvtár»-ban jelent meg a Lampel-Wodianer részv.-társ. kiadásában. Budapesten s minden könyvkereskedésben kapható.

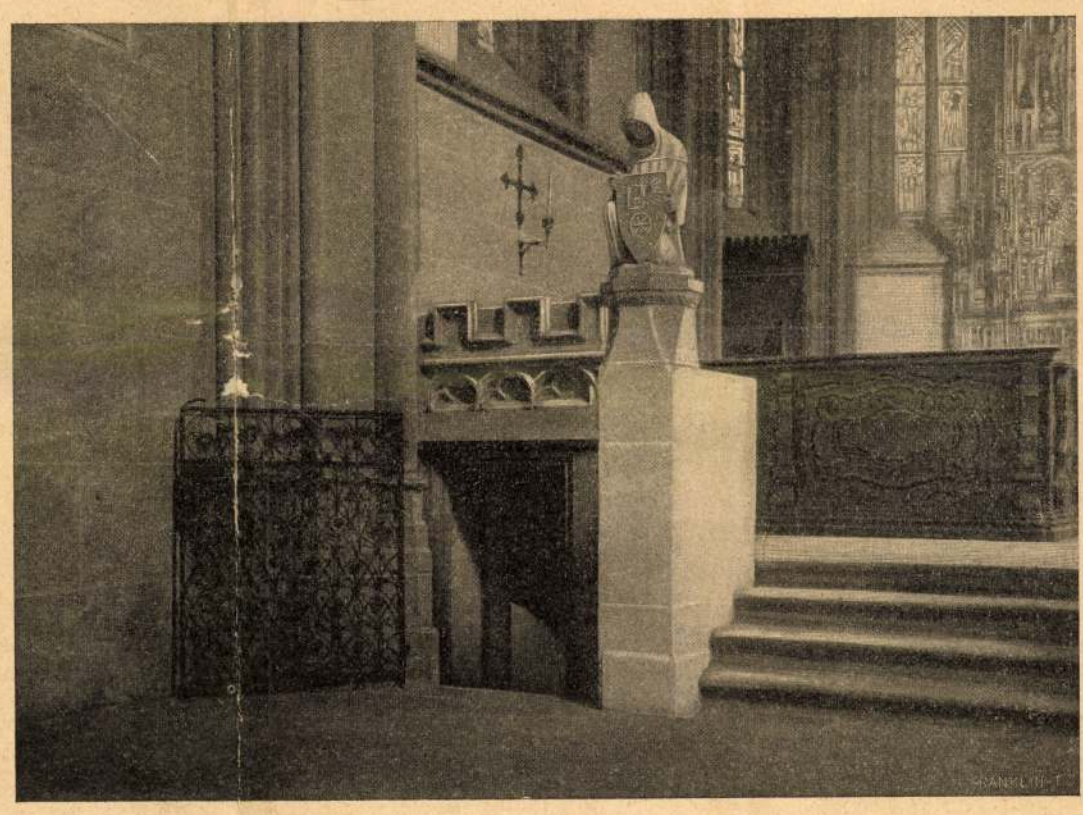

RÁKÓCZI ÉS TÁRSAI ÚJ SIRBOLTJÁNAK BEJÁRATA A KASSAI SZÉKESEGYHÁZBAN.

az árát és a sírra készülő lámpákból oltsatok el egyet (nem veszi azt a halottatok rosz néven) — hátha az árából újra kigyúl egy pislakodó élet — itt az innenső oldalon.

Állítsátok meg a fogatotokat és miután ezt a szent vámot lefizettétek, úgy menjetek el a többi virágaitokkal a kedves halottatokhoz. Tudni fog ő arról.

De ha a nélkül mentek ki hozzá, ezeket a sorokat olvasva, tudnifog arról is. *M. K.*

*

Csak egy virágszálat.

Felhivás a közönséghez.

Halottak napja közeledik. Nem sokára kigyulladnak a szeretet mécsei és a kegyelet koszorúi borúlnak elköltözött szeretteink sírjára. A kegyeletnek e szent ünnepén fordulunk a közönség jó szivéhez, gazdaghoz, szegényhez egyaránt, midőn fölhivjuk figyelmét arra a rettenetes betegségre, mely ellen a József Kir. Herczeg Szanatórium Egyesület küzd. A tüdővészről van szó, mely a mult esztendőben 79,723 embert ragadott el csak hazánkban az élők sorából. De a halál angyala még nem fáradt bele rettenetes munkájába és a magyar társadalomnak össze kell fogni, hogy az irtózatos pusztítást csökkentse és hogy a tüdőbetegeknek az országban minél több szanatóriumot állítson.

Az irgalom nevében fordulunk mindenkihez, a kinek lelkében nemes érzések lakoznak, a kiben magyar sziv dobog, adjanak a kegyelet szent napján betegséggel meglátogatott embertársaiknak csak egy szemernyit abból, a mivel a jóságos Isten megáldotta.

Gyujtson minden gyászoló egy mécscsel kevesebbet, kössön koszorúba egy virággal kevesebbet s ennek az egy mécsesnek, ennek az egy virágszálnak váltságdíját ajándékozza oda a halállal eljegyzett tüdőbetegeknek.

«*Csak egy virágszálat!*» Ez legyen jelszavunk, mely a kegyelet ünnepén százezrek szivét betölti. A baj oly rettenetes, a segítség oly nagy anyagi erőt föltételez, hogy czélt csak akkor érhetünk el, ha millió sír koszorújából ajánlták fel a virágszálat, ha millió síron egy-egy mécscsel kevesebbet gyujtottunk és ezeknek megváltási díját a tüdőbetegek gyógyítására ajánljuk föl.

Egyesületünk négy éve áll sorompóba, hogy e rettenetes ellenségünk ellen küzdjön. Tagjaink száma most már meghaladja a hétezeret és ha a társadalom rokonszenve tovább is támogatni fog, a közelebbi négy évben már több gyógyintézményt létesíthet. Az első szanatórium Gyulán épül a Lugos-erdőben, Czigler Győző tervei szerint. Márcziusra elkészül és száz beteget fognak az ország minden tájáról fölvenni és így már az első esztendőben négyszáz tüdőbeteget ápolhatnak, gyógyíthatnak ki az első népszanatóriumban.

De ha millió síron hiányozni fogna az az egy virágszál (a mely hiány pedig legjobban tanusítaná kegyeletünket), akkor már nemcsak az első népszanatórium még hiányzó tőkéje volna együtt, de már tavaszszal új gyógyítóházakat lehetne tervezni és építeni minden vidék számára, főleg miután az olcsóbb rendszerű franczia dispansereket akarja az egyesület megvalósítani s olcsóbb barakkokat akar építeni.

A mi erőnk gyönge, hogy egymaga fölvehesse a harczot a rettenetes betegség ellen. Itt az egész nemzetnek össze kell tartani.

A kegyelet szent ünnepe előtt intézi segélykiáltását minden nemes szivekhez:

Csak egy virágszálat a tüdőbetegek megmentésére!

A József Kir. Herczeg Szanatórium-Egyesület.
(Budapest, IX., Lónyay-u. 47.)

Minden adományt köszönettel fogadunk és nyilvánosan fogunk nyugtázni.

A LEGSZEBB MAGYAR KÖNYV.

(Mikes Kelemen leveleinek új kiadása.)

A most készülő Rákóczi-ünnepek egész csomó mindenféle alkalmi nyomtatványt vetettek felszinre; legnagyobb részükben nem sok a köszönet. A sok selejtes füzetet, verset, szindarabot azonban mind megbocsáthatjuk, mert a nagy alkalom egy oly kiadványt is szült, a mely méltó büszkesége lehet a magyar könyvpiacznak. A Franklin-Társulat kiadta Mikes Kelemen Törökországi leveleit oly fényes kiállítással s oly gazdag apparátussal, hogy gyönyörűsége lehet benne mindenkinek, a ki a szép könyvet szereti.

Már maga az is szerencsés gondolat volt, hogy épen Mikest választották ily alkalmi kiadványul. Nemcsak azért, mert az ő leveleskönyve

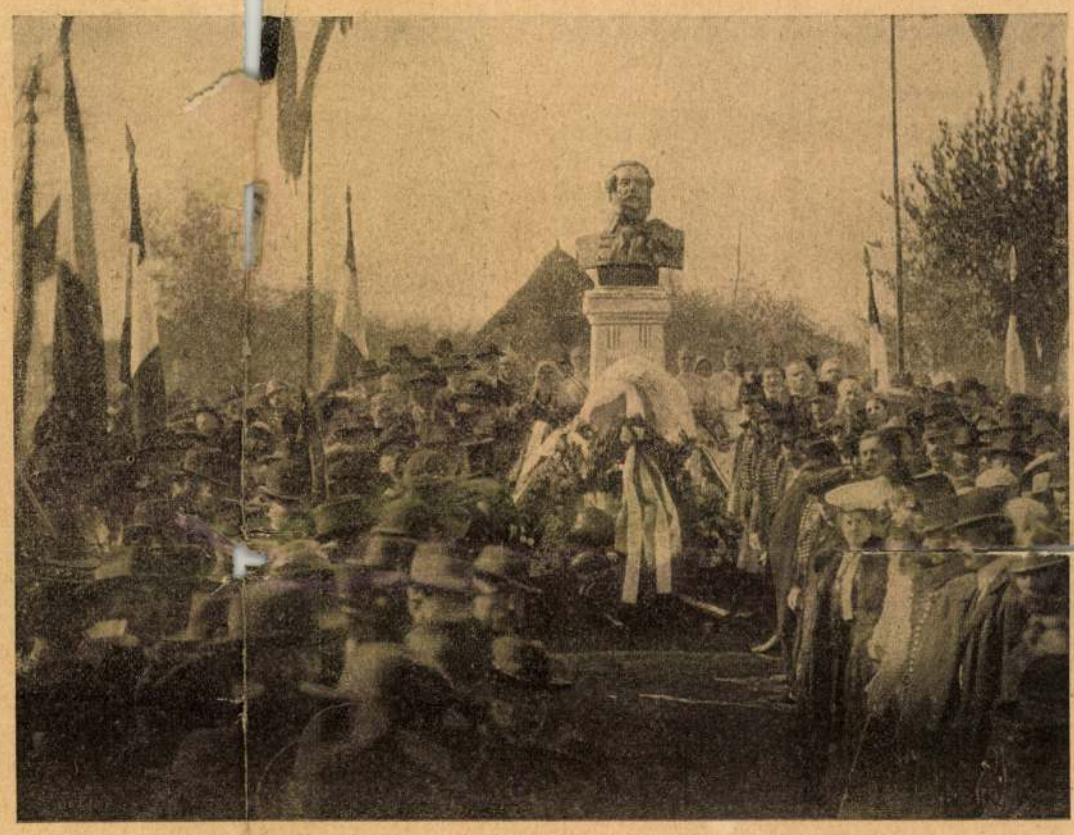

KOSSUTH LAJOS SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE CSOKONYÁN. — Ligeti Miklós szobormüve.

a Rákóczi korabeli irodalom legbájosabb és legnemesebb remeke, nemcsak a levelek irójának Rákóczival való benső viszonya miatt, hanem azért is, mert a mai magyar ember Mikesből meríti Rákóczi személyiségének legközvetlenebb ismeretét. A történelem mint fejedelmet, diplomatát, hadvezért mutatja be Rákóczit, táplálékot ad iránta való hazafias tiszteletünknek, — Mikesből szeretetünk táplálkozik. A tisztelethez elég a politikai és hadi tények s következményeik ismerete, a szeretet az apró emberi vonások sokaságának ismeretéből fakad. Mikesnek köszönhetjük, hogy Rákóczi alakja nem csak mint elvont fogalom, történeti név él a magyar nép köztudatában, hanem mint élő egyéniség, melynek monumentális nagy vonásait kellő árnyéklattal teszik plasztikussá az emberi vonások: külön-külön jelentéktelen apróságok, együtt azonban egy nagy léleknek közvetlen tükrözői. S hogy így a maga egész emberi valóságában rekonstruálhatjuk Rákóczi alakját, — nyilván ez is egyik oka annak, hogy a nemzeti kegyelet talán egy nagy magyar felé se fordul oly közvetlen bensőséggel, mint Rákóczi felé. Ebben pedig első sorban Mikesé az érdem.

E mellett Mikes könyve régi irodalmunknak ama nagyon kevés terméke közül való, a mely nem lett merő irodalomtörténeti emlékké, egyedül tudós kutatók érdeklődésének tárgyává, hanem ma is élő, friss, hatásos, mindnyájunk szivének kedves. Azokból a nagy átalakulásokból, melyeken a magyar nyelv Mikes óta átment s melyek annyi egykor nagyra tartott irodalmi emléket avítottak el, Mikes épen, hatásában csorbítatlanul került ki. Ha ma veszszük kezünkbe leveleit, ma is ép oly közvetlenül hatnak ránk, mint hatottak volna iratásuk idejében, ha nyilvánosságra kerültek volna. Régiessége csak fokozza művészi hatását, patinával vonja be a tartalom nemes érczét.

Ezt a könyvet a lehető legszebb köntösben adni a közönség elé, a leghálásabb feladatok egyike. S mintha a tárgy, a melylyel foglalatoskodtak, megihlette volna mindazokat, a kiknek a pompás diszmű előállításában részük volt: iró, művész, grafikus és nyomdász erejének, tudásának legjavával vett részt a dologban.

Az előszavak megirására öt, a maga szakjában első rendű irónk szövetkezett. Mikes életrajzát *Négyesy* László irta, e derék tudósunk minden munkáját jellemző gonddal és történeti érzékkel. *Thaly* Kálmán műve a történeti bevezetés, mely nagy vonásokkal, a korban szinte benne élő tudós pontos tájékozottságával állitja bele Mikes alakját a kellő történeti háttérbe. *Beöthy* Zsolt nemes lendületű, eszmében és finom megfigyelésekben egyaránt gazdag essayje Mikes leveleskönyvének irodalmunkban való szerepét rajzolja meg. Nyelvi szempontból ketten is tárgyalják a leveleket. *Szily* Kálmán nyelvi sajátságaikat fejtegeti éles megfigyeléssel, a tárgy lelkes szeretetével, *Erődi* Béla pedig a török elemeket mutatja ki, melyek a hosszas törökföldi tartózkodása révén jutottak a rodostói levéliró nyelvébe s sajátságos, jellemző keleties szinezetet adnak zamatos erdélyi magyar beszédének. Ezek az előszavak együtt kimerítő s a mai tudomány magaslatán álló monografiáját adják Mikesnek. Az egyes leveleket az eredeti kéziratból *Miklós* Ferencz adta ki, hivebb és pontosabb szöveget nyújtva, mint bármely eddigi más kiadás.

A nagyszámú illusztrácziók *Edvi Illés* Aladár ecsetje alól kerültek ki. A müvész a Rákóczi hamvainak hazahozatalát előkészítő bizottság kiküldetéséből járt Rodostóban s a bujdosó kuruczok egyéb állomáshelyein s az ott nyert benyomások annyira megragadták lelkét, hogy egész sorát hozta haza a festményeknek és rajzoknak. Aquarell-festményei a könyvben szinesen vannak reprodukálva, a háromszin-nyomatos technika oly tökéletességével, mely szinte az eredeti hatását teszi. A Rákóczi és társai ott tartózkodására vonatkozó részletek s a tájképek tarka és mégis harmonikus keleti szinezésükkel elevenednek meg előttünk, a festői hatás a történeti érzéssel egyesül, hogy megkettőzze hatásukat. Szemünk előtt vonulnak el mind azok a helyek, a melyeket a számüzött Rákóczi s társai lába nyoma szentelt meg és a melyeken hontalanságuk szomorú napjait élték. Az aquarell-festményeken kívül rajzolt még Edvi Illés egy sereg fejléczet, kis tájképet, városképet, — valamennyi finom, művészi ecsettel készült dolog. A legjobb és legművészibb alkotások egyike e könyv illusztráczió-anyaga azok között, a melyek e kitünő művészünk műterméből kikerültek; bizonyára méltó megbecsülésre fog találni művészi körökben is.

A nyomda is megtette a magáét. A szöveg és a képek nyomása a hozzáértésnek és gondosságnak valóságos remeke; izlés, tanultság, áldozatkészség egyesült a könyv előállításában. Finoman metszett betűi, kitünő papirosa ép úgy fokozzák becsét, mint hivalkodás nélküli és mégis előkelő, művészi kötése. Kétféle kiadás kerül a közönség kezébe: egy amateur-diszkiadás félbőrkötésben, melynek ára 100 korona s egy vászonkötésü diszkiadás, mely 20 koronáért kapható.

Tulzás nélkül el lehet mondani erről a kiadványról, a mit czímünkben irtunk: hogy ez a legszebb magyar könyv. Díszművet eleget adnak ki nálunk újabb időben, akad köztük talán nagyobb zajjal föllépő is, de olyan művészi kiállításút, mint ez a Mikes-könyv, nem ismerünk egyet sem. A leghaladottabb külföldi államokban sem akad sok párja.

KURUCZTÁBOR. — Szentmiklósy Zoltán rajza.

A HÉTRŐL.

Szocziálista tanítók. Megtörtént, hogy a magyar népnevelés harczosainak egy csapatja, az abauj-tornamegyei tanító-testület a minapában tartott közgyülésén elég jelentékeny szótöbbséggel kimondotta, hogy a szocziálista párthoz csatlakozik és a szocziálista tanoknak a népiskolákban való tanítását kívánja. A magyar tanítók országos egyesülete ezt a határozatot sajnálkozással és megdöbbenéssel vette tudomásul. Értjük ezt a sajnálkozást és értjük ezt a megdöbbenést. Nem azért, mert az abaujtornamegyei tanítók a *szocziálista* párthoz csatlakoztak. Hogy egy tanító, a ki *nemzeti hivatást* teljesít, e hivatást mennyire találja összeférhetőnek azzal, hogy oly párt hivéül szegődjék, a mely a nemzet fogalmát kiküszöbölendőnek hirdeti, ez az ő lelkiismeretének a magánügye mindaddig, a mig vele az egyéni szabadság határain belül marad. A tanitó a maga politikai jogait — szabad államban élvén — szabadon gyakorolhatja annak a pártnak a szolgálatában, a melyik neki legjobban tetszik: lehet függetlenségi párti, alkotmánypárti, néppárti vagy szocziálista-párti az urnánál, de semmiféle politikai párti nem lehet az iskolában. Az iskolában nem párt-tanokat tanítanak, hanem tudományt. Az iskola programmja nem lehet más, mint a tanrend. Ennek pedig semmiféle politikai programm nem tárgya és nem anyaga. A szocziálista párté épp oly kevéssé, mint a függetlenségi párté, vagy a néppárté, vagy akármelyik más politikai párté. A gyermek ismereteket tanuljon és ne politikát. Az az abauj-tornamegyei határozat nem is volt más, mint a tanítók keserűségének egy gáttörése és kiáradása — idegen területre. Sajnálatos, de nem megmagyarázhatatlan. Ha van testület az államban, a melynek joga lenne rá, hogy a nyomorúság terhétől és kisérleteitől megvédetten teljesíthesse magasztos hivatását, úgy elsősorban bizonyára a tanítók érdemes és minden tiszteletre méltó testülete az. Mégis a legfeketébb kenyeret a tanító kapja és nemcsak a legfeketébbet, hanem a legkisebbet is. Ez az állapot méltatlan, igazságtalan és türhetetlen. A nemzet legbecsesebb kincsét, a maga jövőjét bizza a tanító kezére, illő tehát, hogy a föladata érdeme szerint bánjon vele. A tanítókat nem szabad kiszolgáltatni a keserűségnek és a kétségbeesésnek, mert a tanítókra szüksége van a nemzet jólétének és fönmaradásában, szebb jövőjében való bizalmának.

*

A párisi ház. Irják az ujságok, hogy a belvárosi *párisi házat* eddigi tulajdonosától, gróf *Mikes* Árminnétól megvásárolta egy budapesti bank. Bizonyos tehát, hogy a párisi ház napjai vagy legfölebb hónapjai immár meg vannak számlálva, a régi épületet lebontják és sok emeletes, hatalmas, díszes palotát épitenek a helyébe. Egy érdekes régi házzal megint kevesebb lesz Budapesten, a hol sok ilyen ház nem is volt soha és bizonyos, hogy nem sok idő mulva a kevésből se marad egy sem. Mert ez a mi gyönyörű Budapestünk nem csak új város, de szeret is új maradni: féltékenyen őrzi a fiatalságát, mint a hiu szép asszony, a ki mindig gondosan megnézi a haját és ha egy ősz szálat talál benne, irgalmatlanul kitépi, ha fáj is neki egy kicsit. A párisi ház is egy ilyen ősz hajszál volt, még pedig ugyancsak szembeszökő helyen: a város legforgalmasabb és legelegánsabb részén. Művészi vagy architektónikus szépségei nincsenek ennek a nem is nagyon öreg háznak, nevezetesebb események emlékei se fűződnek hozzá. Egy különlegessége azonban mégis volt, noha az utóbbi esztendők folyamán ez is kezdett lefoszlani róla. Ez az üvegboltozatos csarnokos udvarú, öblös épület aféle *czéh-ház* volt, tábora, vagyis inkább vezérkari szállása a nemes czipőkészítő czéhnek, a melynek legszebb munkájú képviselői itt telepedtek meg a világos, elől üvegfalú udvari bolt-műhelyekben. Itt szabták, varrták a legkisebb czipőket, topánkákat a magyar úri asszonyoknak, úri lányoknak; tiszta csoda, hogy mértékvevés közben valamennyi majszter át nem alakult Hans Sachs-szá és nem verset csinált lábbeli helyett. A mi különben derék és hasznos dolog, mert a vers is szép, de czipő helyett mégse lehet hordani. A párisi ház mesterei tehát hűségesen megmaradtak a dikicsnél és a mi poézis bennük megmozdult, azt beléöntötték a munkájukba. Ha verset irnak, talán nem is tették volna olyan nevezetes helylyé a párisi házat, mint a milyen hirnevet a formás czipellőkkel szereztek neki. Most azután jön a nagycsizmájú Haladás és egy súlyos lépéssel eltiporja a párisi házat, a hol a legkisebb topánkák teremtek.

*

Az agglegény hálája. Londonban a héten meghalt egy Laurugh nevű, igen jómódú agglegény és a végrendeletében minden vagyonát nyolcz nőnek hagyományozta. Meg is okolta, hogy miért. Ez a nyolcz nő volt az oka, hogy a derék Laurugh agglegény maradt. Volt ugyanis idő, mikor más sorsot kivánt magának. A házasságban kereste a boldogságot és hogy meglehetős szivósan kereste, bizonyítja, hogy nem kevesebb, mint nyolcz helyen kopogtatott be kérőnek. Különösképen egyszer sem az *igazi* helyen, mert mind a nyolczszor kosarat kapott. Igy hát a jó Laurughnak elég könnyű volt agglegénynyé lennie: de úgy látszik ilyennek maradnia se volt terhes, mert ime az élete végén köszönetet szavazott azoknak, a kik ebbe a sorba kényszerítettek és hálával érezte magát adósuknak. A testamentumában valóságos himnuszát zengte az agglegényi élet kedvességének, nyugodalmasságának, kényelmességének, sőt boldogságának. Lehet, hogy ez a himnusz nem volt egészen őszinte. Csak a halott nem alakoskodik, mondta Ibsen, és a ki végrendeletet ir, az még él. Lehet, hogy ez a testamentum egy utolsó tüszúrás, ravasz és egyben naiv boszú a nyolcz kosárért, a mit ime a jó Laurugh bankóval tele ád vissza azoknak, a kiktől kapta őket. Lehet azonban az is, hogy őszinte, mert hiszen a boldogságnak nem egy és ugyanazon formája kötelező minden emberre. Bizonyára van olyan ember is, a kinek a magánosság kedvesebb, mint ha van valakije,

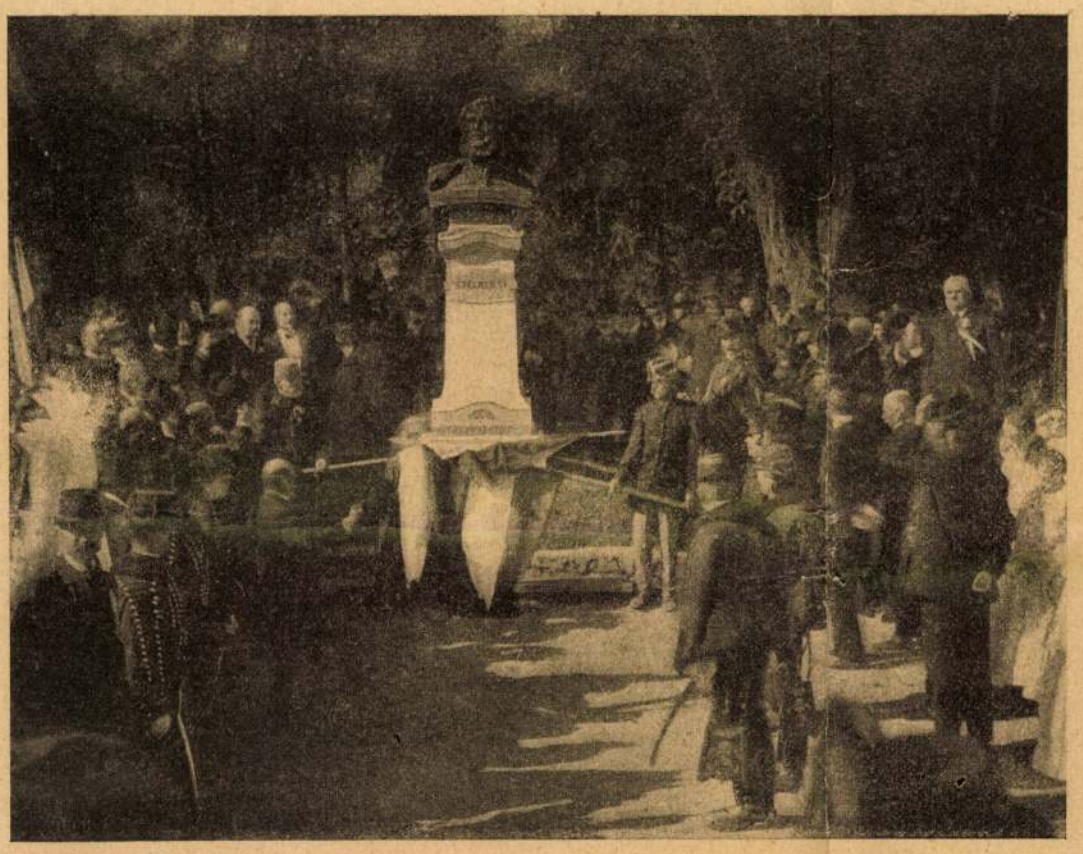

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE CSOKONYÁN. — Ligeti Miklós szobormüve.

a kivel minden baját és minden örömét megoszthatja. Akárhogyan áll is azonban a dolog, ebből az udvariatlan végrendeletből mégis egy udvarias tanulság derül ki. Az, hogy a férfi boldogságának nélkülözhetetlen eleme a nő. Akár úgy, hogy a felesége lesz, akár úgy hogy nem lesz a felesége. De ehez az utóbbi módhoz, mint a Laurugh esete mutatja, nyolcz nőre van szükség, mig az ellenkező esetben egy is elég, hogy boldoggá tegye az embert. A boldogság megszerzésének tehát mégis ez a módja az egyszerűbb és ajánlatosabb.

*

Az anami császár. Az anami császár megőrült és ezért most lehúzzák a trónról és fejedalmi palást helyett kényszerzubbonyt adnak rája. Ez a tény a velejében azt jelenti, hogy Anam immár nem Anam többé, nincs már se Kelet, se Dél, a maharadsák nem maharadsák és a szultánok se szultánok többé. Eszünkbe jut a históriai anekdóta az egykori szultánról, a ki mikor végképen behunyta a szemét, napokig tartó irtózatos tanácstalanság uralkodott az egész udvarában. És mikor egy arra került idegen megkérdezte, mi az oka ennek a kétségbeesésnek, a nagyvezér igy felelt neki: — Szörnyű bajban vagyunk, uram. Mindenható urunk, ő legfelségesebb felsége a szultán immár öt napja, hogy legkegyelmesebben meghalni méltóztatott, de senki sincs itt, a ki ezt — meg merné mondani neki! . . . Hát most mit csináljunk?

Hová bukott immár az anami császár tekintélye, ha azt is elég vakmerőek *észrevenni* az emberek, hogy Ő Felsége — megtébolyodott. És ezt észrevették már abból a kicsiségből, hogy Ton Tai császár legyilkolt egy csomó embert. Ha ez száz esztendővel ezelőtt történik Anamban, a mikor a franczia protektorátus még nem hurczolta be oda a kultura mételyét, Ő Felségének egy ilyen kis tréfájából bizonyára senki se merészelt volna ilyen vakmerő föltevésre következtetni. Ha akkor kerekedik kedve az anami szultánnak legyilkolni akár az egész udvartartását is, ezt a romlatlan alattvalói hódolat semmi szin alatt se minősitette másnak, mint fejedelmi bölcseségnek. Végre is a császár azt teszi, a mit akar. Ha ölni akar, hát öl. Ha üvöltözni akar, hát üvölt. Meghalni is bizonyára csak akkor hal meg, ha akar. Igy volt ez valamikor, mikor még Anam Anam volt és az anami császár csakugyan anami császár. Micsoda óriási út ettől a mindenhatóságtól — a kényszerzubbonyig!

HÁROM ÚJ FŐREND.

Míg a képviselőház arcza gyorsan változik, nemcsak a választások alkalmával, hanem időközben is, jönnek-mennek az emberek, mint egy indóházban, addig az országház éjszaki oldalán körülbelől minden a régi, Szerencs Jánostól kezdve a Gyulai Pál ősz fejéig. Itt ülnek az igazi urak, a kikkel, ha egyszer ott vannak, nem bir többé sem a kormányhatalom, sem a nép. Ezek között csak két elementáris erő ritkithat: a Halál és a Zsidó. A halál, a ki őseikhez szállitja őket s a zsidó, a ki a háromezer forintos földadó censust segit elfaragni.

A főrendiházban tehát egész nagy esemény, mikor, mint most egyszerre, három új alak vonúl be. Még fokozza az érdeklődést, hogy ez az új kormánynak első kinevezése, a három új méltóságos úr tehát nemcsak önmaga miatt jön különösebb, hogy úgy mondjuk górcsövi vizsgálat alá, hanem abból a szempontból is jellemző lehet, milyen társadalmi elemekre akar a kormány a jövőben támaszkodni. Közeledik-e a demokrácziához vagy távolodik-e attól?

Az első név e tekintetben semmit sem jelent, noha az a legsulyosabb név. Az ősz *Szabó* Miklós eddig is nevezetes tagja volt a főrendiháznak, mint a Kuria elnöke. Mikor nyugdijba vonulva kiment az egyik ajtón, csak természetes, hogy a másik ajtót siettek kitárni, a min újra bemehessen. Még elég friss és fürge ahhoz, hogy nagy jogi tudását és tapasztalatait, legalább ezen a helyen, igénybe vegye az ország. A szép, nyúlánk, előkelő tartású 85 éves öreg úr még a régi nagy nemzedékből való, az I. Andrássy Gyula idejéből. Horváth Boldizsár, mint teljesen ismeretlen, egyszerű szombathelyi ügyvédet hivta meg 1867-ben maga mellé államtitkárnak s azóta emelkedett zajtalan munkásságban oly magasra, hogy most az ő *oltmaraszlása* a főrendiházban nemcsak szükséges, de a névsor megszépitését is jelenti.

Kellemes meglepetést okozott azonban a liberális rétegekben *Benczúr* Gyula kinevezése. Íme egy lépés a demokrata irányban. Ez jó dolog. A művészet kitüntetése. Az első festő, a ki a főrendiházba kerül, ebben az országban, a hol Rafael se juthatna többhöz a rangfokozatok atmosphärájában, mint egy harmadosztályú vaskoronarendhez.

A mi a személyt illeti (bár a személy mindegy ebben az esetben, mert az egész festőművészet kitüntetéséről van szó), úgy is helyes volt a választás. Élő festőink közül Benczur körülbelől a legelső, mert többoldalú. Arczképei vetekedhetnek Horovitzéval és László Fülöpével (sőt Tisza Kálmán szegedi arczképe felül nem múlható remek) azonfelül a történeti festészetben is maradandó műveket alkotott. Technikája első rangú, színei szinte a Matejkó erejével hatnak.

Csendes, szerény ember, nem nagyon bohém, ki a méltóságos főrendek közt nem akar majd vizet zavarni, nem szállott a fejébe az az előnye a többi főrendekkel szemben, hogy a király többször volt már ő nála, mint ő a királynál, meghuzódik valahol egy pad szélén s békés megadással fogja megszavazni a kényes természetű javaslatokat.

A harmadik új főrendiházi tag *Miklós* Ödön. Ez is jó kinevezés. Sőt a legjobb. Mert ebből semmit se lehet kimagyarázni. Vagyis mindent lehet. A lateinerek azt mondhatják: «Íme, egy mérnök jutott be a mágnások házába». A gentryk az ősrégi Miklós-család sarját látják benne. A bürokraták a volt földmívelési államtitkárt. A politikusok — a kimaradt képviselőt. Minélfogva mindenki a maga osztályának a dédelgetését gondolja a kinevezés tényében.

Természetes is, mert Miklós Ödönnek csakugyan ennyiféle jogczíme van a főrendiházi tagsághoz. Hanem ezeket a jogczímeket mind halomra dönti a finkei anyakönyv, a hol az áll, hogy Miklós Ödön 1857-ben született. A daliás, erős, tett- és szereplési vágytól hevülő férfi még csak negyvenkilencz éves, a ki sok mindent tud, de pihenni nem tud. Mit csinál az még most ott a kihült, szunyókáló öreg urak közé behagyitva? *M—th K—n.*

MORITURI VOS SALUTANT.

(Egy kis felhivás a közönséghez.)

Közeledvén november elseje, a halottak napja, mielőtt kimennétek a temetőbe, állapodjatok meg egy gondolatnyira azoknál, a kik szintén *oda indulóban* vannak, de úgy, hogy soha se jöjjenek vissza. Álljatok meg egy gondolatnyira. Morituri vos salutant! A haldoklók szólitanak.

Egy felhivást bocsátott ki a napokban a József kir. herczeg Szanatorium-Egyesület (Lónyay-utcza 47.) és egy jelentést. A gyászkeretes parté-czédulán szomorodott szivvel jelenti, hogy *hetvenhétezer kilenczszázhuszonhárom* magyar halt meg a mult évben tüdővészben.

Nem csak osztrák provinczia vagyunk hát — a hogy eddig panaszkodtunk — hanem a Halálnak is Magyarország a legjobban adózó tartománya. Innen arat, innen kaszál. Siratjuk a mohácsi csatát évszázadok óta s ezalatt évenkint négyszer annyi ember elpusztul csak ebben az egy betegségben, a nélkül, hogy talpra állanánk elléne. Mert lehet útját állni. Németország példája mutatja, hogy ott a szanatóriumok felállitása óta a tüdőbetegek halálozási aránya 25 százalékkal kevesbedett. Húszezer embert lehetne tehát évenként megmenteni, épen annyit, a mennyi a mohácsi csatában elesett, ha nem siratnánk váltig a mohácsi csatát, de a helyett védekeznénk minél több szanatórium fölépitésével.

Épen ezt a feladatot tűzte ki a József Szanatórium-Egyesület, hogy szanatóriumokat állit fel az ország több alkalmas pontján s e végből bocsátott ki fölhivást, egyelőre azokhoz szólót, a kik halottak napján kedves halottaikhoz készülnek, virágokkal, koszorúkkal és mécsesekkel.

Állitsátok meg a kocsitokat és hallgassátok meg!

Azt mondja a fölhivás, hogy a virágokból, a mit a halottaknak vesztek, tépjetek le egy szálat és adjátok oda a haldoklóknak, a 19 ezer jelöltnek, csak egy szálat, csak egy szálnak

6. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, FEBRUÁR 11.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meg határozott viteldíj is csatolandó.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA.

Nincs a sorsnak fösvényebben őrzött drágasága annál az aranynál, a melylyel a kiválasztott neveket befuttatja, hogy ebben a mindig frissen tartó ragyogásban megmaradjanak, túl múló időkön és múló nemzedékeken. Millió ember ostromolja meg a sorsot ezért a matériáért, míg ez rászánja magát, hogy odaadjon belőle valamelyiknek egy porcziót. Ennek azután nagyon gazdag embernek kell lennie, ha a neve sohase került is bele a virilisták lajstromába. Ki kell mutatnia, hogy a fejét meg a lelkét az égiek telerakták olyan kincscsel, a milyet se a bányákban nem fejtenek, se Rhodesia gyémántmezőin nem találnak. Ez a kincs egy *csekk*, a mit a jó Isten ád az ő kiválasztottjainak, és a sors kötelessége, hogy beváltsa arra a bizonyos aranyra.

Már most könnyű elképzelni, micsoda sora van annak, a ki ebből az aranyból olyan névre követel még egy adagot, a melynek a ragyogóvá tevésére a sors már adott egy porcziót!... Hányszor megforgatja, megnézi, vizsgálja, a napnak tartja a sors ezt az újabb csekket, míg meggyőződik róla, hogy nem hamis és kiadja a második Andrássy Gyulának is, a mit az egyiknek már kiadott. És ime, ez a nagy eset megesett. A sors kötelességének érezte, hogy félszáz esztendőn belül az igazak, a jók és az elsők históriai dicsőségéből két gróf Andrássy Gyulának adjon egy-egy egész porcziót. A milyenből egyből is egész generácziók elélnek. És adta minden erőszakolás nélkül. Mert a ki kapta, nem olyan ember, hogy a *maga számára* követelné a dicsőséget. Az ő követelő készsége nem a magáé. Ezt ideadta nekünk, mindnyájunknak, a kik együtt a *magyar nemzet* vagyunk. Ideadta tudásban, munkában, fáradozásban, izgalomban és olyan önfeláldozásban, a milyen csak attól telik, a kinek annyi áldozni valója van, mint van neki. A mi követelése neki van a sorson, azt mi követeljük a számára a magunk jövendő boldogságában és a história igazságtevésében.

*

A politika nem mindennapi kenyerünk. Nem is jó kenyér az ma. Keserű falatokat osztogat erre is, arra is. Andrássy Gyula is hasztalan próbálta meg, hogy ízesebbé tegye. Hasztalan dagasztotta bele egy kiváló léleknek és egy kiváló elménck becses fűszereit, meg nem javíthatta. A sors nem adta meg neki, hogy levehesse szomorú napokat élő nemzete asztaláról a szenvedésnek és megpróbáltatásnak kovásztalan kenyerét és helyébe a békességnek rózsás czipóját tehesse. Győzelem nélkül tért haza. De vereség nélkül is. Mert tudott koczkára tenni mindent, a mi az övé volt. De nem tett koczkára semmit, a mi a nemzeté. Tudott oly rendíthetetlenül kemény lenni, mikor ezekről volt szó, mint a milyen határtalanul odaadó volt, mikor nehéz hivatása az övét, aczélos elméjé-

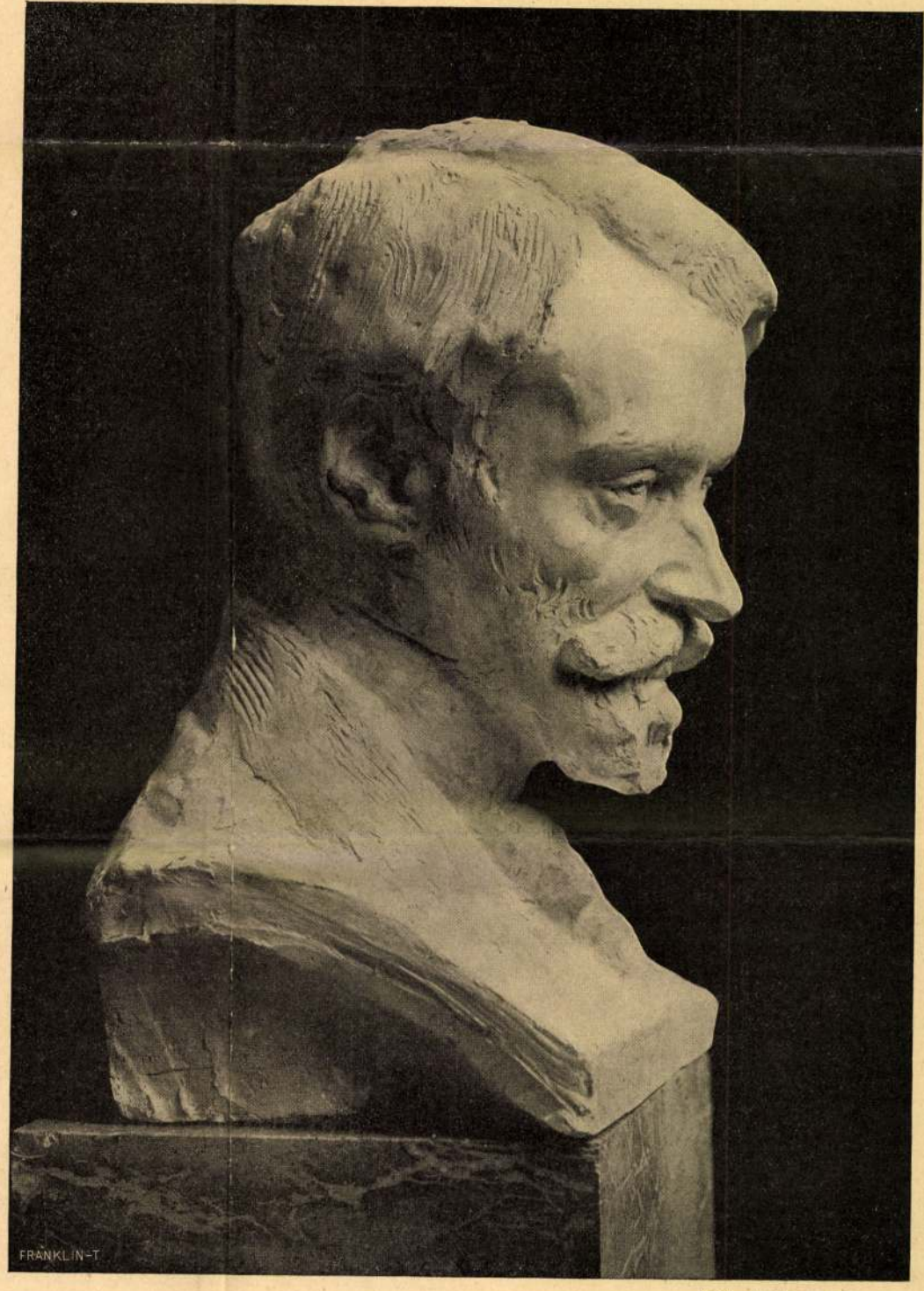

GRÓF ANDRÁSSY GYULA. *Lyka Károly szobormüve.*

nek és törékeny testének minden megfeszített munkáját követelte tőle.

Szemben állni egy uralkodóval egy más akarat hajlithatatlan szilárdságában: mindenki számára erős próbája a férfiléleknek. És az agg fejedelem, a kivel gróf Andrássy Gyulát a történelem igy szembeállitotta, kevesek szemében jelenhetett meg oly varázsban, mint épen ő előtte. Ez ősz fejedelem egykoron a térdén lovagoltatta őt, szeretettel simogatva gyermekfejét és mikor édesatyja, névben és dicsőségben elődje meghalt, királyi palotája ormán félárbóczra eresztette a lobogót. Meggyászolta úgy, a hogy még semmi más alattvalóját soha.

Becsüljünk meg érdeme szerint minden emberi motivumot: Andrássy Gyula emberileg is igen nagyot, szinte tragikusan nagyot művelt akkor, mikor szemben állva ezzel az uralkodóval, a ki iránt az ő lelke úgy tele van szeretettel, hálával és hódolattal, mint talán senki másé, meg tudott az ő akarata ellenében egy más akarat rendületlen képviselőjének maradni. Hogy ilyet tehessen az ember, ehhez az erkölcsi erőnek, a meggyőződés erejének, a nemzethez való hűség erejének, a jog tisztelete erejének olyan tömegére van szükség, a mely hőssé teszi azt, a kinek megadatott. Gróf Andrássy Gyula olyan fájdalmakat érezhetett az ő nagyszerű próbaállásának históriai pillanataiban, a melyek a lelket a tragikus dicsőség magasságaiba emelik.

Megérdemli, hogy minden magyar ember szeme szerető és meghatott tekintettel nézzen rá. Vállalkozásának sikertelensége neki nem bukása, noha szivesen magára venné az egyéni bukás minden gyászát és keserűségét, ha azon nemzetének diadalt vásárolhat. Nem volt se ilyen szerencsétlen, se ilyen szerencsés. A gondviselés úgy rendelkezett, hogy sorsa egészen a nemzeté legyen, ezzel tökéletesen harmonikus. Egyik se győzhet a másik árán, csak együtt, vele teljes közösségben.

*

A homályban, mely mindnyájunkat föd, gyönyörű, meleg fehérséggel ragyog e nemes és kiváló egyéniség alakja. Nekünk az az érzésünk, hogy a missziója nemcsak hogy véget nem ért, de igazában még a jövendőé. Az édesapja nagy életének nagyobb része azután folyt le, hogy — halálra itélték és in contumaciam, ki is végezték. A fiú nem mutatta magát apjánál gyöngébbnek a megpróbáltatásban, a nemzethez való hűségben és mert a nemzet se lett gyöngébb azóta, hiszszük, hogy meg fogja érni az apa dicsőségét is nemzete kitavaszodott jóllétében.

KERTEK ALJÁN.

I.

Kertek alján, árok partján
Virágzik a bodza,
Egész falu levegőjét
Tele illatozza.

Bodzabokor nyílásakor
A lányok is szebbek, —
A legények akaróbbak,
Merszre délczegebbek.

Bodzavirág édes virág,
Száz méhe száll rája;
Vér Erzsókék háza táját
Be sok legény járja!

Hasztalan, hogy Vér Erzsók a
Szivét — egynek adja,
A szépsége fényessége
Mindet kápráztatja.

Összevillan két legénynek
Daczos szemepárja . . .
Mind a kettő megfogadja:
«Én leszek a párja!»

II.

«Vagy te, vagy én, de pusztul egyikünk!»
— «Tartom!» — felel a másik.
S két somfa-bot a levegőben
Csattogva hadonászik.

Ennek cseng már a kisebbik harang . . .
Amazt a törvény fogja . . .
S egy lány ott egy alvégi házban
A lelkét kizokogja . . .

Koronghi Lippich Elek.

ELVONULTAN . . .

Elvonultan élünk, meghitt-csöndesen,
S boldogabb életről nem is álmodunk.
Virágos kis sziget zord nagy tengeren:
Olyan e világon a mi otthonunk . . .
Sajkámon az árra ha én ki is szállok, —
Más, bármi szép parton gyönyört nem lelek.
Mindünnen csak vissza-epedek hozzátok,
Édes jó feleség, kedves gyermekek.

Boldogságunk rejtett kicsi szigetén
Mesekincs terem és hajt ábránd-virág
Távoli partokra abból viszek én
S érte kenyeret ad nekünk a világ
Szükös kenyér, bármi szép álom az ára . . .
Bús vásár, de vigan járom értetek,
Csak a ti üdvötök ne jusson vásárra,
Édes jó feleség, kedves gyermekek.

Bánthatna titeket gyötrőbb fájdalom,
Ha kis fészkünkön túl szállna vágyatok:
Pompázó gazdagság távol partokon,
Ezer élv csalhatna sóvárognotok . . .
Ily távol part felé ha az árra szállok,
Nem olyasmiről sző álmot lelketek.
Ti csak engem vártok, aggódva úgy vártok,
Édes jó feleség, kedves gyermekek.

Ne féltsetek! Bárhogy forrong a világ,
Vészben a nagy tenger bármint háborog,
Sajkám vad árnak is bizton nekivág,
Nem veszthetnek el a tomboló habok.
Szentséges varázslat véd engem a vészben
S kis fészkünkbe mindig meg-megtérhetek,
Mert én drágáim, ti imádkoztok értem,
Édes jó feleség, kedves gyermekek.

S világharcz örvénye ha elsodrana,
Szent hitem: megúsznám, győznék ott is én!
Hajóst úgy nem biztat tengerek csillaga,
Mint engem szerelmünk, e hőbb tüzü fény.
A hogy ti szerettek, a hogy én szeretlek,
Nem is volna Isten, ha nem védne meg —
Imátokért, a mit értem ti rebegtek,
Édes jó feleség, kedves gyermekek!

Telekes Béla.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN ELSŐ NYOMTATOTT KÖNYVE.

Gróf Széchenyi István «*Néhány szó a lóverseny körül*» című művében megirja, hogy több tisztttársával már 1815 ben gondolkozásuk tárgya volt, miképen lehetne a magyar lótenyésztést előmozdítani. Ez teljesen megfelel a valóságnak s bizonyitékul szolgálhat az a körülmény, hogy a magyar mágnások ezen évben feltünő sok lóversenyt rendeztek Becsben és Magyarországon is. Széchenyinek e tevékenységére nagy hatással volt ezen év végén tett angolországi útja, sőt ez útja egyenesen határozott irányt jelölt addig homályos, bizonytalan tervének, mert ezután ismerte fel azt az alapelvet, a melyen a lótenyésztést ki akarta fejteni és később ki is fejtette. Eladdig ugyanis Magyarországon a lótenyésztés ügyét becsületbeli kötelességnek tekintették, angliai útja óta pedig az angliai lótenyésztés fejlődésének hatása alatt Széchenyi és társai azon meggyőződésüket hirdették, hogy e szorosan gazdasági és kereskedési tárgy nálunk is csak úgy fog fellendülni, ha a gyakorlati szempont lesz az irányadó: ha a nyereség lesz a sarkaló.

Angliai útjában lovakat vásárol, ezeket angol trainerek kezelésére bizza s általában levelei, naplói bizonysága szerint ezen idő óta nagy gondja van a lovakra, sőt 1820-ban angliai tapasztalatai alapján a lótenyésztés ügye irodalmi munkásságra is készti: megirja németül első művét «*Vom Reitpferde*» czimen.

E művében, melyet más helyütt már ismertettem, első sorban katonai szempontból tekinti a lovat és tenyésztését, azonkivül Ausztria közgazdaságával szoros kapcsolatban tárgyalja, a mi akkori alárendelt politikai helyzetünkben és Széchenyi légkörében leli magyarázatát. Kifejtette azonban itt fenti elvét is, hogy a lótenyésztés nálunk csak akkor fog fellendülni, ha a nyereséget állitjuk oda rugóul, azaz ha a tenyésztésből haszon fog háramlani a tenyésztőre, a mely elvét legpontosabban később «Lovakról» czimű művében részletezte.

Széchenyi e kéziratban levő kis művét több mágnástársa ismerhette és kétségtelenül hatott is rájuk, mert csak igy magyarázható meg a lótenyésztés előmozditására még 1821 végén megindított mozgalma egy lótenyésztő-egyesületnek és a lófuttatásoknak meghonosítása ügyében.

Levelezés és személyes megbeszélés útján gondosan előkészíti a talajt s 1822 januárjában egy lótenyésztő-egyesületnek és a lóversenynek engedélyezése ügyében az osztrák császárhoz folyamodványt nyújt be a maga és 34 társa nevében, a kik között ott találjuk az Esterházyakat, Károlyiakat, a Széchenyieket, a Batthyányakat, Andrássy Györgyöt, Hunyady Józsefet, Wesselényi Miklóst.

Folyamodványa gondosan készített tanulmány (körülbelül 1821 áprilisától deczemberéig készitette), a mely az ausztriai birodalom érdekei mellett Magyarországra nevezetes szempontokat is foglal magában s természetesen kellőképen hangsúlyozza a hasznosság elvét is. A mozgalom kecsegtető körülmények között indult meg. A nádor pártfogása alatt Pesten ez ügyben tanácskoztak is. A nádor e tanácskozmány határozatait — melyek Széchenyi tervezetet némileg bővitették — pártolólag terjesztette az udvari kanczelláriával egyetemben a felséghez, mégis Széchenyi a lótenyésztő egyesületnek és versenynek megalapitására minden biztatás és kedvező jel mellett sem kapott engedélyt. valószinűleg a kedvezőtlen politikai viszonyok miatt (a kormány erőszakos politikája érdekében minden társulást veszélyesnek tartott).

Lótenyésztő-egyesület, lóverseny tehát nem keletkezhetett, mindamellett a mozgalom nem aludt el, csak szűkebb körre szorult: a rókavadászatnak szélesebb körben való meghonosítására. Erre nem kellett engedélyt kérni, ezt a vadászók maguk között is elintézhették.

A rókavadászat (falkával) ugyancsak angol hatás alapján került nálunk felszinre. Széchenyinek jószág gazgatójához, Liebenberg Jánoshoz intézett levelei közt találunk nyomot, hogy már angliai útja után berendezkedett rókavadászásra, sőt akart is ilyet 1816 elején. Ugyancsak Liebenberghez irt leveleiből megtudjuk azt is, hogy 1820 végén több társával már gondolkozott rendszeres falkavadászat szervezésén. Mégis e tervük csak akkor vált valóra 1823-ban, a mikor biztos volt, hogy a lótenyésztő egyesületre és a lófuttatásra nem kapják meg az engedélyt.

1825 április 5-én még egyszer személyesen folyamodványt nyujt be a lófuttatás ügyében a felséghez, döntést kérve, de már 9-ikén Tallóson tárgyal a falkavadászathoz szükséges lovak és kutyák eltartása ügyében, sőt Baldock angol falkamestert szerződtetve (augusztus 1-étől) még április végén kiküldi Angliába. lovak és kutyák vásárlására s erre Esterházy Mihály adja a szükséges pénzt.

Hogy tényleg Széchenyi volt a rókavadászat ügyében a főmozgató, azt az ügyre vonatkozó és az Akadémia Széchenyi-Múzeumában levő számadásokon kívül épen gr. Esterházy Mihálynak és herczeg Esterházy Miklósnak levelei bizonyitják. Esterházy Mihály Tallósról 1823 október 14-ikéről keltezett levelében Széchenyit a vadászat helyéről felmerült véleményekről értesiti és arról, hogy négy részvényéből kettőt másokra utal, és kéri, vegye ezt fel számadá-

Csánky Dénes és Ligeti Miklós kapták az állami aranyérmeket

A *Nemzeti Kiállitással* kapcsolatban vált időszerüvé az állami aranyérmek odaitélésének ügye is. Hétfőn délelőtt ült össze a Műcsarnokban a zsüri, amelynek elnöke báró *Wlassics* Gyula kultuszminiszteri államtitkár volt, választott tagjai pedig *Balló* Ede, *Dudits* Andor, *Iványi-Grünwald* Béla, *Gerevich* Tibor, *Majovszky* Pál, *Márffy* Ödön, *Mattyasovszky-Zsolnai* Béla, *Pásztor* János, *Petrovics* Elek, *Réti* István, *Róna* József, *Szablya-Frischauf* Ferenc, *Ugron* Gábor és *Zala* György voltak. Az első gondolat az volt, hogy az állami *nagy aranyérmet* kiadják, de minthogy sem *Rudnay* Gyula, sem *Csánky* Dénes nem kaptak abszolut többséget, a zsüri ugy döntött, hogy oly javaslatot terjeszt a kultuszminiszter elé, amely szerint *két kis aranyérmet adjanak ki*, az egyiket *Csánky* Dénes festőművésznek, a másikat *Ligeti* Miklós szobrásznak. A kultuszminiszter, értesülésünk szerint, kedden hivatalos formában is megerősiti a zsüri döntését.

Csánky Dénes személyében valóban kiváló művész kapta meg az állami kisaranyérmet. Csánky már esztendőkkel ezelőtt, mint egyik legkiválóbb magyar akvarellfestő, szerzett nemcsak belföldön, hanem külföldön is rangot és dicsőséget a magyar képzőművészetnek. Néhány esztendeje azonban fokozatos fejlődéssel az olajfestők között is a legjobbak közé került és tavaszi kollektiv kiállitása már döntő sikert aratott. Ez a kiállitás még azokat is meglepte, akik ismerték Csánky Dénes művészi kvalitásait. A Nemzeti Szalon öt termét megtöltő kiállitásán olyan tájképsorozatot vonultatott fel, amelyhez hasonlót régen látott a magyar közönség. Annakidején méltattuk *Csánky* Dénes művészetének jelentőségét, most csak annyit állapitunk meg, hogy azok közé a nagy festők közé tartozik, akik a nemes konzervativizmust össze tudták kötni a jó értelemben vett modernséggel. Festői kulturája, előadásának keresetlenül is magyar ize, magasrendü festői lirája segitette ahhoz, hogy a magyar táj egyik legnagyobb epikusa, költője legyen. *Csánky* szervezte meg a főváros uj képtárát, amelynek igazgatója; ő rendezte tavasszal a Céhbeliek nagysikerü kiállitását és legutóbb a Nemzeti Kiállitást. Magas kitüntetése, művészetének elismerése, művészi körökben is osztatlan örömet keltett.

Ligeti Miklós is gazdag multra, nagy sikerekre visszatekintő szobrász, egész sereg kitüntetést kapott belföldön és külföldön, szobrai és emlékművei nemcsak a főváros, hanem több vidéki kulturgócpont szépségét is emelik. Az állami kis aranyérem odaitélésével személyében is kiváló és érdemes művészt ért a kitüntetés.

Az idei nyár legnagyobb színházi eseménye

Csak azért is!

Harmath—Márkus operettszenzáció a

Royal Orfeumban

Premier szombat este 1/2 9 órakor

Vezényel: **gróf ZICHY TIVADAR**

Főszereplők:

Somogyi Nusi, Szokolay Olly Tolnay Edith, 3 Latabár

Delly Ferenc — Kőváry Gyula
Boross Géza — Keleti László
Fenyő Emil — Ujvári Lajos
Pártos Gusztáv — Rubinyi Tibor

Heltay, Déri, Szöke Kató, Jalovetzky Bondy, 36 csodaszép görl

Díszletek: **Pán József**
Táncok: **Gonda László**

Vasárnap délután 4 órakor

Csak azért is!

Jegypénztár telefon: 42—1—66.

— **A Gyöngykaláris szereposztása.** A *Gyöngykaláris*, amelynek három magyarnótás életképe kétesztendei pihenés után kedden ismét megjelenik a *Nemzeti Színház* szinpadán, a következő szereposztással kerül szinre: Egy leány, papkisasszony, cigányleány: *Bajor* Gizi, tiszteletesné, cigányprimásné: Cs. *Aczél* Ilona, tiszteletes ur, Boka cigányprimás: *Rózsahegyi* Kálmán, hegyi legény, diák, honvéd: *Ábonyi* Géza, koldus, osztrák őrvezető: *Sugár* Károly, strázsamester, első apa, idősebb magyar ur: *Cselényi* József, szolgáló, első cigányasszony: M. *Iványi* Irén, első anya, második cigányasszony: *Kelemen* Mária, második anya, harmadik cigányasszony: *Pethes* Margit, kocsmáros: *Tapolczay* Gyula, káplár, egy ficsur, fiatalabb magyar ur: *Major* Tamás, második apa, egy magyar ur: *Timár* József, első legény, első urfi: *Rab* Antal, második primás: *Juhász* József, lányok: *Olty* Magda, *Pekáry* E. a. n., *Fónay* M. a. n., *Móry* L. a. n., *Pogány* M. a. n. és *Rónay* Sári, legények: *Ungváry* László, *Vizi* Béla, *Tarján* György, *Somogyi* Kálmán és *Várkonyi* Zoltán.

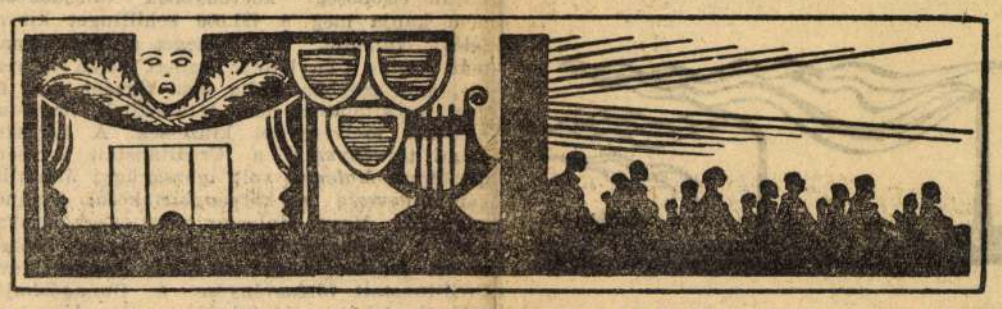

A hüvösre fordult idő miatt később nyitnak a nyári szinházak

A Budai Szinkör becsukott, a Beketow-cirkuszban is elhalasztották a premiert

A hüvösre fordult időjárás erősen késlelteti a nyári szinházak évadját. A májusi kánikula alapján joggal gondoltak arra a nyári szinházak, hogy az idén egy hónappal előbb, már juniusban megkezdik működésüket. Az előkészületek meg is indultak és a legtöbb szinház már készen is állt, hogy akár ezen a héten premiert tartson, de a hirtelen ősziesre fordult idő keresztülhuzta a nyári szinházak számitásait.

Az egy hét óta tartó esőzések csökkentették a *Budai Szinkörben* az *Ördöglovas* előadásai iránti érdeklődést és igy a szinház elhatározta, hogy *hétfőtől kezdve péntekig nem tart előadást*, de szombaton és vasárnap ismét az Ördöglovas kerül szinre.

A *Vigszinház* a *Beketow-cirkuszban* junius 12-én akart premiert tartani, de *ezt a premiert is elhalasztották. A cirkusz csillaga* csak junius végén kerül bemutatásra, annál is inkább, mert *Rökk* Marikát a *Vadvirág* sikerei miatt a *Magyar Szinház* nem engedi ki szerződéséből.

A *Fővárosi Operettszinház* vasárnap este bezárta kapuit. A szinház hivatalosan befejezte szezonját, a szinészek most saját rezsijükben játsszák tovább a *Hölgyeim, elég volt!* cimü darabot.

A *Budapesti Szinházban* hétfőn indultak meg a próbák. Egy revü-operett kerül szinre *Tihanyi* Vilmos rendezésében. Az operett cime egyelőre még bizonytalan.

Ilyenformán a nyári szinházak az idén mégis csak junius végén, illetőleg julius elején nyitják meg kapuikat, mint rendesen minden esztendőben. Egyedül a *Royal Orfeumban* lesz szombaton premier, a *Csak azért is* cimü nagy revü kerül szinre a három *Latabárral*, *Somogyi* Nusival, *Delly* Ferenccel, *Szokolay* Olyval és *Tolnai* Edittel a főszerepekben.

— **A Bánk bán reprize.** A *Nemzeti Szinház* idei műsorának utolsó eseménye jövő hétfőn a *Bánk bán* uj betanulással és *Kiss* Ferenccel a cimszerepben, mig a többi főszerepet *Hettyey* Aranka, *Tasnády* Ilona, *Előry* Kató, *Lehotay*, *Timár*, *Gál*, *Fehér*, *Pataky*, *Kürthy* József, *Uray*, *Bartos*, *Bodnár*, *Ungváry*, *Both*, *Rab* és *Gyenis* játsszák. A tragédia uj előadását *Horváth* Árpád rendezi.

Illetéktelen beavatkozás

Antonio Vidmar, az olasz királyi követség sajtóattaséja nemrégiben birálat alá vont egy magyar irót, aki olasz művészekről és olasz szellemi értékekről izléstelenül és bántóan fejtette ki véleményét. A birálat ugy látszik nem tetszett a megbiráltnak, sem annak a körnek, amelyhez a megbirált iró tartozik. A budapesti klikszellemnek megfelelően a Budapesti Napilapok Szinházi Kritikusainak Szindikátusa és a Zenei Kritikusok Szindikátusa határozatot hozott, amelynek értelmében Antonio Vidmar birálatát *illetéktelen* beavatkozásnak tekinti azért, mert Antonio Vidmar *„egy külföldi nagyhatalom helyi követségének tisztviselője"*, véleményét tehát hivatalos állásából eredő nyomatékkal támaszthatta alá. Nagyon meglep bennünket a szindikátusok ez együttes határozata, mert felfogásunk szerint *még soha sem volt eset arra, hogy egy ujságirói testület két iróember ilyen vitájába beavatkozott volna* és egy irói testület nyomatékával akart volna eldönteni egy kérdést. Erre pedig lett volna esetleg alkalma — nem is olyan régen! De mindettől eltekintve Antonio Vidmar *teljes joggal, sőt kötelességszerüen kelt az olasz művészet védelmére.* Kötelessége volt megvédeni honfitársait egy támadás ellen s hogy véletlenül magyarul is pompásan tud, ezt az előnyt arra használhatta fel, hogy *a nyomtatott betü erejével védje meg az olasz művészeket egy ellenséges élü támadás ellen.* Végül is egy sajtóattasénak nemcsak joga, hanem kötelessége is sikra szállani a maga meggyőződéséért és honfitársai művészi értékének integritásáért. Ezt tőle rossznéven venni nem lehet s ha magyar értékeket kell megvédeni külföldön és a magyar sajtóattasék sikra szállanak, azt csak helyeselni tudjuk. De nem helyeselhetjük ezt az uj módszert, amely két iróember vitájába sajtótestületek sulyát és nyomatékát belevonja. Igy vitát eldönteni nem lehet, nem szabad s ezt az uj divatot meghonositani kissé különös dolog volna, mert elég lenne a jövőben valamelyik álláspont mellé felvonultatni egyes testületeket, hogy azon keresztül az ellenfelet elhallgattassuk, vagy megfélemlitsük. Egy vitában a tárgyi igazságnak és az érvelésnek kell győzedelmeskednie, ahhoz nem lehet hozzácsapni semmiféle határozatokat. Itt tehát csak egy dolog „illetéktelen". Éppen *ez a szerencsétlen határozat.*

— **Vizsgaelőadást tartottak nagy sikerrel** *Papkovách* Elvira növendékei az Ujságirók Otthonában. Minden növendék játékán meglátszott a kitünő vezetés. Különösen kiváltak *Jäger* Elza, *Székely* Kató, *Klein* Éva és *Rosenfeld* Viktor, *Nagy* István játékán kivül tehetséges saját szerzeményével is kitünt.

— **A főváros Lotz-diját Leszkovszky György kapta.** A főváros két évvel ezelőtt *Lotz* Károly nevéről aranyérmet alapitott azzal a rendeltetéssel, hogy minden évben egy-egy kiváló magyar művészt tüntetnek ki vele, aki munkájával erre különös érdemet szerzett. A székesfőváros idi Lotz Károly aranyérmét *Leszkovszky* György festőművész kapta a nemzeti reprezentációs tárlaton szereplő művéért.

— **Veres gyermekfényképész, Dorottya-u. 1.**

— **Lehár Ferenc ismét divatban van.** *Lehár* Ferenc, a világhirü zeneszerző, most, hogy a *Giuditta* Bécsben és Budapesten nagy siker mellett állandó müsordarabja az Operaháznak, ismét divatba jött. Aki Lehár csodaszép melódiáit szereti, annak remek szórakozást jelent az illusztris szerző *Cigányszerelem* cimü operettjének zenéjéből készült *Sasok éneke* cimü *Metro-film*, amely Lawrence *Tibbettnek*, a *Metropolitain Operaház* világhirü baritonistájának főszereplésével a legközelebbi napokban reprizre kerül egyik budapesti premierszinházunkban.

— **A Nemzeti Szalon közgyülése.** A Nemzeti Szalon Művészeti Egyesület V., Erzsébet-téren lévő helyiségében junius 11-én, hétfőn délután 7 órakor tartja rendkivüli közgyülését, amelynek napirendjén az elnöki megnyitó, az alapszabályok módositása és az esetleges inditványok szerepelnek. Ha a közgyülés határozatképtelen, akkor azt junius 19-én, kedden délután 6 órakor tartják ujra.

— **Király Gizi** két parasztdalával a Magyar Dalpártoló Bizottság pályázatán diszoklevelet nyert, amelyet vasárnap a Zeneakadémián szép ünnepség keretében nyujtottak át.

— **Kelemen Mária bucsufellépése a Nemzeti Szinházban.** *Kelemen* Máriának, aki a *Nemzeti Szinháznak* huszonöt éve tagja, junius 7-én, csütörtökön este lesz a jubileumi és bucsufellépése a *„Gyöngykaláris"* előadásának keretében.

— **Tauber Richárd pénteken fellép a Városi Szinházban.** Tauber-lázban van Budapest, amióta megjelentek a *Három a kislány* előadásáról szóló hiradások. Az az óriási érdeklődés, amely *Tauber* Richárd és bécsi operettársulatának vendégjátéka iránt megnyilvánul, fokmérője annak a szinte példátlan népszerüségnek, amely a világhirü kamaraénekest, a mozi és rádió ünnepelt kedvencét nálunk is övezi. Tauber Richárd csütörtökön este repülőgépen érkezik Párisból Budapestre. Társulatának tagjai azonban már csütörtökön délelőtt megérkeznek. *Tauber* Richárd a legnagyobb gondot forditja partnerei összeállitásánál és ez magyarázza nemcsak szenzációs egyéni sikerét, hanem azt az elismerést, amely társulata számára is kijutott Londonban, Párisban és legutóbb Bécsben is. A Tauber-előadások iránt oly nagy az érdeklődés Budapesten, amilyen csak igazán kivételes nagy művészi eseményeknél tapasztalható.

— **Liszt Krisztus oratóriumát mutatja be Barcelonában Doráti karmester.** A katalán fővárosba érkezett a napokban *Doráti* Antal, az ismert kitünő magyar karnagy, a párisi *Theatre des Champs Elysées* karnagya, aki a *barcelonai egyetem* meghivására a magyar népzenéről tartott nagyszabásu előadást a rektorátus disztermében. Az előadás után, amelyen nagyszámban vettek részt a katalán kormány tagjai, Ventura *Gasso* kultuszminiszter *szabadtéri játékok* rendezéséről tárgyalt *Doráti* karnaggyal. A megbeszélés során szóba került *Liszt* Ferenc *Krisztus oratóriumának* szabadtéri előadása, amelyet a fiatal magyar karmester tanitana be katalán énekesek közreműködésével.

— **Magyar melódiák.** Rendkivül gazdag müsorral a *Magyar Dalpártoló Bizottság* pályázatán kitüntetett szerzők műveit mutatták be *Magyar melódiák* cimmel vasárnap este a Zeneművészeti Főiskolán. *Szentiványi* Kálmán bevezető beszéde után *Vargha* Imre énekelt hangulatos magyar nótákat, majd *Bardócz* Dénes dalénekes és *Konda* Sándor műdalokat és népszerü nótákat adtak elő meleg sikerrel. Sok tapsot kapott *Bella* Tivadar gordonkaszáma és *Losonczy Szabó* A. tánecszáma. *Kinces* Pötyi tréfás jelenete után *Mirkovszky* Mária mozdulatművészeti csoportja szerepelt megérdemelt művészi sikerrel, majd a műsor második részében *Klamár* Sándor, D. *Trozonyi* Kató, *Kalmár* Tibor, M. *Kovács* Mária, *Utry* Anna és *Harangozó* János egymással versengve adták elő a szebbnél-szebb magyar népdalokat és műdalszerzeményeket. Értékes művészi teljesitményt nyujtott *Schomann* Józsa, az ismert énekművésznő, aki *Volkmann* és *Liszt* Ferenc alkotásokat énekelt klasszikus stiluskészséggel, *J. Viraágh* Ilus táncművésznő szellemes koreografiai képekben, izléses pantomimjelenetekben *versinterpretációkat* mutatott be minden elismerést megérdemlő alakitással. A kitünően sikerült hangversenyen, amelyen *Bánky* Zsuzsi és *Bálint* Árpád előadóművészek magánszámait is sok tapssal fogadta a közönség, kihirdették a *Magyar Dalpártoló Bizottság pályázati eredményét* s kiosztották a dijakat és diszokleveleket a nyertesek között. *(d.)*

— **Rozgonyinál 3 fénykép 8 P. Kálvin-tér 5.**

— **Strawinsky — francia állampolgár.** Igor *Strawinsky*, a neves orosz zeneszerző, a *Tüzmadár*, a *Petruska* és több más zenemü szerzője francia állampolgárságot vett föl. A *Figaro* ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy Strawinszky müveinek javarészét *Franciaországban* szerzette, ugy hogy már eddig is franciának volt tekinthető.

— **Szerémy Zoltán bucsuja.** *Szerémy* Zoltán, aki a Vigszinháznak alapitásától kezdve több, mint három évtizeden át volt egyik legnépszerübb tagja és aki sohasem játszott ezalatt az idő alatt más szinházban, most, junius 12-én, kedden este fél 9 órakor a Vigszinházban diszelőadás keretében bucsuzik a szinpadtól és a közönségtől. Ezen az estén *Szerémy* Zoltán ötvenötéves szinészi jubileumát is ünnepli, ami alkalmat ad a főváros legkiválóbb művészeti reprezentánsainak arra, hogy gazdag műsorral tegyék emlékezetessé a jubiláns utolsó fellépését. *Herczeg* Ferenc „Karolina" cimü vigjátékában. Az évad utolsó kimagasló szinházi eseményét jelentő estre a *Vigszinház* pénztáránál árusitják a jegyeket.

— **A legjobb francia kalandorregényt ezer frankkal dijazták.** *Párisból* jelentik: A kalandorregények ezerfrankos irodalmi diját a zsüri, amelynek elnöke Pierre *Benoit*, a neves regényiró volt, Jean *Bemmarinak* itélte, „A kinai méreg" cimü regényéért.

— **Képkiállitás Ujpesten.** A Társadalmi Egyesületek Szövetségének ujpesti csoportja *Baross* Gábor és *Szörtsey* József védnöksége mellett nemzeti képzőművészeti tárlatot rendezett, amelyen az ujpesti és rákospalotai festő-, valamint szobrászművészek állitották ki alkotásaikat. A tárlatot vasárnap nyitották meg ünnepélyes keretek között.

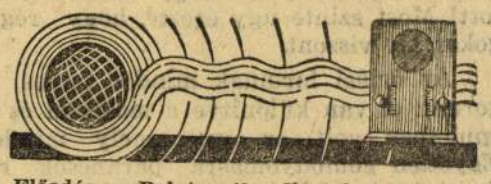

Előadás a Balatonról. *Ilovszky* János, a Baross Szövetség elnöke junius 7-én, csütörtökön este (8.00) 20 órakor *„Nyár a Balaton mentén"* cimmel érdekes előadást tart szépséges tavunknak nemzetgazdasági szempontból való fontos szerepéről.

Kedd

junius 5.

6.45: Torna. Utána: Hanglemezek. — 9.45: Hirek. — 10: 1. A világ legritkább bélyegei. 2. Mi ujság a divat terén. (Fellovasás.) Közben Hanglemezek. — 11.10: Nemzetközi vizjelzőszolgálat. — 12: Déli harangszó az egyetemi templomból. — 12.05: Kóródi Gyula és cigányzenekara. Közben kb. 12.30: Hirek. — 13.20: Pontos időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés. — 13.30: Ákom Lajos vokálkvintettje. — 14.40: Hirek, élelmiszerárak, piaci árak, árfolyamhirek. — 16: B. Frey Melanie mesél. Felolvassa Börzsönyi Béla. — 16.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hirek. — 17: Barabás Lidia hegedül, zongorán kiséri Kósa György. — 17.30: „Bartha Miklós és a „lajdinárt"-ügy. (A Kolozsvári kinces ládából".) Heltai Nándor előadása. — 18: Közvetités a Margitszegetről. Berend Endre és szalonzenekarának müsora. — 18.40: Francia nyelvoktatás (Dr. Garzó Miklós.) — 19.10: Hanglemezek. — 19.40: Beszélgetés Bolváry Gézával, az ismert filmrendezővel, az általa rendezett hangosfilmek részleteinek bemutatásával. A beszélgetést folytatja dr. Horváth Lóránd. — 20.10: „A szerencsvári testamentum". Gulácsy Irén elbeszélése. — 20.45: Hangversenyközvetités Debrecenből, a „Debreceni Hét" alkalmából. Utána kb. 22.10: Hirek, időjárásjelentés. — 22.30: Közvetités a debreceni „Angol királynő" szálloda étteréből Rácz Jancsi és cigányzenekara muzsikál.

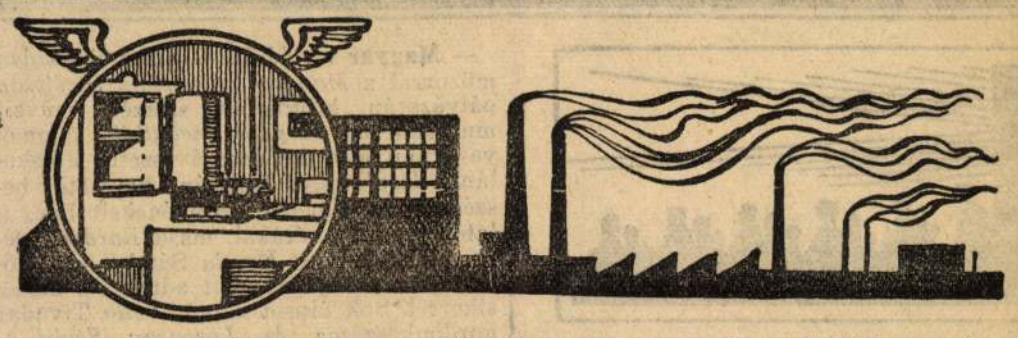

A bankzárlat óta a fővárosban a betétállomány 18 százalékkal, a vidéken közel 43 százalékkal csökkent

A *Pénzintézeti Központ* most állitotta össze az ország betétállományának alakulását az idei esztendő első negyedének végén. A bankzárlat előtti helyzettel való összehasonlitás azt mutatja, hogy *a betétek összege a fővárosban sokkal kisebb arányban csökkent, mint a vidéken.* Közvetlenül a bankzárlat előtt, 1931 junius 30-án, a Pénzintézeti Központ tagintézetei *1,902 millió pengő betétet* kezeltek, amihez még *a Postatakarékpénztár 176.83 millió pengős betétállománya* járult. Ezzel szemben az idén március 31-én a Pénzintézeti Központ tagintézeteinek betétállománya *1,417.2 millió pengőt*, a Postatakrékpénztáré pedig *196.53 millió pengőt tett.* Igy tehát *a betételvonás* összege a pénzintézeteknél a tőkésitések figyelmen kivül hagyása mellett *484.8 millió pengő*, ami *25.5 százalékos csökkenésnek* felel meg, de ugyanakkor a Postatakarékpénztár *20 millió pengős*, vagyis *10 százalékos betétnövekedést* mutat ki.

A bankzárlat megszüntetése után a vidéken a pénzhiány sokkal jobban volt érezhető, mint a fővárosban és ezt a nehéz helyzetet még fokozta a mezőgazdaságnak egyre növekedő válsága. Ezért a vidéki intézeteknél a betételvonás sokkal nagyobb mértékü volt, mint a fővárosiaknál. A budapesti intézetek takarékbetétállománya *690.9 millió* pengőről *509.6 millióra*, a folyószámlabetétek összege pedig *765.3 millió* pengőről *657.8 millióra* csökkent, vagyis a takarékbetétek összege *181.3 millió* pengővel (26.3 százalékkal), a folyószámlabetéteké pedig *107.5 millióval* (13.9 százalékkal) lett kisebb. A vidéki intézeteknél a takarékbetétek *380.9 millió* pengőről *208 millióra*, a folyószámlabetétek *64.8 millió* pengőről *23 millióra* apadtak, tehát a csökkenés a takarékbetéteknél *172.9 millió* (45.5 százalék), a folyószámlabetéteknél pedig *41.8 millió* (35.4 százalék.)

Ezek szerint a bankzárlattól az idén március 31-éig a fővárosi intézetektől *288.8 millió* pengőt (19.9 százalék), a vidékiektől pedig *196 milliót* (43.5 százalék) vontak el. A budapesti intézetek vidéki fiókjainak betétcsökkenését, amely *52.8 millió* pengő, azonban a vidéken kell figyelembe venni, s igy tulajdonképpen a vidéken a betétapadás *248.8 millió* pengő (42.7 százalék), a fővárosban pedig *236 millió* (18 százalék).

A bankjegyforgalom 47.42 millió pengővel emelkedett. A Magyar Nemzeti Bank jegyforgalma a május 31-i kimutatás szerint a május 23-iki forgalommal szemben *47.42 millió* pengővel *342.45 millió* pengőre növekedett. E növekedést az ultimóval kapcsolatos váltóbenyujtások és a giroszámlákról történt kifizetések idézték elő. A váltóbenyujtások összege a váltóbeváltások összegét *17.94 millió* pengővel haladta meg. Az állami giroszámlákról *29.2 millió* pengő, egyéb számlákról pedig *3 millió* pengő folyósitás történt, ugy hogy a girokövetelések állománya összesen *32.2 millió* pengővel apadt. Az érckészlet váltópénzérmék forgalombahozatala révén *1.8 millió* pengővel csökkent. Az „Egyéb követelések" *0.37 millió* pengővel apadtak, ellenben az „Egyéb tartozások" *0.63 millió* pengővel gyarapodtak.

Változatlanul szilárd az arany. A szinarany árfolyama május hónapban állandóan szilárd volt. A hónap elején *5390—5430 pengős* pénz-, illetve árukurzust jegyzett a Budapesti Nemesfém és Drágakőcsarnok és körülbelül a hónap közepéig ezen az árszinten mozgott az arany meglehetősen élénk kereslet mellett. A hónap közepén tul aztán külföldi hirekre megszilárdult az arany árfolyama és az a megszilárdulási folyamat változatlanul tart annak ellenére, hogy a kereslet nem emelkedett. Az arany árfolyamának emelkedését a belföldön — ma már *5620 pengővel* jegyzik — kizárólag *a külföldi áremelkedések* idézik elő. Az *ezüst*, az arannyal ellentétben, egész május folyamán *változatlan* volt. Nem változtattak ezen azok az amerikai hirek sem, hogy az ezüstdollárt bevezetik, pedig tartani lehetett attól, hogy az ilyen hirekre a világpiacon erős árfolyamváltozásoknak lesz az ezüst kitése.

A Dunagőzhajózási Társaság nem váltja be elsőbbségi kötvényeinek kamatszelvényét. *Bécsből* jelentik: Osztrák gazdasági körökben nagy meglepetést keltett a *Creditanstalt* ügyészének a bécsi kereskedelmi törvényszékhez intézett beadványa, amelyben annak az aggodalmának ad kifejezést, hogy a Creditanstalt, amely a *Dunagőzhajózási Társaság* 150.000 darab elsőbbségi kötvényének tulajdonosa, nem kapja meg a 491.000 schillinget kitevő félévi kamatot. Az összeget a társaságnak már junius 1-én letétbe kellett volna helyeznie, ami azonban eddig nem történt meg és még egyáltalában nem intézkedtek, hogy az esedékes szelvényeket kifizessék. A kereskedelmi törvényszék a Creditanstalt kérésére dr. *Meyer-Malenau* volt igazságügyi államtitkárt kinevezte a kötvénybirtokosok gondnokává. Dr. Mayer-Malenau most tárgyalásokat kezd a Dunagőzhajózási Társasággal. Ebben az az érdekes, hogy az állam kezében levő Creditanstalt főrészvényese a Dunagőzhajózásinak, tehát saját tulajdona ellen jár el.

Az angol betétállomány 44 milliárd pengő. *Londonból* jelentik: Lord *Lothian*, az Angol Nemzeti Takarékossági Mozgalom évi közgyülésén tartott beszédében kijelentette, hogy az angol kistőkések jelenlegi takarékbetétállománya meghaladja a *2500 millió fontot*, ami magyar valutára átszámitva, a mai árfolyam mellett is *44 milliárd pengőnek* felel meg.

Lemondott a Niederösterreichische Escompte Gesellschaft vezérigazgatója. *Bécsből* jelentik: Osztrák bankkörökben feltünést kelt, hogy dr. *Mosing* Ernő, a *Niederösterreichische Escomptegesellschaft* vezérigazgatója a bank keddi közgyülésén *bejelenti állásáról való lemondását.* A vezérigazgató annakidején a Bodencreditanstalt vezérigazgatója volt és egy évvel ezelőtt a kormány őt állitotta a Niederösterreichische Escomptegesellschaft élére.

A Morgan-bank a jövőben nem foglalkozik értéküzletekkel. *Newyorkból* jelentik: Az I. P. Morgan et Co. banküzlet junius 16-ától kezdve *főleg letét- és hitelügyletekkel* foglalkozik. Ezen a napon lép életbe ugyanis az a törvény, amely a banküzletek értéküzleti tevékenységét elválasztja a bankok egyéb üzletágaitól. *A Morgan-cég értéküzleti tevékenységének lebonyolitására külön bankcég alakul Philadelphiában Drexel et Co. cég alatt.* A többi nagy magánbank valószinüleg inkább az értéküzlet ágait tartja meg és abbahagyja letét- és hitelüzleti tevékenységét.

A Déli Vasut ismét leszállitja alaptőkéjét. *Bécsből* jelentik: A *Duna—Száva—Adria Vasuttársaság* (volt Déli Vasut) igazgatótanácsa elhatározta, hogy a junius 25-én Bécsben tartandó közgyülésen inditványt tesz, amelynek értelmében a társaság *érvénytelenitse a tőketörlesztési alap terhére már megvásárolt 19.234 saját részvényt*, szállitsa le a társaság alaptőkéjét e részvények névértékével *22,775.460 aranyfrankra* és mondja ki, hogy az alapszabályokat ilyen értelemben változtatja meg.

VIZÁLLÁS

A földmivelésügyi minisztérium vizrajzi osztálya jelenti:

A Duna Komáromig árad, lejjebb apad, alacsony vizállásu.

Mai dunai vizállások: Passau 212, Struden 122, Stein minusz 79, Bécs minusz 104, Pozsony 30, Komárom 150, Budapest 77, Paks minusz 38, Baja 50, Mohács 92.

A Dráva Barcsnál 61.

A Tisza Tiszabecsnél és Szegednél árad, másutt apad, igen alacsony vizállásu.

Mai tiszai vizállások: Tiszabecs minusz 40, Vásárosnamény minusz 144, Tokaj minusz 66, Tiszafüred minusz 56, Szolnok minusz 122, Csongrád minusz 204, Szeged minusz 121.

A Szamos Csengernél minusz 28.

A Körös Békésnél minusz 84, Gyománál minusz 80.

A Balaton Siófoknál 80.

A Velencei-tó Agárdnál 27.

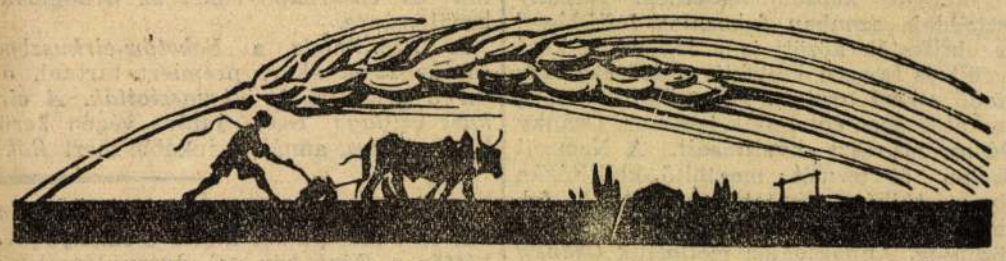

Az állattenyésztés megsegitését sürgették a gazdák a kaposvári vándorgyülésen

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület Kaposvárott tartotta idei állattenyésztési vándorgyülését és azzal kapcsolatban Somogy vármegyében három napos tanulmányi kirándulást rendezett. A vándorgyülés iránt ebben az évben is nagy érdeklődés nyilvánult meg, az ország különböző részeiből több mint 100 tagból álló gazdatársaság utazott Kaposvárra, de nagy érdeklődést tanusitott az állattenyésztésnek e fontos eseménye iránt Somogy vármegye gazdatársadalmának minden rétege is. A vándorgyülésen, amelyet dr. *Mesterházy* Ernő szakosztályi elnök vezetett, megjelent többek között gróf *Somssich* László, az OMGE elnöke, gróf *Hoyos* Miksa, az Országos Mezőgazdasági Kamara elnöke, a földmivelésügyi miniszter képviseletében enesei *Dorner* Béla gazdasági főigazgató, gróf *Szapáry* Lajos főispán, báró *Biedermann* Imre országgyülési képviselő, *Somssich* Miklós, a Somogy vármegyei Gazdasági Egyesület elnöke, *Mutschenbacher* Emil, az OMGE ügyvezető-igazgatója és még sokan az ország neves gazdái és a vármegye vezető tényezői közül.

A vándorgyülésen a földmivelésügyi miniszter nevében enesei *Dorner* Béla gazdasági főigazgató üdvözölte az egybegyült gazdákat. Gróf *Somssich* László, az OMGE elnöke nagyhatásu beszédében megnyugtatta a gazdákat, hogy az OMGE az Országos Mezőgazdasági Kamarával együtt *mindent megtesz a gazdasági helyzet javitása érdekében és a földmivelés-*

GEORGE OWEN BAXTER

A TIGRIS

FORDITOTTA: LENDVAI ISTVÁN

21

Ujabb bizonyitékai Guido Forszenyo alkotó tehetségének. Hányszor hallott Blas azokról a munkálatokról, amelyeket atyja tervezett és végrehajtott! Most szinte ugy érezte, hogy rég ismert dolgokat lát viszont.

Az óriási farmnak minden egyes osztálya szigoruan el van különitve a másiktól és itt, ebben az épületben, volt az agy, amely mindent vezetett. Egyetlen gombnyomásra parancsok röpültek minden irányba, jelentések érkeztek minden irányból...

Most ahhoz az ajtóhoz értek, amelynek az volt a felirata: „Igazgatóság". Beléptek a tágas fogadószobába.

— Ezt az embert odalenn az uton, a gátfalak közelében találtuk, amint Cristophert fojtogatta és ugy gondoltuk, jobb lesz először idehoznunk, hogy megmutassuk az urnak, mielőtt...

Ennyi elég volt ahhoz, hogy feltáruljon a második, belső ajtó. Blast kisebb szobába vezették, amely nem volt olyan jól bebutorozva, mint azé az ügyvédé San Pablóban, akinek tanácsát fiatal barátunk már eddig is elég gyakran volt kénytelen kikérni. A nagy iróasztalnál szélesvállu, soványarcu férfi ült. Hidegen néző szemei fölött két feltünően vastag szemöldök. Felső ajkán rövidre nyirott bajusz, halántékai ezüstös-szürkék... Blas nyomban ráismert. Eleget beszélt neki atyja Guy Enrightről, elég gyakran leirta előtte.

Most tehát itt áll, az előtt a férfi előtt, aki a szegény Guido szerelmét vette feleségül és aki miatt Guidót, a nyomorék kezüt, elkergették a farmról. Blas nyomban ráismert, de atyjának elbeszélése egy ponton hiányos volt: ennek az embernek a hüvös, nyugodt öntudatát, fegyelmezett erejét Guido soha sem emlegette neki. „Ravasz fickó!" — kiáltotta egyszer Blas. — „El akarta rabolni az állásodat, a befolyásodat, magának kivánta Maruját, pedig tudta, hogy az a tiéd... és aztán izgatta Don Teofilo pénze". Akkor Enrique Lavera tagadóan rázta a fejét és azt felelte: „Nem, ez nem áll. Igaz ember volt, nagyon is igaz ember. A szive sohasem vert gyorsabban."

Blas most meg tudta érteni ezeket a szavakat. Valami acélszürke nyugalom, amilyen a szürkülő reggel hüvösségével jár, valami fagyosság áradt ebből a mozdulatlan férfiuból.

— Ez az az ember? — kérdezte Guy Enright.

Blas behunyta a szemét és nehezen lélekzett. Erről a hangról sohasem beszélt édesapja. Nyugodt, egyhangu, de acélos hang volt.

— Igen.

— Tegye meg a jelentését, Farman. A többiek menjenek dolgukra. Köszönöm! Nem fogom elfelejteni...

Az bizonyos volt, hogy nem fogja elfelejteni a neki tett szolgálatot. Nyugodt, jéghideg tekintete egyik arcról a másikra siklott, amint kimentek a szobából. Aztán Blas felé fordult. Szemei a fiatalember arcára tapadtak. Nem ellenségesen, nem. Ami abban a tekintetben tükröződött, az rosszabb volt ennél: hustalan, vértelen, embertelen kutatása az igazságnak!

18.

— Nos, Farman?

— Amit mi láttunk — kezdte a csapat vezetője — amit mi láttunk, az annyi volt... Cristopher hanyatt feküdt a földön, nagy porfelhőben és ez az ember rajta. Mint a menyét, ha bele kap a tyukba. Ugy megvadult, hogy nem is hallotta a közeledésünket. Fojtogatta Cristophert, majd kinyomta belőle a lelket. Cristophernek tátva volt a szája és az arca már csaknem megfeketedett. A fiatalur még akkor sem volt egészen eszméletén, mikor mi ezzel a fickóval utnak indultunk. Ugy gondoltam, jobb lesz, ha az ur előbb megnézi a fickót, mielőtt még...

Farman kifejező mozdulattal nyult a nyakához.

— Köszönöm — mondta Enright, változatlan arckifejezéssel. — Egyéb mondanivalója nincs?

— Nincs.

— Nem látta, hogyan kezdődött a dolog?

— Mr. Enright — felelte Farman — ha láttam volna, hogyan támadta meg ez a mexikói Cristophert, akkor aligha hoztuk volna ide, azaz, hogy csak a holttestével tértünk volna haza. Még mindig biztos kézzel lövök!...

— Jobb szeretem, hogy nem került erre sor — vetette közbe Enright. — Látta, hogy hátulról támadta meg Cristophert?

— Nem.

— Akkor miből gyanitja?

— Tessék megnézni ezt az embert, uram — magyarázta Farman. — Legalább husz fonttal könnyebb Cristophernél. Már pedig ilyen legény nem vághatja földhöz Cristophert csak ugy játszva.

— Aligha. Ha csak nem tapasztalt ökölvivó vagy birkózó.

— Azért mondom. Csak meg kell nézni ezt a fickót és az ember mindent tud.

Blas nyugodtan végigmérte tekintetével az előmunkást. Enright tovább kérdezgetett.

— Elvette tőle a pisztolyát?

— Nem. A pisztolya ott feküdt a füben.

— Ennyi elég egyelőre, Farman. Várjon az előszobában.

Mikor Farman becsukta maga mögött az ajtót, Mr. Enright odafordult Blashoz:

— Hogy hivják?

Semmi válasz.

— Jobb lenne pedig, ha beszélne — folytatta Enright. — Ismerem nagyon jól a seriffet és a birót is, aki ezt az ügyet tárgyalni fogja. Az én ajánlásomat minden esetre meghallgatnák. Nem mondaná meg tehát a nevét?

— John Smith.

Enright élesen ránézett.

— Nagyon jól beszél angolul. Hogy hivják? Csakugyan John Smith?

— Egyelőre... igen!

— Jó! John Smith, nem mondaná el nekem, hogy is volt a dolog azzal a pisztollyal?

— Elhajitottam, mikor Cristopherrel találkoztam... ha az a neve...

— Nem ismerte?

— Nem.

— De hátulról támadt rá... Talán tréfából?

— Nem. Sohasem támadom meg azt, aki háttal van felém!

— De hallotta, hogy miért gyanusitjuk ezzel?

— Látja ön a daganatot itt az államon. Itt talált el Cristopher jobbkeze.

— Hol járt ön iskolába, Smith?

(Folytatása következik.)

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Ligeti Miklós

NAPLÓ

1971 MÁJ 19

lője Ivo Andric, a Nobel-díjjal kitüntetett horvát író.

*

Száz évvel ezelőtt, 1871. május 19-en született Pesten (s ugyancsak itt halt meg 1944 decemberében) Ligeti Miklós, a neves szobrász.

Budapesten Stróbl Alajosnál, majd Bécsben osztrák mestereknél tanult. Elsősorban

1021

készített; fő műve az 1903-ban készült Anonymus-szobor. Ismertebb fővárosi szobrai még a Béke-kút, a Déryné és az 1937-ben felállított lovastüzéremlékmű. (Az utóbbi két szobra a második világháborúban megsemmisült.) Épületplasztikái közül nevezetesek a Parlament szobrászati díszei. Hosszú ideig a Magyar Iparművészeti Társulat elnökeként tevékenykedett. Népszerűek voltak kerámiái is.

Ligeti Miklóst mindmáig az impresszionista szobrászat egyik legjobb magyar képviselőjeként tartja számon a művészettörténet.

Ligeti Miklós

1969 AUG 15

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP
Kaposvár

Ligeti Miklós szobrai Somogyban

A művészettörténetben jártas emberek közül sokan ismerik Ligeti Miklós nevét. Ő a városligeti Anonymus-szobor alkotója. A jeles művész sokáig a Magyar Iparművészeti Társulat elnöke is volt. Első kiemelkedő alkotása a *Rákászfiú*, de jeles művei közül való a szintén eléggé ismert *Déryné* herendi porcelánfeldolgozásban is. Szép szobrai még a *Lovastüzér emlékmű* és a *Béke-kút* című alkotások. Számos síremlékén kívül Ligeti Miklós készítette a Parlament dekoratív épületplasztikáit is.

Azt már kevesen tudják, hogy a Somogy megyei Csokonyavisontán Kossuth és Széchenyi szobrát is Ligeti Miklós készítette.

1906. október 14-én különvonat érkezett Csokonyavisontára. Vendégek jöttek Budapestről, a megyéből és szerte az országból. Magánosok ünnepi feketében és zajos csoportok népviseletben. Fakó és szakadozott atillában idős honvédek: nagy idők késői tanúi. Volt diadalív, bandérium, szónoklat, csinnadratta. És természetesen szoborleleplezés is. Az ünnepségen megjelent többek között Kossuth Lajos fia, Kossuth Ferenc is.

Amikor a csokonyai szobrot felavatták, akkor Kaposváron — bár a gyűjtés már évekkel annak előtte megindult hozzá — még nem volt Kossuth Lajosnak szobra. A község nevét és a szoboravató bensőséges őszinteségét őrzi az emlékezés és Ligeti Miklós két szobra.

D. B.

GYA

ommal tuc
yánk, özv.
envedés ut
Temetése
lesz a K
ekei.

a-konyha-
, nagy ker-
di ház azon-
ltözhetően el-
rany, Csoko-
14. alatt. Ér-
lehet: Kom-
u. 77. vagy
, Füredi u.
alatt. (77388)

tt autómotor,
szivattyú
élkül, gumi-
húzókocsi
elfogadható
ladó. Kapos-
öshadsereg u.
(773)

ár, Cseri u.
nú egyszoba-
fortos házrész
beköltözhető-
eladó. Érdek-
Kocsis, Rippl-
1. 2. (77379)

váron a Béke
sz. ház beköl-
n eladó.
(77351)

tszemélyes re-
eladó. Kapos-
oiannisz u. 39.,
13. (77352)

ekű kerti
vennék. Kis-
Szabadság tér
(77354)

vagy hosszabb időre bérelnék. Töll, Kaposvár, Béke u. 25. Tel: 11-384/6. (77356)

Eladó (Hegyszélen) egyedül álló, új ház üresen, 580 n-ölön. Érdeklődni: Kaposvár, Gorkij u. 20/c alatt. (77343)

Kisbárapáti, Ady Endre u. 20. sz. ház, gazdasági épületekkel, nagy gyümölcsössel eladó. (77363)

Kaposváron, az Achim András utca 32. számú, két külön álló ház eladó. Vétel esetén szoba, konyha beköltözhető. Érdeklődni: Gorkij u. 86. A vegyesboltban. (77317)

Balatonszabadi faluban 200 n-öl telek építésre kitűnő helyen eladó. Érdeklődni: Balatonszabadi Vak Bottyán u. 22. (33885

AUTÓ — MOTOR

Volkswagen 1200-a eladó. Érdeklődni Siófok, hídfői trafik

Wartburg 1000-es személygépkocsi jó állapotban eladó. Körzeti orvos, Nágocs.

zésre
k üdü
t »I
e, 7
hirde

al r
ezke
, F
Hun

kkép
vezke
áll
T
ben. Lak
Leveleket
boglári r

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534
Lap: KisUjság
Megjelent: 1949 SZFP - 9

Legenda egy Thökölv-uti ház körül

A ház a Thököly-út 61. számú ház s a legenda, amelyről itt szó lesz, annak egyik elsőemeleti oldalablakához fűződik. Vakablak ez, előtte egy kis erkéllyel, amelynek párkányán egy kőből vésett női alak látható, amint mozdulatlan és néma figyelemmel szemléli az utca forgalmát. Aki ezt a szobrot meglátja, annak a kérdések özönét kell elviselnie. Ki volt az a nő, akinek emlékét az a szobor hirdeti, hová mered a mindörökre megkövült, sóvár tekintet és kinek, miféle kegyeletes szándéka inspirálta az alkotó művészt a különös emlékmű megteremtésére? A válasz szinte a levegőben lóg, hallható itt, hallható ott is, mert a szobor körül valóságos legendakör szövődött, amely a környék lakóinak dúsan termő fantáziája szerint, hol színesebb, hol kevébé színes módon tálalja fel a Thököly-úti ház regényes történetét.

Valamikor, az első világháború idején, egy fiatal házaspár lakott a vakablak mögötti lakásban. A férj katona volt és valahol Doberdónál vagy Volhyniában kockáztatta az életét általa soha meg nem ismert hadicélokért. A feleség — mintaképe a holtig hű, rajongással szerető asszonynak — éjjel-nappal várta haza az urát és minden szabad idejében kinn ült az erkélyen, ahol könyökölve leste: mikor tűnik fel végre a járókelők között, amint a keleti pályaudvar felől a házhos közeledik. A legenda, amely a szobrot, az odaadó, hitvesi szerelem példázatának tudja be, többféle verzióban él a környékbeli nép szájón. Van, aki úgy tudja, hogy egy napon halálhíre kelt a harctéren levő férjnek és akkor az asszony ragaszkodó szíve megszakadt a férje után való bánkódástól. Mások viszont azt állítják, hogy a viszontlátás felett érzett, elviselhetetlen öröm ölte meg a szegény asszonyt. Abban azonban mindenki egyetért, hogy az emlékművet a gyászoló férj állíttatta fel, hogy holta után is elevenként lássa kőben megörökített feleségét, amint az erkély párkányára könyökölve, végtelen áhitatt őt lesi, őt várja...

A legenda él, de már arról, hogy az eszményi házaspár ki volt, senkisem tud felvilágosítást adni. Ámbár ez végeredményben nem is fontos, minthogy az sem fontos, hogy az erkélyen könyöklő női szobornak sohasem is volt földi mása, következésképp minden, vele kapcsolatban terjesztett történet nem egyéb, mint merő, utólagos kitalálás vagy legalább is kegyeletes mese, amelynek semmiféle történeti alapja nincsen. Nem célunk az ünneprontás, de a legenda hitelességét már csak azért is kétségbe kell vonnunk, mert a Thököly-út 61. számú ház 1912-ben épült és ugyanakkor került rá az erkélyen könyöklő női szobor-alak is, amely tehát semmiképp sem lehet későbbi, háborús események emlékeztetője.

A házat Ybl Lajos — Ybl Miklós ugyancsak építész unokaöccse — építette, Pápai Manó, egykori, Andrássy-úti varrógépkereskedő megbízásából. Egyikük családi életében sem találhatók fel olyan momentumok, amelyek az emlékműhöz fűzött, történeti feltevéseket igazolnák. Mi volt tehát a legendás hírű szobormű megalkotásának igazi oka és célja? A magyarázat, amelyet Ybl Ervin ny. miniszteri tanácsos, a ház építőjének fia adott meg, éppoly egyszerű, mint amilyen elfogadható. Eszerint a Thököly-úti ház romantikus hátteret sejtető ablakdísze sem nem eredeti, sem nem személyes vonatkozású. Az ilyenfajta figurális ablak-kiképzés a XV. században volt divatos Franciaországban, amikor a kései gótika már reneszánsz motivumokkal elegyedett. Bourgesben, Franciaország szívében, még ma is nem egy ilyen, bizarr stílusú épület látható. Ybl Ervinnek, aki akkoriban a Sorbonne hallgatója volt, feltűntek ezek a nem mindennapi ablakmotivumok és beszámolt róluk apjának, aki aztán a Thököly-úti ház építésénél fel is használta tapasztalait olykép, hogy Ligeti Miklós szobrászművésszel megmintáztatta a XV. század borgesi építészeinek stílusában ablakon kikönyöklő, ismeretlen nő szobrát.

Ime a legenda és a mögötte meghúzódó igazság!

K. L.

molly intelem a dolgozó tömegek számára. Éppen ezért felhívta a figyelmet azokra az elemekre, amelyek gyengíteni igyekeznek a békéért, a demokráciáért és a szocializmusért folytatott küzdelmet.

fejlesztési programja k
közelebb állandó konyh
zeti lakásépület, egés
5. számú lakóépület, é
tár, ebédlőépület és új i
nek.

Boroshord

a csemész

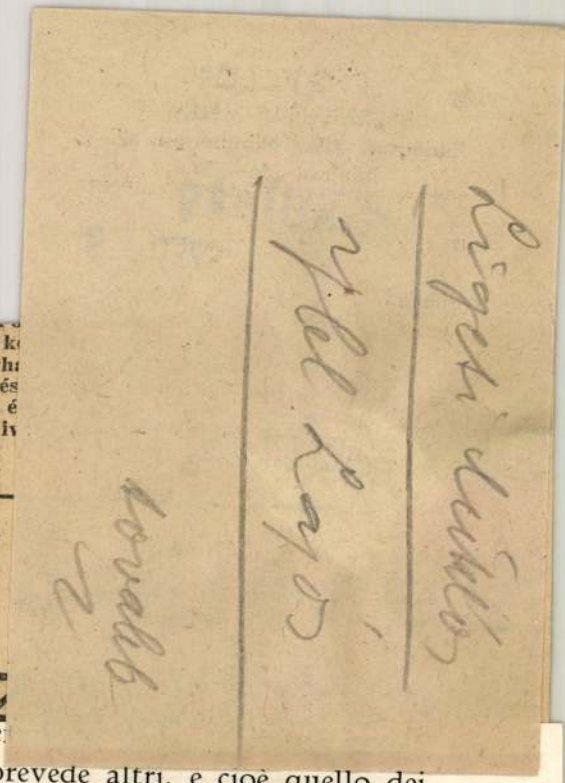

suddetti, specialmente in conside
delle bellezze panoramiche, ne prevede altri, e cioè quello dei *villini signorili*, costruibili per un sesto del lotto; delle *ville*, per un quindicesimo, e dei *parchi privati*, per un ventesimo.

Il nuovo Piano vincola delle aree per la costruzione di 45 edifici scolastici; per 22 mercati coperti, per due grandi ospedali, per due nuovi cimiteri. Tirando le somme, mentre il Piano del 1909 estendeva la sua superficie per 5500 ettari, quello del 1931 arriva ai 14.500.

Ligeti Miklós

1917 - Eisebb Kollekció

Eonstriél.

(2.)

Ligeti Miklós

N. Néprem hiáll zobrazz

1933. 381-83, 611

Telcs Ede, Nyrop G. Csók I., 6r

1934. Scitovszky Béla
Tanúsm. } 6r

1935. Déryné, máro

1937. H.H. Bandholtz tók
Tasnádi Nagy Andr } 6r

3825. Benjami

Sz. Dordrechtben 1612 deczem
augusz

Korcsmai jelenet.

Egy németalföldi csaps
Közűlök a kéttagú ülve besz
ötös zene mellett énekel. Ez
és egy asszony. A zenélőkb
fordult és furulyázik; a szer
ülőkén elhelyezkedett felemelt
miközben bal karjával az as
kancsót tettek; az ének
alak pedig a boros edényny
A háttérben jobbról a deszk
foglalatoskodó öreg asszony
zett két cserépedényen inner
van, nagy cserépbödön, horc
és kis teknő képez garmadát.
»*Cuyp*«.

Fa, méretei 53·5 : 75·7 c
az 1908 november 7-iki 12158
Jakabtól 1500 K-án (1807–90
1-jei 147773–908 (18–909), a
(1–910) és az 1911 január 1-je
tok alapján. — Elszámoltatott 1
február 27-én (341–910) és 1
Az elszámolást jóváhagyta az 1
(912–911) és az 1911 márczi
szvsz. határozat.

Kifüggesztésére vonatkozó
ban. 1910: IX. 353 b). *Benja*
cabaret.

Jegyzet. Dr. W. Martin
1907. Nº 25, pag. 17.

Véá. 1908

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Ligeti Miklós
ESTI HIRLAP
1965 ÁPR 2 0

1021

Nem szeretjük Anonymust?

Több szobor, több rongáló — csak a kordonlánc segít?

Évtizedekkel ezelőtt Pesten járt egy olasz város Dante-múzeumának igazgatója. Meglátta valahol *Ligeti Miklós Anonymus-szobrának* kicsinyített bronzmodelljét, és beleszeretett. A szobor annyira kifejezi *Dantét* — mondta —, hogy ő haza nem megy, amíg nem szerez múzeuma számára egy ilyen kis modellt. Szerzett. Azóta egy olasz városkában kegyelettel állnak meg a múzeumlátogatók *Béla király névtelen jegyzőjének bronzalakja előtt.*

Pótolnivalók

Az eredeti alkotás pedig — holott hatvan esztendeje a legnépszerűbb pesti szobrok közé tartozik —, tiszteletlen firkálások, vandál csonkítások martaléka. Sok más köztéri szobrunkkal együtt. És sajnos, a rongálás aránya esztendőről esztendőre nő. Ugyanakkor Budapest világviszonylatban példamutató folyamatossággal gazdagodik képzőművészeti, plasztikai alkotásokban.

Sok volt a pótolnivalónk. Más nagyvárosoktól eltérően kevés szobrot örökölhettünk a múlt évszázadoktól, a török dúlás szinte megsemmisítette a nagyrészt egyházi tárgyú közterületi plasztikáinkat, díszkútjainkat. A második világháborút megelőző 250 év foglalja magában a magyar főváros szobrainak történetét, de ennyi idő alatt is *csupán 340 szobrot állítottak fel Budapesten* — legalábbis a második világháborúig ennyit tartottak nyilván. Ezek a művek elsősorban vallási tárgyúak, illetve történelmi emlékszobrok voltak. Magas talapzaton, a közönségtől elérhetetlen távolságban, rendszerint kordonlánc védelme mögül teljesítették díszítő feladatukat.

Bájos figurák

A második világháború után aggódva számlálgattuk: hány pesti szobor maradt meg. A később Nagy-Budapesthez csatolt külső kerületekben 50, Budapest területén pedig csak 272. Ebben a számban bennfoglaltatnak a díszkutak, s a dombormű-vek is. A Fővárosi Emlékmű Felügyelőség ma csaknem 2000 műre visel gondot. Csaknem kétezer művészi díszítésű emléktáblát, köztéri szobrot, díszkutat, lakóházakat díszítő sgrafittót, mozaikot kell védenie az időtől — és a nagyközönségtől. Felnőttektől és gyerekektől, akik úgy látszik, annyira magukénak érzik a főváros díszeit, hogy csak igen mérsékelt tisztelettel bánnak velük. Igaz, a szobrok többsége leszállt a magas talapzatról. Lehulltak a kordonláncok, megszűnőben van a rideg távolság mű és élvezői között. Közvetlenebbé, emberibbé vált szobraink tematikája is — a plasztikai ábrázolásba beköltözött a humanizmus, az élet melege. A második világháború előtt alig öt-hat olyan szobrunk volt, amely például gyermekeknek szólt. Ma gyakoriak lakótelepeink, játszótereink, iskoláink és bölcsődéink előtt a bájos állatfigurák, a táncoló-játszó gyermekkompozíciók, a családi életet és általában a nemes emberi kapcsolatokat kifejező műalkotások.

Nagy a kár

Egy karikázó fiúcskának, vagy labdával játszó medvebocsnak vitathatatlanul nagyobb a képzeletgyújtó ereje gyermekeink számára, mint egy hűvös semlegességbe burkolódzó kőszentnek. Fém- és emlékgyűjtés során vitathatatlanul több kárt lehet tenni 2000, mint 340 műalkotásban. De ne írjunk mindent a gyerekek rovására. A felnőttek legalább annyi bajt, kárt, kiadást okoznak évről évre, mint az ifjúság. Amikor ma a főváros egyes kerületeiben — például *a XIV. kerületben* — tiszteletre méltó mennyiségben állítottunk fel szobrokat, szinte érthetetlen, hogy az új alkotásokkal egyidejűleg, a már emlékműnek számító régiek is milyen mennyiségben esnek áldozatul a szoborrongálóknak. A kár sok esetben pótolhatatlan.

Minden szobor a társadalom tulajdona, épp úgy, mint az anyag, amelyekkel gyáraink dolgoznak, vagy a híd, amelyen Pestről Budára járunk. A társadalmi tulajdont szigorú törvények védik. Ha minden gyereket meg tudunk tanítani, hogy köztérről ne tépjen virágot, ha a kővályúk tulipánjait sem tekinti közprédának —, Anonymus szobra miért csak akkor számíthat megbecsülésre, ha Olaszországba kerül?

(nóti)

A Duna tovább apad ✦ A Rábán és a Lajtán változatlan a helyzet ✦ Győrben zuhog az eső

Újabb áradással fenyeget a Répce

Győr, április 28.

(Kiküldött munkatársunktól.)

Szennyes és szürke volt az ár. Hajnalra körülzárta az öreg vízimalmot. Csáfordjánosfa határában foglyok lettek a molnárok. A Répcén máskor átgázolnak a libák, most félelmetes hullámok hömpölyögnek. Az árapasztó csatorna gátja átszakadt, a víz meglepte a falut. A körzeti rendőr két emberrel ladikba szállt, indultak a malomban rekedtekért.

Mint a vízesésben, úgy zúdultak alá egy szakaszon: a ladik megsiklott és felborult. Utasai a fákon kerestek menedéket.

Ujabb ladikot toltak vízre, öt másik társuk próbálko-

vasúti híd Répcelak mellett.

reállításban.

(MTI-foto, Kovács felv.)

Tito elítélte

i agressziót

erőpolitikához és a katonai

módszerek... szaté-

⊥ Olyképen vannak ábrázolva, hogy a

2581. Ligeti Miklós: 1904.

Sz. Budán 1871 május 19-én.

Gróf Széchényi Gézáné és fia.

~~Körülöl~~ ⊥ a mellig látható ~~grófné~~ és kissé balra fordul ~~és hozzá~~ ~~simuló fia kajat~~ gyermeket ki jobbra néz, magához szoritja, ~~olyképen van ábrázolva, hogy~~ grófné hátra fésült hajának fonatait kontyba tüzte, és ~~Magas rúhájának~~ himezett gallérja ~~himezett~~ magas rúhát visel. Jelzése a talapzat elején alól jobbra: LIGETI.

Fehér márvány, mag. 62, szél. 29, hossz. 52 cm.

Vétetett az 1904. deczember 10-én kelt 103720 sz. leirattal 2000 K-án (919-904)

⊥ mig fia jobbra néz s anyjához simul.
Körülök az előbbi.

III 3-94

83

Pl.
vétel 1904

172

4607. Ligeti Miklós,
Sz. Budán 1871 május 19-én

Krisztus sirbatétele.

Fekete márvány, méretei 117.5:122 cm.-- Lelt. sz. 4607.-- Vétetett az 1913 április 23-iki 48621 sz. leirat (891-913) és az 1913 április 30-iki jelentés (921-913) értelmében az 1913 május hó 17-iki 79688 sz. elhatározás (1093-913) szerint a művésztől 15000 K-án. -- Kifizettetett 1913 május 29-én.-- Elszámoltatott 1913 junius 8-án (1170-913).

Sz. n. 393-913
1093-913-1
Át. lelt. 10728.

1691. Ligeti Miklós.

Sz. Budán 1871 május 19-én

Ádám és Éva. ⊥ a gondor hajú

Piros gyümölcsökkel megrakott és műbronzból készült [illegible]fa alatt keresztbvetett lábakkal ül Ádám. Jobb kezével, a fának támaszkodott Éva hátát és baljával annak kezét érinti, mintha őt átkarolná. Kissé előrehajlik és beszél, a mit Éva, kivül lesütött szemekkel hallgat. Ádám rövid haja gondor, Éva pedig, ki jobb lábára nehezdik, kezeit leeresztve tartja és szőke haját egészen föltüzve viseli. Mind a ketten meztelenek. A meg fonott koronáju Tilalomfán kilencz alma olvasható meg. A földön balról ibolyacsokor hever. Jelzése jobbról: LIGETI.

alma

Fehérmárvány, magassága a fával 83 cm.
Vétetett 1898: XII. 31-én a 90432 sz. rendelettel 2000 frton.
Elszámoltatott 1899: IV. 6-án (14/99).
Az elszámolást tudomásul vette 1899: V. 25-én 29855 sz. alatt (277/99).

⊥ szemlesütve hallgat.

173

904. IV 30

2278. Ligeti Miklós:
Sz. Budán 1871 május 19-én.

A Szerelem.

~~Alkép van~~ Ábrázolója, ~~hogy~~ egy, hullámok

~~A hullámok~~ közül kiemelkedett, és fejjel balra fekvő Nymphát a mellette ülő és lehajló csupasz arczú ifjú csókokkal halmozzák el. ~~Az utóbbi rövid hajat visel, az előbbinek kibomlott hosszú haja leomlott~~. Mindketten teljesen meztelenek. Jelzése oldalt balról: „LIGETI 901.“

a kinek kibomlott hosszú haja leomlik és a

kit

pedig

I, rövid hajú

Márványszobor, méretei h. 62 sz. 42 cm.
Vétetett a Képzőmüv. Társulat téli tárlatán a 1902: XII. 20-diki 90013 sz. leirattal 4000 Kán (907/902).

Elszámoltatott 1903: II. 8-án. (62/903).

Az elszámolást elfogadta az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és az 1903: X. 15-iki 18308 (710-903) szvsz. leirat.

A St. Louisi kiállitásra kiadatott 1904: II. 3-án (50-904).

Pl.
Vét. 1902.

63

III 3-88

127

1963. Ligeti Miklós.

Sz. Budán 1871 május 19-én.

A Tudás fája.

Almafa, a mely alatt befeléfordultan áll Ádám, a ki egész alakban van ábrázolva. Szégyenletében bal karját lesütött szemei elé tartja és jobbjával a gyümölcsök egyikét szakítja le. Haja rövid, arcza csupasz. Testével jobb lábára nehezedik, míg a balt kissé emeli. Jelzése alól jobbra: »LIGETI 99.«.

Fehér márvány, magassága 113·5 cm. — Lelt. sz. 1963. — Vétetett középületek diszitésére és más gyüjtemények gyarapitására az 1901 január 3-iki 99318–900 és az 1901 február 24-iki 8083 sz. engedély szerint 4600 K-án (1–901). — Kifizettetett 1901 márczius 18-án és 20-án. — Elszámoltatott 1901 július 19-én (90–901). — Az elszámolást jóváhagyta az 1901 szeptember 23-iki 64907 sz. határozat (554–901).

Jegyzet. Az 1901 november 16-iki felterjesztés (607–901) és az 1902 január 10-iki 92507–1901 sz. utasítás (33–902) értelmében ideiglenes állami letétül kiadatott a Szeged városi múzeumnak (98–902). — Az átadást tudomásul vette az 1902 október 20-iki 69547, (763–902) és az 1903 január 8-iki 93408–902 sz. leirat (25–903).

III 3 – 68

Pl.

Vét. 1901.

Mór (Miklós).

1532. Ligeti ~~[illegible]~~ ~~Miklós~~:

Sz. Budapest 1871 május 19-én.

Éva szobra.

Egész alakban

~~Egy sziklán~~, jobbra fordultan fekvő ~~Éva~~ és ~~arczát elrejtendő~~ karjaira borultan ~~Egész alakban~~, ~~Kibontott hajjal és meztelenül van ábrázolva. Kissé felhuzott~~ Bal lába, melya a jobb alól kilátszik, Alól jobbra a mester jelzése ez: LIGETI 93.

Márvány, méretei 54:54 cm.

Vétetett 1897: VI. 10-én a 35202 sz. leirattal 2000 frton.

~~[illegible]~~

Elszámoltatott 1897: IX. 20-án (223/97).

Az elszámolás tudomásul vétetett 1897: X. 2-án az 59668 sz. leirattal (350/97.).

van ábrázolva. Teljesen meztelen, kibontott hoja hosszú

kissé felhuzta.

157

904:V.5.

2278. Ligeti Miklós:

A szerelem.

A hullámok közül kiemelkedett és fejjel balra fekvő Nymphát a mellette ülő és lehajló csupasz arczú ifjú csókokkal halmozza el. Az utóbbi rövid hajat visel, az előbbiek pedig kibomlott hajú hosszú haja leomlott. Mindketten teljesen meztelenek. Jelzése oldalt balra: LIGETI 901.

Márványszobor, méretei h. 62, sz. 42 cm.

Vétetett a Képzőmüv. Társulat téli tárlatán az 1902: XII 20-iki 90013 sz. leirattal 4000 Kan (907/902).

1963. Ligeti Miklós
Sz. Buda 1871. má[illegible] 19[illegible].

A Tudás fája.

Egy almafa, amely alatt befelé fordulva áll Ádám, a ki egész alakban van ábrázolva. szégyenletében bal karját lesütött szemei elé tartja és jobbjával a gyümölcsök egyikét szakitja le. Haja rövid, arcza [illegible]. Testével jobb lábára nehezedik, mig a balt kissé emeli. Jelzése alól jobbra: LIGETI 99.

Fehér márvány, magassága 113·5 cm

Vétetett az 1901: I. 3-án kelt 99318 ex 900 és 1901: II. 24-én [illegible] 8083 leirat alapján 4600 koronán. (1/901.) Elszámoltatott 1901: VII. 19-én (90/901.)

Az elszámolást elfogadta az 1901: IX. 23i 64907 sz. rendelet. (554/901.)

Vid. Muz.

Az 1901: XI. 16-iki felterjesztésre (607/901) az 1902: I. 10-én kelt 92507 sz. leirattal (33/902) kiadatott a szegedi városi muzeumnak. (98/902).

208

1913.

-4608

4607. Ligeti Miklós.
Sz. Budán 1871 május 19-én.

Látható

Krisztus sirbatétele.

Magas dombormüben és akképen van ábrázolva, hogy a keresztről levett tetemet, a melynél a zokogó Mária, ~~fornt~~, ~~lábainál~~ a hosszú szakállú arimatheai József lábainál a csupaszi arczú szolgáj pedig vállainál fogva viszi jobbfelé. Szemköt a háttérben sziv látszik kereszttel és kerek pajzszal.

Fekete márvány, méretei 117,5:122 cm.-- Lelt. sz. 4607.-- Vétetett az 1913 április 23-iki 48621 (891-913) ~~[illegible]~~ és az 1913 április 30-iki jelentés (921-913) értelmében az 1913 május hó 17-iki 79688 sz. elhatározás alapján a művésztől 15000 K-án.-- Kifizettetett 1913 május 29-én.-- Elszámoltatott 1913 junius 8-án (1170-913).

Sz. n. 393-913
1093-913-1
Át. lelt. 10728.

(1093-913).

sz. leirat

9

4608. Ligeti Miklós.
Sz.Budán 1871 május 19-én.

Gróf Hoyos Wenckheim Fülöpné.

Bronz-szobor, magassága cm.-- Lelt.sz.4608.-- Vétetett az 1913 április 23-iki 48621 sz.leirat (891-913) és az 1913 április 30-iki jelentés (921-913) értelmében az 1913 május hó 19-iki 79688 sz. elhatározás szerint a művésztől 2600 K-án (1093-913).-- Kifizettetett 1913 május 29-én.-- Elszámoltatott 1913 junius 8-án (1170-913).

Sz.n.394-913
1093-913-2
Át.lelt.10729.

1913

~~4608. Ligeti Miklós,~~
~~Sz. Budán 1871 május 19-én~~

Gróf Hoyos Wenckheim Fülöpné.

Egész alakban, kissé jobbra fordultan és ülve van ábrázolva. Fejét ~~kissé~~ balra fordította, egymásra tett kezeit ölében nyugtatja, jobb labát pedig kereptbevetette. Haját kontyban viseli. Öltözete: bő ujjú magas ruha, hegyes orrú cipő és naszkendő, mely a szék támláján van. ~~Jelzése oldalt balra~~
Gyári jelzése: HARASZTI J. ÉS TSA. ÉRCZSZOBORONTŐDE

Bronz-szobor, magassága 55 cm.-- Lelt.sz.4608.-- Vétetett az 1913 április 23-iki 48621 sz.leirat (891-913) és az 1913 április 30-iki jelentés (921-913) értelmében az 1913 május hó 17-iki 79688 sz.elhatározás alapján a művésztől 2600 K-án (1093-913).-- Kifizettetett 1913 május 29-én.-- Elszámoltatott 1913 junius 8-án (1170-913).

Sz.n. 394-913.
1093-913-2.
Át.lelt.10729.

~ u ho 20 s-zeh?

10

Baloldalt Kovács Kálmán, akit lelőtt Szalay József rendőrfőtörzsőrmester (középen), jobboldalon Franyó Mihály mutatja az ajtóüvegen átfúródott revolvergolyó nyomát

— **»Átkozott legyen örökké a mai nap.«** *Londonból* jelentik: A *Daily Express* a szarajevói merénylet huszadik évfordulója alkalmából cikket közöl, mely így kezdődik: »Átkozott legyen örökké a naptárban a mai nap, a vér és bánat évfordulója.« Súlyosan megrója ezután a szerbeket, akik ezt az évfordulót örömnapként ülik meg.

— **Megnyílt a pezsgőfürdő.** A Hullámfürdő eddig is világattrakció volt, az idegenek most még inkább nagy elragadtatással beszélnek majd Budapest fürdőváros különleges attrakciójáról. Aki a Hullámfürdőben megváltja a jegyét, az *a pezsgőfürdőt is meglátogathatja.* A télikertet alakították át és ott, ahol azelőtt a délszaki növények kúsztak a magasba, *pezseg* a víz. Valami egészen csodálatosan szép a Gellért-fürdőnek ez az újabb látványossága. Mindenütt márvány, gyönyörű szorok, maga a medence kellemes kék csempe. Előkelő közönség gyűlt össze Budapest új szenzációjának megtekintésére, az egyik páholyban ott ült *Auguszta* főhercegasszony családjával, megjelent *Horthy* Miklós kormányzó fia, a diplomáciai kar, a kormány és a főváros képviselői teljes számban. *Kovácsházy* Vilmos tanácsnok ismertette a pezsgőfürdő történetét és *Liber* Endre alpolgármester adta át az új fürdőt hivatásának. A felső karzaton játszódott le a hivatalos ünnepség. Az egész galéria reflektorfényben égett. *Egyszerre csak a fürdő teteje szétnyílt, kialudt a felső világítás és gyönyörű színek égtek a fürdő alján.* Zeneszóra kivonult a görlcsapat és víziartisták nagyszerű produkciókat mutattak be. *A fürdő felső halljáť téli napozónak alakították át.* Kis akváriumok tarkítják a színes képet és innen nyílik talán a legszebb kilátás magára a fürdőre, melyet a legnagyobb luxussal rendeztek be. Aki akarja, mesterséges napfényben itt télen is vehet napfürdőt és maga a fürdő igazán felüdítő. Rengeteg tapsot kapott a főváros új intézménye, amely aránylag nagyon kis költséggel épült. *Mindössze 200.000 pengő a befektetés, amelyet két-három esztendő alatt szeretne Budapest székesfővárosa visszaszerezni.* A pezsgőfürdő olyan különleges attrakció, hogy ezt a befektetést bőven meg is érdemli.

= **Nagy lendülettel** indult meg a fürdőélet Balatonszemesen, ahol a nyárra megérkező villalakóknak és nyaralóknak kellemes meglepetésben volt részük, egyik a most épült impozáns klubház, amely a fürdőközönség társadalmi életének kedvelt központja lesz, a másik a villatelep területének örvendetes megnagyobbodása, azáltal, hogy a gróf Hunyady József nagybirtokos fürdőtelepe és a klubház közötti gyönyörű partszakaszon új villatelkeket alakítottak ki. A közönség élénk érdeklődéssel nézi az új telekvásárlók villaépítkezéseit, melyek új képet adnak Balatonszemesnek és letelepülési lehetőséget az exkluzív, elegáns fürdőhelyen.

= **A Fenyves Áruház értesíti a takarékos hölgyeket,** hogy a nagy forgalom folytán felgyülemlett rengeteg maradékot egészen jutányos áron árusítja. Például finom áttört panamaszövésű ujdonságok, delének, zefirek, mintázott müselymek méterenként 60 fillérbe kerülnek. Ajánlatos a maradékokat mielőbb megtekinteni, mert a legszebb darabok hamar elkelnek. A maradékok közül igen sok elég egy egész ruhára vagy pongyolára is. Az árusítás a Kálvin téri Fenyves Áruház elsőemeleti helyiségeiben van.

— **Betörőnek nézte és lelőtte a fogfájós üzletvezetőt a rendőr.** A Krisztina körút 121. számú házban *Sághy* Kálmánné tejcsarnokában tartózkodott az elmult éjszaka *Franyó* Mihály üzletvezető. *Fájt a foga* s elment a közelben lakó *Kovács* Kálmánhoz. Megkérte, maradjon vele éjszakára, mert fél, hogy rosszul lesz. Amikor együtt tértek vissza s az eső miatt a falhoz lapulva haladtak, *Szalay* László rendőr észrevette őket. Figyelte a két embert, amikor azt látta, hogy behatolnak az üzletbe, azt hitte betörők és *revolverrel követte őket.* Közben *a rendőr elcsúszott, a fegyver elsült, Kovács* Kálmán *combjába fúródott* a golyó. A mentők a Rókus-kórházba vitték.

— **Ítélet kémkedési perben.** A magyar királyi honvédtörvényszék idegen államok javára elkövetett hűtlenség, illetve kémkedés miatt *Dömény* János cseh állampolgár, halászt nyolcévi fegyházra, *Gáll* Istvánné született *Plavecz* Mária jugoszláv állampolgár, ujságírónőt ötévi fegyházra és az ország területéről örökidőre való kitiltásra, *Gross* Lajos román állampolgár, asztalost négyévi börtönre és az ország területéről örökidőre való kitiltásra, ifj. *Boskó* Lajos irnokot ötévi fegyházra és nyolcévi hivatalvesztésre ítélte.

— **Györgyi Dénes és Ligeti Miklós ünneplése.** Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat nagy és előkelő közönség előtt ünnepelte csütörtök este a Fészek Klubban *Ligeti* Miklós szobrászművészt, aki az állami kisaranyérmet nyerte el és *Györgyi* Dénes építőművésztanárt, aki a társulat nyári kiállításának tervezésével és rendezésével ért el nagy sikert. A kultuszminisztert képviselő ifj. báró *Wlassics* Gyula, *Scitovszky* Béla, *Procopius* Béla, *Kertész* K. Róbert, *Petrovics* Elek és mások jelenlétében *Szablya Frischauf* Ferenc, *Glatz* Oszkár, *Róna* József, *Sz. Szenes* Lajos és dr. *Lázár* Béla üdvözölte *Ligeti* Miklóst és *Györgyi* Dénest, akik meghatottan mondtak köszönetet az ünneplésért.

— **Izr. istentiszteletek.** A pesti izr. hitközség templomaiban istentiszteletek tartatnak: Péntek este a dohányuccai t. ¾7, a többi t. 7-kor; szombat reggel a Bethlen téri és a Csáky uccai t. ½7, a hősök t. és a pávauccai t. ¾7, a többi t. 7-kor; szombat délelőtt a dohányuccai t. ½10, a Bethlen téri, Csáky uccai, fiúárvaházi és a nagyfuvarosuccai t. 10, a többi t. 9-kor; szombat délután a fiúárvaházi t. ¼4, a nagyfuvarosuccai t. 6, a hősök t. 7, a Bethlen téri, Csáky uccai és a pávauccai t. ¼8, a többi t. 5-kor; szombat este az összes t. ½9-kor; hétköznap reggel a nagyfuvarosuccai t. 6, a Bethlen téri és a Csáky uccai t. ½7, a hősök t. 7, a többi t. ¾7-kor; hétköznap este a hősök t. 7, a többi t. ½8-kor. Július 1-én másodszor betámuzó böjt reggeli istentisztelet a hősök t. 5-kor, a többi t. ¾7-kor, esti istentisztelet az összes t. ½8-kor. — A budai izr. hitközség templomaiban (I., Verpeléti út 4—6., II., Öntőház uccа 5—7. és III., Zsigmond uccа 49.) az istentiszteletek péntek este 7-kor, szombat reggel 7, délelőtt 10 és délután 3-kor tartatnak.

= **Saásdy Alice,** a nagyszerű dizőz premiérje ma este a Negresco-ban.

Nem lesz gondja nyaralása alatt, ha növényeit rábízza a **Növényklinikára**

Szobanövények szakszerű, gondos ápolását vállalom. Erkélyek díszítését, sírok kiültetését ízlésesen rendezem. I., Németvölgyi út 10. Telefon 54-4-47. Hívásra házhoz jövök. Kertészet Somlói út 8

— **»Szlovákiában mindenki a magyar rádiót hallgatja«.** Egy felvidéki lap állapítja meg, hogy *Prága helyett mindenki Budapestet hallgatja* Szlovákiában. Erről szól a *Magyarország Rádiója* új számának érdekes cikke. A vezércikk a *»Színészegykét«* tárgyalja, azt a rendszert, hogy az angol rádió *egyetlen színésszel* játszatja már a darabokat. *Toscanini salzburgi vezénylését közvetíti a magyar rádió.* Épúgy a *Kecskeméti* és a *Miskolci Hetet* is. Mi lesz a *cigányrendezői állással és az új szpíkerrel?* A technikai cikk *a villamosvasutak vételzavarását* tárgyalja. Sok érdekes cikk, hír, friss értesülés, egészíti ki a legelterjedtebb rádiólap új számát. Most sem hiányzik az elmult hét műsorának *kritikája,* a sok új *nótaszöveg,* a szereposztásos magyar műsor és *az órákra beosztott, legrészletesebb külföldi műsor.* Mindezt *ingyen* kapja mindenki, *szombaton* a kora délutáni órákban a *Magyarország* ünnepi számához.

— **Nyilatkozat.** Felkértek a következő nyilatkozat közlésére: *Vajda* Sándor volt román miniszterelnöknek a »budapesti ujságírók« romániai nyilatkozatairól szóló állítólagos kijelentéseihez egyes budapesti napilapok olyan megjegyzést füztek, mintha azokat csak a *Magyar Ujságírók Turista Egyesülete* kiránduló csoportjának tagjai tehették volna. *Ezt a gyanusitást a leghatározottabban visszautasitjuk. A kirándulócsoport tagjai sem együttesen, sem külön-külön ilyen nyilatkozatokat nem tettek és ennek még csak a feltételezése ellen is a legerélyesebben tiltakozunk.* Egyébként ami az ügy érdekét illeti, a kirándulócsoport tagjai egy súlyosan rágalmazó cikk miatt bünvádi eljárást indítottak, amelynek bírósági tárgyalása folyamatban van. Nekünk semmi néven nevezendő takargatni vagy szépíteni valónk nincs, amint erről a folytatólagos tárgyaláson bárki meggyőződhetik Dr. *Berecz* Sándor, a kirándulócsoport vezetője.

— **Dollfuss július 6-án utazik Riccioneba.** *Bécsből* jelentik: *Dollfuss* kancellár családjával együtt július 6-án utazik Riccioneba, hogy eleget tegyen Mussolini meghívásának.

— **A piaci kérdés megoldását kérik a kisgazdák.** Az *Országos Gazdakör* és kebelében alakult *Termelők és Fogyasztók Nemzeti Gazdasági Blokkja* végrehajtóbizottsági ülésén, melyen *Czeglédy* Endre országos elnök, volt képviselő elnökölt, visszautasították *Barthou* francia külügyminiszter világmegtévesztő kijelentéseit. A Kör ezután 50 tagú küldöttséggel járult a főpolgármester elé, ahol *Czeglédy* Endre rámutatott a termelő kisgazdákat és Budapest fogyasztóközönségét *mélyen sértő fővárosi piaci rendeletekre és sürgős intézkedéseket kért ez ügyben.* A főpolgármester elrendelte, hogy az *Országos Gazdakör* kiküldötteivel a kérdést sürgősen tárgyalják le, hogy az ügyben megnyugtató intézkedéseket tehessen.

— **Halálozás.** A budapesti volt 1. honvédgyalogezred bajtársai mély szomorúsággal közlik, hogy szeretett volt ezredparancsnokuk, revisnyei vitéz *Reviczky* László altábornagy, rövid szenvedés után, csütörtökön reggel Debrecenben elhúnyt. *Temetése* szombaton délután lesz birtokán, Abapusztán, ahol hálás és hű honvédei küldöttségileg képviseltetik magukat. *Felhívjuk a bajtársakat,* hogy mindazok, akik a küldöttségben résztvenni óhajtanak, e szándékukat IV., Ferenciek tere 7., V. lépcső, I. em. Tel. 857—56. sz. alatt közölni szíveskedjenek.

Barabás Lajos ny. unitárius főgimnáziumi tanár, június 25-én, 84 éves korában, hosszas szenvedés után elhúnyt. Temetése június 27-én volt *Székelykeresztúron* az unitárius egyház szertartása szerint.

— **Belehalt sérülésébe a nácibomba bécsi rendőráldozata.** *Bécsből* jelentik: Rudolf *Nosko* rendőrőrnagy, akinek karját egy héttel ezelőtt egy nácibomba leszakította, csütörtökön *meghalt*. Kétszer is megoperálták, de a leggondosabb orvosi kezelés sem segíthetett rajta.

— **Új kormányfőtanácsos.** A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére vitéz *Bielek* István dr. ügyvédnek, a Hadviselt Ügyvédek Országos Szövetsége elnökének, az ügyvédi pályán szerzett érdemei elismeréséül *a magyar királyi kormányfőtanácsosi* címet adományozta.

— **Az Atelier növendékeinek kiállítása.** Harmadik kiállítását rendezi már tanítványai munkáiból az *Atelier* műhelyiskola, amely *Orbán* Dezső vezetésével tanítja gyakorlati szempontokból a hasznos iparművészeteket, főleg reklámgrafikát, divattervezést, textiltervezést és kerámiát. Tanárok és növendékek szép eredményről számolnak be a ma megnyílt vizsga-kiállításon. A túlnyomórészt grafikai anyagból *Haiman-Kner* György, *Süsz* István, *Fenyvesi* István, *Kozma* Zsuzsa, *Szegő* Éva, *Polgár* Boriska munkái mutatják legtisztábban készítőik tehetségét és hivatottságát. *(—i.)*

— **Országzászlóavatás Balatonbogláron.** Balatonboglár nagyközség ma, pénteken délelőtt 11 órakor avatja fel ünnepélyesen *országzászlós hősi emlékművét, József* főherceg és *Urmánczy* Nándor ünnepi beszédével.

— **Dr. Angyal Kálmán nyilatkozata.** Felkérték a Magyar Országos Tudósítót a következő nyilatkozat közlésére: »Dr. Dréhr Imre a budapesti kir. büntetőtörvényszék előtt június hó 25-én történt tanukénti kihallgatásom alkalmával azt a megjegyzést tette, hogy dr. Várady Miklós ellen rágalmazási ügyem azért évült el, mert nem tettem feljelentést. Ez az állítás nem felel meg a valóságnak. Az eljárás megindítása iránti kérvényt a népjóléti miniszter úrhoz már 1930 november 15-én — amely napon dr. Várady Miklós kijelentései tudomásomra jutottak — benyujtottam, utóbb pedig külön feljelentést is adtam be a királyi ügyészséghez. A felhatalmazás megadását és a bünvádi eljárás megindítását ismételten megsürgettem, azonban az üggyel kapcsolatosan a népjóléti minisztériumban megelőzőleg fegyelmi eljárásokat folytattak le s ezért a bünvádi eljárás megindulása késett. A kir. bíróságok azért utasították el elévülése címén a kir. ügyészség vádiratát, mert álláspontjuk szerint a fegyelmi eljárások folyamata alatt az elévülés nem szünetelt. Dr. *Angyal* Kálmán ny. miniszteri tanácsos.«

— **A török automobilsport gyorsasági rekordere Budapesten.** *Ekrem* bey, Törökország automobil gyorsasági rekordere, középeurópai utazása során Budapestre is ellátogatott, ahol bevárja feleségét, hogy vele együtt Bécsbe menjen. Rövid bécsi tartózkodás után ismét visszajönnek Budapestre hosszabb tartózkodásra. Ekrem bey látogatást tett a városházán és a Touring Clubban.

— **Az Ujságírók Szanatórium Egyesülete** csütörtökön délután tartotta az Otthon-körben 16. rendes évi közgyűlését *Roóz* Rezső elnök vezetésével. *Rácz* Géza az igazgatóság jelentéséhez szólva, meleg elismeréssel adózott a vezetőségnek és az orvosi karnak. *Gerlóczi* Lajos és dr. *Sziklay* János kormányfőtanácsos felszólalása után a közgyűlés egyhangúlag elfogadta a jelentést és az 1933. évi számadásokat és közfelkiáltással megválasztotta a felügyelőbizottság tagjait.

— **Már vasárnap életbeléptetik a kisszakaszt az autobuszon.** Megírtuk, hogy az Autobuszüzem kísérletképpen bevezeti több vonalon a kisszakaszt. Az új jegy ára 24 fillér helyett 16 fillér lesz. Ha a kísérlet beválik, minden vonalon lesz kisszakasz.

— **Gyorsabb közlekedés a szobi vonalon.** Az Államvasutak a főváros környéki helyiforgalom élénkítése, illetőleg a jelenleginél gyakoribb utazási alkalmak teremtése és ugyanakkor a távolsági vonatok meggyorsítása céljából egyelőre a budapest—nyugati pályaudvar—váci vonalrészen július 7-től, szombattól kezdődően az idei nyári idényben visszavonásig kísérletképpen újrendszerü könnyü vonatok beiktatásával lényeges menetrendmódosítást eszközöl, amelyrek részleteiről az utazóközönséget a közeli napokban kiadandó külön menetrendi hirdetmények útján fogja tájékoztatni. A beiktatott helyivonatok révén — azok közlekedésének tartamára — a budapest—szobi vonatok közül meggyorsíttatnak a jelenleg Budapest—Nyugati pályaudvarról 8 óra 33 perckor, 12 óra 20 perckor és 16 óa 25 perckor induló vonatok, valamint a Budapest—Nyugati pályaudvarra jelenleg 14 óra 27 perckor érkező vonat. Ez utóbbi vonatok menettartama Budapest—Szob között 20—28 perccel rövidül.

Az Államvasutak igazgatósága közli továbbá, hogy július 7-től a debreceni nappali személyvonat a Nyugati pályaudvarra 18 óra 55 perc helyett már 18 óra 21 perckor, a Keleti pályaudvarról 8 órakor induló szolnoki helyivonat Szolnokra 11 óra 11 perc helyett 10 óra 57 perckor, a Szolnokról 18 óra 23 perckor induló vonat pedig a Keleti pályaudvarra 21 óra 21 perc helyett 21 óra 07 perckor fog érkezni.

— **Sírkőavatás.** Néhai dr. *Vas* Ferenc nyug. m. kir. posta- és távíróigazgató sírkőavatása július 1-én, vasárnap délelőtt 11 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben (17. szakasz, 15. sor, 49-ik sír).

— **Stein Nándor sírkövének fölszentelése.** *Stein* Nándor, *Az Est* főtisztviselője, aki könyvelési osztályunknak volt érdemes és nagytudású tagja, egy évvel ezelőtt meghalt. Sírjára kegyeletes kezek síremléket állítottak és ezt a síremléket a rákoskeresztúri keresztény temetőben (33. parcella, 2. sor, 162. sír) halálának évfordulóján, július 1-én, délután 4 órakor szentelik föl.

Rendkívül kedvezményes nyaralási pausál árak
Abbazia, Dr. Horváth szanatórium és penzióban
Dr. Horváth személyesen tárgyal Budapesten ASTORIA szállodában délelőtt 11—3 óráig. Telefon: 87-8-40

Egy-két szó Georg Klein és Kis György esetéhez

Irta: Bajó István, a Vármegyék és Városok Országos Mentőegyesületének gondnoka

A *Pesti Napló* június 22-i számában érdekes cikket olvastunk. Arról van szó, hogy az »Elbe« nevü német gőzös kapitányát kellemetlen meglepetés érte, mert a hajó főkormányosa, Georg Klein, kizárt sérvvel súlyosan megbetegedett. A hajó rádiósa Cuxhaven-t értesíti: »Elbe kapitánya jelenti stop! Kormányos sérve kizáródott stop stb. stb....« Hat perc alatt megjön a válasz: »Befutni Bergenbe stop! Mütét szükséges stb. stb.... stop!« És hála Istennek nem egész négy óra alatt a hajó kiköt Bergenben, a mentőkocsi már várja a beteget, kórházba viszi s mert az orvosok már »bemosakodtak«, azonnal megkezdik az operációt s a beteget megmentik. Hála tehát a rádiónak, hála a magas nívón álló orvosi tudománynak, a halálraszánt beteg megmenekül.

A továbbiakban azután a cikkíró elmondja, hogy egy hasonló eset, applikálva a magyar viszonyokra, miként zajlik le. Megtudjuk a cikkből, hogy Kis György, aki az Alföldön a Pallavicini-birodalomban — például Sövényházán — rozsot arat, megbetegszik, fáj a hasa. Az öreg béres azt mondja neki: feküdj a boglya tövébe; talán még a doktornak is szólnak, aki megállapítja a sérv kizáródását. Kórházba akarja küldeni, de hova? Lehet választani Szentes, Hódmezővásárhely, vagy Szeged között, mert itt vannak olyan kórházak, ahol az operáció végrehajtható. Felpakolják a beteget a döcögős szekérre, el is viszik a 40 km távolságra lévő kórházba, ha csak, ami valószínü, útközben a beteg el nem költözik az árnyékvilágból.

Ezekből aztán megállapítja a cikk, hogy az Északi tengeren az ember ninesen annyira magárahagyva, mint a magyar Alföld kellős közepén. Georg Klein, a tengerész, megmenekül, Kis György, az arató, elpusztul.

A cikknek a magyar viszonyokat érintő része ellen tagadó álláspontra kell helyezkednünk, mert amíg Georg Kleinnek 4 óra és 10 perc kellett, hogy a mütőasztalra kerüljön, hála a Vármegyék és Városok Országos Mentőegyesület nyolc év óta tartó működésének, Kis Györgynek ehez rövidebb idő is elég! Mert Kis György esetében a következő történik. Az arató gazda, vagy mondjuk az öreg béres, aki fiatal korában egészen bizonyosan csikósbojtár volt s a háborút, mint huszár küzdötte végig, kifogja az egyik szekérből a pejkót, hátára pattan és belovagol Sövényházára a postahivatalhoz. Elmondja a bajt a postáskisasszonynak, aki a vonatkozó kereskedelmi miniszteri rendelet értelmében soronkívül felhívja a legközelebbi mentőállomást és most, *igenis* lehet válogatni! Akár Szentest, akár Hódmezővásárhelyt, akár Szegedet, mert a Vármegyék és Városok Országos Mentőegyesületének Szentesen 1 mentőautóból, Hódmezővásárhelyen 2 mentőautóból, Szegeden 4 mentőautóból álló mentőállomása van. Megindul tehát a telefónbeszélgetés: »Halló, mentők Szentes! Stop! Kis György sérve kizáródott Sövényházán stop! Kérjük a mentőautót stop!« Nem is kell 6 perc, már megy a válasz: »Azonnal indulunk orvossal, ápolóval, stop! A sérvre rakjanak hidegvizes borogatást, stop!...« És Kis György *nemis egészen másfél óra alatt a műtőasztalon fekszik* és mert az orvosok a szentesi kórházban is »bemosakodtak«, amint a beteg megérkezik, az operáció azonnal kezdődik.

Nem olyan rossz tehát a mi közegészségügyi állapotunk, mint a cikk azt sejteti, sőt elsősegítségnyujtás és betegszállítás tekintetében egyetlen európai állam sincs ott, ahol mi vagyunk, mert szükreszabott hazánk kis területén Országos Egyesületünk 51 mentőállomásán 93 mentőautóval látja el az elsősegítségnyujtás és betegszállítás szolgálatát.

Igaza van a cikkírónak abban, hogy amíg van felesleges halálozás, addig nincs felesleges orvos. Ugy van, *nincs felesleges orvos!* Igaz, hogy néhány ezren vannak állásnélkül, de amíg az egyéb foglalkozási ágak állástalanjait elhelyezni szinte lehetetlen, addig az állástalan orvosok foglalkoztatásának kérdése könnyen megoldható lenne. Elérhető ez egyrészt a mentőszolgálat kifejlesztésével, másrészt az állástalan orvosoknak a falvakban levő letelepítésével. Tauffer professzor, a szülészeti ügyek miniszteri biztosa megállapítja, hogy a tiszántúli egyszerübb szülőnő nem tudja mi a hőmérő, mi a fertőtlenítés és hogy a szülőnők nagyrésze pusztul el gyermekágyi lázban, az újszülöttek nagyrésze pedig helytelen táplálás miatt. Tessék most már elképzelni, mennyit javulna a falvak közegészségügye, ha egy erre hivatott orvos, faluja minden egyes lakosát nyilvántartaná, kartotékszerüen feljegyezné a betegségeket, a szülések lefolyását, figyelemmel kísérné a gyermekek fejlődését, vasárnap délutánonként és téli estéken előadásokat tartana a terhesnők életmódjáról, a csecsemők táplálásáról stb., stb., s intelligenciájánál fogva egyéb ügyekben is tanáccsal látná el őket. Hogy ma a helyzet szomorú, annak okát ne szegénységünkben, hanem inkább közönyösségünkben keressük.

— **Érettségi találkozók.** *Akik a békéscsabai evangélikus Rudolf-főgimnáziumban 1909-ben érettségiztek*, Budapesten július 1-én tartják *25 éves találkozójukat*. Gyülekezés: Attila körút 12., délután 3 órakor. — *Akik 1909-ben végeztek a veszprémi kegyesrendi gimnáziumban*, csütörtökön gyültek össze *25 éves találkozóra* régi iskolájukban, ahol *Berky* Miklós polgármester, *Gombos* Antal és *Eberhardt* Béla címzetes főigazgatók köszöntötték a tizenhét megmaradt öregdiákot.

— **Az Erzsébethid és a Lánchid között ideiglenesen beszüntetik a villamosforgalmat.** A fővárosi Közmunkák Tanácsa ülésén *Rakovszky* Iván elnök meleg szavakkal üdvözölte *Kertész* K. Róbertet, aki: nyugalombavonulása alkalmából a kormányzó államtitkári címmel tüntetett ki. Az Erzsébethid és a Lánchid között egyelőre beszüntetik próbaképpen a villamosforgalmat és ha sikerül a közlekedést jól megoldani, *az egész Belváros területéről számüzik a villamost* Idegenforgalmi szempontból is nagy jelentősége van ennek, mert a dunaparti szállodákban üdülő közönség a legnagyobb nyugalmat fogja élvezni.

EZ A DIVAT
fehér mubukbőrből
FENYVES
KÁLVIN TÉR 7

— **Béke Eckhardt Tibor és Turchányi Egon rágalmazási perében.** Dr. *Avedik* Félix, a büntetőbíróság elnöke előtt csütörtökön folytatódott a tárgyalás *Eckhardt* Tibor és *Turchányi* Egon ismert rágalmazási perében. *Eckhardt*, mint emlékezetes, Turchányinak *Hegymegi Kiss* Pálhoz intézett levelének egyes kitételeit magáranézve sértőnek találta és ezért feljelentést tett Turchányi ellen, aki viszonvádat emelt Eckhardt ellen. A legutóbbi tárgyalást már azért napolták el, mert remény volt békét megegyezésre és a csütörtöki tárgyalás megnyitása után *Turchányi* Egon nyilatkozatot adott, amelyben *bocsánatot kért Eckhardt Tibortól, visszavonta állításait és sajnálkozását fejezte ki*. Eckhardt képviseletében dr. *Ulain* Ferenc elfogadta a nyilatkozatot és ezzel az ügy békésen befejeződött.

— **Az Izraelita Tanítóegyesület közgyülése.** Az Országos Izraelita Tanítóegyesület szerdai és csütörtöki ünnepi közgyülésén *Schichtanz* Ármin elnök és dr. *Groszmann* Zsigmond főrabbi köszöntötte a megjelenteket, majd *Rákos* István, a Magyar Tanítóegyesületek Szövetsége nevében üdvözölte a magyar zsidó tanítóságot, melyet *további testvéri együttműködésre kért*. *Biró* Samu és *Abrányi* Aladár igazgató ismertette a magyar zsidó iskolák válságos helyzetét s az üdülőház ügyét, majd *Pintér* Ignác tiszteletbeli taggá választása és *Fuchs* D. Rafael előadása után ért véget a népes közgyülés.

— **Henrik herceg, Vilma holland királynő férje hirtelen megbetegedett.** *Hágából* jelentik: *Henrik* herceg, Vilma holland királynő férje csütörtökön a holland Vöröskereszt épületében *hirtelen rosszul lett*; szédülésről panaszkodott. Gépkocsival a királyi palotába vitték. Állapota az esti órákban az orvosi jelentés szerint a *körülményekhez képest kielégítő volt*.

— **A tavaszi gyorsíróverseny eredménye.** A *Magyar Gyorsírók Országos Szövetségének* versenyzáró díjkiosztó gyülésén hirdették ki *a tavaszi gyorsíróversenyek iskolai eredményeit*. A versenyeken *158 iskola vett részt és 4351 dolgozatot adott be*. A kultuszminiszter vándordíját *a budapesti református gimnázium nyerte meg*, amely most is őrzője a vándordíjnak. *A csapatbajnoki vándordíj* a *Radnai* gyorsíró szakiskolában maradt. A leányiskolák Trager Ernő-díját *a budapesti Dobó Katalin női felsőkereskedelmi iskola nyerte*. A *vidéki iskolák* díját pedig a *szegedi állami fiu felsőkereskedelmi iskola*. Csoportjukban oklevéljutalmat nyert ezenkívül egész sereg budapesti és vidéki iskola. Ugyanekkor hirdették ki *az idegennyelvü versenyek eredményét*. A 250—300 szótagos német bajnoki versenyen 1. *Vándor* Ervin, 2. *Mélion* József, mindkettő hírlapíró. A 150 szótagos német versenyen első *Bertram* Marianne, a budapesti Kereskedelmi Akadémia női felsőkereskedelmi iskolájának IV. osztályú tanulója. A 180 szótagos francia versenyen első *Babits* László hírlapíró, a francia követség díját *Horváth* Margit nyerte, aki egyúttal a német 120 és 100 szótagos versenyen is *Viktor* Mártával együtt első, illetve második lett.

— **Lefejezett egy borbélysegédet az őrült napszámos Békésszentandráson.** *Gyulai* tudósítónk jelenti: Szerda este borzalmas gyilkosság történt Békésszentandrás községben. A nyilt utcán *egy valószínüleg őrült napszámos leszúrta Szabó Bálint 52 éves ottani borbélysegédet*, akinek halála nyolcgyermekes családot borított gyászba. Csütörtök reggel a gyilkost átkísérték a gyulai ügyészség fogházába, ahol megállapították, hogy *Lászlófi* Ferencnek hívják. Lászlófi a gyilkosság előtt együtt borozgatott *Szabó* Bálinttal. Szemrehányást tett neki, hogy *poharába bájitalt kevert*. Összeszólalkoztak, majd dulakodni kezdtek és Lászlófi előrántva bicskáját, súlyosan megsebesítette Szabót és mikor ez a földre rogyott, a bicskával *szinte teljesen levágta fejét*.

Lupasziget parcellázása!
Ideális weekend, fürdő- és nyaralótelep.
MFTR. hajóállomás. Hajók indulása Eötvös és Pálffy térről reggel 8.30, délelőtt 11 és délután 2.30. órakor. Mindennemü felvilágositás: Helvétia Rt. Telefon: 15-9-50.
Olcsó kisparcellák 900 pengőtől. Kedvező fizetési feltételek. Vízvezeték, csatornázás, villany, telefón.

„Itéljetek!"

Néhány kiragadott lap a magyar-zsidó életközösség könyvéből

(Saját tudósítónktól.) A második zsidótörvény indokolása kifejezést ad annak a felfogásnak, hogy a zsidók idegenek maradtak minden nemzet testében, s bár az indokolás koncedálja, hogy a zsidóság helyzete Magyarországon egészen különleges, mégsem hagy kétséget afelől, hogy az elkülönítettséget a magyarországi zsidókra is vonatkoztatja. Ezzel a felfogással kíván szembeszállni az a kis könyv, amely »*Itéljetek*« címmel dr. *Vida* Márton tollából most jelent meg. Ami benne van, az a »néhány kiragadott lap a magyar zsidó életközösség könyvéből« pár példa csupán, amelyet még sok mással lehetne kiegészíteni. De talán az idegenség és elkülönítettség vádjával szemben ez a néhány példa is eleget mond:

Szép Ernő híres »Imádság«-ával kezdődik a könyv, ezzel a megható imával a magyar hazáért. Azután egy kép következik: 1476-ban a Mátyás királyt és menyasszonyát fogadó díszmenetben a budai zsidók lovasbandériummal vettek részt és ezt a bandériumot ábrázolja *Vizkelety* Bélának a Magyar Történelmi Képcsarnokban lévő metszete. Felvonul a könyvben egy 1600 körüli magyarnyelvű szombatos imakönyv, a monori zsidó hitközség magyar címerrel díszített frigyszekrényfüggönye 1825-ből, *Rózsavölgyi* Márknak, a Nemzeti Színház megnyitása alkalmával játszott palotás szerzőjének képe és néhány kottája, *Bihari* Sándornak híres képe, a *Falurossza* és az Aradi Izraelita Magyar Egylet érme 1846-ból, amelyre rá van vésve: »a hazai nyelv megtanulására fordított szorgalomért«.

A magyar kultúra érdekes fejezeteit elevenítik meg a most következő képek. Itt van »A honi izraeliták magyar nyelvet terjesztő pesti egyletének« 1847-ben megjelent alapszabálya, az 1839-ben létesített herendi porcellángyár megalapítójának, farkasházi *Fischer* Móricnak egy szép alkotása, *Heilprin* Mihálynak, a szabadságharci belügyminisztérium sajtófőnökének *Nemzeti órdala*, *Reich* Ignácnak Budán, 1848-ban megjelent verseskönyve, *Honszerelmi dalok* címmel.

Gazdag az anyag, nem is lehet valamennyit felsorolni. A Kossuth-bankókat *Tyroler* József készítette és ezért őt a szabadságharc leveretése után az Újépület börtönébe zárták. *Löw* Lipót főrabbi a szabadságharcban tábori lelkész volt és lelkesítő beszédeket tartott, amiért fogságba vetették. A pesti és óbudai zsidó hitközség ellen *Haynau* külön hirdetményben rótt ki szédületes hadisarcot, mert 1849-ben »a forradalmárok ügyét« támogatták. *Kossuth* Lajossal száműzetésbe ment 62 zsidó magyar is, közöttük *Helfy* Ignác (Kossuth palatinusa), *Reményi* Ede, Görgey segédtisztje és *Horn* Ede, a későbbi államtitkár, *Csemegi* Károly kúriai tanácselnök az első magyar büntetőtörvénykönyv szerzője és a Magyar Jogászegylet megalapítója.

A későbbiekből már csak néhány nevet iktatunk ide, valamennyinek viselője a zsidó vallásban született és valamennyi beírta nevét a magyar társadalom, vagy kultúra történetébe. *Stiller* Bertalan, az alkattan megalapítója, a Zsidókórház főorvosa; báró tolcsvai *Korányi* Frigyes, a tuberkulózis elleni mozgalom kezdeményezője; báró pusztapéteri *Herczel* Manó, a modern kirurgia egyik úttörője, *Marczali* Henrik, *Goldziher* Ignác, *Ballagi* Mór, *Vámbéry* Ármin, *Munkácsi* Bernát, *Simonyi* Zsigmond, szöllősiaki *Kármán* Mór, *Acsády* Ignác, szántói *Kőrösy* József, *Falk* Miksa: mindmegannyi ismert és tisztelt név. Végül a legújabbak, a ma is élők: *Fényes* Adolf, *Heltai* Jenő, *Tolnai* Simon, *Molnár* Ferenc, *Róna* József, *Ligeti* Miklós, *Gál* Gyula, *Telcs* Ede, báró *Hazai* Samu, *Hajós* Alfréd, *Fuchs* Jenő: ezek csak kiragadott nevek a sok közül.

A kötet végén néhány adatot találunk a *világháború* zsidóvallású hőseiről, az *ellenforradalom* zsidó vértanúiról, a zsidó vallásban született magyar *olimpiai bajnokokról*, *Erdély* és a *Felvidék* magyar hőseiről. Az utolsó oldal pedig *Bethlen* István és *Teleki* Pál egy-egy nyilatkozatát közli a zsidó magyarokról: »*a magyar zsidók már nem is zsidók, hanem magyarok*«. Ezt valljuk ma is, 1939 tavaszán — fejezi be az érdekes felsorolást az időszerű kis könyv szerzője.

Minden utazási ügyben

vasúti, hajó, repülő és hálókocsijegyek, egyéni és társasutazások, szobafoglalás és valutaigénylés

forduljon AZ EST utazási és menetjegyirodájához

Budapest, VII., Erzsébet körút 18—20

Ashton-Gwatkin angol külügyi osztályfőnök berlini tárgyalásai Göring tábornaggyal

Berlin, február 24.

(Daily Telegraph and Morning Post.)

Ashton-Gwatkin, az angol külügyminisztérium gazdasági osztályának vezetője, ma megbeszélést folytatott *Göring* tábornaggyal. A Daily Telegraph tudósítójának értesülése szerint az *angol-német kereskedelmi kapcsolatok kibővítése volt a megbeszélés tárgya.* A Deutscher Volkswirt, a legtekintélyesebb német gazdasági hetilap már rámutat a német export fontosságára és nem tagadja, hogy a *német törekvésekkel szemben erőteljes propaganda mutatkozik, amely minden ellen irányul, ami német.* A lap azonban reméli, hogy a most folyamatba kerülő angol-német tárgyalások ennek a veszedelmes propagandának a tekintetében is kedvező fordulatot fognak eredményezni.

Lengyel ifjak németellenes tüntetése a varsói német nagykövetség előtt

Varsó, február 24.

(Német Távirati Iroda.)

Pénteken délben a német nagykövetség előtt körülbelül 500 lengyel ifjú tüntetést rendezett. A tüntetők legnagyobb része a jobboldali ellenzékhez tartozó diák volt. A felvonultak szavalókórusban követelték Danzig szabadvárosnak Lengyelországhoz való csatolását és németellenes dalokat énekeltek. A rendőrség szétkergette a tüntetőket.

Danzigi tiltakozás a lengyel diákok németellenes magatartása miatt

Danzig, február 24.

Hivatalosan jelentik, hogy a danzigi kormány csütörtökön szóbeli, pénteken pedig *írásbeli tiltakozólépést tett Lengyelország danzigi diplomáciai képviseleténél.* A danzigi kormány felhívta a lengyel kormány figyelmét a *kölcsönös kapcsolatoknak arra az elviselhetetlen megterhelésére, amely azáltal keletkezett, hogy a lengyel diákok Danzigban németellenes határozatot tettek közzé neves lengyel lapokban.* Ebben a határozatban a lengyel diákok többek között Danzig bekebelezését követelik a lengyel államba. Pénteken a műszaki főiskolán *a német diákok tüntetéseket rendeztek a lengyel diákság németellenes határozata és a varsói seim-ben történt németellenes interpelláció* miatt. A lengyel diákokat felszólították, hogy hagyják el az előadótermeket, amit ellenállás nélkül meg is tettek. További összetüzésekre nem került sor.

Pózenben is tüntettek

London, február 24.

(Daily Telegraph and Morning Post:)

A *Daily Telegraph* jelenti Varsóból, hogy a lengyel fővárosban ma este hét órakor körülbelül 500 lengyel egyetemi hallgató gyült össze a német nagykövetség épülete előtt és *nagy tüntetést rendezett azért, mert Danzigban állítólag bántalmazták a lengyel diákokat és véresre verték őket.* A tüntető diákokhoz igen sok munkás is csatlakozott, úgyhogy a rend fenntartására 200 rendőrnek kellett kivonulnia páncélkocsikkal. A hangulat már tegnap kiéleződött, amikor a danzigi események a parlamentben szóbakerültek.

A tüntetők Franciaországot éltették és kövekkel dobálták meg a német nagykövetség palotáját, majd németellenes dalokat énekelve, a német konzulátus épületéhez vonultak, ahol folytatták a tüntetést. *A lengyel rendőrség 12 diákot letartóztatott.* A letartóztatott diákok kijelentették, hogy a tüntetés tiltakozás volt, mert Danzigban rosszul bántak a lengyel kisebbséggel és porig alázták a lengyel méltóságot.

A tüntetők szétszóratásuk után a főváros több pontján újra összeverődtek, de komolyabb rendzavarásra már nem került sor. A német nagykövetség épületének az őrzésére 15 rendőrt vezényeltek ki. Gróf *Moltke varsói német nagykövet szombaton erélyesen tiltakozni fog Beck lengyel külügyminiszternél a tüntetések miatt.*

Ugyancsak heves németellenes tüntetés színhelye volt péntek este Pózen is, Nyugat-Lengyelország legfontosabb városa, ahol a német konzulátus előtt többezer főnyi tüntető gyült össze. A tüntetők betörték a német üzletek kirakatait és két német ujságírót megvertek. Lovasrendőrség akadályozta meg a további tüntetéseket és oszlatta szét a tömeget. A pózeni egyetem diákjai ülést tartottak, amelyen azt követelték, hogy az egyetemről távolítsák el a német diákokat, válaszul azokra az inzultusokra, amelyek a danzigi egyetem hallgatóit érték.

Chodocki danzigi lengyel főbiztos ma hivatalosan tiltakozott a danzigi főtanácsnál azok miatt a bántalmazások miatt, amelyekben a danzigi egyetem lengyel hallgatóinak az utóbbi időben részük volt.

Ne idegen példák után, de sajátos nemzeti hagyományaink jegyében építsük tovább a nemzetnevelést — mondották a Protestáns Irodalmi Társaság konferenciáján

Pénteken délután folytatta és a késő esti órákban befejezte kétnapos konferenciáját a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság. Ezúttal is dr. *Kapi* Béla evangélikus püspök, titkos tanácsos elnökölt.

»*Nemzeti állam és felekezeti iskola*« volt témája a mai első előadónak, dr. *Pröhle* Károly soproni evangélikus hittudománykari tanárnak. Rámutatott: a korszellemnek a racionalizmustól és liberalizmustól történt elfordulása nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a keresztyénség sajátos történeti típusaiban rejlő értékeket újra felismerjék. A történeti tapasztalás is azt mutatja, hogy a keresztyénség belső megújulása és megerősödése mindig az egyházi sajátosságok felújulásában és megerősödésében is jelentkezett. A hűséges ragaszkodást saját egyházunkhoz párosítani kell *egyetemes-keresztyén testvéries érzülettel.* Az egyházak egymásközti viszonyában meg kell szünnie a szükkeblű felekezeti torzsalkodásnak és ennek helyét a jóban való versenynek, a közös nemzeti és közös keresztyén érdekek szolgálatára való testvéries együttműködésnek kell elfoglalnia. Azt hiszem, — mondotta Pröhle professzor — ebben bizonyára egyetértenek velünk katolikus magyar testvéreink legjobbjai.

Szabó Imre budapesti református esperes az előadáshoz hozzászólván, hangoztatta: ha közvetlen veszély nem is fenyegeti nálunk a keresztyén felekezeti oktatást, *nem árt felkészülni minden ilyen támadás lehetőségére.* A felekezeti iskola többletet ad a nemzetnevelésben: a keresztyén önálló személyiség többletét, egy magasabbrendű élet igazságát. Ezért a keresztyén egyház felelős az állami oktatással szemben is. A vallásos nevelést a szülőnek ugyancsak joga van követelni. Az egyház feladata, *hogy Isten szuverénitását minden állami fennhatóság* felett hirdesse.

»*Keresztyénség és nemzetnevelés*«, erről a tárgyról *Makkai* Sándor dr. debreceni egyetemi tanár beszélt. A helyes nemzetnevelésnek irányítottnak, mindenkire kiterjedőnek kell lennie és mindenkit a maga helyére állítson tehetsége szerint; korra, nemre tekintet nélkül mindenki a nemzet szolgálatára teremtetett, kezdte Makkai Sándor s így folytatta: — *Ne idegen példák után, de sajátos nemzeti hagyományaink jegyében építsük tovább a nemzetnevelést.* A nemzet önmagába vetett hitének csak egy alapja lehet: ha hisszük, hogy Krisztus a magyar bűnért is meghalt és a magyar életért is feltámadott.

Dr. *Bencs* Zoltán miniszterelnökségi miniszteri tanácsos, az Országos Luther Szövetség elnöke reflexiókat fűzött Makkai Sándor fejtegetéséhez: Nem vitatjuk, hogy más világnézetek is formálnak kiváló egyedeket, népeket, *mégis azok nem tudták megóvni nemzeteiket a dekadenciától; egyedül a keresztyénség biztosítja a lélek örök belső újjászületését* — a szeretet roppant elve alapján, örök világterve szerint. Ha ez lesz iránymutatónk, nem marad megoldhatatlan egyetlen politikai és szociális világkérdés sem.

Dr. *Ravasz* László református püspök mondotta a konferencia záróbeszédét.

— *Egyház és állam viszonyában a legnagyobb baj az örök vetélkedés: ki a nagyobb?* Ha az egyház veti fel, akkor *állammá akar lenni*, ha az állam, akkor *egyházzá*. A megoldás nem lehet más: a szolgálat szellemére kell építeni, amikor elsősorban mindegyik a másikat szolgálja és csak azután önmagát. A prófétaság nem hatalmi eszköz, hanem a legnagyobb szolgálat: ez az egyház szerepe. Nem szabad felvenni az igehirdetésbe tisztán emberi gondolatrendszert és úgy mutatni be, mint Isten akaratát és világát, — nem szabad saját igényeinket írni elő Isten számára!

Repülőszerencsétlenség áldozata lett a francia légisportszövetség elnöke

Párizs, február 24.

Algiri rádiójelentés szerint báró *Foucacourt*, a francia légisportszövetség elnöke és felesége Francia-Szudánban Fayatól kétszáz kilométernyire északkeletre *repülőgépszerencsétlenség áldozata* lett. A szerencsétlenül járt házaspár február 11-én repült el Algirból kutatóútra a Nílus forrásvidékére.

Az egész világon elterjedt jó hírneve, megbízhatósága alapján: Solbár szilárd mészkénlé

Mezőgazdasági R.-T. Budapest, IV Hajó-u. 2. Tel. 380-519 és szaküzletekben, Monori-Mag Rákóczi út 7. sz., Mauthner Ödön összes üzleteiben Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél V., Alkotmány-utca 29. szám

A szegedi gondolat

*

A képviselőház szerdai ülésén Rátz Jenő képviselő így nyilatkozott:

— A ma fellépő reform-gondolat a szegedi ellenforradalom gondolata. Sajnos, a demokratizmushoz való visszatéréssel ennek útját elhomályosították.

Mint Szeged városának legérdemtelenebb fia, kötelességemnek tartom tiltakozni szülővárosom népének olyan beállítása ellen, mintha a »szegedi gondolat« és a demokratizmus között csak a legcsekélyebb ellentét is lehetne. Ennek a tiltakozásnak természetesen semmi súlya sem lenne, ha állításom mellett döntő bizonyítékokat nem hoznék, — hiszen nem vagyok képviselő és így helyt kell állani szavaimért.

Minden értelmes ember, aki Szegedet csak valamennyire is ismeri, jól tudja, hogy Szeged városának a közügyekben és a társadalmi életben uralkodó közszelleme 1920 előtt más volt, mint 1920 után. 1920 után került Szegedre az egyetem, nagy személyzetével és diákjainak ezreivel. Rengeteg sok menekült is jött a városba és megtöbbszöröződött a más vidékről jött közalkalmazottak száma. Az úgynevezett értelmiségi elemek nagy többsége ma nem szegedi eredetű. Azonban a vitás kérdésben nem a mai értelmiség többségének közszelleme vizsgálandó, hanem az 1920 előtti közszellem, jelesül: *az 1919. évi szegedi ellenforradalom szelleme.*

Szónoklatokban és írásművekben gyakran szerepel a »szegedi gondolat«. De polgártársaink Miskolcon, Győrben, Debrecenben vagy Szombathelyen honnan tudhatnák, hogy mi az a »szegedi gondolat?« Készséggel megmagyarázom, (de nem frázisokkal, mert a mi pályánkon frázisokért nem adnának egy darab száraz kenyeret sem), hanem olyan bizonyítékokkal, melyekkel nem lehet vitába szállni.

A szegedi kormány, mely hivatalosan ezt a nevet viselte: *Magyar Nemzeti Kormány*, 1919 június 4-én, hétfőn a következő szózatot intézte a magyar nemzethez:

Magyarok! *Testvérek!*

Megalakult Szegeden Magyarország felelős kormánya!

Elérkezett felszabadulásunk várvavárt ideje!

A rémuralom utolsó óráit éli!

Készüljetek és ha elérkezik az ideje, segítsétek a kormányt!

A kormány szándéka az, ami a ti érdeketek:

1. Letöri a bolsevizmust, helyreállítja a rendet, a személy- és vagyonbiztonságot, valamint a munka becsületét.

2. Az elárvult nemzeti eszmét, a hazafiságot újra érvényre emeli.

3. Visszaállítja a törvény uralmát, a végrehajtó hatalmat, — a nemzeti hagyományokhoz híven — **a művelt nyugat demokratikus szellemében** alapozza meg.

4. Gondoskodik az ország élelmezéséről és a munkanélküliek munkaalkalmáról.

5. Az entente összes államaival előkészíti a baráti jó viszonyt. Gazdasági megállapodást létesít, hogy a közellátás és a termelés folytonosságát biztosítsa.

A kormány működése nem irányul egyes társadalmi osztályok érdekeinek előtérbe tolására, hanem *a jogegyenlőséget* fogja megteremteni!

Csatlakozzatok mindannyian szívvel-lélekkel a kormányhoz, amelyet az összes államok elösmertek.

Károlyi Gyula s. k. m.-elnök és belügym.	*Teleki Pál* s. k. külügyminiszter
Korossy György s. k. belügyi államtitkár	*Bornemissza Gyula* s. k. külügyi államtitkár
Horthy Miklós s. k. altengernagy, hadügym.	*Solymossy Lajos* s. k. pénzügyminiszter
Gömbös Gyula s. k. hadügyi államtitkár	*Kelemen Béla* s. k. vallás- és közokt. miniszter
Varjassy Lajos s. k. kereskedelmi miniszter	*Kintzig János* s. k. földmüvelésügyi miniszter
Pálfy Dániel s. k. kereskedelmi államtitkár	*Hemmen János* s. k. közélelmezési miniszter
Bársony Elemér s. k. népjóléti államtitkár	*Gemeinhardt Márton* s. k. közélelmezési államtitkár

A »szegedi gondolat« tehát már a nemzeti kormány megalakulásakor azonosította magát *»a művelt nyugat demokratikus szellemével«.*

Harmincnyolc nappal később, a szegedi gondolatnak a »demokratizmushoz« való viszonya még élesebben kitünt a szegedi kormánynak *»A Magyar Nemzethez!«* intézett kiáltványában, melyben (az ide egyáltalán nem tartozó részeket mellőzve) a következőket olvasom:

»A nemzet összes erőinek egyesítésére van szükségünk... *Nem ismerünk sem osztály-, sem faj-, sem felekezeti különbséget.* Nem a gyülölet, hanem a megértés vezet bennünket. Minden ember csak annyit ér előttünk, amennyit mukájával és becsületességével kiérdemelt, amennyi hasznot hoz hazájának.

Programunk az ország megmentése.

A megmentett országban pedig csak egy törekvés lehet: a megelégedettség. Ezt csak úgy érhetjük el, *ha Magyarország minden polgárának egyenlő jogai és egyenlő kötelességei lesznek,* a kötelezettségek fokozottabbak azoknál, akik vagyonuknál vagy jövedelmüknél fogva **nagyobb áldozatokra kötelesek.**

Fenn akarjuk tartani a háborút befejező forradalom vívmányait, melyek **a nemzeti demokráciát** szolgálják. Egyenlő elbánást biztosítunk hazánk minden ajkú polgárának. Be akarunk kapcsolódni *a nyugat kultúrájába,* ezért külügyi politikánk sikerét az antanttal való együttmüködésben látjuk.«

Ezek után, könnyebb áttekinthetőség céljából, még egyszer idézem Rátz Jenő képviselő úr szavait:

»A ma fellépő reform-gondolat a szegedi ellenforradalom gondolata. Sajnos, a demokratizmushoz való visszatéréssel ennek útját elhomályosították.«

Már abból is, amit most előadtam, mindenki megítélheti, hogy *demokratikus volt-e az a bizonyos szegedi gondolat, vagy sem?* A demokratizmushoz a szegedi gondolattól *átpártolni* nem lehetett, mert *a legteljesebb demokratizmus a szegedi gondolatban mindig benne volt.*

Kívánatosnak tartom, hogy akik a »szegedi gondolatot« csak híréből ismerik és komolyan nem tanulmányozták, *hagyják ki* vitáikból ezt a politikai fogalmat, melyről a nagyközönség úgyis azt gondolja, hogy ez csak valami nagyon határozatlan tartalmú frázis.

Egy egyszerű közíró a maga mérsékelt tudását és tájékozottságát egy magasrangú politikuséval ha szembe akarná állítani, ez legalább is illetlenség volna. Ez tehát *nem polemia,* hanem csak népem ősidők óta ismeretes, demokratikus gondolkozásának védelme, minden más ok és minden más szándék nélkül.

„Anglia a világ minden kincséért nem adja el függetlenségét és szabadságát" — mondotta Anderson főpecsétőr

London, február 24.

Sir John *Anderson* főpecsétőr a kereskedelmi kamarák nemzeti szövetségének lakomáján mondott beszédében ezeket mondta: Kalmár nemzetnek gúnyolnak bennünket, de vannak drágaságaink, amelyeket a világ minden kincséért sem adnánk el: *függetlenségünk, szabadságunk, az a jogunk, hogy saját módunkon élhetjük életünket és választhatjuk kormányformánkat.* A három fegyvernem: a szárazföldi, tengeri és légihaderő mögött *negyediket* építünk fel: *a polgári légvédelmet,* amely második védelmi vonalunk lesz és amelybe a polgárság zöme fog tartozni. Ez a polgári haderő igazi életbiztosítás lesz, amelynek biztosítási díját a nemzeti szolgálat alakjában rójuk le. *Hudson* kereskedelmi államtitkár tervezett európai körútjáról a főpecsétőr ezt mondta: *Együttműködést és jóindulatot fogunk felajánlani a nemzetközi kereskedelem útján.* Ennek a kísérletünknek a sikere eloszlathatja az Európa láthatárán tornyosuló felhőket.

Sir Roger Backhouse tengernagy, a tengerészet első lordja, — a tengerészeti vezérkar főnöke — kijelentette, hogy Anglia befejezte hadihajói korszerűvé tételét és fokozott erővel folytathatja az új hajók építését. Az »*V. György*« és a »*Princ of Wales*« óriás csatahajók vízrebocsátása után május elején *két új csatahajó építése indul meg:* A »Liont«-t a Vickers-Armstrong cég Walker-on-Tyne-i gyára, a »Temeraire«-t a birkenheadi Cammell Laird gyár építi. *Mindegyik hajó 360,000.000 pengőbe kerül.* Térfogatuk 45.000 tonna: főfegyverzetük 16 hüvelykes óriás ágyúkból fog állni. Nemsokára további két ilyen hajót rendelnek az 1939-i építési terv keretében. Ez a négy építendő és a most készülő öt — tehát összesen kilenc — új óriás csatahajó azt bizonyítja, hogy *az angol tengeri haderő újjáépítése közeledik a csúcspontjához.*

Mit néztek meg és mit láttak a kontinensen az előkelő ifjú angolok?

Lord Derwent előadása

(Saját tudósítónktól.) Előkelő és érdekes közönség töltötte meg a Kereskedelmi és Iparkamara dísztermét csütörtök délután, amikor Lord *Derwent,* a Society of the Hungarian Quarterly vendége, szellemes, színes előadásban ismertette a 17-ik és 18-ik század előkelő fiatal angoljainak a kontinens országaiban végzett »Grand Tour«-ját, nagy utazását.

A hallgatóság soraiban ott láttuk az angol és a román követség egész tisztikarát, gróf *Bethlen* Istvánt, *Lázár* Andor ny. igazságügyminisztert, gróf *Micielsky* Kázmér lengyel követségi tanácsost feleségével, *Gömöry-Laiml* László rendkívüli követ és meghatalmazott minisztert, *Eckhardt* Tibornét, *Pósch* Gyulát, *Paikert* Alajos kultuszminisztériumi titkárt és még nagyon sokakat.

Eckhardt Tibor elnökölt az előadáson és néhány szívélyes szóban üdvözölte az előadót. Lord Derwent emelkedett ezután szólásra és ismertette az angol »Grand Tour« célját és értelmét.

— A 17-ik század jómódú fiatal angoljai, mintegy »finishing school«-képpen, hogy pontot tegyenek tanulmányaik után, egy-két, sőt néha három évre a kontinensre utaztak. Az én ereimben is az ilyen »utazóknak« vére csörgedez és ezért csak természetes, hogy nagy érdeklődéssel tanulmányoztam azokat az elsárgult könyveket, melyek az ilyenfajta utazásokról beszélnek. Minket, modern embereket, akik, úgy hiszem, mind szenvedünk azoktól a nehézségektől melyek manapság mindenfajta utazást szinte lehetetlenné tesznek, éppen emiatt a kölcsönös szellemi elzárkózás miatt érdeklődünk az iránt, hogyan ment végbe régi időkben különböző nemzetek fiai között a szellemi találkozás.

— Erzsébet királyné egyik minisztere feljegyzéseiből tudjuk, hogy fiának utazása a kontinensen 3 évig tartott és 1700 fontba került.

— Az előkelő fiatal angolok utazási láza a 17. században érte el tetőfokát és a tiszteletreméltó apák nem győztek »úti nevelőket« keresni, kik fiaikat kitanítsák, mielőtt útra kelnének. 1749-ben jelent meg az első Baedekerszerű utazási vezető könyv.

— A korabeli könyvek többnyire fenntartással, mintegy rosszalóan szólnak ezekről a kirándulásokról, melyekről, mint írják »a fiatal emberek könnyelmübben és mulatósabban térnek vissza«. Ha ezeket a könyveket olvassuk, az a benyomásunk, mintha az akkori szülők attól féltek volna, hogy fiaik mint pogányok térnek majd vissza. Az előkészítő tanácsok és oktatások, melyekkel a fiatal embereket ellátták, mindenekelőtt arra figyelmeztették őket, hogy *sehol, semmi körülmények között ne váljanak hűtlenné hazai szokásaik, az angol modor, általában szellemiekben és külsőségekben telivér angol lényük iránt.*

— Mindezen előkészítés után indult hát útnak a fiatalember. Postakocsin ment Doverbe, ahol az első éjszaka, melyet családi otthonától távol töltött, megszállt. Calaisben rendesen a »Hôtel d'Angleterre«-ben szállt meg, mely még pár éve megvolt és ahol az oda érkező angoloknak »illett« megszállni. Innét két és fél guineáért a francia postakocsi elvitte az utast Párizsba, de az úton meg-megállítak, hogy megnézhessék a francia királyok sírjait, a híres székesegyházakat és a közismert francia vidéki városokat. Érdekes megfigyelni, hogy Párizsban ezek a rég másvilágra költözött honfitársaim mit bámultak, mi keltette fel tetszésüket és mit bíráltak szigorúan. Varseillest például »kényelmetlennek és ízléstelennek« tartották.

— Franciaországból Svájcba vezetett a »Grand Tour«, Genf, Lausanne, Basel és Bern, de mindenekelőtt Ferney következett, ahol a nagy remetét, Monsieur *Voltaire*-t látogatták meg. A svájci hegyek és glecserek nem keltettek semmiféle visszhangot a fiatal angolok lelkében és többnyire örültek, amikor a Mont Cenis-n át eljutottak Olaszországba. Torino, Pisa, Firenze, Róma, Nápoly... ez volt az előírt útvonal, ezután pedig a Brenneren keresztül Németországba mentek. Augsburgban ugyanabban a »Drei Mohren«-szállóban szálltak meg mindnyájan, ahol később Napoleon és Joséphine megpihentek és sokkal később egy sokkal csekélyebb utas az én személyemben.

— Hollandia és Belgium után partra szálltak otthon, Angliában. Belekezdtek újra vidéki életükbe, foglyokra vadásztak, »claret« bort ittak, ha Londonba mentek, nem az udvarnál jelentek meg, mint Franciaországban, hanem a parlamentben. Úgy látszott, mintha újra elmerültek volna abban az életben, melyet előbb éltek és az út semmi nyomot sem hagyott volna lelkükben. Pedig, hogy milyen mély nyomokat hagyott ez a kirándulás, azt a nagyszülőktől örökölt falusi otthonaink bizonyítják, melyekben a világ minden tájáról származó és gyüjtött emlékeket, képeket és szobrokat találtunk mi, a késői örökösök.

— Ugy érzem, — fejezte be előadását Lord *Derwent* — hogy már régen nem látta annyi szellemi hasznát az európai »Grand Tour«-nak valaki, mint én, aki abban a szerencsében részesültem, hogy megismerhettem Magyarországot.

A lelkesen megtapsolt előadást *Eckhardt* Tibor köszönte meg és még külön kiemelte, hogyha bárki is kételkednék az egyesületek hasznosságában, annak csak a British Council for Cultural Relations működését kell megfigyelni. — A British Council tagját üdvözöljük most az előadóban, — mondta Eckhardt Tibor — és ez, **úgy hiszem, eleget mond!**

Doblhoff Lili

L I G E T I M I K L Ó S

művei kiállitásokon:

O.M.Képzőművészeti Társulat, Műcsarnok:

1892-93. téli: Dr.F.J.mellszobra,
Vendégszeretet,
Gyermekarckép,
Ámor, - gipszek.

1893-94.téli: Női képmás,
Női képmás /dombormü/
Rákász, - gipszek.

1894-95.téli: Dr.V.S.képmása,
Női képmás /dombormü/, gipszek.

1895.tav.: Árván /gipsz-csoport/,
Férfi képmás, gipsz.

1896. ezredéves orsz.kiáll.: Rákász,
Árván,
Képmás I-IV.,
Férfiképmás, - gipszek.

1897.tav.: Kőkorszak /szobor/,
Éva, márvány.

1897-98.téli: Női képmás, szobor.

1898-99.téli: Ádám és Éva,
Álom, szobrok.

1899.tav.: Ártatlanság /dombormü/, márvány.

1899-1900.téli: Tanulmány, bronz,
Portrait-alak, gipsz.

1900-1901.téli: Dr.Sgalitzer Gyuláné mellszobra,
Dr.Schermann Adolf tiszti főorvos mellszobra,
A tudás fája, márvány szobrok,
Hegedüs Gyula képmása, gipsz.

1901-2.téli: Rippl-Rónai József festőművész mellszobra,
Anonymus szobra, gipsz.

1902-3.téli: Tanulmány: Éva,
Br.Orczy Istvánné, márvány,
Grünwald Béla festő mellszobra, bronz öntvény,
Sz.Dárday Olga képmása, márvány,
Hegedüs Rózsika képmása, márvány,
B.Piret Huberta képmása, márvány,
Szerelem, márvány,
Dr.Emmer Kornél /tanulmány/, márvány.

1903.tav.: Szent István, márvány,
Gr.Széchényi Miklós győri püspök mellszobra, márvány,
Zalán, bronz.

1904.tav.: Telepy Károly mellszobra, bronz,
Gr.Széchenyi Jenőné, bronz,
Dr.Wlassics Gyula, bronz,
Hegedüs László mellszobra, gipsz,
Arckép, bronz,
Gr.Hoyos-Wenckheim Fülöpné, bronz,
Zichy Ludmilla comtesse, márvány.

~~1904-1905.téli: Grünwald Béláné, bronz.~~

1904-1905.téli: Grünwald Béláné, bronz,
Gr.Széchenyi Gézáné és fia, márvány,
Jókai Mór, relief, márvány.

1908-1909.téli: Gr.Széchenyi Viktor, bronz,
Dóczy Lajos képmása,
Tóth Béla siremléke,
Gr.Andrássy Aladárné képmása, márvány,
Gr.Apponyi Sándorné képmása, márvány,
Ney Imréné képmása,
Bestia / kut/, márvány,
Szerelem /kut/, márvány.

1909.tav.: W.Vodianer Arthur képmása, márvány,
Basch Gyuláné képmása, márvány,
Tanulmány, márvány.

1913-14. téli: Faun és Vénusz, szinezett kő,
Madonna a gyermek Jézussal, fekete márvány,
Krisztus sirbatétele, fekete márvány.

1914.tav.: Lukács Lucie, márvány,
I.F.J. képmása, bronz.

1917.tav.: IV.Károly király, bronz,
I.Ferenc József király, márvány,
József főherceg, márvány,
Metzger József altábornagy,vezérkari főnök h.,bronz,
Br.Hötzendorfi Conrád tábornagy, bronz-márvány,
József Ferenc főherceg, bronz,
Albrecht főherceg, bronz,
Br.Hazai Samu vezérezredes, bronz,

/folytatás köv.lapon./

1917.tav. /folytatás/: Frigyes főherceg, bronz,
Br. Krobatin Sándor hadügyminiszter, bronz,
Jenő főherceg, bronz,
Br. Georgi Frigyes osztrák honvédelmi min., bronz.

1918. Sajtóhadiszállás kiáll.: IV.Károly király, márvány.

1919-1920.téli: Horthy Miklós kormányzó, bronz,
A debreceni 39-es gyalogezred zászlótartója, bronz,
Luckenbacher Pityu képmása, márvány.

1922. máj.-jun.jub.: Elek Pál családi siremléke, gipsz.

1926.téli: Dr.Á.G. mellszobra, bronz.

1926.őszi: Férfi mellszobor, bronz,
Női mellszobor, márvány.

1927-1928.téli: Hegedüs László képmása, gipsz.

1929-1930.téli: Kántorné mint Sappho,
Anyai szeretet,
Alexa képmása,
Házi oltár,
Siremlék-terv.

1930. Szent Imre kiáll.: Czenstochovai Madonna,
Krisztus sirbatétele I-II.,
Krisztus,
Szent István.

1932.febr.-márc.: Siremlék.

1932. /Főváros uj szerzeményei kiáll./: Rippl-Rónai József, bronz,
Kántorné, bronz.

1933.febr.-márc. Klebelsberg emlék-kiáll.: Br.Strahlendorf Brunóné siremléke.

1940. A gyermek a müvészetben kiáll.: Anyai szeretet, bronz, Testvérkék, márvány.

Ernst Muzeum:

1913. IX.kiáll. L.M.gyüjt.kiállitása:

Anonymus szobra, bronz és márvány,
Szinyei Merse Pál, ezüstözött bronz,
Hamutartó, bronz,
József főherceg, bronz,
Rudolf trónörökös, "
Zalán "
Auguszta főhgnő "
Anonymus "
Vénusz I-II. "
Faun és Vénusz I-II. "
Csodavilág "
Merengés/női akt/ "
Bérmáláskor "
Széchenyi Jenő gr. "
Forradalom "
Vecsey Ferenc "
Lélekrontás "

Ádám és Éva, márvány
Muzsa /szines/ "
Szent István "
Ártatlanság/sz./ "
Tanulmány "
Gr.Széchenyi Gézáné és fia "
Alvó nő "
Bestia /kut/ "
Gr.Apponyi Sándorné "
Fiu-akt "
Madonna a gyermek Jézussal, fekete márvány,
Krisztus sirbatétele " "

Asztal putikkal,
Szerelem /kutcsoportozat/, terracotta,
Majolika-kisérletek,
Faun és Vénusz, szines kő,
Wodianer Arthur mellszobra,
Gr. Andrássy Aladárné
Chorin Ferenc mellszobra,
Ábrányi Kornélné mellszobra,
Kristóffy József mellszobra,
Basch Gyuláné mellszobra,
Térey Gáborné mellszobra,
Dóczy Lajos mellszobra,
Gr.Széchenyi Jenőné mellszobra,
~~Iványi~~

(folyt.a köv.lapon)

/Folytatás előző lapról/:

Iványi-Grünwald Béláné mellszobra,
Gr.Széchenyi Géza mellszobra,
Gr.Hoyos-Wenckheim Fülöpné képmása,
Wlassics Gyula mellszobra,
Lukács György mellszobra,
Sátán /gipsz/,
Visszaemlékezés /gipsz/,
Beatrice /gipsz/,
Andrássy Gyula gr.mellszobra,
Kosztolányi Kann Gyuláné mellszobra,
Lechner Ödön mellszobra,
Mihalik Dániel mellszobra,
Iványi-Grünwald Béla mellszobra,
Tanulmány Emmer Kornél arcképéhez,
Hegedüs Gyula mellszobra,
Faun /kopia a Borghese-Museumból/,
Rippl-Rónai József mellszobra,
Robicsek Ferenc dr.mellszobra,
Petrik Lajos mellszobra,
Zsolnai Miklós arcképe,
Hubay Jenő arcképe/vázlat/,
Gabrilovitsch Ossip zongoraművész mellszobra,
Vörösmarty Mihály,
Kern Lili arcképe,
Erzsébet királyné/tanulmány/,
Arcképtanulmány,
Nótafa,
Gádor Lajosné arcképe,
Jókai Mór arcképe,
Dr.Rott Nándor arcképe,
Ybl Ervin arcképe,
Hubay Jenő mellszobra,

Rajzok I-XXIV.

1913. X.kiáll.: Fenti anyagból 12 darab.
1913. XIII.kiáll.: Br.Herczog Mór Lipót, bronz,

Schiffer Miksa, bronz,

Forradalom, bronz,

Ártatlanság, szin.márvány,

Szent István, márvány,

Fiu-akt,

Faun.

1920. máj.: Szines terracották: Álom,- Verőfény,- Gyerek,-

Sirbatétel,- Szüz Mária.

1931. CXVIII.kiáll.L.M.gyüjt.kiáll.:

Portrait-tanulmány, bronz,
Anonymus,I-II., "
Br.Herczog Mór Lipót, "
Conrad v.Hötzendorf, "
Metzger tábornok, "
Forradalom , "
Merengés, "
Sappho, "
Tanulmányfej, "
Anyai szeretet, "
Angyal, "
Vörösmarty Mihály, "
Rippl-Rónai József, "
József Ferenc fhg.hadnagy korában, "
Zalán, "
Házioltár, "
Schiffer Miksa, "
Siremlék-részlet, "
Br.Goldberger Leo, "
I.Ferenc József, "
Ádám Géza, "

Szinyei Merse Pál, márvány,
Elveszett paradicsom " /carrarai/
Bestia " "
Dréher Annie "
IV.Károly király "
Tőry Tiborné "
Testvérkék "
Fiu-akt " /csiszolt/
Éva, "

Balás Béla,
Br.Strahlendorfné Crail Irma siremlékének részlete,
Fleissig Sándor,
Gr.Dessewffy Aurél /vasöntvény/,
Krisztus sirbatétele /kerámia/,
Siremlék,
Magdolna főhercegnő.

1932. CXXXI.kiáll.: Rippl-Rónai József képmása, bronz,

Csók István képmása, bronz,

Szinyei Merse Pál, márvány,

Br.Hatvany Ferencné képmása.

Nemzeti Szalon. 1916.jun. Sajtóhadiszállás kiáll.:

Őfelsége a király,
Frigyes főherceg,
Conrad,
Metzger,
Herberstein,
Böhm-Ermolli,
Hazai.

1925. /Szinyei Társ.által dijazott müvészek kiáll.:

Kertész K.Róbert államtitkár, bronz.

1934.máj.: Győzelem után pihenés, márványszobor.

Benczur Társaság.

1923. ápr./N.Szal./: Férfi mellszobor, bronz,

Női mellszobor, márvány.

1925.márc./Mücsarcok/: Horthy Miklós kormányzó, bronz,
József Ferenc főherceg, "
J.G.B.-né képmása, "
Ábránd, "
Forradalom, "

G.H.K.-né mellszobra, márvány,
L.A.-né /szinezett/ "
Fiu szoboralak, "

Kerámiák.

1927. /N.Szal./: Rippl-Rónai József képmása, bronz,
Béke-angyal "
Idill, márvány csoport.

1930.tav./Mücsarnok/: Elveszett Paradicsom.

1942. őszi /Mücs./: 1848, bronz,
Zalán futása, bronz,
Anonymus, "
Hegedüs Gyula, "
Vörösmarty Mihály, "
Szeretet, "
Anyai szeretet, "

Akt, márvány.

Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás, /Műcsarnok/:

1933.: Telcs Ede, bronz,
Ugron Gábor, "
Csók István, "

1934.: Scitovszky Béla, bronz,
Tanulmány, bronz.

1935.: Déryné, márvány.

1937.: H.H.Bandholtz tábornok, bronz,
Tasnádi Nagy Andor, bronz.

Müterem. I. csoport.kiáll. 1935.febr.:

Zalán futása, bronz,

Merengés, bronz.

...veszeti Muzeum. Balló Ede-emlékkiállitás. 1938.:

Szinyei Merse Pál mellszobra.

Ligeti Miklós müvei szerepeltek még aukció-kiállitásokon is, - de csak a már másutt szerepelt szobrok, legfeljebb uj cimmel,- a következő alkalmakkor:

Ernst Museum. XXIII., XLVII., XLIX., sz.aukciók.

Árverési Csarnok: 37., 39., 40., 41., 109., 110. sz.aukciók.

Almási-Teleki Müint.: XII. aukció.

~~Györgyi Dénes~~
Ligeti Miklós

TÁRSASVACSORA — KÉT ÜNNEPELTTEL. Külsőségeiben impozáns, bensőségben meleg és meghitt volt az a társasvacsora, melyen az Iparművészeti Társulat két jeles művészt ünnepelt a Fészek-Klubban. Mint egy felemelő családi ünnepség, tele a harmónia és a munka elismerésével, olyan volt Györgyi Dénes és Ligeti Miklós, e két ünnepelt körül a közel százötvem főnyi művészcsalád együttérzése. Györgyi Dénest elsősorban a mostani kiállítás rendkívüli sikeréért érte ez a megtiszteltetés. De, mint Szablya Frischauf Ferenc, társulatunk tiszteletbeli alelnöke felköszöntőjében elmondta: egy huszonötéves tanári s építési munka nagy sikerei is ott vannak az eddigi életútján. Az ifjúság hitével indult el s az energikus akaraterő fogta össze alkotásait, ezen a szép úton, melynek olyan állomásai vannak, mint a jubiláris iskolai, a barcelonai s a jelenlegi társulati emlékkiállítás. Györgyi Dénes szerényen és meghatódottan állt a méltó felköszöntők középpontjában. Az érdemeket munkatársaira hárította s annak a kooperáló szellemnek diadaláról beszélt, melyet a mostani társulati vezetőség hívott életre. A másik ünnepelt az ugyancsak kiváló tevékenységű Ligeti Miklós szobrászművész s társulatunk alelnöke volt. Az ő spontán ünneplésére is csak külső alkalmul szolgált, hogy megkapta a művészi alkotásai elismerését jelentő állami kis aranyérmet. Ő róla viszont Szablya János, társulatunk ügyvezető alelnöke állapította meg, hogy gazdag pályájának minden állomása az Anonymus-szobortól a mostanában készített tüzéremlékműig csupa dekoratív szépség, mely egy nemzet kultúrájának négy évtizedes ragyogó és borús égboltjába világít bele. Derűs és megható emlékezésekkel volt tele ez a baráti est. Hódolat, amely a művészetnek s az alkotóknak szólt a belső érzések parancsára.

*

Az Iparművészeti Társulat ünnepi vacsoráját a köz- és társadalmi élet számos előkelősége, s megtisztelte jelenlétével. Dr. Hóman Bálint kultuszminiszter képviseletében ifj. dr. báró Wlassics Gyula h. államtitkár, a művészeti ügyosztály vezetője jelent meg. A vendégek sorában ott láttuk Scitovszky Béla ny. belügyminisztert, dr. Procopius Béla ny. meghatalmazott minisztert, Kertész K. Róbert ny. h. államtitkárt, dr. Tihamér Lajos miniszteri tanácsost, dr. Petrovics Elek múzeumi főigazgatót, Helbing Ferenc kormányfőtanácsos, festőművészt, az Iparművészeti Iskola igazgatóját,

MAGYAR IPARMŰVÉSZET 1934. 115. l.

dáink technikai tudásáról. Mint irány-
zatokon belüli állandó kollekció, bármely
külföldi kiállításon jól mutatná be a
magyar reklámgrafikát.

A fotográfiai csoportban két irány-
zatot különböztethetünk meg. Az el-
sőt talán l'art pour l'art fotónak ne-
vezhetném, a másodikat célfotónak.
Szigorúan véve csak a második tar-

„György Kálmán Emlékkiállítás [illegible]
tait ismertette. Az anyaggyüjtés rendben folyik s a

Majoros Károly, Matrai Lajos, Ohmann Béla, dr. Pacher Béla, ifj. Richter Aladár, Schober József, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, dr. Szalai Emil, dr. Szőnyi Ottó, Urbányi Vilmos, Végh Gyula, Végh Gusztáv, Zrinszky József, Deák István mérnök és Helbing László titkár, valamint Csák István ellenőr és Ascher Kálmán pénztáros, mint meghívottak. Seenger Béla elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Napirend előtt kegyeletes szavakkal emlékezett meg Györgyi Géza műépítésznek, boldogult György Kálmán igazgató testvérének haláláról. Majd felolvasta dr. Fabinyi Tihamér m. kir. kereskedelemügyi miniszter leiratát, amelyben a miniszter legteljesebb elismerését fejezi ki a társulat működése felett s kiemeli Szablya János ügyvezető alelnök és Deák István mérnök kiváló működését. Ezekután bejelentette, hogy a választmány tagja, dr. Petrovics Elek tiszteletbeli tag, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója most töltötte be működésének 20 éves évfordulóját s őt ez alkalommal meleg szavakkal üdvözölte, egyben bejelentette, hogy a társulat üdvözlőiratát az elnökség küldöttségileg nyujtotta át neki. Végül bejelentette, hogy a társulat 1933. évre

MOZI HIRADÓ

Öt Ufa-film a jövő évadból

Az *Ufa*-filmvállalat e héten háromnapos szakbemutatót tartott, amelynek során öt filmjét vetítette le a film- és moziszakma tagjai előtt. Az öt film a jövő idény termé-séből adott ízelítőt a szakembereknek, akik megállapították, hogy a német filmgyártás vezetőmárkája még mindig az Ufa. Az öt film, amelynek elkészültében a magyar tehet-ségeknek oroszlánrész jutott, öt különböző irányú filmművészeti alkotás, de mind az öt magasnivójú, különlegesen értékes és érdekes.

Az első bemutatásra került film Hans *Al-bers* új filmje volt. *Arany!* a címe ennek a filmnek, amely a modern aranycsinálásnak, helyesebben az atomelméletnek fantasztiku-san felépített éposza. Karl *Hartl* rendező vernei találékonysággal és fantáziával varázsolta a müterembe a modern alchimia ha-talmas műhelyét, amely köré izgalmas mesét íratott. Hans *Albers*, Brigitte *Helm* és Michael *Bohnen* játsszák a film vezetőszerepeit.

A második film Anny *Ondrának*, a női Chaplinnek, *Az elcserélt menyasszony* című vígjátéka volt. Anny *Ondra* a kettős főszer-epben valósággal elkápráztatja ötleteivel, kedvességével és humorával a nézőket.

A bemutató második napján két magyar színdarab feldolgozása került a közönség elé. *A méltóságos asszony trafikja, Bús-Fekete* László vígjátéka volt az egyik. Parádés sze-reposztásban, kitünő párbeszédekkel füsze-rezve pereg le a film, amelyet *Nagy* Kató, Willy *Fritsch* és a nemrég elhunyt zseniális Hansi *Niese* interpretáltak elsőrangúan. — A másik magyar téma *A csárdáskirálynő, Kálmán* Imre világot bejárt operettje, amely-nek címszerepét *Eggerth* Márta játssza. *Eg-gerth* Márta igazi operettprimadonna ebben a szerepben és Reinhold *Schünzel* ismét be-bizonyította, hogy az operettfilm könnyed-ségét, finomságát, ötletességét és színességét legtökéletesebben az ő filmjei adják.

A bemutató utolsó napján vetítették a jövő évad egyik nagy filmeseményét, Jan *Kiepura* új filmjét, amelynek *Szívem érted dobog!* lesz a magyar címe. Jan *Kiepura* minden eddigi filmje biztos anyagi és erkölcsi sikert jelen-tett, de talán egyik sem volt annyira mozgalmas, annyira vidám és filmszerű, mint ez. Jan *Kiepura* valóságos operaelőadást nyujt e filmjében a moziközönségnek. A szakbe-mutató nézői zajos tapssal honorálták két áriáját, különösen a *Tosca* híres levélária-ját, amelyet a taps nyomán meg is kellett volna ismételni, ha ez filmen lehetséges volna. Jan *Kiepura* filmjében a női főszerepet *Eggerth* Márta játssza bájosan, tehetségesen, a férfi főszereplők közül pedig Paul *Hörbiger* és Paul *Kemp* járulnak hozzá humorukkal a film várható nagy sikeréhez.

Bor — Dal — Csók

A Forum-filmszínház bemutatója

A XVIII. század végének édes-bús roman-tikája, *Meister* Vilmos tanulóéveinek hangu-lata uralkodott csütörtökön a *Forum*-film-színház nézőterén, ahol a *Bor, dal, csók* című új filmet mutatták be. *Goethe* legnagyobb ifjúkori szerelmének, a sensenheimi *Brion* Friderikának hü regénye ez a film.

Brion Friderika és *Goethe* szerelmét *Lehár* Ferenc *Friderika* című daljátékában láthatta a színházi közönség és az operett nyomán készült a film is, amelyhez *Lehár* Ferenc dal-játékából írták a kisérőzenét. Művészi pro-dukció ez a film mind felvétel, mind zene és színjátszás szempontjából. *Friderika* sze-repét Mády *Christians* játssza, aki teljes illu-ziót kelt, *Goethe* szerepében pedig Hans Heinz *Bollmann*, az ismert német tenorista nyujt tökéletes alakítást. Hans Heinz *Boll-mann* éneke nagy értéke a filmnek, amely-nek szereplői közül Paul *Hörbiger*, Ida *Wüst* és Otto *Wallburg* gondoskodnak a romantika közben a humorról.

A filmet a *Forum* közönsége igen nagy élvezettel nézte végig. Hans Heinz *Boll-mann* énekszámait megtapsolták.

× **(A Metro jubiláris bemutatója.)** A Metro-Goldwyn—Mayer-gyár jövő szezónban ün-nepli *tízéves* fennállását. Ebből az alkalom-ból a gyár egészen különleges produkcióval lép a világ moziközönsége elé. Ennek a ju-biláris esztendőnek négy filmjét július 10-től 13-ig mutatja be a *Metro-film* budapesti köz-pontja, a *Rádius Metro Filmpalotában*. A négy film a következő: *Az orvos*, Sidney *Kingsley* világsikert aratott drámája, amely-nek főszerepét Clark *Gable*, Myrna *Loy*, Jean *Hersholt* és Elisabeth *Allan* játsszák, a *Feketeszárú cseresznye*, *Hunyady* Sándor re-mek irredentadrámája, amelynek híres trió-ját, a két férfit és az asszonyt Niels *Asther*, Walter *Huston* és Kay *Francis* játsszák, az új Tarzan-film, *Tarzan és pajtása*, Johnny *Weissmüller* és Maureen *O'Sullivan* alakítá-saival és végül a *Macska és az egér* című pompás énekes, zenés vígjátékot, amelynek főszereplői Jeanette *MacDonald* és Ramon *Novarro*.

SZINHÁZ MŰVÉSZET

Dohnányi Ernő a Zeneművészeti Főiskola főigazgatója

A kultuszminiszter nyilatkozata

A napilapokban *Hubay* Jenő nyugalom-bavonulásáról megjelent hírekkel kapcso-latban a Magyar Távirati Iroda megkér-dezte *Hóman* Bálint kultuszminisztert, hogy a kitünő művész távozási szándékát illetően mi az álláspontja és *miképen gon-doskodik a főiskola igazgatásáról*. A mi-niszter a kérdésre a következő választ adta:

— *Hubay* Jenő valóban beadta nyugdí-jazási kérvényét és kérte a *Zeneművészeti Főiskola* vezetése alól leendő felmentését. Bár *Hubay* hetvenöt éves életkorát meg-hazudtoló energiával és frisseséggel mű-ködik ma is a zeneművészet és a művészi nevelés terén, *kénytelen voltam meghajolni azon óhajtása előtt, hogy a főiskola igazgatásának teendője alól felmentessék.* Felkértem azonban, hogy *a jövő tanév-ben is megmaradjon a főiskola kötelékében és minden adminisztratív munkától mentesítve, szentelje páratlan zenepedagógiai képességeit az ifjú zenenemzedék tovább-művelésére.* Elgondolásom szerint *Hubay* Jenő mint a Zeneművészeti Főiskola *tisz-teletbeli főigazgatója*, mintegy a *hegedű-művészet mesteriskolájának vezetője* mű-ködik tovább és e minőségben marad *aktív tagja* a főiskola nagyérdemű tanári kará-nak. Másrészről *a most megalakuló ország-os irodalmi és művészeti tanács zenemű-vészeti szakosztályában is hozzá méltó szerephez jut* és ezáltal továbbra is támo-gatására lehet a kormánynak művészet-politikai vonatkozásban. A mester érvelé-semtől meggyőzve, kijelentette, hogy *haj-landó ilyen minőségben a jövő tanévben is szolgálatban maradni* és ez nekem nagy örömömre szolgál, mert *az ő nevelő mun-káját ma még alig nélkülözhetjük.*

— Az utódlásnak, illetve a Zeneművé-szeti Főiskola jövendő igazgatásának kér-dése *évek óta eldöntött kérdés.* Az igazga-tás teendőit *Dohnányi* Ernő, régebben ki-nevezett főiskolai igazgató veszi át *főigaz-gatói minőségben.* Dohnányi egyénisége és művészete teljes biztosítékot nyujt arra, hogy e kitünő kultúrintézményünket a Hubay által megalapozott színvonalon tartja és korunk követelményeinek meg-felelő szellemben fogja irányítani.

*

Dohnányi Ernőt a *Zeneművészeti Főskola* főigazgatói székében osztatlan örömmel üd-vözli a magyar zenei társadalom. Zenei éle-tünknek nemcsak magyar, hanem nemzet-közi viszonylatban is egyik kimagasló nagy-sága, akit egész egyénisége, minden tulajdon-sága úgyszólván predesztinál a vezető szere-pére. Sokoldalú zeneisége, amely épp úgy megnyilatkozik a komponálásban és a peda-gógiai munkásságban, mint a zongoraművé-szetben és a zenekar vezényelésében, kell, hogy mindenütt és minél jobban előtérben le-gyen, hogy mintegy állandó reflektor fényé-ben ragyogjon. Mint a Zeneművészeti Fő-iskola főigazgatója, az angol szállóige szerint — ő „a kellő ember, a kellő helyen", — az az egyéniség, aki annál áldásosabb működést fejt ki, minél nagyobb a hatásköre és a hatalma.

Épp ily nagy örömet jelent a magyar zene-pedagógia szempontjából, hogy *Hubay* Jenő a kultuszminszter kérésére megmaradt a Fő-iskola kötelékében és mint tiszteletbeli fő-igazgató, tovább vezeti a hegedűművészet mesteriskoláját.

A kultuszminiszter a magyar zenekultúra érdekében cselekedett, amikor biztosította a Zeneművészeti Főiskola számára a mester-nek ezt a pótolhatatlan értékes munkásságát.

---

* **(Ligeti Miklós és Györgyi Dénes ünnep-lése.)** Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat ünnepi vacsorát rendezett abból az alkalomból, hogy alelnöke, *Ligeti* Miklós, az *Anonymus* és egyéb nagybecsű szobormű al-kotója megkapta az állami kis aranyérmet, továbbá, hogy *Györgyi* Dénes müépítész-tanár, a társulat nyári kiállításának rende-zésével aratott nagy elismerést. A Fészek Klubban rendezett vacsorán *Hóman* Bálint kultuszminiszter képviseletében ifj. *Wlas-sics* dr. báró államtitkár, a művészeti ügy-osztály vezetője jelent meg. Az első felkö-szöntőt *Szablya* János ügyvezető alelnök mondotta, aki rámutatott, milyen monumen-tális az az életerő, amely Ligetit, mint szob-rászművészt és mint úttörőt a magyar ipar-művészet és kerémia terén jellemzi. *Szablya-Frischauf* Ferenc festőművész *Györgyi* Dé-nes érdemeit méltatta, hangsúlyozva, hogy az általa rendezett kiállításon a mai élő ma-gyar iparművészet került bemutatásra, amely nagy és fontos nemzeti kincs és amely bámulatba ejtett minden közöttünk megfor-duló külföldit. *Róna* József szobrászművész az idősebb művészek nevében köszöntötte a két ünnepeltet, *Gyenes* Lajos pedig a mű-vésztestületek képviseletében. *Ligeti* Miklós és *Györgyi* Dénes meghatott szavakkal kö-szönték meg az elismerést. *Glatz* Oszkár és *Lázár* Béla mondott még beszédet.

* **(Jubileum a Royal Orfeumban.)** A Royal Orfeum színpadán *csütörtökön* került színre *huszonötödször Harmath* Imre és *Márkus* Alfréd látványos, vidám revüje, a *Csak azért is.* A jubiláris est közönsége sokat tap-solt a kitünő szereplőknek.

* **(Művészest a Fészekben.)** A Fészek Mű-vészek Klubja június 30-án, szombaton este 10 órakor kerthelyiségében művészestet ren-dez, külföldi és hazai művészek közremükö-désével. Meghívókat a tagok előzetes beje-lentésére szolgáltat ki a Fészek irodája.

* **(Bonyodalom a fővárosi színész-ösztöndij zsürije körül.)** A Színpadi Szerzők Egyesülete a Színészszövetség és a Kritikusok Szindikátusának elnöke levelet intézett *Liber* Endre alpolgármesterhez, amelyben bejelent, hogy az idén *nem vesznek részt abban a zsüriben*, amely hivatvan a főváros 800 pengős *színész-ösztöndíját* odaítélni két-két fiatal, tehetsé-ges, az idei szezonban feltünt színésznek, vagy színésznőnek. A három testület részéről az alpolgármesterhez intézett levél megírásá-nak az az oka, hogy a zsüriben *túlsúlyban vannak a laikusok és igy mindig leszavazhat-ják a szakértőket.* Az elmult évben is igen sok vitára adott alkalmat a bizottság dön-tése, amelynek a három szakértőn kívül a fő-város közművelődési ügyosztálya mellé ren-delt, úgynevezett szakbizottságból került ki. Hetedik tagja a *tanácsnok*. A levelet aláíró három testület azonban kijelenti, hogy kész-séggel állanak a főváros rendelkezésére, ha az ösztöndij-zsüriben *helyreállítják az erővi-szonyokat*, vagyis mint két esztendővel ez-előtt volt, a közművelődési tanácsnok elnök-lésével a zsüri *három laikusból és három szakértőből áll.*

* **(Alapi Nándor veszi át újra az Országos Kamaraszinházat.)** Tiz esztendőn át vezette szép sikerrel az *Országos Kamaraszinház* staggionejét *Alapi* Nándor, míg aztán két esztendővel ezelőtt budapesti igazgató lett: kibérelte a *Kamaraszinházat*. Ez a próbál-kozása azonban nem sikerült. *Alapi* Nándor most ismét átveszi az *Országos Kamaraszin-ház* vezetését. Szeptembertől kezdve már ő igazgatja újra a magyar staggionet.

× **(Elhalasztották a Budapesti Színház be-mutatóját.)** A Budapesti Színház szombatra hirdette az *Itt a szerelem* című revüoperett bemutató előadását. A bemutatót technikai okokból *elhalasztották jövő csütörtökre*, míg a zártkörü sajtófőpróba *szerdán* este lesz. A főpróba meghívói érvényben maradnak, míg *a bemutatóra új jegyeket ad ki a színház.*

Ma délután 3 órakor indul

a MFTR Eötvös-téri állomásáról, míg a Pálffy-térről 3 óra 10 perckor indul

a Budapesti Hirlap

Zenés Mesehajója

Horányba.

Jegyek déli 12 óráig 1 pengős áron a Budapesti Hirlap Utazási Irodájában József-körút 5. szám alatt válthatók, azután a MFTR pénztáraknál és indulás előtt a helyszinen.

Minden gyermek ajándékot kap. | A hajó kedvezőtlen idő esetén is indul.

CSILLÁR LEGOLCSÓBBAN

részletre is

REICH MIKLÓS utód VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 45

Székelyhidy Ferenc huszonötéves jubileuma

Július elején lesz huszonöt éve annak, hogy a Magyar Királyi Operaház dr. *Szé-kelyhidy* Ferencet, régi erdélyi nemesi csa-lád sarját, *kolozsvári* megyei tisztviselőt lírai tenoristának tagjai közé szerződtette.

Hunyadi László volt első szerepe és mindjárt első fellépésével őszinte sikert aratott. Kitűnően képzett, hajlékony, de mégis férfias tenorjára, nagy zenei intelli-genciájára, kivételes megbízhatóságára az *Operaház* igazgatósága műsort épített fel. Nem ismerte az elbizakodottságot, osz-lopa volt a színháznak, sohasem hagyta cserben intézetét, még kis szerepekbe is be-ugrott, hogy megmentse az előadást, mi-kor pedig zenitjén volt pályájának, *Sándor* Erzsivel és *Medek* Annával együtt nem egy forró operai estének állott középpont-jában; a klasszikus operák stílusát épp-olyan kitűnően értelmezte, mint *Wagner* romantikáját, *Verdi* nagyvonalú lírai pá-toszát és *Puccini* szenvedélyes verizmusát. Izzó magyar fajisága különösen a *Hu-nyady Lászlóban* és *Bánk bánban* nyilat-kozott meg, de fenséggel szólaltatta meg Florestan klasszikus áriáit és játszi köny-nyedséggel a *Mozart*-operák koloraturás dallamait. Alakításai színészileg is meg-kapóan igazak voltak, nagy muzkalitása pedig mesterévé tette az oratóriumének-lésnek. Évek óta *örökös tagja* az *Opera-háznak*, jelenleg kitűnő *tanára a fiatalabb énekes nemzedéknek*, akik legőszintébb és leghivatottabb mesterüket tisztelik *Szé-kelyhidy* Ferencben. Mint leghíresebb sze-repeit a *Parsifalt, Lohengrint, Stol-zingi Waltert, Florestánt, Belmontot, Taminot, Meister Vlmost, Assadot, Ri-hárdot, Radamest, Faustot, Caniót, Hu-nyady Lászlót, Bánk bánt és Wronszkyt* említhetjük fel. Székelyhidy résztvett a *bayreuthi* ünnepi előadásokon is, ahol a *Tanhäuserben* énekelt egy dalnokot.

Negyedszázados operai működése alkal-mából kartársai és barátai meleg ünnep-lésben fogják részesíteni a jubiláló mű-vészt.

*

Fölkerestük *Székelyhidy* Ferenc dr.-t, aki művészi pályafutásáról a következőket mon-dotta:

— Egyetemi éveimmel párhuzamosan a *ko-lozsvári* zenekonzervatóriumban *Farkas* Ödön énektanárnál végeztem énektanulmányaimat. Onnan ezelőtt huszonöt évvel egyenesen a ma-gyar királyi Operaházhoz kerültem, ahol elő-ször *Erkel Huyady László* című operájában léptem föl. Első föllépésem alkalmával a szín-lapon az is fel volt tünetve, hogy *ez a föllépé-sem egyúttal első szinpadi szereplésem is, ami az Operaház történetében egyedülálló eset.* Az előadás után azonnal szerződtettek s a kö-vetkező hetekben már *Puccini*-operákat, *Faus-tot* és nemsokára már *Hoffmannt* is én éne-keltem. Ettől kezdve *huszonöt éven át het-venhat tenorszerepet énekeltem.*

— Az 1911—12. években *két éven át hu-szonhatszor énekeltem a bayreuthi* ünnepi já-tékokon is. Ezekben az években elvégeztem a bayreuthi magasiskolát, ahol *Wagner* Sig-friedtől, *Chamberlaintől* és az akkori legki-válóbb mesterektől tanultam. Egyébként kül-földön *Londontól Szófiáig* mindenütt vendég-szerepeltem, operában, koncertpódiumon s fő-leg oratóriumokban.

— Pályafutásom alatt az Operaházban *tíz magyar zeneszerző operájának bemutatóján énekeltem.* Ezelőtt *tizenegy évvel lettem örö-kös tag.* 1931-ben pedig a *Corvin-koszorú* ala-pításakor megkaptam ezt a kitüntetést is. Öt évvel ezelőtt, *ezredik föllépésem* alkalmával a *Mesterdalnokok* Stolzingi Walterét énekel-tem.

— Szerződésem továbbra is köt az *Opera-házban* való éneklésre. Azonkívül mint ének-pedagógus is működöm, részint az *Operaház-ban*, részint mint a Zeneművészeti Főiskola tanára.

— Ha visszatekintek huszonötéves művészi pályámra, végtelen hálával vagyok eltelve az isteni kegy iránt, amely megengedte, hogy ilyen hosszú időn át a legnehezebb szerepkör-ben változatlan energiával és kedvvel teljesít-hessem művészi hivatásomat.

---

* **(Uj pályázatot írnak ki a Király Színház bérletére.)** A Király Színház bérlete ügyében az illetékes bíróság *megszüntette a jelenlegi bérlő szerződését.* A színház bérletére így uj pályázatot hirdetnek. Az új pályázati hirdet-mény július 10-ke körül jelenik meg. A dön-tés rövid dő alatt megtörténik, hogy az új bérlő idejében hozzáláthasson a jövő szezon előkészítéséhez. Már eddig is többen érdek-lődtek a Király Színház bérlete iránt. Pá-lyázni fog *Föld* Aurél, a jelenlegi bérlő is.

KÖZGAZDASÁG

Telepítés szövetkezeti úton

Vantsó Gyula dr. könyve

A telepes szövetkezetek megalakításának módjairól és kilátásairól írt füzetet *Vantsó* Gyula dr., akinek tanulmánya aktualitást nyert a most napirenden lévő telepítési tervek folytán. A füzet abból indul ki, hogy a telepítésre szükség van, azonban erre a célra sem a pénzügyi, sem a gazdasági helyzet nem kedvező. Meg kell találni tehát a módot rá, hogy *a mai viszonyok között is telepíteni lehessen.* Ennek a formája *Vantsó* szerint a szövetkezetek útján való telepítés, ami egy lépéssel tovább viszi a földbérlő szövetkezetek eddigi rendszerét, még pedig úgy, hogy a gazdálkodás az ilyen szövetkezetekben a *részes gazdálkodáson* alapulna.

A szövetkezet haszonbérbe venné a tulajdonostól a földet és kötelezettséget vállalna a pontos bérfizetésért, ő viszont a haszonbért behajtaná a szövetkezeti tagoktól. *A behajtás természetben történik,* úgy, hogy minden egyes tag meghatározott termésfélesége felett a szövetkezet rendelkezne, s az így befolyó vételár *egyharmada jutna a tulajdonosnak* az évi haszonbér fejében. A másik harmadot a szövetkezeti tag kpná, a harmadik harmadot pedig gyümölcsözően helyeznék el a szövetkezet fejlesztésére. Az utóbbiból gyült tőkét addig kamatoztatnák, *amíg elérné a föld vételárának összegét,* s akkor a szövetkezet azt kifizetné a tulajdonosnak, vagyis végül a telephely, a haszonbérlő szövetkezeti tagok egyéni tulajdonába menne át.

Vantsó hivatkozik rá, hogy az elvégzett kalkulációk szerint ilyen módon — közepes terméseket véve irányadónak — *körülbelül 30 év alatt lehetne amortizálni a föld vételárát.* Javaslatot tesz a tanulmány a telepes szövetkezetek haszonbéri szerződésének elkészítésére, a szövetkezeti gazdálkodás módjára, irányítására, ahol nem a közös, hanem az egységes munkára vetnék a súlyt.

Ami *a föld megváltási árának* megállapítását illeti, ezt úgy az eladó, mint a vevő szempontjából méltányosan kellene meghatározni, figyelembe kellene azonban venni, hogy a szövetkezet a bérletidő tartamára levette a tulajdonos válláról a kockázat terhét, habár szerény, de biztos jövedelmet kötött le számára. *Darányi* Ignác telepítési javaslata annakidején azt mondta, hogy a telephely megváltási áraként az évi haszonbér *25-szörösénél* nagyobb összeg ki nem köthető. Ma azonban, amikor nem lehet fix föld- és terményárakkal kalkulálni, a haszonbér megállapítása másként el sem képzelhető, mint *a tényleges termés egy bizonyos százaléka* formájában.

Ezzel az elgondolással az uradalmak majorjaiban is megalakulhatnának a telepes szövetkezetek, amelyek így hasznosíthatnák a gazdasági épületeket, felszereléseket, vagyis egy-egy telepes szövetkezet a kellő számú taggal, 2000, sőt nagyobb hold szántóval rendelkező uradalmi majort így átvehetne üzemébe. Végül a tanulmány azokról az *adó- és illetékkedvezményekről* számol be, amikkel elő lehetne mozdítani a telepes szövetkezetek megalakítását. Kívánatosnak mondja, hogy a telepes szövetkezetek részére biztosítsák mindazokat a kedvezéseket, amik a másfajta telepítés esetén, a közérdekű ingatlan-feldarabolásoknál jutnak a feleknek. Kedvezményeket kellene továbbá juttatni a *harmadosztályú kereseti adónál,* az ezután járó általános jövedelmi és pótadónál, a törvényhatósági adónál, végül az útadómentességnél. Nemkülönben adómentesség volna szükséges a telepesek által épített házakra is. Feltétlenül figyelembe kellene venni, hogy a hasznos beruházások gyümölcsét a bérlők csak a későbbi jövőben fogják élvezni. Végül a más vidékről költözködő telepesek vasúti szállítását is ingyenessé kellene tenni.

Vantsó Gyula tanulmánya, amely külön *telepítési hatóságot* is javasol, a mai körülmények között kereste a telepítés megvalósításának lehetőségét. Hasznos és értékes munkája bizonyára oda kerül a megvalósítandó telepítési feladatok aktuális programpontjai közé. *(s.)*

— Előlépés. Az Urikány—Zsilvölgyi Kőszénbánya Rt. igazgatósága legutóbbi ülésén *Gara* Pált igazgatóhelyettessé nevezte ki.

— A Bauxit Trust A. G. Zürich igazgatósága megállapította az 1934 január 31-én lezárt üzletév mérlegét és a Zürichben ezévi július 11-én megtartandó rendes évi közgyülésnek indítványozni fogja, hogy részvényenként 0.50 svájci frank osztalékot fizessenek.

— A márka feltűnő javulása. Bécsből jelentik: A birodalmi márka a nemzetközi piacokon a tegnapi nap folyamán ugrásszerű javulást ért el. Zürichben a márka kurzusa tegnap reggel még 117.5 volt, ezzel szemben a délutáni órákban 121.5 fizettek érte.

— Javult a német államháztartás helyzete. *Berlinből* jelentik: Az adóbevételek májusban is jól fejlődtek. A vagyon- és forgalmi adóból, a vámból és a fogyasztási adókból eredő bevétel összesen 577.1 milliót tesz ki, az előző évi 525.7 millióval szemközt. A folyó költségvetési év első két hónapjában a vagyon- és forgalmi adók 634.3 (előző év ugyanezen időszakában: 606.9) milliót, a vámok és fogyasztási adók pedig 490.8 (407.2) milliót, összesen tehát 1,175.1 (1014.1) millió márkát eredményeztek.

A Dunavölgyében visszaszorul a cseh ipar

Elvész a mezőgazdaság tőkéje

1929-től kezdve katasztrófálisan csökken a cseh ipar kivitele, s egyes iparágakban a mult év folyamán is erős hanyatlás mutatkozott. *A legfontosabb cseh iparágak teljesítőképességükben legfeljebb 30—40 százalékig vannak igénybevéve.* A készáruk kivitele az 1932. évi 14.7 milliárdról *4 milliárdra zuhant.*

Legnagyobb ez a hanyatlás az európai agrárállamok felé. A *Magyarországra* irányuló cseh kivitel 85.4, a *Romániába* irányuló 71.2, a *Jugoszláviába* irányuló 82.6 százalékkal csökkent. Tekintettel arra, hogy a cseh ipar legjelentősebb ágai *75—85 százalékban a kivitel számára dolgoznak,* a piacok elzárkózása előbb-utóbb fel fogja emészteni a befektetett tőkét. Jellemző a cseh gazdasági válságra, hogy *az agyontámogatott cseh mezőgazdaság négy év alatt 30 milliárd cseh koronával adósodott el,* tehát az a tőkeerő is sorvadóban van.

8300 jégkárt jelentettek be

Az aszálykárok folytán az idén a gazdák sok vidéken nem tartották érdemesnek jégkár ellen a szokásos mértékben biztosítani és így *a jégbiztosítási kötvények darabszáma a tavalyi 34.000 darabhoz viszonyítva körülbelül 4000 darabbal csökkent.* Ez azonban a jégbiztosító társaságok díjbevételét nem befolyásolta hátrányosan, mert a termények egységárának javulása folytán a biztosítási díj is növekedett. A biztosító társaságokhoz eddig *nagyobb számban érkeztek kárjelentések, mint az előző években.* Az ország különböző részein elkövetkezett *júniusi jégesők növelték az előző évekhez képest a jégkárok számát.* A tavalyi 5200 kárral szemben *az idén 8300 kárt jelentettek be* a társaságoknál. Minthogy azonban a korai meleg folytán az aratás az Alföldön egy héttel hamarább kezdődött, az idén a kárarány — legalább is az eddigi eredmények számbavételével — nagyjában normálisnak mondható. A most következő két hét (kb. június 25—július 10-ig) az az időszak, amely a kárarány kialakulását a legjobban szokta befolyásolni — és így pontosabb adatok csak az aratás befejezése után állanak rendelkezésre.

Tatarozási hitelt augusztus végéig lehet igényelni

A Lakásépítő Állandó Bizottság az 1934. évben végrehajtandó tatarozási munkálatokra igénybe vehető tatarozási hitelek igénylésének határidejét *1934 augusztus 31-éig meghosszabbította.* A tatarozási kölcsön feltételei és az igénybevétel módozatai változatlanul továbbra is érvényben maradnak.

— Országos vásárok. Július 1-től 7-ig az országos vásárokat a következő helyeken tartják meg: Július 1., vasárnap: Battonya, Kistelek, Pilis, Szabadszállás. Július 2., hétfő: Balassagyarmat, Balatonkiliti, Bodajk, Dombrád, Emőd, Gödöllő, Hajduszoboszló, Halászi, Kálóz, Nyiregyháza, Pécs, Rétság, Sárvár, Sátoraljaujhely, Somogysárd, Sopron, Szekszárd, Vajszló, Vásárosmiske. Július 3., kedd: Beled, Gálosfa, Pápa, Szikszó. Július 4., szerda: Ivánegerszeg, Jánosháza, Kaposvár, Magyarszentiván, Miskolc, Monoszló, Pápa, Tótvázsony. Július 5., csütörtök: Celldömölk, Keszthely, Kiskomárom, Önod, Pacsa, Putnok, Tiszafüred, Villány. Július 6., péntek: Aszód, Buj, Gyöngyös, Kötcse, Mezőberény. Július 7., szombat: Mezőberény.

— Kényszeregyességek. A pestvidéki törvényszék *Tóth* Ernőné kispesti vegyeskereskedő és *Weicner* Ferencné, *Zsák* Mária kispesti hőmérőkészítő ellen, — a soproni törvényszék *Neubauer* Mátyás kapuvári fűszer- és rövidárukereskedő ellen megindította a kényszeregyességi eljárást.

— A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete választmányi ülést tartott, amelyen *Lázár* Miklós elnöki megnyitójában hangoztatta, hogy a közzétett hivatalos közlemények nem mutatják tiszta képét a valóságos terméskilátásoknak. A gyönge fürthozam és nagy molykárok következtében az idei termés előreláthatólag 30 százalékkal a tavalyi alatt marad. A napirend során *Baross* Endre dr. ügyvezető-alelnök a Kertészeti Tanintézet tervezett áthelyezése és *Szabó* Gyula dr. tállyai szobrának leleplezése ügyében tett jelentést. *Polgár* Lajos dr. felszólalása után *Reizman* Zoltán dr. a folyamatban levő osztrák tárgyalásokkal kapcsolatban a bortermelés érdekeinek megvédését kívánta és állást foglalt *Hoyos* Miksa grófnak a Nemzetközi Mezőgazdasági Kongresszuson előterjesztett, a szőlőgazdaságra és a szesztermelésre vonatkozó javaslatával szemben. A kérdéshez hozzászólott *Teleki* Sándor és *Baross* Endre dr., majd a választmány a kérdésben elhatározta, hogy a Mezőgazdasági Kamara szőlészeti szakosztályának összehívását fogja szorgalmazni. A továbbiak során *Dicenty* Dezső az őszi mezőgazdasági kiállítás tárgyában tett előterjesztést. *Teleki* Sándor a Keszthelyen rendezendő szőlészeti nagygyülésen való részvételre kérte föl az egyesületet. Felszólaltak még *Staub* Elemér dr. nyug. államtitkár, *Györgyey* Lajos dr., *Balogh* István, *Fischer* Sándor, *Nagy* Béla, *Szabó-Jilek* Jenő dr. és *Cseresnyés* Béla dr.

— Növekszik a szénfogyasztás. A Szénnagykereskedők Szövetségének közgyülésén *Tolnay* Kornél ny. államtitkár elnöki megnyitó beszédében az általános gazdasági helyzettel foglalkozva, rámutatott arra, hogy az ipari szénfogyasztás az év első negyedében 12 százalékkal növekedett. Ez a gazdasági helyzet javulásának örvendetes tünete.

Budapesti értéktőzsde

Az értéktőzsdeforgalom ma is nagyon csendes volt, annak ellenére, hogy ma a háromnapos tőzsdeszünet miatt rendezési nap és egyuttal a félév utolsó tőzsdenapja is volt. A hangulat a külföldi tőzsdék szilárdabb jelentései, továbbá az eladások megszünése miatt mindvégig barátságosabb volt. A kedvezőbb megítélés azonban az üzlettelenség következtében inkább az alaphangulatban, mint az árfolyamok javulásában jutott kifejezésre. Egyes értékek árfolyama tranzakciók következtében erősebben módosult. A piac zárlatkor is csendes, *irányzat jól tartott.* A fixpiacnak is eseménytelen napja volt. Lényegtelen árváltozásokkal és kevés üzlettel.

A jún. 28-i budapesti értéktőzsde fontosabb papírjainak árfolyama. (Zárójelben az egyes kötések): Nemzeti Bank 132.— (132), Első M. Bizt. 400.— (400), Magyar-Francia 40.5 (40), Első Bp. Malom 12.5 (12—12.6), Hungária malom 7.— (7), Bauxit 31.9 (32.5—31.9), Kohó 7.5 (7.3—7.7), Kőszén 241.— (240.5—242), Nagybátonyi 28.5 (26.5—28.5), Salgó 18.8 (18.8), Urikányi 38.— (37.75—38.25), Fegyver 39.— (38.5—39), Ganz 14.8 (—.—), Láng 19.75 (19.75), Rima 19.— (19.2—19), Nasici 67.— (—.—), Duna-Száva 9.1 (—.—), Nova 15.75 (15.75—15.5). Trust 60.— (60), Államvasút 13.— (—.—), Délcukor 65.— (65), Magyar Cukor 20.5 (81.25—80.5), Georgia 15.6 (15.6), Stummer 46.— (46—47), Izzó 185.— (—.—), Gschwindt 99.— (—.—), Győri textil 59.5 (—.—), Juta 11.5 (11.5), Szegedi kender 12.5 (12.5), Műtrágya 13.5 (13.5), Szikra 160.— (—.—), Gumi 34.25 (34—34.25), Vasútforgalmi 12.2 (12.05), Telefon 6.25 (—.—), 1934. évi ptj. 100.— (100), I—V. hadikölcsön 0.22 (0.23), VI—VII. hadikölcsön 0.16 (0.17), II—VII. hadikölcsön 0.16 (0.17), IV. hadikölcsön —.— (—.—), 1914. évi főv. 45.7 (45.9—45.7), 1927. évi főv. 45.125 (45.5—45.125). Szinarany 5615—5625, Napoleon 33.05—33.30 pengő.

Külföldi értéktőzsdék

Bécs, (jún. 28.) öst. Nationalb. 126, Dunagőzhajózási 2.50, Államvasút 13.65, Salgó 19.30, Magy. Ált. Kőszén 251.50, Rima 20.

Prága, (jún. 28.) Horvát Cukor 79, Poldikohó 506, Pozsonyi Kábel 572.

Berlin, (jún. 28.) Magyar aranyjáradék 4% 7.50, Magyar államkölcsön 4% 1910. 7⅛, Magyar koronajáradék ⅛, Budapesti kölcsön 1914. 56½, Reichsbank 154¼, A. G. für Verkehrswesen 64, Reichsbahn 111½, Hapag 26⅝, Nordd. Lloyd 32⅝.

Párizs, (jún. 28.) Banque de France 11410, Credit Lyonnais 2060, Waggons Lits 79.50, Schneider Creusot 1590, Magyar 4% ar. jár. 54.50, Totis 685, Danube Save 164.

Genf, (jún. 28.) Urikányi 24, Ofa 3.

Devizazárlatok

A nemzetközi devizaforgalomban az angol font ma megszilárdult, míg a dollár alig változott. A birodalmi márka további javulást mutatott. A svájci frank a francia frankhoz viszonyítva kissé elgyengült. Az üzletidő későbbi folyamán az angol font tovább emelkedett. Egyébként említésreméltó változások nem fordultak elő.

Budapesti devizaárfolyamok, (jún. 28.) Amszterdam 232.0—234.30, Belgrád 7.82—7.88, Berlin 135.80—136.80, Brüsszel 79.20—79.80, Bukarest 3.41—3.44, Koppenhága 77.25—77.85, London 17.29—17.44, Milánó 29.98—30.2952, Newyork 342.50—345.10, Oszló 86.85—87.55, Párizs 22.32—22.48, Prága 14.07½—14.18½, Szófia 4.12—4.15, Stockholm 89.15—89.85, Varsó 64.85—65.35, Zürich 110.80—111.65.

Budapesti valutaárfolyamok, (jún. 28.) Angol font 17.30—17.70, belga 79.10—79.80, csehkorona 14.02—14.20, dán korona 77.05—77.85, dinár 7.80—8.30, dollár 341.10—345.10, francia frank 22.30—22.50, holland forint 232.30—234.30, lengyel zloty 64.75—65.35, leu 3.42—3.46, leva 4.00—4.15, lira 29.90—30.25, német márka 136.00—137.60, norvég korona 86.65—87.55, osztrák schilling 80.00—80.70, svájci frank 110.70—111.65, svéd korona 88.95—89.85, kanadai dollár 339.00—349.00. — Bécs clearing 80.454.

Zürich, (jún. 28.) Párizs 20.28½, London 15.53, Newyork 307½, Brüsszel 71.85, Milano 26.27, Madrid 42.05, Amszterdam 208.72½, Berlin 121.25, schilling 57.00, Stockholm 80.00, Oszlo 78.00, Kopenhága 69.35, Prága 12.76, Varsó 58.10, Belgrád 7.00, Athén 2.93, Isztambul 2.50, Bukarest 3.5, Helsinki 6.84, Buenos Ayres 74¼, Jokohama 92.

Bécs, (jún. 28.) Budapest 124.295, Berlin 164.69—165.81, London 21.21 hétnyolcad—21.39 hétnyolcad, Newyork 418.94—422.86, Párizs 27.69¾—27.89¾, Prága 17.43—17.55, Zürich 136.60—137.44.

Prága, (jún. 28.) Budapest 707.35—709.35, Belgrád 55.3866—55.6366, Berlin 952.75—955.25, Zürich 782.62½—784.62½, London 121.60—122.20, Newyork 24.09—24.19, Párizs 158.85—159.25, Bécs 569.15—570.65 névleg.

Berlin, (jún 28.) London 12.65½—12.68½, Párizs 16.50—16.54, Belgrád 5.6640—5.6760, Bécs 48.45—48.55, Zürich 81.48—81.64, Newyork 2.5030—2.5140.

Párizs, (jún. 28.) London 76.60, Newyork 1515.50, Zürich 493.

London, (jún. 28.) Budapest 17.25, Newyork 5.05 héttizenhatod, Párizs 76.59, Zürich 15.54, Berlin 12.88½, Bécs 27.25, Prága 121.37.

Budapesti gabonatőzsde

Budapesti határidőspiac, (jún. 28.) A piac irányzata a küszöbönálló armegállapítás okozta tartózkodás következtében gyengébb volt. A *búza* októberre *11,* a *rozs 17* fillérrel lemorzsolódott. A *tengeri* árfolyam júliusra *15,* augusztusra *29* fillérrel a szerdai árszint alá süllyedt.

Zárlat: Magyar búza okt. 15.59, 15.70, 15.59, 15.65, 15.62, zárlat 15.61—15.62, magyar rozs okt. 9.65, 9.75, 9.54, 9.65, 9.58, zárlat 9.58—9.59, tengeri júl. 10.80, 10.83, 10.75, 10.91, 10.83, zárlat 10.88—10.90, aug. 10.85, 10.90, 10.80, 10.90, 10.88, zárlat 10.86—10.87 P 100 kg-ként.

Budapesti készárupiac, (jún. 28.) A készárupiacon a határidőspiac áralakulásával párhuzamosan lanyhább irányzat érvényesült. *Búzából* 31.5 vagon eladását jelentették be *5—10* fillérrel olcsóbb árakon. A *rozs* jegyzését kötés nélkül *25* fillérrel mérsékelték. *Zabból* másfél vagon kelt el, változatlan áron. *Tengeriből* mindössze 6 vagon kelt el, *25* fillérrel olcsóbb áron.

Zárlat: búza 77 kg-os tv. 12.25—12.55, felsőt. 12.10—12.35, egyebek 12.05—12.15, 78 kg-os tv. 12.35—12.65, felsőt. 12.20—12.45, egyebek 12.15—12.25, 79 kg-os tv. 12.45—12.75, felsőt. 12.30—12.55, egyebek 12.25—12.35, 80 kg-os tv. 12.55—12.85, felsőt. 12.40—12.65, egyebek 12.35—12.45, minőségbúza minta szerint felsőtiszai 12.75—12.80, rozs pestv. 5.65—5.75, egyéb 5.75—6.00, takarmányárpa Ia 11.00—11.40, IIa új 10.50—10.75, zab Ia 12.40—12.60, IIa 12.15—12.30, tengeri tiszántuli 10.75—10.90 pengő 100 kg-ként. *Különféle termények:* Káposztarepce 23—23.75, kék mák ab áll. 43—45, dunai fehér szoky. min. bab ab áll. 17—17.50, biborheremag ab áll. 68—74 pengő 100 kg-ként. A többi cikk ára nem változott, muharmag jegyzése megszünt.

Előfordult kötések: búza tv. 150 q 80 kg-os 12.65, 300 q 12.85, 150 q 12.70, felsőt. 150 q 12.50, 150 q 150 q 12.55, 150 q 12.75, 150 q 150 q 150 q 12.80, 150 q 150 q 12.60, jászsági 300 q 12.40, újbúza tv. 600 q 77 kg-os 1.20 júl. aug., felsőt. 300 q 77 kg-os 15.25 júl. aug., zab 150 q 12.50 minta szerint, tengeri 150 q 10.90, 150 q 10.85, 150 q 10.75, 150 q 10.80, 150 q 10.87½ pengő 10 kg., bud. par.

Takarmányvásár, (jún. 28.) Felhozatal 95 szekér szálastakarmány és 7 szekér szalmaféle. *Árak:* rétiszéna Ia új 5.4—6.20, IIa új 4.50—5.50, lucernaszéna 6.50—8, zabosbükkönyszéna 4.50—6, alomszalma Ia 3.10—3.50 pengő q-ként. Zsuppszalma 1 kéve 30 fillér. Élőséges kínálat mellett a kereslet vontatott volt. Az árak a vásár folyamán nem változtak.

Külföldi terménytőzsdék

Csikágó, (jún. 28.) *Gabonahatáridőpiac.*

Búza	jún. 27. cent	jún. 27. pengő	jún. 28. cent	jún. 28. pengő
július	90.—	11.38	92.—	11.63
szeptember	90.625	11.45	92.75	11.72
december	91.875	11.61	93.875	11.89

Winnipeg, (jún. 28.) Gabonahatáridőpiac.

Búza	jún. 27. cent	jún. 28. cent
július	75.875	77.—
október	78.—	79.25
december	79.—	80.25

Liverpool, (jún. 28.) Gabonahatáridőpiac.

Búza	jún. 27. pengő	jún. 28. pengő
július	4 sh 7⅝ d 8.87	4 sh 7⅝ d 8.87
október	4 sh 11 d 9.40	4 sh 11½ d 9.48
december	5 sh 1⅜ d 9.32	5 sh 1¾ d 9.94

Bécs, (jún. 28.) Kenyérmagvakban a helyzet nem változott. Zabban az üzleti tevékenység csekély volt. Takarmányfélék iránt meglehetős érdeklődés nyilvánult meg. A hivatalos árak nem változtak.

Rotterdam, (jún. 28.) Búza júl. 3.15, szept. 3.30, nov. 3.35, jan. 3.45 hfl. 100 kg-ként, tengeri júl. 60, szept. 60.25, nov. 60.50, jan. 60.75 hfl. 2000 kg-ként.

Külföldi árutőzsdék

Prága, (jún. 28.) *Cukortőzsde.* Belföldi nyerscukor 100 kg-ként prompt Aussig loko 53.50 p, okt. 54—54.50 cK. Az irányzat csendes.

London, (jún. 28.) *Külföldi cukortőzsde.* Holland cukor behajózásra készen 6/7½, belga cukor behajózásra készen 6/3, cseh cukor behajózásra készen 6/9, jávai fehércukor 6/- shilling per cwt. jún. jú szállításra.

Newyork, (jún. 28.) *Gyapottőzsde.* Északamerikai fully middling júl. 12.18, okt. 12.44, dec. 12.58, jan. 12.62, márc. 12.73, máj. 12.82 cent per libra.

A BUDAPESTI HIRLAP utazási irodája

Kéthetes párisi társasutazások

Jul. 2 — jul. 17 — aug. 2 — aug. 17 — szept. 1.

Részvételi díj: 300 P.

A részvételi díjban bentfoglaltatik: az odautazás csoportban, visszautazási jegy 45 napon belüli egyéni visszautazási lehetőséggel, ellátás és 10 napi teljes program.

Jelentkezések:

Budapesti Hirlap Utazási Irodájában

VIII., József-körút 5. Telefon: 44—4—09. Nemzeti Bank 21. sz. engedélye

Nemzeti Ujság
1923. nov. 21. (7)

HIREK

A magyar tudományos munka válsága

Zelovich Kornél müegyetemi tanár előadása a Gyáriparosok Szövetségében

(A Nemzeti Ujság tudósitójától.) A Gyáriparosok Országos Szövetségének ma esti ülésén *Zelovich* Kornél müegyetemi nyilvános rendes tanár tartott nagyérdekü előadást a magyar tudományos munka válságos helyzetéről. Az előadó bevezetésképen azt a fájdalmasan szomoru helyzetet ismertette, amelybe az ország a trianoni békeszerződés következtében jutott. Ennek a következménye az is, hogy tudományos életünk pólusain, az *egyetémeken és főiskolákon a kulturát éltető tudományos munka stagnál.* Ennek a kérdésnek a jelentőségét felismerte felső oktatásügyi egyesületünk, amely a magyar főiskolák tudományos munkájának biztositására már a mult évben megalapitotta a tudományt mentő bizottságot *Apponyi* Albert gróf elnökletével. A bizottság első évi müködése szerény, de reményekre jogositó. *Heinrich* Ferenc inditványára a bizottság elhatározta, hogy az ősz és a tél folyamán az ipari, kereskedelmi és mezőgazdasági központokban előadásokat tart a társadalmi érdeklődés felkeltésére. A ma esti előadás már ebbe a sorozatba tartozik.

Zelovich Kornél ezután megállapitotta, hogy Magyarországon a közmüvelődésért talán soha nem tettek annyit, mint a török hóditás és a belháboru nyomorai között. Ez csak azt bizonyitja, hogy ha a nemzet kulturális érdekeit komolyan karolja fel a társadalom, akkor azok kielégitését a *legnehezebb viszonyok sem akadályozzák meg.* A mai sivár jelenben erőt meritethetünk az utolsó száz évben kifejtett küzdelmeink eredményeiből. Hivatkozik *Széchényi és Vásárhelyi nagy alkotására, az Alduna hajózhatóvá tételére.* Magyar tudás, magyar akarat véste be ezt a hajóutat a sziklába, figyelmeztetésül, hogy *itt a magyarság vitte előre a kulturát és emelte magához az Alduna melletti alacsony kulturáju oláh és szerb népet.* Széchenyi óta szinte páratlan az a kulturális fejlődés, amelyet felmutathatunk. Melyik nemzet az, amelynek egy évszázad alatt olyan költői voltak, mint *Vörösmarty, Petőfi, Madách, Arany, Jókai* és olyan tudományos kutatói, mint *Bolyai* János, *Semmelweis, Jedlik* Ányos, *Bláthy* Ottó, *Kandó* Kálmán, *Eötvös* Loránt báró.

Ezután áttért annak a kérdésnek a tárgyalására, hogy *a gyáriparnak létérdeke a tudományos munka talpraállitása.* Ma a mérnökképzésben az oly fontos laboratóriumi oktatás szinte lehetetlen, mert a József-Müegyetem nem rendelkezik a szükséges anyagiakkal. Megállapitja, hogy a tudományos buvárkodás, az emberi szellem termelő ereje hozta létre a legujabb kor világcsodáit. A tudománymentés szempontjából a szellemi tudományok kulturfeladata sem csekélyebb. Kifejtette ezután, hogy *erkölcsi érzék nélkül nincsen kultura.* A spekuláció uj erkölcsi érzék nélküli gazdagaitól a tudomány megmentése érdekében mit sem várhatunk, de annál inkább számithatunk a tisztes iparra. Hivatkozott Carlyle-re, aki 1828-ban erős szavakkal ostorozta a kor materializmusát. Carlyle kikelt az ellen, hogy a fonógépek feltalálói még életükben megkapják jutalmukat, de egy nagy költemény szerzője nem. Felvetette a kérdést, vajjon nem örülne-e Carlyle, ha látná, hogy ma a nagy költőknek azok a milliárdosok a mecenásai, akik ernyedetlen munkával s a reális kultura vivmányaival szerezték meg nagy vagyonukat. Ezek között első helyen áll *Carnegie*, aki talán a legtöbbet áldozott a kulturára. Amikor a Magyar Tudománymentő Bizottság a magyar gyáriparosokhoz fordul, hogy a magyar tudományos munka talpraállitásához segitséget kérjen, önkéntelenül is a legelső tudománypártolóra, Carnegiere gondol és azt kivánja, hogy az ő szelleme hassa át a magyar gyáriparosokat is.

A kitünő előadást a nagyszámu hallgatóság lelkes ovációval köszönte meg.

— (A hőmérséklet 0 alá sülyedt.) A Meteorologiai Intézet jelenti: Európát depresszió boritja, amelynek középpontjai az Északi és Keleti tenger, valamint a Génuai öböl felett vannak. Északon és nyugaton általánosan magas a hőmérséklet. Az európai időjárás tulnyomóan borult és csapadékos. A hőmérséklet közel van a fagyponthoz. Hazánkban az idő megtartotta borus jellegét. A hőmérséklet alacsonyabb lett és éjjel több helyütt a null-fok alá sülyedt. Minimuma —2 fok Sopronban és Szombathelyen, maximuma 15 fok Szegeden. Időprognózis: Sok helyütt eső, lényeges hőváltozás nélkül.

— (I. Ferenc József király halálának évfordulója.) Megdicsőült *I. Ferenc József* király lelkiüdvéért elhalálozásának évfordulóján a budavári koronázó főtemplomban november 21-én délelőtt 10 órakor tartandó ünnepélyes gyászistentiszteleten a templom ének- és zenekara *Sugár* Viktor karnagy vezetésével *Mozart* nagy rekviemjét adja elő. A magánszólamokat *Csertekné Gergelyi* Erzsi, *Jaloveczky* Vilma, *Pilinszky* Géza és *Göllner* János énekli. Orgonán játszik *Füllöp* János.

— (Apponyi Albert gróf Párisba érkezett.) Párisból jelentik, hogy Apponyi Albert gróf leányával odaérkezett. A pályaudvaron fia és menye fogadta.

— (Uj egri kanonok.) Egerből jelentik, hogy *Szmrecsányi* Lajos dr. egri érsek az egri székesfőkáptalan kanonokjává és egyben Eger város plébánosává *Farkas* Gyula esperes, sajóládi plébánost nevezte ki.

A LEGUJABB TÁVIRATOK ÉS TELEFONHIREK

a NEMZETI UJSÁG eredeti külföldi hirszolgálatának jelentései

68 százalékkal javult az osztrák költségvetés

Bécs, november 20.

(A Nemzeti Ujság tudósitójának telefonjelentése.) A kormány ma a nemzeti tanács elé terjesztette az 1924. évre szóló költségvetés tervezetét. A javaslat 9181 milliárd kiadást és 8345 milliárd bevételt tüntet fel, ami 836 milliárd nagyságu deficitet jelent. Ez kétségtelenül lényeges haladás az 1923. évi költségvetéssel szemben, *amely még 2664 milliárd hiánnyal zárult.* A javulás tehát kerek hatvannyolc százalék és *rendkivüli adók* életbeléptetésének köszönhető. Ezek az adók azonban aligha lesznek továbbra is fokozhatók. A szanálás folyamatának további sorsa tehát attól függ, vajjon sikerül-e a szövetségi vasutak háztartásában rendet teremteni, mert a deficit tulnyomó részét az ezekhez való állami hozzájárulás idézi elő. A költségvetés kiadási rovatába a Népszövetségtől kapott kölcsön kamatai már be vannak állitva. *(T).*

Bécs, november 20.

(A Nemzeti Ujság tudósitójának telefonjelentése.) Az ujonnan választott nemzetgyülés ma tartotta alakuló ülését. Elnökök lettek: *Niklas* keresztényszocialista, *Eldersch* szociáldemokrata és *Dinghoffer* nagynémet. Niklas első beszédében utalt arra, hogy a rend és a gyógyulás tünetei jelzik Ausztria előhaladását a megszilárdulás utján. *Ezután az eddigi kormányt valamennyi polgári párt szavazatával a szociáldemokraták szavazatai ellen ujra megválasztották. Seipel* szövetségi kancellár állt fel szólásra ezután és közölte, hogy a kormány elfogadja a választást, amit a többségi pártok viharos tetszéssel fogadtak.

Ausztria eladja a „Ballhausplatz"-telkeket

Bécs, november 20.

(A Nemzeti Ujság tudósitójának telefonjelentése.) A kormány holnap törvényjavaslatot nyujt be a nemzeti tanácsnak, mely a kormánynak jogot ad a volt külügyminiszteri palota és az azt környező telkek elidegenitésére. Ezeket 20 milliárd osztrák koronáért, körülbelül 1.6 millió svájci frankért az S. *Bosel* bankház fogja megvásárolni, hogy a telken palotát emeljen irodái számára. Egy másik, szintén a telken emelendő palotában az osztrák állami levéltárakat fogják elhelyezni. *(T).*

Véres verekedés a bécsi főiskolákban

Bécs, november 20.

(A Nemzeti Ujság tudósitójának telefonjelentése.) A német fajvédő diákság által tegnap az egyetemen rendezett verekedés ma a kereskedelmi főiskolán folytatódott. A mezőgazdasági főiskola különösen vakmerő fajvédőknek ismert hallgatói ma behatoltak a kereskedelmi főiskola tantermeibe és megzavarták Strauss és Grünberg zsidóvallásu tanárok előadásait. A főiskola hallgatói valláskülönbség nélkül szembeszálltak a fajvédőkkel, de ezek gumibotjaival szemben gyengéknek bizonyultak. Az intézetet bezárták. Az egyetemen tegnap lefolyt zavargások alkalmával jugoszláv és cseh hallgatókat is bántalmaztak. Ezek ma államaik követségeihez fordultak elégtételért. A jugoszláv követ megigérte, hogy az ügyben nyomban lépéseket tesz az osztrák kormánynál.

— (A spanyol királyi pár Rómában.) Rómából jelentik, hogy *IX. Pius* pápa uralkodása óta most történt először, hogy a pápa nyilvánosan, az egész bibornoki kollegium jelenlétében fogadott katolikus uralkodót. A lábcsók szertartására sem volt példa félszázadnál hosszabb idő óta, most a spanyol király és a királyné maga kivánta ilyen módon nyilvánitani hódolatát. A város közönsége óriási érdeklődéssel és lelkesedéssel fogadta a királyi vendégeket. Amióta *Wilson* elnök, nyomban a fegyverszünet megkötése után Rómában járt, nem történt esemény, amely a lakosságot ilyen lázba hozta volna. Rendkivül tetszett a fényes katonai felvonulás, amelyet a királyi vendégek tiszteletére rendeztek, de különösen nagy érdeklődés kisérte *Mussolini* miniszterelnök és *Primo de Rivera tábornok találkozását.* Amikor a spanyol uralkodó megjelent a Quirinál erkélyén, hogy meghajoljon a tömeg előtt, az ujjongó sokaság már nem tudta magát fékezni és a sorfalat álló katonákat valósággal elseperte helyükről. Mesélik, hogy Speziában a királyi pár partraszállásakor érdekes jelenet történt. *Alfonz* spanyol királynak bemutatták *Balbo* tábornokot, a fascisták egyik vezérét.

— Önök befejezték munkájukat — mondotta neki a király. Mi most kezdjük meg a magunkét.

— *Ez az én Mussolinim* — mondta azután, bemutatva Balbonak *Primo de Rivera* tábornokot.

Rómában mindenfelé az a vélemény, hogy a spanyol királyi pár látogatása alkalmából *Olaszország és Spanyolország rendes katonai szövetséget fog egymással kötni. Ez a szövetség ellensulyául szolgál annak a katonai szövetségnek, amely állitólag Franciaország és Jugoszlávia között fennáll.*

— (Magyar tudóst hivott meg a varsói egyetem.) *Győrffy* István dr.-t, a kolozsvári egyetem volt tanárát, akinek munkái és tudományos kutatásai a külföld előtt is régóta ismeretesek, a varsói egyetem meghivta az üresedésben levő botanikai tanszékre. A kiváló tudós még nem határozott afelől, hogy elfogadja-e a megtisztelő meghivást.

— (Madách-centenárium a Szent István Akadémiában.) A *Szent István Akadémia* november 25-én, vasárnap délelőtt 10 órakor a Szent István Társulat diszteremében (VIII., Szentkirályi-utca 28.) Madách Imre születésének 100. évfordulója alkalmából rendkivüli ünnepi ülést tart, melynek programján *Székely* István prelátus, a Szent István Akadémia másodelnöke Az ember tragédiájának történelombölcseletével foglalkozik, *Várdai* Béla r. tag „Madách Imre és az Ember tragédiája" cimmel tart felolvasást, végül *Pintér* Jenő r. tag Madách költeményeiből olvas fel néhányat.

— (Az első letartóztatás a levegőben.) Newyorkból jelentik: Az ohioi Akron város egy légi rendőre aeroplánon vette üldözőbe a város két polgárát, utolérte és leszállásra kényszeritette őket, majd mindkettőt letartóztatta, mert a városi tanács rendelete ellenére a város fölött is elröpültek gépjükön. Ez az első eset, hogy a légügyi előirások megsértése miatt a levegőben tartóztatták le a bünösöket.

— (Angliában is gyökeret vert a fascizmus.) Mint az *Uj Nemzedék* mai száma közli, Londonban megalakult az angol fascista szervezet, melynek neve: a „keresztes vitézek nemesi rendje." A társaság bizonyos lelki fascizmusra törekszik és jelszavául ezt a mondást választotta: „Sic Deus vult." A rend feje a westminsteri apátságban eltemetett katona, tagjai pedig csak azok lehetnek, akik 18-ik életévüket betöltötték. A rendnek hir szerint eddig már kétszáz csoportja alakult meg. A yorki herceg valamint Bridgeman belügyi államtitkár a legnagyobb figyelemmel kisérik a mozgalmat. A tagok a gyülések alkamával a keresztes vitézek köpenye alatt fehér ruhát viselnek, amelyen nagy himzett vöröskereszt látható. Az angol fascista-mozgalom alapja nem titkos szervezet, tagjai nem terroristák és mozgalmuk nem osztályjellegü. Vezérük Marion *Garways.* — A földmivelésügyi minisztérium kisérleti osztálya azzal a gondolattal foglalkozik, hogy meghonositja a gyapottermelést hazánkban. Az eddigi kisérletek biztatók, de még nem véglegesek. — A párisi biboros-érsek nemrégiben szentelte pappá Ghika Vladimirt, a román Ghika hercegi család tagját, aki a görögkeleti egyházból tért vissza a katolikus egyház kebelébe. — A zágrábi egyetem hittudományi kara mellett katolikus akadémiát állitottak fel, mely a papságban és a világi hivekben a vallásos kulturát ápolja. Az akadémia folyóiratot ad ki, azonkivül könyvsorozatban ismerteti a kor nagy kérdéseit. — A tárcaközi albizottság kimondta, hogy a téli hónapokra csupán havi másfél vagon vaj és két és fél vagon turó kivitelét engedi meg. A tojáskivitel október közepe óta a magas illeték miatt majdnem teljesen szünetel. — Kállai Pálné kiskunfélegyházi napszámosnőt, aki tavaly októberben doronggal agyonütötte rokonát, Hajagos Tóth Franciskát, aztán minden ingóságát elrabolta, a tábla az elsőfoku biróság itéletének jóváhagyásával életfogytiglani fegyházra itélte. — A márka rendkivüli értékcsökkenése következtében a külföldre szóló német levélre huszmilliárdos bélyeget kell ragasztani.

— (A magyar katolikus papság számára kiirt pályázatunk) határideje a mai napon lejárt s ezentul csak azokat a munkákat fogadjuk el, melyeknek *november 20-iki feladását a postabélyegző igazolja.*

— (Egyházzenei diszakadémia.) A Középponti Papnevelő Intézet énekkara november 22-én, csütörtökön, Szent Cecilia ünnepén boldogemlékü X. Pius pápa egyházzenei „Motu Proprio"-jának huszadik évfordulója alkalmából az intézet disztermében (IV. ker., Papnövelde-utca 7., I. em. aula) délután fél 6 órakor *egyházzenei diszakadémiát* rendez. A rendkivül előkelő szinvonalu müsoron *Palaestrina, Liszt* Ferenc, *Kersch* Ferenc, *Koudela* Géza dr. és *Mathias* művei szerepelnek. Előadók: Ikotics József, Angeli Ottó, Oetter György, Kóczán Boldizsár és az Intézeti énekkar.

— **(Nyomában van a rendőrség a Reviczky-utcai bombamerénylőknek.)** A rendőrség három irányban kezdte meg a francia követség kapujában elhelyezett bomba ügyében a vizsgálatot. A nyomozás során kiderült, hogy azoknak az idegen akcentussal beszélő nőknek, akik a francia követség holléte iránt érdeklődtek, semmi szerepük sincs a bombamerényletben. Eredményesebbnek látszik az a vizsgálat, amelyet a rendőrség a régebbi bombamerényletek aktái alapján folytatott. Az eddig is szerepelt 101-es bizottság tagjait akarja felkutatni a rendőrség s reméli, hogy a titokzatos társaság leleplezésével együtt nemcsak a Reviczky-utcai merénylet, hanem több régebbi atrocitás ügyét is tisztázhatja. Ma délelőtt a titokzatos 101-es bizottságtól a nyomozás egyik irányitója, *Katona* Rezső rendőrtanácsos fenyegető levelet kapott. A főkapitánysághoz irt levél irása teljesen megegyezik a francia követség címére küldött fenyegető levél betüivel. Az eddigi bombamerényleteknél is gyanusitott Kovács testvérek ma is tagadták, hogy részük volna a bombaügyben, a rendőrség azonban mégis előállitotta *Vass* Tituszt, a Kovács testvérek egyik barátját, akit már szintén többször gyanusitottak a régebbi atrocitások alkalmával. A délutáni órákban detektivek ujabb két fiatalembert állitottak elő a rendőrségre, akik állitólag a titokzatos 101-es bizottság vezetői. Az egyik férfit Kispestről hozták a főkapitányságra s ez ellen az a gyanu merült fel, hogy a titokzatos bizottság kispesti vezére. A rendőrség reméli, hogy a bombamerénylők rövid időn belül kézrekerülnek.

— **(A német gyermekek segélyezésére)** ujabb adományok érkeztek be hozzánk, melyeket e helyen hálás köszönettel nyugtatva, a német követséghez továbbitunk. Ismételten felkérjük olvasóinkat, hogy adományaikat a gyorsabb eljárás kedvéért közvetlenül a német követséghez (IV., Ferenc József-rakpart 23.) sziveskedjenek küldeni. A most beérkezett adományok ezek: Egy menekült nyugdijas állami tanitó 100.000, N. N. 100.000, Császár Elemér dr. 10.000, Illobay Rupp Lili 10.000, a Szegényház-utcai elemi leányiskola IV. a) oszt. gyüjtése 8020 K.

— **(Katolikus nap Baján.)** Baja város katolikus társadalma vasárnap katolikus napot rendezett, amely ugy a bajai, mint a környékbeli katolikus lakosság érdeklődését a legnagyobb mértékben felkeltette. Délelőtt tizenegy órakor ezrekre menő hatalmas néptömeg jelenlétében népgyülés volt, melyen *Amler* Béla tanitóképzői intézeti tanító, *Borián* Ferenc központi népszövetségi titkár és *Boróczy* Kálmán dr. bajai ügyvéd mondott beszédet a katolikus népszövetség különböző feladatairól. Délután a nők részére a városháza nagytermében, az iparosok részére pedig a Katolikus Legényegyesület nagytermében szakosztályi gyülés volt, melyeken *Petik* Kálmánné fővárosi tanárnő, a Katolikus Tanitónők Egyesületének alelnöke, *Pekovits* János, a Keresztény Iparosok Országos Szövetségének elnöke, *P. Fejsz* Hugolin szentferencrendi atya és mások mondtak nagyszabásu beszédet. Az esti órákban a fellobogózott és kivilágitott városon keresztül szentségi körmenet vonult végig, melyet *Horváth* Győző kalocsai fölszentelt püspök vezetett s ő mondta a körmenet végeztével a lélekbemarkoló szentbeszédet is. Este kilenc órakor a püspök tiszteletére a Katolikus Legényegyesület szerenádot adott, majd vitéz *Fehérváry* Rezső szerkesztő üdvözölte a püspököt.

— **(Pápai kitüntetés.)** XI. *Pius* pápa *Kircz* István teveli igazgató-tanitónak, *Abel* Gyula ózdi h. igazgatónak és *Keresztes* Vendel diósgyőr-vasgyári igazgatótanitónak az egyház ügyeinek előmozditása körül szerzett érdemeik elismeréséül a Pro Ecclesia et Pontifice pápai érdemrendet adományozta.

— **(Tragikus végü tréfa.)** A Németvölgyi-ut 72. szám alatt lévő Holling Oszkár-féle vendéglőben *Popranek* István székesfővárosi mezőőr tréfából ráfogta sörétes fegyverét barátjára, *Klimm* Károly pallérra, a fegyver elsült és a sörétes fegyver Klimm jobb kezefejét sulyosan összeroncsolta ugy, hogy a pallért *a mentők életveszélyes állapotban vitték a Rókus kórházba.* A mezőőr, akit közben detektivek kerestek önként jelentkezett a főkapitányságon, azt vallotta, hogy amikor vállára akarta venni fegyverét, véletlenül sült el. Ezzel szemben Klimm, akit a Rókus-kórházban a rendőrök az éjszaka folyamán kihallgattak, valamint a korcsmai vendégek, ugy adták elő a dolgot, hogy a mezőőr ki akarta lőni tréfából Klimm kezéből a cigarettaszipkáját és eközben sült el a fegyver. Popraneket a rendőrség őrizetbe vette.

— **(Adományok.)** A *Nemzeti Ujsághoz* továbbitás céljából a mai napon a következő adományok érkeztek: A vak katonák részére *Ábrahám Simon 1000 K*, a Szent Vince Gyermek Otthon javára *S. F. 10.000 K.*

— **(Házasság.)** *Radnótfáy* György tart. huszárfőhadnagy, korm. kabinetirodai fogalmazó, néhai Radnótfáy Gyula császári és királyi nyugalmazott tábornok és özvegye Lumnitzer Margit fia november 21-én Visegrádon tartja esküvőjét *Latinovits* Flórával, néhai Latinovits Frigyes főrendiházi tag nagybirtokos és özvegye Návay Jolán leányával.

— **(Közlemény.)** Az arany- és ezüstbeváltás ismét változatlanul eszközölhető. IV., Vármegye-utca 7. Pénztári órák 9—5.

— **(Gyászrovat.)** Ibronyi *Fekete* László m. kir. hadnagy november hó 14-én Berettyóujfalun hirtelen elhunyt.

Berlini jelentés szerint *Havenstein* Rudolf, a birodalmi bank elnöke meghalt. Pár héttel ezelőtt nagy politikai és sajtókampányt inditottak Havenstein ellen, hogy a birodalmi bank elnöki állásából, melyet 1908 óta viselt, kiemeljék. Havenstein minden támadás daczára helyén maradt, mig most a hirtelen jött halál hetvenhároméves korában elszólitotta.

---

x Egleó fogkrém óvja a fogakat.

x Szőrmeksbátok *Evstovics* szűcs, Erzsébet-tér 8., I.

Hegyesi *Hegyessy* László ügyvéd hetvenhároméves korában, házasságának negyvenedik évében, szombaton, Budapesten meghalt. Holttestét ma, kedden délután három órakor helyezték nyugalomra a Kerepesi-uti temetőben levő családi sirboltban. Az engesztelő szentmiseáldozatot 21-én, szerdán délelőtt kilenc órakor mutatják be a Jézus Szent Szive templomában.

Giesswein Sándor prelátus lelkiüdvéért a győri székeskáptalan, melynek az elhunyt főkanonokja volt, kedden d. e. mutatta be a szentmiseáldozatot. A szentmisén a káptalan tagjain kivül sokan vettek részt a papság és hivek sorából, eljöttek azonkivül Giesswein Sándor mosoni választókerületének képviselői is. A győri városi tanács Giesswein Sándor elhunyta alkalmából meleghangu részvéttáviratot intézett a káptalanhoz.

Várady Gyula, a Royal-szálloda igazgatója, a vendéglősök és szállodások szakszervezetének elnöke, kedden délután a Pajor-szanatóriumban vérmérgezésben hirtelen meghalt.

NAPIREND

1923 november 21., szerda. Római katolikus: B. A. Bemutat. Protestáns: Olivér. Görög katolikus: B. A. felajánl. Görög-keleti: november 8. Mihály főangyal. A nap kel 7 óra 14 perckor, nyugszik 4 óra 17 perckor.

Miniszterek fogadnak: Honvédelmi miniszter 11 óra után.

Előadások és gyülések: A 12. huszárezred ezrednapja a Tiszti Kaszinóban (11 ó.) — A Protestáns Iparosképző Egylet hazafias estélye (¾5.) — A Katolikus Unio kulturestélye (5 ó.)

EGYESÜLETI ÉS TÁRSADALMI HIREK

A volt m. kir. trencséni 15. honvédgyalogezred volt tisztikara, altisztjei és legénysége november hó 24-én, szombaton a jagróti ütközet évfordulója alkalmából és dicső hőseinek örök emlékére ezrednapot tart. Délelőtt 11 órakor a Szent István Bazilikában gyászistentisztelet lesz, utána fél 1 órakor bajtársias ebéd az Országos Tiszti Kaszinó II. emeleti külön termében.

A fővárosi cigányzenészek Budapest egyesitésének ötvenéves évfordulójára november 23-án, este fél 6 órakor, a Zeneakadémia nagytermében hangversenyt rendeznek. A hangversenyen *Hegyi* Anna, a Király Szinház volt tagja is fellép és *Radics* Béla zenekarának kisérete mellett magyar dalokat énekel, majd *Dienzl* Oszkár zongorakiséretével opera- és operett-áriákat ad elő. Szerepelnek még *Rigó* Margit hegedümüvésznő, *Tull* Ilona gordonkamüvésznő és *Rigó* Károly hegedümüvész.

A budapesti m. kir. állami felsőipariskola a világháboruban hősi halált halt tanitványainak emlékére emelt emléktáblát november 25-én, vasárnap délelőtt 11 órakor leplezi le ünnepély keretében az intézet (VIII., Népszinház-utca 8.) előcsarnokában.

A Baross Gábor Kör jogi szakosztálya minap este tartotta *Barczen* Gábor elnöklésével alakuló gyülését, amelyen jelen volt *Rausch* Aladár kormányfőtanácsos és *Kossalka* János dr. egyetemi tanár, a Baros Kör igazgatója is. *Balás* Károly dr. egyetemi tanár t. b. elnök rámutatott a magyar társadalom strukturájának káros eltolódására, melynél fogva a magyarság legfőbb erői leszorultak a produktiv ipari és kereskedelmi pályákról. Felhivta a Kör tagjait, hogy kitartással, elszántsággal és Baross Gábor munkásszellemében érző vasenergiával szerezzék vissza az elvesztett pozíciókat. Végezetül *Lotz* Antal dr. a szakosztály ifjusági elnöke, a szakosztály programmját vázolta.

Az esztergomi fogolytáborból alakitott állami fiuárvaház 450 hadiárvája a magyar társadalomhoz fordul karácsony ünnepe előtt. Aki szomoru helyzetüket átérzi, juttasson valamit az árvák karácsonyára, viselt ruhát, cipőt, zsebkendőt, foltozáshoz használható rongyot „Fiuárvaház Esztergomi Tábor" cimére.

A Magyar Nemzeti Szövetség a mult napokban tartotta szervező gyüléseit Nagykőrösön, Halason és Nyirbátorban, hol *Birtha* József kormánybiztos a szövetség hivatásáról és céljáról tartott előadásokat.

A Szabad Lyceum rendezésében a Lágymányoson folyó hó 20-án *Lechner* Jenő dr. a régi Budát és Pestet ismertette, a magas szinvonalu előadást *Wilhelmus* Henry hatásos zongora-, *Plan* Jenő hegedüjátéka és *Lakner* Klári stilusos szavalata követte.

Az *Országos Nemzeti Klub* november 22-iki összejövetelén Hegyeshalmy Lajos volt kereskedelemügyi miniszter a szénkérdésről tart előadást.

A *Józsefvárosi Keresztény Községi Párt* közmüvelődési szakosztálya november 17-én nagyszabásu Madách-ünnepélyt rendezett, melyen Okolicsányi László dr. nagysikerü előadást tartott.

Az *Országos Szent Gellért Egyesület* előadássorozatban foglalkozik az ötvenéves Budapesttel. Az első ilyen előadás november 21-én lesz.

RÖVID HIREK

Nyugalmazták *Bandholtz* amerikai tábornokot, ki a kommunizmus után Budapesten teljesitett szolgálatot s nagy része van abban, hogy a románok a Nemzeti Muzeumot érintetlenül hagyták.

A minapi antiszemita zavargások miatt a *bécsi egyetem* és az azzal kapcsolatos intézetek még mindig zárva vannak. Az előadások további intézkedésig szünetelnek.. Kedd délben hirdetmény jelent meg, melyben a rektor az események ügyében kifejtette álláspontját.

---

x A Tátra-Szanatórium Ótátrafüreden az őszi hónapokban is rendkivül ajánlatos üdülők, kimerültek, Basedov-kórosok, gyomorbajosok, idegesek részére, mert a Tátrában az őszi időjárás igen kedvező. A konyha elismert elsőrangu, különféle diéták, hizókura, tökéletes orvosi berendezés, napfürdő, tornázás a szabadban. Tüdőbajosok kizárva. Főorvos Rutich Jenő dr. Felvilágositást nyujt, vizumot szerez: Adorján László, Menetjegyiroda, Vigadó.

SZINHÁZ, MŰVÉSZET

Megszünt a háboruság a magyar képzőmüvészek közt

A Mücsarnok ujra bekapcsolódik az eleven müvészi kultnrába

Az a háboruság, amely már évek óta dult a magyar képzőművészek között és bénitólag hatott egész képzőművészeti életünkre, de különösen a Műcsarnok kiállitásaira, az egész magyar kulturélet általános örömére megszünt.

A háboruság a Műcsarnok kiállitásai és a a kiállitás jury-jének összeállitása körül robbant ki, itt fogta meg tehát *Csók* István, a kiváló magyar festőművész a dolgot javaslatával, amelynek alapján a megegyezés létrejött. *Csók* külön szervezet létesitését javasolta tisztán a Műcsarnok kiállitásainak rendezésére. A szervezet megalakitására azt ajánlotta, hogy a nagy aranyérmes művészekből alakulna meg a *societaire*-k csoportja, akik 150 törzstagot választanának maguk közé. A *societairek* közül, akiknek száma ma nem lehet több mint 18—20, választanák meg a törzstagok a juryt. Igy el lehetne kerülni, hogy klikkek alakuljanak. A societairek juryn kivül állitanának ki, a törzstagok pedig legföljebb három képpel szerepelhetnének.

Csók István azután *Ligeti* Miklós közbejöttével összehivta a *Magyar Képzőművészek Egyesületének*, a *Szinyei-Merse* Pál Társaságnak, a *Benczur Társaságnak*, a *Céhbelieknek* és a *Kévének* megbizottait, akik hozzájárultak az uj közös szerv megalakitásához, természetesen ugy, hogy az emlitett egyesületek is külön-külön mind fenmaradjanak.

A legnagyobb örömmel vesszük tudomásul ezt a megoldást, amely hosszu idő után véget vet a magyar müvészetre fölöttébb káros tusakodásnak, amelyben a *Nemzeti Ujság* mindig a legteljesebb pártatlanság álláspontját képviselte. Ez a harc nem volt méltó a magyar képzőművészekhez s nemcsak kinos botrányokra vezetett olykor-olykor, hanem állandóan akadályozta a termelő munkát. Csak egyik kérdése volt ennek a művészeti háborúságnak a képzőművészeti oktatás kérdése, a másik kérdés bizonyos művészeti irányok teljes perhorreszkálása volt s ez eredményezte azt, hogy a Műcsarnok kiállitásai nem képviselhették irányokra való tekintet nélkül a magyar képzőművészet összességét.

Reméljük, hogy ez a béke elsősorban a Műcsarnokot, ezt a régi nagy kulturintézményt teszi ismét életképessé ugy, hogy ezentul nem merül ki hivatása évenkint egy-két sablonos tömegtárlat rendezésében és hogy ezentul a magyar képzőművészek nem szóval, hanem müveik és alkotásaik művészi szépségével szállnak csak sikra egymás ellen. Mert az semmiképpen sem kivánatos, hogy a művészeti életet a békével teljes szélcsend ülje meg. De igenis csak harcoljanak ezentul is a művészeti irányok és egyéniségek, mert ez teszi sokrétüvé, szinessé, gazdaggá és magyarrá a képzőművészeti termelést, de ne szóval, ne gyülések izgalmában vagy a sajtó hasábjain, hanem a tárlatok termeiben a pikturális és plasztikai szépségek termékenyitő versenyében.

— **Hasis.** *(A Városi Szinház bemutatója.)* A szerzők, *Kardos* Andor és *Berény* Henrik táncos mimodrámának nevezik müvüket, a *Hasis*-t, amely előjátékkal és három képben, ujdonságként ma este pergett le a *Városi Szinház* szinpadán. Akik ismerik azokat a kisérleteket és eredményeket, amelyeket ebben a friss müfajban zseniális oroszok és franciák produkáltak, azt mondhatják, hogy a *Hasis* nem tartozik egészen a mimodráma lapjára. Inkább egy korábbi változathoz sorozható, a barok eredetü régi balettből kialakuló zenés pantomimhoz. A lényeg a mi számunkra nem az, hogy a müfaji csatározás formailag melyik területre tolja át Kardos és Berény urak müvét, hanem, hogy abban a formában, melyet ez a mü mutat, mi a talentum szava, elképzelésben és megcsinálásban hol csillog az egyéni lelemény. Nos, ami a csillogást illeti, az bizony sajnos, de fakó és bágyadt. A *Hasis* a szokvány vizén evez, emlitésre méltó ötletek hozzáadása nélkül, illata bajosan bóditja el azokat, akik értelmükre, szemükre és fülükre bizva magukat, helyet foglalnak a Városi Szinház nézőterén. A szövegkönyvet az olcsó regényolvasmányok valószinütlenségektől tüzdelt világa inspirálta. Egyik figurája kinai herceg, a másik táncosnő. Ez az utóbbi nem kinai. A drámai konfliktushoz, amely kitör köztük, s amelynek kanóca a herceg szerelmi szenvedélye, fontos annak az ismerete, hogy San Franciscoban vagyunk. Csak igy lehet megérteni azt az európai táncosnőt, aki a legvakitóbb ékszereket, diadémokat és gyöngyöket a sarokba dobja, mert biológiai ellenszenvvel viseltetik a herceg sárga emberfajtasága iránt. A herceg erre áldozatkész szolgáival ellopatja a művésznőt, majd egy rémült kergetődzés után, ami a herceg kinai festésü falai közt megy végbe, hirtelen elhatározással a herceg felköti magát. Ezt a megoldást szintén csak San Franciscoban lehet elfogadni természetesnek. A zene! Fontos, sőt döntő tényező. Berény Henrik zenéje ügyes és tetszetős, de nem több átlagos

roslígetben [illegible]
halt meg.

EUGÉNE SUE

francia regényíró, a tárcaregény műfajának megteremtője 165 éve született.

ALFRED NOBEL

svéd kémikus, a dinamit feltalálója, a Nobel-díj alapítója halálának 73. évfordulója.

N. A. NYEKRASZOV

forradalmi demokrata, orosz költő 148 esztendeje született.

BEM JÓZSEF

lengyel katonatiszt, szabadsághős, az 1848—49-i szabadságharc tábornoka, a legendás „Bem apó" halálának 119. évfordulója.

TOLDY FERENC

irodalomtörténész, kritikus, akadémikus, „a magyar irodalomtörténetírás atyja" 94 esztendeje halt meg.

Liget. Miklós

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 41

Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

NÉPSZAVA

Budapest

1967 DEC 10

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KRT 9—11
Telefon: 221-651, 221-285
Magyar Nemzet
1956 FEB 1

EGY IDEGENVEZETŐ NAPLÓJÁBÓL

Vong úr hosszú ideig a *hanói* vízművek mérnöke volt. Az indokínai háború kitörése előtt Párizsba költözött. Onnan érkezett hozzánk látogatóba a *Transtours* francia iroda társasutazásával.

Vong úr és felesége igen kedves, mosolygós emberek. De ezek a mosolygós szemek mindent alaposan szemügyre vettek. Hogyan él Budapest, mennyibe kerül a villamos, a mozijegy s lehet-e az üzletekben kenyeret és tejet kapni. Megnézték a Kerepesi úti építkezést, több bölcsődét, orvosi rendelőt. Voltak színházban és operában.

Egy este Vong úr titokzatosan félrehívott:

— Kedves barátom — kezdte akadozva — kérem, ne sértődjék meg, egész őszintén válaszoljon kérdéseimre. Van-e maguknál egyéni szabadság? A festő maga dönthet-e arról, mit fest le, a szobrász maga választja-e témáját, vagy mindent előírnak neki?

Másnap választ kapott kérdéseire: megnéztük a képzőművészeti kiállítást. Utána a Vong-házaspár elvált a csoporttól és külön nézte meg a Szépművészeti Múzeumot, az Országházat, a felszabadulási emlékművet.

Elutazásuk előtt derült ki a nagy érdeklődés oka. Vong asszony csillogó szemekkel búcsúzott:

— Érdemes volt eljönnünk ebbe a népi demokráciába. Most visszautazunk Párizsba, onnan az első hajóval haza, Hanoiba.

Schröderné, egy müncheni orvos felesége két böröndděl érkezett. Az egyikben ruhaneműek voltak, a másikban élelmiszer, kávé, konzerv, tej, cukor, lekvár, sajt, kétszersült stb. A vámtiszt kissé csodálkozva kérdezte:

— Saját használatra hozza mindezt?

Schröderné ezt válaszolta:

— Igen, saját használatra, nem akarok éhezni.

Az Astória Szállóban szállt meg. Ebéd után a társaság elment várost nézni. Frau Schröder eltűnt. Csak késő este került elő. Bosszankodva és nevetve mesélte: bement a Ferenciek terén levő Csemege Közértbe és legnagyobb ámulatára mindenféle jót talált ott, pedig ő azt hallotta a külföldi rádiókban, hogy Budapesten éheznek az emberek. Aztán felszállt egy autóbuszra és Újpestre ment: külső kerület, hátha itt üresek az üzletek. Az Árpád út és a Bajcsy-Zsilinszky út sarkán talált egy Közértet. Itt is sok árut látott, de biztonság kedvéért vett tíz deka embentáli sajtot, egy kiló lisztet, egy kiló cukrot, egy rúd szalámit és két pár csabai kolbászt.

— De vajon kiengedi-e a magyar vámos ezt a sok élelmiszert? — aggódott Schröderné.

— Mondja azt — válaszoltam —, hogy *saját használatára* vette.

Francia társasággal sétáltam Budapesten. Volt köztük egy nászutas házaspár. Öt percenként összevesztek, öt percenként kibékültek. Egyszer nagyobbszabású, hosszantartó vita kerekedett közöttük, veszekedés lett belőle s ez elrontotta a társaság kedvét.

Kissé nyomott hangulatban mentünk várost nézni.

A Városligetben *Anonymus* szobránál elmondottam a jeles íródeák történetét és egy félmondatban azt is, hogy a budapesti szerelmesek Anonymus szobránál szoktak kibékülni.

Amikor továbbmentünk, a nászutasok lemaradtak. Visszanéztünk. Pierre felesége kezét fogta és ezt mondta:

— Ezt az Anonymust ki kell próbálni.

Koppenhágából képeslapot kaptam *»Sohasem fogjuk elfelejteni szép magyarországi utazásunkat«.* Aláírás: *Karen* és *Marie.*

A két jó barátnő együtt jött el Magyarországra. Egyik nap elmentünk a Balatonra, megnéztük a tihanyi apátságot. *A »sóhajok ablakából«* kitekintve mindannyian kívántunk valamit, hisz a monda úgy tartja, hogy amit ott kí ván az ember, az teljesedik.

Karen és Marie azt kívánta hogy az autóbusznak mind négy kereke lyukadjon ki, n tudjunk visszamenni Pestre olyan szép a Balaton. S mive maguk sem hittek a puszta kí vánság erejében, feltűnő buz galommal kezdtek sürgölődn az autóbusz kerekei körül.

A gépkocsivezető akadályoz ta meg a kívánság hatéko nyabb támogatását: elkérte a bicskát, hogy sípot faragjon a ifjú vendégeknek.

Angol turistákkal utazom *Egerbe.* Máriabesnyőnél kör menet megy az országúton. A utasok leugrálnak az autóbusz ról és fényképezőgépek sortüz irányul a menetre. *Rank* lon doni órakereskedő előveszi filmfelvevőgépét és rendületlenül filmezi a menetet. A több biek már régen visszaszálltak a buszba, a körmenet is eltűnt a kanyarban, de Rank úr még mindig filmezi az utat.

Az egri vár katakombáiban Rank úr elmeséli filmezési kedvének okát. *Dover* és *Calais* között a hajón találkozott egy fiatalemberrel, aki igen *»tájékozott«* volt magyar ügyekben s az elmondotta neki, hogy Magyarországon nincs valódi szabadság. Az élő cáfolatot akartam filmre venni — vallja be.

Radványi János

FOTÓ, OPTIKA

Rollop 2.8 Anticomar távmérős kettőezerért eladó. 226—393, 8—10-ig

Leitz Focomat I. kisfilm nagyítót vennék. Ajánlatokat ármegjelöléssel szaktizenegy—háromhetvenkilenc kettőtől négyig.

Kisfilmes Super Dolina Tessarral, távmérős, eladó vagy elcserélhető távmérős Duóra vagy 3.5 Rolleikordra. Tel.: 154—366.

RUHÁZAT

Bőrruháját a készítőnél javíttassa, festtesse. Baross tér 9. Bánczi.

Eladó külföldi műbőrkabát, egy (Rekord) töltő kályha. VI. ker., Anker köz 2. IV. em. 3.

Modern, szép perzsakabát eladó. 152—283. Reggel nyolctól kilencig.

Nerchunda kifogástalan állapotban eladó. T.: 139—725.

Rózsaszín taftmoaré estélyiruha, nagyméretű kifogástalan állapotban eladó. Megtek. 11—8-ig. — Ráday u. 40. II. 13. Tel.: 385—053.

Bundák, kulikabátok átszabása, javítása, bélelések. — Használt bundát, szőrmét veszek. Somogyi szűcs. Kossuth Lajos u. 5.

Hosszú börkabát eladó. Belojannisz u. 13. Weiszné.

JÁRMŰ

250-es generálozott Horex sürgősen eladó 15 000-ért. Jenel. Cibakháza.

100-as motort beveszek vagy veszek. VII., Peterdy u. 35. II. 32.

Autósok, figyelem! Magánszemélyeknek és közületeknek hűtőtakarót és ponyvát soron kívül elkészítünk. A rendelést nagyban és egyedi darabokban is vállaljuk. Sportáru KTSZ. Bp., VII. ker. Sip u. 7.

125-ös elsőtengelyes piros sport Csepel eladó. Kulcsár. Pesterzsébet, Nagy Sándor u. 34. Szombat 12—2-ig, vas. 10—2-ig.

RÉGI KÖNYVEK

Eladó priváttól teljes nagy Pallas 400 Ft. Új Idők Lexikonja 300 Ft, kifogástalan. Gyarmat 48. II. 4. Délelőtt.

ADÁS, VÉTEL

Ajtók, ikerablakok kifogástalan kivitelben — rendelésre is — kaphatók. Miskolczi u. 112. (67-es villamossal!)

Salgótarjáni gyártmányú nagy kályha eladó, nagy terem fűtésére alkalmas. Rákospalota, XV. Lenin u. 11. Kádár.

Mélykocsi szép, könnyű, etetőszék és női kerékpár eladó. Dob u. 5. I. 1.

Keltetőgép négyszázas, 900 Ft. Rádióra stb. elcserélhető. — Bp., Rudas L. u. 43. Házf.

Eladó HP 0.5 villanymotor V 110, egy fotelágy és egy tűzhely. Luther u. 1/a. III. 12.

Tetőfedésre 250 db eternitet vennék. 383—453.

Festmények eladók. Ifj. Baditz Pál Miskolc, Tass u. 15.

Megvételre, vagy könyv jóváírásra keresünk nagyméretű tűzmentes páncélszekrényt. Állami Erdőgazdaság, Sárvár.

Eladó Tátra elektromos hűtőszekrény, barokk diplomata íróasztal fotellal. — Tel.: 404—358.

Fűszerüzlet berendezése, sokfiókos vitrinnel eladó. — Ugyanitt egy varrógépmotor is. Kispest, Almos u. 55. fszt. 5.

Eladó bontott faanyag, ajtó, ablak, mettlachi lap. Bp., I., Vám u. 6. Sebestyén.

Eladó különleges duplakéses tízes villany húsdaráló, kilencvenliteres »Kelvator« villany jégszekrény. »Dayton« és »Szabó« mérleg. 457—520.

Retusáló és Műszaki Rajz Szaktanfolyam, V., Balassi Bálint (v. Személynök) u. 9—11. Markó utcai oldalán. Tel. 311—055

Angol magánórákat adok a mindennapi nyelv elsajátítására. Tel.: 115—373 de. 11-ig, este 7—8-ig.

GYERM. GONDOZÁS

Napközi gyermekgondozást vállal német asszony dunaparti lakásban T.: 127—191.

Pasaréten magaslati kertes villában gyermeket ellátással, bentlakással vállalok háromévestől. Gondozónő van. Tel.: 164—186.

VEGYES HIRDETÉS

Phönix 8 gyönyörű új, garanciával, komplett felszerelve, 9/27 keszty ükötőgép üzemképes, olcsón eladó. Ürögi. Szugló u. 84.

Rekamiét, garnitúrát, fotelt, széket, szőnyt, olcsón, jótállással, fix könnyítéssel, minőségi munkával, kárpitosnál Rákóczi tér 11.

Sodronyágybetét, összecsukható vaságyak, csőbútor, kertibútor készítése, javítása. — Vincze Népszínház u. 26. 143—710.

Családi ház lakásleválasztást, kőműves munkát vállalok. Lakatos, XIV. ker., Kerékgyártó u. 111.

Elcserélnem modern 1 szoba, komfort lakásom központi fűtéses, liftes ház felügyelőségért. XIII. ker. előnybe. Lakás Népstadion mellett van. Tátra gyalni I. ker., Nagyhegy u. 15. Házf.

Szépen, jól, olcsón pontosan dolgozik Varga kárpitosmester. Lakáson is. Bezerédi u. 13. Divatcsarnoknál.

Zsuzsi házipari kötőkészüléket készítek 830,—. Minden vastagságú fonallal tiszta alsón is köt. Egyedüli szabadalom! Fizetési kedvezménnyel! Jeney. Mester u. 12.

Gyönyörű kétszemélyes

REKAMIÉK

fotelok székek. több havi fiz. könnyítéssel. jótállással. nagyon olcsón.

KÁRPITOSNÁL.

Népszínház u. 25 Tel.: 341—783

Villam házipari kötőkészülék vastag fonalra is alkalmas, 830 Ft. Fizetési kedvezmény Debreceni. Bp., II., Török u. 5.

Kisiparosok Könyvelését, elszámolásait jutányosan vállalja nyugdíjas könyvszakértő. Tel.: 227—335.

Patkányfogó (foxi és tacskó) kutyák állandóan beszerezhetők. Kutyatelep, Hejőcsaba.

Lucernás vörös lóhere és külön tiszta vörös lóheremag kapható. Csap Mihály. Gyula, Ökörjárás 7.

Gyeni kályhák speciális javítása. Friedrich, Csaba u. 3. (Moszkva térnél.) Reggel-este 120—004 telefon.

Gázfűtőkályha, zománcozott is, készen kapható, vagy méret szerint megrendelhető. Víz- és gázszereléseket vállal: Földvári Lajos. — VIII., Berzsenyi u. 3. T.: 131—507.

Elcserélném 2 egymásbanyíló utcai gőzfűtéses, teakonyhás, összkomf. garzon lakásom 2 szobás összkomf. lakásért II. emeletig 5—8-ig. VII., Wesselényi u. 21. IV. 4. Kellner.

Asztalosok, figyelem! 300-as Wrichter, keveset használt körfűrész fűrőfejjel, alkatrészekkel olcsón eladó. Boda, Népszínház u. 25. Tel.: 341—783.

10-es körkötőgép, kifogástalan olcsón eladó. XIV., Királyhida u. 33. Babinszki.

Styria 10-es tű eladó. VII., Péterfy Sándor 5. I. 9.

10-es körkötőgép, komplett bérbe adó. II., Szász Károly u. 4. I. 5. Vondráné.

Lakatos és autogén hegesztési bérmunkát vállal Leányvári, Pilisvörösvár.

Társasházat építünk Budán. Még pár egy, két szobás, hallos öröklakás építéséhez építtetőket keresünk. Felvilágosítást 17—19 között: Horváth tervezőnél. Tétényi út 2. (Bartók B. sarok.) 468—717.

Keresztorsozók, patackorsozók, kötőgépek, sálszövők, készítése javítása. — Nádas műszerész. Garagó 10.

CSILLÁRT

készítőnél vegyen Részletre is. Csere javítás, vétel. József krt 67 Váradi Tel. 342—263.

Sík, Buksi tűágyak, lécek marása, gyalulása, más méretekre átalakítása, alkatrészek készítése. Pesterzsébet, Ságvári Endre u. 3.

Ligeti Miklós
szobrász

— **Az Iparművészeti Társulat jubiláris kiállítása.** Az *Országos Magyar Iparművészeti Társulat* most ünnepli fennállásának *félévszázados jubileumát*. Ezeknek az ünnepségeknek méltó koronája lesz az az ősszel rendezendő *nagyszabású kiállítás*, amelynek előkészitési munkálatai már most folynak s amelyre a magyar iparművészeket, a nagy- és kisiparosokat, háziparosokat széles körben meghivta a rendező bizottság. A kiállitás főrendezője *Kóródy* György müépitész tanár, a rendezőbizottságban helyet foglalnak *Szablya Frischauf* Ferenc, *Lakatos* Artur, *Urbányi* Vilmos. A szobrászati részt *Ligeti* Miklós, *Lux* Elek, *Ohmann* Béla, *Reményi* József és *Telcs* Ede szobrászok, a szinpadi dekorációs részt *Németh* Antal, a Nemzeti Szinház igazgatója és *Vass* Béla iparművész, az ötvös-, ékszer-, bőrmunkák, fatárgyak, kerámiák, porcellán, üveg, grafikai, textil, háziipar, népmüvészet, egyházmüvészeti részeket *Helbing* Ferenc festőmüvész tanár, az Iparművészeti iskola igazgatója, *Bittner* Lajos, *Mindszenthyné Dely* Anna, *Gorka* Géza, *Mattyasovszky Zsolnai* Tibor, K. *Bartha* Ferenc, *Végh* Gusztáv és az iparművészet elitegárdája rendezi.

Uj Idők
1935 VII. 26

14

15

• KIÁLLÍTÁSOK •

A RÉZMETSZETTEL DÍSZÍTETT KÖNYV. Az Iparművészeti Múzeumban rendezte meg nyolcadik kiállítását a Magyar Bibliophil Társaság.

A kiállítás bőséges és választékos anyagával kitűnő képet nyujt a könyv rézmetszetes és rézkarcos díszítésének minden idejéről. Az egyes „modorok" kialakulása, az egyes korok ízlésbeli átformálódása, az európai illusztráló gyakorlat nemzeti bélyege, mind remek megvilágításban érvényesül az egybegyüjtött anyagon.

A könyvdíszítés voltaképeni fénykora a XVIII. századi francia ízlésben éli ki magát. Picart-tól. Boucherig s innen Moreau és Morillier művészetéig a francia udvar káprázatos pompája tárul elénk. A Lajosok bőkezű életélvezete ömlik el a rokokóízlés törékeny finomkodásán.

Majd Gérard, Percier, Geurin empire-iskolája átemeli a könyvdíszítést a barbizoni lélek tájfestést kedvelő világába (Corot, Daubigny). S végül is eljutunk napjaink új s mindig újabbat kereső kifejező-művészetéhez. A rézmetszés feloldódik még a régi technikai szabályok alól is és a kifejezés nyelve az egyéniség jellegzetességét hordozza. Hol tusrajzszerű, hol krétamodorú, hol meg foltthatásos díszítés színezi a szöveget.

Ezt a nagy francia utat kísérhetjük végig a németeknél, olaszoknál, angoloknál. Nagy érdekessége a kiállításnak az összehasonlítás lehetősége.

Nagy általánosságban a francia és olasz művészet inkább gyönyörködtető célja mellett a németeknél a tanító célzat az elsőrendű. A német lélek a maga zártságában alig tudja ízlelni a franciás könnyedséget. Szokatlanul elevenen hat pl. Bernigeroth bőbeszédű Picard-másolata az egységes, német komolykodásban. Crusius rokokó-metszetei sem érik el a francia melegséget. Az olasz Bartolozzinál érdekes különlegesség, hogy az angol udvarhoz kerülve, kifejlesztője lett az angoloknál kedvelt pontozó modornak. A kiváló Rubens-metszetek Németalföldről, Pine, Angelica Kaufmann, Phiz az angol rézmetszetes és rézkarcos illusztrációról számolnak be.

Ebben a külföldi keretben, ebben a minden problémát bemutató és megoldó kíséretben foglal helyet a magyar anyag. A XVII. századból Szelepchény György Pázmány-metszete kelt nagy érdeklődést. Különösképen pedig a XIX. sz. részmetszetes művészete áll igen közel szívünkhöz. Ugyanis sok családi könyvtárban fellelhetők még azok a Karacs-„írta", Lenhardt-, Blaschke-, Vidéky-, Perlaszka-metszette zsebkönyvek és almanachok, melyek annyi kedves órát nyujtottak a Biedermeier-kor társadalmának.

A kitűnően megrendezett kiállításért és a finom ízléssel készített kiváló katalógusért Drescher Pál dr.-nak mondhat köszönetet a Bibliophil Társaság sok kedvelője. R. GY.

A NÉMETALFÖLDI ÉREMMŰVÉSZET. A Magyar Éremművészeti Egyesület dr. Farkas Zoltán szobrász és ügyvéd lelkes közreműködésével rendszeres csoportosításokban mutatja be a külföldi éremművészet jelesebb alkotásait. Legutóbb a Szépművészeti Múzeum önarcképtermében a németalföldi éremkészítés kiemelkedőbb emlékei kerültek sorra. Hollandia nagy művészi multja az éremművészetben maradandó nyomokat hagyott s az ezüstből trébelt érmek olyan műfaját termelte ki, melyhez hasonlót más népek művészetében nem átallunk. Figyelemreméltó az érmek azon sorozata is, melynek darabjai a barok portré eklektikus stílusában készültek. Az újabb idők érmeire főleg a francia művészet nyomta reá bélyegét. A termékenyítő és ösztönző francia hatások mellett újabban a németalföldi nemzeti jelleg is kezd kiütközni. Különösen Begeer gyümölcstermesztési díj-plakettjén látható, hogy e nagy tehetségű művész eredeti stílusú és különirányú fejlődésbe tereli a németalföldi éremművészetet.

A kiállított 120 érem teljes egészében a hágai királyi éremgyüjtemény állagából került ki s ugyanezen múzeum igazgatójának — M. A. Evelein — rendezésében került is bemutatásra. M. S.

KERTÉSZETI KIÁLLÍTÁS. „Május királynője"— így lehetne nevezni azt a tavaszi kertészeti és virágkiállítást, mely minden májusban kinyílik és virágzik a Stefánia úton. Budapest és a környék kertészetei ezúttal is remekbe dolgoztak. Igazi paradicsomot varázsoltak a Fővárosi Kioszk köré, melyből egy-egy pavillon mint kedves ékkő ragyogott ki. Évről-évre jobban meglátszik a kiállításokon a rendezés rutinja, gondossága és ezúttal még a részletek ízlése szempontjából is alig találhat a kritika kifogásolni valót. Jóleső látvány volt elsősorban az a magyaros, tornácos udvarház, melyet a nagyontehetséges fiatal építő iparművész: Farnadi-Feigl Frigyes tervei szerint egyszerűen és derűs tisztasággal építettek fel. Egészen különleges „virágbarát" stílusra tesz szert ez a művész, aminek kedves megnyilatkozása volt a Fővárosi Kertészképző Iskola meglepő szépségű belső elrendezése is. Amit itt piros és kék hortenziákból, zöld víztükörből és fenyőgallyak falsorába állított fehér szoborból elénk varázsolt, igazi kerti szimfónia volt, a szó legjobb értelmében. Kertészeink példát adnak a magyar társadalomnak arra, hogyan lehet és kell a tervezőművészt a saját anyaguk érvényesítésére megnyerni s ezzel az ízléskultúra mellett az üzleti érdekeket is szolgálni. Igaz, hogy ami a tulipánokat, rózsákat, a nyáron is virágzó dáhliákat és a gyönyörű újfajta, gombaalakú calceolariákat illeti — nem igen lehet panaszkodni a kertészek nyersanyagára sem. Hihetetlen az a színorgia, melyet a virágágyak, a cserép-arrangementok nyujtanak. De pazar ízlés nyilatkozik meg egy-egy virágcsendéletben is. Egy szakajtó tele mezei virágokkal, egy kosár zöldfőzelékek potpourrijával, azután egy fekete márványüvegfülke, benne egyetlen hatalmas hortenziacsokorral, tökéletes ízlésre vallanak. A szobrok elhelyezésében is nagy a haladás a multévekhez képest. Most már csak az a kívánatos, hogy a kerti bútorokra, az asztalterítésre is nagyobb gondot fordítsanak a rendezők, hogy a virágkötözés művészetéből is adjanak jobb kóstolót, mint amilyent a kiállítás nyujtott. Olyan komoly és szép kiállításban, mint ez volt, mindennek elsőrangúnak kell lenni. Dr. N. P.

helyén. Elsősorban kertészeti, de ezenkívül divatbemutatók és sportszórakozások céljaira fog szolgálni. Négyszázezer pengőbe fog kerülni az új kiállítási ház és már az idei év folyamán el is készül.

IPARMŰVÉSZET A LIPCSEI VÁSÁRON. A tavaszi leipzigi Messe forgalmát és kereskedelmi mérlegét a hivatalos körök olyan jól sikerültnek jelzik, hogy annak eredményei az 1928. év fényes eredményeivel vetélkednek. Kereken negyedmillió látogatója volt e vásárnak, akik közül harmincezer volt a külföldi. A kiállítócégek közt mintegy ezer volt idegen országbeli. A bútorvásár jobban sikerült, mint tavaly s különösen a párnázott bútorok készítői dicsekedhetnek igen jó eredménnyel. A munkáslakások berendezési szükségleteit s az úgynevezett parasztbútorokat Belgium, Hollandia és Skandinávia kereste erősen. Az iparművészeti holmik közül főleg a textiliák, fém- és üvegáruk iránt volt nagy érdeklődés. A világítótesteket Anglia, Hollandia és Dánia részére vásárolták, míg az építőanyagok piacain az útépítő-gépek iránt volt hatalmas kereslet déleurópai országokba való szállításra. Érdekes része volt a vásárnak az a bútorosztály, melyben a „Munka szépsége" című hivatal állította ki az idei év iroda- és műhelybútorainak mintegy 130 legjobb modelljét. A német birodalmi kamara 1936-ban pályázatot írt ki, jó, egyszerű s olcsó bútorok tervezésére s ennek a pályázatnak eredményeit mutatták be ezen az osztályon. Ehhez kapcsolva az asztalos- és bútoripar képviselői számára külön előadást is tartott a birodalmi kultúrszenátus képviselője „a lakásszépségről s a mindennapi kultúráról". Az idei lipcsei vásár sikere egyébként arra késztette a vásár vezetőségét, hogy a jövő év tavaszára új csarnokok építését vegye tervbe. N. P.

SZOBOR-ELTÁVOLÍTÁS. A párizsi községtanács egyik bizottsága nemrég elhatározta, hogy hadjáratot indít a francia fővárosban levő ízléstelen szobrok ellen. Állítólag már el is határozták, hogy az első két „áldozatot", a Tuilleriák kertjében álló Lafayette- és Garibaldi-szobrot a közel jövőben eltávolítják. Ebből az alkalomból egy magyar napilap négy jeles szobrászunk véleményét is megkérdezte a kérdés elvi oldalára vonatkozólag. A négy különféle irányhoz tartozó szobrász leplezetlen őszinteséggel válaszolt a kérdésre, persze a magyar viszonyok szemmeltartásával. Csorba Géza válaszának lényege az, hogy ő nem rombolná le az eltávolított szobrokat, mert ehhez senkinek sincs joga. De létesítene egy külön múzeumot erre a célra, a Szépművészeti Múzeummal szemben s ennek azt a címet adná: az Elrettentő Példák Múzeuma. Ligeti Miklós szerint: csak idővel lehet határozott értékítéleteket mondani szobrokról. Ehhez évtizedek kellenek, mert a ma véleménye holnap már megváltozhat. Nálunk nagyon kicsi még a szobrászati tradició. A Kolozsvári testvérek Szent György-szobrától eltekintve minden, ami a szobrászat terén történt, az utolsó 50—60 évben volt. Csak a Széchenyi-szoborral indult meg szobrászatunk. Medgyessy Ferenc szerint csak annak van joga eltávolítani egy szobrot, aki tud jobbat állítani helyette. A főváros máris igyekszik javítani a helyzeten és helyenkint egy-egy megvásárolt szobrot igyekszik felállítani. Pátzay Pál szerint kényes dolog a nemzeti bálványokhoz hozzányúlni, mert könnyen politikai szálak fonódnak az esztétikai szövevénybe. De a nyilvánvalóan alacsonyrendű emlékművek eltávolítását meg lehet érteni.

„SZÍNES"-ARANY. — Újabban „fehér"-arany néven aranyban gazdag (kb. 90%-os) réz-cink ötvözetet hoznak forgalomba. Ennek az a különlegessége, hogy nikkel is van benne. Ezt a fémet eddig nem használták az arannyal együtt. Az ötvözet színe tetszetős fémes-fehér, ezért kedvelik. Mivel kemény és ellenállóképes, kissé nehezen dolgozható fel, amiért is a belőle készült tárgyak drágábbak. Ennek ellenére csakhamar divatossá lett. Az ékszeripar kiterjedten használja.

Különféle fémekkel az arany színe tág határok között változtatható. Kevés aluminiummal ötvözve zöldes, többel pompás piros színű. Sok vassal ezüstfehér, kevéssel szürke, egyforma mennyiséggel pedig sárgásszürke. Ha a vas mellett ezüst is van benne, kékes árnyalatú. Kadmiummal vagy cinkkel zöldes ötvözeteket kapunk. Az arany ezüsttel, rézzel és a platinával rokon palladiummal ötvözve barnapiros, sőt más arányban fehér fémet létesít. Csak palladiummal elegyítve, barna. Ezeket felhasználva, az ötvösművész zománc nélkül is készíthet többszínű aranytárgyakat. Utóbbiak különösen akkor szépek, ha az alap halványsárga színarany, vagy az egyik fehér-arany ötvözet.

A legújabb, még nem ellenőrizhető hírek szerint ezen a téren a mostani párisi világkiállítás is meglepetéssel szolgált. Egy frankfurti cég, (Frankfurt a tört-arany feldolgozás és az aranyfinomítás európai középpontja,) kiállította az ametisztaranyat. Összetételét nem közli. Mindössze annyi ismeretes, hogy aranytartalma magas. Színe hasonló az ametiszt nevű féldrágakőéhez és ami a legfurcsábban hangzik, megjelenése nem fémes jellegű.

DR. B. E.

AZ ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG április hó 27-én tartotta 1936. évi rendes közgyűlését, amely az 1936. évi nyereséget 388·472,98 pengőben, az osztalékot pedig 15 pengőben állapította meg.

HIREK MINDENFELŐL. Párizsban, Serge Lifar, a nagyopera híres táncosa Puskin-emlékkiállítást rendezett a családjában megmaradt számos Puskin-relikviából, melyek közt szép miniatürök, metszetek és porcellánok is vannak a nagy költő életének egyes korszakaiból. Párizsban az Iparművészeti Múzeum és iskola fenntartó testülete az állam engedélyével sorsjátékot rendez, melynek egyes sorsjegyei 50 frankos árért egyévi tagságra is jogosítanak. Ezért az Iparművészeti Múzeum és a Louvre-barátok összes kiállításait és előadásait szabadon látogathatják a tagok. Newyorkban erősen terjed a magyaros divat. Egy ottani nagy divatáruház nemrég magyaros hímzésű ruhákból divatbemutatót is rendezett.

MAGYAR IPARMUVESZET
1937 110. l.
N.P.: kerámiai kiállítás.

Búrbarát népgyülés Budapesten

Az ifjabbik De Wet a búrok érdekében beszédet mond a Tattersallban

Az Uj Idők fényképe

Kis embereknél a részletes kutatás és éles kritika segítségével még lehetséges a teljes meghatározás. De olyan kimagasló lángésznél, ha egyáltalában, úgy csupán pszihologiai úton lehetséges ez. Lionardo minden tekintetben „representativ man"-je volt a cinquecentonak, de világfi is volt és így teljes mértékben megvolt benne a cinquecento dicsőséghajhászása, egyéniségre való törekvése és lelkiismerete, ma persze azt mondanók, hogy lelkiismeretlensége.

Lionardo kevés képet és szobrot fejezett be maga, ennyi bizonyos. De értett hozzá, hogy olyan tanítványokat gyűjtsön maga köré, kik úgy dolgoztak, amint ő parancsolta és akiknek a munkáit azután esetleg kis simítással az utolsó művészi kenetben részesítette. Kissé condottieri is lévén, aki szintén mindig a haszon szempontjából választotta meg urát, bizonyosan nem riadt attól sem vissza, hogy megrendelőinek és pártfogóinak az ily módon műterméből kikerült műveket a magáéi gyanánt adta ki. Éppen ezért maradt ránk oly kevés hír tőle eredő művekről és aránylag oly sok hír olyan megrendelésekről, melyeket elfogadott.

Legvilágosabban látszik ez azokon a Lionardo-képeken, amelyeket több példányban bírunk. Míg más mestereknél az eredeti és a másolat rendkivül könnyen megkülönböztethető, Lionardonál még a legkiválóbb műértők sem egyeznek meg ebben. Ez alkalommal szeretném a figyelmet fölhívni egy eddig teljesen ismeretlen Lionardo-képre, melyre a milanoi Biblioteca Ambrogiana tudós és műértő őre, Monsignore Ratti figyelmeztetett.

A kép Affori templomában van, egy Milano mellett fekvő kis mezővárosban, melyet a Porta Voltától fél óra alatt ér el a villamos vasut. Hála az afforii lelkész, Paolo Giorgetti rendkivüli kedvességének, nemcsak alaposan megnézhettem az oltárt koronázó, meglehetősen magasan levő képet, hanem a főtisztelendő úr engedelmével és kérésére Ambrogio Annoni egyetemi hallgató le is fényképezte számomra a képet. Mindkét úrnak hálás köszönetet mondok e helyen. Mint a fénykép-másolat mutatja, ez a kép egyike a La Vierge aux rochers név alatt ismert műveknek. A kép mintegy hetvenkét centiméter magas és ötvennégy centiméter széles, teljesen ép. Kompoziciója inkább a Louvreben levő hasonló tárgyu festményre támaszkodik, mint arra az ábrázolásra, mely a londoni National Galleryban van. Nem akarok most abba a hibába esni, melyet a legtöbben elkövetnek, ha valami képet fedeznek föl, de megjegyzem, hogy a kép technikája finom clair-obscurejével és sfumatojával, különösen pedig a modern ízü tájkép finom szinárnyalataival sokkal közelebb áll ahhoz az ideálhoz, mely Lionardóról bennünk él, mint a hasonló nevü párisi vagy londoni festmény. Kétségtelen, hogy elsőrangu Lionardo-művel van dolgunk. (Megjegyzendő, hogy a Madonna feje bizonyos rokonságot mutat az utolsó vacsorán levő Krisztus-fővel.) A kép a mult század évtizedeiben került a rendkivül gazdag Affori szomszédságában nagy uradalommal rendelkező Taccioli-család birtokába, amely még egy igen szép Luini-festményt és más értékes műtárgyat is a magáénak mond. 1859-ben Emerico Taccioli neje, Oralitta Modignani egy reneszánsz imaszékkel együtt örök letéteményképp helyezte el a templomban ezt a Madonnát. Azóta a Taccioli-család és monsignore Giorgetti drága kincsként őrizte a képet, melynek becsét igen jól ismerik.

Végül szeretném még figyelmeztetni a tudós műtörténészeket, akik az utóbbi időben oly sokat irtak és vitatkoztak Lionardo arcképe felől, egy sajátságos dologra, amit alkalmam volt megfigyelni. A Biblioteca Ambrogiana képcsarnokában Raffaelnek egy kartonja van az Athéni iskola című festményhez, amelyen Plato feje meglepően emlékeztet azokra a rajzokra, melyeket Lionardo önarcképeinek tartanak, különösen pedig a turini királyi könyvtárban levőre.

Valentin

Az ifjabbik De Wet

A búr parancsnokok megkoszoruzzák Petőfi szobrát

DINER-DÉNES JÓZSEF

művésznevet, melyet a hagyomány megszentelt, ne törődjék vele és csupán magukat a műveket tegye bele a modernség rostájába. A belvederei Apollot és a miloi Vénuszt minden nagyobb nehézség nélkül ledönthetjük magas piedesztáljukról és kijelenthetjük azt is, hogy Rafael Sposalizio-ja unalmas, az oly soká Lionardonak tulajdonított Meduzafő pedig későbbi korból való csinálmány, de jaj annak, aki valamely köztudatba átment név ellen merészkedik fölemelni kezét. Tacitus mindig a történetírók mestere marad, ha ezerszer is rábizonyítják, hogy csupán a római mágnások szolgálatában álló zseniális pamfletista volt és Benvenuto Cellini nagy művész marad, noha minden finomabb szellem már régen fölismerte, hogy mint ember erőszakosan erélyes, teljesen érvényesülő természetével, aki mindenre képes, mindent mer és magában hordozza mértékét, ugyan teljes érdeklődésünkre tarthat számot, de mint művész igen csekély mértékben.

Hogy milyen nevetséges végletek keletkeznek, ha a műremekek helyett a művészek neveit tolják előtérbe, erre az olasz reneszánsz művészete a legtalálóbb példa. A képek szerzőinek megállapítása az egész vonalon ingatag lett. Igaz ugyan, hogy a XVII. és XVIII. században nagyonis könnyelmüen és könnyenhívően kereszteltek el képeket. Előkelő műgyűjtők kedvéért, hogy képtáraik híres nevekkel ékeskedhessenek, a műértők még a legközépszerűbb képeket is nagy mesterek neveire keresztelték. És dicséretes és okos volt, hogy a tisztultabb és kritikusabb műizlés rostálni kezdte az elnevezéseket. Ami azonban ez irányban Morelli olasz szenátor föllépése óta történik, egyenesen esztelenség. Ez a műértő, akinek a művei egyébként igen sok, rendkívül finom megjegyzést tartalmaznak, nem elégedett meg azzal, hogy nagy csomó megcsodált festményt megtagadott azoktól a híres nevektől, amelyek alatt eddig forgalomban voltak, hanem mindjárt más nevekre is kereszteli, még pedig legtöbbnyire olyan művészekére, akiknek a modora és tulajdonságai alig ismeretesek. Mióta Morelli ezt elkezdte, azóta minden műtörténész megteszi a maga kritikai sétáját a képtárakban és minden ilyen alkalommal néhány el- és átkeresztelést végez.

Mihálkovics Géza tanár szobrának leleplezése a budapesti poliklinika bejárójánál

Az ilyen kritikai szőrszálhasogatásokkal a modern műtörténelem úgy beletéved a részletekbe, hogy teljesen megfeledkezik az egészről, a művészi alkotás módjáról. Valamennyi művészt Prokrusztesz-ágyba feszítnek és rájuk bizonyítják, hogy mindig így meg így és csakis így dolgoztak. Hisz kicsiny embereknél még megy a dolog, akik inkább művész-munkások, mint művészek. Ezek megalkotják a maguk teknikáját és modorát és amíg véget nem ér működésük, híven és egyformán dolgoznak ennek nyomán. A nagy művészek, a lángeszüek örökké haladnak és éppen ezért gyakran rendkivül változik alkotásaik módja és értéke is. Hiszen vannak Böcklinnek, Menzelnek vagy sok más elsőrangu művésznek hiteles művei, melyeket e hitelesítés nélkül még a legfinomabb érzékü műértő is utánzók vagy teljesen idegen művészek gyönge alkotásainak nyilvánítana. És nincsenek-e vajjon nagy művészek követőinek egyes művei, melyek oly kitünőek, hogy szigoru vizsgálat után is a mestereknek tulajdoníthatjuk? Ha áll ez a jelenre nézve, mennyivel inkább állhat a reneszánsz korára nézve, melyben a tanítványi intézmény lényegesen más volt.

Minden műtörténelmi kézikönyvben olvashatjuk, hogy még a legnagyobbak sem tartózkodtak attól, hogy nemcsak saját műveiknél vették munkatársul tanítványaikat, hanem még azok munkáit is kis javítás után, mint a magukét bocsátották nyilvánosságra. A műtörténészek azonban ezzel a körülménynyel igen kevéssé számoltak bírálataikban. A legföltűnőbb ez az ellenmondás Lionardo da Vinci méltatásánál. Ha az ujabb műtörténelmi kritika eredményeit elfogadnók és azokból tárgyilagosan levonnók a vég-következtetést, Lionardo művészi dicsősége semmivé foszlanék és az lenne belőle, ami a hajdani híres görög festőkéből: csupán a kortársak lelkesedésének visszhangja. A számos híres Lionardo-képből, melyek az európai képtárakban még harminc évvel ezelőtt szerepeltek, ma már alig néhányat kimélt meg a kritika. A milanoi Santa Maria delle Grazie-templom Utolsó vacsoráján és a flórenci Uffizi-képtár „Királyok imádásán“ kivül valamennyi eddig Lionardonak tulajdonított képet kétségbevonták vagy már át is irták valami más névre. Magyarázzon azonban a műtörténészek lelkesedése akármit is az említett két műbe, egyedül belőlük soha, de soha nem alkothatják meg az egész Lionardot, mert az első már csak rom, a másik pedig csupán olajfestés és igy egyiknek sincs meg a teljes művészi becse. Amilyen túlzottan szigorúak voltak Lionardoval szemben, tanítványai és követői annál nagyobb kedvezésben részesültek.

Az még megjárná, hogy az eddig neki tulajdonított művek egy részét Sodoma vagy Bernardino Luini nevére keresztelték. Hisz ezek jelentékeny művészemberek voltak. De amidön az alig ösmert Boltrafionak vagy Ambrogio da Predinek, Bernardino da Continak, Lorenzo di Credinek vagy pláne Andrea Salainak juttatnak egy-egy ily művet, akik a művészetben csak mesteremberek voltak s az utóbbi tulajdonképpen csak komornyikja volt Lionardonak, ez már kissé furcsa egy eljárás.

(A modern műtörténelmi kritika jellemzéseül szolgáljanak a következők: Eugéne Müntz, a híres francia reneszánsz-műtörténész, valami régi magyarországi okmányban e szavakat találja: Andrea Salai balistrero, azzal a megjegyzéssel, hogy ez a magyar ijjász 1481-ben Brindisiben szolgálta a nápolyi uralkodó házat. Rögtön megteszi ezt a magyart Lionardo tanítványa apjának, amint ez olvasható Müntznek Lionardoról nagy tudománynyal, de kevés kritikával és elmeéllel irott vaskos könyvében.)

Nézetem szerint valamennyi műtörténész tévúton van.

Ligeti Miklós

Uj Idők 1901. VII. 542, 539. l.

542

Mihálkovics Géza tanár szobrának leleplezése képpel

37. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, SZEPTEMBER 10.

Szerkesztőségi iroda: IV. Kaplony-utcza 9.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

ÚJABB MAGYAR SZOBROK.

Monumentális szoborművek alkotására alkalmatlannak itélt korunkban csaknem örvendetes tüneménynek tekinthető, hogy a pathetikus, pózos emlékművek helyett újabban a kisebb méretű, intim szobrok kezdenek divatossá válni. Ezekben az alkotásokban a művész közelebb tud férkőzni a megörökítésre méltatott alak egyéniségéhez, s ekkép a szobormű érthetőbbé, rokonszenvesebbé válik a közönség előtt, mely talán az életben is gyakran látta azt, ki az emlékművön érczben vagy márványban áll szemei előtt.

Ilyen intim szobormű lesz, a fájdalom, oly korán elhunyt Rudolf trónörökös szobra, mely Molnár Viktor államtitkár kezdeményezése és fáradhatatlan buzgólkodása folytán már a közel jövőben a városliget egyik árnyas pontját fogja ékesíteni. A szobormű felállításához szükséges alap az Uránia tudományos egyesület fölhivására, eléggé rövid idő alatt, közadakozás útján gyűlt össze. Az egyesület, melynek Molnár Viktor az elnöke, annak idején pályázatot hirdetett a feledhetetlen trónörökös emlékét megörökítő műre. Ebből a pályázatból került ki diadalmasan *Ligeti* Miklós szoborterve, mely a bírálóbizottság által javaslatba hozott módosításokkal, most már rövid idő alatt elkészül, s helyét a Városligetben el is foglalja. A szobormű vadászöltönyben, fején tollas kalappal ábrázolja a trónörököst, a mint fegyverét vállára akasztva, szemeit a körülte elterülő tájon legelteti. A pose természetes, az arcz kifejező, beszédes. Ilyennek ismerték a trónörököst azok, kiknek alkalmuk nyilt a gyakori vadászkirándulások alkalmával közvetlen környezetébe juthatni.

Torontálmegye lelkes hölgyei szintén kisebb méretű, intim szoborművel áldoznak a megye egyik hires szülötte: Kiss Ernő 1848—49-iki honvédtábornok emlékének. A szoborbizottság élén Dellimanics Lajosné, Dánielné Wattay-Pelbárt Margit és Hegedüs János állanak. A gyűjtés csakis a torontáli hölgyek körében folyik s ma már abban a stadiumban van, hogy *Radnai* Bélát, a csatádi Lenau-emlékmű ismert alkotóját, meg is bizták a szobor kivitelével. Ez a szobor hadi fölszerelések roncsai között ábrázolja a vértanu tábornokot, a mint elmélázva maga elé tekint. Délczeg, imponáló alak, magatartásában a bizalom és nyugalom kifejezésével. A szobor Nagybecskerek főterén fog állani. Alapkövét október hóban teszik le, ünnepies leleplezése pedig a jövő év márczius 15-ikén megy végbe.

A magyar szobrászat újabb alkotása az a turul-madár is, melyet épen most állítottak föl a budai királyi palota éjszaki kerítésének szöglet-oszlopán. Donáth Gyula jeles művészünk készítette, ki a dekorativ-szobrászat terén már

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS SZOBRA LIGETI MIKLÓSTÓL.

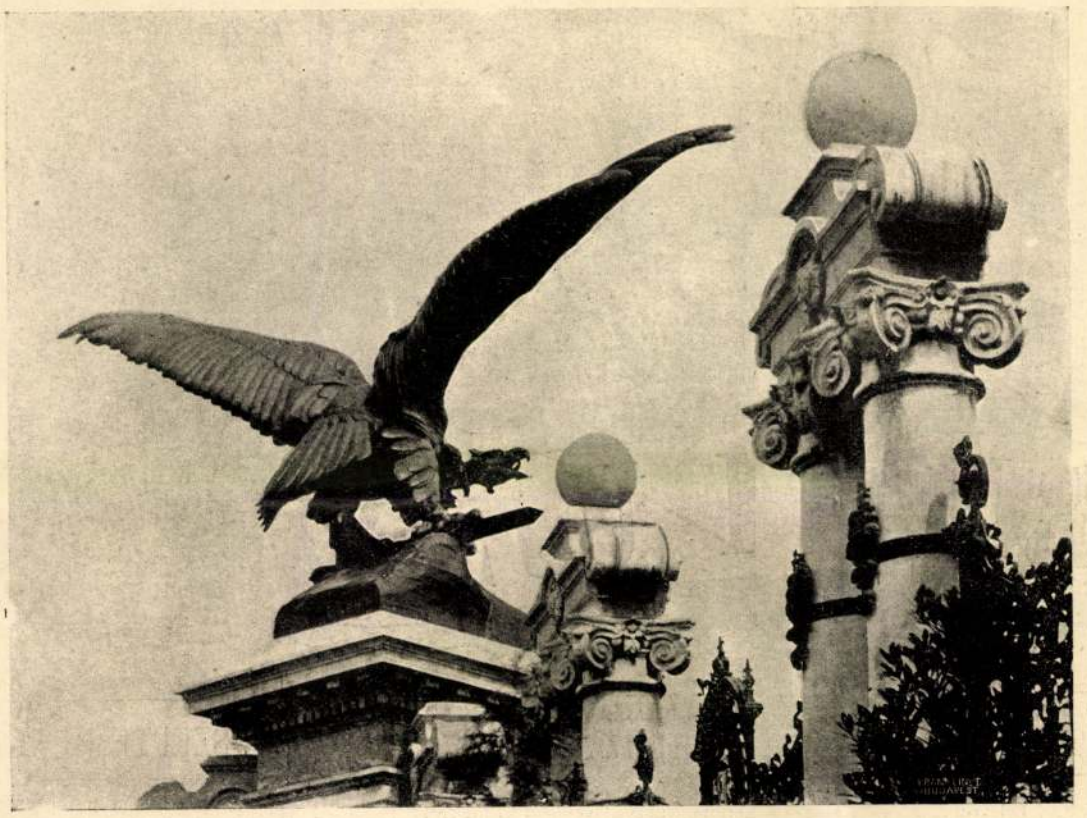

TURUL-SZOBOR A BUDAI KIRÁLYI VÁRKERTBEN DONÁTH GYULÁTÓL.

nem egy művével szerzett elismerést. A turul nagy szárnyait kiterjesztve, repülésre készen, merészen tekint a távolba egy sziklatömbről, karmaiban pedig kardot tart, mintha azzal akarna tovaszállani. A kiválóan sikerült szobormű méretei tekintélyesen nagyok; magassága tiz és fél méter s a szárnyak hegyeinek egymástól való távolsága tizenkét és fél méter. Föl kell említenünk, hogy ez már a második turul, melyet Donáth mintázott. Az elsőt 1899-ben állították föl a komárommegyei Bánhida mellett.

ÁLLAMTITKÁR-VÁLTOZÁS A MINISZTERELNÖKSÉGEN.

Majdnem négy évtizedre terjedő állami szolgálat után nyugdíjba vonult s elfoglalta az osztrák-magyar bank alkormányzói állását *Tarkovich* József, a miniszterelnökség államtitkára. Kiváló tisztviselő volt mindenkor, fontos bizalmi állásokat töltött be s mindig példája volt a kötelességteljesítésnek és lelkiismeretességnek. Olyan hivatali körben élt, a mely állandóan a politika közvetlen közelében tartotta, de ő sohasem keresett politikai szerepet s az erre nyíló alkalmakat mindig elhárította magától.

Élete hatvannégy évének nagyobb részét a tisztviselői pályán töltötte: eredetileg a törvénykezés szolgálatába akart lépni, majd az alkotmányos korszak kezdetén országgyűlési gyorsiró lett. Itt ismerte meg gróf Lónyay Menyhért, a ki előbb magántitkárjává tette, utóbb pedig, midőn pénzügyminiszter lett, 1867-ben miniszteri fogalmazóvá nevezte ki. Lónyayval együtt emelkedett ezután Tarkovich: a közös pénzügyminiszteriumban osztálytanácsos volt, majd visszakerült a magyar fővárosba, mint a miniszterelnökség osztálytanácsosa. Rövid idő alatt miniszteri tanácsos lett, 1886-ban államtitkári czímet nyert, 1892-ben pedig államtitkárrá nevezte ki a király. 1873 óta, a kormányok folytonos váltakozása közepette mintegy ő képviselte az állandóságot, mert mostanáig ő vezette a minisztertanácsok jegyzőkönyveit. E réven az ő kezén mentek keresztül a legfontosabb állami és hivatali titkok s közmondásossá vált titoktartása. Ismerői mondják, hogy különösen fontos események idején szinte emberkerülő lett, távol tartotta magát minden társaságtól, csakhogy valami véletlenség folytán árulójává ne lehessen a rábízott titkoknak, hogy még arczkifejezéséről, magaviseletéről se olvashassanak le valamit arról, a mit magában rejteget. Különben is visszavonultan élt, de a kik ismerték, előkelő modoráért s nagy miveltségéért nagy tiszteletben tartották. A király is többször kitüntette, a Lipót-renddel és Szent-István-renddel, 1897-ben pedig valóságos belső titkos tanácsosi czímmel. Most, mint az osztrák-magyar bank alkormányzója, bizonyára jó szolgálatokat tehet még a közügyeknek.

Tarkovich helyébe a király *Márffy* Albin miniszteri tanácsost nevezte ki a miniszterelnökség államtitkárává. Márffy, a ki 1857-ben született Pozsonyban, előkelő hivatalnoki családból származik. Atyja, Márffy Ágost, a pénzügyminiszterium nyugalmazott államtitkára. Márffy Albin maga is a pénzügyi szolgálatban működött ifjúkora óta. 1876-ban lépett állami szolgálatba, mint fogalmazó a budai pénzügyigazgatóságnál. 1880-ban a pénzügyminiszteriumba lépett át fogalmazónak s fokozatosan lépve elő, 1899-ben lett miniszteri tanácsos. A miniszteriumban eleinte a hitel, vasuti és vizszabályozási, később pedig a határvám-ügyekkel foglalkozott. Kiváló szakismereteivel nagy szolgálatot tett a közügynek az államadósságok konverziójának keresztülvitelében s a regale-kártalanítással kapcsolatos hitelügyi műveletekben való közreműködésével. Mint a határvám-ügyosztály előadója a külföldi államokkal a vám és kereskedelmi szerződések dolgában való tárgyalásokban vett tevékeny részt. A hivatalos világban mint alapos képzettségű, példásan lelkiismeretes és alantasaival szemben humánus, jóindulatú főtisztviselő szerzett tekintélyt.

UTI KÖNYVEMBŐL.

Az én utitársam.

Pietro, öreg gondolásom,
A piazetta szögletén
A hogy meglátott, süvegelve,
Hangos örömmel jött elém.

«Bon giorno, sior!» — szólott vígan.
Majd körülnézett — «ej, no lám:
Hát megint csak így búsmagában
Ábrándoz majd a gondolán?

Pedig tavaly, lám, azt igérte,
Hogy nem jő többé egymaga,
Kár igazán . . . ma oly szép volna
Úgy kettesben az éjszaka . . .»

— «Pietro, öreg gondolásom,
Hej, nem is magam jöttem én!»
Szólok hozzá s csak állok búsan
A piazetta szögletén.

— «Itt van mellettem utitársam . . .»
Megint körülnéz az öreg
S otthágy és keresztet vet titkon:
«Madonna, a sior beteg . . .»

Én betérek egy szűk utczába,
Hol nem jár immár senkisem.
S követ láthatlan utitársam:
A vágy utánad — kedvesem . . .

A «Sóhajok hidjá»-n.

Sóhajtva egykor itt bús rabok jártak,
Kiknek irgalom nem volt e földön.
S zord előcsarnoka a kínhalálnak:
Ott várta őket az álmos börtön.

A nyomukban ma víg turisták járnak,
Több a kaczagó, mint a sóhajtó.
. . . Pedig ez is mind rabja a halálnak,
Csak másutt várja a börtönajtó.

(Velencze.) *Lampérth Géza.*

A TENGEREN.

Bolyongok a vizen, sok hullámvész között
Le délnek, hol a nap sugára éltető,
Hol szebb virág fakad, a hol a pálma nő
S hol — mondják — a tavasz s a szerelem örök.

Én hinni nem tudom; elnézem, mint vonul
A vizre lassudan az éj ködfátyola,
Mely mindent eltakar — bár láthatatlanul —
Mint milliónyi szál, mit titkos kéz fona.

Nem a szív sorsa ez? Az órák múlanak
És apró bánatuk mind rája nehezül
És lángja egyre fogy, virági hullanak;
Míg végre éj borúl rá, észrevétlenül.

Justh Béla.

A GAÁLOK ÖRÖKSÉGE.

Elbeszélés. — Irta **Krúdy Gyula.**

A Gaálok is örököltek egyszer . . .

Mintha csak a sors meg akarta volna őket tréfálni, még ez az örökségük is olyan örökség volt, a melynek semmi hasznát nem vehették. Némely familiák, a mikor már az utolsó karneol-gombostűn is túladtak, a melyet őseiktől örököltek, hirtelen ismét bőségbe, jómódba jutnak. Hallani néha — különösen téli estéken a mi vidékünkön, — fantasztikus történeteket gazdátlan nagy vagyonokról, fel nem vett sorsjáték nyereményekről és idegen földön élő dúsgazdag atyafiakról, a kik egyszer csak meghalnak. Gyerekkoromban például a Gaáloknál — ott laktak mind egy csomóban e szegény kurtanemesek, — az a legenda járta, hogy van valahol egy nagy alapítvány, a mely az idők folyamán tenger kincsre szaporodott: és ezt az alapítványt vissza lehetne pörölni. Bizonyos Laskodi Gáspárról volt szó ebben a legendában, a kinek született Gaál-leány volt a felesége. Az ördög tudná mit, mit nem csinált Laskodi Gáspár kétszáz esztendő előtt: talán elrejtett kincset talált, de az sincsen kizárva, hogy hamis pénz volt. Még az hozzá, hogy öregségére nagyon nagy bánatán úgy könnyített, hogy rengeteg vagyonát az atyafiságnak alapítványozta. Építtetett valahol egy rengeteg kastélyt, talán ezer szoba is volt benne és itt nevelték tudós tanárok, vívómesterek, lovagló-tanárok az atyafiság gyerekeit. Hat esztendős korától egészen addig, a meddig meg nem házasodott. Fejedelmek fiai, leányai nem nevelődhettek különbül és az öreg Laskodi Gáspár száztizenkét esztendős korában nyugodtan halt meg: a világ végezetéig gondoskodott a rokonairól.

Csakhogy gyönge minden emberi alkotás. Az öreg Laskodi nem számolt azokkal, a kik már, begyesedvén álluk, nem élvezhették a mesebeli kastély gyönyörüségeit. Duzzogni, morogni kezdtek az atyafiak, különösen a szegényebb része.

— Mit ér az, — mondogatták, — ha a fiunknak rámás csizmája meg nyusztprémes bundácskája van, a midőn mi itthon mezitláb járunk? Ő se jár rámás csizmában, csak huszonnégy esztendős koráig: azután olyan lesz, a milyenek mi vagyunk. Csakhogy még szerencsétlenebbnek érzi magát.

A leánykákat herczegkisasszonyokként nevelte a váradi püspökség, — a mely épen az alapítványt kezelte, — de herczegi férjekről elfelejtett a számukra gondoskodni. A francziául csevegő, selyemben, bársonyban pompázó leány-

MIHÁLKOVICS MELLSZOBRA.

A budapesti tudomány-egyetem orvosi karának egyik intézetének, a boncztani új intézetnek kertjében szép ünnepet szenteltek e hó 2-án dr. *Mihálkovics* Gézának, a hirneves magyar orvostudósnak, ki mint tanár, tudományos iró és önálló kutató a külföldön is ismertté és tiszteltté tette nevét. Mellszobrát állították föl, hogy az intézetben, melynek szaktudományában jeleskedett, láthatón megörökítsék emlékezetét. A mellszobor *Ligeti* Miklós sikerült műve, bronzból készült.

A kegyeletes ünnepélyen a magyar tudományosság és közélet emberei nagy számmal gyűltek össze. Ott volt: *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter, *Chyzer* Kornél és *Molnár* Viktor miniszteri tanácsosok, *Szalay* Imre, a nemzeti múzeum igazgatója, *Szily* Kálmán, az akadémia főtitkára, *Pauler* Gyula, az országos levéltár igazgatója, *Márkus* József főpolgármester, *Herman* Ottó, dr. *Kisfaludy* A. Béla, az egyetem, dr. *Ilosvay* Lajos, a műegyetem és dr. *Hutiray* Ferencz, az állatorvosi főiskola rektorai, a dékánok és az orvosi kar tagjai, köztük *Korányi* Frigyes és *Than* Károly főrendiházi tagok, *Müller* Kálmán és *Högyes* Endre, miniszteri tanácsosok; a honvédorvosi kar küldöttségének tagjai, a törvényszéki orvostani intézet képviselői, stb. A család részéről megjelentek: Mihálkovics Géza özvegye Margit leányával, Mihálkovics Tivadar, kir. közjegyző, az elhunyt öcscse.

Az ünnep első része az intézet nagytermében folyt le. Dr. *Bókay* Árpád, orvoskari dékán, mint a szoborbizottság elnöke, megnyitó beszédében elmondta a szobor rövid történetét. Az egyetemi ifjúság pendítette meg az emlék fölállításának eszméjét s a terv kivitelét előmozdította az orvosi fakultás. Az elnöki megnyitó után dr. *Lenhossék* Mihály, egyetemi tanár, a ki most Mihálkovics utódja, lelkes szavakban méltatta elődjének nagy érdemeit. Az ünnepi ülés után a közönség a szobor elé vonult. Ott *Navratil* Dezső, az orvostanhallgatók önképző körének elnöke az egyetemi ifjúság kegyeletét tolmácsolta. Beszéde után leleplezték a szobrot, mely férfikora delén mutatja Mihálkovicsot. Rektori jelvényeket visel, mert mint az egyetem rektora halt meg. A lepel lehullása után a szobor talapzatára koszorúkat tettek le: a kolozsvári egyetem nevében, az orvosi kör, az állatorvosi főiskola, a természettudományi társulat, az orvosi kaszinó, az orvostanhallgatók küldöttjei. *Bókay* dékán köszönetet mondott a szobrásznak sikerült művéért, mire dr. *Thanhoffer* Lajos tanár, az intézet igazgatója, gondozásába vette a szobrot s lelkes zárószavaival a szép ünnep véget ért.

GÁRDONYI GÉZA «BOR»-A.

Csakis mostanában láthattam először Gárdonyi Géza darabját: «A bor»-t, a melyet ő a könyve czímlapján «falusi történet»-nek nevez. Joggal teheti. A *szindarab* kifejezés magában rejti a szinlegesség fogalmát is. Az ő művében nincsen semmi szinleges; az a való életből merített tiszta igazság. Tehát történet. Hozzáteszem, hogy minden érző szivet magával ragadó történet. Szinpadi hatás csattanós eszközeinek abban nincs nyoma; de még annak sincs, hogy czélzatosan kellett volna kerülnie azokat. Poétalelkének mintegy életszükségeül jelentkezett, hogy az igazsággal megegyező egyszerű keretben érvényesüljön az igazság. Hogy érvényesült is, az már az ő kiváló tehetségének az érdeme.

Micsoda gyönyörűség, követni ezt az egyszerű történetet, az ő hűséges és minden ízében igaz tolmácsolóival. Annyira egyértelműleg halad itt munkájában a művész az iróval, mintha csak nem is annak a lelkéből, hanem a magáéból jönne ajkára a szó. Úgy mozog, jár-kel, tesz-vesz előttünk, mint a való életnek az az alakja, a ki ebbe vagy abba a bajba kerül s a ki aztán cselekszik a saját vérmérséke s lelke sugallatából kifolyólag.

Itt is bajba kerül egy derék házaspár: a föld népéből való, boldog egyetértésben élő emberek. A férfi dolgos, talpig becsületes; az asszony takaros és tisztán tartja a háza táját. Egy kis hat éves fiú az életük, és szűkös körülményeik között is rendben a szénájuk. A férfi legénykorában szerette a bort, könnyen duhajjá lett a szeszétől s vasárnaponként verekedések színhelyévé tette a kocsmát. Az asszony leánykorában lágyszívű volt; a legcsekélyebb bántalom is könnyet sajtolt a szeméből. Megszerették egymást; hévvel, kölcsönösen. De nem akarták hozzáadni az érzékeny teremtést a garázda legényhez. A legény megfogadta, hogy borhoz nem nyúl soha többé, s egymáséi lettek ezen a nyomon. A férfi szót tartott; visszanyerte lelkületének alaphangulatát: a higgadtságot és zavartalanúl éltek hét évig.

Ezen előzmények után kezdődik a Gárdonyi falusi története:

Búcsúra készül a falu. A boldog házaspárnak — Baracséknak — is vendégük kerűlt. Eljött a szomszéd helységből az asszonynak az édesanyja: Szunyogné s annak a fiatalabb lánya: Rozi, egy tizenhat-éves, szemre való, élénk eszű lány, s ép sürgés-forgás közt várják a család fejét: Mihály bácsit is, a ki egy háztartásban él özvegy testvérével Szunyognéval s a ki után ő rájuk néz a vagyon. A várva-várt vendég hamarosan meg is érkezik; de nem egyedül. Egész kiséret van vele — a falu előljárósága, élén a biróval, — a mi azonban nem neki szól. Baracs gazda testvéröcscse: a Matyi gyerek kiszabadult a börtönből s őt illeti a kiséret. A Matyi gyerek, egy tizennyolczéves rokonszenves suhancz, elvert egy legényt a kocsmában s ezért kellett neki ülnie; de mint jó magaviseletűt kieresztették idő előtt. Ez okból éri az a tisztesség, hogy a biró kiséri őt ünnepiesen haza, és különösen azért, mert hát nem «böcsületbe vágó» dologért tették a sötétre. Ezt aztán a szájába is rágja Göre Gábor biró uram az őt követő kiváncsiaknak, azzal a nyomatékos hozzáadással, hogy «a ki pedig szemére hányna néki valamit, ő vele gyűlik meg a baja». A lovagias ügy szabály szerint való «megpöcsétüléseül» pedig kezet ad a legénynek.

Göre Gábornak igaza van. Lényegében semmi különbség a modern párbaj s a Matyi gyerek esete között. Amott is megtörténik, hogy nyilvános dulakodás okából állnak ki segédek által rendezett újabb verekedésre a felek s a rendezők aztán irásilag bizonyítják, hogy a becsületnek «elég van téve» s megpecsételi azt egy pár napi fogház. A Matyi gyereknél abban van némi különbség, hogy csak egy verekedéssel intézi el a dolgát, s hogy nem meghivott közönség előtt, nem elkészült nyugalommal, hanem a szenvedély fellobbanásának enyhítő körülményei közt számol le az ellenfelével, a miért fertály évi börtönre itélik s csakis kiszabadulása után jelenti ki segédje: Göre Gábor, a biró, hogy «nem szenvedett a böcsület».

A Matyi gyerek hazakerülésének örömére

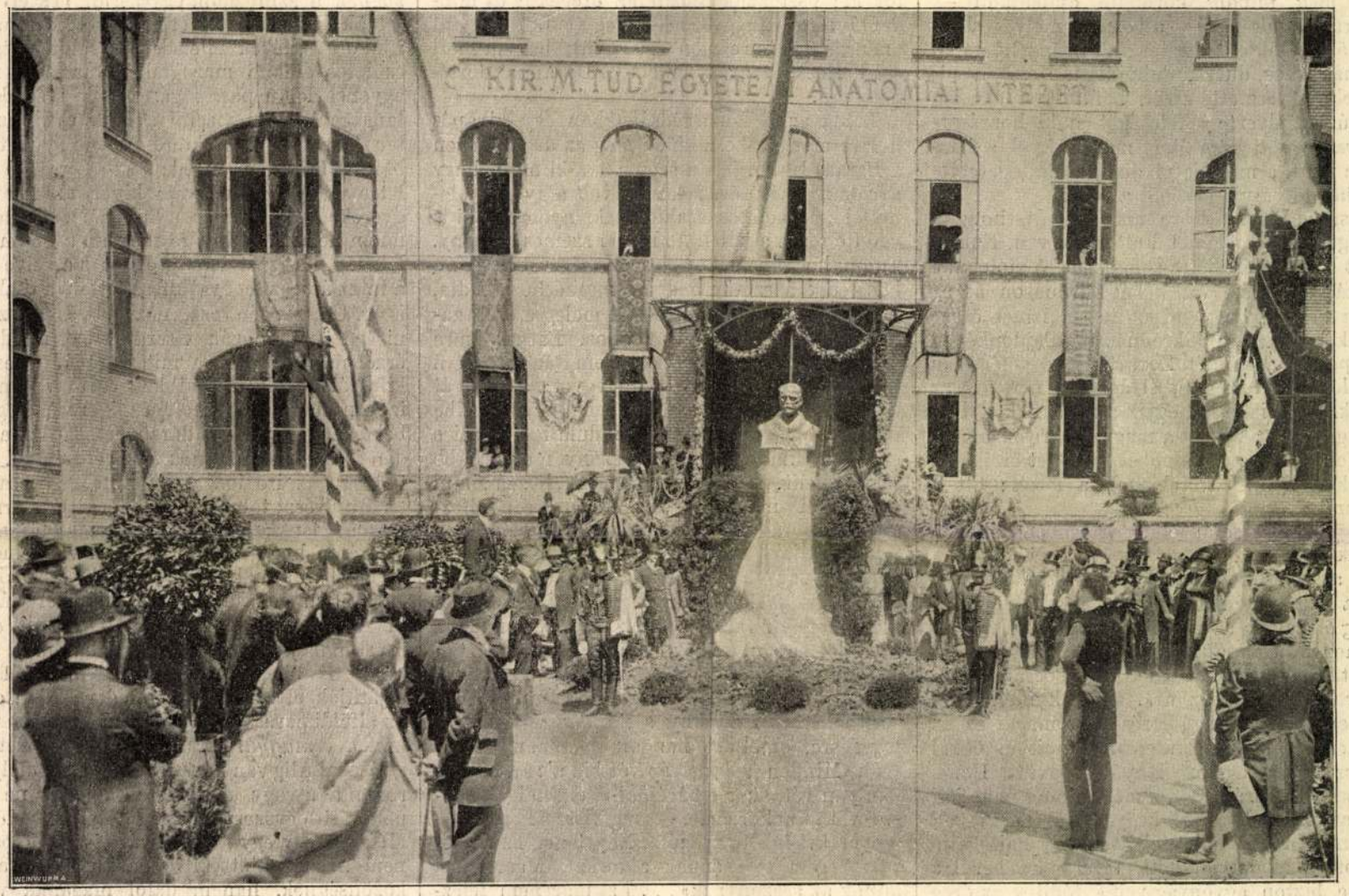

MIHÁLKOVICS GÉZA SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE. Kurzweil fényképe után.

egy hordó bort hozott magával Mihály bácsi s azt a Baracsék udvarának árnyas fája alatt nyomban csapra is ütik. Az asztalhoz települ a biró, Durbints sógor az esküdt, Mihály bácsi, a Matyi gyerek és fivére: a házi gazda. Megkezdődik a poharazás, egy pár faluvégi czigány czinczogja a «csendes»-t, fogy az ital; csak a Baracs fivérek érik be száraz koczintgatással. Tréfálkózva nógatják őket ivásra a vendégeik; különösen Imrét, a gazdát. De nem hajlítható, elmondja, hogy hét év óta nem érintette bor a száját, mert hát ő megfogadta azt a felesége kedveért, hogy sohase nyúl a borhoz. Megtartotta, hát megtartja ma is. Tovább foly a faggatódzás és beleszól nógatólag maga a család is. Először Mihály bácsi, aztán az anyós: «Ugyan már miér nem inná' a Matyi kiszabadulása örömére!» s végül szelid, kérlelő hangján, ismételten is oda szól hozzá Juli, a felesége: «Imre, az én kedvemér.» Ez az «én kedvemér» eldönti a kérdést és természetes, hogy a hét év óta italtól elszokott ember hamarosan megkábúl s végleg elázik. Így is történt. A vendégeket már hazarebbentette a biró felesége lármacsapással, s Baracs Imre még mindig követelte családjától — magára maradtan is — a bort, a melyet eltettek előle. Azok ellenkeztek; a czigány húzta, ő meg házsártos, durva, duhaj lett. Nem engedtek neki. Elvesztette eszét, befutott a lakásba, tört-zúzott, elverte a feleségét, a ki hozzátartozóival együtt rémülten menekült el a házból az alatt, a míg Matyi dulakodva tepergette ki dühöngő bátyja kezéből a botot.

Másnap Baracs Imre arra ébredt, hogy a feleségének, gyerekének hült helye van. Elmúlt öt hét s visszatérésükre semmi jel. A dolognak szakítás szinezete van s két felvonáson át az lesz a kérdés, hogy mi út hozza ismét össze ezt a két embert, a kikre nézve tulajdonképen véve pokol a különlét. Zavartalan egyetértésen alapuló hét évi szeretet elvágására nem ok az esetük. Most is él-hal egyik a másiknak a boldogságáért. Csak hogy a magyar paraszt nemes büszkeséggel vegyes konoksága lüktet ereikben. Melyikük nyújtsa ki elsőnek a kezét: ott a bökkenő.

Hogy is áll a saját lelkük világából ítélve, a dolguk?

Az asszony nem azzal a szándékkal került vissza Mihály bácsi házába, az anyjához, hogy végleg otthagyja az urát, hanem halálra rémülten menekült annak pusztító keze elől, övéivel együtt. És kizártnak tartja, hogy bocsánatkérőleg érte ne jönne az ura. Múlnak napok. Az ura nem jön. Lázongó érzés veszi magát be az ő sértett, gyöngéd lelkületébe, a mit üszökkel szít az anyja, a Rozi lányával együtt. Hetek mulnak várakozás közt, s még mindig nem jön érte az ura. «Megvert kegyetlenül; neki kell bocsánatot kérni embertelenségéért» hajtogatja izgatottan az anyja előtt. «Ha balta kerül a kezébe, bizton agyonvág vele», tódítja az öreg asszony. Elmúlik öt hét a nélkül, hogy csak a fülét is billentené az Imre. «Hát jó! — elhozatom a holmimat», kiált föl végelkeseredésben az asszony. Természetesen azzal a hátsó gondolattal, hogy «úgy sem engedi».

A számítás nem üt be. Az Imre engedi. A holmiért elmegy Mihály bácsi a Rozi leánynyal és kocsira raknak mindent. Az Imre szó nélkül engedi, s odadobja azt is, a miért nem jöttek: a jegygyűrűjét. Ezzel a ráadással hajtatnak aztán vissza «Isten hirével» Mihálybácsiék; a kipusztított Baracs Imre meg így gondolkozik: «Hét évig nem bántottam soha, hanem úgy szerettem, hogy a szemem fénye volt. Ok-e az a mi történt, hogy megszegje Isten előtt tett esküjét? Elhagyott, elvitte a gyerekemet. Kallódik mindenem s újjal mutatnak rám az emberek. Nem rajtam volt a sor, hogy haza híjam. Neki mellettem a helye».

A holmi hazahurczolása s viszonzásúl a gyűrűvisszadobás élére állította a dolgot. Nyilvánvaló a szakítás még a falu népe előtt is, mert hát Göre Gábor biró uram hivatalos közbenjöttével történt a holmi elvitele. És most már az Imre oldalán van osztatlanúl a rokonszenv. Eddig mind a kettőnek igaza volt. A sértett félnek is, a mikor bocsánatkérésre várt; és annak is, a ki a saját életvilágából merítve, úgy okoskodik, hogy «más is megveri a feleségét, még se hagyja ott». A czók-mók elvitetésével az asszony lett a hűtlen elhagyó.

A végfelvonás megmutatja, hogy nem terheli az ő galambtiszta lelkét e részben semmi se. Csakis a próba hagyta cserbe őt. A Juli így gondolkodott: «Elkűdök a holmimért. Az Imre megdühödik, elgyün, összeszid, talán meg is ver, s azon a nyomon majd megbékülünk.» A fő kérdés azon fordúlt meg, hogy «elgyűjön az Imre.» Nem jött el; a holmi hazakerült; a Juli meg a kétségbeesés megtörtje lett; a mi most már megfordítja övéinek a hangulatát is. A kérlelhetlenség az eszmélkedésnek ad helyet, s Mihály bácsi Szunyognéval együtt lassanként arra ocsudik, hogy tulajdonképen véve nem is az Imre a hibás, hanem «a bor». Azután jön a kölcsönös szemrehányás, hogy hát melyikük is vitte őt bele. Egyik a másikra tolja a hibát, belül azonban mind a hárman érezik, hogy abban bizony mindegyiküknek része van. A Juli szerencsétlen; nem tud meglenni az ura nélkül s ők azok, a kik elvágták a kibékülés fonalát a holmi hazahozatalával. E fölött tépelődnek, egyik a másikra vetve, midőn egyszerre csak a házuk előtt látják elhaladni Imrét, a ki párszor föl-alá járva, egy kőrakásra lepihen, közvetlen a házuk előtt. A Juli örömrivalgásban tör ki; osztoznak abban az öregek is és mindenki meg van győződve, hogy a Juliért gyütt az ura. Az Imre nem érte gyütt, hanem mert azt hallotta, hogy a fia beteg. De annak története van.

Lakik az ő szomszédságukban egy kikapós helyre-menyecske, a kinek még az ura életében a Baracs Imrén járt a szeme, s a ki most, hogy a szomszédság révén tanuja volt a gyűrű jelenettel kapcsolatos szakításnak, nyomban ki is vetette reája a hálót. Az Eszter szemes asszony. Tudja, hogyan kell. A jóságos részvét hangján közeledik a szótlan magára maradthoz. Tudta, hogy hetek óta nem érintette meleg étel a száját. Azzal csalogatja magához. Baracs Imre szabadkozik; a menyecske nem tágít; a férfi hajthatatlan; Eszter gondol egyet: ő ugrik át a kerítésen a párolgó sült libamájjal és sebtibe melléje telepszik. Imre jó indulatnak veszi s enged a kinálásnak; az asszony meg tovább mesterkedik. Kacsintgat, mosolyog, hozzá simúl és kelleti magát. A férfi közönyösen elfordúl, töm, rágyújt s egykedvűen szivogatja a pipáját. Újabb fogás következik: «Tán már terhére is vagyok?» «Maradhatsz», a felelet, a mire vérszemet kap az Eszter s igazi természete megnyilatkozik: «Nem szerette kendet az a czudar asszony, hogy el tudta hagyni. Aztán szép se vót. Csúf vót annak a szája, az orra, a szeme; krákogott még a torka is.» Imrét fokonként elhagyja a közöny s minden egyes megjegyzésre, emelt hangon nyomban visszaszól. «Minden ízében szép vót biz a'; s a hangja is olyan vót, akár a hárfadal.» «Mindig a tükrön vót annak szeme, — vág vissza Eszter, — a gyereket is elhanyagóta. Nagybeteg az a gyerek. A rosz eszi annak a torkát. Máson járt annak az asszonynak» . . . Ezt már nem fejezhette be az Eszter. Kiverte őt az udvarából Baracs Imre, a libamájas tányérját is utána hajítva.

Ettől az Esztertől tudta meg, hogy a fia beteg s ezen, a nyomon ül ő most várakozólag a kőrakáson a Mihály bácsiék háza előtt. Következik a végjelenet. A kibékülés. De az nehezen megy; pedig ugyancsak égeti annak a vágya, odabent, a Julit, s ugyancsak rajta vannak a hozzátartozói is. A legszebb jelenetek egyike, a hogy a Nemzeti Szinház művészei érvényesítik azt. Bent a pitvarban tanakodnak, hogy ki menjen ki, behivni az Imrét. Egymást nógatják; mindenki huzódozik; bár egyforma hévvel szeretnék az eredményt. A Julit küldik. Az fél. Végre aztán rászánja magát Mihály bácsi, a családfő. Először csak úgy a kerítésen szólogat oda, rövid, elharapott szavakkal, de nem megy semmire. «Nem gyün be,» tudatja kurtán amazokkal. A Julinak majd megreped a szive, s nagynehezen ráveszik az öreget, hogy annak rendi-módja szerint menjen ki hozzá az utczára. Úgy tán majd enged az Imre. Az Imre kijelenti, hogy nem hozzájuk gyütt, hanem a beteg fiát szeretné látni. Kiderül örömére, hogy a betegséggel is rágalmazott az Eszter. Az öreg bejelenti, hogy «nem hozzánk gyütt; hanem csak a Jancsit szeretné látni.» A Jancsit aztán kiviszi az anyja és szótlanúl áll, míg az ura ölelgeti a fiát. A gyerek segíti ki őket zavarukból. Szűrénél fogva behúzza házuk udvarába az apját. Helyet foglalnak; de nehezen jő ki szájukból a szó, mignem egyet gondol józan eszével Mihály bácsi. «Jobban elvégzik ők maguk a maguk dógát,» és Szunyognéval együtt visszavonúl. Az egyikhez azonban odaszól, hogy «Asszony ne légy konok», a másikhoz meg, hogy «Embör ne légy keményszivű».

Némán áll egymással szemben a két fél. A férfi nyugodtan, a Juli küszködve magával. Megbékélt szive már csak a módját kutatja, mikép nyujtsa engesztelő kezét. Szép gondolat villan a szivébe. Bocsánatkérés és megbocsátás jeléül, borral kinálja az urát. Az okozta a bajt, hogy elvette élőle azon az estén, mikor követelte. Most mintegy magára veszi a hibát s föl-menti őt hét év előtt tett fogadása alól is ezzel a szeliden kiejtett engesztelő szavával: «Igyék . . . ha jól esik.» És a férfi? A férfi félretolja a palaczkot annak jeléül, hogy ezután még inkább tart a szavához és némán karjaiba zárja a feleségét s a függöny összevonódik.

Baracs Imrét Gyenes, a feleségét Császárné adja. Nem tudom melyiket illeti nagyobb elismerés. Igaz, való életet élő emberekként mozognak a szinpadon, egyszerűn beszélve, s a lelkük hangulatából cselekedve. Mintha csak ifjúkori emlékek föléledéseül falunk régi, becsületes alakjai mozogtak volna előttem. Az egyenes lelkű parasztgazda, a ki megadó szótlansággal tudja viselni a bajt, a kit azonban büszke s konok karaktere a maga igaza tudatában hajlítni nem enged; s az a jóravaló becsületes magyar asszony, a kinek az ura meg a gyereke a mindene s a kiben az úgynevezett finom nevelés nélkül is megvan a finom érzés. Lázong, ha igaztalanság éri őt s a szive vérzik a mint átlátja hogy túlfeszitette «a csak azért is»-t. Császárné arcza, mozgása és egész egyénisége összhangzón visszatükrözi mindazt az érzelemhullámzást, a mit neki a Juli esetéből kifolyólag tolmácsolni kell. Művészi minden ízében, mert mérsékelt és igaz. A hogy ő a békejobbot nyújtja a darab zárszaváúl, az minden jó érzésű embernek a szivébe hatol.

Hogy az iró igazat alkotott, nem csak ezek az ő művészi tolmácsolói bizonyítják természetes előadásukkal, hanem mindenekfölött az a körűlmény, hogy a magyar paraszt jellemére ismer abban annak a vidéknek lakója is, a ki előtt ismeretlen az a tájszólás, a melylyel Gárdonyi beszélteti az ő alföldi embereit. A nyilt *e* betűt *ö*-vel mondatja mindenütt. Talán még azokra nézve is túlságig, a kik születésüknél fogva sajátítják el azt a beszédmodort. Nem csupán az alföldi parasztot alkotja ő meg «A bor»-ban, hanem a *magyar* parasztot a maga eredeti eszejárásával. Alig van népszínművünk, a melyben a romantika vagy a sentimentalismus ne szerepelne. Itt egyszerű igazság folyik le előttünk. Még ha egy-egy dalra gyújt is az a paraszt, nem a sugó előtt állva énekli ki azt a nézőközönségnek, hanem dalol magának vagy a környezetének, a mint azt a hangulata hozza magával, és pedig nem betéteket, hanem azt, a mit belső érzésénél fogva dalolnia kell.

Aztán minden egyes alakjának megvan a maga egyéni hangja. Teszem azt a Baracs pár esete mellett szövődik ott egy első szerelem. Ritkán láttam olyan bájos dolgot a szinpadon. Persze hogy nagy része van abban a művésznek. Baracs Imre testvére, a Matyi gyerek, és Rozi, a Juli huga egymásba szeretnek. Egyik tizennyolcz, a másik tizenhat éves. A leányt Ligeti Juliska adja, a legényt Rózsahegyi Kálmán. A begyes, rátartó, majd negédes, majd visszautasító s tulajdonkép a visszautasitásban is hivogató magyarparaszt fölserdült leányt hűbben személyesitni alig lehet. Annak Blaháné volt a megalkotó mestere. Ligeti Juliska azonban nem utánzó. Önmagából merít és a saját rokonszenves egyéniségét érvényesíti, külbefolyástól mentesen. Társának, Rózsahegyi Kálmánnak a munkája pedig egész meglepetés számba megy. Azt a hangot juttatta eszembe, a mely Szerdahelyi Kálmánnal a hetvenes évek elején s utána Halmi Ferenczczel, ép most húsz éve, némult el a Nemzeti Szinházban. Valami kedélyi jótékony melegséget lehelt az ő szavuk. Azt, a mit nem lehet eltanulni, azt, a mit a természet adományaul bir az ember. Rózsahegyi Kálmánnak ilyen ritka, értékes hangjai vannak. Nincs ember, a ki meghatottság nélkül nézhetné testvéri szeretetnek azt

Károly király trónörökös korában feleségével megtekinti az esztergomi székesegyházat, a hercegprimás kalauzolásával

zába való bolondnak tartani mindenki, ha belemegyünk, hogy ez a két közeli rokon egymásra emelje a fegyverét. Azt indítványoztam, mondjuk ki, mint segédek, egyértelmüleg, hogy nem látunk olyan fokú sértést fenforogni, ami megokolhatná azt, hogy ilyen közeli atyafiságban levő két ember megverekedjék egymással és jelentsük ki, hogy az ügyet a lovagiasság szabályai szerint befejezettnek nyilvánítjuk.

Az öreg úr segédei azonban ebbe nem voltak hajlandók belemenni. Azt mondták, a rokonság nem számít, mert hiszen az ellenfelek nem is ismerik egymást, és mikor kisült egymás előtt a kilétük, nem változtatták meg a verekedési szándékukat.

— Végre is — szólott Gedeon Péter — azt kiki maga határozza meg, kit tart rokonnak, kit nem és kitől hajlandó ezen a címen sértéseket zsebre rakni. Ha mi nem megyünk bele a párbajba, ez a két ember nem fog megnyugodni a határozatunkban. Más segédeket fognak keresni és nem fognak megnyugodni addig, amig velünk is meg nem verekedhetnek, egymással is. Ha azonban belemegyünk a párbajba, akkor mi legalább gondoskodhatunk róla, hogy komoly következménye ne lehessen ennek a gyerekes ügynek. Én azt ajánlom, hogy eresszük össze őket, még pedig pisztolyra. A kard ugyanis veszedelmes dolog, a pisztollyal azonban aligha fognak találni, ha vigyázunk egy kicsit, hogy miféle fegyvert adunk a kezükbe. Így a kecske is jóllakik és a káposzta is megmarad.

Beláttam, hogy bolond emberekkel szemben ez a legcélszerübb elintézési módja a dolognak. Megállapodtunk a föltételekben és a helyben, az időre nézve pedig azt mondtuk, hogy azt majd csak akkor tűzzük ki, ha Beczkay Gábor visszakerül Jegenyésfalváról.

Ezt az eredményt aztán közöltem levélben Murcival, mire a következő választ kaptam tőle, szintén levélben:

„Kedves barátom!

Nagyon köszönöm a szíves fáradozásodat. Örülök, hogy az öreg nem tért ki a fegyveres elintézés elől, amit különben el is vártam egy Beczkaytól és csak azt sajnálom, hogy olyan könnyü feltételeket szabtatok: egyszeri golyóváltás! Akkor már inkább kardot szerettem volna harcképtelenségig. Na de ezt is köszönöm és csak azt kérem még, hogy legyetek egy kis türelemmel, mert én még mindig nem tudok szabadulni. A táskát csak sejtem, hogy hol van, de nem birom kézrekeriteni. Egy uriasszony találta meg, aki azt hiszem viccből nem akarja visszaadni. Jobb meggyőződésem ellenére kurizálok neki, hogy ilyenmódon hozzájussak a holmimhoz. Itt különben véletlenül nagyon kellemes társaságba kerültem, amiért nem tudom kinek legyek hálás. A Gondviselésnek-e, vagy csak a véletlennek, vagy éppen Sándor bátyámnak, aki rosszabb helyen is kidobhatta volna a táskát, ahol nem lennének ilyen kedves emberek. Ugy hiszem, hogy legfeljebb egy hét alatt már csak dülőre jut a dolog: meglelem a kék táskát. Akkor még lemegyek Törökszállásra, ahol három napig kell maradnom s aztán utazom Pestre, hogy leszámoljak azzal a mexikói bányarémmel. Kérlek mentsd ki elmaradásomat, azaz késlekedésemet az öreg segédei előtt. A felük az oka: minek dobta ki a táskámat. A viszontlátásig, szívből köszönt hálás híved

Beczkay Gábor."

Megmutattam ezt a levelet Gedeon Péternek, aki elmosolyodott és szintén egy levelet huzott ki a zsebéből, amely igy hangzott:

„Kedves Péter! Fogadd kérlek, ügyemben való bölcs eljárásodért hálás köszönetemet. Nagyon nagy megelégedésemre szolgál, miszerint öcsém nem bujt el a rokoni viszony mögé a párbaj elől, amit a Beczkay-család hagyományaival sehogysem tartottam volna összeegyeztethetőnek. Kellemesen érint, hogy nem csalódtam a fiuban és csak azt sajnálom, hogy ha már vén koromra megint verekedhetem, erre csak ilyen könnyü föltételek mellett van alkalmam. A halasztást egyébként nem bánom, mert nekem is van még egy csomó elintézni valóm és a jövő hét vége előtt aligha jutok fel Pestre. Kérlek hozd tudomására a Gábor öcsém segédeinek, hogy részünkről nincs semmi akadálya annak, hogy azt a buta táska-ügyet elintézze, ámbár nem tudom, mi a fene lehetett abban a vénasszonyos batyuban, hogy annyira fontos neki. Ő az oka mindennek: minek rakta a táskáját az orrom alá és minek nyitogatta ki az ablakot?

Addig is, amig személyesen tehetem, fogadd ez

A kék táska

Regény 2. folytatás

Irta: Csathó Kálmán

II.

Puszta-Palotáson az esküvőre meghivott vendégek között találkoztam egy házaspárral, akik tudtomon kivül ugyanazon a vonaton utaztak, amelyen én. Ezek a nyílt pályán való megállás történetét mesélték mindenkinek, még pedig fantasztikus és fogvacogtató átdolgozásban. Szerintük ugyanis úgy esett a dolog, hogy egy vakmerő rabló elkábította kloroformmal az egyik fülkének valamennyi utasát, a podgyászukat kihajigálta az ablakon, aztán megrántotta a vészféket, leugrott és mielőtt felismerték volna, eltünt az éjszakában.

Nagyon furta ugyan az oldalamat a kalandos história, de egyrészt a párbajsegédi diszkréció tett a nyelvemre lakatot, másrészt pedig az az érzés, hogy halálosan megbántanám a rablóhistóriát mesélő házaspárt, ha elmondanám az igazságot. Mert ők a mesét még azzal is megtoldották, hogy a szomszéd fülkében utaztak és az asszony arra lett figyelmes, mikor a pakktáskák egymásután repültek ki a szakasz ablakán. Ha beleszóltam volna, kiderült volna, hogy ebből egy szó sem igaz, sőt, ami még sértőbb lett volna önagyságára, talán az is, hogy ők nem is utaztak első osztályon, mert ilyen kocsi csak egy volt a vonaton.

Jobb volt tehát nem firtatni az esetet. Lemondtam az elbeszélés sikeréről éppen úgy, mint a leleplezés gyönyörüségéről és megelégedtem annyival, hogy a vőlegényt megkérdezzem, ismer-e egy Beczkay Gábor nevü fiatal urat.

Palinak egyszeriben földerült az ábrázata.

— Hogyne ismerném Murcit! Együtt voltunk sokáig a Sztripa mellett. Később a Piavénál is találkoztam vele. Kedves bolond fiu. Nagyon szerettük, mert kemény katona volt, elszánt és vakmerő, csak hirtelen természetü egy kicsit. Különösen, ha nem kapott levelet a menyasszonyától, akinek ő maga mindennap irt Törökszállásra. Ezt el nem mulasztotta soha, akármilyen rumliban voltunk is. Akárhányszor a térdén irt, az árok fenekén kuporogva. Ha aztán jött levél Milkától, akkor kedves volt, jókedvü, bolondos, ha azonban nem, akkor nem lehetett kiállani. Házsártoskodott és morcos volt egész nap. Ilyenkor képes lett volna belekötni akárkibe, a tulajdon édesapjába is. Ha pedig valaki ellenszenves volt neki különben is, az meg nem állhatott előtte. Ezért is nevezték el Murcinak. Mit gondolsz kérlek, tehetek én csákót az esküvőremenet, amit ma nem viselnek, vagy sapkában esküdjem, ami a forsrift?

Erre nézve már nem tudom mit gondoltam, Murcira nézve azonban azt, hogy amit Pali mondott róla, az cseppet sincsen ellentétben a saját tapasztalataimmal. Murci rosszkedvében, ha nem is az apjába, de a tulajdon nagybátyjába ime szerencsésen beleakadt, még pedig alighanem a törökszállási. Milka nevezetü menyasszonnyal kapcsolatos idegességében, mert most már egészen világos volt előttem utólag, hogy a kék táska és Milka, meg a gyerekkori szerelem, amiről olyan hosszu értekezést tartott, szoros összefüggésben lehetnek egymással.

Harmadnap, amikor hazaérkeztem, sürgöny várt Beczkaytól a pesti lakásomon:

„Táskát nem találtam. Nyomon vagyok, de itt kell maradnom. Úgy elintézésére kérj halasztást visszaérkezésemig."

A táviratot Jegenyésfalván adta föl, de közelebbi cim nem volt rajta. Gondoltam, mégis megpróbálom

IV. Károly király. Ligeti Miklós szobormüve

értesiteni, hogy kivel akadt össze a vonaton és ezt táviratoztam neki:

„Beczkay Gábor Jegenyésfalva.

Illető neve Beczkay Sándor mexikói bányatulajdonos, kérek utasítást, eljárást folytassam-e?"

Másnap megjött a válasz:

„Örülök, hogy az öreg bejött az utcámba. Legszigorubb feltételeket óhajtom, táska még nincs meg, nagy gonddal kutatom. Cim Jegenyésfalva."

Kissé megborzongtam ennyi és a családi kapcsolatot ennyire semmibevevő bosszúszomj láttára, de abban reménykedtem, hogy ha a táska megkerül és Milka földeriti Murcit, akkor alább fog hagyni a háborus kedve. A dolgot azonban addig is el kellett legalább pro forma intézni s magam és egy barátom nevében találkozót kértem levélben attól az úri embertől, akinek a címét az öreg Beczkay fölirta számomra a névjegyére. Ismerősöm volt különben is, főemiber az evezős klubban, vagyis Gedeon Péter. Telefonon értesített, hogy ekkor és ekkor az evezős egyletben vár a szekundáns társával együtt; menjünk oda.

Mikor összeültünk tárgyalni, kisült, hogy Beczkay Sándor, — aki mellesleg szólva, szintén klubtársunk még az alapitás idejéből s akit én csak azért nem ismertem, mert már husz évvel ezelőtt kikerült Mexikóba, — tekintet nélkül arra, hogy az unokkaöccséről van szó, ugyanazt az utasítást adta a segédeinek, amit Murci nekem. A legszigorúbb feltételeket óhajtja.

Éreztem, hogy a helyzet nevetséges és hogy joggal fog bennünket gonosztevőnek, vagy őrültek há-

Uj Idők 1922. XXVIII. 15. sz.

Liget Miklós

Felhő-tájkép, felülről fotografálva. Egyik repülőnk fényképe

válta, végre is arra a meggyőződésre jutott, hogy ebben a dologban mégis csak tenni kell valamit. Mert ez a levél így szólt:

Kedves fiamuram!

Azt hiszem, nem okozok neked meglepetést, ha kijelentem, hogy teljes-tökéletesen elkészültem. S torkig vagyok azzal a mulatsággal, hogy az én házamban egyik végrehajtó a másik kezébe adja a kilincset. Más vendégjárás volt nálam valamikor! (De milyen más! — bólintott a levél olvasása közben a vejemuram.) Mindig szerettem mindenféle zeneszerszámot, — de az árverelő dob muzsikájára nem vagyok kiváncsi. Mi marad számomra hátra? Biztosítási vigécnek nem akarok felcsapni, mint sokan a mi fajtánkból, — gusztus dolga! A familiámnak se akarok terhére lenni, van nektek magatoknak is elég bajotok! De minek szaporitsam a szót? Érett megfontolás után elhatároztam, hogy egy-kettő! véget vetek mindennek. Mire e sorokat kapod, talán már el is mentem oda, ahol nincs bélyeges papiros, — ördög vitte volna el, aki kitalálta! Ezt az elhatározásomat csak veled közlöm, mert te vagy családunkban a legderekabb, az igazi férfi. Vigasztald meg az asszonynépet, kivált Jolánt, a feleségedet, aki mindig kedvencem volt. Áldjon meg benneteket az Isten, — különös szeretettel gondol rád e komoly percekben

szerető apósod

köröskényi Kényes Vince.

Ujfalussy részére valóban nem volt meglepetés, amit szeretett apósa teljes-tökéletes előkészüléséről írt. Inkább azon csodálkozott: hogy birta az öreg ilyen sokáig elhúzni? És hát csakugyan ennyire elszánta magát szegény? Amilyen hebehurgya volt világéletében, — bizony ezt a könnyelműséget is elköveti!... A földesúr zsebébe rejtette a levelet, előbb szétnézett, nincs-e közelében az asszony, nem látja-e meg, hogy valamit rejteget? Aztán leharsogott a tornácról az istálló felé:

— Gyuri! Fogj be!

— Hová mégy? — lépett ki a kiáltásra a besötétített nappaliból a szép Jolán asszony.

— A városba, szivecském. Tudod, hogy holnap megyegyűlés lesz. Nótáriusválasztás. Aztán Csór Muki mennyit lógott a nyakamon, hogy rászavazzak.

Ujfalussy természetesen nem a városba hajtatott. Annál kevésbbé, mert Semjén Pistának is megigérte, hogy ráadja a szavazatát. Az ilyen dilemmában sokkal jobb, ha az ember bölcsen elkerüli a megoldást. Ennélfogva, amikor csézája elveszett az urilak szeme elől: a keresztútnál megveregette a kocsisa hátát:

— Balra térj, Gyuri. Csekére megyünk, az apósomékhoz.

II.

Kényes Vince bácsi portáján zajos örömet okozott Ujfalussy megérkezése. A háziasszony, meg a két másik, férjnél lévő leánya, akik éppen nála nyaraltak, csak az iránt tudakozódtak: hát a Jolán miért nem jött el? Csak nem beteg? Hála Istennek, csakhogy semmi baja!... Csak az öreg arcán bujkált holmi, nála szokatlan megilletődés. S néha egy-egy komoly pillantást lopott a veje arcára.

Uj Idők 1917. XXIII. 13. sz. 291. l

Lilla (elmosolyodva vonogatja a vállát).

A férje: Miért nem szólsz, kérlek? És voltaképpen miért nem házasodtak ezek meg? Miért nem szólsz, kérlek? És mit akartak ezek itt örökké te körülötted? Miért nem szólsz, kérlek? Miért nevetsz? Miért nem szólsz, kérlek?

Lilla: Öregem, öregem, most kezdesz féltékeny lenni? Soha eszedbe nem jutott, soha rá nem gondoltál! Most? Most? Most?

A férje (meghatva): Lilla, bocsáss meg, — nekem mindig reszketve kellett volna féltenem téged.

Lilla: Sohase kellett féltened engem. Soha egy percre se, öregem. És most? Jó Isten ...

A férje: Lilla, én úgy szeretlek téged; én úgy biztam benned, Lilla!

Lilla: És én meg is érdemeltem, öregem. Nem hiszed, hogy én megérdemeltem?

A férje (meghatva): De hiszem, Lilla! Te voltál a legtisztább feleség és a legnemesebb asszony. *(Szünet.)* Csak hogy miért érzékenyültek ezek úgy el?

Lilla: Én megmondom. Mert elbúcsúztam tőlük... Most már érted?

A férje: Hja úgy? úgy? Most már értem.

Lilla: Jó barátaink voltak. Jó barátaim voltak. De szeretni? Ah, menjünk haza.

A férje: Menjünk, Lilla. De mondani akartál valamit. Nem akartál még mondani valamit?

Lilla: De. Azt, hogy *(elgondolkozik, a távolba nézve nagyon halkan elmosolyodik, aztán komolyan és őszintén:)* szeretni én csak téged szerettelek egész életemben.

A férje: Édes Lillám!

Lilla: Csak téged, öregem, soha, soha senki mást. Menjünk haza!

Vége

Gondolatok

Fajok sorsa

Van-é oly rög, mely élő teste nem volt?
Van-e oly csöpp, mely élő vérben nem folyt?
S a levegőnek van-e szárnycsapása,
Amely nem volt haldokló sóhajtása?

Szánom a föld sok nyomorúlt faját,
Csak magát falja mindig, csak saját
Vérével oltja szomját szüntelen
S éltét saját halála tartja fenn!

Mitől fél a lélek?

Évekig kelti, rázza ez a lélek
A kisdedet, míg öntudatra ébred.
De a halál egyet lehel rá
S aludni siet az eszmélet!...

Az ébrenléttől fél a lélek.

Ég és víz

A tengerért úgy sóvárog szived,
Hogy csak eget lássa végtelen vizet.

De hajh a végzet ilyen tiszta képet,
Szeplőtlen látványt tőled megtagad.
A végtelen vizen is mit kell látnod?
Silány hajódat s gyarló magadat.

Palágyi Lajos

Őfelsége IV. Károly szobra. Ligeti Miklós szobormüve

Vince bácsi öngyilkossága

Elbeszélés

Irta Sas Ede

I.

Ujfalussy Pál széles, kőkockás tornácán ült és leveleit bontogatta. Augusztus volt, a rengeteg udvar vakító, fehér fényárban úszott: ilyenkor nehezen megy a munka! Ujfalussy nem is győzött eleget álmélkodni, hogy az ördögbe firkálhatnak ennyit össze az emberek? Még elolvasni is szörnyüség, — no, mert hogy válaszoljon is a levelekre: az a földesuraságnak eszébe se jutott. E tekintetben mindig Julius Caesarral tartott, akiről feljegyezte a krónika, hogy hónapokon át mulatozván Kelet bűbájos királynőjével, Cleopatrával: Brundisiumban halomra gyültek a levelei, amelyek mind azonnali intézkedést sürgettek. Mikor aztán a világ ura végre kiszabadúlt édes rabságából, úgy találta, hogy azok az égetően sürgős ügyek mind szépen elintéződtek maguktól, amiből az a tanúlság, hogy a levelekre válaszolni, a halaszthatlan intézkedéseket megtenni: teljesen fölösleges. Igy gondolkozott Ujfalussy Pál is, amiben az a legérdekesebb, hogy a legtávolabbi sejtelme sem volt Julius Caesar e tapasztalatáról. Ami újabb fényes bizonysága a kiváló szellemek találkozásának...

Most azonban olyan levél akadt a kezébe, ami eltántorította ettől az elvétől. Kétszer is elolvasta, hümmögött, köhögött, homlokát ráncolta, fejét csó-

Paktálás

— Elbeszélés —

Irta: **Pálffyné Gulácsy Irén**

Megáll az ügyvédi szoba közepén Ökrös Paja kintvalósi ember s hüvelykével az új fiskális horpadt mellének bökve azt mondja annak roppant keserüen:

— Hát elhiszi maga neköm, hogy én vagyok a világon a legnagyobb marha?

Fogas a kérdés, de felelni lehet rá azért.

— Nono. — Adja a pörvesztő. — Aztán mivégre, úgy-e?...

Az ember rázza a fejét.

— Mer aki cudarság énvelem esött, tudgya!...

— Lássuk, — véli a törvényforgató férfiu s nagyobb megérthetés szempontjából egy karszékre mutat. Maga is letelepül. Pajának azonban sora van előbb. Mivel subástól nem férne bele abba a kisfurulya székbe. Le kell azt bizony tenni. Le. Hát leteszi. Vagyis inkább lecsúsztatja a pádimentomra s ellép mellüle. A jó suba megáll töltelék nélkül is. Akár a várta a poszton.

Azt mondja aztán Paja bizonyos jóindulattal:

— Lássa, maga most nyitott boltot. Magának köll az ijjen... Had boldoguljon.

Eltelik a szája a kikivánkozó panasz keserü levével. Mielőtt a szózat folytatásába kezdene, ki kell azt bocsátani onnan. Csucsorodik hozzá a képe, megcélozza félszemmel a térdei közé fogott süveget és pont a közepébe hegyel.

— No, mer' tudom én: mi illik, mi se. — Bólint megnyugtatólag s szétteríti a posztós asztalkán a jobbkeze öt ujját.

— Kezdjük talán, — sürgetődik a fiskus.

— Kezdjük, kezdjük! — Dohogja Paja. — De messze van a kezdete ennek, tudja! Ha jól vösszük, belenyúl a háborúba is. Mert végigjártam én ezt a keverödést. Igaz, hajam szála se görbült. Mire gyüvök haza aztán leabfertigolni. Hát, amint rámkerülne a sor, csak belesül a puska a markomba. Manlikér volt, a szél hordja el a porát!

Nagyon megmérgelődik Paja, a süvegnek újból dolga akad. De bár messzicske-formán van az a szájtól, a célozás mégis kiváló, mert pontosan talál.

— Sársücc voltam, — magyarázkodik Paja némi büszkeséggel.

Az ügyvéd elismerőleg hagyja rá.

— Meglátszik!

— Hát! Látszani köll annak! Mert amér kacskára lűttem magam, az nem számos. Az nem akaratbul esött. Azt' mög is szenvedtem érte. Míg más hazakászolódott, én az ispitályban ültem, a szél...!

Elakad ehelyt a tanyai, mert szemtől neki a másik megfészkelődik. Nem tudni mire vél ezzel. Azonban, hogy látná Paja a szóra való szánakozás külső jeleit, megnyugtatólag legyint.

— Lássa, így van ez a balogsüti embörrel. Annak két ballábat adott az Úristen. Akármőre lép, követöm, a maga bajába hág! Így akadtam én összve a pitájba evvel a piszok mifélével.

Fölsandít félszemmel az ügyvédre.

— Maga tudgya tán, hogy kire vélök?

— Tudja a manó. — Türelmetlenkedik a fiskális, nagy megbotránkozására Ökrös Pajának.

— Nem tudgya? Ejnye. Hát akkor mit tud, úgy-e? Ha még azt se tudgya, hogy erre a fene Pörge Vikusra példázok én, a szél hordja el a haját!

A jogforgató föllélekzik:

— Értem, — mondja.

De Paja csak leüti méltatlankodó mozdulattal a dolgot.

— Hogy értené, mikor magam se értöm! Az ördög praktikája van ebbe! Másként az a golyó, ha mögindul: hunnét tunná, hogy kibe hun köll a kárt tönni? No, igaz-é?

Ráhagyódik, hogy: igaz.

— Lássa, lássa! — Veszi föl az igét a tanyai újból. — Ott csinálja az a bajt mindég, ahun nem kéne. Neköm a kezemet pocskondiázta el, emennek a tikásznak mögen épp a lábakásájába futott. De tán nini...! Nem is mondtam még magának, hogy tikászembör ez a Pörge!

Hát erről csakugyan nem esett szó eddig. Bátor, ha idebenn többet törődnének a külső szegénység bajával, tudni kellene ezt réges-régen! Mivel jeles személy ez a tikász nagyon. Azonban majd kiderül az ő jelessége szófordultán magától is. Csak hagyni kell a beajánlást Pajára. Ám, hogy ez célszerüen menjen: ahhoz szükséges némi külső segítség. Miértis leakasztódik a dohányzacskó az ő illetőségi helyéről s Paja kijelenti:

— Rátömök, nizze.

Ha pedig a fiskálison mutatkoznék valamelyes véleménybeli különbözet, elhárítja azt Paja azáltal, hogy egy-két szippantás után nyomban visszatér az ügyre.

— No, ezt vesse egybe! A tikásznak láb köll, az ilyen magamszőrű vincöllérös embörnek mögen a keze. Ezön csak elbúslakodtunk kettesbe tudgya. Addig, hogy eccörre aszondja neköm a Vikus: — Halli kend? Mér ne töhetnénk mink öszve, a kettőnk szögénységit?

Hát ezt Ökrös Paja se tudta. Mért ne, mikor senki se tiltja! A józan ész eltérőleg igenis mellette szavaz. Hogy tikásszon tovább, akinek birja a lába, az épkezü pedig gondozza tovább Noé apánk örökségét. Bele is állapodtak aztán ebbe. Pörgének lova, emeletes szekere van a mesterséghöz, meg egy kis házacskája itt a gyevi-soron. Könnyü a bolt. Ami haszon esik, azon felezkednek. Jól is mennének eképp a dolgok.

— De, — véli Paja fejcsóválva — amúgy feneembör ez a Pörge nagyon. Mondok: nem lösz okos ezt a maga-kezire hagyni! Mert özvegyi állapotban vólnék én, tudgya. Az illyen mellé mög asszony köll, aki ügyel a körmire. Asszony! Érti?

— Értem, — erősíti az ügyvéd, s mivel csakugyan nincs ebben semmi érthetetlen, tovább lehet menni a magyarázattal:

— El is ballagtam osztán arra a Gedó felé, tudgya. — Húzódik a tanyai némi röstellkedéssel. — Tüzoltó-bál vólt ottan, ha ugyan nem a vasutiaké. De nem! Mán mégis hamarabb a tüzoltókra vetök.

— Mindegy! — Biztatódik az ügyvéd. S ezegyszer igazság adatik neki.

— Persze, mindegy. — Motyogja Ökrös Paja jólelkün. — Mer nem a mifféleség van itt, úgy-e, hanem a Rozi. Azt néztem ki én ott magamnak akkor. Mondok: jó. Kitróbálom a tudományát. Hát így került asszony a tanyába, tudgya...

Megbabrál a pipával Paja, s ezenközben lesüti a tekintetét szemérmetesen. Szívbeli ügyeknél így kell az...! Viszont a fiskális sürgetné a dolgot.

— Talán baj van a menyecskével? — kérdi.

Ám Ökrös Paja nem hagyja el egykönnyen a kerékvágást. A pipacsutorával kifelé bökvén, neheztelve mordul:

— Csak maga ne szóljon bele ebbe! Mert hogy lött volna baj, amikor nem vólt! Termött nálunk annyi gyümölcs, hogy szömivel se látott maga annyit. Áros is vólt, aki pondró tanálódott benne, még tán azt is

Arthur Pickering a kezét nézegette. Húsos, fehér, ápolt kezét. Nem szeretem, ha egy férfinak ilyen húsos, fehér, túlságosan ápolt a keze.

— Bizony a Glenarm-Ház nem valami sokat ér — vette fel Pickering a beszélgetés egyik, már elejtett fonalát. — Nem érdemes miatta feláldozni kényelmünket, jó közérzésünket. Mint ügyvédnek kötelességem, hogy önt arra is figyelmeztessem, hogy nem kell a terhes örökséget átvennie. Elháríthatja magától.

— Átveszem — mondottam. — S boldog vagyok, hogy nagyapámnak legalább ezt a kívánságát teljesíthetem.

—S mikor veszi át? — kérdezte Arthur Pickering.

— Holnap utazom.

Folytatjuk

Jókainak a képviselőházban elhangzott gondolatai

— *Szenyovszky Ferenc gyüjteményéből* —

Uraim, ne csináljunk magunknak képzelt fájdalmakat, van nekünk igazi bajunk is elég.

1881 január 22-iki beszédéből.

. . . előttem a legkisebb seb, amely vérzik, sokkal nagyobb ékesszólással bir, mint a legnagyobb száj, mely dicsekszik.

1880 december 14-iki beszédéből.

. . . a szabadság egyenlőség nélkül nem szabadság, az szabadalom, kiváltság, az privilégium; azt én a magyar alkotmány alapjául el nem fogadhatom.

1883 január 23-iki beszédéből.

. . . a törvénynek nem szabad csatát veszteni.

1870 julius 12-iki beszédéből

Két dolog van, mi nem engedi magát elvitáztatni. Az egyik a logika, a másik az éhség.

1870 március 11-iki beszédéből.

Nekünk abban a nagy hadjáratban, melyet az egész világ müvelt népei közt és mondhatom: ellenére is exisztenciánkért vívnunk kell, többé a mi ócska fegyvereink bennünket meg nem segítenek, nekünk le kell vetnünk mindenkor a farkasbőr-kacagányt és fel kell kötnünk a bőrkötényt. Ez az, ami a nemzetet naggyá teszi, amely azokat jobban megvédelmezi, mint minden páncél. Dicsekedjünk kevesebbet a dicsőségünkkel és legyünk büszkébbek a munkánkra. . . . Ne a nyeregben, hanem az iskolapadokon tanuljuk meg ezt.

1885 január 22-iki beszédéből.

. . . én . . . a gazdagságot nem tartom a függetlenség kritériumának. A megszorult milliomos insége sokkal nagyobb, mint az éhező proletáré és amazt könnyebb megejteni, mint emezt.

1885 február 16-iki beszédéből.

Minden vallás jó és én arról meg vagyok győződve, hogy egy cseppje az isteni irgalomnak hamarább üdvözit, mint egy tengere az emberi bölcseségnek.

1884 február 4-iki beszédéből.

Isten őrizzen a káplároknak béke idején való vitézségüktől!

1889 január 21-iki beszédéből

Sohasem féltem nemzetiségünket tudományosan müvelt nemzetiségektől, féltem csupán a nemzetiségek vandalizmusától.

1870 március 2-iki beszédéből.

Jókai-lépcső a svábhegyi Jókai-villában, Ligeti Miklós plakettjével. Göndör fényképe

A szélvitorla fordul a szél fuvásával, a napraforgó fordul a nap járása után; de a gondolkodó hazafi fordul a hazája érdekeivel.

1889 november 26-iki beszédéből.

. . . adófizetésre kényszeríthet valakit a hatalom, az indirekt adózásra a szükség és a hiúság, de a kulturális célokra tett önmegadóztatásra csak életrevaló és gyarapodó nemzet képes.

1878 február 8-iki beszédéből.

Akinek az ég kiváló tehetségeket adott, az élet gazdag tapasztalatokat, honfitársai általános becsülést, bizalmat: annak azt a nehéz kötelességet is el kell fogadnia, hogy amíg a cselekvésre jó, addig nincs joga a megpihenésre.

1879 április 2-iki beszédéből.

A fiatalság nem hiba és a vénség nem előjog arra, hogy valaki okos legyen.

1892 március 16-iki beszédéből.

Sok ember lett már az által dohányos, hogy egy szép pipát kapott ajándékba.

1869 junius 26-iki beszédéből.

. . . amilyen nagyon tisztelem a költészet, a művészet régióiban a genieket, olyan nagyon nem óhajtok velök találkozni a praktikus életben. Politikai geniekben nem hiszek, a finánc-geniekben gyanakszom, a nemzetgazdasági geniektől pedig rettegek. Én a közönséges hétköznapi ember tanácsadásai után szeretek járni.

1880 február 26-iki beszédéből.

Párisi KALAPUJDONSÁGOK: Neumann I. szalonjában, IV, Váci ucca 23.

Ligeti Miklós

Felavatták Góthné-Kertész Ella síremlékét a farkasréti temetőben

Vasárnap délelőtt avatták fel a farkasréti temetőben *Góthné Kertész* Ella, a Vígszínház elhúnyt művésznőjének síremlékét. A művészvilág kiválóságai *virággal borították el a Ligeti Miklós szobrászművész által alkotott emlékművet. Pákozdy* László Márton lelkész emelkedett szellemű avatóbeszéde után *Kiss* Ferenc a Színművészeti Akadémia igazgatóságának és tanári karának koszorúját helyezte el a síremléken.

— A magyar színművészetben *örök emléket te állítottál magadnak földi életedben* — mondotta — barátaidnak emlékezetében pedig felejthetetlen leszel szívünk utolsó dobbanásáig.

Tarnay Ernő főrendező a Vígszínház igazgatósága, művészei és egész személyzete nevében beszélt a síremlékavatáson.

Magyarország 1939 márc. 28.

A szaktanfolyam hallgatóinak munkáiból

FAZEKAS BORISKA
PINTÉR BERTALAN
JEGYESEK
BUDAPEST, 1914 JANUÁR HÓ

Ligeti Miklós
szobra

— **Ligeti Miklós Tisza-szoborpályaműve az országgyülési muzeumba kerül.** A gróf Tisza István-szoborbizottság végrehajtó-bizottsága elhatározta, hogy a szoborpályázaton résztvett pályaművek közül a hét legjobbnak ítélt pályaművet ajándékképen, a nemzet nagy vértanujának emlékét kegyelettel ápoló intézményeknek és testületeknek ajánlja fel. E határozat alapján *Berzeviczy Albert*, a végrehajtóbizottság elnöke, *Ligeti Miklósnak* 3000 pengővel jutalmazott pályaművét az országgyülési múzeum rendelkezésére bocsátotta. *Almássy László*, a képviselőház elnöke, meleghangu átiratban tudatta a bizottság elnökével az ajándék elfogadását és arról való gondoskodását, hogy az Tisza István emlékéhez méltóan találjon elhelyezést és megőrzést. A pályamű átvétele, amely természetesen szállitási nehézségek miatt annak szétszedését és ujra való összeállitását teszi szükségessé, most van folyamatban; ennek tartama alatt az országgyülési muzeum látogatása egyelőre szünetel.

Pesti Hirlap
1929 VII. 3

Kiadás előtt

A csatolt ügyiratok számai: .....

.....

.....

.....

ütötte a sinek között járkáló *Hasselbauer* Gyula pétervásári kötélgyárost és *mindkét lábát tőből lemetszette.* A szerencsétlen embert az irgalmasok egri kórházában ápolják. A vizsgálat megindult.

— **(Tüz egy szappangyárban.)** Péntek este kilenc órakor az *Illés*-utca 19. számu házban lévő *Hirsch* Margit-féle szappangyár pincéjében eddig ismeretlen okból tüz támadt. A szappangyár raktárhelyisége a ház pincéjében van, ahol nemcsak szappankészletek, hanem cipőkrém csomagolásához szükséges papirdobozok és faládák vannak felhalmozva. A papirnemü meggyuladt, tüzet fogott a helyiség deszkafala, valamint a közelben lévő más faanyag is. A lángok átcsaptak a lakók pincehelyiségeibe is és meggyujtották az ott lévő tüzelőanyagot. A tüz oltásához a központi és a VIII. kerületi tüzőrség vonult ki és két órán át tartó nehéz munka után a tüzet sikeresen eloltották.

— **(A turkesztáni földrengés pusztitása.)**

*** A hősi emlékek pályaterv-kiállitásána[illegible] megnyitása.** Szombaton nyilt meg a Hős[illegible] Emlékét Megörökitő Országos Szövets[illegible] pályatervkiállitása, melyet a szövetség v[illegible] [illegible]öke, *József* főherceg nyitott meg. A dé[illegible] [illegible]nkét órakor érkező főherceget [illegible] [illegible]s szobrászmüvész, a Szövetség [illegible] [illegible]lte. *József* főherceg [illegible] [illegible] [illegible]gyor hálá[illegible] [illegible]

Halottak napja. Hősök temetője a Rákoskeresztúri-úton

Amit mindenkinek tudnia kell

Milyen lesz a jövő háborúja?

Az *Uj Idők* számára elmondta:

Mayer-Csejkovits Károly, vezérkari ezredes

Egy angol képviselő az alsóházban nemrégiben találó képet rajzolt a jövő háborújáról.

— Ha a dolog komolyra fordul — mondta —, olyan országok, amelyek szomszédaik barátságában bízva, védelmükről kellően nem gondoskodtak: városaikat romokban, országukat pedig lángokban látnák, még mielőtt tudatára ébredtek volna annak, hogy a háború kitört.

Eszerint egyetlen kardcsapás nélkül el lehet veszíteni a jövő háborúját.

Wilhelm *Ostwald,* a nagy német kémikus, megrázó cikket írt mostanában a gázháborúról, amely alkalmas arra, hogy néhány órával a hadüzenet megtörténte után milliós városokat temetővé változtasson. Ostwald, a világhírű tudós nyilván tudja, mit beszél.

Végül idéznem kell a nagy francia katonát, *Foch* tábornokot, aki beszédében, amelyet az oxfordi egyetemen, díszdoktorrá avatásakor tartott, annak a nézetének adott kifejezést, hogy a jövő hadjáratában nemcsak a férfiak fognak harcolni, hanem minden ország mozgósítani fogja — közvetett, vagy közvetlen katonai mintára — az asszonyokat és a gyermekeket is, hogy az új létküzdelemben a legkisebb erő alkalmazását se mulassza el.

Kétségtelen, hogy a jövő háborúja borzalmasságban, a romboló eszközök fantasztikus arányú felvonulásában minden eddigi hadjáratot felül fog múlni.

A világháború befejezése óta mindössze egy évtized múlott el és mégis, ha ebben a pillanatban egy újabb világégés borítaná lángba az országokat: ennek a küzdelemnek a formái alig, vagy csak igen kis mértékben emlékeztetnének arra, amit 1914-től 1918-ig láttunk. Ilyen rendkívüli mértékben fejlődött a katonai technika és ez a tökéletesedés még korántsem ért

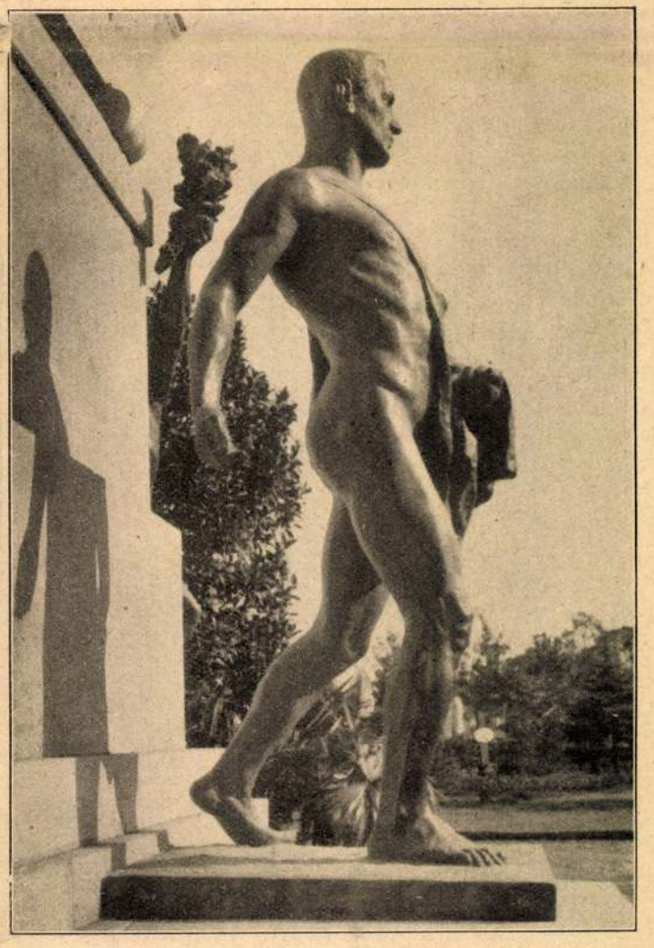

Halottak napja. Rubinek Gyula miniszter síremléke. Horvay János müve

554-55

Uj Idők 1929. nov. 3. 45 sz.

Hallottak napja. Új művészi síremlékek a Kerepesi-temetőben. A Pucher-család síremléke. Ligeti Miklós műve

véget. A nagyhatalmak laboratóriumaiban, gyáraiban, kísérleti telepein egyre folyik az újabb és újabb katonai-technikai eszközöknek minél „hatásosabb" formában való megszerkesztése, kiépítése.

Hallottak napja. Új művészi síremlékek a Kerepesi-temetőben. A Sorg-síremlék. Ligeti Miklós műve

Az új háború legfontosabb karakterisztikuma, ideális elképzelésben: *a motorizált hadsereg.*

Az élő ember szerepét a gépek veszik át, a tankok, a repülőgépek, a gépágyúk, a páncélautók. Ez a motorizált hadsereg már békében a legmagasabbrendű technikai kiképzésben részesül és jóformán független a lakosság civilrétegéből, a háború folyamán felállítandó, a régi tipushoz meglehetősen hasonlító néphadseregtől.

A modern katonai írók egyrésze fölteszi, hogy a motorizált, másnéven *elithadsereg* mindjárt a háború elején megsemmisítheti az ellenfelet. Főleg arra való tekintettel, hogy az eddiginél sokkal nagyobb mértékben fog szerepet játszani a *rajtaütés.*

Amíg például ezerkilencszáztizennégyben hetekig, hónapokig tartó diplomáciai csatározás készítette elő a monarchia és Oroszország háborúját, amely idő alatt mindkét fél kényelmesen mozgósíthatott, addig a jövő diplomáciája igyekszik háborús szándéka felől az ellenfelet félrevezetni.

A motorizált hadsereg órák, vagy napok alatt hatalmába kerítheti azután a kellően fel nem készült, vagy az olyan országot, amelynek nem hagyott időt az intézkedésekre. A világháborúban némely országban hónapokig, Amerikában meg éppen egy évnél is tovább tartott, amíg a hadsereget akcióképesen a frontra dobhatták. A jövőben a motorizált hadsereg már békében, minden időben készen áll az azonnali küzdelemre.

1928-ban hadgyakorlatot tartott a Nyugatnémetországot megszállva tartó szövetséges Rajna-hadsereg. Az volt a feltevés, hogy kitört a németekkel való háború, mire a Rajna-hadsereg alakulatai a behívott és rendelkezésre bocsájtandó tartalékosok bevárása nélkül, — könnyű csapataikkal, légihaderőivel, tankjaival és egyéb motorizált alakulataival rögtön betörtek az ellenség feltételezett felvonulási területébe.

A motorizálás vonatkozik a csapatok szállítására is. A cammogó tehervonatok, a frontközelségben fáradtan gyalogló katonaság szerepét az autókon szállított, szédületes tempóban rohanó csapatok veszik át, akiket szükség esetén, órák alatt lehet egyik pontról a másikra átdobni, szinte tekintet nélkül a távolságra. Ennek a jelentőségét már a híres első marnei csatában láttuk, amelyet *a párizsi soffőrök nyertek meg.* Mint ismeretes, a francia hadvezetőség valamennyi párizsi taxit egyszerre lefoglalta soffőröstől és ezeken a taxikon küldte a frontra a csapatokat, amivel elérte, hogy a marnei csatát a németek elveszítették, Párizs megmenekült és ezzel a háborúnak gyors német győzelemmel való befejezése valószínűtlenné vált.

A kislétszámú, hivatásos motorizált elithadsereget kiegészíti a nagyszámú néphadsereg, ha még szükség lesz rá, a jövő háborújában, ha a gépek nem intéztek el már a küzdelem legelején *mindent.* A néphadsereg technikai felszerelése és felkészültsége nem lehet olyan tökéletes, mint az elithadseregé, mert ez olyan fantasztikus arányú pénzbefektetéssel járna már békében is, amilyent egyik állam sem bir el. Hogy — például — egy harmincmilliós nemzet minden katonai szolgálatra alkalmas tagja számára már békében elkészüljön a szükséges *lőszer* — csak a lőszer! a gépekről, tankokról nem is beszélve — ez hárommilliárd aranyfrank kiadással járna.

A helyzet eszerint az: *ha* az elithadseregek összecsapása nem járt döntéssel, *akkor* dobják a frontra a kevésbé modern néphadsereget. Míg tehát a háború előtt a hivatásos hadsereg *keret* volt, amelybe, háború esetén, beleilleszkedett az egész fegyverforgató lakosság: a jövő háborújában valószínűleg egymásután fog harcolni a két hadi tipus. Feltételezzük, hogy egyik hadviselő fél sem használ a polgári lakosság ellen

gép felett rendelkezik. Németország, Ausztria, Magyarország egyetleneggyel sem.

Ezek a repülőgépek rendkívül magasságban, észre nem vehetően úsznak a levegőben és mikor alábbereszkednek, a városok, hadseregek, tankok, hadihajók fölé: ködfelhőkbe burkolóznak, hogy majdnem felismerhetetlenek. Robbanó- és gázbombákkal minden élőt, vagy élő által konstruált gépet megsemmisíthetnek.

A repülőgépek legtökéletesebb egységei a motorizált hadseregnek, de egyúttal legvégzetesebbé válható ellenfelei is. A páncélkocsik, tankok ezreit semmisíthetik meg a repülőgépek néhányezer kilogramm robbanóanyagot tartalmazó bombáikkal, — ha a másik fél repülőinek nem sikerül őket idejekorán megállítani. A nagy államok szakmai technikusai jól tudják ezt: a *földi* motorizálással egyidejű és hasonló arányú *levegő-motorizálást* hívnak életre.

Ma még az a helyzet, hogy a repülő fölényben van a földi gépekkel szemben. Nemrég légi támadást intéztek — persze próbaképpen és nem igazi bombákkal — angol repülők London ellen. Bár a védelem sok ellenséges repülőgépet elpusztítana, angol szakértők szerint, ha a támadás „igazi" lett volna, London ma már romokban heverne. A légi hadgyakorlat ezt bizonyította.

A mai angol vagy francia haderő huszonnégy óra alatt nagyobb tonnatartalmú bombát képes ledobni, mint amilyent a németek a világháború egész tartama alatt ledobtak. A modern, 1800 kilogrammos bombáknak csak a légnyomása világvárosaink háztömbjeit kártyavárként sodorná el. Ezek a bombák a legerősebb hadihajó-páncélzatot is szétroncsolják és még tizenkét méterrel a tenger színe alatt is alkalmasak az ott úszó tengeralattjáró megsemmisítésére.

Ami áll a repülőgépek jelenlegi fölényére, áll a mérges gázokra is. A támadás ellen egyelőre nem tudunk védekezni. Vannak gázfajták, — ilyen a kékkeresztes gáz, — amelyek arra kényszerítik specifikus hatásuknál fogva a katonát, hogy *gázálarcát lerántsa magáról*. A következő percben már a halálos gázfajta érkezik meg, amely a most már védtelenül álló ember tüdejébe hatol, megbénítja a működését.

Az *yperit* nevű gáz ellen csak gummiruhákkal lehetne védekezni, amely öltözet persze nem alkalmas a harcban álló katona céljaira. Az yperit belélegzéskor halált okoz, de ettől függetlenül az yperit egyrésze a levegőn cseppfolyóssá is válik, a ruhán keresztül behatol a bőrre és ott súlyos, halálos sebesüléseket, fekélyeket okoz.

Egyebekben a gáz alkalmas az ivóvíz és az élelmiszerek megfertőzésére is.

Oroszország, amelynek másfélmilliós hadserege van, nemcsak katonaságát, hanem lakosságát is igyekszik megvédeni egy új háború gáztámadásai ellen. Fontos épületeinek egyrészét újabban gázmentes berendezéssel, a föld alatt építi fel és új házak építésére csak úgy ad engedélyt, ha egyidejűleg gázmentes, hatalmas pincéket konstruálnak a lakók számára! Néhány hónappal ezelőtt Odesszában gáztámadási hadgyakorlatot tartottak, amelyben az egész város köteles volt gázálarcokkal résztvenni.

Számításaim szerint kétszáz repülőgéppel egész Budapest „elgázosítható" néhány óra alatt.

A jövő háborúja ezeket a csöppet sem utópisztikus perspektívákat tárja fel. A katonai irodalomban százszámra jelennek meg az idevonatkozó, igen komoly tanulmányok. Egyre jelentékenyebb mértékben cikkezik a sajtó is erről a témáról. És ez nagyon hasznos: ha az emberek megismerik a jövő háborús eszközeit, akkor talán képesek lesznek védekezni ellene.

Endrődi Sándor síremléke,
amelyet most lepleztek le a Kerepesi-temetőben

Endrődi Sándor költeményeiből*

A „Tücsök"-dalokból

Sohase járj olyan tájon,
Ahol egykor boldog voltál,
Nincs szomorúbb temető a
Láthatatlan sírhalmoknál.

Körülötted minden fénylik,
Benned minden elsötétül,
Fejfaként állsz multad romján
És zokogsz, sírsz — könnyek nélkül.

*

Májusi fuvalom — Novemberi szél zúg,
Virágot legyezget... — Levelek peregnek:
Valahol tavasz van, — Mese, hogy tavasz volt,
Valahol szeretnek. — Mese, hogy szerettek!

*

Nem csüggedek én, nem csüggedek én,
Ha zord is az éjjel:
Kigyullad a fény az Isten egén
S megví a sötéttel.

A sír sem egyéb, mint hű menedék, —
Elringat a béke;
Csak szárny a halál, melyen tovaszáll
A lélek az égbe.

* Endrődy Sándor: Költemények. — Endrődi Sándor: Őszi harmat után. — Megrendelhető az *Uj Idők* kiadóhivatalában.

mérges gázt, mert ha használna, minden következtésünk megdőlne, hiszen a gázzal dolgozó fél az ellenséges ország lakosságának egyrészét könnyen kiírthatja.

Ha most sorravesszük a jövő háborújában szereplő hadigépeket, úgy elsősorban a világháború végén feltünő és azóta egyre tökéletesbedő *tankokról* kell megemlékeznünk.

Három tanktipust ismerünk: a nehéz, a középnehéz és a könnyű harckocsit. Az első rendszerint tizenkét embert fogad be, nehéz páncélzattal rendelkezik, több gépfegyver és legalább két nehéz ágyú van elrejtve a bensejében. Sebessége nyolc-tíz kilométer óránként. A középnehéz tank húszkilométeres sebességgel halad, páncélzata könnyebb és gyengébb. Általában négy ember tartózkodik benne, akik két gépfegyvert és egy ágyút kezelnek. A könnyű tank legtöbbször két katona számára készült, óránként harminc kilométerrel halad és egy gépfegyvert, valamint egy ágyút találunk benne.

A katonai technika ezenfelül még három más tanktipus kidolgozásával foglalkozik.

Az egyik *egyetlenegy* katonát fogad be, aki egy gépfegyvert irányít az ellenség felé és lábával kormányozza a tankot. Hihetetlen gyorsasággal képes egy ilyen mozgó páncél-emberekből álló csapat előrenyomulni és elképzelhető, hogy pszichikai hatása majdnem egyenrangú a gépfegyvergolyók rombolásával.

A technikusok egy másik csoportja az óriási tank, a *mozgó erőd* konstrukciójával foglalkozik, amely kisebb tankokat könnyűszerrel legyőz, védelme alatt egész csapattestek felvonulhatnak. Egész vidékek uralják stratégiailag az ilyen mozgó erődöt.

Nem a jövő zenéje a távolból irányított harckocsi sem. Elektromos hullámok segítségével több nyugati államban és Amerikában igen sikeres kísérleteket végeztek a messziről, automatikusan vezetett, sebességét, irányát változtató páncéljárművekkel.

A régebben gyalogságnak nevezett csapatok szállítása is könnyű páncélautókkal fog történni, — már amennyiben a hadviselő államok anyagi ereje megengedi, hogy már békeidőben tízezer és tízezer ilyen kocsit gyártsanak. A nyugat és Amerika legkitünőbb autógyárai gyártanak páncélautókat, amelyeknek sebessége alig kisebb, mint a jó „civil" autóké. Ezek a páncélautók igen elegáns, szépen megkonstruált kocsik, nem olyan nehézkesek, mint a tankok, belül szintén gépfegyverekkel vannak felszerelve és csapatszállításon kívül, szükség esetén a frontharcban is alkalmazhatók.

Anglia különben elhatározta, hogy *egész* hadseregét motorizálja. Ez persze évek munkája lesz és rengeteg pénzbe fog kerülni. Egy motorizált hadtest háromezer páncélautóból áll és hatvan kilométer hosszú. A világháborút egyetlenegy ilyen hadtest is eldöntötte volna.

Ha egy más háborús helyzetet veszünk — persze csak példaképpen: — ha például Németország és Franciaország új háborúba keverednének és Csehország Franciaország mellé állana, a motorizált cseh erők huszonnégy óra alatt Berlinben volnának. Ilyen gyorsan és ilyen akadálytalanul halad a motorizált hadsereg, ha régi tipusú katonaság állja az útját.

Új harci eszköz a gépágyú is, amely a régi módszer szerint harcoló néphadsereget feltünés nélkül, villámgyorsan követi, nem úgy, mint a világháborúban, mikor is a tüzérség csak igen nehezen tudta az előrenyomuló csapatokat követni.

Nagy jelentősége van a hadirepülőgépnek. A világháborúban csak éppen hogy megmutatták a repülők, hogy mire képesek, de ez is nagyszabású volt.

Halottak napja. Ős-temető Monoron.
Wagenhuber Aurél dr. amatőrfényképe

Azóta sokkal gyorsabb, teherbíróbb, nagyobb magasságokat elérő nagyobb akciórádiusu-hadirepülőgépeket építettek és számuk is nagymértékben emelkedett. Szerény becslés szerint Franciaország 2500, Amerika 2000, Anglia 1600, Oroszország 1500, Olaszország 1400, Lengyelország, Csehország egyenként 700, Románia, Jugoszlávia országonként 300 hadirepülő-

Hallottak napja. Új művészi síremlékek a Kerepesi-temetőben.
A Pintér-síremlék, Ligeti Miklós műve

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP

Ligeti Miklós

1966 MÁJ 19

350 éve, 1616. május 19-én született Johann Jakob Froberger német zenész és orgonista, a zongoraszvit egyik megteremtője.

95 éve, 1871. május 19-én született Ligeti Miklós szobrász, kinek alkotása a városligeti Anonymus-szobor.

Ligeti Miklós
szobrász

Új Magyarország
1935 XII. 3.

Az Iparművészeti Társulat választmányi ülése

Az Iparművészeti Társulat választmányi ülésén *Ligeti* Miklós szobrászművész, elnök beszámolt aról a munkáról, amelyet a *december 4-én megnyiló ötven éves jubiláris lakásművészeti, háziipari és népművészeti kiállítás sikere érdekében a rendezőbizottság Kórody György műépítész tanárral az élén kifejtett.* A továbbiakban a választmány elhatározta, hogy az egyik legnagyobb angol művészeti egyesület felhívására *együttműködést létesít a magyar és az angol iparművészek között.* A választmány foglalkozott azokkal a támadásokkal is, amelyek a közelmultban az iparművészeti iskolát és annak tanártestületét érték. Ezeket a támadásokat a társulat elnöksége a leghatározottabban elítélte, megállapítva azt, hogy az iparművészeti iskola Magyarország egyik legkitünőbben vezetett művészképző-intézete. A továbbiak során *Lakatos* Arthur a társulat 1936. évi progamját ismertette, közölve, *hogy a jövőben tíz külföldi és három belföldi kiállítást szándékoznak rendezni.* Deák István a háziipari munkabérek szabályozásáról és az exportkérdésekről adott tájékoztatót, majd végül Helbing László közölte, hogy ebben az évben a társulati tagok száma negyven százalékkal emelkedett.

enyhülése is. A demokrácia növekedésével
igyanis mind szélesebb társadalmi rétegek
vesznek részt a közügyek intézésében s jut-

Ligeti Miklós

*** A Képzőművészet uj száma.** A *Gyöngyösy* Nándor dr. szerkesztésében megjelenő *„Képzőművészet"* művészeti folyóirat érdekes része a hősi emlékek pályaterv-kiállitásán bemutatott szobrászi és épitészeti alkotások harminc reprodukciója, melyekhez tájékoztatót *Lukács* György v. b. t. t. és *Ligeti* Miklós szobrászművész irtak. A folyóirat épitészeti részében a Szent Gellért-hullámfürdő épitkezésének illusztrációit találjuk, *Sebestyén* Artur müépitész magyarázó cikkével, az iparművészeti részben *Simay* Imre, az Iparművészeti Iskola igazgatója irt magvas tanulmányt Lóránfy Antalról, a magyar kisplasztika megteremtőjéről. A mügyüjtő rovat *Siklóssy* László dr. avatott tollából közöl érdekes illusztrált cikket az exlibrisgyüjtésről és cseréről, melynek a lap dijtalanul ad helyet hasábjain minden előfizetője számára. Jól összeállitott hirrovatán kivül még az aquarell- és pasztellfestők kiállitásáról találunk reprodukciókat a gazdagon illusztrált folyóiratban, melynek szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest, I., Horthy Miklós-ut 144. szám alatt van.

Magyarság
1927. VIII. 28.

zőművészeti Tanács a Műcsarnokban tegnap
ta zsüriülését, amelyen kiválogatta
anyagból a b

KÉPZŐMŰVÉSZET

FŐSZERKESZTŐ: GYÖNGYÖSI NÁNDOR DR.

1928 okt. 13. Sz.
címlaplap

LIGETI MIKLÓS: Anonymus

II. ÉVFOLYAM

13. SZÁM

II. ÉVFOLYAM 13. SZÁM 1928. OKTÓBER

KÉPZŐMŰVÉSZET

MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

ELŐFIZETÉSI ÁRA
EGY ÉVRE 24 P, FÉLÉVRE 12 P
EGYES SZÁM ÁRA 2·50 P

SZERKESZTŐSÉGI FOGADÓÓRÁK
D. U. 3—5-IG
TELEFON: J. 403—87

SZERKESZTŐSÉG É KIADÓHIVATAL: BUDAPEST
VII., RÁKÓCZI-ÚT 73.

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP KÖZEPÉN, KIVÉVE JÚLIUS ÉS AUGUSZTUS HÓNAPOKAT

TARTALOMJEGYZÉK:

Az első magyar irodalmi és művészeti kongresszus . . 191
Gy. T.: Ligeti Miklós 195
P. T.: A fiatalok hónapja (Tárlatok) 196
Somló Sári: Brüggei levél 198
Képzőművészeti szeminárium: A zöld szin 200
Építőművészet 205
Iparművészet 206
Vidéki Centrumok 208
Hírek 210

KÉPEK JEGYZÉKE:

Ligeti Miklós: Anonymus . . . . . Címoldal
„ „ Elek Pál siremléke 190
„ „ Enyelgés 191
„ „ Gr. Andrássy Gyula 192
„ „ Erzsébet királyné 193
„ „ A Pálosok fekete madonnája . . . 194
„ „ arcképe 195
„ „ Albrecht főherceg 196
„ „ Gyász 197
Englertth Emil: Demény Károly államtitkár 199
Dr. Nagyné Szentgerieczey Piroska: Arckép 200
Büky Zoltán: Oregház napsütésben 200
Réthy Zsuzsika: Áhitat 201
Schalk László: Szürke mocsár 201
Novák Erzsi: Nyári zivatar előtt 202
Tattay Margit: Kelkáposzta 202
Uitz János: Tanulmány 203
Hangay Szabó Miklós: Nagymarosi részlet 203
Bokros-Biermann Dezső: Ujvári Péter iró 204
Halasi Horváth István: Tavasz 206
Görömbey Imre: Mezőcsáti hősi emlék 207
„ „ Gond 207
„ „ Magyar fohász 207
Péczely Antal: Jézus imádása 209
csallóközi Farkas Lőrinc: Szekértanya 209
Szöllősy János: Gyulai táj 209
Kemény Nándor: Kézimunkalecke 211
Heller András: Szentmihály ucca 212

LIGETI MIKLÓS

84	*Rippl-Rónai József	Bronz	Eladó
85	Béke angyal	Bronz márvány talapzattal	Eladó
86	Idill	Márvány csoport	Eladó

1930 (Mücs) Elveszett Paradicsom

1942 ősz (Mücs) l. bukt vején

Benczúr Tass.
IV. kiáll. Sal.
1927

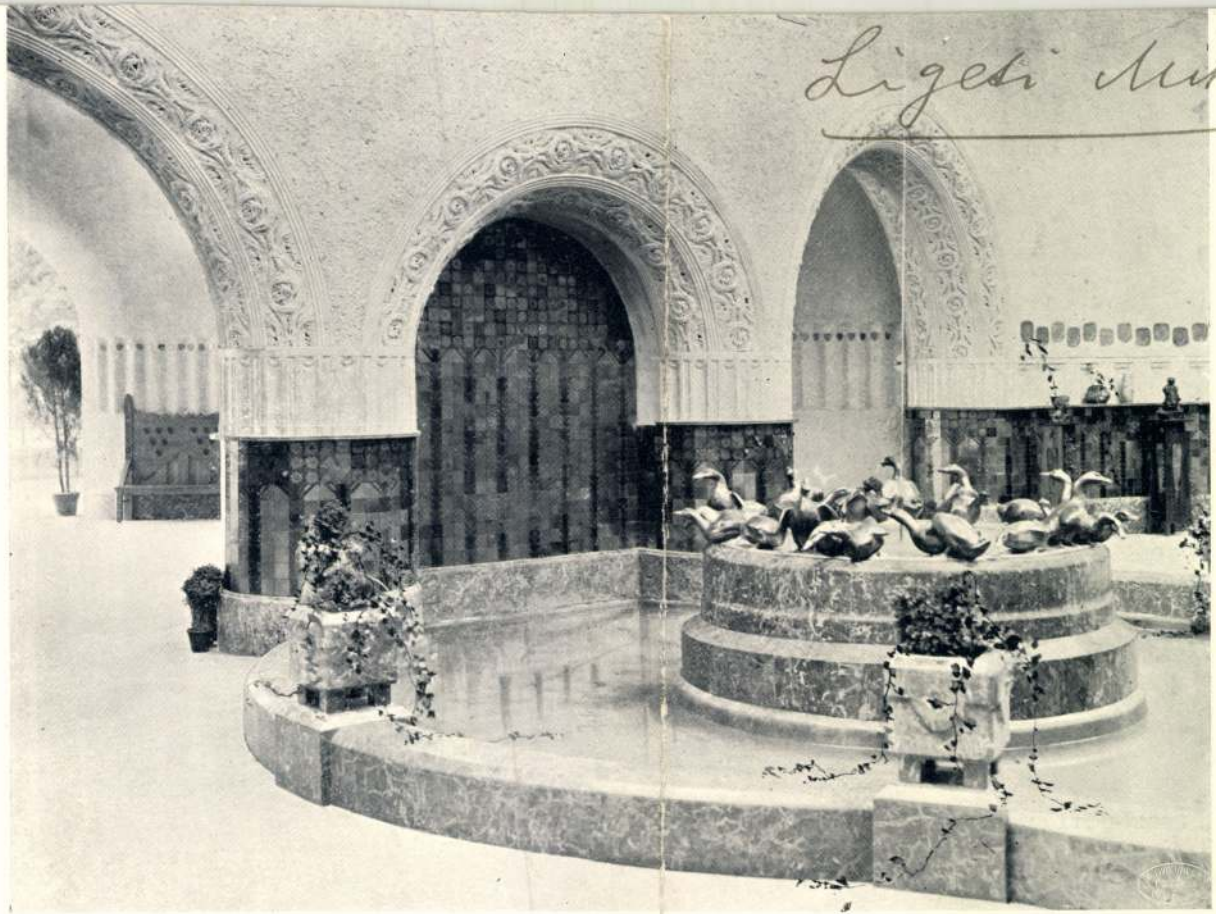

Ligeti Miklós

186.

186. EOZIN-KÚTKAGYLÓ.
MINTÁZTA LIGETI MIKLÓS.

KÉSZÍTETTE A
ZSOLNAY-GYÁR PÉCSETT.

187.

Ligeti

L. 4. *Miklós*, szobrász, * Budapest 1871 máj 19. Budapesten és Bécsben tanult s hazatelepedve, nagyszámú képmáson kívül egy sor emlékművet mintázott (Anonymus, Budapest; Erzsébet királyné, Szeged; Rudolf trónörökös, Budapest). Pályája elején Rákász c. bronzszobrával tűnt fel, melyre a Nadányi-díjat kapta s melyet a Főváros vett meg Kaszás leánykájával együtt. Dekoratív munkái közül említésreméltók az Adriapálota és az Országház részére készített szobrai. Münchenben kis aranyérmet, Milánóban Grand Prix-t, itthon a társulati díjat, Párizsban két bronzérmet nyert. Anonymus (bronz), A szerelem (márvány), A tudás fája (márvány), Ádám és Éva (márvány), Éva (márvány), Gróf Széchenyi Gézáné és fia (márvány), Gróf Hoyos-Wenckheim Fülöpné (bronz), Krisztus sírbatétele (fekete márvány), Szinyei Merse Pál (márvány) és IV. Károly király (márvány) szobrai a Szépm. Múzeum tulajdonában vannak. Lechner Ödön építész bronzmellszobra a M. Tört. Képcsarnokban, több műve a Fővárosi Múzeumban. 1901. a Műbarátok körében, 1913., 1917. és 1931. az Ernst-Múzeumban, 1925. a Benczúr-Társaság kiállítása keretében rendezett műveiből kollektív kiállításokat. Újabb munkái közül kiválnak: Horthy Miklós kormányzó és József főherceg bronzszobrai, Vasvári Pál bronz emlékműve (1927) a M. Nemzeti Múzeum épületében stb. Kerámiával is foglalkozott.

L. Gy. II. 341

~~Ballagi Aladár dr., egyetemi tanár~~

~~VIII. 57.~~

* (Temesvár a művészetért.) Örömmel látjuk, hogy a vidéken is egyre növekszik a művészet iránt való érdeklődés és terjed a müpártolás. Legujabban Temesvár lépett az ilyen irányban haladó városok sorába. A temesvári lerombolt bástyafalak fölött most, mint tudósitónk irja, egész uj város kezd emelkedni, melynek főbb épületeit a főváros neves müépitői tervezték. Ennek az uj városnak a legszebb pontjára szánták a Hunyadi-szobrot, melynek alaptőkéje szorgalmas gyüjtéssel folyton gyarapodik. Művészkézből származó legelső szobra azonban Temesvárnak *Ligeti* Miklós müve lesz: a város jóltevőjének, *Szailer* Antalnak mellszobra, mely az állami gyermekmenedékhely elé kerül. Nagyon életrevaló és szép gondolat volna az a legujabban felmerült terv, hogy a város valamely középületben legalább két mütermet rendezne be, melyet némi ösztöndijjal bocsátana magyar müvészek rendelkezésére. Ezzel a város ugy a város müvészi életét s fejlődését szolgálná, mint pedig a délvidék gazdag s eddig teljesen elhanyagolt müvészeti kincseinek kiaknázására adna alkalmat.

Budapesti Hirlap, 1904. jul. 8.

Vijna

LIGETI MIKLÓS: Elek Pál síremléke

AZ ELSŐ MAGYAR IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KONGRESSZUS

Október 21-én első ízben űl össze a magyar művészvilág, írók, festők, szobrászok, iparművészek, építészek, zeneszerzők és színészek, hogy elmondják véleményüket, miként lehetne emelni a magyar irodalom és művészet szintjét és hogy elmondják panaszaikat, milyen tűrhetetlen a helyzete ma a magyar írónak, és művésznek. Sőt enzők fölött. Akik így beszélnek, nem gondolnak arra, hogy ez a kongresszus nem csupán pillanatnyi eredményeket céloz és nem gondolnak arra, hogy a magyar társadalomban mindig meg volt a hajlandóság arra, hogy akár erején felül is hozzon áldozatokat a magyar művészetért. A kongresszus jó alkalom arra, hogy a hivatalos

LIGETI MIKLÓS: Enyelgés

nél tovább is mennek. Elmondják, miként lehetne a magyar művészet és a magyar művészek standardját emelni. A kongresszuson jelen lesz a hivatalos világ is, ott lesz maga a kultuszminiszter is, tehát a magyar művészek olyan tényezők előtt tárják fel lelkük ablakait és testük sebeit, akik előtt legcélszerűbb feltárni a helyzetet és akiknek leginkább módjukban áll a segélynyujtás.

Akadhatnak pesszimisták, akik azt mondhatják, hogy a kongresszusnak vajmi kevés eredménye lesz, mert sem a kormány, sem a magyar társadalom nem rendelkezik a segélynyujtó eszkö-

forumok autentikus tájékozást nyerjenek a magyar irodalom és művészet mai helyzetéről, és jó alkalom arra, hogy a magyar társadalmat mai anyagi küzdelmekben elfásult és egykedvü nyugalmából felriassza. A kongresszuson meg fogják adni a szónokok a vészjelet, melyből úgy a kormány, mint a társadalom meg fogja érteni, hogy a magyar írók és művészek olyan válságos helyzetben vannak, amely már veszélyezteti a magyar művészet és irodalom termőképességét is.

Felrázni a társadalmat közönyéből és felrázni

a kormányt erőteljesebb művészeti politikára, — ez az egyetlen célja ennek a kongresszusnak és ezt a célját el is fogja érni az adatok tárgyilagos és bőséges felsorakoztatásával és az eredményhez vezető javaslatok megtételével.

A kongresszus sikerének egyébként már az is előjele, hogy annak szükségességét maga a kultuszkormány látta be legelsőnek. Hisszük, hogy a kongresszuson elhangzó javaslatok nemcsak meghallgatásra találnak, de — legalább részben — megvalósulásra is.

A festőművészeti és szobrászati, valamint a műpártolási szakosztályok rendkivül érdekes javaslatait az alábbiakban ismertetjük meg olvasóinkkal. Ezek a javaslatok kivétel nélkül olyanok, melyeket a szakosztályok már elfogadtak és a kongresszuson tárgyalásra kerülnek. Az épitészeti szakosztály és az iparművészeti szakosztály javaslatait a megfelelő rovatokban közöljük.

Berzsenyi Dániel Irodalmi és Művészeti Társaság (Kaposvár) javaslatai: Irodalmi és művészeti kamarák felállitása állami támogatás mellett, amely minden irodalmi és művészeti kérdés véleményadó fóruma legyen.

A pornographia kiküszöbölése a művészeti és irodalmi művek létesitésénél.

A műkereskedelemnek a vidéken való szabályozása olyan értelemben, hogy műkereskedők kiállitásokat a vidéken ne rendezhessenek és számukra a vidéki városok hivatalos épületeiben helyiség ne legyen adható.

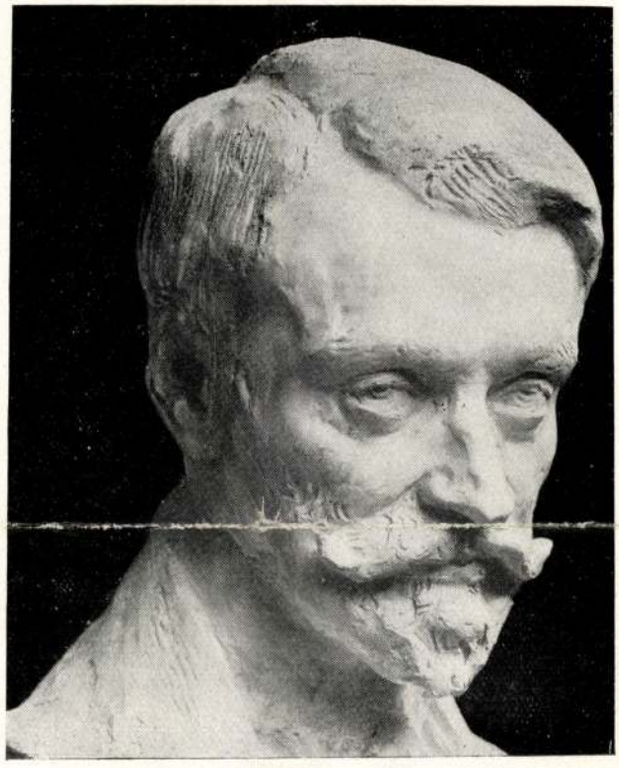

LIGETI MIKLOS: gróf Andrássy Gyula

A festőművészeti szakosztály javaslatai:

Barkász Lajos inditványa: A rajznak a középiskolák minden tipusának mindenik osztályában legalább heti 2 órában leendő oktatása. Ezen kivül a művészettörténetnek a középiskolák minden tipusának felső 6 osztályában legalább heti 1 órában kötelező tantárgyként való felvétele.

Templomokban selejtes értékü szent képek és szobrok ne legyenek a jövőben elhelyezhetők.

Egyházi műkincsek megmentése az elpusztulástól és a templomi képek, meg szobrok kijavitását végző, nem szakértő munkások pusztitásaitól.

Boross Mihály inditványa több, részben az irodalmat, részben a szinházművészetet érintő javaslattal kapcsolatban: Az általános izlés fejlesztése művészetben, irodalomban, szinházban, zenében és filmben a művészet jegyében foganatositassék.

Déry Béla inditványa: A kiállitási célból Magyarországba érkező külföldi művészeti anyag — a viszonosság elve alapján — mindennemü vám- és költséges kezelési eljárás alól mentesittessék. Ugyancsak mentesittessenek ez alól

azon művészeti szállitmányok is, amelyek az állam által külföldön rendezett representativ kiállitások anyagát képezik.

Az állam által rendezett külföldi kiállitások anyaga a hazai vasutakon teljesen díjmentesen szállittassék.

Az élő magyar művészek műalkotást képező szállitmányai teherárúként kezeltessenek.

Knopp Imre inditványa: A városligeti Műcsarnok kibővitése abból a célból, hogy bizonyos évi időközökben ottan nemzetközi művészeti kiállítások rendeztessenek.

Ezzel kapcsolatban: a Nemzeti Szalonnak két teremmel és a szükséges helyiségekkel való kibővitése egyes külföldi kiállitások bemutatása céljából.

Kunffy Lajos inditványa: Csonkamagyarország kreditált művészi csoportok és művészi társulatok kezébe. Továbbá kiállítást e cím alatt Budapesten és vidéken csakis a művész maga, vagy valamely helyi vagy fővárosi művésztársulatok és egyesületek rendezhessenek, mely célból a városok vezetőségei csakis ezeknek adhassanak engedélyt kiállítások rendezésére.

Szlányi Lajos inditványa ugyanezen tárgyban azzal kibővitve, hogy főleg a vidéken grasszáló képhamisitványokkal való kereskedés megakadályoztassék — anélkül, hogy a tisztességes kereskedelem jogaiba beavatkozás történjék.

Remsey Jenő inditványa: — Részben a többi inditványokkal kapcsolatban, — az ijesztő mérveket öltött művésznyomorúság megszüntetését célzó eszközök és módok megkeresése, ezzel kapcsolatban az egész magyar társadalom köz-

LIGETI MIKLÓS: Erzsébet királyné szobra Szegeden

vidéki városaiban muzeumok és képtárak létesitése és a meglévőknek az állam által megvásárolt, de a fővárosban ki nem állitott művekkel való gazdagitása.

Márton Ferenc és *Knopp Imre*. A művészek műalkotásai a forgalmi adó alól mentesíttessenek ezzel kapcsolatban a művészek elviselhetetlen gazdasági helyzetükben adójukat értékelő szakfórum becslése alapján — műtárgyakban róhassák le.

Márton Ferenc és *Knopp Imre* azonos inditványa: A külföldön bemutatandó magyar representativ kiállítások anyaga az összes művészeti irányok képviselőinek műveiből állíttassék össze.

Pécsi-Pilch Dezső inditványa: A műtárgyakkal való kereskedelem szabályozása vagyis a képzőművészeti alkotások értékesitése adassék vissza azok kezébe, akiket megillet: a művész, az akszellemének a művészet szeretetének jegyében való irányitása.

Udvary Géza inditványa: Az aukciókon az élő művészek alkotásai csak a művész irásos beleegyezésével legyenek árverezhetők és az eredeti eladási áron felül elért többletből bizonyos százalék illesse meg az alkotó művészt.

A Szobrászművészeti Szakosztály javaslatai:

Benyujtják *Róna* József elnök, *Sidló* Ferenc előadó, *Bory* Jenő titkár.

1. Külföldi representativ kiállításokra küldendő szoborműveknek a magyar kir. kultuszminiszter úr által kiküldött művészi bizottság véleményezése alapján a magyar állam részére történő megvásárlása. Ezenkívül az arra érdemes művészeknél a külföldi kiállítások céljaira való alkalmas művek megrendelése.

2. Régi monumentális épületek, hidak stb. elmaradt szobrászati díszének pótlása, míg az ujabb állami és fővárosi építkezéseknél az építési összeg legalább 2%-ának a művészi díszítés céljaira való kötelező felhasználása. Díszkutak és kisebb méretű szobroknak tereken és parkokban való felállítása.

3. A carrarai és egyéb márványok vámmentes behozatala és kedvezményes vasuti szállitása.

4. A forgalmi adó teljes elengedése a szobrászművész munkája után, mivel az már az anyag beszerzésénél, a bronzba öntésnél, a márványba faragásnál külön megfizettetett.

5. A műteremhiány megszüntetése új szobrászművésztelep létesítésével.

6. Művészotthon létesítése, amelyben az alkotóművész nyugdíja vagy magánvagyonának kamatai, — segély vagy életbiztosításából eredő csekély ellenszolgáltatásért szobát és ellátást kapjon, — míg a teljesen elszegényedett művészek díjtalanúl juthassanak menedékhez.

7. Festők és szobrászok képviselete a közmunkatanácsban.

A műpártolási szakosztály javaslatai:

Dr. Jeszenszky Sándor javaslata: A képző-

LIGETI MIKLÓS: A pálosok fekete Madonnája

művészet iránti érzék fokozottabb mértékü nevelése az iskolában.

Dr. Lázár Béla javaslatai: A muzeumi törvényjavaslat egyes hiányosságainak pótlása: az élő művészek műveinek megvédése.

A muzeumok anyagának nyilvános előadásokon való rendszeres ismertetése.

Magyar művészeti lexikon kiadásának elősegítése, mely az életrajzi adatokon felül a magán-gyüjtemények anyagát is felölelje.

Az attestek ügyének rendezése.

MAGYAR MESTEREK

LIGETI MIKLÓS

Néhány száraz adatot küldök előljáróba, mielőtt felrajzolnám a *Ligeti* Miklós művészportréját.

Tizennyolc éves volt, mikor első kiállított művei sikerének hatása alatt Hültléktől ajánlatot kapott egy kerámiai gyár vezetésére. A szegény, édesanyját eltartó szobrászfiúnak havi 1200 aranypengő fizetést kínáltak a gyár igazgatásáért.

LIGETI MIKLÓS

Ligeti Miklós megmaradt szobrászművésznek.

A háború alatt fejedelmi dolga volt. Ferenc József bizalmasa lett. Cs. és kir. udvari szobrász. Grandiózus megbizatásokat kapott. A királyi kegy, mint a Monarchia legelső szobrászát ünnepelte. Mégse lett hálátlan az ancien regime iránt. Mikor a kommünben azt mondották neki, hogy egy Ligetinek ezentúl jobb dolga kell legyen, mint a multban volt, nem igyekezett az új hatalomhoz dörgölődni, hanem csak ennyit mondott erélyesen: Köszönöm, én meg voltam elégedve! — s ezzel sarkonfordúlva, magára hagyta a frissensült potentátot.

Ligeti Miklós szobrászművész gerinces ember.

Mikor nálunk garmadával állítgatták fel a Kossuth-szobrokat, Ligeti már beérkezett szobrász volt, az első nevek között. Mégis ő azon kevesek közül való, akik nem kaptak megbízást egyetlen Kossuth-szoborra sem.

Ligeti Miklós szobrászművésznek már akkor sem voltak hegyesek a könyökei.

Néhány éve, hogy a hősi emlékek megörökítését egy félig-meddig hivatalos apparátus intézi. Egy művész-szövetség. Ennek elnöke Ligeti. Van ennek a szövetségnek olyan tagja is, aki már három tucat hősi emléket készített. Miből éljen ma a szobrász! Talán nincs is szobrászművész az országban, aki már ne alkotott volna hősi emléket. Az elnök még egyetlen egyet sem készített.

Ligeti Miklós szobrászművész nemes ember. Címerében fehér holló száll emberavar fölött.

Ilyen nemes, emelkedett vonalú a művészete is. Nem sorozható semmiféle iskolába. Magát adja. És ha ezt a kivételes egyéniséget tudja adni, miért fordúljon más példák felé! És tudja. Portréi épp úgy, mint monumentumai lelkes darabok. Egy választékos izléssel megáldott, az ösztön biztosságával alkotó lélek ihlete rajtuk. Az Elek Pál-siremlék nagyvonalúságának megrendítő hatása épp úgy az ő művészi egyénisége, mint a csudálatos bájjal, részletező örömmel mintázott csókolozó kicsinyek. Az Anonymus komor megdicsőülésének szimbóluma épp úgy az ő egyéni művészetének édes gyermeke, mint a naiv hit elfogódottságával ábrázolt pálosi Madonna. A modell egyéniségében való beleélésnek ugyanaz a felolvadása hozta létre a Szegeden felállított Erzsébet királyné szobrát, mint az Albrecht főherceg hadnagyi attitüdjét, vagy a gróf Andrássy Gyula hallatlanúl érdekes fejét.

A Ligeti Miklós művészetének legjellemzőbb karaktere a léleknek mindenütt való jelenléte. Nem is egy, de két lelket találunk minden munkáján. A modell, a szobor lelkét és a Ligetiét. Tudás és ösztönös megérzés alkotják ezeket a műveket, melyek együtt hatnak az ő szobrainak legfőbb erényében: a hatás közvetlen egyszerűségében, a lélektől lélekhez vezető legrövidebb út megtalálásában.

Ligeti Miklósban az ember büszke lehet a művészre. Mégis a mai vigasztalan időkben bennünket mélyebben illet egész művészi pályáját jellemző emberi emelkedettsége. Úgy gondoltuk, hogy ennek hadd maradjon jele. Nem ő miatta, mi miattunk. Mi miattunk, akiknek oly jól esik hinni, hogy a jó művész rendszerint kiváló ember is.

Gy. N.

TÁRLATOK

A FIATALOK HÓNAPJA

A gyümölcsérés hónapja minden tárlaton a fiataloké. Ők a primőrjei minden új szezonnak. Az arrivált nevek ilyenkor félrevonulnak és átadják a szót a fiataloknak, akik élnek is az alkalommal. A *Nemzeti Szalón* és az *Ernst Múzeum* tárlatain az új nemzedék vonult fel teljes számmal. Nem éppen hálás feladat a szezon leg-

LIGETI MIKLÓS: Albrecht főherceg hadnagy

elején lépni a közönség elé, helyesebben: megpróbálni a közönséget, van-e már kedve jönni a tárlatokra vakációs pihenése után. De hát ami kiállítás szeptemberben nyílik, nekik nyílik meg, ez az ő privilegizált idejük. A képzőművészet pionirjainak szeptember a hónapja. A „Képzőművészet" hasábjain is természetes tehát a fiatalok felvonulása, hiszen az ő útjuk egyengetése egyébként is programmunkba tartozik.

A Nemzeti Szalón őszi tárlata hozza a fiatalok nagy felvonulását, persze igen vegyes eredménnyel. Sok a kiállításra még nem érett próbálkozás ezen a tárlaton és megjelenik a dilettantizmus is, bár nem akkora mértékben, mint más években. Bőven kárpótolják azonban a jóindulatú kiállításlátogatót azok a biztató tehetségek, akik erkölcsi alapját szolgáltatják az ilyen kiállításoknak. Négy arrivált név van ezen a tárlaton, *Biró* József, *Edvi* Illés Aladárné, *Rubovics* Márk és *Vajda* Zsigmond, akiknek művei vezető értékei ennek a kiállításnak. Utánuk sorra jegyezhetjük fel a jövő igéreteit, akik közül nem egy máris tekintélyt vívott ki magának. Ilyenek: csallóközi *Farkas* Lőrinc, *Csermely* János, *Gebauer* Ernő, *Pataky* Ferenc, halasi *Horváth* István, *Kiss* Farkas Imre, *Réthy* Zsuzska, *Pádua* Kálmán, *Siuda* Nándor, *Szöllősy* János, *Zábonyi* Géza és *Turmayer* Sándor. Köréjük csoportosúl egy kis serege a jó képeknek, melyeket *Csányi* Lajos, *Nógrády* Magda, *Barta* István, *Bayer* Ágoston, *Borsos* István József, *Burián* Irén, *Büky* Zoltán, *Ember* János, *Farkasfalvi* Imre, H. *Schuschny* Ernő, *Hangay-Szabó* Miklós, *Heller* András, *Kemény* Éva, *Kokesch* Kató, *Kopetzky* Raoul, *Mészáros* Mihály, *Molnár* Tibor, *Novák* Erzsi, *Radnai* Miklós, *Farkas* Böske, *Somló* Jenő, *Schalk* László, *Szeleczky* Piroska, *Tallay* Margit, *Titz* János és *Wirker* Ferenc festett. Figyelmet érdemlő műveket állítottak még ki: *Barna* Ilona, B. *Barabás* Anna, *Rott* Margit, *Gunscher* Károly, F. *Gosztonyi* Rózsi, K. *Klaudy* Gyula, *Lakits* György, M. *Kende* Jolán, *Martos* Marcellné, Sz. *Horváth* Károly, *Sashegyi* Kálmán és *Vadon* Benjámin. A szobrászok közül *Gyurkovics* Rezső és *Schaár* Erzsébet neveit kell kiemelni.

Az Őszi Tárlatot megelőzte a Nemzeti Szalón 62-ik csoportkiállítása, melynek résztvevői *Győrfy* K. József festőművészen kivül *Lázár* Ilona szobrászművész, dr. Nagyné *Szentgericzei* Piroska és *Réthy* Zsuzska festőművésznő. *Réthy* Zsuzska a legkiforrottabb művésze a társaságnak. Különösen figurális képei azok, melyek minden figyelmet megérdemelnek, szinezett fémdomborművei szintén érdekesek. Dr. Nagyné *Szentgericzei* Piroska portréival és hangulatos tájképeivel keltett kellemes benyomást. Traviáta című szinpadi ábrázolása különösen tehetséges munka. *Győrfy* K. Józsefnek inkább a rajzai tetszettek, olajfestményeiben még túl sok a kisérletezés. G. *Lázár* Ilona figurái közül egy finoman mintázott női aktja és Jóság című reliefje mutat kvalitásokat.

Az „Enciklopédie Francaise“ és a magyar közoktatásügyi reform

PARIZS, május hó.

(A Budapesti Hirlap tudósítójától.) Egy párizsi kávéház csöndes sarkában olvastam a B. H. hasábjain azt a vitát, amely a magyar közoktatásügy új szempontok szerint való, országos átszervezése alkalmából folyt le a képviselőházban. E magas színvonalú vita kapcsán, úgy vélem, bizonyára érdekelni fogja az otthoniakat, ha beszámolok arról az új, korszerű, szinte úttörő szellemi vállalkozásról, aminek az *Enciclopédie Francaise* készül.

Kornis Gyula szögezte le a vita folyamán: Egy nemzet szellemi erejének nagyságát elsősorban tudományos színvonala dönti el!...

Renau úgy találja: „Az emberi nem haladására nem elegendő, hogy néhány fej, mint kósza gabonaszár, emelkedjék ki a közösségből... Mennyivel mehet előbbre az emberiség, ha hét vagy nyolc egyén eljut a dolgok magasabb rendjének szemléletéhez?... *Kultúra csak ott lehet igazán erőteljes, ahol széles alapokon nyugszik.“ (A tudomány jövőjéről.)*

Ebből a gondolatból indul ki az új enciklopédia. Célkitüzése: az *értékek hierarchiájára* vonatkozó felfogása nem egyszer találkozik a magyar földön újabban felszínre jutott áramlatokéval.

AZ EMBERISÉG MEGÉRTÉSE

Dogmatizmustól és fárasztó aprólékosságtól menten, korunk kultúrájának *pontos leltárát* akarja nyujtani eredőiben és eredményeiben ez a hatalmas mü. Forradalmivá ott válik, amikor szakítva a merev, elvont tudományosság módszerével, széttörve az anyagszerü világnézet béklyóit, annak a végtelenbe nyúló ismeretkörnek, melyet a kutatás ma nyujt, közös centrumába a *humanisztikus,* magas értelemben vett embert teszi. Mind gyorsabb ütemben szaporodó, immár *ezernyi ágazatában,* mi is az a modern tudomány? Megannyi szerve, eszköze csupán *egy és ugyanazon* emberi gondolatvilágnak. Aki Auguste *Comte* nyomdokába lépve, ebből az ezernyi ágazatból indulván el, osztályozásukra óhajtaná alapítani a szellemi élet egyetemességét, az csakis ennek az egyetemességnek — mely egyedül fontos — az álcázásához juthat. Sőt az a veszély fenyeget, hogy tünő eredmények, feltevések, formulák megrögzítésével, végleges és igy megtévesztő alakot adna elménk csupán átmeneti hóditásainak.

De nincs itt szó idejét múlt, korlátolt antropomorfizmusról sem! Inkább arról a jellegzetesen francia koncepcióról: *a müveltség legmagasabb foka az emberiség megértésében rejlik.* Más szóval, korunknak gyermeke számára legsürgősebb teendő, emelt fővel fordítani meg a ma divatos *értéklétrát!* A tetején többé nem maradhatnak az éppen általunk *béklyóba vert természeti erők;* sem a gyár és annak mechanikailag tökéletes felszerelése, sem a különféle „sugarak!“ és döbbenetes titkaik vagy a büvös „hullámokat” felfogó készülékek, amelyek mostanság annyi embernek hamis istenségül, fétisül szolgálnak. Embereknek, akikben hosszú évezredek multán feléledt a saját kezökkel faragott bálványok előtt hajlongó ösök lelkülete.

A legfelsőbb fokra ismét magának az emberi lénynek kell jutnia, *de teljes méltóságában.* Mint gondolkozó és cselekvő lénynek, ki képes rendszert hozni úgy a természet jelenségeinek, mint saját alkotásainak világába: a saját gondolatának rendjét vinni be a káoszba! Hogyan teremt abból *érthető* világot, hogyan kísérli meg, évezredek küzdelmei során, maga kovácsolni, irányitani, javitani sorsát, ez a hatalmas téma az *Enciclopédie* témája.

„Civilizáció és civilizációk“

Szembefordulva az eluralkodó materializmussal, a szerves és szervetlen Universumban egyaránt keresve azt a magasabb célt, mely felé a Mindenség halad, elsősorban mégis az emberi, eleinte kezdetleges, de mind fejlettebb társadalmak foglalkoztatják. Ezek hovatovább nemesebb célokra törekszenek: egyrészt a *tudás,* megértés, a megismertnek reprodukálása felé; másrészt a *teremtő munka,* a nagy alkotásoknak — államok, gazdasági rendszerek, stb. — berendezése felé, melyek hivatvák az örök emberi aggódás és gyengeség ellen nyújtani védelmet; végül a *természet leigázása* felé, anyagi, erkölcsi, szellemi szükségleteinek kielégítésére.

A kényelem és biztonság viszonylagos megoldása után sorra kerül a *Vallás, Müvészet, Bölcsészet* — összegezve: a *Civilizáció!*...

Ez az alapjában egyszerü váz adja a kötetek beosztását: kilencet az ismereteknek — és elméleteknek — szentel az *Encyklopédia;* kilencet a technikának, amit az létrehozott. A XIX. kötet cime: *Civilizáció és civilizációk.* Voltaképen az egész óriási müvet elsősorban a *jelen tükrének* szánták alapitói. (A jövő századok okulására, egységes *kép* gyanánt, nem pedig tarka ismerethalmazukat elemző kompiláció alakjában) Egy különösen mozgalmas, eleven korszaknak, melynél forrongóbbat, pilléreiben megrendítőbbet képzeni is nehéz.

A XIX. kötet az előzőkben ismertetett tünemények és társadalmak tömegéből megkísérli a *civilizáció* elvont fogalmának meghatározását. Analizálja a mai társadalmaknak *közös kincsét,* melyet állandóan gyarapit a nemzetközi élet és a tudományos eszmecsere, valamint a gépek, készülékek, szerszámok, melyek az embermilliókat erjedésbe hozzák és összefüggő kép (mozgó) és hang-láncokkal (rádió) egymáshoz füzik. Ime, ebből a szempontból, *egységes a civilizáció.* Hogy mit ér? az más lapra tartozik.

A vezető: angol, francia, német, olasz, amerikai, stb. civilizációknak boncolgatása után ez az *összegező* kötet megkísérli feltüntetni, hogyan viselkedik a mi vegyészeti, repülőgépre, tankra, tengeralattjáróra és Taylor-rendszerre alapított civilizációnk, valahányszor régi, önálló müveltségi népekre erőltetjük, amelyeket *megszédit* és *bomlaszt.* Levonja végül a tapasztalatokból a tanuságot: ez az anyagelvü tömegcivilizáció szöges ellentétben áll mindazzal, amit a *Humanizmuson* épült francia idealizmus követel, mely az igazi, nemes értelemben vett *egyéni* müveltséget, mint az emberiséggel szemben fennálló szigorú kötelességet fogta volt mindig fel.

A KULTÚRA TÉRKÉPE

Megkísérlem konkrét példával illusztrálni, mit ért a *jelen tükre* és az *egyéni müveltség* alatt az *Encyklopédia.*

A tudós Marcellin *Berthelot* inspirálta volt a 25 vaskos kötetből álló *Grande Encyclopédie*-t (1885—1902.). Ez a régivágásu *lexikon* körülbelül közel 10.000 oldal tiszta történelmet tartalmaz. Hozzáadva a Bölcsészet, Gazdaságtan, Katonai tudományok, stb. rubrikák történeti anyagát, az egész münek feléhez jutunk. Alig egy negyede marad az exakt- és természettudományok tárgyalására. Az államtudományok és a technológia (!) együtt még egy hetedrészére sem tarthattak számot az összesen *27.000 oldalnak.*

Nos, ki állithatná jóhiszemüleg, hogy ez az arány jellemzi kultúránkat? A jövő nemzedékei mi joggal tehetnék fel a minket megelőzőről, hogy főleg életrajzokban kereste szellemi táplálékát, s jóformán parlagon hagyta a gyakorlati cselekvés mezejét, a közgazdaságot, politikát, közigazgatást?

Az *Encyclopédie Francaise* ezzel szemben egyharmad annyi oldalon, mellőzve az *abc* sorrendet, folytatólagos, egyidejüleg pozitiv és kritikai értekezések révén, áttekinthető kultúrális térképet nyújt, bár *fehér foltokkal* tarkitottat. Akik e térkép megrajzolásában közremüködnek, mindnyájan tökéletesen ismerik tárgykörü valamennyi részletét, fejlődésének minden mozzanatát. De mig egyrészt nem hajlandók a *múlt* anyagával nyomni agyon a *jelen* lényegét, másrészt nem engednek a kisértésnek: elhanyagolni a tényeket, ambiciózus, de annál törékenyebb elméletek kedvéért. Szigorúan megvonják a határt az ismeretlen területek, a hipotézis ingoványai és a tudomány biztos talaja között. Szakkönyvekre bizván a szorosan technikai vonatkozásokat, mindenekelőtt az örök *emberinek* kidomborítására törekszenek. „L'Encyclopédie n'est pas faite pour „tout dire“. (Nem célunk *„mindent”* elmondani.)

Munkatársai Franciaország és a külföld szellemi és politikai életének legragyogóbb neveit viselik. Hivatalos doktrinát nem ismernek; akad közöttük minden vallásnak, pártnak, társadalmi irányzatnak képviselője, legtöbbnyire olyanok, kik a nemzeti lét konstruktiv munkájában tevékeny részt vesznek. Keresetlen nyelvezetü, szak-jargontól mentes dolgozataikból a milliónyi apró adat, szám, jelentéktelen tény éppen úgy számüzve, mint a sorvasztó, erőszakos rendszeresítés, a varázsformulát kereső, minden áron való *egységre* törekvés. Ellenkezőleg! Az olvasó hadd érezze a különbségek, distinkciók értékét! Hadd fokozza ez iránt képességeit, érzékét! Ha felismeri a szint, hadd kutassa az árnyalatokat! Tanulja meg, hogy önkényüleg egyszerüsíteni a nehéz problémákat, nem könnyiti meg korrekt megoldásukat! Az Encyclopédie nem *ismertetni,* de *megértetni* óhajt. Hü *szintézisét* adván a jelennek, *eszmék* útján magyarázván a tényeket, a *történelmi keretben* világítja meg állapotainkat!

1932-ben vetette fel az újszerü enciklopédia gondolatát *de Monzié,* volt közoktatásügyi miniszter.

Francia viszonyokhoz mérten boszorkányos gyorsasággal valósul az meg. A szükséges milliókhoz *nemzeti aláirás* juttatja. Nyomda, papir, kötés, stb. nyilvános versenyeknek tárgya. Ingyen helyiséget bocsát rendelkezésre a párizsi egyetem. Alig két év multán négy kötet kerül piacra. (1940 végéig valamennyi.)

A XIII. és XIV. a *modern állammal* foglalkoznak. Szerkesztőjük, *Puget* tanár, felkérésére, átnéztem Gaston *Martin* történész, balpárti képviselőnek a trianoni Magyarország alkotmányáról szóló cikkét. Tájékozottsága és tárgyilagossága egyaránt megnyugtató.

A. S.

Gerlóczy Károly

centenáriumán 94 éves özvegye beszél a hires alpolgármesterről

Ebédnél találjuk a kilencvennégyéves nagyasszonyt, Budapest nagynevű alpolgármesterének özvegyét, *Gerlóczy* Károlynét.

Kilencvennégy esztendő!... Majdnem száz! És ha férje élne még, éppen ma, szombaton ünnepelné századik születésnapját.

Miközben engedelmesen fogyasztjuk a száraz sós süteményt, „mert utána jobban esik” a verőfényes mosoly kiséretében kinált pohár bor, elfogultságot érzünk. Arra gondolunk, hogy kilencvennégy esztendővel ezelőtt, amikor a nagyon kedves matróna-arc még csecsemő-mosollyal volt vidám, *Ferenc* Józsefet hét esztendő választotta el a tróntól, *Széchényit* akkor nevezte el *Kossuth* a „legnagyobb magyar”-nak és a magyar nép épp oly vágyón nyujtotta ki kezét minden nemzeti és új dolog iránt, mint maga a kis pólyás, született: munkácsi *Barkassy* Amália, a csörgő után...

SZŐLŐFÜRTÖS KIS FIÚ

Történelmi levegőben született, és történelmi korban él. És mégse kerül szó ezekre. Évek, évtizedek rétegeződve hullottak egymásra. Egymást temették. A múlt utolsó állomása: *Gerlóczy* Károly halála.

Innen indulunk el, ide térünk vissza a beszélgetés során.

Közben meleg szívvel gyönyörködünk a matróna csodálatos frisseségében. Szelleme élénk, mosolya életerős, szemüveget nem használ, néha még zongorázgat is. Ha ideje jut rá és kedve is van hozzá. Mert *ideje kevés.*

— *El vagyok foglalva nagyon!* — beszéli. — Hallgatom a rádiót, olvasom az ujságot. A *Budapesti Hirlapot* megalapitása óta. Leveleket irok, ámbár az utóbbi időben megtörténik, hogy diktálom. Hűséges komornám irja, szépen és hiba nélkül. Azután a látogatások... Mert jönnek ám sokan. Barátnők, ismerősök, és rokonok. Főleg rokonok! *Tizennyolc unoka, tizenkilenc dédunoka*... Ritka nap, hogy ne volna látogató...

Finom zenéjű óra pendülve üt negyedet. Önkéntelenül a hang irányába nézve, képeken akad meg a szem. Az egyiken finom arcú fiucska, szőlőfürtöt tart kezében. Ez *Gerlóczy* Károly, — *két éves korában.* A szőlőfürtöt a festő, *Kiss* Bálint azért adta kezébe, merthogy a fiucskát a szülők szőlejében festette szüret idején. A fiucska bronzszobra idevilágít a másik szobából, de már szakálasan, erőteljes férfikorban. Alpolgármestersége idején készült. A kép mellett jobbról-balról a szülők: alsóviszokai *Gerlóczy* Imre, Pest vármegye egykori levéltárosa és denkenbergi *Becker* Eleonora.

Fölöttük gyermekek galériája: Károlyka testvérei. Nyolcan voltak, de csak hárman élnek közülök.

— Az ott Tamáska! — mutat a nagyasszony a másik sarok falára.

A szobában most két „Tamáska” néz mosolyogva egymásra. Az egyik gyermek, a képen, a másik már ősz bajuszú úr, — a nagyasszony Tamás fia, akinek kék szeme világító és bársonyos szeretettel nyugszik kilencvennégyéves édesanyján.

EGY ÖREG ASSZONY BOLDOG NAPJA

Szinte restelljük a triviálisan hangzó kérdést:

— Mi volt méltóságos asszony életének legnagyobb öröme és legnagyobb fájdalma?

Nem gondolkodik egy percig sem, csak éppen a kérdést ismétli meg, és felel egyetlenegy szóval:

— *A gyermekeim!*

Olyan egyszerűen, olyan természetesen mondja, amint érezte, érzi, amint életének ez volt beteljesülése. De a „gyermekeimben” benne vannak az unokák és a dédunokák is.

Kilencvennégy esztendő és harminchét unoka, dédunoka együtt. Vajjon fáradt szeme megismeri-e őket, ha jönnek?...

— Hogyne! — nevet élénken.

A jelenből a múltba, meg visszairamodó beszélgetésünk most kissé megállapodik az elhúnyt férjnél.

— Róla már sokszor irtak. Mindent megirtak! *Az egyik cikkben azonban azt irták rólam, hogy kilencvenöt éves vagyok. Tévedtek, mert csak jövőre leszek annyi!*

— Legutóbb *Liber* alpolgármester — folytatja — beszélt róla a rádióban. Igazán gyönyörűen. Könnyeztem. Meg is köszöntem levélben, hadd tudja meg, hogy *boldog napot szerzett egy öregasszonynak.*

— Szegény Károly! — emlékezik. — Mikor Pest-Buda egyesítésén dolgozott, *hat napig be sem ment a hivatalába. Itthon irt éjjel-nappal. Roppant cselekvő ember volt.* És magyar. Nagy magyar. Hiszen tudhatja — fordul felénk — mostanában sokat ir róla a *Budapesti Hirlap* a *Régi Világban,* hogy mennyit tett az elnémetesitett Budapest magyarosítása érdekében...

Az európai kulturájú férfiut *Wildner* Ödön így jellemezte egyik irásában:

„Majd a kolerával, tifusszal viaskodik, majd itthon, külföldön kiállítást rendez,

100 év
1835-1935
Bad Nauheim
Szívbetegeknek- és vérkeringési zavaroknál - Rheuma ellen
Ideális üdülőhely lábadozók és egészségesek részére
Gazdag jubileumi programm
60% utazási kedvezmény. Előnyök a német-magyar utazási egyezmény által.
Felvilágositások a fürdőigazgatóságnál és az utazási irodákban: Budapesten: Birodalmi vasutak német utazási forgalmi irodájában Nádor-u. 18
Atalány kurák

hol ott áll az árvíz ellen emelt gátakon, hol ott elnököl a katonaság és polgárság közti jóviszonyt tormásvirsli, sör és adomázás közt egyengető sorozóbeszédeken."

És ő vállalta *Kossuth* Lajos nagyszerű temetésének ódiumát is.

Igen, igen, de hát ezt már sokszor megírták, elmondták, ezt mindenki tudja...

Azt azonban nem tudhatja a világ, már mint a mostani, hogy milyen jó férj volt. És ha a nagyasszony büszke is volt nagyhírű urára, szeretni, *jóságáért szerette*.

DE AMIKOR ANNYIRA SZERETLEK!

— *Szerelemből mentünk egymáshoz!* — mondja meghatározhatatlan hangsúllyal, amiben benne van a tény egyszerű regisztrálása, de valamelyes büszkeség és a női lélek szemérmes tartózkodása is. Hirtelen halt meg. Mikor rosszul lett, láttam, hogy mondani akar valamit. — Ne beszéljen! — mondtam, — mert látom, hogy nehezére esik!

— *De amikor olyan nagyon szeretlek!...* — mondta ki végre is nagy nehezen. *Ez volt az utolsó szava.* Olyan jó férj, olyan jó apa már nincs is talán...

Csend. Az esőre hajló idő korasötétjében szinte megáll a haldokló utolsó vallomásának megőrzött visszhangja, majd felgyullad a csillár.

Az áradó villanyfényben eltünik a régi Budapest, amelynek utolsó háza a Rókuskórház volt, „azután mindenhol mező, meg szántók". A körútról behallatszik a villamos erőteljes csöngetése. Lüktet az élet és a nagyasszony lelke vele tart. Nem áll meg az emlékeknél. Nagyon érdekli a zene, és — kis meglepődés! — a *sport: a futball, a lóverseny.* Tudja, hogy a magyar—osztrák mérkőzés eredménye 6:3 volt, számon tartja *Kertész* meg *Sós* játékát. Mint valami régen elkövetett „bűn" emléke, hangzik a vallomás:

— Mert én sokat jártam ám valamikor a lóversenyre. Játszottam is. És mindig nyertem, pedig, jaj! dehogy értettem hozzá. Csak úgy találomra tettem a lovakra. Egyszer egy délelőtt találkoztam *Szabó* Nándival. Mondom neki: ma később ebédelünk, később érek ki a versenyre. Ha ez, és ez a ló futna, tegye meg nekem. Mire kiértem a versenyre, már be is futott elsőnek és *kaptam öt forintra negyvenet.* De nyertem ám többet. Egyszer egy *Pastroll* nevű lóra tettem. Nem ismerte senki sem a lovat, sem a zsokét. *És bejött. Öt forintra 160-at kaptam.* Na, volt öröm itthon. Mind aki gyerek itt volt, kapott tiz-tiz pengőt. A Kausergyerek is.

— Ha egy-egy gyerek született — kapcsolja emlékét a pénzhez — *mindig jött valami segítség.* Valami szerencse. A Jóisten gondoskodott rólunk. Hol valami előléptetés, hol családi pótlék... Utaztunk, de *mindig a gyermekekkel, Tátrába, Olaszországba.* Igaz lelkemre mondhatom, hogy családi életünk nagyon boldog volt, és *most is olyan szeretettel, tisztelettel csüggnek rajtam, minthacsak kis gyermekek volnának.* Ha eljött a vasárnap, betettük a gyerekeket egy *landcuerbe*, aztán ki a Hüvösvölgybe, vagy máshova... Csak ne haltak volna meg közülük!...

— Milyennek látja a mai életet?

— Más! Egészen más... Mikor azt mondtam az uramnak, hogy nagy a drágaság, azt mondta: nincs drágaság. *De most van.* És nem volt annyi elválás. Ma úgy gondolkodnak, hogy: ha nem lesz jó, majd elválunk. És el is válnak! Kacéran is öltözködnek.

Úgy közelebbit aztán nem tudok, csak amit olvasok, meg hallok, mert nyolc év óta nem járok ki az utcára. Nyolc év előtt elestem és azóta nem tudok úgy járni. Ha még jöhetnék-mehetnék, akkor a tengerre utaznék. A tengert nagyon szeretem...

MEGSEGITETTE ŐKET AZ ISTEN...

A tengert szereti, ahol férjével, gyermekeivel hajózott; a tengert, amely egy boldog családot ringatott!...

Kint oszlanak a felhők, megint világos lett.

De most már csak legfeljebb *mentőautókon utazik a Margitszigetre*, kis üdülésre. Az idén is?

— Nem tutom még, hogy lesz. *Előre nem tervezek semmit!* Azt mondják, nagyon szép lett.

Feláll a karosszékből, amelyben az unokákról beszélt. Felette *Gerlóczy* Géza képe.

— Az *OTBA* igazgatója! Az unokám — mondja búcsúzva a kedves pihenőhelytől. Igazán mindegyiket szépen megsegítette az Isten.

Az ablakához lép..

— Én már csak inkább innen nézem az életet. Milyen tiszta ez az utca. Egy szál gyufát sem látni!

Csöngetnek. Talán látogató? Nem. Pedig olyan öröm találgatni, hogy melyik jöhet a sok kedves közül? *Ritaókné, Tormay* Cecil, *Deményi* Géza, vagy a fiatalok közül valaki?...

— *Küry* Klára is sokszor keresett fel. Ismertem még tizenhat éves korában. Milyen gyönyörűen korcsolyázott!

A zendülő óra megint üt. Már több negyedet ütött. Búcsúzunk.

— Köszönöm a szíves látogatást! — mondja a nagyasszony a régies formák bűbájában. Valami olyan melegséget érzünk, mintha mi is hozzá tartoznánk. És az utcára érve, amint tekintetünk egy gyufaszálra esik, szeretnénk visszaszólni, hogy ha tiszta is a Csepreghy-utca, azért *gyufaszál akad az úttesten.*

De hála Istennek, az ablakból nem lehet látni — *mindent.*

Máriás Imre

Európa képzőművészete a brüsszeli világkiállitáson

Magyarok Terme a belga Műcsarnokban

BRÜSSZEL, május hó.

(Kiküldött munkatársunktól.) Május 15-én szerdán délelőtt végre megnyiltak a brüsszeli kiállítás nemzetközi műcsarnokának kapui. III. Lipót belga király avatta fel ünnepiesen az óriási képzőművészeti seregszemlét. Háromszor is eltolódott a megnyitás, ami azonban kétségtelenül előnyére vált a képek és szobrok rendezésének. Minden állam megbizottja gondosan latolgatta a műtárgyak helyét, többször megváltoztatta a terem képét, míg véglegesen elérte a kielégitő összhatást, vagy a szerencsés harmoniát.

Maga a műcsarnok szolid anyagból, téglából, vasból, üvegből emelt ideiglenes épület, de nem jó helyet adtak neki a kiállítás területén, mert előnybe akarták részesiteni az ipart, kereskedelmet és a mezőgazdaságot. Sajnos, a modern életben csak másodrendű szerep jut a művészetnek. Viszont annál előnyösebbek a műcsarnok kiállítási termei, nincs egyetlen egy hely sem benne, mely másodrendű lenne, a vélummal tompitott világitás is kitünő, a falak egyöntetüen világosbarna zsákszövettel vannak bevonva, semmi sem vész el a képek, szobrok, metszetek hatásából.

Elöl a nagy középső folyosótól jobbra és balra három-három terem a belgáké, ők vannak otthon, természetesen nekik jutott a legtöbb hely. Gyüjteményük stilusa hangsúlyozza az egész kiállítás törekvését: a nemzetek művészetének állapotát 1935-ben bemutatni. A régebbi, de részben még most is működő nagyok közül *Laermanns, Ensor, A. Wauters* több jellemző alkotással szerepel. A belgák anyagából *Van Payvelde*, a brüszszeli Szépmüvészeti Múzeum igazgatója, a kiállítás főrendezője, különösen a Latheasaint-martin-i iskola mestereit emelte ki, élükön a rendkivül erőteljes, de sokszor brutális *Parmekével*, akiben a belgák a régi Brueghel művészetének folytatóját ünneplik. A középső folyosón a szobrok között *Minne* kifejező alakjai uralkodnak, ezek a gótikus formafelfogáson alapuló, de azok szögletességét mindinkább elhagyó, szellemi tartalommal erősen telitett alkotások. Minne a belgák legnagyobb élő szobrásza, akinek hatása a német plasztikán is érezhető. Az egész belga anyag azonban kétségtelenül hangsúlyozza, hogy ők is eltávolodtak a különböző *izmusoktól* és ismét a természet, az újonnan értelmezett természet felé közeledtek. A belgák abstrakciója különben sem volt olyan végletes, mint a franciáké és a németeké, ők inkább brutálisan, primitiven stilizálták a valóságot.

A franciák termei közül különösen *Derain, Picasso, Matisse, Dufy, Defresne, Laurencin, Kissling, Bracque, van Dongen, Lhotte* alkotásaival telitett terem válik ki. Mindegyik festmény között legkülönb *Derainnek* egy hatalmas festői erőről tanuskodó férfi arcképe; kétségtelenül a kiállítás egyik főlátványossága. Velazquez, Hals, Manet hagyományai élednek föl benne új áthangolásban, határozott formákkal párosulva. Az angolok kevéssé érdekesek, ők a legvadabbak a kiállításon, de az a fintor nem áll jól az alapjában konzervativ beállitású művészeik arcán; olyanok, mint akik megrendelésre nevetnek. A svédek kiállitása sem nyújt semmit, ellenben a hollandusok művei között néhány, különösen formailag egyénien megoldott festménnyel találkozunk. Kár, hogy az olaszok olyan középszerüen szerepelnek. Egyetlenegy nagy mesterük, Fumi, Sironi, Casorati, Carra, Oppo sem jött el, pedig az olaszok nagyon hangsúlyozzák a belgákkal való baráti kapcsolatokat, mely a két királyi ház közötti szoros rokonságon alapul. Óriási pénzzel 16 pavillont épitettek a kiállításon, köztük egy vasszerkezetü igen magas, merész tornyot, melynek tetején büszkén leng az olasz trikolor.

A többi nemzet gyüjteménye közül legtnkább az osztrákoké figyelemreméltó. Utolsó pillanatban határozták el, hogy ők is résztvesznek a Műcsarnok kiállitásán, igy a belgák csak nagy nehezen tudtak nekik megfelelő helyet szoritani. Közvetlenül a megnyitás előtt el is kellett távolitani a teremből egy különben kitünő osztrák képet, mert szomszédjaik tiltakoztak ellene. *Böckl*, a kép festője, a terem rendezője kénytelen volt ezt megtenni, hogy megmentse többi alkotását, egy anatómiai leckét, a nagyszabású Mária-kompozíciót, melyben ösztönös erővel nyilvánul meg az osztrák lelki hagyományokban gyökerező, a formai és festői kultúrát olyan szoros egységbe foglaló, kissé erős szinhatású művészete. Ez a Mária-kompozíciója, az osztrákoknak mennyből alászálló védasszonya kapta az idén az osztrák állami dijat, de a kép Brüsszelben is méltó feltünést kelt művészi körökben. Természetesen nem kiállitási terembe való, megöl maga körül mindent, hanem egy fehérre meszelt középkori, vagy modern templom oltára fölé. A dánok és a csehek inkább a szobrászatban válnak ki.

Teljesen eltérő az osztrákokétól a mi termünk. Nálunk minden a tónuson, az ellentétek harmonikus áthidalásán alapszik. A rendezésben is a modern magyar pikturának ezt az elökelő, a festői kultúra finomságait mutató oldalát kivántuk hangsúlyozni. Az erőteljesebb színakcentusú képeket a termen kivül, a szemben levő fülke falára akasztottuk, hogy ne zavarja *Csók, Szönyi, Bernáth, Berény* és a többiek tónusainak finomságait.

Különösen *Aba-Novák* és *Erdélyi* Ferenc képeit kellett az utóbbiak müveitől elválasztani. Érdekes, hogy úgy a festők, mint a müértők, sőt a nagyközönség egy része fogékonyabb a markánsabb színakkordok, mint a delikát tónusok élvezetére. Kétségtelen, hogy kitünő modernjeink túl liraiak, kissé nélkülözzük bennük az erőt, ami pedig éppúgy sajátsága a magyar léleknek, mint az egészség, a jozanság. Mégis a nagy rokonszenv és őszinte elismerés, mellyel a belga szakértők, kritikusok a magyar gyüjteményt, köztük *Medgyesy, Pátzay, Ligeti, Sidló, Mészáros* szobrait is fogadták, biztositék arra nézve, hogy müvészetünk Brüsszelben is igaz diadalt fog aratni. Ha elfogulatlanul ítélkeznek, úgy sikerünk kétségtelen.

YBL ERVIN

— **Emésztési gyengeség, vérszegénység, lesoványodás, sápadtság, mirigybetegségek, ekcémák, furunkulusok eseteiben a természetes „Ferenc József" keserűvíz gyorsan szabályozza a belek annyira fontos működését és a vért biztosan felfrissíti. Az orvosi tudomány számos vezérférfia meggyőződött arról, hogy a valódi Ferenc József víz mint alapos és kellemes hashajtó mindig kitűnően beválik, miért is szoptató nőknél elválasztáskor kiterjedten alkalmazzák.**

Uszik a kongresszus

Abderhalden professzor javaslata

Irta: LAMBRECHT KALMAN

A filmből mindenki tudja már, hogy volt idő, amikor *táncolt* a kongresszus. Most azután elérkeztünk ahhoz az időhöz, amikor komoly, világhirü tudós tollából elhangzott a felszólitás: *ússzon a kongresszus.* A táncoló kongresszus emléke a császárvároshoz füződik. Az úszó kongresszus eszméje Emil Abderhalden halle/saalei fiziológus nevéhez.

Ez a nagynevü tudós és kutató, a német természettudósok akadémiájának elnöke, a Deutsche Medizinische Wochenschrift-be cikket irt a tudományos kongresszusok válságáról.

Bevezetőül idézi az 1907-es heidelbergi fiziológus-kongresszust, amelyen a világ vezető fiziológusai vettek részt. Természetesen zsúfolt program, tömérdek előadás, viták és ismertetések szerepeltek a napirenden. Abderhalden szorgalmasan ott volt minden ülésen. Egy napon éppen a fiziológiai intézet felé robogott, amikor belebotlott *Pawlow* orosz fiziológusba, aki szállója kapuján lépett ki. Abderhalden sietve köszönt és tovább akart robogni, de Pawlow elkapta a kabátját. Megkérdezte, vajjon hová siet olyan nagyon. Az előadásokra — vetette oda Abderhalden.

— Kolléga úr, maga még nagyon fiatal. Menjen csak — *én sétálni megyek!* — És csakugyan ruganyos léptekkel eltünt a heidelbergi vár felé vezető árnyas úton.

Abderhaldenben nyomott hagyott ez a különös találkozás. Különösnek találta, hogy nagynevü orosz kollégája az előadóterem helyett sétálni megy — de később megértette.

Megértette különösen az utolsó két évtized kongresszusi lázában. Mert az utolsó két évtized nemzetközi és nemzeti tudós kongresszusai csakugyan már-már jóvátehetetlen hibába estek. Egyre több az előadás, mindenki szóhoz akar jutni, mindenki siet, vitára alig nyilik alkalom. Amellett annyi a társadalmi kötelezettség, hogy az új idők kongresszusai egyre többet veszitenek tudományos jelentőségükből és egyre inkább társas összejövetelekké válnak.

Abderhalden nemrég arra gondolt, hogy meghivja a világ fiziológusait Halleba. Tervét megbeszélte néhány kartársával, akik ellene voltak. „Ugyan hogyan szórakoztatná a kongresszus tagjait Halleban? Hiszen nem szabad elfelednie, hogy a kongresszus tagjainak és résztvevőinek minden napra legalább egy társadalmi fogadásról kell gondoskodnia". Így is van. Aki az utóbbi években résztvett nagyobbszabású nemzetközi kongresszusokon, annak látnia kellett, hogy minden kongresszus egyre inkább társadalmi eseménnyé lett — egyre sóványabb tudományos esemény mellett. Nagy baj az is, hogy a kongresszus tagjaihoz rengeteg laikus csatlakozik: rokonok, barátok, lógósok — akiket maga a kongresszus nem érdekel, de annál követelőbbek a társadalmi szórakozásokban. Mindenki elvár valami hatósági bankettet, teát, fogadáson társas kirándulást. E mellett maga a tudomány egyszerüen elsikkad.

Technikailag is nehezebb a kongresszusok megrendezése. Már a budapesti nemzetközi zoológiai kongresszuson láttuk, hogy a tömérdek szakosztályra tagolódó üléseket helybelileg is szét kellett szórni. De szerencsére, Budapesten minden a Nemzeti Múzeum impozáns épülete és a szomszédos egyetemi intézetek között oszlott csak meg. Más városokban bizony jó időt vesz igénybe, míg az érdeklődő egyik szakosztály üléséről eljut a másikra — többnyire megkésve.

A szakosztályokra való tagolásnak megvan az a hátránya is, hogy egyes, gyakran bizony fontos szakosztályokra alig jut hallgató. Az 1913-as londoni belgyógyászati kongresszuson nagynevü professzorokkal megesett, hogy 2—3 hallgató előtt tartottak előadást. A tömérdek esti program úgy kimeriti a tagokat, még a legkomolyabban érdeklődőket is, hogy egyszerüen fizikailag nem győzik a tömérdek fáradságot. A bankettet egy kis kávéházi kiruccanás követi és reggel, amikor pihent fővel kellene összeülni a hallgatóságnak, a tagok zöme fáradt, nem aludta ki magát.

Nagy bajokat okoz az is, hogy a kongresszusokon minden tag jogot formált a felszólaláshoz és előadáshoz. Így megesik, hogy kezdő tudósok veszik igénybe a kongresszus java idejét, beérkezett nagyságok fejtegetéseire alig futja az időből.

Abderhaldennek az a terve, hogy a jövőben a nemzetközi kongresszusokat merőben új alapokra kell fektetni. Széthulló részletelőadások helyett legyen minden kongresszusnak valamilyen főtémája, amely körül az egész tanácskozás lezajlik. Aktuális, a tudományos érdeklődés homlokterében álló kérdések megvilágitására kérjenek fel megfelelő előadókat, akik összefoglaló referátumban tájékoztatják a szakköröket a kérdés állásáról. Fontos volna a szomszédos tudományágak érintkező kérdéseit hasonló referátumokban megvilágitani. Így járt el legutóbb a davosi klimatobiológiai és a velencei rádiobiológiai kongresszus. Minden előadás összefoglaló kivonata minden tag előtt ott feküdjön az asztalon, mert komoly vitára csak így lehet számitani. Különösen fontos ez többnyelvü kongresszusokon, ahol a nyelvi nehézségeket és főleg a tudományos tévedéseket kizárná a bő kivonatok előzetes kinyomatása.

Társas összejövetelek helyett Abderhalden *társas sétákat* proponál. Ilyen hosszú sétákon mindenkinek alkalma nyilik kisebb-nagyobb csoportokban személyesen eszmét cserélni. Természetes, hogy a sétákból minden nem szakembert ki kell zárni, különben az egész afféle tudományos majálissá lesz.

Aberhalden utolsó javaslata a kongresszusok helyének megválasztása. Tudományos szempontból egyenesen katasztrofális, ha a kongresszusokat világvárosokban rendezik. London, Berlin, Párizs, Róma annyi szórakozást, látnivalót nyujt az odavetődő tudósnak, hogy önkéntelenül is elhanyagolja magát a tudományos célt. Kisvárosok sem felelnek, meg, mert ott nehézségekbe ütközik a tagok elhelyezése. Abderhalden a legcélravezetőbbnek azt tartaná, ha a jövőben a kongresszusokat *hajókon rendeznék*. A tagokat behajóznák és napokra, esetleg egy hétre biztositva volna a teljes zavartalanság. Senki sem sietne, mindenki ráérne. Több idő jutna a komoly előadásokra, vitákra. Abderhalden csak egyet felejt ki kétségtelenül megszivlelésre méltó tervéből. Mi lesz azokkal a kongresszistákkal, akik nem viharállók? Akik már pusztán a tenger láttára tengeri betegséget kapnak. Hiszen láttunk mi már magyar zoológust is, aki az Adria Társaság adriai expedicióját a kezdet kezdetén elhagyta, mert nem tudta elviselni a tenger himbálását.

Abderhalden ideális terve csak zárt tengeröbölben, olyan vizdarabon felelne meg céljának, ahol a gyöngébb idegzetüeket sem fenyegeti a tengeri utazás réme. Kétségtelen azonban, hogy az ilyen úszó kongresszus több eredménnyel végződne a mai bizony sokat táncoló és még többet csevegő, poharazó kongresszusoknál.

Ligeti Miklós

Pogány Móric

Töry Emil

Lechner Jenő dr.:

A „Béke kutja" a Központi Papnevelő Intézet udvarán

Budapesti Rk.

Egyházkörségek Tudósítója. 1935 4. sz. Keppel-

A füzet Schoen Arnold mű vei közt

A brassói fekete templom he

Lesza

a menékelt hetijegyzékek és

Folyó szám	Kelet hó	Kelet nap	Tárgy
	1917		Bevétel
1	Okt.	27-én	Hermes bau
2	nov.	19	a brassói áll. ép. h alapján
			— o
			Kiadás
	1917		
1.	nov.	6-án	Kamilli Károly
2	"	10-én	Hetidíj-jegyzék I.
3	"	11	Heltner frigyes clos
4	"	17-én	Hetidíj-jegyzék II. n.
5	"	29-én	" " III.

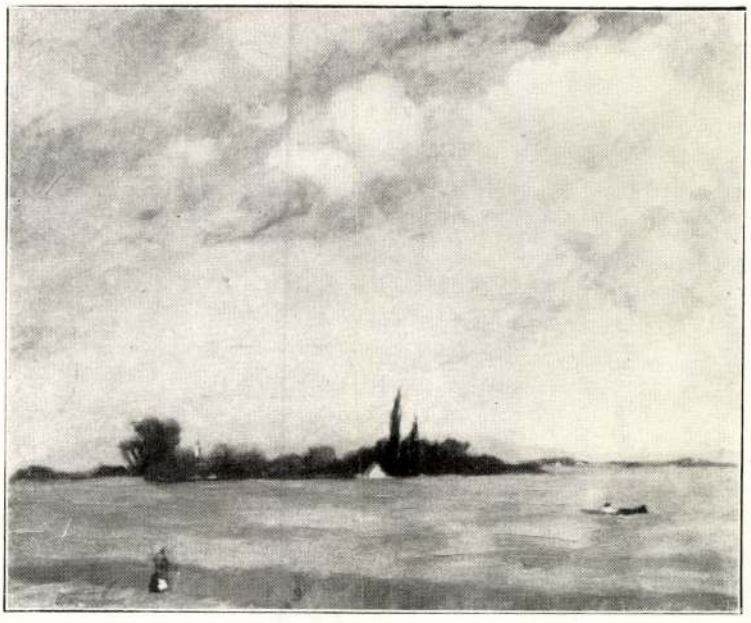

WÁGNER JÓZSEF: BÚZATENGER

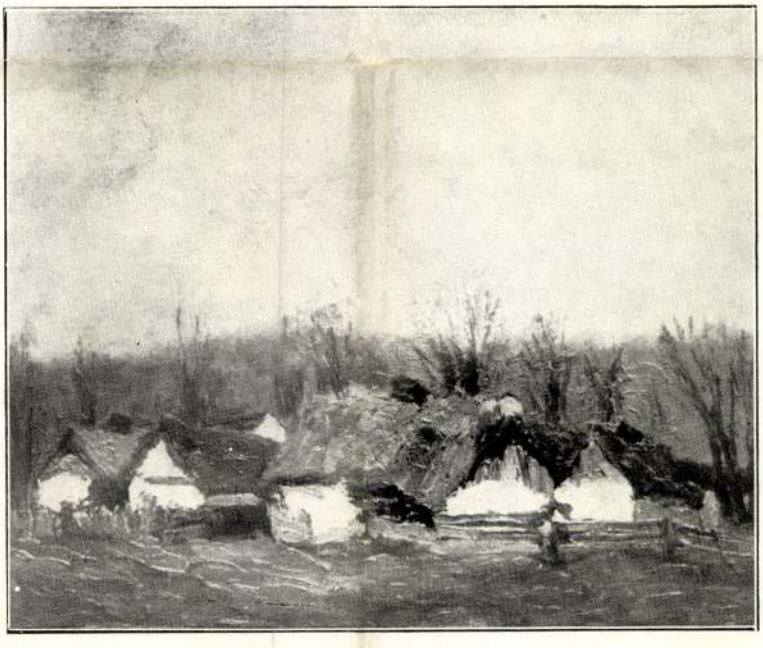

WÁGNER JÓZSEF: FALUVÉGI HÁZAK

A KÉPZŐMŰVÉSZEK VIDÉKI SZÖVETSÉGE I. KIÁLLÍTÁSÁRÓL

FARAGÓ GÉZA: „MIATYÁNK, BOCSÁSD MEG A MI VÉTKEINKET"

FARAGÓ GÉZA: JÁTÉKTEREMBEN

FARAGÓ GÉZA TÁRLATÁRÓL A NEMZETI SZALÓNBAN

Képzőművészet 1927. 6. 7.

FARAGÓ GÉZA: KISLEÁNY

FARAGÓ GÉZA KIÁLLÍTÁSA

Faragó Géza tárlata mindenki számára meglepetés. Aki a dekoratív tervezőt ismerte, annak pedig egyenesen hihetetlen, hogy a Nemzeti Szalón kiállításán ugyanazzal a piktorral találkozik, akinek csattanó, robbanó plakátjai állították meg az utcán tizenöt év előtt. Nem lehet ráismerni. Csak egy pontban találkozik, tizenöt évvel fiatalabb önmagával: a rajz szellemes írása, a megfigyelés találó pontossága ma is főerőssége Faragó Géza művészetének.

Ennek az egyéni vágású, nagyvonalú művészetnek két sajátossága fogja meg a nézőt: a kompozíció monumentális hatása és a kifejezőképesség átütő ereje. Kompozícióinak felépítése — egy egészen kis sablón — a boszorkányossággal határos. Ahogyan Faragó tömegjeleneteket hoz össze egy egész kis területen, azt nem csinálja itt senki, mert az ő figurái, külön-külön valamennyi önálló, teljes kép: rajzban és színben precízen megcsinált. A részleteknek ez a szenvedélyes kialakítása csodálatosképen nem megy az összhatás rovására. Faragó tehetségének éppen az a próbaköve, hogy zsonglőrtudása a faktura kezelésének játszi könnyedségével rakja össze az önálló életükben lüktető részleteket egységes képpé. Másik ritka specialitása: a gondolatgazdagság. Ő nem fél a kép irodalmi tartalmától. Nem lévén szüksége arra, hogy a hatás eszközeit az irodalomtól kérje kölcsön, bátran nyúl témáért a gondolat világába. Nála az eszme festői témává tagolódik a síkba s csak drámai feszítő erejét menti át a vászonra.

Az évek előkelő, nemes művészetté érlelték a Faragó mesterségét. Kisleány portréja a múzeumi terem levegőjét árasztja. A galériák magassát igénylik a „Miatyánk" sorozatnak induló képei is. Tájképei a fény-árnyék játékának sugárzó életörömét ragyogják. Tárlata egyformán szuggesztív a művészet élvezőjére, mint jelentékeny a képek értői számára.

ÁLDOR JÁNOS LÁSZLÓ: BÁTTAI PARTVIDÉK

GR. BATTHYÁNY GYULA: FIRENZE

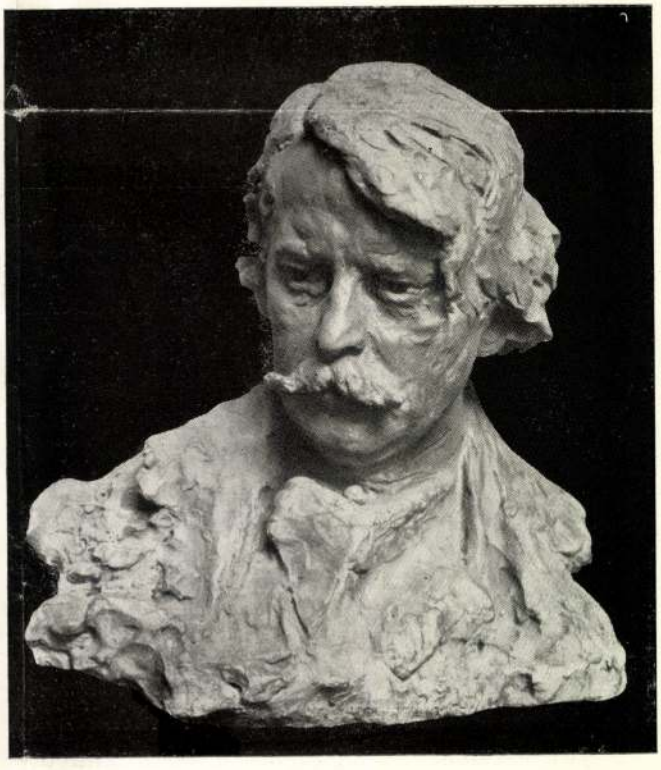

LIGETI MIKLÓS: RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

A BENCZÚR-TÁRSASÁG KIÁLLÍTÁSÁRÓL

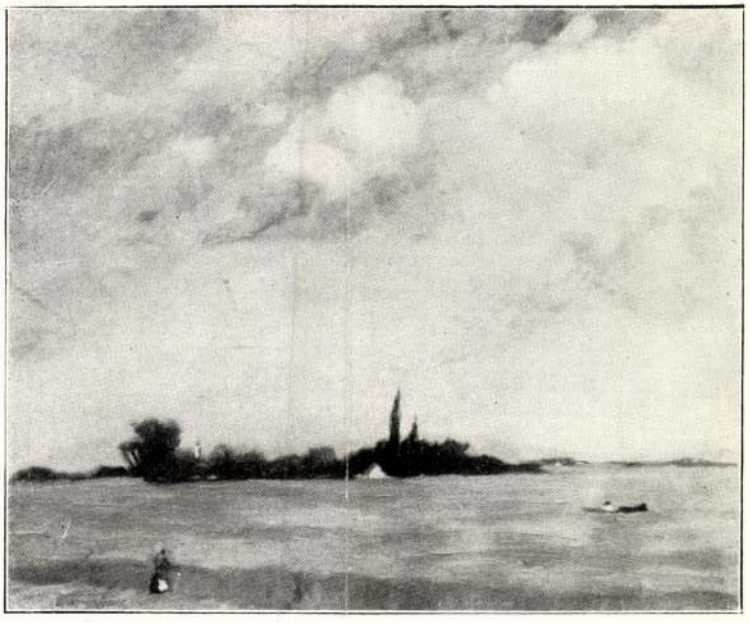

WÁGNER JÓZSEF: BÚZATENGER

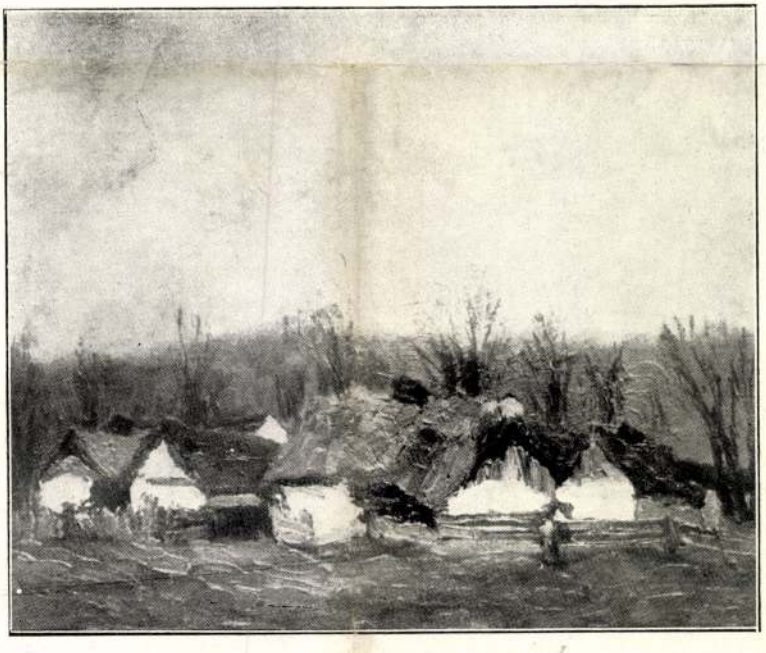

WÁGNER JÓZSEF: FALUVÉGI HÁZAK

A KÉPZŐMŰVÉSZEK VIDÉKI SZÖVETSÉGE I. KIÁLLÍTÁSÁRÓL

FARAGÓ GÉZA: „MIATYÁNK, BOCSÁSD MEG A MI VÉTKEINKET"

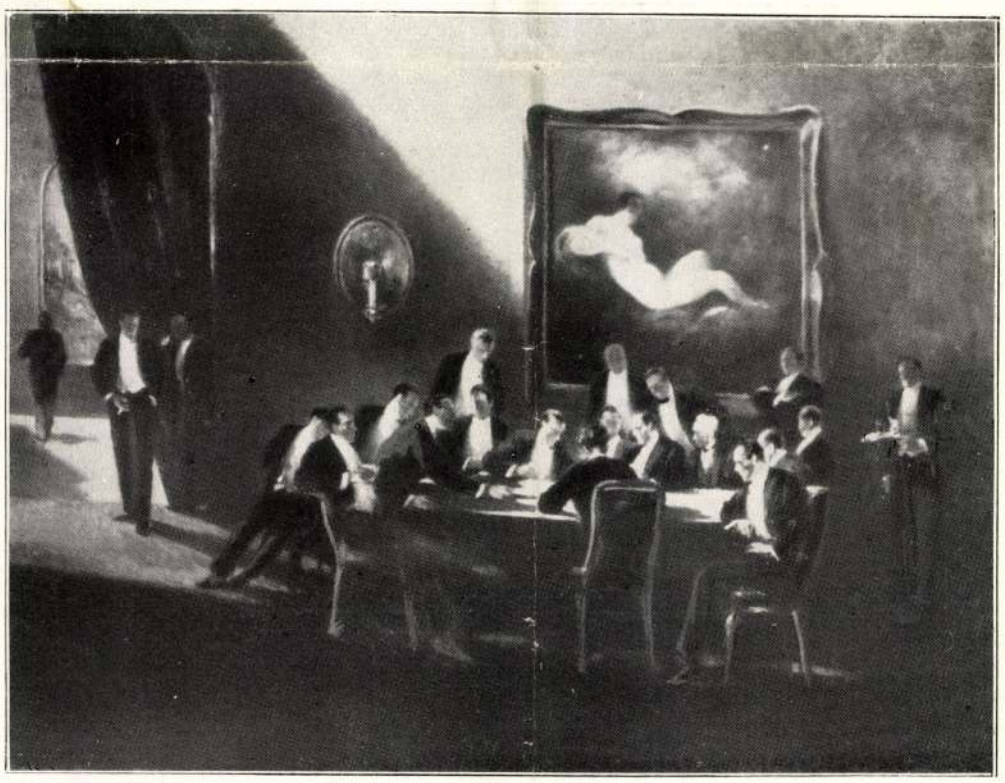

FARAGÓ GÉZA: JÁTÉKTEREMBEN

FARAGÓ GÉZA TÁRLATÁRÓL A NEMZETI SZALÓNBAN

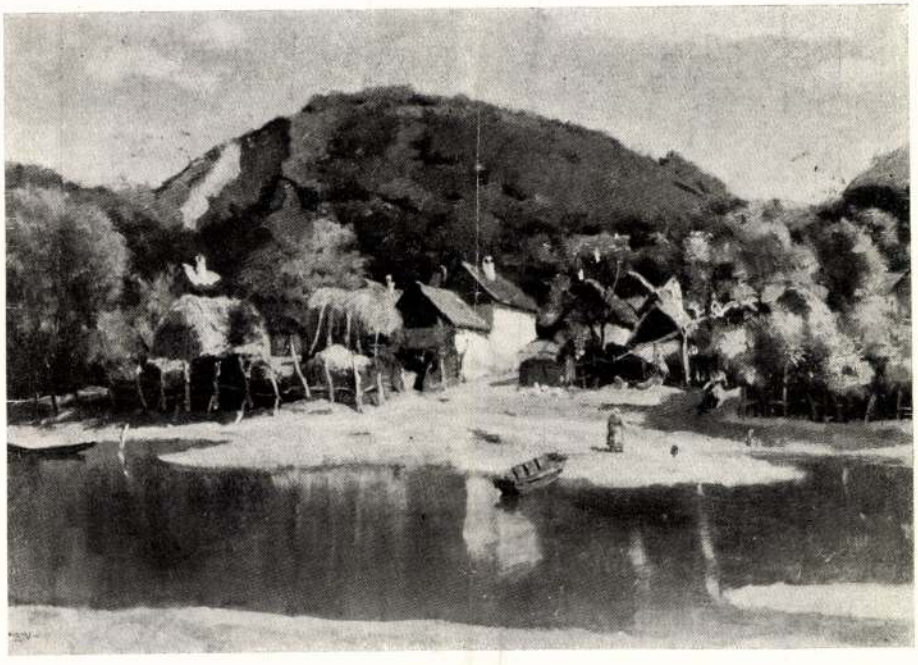

ÁLDOR JÁNOS LÁSZLÓ: BÁTTAI PARTVIDÉK

GR. BATTHYÁNY GYULA: FIRENZE

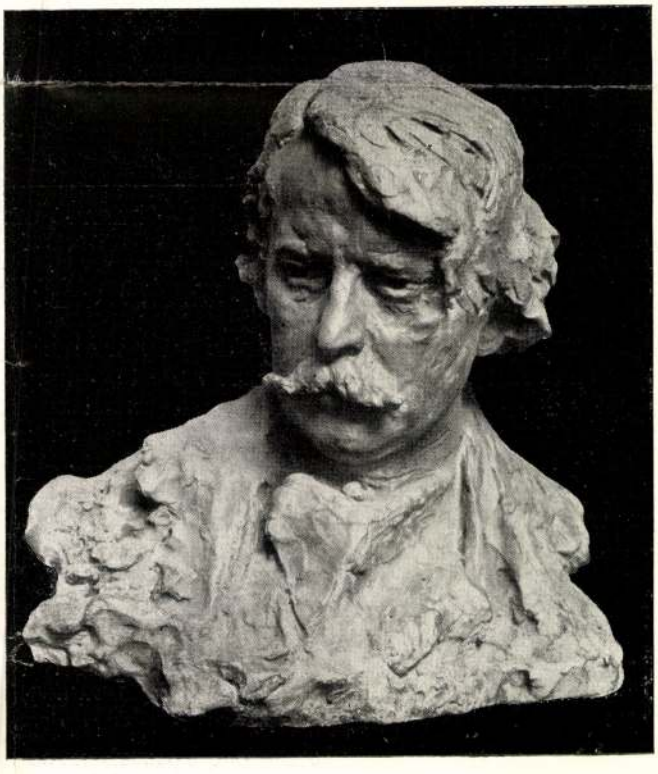

LIGETI MIKLÓS: RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

A BENCZÚR-TÁRSASÁG KIÁLLÍTÁSÁRÓL

FARAGÓ GÉZA: KISLEÁNY

FARAGÓ GÉZA KIÁLLÍTÁSA

Faragó Géza tárlata mindenki számára meglepetés. Aki a dekoratív tervezőt ismerte, annak pedig egyenesen hihetetlen, hogy a Nemzeti Szalón kiállításán ugyanazzal a piktorral találkozik, akinek csattanó, robbanó plakátjai állították meg az utcán tizenöt év előtt. Nem lehet ráismerni. Csak egy pontban találkozik, tizenöt évvel fiatalabb önmagával: a rajz szellemes írása, a megfigyelés találó pontossága ma is főerőssége Faragó Géza művészetének.

Ennek az egyéni vágású, nagyvonalú művészetnek két sajátossága fogja meg a nézőt: a kompozíció monumentális hatása és a kifejezőképesség átütő ereje. Kompozícióinak felépítése — egy egészen kis sablón — a boszorkányossággal határos. Ahogyan Faragó tömegjeleneteket hoz össze egy egész kis területen, azt nem csinálja itt senki, mert az ő figurái, külön-külön valamennyi önálló, teljes kép: rajzban és színben precízen megcsinált. A részleteknek ez a szenvedélyes kialakítása csodálatosképen nem megy az összhatás rovására. Faragó tehetségének éppen az a próbaköve, hogy zsonglőrtudása a faktura kezelésének játszi könnyedségével rakja össze az önálló életükben lüktető részleteket egységes képpé. Másik ritka specialitása: a gondolatgazdagság. Ő nem fél a kép irodalmi tartalmától. Nem lévén szüksége arra, hogy a hatás eszközeit az irodalomtól kérje kölcsön, bátran nyúl témáért a gondolat világába. Nála az eszme festői témává tagolódik a síkba s csak drámai feszítő erejét menti át a vászonra.

Az évek előkelő, nemes művészetté érlelték a Faragó mesterségét. Kisleány portréja a múzeumi terem levegőjét árasztja. A galériák magassát igénylik a „Miatyánk" sorozatnak induló képei is. Tájképei a fény-árnyék játékának sugárzó életörömét ragyogják. Tárlata egyformán szuggesztiv a művészet élvezőjére, mint jelentékeny a képek értői számára.

Képzőművészet
1928. 6. 7.

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Szerkeszti Herczeg Ferenc

V. évfolyam | 1899. április 30 | 18. szám

377. l. lap

GIROFLÉ és GIROFLA

Regény

Irta AMBRUS ZOLTÁN (Folytatás)

Aztán karonfogva sétáltak az orgona-bokrok között. Vidovics megvendégelte látogatóját, mintha Sába királynőjet fogadta volna. Majd újra kimentek a kertbe és semmiségeket beszéltek.

Aztán, mikor észre vették, hogy ideje visszafordulniok, megint felültek a kocsira és haza hajtottak.

Aztán: magukkal hozták az orgona-illat emlékét. Aztán, nem történt semmi. Éppen semmi.

X.

Eközben rohanva közeledett az óra, amelyben el kellett válniok. Már csak egy pár napjok volt. Számlálták: öt nap, négy nap... s aztán nem látják egymást többé.

Egyre halkabban, egyre gyöngédebben s egyre kevesebbet beszéltek.

De minduntalan együtt voltak, amikor lehetett; s ha ajkukon megszakadt a szó, beszélt a szemök. Úgy nézték egymást, mint a hogy a kedves halottunkat nézzük, akire nemsokára ráborítják a koporsó fedelét. A szem nem tud betelni az elköltöző látásával; mint ha föl akarná színi, mintha örökre magához akarná ölelni a drága vonásokat. Aztán szól hozzá: üres tehetetlen, hiábavaló búcsu szavakat.

LIGETI MIKLÓS: Ártatlanság

A férfi tekintete ezt mondta:

— Hát elszakadsz tőlem, édes virágom? Hát igazán meg kell lennie? Elméssz, itt hagysz s igyekezzelek elfelejteni? Négy nap s ne lássalak többet soha!

A lányé így felelt:

— Hát vége, igazán vége? El kell búcsuznom tőled mindörökre? Megnyugodjam benne, hogy: egyszer volt, hol nem volt...? Négy nap s azt mondjam magamban: »eh, álom volt csupán...?

Amaz folytatta:

— Négy nap, és meghaltam Neked! Nem látlak többé és a világ tovább forog. A nap ide süt a piacra, a borbély jó reggelt kiván és én járok-kelek, mint azelőtt. Beülök a kávéházba, biliárdozni a tiszt urakkal, délfelé eldiskurálok a tűzoltó-főparancsnokkal és nevetgélni fogunk: Hehehe!... Éjjel, a Metropoleban, nagyokat iszom s ha igen elfog a csömör, kimegyek megnézni a birkáimat, oda, ahol Te orgonát tűztél a kebledre. Aztán, jövőre, új emberek jönnek, új mulatság kezdődik s én megint csak udvarolgatni fogok az új színésznőknek, utóbb már csak akkor álmodok rólad, amikor nagyon sokat ittam s néha azt kérdezem magamtól, hogy: én vagyok-e én?!.. vagy már régen letettek jó mélyre, a földbe (akkor, mikor Téged elszakítottak tőlem) s már csak a sírban álmodom mindezt: a borbélyt, a tűzoltó-főparancsnokot s az új színésznőket?! ... És mégis így lesz, mert úgy látszik, ez a végzetünk. Elméssz, vissza se jössz, s én összekulcsolom a kezem, mintha máris el volnék temetve. Elveszítelek örökre, s talán jobb is lesz, ha soha se látjuk egymást többé, mert, ha esztendők multán, véletenül találkozunk, meglehet, el se hiszszük, hogy: »Ez az, akit szerettünk, s akinek megholt mását szeretjük és szeretni fogjuk per saecula saeculorum, az örökévalóságon keresztül!...« Elveszítelek, pedig földemet és birkáimat, ezt a sok embert mind, az egész világot, a napsütést és a föld minden orgona virágát, meg az egész hosszu lézengést, ami még rám vár, odadnám érte, hogy egyszer, egyetlenegyszer a karomba zárhassalak!

S a lány odaadó, meleg tekintete szomoruan felelt:

— Négy nap és meghaltam Neked! El fogod feledni kis Mirádat, s a világ tovább forog. Azután is fel fogok kelni reggel hét órakor, mint engedelmes jó leányhoz illik, elmegyek a próbára, benézek a varró-

nőhöz, s tanácskozom vele, milyen szövetből csináltassam az uj princesse-ruhámat, este előveszem a bécsi rongyot, s felöltözöm spanyol szobaleánynak, néha jól énekelek, néha rosszul, s közben nyájasan beszélgetek a városi tanácsos és szerkesztő urakkal... Éjjel, Rád gondolok, s csak sokára alszom el; de korán ébredek fel s reggel felé előveszem a kézi tükrömet: nem fogytam-e meg, rám ismernél-e még? Aztán, egyik városból a másikba vetődünk, keresem a dicsőséget, de nem találok egyebet, csak: uj arcokat, s a régi küzködést . . . Egyszer egy hervadt arcu színésznőt látok a tükrömben, egy pillanat alatt megértem, hogy az élet milyen rettenetes, milyen igazságtalan, milyen ostoba, s ha véletlenül egyedül leszek, keservesen megsiratok egy Mira nevü kis leányt, a kit jól ismertem, s a ki a forró ölelések egy egész világát hordta kicsi szivében. Ó mint fogom siratni gömbölyü kis karomat, ragyogó szememet, s egész elveszített életemet! . . . És mégis így lesz, mert, úgy látszik, ez a végzetünk. Elválunk, soha se is találkozunk többé, s talán jobb, hogy nem találkozunk. Elveszítelek örökre, pedig az álmodott dicsőséget, ezer meg ezer asszony irígy tekintetét, a gyémánt-collier-kat s királynők kegyes mosolyát, a jólétet s a teljesített kötelesség öntudatát, hercegek hódolatát s a szivek mélyéről feltörő lelkesedés mámorító zaját, az egész világot, mindenemet odaadnam érte, hogy egyszer, egyetlen-egyszer, magadhoz szoríts!

És alighanem megértették egymást, mert sokáig meg tudtak lenni minden szó nélkül. Így ültek szemközt, kéz kézben, az illetlenségig összebujva, belemerülve egymás tekintetébe, nézve a másik szempár ragyogását, mely már szomoru volt, mint az északsarki napé augusztusban, kevéssel a harmadfélszáz napos, hideg, hosszu éjszaka előtt.

Liaisonjuk abból állott, hogy a lány ott hagyta a kezét a ferfieban. De Vidovics nem emlékezett rá, hogy szerelmi dekameronja valaha oly gyönyörüséget szerzett volna neki, mint az az érzés, mely most borzongatta meg, amikor hozzáért ehhez a puha kis kézhez. Felve, szinte remegve nyult hozzá, mint mi egy pólyás kis baba selymes pici ujjaihoz, melyeknek még másvilági patyolatát aggódva érintjük meg öreg kezünkkel, mely megmoshatatlan, mint a Lady Macbeth é.

Ezt az utolsó néhány édes kettőst már a Lola engedékenységének köszönhették. Lola, vagy tíz nappal a szezón vége előtt, megszüntette azt a tilalmat, mely Vidovicsot számkivetette volt Giroflé és Girofla közös hajlékából. Úgy gondolkozott: jobb lesz, ha elbujnak, mintha örökkön az utcán látják őket. S minél közelebb jutottak ahhoz a naphoz, melyet a színlapok a végbúcsu napjául kiáltottak ki, Lola annál nyugodtabban tekintett a jövő elé. Mirának a komolysága és búsongása eloszlatta az aggodalmait s már szinte irigyelni kezdte hugától ezt a kedves és jelentéktelen románcot.

A másik kettő élt az engedelemmel, s abba hagyott minden titkolózást. Nem tárgyalták szomoruságukat a többiek előtt, de nem is törődtek vele, hogy mit gondolnak róluk.

Természetesen, csak nyitott ablakok és kitárt ajtók mellett láthatták egymást. Jártak-keltek körülöttük, és néha beszélniök kellett, a galléria kedvéért. Ilyenkor mindig ugyanazt a tárgyat fejtegették.

— Mondja, édes kis Mirám — szólt Vidovics — tegyük föl . . . Tudja, csak azért kérdem, mert minden érdekel, amit gondol . . . Ha egy nap, nem mondom, hogy elvesztené a hangját . . . igen, ez borzasztó volna . . . de például, ha az édesatyja így szólna magához: »Szeretném, hogy férjhez menj. Ahhoz, akihez akarsz . . .« És mondjuk, maga örömmel hallaná ezeket a szavakat, mert vonzódnék valakihez, aki megjelennék és így szólna: »Jöttem érted.« De ez bolond ember volna és így folytatná: »Válassz köztem és a színpad között . . .« Le tudna mondani a tapsokról, a bizonytalan vagy bizonyos jövőről, a hírnévről, arról, hogy egész környezete imádja, arról hogy énekelhessen, mint ahogy a pacsirta énekel?!... le tudna mondani minderről valakiért, aki jobban szeretné magát, mint egész környezete együtt véve, s akit maga is szeretne egy kicsit?!... És hogyha igent mondana neki, mit gondol, soha se sírná vissza a szerepeit, az öltözködés órájának édes izgatottságát, a tapsvihart, s mit tudom én mit?

Mira szomoruan mosolygott.

— Mennyi *volna!* — felelt. — Legelőször is, nem fog jelentkezni senki, aki így szólhatna hozzám: »Jöttem érted.« Nem fog jelentkezni soha, mert nem lehet az... Aztán a papa sohase beszélne így, jöhetne akárki... A papa abban a képzelődésben él, hogy két kis Pattit nevelt fel. Maga nem ismeri a papát; egy kedves, jó, nagy gyerek, aki igazi művész, ízről-ízre művész. Némelyek megitélik őt, mert nem dolgozza agyon magát, segítséget fogad el Lolától s néha hónapokig úgy tesz, mintha semmit se csinálna. Pedig mialatt egész délutánokon elüldögél a zeneművészek körének játék-szobájában, azalatt is gondolkozik s teremt. Remekműveket írni nem lehet mindennap, nem igaz? S ő gyönyörü oratóriumokat ir, csudaszépeket, a melyeket csak az igazi zenészek értenek meg, tehát igen kevesen. Ezért nem ismerték fel soha a papa óriási, rendkivüli talentumát; mi még nem vagyunk annyira . . . Ő már bele törődött abba, hogy a míg él, csak egy kis kör méltányolja . . . az, hogy nem tehetett szert világhírre, bánatossá, fáradttá tette, de nem csüggesztette el. Kárpótlást talál abban a gondolatban, hogy mi ketten, előbb-utóbb, valóra váltjuk az élethez fűzött reményeit. Ugy-e, kötelességünk: mindent megtenni, ami tőlünk telik, hogy ha csalatkozik is a várakozásában, legalább bennünk ne csalatkozzék?! Ugy-e, nem is gondolkozhatom erről a dologról, hisz nem okozhatok neki egy egész életre való roppant szomoruságot?! Ha akármikor, akármiért, elhagynám a szinpadot, ez iszonyu csapás volna rá nézve. Ne is beszéljünk hát erről. Úgy se tudnék magának felelni. Nem gondoltam rá soha. Nem tudom. Nem ismerem magamat. Néha olyan ellentmondásokat találok a lelkemben, amelyekre nincsen, nem lehet magyarázat. Vannak óráim, amikor hóbortos vagyok s ilyenkor azt képzelem: »Lám, milyen jó, hogy színésznővé lettem!« Máskor unom ezt az életet s gyülöletesnek

IPARMŰVÉSZET

NÉPMŰVÉSZET ÉS HÁZIIPAR

Irta és elmondotta az Első Magyar Művészeti Kongresszuson ÁCS LIPÓT

Az ország sok részében, ahol bizonyos népművészeti tradíció volt, élelmes emberek háziipari telepeket létesítettek. Ha ezek műhelyébe bepillantunk, azt látjuk, hogy az ott folyó munkának majdnem kizárólagosan kereskedelmi szempontjai vannak. Az illető telep háziipari munkájának művészi továbbfejlesztéséről már csak azért sem lehet szó, mert ezek tulajdonosai úgy a művészi kérdésekben, mint az illető hely vagy vidék etnografiai sajátságaiban analfabéták. Több helyen a nép díszítő képességeit különösen az asszonyi ambíció és emberszeretet szervezte háziiparrá. Ez a tevékenység azonban minden igyekezet és lelkesedés dacára alapos szakbeli és kereskedelmi ismeret nélkül az illető vidék tradíciójára romboló hatással volt. Elég rámutatnunk Kalotaszeg és Mezőkövesd háziiparilag űzött munkásságának szomorú eredményeire. Úgy a vidéki városokban, mint a fővárosban vannak elég szép számmal háziiparilag dolgoztató kézimunkaüzletek, csakhogy ezek majdnem kizárólagosan internationális minták után dolgoztatnak.

Háziiparunk mai helyzete annyira sivár és szervezetlen, hogy mint közgazdasági tényező alig jöhet szóba. Egy-két még a háború előtt megalapozott és tiszteletre méltó eredményt felmutató háziipari vállalaton kivül nincsen egyetlenegy olyan háziipari telepünk sem, amely komolyan tekintetbe jöhetne. Mezőkövesd ugyan még mindig nagy mennyiségben

BELÁNYI VIKTOR: Női fej

A Paál László Társaság kiállításáról

VESZTRÓCZY MANÓ: Krumplikapálók

A Paál László Társaság kiállításáról

készíti himzéseit, de a vállalkozók művészi érzéketlensége és kapzsisága a régi szép matyómunkát közönséges bazárárúvá sülyesztette.

Az agyagművességnél még sivárabb a helyzet. Az edények technikai kivitele silány, a diszítés pedig vagy egészen elmaradt, vagy pedig ahol még megvan, ott teljesen művészietlen, színben, vonalmenetben, motívumokban elszomorítóan vérszegény. Pedig a régi darabok tanusága szerint hazai fazekasmesterségünknek is gyönyörű multja van. Itt is vissza kellene térni a hagyományokhoz.

Azok a rendkívül fontos etikai, szociális és nemzetgazdasági érdekek, amelyek ezen kérdéshez — mai helyzetünkben még hatványozottabban — fűződnek, parancsolóan követelik a *háziiparnak úgy kereskedelmi, mint művészeti szempontból való országos megszervezését.*

Azt a nagyfokú érdeklődést, amelyet népművészeti és háziipari termékeink a külföldiekben fölébresztettek, ezen alkotások erősen hangsúlyozott *nemzeti faji jellegében és művészeti kivitelében* kell keresnünk. Ha tehát azt akarjuk, hogy háziipari termékeink a külföld érdeklődését állandóan lekössék, akkor nem *elég a dekoráló elemek szolgai utánzása,* hanem bele kell vinni ezen munkákba a *népies művészetnek azon szellemét,* amely népünk művészi alkotásait másétól megkülönböztetik. Ilyen pl. a színhatás, vonalvezetés, elrendezés. Emellett azonban az egyes vidékek *sajátosságait, művészi tájszólásait* is meg kell óvnunk, mert ez ád különös zamatot, speciális ízt ezen munkáknak.

Ha a *tradíciókhoz alkalmazkodó* háziipar további leromlá-

VASS ELEMÉR: Kandó Lászlóné

Az Ernst Múzeum Tárlatáról

mér. Tájképei, különösen a gyöngyfényü francia plein-airek mintha oda volnának lehelve. Némelyik képe olyan flott, színei annyira nedvesen hatnak, hogy a kép csaknem az akvarell benyomását kelti Természetesen nem hiányzik emellett a tájszépség lirai átérzése sem *Vass* Elemér piktúrájából.

Petri Pál szobrászművész szerepel még a kiállításon. Igazi tehetség s hozzá igen sokoldalú is. Aktjainak finom mozdulat ritmikája csupa könnyed plasztikai szépség. Olykor valami rendkívüli gyöngédség és egészen újszerű báj ömlik el testformáin. Sikerültek karakteres szoborportréi is. *Kállay Miklós.*

A Kút reprezentativ kiállitása. Reprezentatív, így hirdették a plakátok a *Képzőművészek Uj Társasága (Kút)* a Nemzeti Salonban rendezett kiállítását. Ha ez a jelző az igazságot kivánja szolgálni, úgy ez a kiállítás csak az unalomban és tehetségtelenségben volt reprezentatív. A *Kútnak* ez a felvonulása az utolsó évek legszomorúbb kiállítása volt. A kiállítók túlnyomó többsége nemcsak hogy ugyanazt állította ki, amit 10 év óta a nyugati metropólisok műkereskedéseiben Amerika számára gyártottak a festőművészet sablóngyárosai, de még ezt a sémapiktúrát is ezúttal saját színvonaluk alatt szállították. Nem átallottak még olyan trükkökkel sem előhozakodni, amelyeket a „bourgeois megbotránkoztatására" már 10 évvel azelőtt lejárattak Berlinben és azóta már a modisztin piktúra lomtárába kerültek mint „bóvli" árúk. Moholy-Nagy vicces parasztfogásainak felmelegítése azt mutatja, hogy az új, a szenzációsan új lázas üldözése szomorú zsákuccába juttatta a Kút ifjait. De még szomorúbb, hogy az olyan valeurök is, mint *Márffy* Ödön egész gyönge, értékmentes erőlködéssekkel szerepeltek ezen a kiállításon. A kasírozott unalomnak ebben a nyegle világában máskor legalább akadt egy-két tisztes tehetség, mely a más meggyőződést vallókat is megbecsülésre késztették. Ezek most teljesen hiányoztak és még az olyan jóhiszeműségükről és tehetségükről közismert művészek is, mint Kmetty és Bornemisza, sem tudták palástolni azt a kétségtelen tényt, hogy ez a kiállítás egyenlő a Kút letörésének beismerésével. Még a máskor kvalitásos szobrászok is ezúttal egész gyengén szerepeltek. Csupán *Cser* Károly, a fiatalok közül pedig *Beöthy* és *Székessy* mentették a menthetőt.

Úgy látszik, hogy Vaszary és Beck Ö. Fülöp kilépésével és Rippl-Rónai elhunytával a *Kút* menthetetlenül csúszik le azon a lejtőn, mely minden irányzatnak sorsa abban a pillanatban, amikor a tehetséges művészek magára hagyják. A léggömb elszakadt a spárgáról, menthetetlenül pukkanni kell.

sát megakasztani és továbbfejlődését biztosítani akarjuk, akkor ezt föltétlenül *központilag* kell megszervezni és a *művészet, munkatechnika és reális kereskedelem által megkívánt legszigorúbb kritikával* vezetni.

Ezek alapján a következő indítványokat terjesztem elő:

1. Mondja ki a kongresszus, hogy az ország háziiparának az egyes vidékek *népművészeti tradícióí* alapján való reorganizálását és ennek úgy művészeti, mint kereskedelmi

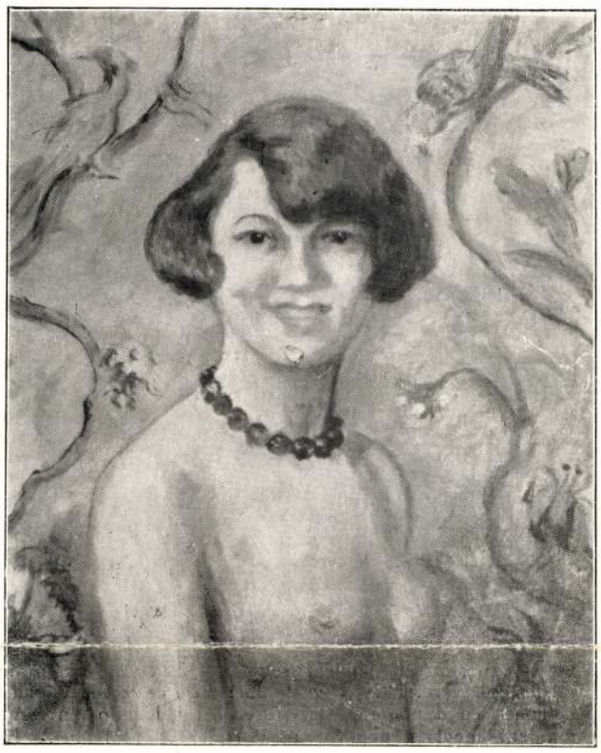

GOMBOS LILLY: Félakt

A párisi Salon des Indépandents kiállításáról

szempontból való *központi irányítását* etikai, szociális és közgazdasági szempontból szükségesnek tartja.

2. Évégből Budapest székhellyel, egy olyan *központi szervezet* létesítését tartja kívánatosnak, amelybe mindazon kulturális intézmények és egyesületek, amelyek programjában a háziipar fejlesztése helyet foglal, delegáltjaik által képviseltetik magukat.

3. Népművészetünk és az ezzel kapcsolatos háziipar propagálása szempontjából a kongresszus szükségesnek tartja olyan *kiadványoknak* a megjelentetését, amelyek úgy a fővárosi, mint a vidéki múzeumokban és egyes magángyűjteményekben feltárolt népművészeti alkotások legértékesebb darabjait úgy az itthoni, mint a külföldi érdeklődők elé viszik. Úgyszintén szükségesnek tartja ezen összegyűjtött anyag segítségével olyan *technikai rajzgyűjteményeknek* az elkészítését, amelyek alapján a különböző háziipari cikkek elkészíthetők. A kormány fölkérendő, hogy erre a célra megfelelő összeget bocsásson rendelkezésre.

4. A *kézimunkatanítás* tárgyi körét hazai népművészetünkből merítse. Minden vidék elsősorban a saját tradícióit viszi az oktatásba, hogy így az illető vidék sajátosságait továbbra is életben tarthassuk és a kifejlesztendő háziipar részére is technikai készséggel biró munkások folytonosságáról gondoskodhassunk. Az iskolák részére külön mintatár készítendő.

A Hősök Emlékét Megörökítő Országos Szövetség közgyűlését a szobrásztagok nagy érdeklődése mellett tartotta meg. A választások megejtése előtt egyhangú lelkesedéssel acclamálták *Zala* György mestert a Szövetség díszelnökévé, majd a választás megejtésére került a sor. Miután *Ligeti* Miklós, aki két éven keresztül a legválságosabb időkben sikerrel vezette a Szövetség ügyeit, ismételten kifejezte azt a megmásíthatatlan elhatározását, hogy az elnöki tisztet ismét nem vállalja, mert ebben a tisztben személyváltozást kiván, egyhangúan megválasztották az új elnököt *Tóth* István szobrászművész személyében. Társelnök *Szentgyörgyi* István és alelnök vitéz *Székely* Károly lett. A végrehajtó bizottság tagjaiul megválasztották *Ligeti* Miklós, *Horváth* Géza, *Telcs* Ede, *Siklódy* Lőrinc, *Pásztor* János és *Vastagh* György szobrászművészeket. Ellenőrző tagok: *Lux* Elek, *Margó* Ede, *Homonnay* Jenő, *Nemes* György, *Kalotay* Ottó és *Cser* Károly. Pénztári ellenőr *Petri* Lajos és számvizsgálók *Andrejka* József, *Horváth* Béla és *Müller* Tibor lettek. A közgyülést bankett követte, melyen több toast hangzott el a lelépő elnök, *Ligeti* Miklós és az új elnök, *Tóth* István tiszteletére.

BARTA ERNŐ: A búcsú

A Paál László Társaság kiállításáról

CSILLAG ISTVÁN: Kerner István karnagy

CSILLAG ISTVÁN: Glück Frigyes

A MŰCSARNOK TÉLI TÁRLATÁRÓL

VIDÉKI CENTRUMOK

Sopron

A Soproni Képzőművészeti Kör 31. egyesületi évében már eddig is szép programmot bonyolított le. Őszi tárlatán 150 képpel állt ki a soproni festőgárda, melynek sorát a fővárosban is elismert művészek erősítették, mint *Horváth* József, a kiváló aquarellista és *Szent-Istvány* Gyula professzor. A karácsonyi tárlaton 13 festő szerepelt. Ugyanakkor lépett először a közönség elé a kör alig egyéves alakulata, a Fotocsoport, melynek kiállítása 310 nívós művel egész sereg vezető személyiséget, köztük a főispánt is, sorakoztatta fel a művészet aktív barátjaképen. A kör megkezdte 5 matinéből álló előadássorozatát is. Elsőnek dr. *Bierbauer* Virgil, fővárosi építész-szakírót hívta meg, ki Vízkereszt napján tartotta nagy érdeklődés mellett felolvasását korunk építészetéről. Februárban *Glatz* Oszkár ad elő.

Kaposvár

A Dunántúli Képzőművészek Szövetsége a Kaposváron székelő *Berzsenyi Társaság* rendezésében f. évi *március 31-én,* (Húsvét vasárnapján) nyitja meg a szokásos hivatalos tavaszi tárlatát Kaposvárott. Ez a minden évben művészeti eseményt jelentő tárlat, melyen a dunántúli művészek ismét bemutatják munkálkodásukat és fejlődésüket. Az előjelek szerint az eddigi méreteket felül fogja múlni. Miután a *Dunántúli Képzőművészek Szövetségének* kifejezett célja, hogy a Dunántúl talajából fakadt, tipikusan magyar művészetet megvédje a divatos és csak üzleti célokat szem előtt tartó befolyásoktól, valamint annak művészi nivóját emelje, ezúton kéri az összes dunántúli s a Szövetség kebelébe tartozó művész tagtársakat, hogy *a márc. 20—25. között beküldendő* műveik számát az elnökségnél jelentsék be és annak idején csak művészi értékű alkotásokat szíveskedjenek küldeni a zsűri elé. A tárlaton úgy, mint eddig, — díjakat adnak ki.

Pesterzsébet

Egy kiállítás margójára. Igen tisztelt Főszerkesztő Úr! A pesterzsébeti kiállításnak sikere volt. Sok jóság, megértés, szeretet és egy darab kultúrfölény kellett ehhez a tanács és a polgármester részéről Mi, kiállító művészek, mindent megkaptunk, sőt még ennél is többet. A kiállító művészek, mint egyének, tiszteletben tartását, megbecsülését és felértékelését abban is, hogy a polgármester mindnyájunkat privát kölcsönnel is ellátott saját pénztárcájából, hogy előzetes kiadásaink fedezve legyenek. Ezt az úri gesztust tanúlják meg minden illetékesek *Ujfalvy* Béla dr. pesterzsébeti polgármestertől.

Főszerkesztő Úrnak igaz tisztelettel

Sassy Attila.

Szombathely

vitéz Pataky Ferenc kiállítása Szombathelyen ünnepies keretek között nyílt meg a Kultúrpalotában. Szépszámú és előkelő közönség hallgatta meg dr. Ujváry Ede h. polgármester költői szárnyalású megnyitó beszédét. A kitünő fiatal művészt meleg ovációban részesítette a vernissage közönsége.

Gyula

A gyulai járás községeinek hősi szobor emlékművei a tavaszra állni fognak. A vármegye kölcsönt fog fölvenni és a községek ebből a kölcsönből fogják fedezni a hősi halottak emlékének megörökítésére felállítandó emlékszobrokat. Kívánatos lenne, hogy más vármegyék községei is megszívleljék a jó példát.

szikusok és az archaizálók. Két főirányt követnek: a szint keresik és a tökéletes forma elérésére törekszenek. Az egyik iránynak úgy mint a másiknak végcélja a dekorativ stilus. A technikai problémák formális megoldására való buzgó törekvés a futuristák tiltakozását félretolja. A technikai eszközöknek ez szorgos keresése, főleg retrospektiv elemekből táplálkozik.

A kubizmusnak a külföldiek között sok avatottja van. Az orphismusnak sokat dicsért uj tendenciája Delaunay, Leger és Picabia műveinél főképpen a szineknek uj szerepében jelentkezik. Az előbbi kubizmusra annyira jellegzetes semleges szürkét elhagyják és Seurat meg Signac szineihez hasonló sematikus fényharmóniát keresnek a prismatikus kompléménter szinek keretén belül. A festmény hasson szimfónia gyanánt, amelynek dallama a vonal, orkesztrációja pedig a szin. Azonban a szinek igazi zenéjét csak Roger de la Fresnaye munkáiban és Metzinger néhány művében találjuk; a többiek dolgában nem tudok egyebet látni, mint uj matematikát, uj mechanikus abstrakciót, amely a szinelemekkel való közönséges játékhoz vezet.

(Páris, 1913 április 1.) E. P.

LIGETI MIKLÓS SZOBRAI. Ligeti Miklós az Ernszt-Muzeumban rendezett kollektiv kiállitásán az „Anonymus“ több kisebbitett példányát szerepeltette. Ligeti neve annyira összeforrott az Anonymus fogalmával, hogy ezeknek az apró szobrocskáknak a jóakaratu figyelmeztetése nélkül is eszünkbe jutott volna az a megállapitás, hogy az Ernszt-Muzeumban kiállitott dolgok sem koncepció, sem pedig a koncepció megvalósitásának a szempontjából nem közelitik meg az Anonymus művészi értékét. Pedig ugy látjuk, hogy éppen Ligeti engedhetné meg magának azt, hogy nemes anyagokba vigyen át nemes művészi gondolatokat. Fiatal szobrászaink nyers gipszszel kénytelenek pótolni a fehér márványt és festett gipszszel imitálnak bronzszobrokat, patinát. Ezzel szemben Ligeti összes dolgait nemes anyagokban állitotta ki és igy kiállitása nemcsak a ritkaság révén nyer előnyöket, hanem egyszersmind szigorubban ellenőrizhető nála az anyagban való elgondolásnak a mikéntje is. A kiállitott művek között az arcképek dominálnak. Leginkább mellszobrok. Arisztokraták és dzsentrik. Pontos, hü természetmásolatok, amelyeknek művészi ridegségét a nemes anyagok nem képesek tompitani. De ezeknél is meginl meg kell állapitani, hogy Ligeti Miklós igenis tudna jobbat alkotni, ha nem nézné annyira megbizóinak a szemeivel alkotásait. Andrássy Gyula gróf mellszobra, amelyet a Nemzeti Szalon lépcsőházából ismerünk, beszédes igazolója annak, hogyha Ligeti Miklós fesztelenül dolgozik, mélyebb értékeket is tud találni és művészetét tar-

Szabolcs János: A Kéve könyve.
1913. IV. kötet.

talmassá is tudja tenni. Azonban két istent egyszerre, egyenlően ugy imádni, hogy az imádkozó ember az egyik vagy a másik haragját ne hivja a maga fejére, lehetetlen. Rendelő és művészet rendszerint két olyan külön isten, akiknek bajosan tud egyenlően és egyszerre áldozatokat bemutatni a halandó művész. Mi nagyon szeretnők, ha olyan ritka tehetségü művész, mint Ligeti Miklós, többször áldozna a tiszta és szeplőtlen művészet istenségének ugy, hogy ezt az istenséget meg ne bántsa és haragját magára ne zuditsa. A rendelőt pedig tartsa meg házi istennek, ugy ahogy azt a régiek csinálták, tudván, hogy az apró szivességet a ház apró istene gyorsabban bonyolitja le, de a nagy sikert csak a nagy isten, ebben az esetben: a minden mellékszemponttól ment, nagy és tiszta művészet biztosithatja.

(1913 április 2.) SZ. J.

DAVID ÉS TANITVÁNYAI. Lapanse ur, a „Petit Palais" igazgatója, arra a körülményre való tekintettel, hogy a párisiak nem ismerik és nem méltányolják eléggé a nagy forradalom, az empire és a restauráció művészetét, Davidnak és tanitványainak a munkáiból nagyszabásu kiállitást rendezett. A kiállitásra került néhány száz festmény, amelyeket hihetetlen fáradsággal szedtek össze részben vidéki és külföldi gyüjteményekből, meglehetősen teljes képet adott a David-iskola fejlődéséről. Az 1889-ben és 1900-ban rendezett világkiállitásokon kezdték meg David rehabilitációját és a mostani kiállitást mintegy az eljárás koronázó befejezésének szánták. Bennünket főleg az a kérdés érdekel, hogy Davidnak volt-e valami uj mondanivalója? Antikizáló nagy kompozicioi felett már régen mondották ki a felebbezhetetlen itéletet és ez a kiállitás ennek az itéletnek ujólagos megerősitése. Az antik hatásoknak a reformja nála abban állott, hogy a mitológia eseményeit a részletekben az archeológiának objektiv megállapitásaival itatta át és alakjait a görög szobrok utánzásaként még genre-jelenetekben is aktban ábrázolta. „Páris és Helena", „Brutus", „Socrates" stb. tulajdonképpen szinezett basreliefek; szinezetteknek mondom, mert festészet alatt mást értünk. Tompa, hideg porcellántonusai, amelyek gyakran vedlenek zsiros és szappanszerü szürkeséggé, ellenszenvesen hatnak. A szin ereje, a fény és az árnyék vibrációja, a nuance-ok és valeur-ök játéka, kortársának, Fragonard-nak végtelenül gazdag koloritja előtte ismeretlen. Az avult kolorista technikát gyermekjátéknak tekinti és ezért megveti. Nézete szerint, az antik művészetnek egyszerü méltósága és szigoru fensége csak vonalakkal adható vissza s ez az oka annak, hogy az antik szobrászatot tekinti mintaképnek. Mindazonáltal kompozicioiban néha eléri a fenségesség bizonyos fokát ott, ahol a gazdag fantáziával festett ruhafodrok és rán-

Műv. 2. 1937. 11-12. f. 124-25. l. képpel

A SZÉKESFŐVÁROS UJABB SZOBRAI

Irta: BÁLINT LAJOS

Egészen bizonyos, hogy az utóbbi tíz esztendőben összesen nem állítottak fel Budapest uccáin és közterein annyi emlékművet, szobrot és táblát, mint amennyit a székesfőváros idei programmjában szerepel, részben már a fölállításon és az ünnepélves leleplezésen túl, részben a legközelebbi hetekben várva a fölavatásra. Nem kevesebb, mint tizenhét ilyen művészi dísszel lett gazdagabb Budapest képe. S mindjárt előljáróban és megnyugtatásul, ez a szaporodás javarészt nem jelenti bővülését azoknak a szobroknak és emlékműveknek, amelyek miatt annyiszor huztuk félre a szájunkat, amelyek többet szerepeltek élclapok csufolódásának céltábláját, mint komolyan számbaveendő művészi értékeink sorában. Valljuk be őszintén, Budapesten nagyon sok rossz szobor áll és ha az elmult esztendőkben a sajtó és a kritika nem nagyon sürgette a nyilvános helyeken való szoborfölállításokat, az nyilván azért is történt, mert a multnak ezektől a kissé riasztó emlékeitől fáztak. De a főváros ujjonan támadt áldozatkészsége ugylátszik, ez irányba is megnyugtatást ad. Anélkül, hogy általános fölértékelésre csábítatnók magunkat, szívesen állapítjuk meg, hogy ebben a bő sorozatban, amely ebben az esztendőben elénk került, általában művészi értékű és jó hatású szobrok vannak, olyanok, amelyeken nem kell mosolyogni, amelyek miatt igazán nem kell szégyenkezni.

Csorba Géza: Ady emléktábla

Ennek a hirtelen támadt bőkezűségnek a főváros vezetősége részéről — mert hisz a budapesti tanács az egyetlen hivatalos fórum, amely ezen a területen produkál valamit — kétségkívül vagy egy örvendetes gazdasági háttere is, amely komoly munkához juttatott egy sereg művészt és még több iparost, — a szobrász fantáziájának és alkotó zsenijének segítőtársai. De a mi számunkra ennél a gazdasági problémánál is fontosabb ez az örvendes tény a művészi fejlődés szempontjából. Magyarországon új és kitünő szobrász-generáció nőtt fel, de majdnem kétségbeejtő körülmények között, elzártan és körülhatároltan, majdnem csak kisplasztikai lehetőségek közé. A kiállítások szoborcsarnokaiban egyre több játékosan apró figura szerepelt, meg fejstudium s egyre kevesebb nagy kompozició. Monumentális feladatokra nem volt elhelyezési lehetőség ez szinte elsorvadt és beszáradt minden ilyen hajlandóság. Ha egy-egy embernagyságnál nagyobb figurával találkozunk, gyakran éreztük, hogy igazi tehetségek is tájékozatlanul tévelyegnek ezen a számukra ismeretlenné lett területen. Leggyakrabban még az ilyen kisérletekben sem kaptunk egyebet, mint valami kisebb szobor nagyobb méretre való fölnagyitását. Ha azonban most végignézzük a főváros áldozatkészségének ezeket az eredményeit, megnyugvással kell elszámolnunk arról, hogy ennek a gyarapodásnak legfőbb értéke, hogy az egész új magyar skulpturában reménységet és ambiciót támaszt s ezzel együtt új fejlődési lehetőségeket nyit meg az igazi nagy plasztika, a monumentális szobormű felé.

Persze a főváros tizenhét fölállított szobra között is igazi monumentális föladat csak kevés akad. Talán ide számithat Vastagh György kissé akadémikusjellegű Hadik lovasszobra, Antal Károly kompoziciójában érdekes Julián-ja és Ligeti Tüzér emlékműve a Palota téren. Mindhárom esetben a kitűzött feladat anyagi eszközei és méretei már célkitüzéseikben is ezt a nagy szobrászi feladatot szolgálják. S például Antal Károly kétfigurás kompoziciója leegyszerűsített formái mögé komoly és mély hatásokat tud megformálni.

A város többi fölállítandó dísze már csak egy-egy figura, meg emléktábla. Ezek a figurák azonban természetesen ugyanezt az evolueiót szolgálják, merthisz a zárt szobából, a kiállítási csarnokból, vagy a polgári szobasarokból kikerülnek a szabadtér tiszta világításába és távlataiba. S talán meglepő is, hogy a legujabb törekvések szolgálatában álló magyar művészek, akiknek legkevesebb alkalmuk volt ilyen feladatok megoldására, milyen értékes eredmények is jutotta. Itt van mindjárt a legfiatalabbak közül Borbereki „Gabonamunkás"-a. Mikor a kiállítási teremben találkoztunk vele, komoly efektusaival szemben kissé aggodalmasan gondoltunk arra, hogy ez a tömör és formáiban súlyos figura mikor kerülhet a bronzöntő műhelyébe és onnan olyan távlatba, ahol masszivitásával nem nyomja agyon a nézőt. Most hogy a Nagyvásártelep forgalmasságába talapzatra került, kétségkívül az élettől nyugtalan tér nyugodt és méltóságos dísze lesz. Az egész sorozatnak artisztikumban talán legértékesebb darabja Pátzay Pál

rémes éjszakák lobogó máglyáinak ijesztése elől és mert a kitörő kiáltást el kell folytatni magukban, felelőtlen költői játékokba kezdenek. Az agyoncicomázott forma időtöltése alatt megpróbálják elfelejteni a valóságot, s Gongora a bárgyú tréfa homokjába dugja a fejét és verstechnikai finomkodásokkal foglalkozik, Don Alonso de Acala öt novellából álló ciklusát pedig úgy írja meg, hogy minden novellánál más és más magánhangzót zár ki az ábécé-ből. Ez az irodalmi iparművészet a szórakozás feledtető hatását keresi és a szegény Fray Luis de Léon is csak azért hagyta abba ezt a külsőséges és tökéletes költészetet és azért tért át a fájdalmas líra őszinte hangjaira, mert a szerencsétlen véletlenül maga is belekerült az inkvizició hajszájába és már igazán nem volt mit vesztenie.

Greco hitte a kor látszatát. Neki — aki végeredményben mégsem gyökerezett a spanyol talajba — lelkesítő élményt jelentett a véres cirkusz, megihlette őt a vad szenvedélyek tánca és mert becsületes művész volt, nem szerepet játszott, hanem a valóságban is megélte ezt a sötét, de nem költőietlen hangulatot. Ugy érezte, hogy a lélek érdekében ölni is szabad és veszélyeztetett üdvösségünkért akár emberi életeken is át kell gázolni. Nagy könyvtárában tudós filozófussá képezte ki magát, tanult építész volt és nagy tehetségéből még a szobrászatnak is jutott, hiszen festményeinek a főalakjait, mint Tintoretto, ő is előbb színes agyagba gyúrta, — szóval nagyképességű elme volt, művelt humanista és mégis, mikor azt hitte, hogy az Egyház lélekmunkálását veszély fenyegeti, tudott gyűlölni és lenni embertelen. Viszont a művészetben, amely az esztétika szerint is a szép testetöltése, e végtelen vallásos téboly fenséges oldalait örökítette meg. A határtalan érzelmi indulatok festője lett, az elkésett spanyol középkor utolsó és legteljesebb föllobbanása, aki a látomások zavaros hangulatát, a gyötrődő és kitisztuló hit kínos vajudását még a külső valóság megtagadásával is megpróbálta kifejezni. Milyen földhöz ragadt, szegényes fantáziára vall föltételezni, hogy aránytalanná nyúlt alakjait szemhibája okozta, mintha ezzel az ötlettel a tartalmat is magyarázni lehetne! Greco akkor alkotott nagyot, amikor a téma közeljárt a benne ízzó korszellemhez. A szokásos szentképeknél csak technikai meglepetései hatnak, de ha homályos látomásokról van szó, szent extázisról, akkor levet minden kötöttséget, minden konvenciót és ikonográfiát, s így születik meg az Apokalipszis misztikus víziója, János jelenéseinek lélekre nehezedő, szimbolikus érthetetlenségei és így emelkedik a megfoghatatlan hitélet misztikus magasságaiba Assisi Szt. Ferenc, a legközépkoribb ember. — A költői szépség milyen csodáit szabadítja föl néha a kíméletlen emberi szenvedély.

Az Iber félsziget a lelkekben él. A kopár tájon nincs mihez ragaszkodjék az ember, tehát a fiktív érzelemhez, a természetfölöttihez fordul. Jól mondja Baudelaire, ezt nem találjuk meg másutt, csak magunkban. Így lett a spanyol spirituális lény — a szó jó és rossz értelmében véve egyaránt, aki szent perceiben áhítatot lehelő, de mivel ő is csak ember, máskor lecsúszik a természet alá a féktelen ösztön rétegéig. A művészet s így Greco se követhette egészen idáig a spanyol lélek hullámzásait, de talán éreztetett belőle valamit. Megmutatott egy néhány rejtett vonást abból a népből, amely mindíg egy kicsit állatiasabb volt, mint mi a Pireneusokon innen és amely éppen ezért talán emberebb is volt. Valahogy sejtjük a képek mögött azt a népet, amely őszintén bevallotta, hogy szereti a vért és arénákba csődül az emberi és állati vér kigőzölgő párájának tébolyító illatára... s valami olyanféle igét hordoz a lelke mélyén, hogy erkölcstelen dolog a háború és egy nagy hivatás van: a polgárháború.

Barrès írja, hogy „Toledo földje, sziklái és növényzete a vígasztalan nyomorúság benyomását keltik és mégis minden hétköznapi gondolat elhagyására kényszerítenek". Milyen értelmetlen megjegyzés, ha nem a spanyol földről van szó: a lehúzó és fölemelő tájról, Toledóról, amely talán egy kicsit egész Spanyolország. Ez a paradoxon formálta Greco-t és tette léleklátóvá. De mindez érthetetlen mágia volna számunkra, csoda vagy szemfényvesztés, ha Greco-t élete utolsó évében, majd hetvenéves korában, amikor megint művész barátaihoz sétált, meg nem lepi egy vihar. A Taje-n túli dombról nézte a sötét felhőkbe burkolt, csak a villámoktól megvilágított Toledot. Később, mikor ezt megfestette, talán érezte, hogy megismerte a titkot, a sivár valóság alatt vagy fölött élő indulat-cikázások, szenvedély-viharok ijesztő kényszerét. Ha nem kellene félni Spengler-től, úgy „Weltuntergangslandschaft"-nak lehetne nevezni ezt a láthatatlan, de élő Toledot, a spanyol középkor ez utolsó fellegvárát, amely a lassan barokosodó és hitetlenedő világnak még utoljára egy vadul hívő mestert és transzcendens szépségeket adott, s amely még 1653-an is megmutatta hatalmát, amikor a madridi udvarban elkényeztetett Calderón-t, a nagy drámaírót és ötvenéves világfit ittjártakor térdre kényszerítette és önmaga előtt a toledoi érseki templom káplánjává alázta..., illetőleg emelte. Ez Toledo titka.

*

A nagy francia műtörténeti folyóirat, a „Gazette des Beaux Arts" Párisban Greco-kiállítást rendezett, mely alkalomból először történt meg, hogy a mester több mint ötven képe gyűlt össze egy helyiségben, a világ minden tájáról.

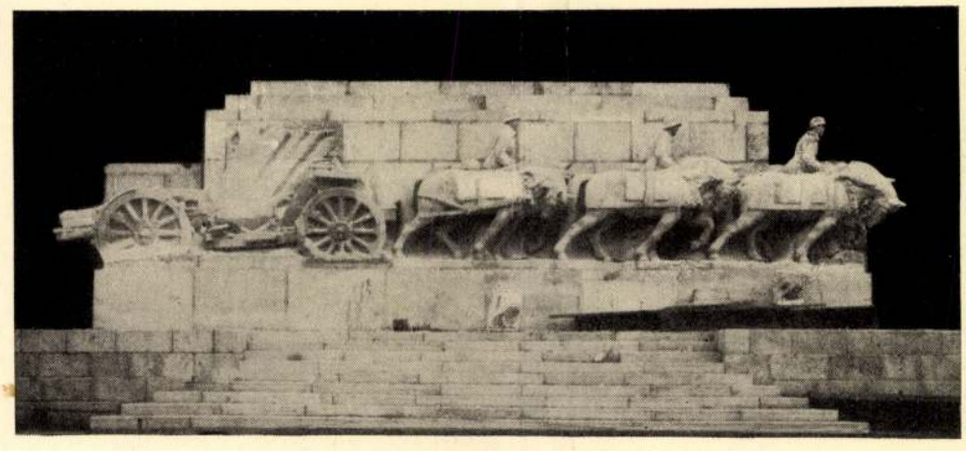

Foto: Röckel

Ligeti Miklós: Tüzéremlékmű

Művészet 1937. II. évf. 11–12.

NAGY TEREM.

LIGETI MIKLÓS SZOBRAI.

165. Merengés. (Bronz.) . . . . . 1000.—
166. Sappho. (Bronz.) . . . . . 1000.—
167. Tanulmányfej. (Bronz.) . . . . . 800.—
168. Anyai szeretet. (Bronz.) . . . . . 1200.—
169. Balás Béla. (Magántulajdon.)
170 Báró Strahlendorfné Crail Irma siremlékének részlete. (Az állam tulajdona.)
171. Fleissig Sándor. (Magántulajdon.)
172. Angyal. (Bronz.) . . . . . 900.—
173. Vörösmarty Mihály. (Bronz.) . . . . . 1000.—
174. Rippl-Rónai József. (Bronz.) . . . . . 1500.—
175. József Ferenc főherceg hadnagy korában. (Bronz. Magántulajdon.)
176. Zalán. (Bronz.) . . . . . 800.—
177. Házioltár. (Bronz.) . . . . . 1300.—
178. Szinyei Merse Pál. (Márvány. A Szépművészeti Múzeum tulajdona.)
179. Gróf Dessewffy Aurél. (Vasöntvény, magánt.)

55. Anonymus, bronz 200.—
102. Portrait-tanulmány, bronz 600.—
103. Baró Herzog Mór Lipót, bronz, magánt.
104. Conrad, bronz 800.—
129. Metzger tábornok, bronz 800.—
138. Forradalom, bronz 1000.—

Ernst Museum kiállításai.
CXVIII. (1931)

SZOBORTEREM.

LIGETI MIKLÓS MÜVEI.

180. Elveszett paradicsom. (Carrarai márv.) . 2200.—
181. Krisztus sirbatétele. (Kerámia.) . . . . 200.—
182. Siremlék. (Magántulajdon.)
183. Magdolna főhercegnő. (Magántulajdon.)
184. Bestia. (Carrarai márvány.) . . . . . 3500.—
185. Dréher Annie. (Márvány. Magántulajdon.)
186. Károly király. (Márvány.) . . . . . 3000.—
187. Tőry Tiborné. (Márvány. Magántulajdon.)
188. Testvérkék. (Márvány.) . . . . . 3000.—
189. Schiffer Miksa. (Bronz. Magántulajdon.)
190. Siremlékrészlet. (Magántulajdon.)
191. Báró Goldberger Leo. (Bronz. Magántulajdon.)
192. I. Ferenc József. (Bronz.) . . . . . 1000.—
193. Anonymus. (Bronz.) . . . . . 2000.—
194. Fiuakt. (Csiszolt márvány.) . . . . . 1000.—
195. Ádám Géza. (Bronz. Magántulajdon.)
196. Éva. (Márvány.) . . . . . 1500.—

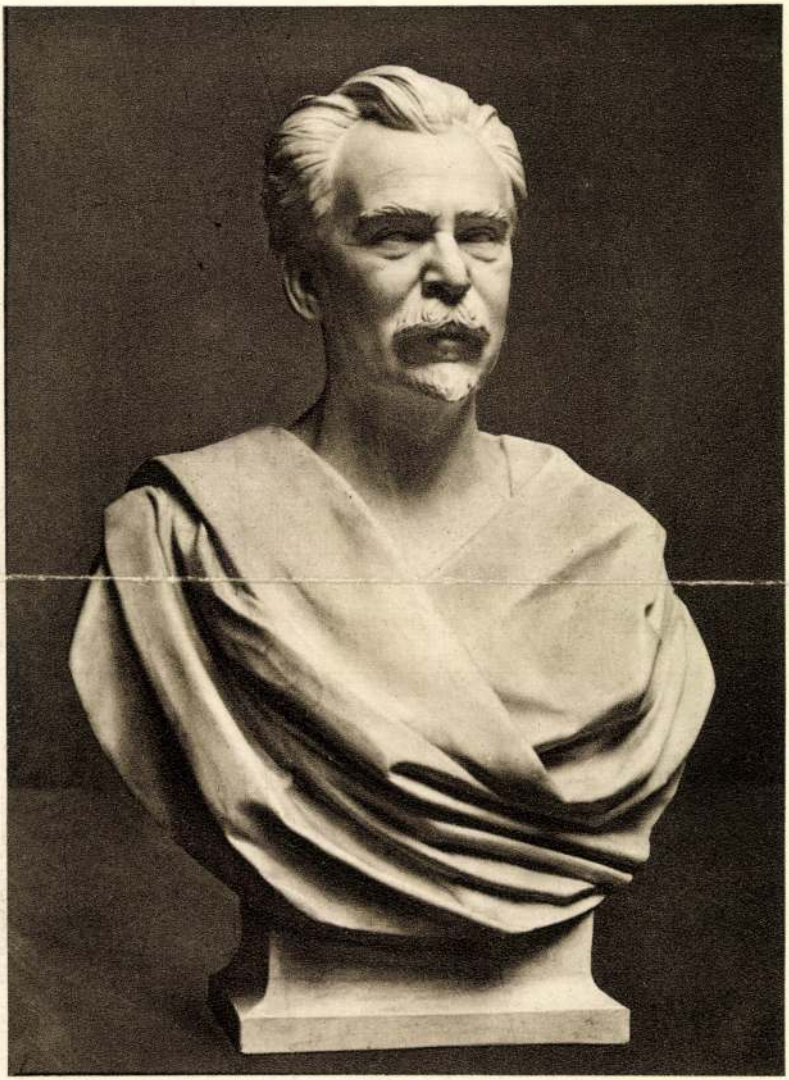

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN: DR. HUBAY JENŐ

LIGETI MIKLÓS : DÉRYNÉ

Nemzeti Képtár kiáll. - 1935

AZ ERNST-MUZEUM EDDIG A KÖVETKEZŐ KIÁLLITÁSOKAT RENDEZTE:

1. SZINYEI MERSE PÁL gyűjteményes kiállitását.

2. KERNSTOK KÁROLYNAK a debreceni megyei székház számára készült üvegfestményeinek kiállitását.

3. ZULOAGA ÉS BRANGWYN gyűjteményes kiállitását.

4. FÉNYES ADOLF ujabb festményeinek és rajzainak kiállitását.

5. VADÁSZ MIKLÓS rajzainak gyűjteményes kiállitását.

6. FRANCIA IMPRESSZIONISTÁK és HERMAN LIPÓT gyűjteményes kiállitását.

7. IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA festményeinek és Dr. SONNENFELD ZSIGMOND gyűjteményének bemutatását.

8. FERENCZY KÁROLY ujabb festményeinek és rajzainak kiállitását.

9. LIGETI MIKLÓS szobormüvésznek gyüjteményes kiállitását.

A Hallban LIGETI MIKLÓS következő művei:

1. Anonymus. Bronz és márvány. ..... 2500.—
2. Madonna. Márvány ..... 6000.—
3. Szent István. Márvány ..... 1200.—
4. Tanulmány. Márvány ..... 3000.—
5. Faun és Vénusz. Bronz ..... 400.—
6. Forradalom. Bronz ..... 1500.—
7. Faun és Vénusz. Szinezett kő ..... 4500.—
8. Fiu akt. Márvány ..... 2000.—
9. Bestia. Kut. Márvány ..... 6000.—
10. Faun és Vénusz. Bronz ..... 400.—
11. Alvó nő. Márvány ..... 800.—
12. Ártatlanság. Szinezett márvány ..... 1500.—

Ernst Múz. kiáll. X.
Bp. 1913.

Ligeti Miklós
szobrász.

A századforduló utáni korszak divatos szobrásza volt *Ligeti Miklós*, eredeti nevén *Lőwi Móric*, akinek előtérbe kerüléséhez nem kis mértékben járult hozzá az, hogy a Galilei páholy tagja volt. Ő is genre-szobrász volt, azonban ennek ellenére számos nagyméretű emlékszobrot készített, amelyek nagy mé-

folytatását l.
Gallasz Nándor
cikkében

Balás-Piry László:
Budapesti szobor-
revíziót.
Az Ország
1943. aug. 14.

LIGETI MIKLÓS (szül. 1871)

58. Szinyei Merse Pál festőművész (1845—1920) mellszobra. Márvány. — A művész tulajdona.

15

Ernst gyűjt.
Magyművészkepm
15.1

Ligeti Miklós

e a kormánnyal, hogy megállítsam azon az uton,
lyzethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
viselőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

aggodalom és választóim ezreivel való személyes
zdjek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
asági megélhetést veszélyezteti.
a eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
és

us zászlaját a fővárosban!

rályért, Hazáért"

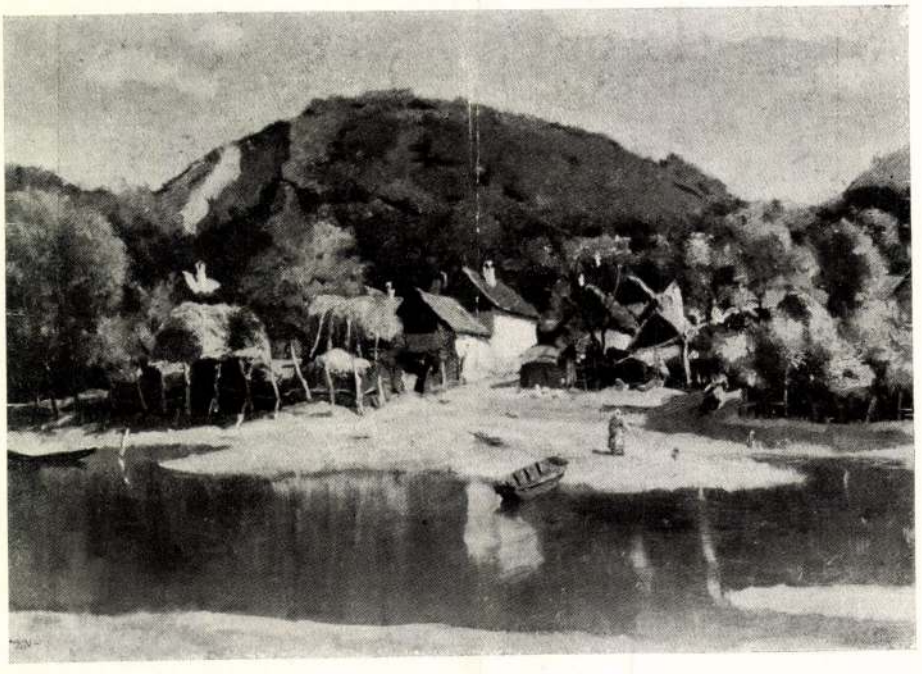

~~ÁLDOR~~ JÁNOS LÁSZLÓ: BÁTTAI PARTVIDÉK

~~GR.~~ BATTHYÁNY GYULA: FIRENZE

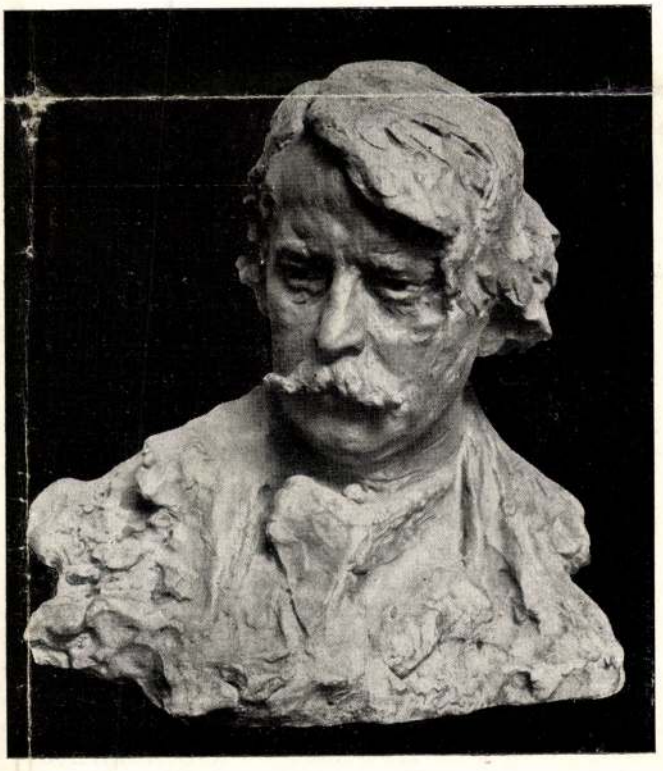

LIGETI MIKLÓS: RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

A BENCZÚR-TÁRSASÁG KIÁLLÍTÁSÁRÓL

Képzőművészet
1928. 6. 7. 20-21. l.
F. G. levele, képekkel

FARAGÓ GÉZA: KISLEÁNY

FARAGÓ GÉZA KIÁLLÍTÁSA

Faragó Géza tárlata mindenki számára meglepetés. Aki a dekoratív tervezőt ismerte, annak pedig egyenesen hihetetlen, hogy a Nemzeti Szalón kiállításán ugyanazzal a piktorral találkozik, akinek csattanó, robbanó plakátjai állították meg az utcán tizenöt év előtt. Nem lehet ráismerni. Csak egy pontban találkozik, tizenöt évvel fiatalabb önmagával: a rajz szellemes írása, a megfigyelés találó pontossága ma is főerőssége Faragó Géza művészetének.

Ennek az egyéni vágású, nagyvonalú művészetnek két sajátossága fogja meg a nézőt: a kompozíció monumentális hatása és a kifejezőképesség átütő ereje. Kompozícióinak felépítése — egy egészen kis sablón — a boszorkányossággal határos. Ahogyan Faragó tömegjeleneteket hoz össze egy egész kis területen, azt nem csinálja itt senki, mert az ő figurái, külön-külön valamennyi önálló, teljes kép: rajzban és színben precízen megcsinált. A részleteknek ez a szenvedélyes kialakítása csodálatosképen nem megy az összhatás rovására. Faragó tehetségének éppen az a próbaköve, hogy zsonglőrtudása a faktura kezelésének játszi könnyedségével rakja össze az önálló életükben lüktető részleteket egységes képpé. Másik ritka specialitása: a gondolatgazdagság. Ő nem fél a kép irodalmi tartalmától. Nem lévén szüksége arra, hogy a hatás eszközeit az irodalomtól kérje kölcsön, bátran nyúl témáért a gondolat világába. Nála az eszme festői témává tagolódik a síkba s csak drámai feszítő erejét menti át a vászonra.

Az évek előkelő, nemes művészetté érlelték a Faragó mesterségét. Kisleány portréja a múzeumi terem levegőjét árasztja. A galériák magassát igénylik a „Miatyánk" sorozatnak induló képei is. Tájképei a fény-árnyék játékának sugárzó életörömét ragyogják. Tárlata egyformán szuggesztiv a művészet élvezőjére, mint jelentékeny a képek értői számára.

FARAGÓ GÉZA: „MIATYÁNK, BOCSÁSD MEG A MI VÉTKEINKET"

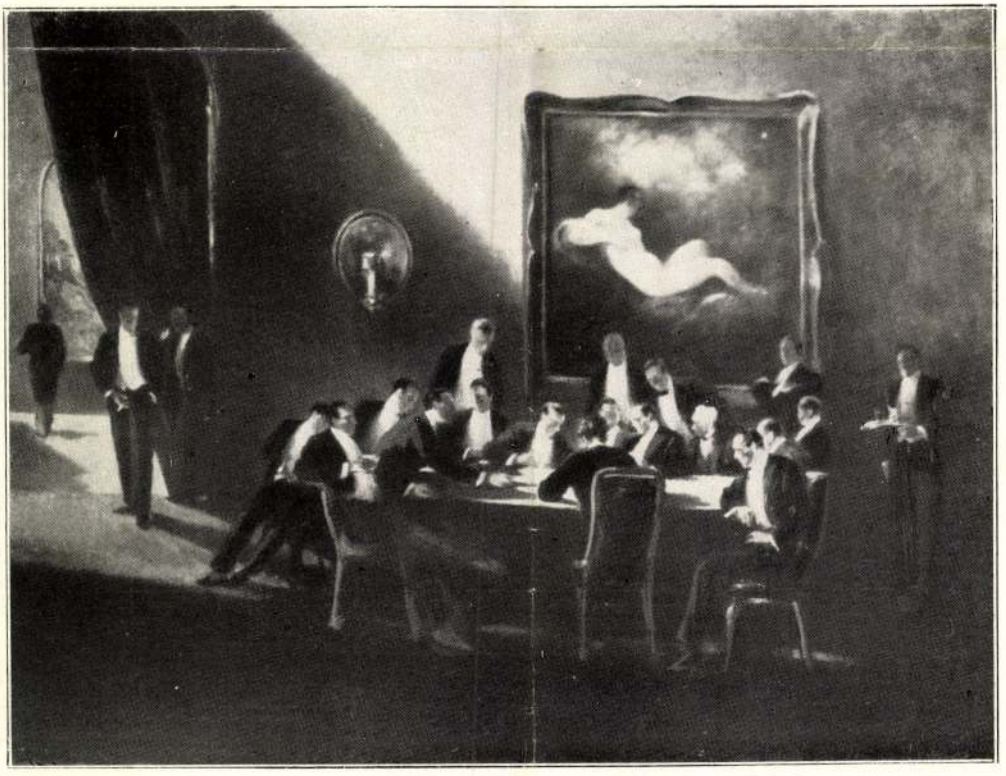

FARAGÓ GÉZA: JÁTÉKTEREMBEN

FARAGÓ GÉZA TÁRLATÁRÓL A NEMZETI SZALÓNBAN

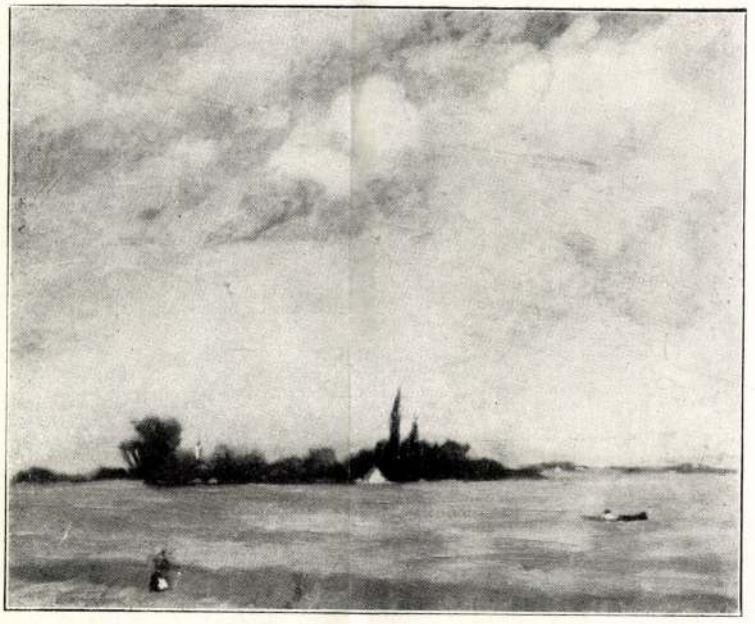

WÁGNER JÓZSEF: BÚZATENGER

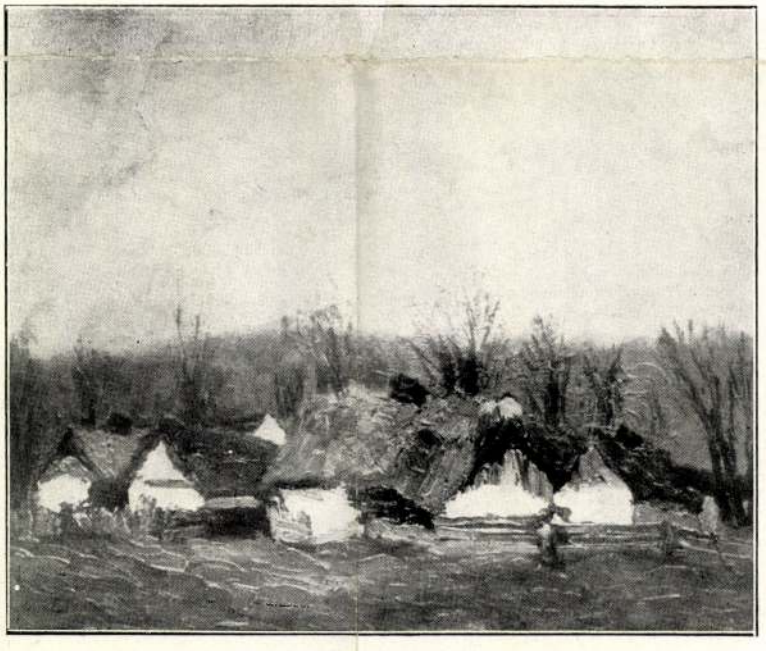

WÁGNER JÓZSEF: FALUVÉGI HÁZAK

A KÉPZŐMŰVÉSZEK VIDÉKI SZÖVETSÉGE I. KIÁLLÍTÁSÁRÓL

Tíz év

December tizenhatodikán töltötte be az *Uj Idők* fönnállásának tizedik évét.

Nem sok idő. S mégis úgy elterjedt már ez a lap a magyar közönség széles rétegeiben, mint eddig egyetlen hetilapunk sem.

Hinnünk kell tehát, hogy olvasóink felismerték s helyesnek fogadták azt a törekvésünket, hogy minden ízében magyar lapot adjunk a magyar családoknak.

Hogy az Uj Idők e rövid idő alatt ennyire fejlődhetett, azért elsősorban közönségünknek tartozunk hálás köszönettel.

De épp oly mértékben lekötelezett minket a magyar írók és művészek jeles és gazdag gárdája: örömmel és kedvvel juttatták mindig s juttatják ma is munkáik legjavát az Uj Időknek.

Ezen az eredeti alapon fogjuk az Uj Időket továbbra is fejleszteni. Világos immár, hogy mit óhajt a közönség: ennek az óhajnak kiváló írásművek és jeles meg érdekes képek közlésével fogunk eleget tenni. A közönség tükrét kapja e lapban a mi mai irodalmunknak és művészetünknek. Ha szives rokonszenvét továbbra is megőrzi az Uj Idők számára, úgy módunkban lesz még díszesebb, még gazdagabb számokat küldeni olvasóasztalára.

Új évfolyamunk, amelynek első száma újév napján jelenik meg, a hazai regényirodalom egyik kiváló új alkotását mutatja be s közölni fog e mellett egy értékes külföldi regényt is.

Horkayné, az Uj Idők olvasóinak e kedves ismerőse, meg-megszólal majd hasábainkon s elmondja csípős megjegyzéseit a hét eseményeiről.

Herczeg Ferenc, e lapok szerkesztője, nemcsak regényt ír az új évfolyamba, hanem irodalmi munkásságának java-részét épp e hasábokon teszi közzé.

Súlyt helyezünk arra is, hogy olvasóink lapunk révén mindenkor megbízható tájékoztatót kapjanak a tudomány ujdonságairól, amennyiben azok hatással vannak a gyakorlati életre.

Szoros kapocs lesz ezután is a szerkesztői üzenetek rovata előfizetőink és a lap közt. Lelkiismeretes felvilágosítással látjuk el a hozzánk fordulókat.

Kérjük a közönséget, hogy továbbra is megőrizze rokonszenvét az Uj Idők számára.

A szerkesztőség

Hasonlatok

Személyek: Az író, a dilettáns.

Az író (a Schöberl-ágy kanapé alakulatán nyujtózkodva). Ön írt valamit. Nagyon szép. De figyelmeztetem önt Molière egyik kijelentésére: „Ha írsz, szellemed kis szülötteit ne vidd mindjárt a világ elé, mert a mohóság, amelylyel kis idétlenedet mutogatod, kacajt költ ellened.“ Ezt nem önre vonatkoztatom, de Molièrenek kétségtelenül igaza van.

A dilettáns. Szeretném önnek fölolvasni . . .

Az író. Fölolvasni? Legyen . . . Mi az, amit írt?

A dilettáns. Történeti novella.

Az író. Történeti? (elfintorítja az arcát). Nem szeretem a történeti novellákat. Az ember a saját fantáziájából merítsen novellákat, ne a történelemből. Én a magam részéről az egész történelmet a tragédia-íróknak engedem át . . . De mindegy . . . Halljuk a címet.

A dilettáns. „Andaluzia csillaga“.

Az író. Andaluzia? Furcsán vagyunk azzal az Andaluziával. Minden kezdőt elcsábít. Olyan dallamos szó . . . Ámbár nézetem szerint a hortobágyi tündér épp oly ritmikus hangzásu . . . Mindegy, folytassa.

A dilettáns (olvas). A kies völgyben két lovag haladt . . .

Az író. Kies, kies . . . Mellőzze, kérem, ezt a kifejezést. Nincs ember, aki tudná, mit jelent. Az ilyen szavak csak a Nyelvtörténelmi Szótárba valók. Folytassa.

A dilettáns (olvas). A hajnal bibora . . .

Az biró. Megálljon, kérem. Mindenki lebiborozza a hajnalt. Hát nem érzi, milyen banálisan hangzik. Folytassa.

A dilettáns (olvas). Az egyik ajkán vérfagyasztó mosoly . . .

Az író. Pszt . . . ne tovább! Vérfagyasztó! Mondja, kérem, látott ön már mosolyt, amely vért fagyasztott? Figyelmeztetem, hogy a vérnek normális hőfoka 37 Celzius. Hogy ezt megfagyasszuk, 38 fokkal kell sülyeszteni. És ön ezt egy mosolylyal akarja megcsinálni? Hát azt hiszi, hogy a mosoly fagylaltgép? Folytassa.

A dilettáns. A távolban lenge ködfátyolok . . .

Az író. Jaj, jaj, jaj, lenge! Ez a hasonlat a kőkorszakból való, azaz a ködkorszakból. Folytassa.

A dilettáns (olvas). A régi vár baljóslatszerűen . . .

Az író. Baljóslat! Szeretem . . . Ugyan kérem, mit akar ezzel kifejezni? Semmit. Ostoba misztikusság. Törölje ki egyszerűen. Folytassa.

A dilettáns (olvas). Szeme tétovázva legelt . . .

Az író. Legelt? Ön, úgy látszik, összetéveszti a szemet a csikóval. Folytassa.

A dilettáns (olvas). Az ifju szemének, zsarátnoka . . .

Az író. Zsarátnok? Ez sok! Miért nem mindjárt máglya. Barátom, ne az irodalmi lomtárból szedje a hasonlatokat . . . Folytassa.

A dilettáns (olvas). Gondolatai az éjszemü leánynál . . .

Az író. Éjszemü . . . Tudja-e, tisztelt uram, hogy Firduzzi óta harmincezer író használta az éjszemü kifejezést. Csodálom, hogy nem restelte leírni . . . Folytassa.

A dilettáns (olvas). Érezte, hogy a kaján irigység...

Az író. Kaján . . . no ez a legbanálisabb valamennyi között. Kaján . . . azt hittem, hogy ez a szó már csak a naptári irodalomban szerepel s íme ön elővonszolja. Nem mondhatná például . . . (gondolkozik.) Mondhat akármit, csak a kaját törölje. Folytassa.

A dilettáns (olvas). Látni vélte ajka rubinját . . .

Az író. Rubin? Nem ismer más ajkpirosítót? Csodálom. A rubin mint ékkő igen értékes holmi lehet, de mint hasonlat, közönségesebb a kavicsnál . . . Folytassa.

A dilettáns (számos megszakítással befejezi a történeti novella fölolvasását).

Az író. Nem rossz, azaz dilettáns munka. Mindegy . . . folytassa. Egyikünk sem pattan ki készen Minerva homlokából. Hanem vigyázzon a hasonlatokra. Vagy újat, vagy semmit. Volt szerencsém! (A dilettáns hálálkodva távozik. Az író egyedül.) Ennek megadtam. (Szorongva.) De ha ez most végigolvassa legújabb regényemet s kisüti, hogy ugyanazokat a hasonlatokat magam is . . . Az ördög vigye a hasonlatokat . . . Igazán kellene már valami más segédeszközt kitalálni.

Lucián

A beszédet leíró gép

Berlinből hozta hírül egy tudósítás, hogy Berger Ferenc mehanikus hazánkfia ott kiváló tudósoknak bemutatta új találmányát, a beszédet leíró gépet, amelynek

Berger Ferenc, a beszédet leíró gép föltalálója

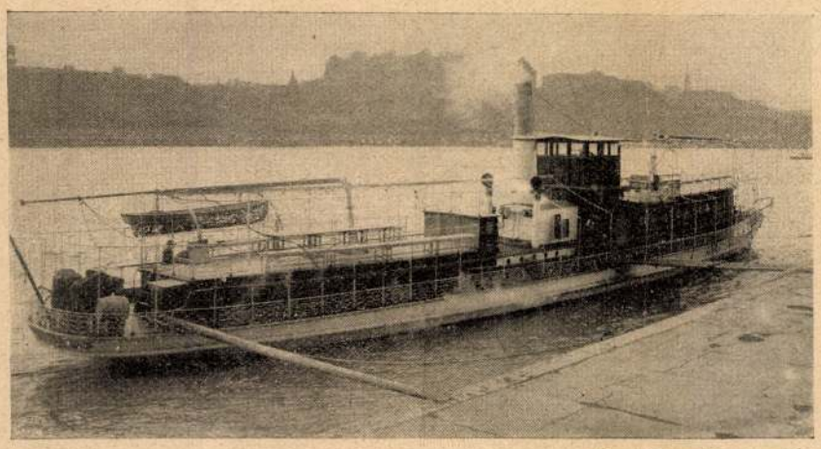

Békei Odon fényképe

Draga királyné yachtja Budapesten. A volt szerb királyasszony e kis hajóját megvette egy vállalkozó s most eladásra kínálja a Dunapart nagyobb városaiban

első modellje immár kész és kifogástalanul működik.

A zseniális feltaláló Sopronban katonáskodott a mult nyáron s ott várta a hadügyminiszter engedélyét, amely iránt ezredese maga folyamodott: hogy szabadságolják ezt a nem mindennapi közlegényt. A hadügyminiszter méltányolta az ezredes kérelmét és Berger Ferenc állandóan szabadságolva egy vagyonos soproni ember támogatásával hozzá is fogott találmánya kiviteléhez, amely akkor még csak elméletben, az az hogy papiroson létezett.

Ahogy akkor állott a beszédet leíró gép ügye, sok kétely füződött a megvalósítás lehetőségéhez. A magyar szadadalmi hivatal ezen a címen kifogásolta is a bejelentést, de nem úgy a német birodalmi szabadalmi hivatal, amely nemcsak azt állapította meg, hogy a bejelentés kivihető-e, hanem azt is, hogy egy találmány körül kit illet meg az elsőbbség. És a német szabadalmi hivatal több kérelmező közül a magyar feltaláló elsőbbségét állapította meg és egyszersmind visszautasított minden más szabadalmi bejelentést is. A beszédet leíró gép tehát nem került a gyufa és az X-sugarak sorsára, amelyeket szintén magyar ember talált fel, de azért mégis más nemzet fiának nevéhez füződik a feltalálás dicsősége.

A találmány lényege olyan írógép, amely a belébeszélt hangokat illetve szavakat a szokásos betükkel leírja. A föltaláló abból az ismeretes fizikai tapasztalatból indult ki, hogy minden hangnak más és más rezgése van, ugyanis, hogy ugyanegy rezgésszámnál és egyazon kilengésnél minden hangnak más és más a mellékrezgése, azaz szinezete. Amennyiben szinezeti különbségeket különböző hatások keltésére tudjuk felhasználni, a beszédet leíró gép kérdése meg van oldva. Berger Ferenc készülékében úgy oldja meg feladatát, hogy a hang egy membránt, amilyen a telefonnál és fonográfnál is van, hoz rezgésbe, amely rezgés azután több elektromágneshez tartozó áramkört különféleképpen zár. A elektromágnesek az áramkörök záródása folytán emeltyüket hoznak mozgásba, amelyek viszont az írógép billentyűit mozgatják meg és így a készülék egyik oldalán betóduló hang a készülék tulsó oldalán mint betü nyer kifejezést.

A Pollák—Virág-féle betüíró gyorstelegráfjához, Kandó Kálmán nagyfeszültségü és forgóáramu villamos vasutjához, mint a legutóbbi évek legzseniálisabb találmányaihoz, most Berger Ferenc beszédet leíró gépe csatlakozik. Német hangzásu nevét a föltaláló már legközelebb magyar névvel fogja fölcserélni, hogy ezzel is kifejezésre juttassa találmányának magyar voltát.

J. R.

—«»—

Rudolf királyfi szobra. Az Uránia-Színház emeleti csarnokában két szobormintát láttunk e napokban, a városligetben felállítandó Rudolf-szobor vázlatait. Molnár Viktor buzgalma tette lehetővé, hogy a tragikus véget ért s nálunk mindenfelé rokonszenves királyfi szobrára ki lehetett immár írni a pályázatot. Két szobrász állott elő egy-egy tervvel, Ligeti Miklós és Istók János. Az előbbi a természet barátját, a szenvedélyes vadászt érzékíti meg alakjában, Istók viszont tábornoki egyenruhában mintázta a királyfit. Sem az egyik, sem a másik koncepciót nem tartjuk elsőrendünek: kivitelre készebb a Ligetié. A királyfi (nyilván bronzban gondolt) alakja ügyes architektonikus talapzaton áll s minden ízében azt a nagy mintázó-készséget mutatja, amelylyel Ligeti rendelkezik. Szerettük volna a főalakot még tömörebbnek látni, de ha tömör kertészeti hátteret kap, úgy meg fogja állani a helyét így is. Némi változtatást ajánlanánk a talapzatra helyezett dombormüvön. Az építész (Hikisch Rezső) keretet készített a relief számára s ime a szobrász áttöri a keretet. Az ilyesmi, itt nem részletezhető okokból, bántja stílus-érzésünket. Talán a relief túlságos domborodásai sincsenek helyén. A másik munkán (építészek: Pap és Szabolcs) bizonyos disszonancia van a talapzat formája és Rudolf királyfi alakja közt. Az építészek a talapzat legnagyobb részét szimetrikusnak tervezték, van annak külön tagolással indikált közepe is. Szemünket tehát előkészítik arra, hogy amit ez a talapzat tart, az szintén szimetrikus elhelyezést kap. E helyett a királyfi alakja teljesen aszimetrikusan a talapzat legszélére kerül. Az egyensúlyt itt nem állítja helyre az sem, hogy a talapzat másik végéből egy szfinksz alakja válik ki. Ez azért nem állítja helyre az egyensúlyt, mert egészen világosan csupán a talapzat kiegészítő részének van formálva. Végre mindkét pályamű domborművének az a hiányossága, hogy két-két darabból látszik összetolva lenni, a jobb- és baloldali tömegeket semmi sem köti össze formálisan egymással. Hogy e két minta közül melyik kerül kivitelre, afelett a Képzőművészeti Tanács dönt.

—«»—

Helikoni ünnep

Prém József történelmi vígjátéka. Szinre került a Nemzeti Színházban december 16.

Hiába minden, a régi iskola még mindig azt hiszi, hogy egy színdarab történelmi milieujét és korszellemét a színlap és a színpadi szabó is meg tudja adni. Sok, sok történelmi és irodalomtörténeti név, festői jelmezek és pattogó, hazafias versek: hitök szerint ennyi elég. És Prém József ebből a régi iskolából való. „Helikoni ünnep"-ében hiába keressük a magyar irodalmi reneszánsz forrongó fejlődését, a költők megjelennek ugyan, de köznapi közhelyeken kivül mást nem mondanak. Szerelmi cselszövények pedig ugyan minden időkben érdekesek és mulatságosak voltak, de történelmi hangulatot nem tudnak kelteni.

Nem akarjuk Prém darabjának fölépítését és jellemeit boncolgatni, a legnagyobb baj az, hogy a keszthelyi társadalom, a Festetich-udvar és szereplő alakjai nem elevenednek meg előttünk. Hiszen nagyon szép dolog az, hogy a keszthelyi jobbágyok Kisfaludy és főleg Berzsenyi neve említésénél hangos örömkiáltásba törnek ki, ámbár a szkeptikusabbak talán meg fogják jegyezni, hogy a század elején a magyar parasztok nem igen olvasták Himfi dalait vagy Berzsenyi ódáit. De ez a kiáltás egymagában még semmit sem mond. Malvina nagy küzdelme a magyar érdekért a darabban nemcsak érthetlen, hanem néhol a legsekélyesebb vígjátéki cselszövények nívójára sülyed. Maga az a vígjátéki gondolat, hogy két nő áll egymással szemben, sem mondható újnak, Scribe óta nem egyszer láttuk kifejezve.

És azt sem mondhatnók éppen, hogy Prém hősnői cseleikben új fegyvereket használnának, elvégre a verses könyvek ellopása és pasquillok becsempészése nem érdekel bennünket túlságosan.

A színház mindent megtett, hogy egy hazafias, magyar tárgyu darabnak sikert biztosítson. Legjobb erőivel játszatta a szerepeket és tényleg Lenkei Hedvig Malvina szerepében komoly sikert ért el. Játéka finom, diszkrét és a rímes versekhez képest modern volt. Hegyesi Mari tehetségében mindig újabb és újabb oldalakat fedezünk föl és mindannyiszor gyönyörködünk bennök. Gál, Gabányi, Rózsahegyi Dezső mint mindig, nagyon jók voltak.

P.

—«»—

A rátartós királykisasszony

Holger Drachmann mesejátéka

A borsos pikantériával telezsúfolt francia és a néger táncokat kultiváló angol operettel jóllakott a közönség, s újból visszakerül a színpadokra a naiv költészetével hódító mesejáték. Nem olyan egyszerü már, mint

Ujdonság 1904. X. 52. sz. 638. l. Rudolf királyfi szobra

Ligeti Miklós
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged
1970 ÁPR 28

1021

Szeged szobrai

Erzsébet királyné (1837—1898)

(227.) I. Ferenc József feleségének alakját Ligeti Miklós faragta márványba. Az alkotás jelenleg a Móra Ferenc Múzeum kőtárának udvarában látható.

Használt [illegible]
haszekrényt
gyel u. 32.
térnél.

Héra c[illegible]
vennék, H[illegible]
52. sz.

Panorámás
tán eladó,
beszámitok
u. 15.

Karambol
Taunus [illegible]
forintért
erdő sor

Zöld kár
túra eladó, igényesnek
is megfelel. Tarjántelep,
305/B., fszt.

Fehér, mély babakocsi
eladó. Hunyadi J. sgt.
39—41., zöld épület, III.
emelet 2. Kiss.

Ajtók, száraz gyümölcs-
fatörzs eladó. Vasas-
szentpéter u. 9/a.

Fészekbe való apró trá-
gya eladó. Cserepes sor
27. sz.

legőszintébb jellemabrá-
zolást küldöm egyénisé-
géről. Adatokat: kor
foglalkozás, válaszbélyeg
Somoskéry Pál, Buda-
pest, 10., Postafiók 144.

Hirdessen

a Délmagyarország-ban!

KOMPLETT
RUHÁZATI VÁLLALAT

NDI
bordürö
La

200 cm széles
124 Ft

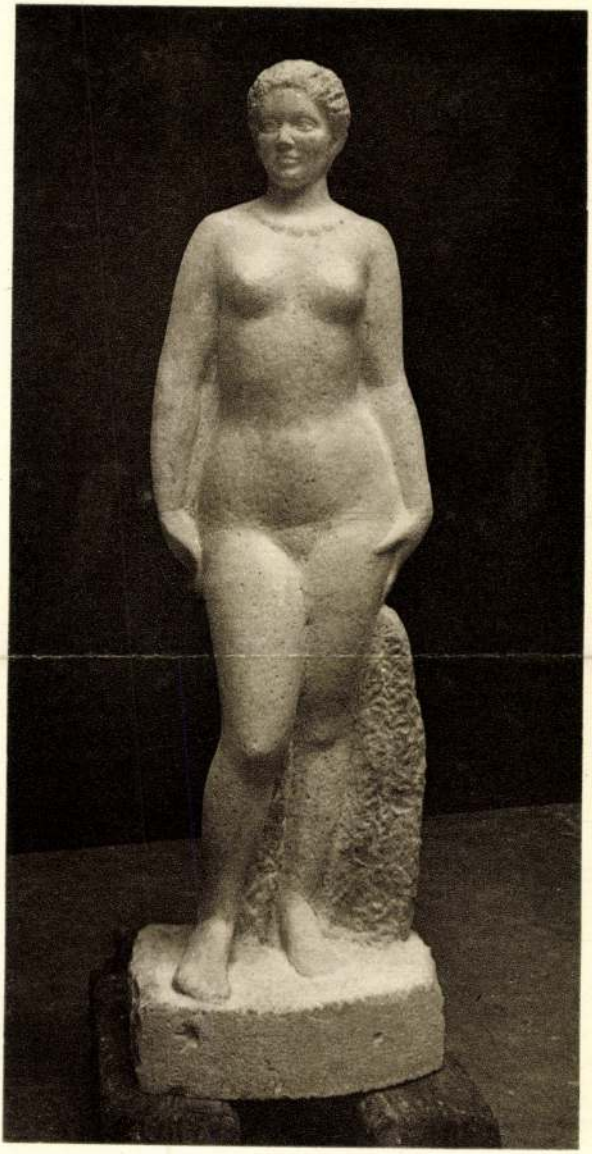

MEDGYESSY FERENC: AKT

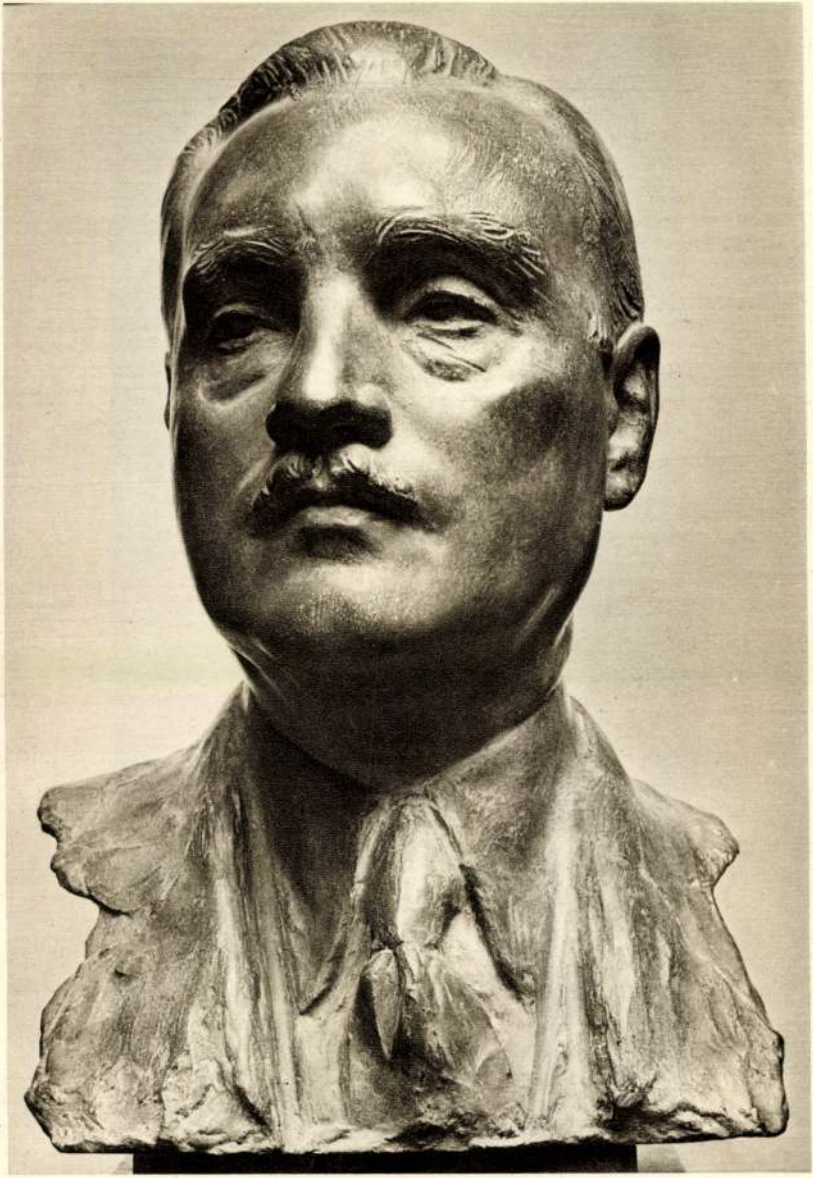

LIGETI MIKLÓS: SCITOVSZKY BÉLA

Neuv. Képrom. Kiáll
1933

Ligeti Miklós
szobrai

BÉCS múzeumai, Schatzkammere, palotái, sőt közterei is ékeskednek magyar értékekkel. Sok huzavona után hazakaptuk *Mátyás* király és *Beatrice* gyönyörű reliefjeit, de még tömérdek kincs odafönt maradt. A Heldenplatzon áll *Mária Terézia* óriási emlékszobra, amelynek mellékalakjai közt látható két magyar generális, *Hadik* és *Nádasdy*, valamint *Pray* György történetíró, a »*Historia Regnum Hungariae*« szerzője és a róla nevezett kódex (a Halotti Beszéd) fölfedezője. Új szobrot állított az osztrák-magyar barátság néhány éve az Ungargasse elején. A Magyar Gárda háza (ma a Collegium Hungaricumé) sokféle magyar történelmi és művészi emléket őriz. A »Heeresmuseum« számára csinálta Ligeti Miklós a világháború alatt a hadvezetőség arcképszobrait.

Tábori Kornél:

Magyar vonatkozású
szobrművek a világ
városaiban.

Pesti Napló 1938. dec.
25.

önyege, 1697.

Ligeti Miklós

NEMZETI • MAGAZIN

A [illegible] KORMÁNYO

FELELŐS KIADÓ: BARANYAY LAJOS. A GLOBUS NYOMDAI MŰINTÉZET RT. MÉLYNYOMÁSA — NYOMDAIGAZGATÓ: HAVAS M.

A Nemzeti Újság vas. melléklete 1936. aug. 9. 15. l. kép

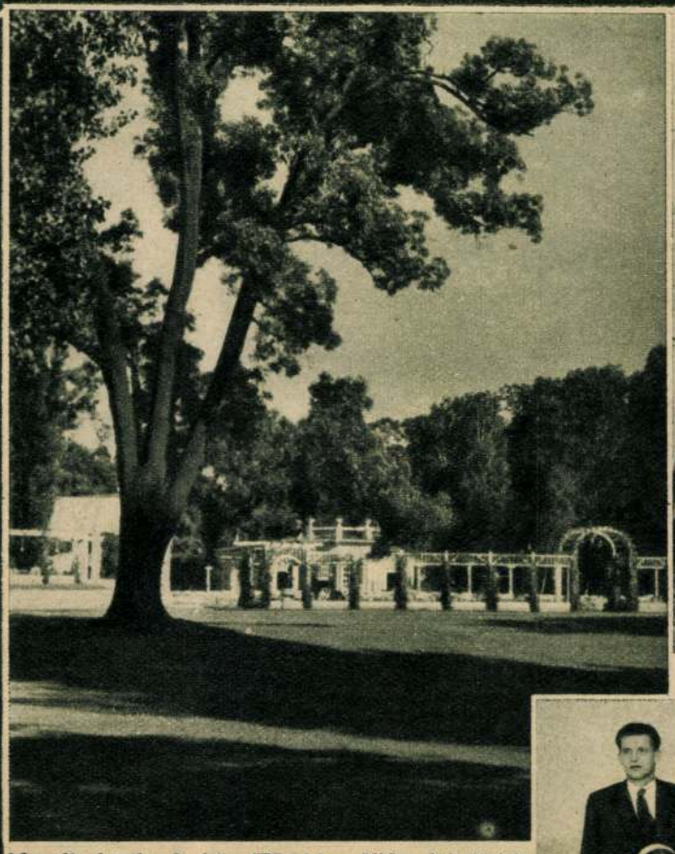

Margitszigeti részlet. (Wachter Klára felvétele)

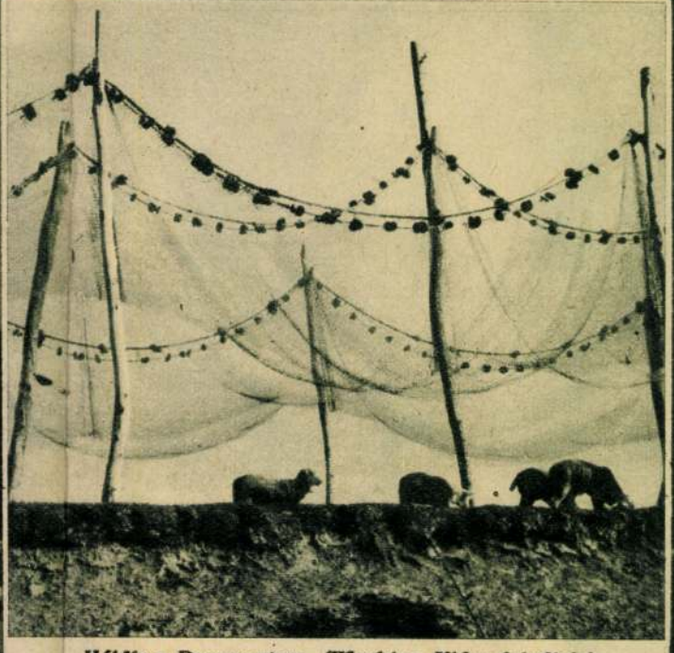

Hálók a Dunaparton. (Wachter Klára felvétele)

Balatonalmádi Anna-bál. (Várnay Ella, Kruck Erzsike, Vághelyi Ilike, Krayer Adrienn, Heckler Litta, Mezei Nelly, Daróczy Andor, Aranyi György, Szepessy Sándor, Zboray Jenő, Szenttamássy Gusztáv és Weber Endre)

John F. Montgomery budapesti amerikai követ feleségének gipszportréja, Ligeti Miklós szobrászművész alkotása

Balatonalmádi Anna-bál. (Hajós Edina, Jeszenszky Mária, Petry Bambu, Madányi Mária, Drukó Éva, Tóth Ildikó, Fényes Eleonóra, Farkas Zoltán, Földváry Miklós, dr. Gaylhoffer János, Preszly István, Szalay János, Wilhelmus N. és Fehér György

Születésnapi köszöntő

Irta Paulay Erzsi

Róma, az Ur 1943. esztendejének őszén.

Az, akit szavaim illetnek, most töltötte be életének 80. esztendejét. S miután ugy hiszem, hogy övéin kivül én vagyok az, aki legrégebben ismerem Budapesten, odaállok én is az ünneplők ezrei közé, hogy köszöntsem őt.

S bár azt tartom, hogy minden irás, ami a nyilvánosság számára készül, lehetőleg legyen mentes a személyes vonatkozástól, ez esetben, még ha akarnám se tudnám elkerülni azt, hogy szavaimon át ne üssön annak a kapcsolatnak személyes volta és ereje, ami hozzá fűz, sőt merem mondani, egymáshoz fűz bennünket igen hosszu idejc.

Kerek ötven esztendővel ezelőtt a Nemzeti Szinház igazgatójának muzeumköruti lakásán délebédre társaság volt. Neves emberek, továbbá egynéhányan a Nemzeti Szinház művészei és művésznői, s nekem azt mondották, hogy szabad lesz ebédután a fogadószobába mennem, a kávéba mártott cukorért. A jelenlevőket mind ismertem, hallottam, hogy valakiről élénken beszélgetnek, akit idevárnak „feketére", ahogy azt akkor mondották. Megértettem, vagy inkább megéreztem, hogy a levegő várakozással teljes, hogy az, aki érkezni fog, kivételes valaki lehet. Azt mondották, hogy uj iró, hogy nagyszerü darabokat irt, hogy zseniális, hogy érdekes. Ezeknek a szavaknak az értelmét nem tudtam felfogni a hatesztendős fejemmel, de valami feszültséget éreztem a levegőben. Csak róla beszéltek jó ideig, mig egyszerre kinyilott az ajtó s belépett rajta egy magas szőke férfiu. Egy pillanatnyi csend után a megszakadt beszélgetés még élénkebben folytatódott, s láttam, hogy egyszerre az ujonnan jött vendég lett a társaság központja. Engem kiküldöttek s mielőtt elhagytam volna a szobát, illedelmesen meghajoltam. A szőke ur észrevett, valami kedves bókot mondott az édesanyámnak, majd hozzámlépett, megsimogatta a fejemet és azt mondta: „Erzsébet, mink jó barátok leszünk." Az ajtó betevődött mögöttem, másnap egy gyönyörü rózsaszin üvegbonbonniert kaptam a barátomtól, ma is szeretettel őrzöm, mint első találkozásunk zálogát. Az a pár szó pedig, amit hozzám intézett, kifejezhetetlenül fontossá lett számomra.

A barátság fogalma kapott életet gyermeki lelkemben e szavakon át, s a lassu emberré fejlődés' idején ugy emlékeztem reájok, mint ünnepélyes, meg nem szeghető igéretre. Az élet folyamán megtudtam, hogy a Barátság minden más kapcsolatnál fontosabb, komolyabb és erősebb. Lényegében még akkor sem szabad változnia, ha azok, akiket érint, évekig nem látják egymást, söt még akkor sem, ha az élet falat épit közéjük. Meg kell tanulni, hogy ezek maguktól leomlanak, s az igazi barátság mint elrejtett arany ragyog fel ujra annak számára, akinek türelme és hite volt hozzá, hogy megvárja, mig az igazi érték napfényre kerül. Két barátnak tudnia kell egymásról, hogy a másik cselekvésének mélyén az inditóok nemes és emberi, bármi legyen is ennek a cselekvésnek külső formája. Mert a barát egyben tanu is, még akkor is az, ha távol van is a tettek vagy szavak pillanatában attól, akit annyira kell ismernie, ha kapcsolatuk minden vihart álló, hogy habozás nélkül léphet tanuságtételre barátja érdekében a köz vagy egyéni vélemény itélőszéke elé. Nincs olyan szenvedélyes szerelem, amely annyira megbizható érzés volna, mint az igazi barátság, hiszen a szerelem túlfütött és ki nem számitott sebességgel rohanó gépezetét minden pillanatban érheti baleset, mig az egymást teljesen ismerő, bensőségesen egymáshoz tartozó egyének érzése nyugodtan halad a maga széles útján, aminek eleje volt, de vége nincsen, még velünk sem múlik el, megy tovább az Ismeretlenbe, oda, ahonnan az égi ajándékokat kapjuk. Ilyen értelmüvé fejlődött az a baráti kötés, amely Herczeg Ferencet és e sorok szerény iróját összekapcsolja egy félszázad óta.

Ma, amikor az egész ország hódol neki, s ünnepli személyében legnagyobb iróját és a hasonlithatatlan hazafit, szálljon a magam köszöntője a Baráthoz azzal a forró óhajjal, hogy tartsa meg őt a Sors a magyar Hazának s engedje, hogy még hosszu éveken át vesse papirra nagy gondolatait.

Messziről szólok hozzá s alakja hatalmas méreteket öltve rajzolódik fel elképzelésemben a magyar láthatárra. Badacsony sziklája a trónusa. Oda vigye hozzá a tihanyi visszhang szivem szavát, ha egyebet nem is, de azt a keveset meghallja majd belőle, azt a pár szót, ami mindent megmond: Köszönöm, Barátom, köszönöm.

„Itt a szüret, a szép vigasság..."

avagy

ha nem kell a borunk senkinek, megisszuk magunk

Szürke az ég, a felhök egymásbafolynak s mögöttük csak sejteni lehet, hogy a nap merre jár. Messze, völgyhajlatban, ködöt hömpölyget a friss, hideg szél és a levegő megtelik apró vizgyöngyökkel, párával. Ez már az ősz s a domboldalban a lassan megrozsdásodott, levelétvesztő szőlősorok között tarkaruhás szüretelők hajladoznak, éles késsel csipik le a fürtöket, a teli puttonyokat egy férfi hordja a piroszsindelyes présházhoz, fel a tetőre. Ősz van s folyik a magyar gazda legkedvesebb őszi munkája, a boraratás, a szüret.

Néhány apróság ötlik eszembe, ahogy itt állunk a présház előtt, a gazdával és nézzük a tájat, a szőlőt s a szüretelőket. Elsőnek mindjárt azt találom furcsának, hogy ehhez a nagy darab szőlőhöz talán mégis kevés ez a pár leánygyerek, aztán „stilustalannak" találom, hogy némán, hallgatagon dolgoznak, mert szüreteléskor, ugy gondolom, „harsog a domboldal a vidám daltól" és a szüret „szép magyar vigasság..."

A gazda borus tekintettel számolja végig a munkásait, aztán megjegyzi, hogy

napszámoskérdés az egész,

hiszen feleannyi embert sem tud összeszedni, mint amennyire szükség lenne és mig régebben három-négy nap alatt végeztek a szőlő szedésével, most egy hete dolgoznak s kérdéses, hogy a következő héten végeznek-e. A faluban majdnem mindenkinek van kis szőlője, elsőnek otthon szüretel s csak aztán megy napszámba, ha egyáltalán elmegy. A nincstelenek, akikből azelőtt napszámosai seregét rekrutálta, már régen jól keresnek a közeli téglagyárban, az esztendejo tartó vasutépitésnel, vagy bent a városban. A munkáshiány miatt felszökött a napszám, férfit tizenöt pengőnél alább nem kap, asszonynak tiztizenkét pengőt fizet s a gyermekek sem mennek el nyolc pengőnél kevesebbért. Arra hivatkoznak, hogy ők viszont száz pengőt fizetnek a pár cipőért -- s örülnek, ha valami „rokon" cipész megkönyörül rajtuk, hatvan-hetven pengőt kér a vásári árus az ingért s olyan a vászonja, hogy mosni se igen lehet, hát akkor jogosan kérik a magas napszámot. Illetőleg megkérni megkérik, de negyedannyian sem mennek napszámba, mint azelőtt. Ami pedig azt illeti, hogy szüretelés közben hallgatnak, hát ma egyébként sem vidám az élet, a régi nótázások magyarázata is egyszerü, énekelniök kellett, hogy közben ne egyék a szőlöt, ma nem sokat számit, ha csipegetnek is, a kevés nem sokkal lesz kevesebb, meg aztán igen ritkásan találnak olyan szép fürtöt, hogy megkivánják...

Édes illat árad a présházból s a hüvös levegőben betegen, bágyadtan keringenek a darazsak, éles sirással zümmögnek a szunyogok és felhőben rajzanak a muslicák.

S aztán arra fordul a szó, hogy az idei termés valamivel

rosszabb a tavalyinál,

és messze elmarad a régi szüretek eredményei mögött. Néhány esztendő óta, legalább is ezen a tájon, megcsökkent a szőlőhozam. Időjárás, munkáshiány, permetezőszerek elosztása, s a mindenütt érezhető szinvonalsüllyedés a szőlőmüvelésben is érezteti hatását. Az idei nyár nagyszerü eredményeket érlelt volna hosszu és tartós melegével, ha közben jótékony záporok verik a szőlőhegyeket, de bizony eső nem esett, s igy a szőlőszemek aszottabbak, fonnyadtabbak, de a cukortartalmuk mégsem nagy százaléku. Akadnak tőkék, amelyeken egy fürt sem termett, s a szőlőfürtök harmadán foghijas a bogyó. Már tavaly sem volt elég takarmány és alomszalma, ezért trágyázni sem lehetett, az idei, még rosszabb takarmánytermés a következő esztendőre veti előre sötét árnyékát. Igen nagy probléma a korhadt szőlőkarók pótlása, s hogy a terméshozam csökkent, és még csökkeni fog, tulajdonképpen ezekben leli magyarázatát. Ha gazdagabb lenne a termés, ujabb probléma is felvetődne, hogy hová rakják a mustot, illetve a bort? mert hordót legfeljebb rendelni lehet... mert a fafeldolgozás... s kezdődik az egész sor ujra, elölről, minden egyes probléma tiz ujat vet fel s a végső eredmény mindig ugyanaz...

Megtelt a prés, befedik lilaszinü tölgydeszkákkal, s aztán már csurog is a must vékony sugárban s telik a kád is, lassan.

Ilyen problémák befolyásolják a termelést, de nem kisebbek állanak az

értékesités

utjában sem. A külföldi piac, amely régen a magyar bortermés jelentékeny részét felvásárolta, ma ugyszólván teljesen elmaradt, a borfogyasztás belföldre korlátozódott és külkereskedelmi mérlegünkben a magyar bor nem játszik olyan jelentős szerepet, mint régen. Évszázadok alatt vivta ki a magyar bor ezt a jól megérdemelt külföldi hirnevet, s valóban „királyok itala" volt, s vitték mindenüvé, ahol jókedvü emberek vigadtak, vagy szomoruak kerestek feledést. Igaz, sohasem volt oly nagy szükség az egész világon egy kis „bűfelejtőre", mint most, dehát... csak a magyar vigad sirva, bor mellé könyöklő keserüséggel... S ezekután merül fel a kérdés, miért drága mégis a bor? ha egyszer a külföldi piac ugysem jelentkezett. Drága a bor s még drágább lesz, mert a terméshozam csökkenéséhez ujabb szempont is járul: ha nem kell senkinek sem a borunk, majd megisszuk mi magunk. A faluban — amelynek szőlőhegyén állunk és beszélgetünk — majd minden gazdának van egy kis szőlője, de a bort mégsem adja el, elfogyasztja maga és a család. Amint forrni kezd az ujbor s már „lehet" inni, iszik, aki csak tud... ki a magáét, ki kölcsönben, ki vendégségben, ki a kocsmában. Mert hát addig jó, amig iszik, ködbeborul a világ, rózsaszinü ködbe... és ez is valami...!

—s.—l.

Takaritáshoz

csak VIM

Igen, kitünő!

Ujabb részletek Willkie programmjából

Stockholm, okt. 18. (MTI) Stockholmba érkezett jelentések szerint Willkie San Louisban mondott beszédében, amely a választási hadjárat bevezetésének tekinthető, azt követelte, hogy Roosevelt és kormánya mondjon le. Azzal vádolta a kormányzatot, hogy a népet az ország külpolitikai iránya tekintetében nem tájékoztatja és láthatatlan cenzurával befolyásolja a közvéleményt a kormányzat hatalmának erősitése érdekében. Roosevelt és kormányának lemondása a legjobb biztositéka volna annak, hogy Amerikában fenntartják a demokráciát.

A „Stockholms Tidningen" jelentése szerint Willkie a köztársasági párt részére a következő öt programmpontot állitotta fel: A fölösleges kiadások megszüntetése. A jövedelmi adó csökkentése a háboru befejeztével. Az állami iparok megszüntetése és biztositékok a szabad verseny tekintetében. Semmiféle szövetség a szövetségesek két állama között. Nemzetközi együttmüködés.

50

Uj Idők

JUBILEUMI ÉVFOLYAM

Következő negyedünkben lép

HERCZEG FERENC hetilapja

ötvenedik évfolyamába.

Ebben a jubiláris évfolyamban közli:

Bókay János — ***Csathó Kálmán*** — ***Márai Sándor***
Bónyi Adorján — ***Fekete István*** — ***Zsigray Julianna***

uj regényét.

Folytatja ***Harsányi Zsolt*** nagysikerü cikksorozatát.

Előfizetési áron biztositja továbbra is a

MŰVELŐDÉS KÖNYVTÁRA

hatalmas, húszkötetes gyüjteményét. Eddig megjelent kötetek:

Az élet tudománya. Szerkesztette: Szent-Györgyi Albert.

A magyar nép. Szerkesztette: Bartucz Lajos.

Az egyes kötetek terjedelme közel 400 oldal szöveg, 32 képtábla, igen sok szövegközti ábra. Egyöntetü, arányozott, félvászonkötésben jut az előfizetőhöz.

Az **Uj Idők** félszázadon át nemcsak a legkülönb magyar irók termésének színe-javával ismertette meg olvasóit, hanem a magyar családok nélkülözhetetlen jóbarátja is lett, útbaigazitással, tanácsaival, gyakorlati célú rovataival, a szerkesztő üzeneteivel, stb.

Mindazoknak, akik érdeklődésüket az alábbi szelvényen eljuttatják hozzánk, november 10-ig díjtalan mutatványképen küldjük az Uj Idők-et.

---------- Kérjük itt levágni! ----------

Az Uj Idők kiadóhivatalának, Budapest, VI., Andrássy-út 16.

* Kérem, tessék az Uj Idők-et alábbi címre november 10-ig, hetenkint, díjtalan mutatványképen megküldeni.

* Előfizetek az Uj Idők-re, negyedévre 12 pengőért. A Művelődés Könyvtára képes tájékoztatóját díjtalanul kérem.

Aláírás ----------

Foglalkozás ----------

Fontos lakcím ----------

* A kivánt aláhúzandó!
P. H.

Mélységes fájdalommal értesitünk mindenkit, aki szerette és becsülte, hogy

Keresztes Dánielné

szül. Kallós Anna

a Weil Hedvig cég odaadó munkatársa, türelemmel viselt szenvedés után elhunyt. Temetése f. hó 19-én d. e. 11 órakor lesz a ref. egyház szertartása szerint, a farkasréti temetőben.

A gyászoló család.

Budapest, 1943 okt. havában.

PH 1943 okt. 19

Alkalmas pillanat

— Nem ismered még a feleségem?
Dansk Journal

Afrikában

— Miért van a fiadnak ilyen rettentően hosszu nyaka?

— Tudod, amikor született, én nagyon beteg voltam és nem tudtam mással táplálni, mint zsiráftejjel... Travaso

Biztos megoldás

— Miért cipeled magaddal ezt a nagy bárdot?

— Hátha megint elveszitjük a kofferkulcsot, mint legutóbb? Aftenposten

Zenei tehetség

— Pistikéből egészen biztos, hogy hárfaművész lesz... Nézd csak, milyen hozzáértéssel markolássza az ágy rácsát! Allers

Bajmegállapitás

— Önnek, asszonyom, eléggé sulyos szivbaja van. Hány éves tulajdonkép?

— Huszonnyolc, doktor ur kérem...

— Igazán...? Akkor még komoly emlékezési zavarai is vannak...
Aftenposten

Napi hirek

— **Napirend.** Október 19. Kedd. Róm. kat.: Alk. Péter. Protestáns: Luciusz. Gör. kat.: Joel pr. — Budapesten a Nap kel 6 ó. 08, nyugszik 16 ó. 50-kor; a Hold kel 21 ó. 11, nyugszik 12 ó. 01 perckor.

Elsötétités este 8 órától 4 óráig

Október

Ez már igazi október, esős, felhős, borus. Egyszerre megváltozott az utca képe, előkerültek a kabátok, a felgyürt gallérok, a szemrehúzott kalapok. Az emberek eleinte jobban fáznak. Aztán hozzászoknak a hideghez, már amennyire a hideghez hozzá lehet szokni.

Sárga-piros levelek a fákon. Ez az ősz színe: a levelek kénsárga, kávébarna, sötétpiros színe. Mostanában csokrokat kötnek belőlük. Úgy hivják: Őszi csokor. Voltaképpen meg is felel az őszi idénynek. Tavasszal, nyáron nyiló virág, ősszel: haldokló levélcsokor.

A pesti Dunapart, ahol ugyancsak zajlik az élet napsütéses időkben, most csöndes és kihalt. A Dunán metsző szél suhan végesvégig. A járókelők beljebb húzódtak, a keskeny nagyvárosi utcákon nem éri úgy őket a szél. Két pesti sétáló találkozik. Azt mondja az egyik:

— Gyere be, ide a bárba egy apéritifre.

Mosolyog a másik:

— Mennyivel szebb volt, amikor még azt indítványoztad: gyere be a Koronába egy korty törköly-szíverősítőre.

Csak pár napja változott meg az idő. Október első napjai szépek, derültek, melegek voltak. Ilyenkor jelennek meg a másodvirágzásról szóló hírek. Másodszor virit ki az orgona, a gesztenyefa, az ibolya. Bizonyára ezeket olvasta az a mosolygó szép asszony, aki azt felelte egyik hódolójának lelkes szavaira:

— Másodvirágzás.

Az uriember a másodvirágzás megszokott jelzőit idézte:

— Semmi különbség. Éppen úgy virul most is, mint tavasszal.

Az októberi esőben szép, mosolygó ifjú pár halad a Városliget útján. Köröttük lombjavesztett fák, ereszkedik le a vigasztalan szürke sötétség. Távolabb házak, emberek, hideg, rideg, szomorú, egyre súlyosbodó októberi gondok.

A fiatalok ebből nem látnak semmit. Köröttük szép, virágos, szivárványos minden. Mert fiatalok és mert szeretik egymást.

Mily kedves gondolat, hogy — mindig van tavasz a világon!...

(—kas.)

— **A Kormányzó Urat ünnepelték a pápai vitézi szék értekezletén.** Ünnepélyesen folyt le Pápán a Vitézi Rend értekezlete. Vitéz *Takács László* vármegyei vitézi székkapitány lelkesedéssel emlékezett meg az ország első vitézéről, nagybányai vitéz *Horthy Miklós* Kormányzóról. A vitézek lelkesen ünnepelték a Kormányzó Urat. Vitéz *Takács László* fegyelmezettségre és összetartásra hivta fel a vitézeket.

— **A kultuszminiszter leplezi le Zircen Reguly Antal emlékművét.** Zirc nagy szülöttjének, Reguly Antal magyarságkutató nyelvtudósnak emlékművét vasárnap leplezik le Zircen. A leleplező beszédet Szinyei Merse Jenő kultuszminiszter mondja.

— **Geringzy Pál prépost Jászómindszent község diszpolgára.** Jászómindszent község képviselőtestülete dr. *Geringzy Pál* jászóvári prépost-prelátust a községnek Magyarországhoz való visszacsatolása körül szerzett érdemeiért, valamint a község iránt mindenkor tanusitott nagylelkűségéért és jóindulatáért a község diszpolgárává választotta.

— **Miskolc közgyülése ünnepelte Herczeg Ferencet.** Miskolc város közgyülésén *Lichtenstein László* főispán méltatta a nyolcvan éves Herczeg Ferenc irodalmi és kulturális jelentőségét, a magyar és európai kulturvilágban. „Az egész ország — mondotta — mély tisztelettel és szeretettel fordul Herczeg Ferenc személye felé. Irói műremekei nemcsak itthon, de távoli kulturnemzetek köreiben is. Kevés irónak adatik meg, hogy a gyakorlati életben oly hathatósan és eredményesen alkalmazza a „Historia est magistra vitae" elvét, mint Ő, aki szórakoztatva tanitja a magyar történelmet és a hagyományok tiszteletét. A nagy iró puritánsága elháritja az ünneplést — a város mégsem mehet el szótlanul Herczeg Ferenc nyolcvanadik születési évfordulója mellett". Javasolta: Üdvözölje a város a nagy irót, érdemeit örökitse meg a közgyülés jegyzőkönyvében és erről őt megfelelő formában értesitsék. A közgyülés igy határozott.

— **Házasság.** Dr. léczfalvi *Bodor Jenő* rendőrtanácsos és felesége, *Sakszinger Jolantha* leánya, *Zsuzsa* és dr. *Szenttamássy Agoston* min. tanácsos és felesége *Oláh Lujza* fia, *László*, kedden délután háromnegyed 6 órakor tartják esküvőjüket a Batthyány-téri Szent Anna plébániatemplomban.

Forgó István és felesége, *Schoenberg Elsa* leánya, *Anne-Beate*, okt. 20-án d. u. fél 5 órakor tartja esküvőjét a Bécsikapu-téri ev. templomban *Ajkay R. Harald*-dal, *Ajkay R. Felix* és felesége, *Roesicke Charlotte* fiával.

Dr. *Horváth Endre* orvos szombaton vezette oltárhoz *Csendem Máriát* a Rózsák-terén lévő róm. kat. plébániatemplomban.

Gervay Auguszt eljegyezte dr. *Kosztolányi Tibor* miniszteri titkár.

— **Felavatták Maróthy Jenő siremlékét.** Gyönyörü későszi napsütésben megilletődött emlékezők csoportja gyült össze vasárnap a Kerepesi temetőben *Maróthy Jenő* sírjánál, hogy résztvegyenek a *Pesti Hirlap* hat esztendeje fiatalon elhunyt kiváló munkatársa síremlékének avató ünnepségén. Fehér márványkőbe faragott dombormű örökiti meg Maróthy arcvonásait. A szép emlékoszlop tervezője, *Ligeti Miklós* szobrászművész is ott volt a kegyeletes ünnepségen és megjelent *Móra László*, az arcmás alá vésett verssorok költője, aki a Gárdonyi-társaság képviseletében emlékezett meg egykori tagtársáról. A megjelentek közt volt az iró édesanyja, özvegye, két fia és rokonsága, továbbá *Taubinger Rezső* vezéresperes, *Kovács Sándor* evangélikus püspök özvegye, *Gaudy László* hitoktatási igazgató, dr. *Légrády Ottó*, a *Pesti Hirlap* főszerkesztője, *Csehszombathy László* orsz. képviselő, *Nosz Gyula* országgyülési képviselő s még sok tisztelő és barát. Eljöttek sokan a szelidlelkü tanár volt tanitványai közül is. Az avató egyházi beszédet *Wolf Lajos* kelenföldi evangélikus esperes tartotta, elmondván, hogy Maróthy kezében a toll mindig a lélek eszköze volt, mellyel sohasem a gyülöletet, hanem mindig a megbocsátó szeretet eszméjét szolgálta. *Lányi Viktor* az irótársak és a *Pesti Hirlap* szerkesztősége nevében tartott közvetlen hangu megemlékezést a nagytehetségü, kedves, szeretetreméltó kollégáról. *Szabó Aladár* lelkésznek a tanártársak nevében mondott szép beszéde fejezte be a megható ünnepséget.

— **Országzászló-emléklap.** Az EONB elnöksége az Ereklyés Országzászlónál önkéntesen szolgálatot vállaló vidéki alakulatok részére emléklapot létesitett. Vasárnap a szegedi tanyavidéki leventealakulatok szakasza teljesitett a Szabadság-téren az Országzászlónál szolgálatot. Ennek végeztével Végh Mihály tanácstag adta át az emléklapot buzditó beszéd kiséretében az alakulatok vezetőjének.

— **Gyászünnepségek Mindszentek napján.** A hősi halált halt katonák kegyeletes emlékére a székesfőváros kiküldöttei november 1-én, hétfőn délelőtt féltizkor megkoszoruzzák a Hősök-terén álló Hősök emlékkövét, a Ludovika Akadémia előtt a névtelen hősök szobrát, a farkasréti katonai temetőben a hősi sirokat és a németvölgyi-temetői „Emlékkert"-ben a budavári hősök emlékművét. A X. kerületi hősök temetőjében emelt emlékoszlopra november 1-én 11 órakor helyezik el koszoruikat hősi halottaink emlékére a közjogi testületek. Az ünnepség befejezése után a római katolikus tábori püspökség ugyanott gyászszolozsmát tart.

— **Hindy Zoltán előadása a sajtóeljárási kérdésekről.** A sajtóeljárási kérdésekről tartott Hindy Zoltán a Magyar Sajtótudományi Társaságban előadást. Bevezetésként a ma hatályos sajtótörvény becikkelyezését megelőző közállapotokat ismertette, kiemelve a Désy—Lukács rágalmazási pert, mint a legkiütközőbb tünetet. Rámutatott arra, hogy a törvény különleges rendelkezése a fokozatos felelősség. Ez az a jogintézmény, amelyet a legjobban ostromolnak. A birák már a törvény elkészitésekor a köztörvényi felelősség megállapitását kivánták, mert az igazságszolgáltatás elve ezt követeli. Az igazságszolgáltatási elvet következetesen nem lenne helyes a sajtónál keresztülvinni, de egyrészt a lapért felelős személy valamilyen társfelelősségéről lehetne szó, másrészt meg kell szüntetni az ezzel folytatott játékot: az álszerző bejelentését, vagy az eljárásnak az elhuzását. Az előadó a tiltott közlés kérdésével is foglalkozott abból a szempontból, hogy az a sajtóval, vagy sajtó utján elkövetett vétség-e? Betü szerint az első csoportba tartozik, de az állam büntető igénye igy olyan könnyen játszható ki, hogy a birói gyakorlat sajtó utján elkövetettnek minősiti, mert ezzel legalább a fokozatos felelősség segitségével lehet a cselekményt megtorolni.

— **Hogyan főzzünk kevés gázzal,** takarékosan és izletesen, bemutatják a Gázművek VI., Vilmos császár-ut 3. sz. alatti előadótermében, minden kedden és pénteken délután félötkor. Belépődij nincs. Ruhatár, kóstoló dijtalan.

Háborus konyha

Szerda. Ebéd: Paradicsomleves, rántott zeller, tökfőzelék, sárgakifli. — **Vacsora:** Rakott kelkáposzta, gyümölcs.

Rántott zeller. Egy szép nagy fej zellert jól megtisztitunk, sósvizben félpuhára megfőzünk és ujjnyi vastagra felszeleteljük. Az egyes szeleteket lisztben, tejfelben, morzsában megforgatjuk és kirántjuk.

Sárgakifli. 30 dg. lisztet, 30 dg. reszelt, nyers sárgarépát, 15 dg. margarint, 5 dg. porcukrot és 1 csomag a liszt közé szitált sütőport összegyurunk. Vékonyan kinyujtjuk, kiszurjuk, valamilyen gyümölcsizzel töltjük, kifliit formálunk és ezeket jól kikent és kilisztezett sütőbádogban, középmeleg sütőben sütjük.

Rakott kelkáposzta. A kelkáposztát sósvizben puhára megfőzzük, szitára boritjuk és lecsöpögtetjük. Jól kikent tüzálló tálba lerakunk egy sor szeletelt kelkáposztát, megszórjuk valamilyen darált hussal v. elvágottal, meglocsoljuk pörköltlével vagy tejfellel, esetleg mind a kettővel, tehetünk a sorok közé piritott tarhonyát v. burgonyát is és a sütőben átsütjük.

Tanács: A zeller zöld leveleit ne dobjuk el. Vagy beledarálhatjuk este a rakott kelkáposztához használt husféle közé, amelynek jó ize lesz tőle, vagy ugyancsak ledarálva tegyük üvegbe, sórétegek közé, télre levesizesitőnek. — A tök belét ne dobjuk ki. Holnap töklevest készithetünk belőle.

Vizállás

A Duna igen alacsony vizállással végig apad. Bécs 164 cm. 12%, holnap 158 cm. 11%. Budapest 150 cm 13%, holnap 147 cm. 13%. — A Tisza Tiszaujlaknál árad, máshol apad, igen alacsony vizállásu. — A Balaton Siófoknál 56 centiméter 52%. — A Velencei-tó Agárdnál 80 centiméter 39%.

FERENC JÓZSEF KESERŰVÍZ

— **Földi Mihály meghalt.** Földi Mihály, a kiváló és népszerü iró szombaton este hirtelen meghalt. Fiatalon, ötvenedik évének küszöbén költözött el örökre Földi Mihály, akiről joggal mondható el az a gyakran elcsépeltnek hangzó szólam, hogy alkotóereje teljében ragadta el a halál. Földi Mihály orvosnak készült, de már az elmult világháboru utáni években feltünt első irodalmi alkotásával, a „Szahara" cimü nagyszabásu regénnyel. Azóta szinte évről-évre ujabb és ujabb könyvei jelentek meg és úgyszólván mindegyikük nagy sikert aratott, nemcsak Magyarországon, hanem külföldön is. Tagja volt a Petőfi Társaságnak. Az irodalom mellett az ujságirásban is nagy szerepet játszott Földi, aki 30 éves korában lett a Pesti Napló szerkesztője és ezt az állását 1939-ig, a lap megszünéséig betöltötte. Mint regényeiben, de hirlapi cikkeiben is a mai élet, a mai társadalom, a mai emberek problémáit tárgyalta. Földin néhány héttel ezelőtt kisebb műtétet hajtottak végre, amely azonban nem áll összefüggésben hirtelen halálával. Magas vérnyomása miatt orvosai tartós pihenést javasoltak neki, de ő az orvosi tilalom ellenére is igen sokat dolgozott. Földi Mihályt felesége, Tsuk Joli, fia, dr. ifj. Földi Mihály orvos és menye gyászolja, kedden délután kisérik végső nyugvóhelyére a kerepesi temetőben.

— **Meseváros az őserdőben.** Argentinai lapok irják a következő érdekes tudósitást. Négy braziliai kaucsukfakutató néhány héttel ezelőtt behatolt a Rio Araguya és Rio Gapore közt elterülő hatalmas ősrengetegbe, amelynek legnagyobb részét fehér ember lába még nem lépte át. Felfedező utjuk közben sok izgalmas és veszedelmes kalandjuk esett a vidéken kóborló indiánokkal. Az ottani indiánok, akiknek számát 4—5000-re becsülik, abban különböznek az Amazonas erdőségeiben lakó rézbőrüektől, hogy mindenkit halálos ellenségnek tekintenek, aki területük határát átlépi. Azok a fehér emberek, akik települési helyükre tévednek, halál fiai, mert az orvul leselkedő indiánok mérgezett nyilak záporával fogadják őket. Az emlitett négy braziliai kaucsukfakutatónak sikerült a rájuk támadó indiánokat géppisztollyal előzni és hatheti gyaloglás, leirhatatlan küzdelmek és nélkülözések árán, moszkitóhadseregektől elgyötörve, maláriával kinlódva elérték a végtelen őserdőt. Itt nagy meglepetéssel észlelték, hogy az erdő talaját mérföldnyi messzeségben épületromokhoz hasonló kövek boritják. Eleinte nem tudták megmagyarázni a nyomok eredetét és csak amikor a magas oszlopokat és a földbe süppedt hatalmas kőlapokat közelebbről megvizsgálták, eszméltek rá, hogy egy rég kihalt indián törzs városának romjai között járnak. Még nagyobb volt álmélkodásuk, amikor végtelen hosszuságu és aránylag eléggé épségben maradt csarnokokban valósággal ezeregyéjszakai kincset találtak. Villogó és szikrázó féldrágakövek ezreiből állott ez a kincs, amely évezredek óta rejtőzik az őserdő kifürkészhetetlen mélyén és amelynek titkát csak a kihalt indián törzs késői utódai ismerik. Az ellenséges érzületü indiánok nemzedékei ugylátszik évezredek óta féltékenyen őrzik a kincset. A meseváros felfedezői csak egy egészen különös véletlennek köszönhetik, hogy a kincs felfedezése után észrevétlenül elmenekülhettek a romvárosból. Felfedezésüket azonnal közölték Rio de Janeiro tudományos köreivel és a brazil főváros egyik tudósa, aki az indián népek őstörténetének kutatásával foglalkozik, most expedicíót szervez az évezredes romváros felkutatására.

— **Kivégezték Splavienski Henriket.** A pestvidéki törvényszék rögtönitélő tanácsa halálra itélte a lengyel származásu Splavienski Henrik villanyszerelőt, aki az elsötétités ideje alatt betöréses lopásokat követett el, majd hatszor rálőtt a Budaörsön őt igazoltató csendőrökre. Golyói szerencsére nem találtak. A rögtönitélő biróság elnöke, dr. Márton Albert, ma kihirdette előtte, hogy kegyelmi kérvényét elutasitották. Az itéletet a déli órákban Plavienski Henriken végrehajtották.

— **Jókai emlékének hódolt Kiskörös.** A legendás kis hajlékot, amelyben Petőfi megpillantotta a napvilágot, az Irók és Művészek Társasága megvásárolta korábbi tulajdonosaitól, a vértanu Martinovics Ignác leszármazottjától, Martinovics Páltól és nejétől, Varga Teréztől, mint azt szombaton egyik cikkünkben ismertettük. A ház birtokbavételére az Irók és Művészek Társasága és a Petőfi Társaság annakidején nagynevü elnökét, *Jókai Mórt* kérte fel. Azt a házat, amelynek Jókai vendége volt, Kiskörös márvány emléktáblával jelölte meg s az emléktáblát vasárnap Jókai látogatásának 63-ik évfordulóján bensőséges ünnep kapcsán adta át rendeltetésének. Az avató beszédet dr. *Murányi György* evangélikus igazgató-lelkész mondotta.

— **Hajójáratok ideiglenes megszüntetése és módositása.** A MFTR közli, hogy a rendkivül alacsony vizállás miatt azokat a személyhajójáratokat, amelyek Budapestről a szentendrei Duna-ágon át Tahiba, illetve Esztergomba közlekednek, továbbá az összes tiszai személyhajójáratokat Tiszaroff—Szolnok—Szeged—Óbecse—Ujvidék között ideiglenesen beszüntette. A Budapestről Esztergomba 11 órakor és vissza 18 órakor induló u. n. kofahajó az alacsony vizállás miatt a váci Duna-ágon át — Nógrádverőcét feltételesen érintve — közlekedik.

— **„Ennek a földnek magyarnak kell maradnia mindörökké!"** A Turáni Vadászok szabadkai szervezetének zászlószentelési ünnepén *Huszár Aladár* felsőházi tag hangsulyozta, hogy két szilárd alapzatuk van: hűség a Kormányzó Urhoz és a magyar fajtához, a nemzethez. Ezt a földet — mondta — vérünk utolsó cseppjének feláldozásával is megtartjuk. Istenen kivül nem bizhatunk senkiben, csak saját magunkban. Azt akarjuk, hogy bennünket magyar módra kormányozzanak. Ez a szentistváni gondolat. Ennek a földnek magyarnak kell maradnia mindörökké.

— **Eltemették Kozma Jenőt.** Dr. *Kozma Jenő* kormányfőtanácsost, a főváros törvényhatósági bizottságának örökös tagját, szombaton délután temették el nagy részvét mellett a farkasréti temető diszravatalozójából. A gyászszertartáson a fővárost dr. *Homonnay Tivadar* főpolgármester, *Szendy Károly* polgármester, *Bódy László* és *Morvay Ede* alpolgármesterek képviselték. *Szentiványi Sándor* budapesti unitárius lelkész imája után *Csiky Gábor* esperes mondott egyházi beszédet. Az egyházi szertartás után többek közt dr. *Geley József* egyetemi tanár, főgondnok, *Kelemen Béla* főkapitányhelyettes, egyházközségi gondnok és *Usetty Béla* mondott bucsubeszédet.

— **Uj női foglalkozás: az állatkerti őr!** A nők minden hadviselő államban rohammal foglalják el azokat az állásokat, melyek eddig a férfiak kiváltságai voltak. Most uj területet hóditottak el maguknak: Németországban már női állatkerti őr is van! A lipcsei állatkertben a vadállatok ketreceit egy idő óta egy tizenkilenc esztendős fiatal leány gondozza. Erre a nem éppen veszélytelen állásra pályázatot irtak ki s többek között a leány is pályázott. Szülei persze élénken tiltakoztak leányuk szándéka ellen, de maga az állatkerti igazgató is a legnagyobb bizalmatlansággal fogadta a szép őrjelöltet. A leány azonban pompásan bevált; nemcsak a gondjaira bizott fenevadak ragaszkodását nyerte meg, de férfi-szaktársai tiszteletét is és igy ideiglenes szolgálatát véglegessé minősitették át. Sőt az állatkert vezetősége állitólag még azt is megfigyelte, hogy éppen a legvadabb és a legnehezebben kezelhető állatok tanusitanak bizonyos „udvariasságot" az „őrkisasszony" iránt és szivesebben engedelmeskednek neki, mint férfi-kollégáinak.

— **„A féltékenységet felszitani — törvénybe ütköző cselekmény!"** Egy tengerentuli állam törvényhozása mondotta ki legutóbb az érdekes határozatot: „Büntetendő cselekményt követ el mindenki, aki valamely házastársnak levélben vagy más módon adatokat nyujt a másik házastárs olyan cselekedeteiről, amelyekből házastársi hüségének megszegésére lehet következtetni." Vagyis tilos levélben vagy más módon a házastárs féltékenységét felkelteni a másik házasfél iránt! Ilyen adatokat, a törvény szerint, legfeljebb a legközelebbi hozzátartozók gyüjthetnek és nyujthatnak. A törvény megszegőit érzékenyen büntetik. Külön sulyos büntetésben részesül az, akiről bebizonyul, hogy névtelen levéllel igyekezett a rendelkezést megkerülni.

— **Halálozás.** Nemes lipcsei *Szártory Rihárd* m. kir. ny. gyalogsági ezredes, több hadikitüntetés tulajdonosa, október 9-én Tokajban meghalt.

Pöschl Ferenc ny. miniszteri tanácsos 73 éves korában meghalt. Kedden 3 órakor temetik Komáromban.

Dr. *Szondy Lajos* ny. járási tisztiorvos 89 éves korában Békéscsabán meghalt.

Vitéz *Poós Jenő* m. kir. repülőhadnagy, szolgálati kötelességének teljesitése közben repülőhalált halt. Temetése szerdán délután 3 órakor lesz a farkasréti temetőben.

Kröszl István nagyiparos Budapesten okt. 15-én elhunyt. A farkasréti temetőben helyezik örök nyugalomra kedden, okt. 19-én d. u. 3 órakor. (Minden külön értesités helyett.)

Zala János MÁV mérnök, szolgálatának teljesitése közben, okt. 14-én, Besztercén tragikus körülmények között, 42 éves korában hirtelen elhunyt. Hazaszállitott hamvait okt. 19-én d. u. 4 órakor helyezik örök nyugalomra a Kerepesi-temetőben.

Özvegy *Lukács Endréné* ny. főszolgabiró özvegye, okt. 17-én Rákoscsabán elhunyt. Temetése 19-én d. u. 4-kor lesz.

Klees Ferenc főkönyvelő okt. 17-én 76 éves korában elhunyt. Temetése 19-én lesz a Kerepesi-temetőben. A megboldogult több mint 50 éve volt a Hoffmann József gyarmatáru nagykereskedés alkalmazásában.

Özv. *Novák Károlyné* sz. knotti *Kováts Ilona* Szekszárdon meghalt.

Özv. *Kiss Flórisné* 80 éves korában Deákiban elhunyt.

Idősb *Hittig Agoston* ny. székesfővárosi tanító 65 éves korában Budapesten meghalt. Kedden 4 órakor temetik az óbudai temetőben.

Özv. *Sábián Gyuláné* Budapesten meghalt. Kedden fél 4 órakor temetik a Kerepesi-temetőben.

— **Orvosi hir.** Dr. *Székely Levente* rendelését VII., Éva-u. 14. alatt megint megkezdte. Rendel ½4—5-ig. T: 22-66-66.

HAIDEKKER-BOLT

GYERMEKKOCSI

GYERMEKSZOBA BERENDEZÉS
ANDRÁSSY-UT 21/17.

Pesti Hirlap 1943. okt. 19.

Ligeti Miklós

— **Emlékművet kap Maróthy Jenő sírja.** A magyar iróvilág és a magyar olvasóközönség, de kiváltképpen a *Pesti Hirlap* népes tábora kegyelettel őrzi *Maróthy Jenő* emlékezetét. Jó néhány éve már, hogy virágzó férfikorban, alkotó erejének teljességében elragadta a korai halál a nagytehetségű irót, akinek egyéni ízű prózája a felvidéki magyar városok, falvak annyi színét, népi és polgári jellegzetességét örökitette meg, aki oly sok eredeti figurát teremtett érdekfeszitő meséjü, pompásan megirt novellában, regényeiben. Emberileg is egyike volt a legvonzóbb egyénlségeknek, tanári és irói pályáján csak barátokat szerzett magának. Szülőfaluja, a nógrádmegyei Vanyarc, már megjelölte emléktáblával a házat, az egyszerü paplakot, ahol meglátta a napvilágot. Sirját, mely itt, Budapesten boritja hamvait, mostanáig csak a puszta fejfa jelezte. Most méltó emlékjelet kap az is. Vasárnap délben félegykor avatják föl Maróthy Jenő művészi siremlékét, melyet *Ligeti Miklós*, a hirneves szobrász mintázott. A temető IV. 48. számu parcellájában gyülekeznek majd a barátok és hivek, akik részt óhajtanak venni a kiváló iró szellemét föliidéző kegyeletes szertartáson.

Pesti Hirlap
1943. okt. 14.

565.

566.

567.

V. TEXTILIÁK

(545-től 567-ig.)

	Kikiáltási ár pengőben
545. BELUDZSISZTÁN KEREVETÁTVETŐ. 193×308=5.94 m²	600
546. AFGÁNSZŐNYEG. 250×205=5.12 m². (Javított) . . .	340
547. SENNE ÖSSZEKÖTŐ 200×120=2.40 m²	320
548. BOCHARA SZŐNYEG 355×200=7.10 m²	1400
549. KAZÁK ÖSSZEKÖTŐ 240×161=3.86 m² (Kopott) . . .	380
550. KASMIRKENDŐ XVIII. század	75
551. SIRVÁN ÖSSZEKÖTŐ 160×106=1.70 m².	190
552. BELUDZSISZTÁN ÖSSZEKÖTŐ 155×95=1.50 m² (Kopott)	130

A rákospalotai Kossuth-szobor leleplezése.

Kossuth Ferenc minister és Szterényi József államtitkár a középen.

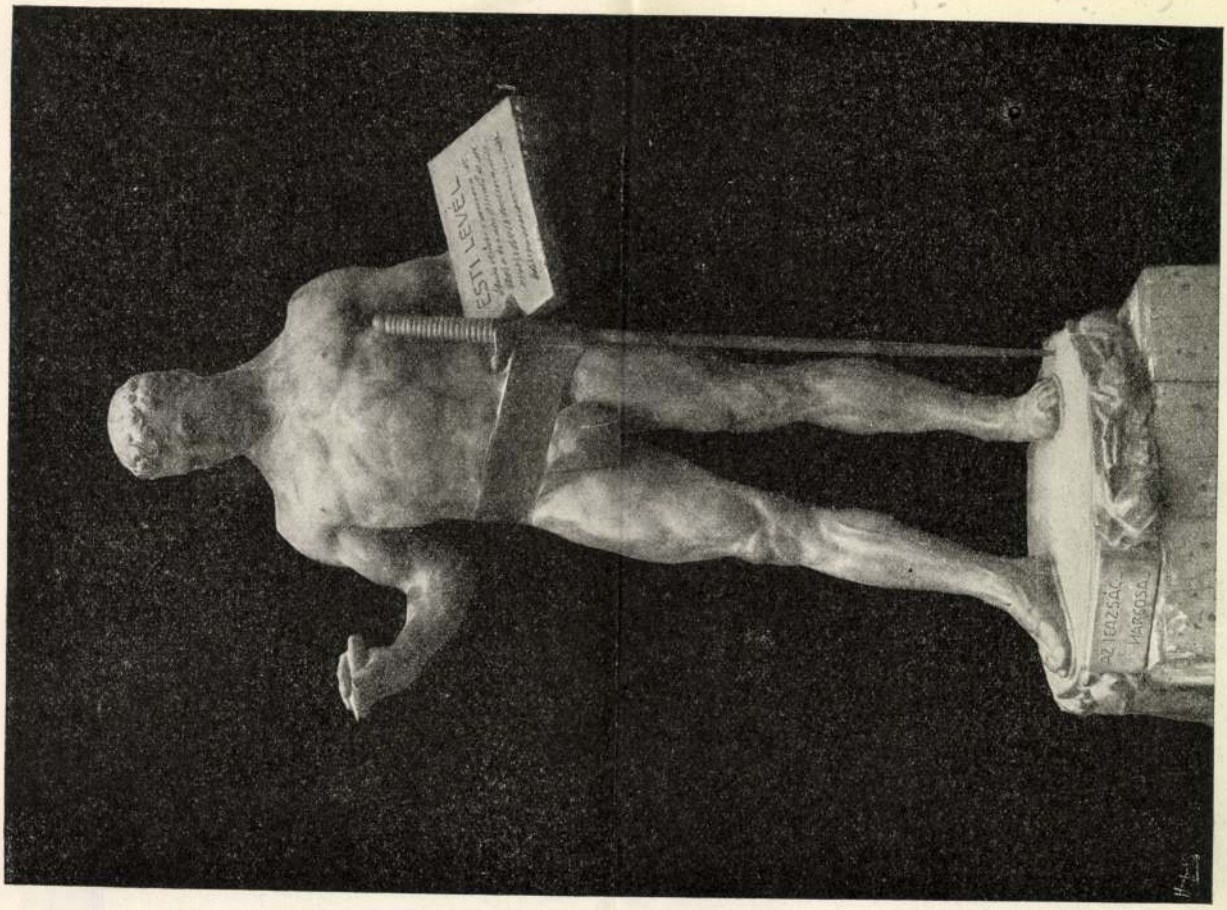

Tóth Béla siremléke. *Ligeti Miklós szobrász műve.*

Szilágyi Dezső siremléke.

Rudolf trónörökös szobra a Stefánia-uton.

Pesti Hirlap Naptára 1909. kepei

SZÉCHENYI VIKTOR GRÓF
LIGETI MIKLÓS BRONZMŰVE

Művészet 1906.
103. l.

fékezettebb hidegvérrel mer dolgozni? A bronzból formált miniatür nem ad nekünk semmit, mert nem tükröz türelemnél egyéb emberi vonást.

Ilyen bajok származhatnak abból, ha a szobrász összetéveszti a kicsinyt a kicsinyessel. De hát ki tudja az ő számára bizton megállapítani a kettő közt a határvonalat? Hol az esztétikai paragrafus, amely idevágó rendelkezést tartalmaz?

Módszerünkhöz híven itt sem hivatkozunk akadémikus szabályokra, puszta gondolatmunka eredményeire. Itt is egyenest a szobrász műhelyéből indulunk ki, nézzük az anyagot, amelyet formál, az eszközöket, amelyekkel dolgozik, végre technikai eljárását. Ezek fix pontok. Ezek szemlélete után könnyű megállapítanunk, hogy tulajdonképpen a „részletek kidolgozása" csak oly fokig végezhető helyesen, amily fokig azt az anyag és a szerszám megengedi,

KENYÉR
LIIPOLA GYÖRGY BRONZMŰVE

Rossz társaságba kerültem. Halkan jönnek, udvariasan; lárma nélkül széttolják a székeimet, gúnyosan belenéznek az üres brómos üvegekbe. «Rendben van, rendben van» — susogják és nem hagynak elaludni. Oh, köszönöm, már egészen megszoktam őket. A mint az ember ismer teljesen valakit, már nem fél úgy tőle. És bár nem mindig szivesen, de szóba állok velük.

— Ön ma pózol egy kicsit — mondják néha gúnyosan, mert mindig éberek, kötekedők, frissek, noha én fáradt vagyok és álmos, mint valami öblös karosszék. Néha alig birok a rideg czimborákkal.

*

És mégis, ha egyik saroktól a másikig ezüsthálót sző a holdsugár, halk zümmögést hallok, mint mikor valami karcsú szitakötő akad fenn a tőrben. Finom, törékeny a dala, ha dalba kezd így:

— Emlékezel?...

Ez volt az első leány, a kiből kiábrándultam. Kissé tétova a járása, lassú nehézkes és óvatosan ül le, mert az anyaság szent jegyét hordja magán.

— Már a harmadik? — kérdem és hindu bálványokat látok magam előtt a termékenység orgiájában. Ezt a gangeszi szent áhitatomat csak az érti meg, a ki hisz velem együtt a lélekvándorlásban. Hét év kell a léleknek, hogy új házat építsen magának, de a lélek ugyanaz marad és szól hozzám:

— Emlékezel?... Otthagytál meddőn, mikor kivántalak. És én fiakat szültem, a kik reád hasonlítanak és reád meg reám fognak hasonlítani, míg lélek vándorol a földön.

A súlyos vád lehorgasztja a fejemet.

— Bocsáss meg — szólok — csak a fiatal kor könnyelműsége volt. Elbocsátottalak, mert kegyetlen voltam, mert sok életizom tapadt a csontjaimra és azt hittem, te is találsz mást, én is találok mást. Ha te csalódtál, én is csalódtam.

*

Mária volt a neve a másodiknak. Asszony volt és szerelme négy utolsó esztendejét nálam vezekelte le. Velem bünhődött azért, mert nem hitt szerelmemben. Későn, mert már késő volt.

A mint kinyitottuk egy nap az ablakot, egy csodálatos pillangó könnyelmüen, szines libbenéssel kirepült rajta...

Én és Mária nem vettük észre. Csak a hiányát. És az asszony búsan nézett rám:

— Elmult.

A bánatában volt valami a mosolyból és a mosolyában valami a kölcsönös részvétből.

Egy halk tragédia játszódott le köztünk és végét értelmes lényekhez illőn igyekeztünk elmosolyogni. Aztán a mandulafa tavaszi virágaiból felénk csapott az illatkönnyű és mégis bódítóan nehéz kérdés:

— Hát ezután mi lesz?

Máriának finom arczvonásaiból, a melyek a hervadt rózsaszirmok bársonyos ereit hiven megőrizték, többé nem a mámor fogja megcsapni a homlokomat. És éreztem, milyen szerelmes vagyok ebbe az asszonyba. Hogy az elveszett paradicsomból is bárhova holtomiglan tudnám követni.

Előkelő lelkek módjára nem szoktunk össze. Hanem épp ellenkezőleg, örökös volt köztünk a vetélkedés, az udvarlás. Hol én ejtettem őt rabul, hol ő engem. Meg akartuk és meg is tudtuk egymásnak mutatni, hogy érdemes volt összekerülnünk, érdemes — a másiknak. Az én tekintélyem az ő szemében tükröződött, az övé az enyémben. És a kik tisztelik egymást, azok nem «szoknak össze», nem ütődnek össze, mint a puha gyümölcs. Van a nagy szerelmekben valami a nemes gyümölcsfajtából, hogy sohasem érik poshadttá, lompossá. Először éreztünk egymással szemben zavart és félénkséget. Nem szavakban nyilvánult ez meg, hiszen az emberi érzés legfinomabb rétegeinek kifejezésére gyönge az emberi nyelv. A szem veszi át a

Ő felsége Ligeti szobrászművészszel.

szerepét. Az ember nem tudja, lesüsse-e, vagy őszintén nyitva tartsa. A szem először érzi a szégyent, a mely ártatlanul égeti. Az ember először érzi, hogy kérlelhetlen törvények pirítanak reá.

Mária szeme csodálatosan fejezett ki kérdéseket, a melyeket az ajka nem tudott volna megkockáztatni.

— Vádolsz, — kérdezte — hogy nem vagyok már a régi?... Vagy saját magadat szégyelled és ezért haragszol reám?

A kormány tagjai a leleplezésnél.

De biztatóan intett:

— Nem vagyok hálátlan. Nem vagyok oktalan. A lemondásom maga is szerelem.

Lehajtott fejjel állt előttem. Egyszerre megfordult és a régi pajkossággal pillantott a szemembe. Felvillanó fény volt, a mely incselkedett velem. Aztán minden ok nélkül megölelt, megcsókolt és hosszan érintette ajkával a fejemet, a melyet két kézre fogott ideges ujjai között.

Valami csodálatos bánat, mint valami muló, könnyű láz gyöngített el, úgy hogy le kellett ülnöm. A szivem halkan vert, mintha könyek csurdogáltak volna benne. És egy fecske csicsergése odakünn — az eresz alatt az új fészekben — mint egy végtelenbe nyuló, szomorúan epekedő dallam zsongott a fülemben. De a lemondás költészete volt ez, a mely halvány szineivel festi meg a bucsúzó világot... És mégis tavasz volt...

Egy milói Vénusz áll az ágyam felett és karrarai márványban maga a másolat is antikul becsületes, őrzi mindazt a szépséget, a mit egyetlen asszonyon együtt egy szobrász sem tud megtalálni.

Én vagyok a másik szobrász, az emlékek lázas összegyürője.

Ha Miminek kék szeme volt, Artemisznek bizonyára jól illett a bársonyos mosoly, a melyhez azonban inkább az Elza finom, ideges lelke és Aszpázia hattyuvonalú kézhajlítása illett volna. Ezzel mentegessem a hűtlenségemet?

Talán magyarázatnak szép is ez, hogy részekben és részletekben a világ legszebb, legtökéletesebb asszonyát, egy Lucrétia-lelkű Vénuszt szerettem, a kit bármely pillanatban, bármely írónál, festőnél és szobrásznál szebben össze tudok állítani emlékeim eleven pompájából.

Ezzel a gondolattal még sarokba is szoríthatnám azt a becsületes álmodozót, a ki bátran hiszi, hogy az ember egy elérhetetlen ideált czipel magával az életen keresztül és minden szerelme voltaképp megalkuvás az ideál és lehetőség közt. Ime fordítva van. A míg az ember nem ismeri a lehetőségeket, addig nem is tudja összeállítani az ideált. Addig csak egy nagy ismeretlent czipel magával, a melylyel a legkevesebbet igérő valóságnál is szivesen állomást tart.

Most már tudom, milyennek kellene lenni az «ideálomnak» és azt is tudom, hogy mi tanított meg rá és hogy a hűtlenség a szerelemnek a legfőbb iskolája. De késő.

A hűség kopogtat.

Ez a csodálatos, gyöngéd érzés, a mely lefokozza az embert, mint a láz. Az egyedülvalóság, az elhagyottság, a szegénység érzése.

— Jöjj, — susogja — bárki vagy. Ha szőkeséget hozol, aranynak képzellek; ha csengő kaczajt, zenét hallok; ha sirni tudsz, erdei forrás szavát sejtem. Már tudom, mi a szerelem és hogy a hűség gyűrűje az a varázsgyűrű, a melyen keresztül az ember mindent nagyobbnak, szebbnek, örökkévalónak tart.

És most tudom csak, hogy mért jönnek hozzám épp azok, a kikhez hűtlen voltam; ama gyermekeim anyja, a kik az én arczomat viselik, hogy tulajdon apjuk néha idegenkedve néz reájuk és Mária, a ki rajtam lehelte ki szerelmét.

Ők hivek voltak hozzám és én nem is sejtettem, hogy mi a hűség.

Voltak szerelmeim, a melyek a karjaim közt fonnyadtak el azzal a perczczel, a meddig a virág a gomblyukamban élt. Voltak szerelmeim, a melyek örökkévalóknak tetszettek, az egyik év adta őket át a másiknak, míg egyetlen nap aztán nem adta át a másiknak azt, a mit esztendők biztak reá. Épp ezeket a napokat nem tudtam méltányolni, a melyek után hirtelen nem következett semmi.

És jön a hűség. Szerényen, szeliden helyet kér nyugtalan oldalam mellett és megnyugtat. Lesz valaki mellettem, a ki a brómos üvegeket le fogja porolni, talán örökre ki fogja dobni az ablakon, mert nem lesz reájok szükség. Csak jön és elkergeti ezt a rossz társaságot, a melybe kerültem.

És mikor elbucsúzom, hogy ég még az arczom és rajta az idegek puha simogatástól, bársonyos csóktól remegnek; mikor kerengő párok közt magafeledt pehelyként szállok; mikor idézem, izlelem és hozzáértéssel megforgatom számban a csókok bou-

Báró Burián István, közös pénzügyminiszter.

quetját, mikor a rőt téli égre fölnézek és szomoruan hazatérek, egyedül... valami lepihentet, fölém hajol, megsimogat, bátorít és gyöngéden, lázas elgyengüléssel türöm:

Hogy elbódítson a hűség.

BOSZNIA ANNEKTÁLÁSA.

Királyi kézirat — új világot teremtett a Balkánon. Első Ferencz József, Ausztria császárja és Magyarország apostoli királya kiterjesztette souverain jogait Bosznia-Herczegovinára is és így az okkupált tartományok bekapcsoltattak a monarchiába.

Ebből a fontos alkalomból, a mely máról holnapra megváltoztatta Európa térképét, nem érdektelen visszatekinteni a multba és fölelevéníteni — ha rövid összefoglalásban is — az okkupáczió előzményeit és magát a meghódítást.

A folytonos bosnyák fölkelések és zavargások birták rá Oroszországot, Németországot és monarchiánkat, hogy megvalósítsák az okkupálást. 1875 deczember 30-án elküldötték *Andrássy* Gyula gróf útján a «fényes kapu»-nak a «bécsi memorandumot», a mely megkövetelte a portától a béke helyreállítását, a keresztények egyenjogusításának biztosítását. A memorandumnak azonban látható foganatja nem lett.

A bosnyák mohamedánok — élükön a török hivatalnokokkal — továbbra is a keresztények zsírján hizlalták magukat; leányaikat, jószágaikat elrabolták...

Csordultig telt volt azután a pohár, mikor az 1877-iki orosz háborúban a porta már a bosnyák kereszténveket is behivta zászlaja alá.

Ekkor ült össze a *berlini* kongresszus 1878 július 13-án és a megkötött szerződés XXV. czikkelye kimondotta: «Bosznia-Herczegovinát meg fogja szállani Ausztria-Magyarország és kormányozza».

Tizenhat nap mulva bemasiroztak a magyar fiúk a bosnyák földre. Beköszöntőül a tizenharmadik hadtest és egy gyalogsági hadosztály lett mozgósitva. A 13-ik hadtest élére *Philippovich* táborszernagy került, míg a 18. gyalogsági hadosztályt *Jovanovics* altábornagy parancsnokolta. *Philippovich* serege 1878 július 29-én négy hadosztályban támadta meg a renitens Boszniát: Bródnál, Ó-Sabacznál, Ó-Gradiskánál és Kosztajniczánál, míg *Jovanovics* Herczegovina ellen indult és megszállotta *Mosztárt*, mielőtt még a fölkelők vonulhattak volna be a fővárosba.

A boszniai seregnek azonban nem volt ilyetén könnyű helyzete. Az első napokon ugyan nem igen mutatkoztak a fölkelők, de Maglajnál már tört készítettek a magyar seregnek és ezzel kitört a Hadsi Loja által szitott fölkelés, a melyet pánszláv izgatók és külföldi ágensek tápláltak eszközökkel. Guerillaharcz kezdődött, a melyre a hegy-völgyes Bosznia különösen alkalmas és a melyben a vidékkel ismerős fölkelőknek sok-sok előny kinálkozott.

A magára maradt török hadosztály 28-ik zászlóalja — parancsnoka nem lévén — a fölkelőkhöz csatlakozott, a mivel alaposan gyarapodott erőben a Hadsi Loja népe.

A Boszna mellékén egyre délnek vonuló osztrák-magyar derékhad sok kemény küzdelem után augusztus 19-én végre elérte Bosznia fővárosát, Sarajevót, a melyet elkeseredett és véres utczai harczok árán be is vett. Közben az elhagyott és czikornyás hegyek között előrehaladó szárnyakat sokszor érték válságos támadások; így többek között Radniczénél és Stolacznál, a hol a fölkelők a hegyekről köveket gördítettek le a völgyben haladó osztrák-magyar haderőre, majd tőrbe csalták, orozva megtámadták, kiéheztették a mieinket. Jellemző a vad bosnyák hordákra, hogy a sebesülteken, a kiket foglyaikká tettek, kegyetlen boszút állottak.

A kemény kútvíz, de különösen a huszárjainkat Maglajnál ért katasztrófa arra indította a központi hadvezetőséget, hogy gyorsabban végezzen a fölkelőkkel és e czélra sietve megindította a 3., 4. és 5-ik hadtestet is, sőt honvédzászlóaljakat is kirendelt a harcztérre, a mi ellen Pest vármegye vicispánja opponált is.

A megindult harmadik hadtest a Doboj melletti sánczokban kergette meg a fölkelőket és nagy küzdelmek után teljesen megtisztította a Boszna és mellékfolyóinak völgyét.

A negyedik hadtest a Szávát Samacznál lépte át és Tuzlánál, Novi-Brcskánál, majd az erdős Majevicza Planinánál verte meg a fölkelőket. Diadalai után Lipnicznél egyesült a harmadik hadtesttel. Időközben az ötödik hadtest Észak-Herczegovinában és Bosznia nyugati vidékein operált, hősiesen letörve a lázadókat és rohammal meghódítván szeptember 28-án Livnót.

A legkeményebb dió a boszniai Krajna volt, de azért szeptember 18 ára Bihács is behódolt. A harcz azonban ezzel sem szünt meg...

Hátra volt még Kladus, a fölkelők fellegvára és utolsó menedéke. A büszke Kladus is megtört az osztrák-magyar hadak ostroma alatt és október 20-án kaput nyitott.

A meghódítás munkája ezzel tulajdonkép véget is ért, de valójában csak a nyilt harczok sora szakadt meg, mert az orvtámadások szórványosan még esztendők során megismétlődtek.

5006 közembert és altisztet, 179 tisztet vesztett a közös haderő és 1878 végeig sebesült és megbetegedett elhalt még 2233. Ezt a súlyos véráldozatot még százmillió forintnyi hadviselési költség is tetézte; lehet-e csodálkozni hát, ha a közvéleményt elkeserítette az okkupálás és a delegáczziókkal csak nagynehezen lehetett utólag is jóváhagyatni az okkupáczió terheit felölelő költségvetést.

Az okkupáczió lezajlása után a meghódított tartományok a közös pénzügyminiszter hatásköre alá rendeltettek és néhai *Kállay* Béni érdeme a meghódított tartományok gazdasági föllendülése. Az okkupált tartományoknak nagy baja azonban máig is, hogy horvát, szerb, török, bosnyák polgárai egyre farkasszemet néznek egymással és hogy a lakosság közönye és rosszakarata kerékkötői a haladásnak.

A porta némi keserűséggel megnyugodott az okkupáczióban és nem tiltakozott az 1881-ben behozott általános katonai kötelezettség elrendelése ellen sem, bár a felségjogok gyakorlata a szultánt illette az okkupáczió után is. A védkötelezettség kihirdetése azonban mégis bajokat okozott, mert lázadások követték és különösen nagy volt a zsivaj Crivoscieben. A rendet *Radics* és *Jovanovics* tábornokok állították helyre, keményen és kurtán elbánván a lázongó bandákkal.

A katonai kötelezettség meghirdetését követték más reformok. Egy év mulva életbe lépett Bosznia-Herczegovinában a polgári közigazgatás és bevonatott egyben a közös vámterületbe.

Most aztán elkövetkezett az annektálás, a királyi kézirat szerint a magyar korona jussán, a minthogy valóban Magyarország jussa is Bosznia-Herczegovina, a melyet már 1137-ben a magyar király uralt. II. Béla fia, László, «Bosznia herczege» volt és II. Béla maga a «Ráma királya» czimet vette föl.

Az Árpádok kihalása után egy darabig idegen járomba hajlott Bosznia, de *Róbert Károly* újból visszafoglalta Magyarország számára és kinevezte bosnyák bánná *Brebiri Szubics* Pált. Brebiri Szubicsot többen követték később a báni méltóságban, többek között *Nagy Lajos* király alatt *Tvartko* István, a ki az «Isten és Lajos király kegyelméből

Bosnyák táj.

Rudolf trónörökös szobra, melyet a budapesti Városligetben a Stefánia-ut mentén állitanak fel.

Dr. Rakodczay Sándor, horvát bán.

Dr. Günther Antal igazságügyminiszter.

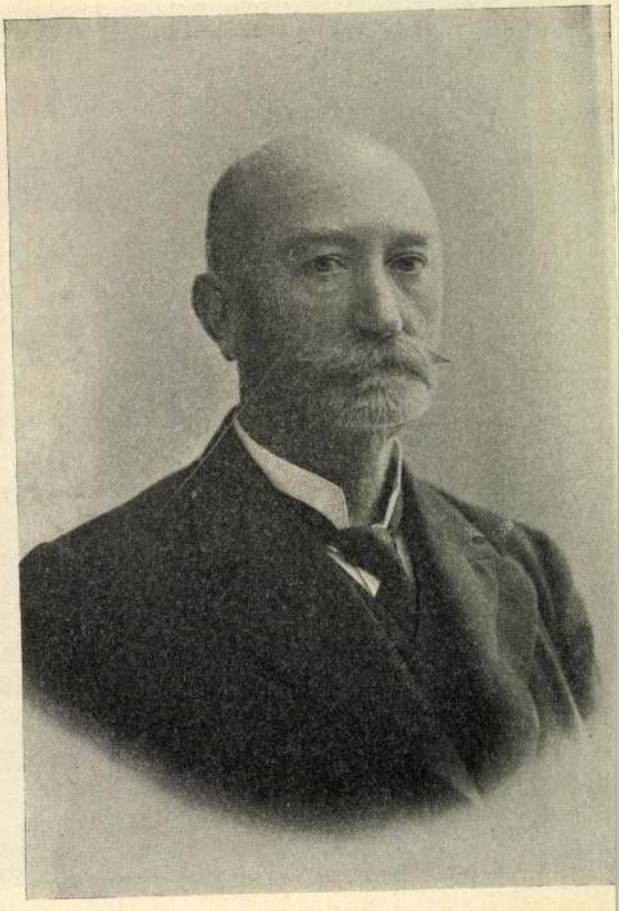

Dr. Meskó László igazságügyi államtitkár.

Ligeti Miklós

Az Arany-szoba: Arany János egykori íróasztala s dolgozó-szobájának egyéb butordarabjai.

A zeneakadémia nagy hangversenyterme.

mérges gázt, mert ha használna, minden következtésünk megdőlne, hiszen a gázzal dolgozó fél az ellenséges ország lakosságának egyrészét könnyen kiírthatja.

Ha most sorravesszük a jövő háborújában szereplő hadigépeket, úgy elsősorban a világháború végén feltünő és azóta egyre tökéletesbedő *tankokról* kell megemlékeznünk.

Három tanktipust ismerünk: a nehéz, a középnehéz és a könnyű harckocsit. Az első rendszerint tizenkét embert fogad be, nehéz páncélzattal rendelkezik, több gépfegyver és legalább két nehéz ágyú van elrejtve a bensejében. Sebessége nyolctíz kilométer óránként. A középnehéz tank húszkilométeres sebességgel halad, páncélzata könnyebb és gyengébb. Általában négy ember tartózkodik benne, akik két gépfegyvert és egy ágyút kezelnek. A könnyű tank legtöbbször két katona számára készült, óránként harminc kilométerrel halad és egy gépfegyvert, valamint egy ágyút találunk benne.

A katonai technika ezenfelül még három más tanktipus kidolgozásával foglalkozik.

Az egyik *egyetlenegy* katonát fogad be, aki egy gépfegyvert irányít az ellenség felé és lábával kormányozza a tankot. Hihetetlen gyorsasággal képes egy ilyen mozgó páncél-emberekből álló csapat előrenyomulni és elképzelhető, hogy pszichikai hatása majdnem egyenrangú a gépfegyvergolyók rombolásával.

A technikusok egy másik csoportja az óriási tank, a *mozgó erőd* konstrukciójával foglalkozik, amely kisebb tankokat könnyűszerrel legyőz, védelme alatt egész csapattestek felvonulhatnak. Egész vidékek uralják stratégiailag az ilyen mozgó erődöt.

Nem a jövő zenéje a távolból irányított harckocsi sem. Elektromos hullámok segítségével több nyugati államban és Amerikában igen sikeres kísérleteket végeztek a messziről, automatikusan vezetett, sebességét, irányát változtató páncéljárművekkel.

A régebben gyalogságnak nevezett csapatok szállítása is könnyű páncélautókkal fog történni, — már amennyiben a hadviselő államok anyagi ereje megengedi, hogy már békeidőben tízezer és tízezer ilyen kocsit gyártsanak. A nyugat és Amerika legkitünőbb autógyárai gyártanak páncélautókat, amelyeknek sebessége alig kisebb, mint a jó „civil" autóké. Ezek a páncélautók igen elegáns, szépen megkonstruált kocsik, nem olyan nehézkesek, mint a tankok, belül szintén gépfegyverekkel vannak felszerelve és csapatszállításon kívül, szükség esetén a frontharcban is alkalmazhatók.

Anglia különben elhatározta, hogy *egész* hadseregét motorizálja. Ez persze évek munkája lesz és rengeteg pénzbe fog kerülni. Egy motorizált hadtest háromezer páncélautóból áll és hatvan kilométer hosszú. A világháborút egyetlenegy ilyen hadtest is eldöntötte volna.

Ha egy más háborús helyzetet veszünk — persze csak példaképpen: — ha például Németország és Franciaország új háborúba keverednének és Csehország Franciaország mellé állana, a motorizált cseh erők huszonnégy óra alatt Berlinben volnának. Ilyen gyorsan és ilyen akadálytalanul halad a motorizált hadsereg, ha régi tipusú katonaság állja az útját.

Új harci eszköz a gépágyú is, amely a régi módszer szerint harcoló néphadsereget feltünés nélkül, villámgyorsan követi, nem úgy, mint a világháborúban, mikor is a tüzérség csak igen nehezen tudta az előrenyomuló csapatokat követni.

Nagy jelentősége van a hadirepülőgépnek. A világháborúban csak éppen hogy megmutatták a repülők, hogy mire képesek, de ez is nagyszabású volt.

Halottak napja. Ős-temető Monoron.
Wagenhuber Aurél dr. amatőrfényképe

Azóta sokkal gyorsabb, teherbíróbb, nagyobb magasságokat elérő nagyobb akciórádiusu hadirepülőgépeket építettek és számuk is nagymértékben emelkedett. Szerény becslés szerint Franciaország 2500, Amerika 2000, Anglia 1600, Oroszország 1500, Olaszország 1400, Lengyelország, Csehország egyenként 700, Románia, Jugoszlávia országonként 300 hadirepülő-

Hallottak napja. Új művészi síremlékek a Kerepesi-temetőben.
A Pintér-síremlék, Ligeti Miklós műve

gép felett rendelkezik. Németország, Ausztria, Magyarország egyetleneggyel sem.

Ezek a repülőgépek rendkívül magasságban, észre nem vehetően úsznak a levegőben és mikor alábbereszkednek, a városok, hadseregek, tankok, hadihajók fölé: ködfelhőkbe burkolóznak, hogy majdnem felismerhetetlenek. Robbanó- és gázbombákkal minden élőt, vagy élő által konstruált gépet megsemmisíthetnek.

A repülőgépek legtökéletesebb egységei a motorizált hadseregnek, de egyúttal legvégzetesebbé válható ellenfelei is. A páncélkocsik, tankok ezreit semmisíthetik meg a repülőgépek néhányezer kilogramm robbanóanyagot tartalmazó bombáikkal, — ha a másik fél repülőinek nem sikerül őket idejekorán megállítani. A nagy államok szakmai technikusai jól tudják ezt: a *földi* motorizálással egyidejű és hasonló arányú *levegő-motorizálást* hívnak életre.

Ma még az a helyzet, hogy a repülő fölényben van a földi gépekkel szemben. Nemrég légi támadást intéztek — persze próbaképpen és nem igazi bombákkal — angol repülők London ellen. Bár a védelem sok ellenséges repülőgépet elpusztítana, angol szakértők szerint, ha a támadás „igazi" lett volna, London ma már romokban heverne. A légi hadgyakorlat ezt bizonyította.

A mai angol vagy francia haderő huszonnégy óra alatt nagyobb tonnatartalmú bombát képes ledobni, mint amilyent a németek a világháború egész tartama alatt ledobtak. A modern, 1800 kilogrammos bombáknak csak a légnyomása világvárosaink háztömbjeit kártyavárként sodorná el. Ezek a bombák a legerősebb hadihajó-páncélzatot is szétroncsolják és még tizenkét méterrel a tenger színe alatt is alkalmasak az ott úszó tengeralattjáró megsemmisítésére.

Ami áll a repülőgépek jelenlegi fölényére, áll a mérges gázokra is. A támadás ellen egyelőre nem tudunk védekezni. Vannak gázfajták, — ilyen a kékkeresztes gáz, — amelyek arra kényszerítik specifikus hatásuknál fogva a katonát, hogy *gázálarcát lerántsa magáról*. A következő percben már a halálos gázfajta érkezik meg, amely a most már védtelenül álló ember tüdejébe hatol, megbénítja a működését.

Az *yperit* nevű gáz ellen csak gummiruhákkal lehetne védekezni, amely öltözet persze nem alkalmas a harcban álló katona céljaira. Az yperit belélegzéskor halált okoz, de ettől függetlenül az yperit egyrésze a levegőn cseppfolyóssá is válik, a ruhán keresztül behatol a bőrre és ott súlyos, halálos sebesüléseket, fekélyeket okoz.

Egyebekben a gáz alkalmas az ivóvíz és az élelmiszerek megfertőzésére is.

Oroszország, amelynek másfélmilliós hadserege van, nemcsak katonaságát, hanem lakosságát is igyekszik megvédeni egy új háború gáztámadásai ellen. Fontos épületeinek egyrészét újabban gázmentes berendezéssel, a föld alatt építi fel és új házak építésére csak úgy ad engedélyt, ha egyidejűleg gázmentes, hatalmas pincéket konstruálnak a lakók számára! Néhány hónappal ezelőtt Odesszában gáztámadási hadgyakorlatot tartottak, amelyben az egész város köteles volt gázálarcokkal résztvenni.

Számításaim szerint kétszáz repülőgéppel egész Budapest „elgázosítható" néhány óra alatt.

A jövő háborúja ezeket a csöppet sem utópisztikus perspektívákat tárja fel. A katonai irodalomban százszámra jelennek meg az idevonatkozó, igen komoly tanulmányok. Egyre jelentékenyebb mértékben cikkezik a sajtó is erről a témáról. És ez nagyon hasznos: ha az emberek megismerik a jövő háborús eszközeit, akkor talán képesek lesznek védekezni ellene.

Endrődi Sándor síremléke,
amelyet most lepleztek le a Kerepesi-temetőben

Endrődi Sándor költeményeiből*

A „Tücsök"-dalokból

Sohase járj olyan tájon,
Ahol egykor boldog voltál,
Nincs szomorúbb temető a
Láthatatlan sírhalmoknál.

Körülötted minden fénylik,
Benned minden elsötétül,
Fejfaként állsz multad romján
És zokogsz, sírsz — könnyek nélkül.

*

Májusi fuvalom — Novemberi szél zúg,
Virágot legyezget... — Levelek peregnek:
Valahol tavasz van, — Mese, hogy tavasz volt,
Valahol szeretnek. — Mese, hogy szerettek!

*

Nem csüggedek én, nem csüggedek én,
Ha zord is az éjjel:
Kigyullad a fény az Isten egén
S megví a sötéttel.

A sír sem egyéb, mint hű menedék, —
Elringat a béke;
Csak szárny a halál, melyen tovaszáll
A lélek az égbe.

* Endrődi Sándor: Költemények. — Endrődi Sándor: Őszi harmat után. — Megrendelhető az *Uj Idők* kiadóhivatalában.

Hallottak napja. Új művészi síremlékek a Kerepesi-temetőben. A Pucher-család síremléke. Ligeti Miklós műve

véget. A nagyhatalmak laboratóriumaiban, gyáraiban, kísérleti telepein egyre folyik az újabb és újabb katonai-technikai eszközöknek minél „hatásosabb" formában való megszerkesztése, kiépítése.

Hallottak napja. Új művészi síremlékek a Kerepesi-temetőben. A Sorg-síremlék. Ligeti Miklós műve

Az új háború legfontosabb karakterisztikuma, ideális elképzelésben: *a motorizált hadsereg.*

Az élő ember szerepét a gépek veszik át, a tankok, a repülőgépek, a gépágyúk, a páncélautók. Ez a motorizált hadsereg már békében a legmagasabbrendű technikai kiképzésben részesül és jóformán független a lakosság civilrétegéből, a háború folyamán felállítandó, a régi tipushoz meglehetősen hasonlító néphadseregtől.

A modern katonai írók egyrésze fölteszi, hogy a motorizált, másnéven *elithadsereg* mindjárt a háború elején megsemmisítheti az ellenfelet. Főleg arra való tekintettel, hogy az eddiginél sokkal nagyobb mértékben fog szerepet játszani a *rajtaütés.*

Amíg például ezerkilencszáztizennégyben hetekig, hónapokig tartó diplomáciai csatározás készítette elő a monarchia és Oroszország háborúját, amely idő alatt mindkét fél kényelmesen mozgósíthatott, addig a jövő diplomáciája igyekszik háborús szándéka felől az ellenfelet félrevezetni.

A motorizált hadsereg órák, vagy napok alatt hatalmába kerítheti azután a kellően fel nem készült, vagy az olyan országot, amelynek nem hagyott időt az intézkedésekre. A világháborúban némely országban hónapokig, Amerikában meg éppen egy évnél is tovább tartott, amíg a hadsereget akcióképesen a frontra dobhatták. A jövőben a motorizált hadsereg már békében, minden időben készen áll az azonnali küzdelemre.

1928-ban hadgyakorlatot tartott a Nyugatnémetországot megszállva tartó szövetséges Rajna-hadsereg. Az volt a feltevés, hogy kitört a németekkel való háború, mire a Rajna-hadsereg alakulatai a behívott és rendelkezésre bocsájtandó tartalékosok bevárása nélkül, — könnyű csapataikkal, légihaderőivel, tankjaival és egyéb motorizált alakulataival rögtön betörtek az ellenség feltételezett felvonulási területébe.

A motorizálás vonatkozik a csapatok szállítására is. A cammogó tehervonatok, a frontközelségben fáradtan gyalogló katonaság szerepét az autókon szállított, szédületes tempóban rohanó csapatok veszik át, akiket szükség esetén, órák alatt lehet egyik pontról a másikra átdobni, szinte tekintet nélkül a távolságra. Ennek a jelentőségét már a híres első marnei csatában láttuk, amelyet *a párizsi soffőrök nyertek meg.* Mint ismeretes, a francia hadvezetőség valamennyi párizsi taxit egyszerre lefoglalta soffőröstől és ezeken a taxikon küldte a frontra a csapatokat, amivel elérte, hogy a marnei csatát a németek elveszítették, Párizs megmenekült és ezzel a háborúnak gyors német győzelemmel való befejezése valószínűtlenné vált.

A kislétszámú, hivatásos motorizált elithadsereget kiegészíti a nagyszámú néphadsereg, ha még szükség lesz rá, a jövő háborújában, ha a gépek nem intéztek el már a küzdelem legelején *mindent.* A néphadsereg technikai felszerelése és felkészültsége nem lehet olyan tökéletes, mint az elithadseregé, mert ez olvan fantasztikus arányú pénzbefektetéssel járna már békében is, amilyent egyik állam sem bir el. Hogy — például — egy harmincmilliós nemzet minden katonai szolgálatra alkalmas tagja számára már békében elkészüljön a szükséges *lőszer* — csak a lőszer! a gépekről, tankokról nem is beszélve — ez hárommilliárd aranyfrank kiadással járna.

A helyzet eszerint az: *ha* az elithadseregek összecsapása nem járt döntéssel, *akkor* dobják a frontra a kevésbé modern néphadsereget. Míg tehát a háború előtt a hivatásos hadsereg *keret* volt, amelybe, háború esetén, beleilleszkedett az egész fegyverforgató lakosság: a jövő háborújában valószínűleg egymásután fog harcolni a két hadi tipus. Feltételezzük, hogy egyik hadviselő fél sem használ a polgári lakosság ellen

Uj Idők 1929, 45, 17
554-55. l. képek

Halottak napja. Hősök temetője a Rákoskeresztúri-úton

Amit mindenkinek tudnia kell

Milyen lesz a jövő háborúja?

Az *Uj Idők* számára elmondta:

Mayer-Csejkovits Károly, vezérkari ezredes

Egy angol képviselő az alsóházban nemrégiben találó képet rajzolt a jövő háborújáról.

— Ha a dolog komolyra fordul — mondta —, olyan országok, amelyek szomszédaik barátságában bízva, védelmükről kellően nem gondoskodtak: városaikat romokban, országukat pedig lángokban látnák, még mielőtt tudatára ébredtek volna annak, hogy a háború kitört.

Eszerint egyetlen kardcsapás nélkül el lehet veszíteni a jövő háborúját.

Wilhelm *Ostwald,* a nagy német kémikus, megrázó cikket írt mostanában a gázháborúról, amely alkalmas arra, hogy néhány órával a hadüzenet megtörténte után milliós városokat temetővé változtasson. Ostwald, a világhírű tudós nyilván tudja, mit beszél.

Végül idéznem kell a nagy francia katonát, *Foch* tábornokot, aki beszédében, amelyet az oxfordi egyetemen, díszdoktorrá avatásakor tartott, annak a nézetének adott kifejezést, hogy a jövő hadjáratában nemcsak a férfiak fognak harcolni, hanem minden ország mozgósítani fogja — közvetett, vagy közvetlen katonai mintára — az asszonyokat és a gyermekeket is, hogy az új létküzdelemben a legkisebb erő alkalmazását se mulassza el.

Kétségtelen, hogy a jövő háborúja borzalmasságban, a romboló eszközök fantasztikus arányú felvonulásában minden eddigi hadjáratot felül fog múlni.

A világháború befejezése óta mindössze egy évtized múlott el és mégis, ha ebben a pillanatban egy újabb világégés borítaná lángba az országokat: ennek a küzdelemnek a formái alig, vagy csak igen kis mértékben emlékeztetnének arra, amit 1914-től 1918-ig láttunk. Ilyen rendkívüli mértékben fejlődött a katonai technika és ez a tökéletesedés még korántsem ért

Halottak napja. Rubinek Gyula miniszter síremléke. Horvay János műve

Halottak napja. Uj művészi síremlék a Kerepesi temetőben. Ligeti Miklós szobormüve

Az asszony tudta, hogy az időt nyujtja. Pillanatoknak örül, míg benn lehet vele a szobában.

És hirtelen érezte, hogy örül ő is ezeknek a pillanatoknak.

Ez a tudat annyira megdöbbentette, hogy lehanyatlottak a kezei a gépről. Hirtelen csend lett.

A főnök visszanézett.

Hosszú, bolondos, őrült, boldog és fájdalmas pillanat volt.

Egyikük sem mozdult, egyikük sem szólt.

A szívük lüktetett.

Aztán kinyílt az asszony mögött az ajtó s belépett a főnök felesége. Kis zömök asszony, drága bundában, lorgnyonnal a kezében, szenvedő arccal. Mindig el volt keseredve valamiért.

— Megyek haza, — mondta. — Itt az autó. Te még maradsz?

— A nürnbergi szállításokat kell elintézni, — mondta a főnök és a hangja olyan volt, mintha

Uj Idők 1928, XXXIV. 45. 17. 547

könyörögne és rimánkodna és követelőzne. De csak az írógép előtt ülő asszony hallotta így. Vagy a másik is?... Letette a kalapját.

— Segítek, hogy hamarább készen legyünk.

Átment a főnöki irodába és leült az íróasztal elé. A férfi utána ment lehajtott fejjel. Becsukódott az ajtó.

Az asszony újra gépelni kezdett, olyan gyorsan, mintha az ujjai futása őt is elvinné valahová messzire minden szomorúságtól, zavarodott boldogságtól, kísértéstől, ijedt örömtől...

Vége lett a munkának. Mindenki készülődött. A raktárban valaki fütyült, a kis inas a nyakkendőjét igazgatta a tükör előtt. A főnöki iroda ajtaja olyan hirtelen nyílt ki, hogy megremegtek az ablakok is.

Kijött a főnök, nyomában a felesége. A férfi is kabátban volt már, kalappal a kezében. Odajött.

— Itt van, — szólt közömbösen és egy fehér borítékot röpített az írógép mellé. A szeme azonban megint könyörgött. Az asszony elfehéredve nézett reá. Mi ez? Majdnem megszólalt, majdnem megharagudott, majnem odamutatta a másik borítékot, amit az előbb kapott már.

De a főnök nagyon sietett. Szinte futott az ajtóhoz, kinyitotta, előre engedte a feleségét, egy pillanatra visszanézett s intett a kalapjával... aztán becsukódott az üvegajtó s nemsokára búgni kezdett az autó odakint.

Az asszony felvette a két borítékot s megnézte mind a kettőt.

A másodikban pénz volt. A fizetése.

Csakugyan elfeledte volna, hogy már ideadta egyszer? Vagy kétszer akart pénzt adni neki? Ez...

Elvörösödött. Nem, akármilyen jól esett volna is, nem fogadta volna el.

Kibontotta az elsőt.

Levél volt benne és egy húszkoronás.

A levél így szólt:

„Ne haragudjon. Virágot szerettem volna venni magának. Mindennap szeretnék magának virágot venni. De nem merek. Nem merek azért, mert hátha megharagszik. És nem merek azért, mert nem akarok sem hazudni a feleségemnek, sem bánatot okozni neki, sem magammal szemben nem becsületesen eljárni. Lehet, hogy így is megbántom, én kereskedő-ember vagyok, magának talán más a felfogása mindenféléről, mint nekem és azt fogja gondolni rólam, hogy közönséges vagyok és nem tudom, hogyan kell ilyen magaforma asszonnyal bánni, de higyje el, igazán nem tudom. És nem vagyok ügyes gavallér. De kimondom, amit gondolok és arra kérem, fogadja el ezt a húszkoronást tőlem és vegyen magának virágot rajta, mintha én vettem volna, vagy vegyen cukrot, vagy dobja ki az ablakon, de ne bántson meg azzal, hogy visszaadja. Tudom, hogy nevetséges az egész, tudom, hogy talán bántó is, bár nem értem egészen, miért, mert hiszen gondolhatná azt, hogy egy csokor rózsát hoztam magának. De mikor nem tehetem, nem tehetem! Ezt a levelet hamar odaadom a fizetése helyett, mielőtt meggondolhatnám és aztán legyen, ami lesz, magának itt kell maradnia, hogy a fizetését elkérje, mert tudom, hogy szüksége van reá, de higyje el, nem akarok visszaélni a helyzetével, csak szeretném még látni néhány pillanatig. És arra is kérem, hogy egyáltalán ne keverje össze ezt a dolgot az üzleti ügyekkel. Én most nem a főnöke vagyok. Szegény szerelmes diákgyerek vagyok, amilyen nem lehettem fiatalkoromban, mert nem volt reá módom. Hát ne haragudjon! Ha tudná, milyen nehéz komolynak lenni és milyen nehéz a dolgaimat intézni, pedig ebben a nehéz időben könnyen baj lehet az üzlettel. Úgy-e, nem fogja még növelni az izgatottságomat és szomorúságomat azzal, hogy megharagszik, vagy kicsufol, vagy... lássa, bolondokat írok.

Kíváncsi vagyok, mit fog mondani erre a levélre. És higyje el, ha telne tőlem, nem húsz, de ezer koronáért vennék magának virágot! Akármilyen nehezek is a viszonyok mostanában."

... Aláírás sem volt a levélen.

Igen, az asszony megbántva érezte magát. Keserű mosolygás volt a szája körül, amint elolvasta a levelet. Nagyot nyelt, hogy sírva ne fakadjon. Húszkoronás... Nem undorító?

De mit tegyen? A többiek már sorra elindultak, a boltiszolga söpört. Betette a pénzt a tárcájába s indult ő is.

Délután kivitte a gyerekeket a térre sétálni. Sütött a nap. Sokan voltak ott. Sehol egy üres pad. A vásárcsarnok felől pedig még egyre jöttek az emberek. Dinnyét hoztak maguknak, almát, szőlőt, felvágottat s ettek.

A két vékonyka kisgyermek csöndesen, unottan álldogált az anyja mellett. Fáradtak voltak és vágyakozó szemmel néztek egy öreg hordárt, aki nagy darab kék papirost terített ki a padon maga mellé és görögdinnyét falatozott.

— Gyerünk haza! — mondták aztán elborult szemmel.

Nem kértek dinnyét, tudták, hogy ők szegények és tudtak már lemondani.

— Miért menjünk haza? Nektek mindennap sétálni kell!

— Fáradtak vagyunk, — panaszkodtak.

— Ha olyan szép kis székünk volna, — mondta vékony hangján a kisleány s a vásárcsarnok melletti bolt ajtajára mutatott — akkor itt ülnénk akár estig is!

Az asszony odatekintett.

Kis fehér karosszék volt kiakasztva a boltajtóra. Kis fehér, fonott karosszék.

A húszkoronás külön rekeszbe volt téve a tárcájában, azzal a szándékkal, hogy borítékostól visszaadja holnap reggel. Egy szó nélkül.

De most...

— Várjatok egy kicsit, — mondta a gyerekeknek. — Mindjárt jövök.

Elszaladt a térről, egyenesen a bolt felé.

Kicsit soká tartott, míg visszajöhetett. Aggódott a gyerekek miatt. De ott álltak mind a ketten, kézenfogva, mozdulatlanul, vékony lábszárukon barna harisnyával, agyonfoltozgatott kesztyűvel, egyforma csíkos süvegecskében. Messziről látta már őket. De a gyerekek nem vették észre... még mindig az öreg hordárt nézték, aki az utolsó vörös harapást tisztította le a dinnyehéjról. Csak akkor fordultak meg, mikor már ott állt előttük ragyogó arccal.

Két kis fehér karosszék volt a kezében s az ujjain három kis csomag lógott. Kifli, felvágott meg szőlő.

A gyerekek kitátották a szájacskájukat, elmeresztették a szemüket. Alig akarták hinni. Nem, ez nem lehet! Kié ez? A miénk? Hogy? Mennyiért vetted? Nem is kell visszaadni soha többé?

— Nem kell visszaadni, — mondta az asszony.

A gyerekek leültek a két kis székre boldogan és büszkén s kicsomagolták az ennivalót. Az asszony a padra ült le az öreg hordár helyére. Elővette a pén-

Tóbler János képviselő szenzációs Kuszenda-interpellációjának szószerinti szövege

— *Az Est tudósítójától* —

Két héttel ezelőtt *Az Est* számolt be elsőnek arról a *parcellázási botrányról*, amely a főváros tőszomszédságában, *Pestszentlőricen* kirobbant azzal a vizsgálattal kapcsolatban, amely egyrészt *Kuszenda* Lajos nyugalmazott községi főjegyző ellen indult a pénzügyi hatóságoknál, másrészt dr. *Kuszenda* Béla pestszentlőrinci városi főjegyzővel szemben az egyik vonatkozásban fegyelmi vizsgálat indításának szolgált alapjául.

A kínos ügy a képviselőház tegnapdélutáni ülését is foglalkoztatta, annak az interpellációnak kapcsán, melyet *Tóbler* János a pestszentlőrinci *Kuszenda-komplexum* dolgában elmondott.

Az interpelláció szószerinti szövege

A képviselőház tegnapi ülésén *Tobler* János képviselő interpellációt terjesztett elő a pénzügyminiszterhez a pestszentlőrinci adócsalási ügyekben. Az interpelláció a következőképpen hangzott:

— Van-e a pénzügyminiszter úrnak tudomása arról a feljelentésről, amelyet Tarr Lajos pestszentlőrinci lakos a miniszterelnökséghez juttatott, *amelyben súlyos vádakat emelt Kuszenda Lajos pestszentlőrinci nyugalmazott főjegyző ellen adócsalás ügyekben?* Tud-e a pénzügyminiszter úr arról, hogy

Kuszenda Lajos ellen hosszú évek óta adócsalás miatt eljárásokat vezettek,

amelyekből kifolyólag többször pénzbírságra ítéltetett?* Hajlandó-e a miniszter úr arról gondoskodni, hogy ez ügyben évek óta folyamatban lévő *vizsgálatok befejeződjenek és az iratok végre közmegelégedésre átkerüljenek a büntető bírósághoz, hogy

ezzel Pestszentlőrinc város nyugalma visszatérhessen

és a kincstár sorozatos súlyos károsodása megakadályoztassék.

***Tóbler* János interpellációját a következő beszédben indokolta:**

— Tisztelt Ház! Nagyon sajnálom, hogy már késő re jár az idő, mégis el kell mondanom interpellációmat. Több fővárosi lap hetek óta foglalkoztatta a magyar közvéleményt a Pestszentlőrincen történt parcellázás és adócsalási ügyekkel. *Pestszentlőrinc a 40.000 lakost számláló város*, maga is évek óta foglalkozik ezzel a kérdéssel, hiszen az utóbbi időben több pestszentlőrinci polgár felterjesztést tett, amelyben *ennek a dsungelnek végleges kitisztázását követelte.* Sajnos, ezt a szót kell használnom, mert amint a t. Ház egyes esetekből maga is konstatálni fogja,

ebben a kérdésben tényleg csak erős kifejezésekkel lehet élni.

— Meg kell említenem, — folytatta *Tobler* — hogy ebben a kérdésben énmagam 1937 május 12-én interpellációt mondtam a Házban és a miniszter urat arra kértem, hogy *további parcellázási engedélyt Pestszentlőrincen ne adjon, mert hiszen Pestszentlőrinc kellős közepén még ma is százholdnyi szántóföld van*, ezzel szemben a Szemereváros parcellázása kilométeres távolságban történt és így a város óriási terjedelmű lett.

Tóbler János: Lehetetlen ebben a kérdésben hallgatni, amikor *súlyos visszaélések is történtek a parcellázás körül.* A város volt főjegyzője, *Kuszenda Lajos évekkel ezelőtt kényszernyugdíjazásba volt kénytelen menni* és ahogy a lefolytatott fegyelmi eljárás megállapította:

»A volt főjegyzőnek a parcellázás körül *hatalmas és hivatali állásával ösz szе nem egyeztethető anyagi érdekeltsége volt*, mert nemcsak hogy a parcellázással kapcsolatos adásvételi szerződést készítette el, hanem az eladott telkek vételárából *százalékszerűen meghatározott jutalékot is kapott a parcellázóktól.* Így a volt főjegyző hatalmas vagyont szerzett magának.«

— Ezt állapította meg évekkel ezelőtt a fegyelmi vizsgálat. Ez azonban úgylátszik nem elégítette ki a főjegyző urat, mert ahogy később kitudódott, *nemcsak a parcellázás körül élt vissza állásával* és a polgárok bizalmával, hanem egészen csodálatos és *zseniális adócsalásokat követett el.*

Az első nagy eset

— 1929-re nyúlik vissza az első nagyobbszabású és közismert eset, amikor a budapestvidéki pénzügyigazgatóságnál a nyilvántartás 107-es számú tétele alatt bizalmas büntető ügyként kezelt iratoknál elfekvő 89.165/1929. számú pénzügyminiszteri rendelet szerint *Kuszenda* Lajos az ellene adócsalás miatt vezetett vizsgálat befejezése után 9308 pengő megrövidített illeték és járulékának, valamint 9308 pengő pénzbírságnak megfizetésére kötelezteteti.

— *Ez volt az első eset.* Ő erre kegyelmet kért azzal, hogy a bűnvádi eljárást ne foganatosítsák vele szemben. *Kegyelmet is kapott* azzal a feltétellel, ha 30 nap alatt, mint az meg is történt, kifizeti az említett összeget. *A főjegyző úr azonban nem okult ebből és nem is lett jobb.* 1933-ban egyszer a Ganz-Danubius Rt., másodízben a Magyar-Olasz Bank, majd a fertőző bacillusokat tenyésztő *Lipták*-telep, majd pedig Szemere István külön-külön eszközölt parcellázásai során előbb jóvátett adóeltitkolás miatt kirótt pénzbírságnál jóval nagyobb összeggel, a kiszabott megrövidített illetéken felül még körülbelül *84.000 pengő pénzbírsággal sujtatott.*

Feljelentés egymilliós adócsalásról

— Ez volt az első két nagyobb eset — folytatta *Tóbler* János. — Időközben kisebbek is történtek. 1938-ban a pestvidéki pénzügyigazgatóságnál történt egy feljelentés, melynek adatai eljutottak a múlt évben a volt pénzügyminiszter úrhoz is, aki tudomásom szerint *ezt a feljelentést a jelenlegi pénzügyminiszter úrnak adta át kivizsgálás céljából.* A feljelentés a következőket mondja:

»*Az egymillió pengőt is meghaladja az a jövedelmiadó elől eltitkolt összeg*, melyet *Kuszenda* Lajos, az Üllői-út baloldalán általa eszközölt parcellázás és a Szemere Istvántól ajándékba kapott ingatlanok eladásából keresett meg.«

— Ennyi prakszis után, amit a főjegyző úr már előbb is elárult, el kell fogadnom a feljelentőknek azt a törekvését, hogy az ügy tisztáztassék.

— A sajtót is foglalkoztatta Kispest városával kapcsolatban az *a nevezetes kavicsbánya ügy is, amelyet Kuszenda Lajos, a volt főjegyző, Szemere Istvántól vásárolt 6800 pengőért és amelyet azután Kispest városának eladott 144.000 pengőért.* Amikor a vagyondézsmánál e vagyonát be kellett vallania, ezt a kavicsbányát *6800 pengő értékben jelentette be.* Sajnálom, hogy a pénzügyminiszter úr nincs itt, mert szerettem volna a figyelmét felhívni arra, hogy

én emögött az ügy mögött új adócsalást sejtek,

az adatok szerint ugyanis Kispest városa az adásvételi szerződést nem *Kuszenda* Lajossal, hanem Szemere Istvánnal kötötte. Ha ez így van, kérdezem, *miért kellett akkor ezt a kavicsbányát a vagyondézsma során Kuszenda Lajosnak saját tulajdonaként bejelenteni?*

— Erre tüstént meg is felelek. Azért, mert *ő volt annak a kavicsbányának tényleges tulajdonosa.* Tehát

újra megcsalta, becsapta az államot, a kincstárt és részben a saját városát is,

mert a kincstárt 5 százalék kincstári illetéktől a várost pedig 1.5 százaléknyi városi illetéktől fosztotta meg. *(Nagy mozgás a Ház minden oldalán.)*

Tobler János: Csoda-e, ha ilyen körülmények között Pestszentlőrinc városának közvéleménye felháborodással fogadja ezeket a dolgokat és *a társadalomnak olyan szükséges békéje ebben a városban nincs meg.* Az én tiszteletteljes kérésem az volt és az lenne a pénzügyminiszter úrhoz, hogy a most már 1938 év kezdete óta a pénzügyigazgatóságnál fekvő adatokat *végre vizsgáltassa meg* és küldje az ügyet oda, ahová az ügy tényleg való: *a bíróság elé,*

mert egy ember, akire ilyen sorozatosan rá vannak bizonyítva az adócsalások, nem érdemli meg, hogy az aktáit két évig hagyják feküdni és holmi kegyelmi dolgokkal tiszteljék meg.

— Tehát méltóztatik megérteni tisztelt Ház, a községben vannak emberek, akik a vármegyéhez feliratokat intéznek, amelyeknek hangja egészen szokatlan és amelyekben a volt főjegyzőnek községi mandátumától való megfosztását kérik.

— Azt mondják ugyanis:

»A városi képviselői tisztről alkotott közfelfogás nem engedi meg, hogy akkor, amikor ezeréves határaink visszaszerzése feltámadásunk egyedüli reménysége, *dicsőséges honvédségünk fejlesztése úgyszólván csak anyagiakon múlik* és ezeknek az anyagiaknak előteremtéséhez áldozatos nagy magyar összefogásra van szükség, ugyanakkor megtűrhető legyen egy magyar város képviselőtestületében olyanvalaki, *aki a nyomorúságos és nélkülözésteli magyar éjszakában is milliókat tudott magának szerezni, de ennek ellenére anyagiakban szenvedő hazájának szükös forrásait borzalmas illeték- és adócsalásokkal bedugaszolja.*

Tobler János: Ugy érzem, hogy a mostani időkben

ez az interpelláció nem tisztán személy elleni támadás, ez közügy,

mert éppen a mostani időkben ***mindent meg kell tennünk, hogy a közélet ilyenektől mentes legyen.*** Még egyszer kérem a miniszter urat, — sajnálom, hogy távollétében — hogy ennek az ügynek vessen véget és az az ügy tisztáztassék, már csak azért is, hogy Pestszentlőrinc város polgársága, hazafiasan gondolkodó lakossága nyugodtan élhesse a maga életét tovább.

Tóbler János ezzel befejezte interpellációját, amelyet kiadtak a pénzügyminiszternek.

Egy év a budapesti ügyvédek életéből

— *Az Est tudósítójától* —

Most jelent meg a *Budapesti Ügyvédi Kamara jelentése 1938. évi működéséről.* A jelentés többek között foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy az értelmiségi munkanélküliség kormánybiztosa *a vállalatokat kötelezi ügyvédjük bejelentésére*, mert

az ügyvédeket a vállalatok alkalmazottjának tekinti.

A kamara jelentése szerint a törvényhozás és a kormány az ügyvédeket, orvosokat *nem kívánta* vállalati alkalmazottaknak tekinteni, aminthogy a peres ügyek ellátása, perenkívüli eljárások elintézése nem munkaköre a vállalatnak az ügyvéd nem munkavállaló, nem alkalmazott, hanem *önálló hivatást teljesít.* Az értelmiségi munkanélküliség kormánybiztosának állásfoglalását az ügyvédi kamara ezért *tévesnek* mondja.

Rámutat a jelentés arra, hogy

az ügyvédség gazdasági helyzete az elmult esztendőben még mindig lefelé haladó irányt mutatott,

a bíróság ügyforgalma tovább csökkent. Hangoztatja, hogy az *okirati kényszerről* szóló törvényjavaslat törvényerőre emelése, a középfokú közigazgatási bíróság felállítása, a jegyzői magánmunkálatok megszüntetése vagy legalább is szűkebb keretek közé szorítása ma időszerűbb, mint valaha. *Azt kívánja a kamara, hogy*

Budapesten a rendőri bíráskodást olyan tisztviselők gyakorolják, akiknek jogtudori képesítésük van.

Sürgetik a *fizetésképtelenségi jog reformját.* Kérik az igazságügyminisztert, az országos önállósítási tanácsnál hasson oda, hogy *az ügyvédi pályára készülő, arra érdemes, törekvő, vagyontalan ifjak* a jövőben több esetben részesüljenek hatékony, a kezdet nehézségeinek leküzdésére alkalmas *támogatásban* s így a magyar ügyvédi kar egészséges utánpótlása elérhető legyen.

TILOS UTAKON
(CONFLIT)
STUDIO CORINNE LUCHAIRE ANNIE DUCAUX LLOYD
A Rácsnélküli börtön rendezőjének és szereplőinek legújabb filmje!

SZÍNHÁZ ZENE RÁDIÓ

A halhatatlan Bánk

Dobogó szívvel emlékezik meg a magyar irodalom arról, hogy *ma száz esztendeje*, 1839 március 23-án hangzott fel először a pesti Magyar Színházban *Egressy* Gábor ajkán Bánk bán szerepében a magyar sors és a magyar rendeltetés legmagyarabb és örök hitvallása. Bánk bán nemcsak *Katona* József tragikus hőse, hanem az egyetemes magyar nemzet, a magyar sorsközösség, a magyar rendeltetés megszemélyesítője is. Nagyúri alakjának színpompájában — amely harcias és küzdő, hősi lelkének drágakőként villódzó fényeit vetíti — a nemzet minden áhított erényeit látjuk egyesülve. Ez erények letéteményesét látjuk benne, a nemzet jogainak és vágyainak szabadságharcosát, de egyben a trón oszlopát és támaszát is, aki mindenkor egy ősi magyar alkotmányos érzület törvényes keretei nbelül és sohasem rebellió által akarja célját elérni.

Peturral és Tiborccal való háromszögében a mindenkori magyar történelmi dráma hármas főelemét alkotják, Bánk az alkotmányossághoz való törhetetlen, józan ragaszkodás képviselője, Petur az örök függetlenségi gondolat, majdnem kossuthi értelemben vett bajnoka és Tiborc a magyar temperamentumhoz szintén oly közelálló, elkeseredettségében fogát csikorgató elégületlenség — harmadik magyar pólusa... Száz év alatt Bánk bán e nemzet minden sorsfordulatában, szinte aktuális fénnyel tudott rávilágítani problémáinkra, nemzetünk élete elé tornyosuló nagy kérdőjelekre. Úgy érezzük, hogy e legmagyarabb drámánk tanításai izzó napokat élő mai történelmünknek is világító oszlopként szolgálhatnak...

Makay Margit első filmszerepe

Makay Margit

Rövidesen elkészül a legújabb magyar hangosfilm: egy detektívdráma, amelynek »*5 óra 40 perc*« a címe. *Babay* József és *Szathmáry* Jenő írta s *Kiss* Ferenc a főszereplője.

A női főszerepre *Tasnády Fekete* Máriát szerződtették, aki tegnap megérkezett Berlinből.

Külön érdekessége a filmnek, hogy *Makay* Margit is vállalt benne szerepet és a kiváló művésznő először lép a hangosfelvevőgép elé.

Film lesz a „Szamárbőr"-ből

Balzac híres regényéből, a »*Szamárbőr*«-ből film készül. Jean *Renoir* a producere és a forgatókönyvön három híres francia író is dolgozik: Steve *Passeur*, Jean *Herment* és George *Dinault*.

Gróf Esterházy János tárgyalásai Kiss Ferenccel

Egy budapesti válogatott színtársulat pozsonyi vendégjátékát tervezik

A divatos belvárosi löncs-cukrászdában találkoztunk tegnap déltájban gróf *Esterházy* Jánossal, a Szlovákiai Magyar Párt elnökével.

— Gróf úr, az imént láttuk a nevét egy hirdetőoszlop plakátján, ezúttal azonban *nem politikai, hanem művészeti plakáton. Hol fog szerepelni?* — kérdeztük.

— *Egy díszelőadáson* — válaszolta. — A díszelőadásra, mint hallom, *már minden jegy elkelt. Én mondom majd a bevezetőt.* A magyar zeneművészet legkiválóbbjai is közreműködnek, köztük *Bartók* Béla és *Dohnányi* Ernő. A díszelőadás a Zeneművészeti Főiskola nagytermében lesz március 29-én.

— *Milyen célt szolgál?*

— *Szlovákiában magyar házakat kell építeni.* A díszelőadás bevételét is erre a célra fordítjuk.

Színházról beszélgettünk. *A szlovákiai magyar társulatok sorsáról.*

— *Szlovákiában, sajnos, ezidőszerint nincs magyar színészet.* A szlovák kormány *csak műkedvelő előadásokat engedélyez magyar nyelven. Iván* és *Földes* társulatai már nincsenek ott. A Magyarországhoz visszacsatolt területeken játszanak társulataikkal. Nemigen akad Szlovákiában magyar színész, *hiszen nem tudnának megélni.*

Gróf Esterházy János ezután egy érdekes tervről informált bennünket:

— Néhány héttel ezelőtt művészeti és színházi szempontból fontos tárgyalásaim voltak *Kiss Ferenccel, a Színművészeti Kamara elnökével.* Ezeken a tárgyalásokon, amelyeket később az én megbízásomból más folytatott, arról volt szó, *hogyan lehetne egy reprezentatív társulat vendégjátékát megoldani Pozsonyban.* Kiss Ferencnek azt ajánlottam, hogy *dolgozni fogok egy ilyen vendégjáték megvalósításán*, amelyet a szlovák kormány nyilván engedélyezne, hiszen azt a célt szolgálja, amelyért én a szlovákiai magyarság érdekében dolgozom: *a szlovák-magyar jóviszony és barátság ápolását.* A Színművészeti Kamara elnökével megbeszéltük, hogy össze kellene állítani *egy megfelelő, kiváló erőkből álló társulatot és ez a társulat aztán hivatalosan jönne el Pozsonyba magyar darabokat előadni.* Úgy tudom, hogy az ügy *kedvező irányban halad* és én örülnék a legjobban, ha a fényesnek ígérkező vendégszereplés sikerülne. A dolog természetesen még *kezdetleges stádiumban van, de remélhetőleg megvalósul.*

Kristóf Károly

TOLNAY KLÁRI és VÁGÓNÉ MARGIT az »Ezer hold pipacs« egyik jelenetében a Vígszínházban

GÓTHNÉ KERTÉSZ ELLA SÍREMLÉKE a farkasréti temetőben. A síremlék talapzatára Rabindranath Tagore következő sorait vésték:

»Enyhe szellővé leszek és úgy
cirógatlak téged,
Ablakodon át bevilágít majd
mosolyom a szobádba
Miglen alszol, elpihenek a kebleden
És ott rejtezem majd a két szemed
csillagában
Egész valódban
Ott rejtezem majd a lelkedben«

A síremléket, amely Ligeti Miklós műve, vasárnap délben avatják fel

Tarka barka

Zilahy Lajos most Párizsban tartózkodik, ahová Olaszországból utazott.

#

Akik az utóbbi időben látogatóban voltak Franciaországban, mesélik, hogy milyen új köszönési formát találtak ki a párizsiak. A francia főváros lakossága tele van optimizmussal, vidámsággal, élettel és lüktető erővel, vagy legalább is bódítják magukat azzal a tudattal, hogy ők boldogok.

Az utolsó időben a következő mondattal búcsúznak egymástól az emberek:

— La vie est belle!...

Ami annyit jelent, hogy »Szép az élet!« Tegnap délelőtt megnéztük egy budapesti moziban a legfrissebb párizsi filmet, amelyben Troubeczkoy herceg játszik s ebben a filmben láttuk és hallottuk először a »La vie est belle!...« köszönést.

Mint halljuk, a jövő héten érdekes esküvő lesz a budavári koronázó főtemplomban. Botfai Hüvös Rezsőnek, a Leszámítolóbank igazgatójának Hedvig leányát vezeti oltárhoz tövisi Csázy Elemér. Mint halljuk, Csázy Elemér belép a családi vállalkozásba, amely nem más, mint a Borhegyi Rt., amelyben vezető állást kap.

#

Az utóbbi napok külpolitikai eseményéről szóló tudósításban gyakran szerepel Tilea londoni román nagykövet neve. Tilea Virgil londoni román nagykövetről annyit tudunk, hogy nagyszebeni, édesatyja szebeni ügyvéd volt, ő maga a világháborúban a nagyszebeni 12. hadtesthez tartozó egyik szekerészezrednek volt önkéntese s a háborúban mint ennek az ezrednek tisztje vett részt. Természetesen kitűnően beszél magyarul.

#

A Hunnia filmgyár igazgatója, dr. Bingert János tegnapelőtt Berlinbe utazott, ahol egy magyar-német és Budapesten elkészítendő filmre kezd tárgyalást.

RÁDIÓMŰSOR

Csütörtök, március 23.

BUUDAPEST I.: 4.15 Vízvári Mariska előadása. — 5.10 A belgiumi magyarság. — 5.40 Szalónzene. — 6.30 Borászati tanácsadó. — 6.45 Hanglemezek. — 8.00 Alfred de Musset »Carmosine« c. vígjátéka. — 10.00 Cigányzene. — 11.00 Operaházi zenekar.

BUDAPEST II.: 6.30 Szalónzene. — 7.00 Angol óra. — 7.30 Pestkörnyék felzárkózik. — 8.15 »Assisi Szent Ferenc« oratóriuma. Kiszely Gyula műve.

A színházak mai műsora

OPERA: *A nagyidai cigányok* (NB. bérlet, ½8). — **NEMZETI:** *Bánk bán* (½8). — **KAMARA:** *Utolsó tánc* (8). — **VIG:** *Grófkisasszony* (D. bérlet; 8). — **MAGYAR:** *Erzsébet* (8). — **BELVÁROSI:** *Földindulás* (8). — **PESTI:** *Az Angol Bank nem fizet* (8). — **ANDRÁSSY:** *Mondj igazat* (8). — **VÁROSI:** *Jáva-Bali tánccsoport vendégjátéka* (8). — **ROYAL:** *Egy boldog százat csinál* (½9). — **PÓDIUM** (a Terézkörútiban): *Elő az okmányokkal* (9). — **KOMÉDIA:** *Esti átképzés* (½9). — **ERZSÉBETVÁROSI:** *Mezei pacsirta* (½6, ½9). — **JÓZSEFVÁROSI:** *Napkelet rózsája* (½6, ½9). — **KISFALUDY:** *Elnémult harangok* (½6, ½9).

Mozik műsora

ADMIRÁL (353-707. Margit-körút 5. szám.) **Réztábla a kapu alatt** (Cronin regénye). H (½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10.) Szombat d. e. ½10 és ½12 órakor: **Ujjé a hegyekben** nagyszerű és rajzfilmek. Vasárnap d. e. ½10 és ½12 órakor: **Tarantella.** — **ALKOTÁS** (155-374. Gömbös Gyula-utca 11. sz.) **Rozmaring** (Turay, Páger). Jönnek a tűzoltók. H (½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10.) Szombat d. e. 11 órakor: **Kozákok kapitánya** (Harry Baur). Vasárnap d. e. 11 órakor: **Rose Marie** (Jeanette Mac Donald). — **ANDRÁSSY** (124-127. Csengery-utca 39. szám.) **Három baktárs** (Robert Taylor) és a kisérő műsor. H (½4 ¾6 ½8 ¾10; Sz V Ü 2 4 6 8 10.) — **ATRIUM** (154-024, 158-034. Margitkörút 55.) **Asszonyok a rendelőben** (Barrymore). Három jó pipa (színes). Ruszinszkói bevonulás. H (½6 ½8 ½10; Sz V Ü ¼4 ¼6 ½8 ½10.) — **BELVÁROSI** (384-563. Irányi-utca 21.) **Réztábla a kapu alatt** (Robert Donat). H (4 6 8 10; V Ü jobbt.: 2 4 6 8 10; balt.: 3 5 7 9.) Vasárnap d. e. ½11 és 12 órakor matiné: **Strogoff Mihály.** — **BODOGRÁF** (149-510. József-körút 63. szám.) **Réztábla a kapu alatt** (Robert Donat). H (¼4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2 ¼4 ½6 ½8 ½10.) — **BROADWAY** (144-212. Károly-körút 3. szám.) Prolongálva! **Pajkos hercegnő** (repriz: Jeanette Mac Donald). H (½4 ½6 ½8 ½10; Sz V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10.) Vas. d. e. 11 órakor matiné: **Kékszakáll nyolcadik felesége** (Claudette Colbert). — **BUDAI APOLLÓ** (351-500. Csalogány-utca 46. szám.) **Pusztai királykisasszony** (Szörényi, Bilicsi). (½6 ¾7 9; V Ü ½2 ¼4 ½6 ½8 ½10.) — **CAPITOL** (134-337. Baross-tér 32. sz.) **Szegény gazdagok** (Uray, Szeleczky). H (½4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2 ¼4 ½6 ½8 ½10.) — **CITY** (111-140. Vilmos császár-út 36. szám.) **Asszonyok a rendelőben** (Lew Ayres). A három jó pipa. H (½6 ½8 ½10; Sz V Ü ¾4 ¾6 ½8 ¾10.) — **CORSO** (182-818. Váci-utca 9. szám.) **A válóperes leány** (Merle Oberon). H (½6 ½8 ½10; Sz V Ü ½4 ½6 ½8 ½10.) — **CORVIN** (139-584, 138-988. József-körút és Üllői-út sarok.) **Szegény gazdagok** (Szeleczky, Uray). H (¼4 ½6 ½8 ½10; V Ü ½2 ¼4 ½6 ½8 ½10.) Vasárnap d. e. 11 órakor: **Allah kertje** (Marlene Dietrich). — **DAMJANICH** (134-803. Damjanich-utca 1. szám.) **Sátán kutyája** (Bruno Güttner) és a kisérő műsor. H (½4 ½6 ½8 ½10; V Ü 2 4 6 8 10.) — **DÉCSI** (121-343, 125-952. Teréz-körút 28. szám.) Második hétre prolongálva! **Válóperes lány** (Merle Oberon). H Bevonulásunk Ruszinszkóba. (6 8 10; Sz V Ü 4 6 8 10.) — **ELIT** (114-502. Szent István-körút 16. szám.) **Szerelmes századok** (Sacha Guitry). Titokzatos Szahara. H (4 6 8 10; vas. 2 4 6 8 10.) — **FORUM** (189-707, 189-543, 188-523.

AZ UJ SZALON Kisasszonynapján nyitotta meg őszi tárlatát dr. *Tihamér* Lajos miniszteri tanácsos, a Képzőművészeti Tanács igazgatója jelenlétében, aki a kultuszminiszter képviseletében jelent meg. Az új művészotthon ezzel a kiállításával kezdte meg az új évadot, folytatva azt a kultúrális munkát, amelyet maga elé tűzött. A kiállítás anyaga sok művészi kvalitást, sok jó munkát, még több ígéretet és jószándékot mutat, amelyeknek értékéből nem von le semmit az a pár műtárgy, amely szigorúbb bírálatra is okot ad.

A termekben békés egymásmellettiségben látjuk együtt több irány képviselőjét pikturában, szobrászatban és keramiában — olajban, krétában és grafikában. Ezek közül különösen említésre érdemesek: illyefalvi *Lőte* Éva „Tűnődő leány" gipszkompoziciója, ifj. *Éber* Sándor két pasztellképe, V. *Sashegyi* Kálmán virág csendélete, *Deák* János pasztelljai, Ö. *Bakonyi* Kató virág csendéletei, amelyek kvalitásban méltóak eddig ismert figurális kompozicióihoz, *Idrányi* Tibor és alföldi *Flatt* Gusztáv tájképei, amelyek a legjobbak közé tartoznak.

A névsorból megemlítésre érdemesnek tartjuk még: forbászi Aranyosi Viktor, Borsos István József, Demeczkyné Wolf Irma, E. Hevesi Margit, Halasi Horváth István, Jákó Masa, Köves Boldizsár, Szaloky Navratil Dezsőné, nagybányai Nagy Zoltán, Pokorny Marcella, Sziklai Lajos, Szacsvayné Pethő Margit, Szegedyné Szikszay Ilona, Szűcs Mária képeit.

B. J.

Nagy Károly: Női szoba

Pamlag ágynemütartóval, mellette fésülködőasztal, hosszú tükörrel. A bútorok diófából világosbarna. — A pamlag kárpitozása kékesszürke kéziszőttessel, a talpazatok kék színű linoleummal készültek. A nap vakító fényét virágos mintáju voile függöny szűri meg.

Kivitelezte: **Nagy Antal és Fia**
Foto Seidner

Foto Seidner

A GELLÉRT PEZSGŐFÜRDŐJE

Budapest uj szenzációja: a *Szent Gellért-fürdő* fedett medencéjű pezsgőfürdője. Régi kívánsága volt az idegenforgalomnak, hogy a Gellért-fürdő, ennek az idegenforgalomnak egyik leglátogatottabb gócpontja, olyan fürdőt hívjon életre, amelyik télen-nyáron rendelkezésére állhat az idegennek. Ezt a kívánságot a Gellért-fürdő vezetősége most száz százalékosan kielégítette. A régi pálmakert helyiségét használták fel a fürdő megteremtésére. *Sebestyén* Artur, aki nemcsak ezt az új úszócsarnokot, hanem aki a Hullámfürdőt is tervezte és az egész Gellért-szállónak is egyik tervezője volt Hegedüs Ármin és Sterk Izidorral együtt, nagy technikai tökéllyel és hibátlan művészi elgondolással oldotta meg a pálmakert csarnokának fürdőmedencévé való átalakítását. A medence 30 méter hosszú és 9 méter széles. Mögötte emelvény húzódik, amelyen 12 darab Vitalux-lámpa ontja a mesterséges napfényt. Ezt a fényt rendkívül hatásosan egészíti ki a majolika, a márvány, a csempe vonzó színhatása. Szerettünk volna több művészi dekorációt látni az új fürdő építkezésében, mert ez azt jelentette volna, hogy szobrászaink a generózus fővárostól ismét újabb foglalkoztatási alkalmat kaptak. *Ligeti* Miklós „Kacsás leány" című bronzszobra az egyetlen szobormű, a többiről — sajnos — le kellett mondanunk ezúttal, mert a fővárosnál is a fokozott takarékoskodás az úr. Azonban tárgyilagosan meg kell állapítanunk, hogy a hiányzó szobrok ellenére is a fürdő artisztikus hatása teljesen megoldott.

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK ORSZ. SZÖVETSÉGE ezúton is kéri tagjait, hogy tagdíjaikat haladék nélkül fizessék be (Nemzeti Szalón), mert a tagdíjhátralékosokat az Elnökség törli a tagok sorából.

SIKNÉ **MÁRER EMMA**

NÖI KALAP
KÜLÖNLEGESSÉGEK TERME

BUDAPEST, IV.
KRISTÓF-TÉR 8. SZÁM

Mai időkhöz mai árak!!

TELEFON: 81-2-50

Portrait- és tájkép-festők figyelmébe!

Ha zavartalanul akar dolgozni, viseljen **speciális „kettős fókuszu" üveget,** mely amerikai keretben a nyugodt és zavartalan munkát biztositja
KÉSZITÉSÉBEN SPECIÁLISTA

VERES OPTIKA- ÉS FOTOSZAKÜZLET

BUDAPEST, V., VÖRÖSMARTY-TÉR 6

Antik Arménisch perzsa szőnyeg
Másolatát készitette **„Erma"** kézimunkaház

Képzőművészet
1934. 208 l.

Ligeti Miklós

Vas. Ujs. 1901. 473. l.

473. l.

Lukács Béla siremléke. *Ligeti* Miklós szobrászművész elkészítette *Lukács* Bélának, a szerencsétlen véget ért kormánybiztosnak siremlékét, melyet Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter rendelt meg. Az emlék előrészén izmos munkás-alak látható, kezében egy babérral, a mint megkoszorúzza a munka emberének sirhalmát. A munkásalak mögött másfél méter magas kőoszlop emelkedik. Ez zalatnai terméskőből készült és annak a zalatnai művésziskolának készítménye, melyet a korán elhunyt kormánybiztos kereskedelemügyi miniszterssége alatt létesített. A munkás-alak bronzba lesz öntve s a leleplezése még ez évben megtörténik.

as. up

1901

Ligeti Miklós

Lukács Béla siremléke. *Hegedüs* Sándor kereskedelemügyi miniszter *Ligeti* Miklós szobrászművésznél megrendelte *Lukács* Béla síremlékét azzal a meghagyással, hogy a síremléknek kőfaragói munkálatait a Lukács Béla által alapított zalatnai és székely-udvarhelyi kőfaragó iskolák készítsék el.

Vas. Ujó 1901. 61. l.

ADIK ÉVFOLYAM

Ligeti Miklós

Képes Pesti Hirlap

1936. okt. 31.

-palota	
rut 18	1-162-75
a 15	1-205-50
-tér 2	1-280-56
t-körut 40	1-452-62
-ut 30	1-311-14
Miklós-ut 58	2-581-01
ényi-út 13/15	1-579-05
l-ut 76	2-954-35
asor 41	1-542-55
-ut 17.	1-340-09
körut 43	1-391-15
utca 12	1-344-98
utca 20	24-40

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Szerkeszti Herczeg Ferenc

V. évfolyam | 1899. április 30 | 677. f. lap | 31. szám

GIROFLÉ és GIROFLA

Regény

Irta AMBRUS ZOLTÁN (Folytatás)

Aztán karonfogva sétáltak az orgona-bokrok között. Vidovics megvendégelte látogatóját, mintha Sába királynőjet fogadta volna. Majd újra kimentek a kertbe és semmiségeket beszéltek.

Aztán, mikor észre vették, hogy ideje visszafordulniok, megint felültek a kocsira és haza hajtottak.

Aztán: magukkal hozták az orgona-illat emlékét. Aztán, nem történt semmi. Éppen semmi.

X.

LIGETI MIKLÓS: Ártatlanság

Eközben rohanva közeledett az óra, amelyben el kellett válniok. Már csak egy pár napjok volt. Számlálták: öt nap, négy nap... s aztán nem látják egymást többé.

Egyre halkabban, egyre gyöngédebben s egyre kevesebbet beszéltek.

De minduntalan együtt voltak, amikor lehetett; s ha ajkukon megszakadt a szó, beszélt a szemök. Úgy nézték egymást, mint a hogy a kedves halottunkat nézzük, akire nemsokára ráborítják a koporsó fedelét. A szem nem tud betelni az elköltöző látásával; mint ha föl akarná színi, mintha örökre magához akarná ölelni a drága vonásokat. Aztán szól hozzá: üres tehetetlen, hiábavaló búcsu szavakat.

A férfi tekintete ezt mondta:

— Hát elszakadsz tőlem, édes virágom? Hát igazán meg kell lennie? Elméssz, itt hagysz s igyekezzelek elfelejteni? Négy nap s ne lássalak többet soha!

A lányé így felelt:

— Hát vége, igazán vége? El kell búcsuznom tőled mindörökre? Megnyugodjam benne, hogy: egyszer volt, hol nem volt...? Négy nap s azt mondjam magamban: »eh, álom volt csupán...?

Amaz folytatta:

— Négy nap, és meghaltam Neked! Nem látlak többé és a világ tovább forog. A nap ide süt a piacra, a borbély jó reggelt kiván és én járok-kelek, mint azelőtt. Beülök a kávéházba, biliárdozni a tiszt urakkal, délfelé eldiskurálok a tűzoltó-főparancsnokkal és nevetgélni fogunk: Hehehe!... Éjjel, a Metropoleban, nagyokat iszom s ha igen elfog a csömör, kimegyek megnézni a birkáimat, oda, ahol Te orgonát tűztél a kebledre. Aztán, jövőre, új emberek jönnek, új mulatság kezdődik s én megint csak udvarolgatni fogok az új szinésznőknek, utóbb már csak akkor álmodok rólad, amikor nagyon sokat ittam s néha azt kérdezem magamtól, hogy: én vagyok-e én?!.. vagy már régen letettek jó mélyre, a földbe (akkor, mikor Téged elszakítottak tőlem) s már csak a sírban álmodom mindezt: a borbélyt, a tűzoltó-főparancsnokot s az új szinésznőket?!... És mégis így lesz, mert úgy látszik, ez a végzetünk. Elméssz, vissza se jössz, s én összekulcsolom a kezem, mintha máris el volnék temetve. Elveszítelek örökre, s talán jobb is lesz, ha soha se látjuk egymást többé, mert, ha esztendők multán, véletenül találkozunk, meglehet, el se hiszszük, hogy: »Ez az, akit szerettünk, s akinek megholt mását szeretjük és szeretni fogjuk per saecula saeculorum, az örökévalóságon keresztül!...« Elveszítelek, pedig földemet és birkáimat, ezt a sok embert mind, az egész világot, a napsütést és a föld minden orgona virágát, meg az egész hosszu lézengést, ami még rám vár, odadnám érte, hogy egyszer, egyetlen-egyszer a karomba zárhassalak!

S a lány odaadó, meleg tekintete szomoruan felelt:

— Négy nap és meghaltam Neked! El fogod feledni kis Mirádat, s a világ tovább forog. Azután is fel fogok kelni reggel hét órakor, mint engedelmes jó leányhoz illik, elmegyek a próbára, benézek a varró-

nőhöz, s tanácskozom vele, milyen szövetből csináltassam az uj princesse-ruhámat, este előveszem a bécsi rongyot, s felöltözöm spanyol szobaleánynak, néha jól énekelek, néha rosszul, s közben nyájasan beszélgetek a városi tanácsos és szerkesztő urakkal... Éjjel, Rád gondolok, s csak sokára alszom el; de korán ébredek fel s reggel felé előveszem a kézi tükrömet: nem fogytam-e meg, rám ismernél-e még? Aztán, egyik városból a másikba vetődünk, keresem a dicsőséget, de nem találok egyebet, csak: uj arcokat, s a régi küzködést . . . Egyszer egy hervadt arcu színésznőt látok a tükrömben, egy pillanat alatt megértem, hogy az élet milyen rettenetes, milyen igazságtalan, milyen ostoba, s ha véletlenül egyedül leszek, keservesen megsiratok egy Mira nevü kis leányt, a kit jól ismertem, s a ki a forró ölelések egy egész világát hordta kicsi szivében. Ó mint fogom siratni gömbölyü kis karomat, ragyogó szememet, s egész elveszített életemet! . . . És mégis így lesz, mert, úgy látszik, ez a végzetünk. Elvalunk, soha se is találkozunk többé, s talán jobb, hogy nem találkozunk. Elveszítelek örökre, pedig az álmodott dicsőséget, ezer meg ezer asszony irígy tekintetét, a gyémánt-c llier-kat s királynők kegyes mosolyát, a jólétet s a teljesített kötelesség öntudatát, hercegek hódolatát s a szivek mélyéről feltörő lelkesedés mámorító zaját, az egész világot, mindenemet odaadnam érte, hogy egyszer, egyetlen-egyszer, magadhoz szoríts!

És alighanem megértették egymást, mert sokáig meg tudtak lenni minden szó nélkül. Így ültek szemközt, kéz kézben, az illetlenségig összebujva, belemerülve egymás tekintetébe, nézve a másik szempar ragyogását, mely már szomoru volt, mint az északsarki napé augusztusban, kevéssel a harmadfélszáz napos, hideg, hosszu éjszaka előtt.

Liaisonjuk abból állott, hogy a lány ott hagyta a kezét a férfiéban. De Vidovics nem emlékezett rá, hogy szerelmi dekameronja valaha oly gyönyörüséget szerzett volna neki, mint az az érzés, mely most borzongatta meg, amikor hozzáért ehhez a puha kis kézhez. Felve, szinte remegve nyult hozzá, mint mi egy pólyás kis baba selymes pici ujjaihoz, melyeknek még másvilagi patyolatat aggódva érintjük meg öreg kezünkkel, mely megmoshatatlan, mint a Lady Macbeth é.

Ezt az utolsó néhány édes kettőst már a Lola engedekenységének köszönhették. Lola, vagy tíz nappal a szezón vége előtt, megszüntette azt a tilalmat, mely Vidovicsot számkivetette volt Giroflé és Girofla közös hajlékából Úgy gondolkozott: jobb lesz, ha elbujnak, mintha örökkön az utcán látják őket. S minél közelebb jutottak ahhoz a naphoz, melyet a színlapok a végbúcsu napjául kiáltottak ki, Lola annál nyugodtabban tekintett a jövő elé. Mirának a komolysága és búsongása eloszlatta az aggodalmait s már szinte irigyelni kezdte hugától ezt a kedves és jelentéktelen románcot.

A másik kettő élt az engedelemmel, s abba hagyott minden titkolózást. Nem targyalták szomoruságukat a többiek előtt, de nem is törődtek vele, hogy mit gondolnak róluk.

Természetesen, csak nyitott ablakok és kitárt ajtók mellett láthatták egymást. Jártak-keltek körülöttük, és néha beszélniök kellett, a galléria kedvéért. Ilyenkor mindig ugyanazt a tárgyat fejtegették.

— Mondja, édes kis Mirám — szólt Vidovics — tegyük föl . . . Tudja, csak azért kérdem, mert minden érdekel, amit gondol . . . Ha egy nap, nem mondom, hogy elvesztené a hangját . . . igen, ez borzasztó volna . . . de például, ha az édesatyja így szólna magához: »Szeretném, hogy férjhez menj. Ahhoz, akihez akarsz . . .« És mondjuk, maga örömmel hallaná ezeket a szavakat, mert vonzódnék valakihez, aki megjelennék és így szólna: »Jöttem érted.« De ez bolond ember volna és így folytatná: »Válassz köztem és a színpad között . . .« Le tudna mondani a tapsokról, a bizonytalan vagy bizonyos jövőről, a hírnévről, arról, hogy egész környezete imádja, arról hogy énekelhessen, mint ahogy a pacsirta énekel?!... le tudna mondani minderről valakiért, aki jobban szeretné magát, mint egész környezete együtt véve, s akit maga is szeretne egy kicsit?!... És hogyha igent mondana neki, mit gondol, soha se sírná vissza a szerepeit, az öltözködés órájának édes izgatottságát, a tapsvihart, s mit tudom én mit?

Mira szomoruan mosolygott.

— Mennyi *volna!* — felelt. — Legelőször is, nem fog jelentkezni senki, aki így szólhatna hozzám: »Jöttem érted.« Nem fog jelentkezni soha, mert nem lehet az... Aztán a papa sohase beszélne így, jöhetne akárki... A papa abban a képzelődésben él, hogy két kis Pattit nevelt fel. Maga nem ismeri a papát; egy kedves, jó, nagy gyerek, aki igazi művész, ízről-ízre művész. Némelyek megitélik őt, mert nem dolgozza agyon magát, segítséget fogad el Lolától s néha hónapokig úgy tesz, mintha semmit se csinálna. Pedig mialatt egész délutánokon elüldögél a zeneművészek körének játék-szobájában, azalatt is gondolkozik s teremt. Remekműveket írni nem lehet mindennap, nem igaz? S ő gyönyörü oratóriumokat ir, csudaszépeket, a melyeket csak az igazi zenészek értenek meg, tehát igen kevesen. Ezért nem ismerték fel soha a papa óriási, rendkivüli talentumát; mi még nem vagyunk annyira . . . Ő már bele törődött abba, hogy a míg él, csak egy kis kör méltányolja . . . az, hogy nem tehetett szert világhírre, bánatossá, fáradttá tette, de nem csüggesztette el. Kárpótlást talál abban a gondolatban, hogy mi ketten, előbb-utóbb, valóra váltjuk az élethez fűzött reményeit. Ugy-e, kötelességünk: mindent megtenni, ami tőlünk telik, hogy ha csalatkozik is a várakozásában, legalább bennünk ne csalatkozzék?! Ugy-e, nem is gondolkozhatom erről a dologról, hisz nem okozhatok neki egy egész életre való roppant szomoruságot?! Ha akármikor, akármiért, elhagynám a szinpadot, ez iszonyu csapás volna rá nézve. Ne is beszéljünk hát erről. Úgy se tudnék magának felelni. Nem gondoltam rá soha. Nem tudom. Nem ismerem magamat. Néha olyan ellentmondásokat találok a lelkemben, amelyekre nincsen, nem lehet magyarázat. Vannak óráim, amikor hóbortos vagyok s ilyenkor azt képzelem: »Lám, milyen jó, hogy színésznővé lettem!« Máskor unom ezt az életet s gyülöletesnek

Ligeti Miklós

Ligeti Miklós: Faun és Vénus.

Képrőm Tais, 1913/14. téli kiáts
Eat.

Az eladási árak minden terem sarkában, vagy az ajtó mellett vannak kifüggesztve.

Az eladásokat *nem a titkári hivatal,* hanem kizárólag

a műtárnok közvetíti

(szobor-csarnok, baloldali ajtó).

Minden, írásban adandó vételajánlat fizetésre kötelez, ha azt a művész elfogadta. A vételár egy negyede, az ajánlati lap aláírásakor előre lefizetendő; a hátralékos összeg pedig legkésőbben a kiállítás bezárásakor.

A műtárnoki-hivatal megkerülésével létrejött eladások eseteiben az Igazgatóság a művészt föltétlenül megbirságolja, akként, hogy az eladási és nyugdij-illetéket a kiirt eredeti vételár után helyezi levonásba.

Az ezen kiállításon megvásárolt műtárgyak, a sajátkezűleg aláirott elismervények átadása ellenében, *1911 május 15-től* kezdve adatnak ki a Műcsarnok helyiségében, hétköznapokon d. e. 9—12 és d. u. 2—4 óra közötti időben. A művek elszállításáról és csomagolásáról a művek tulajdonosai tartoznak gondoskodni.

1911 május 31-ikén a Társulatnak az összes kiállított művekért vállalt mindennemű felelőssége megszűnik.

Gaál M. Nándor: Látomás.

leesőben van az alak, mert akkor e ruharész fölcsapódnék. A harmadik folt, a nap, mint mondtuk, közelebb látszik hozzánk, mint a többi. S bár e folt — a fénynyomatokon — sötétnek látszik, mégis eredetileg az egész kép világítási forrása is. Steinmann is, a Sistina-mennyezetről a leghatalmasabb monografia megirója, úgy érzi, hogy az Istenség előtt (azaz hogy még tőle jobbra fölfelé) lobban most létre a tüzes égitest. S ha jól megnézzük a két nagy alak legfénylőbb foltjait és az Úr jobbján levő géniuszokéit, valamint a géniuszok hátsóbbikát, ki a fénytől a karjával védekezik, akkor megértjük a napgolyó általunk megállapított helyzetét. A rámutató isteni alak jobbja az ujjaival szinte érinti is, mintahogy a másik égitestet, a holdat is. E két égitest között kinyujtott karok hatalmas mozdulata valami teremtő erőfeszitést sejtet; effélének hevülése látszik az arcon is, mely háromnegyed profilos és a fontosabb égitest, a napgömb, felé néz, fölfelé szegezve szembogarát, mely alatt látszik a szemfehér egy sávja is. E napba-nézésből is magyarázható az Úr tekintetének túlerélyessége: valóságos sas-tekintet. Tehát ugyancsak nem a másik alakra, „Luciferre" néz, még kevésbé mutat annak irányában. Ha e fölemelt jobb kar a „baloldali alakra mutat", (Brand. 250. l.), mely hátsóbb képsikban van már és egészen más irányban mozog, — akkor nyugodtan mondhatjuk a pisai toronyra, hogy nem ferde, hanem fekvő. Azt is kérdeznők Brandenstein bárótól, hogy ha jobb kar „előz", akkor az ugyanoly mozdulatú bal kar kit űz el? E karok mozdulatát, kinyújtott mutatóujjaikkal, megértjük az Ádámot teremtő Isten újj-mozdulatából, mely természetesen szelidebb, hiszen nem óriási égitestek teremtéséről van szó, mely a drámaiságra hajló Michelangelo viziójában a hevület óriásibb gesztusaival jár, hozzá még két égitestnek egyszerre való megteremtésekor, szinte

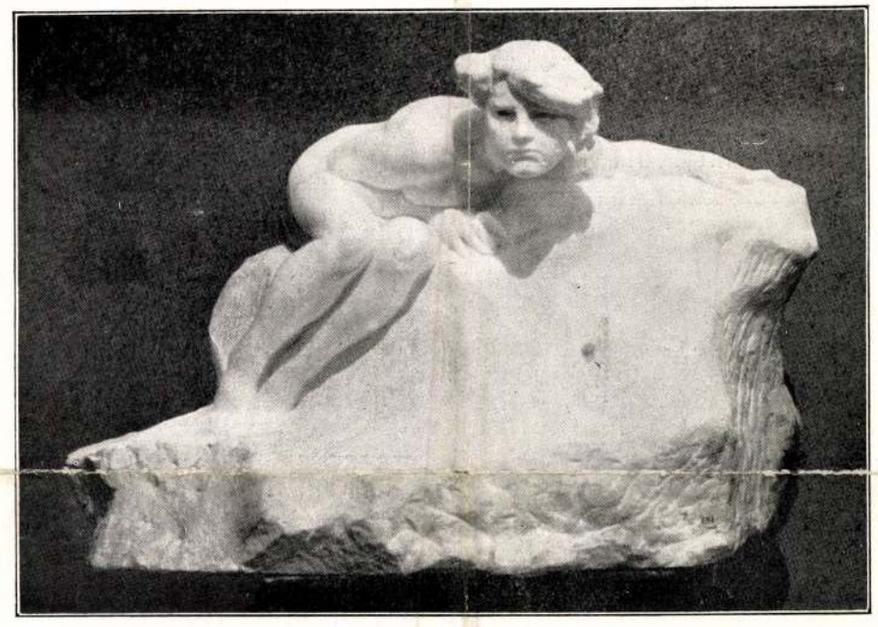

LIGETI MIKLÓS: BESTIA
Az Ernst-Múzeum tárlatáról

valami „ez *itt*, az *ott*" parancs-igével s a nagy útirány kijelölésével.

Már most áttérhetünk az ikonografiai, kép-témát megértető alapra. Semmiképen sem értem, hogy miért jött „valahára" a Brandenstein báró meglepő világosság-árasztása egy oly dologra, mely kezdettől fogva világos volt minden hagyomány-ismerő és tárgyilagosan szemlélni tudó műélvező előtt. Nem mondom, valamikor egyszer magam is idegenkedtem a hátulról, erősen tomporaival mutatkozó Istenség alakjától, — de mióta az Exodus XXXIII. 23. sorait megnéztem, azóta nem akarom jobban tudni az Istenre-nézés illemtanát, mint maga az Úristen, ki ott a szentirásban fölhivja hivét, hogy ne elülről, hanem hátulról nézze Őt. Azt is tudja minden bizonnyal a báró is, mint mindenki, hogy Michelangelo Krisztust egészen meztelenül ábrázolta, nemcsak tomporokkal, hanem genitaliákkal is. A renaissance testimádata a súlyosabb tény itt, mint az az óhajunk, hogy Michelangelót külsőségesen áhitatosra filozofáljuk át.

S engem azért még ideiglenes idegenkedésem sem zavart meg abban, hogy Condivi magyarázatát kövessem, mikor hát még arról mindig nem tudok, hogy a kortársai közül vagy a közvetlen utána következő nemzedékből valaki tiltakozott volna e magyarázat ellen. Hiszen Michelangelo közvetetlen vagy közvetett tisztelői mindjárt szót emeltek volna s szembehelyezték volna az igazibb megfejtést.

De különben is oly világos a dolog: ugyanazon alaknak kétszeres szerepeltetése van itt is, mint az édeni almafás képen, ugyancsak a Sistinában, s balról jobbra is szépen leolvasható az egész. Condivi ugyan — a jobb oldali hatalmasabb Isten-alak suggestiv hatása alatt — a baloldali részt — bár a rövidületes hátulnézletnek nagy dicséretével — csak másodsorban említi, de nem úgy, hogy idő-

belileg második mozzanat volna a növényzet teremtése az égitesteké után. A kerengést megérző magyarázókat talán ez a másodsorban — de nem második mozzanatnak — említés befolyásolja, mikor jobbról balra kerengtetik az Urat. Befolyásolhatna ez irányban bennünket is az, hogy a baloldali Úron a fények a már megteremtett fény-központból származnak, így hát ez alaknak útja már a jobboldaliénak folytatása volna. De oly idegbeteg titánnál, mint Michelangelo volt, gondolhatunk arra is, hogy valami szép szeszélye támadt itt a felületen maradni és ez egyszer eljátszogatni egy fényproblémával; vagy egyszerűen a napforrás suggestiv hatása alá kerülvén, elfeledkezett a témákadta sorrendről.

Tehát: amint az első képmezőn*), ahol az Úr csak egyszer szerepel, össze van vonva az első két teremtési nap, a világosságé és égboltozaté, éppúgy e második, nagyobb képmezőn összevonódik a növényzet és az égitestek teremtése, de itt már az Úrnak kétszeri szerepeltetésével. Először megteremti a növényzetet, azaz hogy éppen most teremtette meg és már csak áldó kezét lebbentve feléje, siet az Úr tova, egy nagy ívű útra, a világűrt be-keringeni s aztán

LIGETI MIKLÓS: TEVAN-ANDORNÉ
Az Ernst-Múzeum tárlatáról

*) T. i. vitatott képmezőnk a második a mennyezeten.

LIGETI MIKLÓS: budai GOLDBERGER LEÓ
Az Ernst-Múzeum tárlatáról

úgy robbantani szinte létre a két világító óriási égi testet. Hogy a két alak ugyanaz, azt nemcsak testük azonos típusa mutatja, hanem a ruházatuk teljesen egyező volta, még a köntösujjak végeiben is. S hogy miért van a jobboldali alakkal a sok kis géniusz, a baloldalival pedig egy sincs, ez is a legérthetőbben a mi balról-jobbra kerengési vonalunk alapján magyarázható meg. A mennyezet legelső képén is magányosan lebeg az Úr, a második képmező balján is még szintén egyedül; a jobboldalon már az égitestek teremtésekor megjelennek a kis géniuszok, akik aztán a következő két kép lebegő Istenét mindig kisérik. Így folytatólagosabb, következetesebb e kis alakok szerepe, melyet egyébként Michelangelo tudna pontosan megmondani, ha saját maga is nem a teremtő ihlet félálmában koncipiálta őket. A jobboldali Úr palástjából is csak oly virgoncan vagy bizonyos meglepődéssel mozgolódnak elő vagy kukkantanak ki a kis alakok, mint a következő két képen; arcukon semmiféle „remegő" vonás nem látszik, mint dr. Dénes gondolja, Brandenstein báró után. Ami pedig az Úr „haragját" illeti: a teremtésnek, kétfelé teremtésnek (t. i. a nap- és holdénak) hevülete hozza magával az Úr arcának bizonyos zordonságát, amely egyébként is általános hangulata az ószövetség Istenének.

Tehát semmiképen sem tarthatjuk helyesnek Brandenstein báró „valahára" megjött magyarázatát, hogy t. i. e képen

Képzőművészet
1931. 91-92. l.
képek

(9.)

AZ ERNST-MUZEUM KIÁLLITÁSAI

IX.

LIGETI MIKLÓS

SZOBORMÜVEINEK

GYÜJTEMÉNYES KIÁLLITÁSA

BUDAPEST, 1913
AZ ERNST-MUZEUM KIADÁSA

A kiállitási helyiség termeit és diszitéseit tervezte

FALUS ELEK.

A bejáró üvegablakát tervezte

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF.

LIGETI MIKLÓS UJ STILUSA.

Egy szoborkiállitás ... nem szobrok kiállitása, hanem egy szobrászmester bemutatkozása. Valóban igen szokatlan jelenség! Mi ennek a nyitja?

Föltétlenül bizonyos, hogy van materiális oka is, de mintahogy nem lehet a világot, a világ semmilyen jelenségét a történeti materiálismussal teljesen megfejteni, — senkit sem elégithet ki az az ok sem, hogy egyik vagy másik művész képes éveken át egy kiállitásra készülni, nemes anyagban dolgozni, kedvező anyagi helyzeténél fogva. Ösmerünk igen sok gazdag szobrászt, aki — éppen munkája természeténél fogva — bármennyire vágyódnék is utánna — ezt meg nem tehetné. De egy Rodin, egy Meunier, megtehette. Az ok mélyebben — a művész alkotásaiban rejlik. A művész alkotását pedig a képzelete határozza meg. A monumentális, helyhez kötött munkák szerzője, akinek abstrakciókra hajló képzelete hatalmas tömegeket mozgat, aki az adott térrel számol, akinek formái szinte belenőnek az épitészeti háttérbe, gyűjteményes kiállitással csak hamis véleményt kelthet maga felől. Aki Fadrusz Mátyását Párisban a szoborcsarnokban látta s utánna Kolozsvárott a templom oldalfala

mellett, ahová a szerzője tervezte, — el se hinné, hogy a szobor ugyanaz. Csak játszi könnyedségü, festői képzeletü, konkrétságokra hajló, természetbenyomások iránt fogékony művészlelkek alkotásait lehet egybegyűjteni, melyek önmagukban egyesitik minden erejüket, nem kérnek kölcsön segitséget a környezettől, szabadok, függetlenek és éppen ebben van az erejük.

Ez a művészet természetesen közel áll a festészethez, sőt egyenesen abból meriti ihletét. A görög szobrászatnak minden korában találkozunk a festészet hatásával, s a keresztény művészet folyamán éppenugy. A görög vázafestés egyes mesterei, pl. Onesimos, valóságos impresszionista festést alkalmaznak, Zeuxis, Apelles egyenesen fényfestők voltak. Nem csoda, hogy szobrászkortársaikat, Lysippost, Skopait, de főleg Praxitelest már a fény és árnyék hatása alatt kialakult formák visszaadásának problémája izgatta. A III. században már impresszionista módon kifestett férfi mellszoborral is találkozunk, a szín egyenesen folytatja a modellirozás munkáját, hangsulyoz, kiemel egyes formákat, sőt a reliefeknél egyenesen helyettesiti is. A hellenistikus görög szobrászatban a plasztika és festészet határai teljesen leomlottak. A relief festmény lesz, a terrakotta művészei szinte kizárólag festőileg gondolkoznak.

S ugyanazt látjuk a renaissance idején. Ghiberti, Donatello, Mino da Fiesole, Rosselino, főleg reliefjeikben, keresték a fény és árny hatása alatt kialakult formák játékát, Leonardo sfumatojának hatása alatt, annak

csodás finomságait szerető szivvel igyekezve visszaadni. És Clodion, aki kis figuráiban, csupa fény és árnyhatásokat keresett, nem volt-e kortársa Watteau-nak? És Rodin, aki ez elvet egyenesen proklamálta, — nem élt-e a pleinair diadala idején?

Ligeti Miklóst, — egészen benne élve a nagybányai festők világában, ahol a fényprobléma állott homloktérben, — elsősorban a levegőhatás alatt megváltozott formajáték érdekelte. Képzeletét az impressziók visszaadása foglalkoztatta, a véletlen alakulatok, amelyek revelálják az emberi lelket, az a misztikus és folyton változó viszony, mely a lélek és formája között előáll, rejtelmes szálakkal kapcsolva őket össze. E rejtelmes szálak a fénysugarak, melyek lerakódnak a formákra, bujkálnak, táncolnak rajtuk és hihetetlen titkokat regélnek. Ezeket a titkokat megfejteni, ez vált a művész életfeladatává. Arcképszobrászatában ezt a pillanatnyi érzést kifejező formajátékot adta vissza, — most egy szemcsillogást, egy gyöngéd mosolyt, a befelé néző szem tekintetét, a közöny álarcát, — amint e formák a clair-obscur félhomályából tüzet lövelnek ki, az érzéseket kifejező e formák, egy főhajtás, egy hanyag leülés, egy csodálkozó, viaskodó, magával tusakodó tekintet, melyeket meglesett.

Az antikot tanulmányozni — mondja Rodin — annyit tesz, mint megfigyelni, mint dolgoztak a görög mesterek? Ahogy a természet. Hogy állanak elő ezek a hatások, mikép jönnek létre a levegőhatás alatt a megváltozott, kifejező formák?

Ligeti is azt leste: mivel teremt a természet illuziót?

A döntő formák kiemelésével. Ebben az elvben mindegyik művészeti iskola egy. Az a kérdés: melyik a döntő forma? Ezt pedig a képzeleti kép sajátossága határozza meg. Mit olvasok ki a természetből, micsoda illuziót akarok teremteni, — döntőnek azt a formát találom, mely képzeleti képemnek megfelel. Ligeti képzeletében mozgalmas, játszi, véletlenül kialakult lelki alakulatok éltek, s döntőnek azt a formát tartotta, mely magához vonzotta a fényt, kiugrásaival jelentőséget adott neki, a mellette kialakult mélyedéssel szigoru plasztikát. A döntő forma az, mely a mozgást vezeti, s izlése határozza meg a mértéket, nehogy deformációkba tévedjen. Azonkivül számolnia kellett az anyaggal, bronznak, márványnak természetével, mely más-más formakiképzést követel, a belső képeihez válogatva őket. Igy jutott el ahhoz a biztonsághoz, melylyel ma a legelsőbbrangu arcképszobrászunk, mert arcképeiben bámulatos erőben fejezi ki a jellegzetes formát, melyet uralkodóvá tesz, s ezzel az állandót fejezi ki az egyénben, de ez az állandó egy meglopott pillanatnyi igazság. Ez ellentétesnek látszó két elembe harmóniát tud bevinni, — válogatva a benyomások sokaságában, meglesi és kiemeli a lényeges formát, amelyre fényt vezetve a jellem legbensőbb titkát revelálja, árnyékba helyezve minden lényegtelent, a fényjáték delikát átmeneteivel mozgást teremt a formák világában: ime Ligeti stiljének lényege.

A fejlődés csak haladás lehet a döntő formák egyszerüsitése felé. Láttuk, ez a modern művészet uralkodó célzata. Szinyei és Fényes, Iványi-Grünwald és Ferenczy — mindegyiknek fejlődése, haladást jelentett a formaegyszerüsités irányában. Ligetinél is megfigyelhetjük ezt. „Krisztus temetésé"-nél a fényjáték csodás finomságokat teremt, de egyszerüsitett formákon, s a kőből kibontakozó női aktja, melynek sima felületén illanva suhannak végig a fénysugarak, a legegyszerübb formákból alakul ki. S a fiu aktjának tiszta formái mennyire beszédes szószólói kifejlett stilusfelfogásának!

De most már szuverén ura ő a formáknak, alakithatja, összefoglalhatja, redukálhatja tetszése szerint. Mily sok kutatásnak, — rajzban, agyagban való munkának — köszönheti ezt. De végre mindennek ura ...

Ura a színnek is. Eddig csak kisegitőnek használta forma hangsulyozáshoz, dekorativ hatások fokozásához, — de ujabb majolika kisérleteiben egyenesen belőle indul ki. Bemutatjuk egy pár kisérletét, — talán a magyar majolika fényes jövőnek elibé ebből a kollekcióból indul ki. Ligetit erre predesztinálja művészi egyénisége: csapongó képzelete, mely oly szoros kapcsolatban van a természettel, — a magyar természettel — (látjuk egypár magyaros tárgyu figurinájáu), könnyed keze, vele született érzéke a női báj, az élet gyöngéd formái iránt, kolorista látása, formabiztonsága, — mind olyan keramista tulajdonság, melylyel a legnagyobb sikereket érheti el.

Akkor végre lesz magyar porcellán, magyar majolika is, — világpiacot lehetne teremteni és nem kellene sovár szemmel teljesen inferioris tehetségü szomszédainkra pislogni.

De ez nemcsak a művésztől függ.

Dr. LÁZÁR BÉLA.

LIGETI MIKLÓS SZOBORMŰVEI.

ELSŐ TEREM.

1. Szinyei Merse Pál. Ezüstözött bronzkivitelben a sárosmegyei muzeumban, Bártfán.
2. Ádám és Éva. Márvány és bronz. A Szépművészeti Muzeum tulajdona.
3. Asztal, puttikkal. Eladó.
3a. Hamutartó, bronz ..... 400.—
4. József főherceg ő fensége. Bronz. Az Ernst-Muzeum tulajdona.
5. Szerelem. Kutcsoport. Terrakotta ..... 650.—
6. Rudolf trónörökös. Bronz ..... 1500.—
7. Zalán. Bronz ..... 300.—
8. Auguszta főhercegnő ő fensége. Bronz. Az Ernst-Muzeum tulajdona.
9. Anonymus. Bronz ..... 300.—

Vitrinában, majolika-kisérletek.

MÁSODIK TEREM.

10. Muzsa. Szinezett márvány ..... 1500.—
11. Faun és Venus. Szinezett kő ..... 4500.—
12. Wodianer Arthur ur mellszobra.

13. Gróf Andrássy Aladárné urnő mellszobra.
14. Szent István. Márvány aranymozaikkal ... 1200.—
15. Dr. Chorin Ferenc ur mellszobra.
15a. Ártatlanság. Szinezett márvány ..... 1500.—
16. Tanulmány. Márvány ..... 3000.—
17. Ábrányi Kornélné urnő mellszobra.
18. Gróf Széchenyi Gézáné és fia. Márvány. A Szépművészeti Muzeum tulajdona.
19. Gróf Apponyi Sándorné urnő mellszobra.
20. Fiuakt. Márvány ..... 2000.—
21. Bestia. Kut. Márvány ..... 6000.—
22. Alvó nő. Márvány ..... 2000.—
23. Kristóffy József ur mellszobra.
24. Basch Gyuláné urnő mellszobra.
25. Dr. Térey Gáborné urnő mellszobra.

HARMADIK TEREM.

26. Vénus. Bronz ..... 400.—
27. Faun és Venus. Bronz ..... 400.—
28. Csodavilág. Bronz ..... 2000.—
29. Venus. Bronz ..... 400.—
30. Merengés. Női akt. Bronz ..... 1500.—
31. Bérmáláskor. Bronz ..... 500.—
32. Báró Dóczi Lajos ur mellszobra.
33. Anonymus. Bronz és márvány. 2500.—
34. Gróf Széchenyi Jenőné urnő mellszobra. Gróf Széchenyi Miklós nagyváradi püspök ur tulajdona.

35. Gróf Széchenyi Jenő bronzszobra.
36. Iványi-Grünwald Béláné urnő mellszobra.
37. Forradalom. Bronz ..... 1500.—
38. Gróf Széchenyi Géza ur mellszobra.
39. Gróf Hoyos-Wenckheim Fülöpné urnő szobra.
40. Faun és Venus. Bronz ..... 400.—
40a. Vecsey Ferenc bronzszobra.

NEGYEDIK TEREM.

41. Dr. Wlassics Gyula ur mellszobra. A szolnoki Művésztelep tulajdona.
42. Madonna a gyermek Jézussal. Fekete márvány ..... 6000.—
43. Dr. Lukács György ur mellszobra.
44. Sátán. Bronzban ára ..... 2000.—
45. Visszaemlékezés. Bronzban ára ..... 5000.—
46. Beatrice. Bronzban ára ..... 1500.—
47. Gróf Andrássy Gyula ur mellszobra. A Nemzeti Szalon tulajdona.
48. Kosztolányi-Kann Gyuláné urnő mellszobra.
49. Lechner Ödön mellszobra.
50. Mihalik Dániel mellszobra.
51. Krisztus sirbatétele. Fekete márvány ..... 20000.—
52. Iványi-Grünwald Béla mellszobra.
53. Lélekrontás. Bronz. ..... 4000.—

ÖTÖDIK TEREM.

54. Tanulmány Emmer Kornél arcképéhez.
55. Hegedüs Gyula mellszobra.
56. Faun. A Borghese-muzeumból. Kopia kiegészitve. Bronzban ára ..... 2000.—
57. Rippl-Rónai József mellszobra.
58. Dr. Robicsek Ferenc ur mellszobra.
59. Petrik Lajos ur mellszobra.
60. Zsolnai Miklós arcképe.
61. Hubay Jenő arcképe. Vázlat.

HATODIK TEREM.

62. Gabrilovitsch Ossip zongoraművész mellszobra.
63. Vörösmarty Mihály ..... 5000.—
64. Kern Lili k. a. szobra.
65. Erzsébet királyné. Tanulmány a szegedi Erzsébet-szoborhoz ..... 5000.—
66. Arcképtanulmány.
67. Nótafa ..... 500.—
68. Gádor Lajosné urnő arcképe.

HETEDIK TEREM.

69—93. Rajzok.
94. Jókai Mór ..... 600.—

A HALLBAN.

95. Dr. Rott Nándor arcképe.
96. Ybl Ervin arcképe.
97. Hubay Jenő mellszobra.

A VITRINÁKBAN **KERAMIAI KISÉRLETEK** ÉS **TANULMÁNYOK.**

AZ ERNST-MUZEUMBAN A KÖVETKEZŐ FELOLVASÁSOKAT TARTOTTÁK:

1. Dr. YBL ERVIN: Zuloaga művészete.
2. KŐRÖSI ALBIN: A Spanyol aranykor művelődése.
3. OLGYAI VIKTOR: Brangwyn és a rézkarc.
4. Dr. FELEKY GÉZA: Fényes Adolf művészete.
5. Dr. LÁZÁR BÉLA tárlatvezetést rendezett, a csendélet művészetéről tartva előadást.
6. SZÁSZ ZOLTÁN: A női szépség és elegáncia.
7. SZÉP ERNŐ: Költemények.
8. KEMÉNY SIMON: Novellák.
9. NAGY ENDRE: A modern művészetről.
10. BÁRDOS ARTHUR: Az impressionismusról.
11. VITÉZ MIKLÓS: Iványi-Grünwald Béla művészete.
12. SCHILLER OTTÓ: A modern festészet problémái.
13. Dr. FIEBER HENRIK: A szines szobrászatról.

AZ ERNST-MUZEUM EDDIG A KÖVETKEZŐ KIÁLLITÁSOKAT RENDEZTE:

1. SZINYEI MERSE PÁL gyűjteményes kiállitását.

2. KERNSTOK KÁROLYNAK a debreceni megyei székház számára készült üvegfestményeinek kiállitását.

3. ZULOAGA ÉS BRANGWYN gyűjteményes kiállitását.

4. FÉNYES ADOLF ujabb festményeinek és rajzainak kiállitását.

5. VADÁSZ MIKLÓS rajzainak gyűjteményes kiállitását.

6. FRANCIA IMPRESSZIONISTÁK és HERMAN LIPÓT gyűjteményes kiállitását.

7. IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA festményeinek és Dr. SONNENFELD ZSIGMOND gyűjteményének bemutatását.

8. FERENCZY KÁROLY ujabb festményeinek és rajzainak kiállitását.

LIGETI-IRODALOM:

Dr. LÁZÁR BÉLA: Ligeti Miklós művészete. (Művészet. IV. 265.)

jaival, kik között *Apponyi* Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter is jelen volt. A társaság soraiban a többi között megjelentek: *Esterházy* Miklós herczeg és neje, *Lobkovitz* herczegné, *Apponyi* Lajos gróf udvarnagy és neje, *Csekonics* Endre gróf, *Szápáry* László gróf, *Festetics* Tasziló gróf, *Károlyi* Istvánné grófné, *Károlyi* Gyuláné grófné, *Károlyi* Lajosné grófné, *Széchenyi* Béla gróf és sokan mások.

Este 84 terítékű díszebéd volt a királyi várpalota szertartástermében, a melyen elhangzottak a békét és szeretetet hirdető királyi áldomások.

Ugyanezen estén ragyogó bált rendeztek budai palotájukban *Karátsonyi* Jenő gróf és neje, *Andrássy* Karolin grófnő a spanyol királyi pár tiszteletére és a felségek féltizenegyre meg is jelentek a pazarul földiszített palotában, a hol közülök ott voltak még *Ferencz Ferdinánd* trónörökös, *Mária Annunciata* kir. herczegnő és az összes Budapesten időző kir. herczegek és herczegnők. Ott voltak még: *Lipót*, *György* és *Konrád* bajor herczegek és az arisztokráczia számos kiválósága.

A gyönyörű vigasság négyesében az első pár *Viktória* királyné és *Karátsonyi* Jenő gróf voltak, szemközt velük *Mária Annunciata* kir. herczegnő *József* kir. herczeggel; a második pár *Alfons* király és *Karátsonyi* Jenőné grófné volt, vizávijuk *Auguszta* kir. herczegasszony *Santo Mauro* herczeggel; a harmadik pár *Karátsonyi* Médi grófkisasszony *György* bajor herczeggel, vizávijuk *Karátsonyi* Mary grófkisasszony *Konrád* bajor herczeggel. A királyi pár félegykor távozott a *Karátsonyiék* tündérestjéről.

Másnap reggel *Wekerle* kormányelnöknél adta le névjegyét *Alfonz* király, majd délben megtekintette a királyné társaságában az Erzsébet-Múzeumot. Félegykor dejeuner dinatoir volt a királyi palota új éttermében, a mely után cercle keretében bucsúztak a királyi vendégek, több izben is kifejezést adván a fogadtatás lelkes és gyönyörű volta fölötti elragadtatásuknak.

Szombat délután 3 órakor elutazott *Alfonz* király és *Ena* királyasszony fővárosunkból. Királyunk kikisérte ifjú vendégeit a nyugati pályaudvarhoz és Alfonzótól csókváltással bucsúzott, a királynétól kézszorítással. Az udvari vonat Bécsbe vitte a spanyol trón urát és hitvesét és velük utaztak külön udvari kocsin *Frigyes* kir. herczeg, *Izabella* kir. herczegasszony, *Maria Henriette* és *Izabella* kir. herczegnők is.

Bécsben a spanyol anyakirályné és a spanyol nagykövet várakoztak az állomáson az udvari vonat érkezésére. Este *Frigyes* kir. herczeg ebédet adott *Alfonz* király és szépséges párja tiszteletére.

Alfonz király *Wekerle* Sándor dr. magyar miniszterelnököt és *Aehrenthal* báró közös külügyminisztert a spanyol Károly-rend nagykeresztjével tüntette ki. *Jekelfalussy* Lajos honvédelmi miniszternek a kékszalagos katonai érdemrendet, *Apponyi* Lajos gróf udvarnagynak a spanyol III. Károly-rendet adományozta.

A spanyol királyi pár Bécsből automobilon rándult ki *Pozsonyba*, a hol *Izabella* kir. herczegasszony és *Salm-Salm* herczegné társaságában megtekintették az Izabella Háziipari Egyesület helyiségeit és itt nagyobb bevásárlást is eszközöltek. Ugyanaz nap az automobil visszavitte a császárvárosba *Pozsony* királyi vendégeit.

Bécsből *Alfonz* király Drezdába utazott. *Ena* királyné ez alatt Frigyes kir. herczeg vendége volt Bécsben.

A spanyol királyi pár a drezdai látogatás után Frigyes kir. herczeg féltoronyi birtokán több napig vadászott.

Október 15-én *Esterházy* Miklós herczeg látta vendégül XIII. Alfonzót és nejét, kiknek társaságában ott volt Izabella herczegnő is leányaival.

„TÜZBÁL"

Krónikásnak, memoár-irónak, ha igazságos akar lenni, vissza kell a mult időkbe tekinteni, hogy mását megtalálja annak a tündéri tánczmulatságnak, a melyet Ferencz József magyar király adott a közelmult napokban fejedelmi vendégének Alfonzo spanyol király-

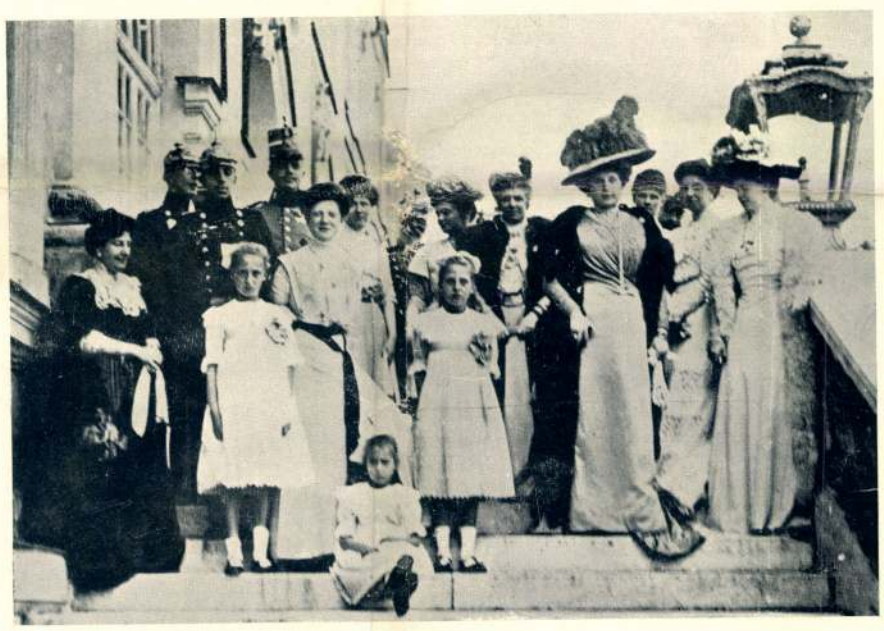

Balról jobbra a lépcsőn a következő személyiségek találhatók: Lajos bajor herczegnő, Adalbert herczeg, a spanyol király, Ferdinánd infáns, Pilár herczegnő, Lajos bajor herczeg, a spanyol királynő, Ferdinánd infáns neje, Beatrix coburgi herczegnő. A lépcsőn a calabriai herczeg gyermekei.

A SPANYOL KIRÁLYI PÁR MÜNCHENBEN.

nak s igézetes szépségű feleségének, Ena királynőnek tiszteletére.

Az emlékezés fonalára — vissza a mult perspektivájába — egymásután füződnek ragyogó udvari tánczvigalmak, hetedhét országra szóló tündéri esték, a melyeknek pompájából,

Marquis de Casa Calvo bécsi spanyol követ.

tündöklésében, ragyogásából csak a krónikás följegyzése maradt meg: a holt betü.

Leperegtek az idő örökké forgó gépén, mint őszi avarra a halk zizzenéssel aláhulló levél s csak a följegyzés regél róluk, memoáristák szivverését lükteti melegebben, a mikor sárguló, porette lapokról szedi össze a mult emlékeit...

*

Még nyárutó napsugarai tánczolnak nesztelen levegőben, dér még nem ontja hamvát s a budai királyi várban királyok, a földi rang legkiváltságosabbjai gyülekeznek báli vigalomra...

Vajjon kinek az emlékezése tud odáig visszanyúlni, a hol hasonló ragyogású udvari tánczvigalom ilyen «szezónon kívüli» időbe esnék!...

Hó nem csikorog, jég nem dermeszt s mégis báli mulatságok — tündéri esték — estek itt nálunk... Száll, száll a krónikás gondolata s a mint az évtizedeken át visszasuhan, egy szomorú dátumnál fönnakad.

Két év hijján — az idő kerekén észrevétlen szám — ép száz esztendeje, anno 1810, hogy a világ egyik legragyogóbb tündéri estéje történt, de ezt az estét nem csillárok tüze, gyémántok fénye ragyogta be.

Gyilkos lángtenger, emberi életet pillanat alatt kilobbantó, megfojtó tűz vetette kisérteties fényét erre a tánczvigalomra.

1810-ben a franczia fővárosban történt ez a szomorú végű esemény, a mely a maga rémességében egy évszázadon át is megremegteti a szíveket.

Anno 1810 júliusában történt ez a «tűzbál», a mely heteken át lázban, lenyügözve tartotta Napoleon császár udvarát és egész Páris városát, de mély megdöbbenést okozott nálunk is, hisz a tűzbál első áldozata az akkori osztrák nagykövetnek, Schwarzenberg herczegnek hitvese volt!...

*

Örömmámorban úszott Páris városa. A büszke imperátor, a kit a történelem I. Napoleon néven tett halhatatlanná a világtörténelemben, dicsősége zenitjén állott. Befejezte hódító hadjáratát Európa eleven térképén, Párisban élvezte diadala mámorát...

Páris egymásután élvezi vele együtt a nagyszerű ünnepségek egész sorozatát, a katonai parádékat, fölvonulásokat...

Malmaison egykori lakójának, Beauharnais Jozefinnek, a császárnénak a «helyén» császári vérből való utód ül már Franciaország császárjának trónja mellett.

«Az osztrák császár leánya» — Napoleon második hitvese — tiszteletére rendezik ezeket az ünnepségeket, bálokat...

Elérkezik július elseje, a mely nap elé feszült várakozással néz egész Páris, Schwarzenberg Károly herczeg, a párisi nagykövet ezen a napon rendezi bálját követségi palotájában. A bál a császárné iránti hódolatnak van szánva... A herczeg lojális érzülete meg akarja mutatni, hogy az idegenben is megmaradt annak, a mi volt idehaza: hűségnek, hódolatnak.

A császárnét maga Napoleon kiséri el a követségi palota báljára s vele együtt ragyogó pompában megjelenik a császári udvar is.

Ott van mindenki, a kit a sors s az élet a hírnév, dicsőség, rang és méltóság magaslatára juttatott.

Tündéri est bontakozik ki a követség palotájának kertjében; fényárban úszik minden s a vendégek között lebilincselő nyájassággal jár-kel a legnemesebb szivű asszonyok egyike, a ház úrnője.

De a mire a reggeli nap rátüzi sugarát a tündéri helyre, már elszenesedett csontokban hever

ez az asszony, a ki önfeláldozásának lett tragikus halottja...

A halál angyala suhan át a palotán, hogy romhalmazzá tegyen mindent s halálhörgéssel töltse meg a nyáréji éjszakát.

*

Akkori idők egy krónikása így jegyzi föl az utókor számára a hires tűzbál drámai lefolyását:

Július 1-én ragyogó pompájú estélyt rendezett Schwarzenberg Károly herczeg, osztrák nagykövet. Az estélyen a fenséges császári család is megjelent. Tíz óra tájban érkeztek a herczeg palotájába. A kertet sok ízléssel diszítették föl ez alkalomra s a rendezőség olyan jeleneteket örökített itt meg, a melyek a császárnét gyermekkori éveire emlékeztették. — Az Opera tánczosnői Ausztria különböző nemzetiségű öltözékeiben jelentek meg. A tánczmutatványok után tüzijáték következett. Tizenkétszáz személyt hivtak meg az estélyre. Hogy a meghivottakat kellőleg fogadhassa, a herczeg külön tánczternet épittetett, a melyet drapériákkal, mousszelinnel és drága képekkel diszíttetett.

A bált a nápolyi királyné nyitotta meg, a ki herczeg Esterházyval tánczolt, míg az alkirály Schwarzenberg Paulina herczegnővel, a nagykövet idősebb testvérének feleségével lejtett.

A quadrille után ecossaisset tánczoltak, a mikor a felséges császári pár fölkelt, hogy a termen áthaladva, a hölgyekhez menjenek. A császárné már visszatért karosszékéhez, míg a császár még a terem másik végén tartózkodott s épen Fürstenberg Paulina herczegnő mellett haladt el — a ki bemutatta neki leányait — a mikor egy gyertya lángjától tüzet fogott egyik ablak drapériája. Dumanoir gróf, a császár kamarása s több tiszt, a kik mellette álltak, gyorsan odarohantak, hogy az égő függönyt letépjék, a tűz azonban a draperia felső részét is megfogta.

A császárnak alig volt annyi ideje, hogy feleségéhez rohanjon. A nagykövet és a követség hivatalnoki kara nyomban közrefogták a császárt s kérték őt, hogy hagyja el gyorsan a termet.

A tűz villámgyorsan terjedt el. A császár azután sietve távozott feleségével a teremből, a melynek kijárója és ajtói elég szélesek voltak, úgy, hogy az egybegyültek gyorsan a kertbe juthattak.

A tűz különösen az anyák és leányaik között keltett nagy riadalmat. Az anyák leányaikat és a tánczoló leányok anyjukat keresték szivszorongva.

A lángok oly gyorsan csaptak át, hogy a nápolyi királynő, a ki a császárt követte, csak a würzburgi herczeg lélekjelenlétének köszönhette, hogy életben maradt. Az alkirály, a ki a terem tulsó oldalán állott s attól félt, hogy ha feleségével együtt a tömeg közé vegyül, könnyen letiporhatják, csaknem bennégett. A főkijárat felé már nem menekülhetett, mert a csillár leszakadt s a lezuhanó mennyezet útjukat állta. Szerencsére egy mellékkijárót vett észre s azon át menekült feleségével.

Husznál több hölgy sebesült meg. Von de Segen herczegnő, az orosz konzul felesége, Tousard báró tábornok felesége, Isztria prefektusának felesége életveszélyes sérülést szenvedtek. Kurakin orosz nagykövet szerencsétlenségére megbotlott az égő lépcsőn, a mely a kertbe vezetett s néhány perczre eszméletét is veszítette. A császári gárda tisztjei mentették meg a biztos haláltól.

A kert, a mely néhány percz alatt tele volt a kiözönlő vendégekkel, borzalmas képet nyujtott. Anyák a leányaik után, leányok anyjuk után, férjek feleségeik után s asszonyok férjeik után kiabáltak kétségbeesetten.

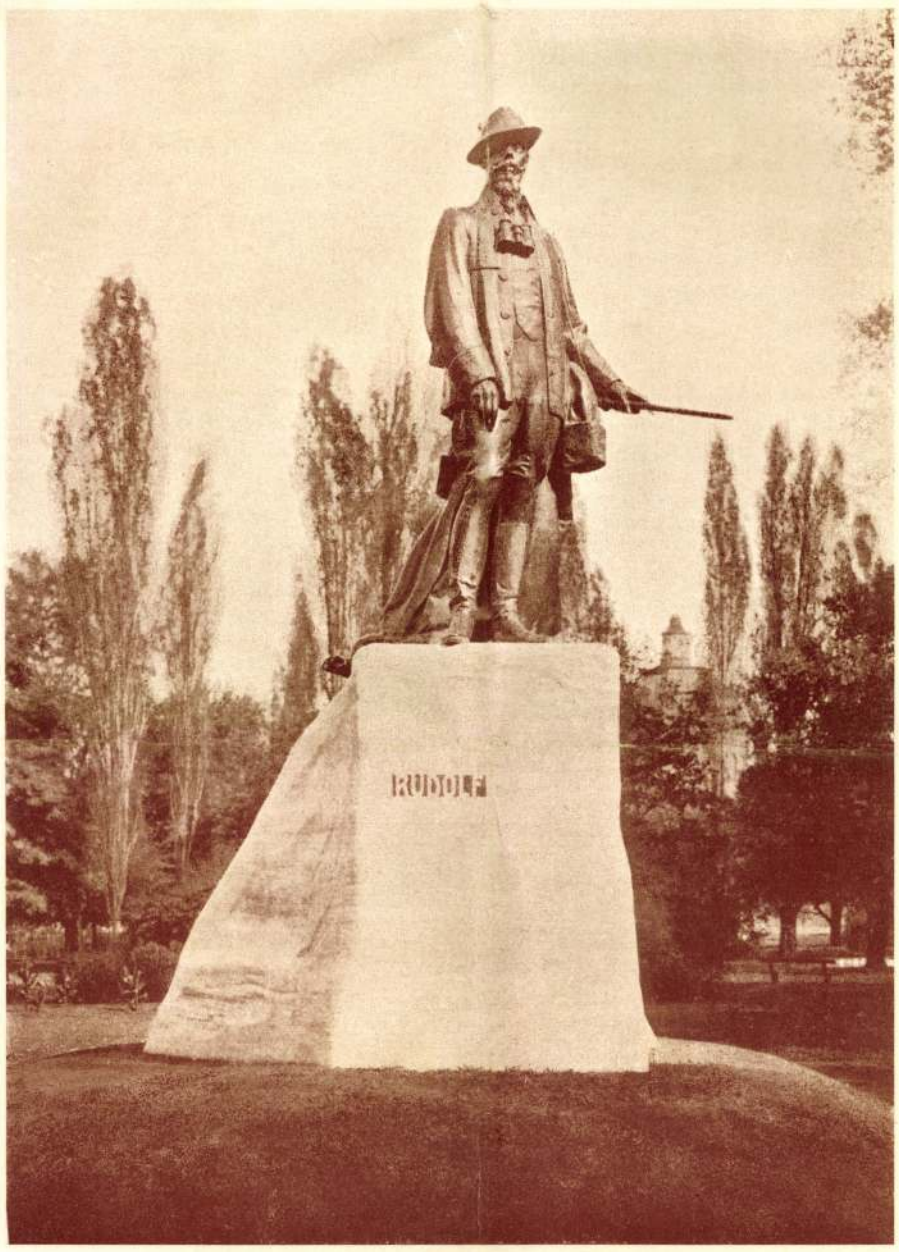

Rudolf trónörökös szobra.

A császár és császárné a kert kapujánál gyorsan kocsiba ültek és elhajtattak. A császár elkisérte feleségét s azután egy hadsegéd kiséretében visszahajtatott a követségi palotához.

Schwarzenberg Paulina herczegnő utolsónak maradt a teremben. Egyik leányát kezénél fogva vezette, a mikor egy lánggal lobogó draperiatömeg útjokat állta. Valaki észrevette a teremajtóból s visszarohant a nők segítségére. Fölkapta a leányt s rohant ki vele a teremből. A herczegnő azután kitámolygott a kertbe. A szerencsétlen asszony nem vette észre, hogy leányát megmentették s kinn a kertben kétségbeesetten kereste leányát. Borghese herczeget s Regnand grófot szólította meg s miután ezek neki semmi fölvilágositást adni nem tudtak, a herczegnő visszarohant az égő terembe. Ettől a pillanattól kezdve nem tudtak róla semmit.

A lángok rövid idő alatt mindent elpusztítottak s a nyugalom kezdett helyerállani.

Schwarzenberg József herczeg kétségbeesetten kereste feleségét, de sehol sem találta. Bejárta ismerősei házát, de sehol nem tudtak róla félvilágositást adni.

Leirhatatlan kétségbeesésben töltötte az éjszakát, míg azután a reggel meghozta a szomorú valót. A romok alatt megtalálták összeégett hulláját, a kiben Gall Carlos is fölismerte a herczegnőt. Ékszerei s nyakéke is megdönthetetlen bizonyitékkal szolgáltak a herczegnő agnoszkálásánál. Schwarzenberg Paulina herczegnő nyolcz gyermeket hagyott árvaságra s azonkivül áldott állapotban is volt.

Ezenkívül 15—16 személy súlyos betegen fekszik. A nagykövet és a követség tisztikara az önfeláldozásnak megható tanujelét adták a borzasztó éjszakán.

A császár csak reggel 3 órakor távozott s minden félórában jelentést kéretett magának a herczegnő eltünéséről. Reggel 5 órakor azután megvitték neki a herczegnő hálálhirét.

*

Ünnepélyes gyászpompával — az egész diplomácziai kar s az előkelő világ jelenlétében — temették el a herczegnő holttestét. Egész Páris a borzasztó tűzkatasztrófa hatása alatt állott. Hogy a katasztrófa több áldozatot nem követelt, különös véletlennek köszönhető.

A mikor a tömeg a főbejáró felé nyomult, a nagy súly alatt beszakadt a padló s sokan a terem alatt lévő pinczékbe estek, a honnét jelentéktelenebb zúzódás árán menekültek. A katasztrófa után letartóztatták a palota épitőjét.

A midőn a tűz után a romokat eltakarították, a rendőrség felügyelete mellett, egy kosárra való ékszert — gyémántot és gyöngyöket — szedtek ki a romok közül.

A katasztrófa után körülbelül egy hétre Sagan herczegnő (született Schönborn grófnő) és Sabeusky orosz főkonzul felesége is kiszenvedtek. *Iván Ede.*

AU CLAIR DE LA LUNE.

Irta: Szini Gyula.

Mikor elbucsúzom, hogy ég még az arczom és rajta az idegek puha simogatástól, bársonyos csóktól remegnek; mikor kerengő párok közt magafeledt pehelyként szállok; mikor idézem, izlelem és hozzáértéssel megforgatom számban a csókok bouquetját; mikor a rőt téli égre fölnézek, mint a ki távolba tekint és «ah, ennek is vége lesz egyszer» sóhajtom: ilyenkor hazamegyek és bekopogtatok az én öreg gvárdiánomnál.

Ah, a derék öreg gvardián, hahó!
Ifjú volt ő is hajdanán, dulió!

Valami szomorú folyosón megyek keresztül. A holdfény ijedez tőlem és az árnyékom megy előre hosszan, daliásan, kaczagva.

emlékét valóban ez a nemkatonaszobor örökíti meg a legvalóságosabban, a lelkét ez hozza hozzánk legközelebb. A hogy a természetet szerette járni, a hogy a fák zöld lombsátorában tudott elgyönyörködni, a hogy az erdő hangtalanul is hangos csarnokában bolyongott, nézve a kék eget és a dús pázsitot — így áll itt előttünk a királyfi. Igen, igen, így kellett megörökíteni Rudolfot, a természet, az élet nagy barátját, a költőt.

Rudolf királyfi költői és művészi lélek volt. Vérében a Habsburgok energiája, fennköltsége, ereje mellett ott csergedezett a Wittelsbachoké is, a költő-fejedelmeké, az újkor eme Medicieié, a kik a szép kultuszának, a művészetnek, a tudománynak, az irodalomnak szánták oda életüket. A magas méltósága kötelességei által rákényszerített munka után Rudolfnak az igazi pihenőórái azok voltak, a mikor vagy elgyönyörködhetett a szabad természetben, vagy pedig, mint még a renaissance csodakorából maradt fejedelemfi, maga köré gyüjthette tudósait, költőit és azt a finomlelkű, firenzei könnyedségű és derültségű udvart, a melyet talán legtökéletesebben a mi Nemzeti Kaszinónkban talált meg.

Olvassátok el könyvét, a melyet a föld körül való utazásáról irt. Milyen távol fölötte van ez az útleirás még a leginkább ügyeskedők munkáinak is! Bámulatos megfigyelések, igaz művészlélekből fakadó rajzok, nagy, szent és csak költőtől kitelő megindulások, tanulsággyüjtés és a tanulságoknak kristálytisztán való továbbközlése — mindez benne van ebben a könyvben. Meglát mindent, sőt a megláthatókon túl meg is érez mindent, a mi a lelkével kongeniális. És a legpontosabb, hidegen precziz megfigyelés mellett mindjárt ott olvashatjátok a tényeknek, a tapasztalatoknak a saját lelkén keresztül szürődött magyarázatát is. Gyönyörü, egészen egyéni világlátást.

Olvassátok el levelezését! A hang közvetetlensége, az előadás bája, egyszerüsége magával ragad benneteket. Nem leereszkedés hangzik ki ezekből a levelekből, hanem az együttérzés, együttgondolkozás azokkal az irókkal, tudósokkal, művészekkel, a kikhez irattak. Egy bensőséges lélek intim megnyilvánulásai ezek.

Es tekintsetek rá élete félbenszakadt nagy kezdőmunkájára, a melyben a halhatatlanok halhatatlanát, Jókait hívta maga mellé segítőtársul. Hiszen ez csak a kezdése volt még az ő tervbevett, prófétai szemmel meglátott alkotásainak, a melyeket az ah, oly kétségbeejtően megsemmisült jövőben akart elvégezni. És mégis monumentális mű, az ő örök monumentuma támadt belőle.

Nagy volt Rudolf királyfi mint a trón örököse is, mint «második magyar ember», mint méltóságának teljes tudatú és teljes erejű viselője is. De e szobor előtt lehetetlen, hogy ne a költő, a művész, a természetbarát, a felsőbb lelkű ember jusson elsősorban eszünkbe. Az igazibb, bensőbb Rudolf.

Nézzétek az ősz levélhullásának a kaleidoszkópját és a levegő halovány fátyolát. Könnyben úszó szemetek ott a szobor fölött két hófehér árnyat lát elsuhanni: mind a kettő áldást oszt kezéből a magyar földre... Anya vezeti ott a fiát.

Ő Felsége és a spanyol király.

A spanyol királyi pár a magyar fővárosban.

Spanyolország ifjú királya, XIII. *Alfonz* és bájos hitvese, *Ena Viktória* királyasszony vendégei voltak három napon a magyar fővárosnak, hogy hatvanéves uralkodói jubileuma alkalmából személyesen adják át hódolatukat az osztrák-magyar monarchia biboros urának: Első Ferencz Józsefnek.

Magyarország fővárosa királyi fénynyel várta a spanyol uralkodópárt. Lobogódíszt öltöttek a házak ormai és a magyar trikolór szinei barátságosan simultak össze a spanyol szinekkel, a sárga alapra huzott két vörös csikos hispániai zászlókkal. Az Oktogonon pompás zöldfüzéres ékítés, az Andrássy-út küszöbén nagyarányu diadalkapu tették különösen széppé a királyváró főváros alkalmi diszítését.

Az utczákon, a merre a bevonulás eleve kijelöltetett, óriási tömeg várta lelkesedve Budapest királyi vendégeit és kivonult a helyőrség is, hogy a katonai pompa se hiányozzék az ünnepségről. A pályaudvaron a spanyol király nevét viselő 38-ik gyalogezred díszszázada teljesített szolgálatot.

A nyugati pályaudvaron ősz királyunk, főherczegeink és főherczegasszonyaink megannyian megjelentek a spanyol uralkodópár fogadására.

Délután három órára — október első napján — berobogott *Alfonz* király udvari vonata. Elsőnek *XIII. Alfonz* szállott le kocsijáról és királyunkkal kétszer csókot váltottak; majd *Ena Viktória* királyasszony szállott le az udvari kocsiból és kezet akart csókolni agg királyunknak, de a Felség gyöngéden visszahúzta a kezét. A trónörökös és a többi királyi herczegek és herczegasszonyok köszöntése után megtörtént a fényes bevonulás pompás napsugaras időben. A bevonulás sora a következő volt:

Az első daumontfogaton *Alfonz* spanyol király és Első *Ferencz József* király, a második daumont fogaton a spanyol királyasszony és *Mária Annunciata* királyi herczegnő. Utánuk kettesével a többi fogatokon: *Ferencz Ferdinánd* királyi herczeg és *Rumerskirch* lovassági százados, kamarai elüljáró, *Frigyes* kir. herczeg és *Izabella* kir. herczegasszony, *József* kir. herczeg és *Auguszta* kir. herczegasszony, *Klotild* kir. herczegasszony és *Szirmay* grófnő udvarhölgy, *San Carlos* herczegnő spanyol főudvarmesternő és *Cziráky* gróf főudvarnagy, *Allendesanazar* spanyol miniszter és *Paar* gróf főhadsegéd, *Viana* márki spanyol főudvarmester és *Steininger* báró táborszernagy, *Santa Mauro* herczeg palotafőnök (chef de palais) és *Leitschaft* ezredes, *Del Grove* gróf spanyol szárnysegéd és Ő Felsége szolgálattevő szárnysegéde, *Don R. Palomino* spanyol udvari felügyelő és *Schwarzenberg* herczeg lovassági százados, katonai attasé, *C. Fernandez Vallin* spanyol nagykövetségi tanácsos és *Santiago Mendez de Vigo* spanyol nagykövetségi titkár, *Hoyos* grófnő főudvarmesternő és *Nostitz* gróf vezérőrnagy, főudvarmester, *Wimpffen* grófnő főudvarmesternő és saintquentiai *Bigot* gróf altábornagy, főudvarmester, *D'Orsay* grófnő udvarhölgy és *Roskoványi* lovassági százados, szolgálattevő kamarás.

Félnégyre — a lelkesen éljenző nagyközönség sorfalai között elhaladva — fölértek az udvari fogatok a királyi várpalota udvarára. A fogatok a várpalota krisztinavárosi szárnya elé hajtottak, a melynek vesztibüljében várakoztak a megérkezésre: *Montenuovo* herczeg, Ő Felsége második udvarmestere, *Apponyi* Lajos gróf magyarországi udvarnagy, *Nepalleck* udvari szertartási igazgató, *Roth* várkapitány és *Miess* udvari biztos.

Miután a vendégek kiszálltak, felhaladtak az első emeleten levő fejedelmi lakosztályokba; királyunk *Viktória* spanyol királynét vezette, míg a spanyol király *Mária Annunciata* királyi herczegnővel ment. Az első emeleten levő sarokszalonban Ő Felsége bemutatta felséges vendégeinek a vezető államférfiakat és főméltóságokat.

A bemutatás után Ő Felsége visszavonult lakosztályaiba és a spanyol királyi pár is elfoglalta a krisztinavárosi szárnyon levő fejedelmi lakosztályokat.

Délután hat órakor családi ebéd volt, este udvari bál, a melyről külön számolunk be.

Másnap villásreggeli volt *Alfonz* király tiszteletére, a hol a 38-ik gyalogezred ünnepelte királyi tulajdonosát. Délután a Szépművészeti Múzeumot és a Mezőgazdasági Múzeumot tekintette meg az ifjú király, délután 3 órakor pedig *Szápáry* Pál gróf igazgató meghivására a Park-Klubot kereste föl szépséges hitvese társaságában és jó másfél óra hosszat itt is maradtak.

A felséges vendégeket *Szápáry* Pál gróf és *Jekelfalussy* Zoltán, a Park-Klub igazgatói fogadták. A háziasszonyi tisztet *Szápáry* Pálné grófné látta el. A királyi pár udvarhölgyei kiséretében jelent meg a klubban, a hol a klub hölgyválasztmánya és a tagok nagy számban voltak jelen. Ott voltak a királyi család tagjai közül a többi között: *Frigyes* kir. herczeg, *József* kir. herczeg, *Izabella* kir. herczegnő, *Auguszta* kir. herczegnő és *Frigyes* kir. herczeg leányai, kikkel a spanyol királyi pár szivesen elbeszélgetett. A királyi pár megszemlélte a Park-Klub helyiségeit és elragadtatását fejezte ki a látottakon, majd fesztelen társalgásba bocsátkozott a klub tag-

A spanyol királyné és Mária Annunciata főherczegnő.

Ena Viktória — *Csekonics* Iván gróffal tánczol, majd *Esterházy* Miklós herczeggel, *Alfonz* király *Mária Annunziáta* főherczegnővel.

A második keringő után — féltizenegy lehetett — a tea-asztalokhoz vonultak a meghivott vendégek. Kilencz tea-asztal a Habsburg teremben és a szomszédos szalonokban fölállítva; az egyes asztalok főhelyein ültek: a király, Mária Annunziáta főherczegnő, Ferencz Ferdinánd főherczeg, Auguszta főherczegasszony, Izabella főherczegasszony, Frigyes főherczeg, József főherczeg, Apponyi Lajos gróf magyarországi udvarnagy neje és Montenuovo herczeg, Ő Felsége második főudvarmestere. A spanyol királyné a király asztalánál ült, a hol még György bajor herczeg, a japán, a német, az angol nagykövetek nejei, Wekerle Sándor miniszterelnök neje, Odescalchi Géza herczegné és a két Esterházy herczegné foglaltak helyet. A spanyol király Mária Annunziáta főherczegnő asztalánál ült; ott ültek még Granito di Belmonte herczeg bécsi nunczius, Konrád bajor herczeg, a spanyol, a japán, a franczia és az angol nagykövetek. A többi asztalnál a diplomácziai kar tagjai és a palotahölgyek foglaltak helyet. Wekerle Sándor miniszterelnök és Allendesalazar spanyol külügyminiszter Izabella főherczegasszony asztalánál foglaltak helyet.

Az udvari bál csudás toilettjei közül íme egynehánynak a leirása:

Spanyolország bájos királyasszonya fehér princzesz-ruhában jelent meg gyöngy- és gyémánthimzéssel. A nyakék majdnem diónagyságú gyöngyfüzér volt, minden egyes gyöngy rendkívül szép példány. A mesébe illő szép szőke haj hullámokba rakva és szélesen fésülve, a konty lazán volt föltüzve. A hajkoronát brilliáns diadém övezte.

Mária Annunziáta főherczegnő remek fehér tüll toiletteben jelent meg gazdag ezüst himzéssel kék alapon.

Izabella főherczegnő sárga tüll toiletteben jelent meg gazdag kristály- és csillámhimzéssel. Az alj szines rózsa koszorúkkal volt beszegve. Az ondulált haj szélesen fésülve.

Gábriella és *Izabella* főherczegnők valóban leányos leheletszerű toiletteben, mely empire genreben volt tartva, jelentek meg. A derék keresztben alkalmazott ezüst sujtás és kristályhimzéssel volt diszítve, melynek csipke ingváll kivágása keskeny rózsaszinű szalagokkal volt áthuzva. A kettős tunikájú aljaknak széle ugyanolyan stilusú kristály himzéssel volt szegélyezve. A csodaszép szőke haj hullámokba volt ondulirozva, divatosan fésülve, rózsaszin szalaggal és rózsákkal diszítve.

*

És most kizökkenve a báli hangulatból, átveszi a szólás sorát a krónikás, hogy számot adjon az udvar és a társaság eseményeiről.

Királyunk nevenapját hódolattal ülte meg az ország ezidén is. A hivatalos istentisztelet a fővárosban a Mátyás-templomban volt, a hol a kormány tagjai és a társadalom előkelőségei nagy számban jelentek meg.

Mária Annunziáta főherczegnő Budapestről birtokára Admontba utazott.

Ferencz Ferdinánd főherczeg pedig Bécsen át Konopischtba utazott.

Mária Jozefa főherczegnő Miramárból Bécsbe érkezett.

József főherczeg vadászatra Salzburgba, neje *Auguszta* főherczegnő pedig fivérével, *Konrád* bajor herczeggel automobilon hosszabb tartózkodásra Kis-Tapolcsányba utazott.

A «Ferencz Ferdinánd» nevű új csatahajót a napokban bocsájtották a tengerre *Triesztben*. Az ünnepséget *István* főherczeg jattján nézték végig *Mária Jozefa* főherczegnő és fia, *Károly* főherczeg, továbbá *István* főherczeg a családjával. A hajó keresztanyai tisztét *Mária Annunziáta* főherczegnő töltötte be, míg *Ferencz Ferdinánd* főherczeget öcscse, *Ferdinánd Károly* főherczeg képviselte. *Montecuccoli* gróf tengerészeti parancsnok intézett beszédet *Mária Annunziáta* főherczegnőhöz, a ki röviden válaszolt. Végül a hajót vizrebocsátották, miközben a félkörben körülálló hadihajók üdvözlő lövésekkel fogadták. Délben egy órakor az Erzherzog Friedrich hadihajó födélzetén udvari ebéd volt, a melyen *Ferdinánd Károly* főherczeg és *Mária Annunziáta* főherczegnő, *Montecuccoli* gróf tengerészeti parancsnok, *Konrád* altábornagy vezérkari főnök, *Hohenlohe* herczeg helytartó vettek részt.

*

Itt a saison és zajosabb immár a társasági élet is. A vadászati idény, az őszi versenyek, a közeli ügető meeting mind-mind szórakozást kinálnak a társaságnak és így érthető, hogy együtt vannak immár a fővárosban a társaság összes számottevő tényezői.

A társaság eseményeinek krónikása egy kedves ajándékozásról ád hirt első helyett: királyunknak hatalmas kőszáli kecskebakot küldött ajándékba *Born* Frigyes báró. A csudaállatot a báró fivére terítette le a felső kárpáti sanct-annai birtokán.

Samassa József biboros, egri érsek, 80-ik születésnapja alkalmából egyházmegyéje papságának nyugdij-alapját 125.000 koronás adománynyal gyarapította.

Csekonics Gyula gróf, a kit *Nádasdy* Tamás gróffal és *Üchtritz* Zsigmond báróval együtt csak nemrégiben választottak meg újra a magyar zsoké-klub igazgatójává, lemondott tisztéről, a melyet annyi szeretettel töltött be és családi körülményekkel indokolja visszavonulását. A zsoké-klub a megürült igazgatói helyre *Batthyányi* Elemér grófot jelöli.

Fényes főuri esküvő volt az egyetemtéri templomban. Ghymesi és gácsi *Forgách* János gróf követ esküdött örök hűséget lovasi *Lovassy* Ellának, *Lovassy* Ferencz és neje kisfaludi *Lipthay* Ilona bárónő leányának. A násznagyi tisztet *Nákó* Sándor gróf fiumei kormányzó töltötte be. Tanúk voltak *Aehrenthal* Alajos báró külügyminiszter, a kit az esküvői szertartáson hivatalos elfoglaltsága miatt *Esterházy* Pál gróf külügyminiszteri osztályfőnök helyettesített, *Csekonics* Endre gróf, *Lipthay* Frigyes és *Rosner* Ervin bárók. Az ifjú pár Velenczébe utazott.

Egy másik örvendetes családi eseményről is beszámolhatunk. Kőrösszeghi és adorjáni *Csáky* Gusztáv gróf követségi attaché *Csáky* Viktor gróf főrendiházi tag és neje, *Normann-Ehrenfels* Anna grófnő fia jegyet váltott barkóczi *Rosty* Marietta kisasszonynyal, néhai *Rosty* Flórián követségi tanácsos és neje *Forgách* Ilona grófnő leányával.

Kőrösszeghi és adorjáni Csáky Gusztáv gróf és menyasszonya rosti Rosty Marietta.

Hornig Károly báró veszprémi püspök hosszabb tartózkodásra Abbáziába utazott.

Öröm és gyász váltakoznak az életben. Gyászhireket is kell közölnünk.

Esterházy Dániel grófnő született Überacker Helén grófnő Wiesbachban elhunyt. Férjén kívül tíz gyermek gyászolja szerető anyját.

Szirmabessenyői, cserneki és tarkeői *Szirmay* György gróf, a magyar főrendiház örökös tagja, október elsején, életének hetvenhetedik évében meghalt *Szerencsen*. Holttestét beszentelve Szentmihályra vitték és az ottani családi sírboltban helyezték örök nyugalomra.

Idősb *Majthényi* László bárót e hó 10-én temették a *leszenyei* családi kriptába.

***

D'Harcourt Manóné grófné, született *Sina* Ifigénia bárónő összes magyarországi ingatlanait, a melyek közé a pestmegyei *érdi* uradalom, valamint *Trencsén-Teplicz* fürdő is tartozik, huszonnégy millió koronáért eladta *Schaumburg-Lippe* Fülöp herczeg porosz nagybirtokosnak.

RUDOLF KIRÁLYFI.

Az őszi levélhullás kaleidoszkópjának a glóriájában, a bús emlékezés fátylát szövő levegő halovány távlatában ott áll a szobor: Rudolf királyfi szobra. A mesés királyfié, talán az utolsó legenda hőséé, az örökké siratotté, a soha el nem hitt halotté. A ki ma is él, mert nem testben él az ember, hanem a népek emlékezetében, a ki ma is itt jár közöttünk, megboldogult, kínhalált halt édes anyjának a hófehér árnyával együtt.

A legelső Rudolf-szobrot megalkotója nem katonaruhában ábrázolta, hanem vadászöltözetben. Első pillanatban szinte vakmerőségnek tetszik királyfiszobrot nem díszegyenruhában, tollas kalappal a fején, karddal az oldalán alkotni meg, de csak egy pillanatnyi elgondolkozás és megvilágosodik előttünk, hogy a művésznek igaza volt. A felejthetetlen királyfi

Felavatták a tüzérség budai emlékművét

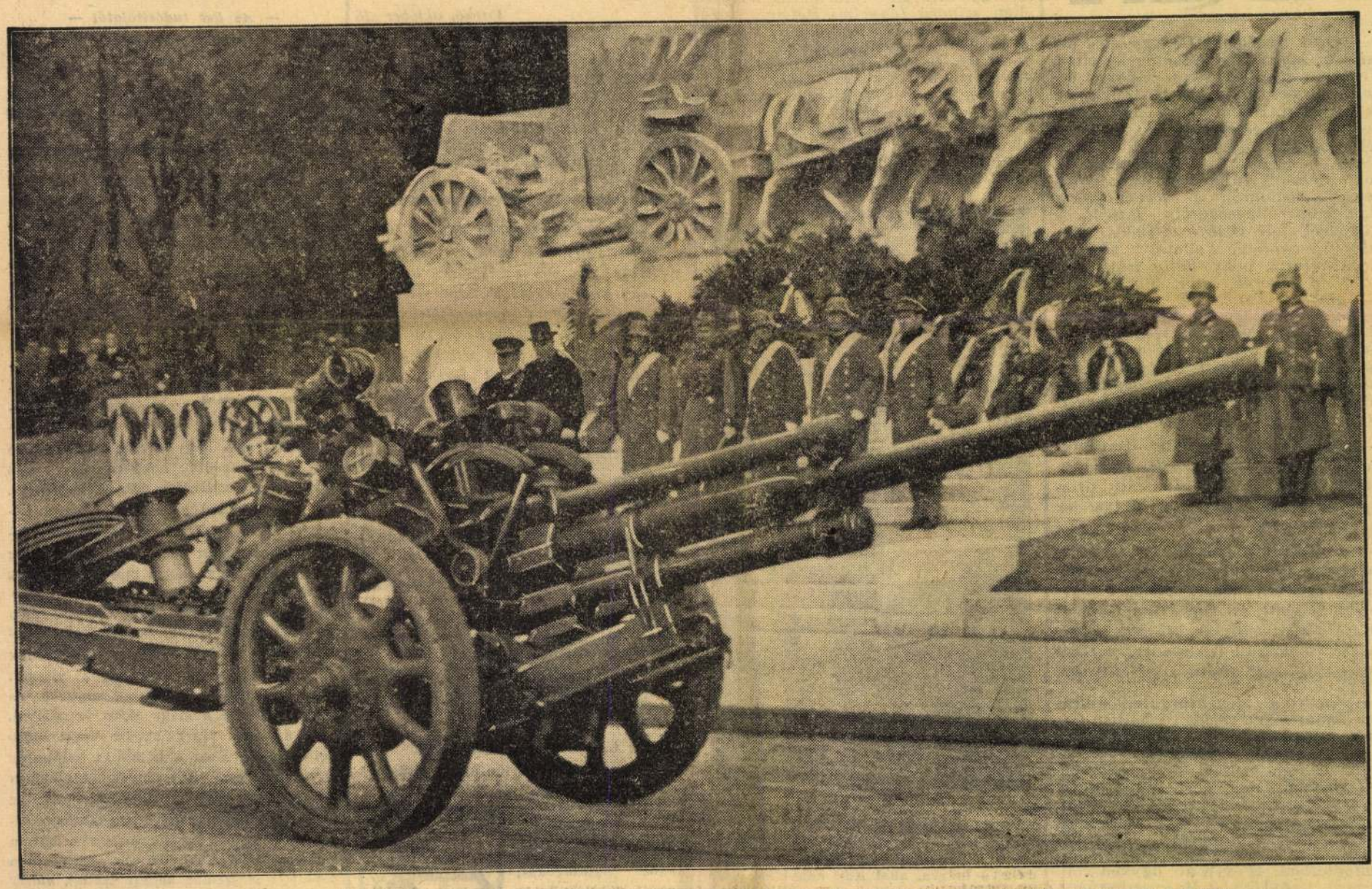

HORTHY MIKLÓS KORMÁNYZÓ FOGADJA A TÜZÉRSÉG DÍSZMENETÉT A LELEPLEZETT EMLÉKMŰ ELŐTT

24 ágyúlövés közben ünnepélyesen felavatták a tüzéremlékművet

— *Az Est tudósítójától* —

A világháború előtt huszonnégy magyar városban volt tüzérhelyőrség. Ezek közül tizenkilenc ősi magyar város *elszakított területen* van. A régi tüzérezredek háborús hősi halottainak emlékére

monumentális emlékművet

állítottak fel a királyi Vár alatt a Palota téren. *Ligeti* Miklós szobrászművész gyönyörű alkotását vasárnap délelőtt avatták fel.

Az avatási ünnepségen megjelent *Röder* honvédelmi miniszter, *Széll* József belügyminiszter, *József Ferenc* főherceg, vitéz *Sónyi* Hugó, a honvédség főparancsnoka, *Rácz* Jenő vezérkari főnök, *Rapaich* Richard lovassági tábornok, *Nagy* Vilmos altábornagy, *Karafiáth* Jenő főpolgármester, *Bárcziházi Bárczy* István, *Mikecz* Ödön, *Halla* Aurél, *Petneházy* Antal államtitkárok és sokan mások. Tizenegy órakor megérkezett *Horthy* Miklós kormányzó, aki a Himnusz hangjaira ellépett a díszszázad előtt, majd helyet foglalt a számára fentartott dísztribünön. Az ünnepi beszédet *Bangha* Imre altábornagy mondotta, majd lehullott a nemzetiszínű lepel az emlékműről, a kivonult csapatok tisztelegtek, *Szendy* Károly polgármester pedig átvette a tüzéremlékművet a főváros közönsége nevében.

Az első koszorút a kormányzó helyezte el az emlékmű talapzatára és egyidejűen

a Naphegyen felállított tüzérüteg 24 ágyúlövést adott le.

Koszorút helyeztek a szobor talapzatára báró *Radvánszky* Albert a felsőház nevében, *Kornis* Gyula a képviselőház nevében, *József Ferenc* főherceg atyja és a maga nevében, a honvédelmi miniszter a kormány nevében, a honvédség főparancsnoka, a főpolgármester. Nagymagyarország 24 tüzérhelyőrsége nevében *24 tüzér* helyezett el koszorúkat az emlékműre, majd a Ludovika Akadémia és a magyar jövendő tüzérei nevében *tizenkét akadémikus*. Az utolsó koszorú elhelyezése után a kormányzó

megtekintette az emlékművet,

majd a kormányzó és az emlékmű előtt díszmenetben elvonultak a csapatok és ezzel az ünnepség véget ért.

ÖRÖM
AZ EMBER ÉLETE, HA PÉN. ÉS AZ EMÉSZTÉSE
ARTIN AZ ÉNYHE, BIZTOS ÉS OLCSÓ HASHAJTÓ

Gyógyítani tudja a meddőséget egy amerikai tanár

Moszkva, október 18

A lapok közlik, hogy dr. *Davis* csikágói egyetemi tanár *új eljárást talált fel meddő nők gyogyítására.* Vemhes kancának üemi hormonjaiból nyert szérummal beoltja a meddőségben szenvedő nőt és hosszas kísérletekkel bizonyítja, hogy *az eredmény már egy injekció után feltétlenül kedvező. (T)*

Véres események Palesztinában

Jeruzsálem, október 18

Palesztinában olyan veszedelmes a helyzet, mint tavaly, a véres zavargások előtt. Szombaton este a sziriai határon a palesztinai határőrség véres összeütközés után visszakergettett körülbelül 200 sziriait, akik át akartak jönni Palesztinába. Nessziona zsidó telepítvényen az arabok megtámadták a zsidókat és egy zsidót megöltek. Jeruzsálemben is összeütközés volt zsidók és arabok között. Több sebesültet bevittek a kórházba. A Jeruzsálem környékén levő Kalandria mellett a repülőteret megtámadták az arabok. A lengyel, a hollandi és az egyiptomi repülőtársaságok repülőgépei, amelyek a liddai repülőtér elpusztítása következtében Kalandria repülőterén szállanak le, szombaton és vasárnap nem tudtak indulni. Kiderült, hogy arabok gyujtották fel a liddai repülőtér hangárjait s azokon kívül leégett a három repülőtársaság igazgatósági épülete, a rádióállomás és a telefonhivatal. A kár igen nagy. Jeruzsálemben felgyujtották egy arab cég fatelepét.

Budapest székesfőváros IV. kerületének elöljárója, mint I. f. rendőri büntetőbíró.

10.168/7. 1935. szám.

ITÉLETKIVONAT.

A m. kir. belügyminisztériumban szervezett Kihágási Tanács 1937 június 22-én kelt 5908/936. sz. jogerős ítéletével **Riczinger István** géderlaki lakos, földművest búzaliszttel hamisított, kátrányfestékkel festett és bárium-szulfáttal kevert édes nemes paprikának forgalombahozatala által elkövetett és az 1895. évi 46. t.-c. 1. §-ába ütköző kihágás miatt 45, azaz negyvenöt napi elzárással és 20 P, azaz húsz pengő pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén további 4 napi elzárással büntette, valamint 23 P és 20 fill. vegyvizsgálati díj megfizetésére kötelezte.

Budapest, 1937 október 12. *A IV. ker. elöljáró*

Mikecz államtitkár a titkos választójogról

— *Az Est tudósítójától* —

Megay-Meissner Károly vasárnap Püspökladányon beszámolót tartott, amelyen megjelent és felszólalt *Mikecz* Ödön államtitkár is. Egy nemzet annyit ér, — mondotta többek között — amennyit a benne összefogott erőknek összessége jelent. Nem szabad álomképek után futni, nem szabad jelszavak után menni. A nemzeti egység gondolata azt jelenti, hogy *nem keresünk egymás között ellentéteket*, hanem mindent a közös célok szolgálatába állítunk.

A beszámológyűlés után tartott ebéden is felszólalt Mikecz Ödön államtitkár, aki *a titkos választójog behozatalával kapcsolatos kérdéseket* fejtegette és azt hangoztatta, hogy a legfontosabb *az agitáció és propaganda kérdéseinek rendezése*, mert a legnagyobb mértékben veszélyes volna, ha a szavazás titkosságával egyidejűleg *a politikai népgyűlések dobogója a szabad hazugságok pódiumává válna.*

TÁRSASUTAZÁS EGYIPTOMBA
Nemzetközi Ophtalmologiai Kongresszus-ra
1937 december 3-tól 23-ig
Triest-ből a „MARCO POLO“ luxushajóval
Velence és Brindisi érintése után
CAIRO LUXOR ASSUANI
tartózkodással, a Wagons-Lits Cook Társaság által rendezett gyönyörű kirándulásokkal.
Rendkívül mérsékelt részvételi díjak
Részletes felvilágosítás és jelentkezés:
Adriatica Tengerhajózási Társaság
Budapest. VII. Thököly út 2. IV. Váci ucca 4
Wagons-Lits, Váci ucca 6 és
Adriatica forg. iroda kft. Nádor ucca 21

HÍREK

— **Gróf Széchenyi György éles beszéde a jobboldali szélsőségek ellen.** Vasárnap gróf *Széchenyi* György beszámolóbeszédet mondott Tokajban és Tarcalon. Hangoztatta, hogy *gátat kell vetni a szélsőségeknek.* A jobbról ránktörő eszmék vezetői — mondotta — ártalmas propagandával dolgoznak. A fajkultusz legnagyobb német apostoláról, a kereszténység legvadabb ellenségéről, *Rosenberg* Alfrédról, *Lüv* Ottó észt tudós hivatalos anyakönyvi adatok alapján megállpította, hogy *félig szláv, félig zsidó keverék, csak éppen német vér nincsen benne.* Ez a Rosenberg fajelméletének legerőteljesebb ellenbizonyítéka. Magyarországon egy *Károlyi* gróf forradalmat csinált és most akad egy *másik gróf, aki a hatalomért újra hajlandó forradalomba kergetni az országot. Ezek felé nyujtsa ki a hatalom sürgősen tiltó kezét.*

— **Felavatták a református tiszafüredi szeretetházat.** Az országos református szeretetszövetség tegnap avatta fel tiszafüredi szeretetházát, ünnepélyes keretek között. Délelőtt 10 órakor istentisztelet volt a református templomban, utána a szeretetház udvarán *Kiss* Ferenc nyugalmazott egyetemi tanár, országos ügyvezető igazgató és *Papp* Béla országos lelkipásztor ünnepélyesen felavatta, *Dankó* Sándor tiszafüredi lelkipásztor, intézeti felügyelő-igazgató átvette a szeretetházat.

— **Amerika idegenforgalmi diktátort kapott.** *Newyorkból* jelentik: *Gerard* volt berlini amerikai nagykövet nevét a háború első esztendejéből mindenki ismeri. Gerard nagykövet berlini posztján nagyszerű diplomáciai képességekről tett tanúbizonyságot. Ez annál érdekesebb, mivel Gerard 46 éve működik a közpályán, de ebből *csak négy évet töltött diplomáciai szolgálatban:* 42 éven át ügyvéd volt. Gerard nagykövetet Magyarországon is jól ismerik, tekintve, hogy *sógora, gróf Sigray Antal,* akivel a legszívélyesebb viszonyt tartotta fenn mindig. Most a volt berlini amerikai nagykövet ismét állami funkciót fog betölteni. *Rábízták az amerikai idegenforgalom legfőbb irányítását.* Ő fogja kidolgozni a haditervet, hogyan lehetne minél több európai turistát az Egyesült Államokba vinni. Gerard olyan jól ismeri az európai népeket, hogy alkalmasint ezen a helyen is nagy sikereket fog elérni.

— **100 éves a Kisdednevelők Országos Egyesülete.** Európa első kisdedóvóképző intézetének megalapítója, gróf *Festetics* Leó emlékére a Kisdednevelők Országos Egyesülete a 100 éves évforduló alkalmából tegnap délelőtt emléktáblát leplezett le a budapesti állami óvónőképző intézetben. Az emléktábla átadásánál az ünnepi beszédet *Végh* József tanügyi főtanácsos mondotta.

— **Peyer Károly beszámolója Szegeden.** Vasárnap *Peyer* Károly a szociáldemokrata párt szegedi népgyűlésén beszédet mondott. Hangsúlyozta, hogy biztosítani kell a törvények uralmát, a nyugodt és békés munka lehetőségét. Ha a diktatúra és az alkotmányos szabadság között kell választani, egy percig sem fogunk habozni, — mondotta — hogy *az utóbbi mellett döntsünk, akármilyen formák között biztosítják az alkotmányos szabadságot.* Az országnak az az érdeke, hogy ne lehessen bennünket pénzért vagy terrorral idegen zsoldba szegődtetni, mert erre már egyszer nagyon ráfizetett a nemzet.

— **Büchler keszthelyi főrabbi 40 éves jubileuma.** Dr. *Büchler* Sándor egyetemi magántanár, keszthelyi főrabbi, vasárnap ünnepelte papi és tudományos munkásságának 40 éves jubileumát.

DUNAPARKI
ÖRÖKLAKASOK
Szent István park 22
TELEFON **291-573** Vasárnap is!!

— **Kérvényt adtak át Ravasz püspöknek Jánosi György váraljai lelkész hivei.** *Bajáról* jelenti tudósítónk: Mint emlékezetes, *Jánosi* György váraljai református lelkész ellen *szigorú fegyelmi ítéletet* hoztak: 200 pengő pénzbüntetésre ítélték és megtették az intézkedéseket áthelyezésére. Most a váraljai és környéki református egyházak *200 aláírásos kérvényt nyujtottak át Ravasz László püspöknek:* arra kérik, hogy *Jánosi* Györgyöt hagyják meg a váraljai református parókia élén. A püspök átvette a kérvényt, de egyelőre nem nyilatkozott.

ADY ENDRE EMLÉKTÁBLÁJÁT tegnap avatták fel az Operakávéházban, a régi Három Holló vendéglő helyén, ahol Ady annyi sok szép versét írta. A képen Révész Béla emlékbeszédet mond az emléktábla előtt, amely Csorba Géza szobrászművész alkotása

— **A kereszténypárt győri gyűlésén gróf Pálffy József beszélt a parancsuralmi törekvések ellen.** A kereszténypárt vasárnap Győrszentiványban nagygyűlést tartott, amelyen gróf *Pálffy* József *a nyilaskeresztes uszítások ellen beszélt.* Ártanak az országnak azok, — mondotta — akik kacérkodnak a mai német rendszerrel és becsvágyuk érdekében beleviszik a nemzetet a legsúlyosabb kockázatokba is. *Nálunk semmiféle parancsuralomra nincs szükség.* Ezután hangoztatta, hogy a kereszténypárt híven kitart a legitimizmus gondolata mellett.

— **Házasság.** *Herstein* Márta és *Stern* Richárd házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Faludi Judith és dr. *Vogl* László ügyvéd e hó 17-én házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **A reimsi székesegyház újjászületése.** A háború alatt súlyosan megrongált reimsi székesegyház újjáépítési munkálatait csaknem húszévi időtartam után befejezték. A székesegyházat nagy egyházi ünnepségek keretében ma adták át ismét rendeltetésének. XI. Pius pápa az ünnepség alkalmából áldását küldte.

— **Nem jó a tűzzel játszani,** — a legveszélyesebb játék a tűzzel, ha nincs tűzbiztosításunk.

— **Gyászrovat.** *Klein* Albertné szül. *Tauber* Etel 61 éves korában csendesen elhúnyt. Temetése október 19-én d. u. 1 órakor Rákospalotán.

x **Szenvedő beteg asszonyok** már egy kis pohár természetes *»Ferenc József«* keserűvízzel is könnyű, ágy bélkiürülést érhetnek el, ami igen sok esetben rendkívül jótékony hatással van a beteg szervekre. Kérdezze meg orvosát.

x **A fűtőtechnika csúcsteljesítménye** a fatüzelésű Zephir, a hazai széntüzelésű 2 aknás Rekord és a kokusztüzelésű 1 aknás Rekord folytonégő kályha. Megtekinthetők a Héber kályhagyár, Vilmos császár út 39. sz. alatti mintaraktárában. Telefon: 124—610.

Beck ezredes megbetegedett

Varsó, október 18
(Az Est külön tudósítójától)

Beck ezredes, aki Genfből jövet Bécsben gégeorvos-specialistát keresett fel, újabb meghűlés miatt kénytelen az ágyat őrizni. Kezelőorvosa legalább *kétheti pihenőt* ajánlott a miniszternek s ezért hivatalát csak a hónap végén fogja ismét elfoglalni. *(T.)*

— **Ötven éve ágyban tölti a telet.** *Wiscosinból jelentik: Gehrke Artúr kocsmáros tegnap lefeküdt, hogy gyermekkori szokása szerint a hat téli hónapot ágyban töltse. Azt állítja, hogy gyomorbaja miatt nem tudja elviselni a téli hideget, de akik jól ismerik, azt tartják, hogy mint gyermek azért feküdt le télre, hogy ne keljen iskolába járni. Gehrke több mint száz kiló súlyú és ennek megfelelően eszik és iszik. A hat téli hónap alatt nem borotválkozik és nem vágatja le a haját.*

— **Agyonsujtatta magát a bánhidai villamoscentrálé vezetékével.** Ma reggel a Rákospalota határában vezető bánhidai villamoscentrálé 35.000 voltos vezetékére egy ismeretlen férfi, miután egyik végét nyakára hurkolta, egy drótot dobott és *így az árammal agyonsujtatta magát.* A járókelők találták meg összezsugorodott holttestét, a rákospalotai hullaházba szállították, a rendőrség igyekezik a férfi kilétét megállapítani.

— **150 tonnás légi óriások fognak repkedni London és Amerika közt.** *Londonból* jelentik: Az Atlanti óceán fölött végzett próbarepülések sikere arra indítja az angol hatóságokat, hogy bejelentsék: a jövő esztendőben már *megindulnak a rendszeres légijáratok a két világrész között.* Egyelőre csak *postát és csomagokat* fognak szállítani, de már épülnek azok az új légi óriások is, amelyek utasszállításra rendezkednek be. A jövő esztendőben *huszonnégy óra alatt ér már a levél Londonból Newyorkba* vagy *Montrealból* Anglia bármely részébe. A közönséges levél viteldíja eleinte *10 penny* lesz, ez azonban fokozatosan *másfél pennyre fog leszállni,* ahogy ma már másfél pennyért szállítják az angol birodalom legtávolabbi részeibe is az angol repülőgépek a leveleket. Oswald *Short,* a híres angol repülőgéptervező, aki a próbarepülésekben olyan kitűnően bevált angol légi óriásokat építette, most kijelenti, hogy rochesteri gyára rövidesen *áttér 150 tonnás légi óriások gyártására,* amelyeket négy darab, *egyenkint 6000 lóerős motor* fog hajtani. Ezeken a repülőgépeken *150 utas teheti meg az utat Európa és Amerika között a legnagyobb kényelemben.* Azok a gépek, amelyek talán már 1939-ben megkezdik a személyjáratok lebonyolítását, 19 tonnásak és 30 utast vihetnek magukkal. Huszonnyolc ilyen megrendelt repülőgépből huszonkettő már elkészült, a hátralevő hat pedig még az év folyamán kikerül a gyárból.

— **A férfiak kopaszodását meg lehet előzni** a haj természetének megfelelő háziápolással. A Dr. med. László-féle Hajápolókészítmények és Hajszappanok kozmetikai különlegességek. Egyedárusítás: Múzeumpatika, IV., Kossuth Lajos u. 22.

— **Mellbelőtte magát egy fiatal festő.** Vasárnap reggel Újpesten szülei lakásán *Friedrich* Gábor 21 éves festőművész mellbelőtte magát. Egyelőre nem tudni, hogy öngyilkosság vagy véletlen szerencsétlenség történt-e. Az eset városszerte nagy feltűnést keltett. A fiatalembert a mentők az újpesti gróf Károlyi-kórházba szállították. A rendőrség **a vizsgálatot megindította.**

Abendfrieden a német Legert is megnyerte

— Az Est tudósítójától —

Emlékezetes, hogy két héttel ezelőtt a német derbynyerő *Abendfrieden* a magyar St. Leger győztese volt. A kitünő hároméves a vasárnap *Berlinben futott német Legerben is első lett.* Mögötte *Blasius* és *Erlitzling* végzett.

— **Milyen lesz az új angol óriáshajó?** *Londonból* jelenti a *United Press:* A hatalmas angol felfegyverkezési program érezteti hatását a kereskedelmi hajók építése terén is. Úgy volt, hogy a *Queen Mary* óriáshajó épülő testvérhajóját, amely egyelőre a »Nr 552« jelzést viseli, már 1938 tavaszán vízrebocsátják. A fegyverkezés közvetlen hatásaként azonban azzal számolnak, hogy a Nr. 552 építése annyira elhúzódik, hogy a hajót *csak 1940 tavaszán adhatják át a forgalomnak.* Ezt a késedelmet az okozza, hogy a felfegyverkezési program végrehajtása érdekében az egész acélkészletre szükség van, éppen hogy elég a mostani **készlet,** az acélárak pedig nagy mértékben emelkedtek. A drágulás következtében nem kevesebb, mint *750.000 fonttal kell többet fordítani az új hajó építésére,* mint annak idején a Queen Maryére. Igaz viszont, hogy az új hajó *lényegesen nagyobb és modernebb* lesz a maga 85.000 tonnájával, mint a Queen Mary, amely »csak« 80.700 tonna súlyú. Ezen a hatalmas hajótesten *12 fedélzet* lesz. A kémények tekintetében egyenesen forradalmi újítás történik: az új mammuthajónak *csak két hatalmas kéménye lesz,* míg a Queen Maryn három kémény füstölög. Ennél az újításnál a néphittel is szembe kellett szállni, amely azt tartja, hogy egy hajó annál gyorsabb, minél több kéménye van. Az utasok kényelme, a gépberendezés elhelyezése tekintetében is forradalmi újítást hoz a Nr. 552, amely valószínűleg a *»Queen Elisabeth«* nevet kapja majd.

— **Öngyilkos építési vállalkozó.** *Lakner* György 54 éves építési vállalkozó a *Mexikói* út 51. számú házban levő lakásán *gázzal megmérgezte magát és meghalt.* Az építési vállalkozó nemrégiben házat épített és emiatt *anyagi gondjai támadtak,* amelyekkel nem tudott megbirkózni. Ez ért lett öngyilkos.

— **A terézvárosi búcsú.** A restaurálás alatt lévő terézvárosi plébániatemplomban vasárnap tarották meg a hagyományos fénnyel a templom búcsúját. Ebből az alkalomból d. e. 10 órakor *Bleszner* Ágoston józsefvárosi prépost-plébános celebrálta az ünnepélyes főpapi szentmisét, míg a szentbeszédet *P. Miklós karmelita tartományfőnök* mondotta. Este fél 7 órakor ünnepélyes istentisztelet fejezte be a búcsú egyházi részét. A templom körüli uccák azonban a kora reggeli óráktól késő estig hangosak voltak. A sátrak között a kíváncsiak tízezrei hömpölyögtek az egész nap folyamán.

— **Megtámadott és megszúrt egy részeg egy rendőrt.** Ma hajnalban a *Práter* ucca 13. számú ház előtt *Pócsi* József 24 éves kőművessegéd *zsebkésével támadt Páva Imre rendőrőrmesterre és karonszúrta.* A rendőrőrmester kardjával védekezett és sikerült is ártalmatlanná tennie a szurkáló kőművessegédet. Pécsit a rendőrség letartóztatta.

Budapest székesfőváros IV. kerületének előljárója, mint I. f. rendőri büntetőbíró.
8947 6. 1936. szám.

ITÉLETKIVONAT.

A m. kir. belügyminisztériumban szervezett Kihágási Tanács 1937 június 8-án kelt 2375/1937. sz. jogerős ítéletével **Feuer Miklós** budapesti (VII., Rottenbiller u. 5/b.) lakos, tejtermékkereskedőt hamisított tehéntúrónak forgalombahozatala és tehéntúrónak jelzéssel el nem látott edényben való forgalombahozatala által elkövetett és az 1895. évi XLVI. t.-c. 1. és 4. §-ába ütköző kihágás miatt a II. Bn. 4., 5., 6. §-ának alkalmazásával 80 (nyolcvan) pengő pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén 10 (tíz) napi elzárással büntette, valamint a felmerült 11 P 60 fill. vegyvizsgálati díj megfizetésére kötelezte.

Budapest, 1937 október 7. *A IV. ker. előljáró*

LIGETI Miklós

MIGÉRT
ÚJDONSÁG

Működtesse telefax gépét olcsón!

Számítástechnikai Szaküzletünkben
VI., Népköztársaság útja 2. Tel.: 531-231
azonnal megvásárolható 216 mm széles
50 m hosszú hőérzékeny papírtekercs.
Ára: 263,–Ft + áfa.
Várjuk kedves vásárlóinkat!

Megrendelhető és részletes felvilágosítás:

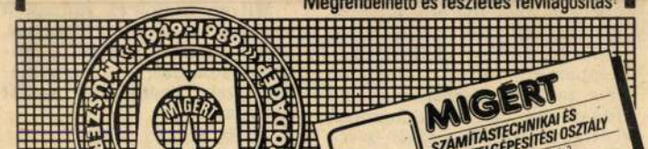

VENDÉGLÁTÓSOK FIGYELEM!

Az ÁFOR Ásványolajforgalmi Vállalat
versenytárgyalás nélkül meghirdeti
KUNSZENTMÁRTONBAN,
a töltőállomás mellett létesített,
SNACK TÍPUSÚ VENDÉGLÁTÓ EGYSÉGÉT
bérleti üzemeltetésre,
1989. augusztus 1-jétől, 3 évre.

ÁFOR
BENZIN OLAJ

Jelentkezés és felvilágosítás:
Budapesten a 170-825-ös telefonon vagy az ÁFOR

Mozaik

Szeretettel köszöntjük névnapjukon Apollónia nevű olvasóinkat.

A Nap kél 4 óra 55 perckor, nyugszik 20 óra 43 perckor.

— **Komárom-Esztergom megye.** A Komárom Megyei Tanács legutóbbi ülésén egyetértett a megye elnevezésének megváltoztatásával, Komárom-Esztergom megye és a Minisztertanácshoz továbbította azt az állásfoglalást, amelyben történelmi tradíciókra hivatkozva kérik a elnevezés visszaállítását.

— **A Néprajzi Múzeum** július 8-án, szombaton, technikai okok miatt zárva tart.

— **Cseres Tibor,** a Magyar Írók Szövetsége és Szlobodan Szelenics, a Jugoszláv Írószövetség elnöke csütörtökön Belgrádban szerződést írt alá a két ország íróinak együttműködéséről. A megállapodás a kapcsolatok széles körű fejlesztését rögzíti.

— **Konténer-pályaudvart** adtak át Békéscsabán. A MÁV szegedi igazgatóságának 120 millió forintos beruházásával hét új vágány és több mint húszezer négyzetméter burkolt rakterület épült, ahol mésfél ezer konténer egyidejű tárolására van lehetőség..

— **Ádám András** festőművész alkotásaiból rendezett emlékkiállítás nyílt csütörtökön a budavári Magyar Nemzeti Galériában. A bemutatón erdélyi vonatkozású művek éppúgy szerepelnek, mint hazánkban tett utazásai során festett táj- és városképek. Ezeket portrék egészítik ki.

— **Bulgáriában** semmiféle olyan körülmény nincs, amely akadályozná a magyar turisták tengerparti üdülését, az ország területén való szabad mozgását, vagy átutazásukat Törökországba — tájékoztatta az MTI-t csütörtökön a szófiai magyar nagykövetség.

— **Üdvözlő távirat.** Szűrös Mátyás, az Országgyűlés elnöke táviratban üdvözölte Mikolaj Kozakiewiczet, a lengyel alsóház elnökévé és Andrzej Stelmachowskit a szenátus elnökévé történt megválasztásuk alkalmából.

— **Vízügyi szakemberek tanácskozása.** kezdődött csütörtökön Nyíregyházán, a Magyar Hidrológiai Társaság 8. országos vándorgyűlésén a vízgazdálkodás nemzetközi együttműködéséről, az árvízvédelemről, a vízbázisok védelméről, illetve az ipari és síkvidéki mezőgazdasági vízgazdálkodásról folytatnak eszmecserét.

— **Városi lap Túrkevén** negyvenöt év után. A havonta megjelenő újság kiadásához szükséges anyagiakat a városi tanács biztosította. A Túrkeve című lap a korábban helyben írt és nyomtatott orgánumok hagyományait igyekszik folytatni.

— **Aranyérmet kapott hét** magyar bor az idei, Bordeaux-ban rendezett VINEXPO nemzetközi borkiállításon. A termékeket bemutató Hungexpo tájékoztatása szerint a Hungarovin és a Tokajhegyaljai Állami Gazdasági Borkombinát borai közül három-három, míg a Balatonboglári Mezőgazdasági Kombinát egy termékét jutalmazták aranyéremmel.

— **A kassai Thália Színpad** Gyulán, a Várfürdőben Békés József „Sándor, József, Benedek" című mesejátékát mutatta be. A komáromi magyar területi színház kassai tagozatának gyulai vendégszereplése július 13-ig tart; ez idő alatt minden délután játsszák a darabot, amelyet Rencz Antal rendezett.

— **Rekordárat,** összesen 2,7 millió dollárt **fizetett** egy japán kereskedő a XVII. századi spanyol barokk festő, Murillo egyik, Madonnát ábrázoló festményéért.

— **Új japán nagykövet** Budapesten. Nyers Rezső, a Magyar Szocialista Munkáspárt elnöke, majd Grósz Károly, az MSZMP főtitkára csütörtökön bemutatkozó látogatáson fogadta Eiji Sekit, Japán új magyarországi rendkívüli és meghatalmazott nagykövetét.

— **Magyar sarok nyílik** két bécsi Meinl-üzletben a magyar Csemege Vállalat és az osztrák Julius Meinl AG. által kötött, a Monimpex Kereskedelmi Vállalat közvetítésével létrejött megállapodás értelmében. Ez volt az első alkalom, hogy egy magyar külkereskedelmi vállalat közvetlenül kapcsolódhatott be az osztrák kiskereskedelmi hálózatba.

— **Magyarországi szerb költő,** Nikola Radosav — Radoszáv Miklós — verseskönyve jelent meg Pécsett. A csaknem százoldalas kötet a Baranya megyei művelődési központ gondozásában látott napvilágot, elkészítéséhez a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetsége és a Baranya Megye Tanácsa nyújtott erkölcsi-anyagi támogatást.

— **Kass János kiállítása Finnországban,** Loimaa városában nagy érdeklődés közepette nyílt meg. A kiállítás a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat és a finn Hulmi Galéria közötti együttműködés eredményeként született. Különösen a művész Bartók Béla- és Madách Imre-illusztrációi keltették fel a megnyitón megjelent finn képzőművészek figyelmét.

— **A népi építészet** hagyományait és a modern lakáskultúra igényeit ötvöző családiház-terveket ajánl Somogy megye tanácsa az építkezni szándékozóknak. Az országos pályázat eredményeként született tervkollekció a megye négy jellegzetes tájegységének stílusjegyeit, épületarányait és beépítési módjait figyelembe vevő tizenhat lakóháztípus dokumentációit tartalmazza.

— **Műtőblokkal gyarapodik** a megyei kórház Zalaegerszegen. Az intézmény több éve tartó rekonstrukciós és fejlesztési programjának

AKCIÓ!

Eredeti helyén az amerikai tábornok szobra

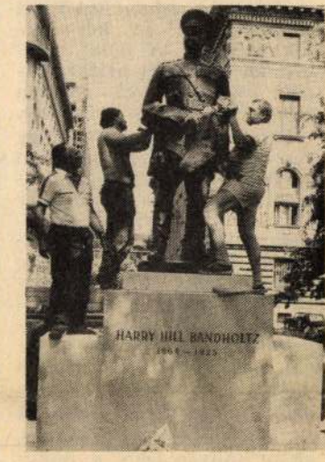

Amilyen csöndben negyven éve eltávolították, ugyanolyan hallgatagon helyezik vissza helyére *Harry Hill Bandholtz* amerikai tábornok szobrát a budapesti amerikai nagykövetség épülete mellé. A köztéri szobrok avatásánál szokásos hírverés elmaradt. Tegnaptól újból látható a Szabadság téren, hátlapján a felújított szöveggel: *„Harry Hill Bandholtz tábornok, az amerikai katonai misszió vezetője 1919. október 5-én megakadályozta, hogy Romániába szállítsák a Nemzeti Múzeum műkincseit.* Bandholtz tábornok szobrát, *Ligeti Miklós* alkotását 1936-ban avatták, 1949-ben eltávolították. 1989-ben újra felállította Budapest Főváros Tanácsa."

Mark Palmer, az USA magyarországi nagykövete az elmúlt év őszén személyesen fordult a szobor újbóli felállításának kérelmével a Fővárosi Tanács elnökéhez, aki a kéréssel egyetértett.

Nem volt titkolt szándék, hogy a tábornok szobra lehetőleg addigra legyen eredeti helyén, mire az Amerikai Egyesült Államok elnöke magyar földre lép.

Tűt a szalmakazalban...

Apajpusztai vajúdások

Mintegy negyvenöten voltunk tegnap délelőtt a Közép-Dunavölgyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság székházában azon a sajtótájékoztatón, amelyet *a hírhedt apajpusztai ügy* kapcsán hívtak össze. Ebből a létszámból 11-en képviseltük a sajtót. A többi részben az elnökségi asztal mögött foglalt helyet, részben a szakértői gárdát erősítette.

Mindez e súlyos bűnügy részleteinek ismeretében meglehetős feszültséget jelentett már önmagában is és egyvalamit azonnal aláhúzott: *mindennemű átszervezés és fontoskodás ellenére nincs gazdája ennek a területnek*, amely — divatos szóval élve — lassan az „elhelehetetlenülés" határára sodor bennünket. És rögtön megfogalmazhatunk egy kérdést: ha egy ilyen veszélyes ügyben ilyen a hozzáállás, akkor milyen lehet a laikusok milliói által kevéssé vagy egyáltalán nem ismert, de nem kevésbé veszedelmes ügyekben?

Szorítkozzunk a tényekre. Végre megtörtént *a légi felvételek* alapján végzett feltérképezés; 120 négyzetkilométernyi területet repültek be 1000 méteres magasságban. 904 felvétel készült és valamennyit szakértők vizsgálták át az alábbi szempontok alapján: *bolygatott talajfelszín, kipusztult, vagy károsodott növényzet, a környezettől elütő tónus vagy szín, indokolatlannak tűnő szállítási nyomok.* A részletes légifénykép-értelmezés *háromszáznyolcvan* „gyanús" helyet talált! Természetesen megindultak — lakosság, rendőrség, társhatóságok segítségével — a földi feltárási munkák is. 1989. februárjáig *négy jól behatárolható területen találtak veszélyes hulladékokat:* a regeneráló üzem mellett, a lánczi kerületben, a vízszárnyas-telepen és az úsztatólaposon. Általánosan megállapítható, hogy *a súlyos környezetszennyezés ténye fennáll*, ezt a legkülönfélébb veszélyes elemek koncentrációja igazolja.

A sajtótájékoztatón (amelyre a nem elhanyagolható erőt képviselő alternatív szervezeteket *elfelejtették* meghívni) a szakértők lényegében egymással folytattak intenzív kommunikációt. Szakvéleményeik a laikusok számára semmit nem mondanak, *helyenként magyar nyelvre is lefordíthatatlanok.*

E megnyilatkozások reprezentánsa a Mélyépterv képviselőjének felszólalása volt, aki többek között ilyeneket mondott: *a szag- és színhatások szemrevételezése — in situ — gyanút eredményezett* ...

Szó esett még morfológiai vizsgálatokról, továbbá a diagramokban feltérképezett komponensek elemzéséről, és még sok mindenről. Mindez egyetlen dolgot domborít ki igazán: *itt tartunk!*

S. Nagy László, a KVM képviselője ezt igen keserűen egészítette ki: az egész eljárás során *szinte képtelen nehézségekkel* kellett küszködnünk. *Eszközrendszereink a minimum alatt vannak!*

Kránicz László, a Vituki munkatársa valahol az ősokot mondta ki ebben az ügyben: *lényegében még mindig a tűt keressük a szalmakazalban.*

Konkoly János, a Közép-Dunavölgyi KVM igazgatója hozzátette: bár térdig járunk a jogszabályokban, *a joghézagok nem teszik lehetővé az ügy megnyugtató rendezését.* Többbrendbelileg gúzsba vagyunk kötve...

Az egyetlen kapaszkodó — az ügy felgöngyölítésének, a bűnösök megbüntetésének letéteményesét, — egy személy képviselte ezen az eseményen: *Pelikán László* százados, a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság ez ügyben intézkedő tisztje. Mondanivalójának sallangmentessége, félreérthetetlensége ebben a mezőnyben különösen imponáló volt, és *az egyetlen biztató pont a jövőre vonatkozóan.*

Amit elmondott: az azóta „nyugdíjazott" *Halász Dezső*, a Kiskunsági Állami Gazdaság volt műszaki igazgatóhelyettese 1982-ben *mind emberi, mind műszaki feltételek nélkül, továbbá engedély nélkül* vállalta el és szervezte meg ezt a hallatlan kárt okozó üzemegységet. Az ügy kirobbanása után megkísérelte a tanúkat elhallgattatni, megpróbálta a szokásos bújócskát, de ezt az összegyűjtött tények és bizonyítékok lehetetlenné tették. *Súlyos bűncselekményről* van szó, amelyet ennek megfelelő szinten kell elbírálnia az igazságügyi szerveknek. Ki kell zárni a szánalmas és felháborító Monori erdői ügypaszírozást (nevezzük inkább bűn-eltussolásnak). Ez ugyanis országos ügy, amelynek a hangsúlyai és a következményei minden magyar állampolgárt foglalkoztatnak *— és súlyosan felháborítanak!*

B. Sz.

Ne más döntse el, mire van szüksége a nyugdíjasnak!

Zsúfolásig megtelt csütörtökön a SZOT székházának [illegible] üdvözölte a klubok küldötteit, s felajánlotta a szövetségnek a segítséget, és a tá- landó magyarázatot kíván elfogadtatni, hogy a hetven éven felülieknek *már ügyis*

Nem a hangunk nagy, a fizetésünk kicsi!

Szöllősi Istvánné cirka ötvennapos főtitkár. Egyébként tősgyökeres somogyi, sok-sok ízes szófordulattal beszél. Alatta törékeny, mégis valami hallatlan erő és keménység süt belőle. A kisiskolai pedagógusélet neveltje, s ez a tény némiképp árulkodik személyiségéről, gondolkodásmódjáról. Tizenhat évnyi tanítás és hétesztendei szakszervezeti városi titkári tevékenység után választották meg főtitkárnak a pedagógusok májusi kongresszusán.

Ön egy olyan időszakban lett főtitkár, amikor a társadalmi feszültségeken belül az oktatásügy valamennyi színterén forrongás, lázongás van. Petíciók és tiltakozások látnak napvilágot, a pedagógusok sztrájkolnak, béremelést követelnek. Felmérte-e, hogy mit vállal magára?

— Pontosan tudtam, hogy az ország minden gondja benne van a mi gondunkban. De arról nem volt fogalmam, hogy ez *ilyen bonyolult*. Kaposváron rövid idő alatt kitaláltam, miképp lehet 3200 pedagógussal rendszeres kapcsolatot teremteni, hiszen nem volt nap, hogy el ne mentem volna valamelyik iskolába. Ám az felkészületlenül ért, hogy országos szinten, negyedmillió emberrel hogyan lehet naprakész kapcsolatot tartani. A módszert a lehető legyorsabban meg kell találni, mert a tér és az idő ellenem dolgozik. Azt gondolom ugyanis, a szakszervezeti élet lényege épp az, hogy nem a Gorkij fasorban zajlik. A másfél hónap alatt csak Debrecenbe, Fehérvárra, Kecskemétre, Siófokra, Pest megyébe, Földvárra és Boglárra jutottam el. Ezenközben ismerkedem közvetlen munkatársaimmal, a kollégákkal. Túl vagyunk az első viharos elnökségi ülésen. Kóstolgatjuk egymás stílusát, emberségét. Egy ízben sikerült találkoznom a miniszter úrral is, akivel megállapodtunk, a tárca és a szakszervezeti apparátus átszervezése után, feltehetően még ebben a hónapban újra találkozunk. A kapcsolatfelvétel igen időigényes, amivel szintén nem számoltam.

No és a családi kötelékek?

— Engem minden Solom, a *bérkérdés* az első. A kiáltó lemaradás miatt követelte tavaly szakszervezetünk a 40 százalékos béremelést. Az idei őszre ígért bérkorrekció 15—16 százalékra zsugorodott. Ez is csupán a szeptemberi fizetésekben fog először megjelenni, és bruttó értékben átlagosan 1100 forintot jelent. Mondanom sem kell, hogy ebben az átlagban benne van az intézményvezetők, a kiemelkedő munkát végző vezető pedagógusok béremelése is. Magyarán ez nem az a pénz, amiről szó volt. Következésképpen mi ezt az út elejének tartjuk. Szeretnénk elfogadtatni a társadalommal bérigényünk jogosságát, s világossá tenni, *nem a hangunk nagy, hanem a fizetésünk kicsi*. Megjegyzem, a közvélemény édeskeveset tud rólunk. Ezért is akarjuk, hogy részletes elemző, feltáró anyag kerüljön az Országgyűlés elé a magyar oktatásügy és a pedagógus társadalom helyzetéről. Túl sok a legenda, a megalapozatlan mendemonda. Ez komolytalan és méltatlan. Alkalmatlan a véleményalakításra, az ítélkezésre és a vitára.

Igazi bérharcnak néz tehát elébe a szakszervezet. Más típusú harcra készül-e a főtitkár?

— Nem csak készülök, már nyakig benne vagyok. A *foglalkoztatáspolitikai problémák* felett nem lehet szemet hunyni. Csökken az óvodai gyermeklétszám. Ugyanez a folyamat indult el az általános iskolákban. És az átképzés dolgaiban máris fáziskésésben vagyunk. De éppily sürgető feladat az orosznyelv-tanárok helyzetének megnyugtató megoldása. Mi azt valljuk, sem a demográfiai helyzet, sem a politikai kukoricát termeszt a tanító, vagy gyümölcsöst bérel, majd a termést a piacon eladja. És disznót, aprójószágot tart, magyarán gazdálkodik. Majd egy idő után maga sem tudja eldönteni, bár még töpreng rajta, *ki ő valójában*. A szellemet szolgálja-e, avagy időközben mássá tette a másfajta szükségből táplálkozó szolgálat. Az őszintébbje eljut oda idővel, hogy önmagának bevallja, ő már nem értelmiségi. Nem úgy él, más irányba kanyarodott, s a közvélemény azt kéri számon tőle, *amiről nem tehet*. Persze, sokféle oldala van ennek a kérdésnek. Az például, hogy pedagógus nem lesz valakiből, arra *születni* kell. De, hogy ki az, aki erre született, ki a rátermett, azt ki kell választani a sokadalomból. Nálunk ez pont fordítva van.

Milyen eszközei vannak a szakszervezetnek ahhoz, hogy kormányzattal, minisztériummal, közvéleménnyel szemben csatát nyerjen?

— Ez bizony nagy kérdés. Eszközünk a demonstráció, a petíció, az aláírásgyűjtés, és persze a már megízlelt sztrájk, amelyet, meg kell mondanom, sok pedagógus *ellenez*. Nekem személy szerint az a véleményem, hogy ha a sztrájkot sikerülne szükségtelenné tenni, akkor lehetne előre lépni. Ennek pedig az a módja, hogy minden tárgyalás eredményes legyen. Nem elég a pedagógusok hivatástudatára apellálni. A komoly partner célja az, hogy elérje, *ne legyen szükség a sztrájkra*.

Ön 16 éven át tanított. Mindent tud tapasztalatból a pedagógusok napi gondjairól, megélte az oktatáspolitika zsákutcáit. És aligha tagadható, hogy az oktatásügy most is zsákutcában van. Mi a véleménye a kialakult állapotokról?

— Egy isten háta mögötti kis faluban kezdtem el tanítani, osztatlan iskolában. A szoba-konyhás szolgálati lakás ajtaján befújta a havat a szél, és megfagyott a kannában a víz. A cigánygyerekektől megtetvesedtem, még-

Ligeti Miklós

Pesti Napló képes mell.
1938. okt. 23.

Ligeti Miklós terve

Madách - szobor
pályázat

VÉDJEGY
FIUMEI
VÉDJEGY
FIUMEI
VÉDJEGY

Ligeti Miklós

Budapest Madách-nobor pásiaton
1500 pengős díj

Képes Pesti Hirlap 1938 III. 9

88.000 sorsjegy = 44.000 ny

„Kilencmillióhétszázöt

A csatolt hivatalos uj tervezet n
osztálysorsjátékban való részvétele milye
emelkedett a nyeremények össze
a játszófelek javára lényegesen n

Az. I. osztály főnyereménye 30.(
oszt. 50.000 pengő, a IV oszt. 60 000 p

700.000

Ezen nagy nyeremények folytá
lyesebb az összes sorsjátékok között.

Miután a kereslet e sorsjegyek
betétösszeget a mellékelt postabefizeté
beküldeni, hogy igényjogosultságát a 40.

Az V. oszt. nyereményjegyzéke
deni b. Címére. Továbbra is pontos kisz

.....I. oszt. sorsjegy
beleértve portó és költség P 2.80
mely összeg beküldését kérem.

Mühlbeck-híradó. Vénasszonyok nyara

úgy hortyogott, mint egy vizimalom. A miss délutáni álmát, mert nagyon szeretett aludni szegény és éjjel nem hagyta a kulcsárné, megzavarták. Bonyolult szerkezettel, egy hosszú póznára rászerelték a vizes mosdókeztyűt és a póznát a felső ablakon benyujtva a szobába, lassú cseppekben csurgatták a vizet a szunnyadó miss orrára. A kislányok nem fogadtak szót neki, a szemüvegét ellopták, a puderjébe tüsszentő port kevertek, a cipőjébe diót tettek, végrehajtották rajta mindazokat a gonosz, apró kínzásokat, amelyeket az ember a különböző lányintézetekben, évek viszontagságos sora alatt, idegen nyelvek és jó modor helyett megtanul.

A szegény miss sokat szenvedett, de lelkiismeretfurdalást nemigen éreztünk miatta. Függetlenül attól, hogy Harriet helyébe jött — hiszen erről igazán nem tehetett — kiállhatatlan lény volt. Már az első nap összebarátkozott a cselédekkel, pletykázott, hazudozott, a kislányokat büntette, minduntalan beárulta őket az édesanyjuknál. A szekrényekben kutatott és, ami a leginkább elviselhetetlen volt, elmesélte nekünk, hogy hallatlanul előkelő családból származik, nagynénje a júniust mindig Londonban tölti és résztvesz a nagy fogadásokon. Pedig a nagynénje nem is lehetett már a világon. A kisasszony is nagyon öreg volt. Százhúsz évig nem élhet egy nagynéni sem.

A második hét után a helyzet tarthatatlanná vált. A nagynénim se nagyon ragaszkodott már a kisasszonyhoz, ő sem találta rokonszenvesnek. Mi az unokaöcsémet vártuk haza, tőle reméltük a döntő segítséget. Egy-két napra ugyanis átment a szomszéd birtokra vadászni. Ha megjön, tudtuk, lehetetlenné fogja tenni a kisasszonyt és egyszer és mindenkorra megszabadulunk Harriet szomorú utódjától.

Az unokaöcsém délben jött haza. Az ebédnél ültünk már mindnyájan, a kisasszony a két kislány között. Úgy, mint egykor Harriet. De akkor nyár volt és június. A fiú elfoglalta a helyét, szemben a kisasszonnyal.

Egymásra néztünk. Ebben a percben mind a ketten a távoli lányra gondoltunk, aki most a szerelem fájdalmas megkoronázottságában olyan volt, mint egy valódi királynő. A szőke haja még ott fénylett a fehér falak között és a kék szeme is, — amelybe egykor fehér nyárfák és nagy orosz folyók tükröztek, — valami lágy kékséget vetített az emlékekbe. A hangjától langyos volt a levegő. Itt libegett a csendes kis hang, mint egy ibolyaszínű lepke.

Harriet itt volt velünk, csak a helyén miss Smith ült. Miss Smith haja őszbevegyült, piszkossárga, a szeme kékségét vörös erecskék hálózzák át. Az arca rezes, az alakja szegletes. A hangja pedig trombitaszerű, erős orrhang.

Unokaöcsém vésztjóslóan hallgatott egész ebéd alatt. A kislányok boldogan pislogtak a mennyezetre, mert tudták, hogy a bátyjuk az édesanyjuk kedvence és többnyire az szokott történni, amit ő akar. Feltéve, hogy nem akar koldusarisztokratalányt feleségül venni.

Ebédután a fiú átment a nappaliba. A két kislány utánafutott. Körülcirógatták.

— Ugy-e menni fog a miss? Ugy-e nem hagyod, hogy tovább gyötörjön bennünket?

A fiú kiküldte a kislányokat.

— Szólsz az édesanyádnak? — kérdeztem.

Ő vállat vont, sokáig hallgatott. Aztán lassan hozzámfordult.

— Nem tudom... — mondta zavartan. — Amíg ezt a szegény, öreg papagályt néztem, Harrietre gondoltam. Tudod, arra gondoltam, hogy egyszer majd ő is ilyen öreg lesz. Nem lesz senkije, a haja majd ilyen furcsa sárgaősz lesz és az egyik házból mehet a másik házba, komisz gyerekekkel vesződni. Egyszer ő is öreg lehet...

A hangja rekedt lett, elhallgatott.

Este beszélt az édesanyjával. Az öreg miss másnap külön szobát kapott. A kínzásoknak vége. A hibáit megbocsátják, mintha régi családtag volna. Azóta évek teltek el. Még most is ott van náluk.

Harry Hill Bandholtz amerikai tábornok szobra a Szabadság-téren. Ligeti Miklós műve. Leleplezték aug. 23-án

Otthon

— Emlék —

Írta: **Pásztor József**

Ha eltelik az élet java, az ember már csak visszafelé gondol. Megtisztultan, kristályosan látja a multat, az embereket, a maga és a mások hibáit, amikből összeszövődött az élet és elvezetett felsőbb rendelésből oda, ahol vagyunk.

Az érettségi után voltam és magam sem tudtam határozni, hogy melyik úton induljak meg. A fiatal lélek tele van a belső ösztön tűzével, nagyotakarással, az élet pedig csupa kemény göröngy, amelyeken hamarosan orrára bukik az ember.

Akkor kezdtem írni. Csipegettem a szenttűzből és nem is gondoltam másra titokban, mint hogy író leszek. Valahogy majd áttöröm azokat az elibém meredő akadályokat, amitől most meg-megtorpantam. Néha bátortalanul halkulni kezdtek bennem a távolból felémzengő, hívó hangok. Kerestem a magányt. El-elbujtam a közeli Tiszapart fűzrengetegében. Elmerengtem a sárgásszínű víz gyors iramlásában. A víz fölött a folyó tükrét paskoló sugárözönben fénylőkék szitakötők szállongtak. Messze, ahol a Tisza kanyarodik, halászok eregették le a vízfenékre nagy csöndben hálójukat. Nyúl futott el mellettem, a bozótból kiugorva. Valahonnét, valamelyik tanyáról, lónyerítés is hangzott, fátyolosan.

A tépelődés, a várakozás, a ködös bizonytalanság korszaka volt ez és vergődtem a lázálmokban, a szédületes, gyönyörteljes felemelkedések és a sötét alázuhanások hullámaiban. Csak akkor jutottam nyugvópontra, amikor öreg barátom, akinek pár nappal ezelőtt odaadtam egy hosszabb elbeszélésem kéziratát, megállított az utcán és az arcomat egy kicsit kutatva, szemembe nézett és halk hangon mondta:

— Elolvastam a kéziratát.

A szívem hangosan megdobbant és éreztem, hogy az arcom elpirult.

A szemébe tapadt a tekintetem és remegve vártam.

A barátom szelíd mosollyal folytatta:

— Tudom, hogy most a kritikámat várja és ezt megértem. Magam is próbálkoztam versekkel, novellákkal és egy regényt is írtam, de... Nem voltam soha az írásommal megelégedve és igazam is volt. Csak azt értem el, hogy hatalmas könyvtárat hordtam össze. Sokat olvastam és így könnyebb volt megállapítanom, hogy akiket érdemes elolvasni, azok hatalmas magasságban lebegnek fölöttem. Szerencsére volt erős önkritikám s a végén — miután anyagilag teljesen független voltam — elvállaltam a helyi lap szerkesztését, természetesen ingyen. Az apró-cseprő kellemetlenségek mellett néha van benne gyönyörűségem is, hiszen a társadalmi kulisszák mögé látni, az embereket a maguk valóságában ismerni, nagyon érdekes és napról-napra megállapítom, hogy a bölcseség fanyar nyugalmát kár lett volna elcserélni a hiábavaló szélmalomharcért, amiben csak a csalódások keserűsége juthat az embernek.

Az arca átszellemült. Felülállt az alacsony érdeken. Ha írt, ha támadott, mindig nemesen harcolt. A jót, az értékest megismerte és kiemelte. Azok közé a kevesek közé tartozott, akikben volt előkelőség és önzetlenség, akik mindig másokért és nem önmagukért verekedtek. Eltűntek ezek ma már. Vagy ha vannak valahol, nem engedik őket a porondra. Finom, nemes növényeket tenyésztenek s a kertek, a parkok mély áhitatában és virágillatában eszmélnek néha szomorú filozófiával önmagukra.

— És én... az én írásom? — kérdeztem halkan.

A barátom szeme a szemembe csillant.

— Erről is akartam beszélni. Valamit találtam az írásában, ami magával ragadott. Pár pillanat után olvasó lett belőlem. Az alakokkal velük éltem, az írás hangulatába belemélyedtem. Kell-e még többet mondanom?

Az arcom kigyulladt.

— Szóval, azt hiszi, szerkesztő úr, hogy érdemes írnom?

— Engem megejtett. Persze, sokat kell még tanulni. Tisztulni. Emelkedni. De értsen meg: tanulni csak az élettől lehet Csak élményeket megírni, ami szívén, lelkén átszűrődik.

Elkaptam a kezét és megszorongattam.

— Köszönöm... Boldoggá tett... Talpraállított.

Öreg barátom szelíden mosolygott rám.

— A többit magának kell elérni. Nem tudhatjuk, hogy a jó magból mi lesz. Egyébként — ha megengedi — az elbeszélését a lapomban leközlöm. Szerény honoráriumot is adhatok.

Mintha elvált volna a földtől a lábam és könnyű szárnyon fellibbentem volna a májusi ég langyos, kék hullámaiba, melyek boldogan áradtak szét a bimbózó gesztenyefák fölött.

Harmadnap már jött az első közlemény. Futottam az ujsággal a kertünk aljába. Úgy éreztem, hogy nyomtatásban szebb, hatásosabb, tökéletesebb az egész.

Az újság hozzánk rendesen nem járt. Édesanyám csak egy nagy pesti lapot hozatott, a vidékire már nem telt.

Besompolyogtam a lakásba. A nappali szobában, ahol egy fényezett asztalon fényképalbum, névjegykosár, pár pici porcellán- és üvegdísz állt, a legfeltűnőbb helyre odafektettem a lapot, úgy kihajtva, hogy a novella felül esett, jól láthatóan.

Aztán mentem befelé, igyekezve a városba. Csodaszép nap volt. A felhők mint a bolyhos, fehérgyapjas bárányok mosolyogva lustálkodtak az égen Messziről, az Újtemplom felől két kis harang kongása zengett, megszépülve, megszentelődve. A szomszéd boltos ott pipázott az ajtóban. Rápillantottam. Talán ez már olvasta? Meglassítottam a lépéseimet s megemeltem a kalapom előtte.

Egy picit vártam, de csak köszönt s máris egy rakodó kocsi felé nézett s rákiáltott az inasokra, akik futottak ki az üzletből a nagy csomagokkal.

Hosszú-hosszú az út befelé, amíg az ember a nagypiacig ér. Az utca közepéig csak gazdaféle emberek ballagnak, komótosan befelé, de ott már úri nép is őgyeleg, siet.

Egy kis pirosarcú leány előtt meg is álltam.

— Hova, Juliska?

Olyan volt, mint maga a szép május. Lehetett vagy tizennyolcéves. Én talán húsz voltam. A keze parányit a kezembe maradt.

— Tudja. Németül tanulok. Megyek órára.

Ó, vajjon olvasta-e? Hiszen járatták a lapot, tudom.

Sajnos, nem nyilatkozott.

Két iskolatársammal is találkoztam. Az egyik pláne szerepelt is sokat az önképzőkörben. Megemeltem a fejem s a mellem kidüllesztettem. No — gondoltam —, ez csak olvasta, hiszen ez mindent elolvas!

ÚJ MAGYARSÁG
VASÁRNAPJA
1936 · ÁPRILIS · 12

lép

Hímestojások

Magyar események

A kormányzói pár a bécsi Schubert—Bund énekkarának a Zeneakadémián tartott diszhangversenyén

Hóman Bálint kultuszminiszter megtekinti Ligeti Miklós műtermében Bandholtz amerikai generális szobrát

Épül az uj magyar tengerjáró hajó, amelyet április 16-án bocsátanak vizre

A német-utcai és nagymező-utcai polgári fiuiskolák szavaló-kórusa, amely a polgári iskolák Liszt-ünnepélyén nagy sikerrel szerepelt

A magyar vasutasok tisztiképző tanfolyamának hallgatói kétheles tanulmányutra mentek Németországba

JÉZUSTÁRSASÁGI SZENT ISTVÁN FIUNEVELŐINTÉZET

70 pengő

a havi tartásdíj a **KALOCSAI Jézustársasági NEVELŐINTÉZETBEN. Nevelésünk:** Valláserkölcsi, hazafias, szociális, családias. **Célja:** a müvelt, jellemes és vallásos ifju. Csoportonkint külön nevelő. Állandó felügyelet. Szigoru tanulmányi ellenőrzés, korrepetició, alsósztályuaknál naponta kikérdezés. A szülők havonkint teljes bizonyitványt kapnak. **Zene:** intézeti vegyes zenekar, 35 tagu fuvószenekar. **Modern nyelvek** (francia, angol, német): havi 1 P. Nyelvészeti körök, irodalmi körök, technikai és fizikai kör. Gépirás, szépirás, müvészi rajz.

Sport. — Kérjen illusztrált prospektust!

Szent István Nevelőintézet, Kalocsa.

LIGETI MIKLÓS: HARRY HIL BANDHOLTZ

Nemzeti képröm. kiáll. tárgyn.
1937

KRUSNYÁK KÁROLY: MUNKA UTÁN

szólejtő értekezéseket és népszerü nyelvészeti munkákat. Szervezni fogja a gyűjtést és a gyűjtőket erkölcsi és anyagi támogatásban óhajtja részesíteni. A kiadott fölhivás ezt mondja: „Társaságunk már kezdettől fogva mindent el fog követni, hogy nemzeti nyelvünk tárházát mennél tökéletesebbé tegye s hogy ami jót és szépet alkotott népünk nyelve s ami jóval és széppel megajándékozták nyelvünket nagy íróművészeink: az feledésbe ne veszszen, el ne romoljon, hanem neveljen és gyönyörködtessen bennünket nemzedékről nemzedékre!“ Valóban, az alakítandó Nyelvtudományi Társaság a közönség teljes rokonszenvére méltó. A nyelv legnagyobb kincsünk. A nemzet, a nép addig él, amíg nyelve él és nekünk százszorosan drága és féltett kincsünk a magyar nyelv, mert óriási idegen nyelvtenger zúg körülöttünk és mert fejedelmi zengzetü nyelvünk idehaza sem úr minden téren. Karolja föl mindenki, aki teheti, ezt a nyelvet őrző társaságot, amelynek mindenki tagja lehet, aki tagsági díj fejében évi 10 koronát vagy alapítványkép egyszer s mindenkorra legalább 200 koronát fizet. Ennek fejében kapják a tagok a Magyar Nyelvőrt, a társaság kiadványait pedig kedvezményes áron. A belépő szándékot közölni lehet a Magyar Nyelvőr szerkesztőségével (Budapest, IV., Ferenc József-part 27.), vagy az alábbi írókkal és nyelvtudósokkal: Ásbóth Oszkár, Balassa József, Bánóczi József, Beöthy Zsolt, Csengeri János, Frecskay János, Gombocz Zoltán, Gyomlay Gyula, Gyulai Pál, Heinrich Gusztáv, Herman Ottó, Joannovics György, Katona Lajos, Kúnos Ignác, Kuun Géza gr., Melich János, Négyesy László, Munkácsi Bernát, Petz Gedeon, Riedl Frigyes, Sebestyén Gyula dr., Simonyi Zsigmond, Széchy Károly, Szilády Áron, Szily Kálmán, Szinnyei József, P. Thewrewk Emil, Tolnai Vilmos, Vikár Béla, Zolnai Gyula. Amint elegendő számu tag lesz, megtartják az alakuló gyülést.

Borchgrevink Carsten

Hétfőn este egy zömök termetü, frakkos úr ült az Uránia fölolvasó asztalához. A Földrajzi Társaság elnöke néhány szóval üdvözölte, azután elsötétedett a nézőtér és a közönség egyszerre maga előtt látta a déli sark csodálatos, rejtelmes világát. A nagy norvég utazó, Borchgrevink Carsten hozzánk is eljött, hogy beszámoljon a maga viszontagságairól és fölfedezéseiről. Ezek a fölfedezések nagy jelentőséggel bírnak a földrajzi tudomány számára. A sarki világ évszázadok óta vonzza a tudományszomjas, kalandokra vágyó emberiséget, de a sarki expedíciók aránytalanul nagy része az északi tengerek felé haladt. A múlt század harmincas évei óta Grönland és Szibériai partjai szinte folytonosan látják az északra törő hajókat. Anglia, Norvégia és Észak-Amerika közelsége természetessé teszik, hogy a sarki utazók miért választottak többnyire az északi irányt. De amíg a merész amerikai tudós, Kent Kane dr., már az ötvenes években eléri az északi szélesség nyolcvanadik fokát, a déli sarkvilág egészen a legutolsó időig rejtelmes

Ligeti Miklós műve — Kiss Ferenc fényképe

ANONIMUS SZOBRA A VÁROSLIGETBEN

ismeretlenségben maradt. James Ross kapitány a harmincas években ugyan meglehetősen délre jutott, de az ő expedíciója óta egészen Borchgrevink kisérletéig senki sem vállalkozott a déli sark kutatására.

A budapesti közönségnek most alkalma volt megismerni a norvég tudós útját. Csodálatos emberek ezek a mai földrajzi kutatók Félig száraz, rideg tudósok, félig fantasztikus kalandhősök. Talán az utolsó kalandhősök a mai kalandok nélküli világban. Nekik még részük van régen letünt harcok egykori gyönyörűségeiből, először tehetik ismeretlen földrészekre lábukat, ezer és ezer mértföldnyire az emberi kulturától Robinzonok módjára kell élniök és harcolniok a vad állatok és az ellenséges elemek haragjával. Megteszik mindezt, de a Robinzonok kezében ott vannak mindig a legmodernebb tudomány finom műszerei és míg egyik kezükkel a jegesmedve ellen védekeznek, a másik kezükben a delej-ingát tartják. A tudományos fölfedezések és a vakmerő kalandok színesen olvadnak össze előadásukban és a folyvást változó képek szokatlan hangulatba hozzák a hallgatót.

Borchgrevink Carsten előadása egyike volt a legérdekesebbnek, amelyeket hallottunk. A „Dél csillaga“ levitte őt és tíz társát a déli jeges tengernek szárazföldjéig. Ott magukra hagyta őket. A hajó visszatért Új-Zeelandba, a tíz ember pedig berendezkedett a sarki télre. Bármily szivesen próbálta Borchgrevink a maga érzését ecsetelni, amikor hajójukat eltünni látta, nem hinném, hogy az sikerült volna neki. Valóban annak a tíz embernek az érzelem- és gondolatvilága, akik jeges sziklákon kétezer mértföldnyire a lakott világtól magukra maradtak, oly sajátságos, oly szomorúan szokatlan lehetett, hogy azt leírni, elmondani vagy utánuk érezni jóformán képtelenség. Tíz ember a jégsivatag közepében, azzal a tudattal, hogy félévig nem jöhet segítség, csak azzal a reménynyel, hogy talán félév mulva a „Dél csillaga“ ismét eljut hozzájuk. A remény igaznak bizonyult. Félév mulva újra megjelenik a hajó, újra délfelé haladnak, szánon, kutyákkal elérik a legdélibb pontot, amelyen ember valaha állott és azután, hét évi távollét után, ismét hazatérnek.

A Magyar Földrajzi Társaság Borchgrevink Carstennel a harmadik nagy utazót mutatta be nekünk ezidén. Hálás elismeréssel köszönjük ezt meg és reméljük, hogy a közönség sajnos közönyössége sem fogja visszatartani attól, hogy hasznos, szükséges munkásságát tovább is így folytassa.

P.

Művészet. Előttünk fekszik a „Művészet“ legujabb, 5-ik száma, amelyben főképp a szines műmellékletek és tónussal nyomott képek kötik le figyelmünket. László Fülöptől való az egyik szines műmelléklet: hires ember arcképét adja, Kohn olmützi érsekét. A másik műmellékleten Márkus Géza nagyszabásu kompozicióban mutatja be, mint építik az emberek ezrei a babiloni tornyot. Ferenczy Károly, Székely Andor, Nagy Zsigmond, Kriesch Aladár, Eisenhut Ferenc és Réti István eredeti rajzai, pasztelljei, freskói kerültek diszkrét tónusnyomásban a füzetbe, amelynek gazdag kép-anyagához még hozzájárultak Beck Ö. Fülöp és Telcs Ede, a régiebbek közül bemutatásra került Mészöly Géza képeinek gazdag sorozata. Divald Kornél fölfedezte Eperjesen Brocky Károlynak, az angol királyi udvar egykori kedvenc magyar festőjének főművét: ezt most szintén reprodukálja a Művészet. A művészeti és műtörténeti tanulmányokat Malonyay Dezső, Gerő Ödön. Lyka Károly, Divald Kornél, Bayer József, Kemény Lajos, Naményi Lajos irták. Ötvennél több, részben szines képet láttunk e füzetben, amelynek már finom kiállítása is figyelemre méltó. Ezt a művészeti folyóiratot díjtalanul kapja a Képzőművészeti Társulat minden egyes tagja. A Társulat különben is azon van, hogy a hazai művészet felvirágoztatására mentül több tagot szerezzen s azért az évi 20 korona tagsági díj ellenében nemcsak ezt a kiválóan diszes

Uj Idők 1903. II. Liép

folyóiratot adja tagjainak, hanem ezek ingyen látogathatják a Műcsarnok összes kiállításait és résztvesznek a műtárgyak kisorsolásában. A Társulat ugyanis évenkint mintegy 30.000 korona árú képet, szobrot sorsol ki a tagjai közt.

A Tisza-család asszonyai

Kovács János úrtól, aki egykor a Tisza-családnál nevelő volt, egy kis helyreigazítást kaptunk az Uj Idők 46. számában megjelent és a Tisza-család asszonyairól szóló cikkhez. Nemcsak a históriai igazság kedvéért, de a fölsorolt adatok érdekessége miatt is közöljük levelének idevonatkozó részét. Kovács tanár úr ezeket írja:

— Tisza László, aki a Vilmos-huszároknál hadnagy és Gáspár ezredes mellett segéd volt, 1849 dec. 29-én, amikor a Jelasicstól üldözött magyar sereg megkapta a kormány rendeletét, hogy az üldöző sereggel meg kell ütköznie, éppen úgy, mint a többi tiszt, megírta a maga végrendeletét. Nem tudták sem az üldöző sereg számát, sem még azt sem bizonyosan, hogy ki annak a vezére; Tisza László ezt a levelet átadta a huszárjának, akit hazulról vitt magával s kötelességévé tette, hogyha ő a csatatéren marad, vigye ezt a levelet szüleihez. A huszár látta, amikor a gazdáját, aki Gáspár parancsát egy másik hadtesthez vitte volna, néhány dragonyos megtámadta és lekaszabolta.

A huszár újév első napján érkezett meg a levéllel, amikor még a család az ebédnél ült. Én vettem át a levelet s nekem kellett hangosan fölolvasnom. Arra kérte szüleit, vegyék magukhoz Holes Ottiliát s fogadják ő helyébe gyermeköknek. Ezt a szülők rögtön megtették s kivették a Mayerfiné nevelőintézetéből az apátlan és anyátlan árvaleányt.

Azonban negyed- vagy ötödnap mulva ebéd után megjelent a családnál egy fiatal osztrák tiszt, Nugent gróf s előadta, hogy ő a csata után a sebesültek összeszedésével lévén megbízva, Tisza Lászlót is bevitte Moórra s ott az uradalmi kórházban elhelyezte s hozott is az ifjútól egy sajátkezüleg, de balkézzel írt cédulácskát. Ez a Nugent gróf szerezte meg az útlevelet is a grófné számára. Másnap már indult a grófné Moórra s ott két hétig ápolta a fiát. Akkor lehetett csak hazahoznia nem 19, hanem 34 sebet kapott fiát.

Mikor László három hónap mulva meggyógyult, akkor mind a három fiút kiküldötték a berlini egyetembe, majd a hohenheimi intézetbe, ellátogattak Angliába és Franciaországba is s amikor onnan hazakerültek, akkor vette el László Holes Ottiliát s Erdélyben Csány volt nekik lakásul átadva 1100 hold birtokkal.

. . . Érdekesnek tartjuk még idejegyezni, hogy Tisza László volt az, aki Jókainak „A kőszívü ember fiai“ című regényében szereplő Baradlay Richardhoz minntául szolgált.

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

D. F. *Budapest.* 1. A Műcsarnok téli tárlatát ingyen nézheti meg akárhányszor, ha már most bejelenti, hogy 1904-től fogva tagja lesz a Képzőművészeti Társulatnak s egyben lefizeti az 1904-re szóló 20 koronát. Erre kiadják állandó jegyét, amelyet mostantól kezdve 1904 december végéig használhat. 2. A Társulat tagja bárki lehet, nem kell hozza semmi ajánlás. A tagbelépési nyilatkozat a városligeti Műcsarnokba küldendő, a Képzőművészeti Társulat címére. 3. Körülbelül 25—30,000 korona ára utalványt sorsolnak ki a Társulat tagjai közt évenkint. Ezeknek az utalványoknak erejéig válogathat a képek, szobrok közt. Van 3000 koronás utalvány is. Azonkivül ingyen kapja a „Művészet“ című illusztrált művészeti folyóiratot.

Deákok. Nagy érdeklődéssel és rokonszenvvel olvastam hazafias és meleghangu levelüket. Azt tartom azonban, hogy nem sok hasznát látnák annak, ha engem tennének meg az ünnep védnökének, mivel nagy elfoglaltságom lehetetlenné teszi, hogy leránduljak estéjükre. Olyan tisztet, amelyet nem tölthetek be, különben sem szeretek vállalni. Gyakorlati szempontból jobb volna, ha valamelyik helyi kitünőséget nyernék meg ügyüknek, talán a főispánjukat. A darabválasztás dolgában sem adhatok tanácsot, mivel nem tudom, hány működvelőt akarnak fölléptetni és milyen az illető urak és hölgyek színpadi tehetsége? Üdvözlet!

Sziriusz. A szerző már évekkel ezelőtt észrevette a csillagászati tévedést, amely ifjukori munkájába becsuszott. A legujabb kiadásban ki is javította. Köszönet az érdeklődésért!

B. E. *Debrecen.* Első látogatást négy és öt óra közt szokás tenni. Hölgyek diszesebb utcai ruhában, férfiak Ferenc József-kabátban mennek látogatóba. A férfi viselhet ilyen alkalomkor akármilyen színü bőrkeztyüt; Budapesten a fehéret és a szürkét kedvelik. A köcsögkalapot be szokták vinni a szalonba. Hogy mért? Azt nem is sejtjük. Ha nem találnak otthon senkit, hagyják ott a behajtott sarku névjegyüket. A behajtott sarok azt jelenti: Magunk voltunk itt! Mert Budapesten már hordárral vagy inassal is küldenek névjegyet. Fővárosi színházakban a hölgyek kalap nélkül (a kalap, kivéve a páholyokat, különben is tilos) és világos ruhában, vagy legalább is világos bluzban jelennek meg. Az urak szmokingot viselnek, vagy legalább is sötét kabátot. Ez főleg a prémierekre, közönséges napokon pedig az előbbkelő helyeket látogató közönségre vonatkozik. A hátul és fenn ülők több szabadságot szoktak maguknak megengedni e tekintetben. — A hirdetett képet, amelyet jövő tavaszszal fogunk szétküldeni, megkapják az u. n. indirekt előfizetők is. — Francia divatlapok: 1) L'Art et la Mode. Edition avec gravures; félévre 45 korona 60 fillér. Edition sans gravures: fél évre 38 kor. 40 fill. 2) La Nouvelle Mode. Félévre 13 kor. 20 fill. Mind a kettő hetilap. Az utóbbi nem fogad el negyedéves előfizetőket. — Üzleti vállalatokra vonatkozólag elvből nem adunk felvilágositást.

H. D. 1. Állami postatiszti állásra csakis azok nevezhetők ki, akik tizennyolcadik életévüket betöltötték, de negyvenedik évüket még nem haladták meg. Ennél idősebbek csak korengedély mellett nevezhetők ki. 2. Segédszolgai minőségben való fölvételre és szolgai kinevezésre csakis katonaviselt egyének számíthatnak, azok közül elsősorban a katonai igazolványos altisztek. 3. Negyedik osztályu kereseti adó.

Nezsider. Megjelentek Székely Aladár kiadásában, Budapesten, VII., Klauzál-utca 6.

Kis tudatlan. 1. Azt a szert nem próbáltuk ki s igy nem is mondhatunk róla véleményt. 2. Nem kapható már egyáltalában, mivelhogy elfogyott minden teljes példány.

Tájékozatlan. A kardpárbaj kétféle szúrással vagy szúrás nélkül. Ha a föltételek a szúrást kizárják, nem szabad az ellenfelek kezébe hegyes kardot adni. A párbajt a legidősebb segéd vezeti. Az ellenfeleket úgy kell fölállítani, hogy kifeszített karral tartott kardjuk vége egymást érintse, de ne keresztezze. A vezetősegéd köteles a vívókat kibékülésre figyelmeztetni. Ha ez eredménytelen, fölolvassa előttük a párbaj föltételeit, tudatja velük a használandó vezényszavakat, azután átadja nekik a kardot s vezényel: Vigyázz! Rajta! A segédek kötelesek a párbajt Állj-kiáltással félbeszakítani, mihelyt a kard testet ért.

M. S., *Gyula.* Nagyobb esküvőnél a násznép a következő sorrendben ül a kocsiba s indul a templomba: Legelől a kérő násznagy az egyik nászasszonynyal, a második kocsiban a kiadó násznagy a másik nászasszonynyal (a két násznagy egyuttal a házasságkötéshez szükséges két tanuként szerepel), azután jönnek a vőfélyek és nyoszolyólányok párosával, kivéve az első vőfélyt és első nyoszolyólányt, mert az első vőfély a menyasszonyt kiséri kocsijában, az első nyoszolyólány pedig a vőlegénynyel megy. A többi hívott vendég, aki nem a násznéphez tartozik, a nászmenetet megelőzőleg siet a templomba. A násznép a templomba érkezve, az ajtóban sort áll s várja az utolsó kocsin érkező menyasszonyt s csak az ő nyomán indul fordított sorrendben az oltár elé. Nagyobb, díszesebb lakodalomnál, kivált ahol tíz-tizenkét nyoszolyólány van, két vagy négy virágos pálcás ifju van, akik a menetet rendezik.

F. Juszty, *Nagykikinda.* Levelet irtunk önnek, amelyben azt tanácsoltuk, hogy valamely elterjedt napilap kishirdetései útján próbáljon szerencsét. Ámde a levél, mint kézbesithetlen, visszaérkezett hozzánk, holott az ön által jelzett címet használtuk.

B. J. *Zombor.* 1. Ferenczy Károly festőiskolája Budapesten, Andrássy-út 67. sz. a. van. Levélben is tudakozódhatik. 2. Férfiak is, nők is. Rajzolni épp úgy tanulhat, mint festeni.

11.854. számu előfizető. Zongorára átirva megrendelheti az emlitett zeneműkiadó cégnél.

Julius. Kérjük mégegyszer a kötetét. Ismertetni fogjuk.

Ábrándozó. Ön hasonló megfigyeléseket tett magán, mint a *Szőke és a barna ember* című elbeszélés két hőse, de azért még sem tartja magát bolondnak? Igen okosan teszi! Az elbeszélés hangjából kiérezhette, hogy fantasztikus tréfáról van szó, nem orvosi megfigyelésről.

Pipacs. A következő könyveket ajánljuk az ön céljaira: Horváth C.: Irodalomtörténet, ára 7 kor. Szigethy: Magyarok története, 3.60 kor. Bein: Természettan, 2 kor. Hankó: Vegytan, 4 korona. Megrendelheti Singer és Wolfner könyvkereskedésében, Andrássy-út 10.

Fogarasi óhaj. A gimnázium V—VIII. osztályából különbözeti, majd a nyolcadikból osztály- s végre érettségi vizsgálatot kell tenni. Annak a gimnáziumnak az igazgatósága, ahol a vizsgálatot letenni kivánja: szolgál bővebb fölvilágositással.

Gita. Ilyen kérdésben mindig a szülői vélemény a mérvadó. De nem is tekintve ezt az általános elvet, édesanyjának különben is igaza van.

Kiváncsi asszony. Az ablaküveg tisztításának legmegfelelőbb módja, ha előbb meleg vízzel megmossa, azután tiszta rongygyal szárazra megtörüli, végül szarvasbőrrel jól bedörzsöli. Ha a kezét fehéríteni akarja, mossa mindennap langyos vízzel és borax-szappannal. De mivelhogy a boraxnak erős szárító hatása is van a bőrre, tanácsos minden kézmosás után a bőrt tejjel bedörzsölni. Ez puhán tartja és simává teszi a bőrt.

ANONYMVS=
GLORIOSISSIMI BELÆ REGIS NOTARIVS

kezdett oszlani a sötétség. Most már láttunk, s örültünk az életnek és a világosságnak. De láttuk a sok roszat is, mit századok igazságtalansága rendszerünkben s törvényeinkben öszvehalmozott s a számtalan hiányt, mit századok tespedése okozott. Láttuk, hogy mások messze elhaladtak, míg mi csak aludtunk, és erős lőn bennünk a határozat «javítni és haladni». — Küzdöttünk azokkal, kik a világosság előtt makacsul szemet húnyva, nem akarták felemelni zsibbadt tagjaikat a henyeségnek puha párnájáról, lerántottuk az óságnak és megszokásnak leplét sok igazságtalanságról; s kérve és dorgálva, kedvezve és gúnyolva buzdítottuk a magyart: hogy javítson és haladjon.

«De mindezek csak készületek valának még a szükséges javítások nehéz munkájához. Eddig csak józan értelem kellett: hogy a roszat megismerjük, és igazság érzete: hogy a közérdeknek magán érdekeinket is föláldozzuk. Lelkesedésre volt leginkább szükséges útat a következőre. De mind ezekhez nem csak józan értelem kell, és igazság érzete, hanem alapos tudomány, és szorgalom, és kitűrni tudás. — Nincs nemzet a művelt világon, mely annyi teendőt tűzött volna ki magának, mint a magyar, s valóban szüksége is vagyon reá, és ismét nincs nemzet, mely nél a teendők részleteit tárgyazó alapos ismeretek annyira hiányzanának, mint nálunk s ez nagy részben nevelésünk hibája, és rendszerünké, mely inkább a hiúságot olcsó áron kielégítő nyilvános szónoklatra szoktat bennünket, mint az alapos ismereteknek sok munkát és szorgalmat kivánó megszerzésére. — Más nemzeteknél a napnak kérdése a köz értelmességnek nyilvános és szigoru birálatán mennek elébb keresztül, s azután a közvélemény mindenható ereje ád azoknak életet; nálunk azonban mindezt még előbb teremteni kell. — Honunkban a köz értelmesség számra és terjedelemre nézve még igen szük korlátok közé szorult, a közvéle-

1903. (Anonymus szobra
762) (képpel)

Békési leány.

A fegyvert Világosnál tette le s Törökországon át Párisba menekült.

Az 1859-iki háború kitörésekor Napoleon herczeg törzskarával az olaszországi csatatérre ment, a háború után pedig olasz katonai szolgálatba lépett s Viktor Emánuel király megbizta az első olasz huszárezred alakításával, melynek parancsnokává tábornoki ranggal kinevezte. Az ezred jelenlegi tisztikara kegyelete jeléül 1902-ben megfestette első parancsnokának arczképét.

Bethlen az 1867-iki kiegyezés után hazatért, de nehány hét múlva, deczember 23-ikán elhunyt Kolozsvártt. A régi sírból nemrég kiemelték hamvait s átvitték a Kolozsvár városa által ajándékozott dísz-sírba. A Bethlen-család obeliszket állított a hamvak fölé; az obeliszk oldalán fehér márványból ki van faragva a szabadsághős mellképe is. A sírt szép kőszárkofág borítja s annak lapjára rávésték azoknak a csatáknak nevét, melyekben Bethlen részt vett. Az emlék fölavatására távolabbi helyekről is eljöttek a régi honvédek. Meghivták a Veronában állomásozó egykori piacenzai olasz huszárezredet is, de a meghivás későn érkezvén, az ezred parancsnoka táviratilag intézkedett, hogy az ezred nevében koszorút tegyenek a sírra. Az ünnepélyt a kolozsvári ereklye-múzeum rendezte. A család, a rokonság, a régi honvédek, Kolozsvár hatósága, az egyetem rektora, a tanuló ifjúság, egyesületek és nagy közönség vette körül a sírt. *Irsay* József ref. lelkész mondta az első beszédet Bethlen hazafiságáról és vitézségéről. *Kőváry* László agg történetiró is beszédet mondott. Felszólalt az ünnepélyen *Horváth* Ignácz negyvennyolczas huszárezredes, a Mátyás-huszárok egykori parancsnoka, 90 éves világtalan aggastyán is s elmondta, hogy mikor Bethlen elhagyta Erdélyt, ők tovább küzdöttek, megmentették az ezred zászlaját, mely ma az ereklye-múzeumban van. Az ünnepélyt a sír megkoszorúzása fejezte be.

A síremlék fölirása ez: «*Bethleni gróf Bethlen Gergely, született 1810-ben, meghalt 1867-ben deczember 23-ikán; mint ezredes 1848/49-ben küzdött a magyar szabadságért, mint tábornok Olaszországban a világszabadságért*».

ANONYMUS SZOBRA.

A király által ajándékozott tiz szobor közül az ötödiket most állitották föl Budapesten a Városligetben, az 1896-iki kiállításból ismeretes történelmi csarnokkal szemközt, melyet most újra épitettek gazdasági múzeumnak. A szobor a legrégibb magyar történetiró emlékének van szánva, a ki latin nyelven irta meg a honfoglalás és az utána következő idők történetét s mivel nevét, kilétét nem tudni, *Anonymus* néven említik. Az újabb időkbeli történelmi kutatások III-ik vagy IV-ik Béla király jegyzőjét sejtik benne. *Ligeti* Miklósnak, ki a szobrot készitette, homályos bizonytalanságban kellett kutatni, hogy alakot adhasson a plasztikai emléknek. A művész elfogadta azt a föltevést, hogy a «Gesta Hungarorum» irója, mint ama kor irástudója, szerzetes lehetett. Szerzetesi alaknak ábrázolta, a mint egy kőpadon ül, a pad felső párkányára kiterjesztve nyugtatott karokkal. Jobbjában az irónád, balját a pergament iven tartja, mely a kőpadon aláomlik. Az elmélyedés, a gondolkozás kifejezését mutatja az alak, szép szobrászati formában. Egy ismeretlen arczához azonban a művész nem találhatott vonásokat s a misztikus homályt, mely a Névtelent körül veszi, profanizálni nem akarta. Ezt a homályt borította az arczra, melynek a felhúzott szerzetesi csuklya miatt csak alsó része, az álla látszik. Ha világit a nap, az előre húzott csuklya alatt ott van az árnyék, mely az egész arczot elfedi és csak a kifejezőn stilizált alak látszik, a csuha művészin rendezett, vastag ránczai közt. A felfogás a szobor művészi becsét nem kis mértékben emeli. Az új múzeum udvarának fái veszik körül a szobrot megfelelő összhangban.

A kőpad alsó lépcsőjére latinul — a «Gesta Romanorum» nyelvén — vésték be a magyarázó feliratot: *Anonymus — Gloriosissimi Belae regis notarius*». (A legdicsőségesebb Béla király jegyzője.)

November 8-ikán délelőtt a gazdasági múzeumot magában foglaló szigeten megjelent gróf *Tisza* István miniszterelnök, *Halmos* János polgármester s a főváros több tisztviselője. A miniszterelnök néhány rövid szóban átadta a szobrot a fővárosi hatóság gondozásába, mire a polgármester köszönetet mondott a királynak és kormánynak a főváros díszére szolgáló művészi ajándékért. A jelen volt művésznek is gratuláltak.

EGYVELEG

* **Franklin kéziratai.** A filadelfiai egyetemi könyvtár 500 kézirat birtokába jutott, a mely azelőtt Franklin Benjamin tulajdona volt s igy mindegyik kézirat történelmi értékkel bir. Az iratok között van *Robespierre*-nek egy sajátkezű levele, a melyet 1783-ban mint Arras-ban lakó ügyvéd, Franklinhoz intézett, a ki akkor párisi amerikai követ volt. A levél egy pörről tesz említést, a melyet Robespierre vezetett, hogy Franklin jogait, mint a villámhárító feltalálójáét, megvédelmezze.

* **A legkisebb gerinczes állat** a «Science» czimű tudományos folyóirat szerint a filippini benszülöttek által mistihtisnek nevezett hal, melynek hosszúsága 10—12 milliméter. A parányi halacskát csak mostanában fedezték fel filippini szigetcsoporthoz tartozó Manila sziget Buhi nevű tavában. A kis állat majdnem átlátszó, csak itt-ott vannak testén sötétebb foltok.

* **Londonban** átlag hatezer ember szabad ég alatt tölti az éjszakát, negyvenezer ember pedig a város különféle menhelyeiben szokott hálni.

* **Németországban** mostanában 3.120,000 kerékpáron járó ember van, kik ezért évenként három korona adót fizetnek.

* **Gyümölcsmagvak felhasználása.** San-Franciscóban a kajszin-, őszi baraczk- és szilvamag tonnáját (2500 kiló) 48 koronán veszik meg. A magokat vegyészi czélokra használják fel, a magtörmelékből pedig légszesz készül.

* **A belgiumi korcsmák.** A korcsmák száma után itélve sehol a világon sem isznak annyit, mint Belgiumban. Igy például Hainant tartomány 1.143,000 lakosára 48 ezer korcsma, vagyis minden 200 lakóra 9 korcsma jut. A tartomány Sivey nevű községében öt emberre esik egy korcsma. Miután a belga kisiparos, mesterember és munkás takarékossága úgyszólván példabeszéddé vált, nagyon bajos megérteni, miből él meg a sok korcsmáros.

* **A világ egyik leggazdagabb hölgye** Hamilton Mária kisasszony, az elhalt Hamilton herczeg 19 éves egyetlen leánya. A különben ritka szépségű hölgynek évi négy millió nyolczszázezer korona jövedeleme van.

* **A zongora és az idegesség.** Egy berlini orvos azt mondja, hogy 1000 leány közül, kik 14 éven alul zongorázni kezdtek tanulni, 600 leány idegbetegségbe esett. Szerinte a leányoknak csakis 16 éves korukban kellene a zongoratanulást megengedni.

* **Hullaégetés.** Jelenleg az egész világon 74 hullaégető hely van; a legtöbb (28) Olaszországban és az Egyesült-Allamokban (26). 1889 óta a párisi hullaégető telepen 2841 testet hamvasztottak el.

* **Hires kutya.** Amerikai sportlapok sajnálkozva hirdetik Atkinson J. úr *Pressgang* nevű bulldog kutyájának tüdőlobban történt kimulását. Az Anglia és Amerika kutya-kiállításain mindenütt az első díjjal kitüntetett buldogért Atkinson úrnak több izben igértek már 28 ezer koronát s a kutya által nyert díjak, ú. m. aranyérmek és serlegek is körülbelől ennyi értéket képviselnek.

* **London városa** területén összesen hetvenhét anglikán hitfelekezetű templom áll.

DEÁK FERENCZ APJÁNAK LEVELE.

Eötvös Károly gyűjteményéből.

Söjtör, 14-a may. 1790.

Kedves Édes Eötsém!

Olmützi postára adott s nékem irt leveledet tegnap vettem, megvallom, hogy leveled olvasásán kettős érzékenységet éreztem szivemben, elsőben örűltem azon, hogy annyi sok járás, kelés, utazás után az Isten mégis csak megtartotta jó egészségedet, a mely a legnagyobb kincs oly idegen és esméretlen országban, másodszor megszomorodtam azon, s búsultam is, hogy oly messze távoztál tőlenk s a fatum oly messze ragadott, hogy Isten tudja, mikor remélhetem óhajtott személlednek látását, s kedves ölelésedet, azon is nagyon törődöm, hogy tehessek szükségedrűl, ha meg találsz szorúlni, hogyan külgyek succursust oly messze, errül magadtul várom a tudósítást.

Kedves Eötsém! Doczi kapitány bátyánknak mind ez üdeig azon 200 ftkat meg nem küldhettem rész szerént, hogy alkalmatosságom nem volt, rész szerént pedig mi tagadás benne bizony még eddig a mi kevés pénzem volt, a sok mesteremberekre elkelt, mert tudod, hogy mindenem elégett, sót még a gabonám is, a kibűl egy kis pénzt remélhettem volna. De reá segít az Isten, hogy rövid üdő múlva megküldhetem; ma irok neki is, hogy egy kevés várakozással legyen.

Ujságok ezek: 7-a Aprilis tartatott Restauratio alkalmatosságával választatott Szala Vgyében Ordinarius V. Ispánnak Spisits János ur, Subs. V. Ispánnak Mlinovics Lajos. A Sümeghi a feö-biróságból kimaradott és én választattam helette feö-birónak és a Stephanits Sándor a cancellaristám s nálom lakik s ezerszer köszöntet. A többi változások nem ollan nagyok, hogy érdemessek volnának a megirásra.

Pro 6-a Junii vagyon Budára praefigalva az ország gyűlése, s mi tőlenk mégyen pro ablegatis Somsits Consiliárius és Spisits Ord. V. Ispán.

A Corona őrzésére az egész Országban minden vármegyék Banderiumot erigáltak s meró nemes Ifjakból állott. A mi vármegyénkből megyen 20-a May Budára 45 ifjú, szép uniformisban, világos kék aranyra, kardossan, tarsolossan és kalpagossan s szép lovakkal, a vezérjek leszen Gróff Fekete Generalis, Budán fognak két hónapokig strázsálni s oztán más vármegye föl váltja s ezek haza-

GRÓF BETHLEN GERGELY.

Már nálunk ollan Magyar világ vagyon, hogy mi többnyire mind a Vmegyének uniformisában járunk gyűlésre és kardossan és tarsolossan.

Az anyánk már effective Kehidán lakik, a jószágában visszatétetett és erősen gazdálkodik — — — erre még isménd is striklázok — — —. A Fetter Vasvári és a Lancz Ádám köszöntetnek ezerszer, éppen most itt vannak nálam. Ohajtanak eök is látni.

A Gilányi csak tegnapelőtt vette butsuját Besenyőbűl, erre vévén útját nagy szomoruan elment Petriniára. A Bessenyeiek mind egészségessek s köszöntetnek a Szala-mellékiekkel.

Az én kis Tancsim már járni tanul, tsokolla kezeidet ezerszer, a feleségem pedig, a kinek

holtomig vagyok legigazabban szerető testvér bátyád,

Deák ferencz

Kérlek irgy mennél előbb.

(Kívül:)

Monsieur Monsieur Josephe de Deak, premier Lietinant des Granadiers au Rgt. 1. Comte de Károly Infant. au Service a Son Maj. Imp. Roy.

pr. Vienn prag b. *Olmütz.*

GRÓF BETHLEN GERGELY.

1810—1867.

Az 1848—49-iki szabadságharcz egyik vitéz vezérének, a későbbi olasz tábornoknak, gróf *Bethlen* Gergelynek, a kolozsvári régi temetőben 1867 óta nyugvó hamvai fölé családja díszes síremléket állított, melyet november első napján avattak föl nagy közönség jelenlétében.

Gróf *Bethlen* Gergely főleg az erdélyi harczokban, Bem hadjáratában tűnt ki. Ifjúságában már hiressé vált a lovaglásban, vivásban s egyéb férfias sportokban való ügyességével. A szabadságharcz kitörése mező-madarasi birtokán érte s onnan sietett Kolozsvárra a már 38 éves férfiú, a hol a nemzetőrök közé állt közembernek. Majd Kossuth megbizásából Mikes Kelemennel megalakitotta a Mátyás-, később Kossuth-huszárezredet, melynek őrnagya lett. Bethlen az elsők közé tartozott, a kik az Erdélybe érkező Bemhez csatlakoztak; együtt vonúlt be vele Kolozsvárra s ezentúl végig kisérte egész hadjáratában. Midőn Szeben első ostrománál Mikes Kelemen elesett, Bem Bethlent nevezte ki helyébe a huszárok ezredesévé. Kitűnt különösen a vizaknai csatában, hol a jobbszárnyat vezérelte; a piskii ütközetben is bátorságával nagy része volt a győzelem kivivávásában, nemkülönben vitézűl viselte magát Medgyesnél, Kiskapusnál, Szeben ostrománál.

A szolnoki művésztelep első kiállítása
Lippich főispán, Szapáry Gyula gróf, Molnár Viktor miniszteri tanácsos és Körössy Lajos igazgató megtekintik a kiállítást

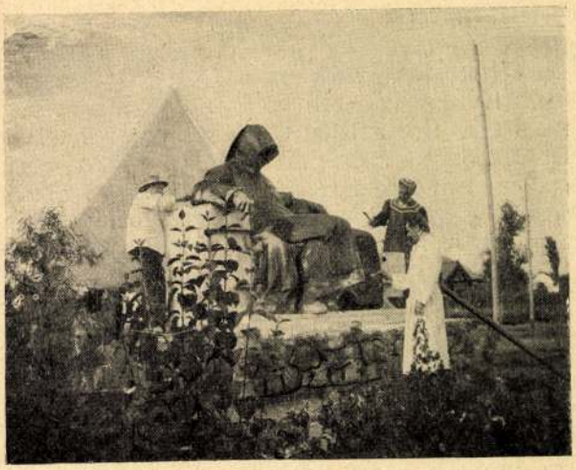

Ifj. Nerfeld Ferenc amatőr-fényképe
Ligeti szobrász, Bihari és Hegedüs festők, átfestik Anonimusz szobrát

Magánjelenet

ÖREG IVÓ

Írta NAGY ENDRE

Báliruhás öreg ember, a bálterem büfféjában az asztalnál ül. Előtte borosüveg, pohár.

Nosza beljebb egy pohárral,
Hogy ne üljek tétlen,
Mint megvénhedt kopott varju
Zsendülő zöld réten.
Körülöttem víg zene szól,
Lejtenek a párok,
Közöttük én idegenül,
Elhagyottan állok.
Táncra hívó zene hangja
Nem illet már engem.
Erőtlenül sajog már csak
A kedv a szivemben.

Tölt a pohárba és gyönyörködve nézi.

Jó borocskám, szép szerelmem,
Te kis szőke szende,
Kopott öreg cimborádhoz
Hű maradtál, nemde?
Megértjük még most is egymást
Ugyebár mi ketten,
Bár a régi maradtál te
S én meg szürke lettem?

Iszik.

Áh, ez jót tett... Minden csöppje
Egy-egy villanyszikra,
Mely elhamvadt ifjuságom
Lángokba borítja.
Rang, szerelem, hír, dicsőség
Puszta ködbe válik,
De a bornak bűverője
Hű marad halálig.
Vagy talán még azon túl is,
Földi zajtól távol?...
Tán nem más az öröklét sem,
Csak egy örök — mámor?
Inni, inni, míg csak nem lesz
Az agyvelőnk kába
És részegen betántorgunk
A nagy nirvánába!...

Iszik és komoran bámul a pohárba.

Hej, nem ízlik ez se már, mint
Valamikor régen!
Hol van az a nyalka legény,
Hol van ifju énem?
Az volt a dal, ha én dalltam,
A tánc, ha én jártam!
Lány nem maradt nyugton tőlem
Hetedhét határban!
Uccu, összevertem vigan
Sarkantyús bokámat
S mint verébhad, úgy rebbent szét
Fejemről a bánat.
... Kicsi barna, telt formáju,
Pajkos a nézése,
Kárhozatos gyönyörűség
Volt az ölelése.
És a szőke! Karcsu, nyúlánk,
Arca mint a márvány,
De a lidérc hideg fénye
Égett szeme-párján!
Hogy szerettem mind a kettőt!
S hogy szerettek engem!
Viaskodtak, kergetőztek
Egyre a szivemben.
Ha az egyik rám mosolygott,
Felejtve a másik, —
Szegény szivem így hánykódott
Szőkétől barnáig.
Szőke is volt, barna is volt
S magam vagyok mégis.
Nem kacsint már senki én rám —
Szürke lettem s vén is!
Így van ám ez! Ifju kedvvel
Indulunk a hegyre,
Szent reménynyel, hittel várunk
Az Egyetlenegyre.
Fáradatlan botorkálunk
Őt, csak Őt keresve
És útközben észrevétlen
Ránk szakad az este.

Vakon megyünk mindig följebb
Tilinkónkat fújva
S ime újra magunk vagyunk
És — lent vagyunk újra!...

Iszik és mámorosan néz maga elé.

... Mi dereng ott? Kigyulladt tán
A szoba homálya?
S ki e tündér?... Rózsaszínü
Felleg a ruhája.
Te vagy, régi ismerősöm:
Csudatevő Mámor,
Aki Vénusz módján kelsz ki
Italom habjából.
Végtelen a te hatalmad,
Nagy a gazdagságod,
Óh hallgasd meg könyörgésem,
Im hozzád kiáltok.
Óh add vissza ifjuságom
Csak egy félórára,
Nem bánom, ha hátralévő
Időm lesz az ára!
Óh add vissza hollófürtim,
Óh add deli formám,
Óh hadd álljak dacos kedvvel
Ifjuságom ormán!
Csak még egyszer érces hangon
Óh hadd kurjonghassak,
Csak még egyszer csókra vágyó
Ajkkal csókolhassak.

Félig lehunyt pillákkal az asztalra dől.

Óh jer, óh jer!... Tündérujjad
Homlokomon érzem...
Bűvös erő bénított meg
És nem alszom mégsem...
Csalogatva int a multam:
Rózsaszínü fölleg...
S könnyü szárnyon, könnyü szívvel
Szállok mindig föllebb!...

Lassan elszenderedik.

Vége

Megkomolyodott, megokosodott egy év alatt, a pályáján pedig csodamód gyorsan haladt fölfelé. Csákány udvarolt neki, mert napról-napra jobban megszerette. És amikor aztán a leányból már ünnepelt színésznő lett, akkor látta Csákány, hogy ő tulajdonképpen boldogtalan. Miért? Mert ime, gyermekkori ábrándját hatalmas szenvedély alakjában átöröklötte férfikorára. A művésznőt pedig nem láthatta már olyan sokszor, mint azelőtt, a meghitt pillanatok egyre ritkábbá váltak, mert hisz egy híres színésznőnek nagyon sok dolga van.

Csákány aztán egy önfeledt pillanatában, amikor nagyon fájt neki valami, így talált szólni hozzá:

— Mit igért, amikor elváltunk?

— Ugyan, — szólt a leány, — maga csacsi, hát elfeledtem én magát? hisz maga a legjobb barátom! —

És kacagott ismét, valamivel hangosabban, melódikusabban, de hatásosabban, mint akkor és Csákány a szemébe nézve, csókolgatta a kezét.

Hej pedig dehogy váltotta ő be, amit akkor igért. A férfi szenvedélye csak növekedett, mint olaj a tűzre hatott reá a leány valóban nagy művészete. A leány pedig tudta ezt és bámulatra méltó ügyességgel ápolta ezt a szenvedélyt. Ki tudja, nem veheti-e még valaha hasznát? Ez a talentumos ember egykor sokra viheti, talán majd akkor, ha hozzá öregedtek a házassághoz, talán... De gazda nélkül csinálta a számadást. Mert Csákány, aki szinte veszedelmesen szerette, hódolt az akaratának, de csak addig, amíg a szállongó, de általa sohasem hitt pletykák közül egynek valóságáról meg nem győződött. Akkor eszeveszetten tört be a művésznőhöz. Mi történt köztük, nem tudja senki, valószínü, hogy a leány páratlan okossága hárította el a nagyobb veszedelmet.

E nevezetes látogatás után Csákány este a kaszinóban a barátai előtt becsületszavára kijelentette, hogy elmegy a fővárosból, leköszön a hivataláról s visszavonul kis birtokára gazdálkodni, soha többé tájékára sem jön a városnak. Kérte barátait vegyék, ezt tudomásul.

És el is ment, bár tépett szívvel; embergyülölővé lett s ekkor jött a tanács, hogy házasodjék meg.

A leány, akit választott, merőben ellentéte volt annak a másiknak. Csöndes, házias, liliomszerűen tiszta, kék szemében nyugodt derü, inkább passziv természet. Nagyon megszerette a mogorva embert, valósággal imádta. És amikor híre ment az eljegyzésüknek, akadtak, akik megmondták a leánynak, hogy ne menjen hozzá Csákányhoz, mert az másba szerelmes gyermekkora óta, nagyon, olthatatlanul, de boldogtalanul, csak azért nősül, hogy vigasztalódjék.

— Hát vigasztalni fogom az uramat — felelte. — Ha kell, vigasztalni fogom egy egész életen át mindig. Ha halála napjáig tudja szeretni azt, akit megszeretett szíve első lobbanásával, akkor nagyon boldogtalan, de tiszteletreméltó bánata van. Aki így érez, az csak nemesszívü ember lehet, megérdemli a vigasztalást.

És nem kérdezett semmit az urától, az sem szólt soha semmit a multról.

Az asszonyka leste a gondolatát, ha egyedül akart lenni, egyedül hagyta és csodás érzékkel találta el, hogy mikor esik jól az urának az ő társasága. Ilyenkor kedves volt, jó, sohasem panaszkodott és sohasem volt szomoru, ne hogy meglássa valaki. Így csöndben éltek és nem zavarta őket semmi, csak két kis gyerek, két fiu. Hogy ezek megjöttek, növekedtek, teljes volt a boldogság a házban.

Az évek pedig surrantak egymásután, szinte észrevétlenül. Tíz esztendő múlt el. A gyerekeknek már iskolába kellett volna menni a városba és Csákány már azon gondolkozott, hogy a feleségével küldi föl őket, amikor jött egy levél: Föloldom a szava alól, hiszem, hogy meggyógyult; hozza föl a gyerekeit, szeretném látni őket...

Csákány csak olvasta, olvasta a levelet, amikor belépett a felesége. Hirtelen elhatározással odanyujtotta neki.

Az asszony elolvasta, aztán nevetve szólt:

— Megyünk, megyünk!

— Nem féltesz? — szólt Csákány.

— Nem én! — felelt az asszony határozottan. Egy kicsit dobogott a szíve de csitította. — Ám hadd lásssuk a régi ideált, — gondolta magában. — Ki erősebb?

A művésznővel a Margitszigeten találkoztak.

Csákány, amikor megpillantotta, csalódottan hajtotta le a fejét. Egy rendkivül elegáns, de már virágkorán túl levő asszony állt előtte, aki mosolygott büszkén, konvencionálisan mindig, de kacagni már nem tudott. Csákány bemutatta a feleségét. Egy darabon együtt mentek és tűzhelyükről beszélgettek. Csákány aztán előrement a fiaihoz. A legközelebbi fordulónál búcsúztak, mindnyájuknak jól esett, hogy elváltak.

Csákányék még aznap hazautaztak. Otthon aztán, hogy együtt ültek este a kertben, mint akkor gyakran szokták, szótlanul, Csákány szakította félbe a csöndet:

— Neked volt igazad, édes, nem volt veszedelmes a találkozás. Jól számítottál, nem szeretem többé...

Az asszony a szemébe nézett és csöndesen szólt:

— Tévedsz Miklós! Szereted ma is, én látom, én érzem ezt, szereted azzal a szerelemmel, amelylyel szeretted egykor, de azt szereted, aki akkor volt, nem akit most láttál. Az igaz érzések nem halnak meg, csak a szivek öregednek. Az érzésed tárgya tünt el, az a kacagó leány s aki helyette van, az néked nem kell. Szomoru vagy s én értelek. A tavasz elmúlt, nem jön meg többé soha. S ezen az estén, ahogy így együtt vagyunk, te temetsz valamit, ami nagyon drága volt neked, ami egykor mindened volt, de ami helyett most itt van neked az én szerető szivem, meg a fiaid. Mi majd pótolni fogjuk, Miklós...

Az asszony elhallgatott.

Csákány az ölébe hajtotta a fejét s a nő reátéve kezét, csöndesen simogatta az égő homlokát.

A kert bokrai között, a fák alatt halkan, suttogva bujdosott a szeptemberi szellő, valahol az ég alján éppen lehullott egy halovány csillag, de a hold engesztelő, ezüstös fényt szórt az egymásra boruló férj és feleségre.

NEMESKÉRI KISS JÓZSEF

A szolnoki művésztelep első kiállítása
Ifj. Nerfeld Ferenc amatőr-fényképe

Lippich Gusztáv főispán, a szolnoki művészegyesület elnöke: Ligeti szobrász, Szapáry Gyula gróf, Molnár Viktor miniszteri tanácsos, Kludik Gyula polgármester és Körössy Lajos dr. művészegyesületi igazgató jelenlétében megnyitja a kiállítást

Uj Idők 1903. II.

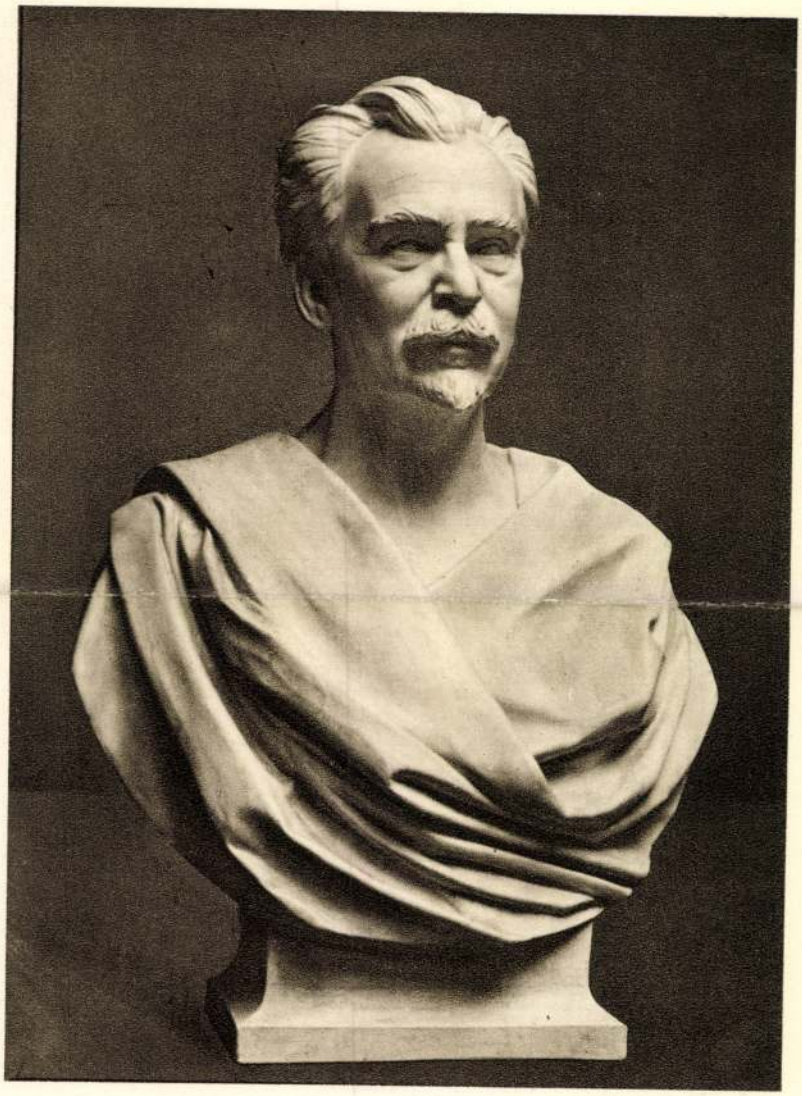

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN: DR. HUBAY JENŐ

LIGETI MIKLÓS : DÉRYNÉ

Aki vetett s nem aratott

Irta: Dénes Zsófia

Déryné szoborleleplezéséhez a Horváth-kertben

Egressy Gábor irta ezt róla: „Nélkülözött és nem élvezett, vetett, de nem aratott". A legelső nagy magyar színésznő — színésznő a szó magas és sorsjelölt értelmében: *Déryné*. Déry Istvánné, Széppataki Róza. És még igazában: *Schenbach* Róza. A Bécsből Jászberénybe származott patikus leánya. Patyikás Rózsi, ahogy gyerekkorában a jászberényiek nevezték. Mert már akkor tudott valamit, amiért az öt-hat éves gyermeket emlegették. Ugy énekelt, hogy akik hallották, lélegzetük elállt. Senki szebben a szomoru bőjti énekeket. A nagyhét ájtatosságában a cseppnyi gyermeket hivták a templomba. El nem tudták felejteni, ahogy ő énekelte: Stabat Mater dolorosa. Mély, bánatosszinü hangon az altszólamot. És máskor trillázó magasságban és tündöklésben a szopránt. Hozzá — szigoru özvegyanyja előtt nagytitokban — komédiázni is szeretett. Amikor pedig legelőször kötött fel magára valami nagy ágytakarót palástnak: elesett, véresre verte fejét. Indulás volt ez — az életre.

Odaadta magát a színészetnek, ennek élt és ebben élt — de öregkorára, súlyos kórságára egy garast nem tudott félretenni. Kegyelemkenyéren tengődött elaggott korában s a miskolci szegénytemetőben nyugszik.

A látomás róla nem itt kezdődik. Rövid-vöröshaju, örök fehérruhás, tizenhatéves, madárcsontu és vékony Déryné. Mert akkor már asszony. És tizennégyéves korában már színésznő. Himzés-tanulásra adja anyja Pestre 1809 tavaszán. Himzés? Örökké szinházon jár a gyermek esze. A kosztkvártélyon felül három forintot kapott — gyümölcsre. Él-hal a gyermek a gyümölcsért, de a szinház mindennél jobban kell. Három garasával jár fel a karzatra gyerekpajtásokkal. A Rondellába, a Dunapartra, a német színészekhez, akik saját épületben játszhatnak: egykori szárazmalomban. S a magyar színészekhez, szegényekhez, a Váci országutra, akik „a nagy kaszárnya hátulsó udvarával szemben", a nyiltkertes, egyemeletes Hakker-házban játszanak. Nekik még saját szárazmalmuk sem akadt.

A kis Rózsi csak látta, hogy némelyik zenés darabban gyermekek is játszanak. Elment egy szép napon valami Láng nevü első színészhez. — Bácsi, kérem, lánykarollét szeretnék. — A mennykőbe, mit akarsz? — Lánykarollét. — Ki küldött? — Senki. — Szüleid, bizonyára. — Nem! — szepegett Rózsi. — Anyám dehogy tudja. Agyoncsapna. — No hát akkor eridj innét, te kis béka — dörögte Láng bácsi — ide csak szülői engedelemmel jöhet gyerek.

De a kidobott Rózsi visszament. — Mit akarsz? — rivallt rá a színész. — Lánykarollét.

Erre már fölkelt Láng. — Hallod-e, nem elég az, hogy kiállsz oda babának. Oda más is kell. Talentum! Érted?

Nem értette. Nem tudta, mi az: talentum. De visszament harmadszor is és ottmaradt. Talentumos volt.

Csupa szeplő és akkor még csufolt vöröshaj, csufolt soványság. Statisztafiu volt, ha kellett: lány, asszony, első rolle, énekes tenorbonviván vagy kurtizán. Pantomim, énekesnő, táncosnő, drámai hős. — És otthon két ruhája. Maga varrta, maga mosta: örökké gyüretlen hófehér.

Szép nap a német színészek saját szinházat kaptak. Otthagyták a Rondellát — amely most azután a magyar társulatnak juthatott — s az intendáns, aki a német énekesprimadonnának tette a szépet, a német szinházavatásra a magyar színészeket kirendelte kórusnak, statisztériának.

„A német szinészet már akkor is virágzott — irja hires naplójában Déryné — a német litteratura gazdag volt, voltak költői s magas műveltségre emelkedhetett. Uralkodónyelv volt a német a magyar fővárosban, a jobbrendüek szégyeltek volna magyarul beszélni, még a polgárság is. Csak az ifjuság karolta némileg a magyar színészeket. A magyar szinészet akkor még bölcsőben feküdt, de nem arany bölcsőben . . ."

Mit, ő menjen statisztálni, Déryné, a német színészeknek? Eszébe nem jut. S az intendánsi parancs? Van erre orvoslás! Nosza bevesz rengeteg hánytatót. Olyan komolybeteg lesz három napra, csak ugy ájuldozik. Nem baj! Nem ment el statisztának a német színészekhez.

„Szilvametszésü" szeme van és gyerekkorától vidám, mosolygós arca — de ezen a derüs ábrázaton keresztül megfoghatatlan bánatos vonás. Barabás Miklós, a nagy festő, megbabonázottan nézi a „csunya" Dérynét, le akarja festeni. Ül neki sokáig, elkészül a kép: Barabás kettétépi. Még kétszer ül Déryné a hires festőnek, de a kész portrékat az mindig szétszaggatja. — Azért a bánatos vonásért vig arcán akartam lefesteni, mert az jellemzi legjobban . . . és éppenséggel ez, amit nem tudok megfogni.

Nem bizony, azt a bánatos vonást a mosolygás kellő közepén, azt nem lehetett egy-kettőre elintézni. Mély szakadék volt az. Fenékig szaladó örvény. Déryné magánélete.

Mint minden nagy színésznőnek, bárhová nézünk — akár a magyar Jászaira, akár az olasz Dusera, s ki tudja még hányra — nem ért hajitófát magánélete. Rongyos kis élet volt: kora ifjuságában már nemszeretett, durva és féktelen színészférj, azután wertheri fájdalmat jelentő légies udvarlók, végül a nemboldog kapcsolat Szentpéteri Zsigmonddal, a kártyás első színésszel. És ez, jóformán, minden. Néha lábához borul egy-egy csillogó mágnás, a legszebb magyar vagy erdélyi fajtából. Ha brilliánsgyürüt huzna ujjára: felháborodással vágja földhöz. Mi az? Könnyü komédiásnénak hiszik, őt, Dérynét? Ha ragyogó, igéző szemmel néz reá a nagyur: valami sajnálkozás felszáll a színésznő lelkében. Milyen kár, hogy nem szabad . . .

És megy tovább, egymagában, sorsrendelte utján, szinházmélküli vándorszinésznő. -

Lebbenő fehér biedermeier ruhájában, Samu-fürtjeivel (amelyeket Prepelitzai Samu plátói szerelme kedvéért hordott egy életen át), most megjelent Déryné a Horváth-kertben, fehér márványvalóságban, fehér talapzaton. Nem az a *nagy* szobor, amelyet ez a nagy színésznő érdemelne, Kis szobor és egy kissé tüllös-, gitáros-libbenő, mint egy porcellán-bonbonnière . . . Ő és mégsem ő. Ami Barabás képéből hiányzott, az örvénylő vonás, igazi énje, az maradt ki legjobban szobrából is.

De örülni kell ennek — a névjegynek is. Amig magyar színészet és emberi mélység van e földön — szobor jár a „kicsiny" Dérynének.

Ligeti Miklós: Déryné

Ünnep, 1935. 33. 17.
17. l. kép

Tűzijáték

IRTA: TAMÁS ISTVÁN

Azon a nyáron Palicson béreltünk egy rozoga villát a tó partján, egy szabómester özvegyétől, aki félt a magános épületben és mesébe illő olcsó áron engedte át nekünk a kánikulai hónapokra. Huszonegyéves voltam akkor és a barátom kerek tiz esztendővel idősebb nálam, tapasztalt és világlátott férfiu, különösen nőügyekben: nemrégen vált el a harmadik feleségétől. Érthető csodálattal néztem fel rá én, a vidéki fiatalember, aki az alföldi sikságon és a dél szerbiai hegyeken tul még sohasem jártam. Napközben együtt usztunk, eveztünk, vagy a homokban heverészve csevegtünk. Többnyire ő beszélt és én hallgattam. A hatalmas kalifáknak lehettek ilyen zengőszavu mesemondóik; mint erdei forrás vize, csobogott ajkáról a szó. Idegenekkel szemben zárkózott volt és kissé büszke, de előttem lassanként feltárta a lelkét és megajándékozott titkaival.

— Gizi... Szőke volt és százhetvenöt magas. Azt szerette volna, ha valahol vidéken temetkezem el a kedvéért. Akkoriban Párisban éltünk. Mindig féltett a francia nőktől. És végül egy szerb lány kedvéért hagytam el... Milica... Ébenfekete hajjal és édes gödrökkel az arcán. Ha nem ragaszkodik hozzá olyan makacsul, hogy lépjek fel képviselőnek, talán még ma is együtt vagyunk. — Tapintatosan hallgattam. Cigarettára gyujtott és a füstkarikákba bámulva folytatta: — A harmadik feleségemet szerettem a legjobban. Sohasem támadt köztünk nézeteltérés. Ugy éltünk, mint a galambok.

— Miért váltak el mégis? — szaladt ki a számon. Gábor rámnézett, mintha habozna, hogy válaszra érdemesitsen-e, aztán igy szólt:

— Barátom, pár év mulva majd jobban megérted ezt. Az embernek sohasem szabad tulfeszitení a hurt. Mikor már éreztem, hogy ennél boldogabb sohasem lehetek, hogy több jót ez a házasság nem hozhat, legfeljebb gyermekeket és öregséget, egy nap bucsu nélkül elutaztam és megindítottam a válópert. — Mélyértelmü bölcsesség örökmécsese világolt e kinyilatkoztatás mögött. Az életnek olyan páratlan müvészével kerültem szembe, akit fölébe helyeztem Paganininek, Hubermannak, sőt Wellsnek is! És amikor később más nőkről és szerelmekről mesélt, már csak restelkedni és pirulni tudtam kamaszos kalandjaimért. Milyen kezdők lehettek Stendhal és Balzac, kitünő barátom mellett! Ritka egyetértésünket semmi sem zavarta. Egy szőke, tizenhétéves gimnazista lánnyal kószáltam a palicsi fenyveserdőben, vagy a strandon fecsegtünk és Judit a kedvemért faképnél hagyta a többi udvarlóit. A park árnyasabb részein csókolóztunk és karonfogva jártunk. De ha Gábor megjelent, nyomban elköszöntem a kislánytól és hozzácsatlakoztam. Ki tudja, meddig folytatódik ez az idill, ha a szomszéd villába nem költözik uj lakó: egy pesti énekesnő, aki hat hétre jött le a tó partjára. Utunk naponta a villa előtt vezetett el, a strandon is gyakran találkoztunk és igy könnyen ment az ismerkedés. Csinos, jókedélyü fiatal teremtés volt, jól állt neki a kivágott fürdőtrikó, a tarka pizsamák és a helybeli ifjuság szomjas szemmel bámulta, ha fejest ugrott, vagy a vizből kecsesen kilibbent a partra. Talán Gábor volt az egyetlen, aki tartózkodón viselkedett a pesti szépség előtt, mig a férfiak körülötte tolongtak és csoportosan kisérgették, barátom visszavonult és hátat fordított a csiripelő hadnak. Bevallom, nekem is rendkivül tetszett a pesti asszony, de hát nem akartam Gábor becsülését se elveszíteni és igy kénytelen, kelletlen, vele tartottam. Az alkonyati órák azonban mégis nekem kedveztek: az énekesnő átjött a kertünkbe, amelyben barack és körtefák roskadoztak érett terhük alatt, hogy gyümölcsöt vásároljon. Természetesen leszüreteltem a kedvéért a legszebbeket és hosszas kérlelés után elfogadta ajándékba. Én kisértem haza, Gábor valami kifogással otthon maradt. A vendég meg is jegyezte utközben:

— Furcsa ember a barátja. Biztosan nőgyülölő.

— Ellenkezőleg! — feleltem élénk tiltakozással. — Ha van férfi a világon, aki tökéletesen érti és szereti a nőket, hát akkor ő az! — És hosszu előadásba kezdtem Gáborról, olyan lelkesedéssel, ahogy csak fiatalemberek tudnak rajongani: festményért, utazásért, barátokért. Sikerült is felkeltenem a szomszédnő érdeklődését és amikor a villa kapujában elbucsuztam és megkérdeztem, mit csinál estére, hanyag kedvességgel mondta:

— Tombola lesz a nagyvendéglőben. Jöjjenek értem.

Boldog izgalommal rohantam vissza, de Gábort nem zökkentette ki egykedvüségéből a jó hir. Vállat vont:

— Menj csak te magad, nekem semmi kedvem az ilyen falusi mulatságokhoz. — Hosszas könyörgésre igérte meg, hogy velünk tart. Igazán csak az én kedvemért. Könnyü, világos selyemruhában várt ránk a pesti asszony és pajtáskodón nyujtotta a karját, amikor andalgó léptekkel átvágtunk a sétányon. Gábor a sziciliai éjszakákról és hajnalokról mesélt, mig én közönséges vidéki modorban diskuráltam:

— Nem fél egyedül a magános villában?

— Sohasem félek. Különben egy nagy komondor vigyáz rám, — felelte nevetve.

— Ma igazán szép időnk van. Holdtölte — folytattam.

— Csakugyan! Észre se vettem!

— Nagyságos asszony táncol?

— Szenvedélyesen!

— Mi is! — vágtam rá örömmel és elforditottam a fejemet Gábor szemrehányó pillantásai elől. Az est pompásan sikerült, annak ellenére, hogy Virág, a kissé már kopaszodó ügyvédjelölt is állandóan a szépasszony körül lábatlankodott. Talán a pezsgő is hozzájárult a jó hangulathoz, tény, hogy kétóra tájt Gábor csárdást rendelt a cigánynál és amikor a kotnyeles Virág megpróbálta lekérni Lidiát, rámordult, hogy várjon sorára. És csakazért is negyedóra hosszat ropta a csárdást, ugy hogy mire abbahagyták, Lidia már halálosan fáradt volt és kosarat adott az ügyvédjelöltnek. A nagy terrasz már kiürült, mire eltávoztunk és hazakisértük a pesti énekesnőt. Keleten pirkadt, de mi még egyre bucsuzkodtunk a fehér-rácsos kapu előtt.

— Nincs kedvük csónakázni? — kérdezte másnap délelőtt Lidia.

— Ma nem jöhetünk, — felelte Gábor, mielőtt még igent mondhattam volna. A szépasszony változatlanul kedvesen nézett ránk:

— De azért kölcsön adhatják a saját csónakjukat?

— Ó szivesen, — hajolt meg a barátom és átadta a csónaktartó lánc kulcsát. Alig maradtunk kettesben, dühösen förmedtem rá:

— De kérlek, mi dolgod támadt hirtelen?

— Semmi.

— Hát akkor miért nem mehetünk csónakázni?

— Látszik, mennyire zöldfülü tacskó vagy még — piritott rám Gábor, — semmi dunsztod a stratégiához.

— Ugyan! — vágtam közbe indulatosan, — hisz a vak is látja, hogy Lidia érdeklődik irántad.

— Éppen ezért. Nem szabad ajtóstul rontani a házba. Önagysága bizonyára hozzászokott a gyors sike-

Ligeti Miklós

Az Est 1935 máj. 11.

LIGETI MIKLÓS
»DÉRYNÉ« CÍMŰ SZOBRA

A Nemzeti Kiállításon egyhangúlag ennek a szobornak ítélték a főváros nagy aranyérmét

az árát és a sírra készülő lámpákból oltsatok el egyet (nem veszi azt a halottatok rosz néven) — hátha az árából újra kigyúl egy pislakodó élet — itt az innenső oldalon.

Állítsátok meg a fogatotokat és miután ezt a szent vámot lefizettétek, úgy menjetek el a többi virágaitokkal a kedves halottatokhoz. Tudni fog ő arról.

De ha a nélkül mentek ki hozzá, ezeket a sorokat olvasva, tudnifog arról is. *M. K.*

*

Csak egy virágszálat.

Felhivás a közönséghez.

Halottak napja közeledik. Nem sokára kigyulladnak a szeretet mécsei és a kegyelet koszorúi borúlnak elköltözött szeretteink sírjára. A kegyeletnek e szent ünnepén fordulunk a közönség jó szivéhez, gazdaghoz, szegényhez egyaránt, midőn fölhivjuk figyelmét arra a rettenetes betegségre, mely ellen a József Kir. Herczeg Szanatórium-Egyesület küzd. A tüdővészről van szó, mely a mult esztendőben 79,723 embert ragadott el csak hazánkban az élők sorából. De a halál angyala még nem fáradt bele rettenetes munkájába és a magyar társadalomnak össze kell fogni, hogy az irtózatos pusztítást csökkentse és hogy a tüdőbetegeknek az országban minél több szanatóriumot állítson.

Az irgalom nevében fordulunk mindenkihez, a kinek lelkében nemes érzések lakoznak, a kiben magyar sziv dobog, adjanak a kegyelet szent napján betegséggel meglátogatott embertársaiknak csak egy szemernyit abból, a mivel a jóságos Isten megáldotta.

Gyujtson minden gyászoló egy mécscsel kevesebbet, kössön koszorúba egy virággal kevesebbet s ennek az egy mécsesnek, ennek az egy virágszálnak váltságdíját ajándékozza oda a halállal eljegyzett tüdőbetegeknek.

«*Csak egy virágszálat!*» Ez legyen jelszavunk, mely a kegyelet ünnepén százezrek szivét betölti. A baj oly rettenetes, a segítség oly nagy anyagi erőt föltételez, hogy czélt csak akkor érhetünk el, ha millió sír koszorújából ajánlták fel a virágszálat, ha millió síron egy-egy mécscsel kevesebbet gyujtottunk és ezeknek megváltási díját a tüdőbetegek gyógyítására ajánljuk föl.

Egyesületünk négy éve áll sorompóba, hogy e rettenetes ellenségünk ellen küzdjön. Tagjaink száma most már meghaladja a hétezeret és ha a társadalom rokonszenve tovább is támogatni fog, a közelebbi négy évben már több gyógyintézményt létesíthet. Az első szanatórium Gyulán épül a Lugos-erdőben, Czigler Győző tervei szerint. Márcziusra elkészül és száz beteget fognak az ország minden tájáról fölvenni és így már az első esztendőben négyszáz tüdőbeteget ápolhatnak, gyógyíthatnak ki az első népszanatóriumban.

De ha millió síron hiányozni fogna az az egy virágszál (a mely hiány pedig legjobban tanusítaná kegyeletünket), akkor már nemcsak az első népszanatórium még hiányzó tőkéje volna együtt, de már tavaszszal új gyógyítóházakat lehetne tervezni és építeni minden vidék számára, főleg miután az olcsóbb rendszerű franczia dispansereket akarja az egyesület megvalósítani s olcsóbb barakkokat akar építeni.

A mi erőnk gyönge, hogy egymaga fölvehesse a harczot a rettenetes betegség ellen. Itt az egész nemzetnek össze kell tartani.

A kegyelet szent ünnepe előtt intézi segélykiáltását minden nemes szivekhez:

Csak egy virágszálat a tüdőbetegek megmentésére!

A József Kir. Herczeg Szanatórium-Egyesület.
(Budapest, IX., Lónyay-u. 47.)

Minden adományt köszönettel fogadunk és nyilvánosan fogunk nyugtázni.

A LEGSZEBB MAGYAR KÖNYV.

(Mikes Kelemen leveleinek új kiadása.)

A most készülő Rákóczi-ünnepek egész csomó mindenféle alkalmi nyomtatványt vetettek felszinre; legnagyobb részükben nem sok a köszönet. A sok selejtes füzetet, verset, szindarabot azonban mind megbocsáthatjuk, mert a nagy alkalom egy oly kiadványt is szült, a mely méltó büszkesége lehet a magyar könyvpiacznak. A Franklin-Társulat kiadta Mikes Kelemen Törökországi leveleit oly fényes kiállítással s oly gazdag apparátussal, hogy gyönyörűsége lehet benne mindenkinek, a ki a szép könyvet szereti.

Már maga az is szerencsés gondolat volt, hogy épen Mikest választották ily alkalmi kiadványul. Nemcsak azért, mert az ő leveleskönyve

KOSSUTH LAJOS SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE CSOKONYÁN. — Ligeti Miklós szobormüve.

a Rákóczi korabeli irodalom legbájosabb és legnemesebb remeke, nemcsak a levelek irójának Rákóczival való benső viszonya miatt, hanem azért is, mert a mai magyar ember Mikesből meríti Rákóczi személyiségének legközvetlenebb ismeretét. A történelem mint fejedelmet, diplomatát, hadvezért mutatja be Rákóczit, táplálékot ad iránta való hazafias tiszteletünknek, — Mikesből szeretetünk táplálkozik. A tiszteletthez elég a politikai és hadi tények s következményeik ismerete, a szeretet az apró emberi vonások sokaságának ismeretéből fakad. Mikesnek köszönhetjük, hogy Rákóczi alakja nem csak mint elvont fogalom, történeti név él a magyar nép köztudatában, hanem mint élő egyéniség, melynek monumentális nagy vonásait kellő árnyéklattal teszik plasztikussá az emberi vonások: külön-külön jelentéktelen apróságok, együtt azonban egy nagy léleknek közvetlen tükrözői. S hogy így a maga egész emberi valóságában rekonstruálhatjuk Rákóczi alakját, — nyilván ez is egyik oka annak, hogy a nemzeti kegyelet talán egy nagy magyar felé se fordul oly közvetlen bensőséggel, mint Rákóczi felé. Ebben pedig első sorban Mikesé az érdem.

E mellett Mikes könyve régi irodalmunknak ama nagyon kevés terméke közül való, a mely nem lett merő irodalomtörténeti emlékké, egyedül tudós kutatók érdeklődésének tárgyává, hanem ma is élő, friss, hatásos, mindnyájunk szivének kedves. Azokból a nagy átalakulásokból, melyeken a magyar nyelv Mikes óta átment s melyek annyi egykor nagyra tartott irodalmi emléket avítottak el, Mikes épen, hatásában csorbítatlanul került ki. Ha ma veszszük kezünkbe leveleit, ma is ép oly közvetlenül hatnak ránk, mint hatottak volna iratásuk idejében, ha nyilvánosságra kerültek volna. Régiessége csak fokozza művészi hatását, patinával vonja be a tartalom nemes érczét.

Ezt a könyvet a lehető legszebb köntösben adni a közönség elé, a leghálásabb feladatok egyike. S mintha a tárgy, a melylyel foglalatoskodtak, megihlette volna mindazokat, a kiknek a pompás diszmű előállításában részük volt: iró, művész, grafikus és nyomdász erejének, tudásának legjavával vett részt a dologban.

Az előszavak megirására öt, a maga szakjában első rendű irónk szövetkezett. Mikes életrajzát *Négyesy* László irta, e derék tudósunk minden munkáját jellemző gonddal és történeti érzékkel. *Thaly* Kálmán műve a történeti bevezetés, mely nagy vonásokkal, a korban szinte benne élő tudós pontos tájékozottságával állítja bele Mikes alakját a kellő történeti háttérbe. *Beöthy* Zsolt nemes lendületű, eszmében és finom megfigyelésekben egyaránt gazdag essayje Mikes leveleskönyvének irodalmunkban való szerepét rajzolja meg. Nyelvi szempontból ketten is tárgyalják a leveleket. *Szily* Kálmán nyelvi sajátságaikat fejtegeti éles megfigyeléssel, a tárgy lelkes szeretetével, *Erődi* Béla pedig a török elemeket mutatja ki, melyek a hosszas törökföldi tartózkodása révén jutottak a rodostói levéliró nyelvébe s sajátságos, jellemző keleties szinezetet adnak zamatos erdélyi magyar beszédének. Ezek az előszavak együtt kimerítő s a mai tudomány magaslatán álló monografiáját adják Mikesnek. Az egyes leveleket az eredeti kéziratból *Miklós* Ferencz adta ki, hivebb és pontosabb szöveget nyújtva, mint bármely eddigi más kiadás.

A nagyszámú illusztrációk *Edvi Illés* Aladár ecsetje alól kerültek ki. A művész a Rákóczi hamvainak hazahozatalát előkészítő bizottság kiküldetéséből járt Rodostóban s a bujdosó kuruczok egyéb állomáshelyein s az ott nyert benyomások annyira megragadták lelkét, hogy egész sorát hozta haza a festményeknek és rajzoknak. Aquarell-festményei a könyvben szinesen vannak reprodukálva, a háromszin-nyomatos technika oly tökéletességével, mely szinte az eredeti hatását teszi. A Rákóczi és társai ott tartózkodására vonatkozó részletek s a tájképek tarka és mégis harmonikus keleti szinezésükkel elevenednek meg előttünk, a festői hatás a történeti érzéssel egyesül, hogy megkettőzze hatásukat. Szemünk előtt vonulnak el mind azok a helyek, a melyeket a száműzött Rákóczi s társai lába nyoma szentelt meg és a melyeken hontalanságuk szomorú napjait élték. Az aquarell-festményeken kivül rajzolt még Edvi Illés egy sereg fejléczet, kis tájképet, városképet, — valamennyi finom, művészi ecsettel készült dolog. A legjobb és legművészibb alkotások egyike e könyv illusztráczió-anyaga azok között, a melyek e kitünő művészünk műterméből kikerültek; bizonyára méltó megbecsülésre fog találni művészi körökben is.

A nyomda is megtette a magáét. A szöveg és a képek nyomása a hozzáértésnek és gondosságnak valóságos remeke; izlés, tanultság, áldozatkészség egyesült a könyv előállításában. Finoman metszett betűi, kitünő papirosa ép úgy fokozzák becsét, mint hivalkodás nélküli és mégis előkelő, művészi kötése. Kétféle kiadás kerül a közönség kezébe: egy amateur-diszkiadás félbőrkötésben, melynek ára 100 korona s egy vászonkötésű diszkiadás, mely 20 koronáért kapható.

Tulzás nélkül el lehet mondani erről a kiadványról, a mit czímünkben irtunk: hogy ez a legszebb magyar könyv. Diszművet eleget adnak ki nálunk újabb időben, akad köztük talán nagyobb zajjal föllépő is, de olyan művészi kiállításút, mint ez a Mikes-könyv, nem ismerünk egyet sem. A leghaladottabb külföldi államokban sem akad sok párja.

Sajat festménye a firenzei Uffizi-képtárban.

BENCZÚR GYULA.

Szigeti fényképe.

SZABÓ MIKLÓS.

Koller utódai fényképe.

MIKLÓS ÖDÖN.

A FŐRENDIHÁZ ÚJ TAGJAI.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Pásztói Heine-fordításai. Lapunk olvasói, régebbiek és újak egyaránt, jól ismerik *Pásztói (Platthy* Adorján) nevét, melyet sok meleg hangulatú, igaz magyar érzésű vers alatt olvastak. Egyike ő legrégibb s legállandóbb munkatársainknak; több mint 30 esztendő óta nincs lapunknak az az évfolyama, melyben legalább néhány verse meg ne jelent volna s zajtalan, de szépségekben nem szükölködő költői pályája csaknem egész teljességében itt, e hasábokon folyt le. Vidéki magányában élve, sohasem vegyült el az aktuális irodalmi élet zajába; ezért érdeménél kevésbbé méltatták ugyan, de másrészt mentes maradt a múló áramlatok hatásától is. Ujabban ritkábban lehetett látni nevét, de most nagyobb munkával: egy kis kötetre való Heine-fordítással lépett a közönség elé. A nyolcz íves kötetke mintegy száz vers fordítását adja s egyebek közt megvan az az érdeme is, hogy míg az eddigi fordítók nagyobbára csak a «Dalok könyvé»-ből fordítottak, Pásztói figyelmet fordít a költő többi gyűjteményeire is s mindegyikből ad legalább egy-két darabot. Heinéből egyes költeményeket nagyon sokan fordítottak. Petőfi óta alig van kiválóbb költőnk, a ki meg ne próbálta volna rajta erejét, de ez a töméntelen fordítás elszórva jelent meg lapokban, vegyes tartalmú kötetekben, nagyobb Heine-gyűjtemény az Endrődién kívül, mely csupán a «Dalok könyvét» adja, alig van. Pásztói kis kötetének már ezekből a szempontokból is megvan a maga értéke, mert az az érdeklődő olvasó, a ki Heinét magyarúl akarja olvasni, nem bujkálhat hónapok számra a könyvtárakban, hogy a lapokban, verses könyvekben elszórva megjelent fordításokat összekeresgélje. De megvan az érdemük pusztán irodalmi szempontból is, mert a fordító sok költői érzékkel és jelentékeny formakészséggel győzi le azokat a rendkivüli nehézségeket, melyeket Heine költeményeinek fordítása nyújt. Nagyon ügyel a tartalmi és formai hűségre, annyira tiszteli és szereti az eredetit, hogy híven akarja visszaadni, sem hozzá nem adva, sem el nem véve belőle semmit. Ha egyes finomságok, egyes árnyalatok mégis elvesznek vagy elhomályosodnak, annak nem a fordító művészetének, hanem általában a fordító művészetnek a tökéletlensége az oka; verset úgy lefordítani bármely nyelvre, hogy az eredeti teljesen meglegyen benne, körülbelül a lehetetlenségek közé tartozik. Pásztóinak minden egyes fordításán meglátszik, hogy szinte magától, az eredetinek szeretetéből s átérzéséből fakadt s ezért bár lehetnek, a kik nálánál raffináltabb eszközökkel, szemre talán tetszetősebb munkát végeznek, — becsületesebbet semmi esetre sem.

Rákóczi-irodalom. Minden nagyobb alkalom megtermi a maga irodalmát, de akkora irodalmat már rég nem teremtett alkalom, mint a mostani Rákóczi-ünneplés. Van közte rég ismert, de még mindig alkalomszerű dolog is, van, a mi a közönség felvilágosítását, lelkesedésének tartalmasabbá tételét tűzte ki czéljául s van végül olyan is elég, a melyet csak a közönség fokozódó érdeklődésére pályázó üzleti élelmesség szült. Az utóbbi kategoriára nincs szavunk; az előbbi kettőnek néhány kiváló érdekességű és értékű terméke van, a melyek nem fognak elmúlni az alkalommal. Ezek közé tartozik a *Magyar könyvtár* három új füzete, melyek mindegyike Rákóczira vagy korára vonatkozó közleményeket ad. Ezek egyike *Beöthy* Zsolt tanulmánya: *Mikes leveleskönyve irodalmunkban.* A kitünő iró a maga például szolgáló emelkedett stilusában s mély tudományos tájékozottságot nemes művészettel párosító lendületével fejtegeti a Rákóczi korabeli irodalom legkedvesebb termékének irodalmunk szempontjából való fontosságát. Egy másik füzetben *II. Rákóczi Ferencz életét* mondja el *Pap* Illés, rövid, tömör, összefoglalásban. A füzet kiválóan alkalmas arra, hogy a nagyközönség, melynek a nagy terjedelmű Rákóczi-irodalom áttanulmányozására sem ideje, sem türelme nincs, fölfrissítse a nagy szabadsághős életére vonatkozó ismereteit. De egyuttal figyelmeztet is történetirásunknak egy szinte érthetetlen mulasztására: arra, hogy Rákóczinak még ma sincs tüzetesebb, magasabb szinvonalú, alakja jelentőségéhez méltó életrajza. Annyival érthetetlenebb ez a mulasztás, mert az anyag, a melynek alapján ezt az életrajzot meg lehetne irni, már rég együtt van: könnyen hozzáférhető s csak ember kell, a ki feldolgozza. Szomoruan jellemző ez arra, hogy tudósaink mennyire nem számolnak a közönség szükségleteivel. A harmadik füzet Rákóczi-anthologia, melyet *Vende* Ernő állított össze. *Otven* Rákócziról szóló vers van benne, ezek szerzői között ott találjuk a kurucz-világ ismeretlen nevű énekeseit, utánuk legnagyobb költőinket: *Vörösmartyt, Petőfit, Aranyt, Tompát* s a még ma is élők közül egész sereget, u. m. *Thaly* Kálmánt, *Lévay* Józsefet, *Endrődi* Sándort, *Fejes* Istvánt, *Vargha* Gyulát, *Radó* Antalt, *Ábrányi* Emilt, *Lampérth* Gézát stb. A gondosan és izléssel összeválogatott gyüjteménynek különösen azok fogják nagy hasznát venni, a kik a mostanában országszerte tartandó hazafias ünnepekre szavalati darabokat keresnek. — *Endrődi* Sándor *Kurucz-nótái*, az utóbbi évek szépen felszaporodott Rákóczi-irodalmának leghatásosabb s legismeretesebb terméke is új kiadásban jelent meg s olcsó áránál fogva (egy korona) még jobban el fog terjedni, mint eddig. — Három alkalmi füzetet adott ki a Szent István-társulat is. *Sziklay* János Rákóczi életrajzát irta meg a nép számára, egyszerű embereknek való előadásban, *Fraknói* Vilmos mint hitbuzgó, vallásos embert mutatja be Rákóczit vallásos életéről és munkáiról szóló tanulmányában, *Erdősi* Károly pedig *Rákócziért* czimmel három felvonásos regényes szinművet irt, műkedvelői s ifjusági előadások számára.

Benczur Gyulának a lipótvárosi Szent István-templom számára festett oltárképe: «Szent István a Boldogasszony oltalmába ajánlja Magyarországot», most megjelent szép reprodukcióban, a Könyves Kálmán részvénytársaság kiadásában. A 110 cm. hosszú és 80 cm. magas kép ára diszes fakeretben 63 korona.

Uj könyvek:

Heine Henrik költeményeiből. Fordította *Pásztói (Platthy* Adorján). Heine arczképével. Budapest, Franklin-Társulat; ára 2 korona.

Rákóczi-versek. II. Rákóczi Ferenczről szóló költemények gyűjteménye. Összeállította és bevezetéssel ellátta *Vende* Ernő, kettős szám; ára 60 fillér.

Beöthy Zsolt: *Mikes leveleskönyve irodalmunkban;* ára 30 fillér.

Pap Illés: II. Rákóczi Ferencz élete. (1676—1735); ára 30 fillér.

Mindhárom füzet a «Magyar könyvtár»-ban jelent meg a Lampel-Wodianer részv.-társ. kiadásában. Budapesten s minden könyvkereskedésben kapható.

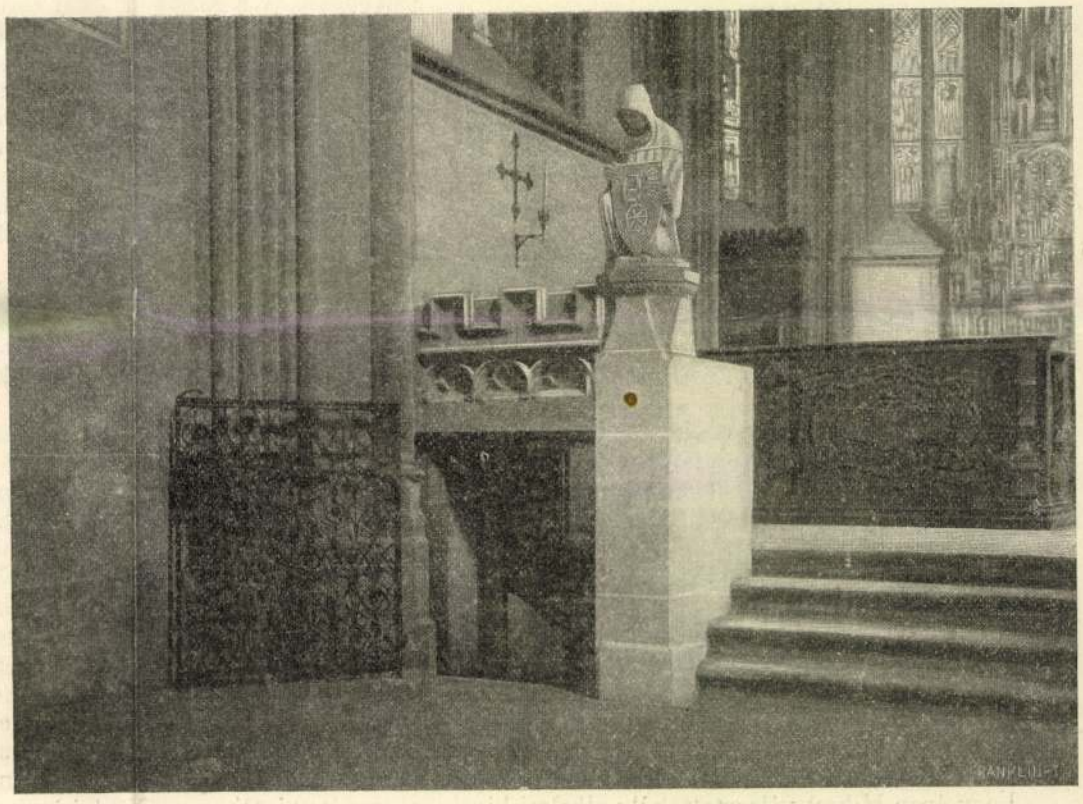

RÁKÓCZI ÉS TÁRSAI ÚJ SIRBOLTJÁNAK BEJÁRATA A KASSAI SZÉKESEGYHÁZBAN.

MIHÁLKOVICS MELLSZOBRA.

A budapesti tudomány-egyetem orvosi karának egyik intézetének, a boncztani új intézetnek kertjében szép ünnepet szenteltek e hó 2-án dr. *Mihálkovics* Gézának, a hirneves magyar orvostudósnak, ki mint tanár, tudományos iró és önálló kutató a külföldön is ismertté és tiszteltté tette nevét. Mellszobrát állították föl, hogy az intézetben, melynek szaktudományában jeleskedett, láthatón megörökítsék emlékezetét. A mellszobor *Ligeti* Miklós sikerült műve, bronzból készült.

A kegyeletes ünnepélyen a magyar tudományosság és közélet emberei nagy számmal gyűltek össze. Ott volt: *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter, *Chyzer* Kornél és *Molnár* Viktor miniszteri tanácsosok, *Szalay* Imre, a nemzeti múzeum igazgatója, *Szily* Kálmán, az akadémia főtitkára, *Pauler* Gyula, az országos levéltár igazgatója, *Márkus* József főpolgármester, *Herman* Ottó, dr. *Kisfaludy* A. Béla, az egyetem, dr. *Ilosvay* Lajos, a műegyetem és dr. *Hutiray* Ferencz, az állatorvosi főiskola rektorai, a dékánok és az orvosi kar tagjai, köztük *Korányi* Frigyes és *Than* Károly főrendiházi tagok, *Müller* Kálmán és *Hőgyes* Endre, miniszteri tanácsosok; a honvédorvosi kar küldöttségének tagjai, a törvényszéki orvostani intézet képviselői, stb. A család részéről megjelentek: Mihálkovics Géza özvegye Margit leányával, Mihálkovics Tivadar, kir. közjegyző, az elhunyt öcscse.

Az ünnep első része az intézet nagytermében folyt le. Dr. *Bókay* Árpád, orvoskari dékán, mint a szoborbizottság elnöke, megnyitó beszédében elmondta a szobor rövid történetét. Az egyetemi ifjúság pendítette meg az emlék fölállításának eszméjét s a terv kivitelét előmozdította az orvosi fakultás. Az elnöki megnyitó után dr. *Lenhossék* Mihály, egyetemi tanár, a ki most Mihálkovics utódja, lelkes szavakban méltatta elődjének nagy érdemeit. Az ünnepi ülés után a közönség a szobor elé vonult. Ott *Navratil* Dezső, az orvostanhallgatók önképző körének elnöke az egyetemi ifjúság kegyeletét tolmácsolta. Beszéde után leleplezték a szobrot, mely férfikora delén mutatja Mihálkovicsot. Rektori jelvényeket visel, mert mint az egyetem rektora halt meg. A lepel lehullása után a szobor talapzatára koszorúkat tettek le: a kolozsvári egyetem nevében, az orvosi kör, az állatorvosi főiskola, a természettudományi társulat, az orvosi kaszinó, az orvostanhallgatók küldöttjei. *Bókay* dékán köszönetet mondott a szobrásznak sikerült művéért, mire dr. *Thanhoffer* Lajos tanár, az intézet igazgatója, gondozásába vette a szobrot s lelkes zárószavaival a szép ünnep véget ért.

GÁRDONYI GÉZA «BOR»-A.

Csakis mostanában láthattam először Gárdonyi Géza darabját: «A bor»-t, a melyet ő a könyve czímlapján «falusi történet»-nek nevez. Joggal teheti. A *szindarab* kifejezés magában rejti a szinlegesség fogalmát is. Az ő művében nincsen semmi szinleges; az a való életből merített tiszta igazság. Tehát történet. Hozzáteszem, hogy minden érző szivet magával ragadó történet. Szinpadi hatás csattanós eszközeinek abban nincs nyoma; de még annak sincs, hogy czélzatosan kellett volna kerülnie azokat. Poétalelkének mintegy életszükségeül jelentkezett, hogy az igazsággal megegyező egyszerű keretben érvényesüljön az igazság. Hogy érvényesült is, az már az ő kiváló tehetségének az érdeme.

Micsoda gyönyörűség, követni ezt az egyszerű történetet, az ő hűséges és minden ízében igaz tolmácsolóival. Annyira egyértelműleg halad itt munkájában a művész az iróval, mintha csak nem is annak a lelkéből, hanem a magáéból jönne ajkára a szó. Úgy mozog, jár-kel, tesz-vesz előttünk, mint a való életnek az az alakja, a ki ebbe vagy abba a bajba kerül s a ki aztán cselekszik a saját vérmérséke s lelke sugallatából kifolyólag.

Itt is bajba kerül egy derék házaspár: a föld népéből való, boldog egyetértésben élő emberek. A férfi dolgos, talpig becsületes; az asszony takaros és tisztán tartja a háza táját. Egy kis hat éves fiú az életük, és szűkös körülményeik között is rendben a szénájuk. A férfi legénykorában szerette a bort, könnyen duhajjá lett a szeszétől s vasárnaponként verekedések színhelyévé tette a kocsmát. Az asszony leánykorában lágyszívű volt; a legcsekélyebb bántalom is könnyet sajtolt a szeméből. Megszerették egymást; hévvel, kölcsönösen. De nem akarták hozzáadni az érzékeny teremtést a garázda legényhez. A legény megfogadta, hogy borhoz nem nyúl soha többé, s egymáséi lettek ezén a nyomon. A férfi szót tartott; visszanyerte lelkületének alaphangulatát: a higgadtságot és zavartalanúl éltek hét évig.

Ezen előzmények után kezdődik a Gárdonyi falusi története:

Búcsúra készül a falu. A boldog házaspárnak — Baracséknak — is vendégük került. Eljött a szomszéd helységből az asszonynak az édesanyja: Szunyogné s annak a fiatalabb lánya: Rozi, egy tizenhat-éves, szemre való, élénk eszű lány, s ép sürgés-forgás közt várják a család fejét: Mihály bácsit is, a ki egy háztartásban él özvegy testvérével Szunyognéval s a ki után ő rájuk néz a vagyon. A várva-várt vendég hamarosan meg is érkezik; de nem egyedül. Egész kiséret van vele — a falu előljárósága, élén a bíróval, — a mi azonban nem neki szól. Baracs gazda testvéröcscse: a Matyi gyerek kiszabadult a börtönből s őt illeti a kiséret. A Matyi gyerek, egy tizennyolczéves rokonszenves suhancz, elvert egy legényt a kocsmában s ezért kellett neki ülnie; de mint jó maga-

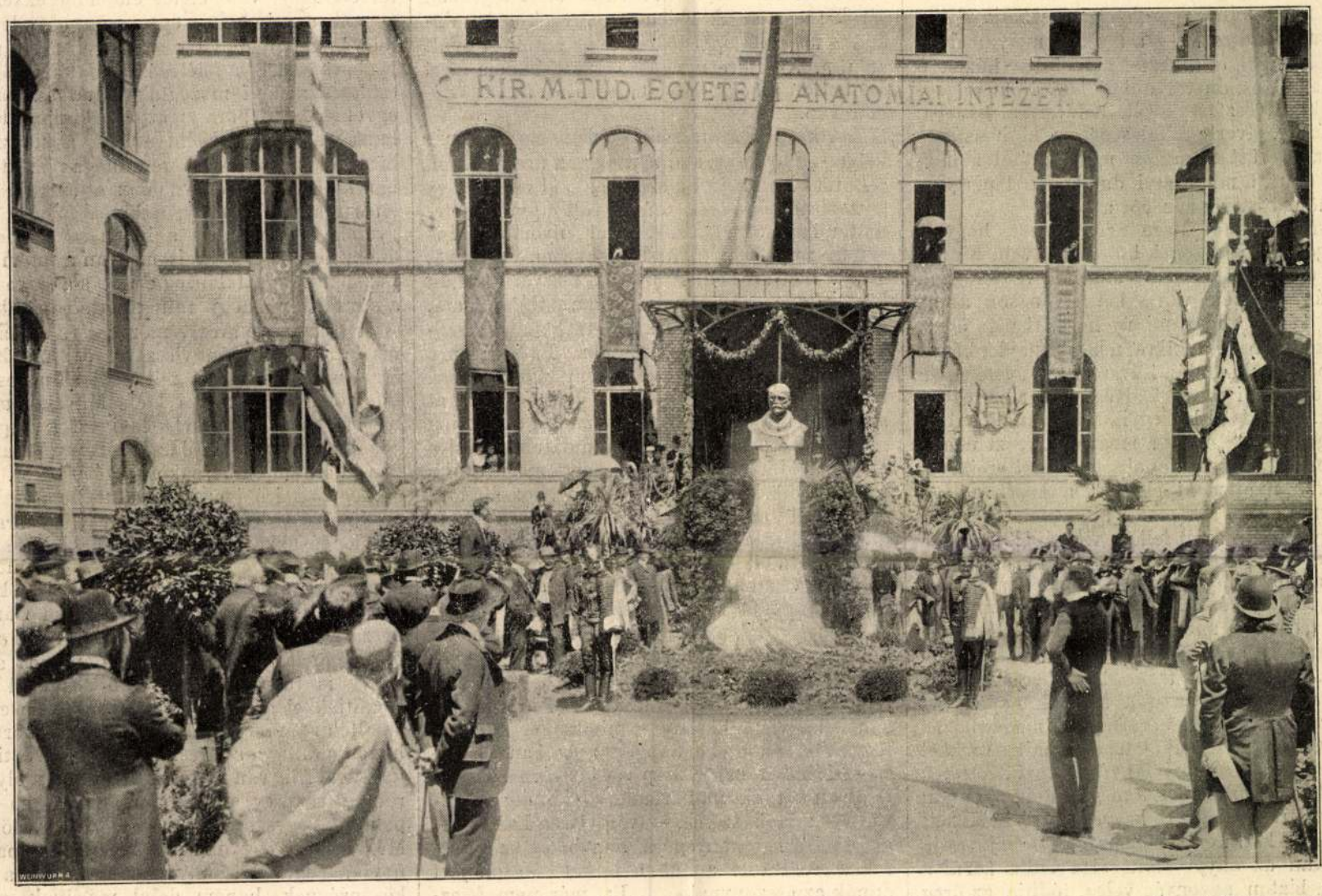

MIHÁLKOVICS GÉZA SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE. Kurzweil fényképe után.

viseletűt kieresztették idő előtt. Ez okból éri az a tisztesség, hogy a biró kiséri őt ünnepiesen haza, és különösen azért, mert hát nem «böcsületbe vágó» dologért tették a sötétre. Ezt aztán a szájába is rágja Göre Gábor biró uram az őt követő kíváncsiaknak, azzal a nyomatékos hozzáadással, hogy «a ki pedig szemére hányna néki valamit, ő vele gyűlik meg a baja». A lovagias ügy szabály szerint való «megpöcsétüléseül» pedig kezet ad a legénynek.

Göre Gábornak igaza van. Lényegében semmi különbség a modern párbaj s a Matyi gyerek esete között. Amott is megtörténik, hogy nyilvános dulakodás okából állnak ki segédek által rendezett újabb verekedésre a felek s a rendezők aztán irásilag bizonyítják, hogy a becsületnek «elég van téve» s megpecsételi azt egy pár napi fogház. A Matyi gyereknél abban van némi különbség, hogy csak egy verekedéssel intézi el a dolgát, s hogy nem meghivott közönség előtt, nem elkészült nyugalommal, hanem a szenvedély fellobbanásának enyhítő körülményei közt számol le az ellenfelével, a miért fertály évi börtönre itélik s csakis kiszabadulása után jelenti ki segédje: Göre Gábor, a biró, hogy «nem szenvedett a böcsület».

A Matyi gyerek hazakerülésének örömére

egy hordó bort hozott magával Mihály bácsi s azt a Baracsék udvarának árnyas fája alatt nyomban csapra is ütik. Az asztalhoz települ a biró, Durbints sógor az esküdt, Mihály bácsi, a Matyi gyerek és fivére: a házi gazda. Megkezdődik a poharazás, egy pár faluvégi czigány czinczogja a «csendes»-t, fogy az ital; csak a Baracs fivérek érik be száraz koczintgatással. Tréfálkózva nógatják őket ivásra a vendégeik; különösen Imrét, a gazdát. De nem hajlítható, elmondja, hogy hét év óta nem érintette bor a száját, mert hát ő megfogadta azt a felesége kedveért, hogy sohase nyúl a borhoz. Megtartotta, hát megtartja ma is. Tovább foly a faggatódzás és beleszól nógatólag maga a család is. Először Mihály bácsi, aztán az anyós: «Ugyan már miér nem inná' a Matyi kiszabadulása örömére!» s végűl szelíd, kérlelő hangján, ismételten is oda szól hozzá Juli, a felesége: «Imre, az én kedvemér.» Ez az «én kedvemér» eldönti a kérdést és természetes, hogy a hét év óta italtól elszokott ember hamarosan megkábúl s végleg elázik. Így is történt. A vendégeket már hazarebbentette a biró felesége lármacsapással, s Baracs Imre még mindig követelte családjától — magára maradtan is — a bort, a melyet eltettek előle. Azok ellenkeztek; a czigány húzta, ő meg házsártos, durva, duhaj lett. Nem engedtek neki. Elvesztette eszét, befutott a lakásba, tört-zúzott, elverte a feleségét, a ki hozzátartozóival együtt rémülten menekült el a házból az alatt, a míg Matyi dulakodva tepergette ki dühöngő bátyja kezéből a botot.

Másnap Baracs Imre arra ébredt, hogy a feleségének, gyerekének hült helye van. Elmúlt öt hét s visszatérésükre semmi jel. A dolognak szakítás szinezete van s két felvonáson át az lesz a kérdés, hogy mi út hozza ismét össze ezt a két embert, a kikre nézve tulajdonképen véve pokol a különlét. Zavartalan egyetértésen alapuló hét évi szeretet elvágására nem ok az esetük. Most is él-hal egyik a másiknak a boldogságáért. Csak hogy a magyar paraszt nemes büszkeséggel vegyes konoksága lüktet ereikben. Melyikük nyújtsa ki elsőnek a kezét: ott a bökkenő.

Hogy is áll a saját lelkük világából ítélve, a dolguk?

Az asszony nem azzal a szándékkal került vissza Mihály bácsi házába, az anyjához, hogy végleg otthagyja az urát, hanem halálra rémülten menekült annak pusztító keze elől, övéivel együtt. És kizártnak tartja, hogy bocsánatkérőleg érte ne jönne az ura. Múlnak napok. Az ura nem jön. Lázongó érzés veszi magát be az ő sértett, gyöngéd lelkűletébe, a mit üszökkel szít az anyja, a Rozi lányával együtt. Hetek mulnak várakozás közt, s még mindig nem jön érte az ura. «Megvert kegyetlenűl; neki kell bocsánatot kérni embertelenségeért» hajtogatja izgatottan az anyja előtt. «Ha balta kerűl a kezébe, bizton agyonvág vele», tódítja az öreg asszony. Elmúlik öt hét a nélkűl, hogy csak a fülét is billentené az Imre. «Hát jó! — elhozatom a holmimat», kiált föl végelkeseredésben az asszony. Természetesen azzal a hátsó gondolattal, hogy «úgy sem engedi».

A számítás nem üt be. Az Imre engedi. A holmiért elmegy Mihály bácsi a Rozi leánynyal és kocsira raknak mindent. Az Imre szó nélkűl engedi, s odadobja azt is, a miért nem jöttek: a jegygyűrűjét. Ezzel a ráadással hajtatnak aztán vissza «Isten hirével» Mihálybácsiék; a kipusztított Baracs Imre meg így gondolkozik: «Hét évig nem bántottam soha, hanem úgy szerettem, hogy a szemem fénye volt. Ok-e az a mi történt, hogy megszegje Isten előtt tett esküjét? Elhagyott, elvitte a gyerekemet. Kallódik mindenem s újjal mutatnak rám az emberek. Nem rajtam volt a sor, hogy haza híjam. Neki mellettem a helye».

A holmi hazahurczolása s viszonzásúl a gyűrűvisszadobás élére állította a dolgot. Nyilvánvaló a szakítás még a falu népe előtt is, mert hát Göre Gábor biró uram hivatalos közbenjöttével történt a holmi elvitele. És most már az Imre oldalán van osztatlanúl a rokonszenv. Eddig mind a kettőnek igaza volt. A sértett félnek is, a mikor bocsánatkérésre várt; és annak is, a ki a saját életvilágából merítve, úgy okoskodik, hogy «más is megveri a feleségét, még se hagyja ott». A czók-mók elvitetésével az asszony lett a hűtlen elhagyó.

A végfelvonás megmutatja, hogy nem terheli az ő galambtiszta lelkét e részben semmi se. Csakis a próba hagyta cserbe őt. A Juli így gondolkodott: «Elkűdök a holmimért. Az Imre megdühödik, elgyün, összeszid, talán meg is ver, s azon a nyomon majd megbékülünk.» A fő kérdés azon fordúlt meg, hogy «elgyűjön az Imre.» Nem jött el; a holmi hazakerűlt; a Juli meg a kétségbeesés megtörtje lett; a mi most már megfordítja övéinek a hangulatát is. A kérlelhetlenség az eszmélkedésnek ad helyet, s Mihály bácsi Szunyognéval együtt lassanként arra ocsudik, hogy tulajdonképen véve nem is az Imre a hibás, hanem «a bor». Azután jön a kölcsönös szemrehányás, hogy hát melyikük is vitte őt bele. Egyik a másikra tolja a hibát, belül azonban mind a hárman érezik, hogy abban bizony mindegyiküknek része van. A Juli szerencsétlen; nem tud meglenni az ura nélkül s ők azok, a kik elvágták a kibékülés fonalát a holmi hazahozatalával. E fölött tépelődnek, egyik a másikra vetve, midőn egyszerre csak a házuk előtt látják elhaladni Imrét, a ki párszor föl-alá járva, egy kőrakásra lepihen, közvetlen a házuk előtt. A Juli örömrivalgásban tör ki; osztoznak abban az öregek is és mindenki meg van győződve, hogy a Juliért gyütt az ura. Az Imre nem érte gyütt, hanem mert azt hallotta, hogy a fia beteg. De annak története van.

Lakik az ő szomszédságukban egy kikapós helyre-menyecske, a kinek még az ura életében a Baracs Imrén járt a szeme, s a ki most, hogy a szomszédság révén tanuja volt a gyűrű jelenettel kapcsolatos szakításnak, nyomban ki is vetette reája a hálót. Az Eszter szemes asszony. Tudja, hogyan kell. A jóságos részvét hangján közeledik a szótlan magára maradthoz. Tudta, hogy hetek óta nem érintette meleg étel a száját. Azzal csalogatja magához. Baracs Imre szabadkozik; a menyecske nem tágít; a férfi hajthatatlan; Eszter gondol egyet: ő ugrik át a kerítésen a párolgó sült libamájjal és sebtibe melléje telepszik. Imre jó indulatnak veszi s enged a kínálásnak; az asszony meg tovább mesterkedik. Kacsintgat, mosolyog, hozzá simúl és kelleti magát. A férfi közönyösen elfordúl, töm, rágyújt s egykedvűen szivogatja a pipáját. Újabb fogás következik: «Tán már terhére is vagyok?» «Maradhatsz», a felelet, a mire vérszemet kap az Eszter s igazi természete megnyilatkozik: «Nem szerette kendet az a czudar asszony, hogy el tudta hagyni. Aztán szép se vót. Csúf vót annak a szája, az orra, a szeme; krákogott még a torka is.» Imrét fokonként elhagyja a közöny s minden egyes megjegyzésre, emelt ebb hangon nyomban visszaszól. «Minden ízében szép vót biz a'; s a hangja is olyan vót, akár a hárfadal.» «Mindig a tükrön vót annak szeme, — vág vissza Eszter, — a gyereket is elhanyagóta. Nagybeteg az a gyerek. A rosz eszi annak a torkát. Máson járt annak az asszonynak» . . . Ezt már nem fejezhette be az Eszter. Kiverte őt az udvarából Baracs Imre, a libamájas tányérját is utána hajítva.

Ettől az Esztertől tudta meg, hogy a fia beteg s ezen, a nyomon ül ő most várakozólag a kőrakáson a Mihály bácsiék háza előtt. Következik a végjelenet. A kibékülés. De az nehezen megy; pedig ugyancsak égeti annak a vágya, odabent, a Julit, s ugyancsak rajta vannak a hozzátartozói is. A legszebb jelenetek egyike, a hogy a Nemzeti Szinház művészei érvényesítik azt. Bent a pitvarban tanakodnak, hogy ki menjen ki, behivni az Imrét. Egymást nógatják; mindenki huzódozik; bár egyforma hévvel szeretnék az eredményt. A Julit küldik. Az fél. Végre aztán rászánja magát Mihály bácsi, a családfő. Először csak úgy a keritésen szólogat oda, rövid, elharapott szavakkal, de nem megy semmire. «Nem gyün be,» tudatja kurtán amazokkal. A Julinak majd megreped a szíve, s nagynehezen ráveszik az öreget, hogy annak rendi-módja szerint menjen ki hozzá az utczára. Úgy tán majd enged az Imre. Az Imre kijelenti, hogy nem hozzájuk gyütt, hanem a beteg fiát szeretné látni. Kiderűl örömére, hogy a betegséggel is rágalmazott az Eszter. Az öreg bejelenti, hogy «nem hozzánk gyütt; hanem csak a Jancsit szeretné látni.» A Jancsit aztán kiviszi az anyja és szótlanúl áll, míg az ura ölelgeti a fiát. A gyerek segíti ki őket zavarukból. Szűrénél fogva behúzza házuk udvarába az apját. Helyet foglalnak; de nehezen jő ki szájukból a szó, mígnem egyet gondol józan eszével Mihály bácsi. «Jobban elvégzik ők maguk a maguk dógát,» és Szunyognéval együtt visszavonúl. Az egyikhez azonban odaszól, hogy «Asszony ne légy konok», a másikhoz meg, hogy «Embör ne légy keményszivű».

Némán áll egymással szemben a két fél. A férfi nyugodtan, a Juli küzködve magával. Megbékélt szive már csak a módját kutatja, mikép nyujtsa engesztelő kezét. Szép gondolat villan a szivébe. Bocsánatkérés és megbocsátás jeléűl, borral kínálja az urát. Az okozta a bajt, hogy elvette előle azon az estén, mikor követelte. Most mintegy magára veszi a hibát s föl-menti őt hét év előtt tett fogadása alól is ezzel a szeliden kiejtett engesztelő szavával: «Igyék . . . ha jól esik.» És a férfi? A férfi félretolja a palaczkot annak jeléűl, hogy ezután még inkább tart a szavához és némán karjaiba zárja a feleségét s a függöny összevonódik.

Baracs Imrét Gyenes, a feleségét Császárné adja. Nem tudom melyiket illeti nagyobb elismerés. Igaz, való életet élő emberekként mozognak a szinpadon, egyszerűn beszélve, s a lelkük hangulatából cselekedve. Mintha csak ifjúkori emlékek föléledéseűl falunk régi, becsületes alakjai mozogtak volna előttem. Az egyenes lelkű parasztgazda, a ki megadó szótlansággal tudja viselni a bajt, a kit azonban büszke s konok karaktere a maga igaza tudatában hajlítni nem enged; s az a jóravaló becsületes magyar asszony, a kinek az ura meg a gyereke a mindene s a kiben az úgynevezett finom nevelés nélkül is megvan a finom érzés. Lázong, ha igaztalanság éri őt s a szive vérzik a mint átlátja hogy túlfeszítette «a csak azért is»-t. Császárné arcza, mozgása és egész egyénisége összhangzón visszatükrözi mindazt az érzelemhullámzást, a mit neki a Juli esetéből kifolyólag tolmácsolni kell. Művészi minden ízében, mert mérsékelt és igaz. A hogy ő a békejobbot nyújtja a darab zárszaváúl, az minden jó érzésű embernek a szivébe hatol.

Hogy az iró igazat alkotott, nem csak ezek az ő művészi tolmácsolói bizonyítják természetes előadásukkal, hanem mindenekfölött az a körűlmény, hogy a magyar paraszt jellemére ismer abban annak a vidéknek lakója is, a ki előtt ismeretlen az a tájszólás, a melylyel Gárdonyi beszélteti az ő alföldi embereit. A nyilt *e* betűt *ö*-vel mondatja mindenütt. Talán még azokra nézve is túlságig, a kik születésüknél fogva sajátítják el azt a beszédmodort. Nem csupán az alföldi parasztot alkotja ő meg «A bor»-ban, hanem a *magyar* parasztot a maga eredeti eszejárásával. Alig van népszínművünk, a melyben a romantika vagy a sentimentalismus ne szerepelne. Itt egyszerű igazság folyik le előttünk. Még ha egy-egy dalra gyújt is az a paraszt, nem a sugó előtt állva énekli ki azt a nézőközönségnek, hanem dalol magának vagy a környezetének, a mint azt a hangulata hozza magával, és pedig nem betéteket, hanem azt, a mit belső érzésénél fogva dalolnia kell.

Aztán minden egyes alakjának megvan a maga egyéni hangja. Teszem azt a Baracs pár esete mellett szövődik ott egy első szerelem. Ritkán láttam olyan bájos dolgot a szinpadon. Persze hogy nagy része van abban a művésznek. Baracs Imre testvére, a Matyi gyerek, és Rozi, a Juli huga egymásba szeretnek. Egyik tizennyolcz, a másik tizenhat éves. A leányt Ligeti Juliska adja, a legényt Rózsahegyi Kálmán. A begyes, rátartó, majd negédes, majd visszautasító s tulajdonkép a visszautasításban is hivogató magyarparaszt fölserdült leányt hűbben személyesíteni alig lehet. Annak Blaháné volt a megalkotó mestere. Ligeti Juliska azonban nem utánzó. Önmagából merít és a saját rokonszenves egyéniségét érvényesíti, külbefolyástól mentesen. Társának, Rózsahegyi Kálmánnak a munkája pedig egész meglepetés számba megy. Azt a hangot juttatta eszembe, a mely Szerdahelyi Kálmánnal a hetvenes évek elején s utána Halmi Ferenczczel, ép most húsz éve, némult el a Nemzeti Szinházban. Valami kedélyi jótékony melegséget lehelt az ő szavuk. Azt, a mit nem lehet eltanulni, azt, a mit a természet adományaul bir az ember. Rózsahegyi Kálmánnak ilyen ritka, értékes hangjai vannak. Nincs ember, a ki meghatottság nélkül nézhetné testvéri szeretetnek azt

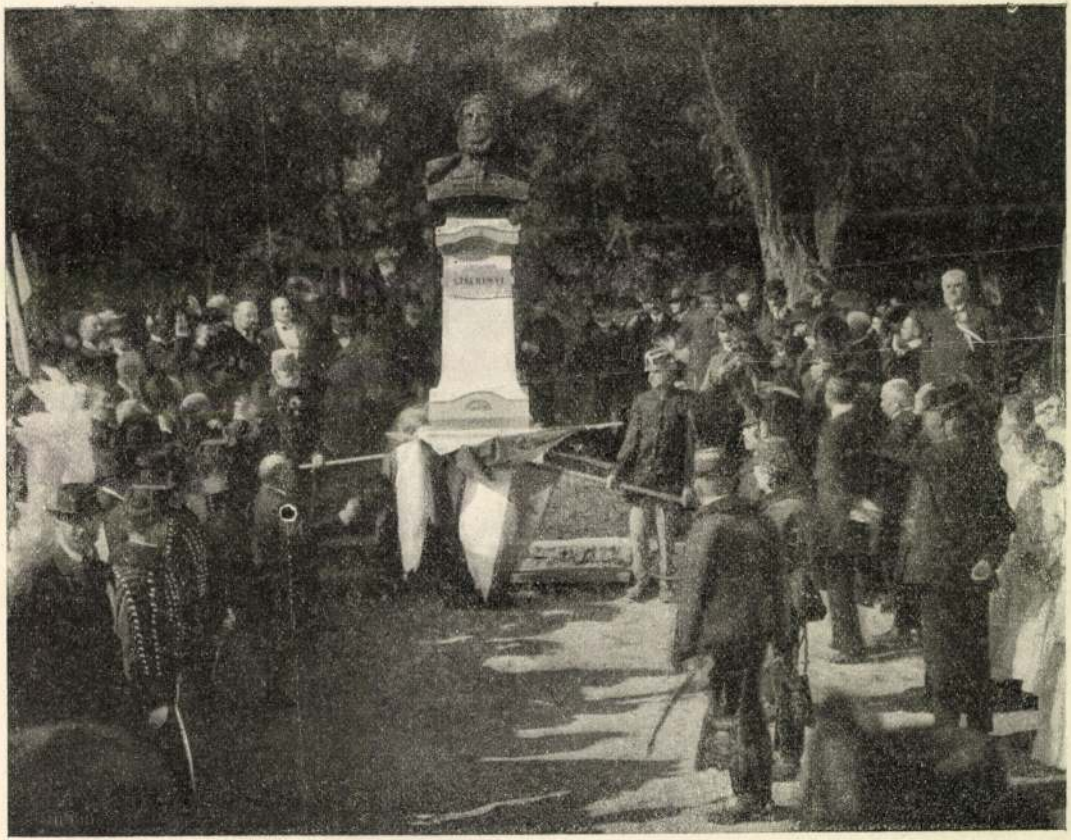

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE CSOKONYÁN. — Ligeti Miklós szobormüve.

Bandholtz amerikai tábornok szobra
(Ligeti Miklós műve)

A tengerészemlékmű
(Szentgyörgyi István alkotása)

Ligeti Miklós

Az Est Hármaskönyve
1938. 419 20. lépés

erejével tudja megszépiteni
negroid olasz fejet.

A mai olasz müvész
igen nagy szerepe van abban, h
esztetikai és müvészeti chaos
szertelenségéből ujból rendsz
tudja foglalni a müvészet a m
maérzést és ujra a valósághoz
közeledni, levetve a mult akad
müvészetének a nyügét. Midőn a
olasz müvészet erre az utra
régi olasz müvészet tanulmány
veszi igénybe. Azonban nem a C
cento nagymestereihez, hanem
rint az olasz primitivekhez f
Erről külön kell be zélni, me
mai müvészeti küzdelem legutó
törekvéseiben igen nagy szer

Mezey Artur: dr. Cs. F.-né arcképe

Ligeti Miklós: 1848

KMTárs 1942. őszi
Szál. Est.

provinciális jellegű pest-budai jelenségek nem ritkán abszolút korértékekké léptettettek elő a történeti faktum világosságának rovására. Genthon a régi pest-budai művészeti emlékek méltatásánál nem veszti el a helyes szemmértéket.

Kitünően érzékelteti Genthon az empire és a biedermeier Pest-Budájának tulajdonképpen való varázsát, tartózkodó, tárgyilagos esztetikáját, mely nemcsak az egyes objektumokban érvényesül, hanem messzire kihat az egész várostest kialakulására is és a szépítő bizottmány munkájában, nagyszabású városrendezési tervekben kulminál. A klasszicizmust követő patetikus stílusokból biztos kézzel emeli ki a fejlődés útjelzőit (Feszl, Ybl, Steindl, Schulek), átvezet a reájuk következő stílkáoszon és rámutat arra a bántó diszkrepanciára, mely a Közmunkák Tanácsának égisze alatt keletkezett nagyméretű alaprajzi kifejlődés és az ezeket a kereteket kitöltő építőművészeti végeredmény között tátong. Befejezésül melegen méltatja Lechner Ödön izzó magyar érzésben fogamzott alkotásait és Lajta Bélát, az új célszerűségre beállított architektura első e földi apostolát.

A Budapest művészettörténetét tárgyaló irodalom előbb már említett gyorsabb ütemének eredménye, hogy Genthon kitünő könyvének egyes megállapításai két újabb kiadvány révén több tekintetben módosulnak. Az egyik e sorok írójának „Buda a középkorban" című munkája, melyet e folyóirat olvasói már ismernek [1] és amelyre természetesen nem térhetünk ki. A másik *Réh Elemér* könyve: A régi Buda és Pest építőmesterei Mária Terézia korában.

Réh bevezetésében nagyon tanulságos bepillantásokat nyujt az építőüzem, tervezés, pályázat stb. részleteibe és a paradigmákból, céhkövetelményekből, bírálatokból, mestervizsgákból fontos adalékokat nyujt a pestbudai barokk esztetikájához. Ezek a műhelygyakorlatból leszűrt megállapítások nagyon becses adatok a XVIII. század magyar építészettanához és sokkal szilárdabb talajon mozognak, mint a teorémák. Ezekből az adatokból meglepően tekintélyes színvonal és becsületes igyekezet tárul elénk, mely a szerzőt többek közt arra készteti, hogy a budapesti barokkot az egész magyarországi fejlődés tengelyévé tegye. Ennek a föltevésnek azonban nemcsak a történeti tények, hanem az emléktopografiai adatok is ellentmondanak. A könyv főerőssége különben sem stílustörténeti beállításaiban rejlik, bár e téren is itt-ott megszívlelendő gondolatot kapunk. Különös fontosságát abban látjuk, hogy nemcsak rengeteg új levéltári anyagot gyüjtött össze, hanem a már közölt, sőt a legutóbb publikált kutatási eredményeket is lelkiismeretesen megvizsgálja és megrostálja, miáltal az eddigi nézetek nem ritkán lényegesen módosulnak és néha a legtetszetősebbnek és legmegalapozottabbnak látszó föltevések, mint a kártyavárak dőlnek össze. Szinte szembeötlően igazolódik ezekben az aránylag szűk keretekben is, hogy mily óriási jelentőséggel bír a már közölt, sőt általánosan el is fogadott adatoknak időnként való ellenőrzése, melynek fontosságára ép újabban a legilletékesebb helyről nyomatékosan mutattak reá. (Adolfo Venturi a brüsszeli művészettörténeti kongresszuson.)

Nincsen szándékunkban, hogy e sorokban minden egyes esetre kitérjünk. Ezt már azért is fölöslegesnek tartjuk, mert nézetünk szerint mindenkinek, aki ezentúl a magyar barokkal vagy budapesti művészet- és helytörténettel foglalkozik, Réh Elemér könyvét feltétlenül ismernie kell. Csak pár jellemző esetre szorítkozunk. Az egyetemi templom és a pesti Grassalkovich-palota mestere Mayerhoffer András. Az invalidusok palotájának (központi városháza) tökéletes alaprajzi és formai megegyezése Kilian Ignaz Dientzenhofer hasonló célú prágai alkotásával Anton Erhard Martinelli tervező és irányító munkásságát kétessé teszi, vagy legalább is nagyon szűk határok közé szorítja. Ha-

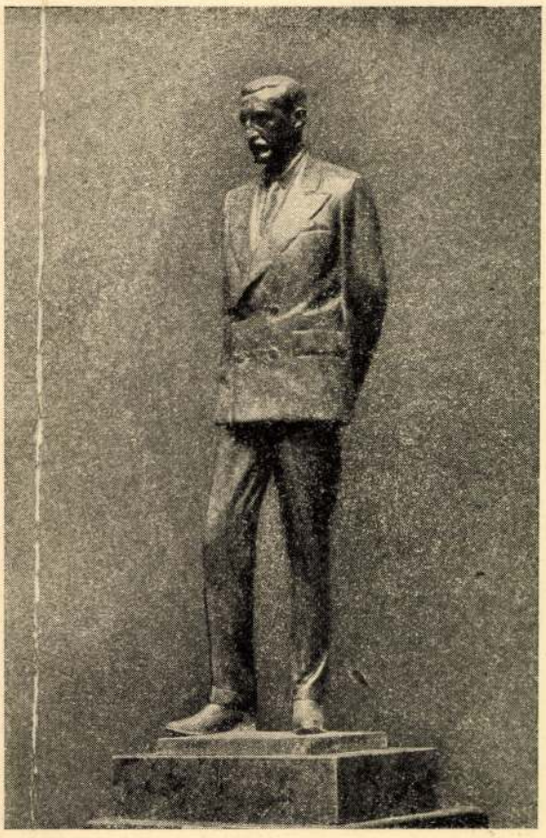

LIGETI MIKLÓS: UGRON GÁBOR. Bronz

[1] A *Magyar Művészet* tavalyi évfolyamában jelent meg.

Magyar Művészek
1933. 5. sz. 155. l. kép

sonló a helyzet a budai királyi várpalota esetében, ahol Franz Anton Hildebrandt szerepe csak az építkezés utolsó négy esztendejére és csak feltételesen bizonyítható. Az epreskerti kálvária szerzőségének megállapításánál teljesen kiválnak a nagy bécsi építészek. Sem Fischer von Erlach, kit régebbi hiedelem propagált, sem Lucas von Hillebrandt, kit újabb kiadvány eléggé szokatlan okfejtéssel javasolt, nem jöhetnek számításba. Nem folytatjuk a példák sorát.

Elismerjük, hogy éppen Réh Elemér kutatásai révén már szilárdabb pontokat nyerünk. Igaz, hogy ő is a fölfedezés örömében néha túllő a célon. Feltétlenül túlbecsüli p. o. Mayerhoffer András szerepét, amikor úgyszólván minden vitás architekturát neki szeretne tulajdonítani. Többek között az epreskerti kálváriát is, melynek változatos története most szerencsésen már a harmadik mesternévhez jutott el. A felhozott stíluskritikai analogiákból hiányzik az átütő bizonyító erő. A bájos alkotás egész szerkezete — vagy inkább szervezete — annyira eredeti és öncélú, hogy az oly heterogén alakú és rendeltetésű objektumokkal való egybevetése, aminők az egyetemi és a kalocsai templom, a Grassalkovich-palota, a gödöllői kastély, csak általánosságokban mozoghat. A kérdés még Réh munkája után sincsen lezárva. Várjuk még a végleges megoldást hozó mesternevet, még pedig az eddigi próbák után éppen — Réh Elemértől. Reátermettségét előttünk fekvő könyvével minden tekintetben bebizonyította. Nagyon rokonszenves vonása még e munkának, hogy nyugodt, itt-ott talán kissé száraz előadása végig nobilis hangú maradt és még a nagyobb divergenciáknál is minden polemikus éltől tartózkodik.

A most méltatott két munka mellett *Kopp Jenőnek* művészéletrajz köntösében föllépő könyve látszólag sokkal szerényebb célkitűzésű. Meglehetősen átszántott területről van szó, melyet a már hivatkozott terminologiai átértékelés „táblabíróművészet" néven jelöl. Barabás Miklósnak és kisebb kaliberű kortársainak már meglehetősen terjedelmes irodalma van. Kevésbbé Borsos Józsefnek, a talán legjobb, tipikus magyar biedermeierfestőnek. Már a témaválasztás maga is ezek szerint fölötte szerencsés. Jobb paradigmát e kor tárgyalásához nem is találhatott volna. A bevezetés végén nagyon helyesen mondja: „Vannak festőink, kik főleg az arckép terén tiszta biedermeierstílusban dolgoztak. Olyat azonban, aki művészetében a biedermeier minden jó és rossz tulajdonságát egyesíti, azt széles skálán műveli s magyaros vérmérsékletéhez alkalmazni tudja, csak egyet ismerünk: Borsos Józsefet." Ezt a programatikus megállapítást szerző — nézetem szerint — teljesen bebizonyította. Sőt néha az az érzésünk támad, mintha a kitünő monografus abban a szinte mimózaszerű óvatosságában, hogy az ilyenkor majdnem lélektani kényszerként beálló túlértékelést elkerülje, a rossz oldalakat túlságosan aláhúzná.

Munkája nemcsak az eddig megjelent értekezésekben foglaltak összegezésére szorítkozik, hanem nagy szorgalommal a különböző helyeken szétszórt anyagot is számbavette, úgyhogy az oeuvrekatalogust magát 142 darabra tudta felszaporítani, az eddig ismert Borsos-képek háromszorosára. Értekezése nem szorítkozik egyedül az életrajzi adatok felsorolására és a képek művészeti méltatására. Színesen tárja elénk Borsos változatos életpályáját, formai fejlődését, tragikus művészsorsát, az egész kultúrtörténeti hangulatot. Pest-budai viszonylatban a későbbi, hanyatló életévei bírnak különös érdekességgel, amidőn a fáradt művész nagy bécsi sikerei után legjobb igyekezettel sem tudott a hazai művészi életbe kapcsolódni, egész nagy multját lezárva mint fényképész és végre mint a „Szép Juhászné" kocsmárosa tengődik tovább. Sorsa tipikus adalék a hazájukból kiszorult magyar tehetségfölösleg történetéhez, a hazai művészettörténet „historia altera"-jához.

Kopp Jenő könyve mindezenkívül nem mindennapi írói felkészültségről is tanuskodik.

Dr. Horváth Henrik

BÁN TIBOR: ÉKÍTMÉNYTAN. Az ékítmény formái absztrahálás útján az embert körülvevő világ formáiból, jelenségeiből alakulnak ki, azokból a formákból és jelenségekből, melyek minden időben az emberre nézve különösen jelentőségteljesek. A primitív népeknél asszociációs jelek, melyekben varázserő rejtőzik; majd az írás, a vallás, a mesék, a mindennapi életküzdelem elemei lesznek — mindig akaratlanul és keresetlenül — az ékítmények mintáivá, később a természet s végül, a technika teljes diadalmaskodásának korában, a gépek formái és vonalai az ötlettermelők. A diadalmas technika által átalakított gondolkodás mindenben a legteljesebb célszerűséget vallja ideáljának s így tökéletesen fölöslegesnek ítéli a régi értelemben vett ornamentikát. Célkitűzés szerint részben az ornamentikának ez a — talán átmeneti — hiánya teszi indokolttá Bán Tibor művének megjelenését: a szerző át akarta menteni a multak örökségét egy jobb jövő számára. Másrészt pedig az a körülmény hívta életre a könyvet, hogy olyan munka, mely az ornamentika teljes egészével foglalkoznék, nálunk eddig hiányzott. Bán könyve tehát tényleg hiányt pótol — s ez megérdemel minden elismerést, bár sem új szempontok, sem új problémák nem találha-

KÉPES VASÁRNAP

1937 október 24

A [illegible] emlékére
[illegible]

MODERN AMAZONOK

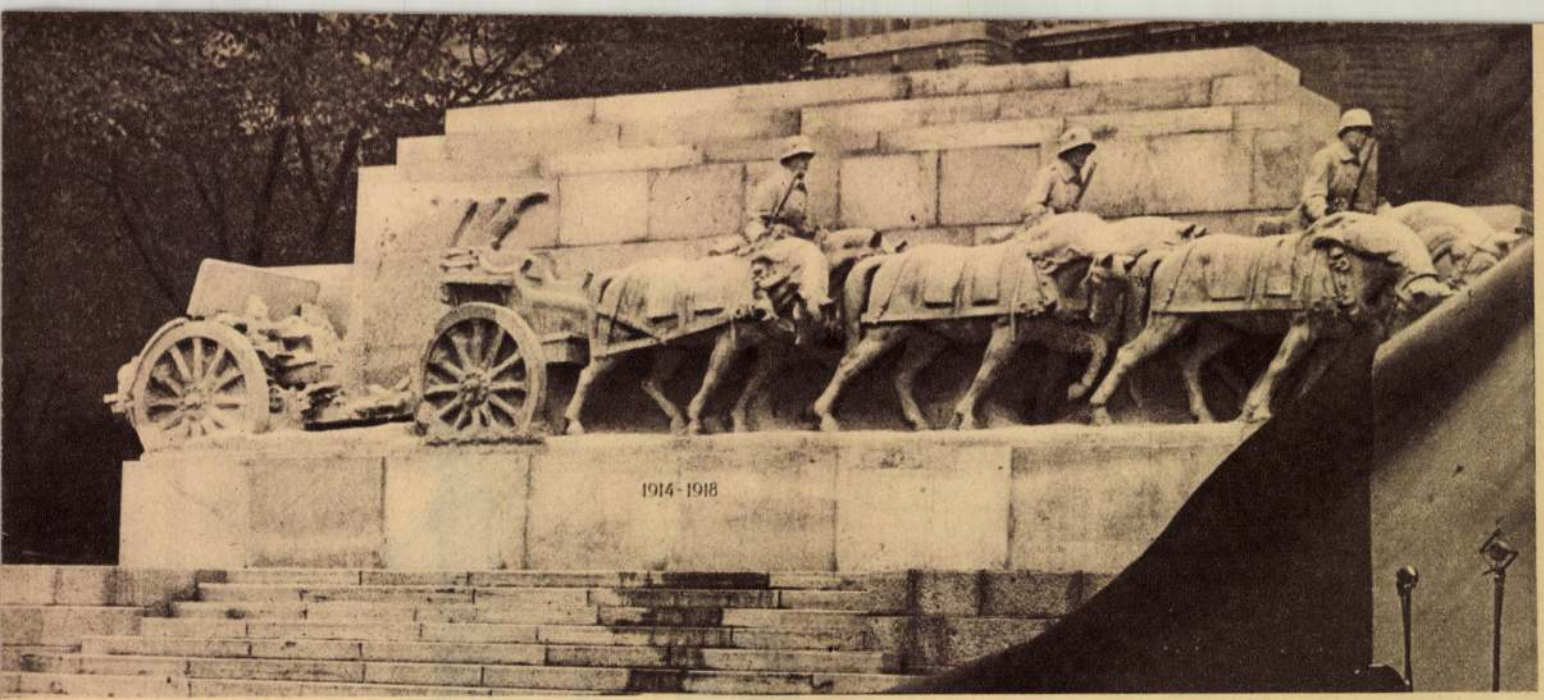

Lehull az emlékműről a lepel.

A MAGYAR TÜZÉR EMLÉKE

Alig egy hete, hogy a világháboruban résztvett és hősiesen harcolt magyar tengerészek emléke előtt hódolt az ország és a régi tengerészeknek husz év multán még jobban összetartó és együttérző társadalma, most pedig a magyar tüzér-hősök kaptak maradandó emléket a hálás magyar társadalomtól.

Nagy és fényes ünnepség keretében avatták fel a remekművü emléket, amely Buda egyik legszebb helyén, a királyi palota alatt, a lebontott Tabán helyén zöldelő domboldalak tövében díszlik. Nagy és fényes volt az ünnepség, mert nemcsak a világháboru hős magyar tüzéreinek az emléknapja volt ez, hanem az egész magyar honvédtüzérség születésének a 25. évfordulója is. Negyedszázaddal ezelőtt, 1912 őszén fejeződtek be a tárgyalások Bécsben, amelyeken eldöntötték a régóta vajudó kérdést, hogy a magyar honvédség se legyen többé csonka, hanem legyen tüzérsége is. Nem volt könnyü az akkori légkörben ezt kiharcolni, hiszen köztudomásu volt, hogy a trónörökös, Ferenc Ferdinánd, egyáltalában nem volt barátja annak, hogy a honvédség komoly, önálló hadseregként szerepeljen, az ő ideálja az „Összmonarchia" és ennek kifejezője, az egyetlen hadsereg volt. Annyira kifejezte nemtetszését a trónörökös, hogy amikor az ujonnan létesitett honvédtüzérség első parancsnoka, Szigetvári Kárász Ernő tábornok megjelent nála a kötelező bemutató látogatáson, nem fogadta és kijelentette, hogy nem kiváncsi a honvédtüzérség vezetőjére.

Ezek után valósággal a csodával határos és inkább a világháboru egyre világosabban jelentkező előjeleinek tulajdonitható, hogy a honvédtüzérség már az első esztendejében rohamosan fejlődött és 1913-ban már 24 tüzér-helyőrség volt az ország legkülönbözőbb vidékein. A továbbiak során már természetes volt, hogy a magyar tüzér a háboruban a legjobban állta meg a helyét és az alig néhány esztendeje fennálló honvédtüzérség teljesen egyenrangu lett a közös hadsereg tüzérségével.

A régi honvédtüzérség emlékét idézte az a 24 köztüzér, akik mint a 24 régi garnizon megszemélyesitői tették le koszoruikat az emlékmű talapzatára, a jövő tüzérnemzedéket pedig az a 12 fiatal ludovikás képviselte, akik szintén koszorukkal övezték a tüzér-emlékművet.

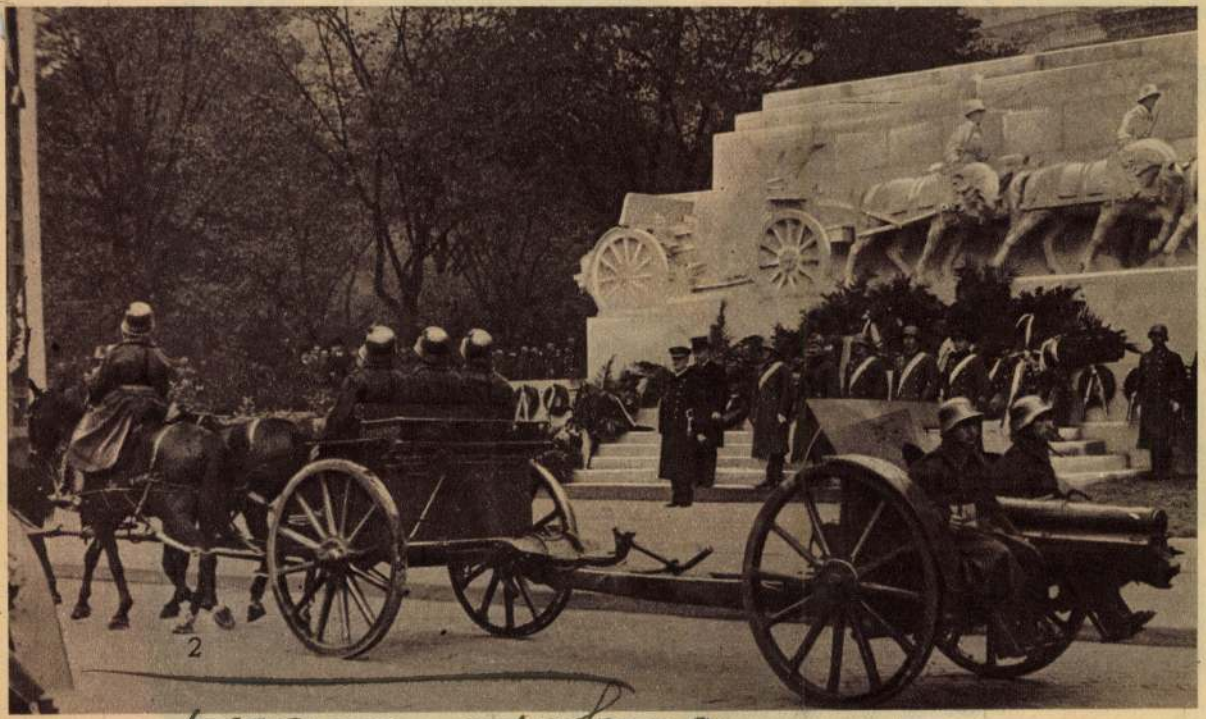

Az ünnepségen pedig együtt volt a régi, 25 év előtti honvédtüzérség minden vezetője, a régi bajtársak ismét megölelhették egymást és elmesélhették régi emlékeiket és közös élményeiket. A magyar tüzérek nagy családjának megható ünnepsége volt a tüzéremlékmű felavatása.

Baloldali kép: a tüzérség díszmenete az emlékmű előtt.

Ligeti Miklós

Az Országos Kereskedelmi és Iparos Szövetség most rendezte meg negyedik tanulmányi versenyét az ország kereskedelmi iskoláinak tanulói számára. — A tanulmányi verseny ünnepélyes megnyitása. 1. Traeger Ernő miniszteri tanácsos, a miniszterelnökség, 2. báró Kéthly Károly, a kereskedelmi minisztérium, 3. Giessler Jenő, a kultuszminisztérium képviselője, 4. Fabinyi Tihamér dr. kereskedelmi miniszter, 5. Lédermann Mór, az Országos Kereskedelmi és Iparos Szövetség elnöke, 6. Balla Sándor, a miniszterelnökség képviselője, 7. Meskó Oszkár, 8. Reiss Jenő dr., vezérigazgató, az intézőbizottság elnöke.

Özvegy Nyáry Jánosné, született Hankiss Ilona, a hősi halált halt önkéntes ápolónő. A legnagyobb nemzetközi vöröskereszt kitüntetéssel, a Nightingall-éremmel tüntették ki. Az érmet, amelyet eddig a világon mindössze tizennyolcan kaptak, a hősi halált halt önkéntes ápolónő hozzátartozói vették át.
(Csonka Béla felv.)

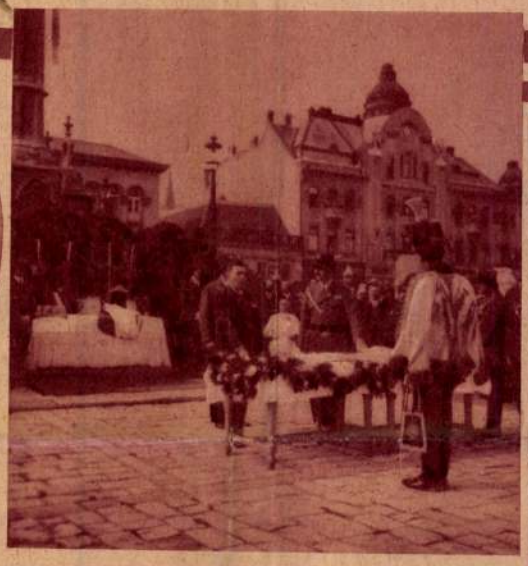

A szombathelyi kerületi hadviselteK zászlószentelési ünnepélye. Ostffy Miklós főispán ünnepi beszédet mond.

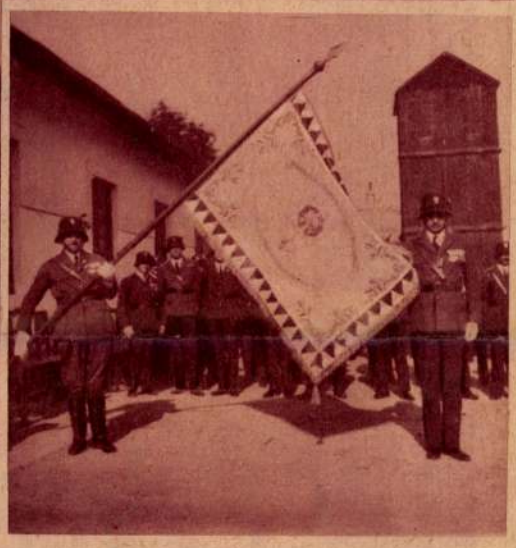

A szombathelyi hadviseltek felszentelt zászlója. A zászlóanya Suhay Imre altábornagy felesége volt.
(Knebel Jenő felv.)

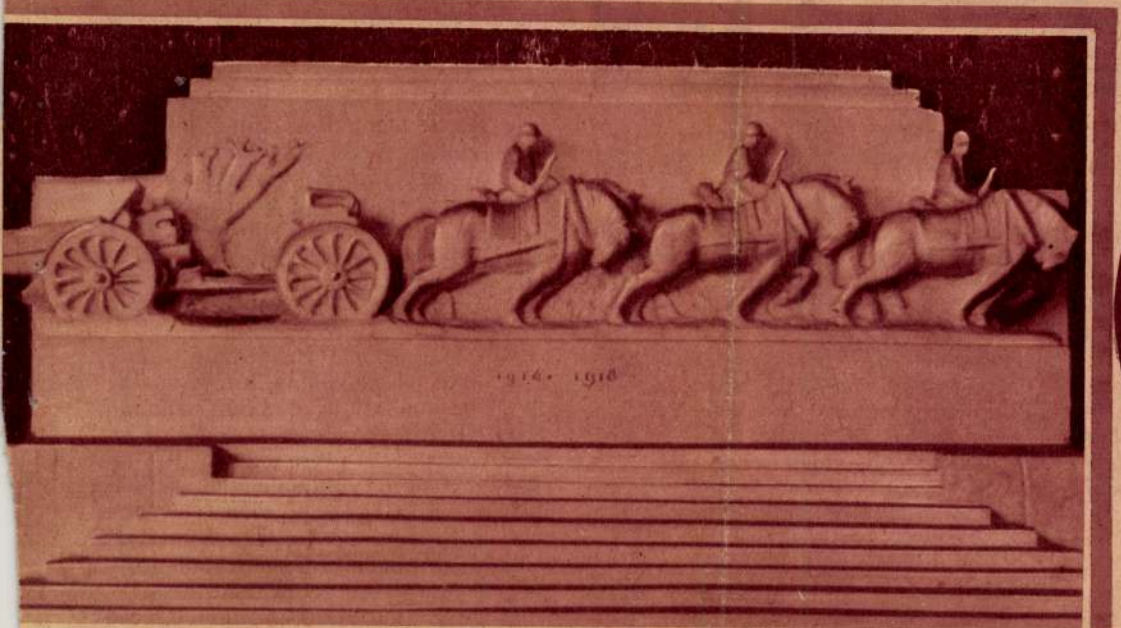

A hősi halott tűzérek emlékműve. Az emlékműre kiírt pályázatot Ligeti Miklós, a nagynevű szobrászművész ezzel a megkapó alkotással nyerte meg.

Gróf Klebelsberg Kuno volt kultuszminiszter egy évvel ezelőtt halt meg. Halálának első évfordulóján országos emlékünnepélyt rendeztek és megalakították a Klebelsberg-emlékbizottságot.

TVL

Tolnai Világlapja 1933. 40 sz. Lip

MIÉRT HALTAK KI AZ ŐSKOR SZÖRNYŰ SÁRKÁNYAI

A legfélelmesebb őskori ragadozó hüllő, a tirannoszaurusz csontváza.

A gigantikus hüllők kora — Az ugrándozó emeletes ház — Az eleven repülőgép — A 8 méter magas vérengző gyík a mocsárba fullad — A kígyónyakú rém kihalása — Idill az őskorban

A „Kőzetek Naplója", így nevezi H. G. Wells, a nagy angol író a földünk rengeteg titkát, őstörténetünk rejtélyeit leleplező geológiai rétegek tanulságait. Mert a földünk mélyében rejtőző, látszólag élettelen kövek, kőzetrétegek sok mindent elárulnak. A hajdani ősvilág megkövesedett maradványait gyakran csaknem hiánytalanul kifejthetjük a geológiai rétegekből. Ősi, millió esztendőkkel ezelőtt élt növények és állati szörnyek maradványait találjuk és következtetni tudunk arra, hogy milyen élet volt hajdan a földön, amikor az ember még nem jelent meg az élet színpadán.

Ma már a „Kőzetek Naplójá"-ból földünknek úgyszólván egész őstörténetét összeállíthatjuk s ennek a misztikus történetnek legérdekesebb lapjait a krétakorszaknak nevezett geológiai kor rejti magában.

Milyen volt az élet és milyen élőlények éltek földünkön ebben a roppant furcsa korban?

A föld mindenekelőtt melegebb és dúsabb volt, mint napjainkban. Többemeletes magasságú páfrányok, zsurlók és pálmák pompáztak a szivárvány minden színében, meleg források fakadtak innen is, onnan is, színes rovarok nyüzsögtek a földön, nemcsak az embernek, de még az emlősök osztályának sem igen voltak képviselői ebben az időben, melyet a tudomány a föld középkorának nevez.

Csodálatos mesevilág uralkodott a földön, mert a „Kőzetek Naplója" érdekesebb minden tündérmesénél. A krétakor a mesebeli sárkányok korszaka volt, félelmetes nagyságú őshüllők uralkodtak a földön. Talán a tengeri kígyó legendája is innen ered, mert éltek a tengerben ezidétt 30 méter hosszúságú, sárkányfogú, madárlábú pikkelyes ősgyíkok.

Ennek a mesekornak uralkodó állata volt a föld történetében ismert legvérengzőbb fenevad: a tirannoszaurusz. 8 méter magas, pikkelyes, páncélos testű, szinte sérthetetlen gyík létére hatalmas farka és hátsólábai segítségével kenguruugrásokkal repült előre a földön. Szájából iszonyú sárkányfogak ásítottak ki s jaj volt annak az élőlénynek, melyet megközelített. A legvadabb tigris is ártatlan bárány a hajdani tirannoszauruszhoz képest, mely nemcsak akkor ölt, ha szüksége volt rá, hanem minden útjába kerülő élőlényt kíméletlenül legyilkolt.

A föld félelmetes dühöngő őrültje volt ez a madáragyvelejű állat, mert hiszen még a tigris is csak akkor öl, ha szüksége van rá.

Ebben a különös korban élt a föld történetében ismert legnagyobb élőlény, a brontoszaurusz, vagy másnéven gigantoszaurusz, ez az eleven emeletes ház, melyhez képest ugyancsak eltörpül a mi korunk leghatalmasabb állata: a bálna is. Furcsa dolog, de így van, ez a szörnyű kígyófejű húskoloszszus, mely egyetlen farkcsapásával képes lett volna ledönteni az Eiffel-tornyot is, szelíd, növényevő volt, akárcsak a kezes bárány. Képzeljük el, hogy milyen hatalmas fűtőmeget pusztított el ennek az óriási hüllőnek telhetetlen bendője.

A tirannoszaurusz még ettől az eleven emeletes háztól sem ijedt meg, még ezt a leghatalmasabb állatot is megtámadta. Véres tragédiák játszódtak le az állatok között földünk Kréta-korában, mert a brontoszaurusz iszonyú farkával lomhán védekezett ugyan, de ha egy farkcsapása eltalálta a Krétakori hüllők zsarnokát, a tirannoszaurusz tört gerinccel maradt a porondon.

Voltak a földön madárlábú ősgyíkok, mint az iguarrodon, a föld valaha élt legkülönösebb madara azonban kétségkívül a csontfogú sárkány, a repülő kopasztestű pterauodon volt. Madár? Hiszen tulajdonképpen nem is illik reá ez a kifejezés, nem volt madár, csak repülni tudott, nem volt tolla, mert hiszen hidegvérű hüllő volt, mely a levegőeget is meghódította.

Földünk korlátlan uralkodói voltak ezek a furcsa óriáshüllők. Ebben a korban jelentkezett először egy külö-

Ligeti Miklós
MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR TÁVIRATI IRODA
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged
1970 FEB 10

Szeged szobrai

102

A tudás fája

(169.) A Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai képtárának régi dísze A tudás fája című szobor, amely az emeleti termekbe vivő lépcsőházban látható. Az alkotást Ligeti Miklós faragta ki márványból.

ve a
vagy
köthe
korúa

Egy
vényj
amely
korúa
köthe
ban, l
gukbó

ványt hoznak magukkal. Egy angol törvény ez év január elsején lépett életbe és a nagykorúságot 18 évben szabta meg, ami azt eredményezi majd, hogy kevesebben veszik igénybe Gretna Green szolgálatát. Mastings anyakönyvvezető-kovács alighanem munka nélkül marad.

Most, id

AZ UTASELLÁTÓ VÁLLALAT szeged-nagyállomási

TÁJJELL

rendezünk február 12 és 18 között
rászsüteményekben, büféáruban, ita
SZERETETTEL VÁRJUK

ÁLL MÁR A TÜZÉREMLÉKMŰ A VÁR ALATT

Most végzik rajta az utolsó simításokat

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat mélynyomása

TÁNCOLÓ KARMESTEREK

AZ AMERIKAI FRONTHARCOSOK NEWYORKI FEL[illegible]

Az amerikai fronthárcosok newyorki felvonulásán óriási sikere volt a menet elején haladó két női karmesternek: a szép Eleanor és Antela McKeannak. A képen a két szép ikertestvér-karmester a Fifth Avenuen vezeti a fronthárcos zenekart

AZ ARCBŐRT VÉDI, TAKARJA ÉS ÁPOLJA
A PU
MEG

AR
E
IV., KOSSUTH LAJOS UCCA 22

A KÖZKEDVELT
ÉS SZERENCSÉJÉRŐL KÖZISMERT

KISS KÁROLY ÉS TSA BANK R.T.

M. KIR. OSZTÁLYSORSJÁTÉK FŐELÁRUSITÓ

BUDAPEST,

IV., KOSSUTH LAJOS UCCA

6

TELEFON: 185-242

PROSPEKTUST, FELVILÁGOSÍTÁST MINDEN ÉRDEKLŐDŐNEK KÉSZSÉGESEN KÜLD. PONTOS ÉS DISZKRÉT KISZOLGÁLÁS

MŰVÉSZEINK HŐSEINKÉRT.

Irta: Lukács György v. b. t. t. ny. miniszter

Művész testvéreink ihletett finom lelke a legalkalmasabb azoknak a különféle érzéseknek és indulatoknak maradandó formában való megérzékitésére és megörökitésére, amelyek a magyar lelket és a magyar emlékezetet a világháborúval való vonatkozásban áthatják.

Az első nagy érzsés, amelyet a magyar lélekből a világháború emlékezete kivált; a *nemes büszkeség* dicső fiainkban, akik életöket áldozták hazájukért és akiknek hősi önfeláldozásával, hadi babéraival és szakadatlan győzelmeivel riasztó ellentétben áll a gyászos katasztrófa, melyet idő és ármány zuditott reánk.

De kiváltja a magyar lélekből az emlékezés azt a szent hitet is, hogy a hősök kiomlott vére megfogja termékenyiteni a földet és ki fog abból nőni, ki kell abból nőnie az igazság terebélyes fájának, melynek árnyékában a sors üldözött magyarnak is lesz pihenése. A művész

LIGETI MIKLÓS: *Hősi emlék*

A HŐSI EMLÉK I. PÁLYATERV-KIÁLLITÁSÁN RÉSZTVEVŐ MŰVÉSZEK NÉVSORA:

Andrejka József
Berán Lajos
Betlen Gyula
Bory Jenő
Branczeisz János
Cser Károly
Csiszár Géza
Cziszér János
Damkó József
Farkas Béla
Fülöp Elemér
Füredi Richárd
Gách István
Görömbey Imre
Greff Lajos
Homokay József
Homonnay Jenő
Horváth Géza
Istók János
Kallós Ede
Kalotai Ottó
Katona Mihály
Kayser Lajos
Keviczky Hugó
Lantai Lajos
Ligeti Miklós
Lukácsy Lajos
Lux Elek
Dr. Lechner Jenő
Markup Béla
Mátray Lajos
Maugsch Gyula
Medgyessy Ferenc
martosi Mórocz Dénes
Müller Tibor
Nemes György
Ohmann Béla
Orbán Antal
Pásztor János
Pongrácz Siegfried
Rápolthy Lajos
Ruff András
Seregély Dezső
Sidló Ferenc
Siklódy Lőrinc
Kisfaludi Stróbl Zsigmond
vitéz Székely Károly
Sződy Szilárd
Szentgyörgyi István
Telcs Ede
Tóth Gyula
Vass Viktor
Vastagh György
ifj. Vastagh Éva
Vaszary László
Varschuk Lajos
Veres Zoltánné
Weichinger Károly
Vigh Ferenc
Zala György

A második díjat *Ligeti* Miklósnak itélték a birálók. Pályaművét a kivitelre szánt szobormű mellett mutatjuk be, hogy a közönség a két művészi alkotás közt az összehasonlítást könynyen megtehesse.

A JAPÁN PARLAMENTBŐL.

Okuma gróf volt japán miniszter nemrég igen jeles czikket tett közzé a «*North American Review*»-ben, melyben tanulságosan és meggyőzően fejtegeti Japánnak az 1868-diki nagy forradalom óta tett haladásának előnyeit és árnyoldalait. Ez volt az az időpont, melytől fogva Japán teljes erejéből az európai művelődés útjára lépett, nyugati erkölcsöket és szokásokat honosított meg, de másrészt ily nagy átalakulás nem mehetett végbe oly gyorsan a nélkül, hogy az állam szervezetét alapjában meg ne rázta

tesítették. 1868 óta azonban egyszerre minden megváltozott; európaivá lett minden s mivel egy régi japán közmondás szerint «a mit a nagy urak szeretnek, azt a kisebbek megtanulják még jobban szeretni», az európaivá lett japánt mindenki mélyebb meghajlással üdvözölte s

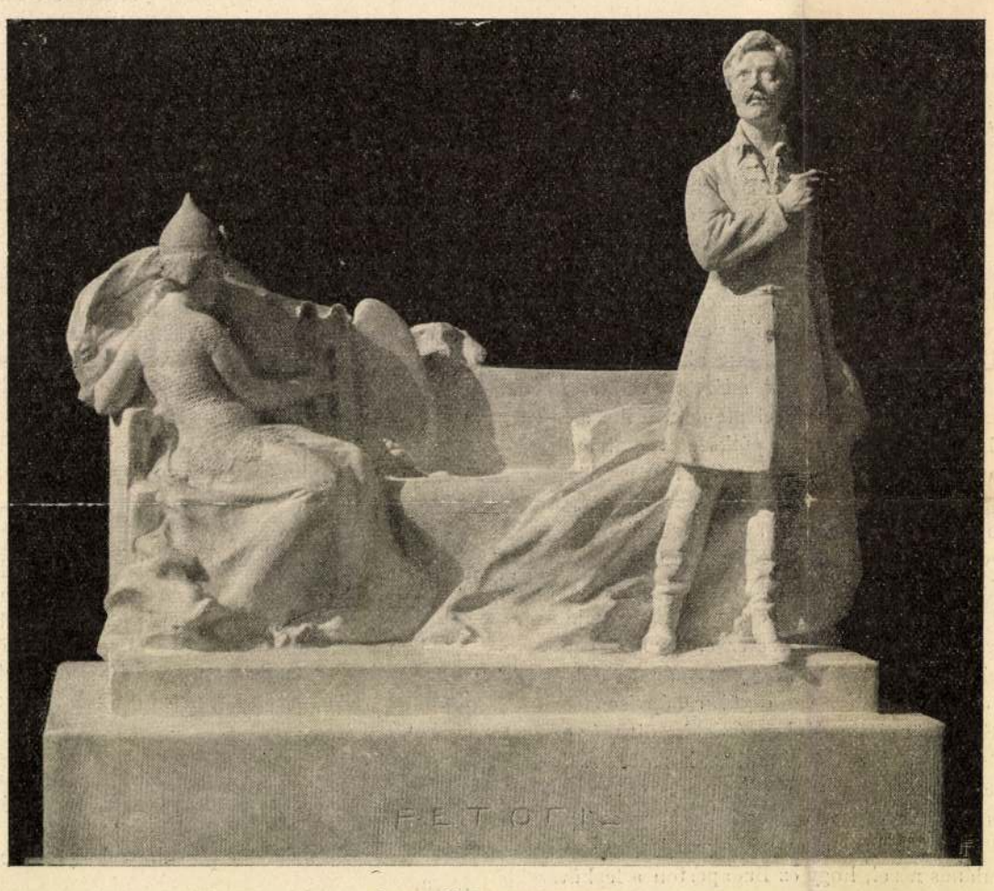

Ligeti Miklós pályaműve.

A POZSONYI PETŐFI-SZOBOR PÁLYÁZAT PÁLYAMŰVEIBŐL.

Mindama nagy változásokkal párhuzamosan fejlődött ki a szabad politikai intézmények ama rendszere is, mely a japán parlamentben érte betetőzését.

A japán parlament czenzusos választásból kerül ki: 45 millió lakos közül körülbelől csak egy millió polgár választ. De azért a nem választóknak is van befolyása a közügyekre, mert a gyülekezési jog csaknem korlátlan s ezzel a joggal bőven élnek is a polgárok. Ezt tudva, a legmagasabb állású államférfiak sem vetik meg néha a tömegek vezetőivel való érintkezést. Különben a választói jog kiterjesztése Japánban is a legközelebbi jövőben megoldandó kérdések közé tartozik.

A mi azonban a japáni parlamenti viszonyokat élesen megkünbözteti az európaiaktól, az az, hogy a míg Európában kivétel nélkül a felsőház képviseli a mérsékelt és konzervativ elemet, addig Japánban épen a Tokióban székelő felsőház, melynek tagjai születési jogon vesznek részt a törvényhozásban, leghevesebb szószólója a területi terjeszkedés politikájának, míg a középosztályra támaszkodó alsóház inkább a takarékoskodást követeli az államháztartásban.

A mostani képviselőház az 1902 augusztusában választott, de ugyanazon év végén már ismét feloszlatott házat váltotta fel, igen csekély változással tagjai személyében. Az összesen 376 képviselő közül 280 feltétlen támogatója a *Kotsura*-miniszteriumnak. Ez a többség kétféle elemből áll: a *Szaju kaj*, vagyis alkotmányos szabadelvűekből, kiknek vezérök *Ito* márki, és a *Kenzej huto*, vagy haladó-pártiakból, bizonyos mérsékelten imperialista hajlamokkal, kik a fentebb említett *Okuma* grófot követik. Ez a párt az, mely az oroszokkal való barátságos viszony hive volt s Mandzsuországgal szemben minden támadó politikát ellenzett.

A felsőházban a helyzet ura *Jamagata* tábornagy, *Kotsura* miniszterelnök legbensőbb tanácsadója. Ez a felsőház 209 tagja közül 129 szavazattal rendelkezik s így képes arra, hogy válságos kérdésekben döntő állást foglaljon el.

E kis cikk cime: Petőfi szobra Pozsonyban. (Néggel.
Vas. Ujs. 1904. 565. l. KT

aláirásaival legfeljebb 125 millió erejéig volt hajlandó fedezni a kölcsönt. Hasonló balsiker érte Japánt az Egyesült-Államoknál való puhatolózása közben, bár rendkívül kedvező kereskedelmi szerződéseket kinált cserében. Így aztán kénytelen volt Japán a rövid lejáratú kamatozó kincstári kötvények kibocsátásához folyamodni, hogy a háború szükségleteit fedezze.

El kell azonban ismerni, hogy Japánnak kiváló pénzügyi kapaczitásai vannak, mint pl. a valutarendezést nagy sikerrel keresztül vitt *Matsukata* és a helyébe lépett *Watanaba* őrgróf, a kit aztán 1896-ban ismét *Matsukata* gróf váltott fel. Ezeknek sikerült Japán pénzügyeit rendezni, nagy aranykészleteket felhalmozni, hatalmas arányokban szervezni különösen Japán selyem-, rizs- és thea-kivitelét. Csak ily előzmények után koczkáztathatta meg Japán a háborút. Ennek a háborúnak megértésére, eredményei mérlegelésére épen azért nagy fontossággal bir Japán parlamenti életének is némi vázlatos ismerete, a mint a fentebbiekben előadtuk. Csak így láthatjuk tisztán azokat a belső okokat, melyek Oroszország és Japán összecsapását megérlelték s csak így képzelhetjük magunk elé azt a hatást, a melyet a háború kimenetele Japán jövőjére tenni fog.

REGELE JÁNOS.

A képviselőháznak a mult héten halottja volt. A gyászt nem hirdette ugyan fekete lobogó a ház épületén, a képviselőház tagjai és tisztviselői közt azonban csakhamar elterjedt a hír, hogy *Regele* János kir. tanácsos, a képviselőházi nagyiroda főigazgatója szombaton, augusztus hó 5-én 71 éves korában meghalt.

A megboldogultnak úgyszólván egész élete a magyar parlament szolgálatában telt el, s egyike volt azoknak, a kik az újkori magyar parlamentárizmust úgyszólván születésétől fogva figyelemmel kisérhették. *Regele* János már 1861-ben a képviselőház szolgálatában állt, ez országgyűlés föloszlatásával ugyan tisztje véget ért s

AZ UTOLSÓ NAPOK.

(Képviselőházi pillanatnyi fényképeinkhez.)

Talán sehol a világon nem ismerik el annyira követendőnek a parancsot, hogy nyáron nyaralni kell menni, mint épen Budapesten. Itt hagyjuk a fővárost hömpölygő Dunájával, fürdő-vizeivel, hegyeivel, a nagyváros és az otthon minden kényelmével és szivjuk inkább a falusi port s türünk inkább ezer kellemetlenséget, viselünk nagy költséget, csak hogy — nyaraljunk.

Az idén azonban nem így történt. Az országházon ott lobogott egész juliusban s augusztus felében a kettős lobogó, a mely azt jelenti, hogy még törvényt hoznak a tisztelt képviselő urak. Együtt van az országgyűlés, itt kell maradniok a minisztereknek, a miniszteriumi tisztviselőknek, a hirlapiróknak és egyáltalán mindenkinek, a kinek ügyei a törvényhozással csak némi kapcsolatban vannak is.

Ha azonban arra a kérdésre akarnánk lelkiismeretesen megfelelni, hogy miért is van együtt az országgyűlés, ez annyit jelentene, mintha arra vállalkoznánk, hogy egy kis pótkötetet csatolunk Magyarország legújabb történetéhez. Annyi bizonyos, hogy azelőtt nem gondolt se választópolgár, se törvényhozó arra, hogy a nyári dolog idején hozzanak törvényeket. De tavaly jöttek a czifra idők: az elkeseredett nyári parlamenti küzdelem, azután valamivel békésebb idők, apró csetepatékkal, majd ismét hevesebb harczokkal fűszerezve, úgy hogy egyszerre csak azt vettük észre, hogy immár több mint két év óta egyfolytában van együtt a képviselőház.

S a közönség is élénken érdeklődött még e kánikulai időben is a Ház iránt. A karzatok zsufolásig tele, úgy hogy sokan a kitünően szellőztetett, hűvös ülésteremben valóságos klimatikus gyógyhelyet véltek felfedezni s a nagy hőségek idején az volt az általános nézet, hogy ez Budapesten a leghűvösebb hely. A költségvetés tárgyalása mindig egyik legfárasztóbb munkája szokott lenni a mi parlamentünknek. Megérzik ezt a képviselőház tagjai, legelső sor-

érdekelte a franczia kormány és a klerikálisok közt kifejlődött nagy harcz, melynek kezdetei az ő kormányzása idejére nyúlnak vissza. Ő hozta meg a kongregáczióra vonatkozó szigorú törvényeket. *Combes* miniszterelnök kiméletlen szigorúsággal fogott ezek végrehajtásához és ezért Waldeck-Rousseau a szenátusban nyiltan állást foglalt a kormány ellen; kárhoztatta, hogy Franczia országot összeütközésbe hozták a pápasággal.

Waldeck-Rousseau Péter 1846 deczember 2-ikán született Nantesben, a hol atyja tekintélyes ügyvéd s az 1848-iki alkotmányozó gyűlésen népképviselő volt. Fia is ügyvéd lett Rennesben s a város egyik kerülete 1879-ben képviselővé választotta. Gambetta és Jules Ferry köztársasági politikájához csatlakozott. Még alig volt 35 éves, mikor Gambetta kormányt alakitván, Waldeck-Rousseaut belügyminiszternek hívta meg. Tehetsége, politikai érzéke, szónoki és vitatkozó kiválósága a legtekintélyesebb politikusok közé emelték. A munkás szakegyesületekről alkotott törvényét széltében mintának használják. Tekintélye annyira emelkedett, hogy az 1895-iki elnökválasztáskor 184 szavazatot kapott, de Faure Félix javára a további mérkőzéstől visszalépett. 1899-ben Waldeck-Rousseau miniszterelnök lett, és a sűrűn váltakozó franczia kormányelnökök sorában szokatlanúl sokáig, teljes három esztendeig maradt a kormányon, miután a Dreyfus-ügy hullámait, a melyek a kormány élére sodorták, sikerült elsimitania azzal, hogy kijelentette, hogy az ügy egyedül a biróság elé tartozik s a politikához semmi köze. Azután elszántan hozzálátott politikájának megvalósításához. A franczia szerzetesrendek ellen való harczot a köztársaság nevében indította meg, hogy az ország a belső villongásoktól megkiméltessék. Az 1902-iki győzelmes választások után lemondott s a szenátusban foglalt helyet. Már akkor kezdődött betegeskedése.

Hosszú és kinos betegségben szenvedett Waldeck-Rousseau s már hónapok óta menthetetlennek tartották. Elvitték sorbeille-i birtokára, a hol augusztus 10-ikén vese-operácziót hajtottak végre a betegen. Egy órára mintha jobban lett volna, de aztán beállt az eszméletlenség és a haldoklóhoz hivott pap is így látta el az utolsó kenettel. Délután három órakor halt meg a jeles ember. *Loubet* elnök, *Combes* miniszterelnök küldték a családnak az első részvét-táviratot, egyszersmind intézkedtek, hogy az elhunytat állami költségen, Párisból temessék el. A temetést augusztus 13-ikára tüzték ki, s a halottat a Klotild-templomban helyezik ravatalra.

Waldeck-Rousseau elhunytáról az összes köztársasági lapok nagy részvéttel emlékeznek meg s kiemelik, hogy benne a köztársaság egyik

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Félévre 8 korona

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára
Negyedévre 4 korona

XII. évfolyam | 1906 junius 24 | 630. f. lép | 26. szám

Az új nemzedék

Elbeszélés

Irta Ambrus Zoltán

Vége

— Aztán, — folytattam suttogva, — minden nőnek meg szoktam nézni a fülét. (Mosolygott.) Sohase tetszik nekem, csak az olyan nő, akinek a füle kicsi, rövid, kerekded, formás és szorosan a fejhez símuló. Ó, milyen gyönyörü fülecskéd van! Zsena! Zsena!

— Ne suttogjál, — szólott, — beszélj hangosabban. Látod, már ide néznek.

A hangosabb beszéd természetesen közönbösebb hangot követelt.

— Minden tetszik nekem rajtad! Minden, de minden!...

Égő pillantásom, — amint bizonyosan észrevette az álnok! — egy porcikáját se kerülte ki. Semmit se hagyott figyelmen kivül, semmit! Esküszöm neked, hogy Zsena elragadóan festett a biciklista-ruhában; és sokat tudtam volna beszélni erről, nagyon sokat!

De, amit gondoltam, részben nem mertem megmondani neki, részben nem akartam tanuk előtt beszélni erről .... Valami homályos sejtelem kezdett derengeni bennem, hogy nemsokára magunk maradunk.

— Részleteket! Részleteket! — követelte Zsena.

— Mit mondjak még egyebet, amit meghallgatnál? Mindent elragadónak találok rajtad: azt a bájos mozdulatot, amelylyel egyik cigarettáról a másikra gyujtasz rá... a kezedet... ezt a szép, kövér kezet... látod, ki nem állhatom a kis kezeket, a kis mancsokat... se a kis lábakat... ne dugd el a lábadat... a cipődet megőrjítőnek találom... Mit mondjak még egyebet? Tudod-e, hogy sohase láttam asszonyt, aki olyan szépen tudná kifúni az orrát, mint te!

Erre már elkacagta magát. Pedig hiszed, nem hiszed, magam se értem, de ebben a pillanatban valósággal a szerelem szólott belőlem.

— De már erre iszunk egyet, — szólt a Zsena, — mert ezt a bókot még sohasem hallottam!

És koccintottunk, az ő egészségére.

— Nem iszod ki? — kérdezte a Zsena, mert éppen csak hogy megkóstoltam a bort. Kezdtem már betelni ezzel az izetlen folyadékkal.

— A te egészségedre csak pezsgőt lehet inni, — feleltem neki.

— Hja, barátom, azt itt Miczbán óta nem ittak! Ha szeretsz, azt iszod, amit én iszom.

És ő kiitta a borát.

— Ha megengeded, — feleltem, — hogy a te poharadból igyam, azt itathatsz velem, amit akarsz. Akármit; petroleumot, benzint, vagy amit el tudsz képzelni.

— Nesze, lelkem! — szólt és tele töltötte a poharát.

Természetesen egy hajtásra kiittam. Ha méreg lett volna benne, akkor is kiittam volna. Vagy legalább akkor is úgy tettem volna, mintha kiinnám.

— És már most, — kérdeztem, — ezentúl nem fogsz inni ebből a pohárból?

— Dehogy nem! — felelt ő. — Ezentúl mind a ketten ebből a pohárból iszunk.

És ivott utánam, barátom! Megint teletöltötte a poharat, és olyan nagyot húzott belőle, hogy ettől én ittasodtam meg.

Már a legjobb hangulatban voltunk és éppen készülődtem, hogy: no, most mindjárt vakmerő leszek! — amikor egyszerre csak négy ázott alak állított be a terembe.

Tudniillik az étteremben ültünk, vagy ha úgy akarod: az ivóban, mert a kocsma tulajdonképpen csak egy nagy szálából állott; ezen meg kellett osztozkodnia, nappal az albumot gyarapító és anzikcot író intelligenciának, este pedig a helybeli bortestvéreknek.

Az ázott alakok, ügyet se vetve reánk, nagy lármával helyezkedtek el, nem messze tőlünk. Igen hangosak voltak, és látni lehetett rajtuk, hogy nemsokára még hangosabbak lesznek.

— Hallod, ez most már nem lesz valami mulatságos! — szólt a Zsena. — Jó lenne tőlük félrevonulni, egy másik szobába.

— Biz' az jó lenne, — feleltem én.

Ekkor ugyanis már kezdtem mindenfélét gondolni.

A Zsena magához hívta a kocsmárosnét.

— Lelkem, — mondotta neki, — most már, úgy látszik, itt kell maradnunk reggelig. Van-e két szobája?

Kiderült, hogy csak egy vendégszobája van. Ezenkívül még csak egy szoba van a házban; abban ő meg a családja alusznak. Néha, amikor a vendégszoba már

Ligeti Miklós

el van foglalva és új vendég érkezik, ami alig egyszer-kétszer esik meg egy esztendőben, úgy segítenek magukon, hogy az új vendégnek az ivóban vetnek ágyat. De ez most lehetetlen, mert az ilyen időben a cselédek alusznak az ivóban.

— A cselédséget nem kell bántani! — szóltam én, mert nagyon megörültem ennek a dolognak.

— Nevezetesen nem alhatnak mindnyájan a konyhában, — magyarázta a kocsmárosné, — a színbe pedig beesik az eső.

— Na hát azt az egy szobát mindenesetre lefoglalom, — mondotta a Zsena.

A vendéglősné tovább ment. Talán azt gondolta, hogy majd csak megleszünk így is.

Látom, hogy a Zsena nem mozdul, hát azt kérdezem tőle:

— No, nem megyünk a vendégszobába?

— Nem addig van az, barátom, — felelte a Zsena. — Előbb gondoskodnunk kell róla, hogy: mi lesz veled az éjjel? Mert végre is nem maradhatsz reggelig az én szobámban; remélem, ezt magad is belátod. Nem vagy se annyira rokonom, se annyira gyerek!...

Ligeti Miklós műve

A Sailer-szobor leleplezése Temesvárott

— Ó, Zsena! — szóltam, de nem mertem azt mondani, amit gondoltam.

Hát csak annyit mondottam:

— Menjünk be a vendégszobába!... És aztán, ha majd aludni akarsz, elküldesz. Akkor majd visszajövök ide és reggelig itt alszom egy széken. Hidd el, én állva is tudok aludni!

A fejét csóválta.

— Arról szó se lehet, — felelte. — Egyelőre várunk. Most még csak féltíz. Tizenegyig fenn maradunk. Addig majd csak kitalálunk valamit. Még az is meglehet, hogy haza megyünk.

— Most már semmiesetre se mehetünk haza, — magyaráztam neki. — Mert, ha el is áll az eső, tandemen nem indulhatunk meg ebben a vaksötétben.

— Hátha visszajön valamelyik kocsi?

Alattomban reméltem, hogy nem lesz ilyen disznó balszerencsém, de ezt nem árultam el neki, csak annyit mondottam:

— Ez ugyan nem valószínű, de jól van, fennmaradunk tizenegyig. Hanem menjünk át a vendégszobába! Ha kocsi jön, ott is meghalljuk.

— Nem. Ha fennmaradunk, akkor én még iszom, — felelte.

— Ott is ihatunk, — mondottam én.

— Nem. Én nem alszom olyan szobában, amelyik tele van borszaggal, — mondotta ő.

— De hiszen öt perccel ezelőtt te mondottad!...

— Jegyezd meg magadnak, hogy ha egy asszony öt perccel ezelőtt valamit mondott, ez csak egy okkal több, hogy öt perccel később az ellenkezőjét mondja.

Nem tudtam ugyan megérteni, miért beszél így, de ez még nem boszantott volna; sokkal inkább boszantott az, hogy olyan nehezen érek célt.

De, hiába, nem tudtam rábeszélni, hogy teljesítse az óhajtásomat.

Ez egy kissé elkedvetlenített.

Az ázott alakok miatt most már nem udvarolhattam neki olyan hevesen, mint előbb. De közelebb férkőztem hozzá; sőt még a kezét is megszorongattam.

Hanem ő sokkal tartózkodóbb lett. Nem tudom, az ázott alakok miatt-e, vagy azért, mert látta, hogy most már fölösleges engem bátoritani. Ó, egy cseppet se kellett már engem bátoritani arra, hogy, mihelyt magunkra maradunk, azonnal igen veszedelmessé váljak!

Olyankor, ha valami nagyon merészet mondottam neki, mindig kihozott a sodromból. Közbevágott és erőszakolta, hogy igyunk. De ő is ivott; nem maradhattam hátra.

És lassankint, anélkül, hogy észrevettem volna, visszaterelte a beszélgetést a komoly dolgokra. Kérdezősködni kezdett a versenyekről: hányszor lettem első, mikor, és milyen szakokban. De nekem már elment a kedvem a komoly dolgoktól.

Mondottam neki, hogy engem jobban érdekel az, amiről az előbb beszéltünk, és nekiláttam, hogy visszazökkenjünk a kerékvágásba. De ilyenkor nem igen engedte, hogy szóhoz jussak és integetett, hogy az ázott

40. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, OKTÓBER 6.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZEGEDI SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRA SZEGEDEN.

Az utóbbi időben szokatlanul nagy számmal felállított új szobrok között kissé huzamosabb időre állít meg, mert nagyon sok szivünknek kedves emléket újít fel, Erzsébet királyné szobra, melyet szeptember 29-én lepleztek le Szegeden. S a leleplező ünnepnek ez a rendesnél nagyobb jelentősége domborodott ki a leleplezési ünnep külsőségeiben; nemcsak abban, hogy a király is elküldte rá képviselőjét József főherczeg személyében, — a mi, az uralkodó nejének szobráról lévén szó, elvégre is magától értetődik, — hanem a nagyközönségnek az új szobor iránti erdeklődésében is.

Ebben nincs semmi csodálni való. Erzsébet királyné szinte magában álló alak történetünkben, mert egész a legrégibb időkig kell visszamennünk, a mig olyan királyi hitvestársat találunk, a ki oly mélyen s ránk nézve olyan kedvezően folyt volna be nemzetünk sorsába, mint ő. A királynék, a kik más népek történetében olyan nagy szerepet játszanak, a mienkben alig hagytak lényegesebb nyomot. Csak Szent István feleségét, Gizellát kell ebből a sorból kivennünk s az Árpádok korából még egy-két királyi asszonyt, a kiknek szereplése azonban nem mindig tartozik történetünk legderűsebb lapjai közé, mint Vak Béla nejéé. Későbbi nagy királyaink, Nagy Lajos, Mátyás nejei csak negative voltak fontos hatással fejlődésünkre: azzal t. i., hogy nem adtak fi-utódot férjüknek. A mohácsi vész óta a Habsburg-asszonyok úgyszólván teljesen idegenek maradtak tőlünk: vajjon hány művelt magyar ember akad, nem szakbéli történettudós, a ki csak a neveiket is tudná? Legnagyobb részük soha nem is látta Magyarországot, a magyar emberről csakis a bécsi udvarba bejáratos főurak révén lehetett némi fogalma, a magyar politikáról pedig legfeljebb azon a réven szerzett tudomást, hogy sok bajt okozott a császári férjnek. Mária Terézia az első nő a Habsburg-házból, a kihez erősebb, egyénibb kötelékek fűznek, de ő maga volt királynő, nem pedig király felesége. Azóta ismét nyomtalanul váltakoztak királynék a magyar trónon egész Erzsébetig.

S a százszor megsiratott királyné alakját csak annál kedvesebbé teszi előttünk az, hogy épen asszonyi erényeivel vette meg szivünket.

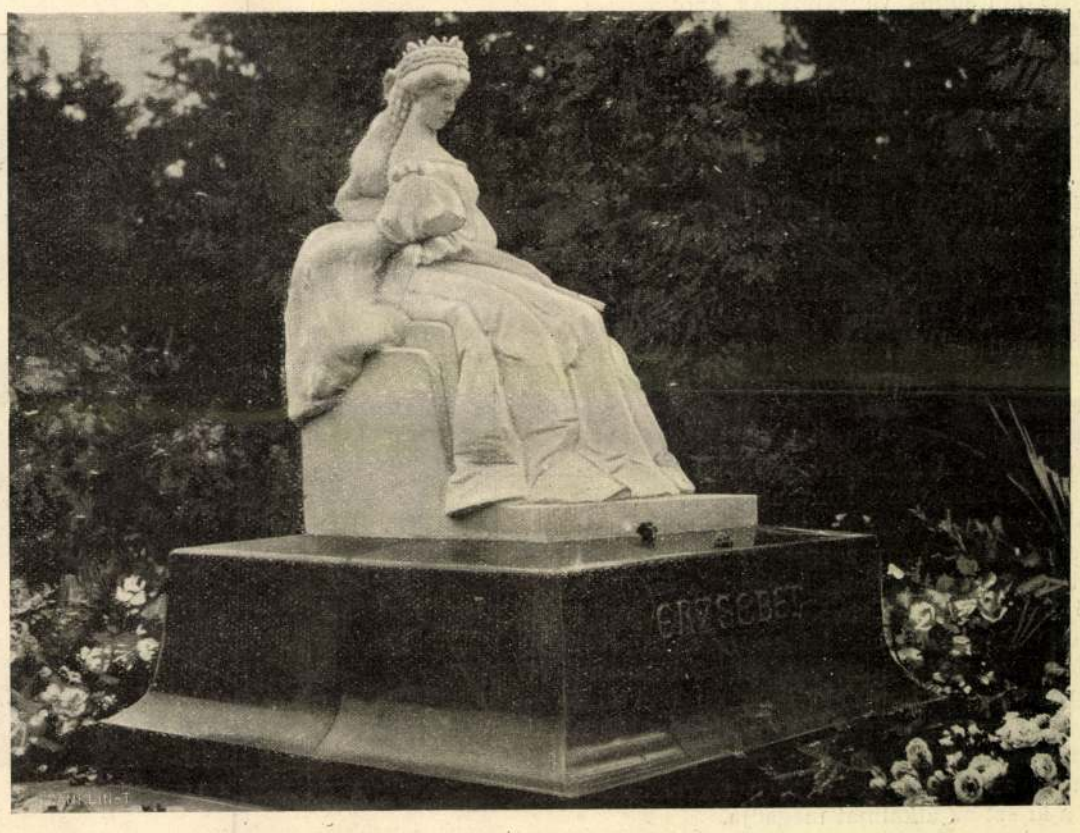

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZEGEDI SZOBRA LIGETI MIKLÓSTÓL. — Balogh Rudolf felvételei.

JÓZSEF FŐHERCZEG KÚN LÁSZLÓ KANONOKKAL BESZÉL.

Nem az uralomra vágyó s udvari intrikák szálait bogozó fejedelemasszonyt látjuk benne, a milyen nagyon gyakori volt Francziaországban, a német államokban, — hanem az igazi feleséget és anyát, a ki nem befolyást akar gyakorolni férjére és gyermekeire, hanem aggódik értük, el akarja oszlatni fölülük a felhőket. Nem diplomácziai számítás vezette, mikor segített útját egyengetni a király és a magyar nemzet közeledésének, nem is hatalmát akarta éreztetni vagy a maga külön czéljai elérésére pártot szerezni. Neki külön czéljai nem voltak. Csak belátta, hogy a letiprott, de bilincseit nyugodtan viselni nem tudó Magyarország mennyi gondot okoz fejedelmi urának, mennyire bénítja uralkodói tevékenységét s mennyire bántja lelkét, — belátta, hogy az asszonyi szeretetnek is lehet itt szerepe. S később is a magyar nemzethez való szives viszonyának ápolása nem volt afféle hivatalos, szerepszerű népszerűség-keresés, a milyenre a politika kényszere nem egyszer rászorítja a bíborban születetteket is, hanem őszinte, közvetlen rokonszenven alapult s őszinte, közvetlen formákban is nyilvánult. Asszonyi szépsége, anyai erénye, tragikus végzete mind csak járuléka annak a varázsnak, melylyel Erzsébet királyné reánk volt. Ő benne láttuk megvalósítva azt az ideált, melyet a magyar gondolkodás a jó asszonyról alkotott magának s ép azért vonzott hozzá minden magyar szivet a szeretet annyira, mert mindenkinek az ideálját testesítette meg.

Szegedi szobra nem az az emlékmű, a mely teljes hódolatunkat van hivatva kifejezni iránta, nem a magyar nemzet s a legnépszerűbb magyar királyné kölcsönös vonzalmának apotheozisa, hanem annak csak egy epizódja. Az igazi emlékmű, a tervezett nagyszabású budapesti szobor, még várat magára, talán azért is, mert túlságos kívánságokat táplálunk vele szemben, többet, jellemzőbbet, nagyobb lendületűt szeretnénk kapni, mint a mire mai művészetünk képes. Igy eshetett, hogy Budapestet megelőzte az Erzsébet-szobor felállításával nemcsak Gödöllő és Szeged, hanem még Bécs is, a hol pedig a királyné soha sem volt igazán népszerű. De majd eljön annak is a maga ideje s nem vesztettük el a reményt, hogy a budapesti Erzsébet-szobor nemcsak meglesz, hanem méltó is lesz kegyeletünkhöz.

Loyális hódolat-nyilvánítás van nálunk elég, de az Erzsébet királyné iránti hódolatban nagyon kevés része van a konvenczionális loyalitásnak. Csak annyiban, a mennyiben nyilvánul benne az a tény, hogy a magyar nem izgága, tekintélyt nem ismerő nép, hogy tudja nemcsak külső formákban megtisztelni, hanem szívvel is szeretni uralkodóját, ha az is a szivével közeledik hozzá, ha nemcsak uralkodói, hanem emberi vonásokat is tár elé. Nem mi tehetünk róla, hogy erre századok folyamán oly kevés alkalmunk volt, — sőt épen ezért pazaroljuk aztán olyan bőven és kitörően szeretetünket arra, a ki ezt az alkalmat megadja.

VERSEK.

I.

Nagyvárosi szomszédság.

Haldoklóhoz hivtak késő, ködös éjjel,
S tele lett a szivem jajjal, szenvedéssel.
Nagy családú félholt ember
Nyögött az ágyon.
S fő gyötrelme volt szegénynek:
«Ha meghalok, jajj, hogy él meg
Szegény családom!»

Átellenben hangos, fényes kávéházban,
Valami nagy, régentartó mulatság van.
Pezsgős pohár száll a kristály,
Tükör üvegnek ...
Eszeveszett tánczot járnak,
Kurjongatnak, kiabálnak:
«Sohse halunk meg!»

II.

Őszszel.

Nekem az ősz a legszebb évszak,
Akárki mit beszél,
Sárga piros virágnak látszik
A fán minden rezgő levél.
A nap nem éget, — színe, fénye
Szelíden álmodozni hiv ...
S valami édes-bús varázslat',
Egy sejtelmes, nagy látomásnak
Rabjává lesz a szív!

Lelkünk a hulló lombok alján
Emlékkel lesz teli,
Az elmult nyár minden virágát
Lassan visszaidézgeti.
S a nagy hullás halk suttogása
Szelid álomba-rengetés.
Melyről oly jó tudnunk előre,
Kikeletre mi lesz belőle:
— Nagy, új fölébredés!

Minden virág, a mely leszárad,
Tavaszszal újra nyit ...
Látója, ember, e csodának
Nem érezesz-é valamit?
Valamit, a mi pirulásba
Borítja halvány képedet ...
Hogy kis hited mit elhajit ma:
A természet fennen tanitja
Az örökéletet!

Szabolcska Mihály.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

— Sehol se, mama! Nem fáj semmim.

De Tóthné mégis megréműlt és a kezeit kezdte tördelni.

— Mit tudod te azt? Oh jaj, hogy is küldhettelek egyedül? Mit mondjak az apádnak, ha megtudja?

— Ugyan, ugyan, legyen eszed, édes Tóthném, — csillapította Kaprinczyné. — Hiszen hallod, hogy semmije se fáj. Mit akarsz egyebet?

— Hogy semmije se fáj? — vágott közbe Tóthné, a ki csökönyös volt, ha valami irányban megindúlt. — Az semmit se bizonyit, édesem. Hányszor van az, hogy valaki fájdalmat érez, pedig voltaképen semmije se fáj s az orvos azt mondja: «maga egyszerű hippokonder, menjen haza és ne gondoljon a betegségére többet, mely csak az idegek csalóka játéka». Nálunk New-Yorkban épen a tőszomszédunkban lakott egy előkelő özvegyasszony, mrs. Schmitt, a ki azt érezte, hogy egy béka van a gyomrában, és mindennap elájúlt kétszer-háromszor a béka alkalmatlankodásaitól. Ő maga, Schmitt asszony, azt állitotta, hogy kis korában itta meg a békát s az ott nőtt meg a gyomrában; valami ilyest állított. De megállj csak, lelkem, mit is mondtam? Most jut eszembe, hogy voltaképen egér volt a gyomrában és ez megzavar most, mert most már persze ha agyonütnek se tudom, mit mondott, miképen került bele az egér, — minthogy azt természetesen be nem vehette vizben, mint a hogy bevehette volna a kis békát. Nem emlékszel, Marikám, hogy mit mondott? Hogy nem? Eredj, golyhó, tudod te jól, csak nem akarsz rajtam segíteni! Ilyenek ezek a gonosz gyerekek, ha megnőnek, kinevetnek bennünket. Elég az hozzá, bent érezte az egeret és váltig jajveszékelt, hogy mardossa és harapja. A doktor persze nevette az egészet, mert az egérhistóriában egy perczig se hitt. Alkalmasint nem mrs. Schmitt, hanem az egér miatt, mert az egér szivesebben húzódik meg egy hombárban, vagy egy ócska padlásszobában, mint a mrs. Smitt gyomrában, bármennyire előkelő és tiszteletreméltó hely légyen az különben, mert a lady egy tábornoknak volt az özvegye. A doktor ennélfogva egy egeret fogatott valahol s úgy tett, mintha belőle űzné ki, valamely hókusz-pókuszokkal, pedig az ő manchettája alul szaladt ki a kis egérke a kellő pillanatban, a miben aztán meg is nyugodott az asszony és semmiféle marást vagy harapást nem érzett belső részeiben ezentúl.

— Jó, jó, — jegyezte meg Fruzina mama, —

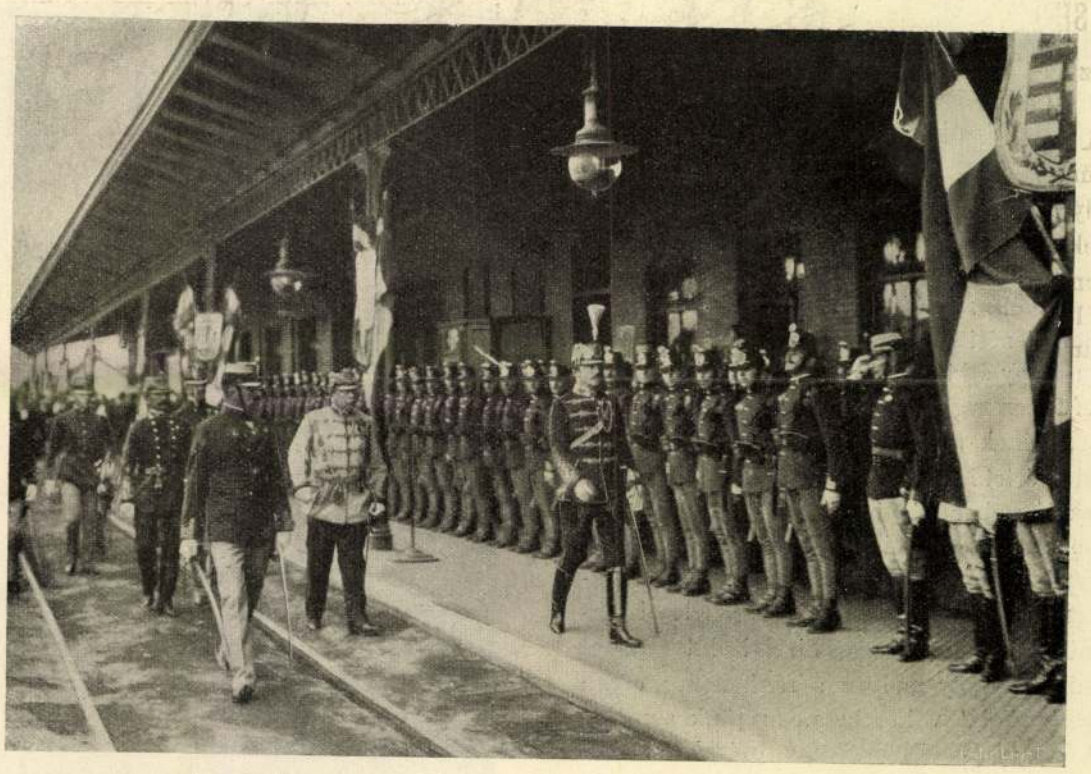

JÓZSEF FŐHERCZEG ELLÉPTET A DÍSZSZÁZAD ELŐTT A PÁLYAUDVARON.

A SZEGEDI ERZSÉBET-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉRŐL. — Balogh Rudolf fölvételei.

Brenner Testvérek fényképe

Erzsébet királyné szobra Szegeden. Ligeti Miklós műve. Felavatták szeptember 29-ikén

A háziúr most sem haragudott meg.

— Hahaha, — kacagott kesernyésen. — Meg kell mondanom, hogy az őszintesége nincs ellenemre. Velem ezen a hangon nem igen mernek beszélni az emberek. De nem ám! Éppen ezért, sajnálnám, ha ön, aki tiszteletreméltó kivétel, ily gyorsan elhagyná házamat.

Pető vállat vont.

— Azt hiszi, szerencsének tartom, — felelt félvállról, — ha minden éjszaka alabárdosok kiséretében tesz nálam látogatást?

Bauernebel ravaszul pislogott.

— Ah, az csak próba volt, barátocskám. Ez még nem ok a haragra. Sőt, ez alap a barátságra. Ne nézzen csodálkozva reám. Mindjárt kimagyarázom magamat.

— Kiváncsi vagyok.

— Nos, akkor figyeljen rám, — mosolygott a háziúr. — Ön nemde megesküdött nekem, hogy semmiféle összeköttetésben nem áll Jozefinnel, sőt erről kötelezvényt is adott. Ez szép, de hát tudjuk, hogy minden írásból, esküből van valami kibúvó, van valami mentalis reservatio — másképp a fiskálisok már rég éhen vesztek volna. De maradjunk a tárgynál. Tehát én éltem a gyanúpörrel, hogy ön mégis csak valamelyes nexusban áll Jozefinnel, tudom is én, hogy s miként: talán tizenöt emberen keresztül, talán úgy, hogy maga se tudott róla, s azért elhatároztam, hogy kipróbálom önt.

— Nagyon kedves, — jegyezte meg a diák szárazon.

— Tervem a következő volt, — folytatta a háziúr. — Ha ez a Pető úr az első őrült éjszaka után megtartja a szobát, akkor föltétlen a Jozefin embere, mert a Jozefin megbízottaival tehetek, amit akarok, agyonszekírozhatom őket, azok minden ördög és pokol dacára itt tanyáznak a nyakamon, vide a harangöntők vagy a fagott művész. Jozefin vagy megfizeti őket,

Uj Idők XIV. 1907-8. 2. 47 kép

hogy ha a ház összedől, a harangok még mindig zúgni fognak benne, a fagottista még mindig ifjúkoráról ábrándozik. Ha tehát az első éjszaka után a diák úr azt mondja „alászolgája!", akkor a dolog rendben van, ő nem megbízott, nem a leányom bérence és én csak örülhetek, hogy ilyen jó lakóm akadt.

Petőnek nevetnie kellett.

— Az ön logikája, — felelte meghajtva fejét, — valóban bámulatos!

— Nos tehát, — folytatta tovább az arany polgár, — ön kiállta a próbát s azt mondta: „Alászolgája!" Ennek következtében ezennel leteszem ön előtt a fegyvert, s igérem, hogy több éjjeli inspekciót nem tartok.

— Ez esetben, — jegyezte meg a diák, — visszavonom a fölmondást.

Bauernebel átszólt a másik szobába.

— Tilda! Tilda! Gyere csak át! Vendégünk van!

Az ajtó megnyílt s a küszöbön megjelent egy csinos fiatal hölgy: ugyanaz, aki annak idején Petőt a lakatos műhelyhez irányította.

A diák meghajlott, a kisasszony pedig odanyújtotta keskeny fehér kezét.

— A leányom, — mondta Bauernebel büszkeséggel s azután hozzátette: — Az apja leánya! Ezennel bemutatom neked Pető urat!

Tényleg volt benne valami az öreg úrból: a makacs szem, az okos homlok, s a parancsoláshoz szokott száj az arany polgárra vallott, de a kemény vonásokat a fiatalság és üdeség zománca puhította meg.

— Nos, hogy tetszik? — kérdezte a házigazda a diákot.

Pető habozott.

— Azt nem lehet egy-kettőre megállapítani, — szólt megfontoltan. — Ha azt fogom mondani, hogy a kisasszony szép, úgy a kedves leánya, aki az „ön leánya", föl fogja bigyeszteni az ajkát és azt mondja: olcsó bók! Ha pedig az ellenkezőjét állítanám, összeütközésbe kerülnék az igazságérzésemmel.

Bauernebel bólintott fejével.

— Nagyon jó, fiatal barátom, nagyon jó. Ön a rébuszt helyesen fejtette meg.

Tilda nem osztotta apja véleményét.

— Ez is csak bók, — jegyezte meg hidegen. — Ha mindjárt más formában.

A diák nem jött zavarba.

— Nem kezdhetem meg az ösmeretséget rögtön igazmondással, — felelte nyugodtan. — Mert méltóztasson elhinni, kegyeddel csak olyan férfi tudna megférni, aki keményen fogná a gyeplőt.

A leány dacosan nézett Pető szemébe.

— Abba nekem is van beleszólásom.

— Kérem, — hajtotta meg magát az ifju, — én nem vágyom e szerepre.

Az arany polgár a kezét dörzsölte.

— Nagyon jól beszél ön, fiatal barátom, nagyon jól. Kész debatter, kész dialektikus. Tehát térjünk a tárgyra, ön ezek szerint megtartja a szobát s én lemondok az inspekciózásról: clara pacta boni amici.

— Rendben van. Ha ön azonban megszegi a szavát, — jelentette ki az ifju vésztjóslóan, — akkor én holnap elmegyek Jozefinhez, beállok bérencének s lőporgyárat nyitok a szobámban.

Pető fölkelt s távozni készült.

A háziúr kezet fogott vele, aztán, mintha nagy kegyet osztana, így szólt.

— Ha kívánja, leszedetem a szobája bútoráról a vaspántokat. Biztos vagyok benne, hogy ön éjjelente nem fogja az ágyat jobbra-balra húzgálni.

— Ez több, mint amennyit megérdemlek, — jegyezte meg az ifju szerényen s azzal távozott.

Folytatjuk.

Kaland

Elbeszélés

Irta HERCZEG FERENC — Folytatás

A bolognai deák befejezte elbeszélését és nagyot sóhajtott bánatában. Ekkor megszólalt a sárga ember:

— Látom, Eperjesi András, hogy nem vagy rossz ember, csak afféle szélkakas vagy, aki néha napján nem fér a bőrébe. Mindenesetre adj hálát Istennek, hogy összehozott velem, mert én olyan helyre viszlek, ahol szállást is adnak, meg enned és innod is adnak, amennyi beléd fér. Hogy idegen ember létedre fölvettelek a lovamra, azt egyébként főleg annak köszönheted, hogy nem szeretem a magányt, hanem kedvelem az elmés társaságot. Aztán igaz, ami igaz: olyan uri formád van, hogy az ember grófnak nézhetne, ha nem járnál ilyen kopott ruhában. Azt is merném mondani, hogy néminemüleg hasonlítasz az én nagyságos uramhoz, a goriciai grófhoz, csakhogy jóval ifjabb vagy nála. Tudnod kell egyébként, hogy magam sem vagyok egészen közönséges ember. Azt már tudod, hogy a nevem Anzelmusz. De azt még nem mondtam neked, hogy második íródeákja vagyok a goriciai grófnak, aki hatalmas ember, mert keresztfia a nagy Cillei Ulriknak. Gonosz emberek azzal bántanak, hogy inkább udvari bolondja, mintsem deákja volnék a grófnak, de azt az irígység mondatja velük. A nagyságos gróf ma is oly fontos küldetést bízott reám, amely eléggé bizonyítja, hogy nagy bizalma van bennem. Ime, elmondom neked, hogy mi járatban vagyok.

A gróf sok úri barátjával és háromszáz vasas vitézzel útban van Szentgyörgy vára felé, hogy lakodalmát ülje az ujvári herceg árvájával, Katalinnal. Ma reggel, amikor a gróf át akart kelni a megdagadt Mura folyón, egyik vasas vitéze belefulladt a vízbe. Ez alkalmasint azért történt, mert indulás előtt elfelejtettünk misét hallgatni. Ő nagysága ezt rossz jelnek vette és tüstént visszaparancsolta kíséretét, hogy misét hallgassanak és a gréci gázlónak kerülve keljenek át a Murán. Én akkor már szerencsésen átértem a tulsó partra és a gróf utánam kurjantott, hogy siessek Szentgyörgy várába, mondjam meg arájának, hogy ne várakozzék hiába, mert az esküvő nem ma este, hanem csak holnap lesz . . .

A bolognai deák félbeszakította a sárga embert.

— Ne neked, szegény Katalin leányasszony, te is hiába oldottad meg a pártád szalagját! — mondotta tréfálkozva.

A sárga ember nyerítő kacagásra fakadt.

— Sohse sajnáld a menyasszonyt, — mondta aztán. — Szívesen várakozik ő holnapig is, akár tovább is. Hiszen még nem is látta a jegyesét, csak a festett képét, mert ez is afféle nagyuri muszáj-házasság.

A német hirtelen elhallgatott, mert attól tartott, hogy sokat mondott már. De aztán megint csak erőt vett rajta a fecsegő kedve.

— Tudnod kell, András cimbora, hogy jövendőbeli asszonyom Magyarország leggazdagabb örököse. Apja révén rászállott az egész Ujváry-vagyon, édes-

BARON BRUKENTHALISCHE GEMÄLDEGALERIE. Eine auslese von vierzig Gemälden in Heliogravuren-Imitation. Zur Erinnerug an die Wiederkehr des 100. Todestages des Stifters Baron Samuel von Brukenthal, Gouverneur von Siebenbürgen. Kiadja Csaki M. őr. Nagyszeben, 1903., Krafft W. bizománya. 12 l. szöveg, 40 képtábla. A Brukenthal-féle nagyszebeni képtár a magyarországi vidéki gyűjtemények közt jelentékeny helyet foglal el, de sokáig egészen kívül esett az általános érdeklődés körén. Még rendszeres tárgymutatója sem volt, mert az 1903-ig bezárólag megjelent katalógusok a legtávolabbról sem voltak megbízhatók. 1894-ig senki tudományosan és kritikailag fel nem dolgozta az ott felhalmozott anyagot. Ebbe az évbe esik Theodor von Frimmel nagyszebeni látogatása. Tizenegy napon át egyebet sem végzett csak kritikai tanulmányokat s valójában ő nyitotta meg a képgyűjteményt a műtörténet számára. Igen becses jegyzeteit kiadta „Kleine Galeriestudien, Neue Folge" című kötetében amelynek egész első fejezete ezzel a képtárral foglalkozik, még pedig a legszorosabb értelemben vett kritikai módon. Kilenc évvel ezelőtt még hasznavehető fénykép sem volt a képekről, Frimmel sajátkezűleg másolta könyvébe a jellegzetesebb részleteket. Annál örvendetesebb, hogy a gyűjtemény kuratoriuma a képtár negyven legérdekesebb képének fénymetszetű publikálásával hozzáférhetővé tette a gyűjteményt azok számára is, akik nem utazhatnak le Nagyszebenbe.

A kiadvány szövegrésze nagyobbrészt Frimmel úttörő munkáján alapul. Azóta felkeresték a gyűjteményt Bredius, Groot, Voll s más szakemberek is, az ő ítéletük is számbavétetett a képek elkeresztelésénél.

A gyűjtemény állománya 1245 kép. Az uralkodó elem a németalföldi (466 darab), utána következik a német (440), az olasz 195). Magyar kép van 85, vegyes eredetű 38, végre 21 kép Brukenthal-ivadékok arcképét adja.

Legszebb, legértékesebb száma a képtárnak Jan van Eycknek egy olajfestménye (fára festve, nagysága eredetileg 0·174 × 0·11 m, a háttéren toldások). „Ismeretlen férfi kék chaperonnal" most a hivatalos címe, a régibb katalógusok Dürer Albertnek tulajdonították, annyival is inkább, vagy talán csakis azért, mert valaki ráhamisította a nürnbergi mester monogrammját, sőt egy évszámot is. Frimmelé az érdem, hogy tudományosan megállapította e mű igazi szerzőjét. Összehasonlította ezt a képet Jan van Eycknek egy arckép-művével, a van der Leuw-képmással, s a mester londoni és berlini műveivel. Nemcsak a kézírás azonos, még a festékanyag pattanásai is ugyanazt a rendszert mutatják. Azóta ez a kép átesett a tűzpróbán: a brüggei kiállításon a világ legjobb Eyck-ismerői egyhangúan eredetisége mellett kardoskodtak. Mi ebben a füzetben reprodukáljuk.

A többi reprodukció közül kiemeljük Hans Memling „Olvasó férfi"-ját, mint amely egyike e mester legjellemzőbb műveinek. A kisebb és felette ritka németalföldi mesterek közül is nem egy igen jól van képviselve a gyűjteményben, amely — hogy Frimmel szavaival éljünk — igen alkalmas az intim tanulmányozásra.

Úgy a reprodukciók, mint a mű kiállítása méltó a gyűjteményhez.

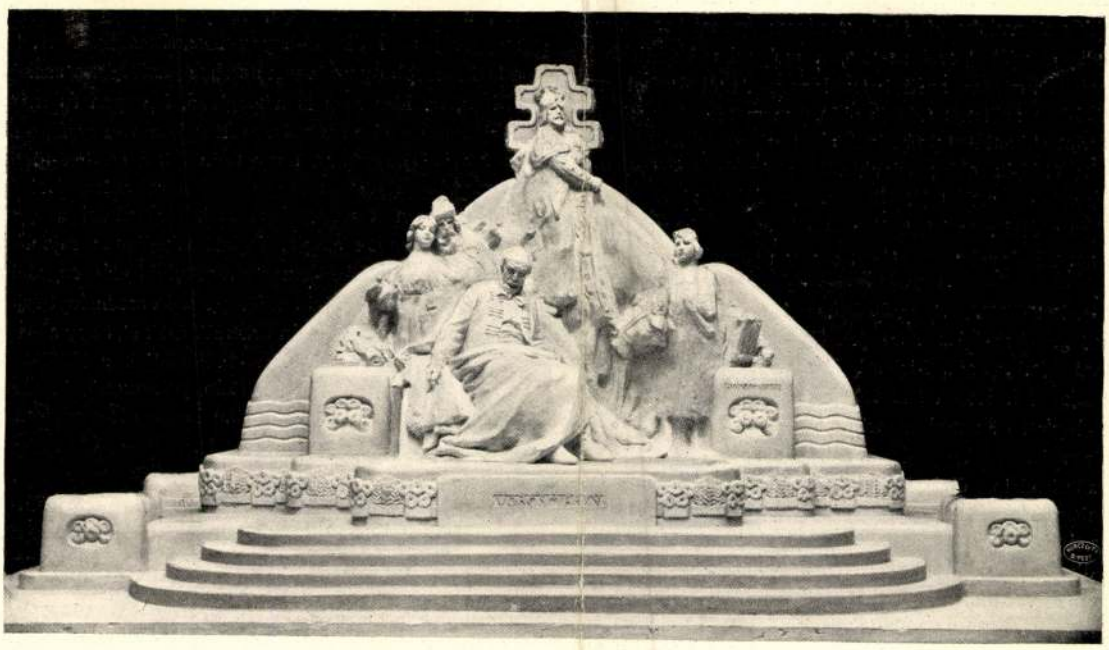

A VÖRÖSMARTY-SZOBOR PÁLYÁZAT
LIGETI MIKLÓS, BÁLINT ÉS JÁMBOR MINTÁJA
AZ 1000 KORONÁS NEGYEDIK DÍJ NYERTESE

217

Művészet 1903 kép

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KÉPZŐMŰVÉSZETEK FEJLŐDÉSÉRE. Írta Czigler Ignác tanár. Második, javított kiadás. 80 művészettörténeti illusztrációval. Budapest, 1903, Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai). 200 old. A szerzőt az a dicséretes szempont vezette, hogy a művelődéstörténet könyvében, ha még oly kicsiny terjedelmű is, a művészetek fejlődésének bő helyet kell juttatni. Csodálatos, hogy a legtöbb szakíró még mindig nem akarja belátni, hogy valamely korszak jellemét semmi sem tolmácsolja oly szemléltető közvetlenséggel, mint a képzőművészetek. Czigler adatszerűen adja elő a művészetek külső történetét, beolvasztva azt az általános művelődéstörténetbe. Éppen, mert ezt a módszert választotta, néhány fontosabb adat korrekturáját ajánljuk figyelmébe. Szerző szerint Lionardo da Vinci «Utolsó vacsorájá»-nak eredetije «egy milanoi zárda falán volt» (139-ik old.). Nem volt: ma is ott van. Paolo Veronese nem festett «élénk, szenvedélyes, drámai hatású képeket» (141-ik oldal); Paolo művei csupa nyugodalmas verőfény, pihenés, a perc gyönyörének kellemes élvezése, gondtalanság; minden lelki affektus, minden drámai élet nélkül. Velazquez nem vált ki «különösen szent képek festésében» (147-ik old.), ő tipikus s talán a legnagyobb arcképfestő. Rembrandt sem festett éppen «kényszerűségből arcképeket» (152. oldal). Ifjabb Holbein pedig a legtávolabbról sem «sajátította el az olasz mesterek modorát» (154-ik old.), sőt a legeslegnémetebb festők közé tartozik. A 156-ik oldalon összetévesztette a rézmetszet és a rézkarc technikáját. Szerző szerint a római «szent Péter-templom homlokzatát Vignola tervezte» (165-ik old.). Ez alapos tévedés, mert Vignola már negyedszázad óta sírban pihent, a midőn a homlokzatot Carlo Maderna építeni kezdte, még pedig a saját tervei szerint, a melyekbe legfeljebb ha barátja, Fontana szólt bele. Mengs Antal Rafael nem 1749-ben született (179-ik old.), hanem 1728-ban. Szerző szerint «Ligeti Antal tájképei keleti színpompában ragyognak» (196-ik old.), ellenkezőleg: Ligeti művészetében alárendelt szerepet játszik a szín, színpompáról egyáltalában szólni sem lehet. Ezeket a fontosabb korrekturákat a szerző figyelmébe ajánljuk egy újabb kiadás esetére.

DIE KUNST. E gyűjtő-címmel a művészeti monografiák egész sora jelenik meg Berlinben, Julius Bard kiadásában, Richard Muther szerkesztésében. A rendkívül ízlésesen kiállított kötetkéket úgy olcsó áruk, mint gondosan megválasztott tartalmuk ajánlja. A német könyvpiacon pár év óta mesésen szapora átlagos monografia-irodalomtól kedvezően üt el ez a vállalat, a menynyiben nem a doktor-értekezés tudákos jellegét viseli magán, hanem legnagyobbrészt igazán élvezetes, olyik pedig, például Muther kötetei, irodalmi csemege-számba is megy. Minden kötetkét több, jól megválogatott és kiválóan sikerült gravűr is díszit. A 60—70 oldalra terjedő szöveg a műtörténelem egy-egy érdekes alakját vagy csoportját mutatja be. Az első Lucas Cranachhal foglalkozik, mint jellegzetesen német művészszel. Muther egész kis korképbe állítja be hősét. A második kötetben Cornelius Gurlitt lefesti Luther városát, Wittenberget, kivált artisztikus szempontból. Szines képét kapjuk annak a környezetnek, a melyből a reformáció kezdései világgá indultak. A harmadikban egy kitünő angol művészeti író, Bell méltatja Burne-Jonest. A negyedik Max Klingerről szól, a sokoldalú és egészen német művészt Franz Servaes mutatja be. Az ötödik kötetben Aubrey Beardsley, e jellegzetesen századvégi rajzoló művészetével ismerkedünk meg. Ezt az ideg-művészetet egészen speciális oldalról festi a szerző, Rudolf Klein. Velencébe a művészet városába vezet a hatodik kötet, ezt Albert Zacher írta. A hetedikben Manet-t és körét mutaja be Julius Meier-Graefe. A nyolcadikban ismét Muther szól mesteri módon az antik világ újjászülétéséről, épp oly pompás Lionardo művészetéről szóló kötete, a mely kilencedik darabja a sorozatnak. A tizedik kötet végre kortársaink egyik legnagyobbikát, Rodint mutatja be, ezt Rainer Maria Rilke írta. Mind a tíz kötet beváltja azt az igéretet, hogy sem száraz életrajzzal, sem tudákos művészeti boncolgatással nem alkalmatlankodik az olvasónak. Ahhoz a művelt olvasóhoz szól, a ki adathalmaz helyett inkább egy művész-egyéniség eleven képét óhajtja megismerni. Éppen Németországban nagy a hiány az e fajta művekben. A vállalat épp ez okból már is szép sikert ért el.

MAGYAR NYOMDÁSZOK ÉVKÖNYVE. 1903, tizennyolcadik évfolyam. Kiadja a Könyvnyomdászok Szakköre. Szerkesztette Pavlovszky József Alajos. 131 l., három melléklettel. — E könyvben különösen a szerkesztőnek a magyar stil fejlesztéséről írott cikke érdekel minket, a melyhez Huszka József egész sor magyaros rajzot készített. A szerző helyes követelménynyel áll elő, a midőn megkívánja, hogy a szedés díszitéséhez magyar jellegű díszitő-anyag használtassék. Igaz, hogy a legkevesebb nyomda van az ehhez szükséges eszközzel ellátva, de hisz nem is a meglevő, könnyen és gyorsan sablónossá váló anyagról van itt szó, hanem arról, a mit a szerző is hangsúlyoz, hogy tudniillik a szedők törekedjenek mentül jobban megtanulni a metszést, foglalkozzanak bőven a vázlatkészitéssel, tervezéssel s a mi a fő és mindennek alapja, foglalatoskodjanak rajzolással. A Maeser- és Weber-lemez s a celluloid elég engedelmes anyag arra, hogy rövid idő alatt szép eredményt érjenek el. Ily kitartó munka után érhetjük csak el, hogy a magyar mesterszedés felismerhetőn elkülönödjék a külfölditől s megkapja a maga önálló, szép jellemvonásait. Örvendetes volna ha ez a kérdés nem kerülne le a napirendről, hanem átmenne a gyakorlatba is.

MODERNE KERAMIK. Írta Richard Borrmann. 110 képpel. Lipcse, Hermann Seemann Nachfolger. 122.l. (Monographien des Kunstgewerbes, V.). — Egy emberöltő óta új, sajátos jellegű kerámiáról beszélhetünk. Ezt a megújhodást mutatja be a szerző, kiváló szakszerűséggel, mindenütt a kerámia művészi jelenségeire vetve súlyt, a tárgy ipari oldalát egészen mellőzi. A gazdagon illusztrált kötet az első döntő japáni és khinai befolyások korától elvezet az 1900-iki párisi világkiállitásig, amelyen az összes kulturállamok kerámiája nagy gazdagságban volt

A VÖRÖSMARTY-SZOBOR PÁLYÁZAT
LIGETI, BÁLINT ÉS JÁMBOR MŰVE
ELSŐ KATEGORIÁBA OSZTOTT PÁLYAMŰ

BUDAPEST MAGÁNKÉPTÁRAI

Talán sohasem nyilt meg fővárosunkban képkiállitás, a mely annyira fölcsigázta volna érdeklődésünket, mint a Budapesti Orvos-Szövetség műtárlata, a mely szeptember elejétől fogva két hónapon át a Műcsarnokba vonzotta a közönséget. Szegény árvák és özvegyek felsegítésére rendezték s a nemes cél a legóvatosabb műbarátok gyűjteményéből is meg tudta szerezni a féltett kincseket, a melyek, szám szerint mintegy 870 darab, elfoglalták a Műcsarnok összes kiállítási helységeit. A szövetség végrehajtó bizottságának, de legfőképen dr. id. Elischer Gyulának érleme, hogy most egyszeribe megösmerkedtünk a főváros képgyűjtőivel. Általában csak néhány gyűjtő képtára volt eddig ismeretes, a többi elrejtőzött a nyilvánosság elől, nem nagyon mutogatta kincseit, nem beszéltetett róluk. S most ime a kiállítás katalógusa arra tanít minket, hogy szép fővárosunkban legalább százharminc olyan műbarát él, a ki rendszeresen gyűjti a műtárgyakat. Természetesen változó szerencsével, mert különösen a régi festmények összeszerzése néha valóságos lutrijáték, az embert a véletlen keze vezeti nyomra, olykor piszkos lim-lomból sikerül egy gyöngyöt kihalászni, olykor meg a legszebb álarc mögött ravasz utánzat, hamisítvány rejtőzik. S mert a képgyűjtés meglehetősen új keletű szenvedély hazánkban, bizony fiatal még a legtöbb magán-galéria és olyik kép még nem állotta ki a tudományos meghatározás tűzpróbáját. A mi nem nagy baj. A kép első sorban becses művészi alkotás legyen, bármily nevet emlitenek is a láttára. Szépsége, művészeti tartalma csöppet sem változik, ha az ezerszemű szaktudomány más apát ad neki, mint a kit a gyűjtő hitt vagy sejtett. S nem baj, ha a fiatal galériák egy része még nem érezte a húsában ezt a boncoló kést. Szép, érdekes, nagybecsű kiállítás ez pontos determinációk nélkül is.

Hálával tartozunk dr. Elischernek, hogy e műveket sorra láthatjuk s közelebbről is megismerkedhetünk a nagy, de eddig rejtett anyaggal. A kiállítás bezárultával e sok alkotás ismét visszavándorol otthonába s mi csak szép emlékeit élvezhetjük. Sietünk egy-két jegyzetet e lapokra rögziteni s a kiállítás néhány

Művészet 1902. 328. kép

lalhassuk. Ha pedig pusztán külsőségeit vennők át és lesülyesztenők szükségességeink színvonalaira : a művészet megrontásának bűnét követnők el.

Ha valahol, úgy nálunk első sorban szükséges az olyan művészet megteremtése, a melyhez a szerényebb módúak is hozzáférhetnek, a mely kiválóan társadalmi művészet. Ha pedig ezt a művészetet el akarjuk érni, nem szabad sem a britek, sem a franciák iskolájába járnunk. Vessünk inkább ügyet a németekre, a kik becsületes igyekvéssel keresik és teremtik az effajta művészetet, de figyeljük meg első sorban az amerikaiakat, a kiknek már szinte meg is van ez a művészetük. S ha újnak látszik is ez a tétel, s ha helyszüke miatt nincs is módomban az igazságát egyúttal behatóan bizonyítani, elégséges lesz talán, ha az amerikai műipar alapelveire rámutatok.

Az amerikaiak a műiparban is alkalmazkodtak a modern fejlődéshez. Az a legfőbb törekvésük, hogy a kézimunkát lehetőleg kikerüljék, s csakis a gépet dolgoztassák. Ezzel pedig a raffinementre beköszönt a vég és most már a készített tárgy célja, rendeltetése szabja meg a mértékadó szempontokat. Ez az oka annak, hogy már is az amerikai iparművészeti holmi a legpraktikusabb, céljának a legjobban megfelelő, a leglogikusabb, s hogy mindamellett szép is. Az iparművészetnek ez az iránya lehetővé teszi, hogy a minden népréteg számára való termelésen kívül a legkiválóbb fényüzés is kielégíttessék. Hanem ez a fényüzés nem áll raffinált, drága részletek alkalmazásából, melyet drága kézimunka végez, hanem értékes anyag fölhasználásából. A mit a kevésbbé tehetősek számára ónból, puhafából, vasból stb. készítenek, azt a tehetősek, a milliárdosok számára aranyból, ezüstből, drága tengerentúli fából, drágakövekből készíti ugyancsak a gép. Ez a demokrácia érvényesülése a művészetben. Egyforma szellem, egyforma formák mindenki számára, csak éppen a pénzbeli értéke legyen, lehessen különböző.

DINER-DÉNES JÓZSEF

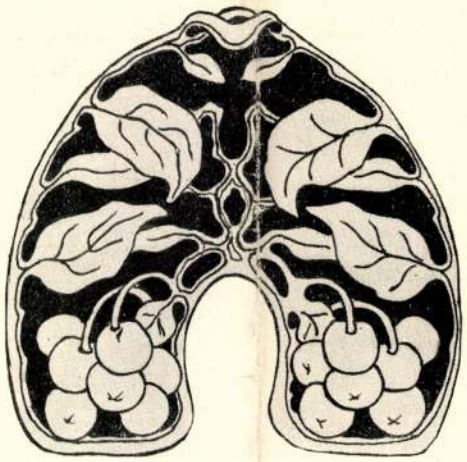

900.l.
L7 leffel

a pályanyertes szerző átdolgozta, sőt úgy látszik nagyon is átdolgozta darabját, úgy hogy végre igen kevés maradt a jutalommal kitüntetett eredetiből, hanem lett a «*Helikoni ünnep*» tánczos, zenés, intrikás vígjáték. Mint ilyen, értékben nem gazdagodott, de még mindig megtartotta vonzó és kedves milieujét és hazafias irányzatát; ebben az irányzatban lehet némi szándékosság abból a fajtából, melyet Kisfaludy Károly első darabjában maga is lenézőleg kárhoztatott, de épen a mi napjaink a legkevésbbé alkalmasak arra, hogy éles és hajszálfinom megkülönböztetést tegyenek a mélyen átérzett és fennen hangoztatott honfiérzés száznemű árnyalatai közt.

Maga a darab s a mi a gerinczét tenné, a cselekvény, sokat szenvedett az átalakítás folyamán. Kúsza szálait kibogozni vagy simán lebonyolítani meg sem kíséreljük. Csak nagyjában s a fő vonásokat próbáljuk visszaadni. Festetich György, a keszthelyi gróf, két érzés hullámai között hányódik; magyar szive honosaihoz vonja, nevelése még a német kultura hivei között tartja. Egyelőre felette áll mind a két küzdő pártnak, mint Escalus fejedelem a Montaguk és Capuletek fölött; s oly pontosan jelen meg végszóra ő is a legnagyobb czivakodás közben igazságot tenni, mint a bölcs veronai. Már most a magyarság, élén a költőkkel, főleg a Malvina álnév alatt szereplő Dukai Takács Judittal és a németség, melyet szerencsére egy csomó hígvelejű professzor és egy ledér asszony képvisel, azon van, hogy a keszthelyi szép kastélyban magának biztosítsa a hegemóniát. De a harcz nem az öreg gróf szabad választásán, vagy a két kultura szabad versenygésén múlik, hanem magyar részről Malvina, német részről Perpetua asszony kaczérkodásain a léha és csélcsap László gróffal, az öreg kegyelmes úr fiával. Ehhez nem kellenének a magyar költők, mondhatná a szives, de kényes érzésű olvasó. Igaz, viszonozza a szerző, de én meg nem mondhatok le művem egyetlen értékes eleméről. — A harcz soká tart és számos epizóddal van tarkítva; fát ültetnek el, juhásztánczot járnak, eléneklik 1817-ben Ányos hires versét, a *Kalapos királyt*, mely II. József császárt gúnyolja, holott ezidőtájt egészen más bajuk volt a magyaroknak, mint a rég elfelejtett szerencsétlen és koronátlan uralkodó; aztán gúnydalt költenek a német főprofesszorra, a kinek a felesége, Perpetua, találkát adott éjjel a fiatal grófnak, a költői lelkű Malvina pedig berugatja a tanárt, stb., stb. Mikor aztán túlságosan derült állapotban térdel az isteni Malvina előtt, akkor belép ismét a gróf és elkergeti összes német társaival együtt. A kegyelmes úr nem igazságos, hogy ezt teszi; s ő soha meg sem tette volna, de idézzük Kisfaludy Károlyt: «Győz a magyar s tapsra ez ott fenn elég.»

A Nemzeti Szinház a magyar szerző ügyét felkarolván, jeles előadást produkált s míg a darab jobb tulajdonait erősen megvilágította, gyengéit óvatosan tompította. *Lenkei* Hedda asszony Malvina szerepét oly jól játszotta, hogy elhittük neki a szellemes költőnőt is, a merész cselszövőt is. *Náday* öreg grófja méltósággal és nemes szivósággal van tele. *Gál* jeles figurát alkotott a német archonból (igazgató), *Hegyesi* Mari ennek a feleségét elragadó szépséggel és okos tudatossággal ábrázolta. A költők egészen üres statiszta-szerepére *Gyenes* (Berzsenyi), *Mihályfi* (Kisfaludy S.), *Bakó* (P. Horváth Ádám) és *Hetényi* (Pázmándi Horváth) vállalkoztak. Kisebb föladat jutott még néhány jeles művészünknek. Ez a fényűzés a szereplőkkel, rendezéssel, kiállítással, nagyot lendített Prém József darabjának sorsán. —*n.*

ISTÓK JÁNOS PÁLYAMŰVE.

LIGETI MIKLÓS PÁLYAMŰVE.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS SZOBRÁNAK PÁLYAMŰVEI.

A RUDOLF-SZOBOR-PÁLYÁZAT.

Molnár Viktoré, a vallás- és közoktatásügyi miniszterium lelkes buzgalmú tanácsosáé az eszme, hogy a magyar nemzetnek a fájdalom oly korán elhúnyt trónörökös iránt érzett szeretetét és emléke iránti kegyeletét a magyar fővárosban díszes emlékmű hirdesse. Az Uránia tudományos egyesületben pendítette meg Molnár Viktor a szobor-állítás eszméjét s fölszólalása országszerte olyan visszhangra talált, hogy a szükséges pénz aránylag igen rövid idő alatt összegyűlt, a pályázatot kiirhatták, s már a pályamunkák is láthatók az Uránia tudományos szinház téli kertjében.

A pályázaton két ismert fiatal művész versenyez: *Istók* János és *Ligeti* Miklós. Az első katonai díszben mutatja be a trónörököst, a mint daliás magatartásban egy hosszas alakban képzett talapzat végén áll s tekintetét a messze távolban legelteti. Komolyság és nyugalom jellemzi a gondosan mintázott alakot.

Ligeti Miklós intim mű alkotására törekedett. A trónörököst mint vadászt ábrázolja, ki örömét találta a férfias szórakozásban s puskával vállán sokszor megjelent hű magyarjai közt, hogy részt vegyen egy-egy ilyen sport izgalmaiban. Így mutatja be őt Ligeti pályaműve.

A talapzat domborműve mindkét pályaművön az 1885-iki országos kiállítás megnyitását ábrázolja; azét az emlékezetes kiállítását, melynek — mint mindnyájan tudjuk — Rudolf trónörökös volt védnöke.

A két pályamű az Uránia tudományos szinház téli kertjében látható. Az érdeklődők, az előadások idejét kivéve, mindenkor megszemlélhetik.

EGYVELEG.

* **A legnagyobb ágyúgolyó,** — melynek sulya 1300 kilogramm — Krupp esseni gyárában az orosz kormány számára készült. A hozzá való ágyú, szintén a világ legnagyobb ágyúja, a kronstadti erődben van felállítva. Minden lövése 7200 koronába kerül.

* **A japán katonai szemlék** s egyéb ünnepélyek alkalmával a mikádó előtt két testőr egy tükröt s egy meztelen kardot visz. A tükör azt jelenti: «ismerd meg önmagadat, légy tiszta és ragyogó,» a kard pedig: «légy erős.»

* **A legtöbb elmebeteg** Londonban a munkás osztályból kerül ki, utánuk következik az irótollal dolgozó emberek osztálya.

AZ ŐR A SZIVART RÖGTÖN SZÁJÁBA DUGTA.

A BIRÓ ALLISTERHEZ FORDÚLT, A KI RONGYOSSÁ TÉPETT KABÁTBAN ÁLLT ELŐTTE.

resni; ennek ősz haja többet ér, mint ama jogcsavarók órákig tartó védbeszédei.

— Úgy van, — mondá Allister.

Wilkins pártfogása révén Allister irószerekhez jutva, Potter úrnak, családi ügyvédének hosszú levelet irt.

Most a börtön kápolnájának harangja szólalt meg, mire a foglyokat kettesével a számukra fentartott székekbe kisérték, hol azonban egymással nem beszélhettek s egymást nem is láthatták.

— Karácsonykor — mondá Wilkins, midőn mindketten ismét visszajutottak a zárkába — az ebéd nem szokott rosz lenni. Kiváncsi vagyok, mit adnak?

— Nagyon éhes vagyok, s megennék bármit, — felelé Allister.

Pontban tizenkét órakor elhozták az ebédet, mely sült marhahúsból és pulykapecsenyéből állt. Főzeléknek sárgarépát adtak. Ez pedig az egyetlen étel volt, melyet Allister máskülönben a világért sem tudott volna máskor megenni, de most jóizűen elköltötte.

Egy óra felé ismét megszólalt a fegyházi harang.

— Mi az ördög ez már megint? — kérdezte Allister.

— A délutáni istentisztelet.

Wilkins alig ért rá ezt felelni s máris egész sereg fiatal hölgy tódult a folyosóra. Mindegyiknek zsoltár volt a kezében, ebből énekeltek, majd egy pap szónoklatot mondott s ismét zsoltár következett. Az egész szertartás másfél óráig tartott. Allister ezalatt alig birt magával dühében és épen nem volt imádkozó kedvében.

— Félóra múlva másik istentiszteletben is lesz még részünk, — biztatta Wilkins jóindulatúlag.

Allister mérgesen felugrott s a kis ablakhoz lépett, a mely ekkor hirtelen kinyilt s egy fiatal karcsú nő állott előtte, kezében virágcsokorral. Mielőtt Allister félreugrott volna, a hölgy nyájasan rámosolygott.

— Szegény ember, — mondotta. — Mennyire sajnálom önt, hogy itt kell töltenie a szép karácsonyi ünnepet! Fogja ezt a virágot, fel fogja kissé vidítani komor czelláját.

E szavakkal a meglepetésében szólni sem tudó Allister markába nyomta a bokrétát.

— Mi a neve? — kérdezte aztán a hölgy.

— Welch vagyok! — kiáltott Allister dühében magánkívül.

— Isten önnel, Welch — mondta kenetteljesen a hölgy. — Tudom én, hogy maga nem igazán rosz ember...

Wilkins az alatt csak úgy hempergett az ágyán s a hasát fogta nevettében.

— Uram Isten! Uram Isten! No de ilyet! — kiáltotta a nevetéstől fulladozva.

Másnap reggel Wilkins nagyon zavartnak és izgatottnak mutatkozott. Alig evett a reggeliből s időnkint megindultan mosolygott egykori gazdájára. Aztán a zsebéből előkotorászott egy piszkos zálogczédulát s odaadta Allisternek.

— Itt van, uram, a zálogczédula a tűjéről. Sajnálom, hogy elloptam.

Allister meg volt hatva, mikor a czédulát átvette s barátságosan kezet szorított Wilkinsszel.

Egy börtönőr ment végig a folyosón s bekiáltotta a szobákba azok nevét, a kiknek e délelőtt meg kell jelenniök a bíróság előtt. Köztük volt Allister, azaz hogy Fatty Welch is.

— Isten önnel, — mondá Wilkinsnek. — Sajnálom, hogy bünösnek vallotta magát s így nem tehetek önért semmit, ha kiszabadulok. De hát mért is nem tagadott?

— Megvolt erre a magam oka — felelt Wilkins. — Azt akartam, hogy ügyemet intézzék el mennél hamarább. Nem akartam, hogy megtudják, ki vagyok és hogy Filadelfiából jöttem New-Yorkba, mikor elfogtak. Azért vettem fel a Davidson nevet s készségesen leülöm ezt a kis büntetést, csak ne firtassák tovább a dolgaimat.

— Maga legalább a saját tetteiért van itt — sóhajtott Allister. — De én a más bűnéért szenvedek. Talán még el is ítélnek. Mert hiszen maga se tudhatja, nem igazán én vagyok-e Welch?

— De bizony tudom, nem is fogják Welch helyett elitélni.

— Honnan tudja oly biztosan?

— Mert én magam vagyok Fatty Welch, — felelte Wilkins.

V.

Másnap reggel Allister urat, a főváros legelső klubjának százezer dollár évi jövedelemmel rendelkező tagját, két fegyveres börtönőr a vizsgálóbiró elé kisérte.

Allister nem csekély ámulatára a biró mellett az öreg Pottert, a családi ügyvédet látta ülni.

A tanuk padján Tamás rendőr és még néhány más rendőr foglalt helyet.

— Welch, lépj előre!

Potter ügyvéd fejével jelentőségteljesen intett a birónak, a ki most Tamás rendőrhöz fordulva, így szólt:

— Ez az ön foglya?

— Ez az, mindenesetre...

— Fel van mentve! — mondá a biró.

Potter ügyvéd kezet fogott a bíróval, ki kedélyesen mosolyogva intett Allisternek:

— Ezek után jó viseld magadat, Welch. Ez egyszer nem bántalak, de ha még egyszer ide kerülsz, a következményekért nem állok jót. Eredj haza!

Potter ügyvéd valamit sugott a bámészkodó rendőröknek, a kik tisztelegtek, azután pedig Allistert kivezették a börtönépületből.

A mint aztán elrobogtak egy zárt automobilban, a mely az épület közelében várakozott rájuk, Potter úr mosolyogva így szólt:

— Ugy-e jól csináltuk? Senki sem fogja az ön esetét megtudni!

*

Hét óra volt, midőn Allister mint rendesen, megjelent a klubban. A legtöbb úri ember karácsony ünnepi kirándulásáról már visszatért s a viszontlátás örömére vigan pezsgőzött.

— Hé, hollá, Allister! — kiálták. — Hogy mulattál? Winthropéknál voltál? Igyál!

— Nem — felelé Allister. — A városban maradtam. Valami különös dolgom akadt. Hé, pinczér, hozzon valami jobbféle pezsgőt és szivart.

E pillanatban Tomlinson lépett a terembe.

— Képzeljétek csak — kezdé Allister, miután a harmadik pohár pezsgővel jó kedve ismét visszatért, — Tomlinson azt állítja, hogy az amerikai börtönök roszul vannak berendezve, hogy az embereket ott koplaltatják, és több efféle. Nos, egy szó sem igaz belőle; mind ez csak mende-monda. Én határozottan azt állítom, hogy börtöneinkben sokkal jobb a koszt, mint sok másodrendű európai szállodában!

HELIKONI ÜNNEP.

A Magyar Tud. Akadémia gróf Teleki-pályázatán száz aranynyal jutalmazott vígjáték. Irta *Prém József.*

A jelen nehéz küzdelmei közűl menekülést kereső lelkünk boldog meghatottsággal időz azokban a szebb korszakokban, mikor az elődök a komoly és szent czélokért oly lelkesedve harczoltak. S önkéntelen támad bennünk a hála érzése minden törekvés iránt, mely e naiv, szinte gyermeki kort édes hevületeivel, nemzeti önérzetben való föllobbanásával ismét megeleveníti előttünk. Berzsenyi Dániel, Kisfaludy Sándor, Pázmándi Horváth Endre, Pálóczi Horváth Ádám, Dukai Takács Judit és a keszthelyi gróf, virágzásnak induló irodalmunk lelkes Maecenása egyszerre a szinpadon: szinte sok is a jóból és mégis kellemes és jólleső. Rég elhervadt ifjúságunk mámoros álmait idézik föl e nevek, mikor dörgő hangon szavaltuk a «rút sybarita-váz» at és mindegyikük azt hitte, hogy az ő kegyetlen szerelméséről zengte édes-bús dalait Himfy.

Ezt a milieut szerezte meg *Prém* József «*Helikoni ünnep*» című darabjához, melyet a Magyar Tud. Akadémia a Teleki-díjjal koszorúzott. Sajnos, a költőt egy meggyökeresedett előitélet kissé félrevezette; mind erősebbé válik ugyanis az a hit, hogy az Akadémiától pályadíjjal kitüntetett drámák nem alkalmasak a szinpadra, sőt közönségesen meg is buknak. Hogy e fenyegető sorsot elhárítsa magáról,

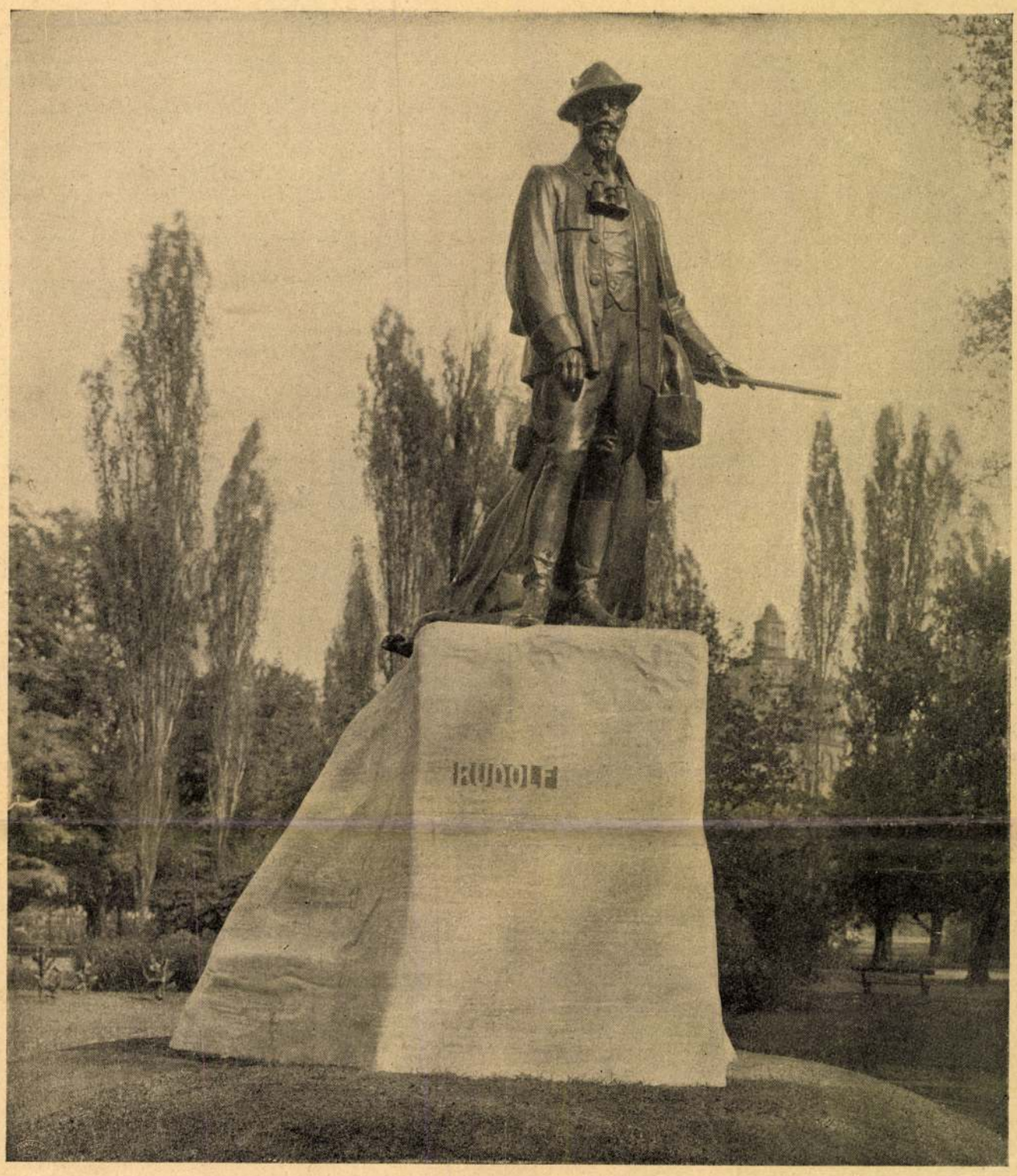

Rudolf trónörökös szobra, Ligeti Miklós műve — Erdélyi fényképe

Őszi gondok

Uralmad', ősz, hát újra kezded . . .
A napok gyorsan fogynak,
Hanem a gondjaim meg bezzeg
Megnőnek, gyarapodnak.

Zajong körültünk kisded népünk,
Kezüket fújják, dideregnek . . .
Az anyjuk és én összenézünk:
Felöltő kell a gyerekeknek.

S no, amire majd azt felöltik,
Ruha is kell ám, ahhoz illő,
És jó, hogy az eszembe ötlik
— Csekélység bár, — hat pár cipellő.

Sipkát, boát, rá rojtot, bojtot —
Mindent be kell szerezni.
Felforgatunk tucatnyi boltot —
Ez is kell még, — meg ez, ni!

Az egy szem lánynak — gondos anyja
Valami kis kalapot gusztál . . .
Tárcám utolsó szép aranyja
Te is milyen hamar elúsztál!

Lelkünk s zsebünk terhét leadtuk —
No, gyerekek, vigan előre!
. . . A mi felöltőnk — ugy-e anyjuk —
Mint tavaly is, — marad jövőre . . .

Legifj. Szász Károly

Uj Idők 1908. XIV. 43. sz. 344-46. l. képek és arckép

— Azt is meg tudom mondani, honnét ered ez az érzésem. Az ön mozdulatai, a tekintete, a hangja nagyon hasonlítanak szegény megboldogult édesanyáméra.

Vera megnyugodott. A szeme hálásan csillogott.

— Köszönöm, — felelte önkénytelenül.

Illésfalvy most hamburgi utazásáról kezdett beszélni s elmondta, hogy két hétig betegen feküdt.

— És . . . és egyedül volt az idegenben? — kérdezte az asszony, aki női ösztönnel érezte meg a távoljáró Mayt.

Dénes egy ideig gondolkodott, azután őszintén nézett rá Verára.

— Nem, — válaszolta lassan, — egy asszony volt mellettem, egy asszony, akiről azt hittem, hogy szeret, hogy meg tud érteni, de akiben nagyon csalódtam.

Bogdány Vera kinézett az ablakon. A párás üvegtáblák mögött csatakos mezők, átázott országútak repültek el.

— Talán nem értette meg önt, — szólt az asszony, mintha a kopott fáknak és cserjéknek beszélne. — Azt hiszem . . . a legtöbb ember félremagyarázhatja önt.

— Miből következteti ezt?

— Megmondom nyiltan. A megjelenése, a modora, a külseje azt a benyomást keltik, mintha sokat látott, tapasztalt világfi lenne, egy kissé könnyelmü, gyorsan élő és keveset gondolkodó. És alapjában ön . . . talán jó és becsületes ember.

— Milyen sajátságosan fejezi ki magát, — gondolta el Illésfalvy.

— Azt hiszem, — folytatta tovább az asszony, — hogy az a férfi, akinek az édesanyja lebeg a szeme előtt, nem lehet rossz.

— Csak szerencsétlen. Hiszen többnyire olyankor jut a szülőnk az eszünkbe.

— Meglehet. Én már gyermekkoromban elvesztettem az édesanyámat és apámat, ez az érzés tulajdonképp ösmeretlen előttem. A szenvedésben korán volt részem és talán ez teszi, hogy megszoktam az életet komolynak és felelősségekkel telinek látni. Örömben ritkán volt részem, s ha mosolyogtam is, mindig úgy éreztem, hogy egy titkos hatalom állandóan mögöttem áll és bármely pillanatban lecsaphat rám. Éppen azért bizalmatlan voltam a sorshoz, az emberekhez és gyáván jártam a földön. Lehet, hogy igazi boldogság nincs is a halandók között, vagy legalább is kevesen vannak, akiket erre az égben kiválasztottak.

Illésfalvy előtt lassan egy új világ nyílt meg, egy csöndes, szomoru és mégis érzésekkel teli világ, amely merőben elütött azoktól a képektől, amelyeket eddig földi pályája tarka fordulatai közben megpillantott. Amerre ő járt, mindenütt a szerencsét, a boldogságot, a napfényt hajszolták, s a szenvedések fekete örvényekként tüntek föl, amelyekben az ostoba kegyetlen sors az életet akarja megfojtani. Aki tehette, menekült e sötét környezetből, elkergette oldala mellől az árnyakat, kétségbeesve viaskodott a kék égboltért, a szinek csillogó országáért, a zavartalan boldogságért. Ez az asszony pedig csöndesen megadta magát a végzetnek, beletörődött a szomorúságba, azt mintegy az élet tartozékának tekintette és törékeny termetével, gyönge kezével megbirkózott az árnyakkal. Milyen más világ volt ez, mint az övé, milyen nyomott, mennyi szenvedéssel teli, mily messze tőle áll a felvidéki kis ház, ahol Vera csöndesen él a gyermekének, a bánatának, a kötelességének.

Beesteledett. Az asszony kimerülten hajtotta oldalt fejét és mialatt Illésfalvy tovább beszélt élményeiről, a tengerparton látottakról, az élet nyomorúságáról, Vera lassan elaludt. Mikor lehunyta szemét, arcán elsimultak a gondok ráncai, ajkáról eltünt a fáradt, szenvedő vonás.

Dénes kiment a folyosóra és szivarozva sétált föl s alá.

Amikor közel jártak Zsolnához, a férfi halkan belopózott a podgyászáért. Akármilyen csöndesen szedte le azonban a táskáit, Vera mégis fölébredt és csodálkozva, álmosan nézett Illésfalvyra.

— Kiszáll? — kérdezte megdörzsölve szemét. — Hol vagyunk?

— Két állomással Zsolna előtt. Ne zavartassa magát. Aludjon tovább.

Vera megint levetette a keztyűjét, mint első találkozásukkor és odanyujtotta kezét Illésfalvynak.

— Viszontlátásra, — mondotta nyugodtan, — a viszontlátásra, ha ugyan még összevetődnek utaink . . .

A férfi egy percig gondolkodott, azután rávetette tekintetét az asszonyra.

— Engedje meg, hogy néha érdeklődhessem iránta, hogyan van, hogyan telnek a napjai . . . Megengedi?

Vera félénken nézett Dénesre.

— Nem, nem, az nem lehetséges . . . — felelte ijedten.

— Akkor a viszontlátásra. Kívánom, hogy minden jóra forduljon.

Illésfalvy kiszállt. Amikor elhaladt a kocsi előtt, az ablakban ott állt az asszony és kinézett a párás táblákon. A tompa keretben alakja régi, nemes képre hasonlított, amelynek vonásain évszázadok elfojtott bánata ömlik el.

Folytatjuk.

Versek

Irta Erdős Renée

EGYSZER

És egyszer minden könnynek ki kell égni
S minden fohásznak el kell fogyni.
És egyszer megint csak kell napot érni
És megint csak kell mosolyogni.

És jön egy reggel, amikor virágot
Kell újra a hajunkba tűzni.
És jön egy este, mikor imádságot
Susogva kell majd lefeküdni.

És jön egy hajnal, melynek kapujánál
Fölragyog izzón a mi álmunk.
És jön egy hajnal, melynek kapujánál
Remegő szívvel meg kell állnunk.

SOKÁ KELL VÁRNI

Soká kell várni, míg jön a nagy óra.
Sötét van — és nem szólít virradóra
Se hang, se jel, se fényes álomlátás.
Honnan jön a nap? Honnan a megváltás?

Soká hallgatva sokat elfelejtek.
Ki szedi föl a gyöngyöt, mit leejtek?
Ki folytatja a félbeszakadt álmom?
Ki tudja miért s meddig kell még várnom?

Égő kérdések gyötrőn ostromolva
Lángot fuvón tüzelnek homlokomra.
Ebből dal születik, amabból könnycsepp.
És egyiktől sem lesz a lelkem könnyebb.

És mindegyikre rászakad az álom
Nehéz köde, amíg a hajnalt várom.
S mire a nap kél: az arcom megdermed.
S ő rám tűz forrón, néz — és nem ismer meg.

Rudolf trónörökös szobrának leleplezése Budapesten, a Városligetben, október 12-ikén.
A király, Molnár Viktor államtitkár és Ligeti Miklós szobrász Erdélyi fényképe

A rettenetes mama

Irta GÁRDONYI GÉZA Vége

— Ott lesz a festő is.

— Nem lesz ott.

Ugy történt. A leányomat meghordozta az asszony mindenfelé. Elujságolta, kivel beszélt, kivel táncolt. A festővel nem találkoztak.

Az ügyről én se szóltam semmit a leánynak. Sirni már nem sirt. Gondolkodó maradt és hallgató. Néha szó nélkül megcsókolt és elfordult.

Furta az oldalamat a kiváncsiság, hogy ugyan kijózanodott-e abból a kurta emberből? De nem akartam az eszét ráforditani: hadd vélje, hogy a festő személyével gondolatban se foglalkozunk.

De mi lesz, ha letelik a hat hét, s mind a ketten megmaradnak a szándékukon?!

Rábeszéléssel próbáljam-e az asszonyt beleegyezésre birni? vagy az akaratomat vegyem elő?

Nehéz két kérdés! A rábeszélés sohse fogott az én feleségemen. Az meg hogy szembeszálljak vele . . . előbb valami toreadorhoz kellett volna járnom órákra. Iszen ismeritek.

Hát letelik a hat hét.

A lányom meg se várja, hogy szólitsam, elém áll:

— Hát papa meggondoltam.

— És mit határoztál?

— Azt hogy hozzámegyek.

Vállat vontam:

— Jó. Beszélek este a festőddel. Ha ő is megmaradt a szándékán, anyádnak is engednie kell.

Este csakugyan ott volt a kaszinóban a festő. Nem is a teremben várt, hanem az ajtóban. Ő szedte le a köpönyegemet, kabátomat.

Az érzelmei nem változtak.

Én egy utolsó ellenvetést próbáltam meg rajta:

— A leánynak vagyona nincsen.

— Dehogy nincs, felelte mosolyogva, az Örzsike lelke felér a Rótschild vagyonával!

— Hát jó, mondottam. Valamit azért adunk garnirungnak a lelke mellé, de csak később. Az asszonnyal kell előbb beszélnem. Addig ne jöjjön hozzánk, mig nem értesitem.

A festő aggodalmasan pislogott:

— Ön megigérte . . .

— Megigértem. A lányomnak is megigértem. Meg is lesz.

Molnár Viktor államtitkár, a Rudolf-szobor kezdeményezője

Ligeti Miklós szobrász, a Rudolf-szobor megalkotója

— Ha nem egyezik is bele?

— Ha nem egyezik is bele. Egyszer csak én is lehetek úr a házamban!

El voltam határozva a legkeményebb föllépésre. De mikorra hazaérkeztem, megint csak vakarództam:

— Hogyan tálaljam fel a kérdést az asszonynak?

Mindig jól szoktam aludni, de azon az éjszakán sehogyse jött rám az álom.

A lányom leolvasta az arcomról, hogy a festő mit határozott. Reggel a fülembe sugta:

— Tehát ma . . .

— Ma, — feleltem bágyadtan, mint az elitélt, aki a vesztőnapjára ébred.

— Délelőtt . . .

— Hagyjuk ebédutánra.

— Jó.

Nyomott szótlanságban ebédeltünk. Az asszony locsogott egyet-mást, de mink a lányommal alig feleltünk rá. Én háromannyi bort ittam, mint amennyit szoktam. Enni is ettem bőven. Fütöttem a lokomotivot.

Mikor a fekete kávénál tartunk, úgy csibukszó mellől odaszólok az asszonynak:

— Tehát a leányod férjhez megyen.

— Kihez? — kérdezte ijedten.

— Nagy Balázs festőművészhez.

Felrobbant, mint a puskapor.

— Soha!

— De ő akarja. És én is beleegyeztem.

— Én meg nem! Soha! Soha!

A szeme elfordult, mint a fuldoklóé. Fölkapta a kenyérszelő kést és fölemelte:

— Megölöm! Megölöm azt a varangyékot, ha ide be mer lépni! Elmegyek a lakására, ott ölöm meg!

No ez nagy vihar volt, nagyobb mint amekkorát bármely tengerész átélt. Örzsike elájult, az anyja elrohant. Énmagam azt se tudtam, hogy locsoljam-e a lányomat? vagy az asszony után fussak? vagy hogy magam is elájuljak?

A leányt nem lehetett lebeszélni. Csak sirt éjjel nappal. Olyanná vált a házam, mint valami tébolyda.

Végre is azt mondtam a leánynak:

— Az istenért ne sirj már! Hiszen tudod, hogy én a te pártodon vagyok. Ha másképp nem lehet, hát megesküsztök titokban, aztán elmentek egypár hétre ahova akartok. A többit bizd reám.

Csak úgy ötletképpen vetettem ezt oda. De a leány kapott rajta.

— Úgy lesz! Megesküszünk titokban. Oh hála az Istennek, hogy ilyen jó apát adott!

És ő dolgozta ki a titokban való megesküvés módját, idejét.

Belevitt.

A festőnek megmondtam este, hogy ne mutatkozzék, mert a feleségem meg akarja ölni, de ne búsuljon, mert én ebben az egyben nem tágitok. A lányomtól levelet adtam át neki. Azt hiszem ő is olyasmit irt, hogy ne járjon még csak közel se az utcához, mert a mama megesküdött, hogy leszurja.

A festő elsápadt és aggodalmasan nézett reám.

— Nincs más mód, feleltem neki, — csak hogy az ügyet titokban kijárjuk. Maga beszéljen a pappal; én beszélek a polgármesterrel. A kihirdetést valahogy csak elengedik.

— Igen, de hogyan lesz az esküvő?

— Az bizony bajos barátom, mert azóta úgy őrzi a feleségem a leányt, hogy még csak az ablakhoz sem ereszti. De mikorra kitűzik az esküvőt, előtte való éjjel kiszökünk Örzsikével és a Vadászkürtbe szállunk. Reggel aztán a lehető legkorábbra tétesse az esküvő óráját.

Úgyis történt. Az esküvő terminusáról suttyomban értesültünk. Az asszony még csak nem is álmodta, hogy mi készül a háta mögött. A leányt egy percre se bocsátotta el maga mellől. Azt gondolta, hogy láncon tart mind a kettőnket.

Elérkezett végre az utolsó éjszaka. Milyen vigan voltunk este! Még kártyáztunk is vacsora után. Engedtem, hogy az asszony nyerjen.

Tizkor feküdtünk le. Örzse megvárta, hogy az anyja elaludjon. Aztán átosont hozzám. A hóna alatt hozta a ruháját, a közönséges utazóruháját, és az én szobámban öltözködött fel. De annyira remegett, hogy a gallérját is képtelen volt bekapcsolni.

Aztán holmi útravaló apróságokat kapkodott össze, és én kinyitottam az ablakot.

Az éj csillagtalan volt. Csak az útcai lámpás világított. Megvártunk egy részeg gyári munkást, aztán

37. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, SZEPTEMBER 10.

Szerkesztőségi iroda: IV. Kaplony-utcza 9.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

ÚJABB MAGYAR SZOBROK.

Monumentális szoborművek alkotására alkalmatlannak itélt korunkban csaknem örvendetes tüneménynek tekinthető, hogy a pathetikus, pózos emlékművek helyett újabban a kisebb méretű, intim szobrok kezdenek divatossá válni. Ezekben az alkotásokban a művész közelebb tud férkőzni a megörökítésre méltatott alak egyéniségéhez, s ekkép a szobormű érthetőbbé, rokonszenvesebbé válik a közönség előtt, mely talán az életben is gyakran látta azt, ki az emlékművön érczben vagy márványban áll szemei előtt.

Ilyen intim szobormű lesz, a fájdalom, oly korán elhunyt Rudolf trónörökös szobra, mely Molnár Viktor államtitkár kezdeményezése és fáradhatatlan buzgólkodása folytán már a közel jövőben a városliget egyik árnyas pontját fogja ékesíteni. A szobormű felállításához szükséges alap az Uránia tudományos egyesület fölhivására, eléggé rövid idő alatt, közadakozás útján gyűlt össze. Az egyesület, melynek Molnár Viktor az elnöke, annak idején pályázatot hirdetett a feledhetetlen trónörökös emlékét megörökítő műre. Ebből a pályázatból került ki diadalmasan *Ligeti* Miklós szoborterve, mely a birálóbizottság által javaslatba hozott módosításokkal, most már rövid idő alatt elkészül, s helyét a Városligetben el is foglalja. A szobormű vadászöltönyben, fején tollas kalappal ábrázolja a trónörököst, a mint fegyverét vállára akasztva, szemeit a körülte elterülő tájon legelteti. A pose természetes, az arcz kifejező, beszédes. Ilyennek ismerték a trónörököst azok, kiknek alkalmuk nyilt a gyakori vadászkirándulások alkalmával közvetlen környezetébe juthatni.

Torontálmegye lelkes hölgyei szintén kisebb méretű, intim szoborművel áldoznak a megye egyik hires szülötte: Kiss Ernő 1848—49-iki honvédtábornok emlékének. A szoborbizottság élén Dellimanics Lajosné, Dánielné Wattay-Pelbárt Margit és Hegedüs János állanak. A gyűjtés csakis a torontáli hölgyek körében folyik s ma már abban a stadiumban van, hogy *Radnai* Bélát, a csatádi Lenau-emlékmű ismert alkotóját, meg is bizták a szobor kivitelével. Ez a szobor hadi fölszerelések roncsai között ábrázolja a vértanu tábornokot, a mint elmélázva maga elé tekint. Délczeg, imponáló alak, magatartásában a bizalom és nyugalom kifejezésével. A szobor Nagybecskerek főterén fog állani. Alapkövét október hóban teszik le, ünnepies leleplezése pedig a jövő év márczius 15-ikén megy végbe.

A magyar szobrászat újabb alkotása az a turul-madár is, melyet épen most állítottak föl a budai királyi palota éjszaki kerítésének szöglet-oszlopán. Donáth Gyula jeles művészünk készitette, ki a dekorativ-szobrászat terén már

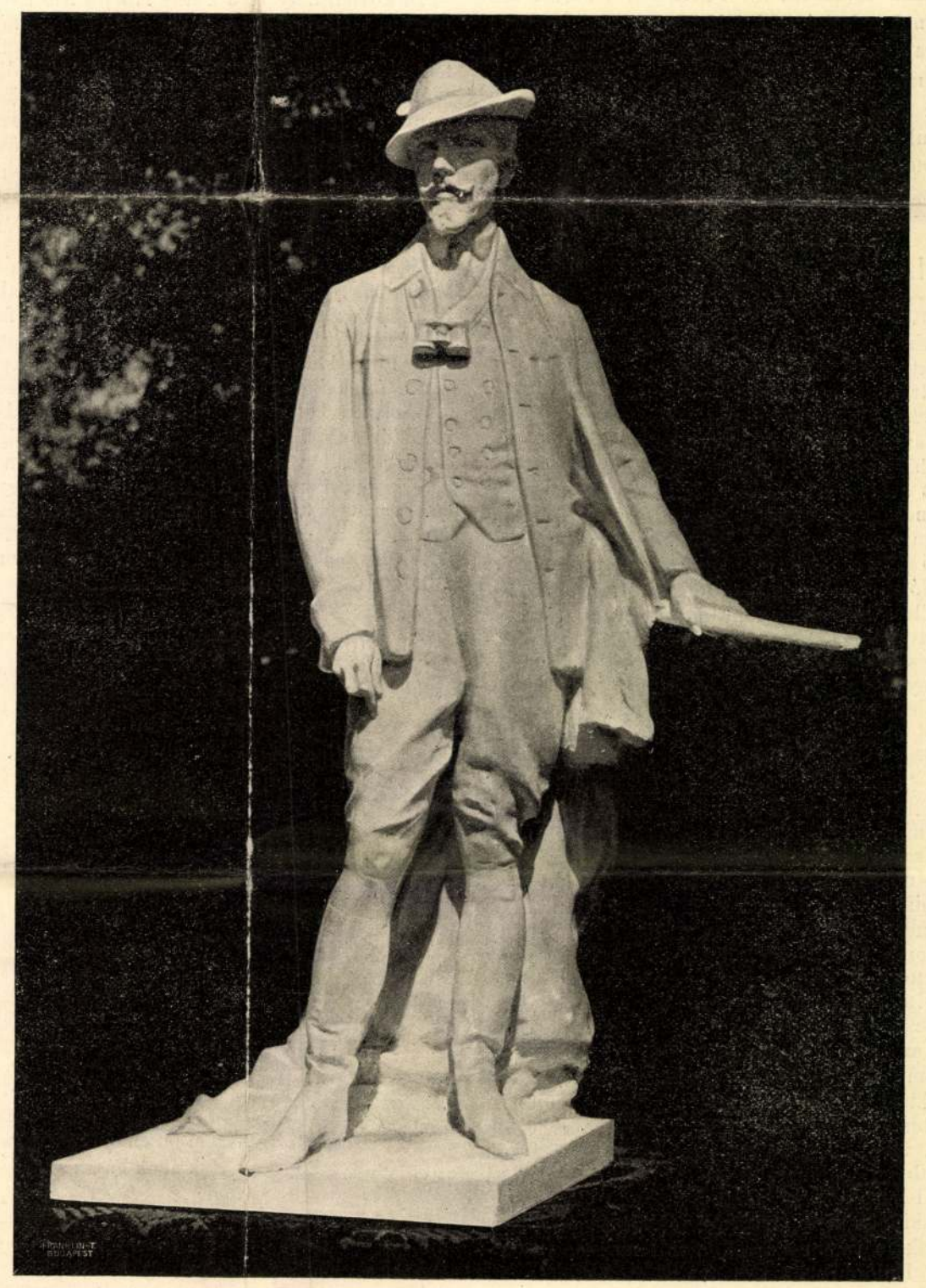

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS SZOBRA LIGETI MIKLÓSTÓL.

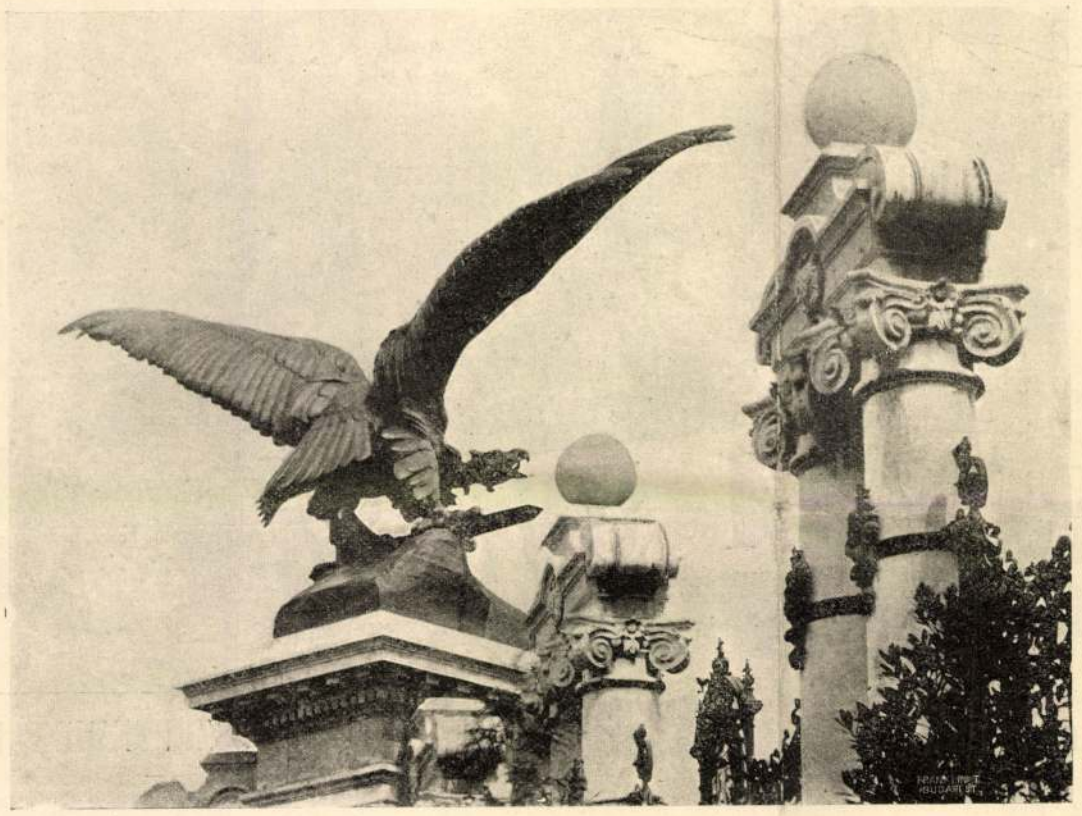

TURUL-SZOBOR A BUDAI KIRÁLYI VÁRKERTBEN DONÁTH GYULÁTÓL.

nem egy művével szerzett elismerést. A turul nagy szárnyait kiterjesztve, repülésre készen, merészen tekint a távolba egy sziklatömbről, karmaiban pedig kardot tart, mintha azzal akarna tovaszállani. A kiválóan sikerült szobormű méretei tekintélyesen nagyok; magassága tiz és fél méter s a szárnyak hegyeinek egymástól való távolsága tizenkét és fél méter. Föl kell említenünk, hogy ez már a második turul, melyet Donáth mintázott. Az elsőt 1899-ben állították föl a komárommegyei Bánhida mellett.

ÁLLAMTITKÁR-VÁLTOZÁS A MINISZTERELNÖKSÉGEN.

Majdnem négy évtizedre terjedő állami szolgálat után nyugdíjba vonult s elfoglalta az osztrák-magyar bank alkormányzói állását *Tarkovich* József, a miniszterelnökség államtitkára. Kiváló tisztviselő volt mindenkor, fontos bizalmi állásokat töltött be s mindig példája volt a kötelességteljesítésnek és lelkiismeretességnek. Olyan hivatali körben élt, a mely állandóan a politika közvetlen közelében tartotta, de ő sohasem keresett politikai szerepet s az erre nyíló alkalmakat mindig elhárította magától.

Élete hatvannégy évének nagyobb részét a tisztviselői pályán töltötte: eredetileg a törvénykezés szolgálatába akart lépni, majd az alkotmányos korszak kezdetén országgyűlési gyorsíró lett. Itt ismerte meg gróf Lónyay Menyhért, a ki előbb magántitkárjává tette, utóbb pedig, midőn pénzügyminiszter lett, 1867-ben miniszteri fogalmazóvá nevezte ki. Lónyayval együtt emelkedett ezután Tarkovich: a közös pénzügyminiszteriumban osztálytanácsos volt, majd visszakerült a magyar fővárosba, mint a miniszterelnökség osztálytanácsosa. Rövid idő alatt miniszteri tanácsos lett, 1886-ban államtitkári czímet nyert, 1892-ben pedig államtitkárrá nevezte ki a király. 1873 óta, a kormányok folytonos váltakozása közepette mintegy ő képviselte az állandóságot, mert mostanáig ő vezette a minisztertanácsok jegyzőkönyveit. E réven az ő kezén mentek keresztül a legfontosabb állami és hivatali titkok s közmondásossá vált titoktartása. Ismerői mondják, hogy különösen fontos események idején szinte emberkerülő lett, távol tartotta magát minden társaságtól, csakhogy valami véletlenség folytán árulójává ne lehessen a rábízott titkoknak, hogy még arczkifejezéséről, magaviseletéről se olvashassanak le valamit arról, a mit magában rejteget. Különben is visszavonultan élt, de a kik ismerték, előkelő modoráért s nagy műveltségéért nagy tiszteletben tartották. A király is többször kitüntette, a Lipót-renddel és Szent-István-renddel, 1897-ben pedig valóságos belső titkos tanácsosi czímmel. Most, mint az osztrák-magyar bank alkormányzója, bizonyára jó szolgálatokat tehet még a közügyeknek.

Tarkovich helyébe a király *Márffy* Albin miniszteri tanácsost nevezte ki a miniszterelnökség államtitkárává. Márffy, a ki 1857-ben született Pozsonyban, előkelő hivatalnoki családból származik. Atyja, Márffy Ágost, a pénzügyminiszterium nyugalmazott államtitkára. Márffy Albin maga is a pénzügyi szolgálatban működött ifjúkora óta. 1876-ban lépett állami szolgálatba, mint fogalmazó a budai pénzügyigazgatóságnál. 1880-ban a pénzügyminiszteriumba lépett át fogalmazónak s fokozatosan lépve elő, 1899-ben lett miniszteri tanácsos. A miniszteriumban eleinte a hitel, vasuti és vizszabályozási, később pedig a határvám-ügyekkel foglalkozott. Kiváló szakismereteivel nagy szolgálatot tett a közügynek az államadósságok konverziójának keresztülvitelében s a regale-kártalanítással kapcsolatos hitelügyi műveletekben való közreműködésével. Mint a határvám-ügyosztály előadója a külföldi államokkal a vám és kereskedelmi szerződések dolgában való tárgyalásokban vett tevékeny részt. A hivatalos világban mint alapos képzettségű, példásan lelkiismeretes és alantasaival szemben humánus, jóindulatú főtisztviselő szerzett tekintélyt.

UTI KÖNYVEMBŐL.

Az én utitársam.

Pietro, öreg gondolásom,
A piazetta szögletén
A hogy meglátott, süvegelve,
Hangos örömmel jött elém.

«Bon giorno, sior!» — szólott vígan.
Majd körülnézett — «ej, no lám:
Hát megint csak így búsmagában
Ábrándoz majd a gondolán?

Pedig tavaly, lám, azt igérte,
Hogy nem jő többé egymaga,
Kár igazán . . . ma oly szép volna
Úgy kettesben az éjszaka . . .»

— «Pietro, öreg gondolásom,
Hej, nem is magam jöttem én!»
Szólok hozzá s csak állok búsan
A piazetta szögletén.

— «Itt van mellettem utitársam . . .»
Megint körülnéz az öreg
S otthágy és keresztet vet titkon:
«Madonna, a sior beteg . . .»

Én betérek egy szűk utczába.
Hol nem jár immár senkisem.
S követ láthatlan utitársam:
A vágy utánad — kedvesem . . .

A «Sóhajok hidjá»-n.

Sóhajtva egykor itt bús rabok jártak,
Kiknek irgalom nem volt e földön.
S zord előcsarnoka a kínhalálnak:
Ott várta őket az álmos börtön.

A nyomukban ma víg turisták járnak,
Több a kaczagó, mint a sóhajtó.
. . . Pedig ez is mind rabja a halálnak,
Csak másutt várja a börtönajtó.

(Velencze.) *Lampérth Géza.*

A TENGEREN.

Bolyongok a vizen, sok hullámvész között
Le délnek, hol a nap sugára éltető,
Hol szebb virág fakad, a hol a pálma nő
S hol — mondják — a tavasz s a szerelem örök.

Én hinni nem tudom; elnézem, mint vonul
A vizre lassudan az éj ködfátyola,
Mely mindent eltakar — bár láthatatlanul —
Mint milliónyi szál, mit titkos kéz fona.

Nem a szív sorsa ez? Az órák múlanak
És apró bánatuk mind rája nehezül
És lángja egyre fogy, virági hullanak;
Míg végre éj borul rá, észrevétlenül.

Justh Béla.

A GAÁLOK ÖRÖKSÉGE.

Elbeszélés. — Irta **Krúdy Gyula.**

A Gaálok is örököltek egyszer . . .

Mintha csak a sors meg akarta volna őket tréfálni, még ez az örökségük is olyan örökség volt, a melynek semmi hasznát nem vehették. Némely familiák, a mikor már az utolsó karneol-gombostűn is túladtak, a melyet őseiktől örököltek, hirtelen ismét bőségbe, jómódba jutnak. Hallani néha — különösen téli estéken a mi vidékünkön, — fantasztikus történeteket gazdátlan nagy vagyonokról, fel nem vett sorsjáték nyereményekről és idegen földön élő dúsgazdag atyafiakról, a kik egyszer csak meghalnak. Gyerekkoromban például a Gaáloknál — ott laktak mind egy csomóban e szegény kurtanemesek, — az a legenda járta, hogy van valahol egy nagy alapítvány, a mely az idők folyamán tenger kincsre szaporodott: és ezt az alapítványt vissza lehetne pörölni. Bizonyos Laskodi Gáspárról volt szó ebben a legendában, a kinek született Gaál-leány volt a felesége. Az ördög tudná mit, mit nem csinált Laskodi Gáspár kétszáz esztendő előtt: talán elrejtett kincset talált, de az sincsen kizárva, hogy hamis pénz volt. Még az hozzá, hogy öregségére nagyon nagy bánatán úgy könnyített, hogy rengeteg vagyonát az atyafiságnak alapítványozta. Építtetett valahol egy rengeteg kastélyt, talán ezer szoba is volt benne és itt nevelték tudós tanárok, vívómesterek, lovagló-tanárok az atyafiság gyerekeit. Hat esztendős korától egészen addig, a meddig meg nem házasodott. Fejedelmek fiai, leányai nem nevelődhettek különbül és az öreg Laskodi Gáspár száztizenkét esztendős korában nyugodtan halt meg: a világ végezetéig gondoskodott a rokonairól.

Csakhogy gyönge minden emberi alkotás. Az öreg Laskodi nem számolt azokkal, a kik már, begyesedvén álluk, nem élvezhették a mesebeli kastély gyönyörüségeit. Duzzogni, morogni kezdtek az atyafiak, különösen a szegényebb része.

— Mit ér az, — mondogatták, — ha a fiunknak rámás csizmája meg nyusztprémes bundácskája van, a midőn mi itthon mezitláb járunk? Ő se jár rámás csizmában, csak huszonnégy esztendős koráig: azután olyan lesz, a milyenek mi vagyunk. Csakhogy még szerencsétlenebbnek érzi magát.

A leánykákat herczegkisasszonyokként nevelte a váradi püspökség, — a mely épen az alapítványt kezelte, — de herczegi férjekről elfelejtett a számukra gondoskodni. A francziául csevegő, selyemben, bársonyban pompázó leány-

VASÁRNAPI UJSÁG

42. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, OKTÓBER 18.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. Félévre — 8 korona. Negyedévre — 4 korona.

A «*Világkroniká*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

841-42.
Rud.
Irór, tolva
beggel

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS SZOBRA LIGETI MIKLÓSTÓL. — Balogh Rudolf felvétele.

STEFÁNIA KIR. HERCZEGNŐ, LÓNYAY GRÓFNÉ A RUDOLF-SZOBOR LELEPLEZÉSÉN.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS SZOBRA.

A művész szerencsés leleménynyel rögzítette bronzba a még ma is siratott királyfi alakját. Nincs benne semmi abból a reprezentativ pózból, a melybe az uralkodó családok tagjait szokták állítani. Egyszerű, könnyed mozdulattal áll a trónörökös a Városliget bokroktól szegélyezett tisztásán, meleg, puha vonalak foglalják össze férfias, erőteljes alakját, s egyszerű vadászruhája, kényelmesen a vállára akasztott puskája, egyenes és mégis fesztelen tartása megérezteti velünk azt a nyugodt biztonságot, a melylyel az életnek ez a nagy művésze az emberek között mozgott.

Ez az a Rudolf trónörökös, a kit ismertünk s a kire fájdalmas érzéssel emlékszünk vissza ma, huszonegy évvel halála után is. Nagy dolgokat nem csinált, mert nem volt rá alkalma, a nemzet életébe nem nyúlt bele, mint ható tényező, csak készülődött egykor betöltendő nagy szerepére. Igéret volt csak, de olyan igéret, a melynek beváltásától új, jobb korszak hasadását várták. A hogy köztünk mozgott, ünnepi alkalmakkor és vidám, mulatós társaságokban, a hogy dolgaink iránt érdeklődött, a hogy megtalálta minden helyzetben azt a hangot, a melyen szólania, azt a mozdulatot, a melyet tennie kell: mindig azt a tudatot tudta maga körül elterjeszteni, hogy ez a királyfi olyan férfiú, a ki ura tud lenni minden helyzetnek, meg tudja oldani a legnehezebb feladatokat. Egyhangulag, vita és ellenmondás nélkül kelt személye körül az a közvélemény, hogy arra született, hogy Európa legtüskésebb trónját az emberiség és a nemzetek javára töltse be. Magyarország és Ausztria uralkodójának lenni alighanem a legtöbb tapintatot és bölcseséget kivánó probléma, a melyet az európai politika ismer s nem lehet nagyobb dicséret, mint az, hogy Rudolf trónörököst mindenki egyenesen ennek a problémának megoldására termettnek tartotta. Tanultsága, a mely nem az ismeretek egymásra halmozott tömegével dicsekedett, hanem a szükséges és fontos ismereteken való szinte vérré vált uralkodásban nyilvánult, okossága, melylyel minden dolognak a mélyébe tudott látni, érdeklődése az intellektuális élet jelenségei iránt, a melyben nem volt semmi a dicsekvő dilettantizmusból, mert megvolt benne a műveltség magaslatain álló lélek magától-értetődése, a melylyel a művelődés jelenségeit tekinti, — tapintata, a mely minden környezettel szemben keresés és tettetés nélkül megtaláltatta vele azt a magatartást, a melylyel legjobban nyerheti meg a lelkeket s mindenekfelett az a lényéből kisugárzó jóakarat, a melyet meg kellett érezni mindenkinek, a ki csak messziről is nézte szereplését, — minde tulajdonságai egy jövendő nagy uralkodó körvonalait s egy jövendő nagy korszak perspektiváit rajzolták reménykedő szemeink elé.

Az a sokféle és elágazó érdekü és törekvésü nép, a mely a Habsburgok birodalmaiban egyesül, mind bizalommal tekintett reá, de sehol sem figyelték akkora hittel és sehol sem adtak neki a bizalomból akkora előleget, mint nálunk, Magyarországon. A nép eredendő ösztöne megsejtette benne azt az uralkodót, a ki végre, századok óta először tudja majd összedobbantani a magyar nemzet s a magyar király szivét. Annyi megértést, rokonszenvet és jóakaratot láttunk benne dolgaink iránt, hogy lehetetlen volt azt nem hinni, hogy olyan viszony lesz közte és köztünk, a milyen talán Mátyás király óta nem volt. Szeretettel figyeltük, a merre járt s a mit tett; még mulatozásai is fokozták népszerűségét, mert az elfojtott tetterő kitöréseit láttuk benne. Megvolt az a ritka és uralkodónál rendkívül becses tulajdonsága, hogy a merev reprezentativ formák között is láttatni tudta az embert s a leggyöngyözőbb mulatozásban is a királyfit. A trónörökösök nyilvános szereplése rendszerint a reprezentálásban szokott kimerülni, ő ezt a reprezentálást előkelően, tapintatosan, állásához méltón tudta elvégezni, a nélkül, hogy belemerevedett volna az etikett-chablonokba; az egyéniségéből kiáradó közvetlenség még az udvari szabályokba is tudott valami életet és frisseséget önteni. Nem érzett rajta az a feszesség, melyet a katonai nevelés szokott ráerőltetni az uralkodóházak sarjaira; mintha érezte volna, hogy nincs szüksége a katonai rideg föllépésre, a nélkül is meg tudja őrizni rangja tekintélyét. Csak a gyönge egyéniségek kénytelenek elbújni a hagyományos formák vértezetébe, az erőseknek erre a védelemre nincs szükségük, mert érzik és éreztetni tudják, hogy a születés véletlensége összetalálkozott a rátermettség szükségszerűségével, hogy nemcsak azért királyok, mert királyok sarjadékául születtek, hanem valóban királynak születtek.

Micsoda találkozása lett volna az elméknek és érzéseknek, ha ő csakugyan a trónra juthatott volna! Milyen kedvvel és bizalommal dolgozott volna vele együtt a nemzet a maga jövőjén, milyen bő és termékeny áldás fakadt volna ebből a lelki egyesülésből! A rettenetes végzet elfojtotta mindig azt a sok csirát, a mely Rudolf trónörökös lába nyomán fejledezni kezdett. A nagyszerű eposzból szomorú legenda lett, a mely még ma is belenyilal szivünkbe, ha rágondolunk. Hogy ez a fájdalom mennyire mélyen behatolt még a föld népébe is, mutatja az, hogy hatása alatt fölébredt népünk naiv művészi ösztöne és mondákba foglalta az oly borzalmas körülmények közt elhúnyt királyfi alakját.

A városligeti szobor őszinte és egyetemes nemzeti érzést jelképez, a konvenciók hazugságaitól mentes igazságot. Ezért kedves lesz mindnyájunknak, ha nem tudunk is fájdalmas érzés nélkül rátekinteni.

AZ ÉN TESTAMENTUMOM.

Eltestálom ezennel
Szegény szivem haragját:
Bolond örökösömnek
Bölcsőjét most faragják,
Most faragják valahol.

Ráhagyom szeretettel,
A miben csak volt részem:
Jussolja a szerelmem,
Kóromat s szenvedésem.
Szenvedésem s örömöm.

Az én ellenségimmel
Vívja tovább a harczot,
Kupámat hajtogassa
S mutasson vidám arczot,
Vidám arczot, ha borul.

Legyen magyar s fogják rá,
Hogy rosz fia fajának,
Legyen vidám, rajongó
S fojtsa sós, furcsa bánat,
Furcsa bánat s nagy sirás.

Tomboljon, ha nem értik,
Hitet büszkébben valljon,
Szebben es jobban éljen,
Szebben és jobban haljon,
Jobban haljon: derűsen.

Haragudjék, de bölcsen,
Harczoljon, de több gőggel
S ne átkozzon majd engem,
Ha a Nap későn jő fel,
Későn jő fel — akkor is.

Ady Endre.

VERSEK.

I.

Ködélet.

Ködélet, álomélet...
Délibábot kergettem.
Gázoltam a virágban,
Rózsákban, ibolyákban;
De óh, nem is sejtettem.

Távol egy csillag fénylett.
— Óh, ma is abban élek.
Virághullás, sötétség.
De az a csillag fönt ég.
— Álomélet, ködélet.

II.

Sötét erdőben.

Sötét erdőben járok. Kaczagó
Madár az ágon. — De a rengeteg
Ott benn fájó, titkos sóhajokat,
El-elfuló zokogást rejteget.

Zivatarok emlékei húzódnak
Át bújdosón a zeg-zugoknak éjén.
Daltól, víg daltól kaczag szemed, ajkad.
Ki tudja, mily gyász van a lelked mélyén?

III.

Régi helyek.

E helyeken bolyongtam
Régesrég ismeretlen.
Teli, teli volt akkor
Dallal a szivem, lelkem!

Daloltam az erdőnek,
Az álmodó bereknek, —
De aztán nekivágtam
Az életküzdelmeknek.

E táira, e vidékre
Óh, visszasír a lelkem,
Hol ifjonta bolyongtam,
Daloltam, énekeltem.

Petri Mór.

A FEKETE VÁROS.

REGÉNY.

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

I. FEJEZET.

(Némely előzmények és részletek, melyeket okvetlenül szükséges tudni.)

Szepes vármegyének emlékezetes alispánja volt Görgey Pál a Thököly-féle időkben. Rosz, bizonytalan világ volt. Hétfőn még a labancz volt az úr, szerdán már a kurucz parancsolt. Tojások közt kellett tánczolni, de a hibás lépésekre emberi fejek törtek össze. Igaz azonban, hogy akkor az emberi fejek olcsóbbak voltak, mint a tojások.

Mindegy, azért a hatalom mégis hatalom s úgy van vele az ember, mint a morphinista, mindig nagyobb adagot akar a morphinból. Hiszen végre is csak fölfelé volt kényelmetlen, lefelé mindig kényelmes a hatalom.

Görgey Pál elég jómódú úr, családja illő tekintélyben áll a Szepességen, de már mégsem az, a mi volt a néhai Árpádok alatt, Isten adjon nekik örök nyugodalmat, ha már az országuknak örök nyugtalanságot mért.

Hja, megy az idő, megy, megy és a Görgeyek egy kicsit lejebb csúsztak . . . Első ősük Arnold és fiai még a szász grófok tisztjét viselték és a legnagyobb olygarchák voltak a lengyel széleken. Ez az Arnold csalogatta be a szászokat a néptelen Szepességre, de nem úgy, mint az erdélyi szászokat a hammelni patkánybűvölő. Ezek a szászok okosak voltak és nem imponált volna nekik a sípszó, — igéretek és kiváltságok kellettek nekik, — meg is kapták. Sőt magának Arnoldnak is adott a király, IV. Béla ő felsége egy kis földet, a Dunajecz és a selyem vizű Poprád közti területet, mert az Árpádok gavallér királyok voltak, nem katasztrális holdakban mérték a földet, hanem egyik folyamtól a másikig. Arnold fiai hasonlóan vitéz emberek voltak, kivált Jordán gróf. IV. László ezeket is megemberelte egy faluval, Görgővel. Innen irták a nevüket.

Óriás területek urai lévén, ők játszották az első hegedűt Szepesben. Egész sor comes került belőlük, majd a megye főispáni székét ülték sok nemzedéken át. Isten tudja azonban, miképen forgott akkor a föld (talán kardhegyen forgott), elég az hozzá, hova-tovább egyre szegényebbek lettek, új dinaszta családok fölibük kerekedének. Jött a hatalmas Csák, a Zápolyák, a Thurzók, ez idő szerint a Csákyak, a kik elhomályosították őket s egyre lejebb-lejebb nyomták nymbus és tekintély dolgában. A Dunajecz meg a Poprád most is ott folydogált, a hol azelőtt, de közte a földek már nem voltak az övéik, a mi maradt itt-amott, az már csekélység, a családfa is mintha elaggott volna, már nem termelt vezéreket és államférfiakat, legfeljebb egyszerű viczeispánokat és főszolgabirákat, noha megjósolta a késmárki százhét éves czigányasszony Görgei Mihály uramnak, hogy a családfa csak olyan ép, mint volt, hanem most a telet éli és pihen, ez a tél pedig kétszáz évig tart, kétszáz év után megint olyan lombot ereszt, a melyik fölibe nő hetedhét országon minden családfának.

A mi hősünk, Görgey Pál, már csak az úgynevezett jobbmódú nemesek közé tartozott, atyafiságban a Berzeviczyekkel, Jekelfalussyakkal, Máriássyakkal és Darvasokkal — Katalin nővére egy Darvasnál volt férjnél, Gömörmegyében, Osgyánban. Azért említem főkép a *nexust* és nem a két-háromezer holdját, mely a görgői bástyás váracsszerű kuriához tartozott, mert a nexus volt a mértéke annak, ki milyen úr és csak másodsorban a birtok. Nagy nexussal épen olyan könnyű volt akkoriban nagy birtokhoz jutni, mint ebben az időben (a mikor én ezeket irom) nagy birtokkal nagy nexushoz. Az elevenebb vérű nagy uraknak, az olyan Balassa-, Csáky-féléknek, hol van valamijük, hol nincs, egyszer hopp, máskor kop, néha öt-hat várat is összekaparítanak, néha meg már egyebük sincs, mint a testi ruhájuk, a melyben bujdosnak sötét erdőkben, csőszkunyhókban, nádasokban keresve menedéket, de ez úgyszólván mindegy, egy kis játék, föl se veszik. Király elveszi, meg visszaadja — mert hat a nexus; ha az egyik családtag rosz fát tesz a tűzre, a másik vagy a harmadik azalatt bizonyosan ott dörgölődik a király palástjához és apránkint rendbe jön minden.

Nem is az a különös tehát, hogy a Görgeybirtokok összezsugorodtak, inkább ne volna semmijök, de az a baj, hogy a nagy dinaszta családok sorából kiestek. Miért történt s mikép, nem érdemes vele bibelődni. Egy jelszó volt akkor a boldogulásra: «jól verekedni és jól házasodni.» Nos, alkalmasint roszúl házasodtak, mert hogy jól verekedtek, azt az annálék bizonyítják. Aztán egyebekben is pechjük volt; roszúl választották a királyukat Szapolyai Jánost és Ferdinánd idejében, majd az Istenüket — a Luther tanainak hódolva meg.

Erdélyi fényképe.

Molnár Viktor államtitkár, a szoborbizottság elnöke.

Valamennyi Görgey közt mégis Pál örökölt legtöbbet őseitől; a birtokaikból ugyan keveset, de a kevélységük egészen rámaradt. Nagy brontesz alak volt, szúrós szürke szemeiből hidegség áradt ki, mintha két jéggolyó mozogna a bozontos szemöld alatt. Rút gurgulya arcza volt, de ha egy megyegyűlésen szónokolt, kisugárzott belőle a lángész és szépnek látszott. Orra alul tömött bajusz lógott le, de már a szakállra nem telt, az már csak ritka, rőt szálakból állott, homloka erősen kidudorodott s a ránczok rajta makacsságra, kegyetlenségre engedtek következtetni. Ajkait többnyire összeszorítva tartotta, mosoly ezek körül nem játszott, csak a haragtól remegtek igen gyakran. Mintha egy olyan tájék volna ez az arcz, melyen sohasem süt a nap, mely sugártalan, sötét és hideg — csak néha világítják meg a villámok.

Olyan nagy feje volt, hogy külön kellett rá kalapot csináltatni Kammleitner János uramnál, a híres lőcsei kalaposnál; hanem volt is ész ebben a nagy fejben. Úgy forgatta a nemes vármegyét, a hogy ő neki tetszett. Noha csak negyvenkét éves volt, már harmadszor választották meg alispánnak, mindig egyhangúlag. Erre az egyhangúságra nagy súlyt fektetett, mert minden választás után kivágta a rezet azzal a vakmerő mondattal:

— Nemes atyámfiai! Ha csak egy van is kegyelmetek közül, a ki engem nem akar alispánnak, jelentkezzék és én nem fogadom el a tisztséget, itt állok, nem tehetek máskép, Isten engem úgy segéljen.

Persze rendesen síri csend következett. A nemes atyafiak dehogy szóltak volna, pedig titkon mindenki szeretné, ha a szomszédja nekiugrik. De hát ezt halálugrásnak gondolták. Maga Görgey Pál népszerűségnek vette alkalmasint egész komolyan és az egyesek is annak vették, akképen okoskodván belül a lelkükben: «Nekem agyan nem kell, de a többiek szeretik, majd bolond vagyok, hogy agyonverjenek.»

Népszerűség! Különös kis holmi. Az egyetlen dolog, a miből a látszat annyit ér, mint a valóság. Sőt talán többet, mert ha az embert népszerűnek gondolják, sokra viheti a közpályákon, ha alapjában gyűlölik is. Ellenben semmire se viszi, ha szeretik bár, de nem látszik, hogy szeretik. A valóságok bizonyára erős gránitkövek, de a legnagyobb karrierek mégis a látszatokon épültek fel.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE. — Molnár Viktor ünnepi beszéde.

XIII. Alfonzo király megérkezése.

Görgey Pál uramat, szó, a mi szó, a kutya se szerette, de annyira rajta volt száradva egyéniségén «a szeretve tisztelt» czím, hogy senki se merte lefeszegetni róla. Kegyetlen, hiú, szeszélyes, gyanakodó és gőgös, valamint lusta embernek tartották. Azonban e rosz tulajdonságok egy része is alapjában csak látszat. Kegyetlensége s úgynevezett zsarnoksága mindössze hirtelen felfortyanó természetére vezethető vissza. Ilyenkor szinte rabiatus, de ha kihül, rendesen magábaszáll és megbánja, a mit tett, némelykor jóvá is teszi.

Egyszer, beszélik róla, megbetegedett a megyegyülések alatt Lőcsén, hideglelést kapott, etette vele a chinát a felcsere, tudós Plasznyik András úr, derűre-borúra, de csak rázta a hideg eszeveszetten, nem használt ellene semmi szer; napokig ott feküdvén a megyeházi szállásán, elküldte a huszárját Görgőre, hogy a gazdasszonya, Marjákné küldje el a flannel alsó ujjasát. El is hozta a huszár, de a mint felhúzná, akkor veszi észre, hogy felül a gomb nincsen felvarrva, mire éktelen dühbe jött, kiugrott az ágyából, magára rángatta a ruháit, kirohant és a huszár künn kapálózó lovára ülve, elvágtatott.

— Hova-hova? — kiáltozák a megyei urak meglepődve.

— Az Isten szerelméért, mit csinál spektabilis? — lelkendezett rémülten a szembe jövő felcser.

— Kénytelen vagyok hazamenni egy perczre — felelte rekedten, vadul szikrázó szemekkel, — hogy a gazdasszonyomat megpofozzam.

Egy félóráig nyargalt Görgő felé a régi czikczakos országúton, azalatt kipárolgott a boszúsága s közvetlenül Görgőnél szép csendesen visszafordult és a hideglelését is elvesztette a nagy felindulástól.

Annyira ismerte magát e tekintetben, hogy a kaloda, deres, kurtavas és egyéb közigazgatási eszközöket egy kamarában tartotta bezárva s a kulcsot minden használat után föl kellett vinni egy-egy ostoros gyereknek az udvaron levő jegenyék valamelyik magas ágára s egy madzaggal odakötni; mikor aztán kellett, az alispán úr kihozta a puskáját s addig lövöldözött rá, míg a kulcs lepottyant. Ez némi szórakozást okozott neki s minthogy néha egy óráig is eltartott, míg eltalálta, mert mérgében reszketett a keze, rendesen csak akkor találta el, mikor nyugodtabb lett s ennélfogva nyugodtabban, hidegebben nézte a büntetni szándékolt delinquens esetét is, magát a hóbortos ítéletektől a legtöbb esetben megkimélvén.

Az igazságra törekedett kétségkívül, ennélfogva nem volt rosz ember. Nem, nem, Görgey pusztán megsavanyodott kedély volt, kit a csapások idegessé tettek. Hiába volt a vármegye esze, ha három dolgot nem tudott. Nem tudott felejteni, nem tudott enni és nem tudott aludni. Pedig mit nem adott volna egy jó, egy igazi alvásért! A kakasok egész nemzetségét kiirtotta a kastély környékén, a szomszédos parasztokét is, a hajnalban tülkölő tehénpásztorra huszonöt botot vágatott. Kivált a délutáni szundikálását nem volt tanácsos megzavarni. Sok ember megjárta ezzel. Mert a délutáni álom az édes. Az éjjelit az Isten adja, de a délutánit a megyétől lopja az ember — ha megyei tisztviselő. Azért ér ez többet.

Lábujjhegyen kellett járnia minden élő lénynek az ablakai alatt, a szomszédos malomnak, mikor felkelt az ebédtől, a mit egy taraczk elsütése a bástyán jelzett, be kellett szüntetnie

Ena királyné és Izabella főherczegnő megérkezése.

Mária Krisztina özvegy spanyol királyné és Ena királyné, Teck herczegnő, Windischgrätz herczegné (Erzsébet főherczegnő).

A SPANYOL KIRÁLYI PÁR FÉLTORONYBAN, FRIGYES FŐHERCZEGNÉL. — Jelfy Gyula felvételei.

hogy beszéljek vele? Telefonon egy perc alatt elintézhetjük a dolgot.

Az asszony nem felelt; látszott rajta, hogy nem tudja, mit csináljon.

— Hja, sokáig nem érek rá! — sürgette a feleletet az igazgató úr. — Láthatta, hogy többen várnak rám. Különben nekem mindegy; csak szivességet akartam tenni, de ha nem akarja, hát úgy is jól van.

A kövér nő végre megszólalt:

— Csak tessék beszélni vele! Tudni nem árt.

Steczényi úr a telefonhoz lépett, csöngetett, beszélt a központtal s egypár percig sürgősen kerestetett három vagy négy, más-más számu telefon-előfizetőt. Aztán lemondott a kisérletezésről.

— Braun bácsit sehol se tudom megtalálni; hazulról elment, de nincs az irodájában, a klubban nem látták s a kávéházában még nem mutatkozott. De mindegy. Bizonyosra veszem, hogy Braun bácsi megvásárolja a halmozást; ha ő nem, akkor másvalaki. Azért szivességből, Braun bácsi helyett, kifizetem a tízkoronát, természetesen csak akkor, ha kivánja, mert nem akarom rábeszélni, nekem mindegy.

Még vagy tíz percig tanácskoztak. Steczényi úr egyre türelmetlenebbé vált, s egyre zordabb hangon követelte, hogy a felek, ha a szivességét nem méltányolják, hagyják őt békében, mert az ő ideje drága. A kifőző asszony utoljára már szerencsének tartotta, hogy visszakaphatja a tíz koronáját. Steczényi úr ezt nem a trezorból vette ki, hanem a tárcájából. Ellenben a rózsaszínü cédulákat bezárta a trezorba.

Mikor a kövér nő elpályázott, Steczényi úr igy szólt magában:

— Nincs az az ügyvéd, aki huszonnégy óra alatt annyi pénzt keresne, mint a mennyit én, ebben a félórában.

A kifőző asszony után a kicsi szőke került sorra. Nem unta el a várakozást. Ez a türelmesség nyomban feltünt, és mert feltünt, szépen gyümölcsözött Steczényi úrnak.

A kicsi szőke tisztában volt vele, hogy Thoroughnak nagyon kevés kilátása van a győzelemre, de azzal is, hogy ha Thorough mégis győzni talál, ez Steczényi úrnak öt-hatezer koronájába kerülhet. Ugy értett a lovakhoz, mintha Newmarketben jött volna a világra.

Viszont Steczényi úr is észrevette, hogy az az öntudatos föllépés, amelyet odakünn annyira megbámultak, csak világcsalás s hogy a kicsi szőkének égető szüksége volna arra a húsz koronára, amelyet Steczenyi úr a rózsaszínü céduláért, bár negyedik lónak Thorough szerepelt rajta, hajlandó volt megadni.

Nem tévedett. A kicsi szőke rendkívül szorongatott helyzetben volt s azzal a pénzzel, amelyet Steczényi úrtól egyezség fejében remélt, az erényét akarta megmenteni.

A megalkuvás gondolata ugyanis már olyan régóta kisértgette, hogy valahányszor kifogyott az aprópénzből, mindig remegett, hogy: most már nem következhetik egyéb, csak az, „ami még nem volt“, a nagy ugrás a bizonytalan jövőbe, az elbukás s mindaz, ami ezzel jár!... És valahányszor újra szert tett egy kis zálogházi vagy másféle kölcsönre, egy kis előlegre vagy egy pár korona lóverseny-nyereségre, mindig hálát adott az égieknek, hogy a gondviselés, isten tudja hanyadszor, még egyszer, újra megmentette az erényét.

Ez a nagy aggodalom a kicsi szőkét szerénynyé, s ez a szerénység Steczényi urat szemtelenné tette. A művésznő mindössze kétszáz koronát kívánt; Steczényi úr ellenben kijelentette, hogy ő csak olyan halmozókkal áll szóba, akik a St. Legerben a favorit Newcastlera fogadtak. Végül megegyeztek huszonöt koronában.

A művésznő, huszonöt koronájával és megmentett erényével tovább állott és belépett a számtanácsos úr. Steczényi úr egy pillantást vetett rá, s elvégezte magában, hogy ismét könnyü dolga lesz.

A számtanácsos úr ama ritka emberek közé tartozott, akik egyszerre: szörnyen kopaszok és rémesen őszek. Tar koponyáján csak itt-ott lógott egy-két apró, vékony, fehér tincs, de ez a pár tincs aztán annyira fehér volt, hogy ilyen hószínt csak a meséskönyvek Tél apóin látni. Vastag szemüveget viselt, de ezzel se sokat láthatott, mert mindennek neki ment, ami útjában állott. Merev nyakát csak egyenesen tudta tartani; jobbra vagy balra fordítani nem igen volt képes. A válla mélyen előre görnyedt; ferdén álló derekát csúz kínozta; járását tipegővé és bizonytalanná tette a korai kiéltség és a lassan fejlődő gerincbaj. Valóságos megtestesülése volt a teljes megrokkantságnak.

Hanem azért a számtanácsos úrban sokkal több energia lakott, mint amennyit a külseje sejttet. Csak két hónappal ezelőtt temette el a tanítónő leányát, aki bele ugrott a Dunába; de most már nem gondolt az öngyilkosra, most már csak arra gondolt, hogy van egy tízkoronás halmozása, amely ma ötszázötven koronát érne, ha véletlenül nem fogad egy negyedik lóra is . . . hogy ha ez a Lepke be találna nyúlni egy orrhosszusággal

L'geti Miklós ujabb szoborművei

A RUDOLF-SZOBORMŰ FŐALAKJA

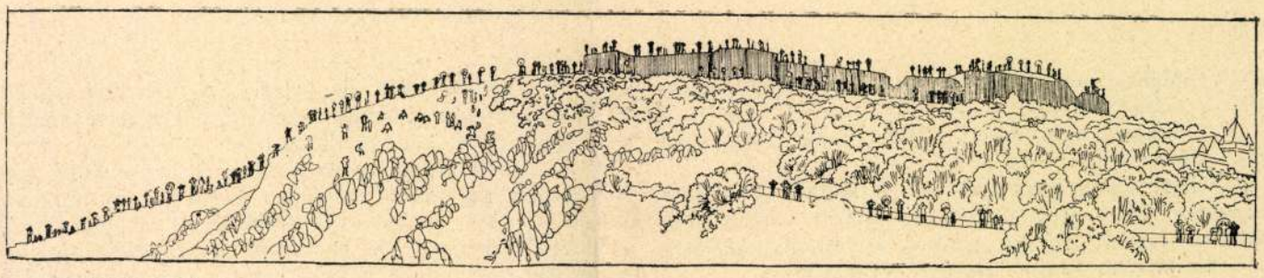

Mühlbeck Károly rajza

A napfogyatkozás: Az emberek százszámra fölmásztak a Gellérthegyre, hogy közelebbről lássák az égi tüneményt

elsőnek, tízezer koronát is nyerhetne a fogadásával . . . és hogy, mert ez a siker immáron nem valószinü, a csalóka reménységet jó lesz beváltani egy kis készpénzre.

Steczényi úr hamarosan meggyőződött róla, hogy az első pillantásra rosszul itélte meg emberét. A számtanácsos úr egy darabig dörmögött, amiért megvárakoztatták, s célozgatni kezdett, hogy, ha Lepke megnyeri a St.-Legert, akkor őt bajos lesz várakozásra bírni.

— Szerencsére, ez nem valószinü — felelt Steczényi úr.

— Hiszen, ha nagyon valószinü volna, akkor én nem is egyezkedném önnel.

— Igy viszont én vagyok az, akinek nincs miért óhajtania az egyezkedést. Igen, ha uraságod Newcastlet fogadta volna! De Lepke! Azt hiszem, nem is fog futni.

— A helyes az volna, hogy ha a fogadott ló nem indul, akkor: nincs fogadás. És minthogy az első három ló nyert, mihelyt Lepkét törlik a St. Legerből, máris követelhetném ötszázötven korona nyereségemet.

— Meglehet, hogy ez helyes, vagy legalább is előnyös volna uraságodra nézve, de intézetem mindig kiköti, hogy, ha a ló nem indúl, ez annyi, mintha helyezetlenül futott volna. Méltóztatott látni, hogy ez a kikötés a bárcán is olvasható.

— Ami tulajdonképpen nem járja, de most nem erről van szó. Mert Lepke még futhat, sőt győzhet is.

— Nincs kizárva, de nem hiszem. Azért nem is kivánok egyezkedni.

— A bárcán az is rajta van, hogy ha az előre fogadás négy vagy több versenyre történik, annak, aki már két vagy három versenyben a nyertest fogadta meg, az intézet felajánlja a méltányos egyezséget.

— Igen, ha az intézet az egyezséget előnyösnek tartja.

— E szerint ön nem akar egyezkedni? Igy is jól van. Tehát: isten önnel, vagyis inkább: a viszontlátásra!

— Kérem, értsük meg egymást! . . .

Nehezen egyeztek meg. A számtanácsos úr olyan követeléssel hozakodott elő, amely Steczényi úrnak a munkáját nagyon nehézzé tette. De vitatkozás közben észrevette, hogy az öreg úr ugyan nem könnyen kezelhető fickó, de egy kissé kiéhezett, vagy jobban mondva: túlságosan szomjas. Látnivaló volt, hogy a pénz még ma kellene neki. Az öreg úr csak lépésről-lépésre engedett, de minél inkább múlt az idő, annál jobban áhítozott, hogy vajha már iddogálhatna abból a kis nyereségből! Végre megalkudtak ötven koronában.

Az öreg úr hirtelen annyira felélénkült s oly gyógyultan inalt el, mintha megvillamozták volna. Alig hogy eltűnt, a sárgakabátu bevigyorgott az ajtón.

Ez már épp olyan nagy róka volt, mint maga Steczényi úr. Szerencsére Rovigot fogadta, azt a lovat, amelytől a legkevésbbé kellett tartani.

De „az ördög nem alszik", a versenytéren nincsenek lehetetlenségek, és az igazgató úr nem hagyta számításon kivül még azt az esetet sem, hogy: hátha csoda történik és Rovigo nyeri meg a St.-Legert?! Akkor a sárgakabátúnak egy vagyont kellene fizetni.

Már pedig Steczényi úr békén akart aludni.

Tízszer is összecsaptak, hogy megcsalhassák egymást és a tusa még folyvást eredménytelen volt.

De végezetül mégis csak Steczényi úr kerekedett felül. Könnyü volt kitalálnia, hogy a sárgának se égen, se földön semmije azon a reménységen kívül, hogy a cédulájáért előnyös egyezséget köthet. Ez a cédula nemcsak a következő napok jólétét jelentette neki, hanem az egész jövőt, s mindenekelőtt annak a lehetőségét, hogy az őszi versenyek első napján egy kis pénzmaggal jelenjék meg a versenytéren, ahol az ügyes ember, egypár forint birtokában, mindig közel jár ahhoz, hogy megalapítsa a szerencséjét.

Steczényi úr mindent elkövetett, hogy kihasználja helyzetének a felsőbbségét: a sárga nem ingott meg. Kemény legény volt ez, aki nem adta el olcsón a halvány kilátását.

Az igazgató úr most már nem tehetett egyebet, mint hogy kivágta az utolsó tromfot. Virágnyelven megértette a sárgakabátúval, hogy ő bizony nem esik zavarba akkor se, ha minden valószinüség ellenére Rovigo talál győzni. Ebben az esetben ő már a St.-Leger estéjén útban lesz Amerika felé, s a nyertesek üthetik a nyomát.

Ezzel a csata eldőlt.

A sárgát meghökkentette ez a szemtelenség; most már tisztán látta, hogy legyőzhetetlen ellenféllel van dolga, s ijedtében megadta magát.

Kiegyeztek hetvenöt koronában.

Aztán nagy barátságban váltak el. Tisztelete jeléül kikisérte vendégét, visszajövet bepillantott följegyzéseibe.

Az augusztus harmincadiki napfogyatkozás

annyi, hogy a füle se látszik ki belőle. Az öreg úr számtanácsos a pénzügyminisztériumban; nem is olyan öreg, csak nagyon megrokkant; iszákos és játékos. A sárgakabátos ismert turfpoloska; van-e egyéb mestersége is, titok; lehet, hogy zugszerkesztő, lehet, vagy olyan pincér, akinek nincs állása; de lehet az is, hogy mind a kettő, és amellett egy kissé betörő.

Steczényi úr kijelentette, hogy először a kifőző-asszonynyal óhajt tárgyalni.

— Vezesse be az ülésterembe.

III.

Az ülésterem valamikor fürdőszoba lehetett. De Steczényi úrnak alapos okai voltak rá, hogy a felekkel mindig csak „sub rosa" beszéljen, és ez volt az egyetlen helyisége, ahol úgy szólhatott, hogy senki se hallhatta: se a többi fél, se azok, akik időközben fogadni jönnek és pénzt hoznak, még Slezák úr se.

— Alászolgája! — szólt a kövér asszony.

— Mivel szolgálhatok? — kérdezte Steczényi úr.

— Csak a halmozás dolgában jöttem, — felelt az asszony, aki szívesebb fogadtatást várt. — Amikor utoljára itt voltam, azt tetszett mondani, hogy ha a Hanswurst is bejön, akkor jöjjek el megint, mert akkor már lehet a pénzről beszélni, ha nem is annyiról, mint akkor, ha a negyedik ló is bejön. Gondoltam magamban: ami biztos, az biztos, a negyedik ló pedig még nem bizonyos, azért eljöttem, az egyezkedés végett.

— Persze, persze — szólt Steczényi úr. — A méltányos egyezségnek soha se vagyok ellensége. Hát lássuk, hogy áll a dolog?

Elvette a rózsaszínü cédulát és megnézte.

— Hja, lelkem, csakhogy nagy baj van! — folytatta — mert most látom, hogy maga negyedik lónak a Newcastlet fogadta. Az más, egészen más. Persze, amikor utoljára beszéltünk, akkor még nem tudtam, hogy a Newcastle nemsokára szóba se jöhet!

Összehajtogatta a cédulát, visszaadta, és a két kezével olyan mozdulatot tett, amely csak azt jelenthette, hogy: sajnálja, de ezzel befejezte az ügyet.

A kifőző asszony a mennyekből pottyant le.

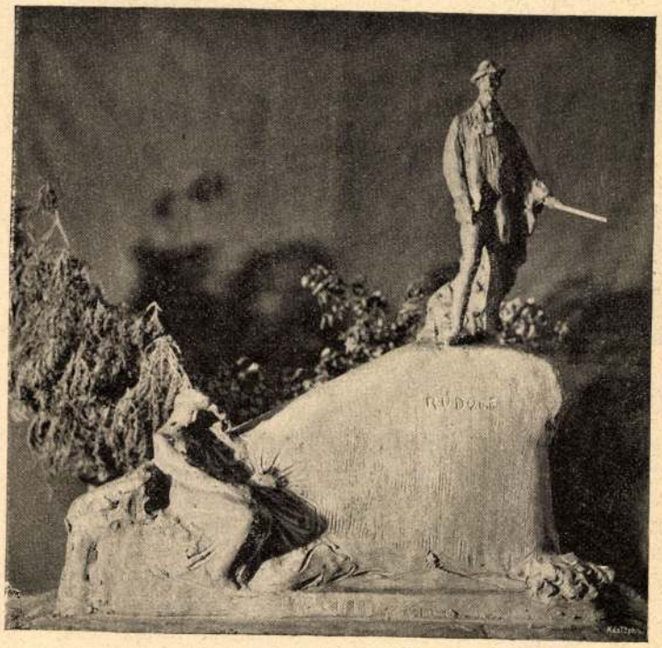

Ligeti Miklós ujabb szoborművei

Néhai Rudolf királyfi emlékszobra, amelyet a Városligetben fognak fölállítani

— De hiszen a Newcastel nagyon jó ló! — szólt meglepetésében.

— Volt, volt!... De most már nem az, mert azóta megrándult az ina, és azonkivül köhög is. Nem olvasta? Benne volt minden ujságban!

Természetesen nem olvasta.

— És Steczényi úr most már nem akar egyezkedni? — kérdezte az asszony, elhülve.

— Min egyezkedjünk, lelkem? Ha maga, negyediknek, más lovat fogadott volna meg, mondjuk: Lepkét, Rovigót, vagy Bricabrac-ot, akkor lehetne a dologról beszélni, akkor ez a cédula most már sokat érne. Ha, például, véletlenül Lepkét fogadja meg Newcastle helyett, mondhatom, egypár száz koronásnak oda se néznék.

— Pedig először azt akartam!

— Bizony kár volt annál nem maradni! Mert ez a fogadás így nem ér fabatkát sem. Annyi, mintha már elveszett volna. Kidobott pénz.

— Hátha mégis bejön a Nevkasztel?

— No, csak azt lesse! Különben egy hét mulva elválik. Legjobb is, ha megtartja a céduláját... egy hétig még reménykedhetik és ez is valami... én úgyse adok érte semmit.

— De hát három lovat már eltaláltam... három ló bejött és mégse nyerjek semmit?!

— Mintha nem tudná, hogy mi az a halmozás! Mintha nem tudná, hogy amit az első lovon nyert, azt mind föltette, előre, a másodikra... amit a másodikon, azt mind a harmadikra... és amit a harmadikon, azt mind fölrakta, előre, erre a Newcastlera! Hja a negyediket se kellett volna elhibázni! Így a többi se ér semmit.

— Bár ne halmoztam volna! Akkor most már sokat nyerek és ha nem akarok, hát semmit se teszek erre a Nevkasztelra.

— Ha nem halmozott volna, akkor sehol sincs, mert elhiszem, hogy megtette volna a tíz koronát Godolphinra, de azt már nem hiszem, hogy az ötvenöt koronát mind föltette volna Becsesre és aztán mind a száztizet Hanswurstra. Tenne maga egy lóre ötszázötven korona készpénzt? Nem, ugy-e? És lássa, maga most már ötszázötven koronával játszik. A baj csak az, hogy ezt az ötszázötven koronát mind föltette Newcastlera, ami annyi, mintha ezt a sok pénzt mind kidobta volna az ablakon.

S hogy tökéletesen megvilágítsa a helyzetet, egy olyan hasonlattal állott elő, amelyet a kifőző asszony számára a legjobb magyarázatnak képzelt.

— Az eset ugyanaz, mintha a szakácsnénak remekül sikerül az étel, de mikor az asztalhoz viszi, az utolsó pillanatban megbotlik a küszöbön, elejti a tálat, és a főzelék kiborul a padlóra.

A hasonlat oly meggyőző volt, hogy a kifőző asszony szeretett volna elpityeredni.

Steczényi úr nagykegyesen elhatározta, hogy egy kis flastromot tapaszt a frissen ejtett sebre.

— Láthatja, hogy most már szó se lehet egyezkedésről. De hogy ne lehessen ellenem semmi panasza... ámbátor én nem tehetek róla, hogy ilyen szerencsétlenül fogadott... rajta leszek, hogy legalább ne veszítsen. A tétjét megmentheti, ha akarja. Én magam ugyan nem foglalkozom az effélével, de van egypár ismerősöm, aki a még el nem veszett halmozásért, akármilyen rossz is a fogadás, kifizeti a tétet, mert sok ilyet vásárol össze, és ez a vállalkozás ezer eset közül egyszer, kétszer, háromszor beüt. Igaz, hogy az ennyire rossz fogadást már nem szokták megvásárolni, de én azt hiszem, hogy Braun bácsi a maga halmozását is magához váltja, és megtéríti a tíz koronáját. Maga aztán ezzel újra halmozhat, több előrelátással és több szerencsével, mint először. Braun bácsi, remélem, magához váltja. Akarja,

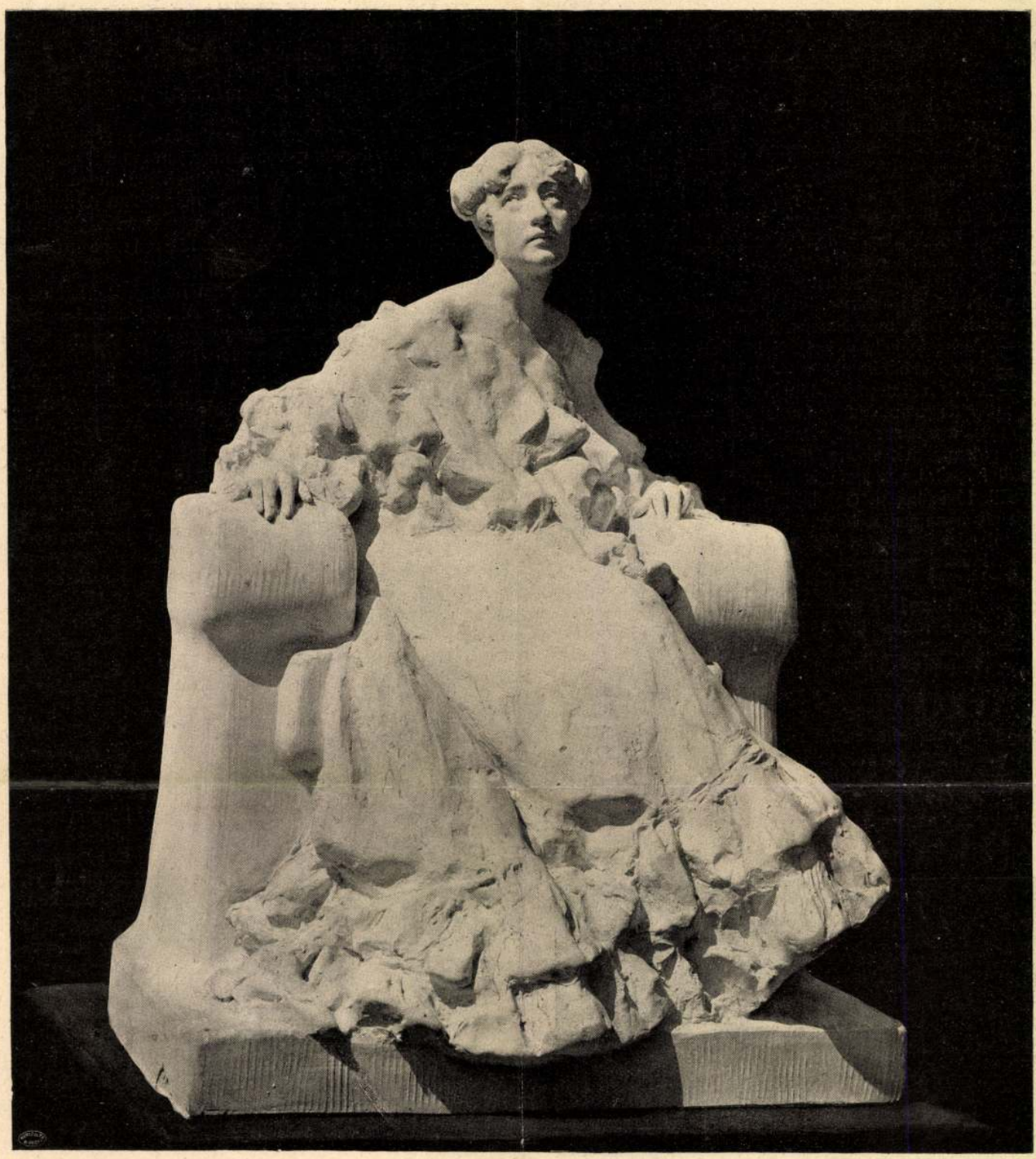

Ligeti Miklós ujabb szoborművei

EGY ÚRNŐ SZOBORMÁSA

Sorger fényképe

Hanswurst tízre ötvenet. Tehát: tízre ötvenöt, ötvenötre száztíz, száztízre ötszázötven. Newcastle, ha bejön, dupla pénzt fog fizetni, mondjuk: tízre harmincat. Ez tehát ezerszáz, mondjuk: ezerhatszázötven korona volna. Hja, persze, ha Thorough meglepetést csinálna . . . akkor már legkevesebb tízszeres pénzről volna szó, ötezerötszáz koronáról. Melyiké a Thorough?

— A szőke leányé.

— És Lepke pláne őrülten fizetne. De Lepke már nem számít . . . Melyiké a Lepke?

— Az öreg uré.

— Rivigo meg éppen ki van zárva. Hanem azért... különben ez már nem tartozik önre. Ismeri a feleket?

Már hogyne ismerte volna őket! Slezák úrnak, kora ifjúságától fogva, az volt az álma, hogy egykor nagy detektivvé fogja kinőni magát. Tehetséget érzett erre a pályára, de hivatottsága soha se lelhette meg a kellő érvényesülést, mert a mai világban olyan nagy a kenyérért való verseny, hogy errefelé, a Balkán tájékán, már csak elszegényedett grófokat és letört katonatiszteket fogadnak föl detektiveknek. Slezák úrnak be kellett érnie azzal, hogy a Versenyirodánál, ahol különben, a titkári teendők ellátásán kivül, főképpen a szobák kiseprésével foglalkozott, ő lehetett, mint fő mindenegyéb, az információ-osztály vezetője is.

— Adhatok róluk némelyes információt, — jelentette Slezák úr. — A kövér nő kifőző asszony a Szerecsen-utcában. Kis üzlet; néhány megkuporgatott garas; nagy nyereségvágy. A kicsi szőke kóristaleány. Még nem régen kezdte; komoly pártfogója nincs; adóssága

565 -67. l.
Uj Idők 1905. XI. 50 r.
képek

Zemplényi Tivadar:

Ligeti Miklós: A tudás fája.

szép sikert juttatott neki. Utolsó öltések című képére megkapta a társulati kis aranyérmet, Szent Ceciliáját a társulati nagy díjjal tüntették ki, azonfelül megvette muzeális célokra a társulat, a király pedig megvásárolta a «Mária Jézussal» című

tikus sejdítések festője lett belőle. Évekkel ezelőtt esett meg a nagy változás: Kacziány maga mesélte, hogy viziói vannak, szellemeket lát a felhők lengésében, sötét kutakban pedig öngyilkos ábrázatokat. Rómában aztán még jobban megerősödött ebben a meggyőződésében. A Palazzo Venezia nagy műtermében élt át jó néhány hónapot, ott pedig furcsa egy világ járta. A rossz téglaburkolat közeiben ezerszámra ütött tanyát az egér, a zsákvászonból készített dupla mennyezet pedig fészkelő helye volt a baglyoknak, denevéreknek, éji bogaraknak és menyéteknek. Éjjel aztán megkezdődött a zenebona a szendergő piktor feje fölött. A baglyok rikoltoztak, a denevérek csapkodtak, az egerek cincogtak. Kacziány hidegvérrel mesélte a kávéházban, hogy mindezeken kívül voltak egyéb látogatói is: a kisértetek különféle válfajai. Egyszer az egész fal megtelt foszforszinű néppel. Másszor be-betoppant oda egy több száz év előtt elhunyt pap: a palazzo régi könyvtárosa. Hát

Virrasszatok és imádkozzatok.

művét. Mindez rövid öt év leforgása alatt történt. Művészkollegái talán még többre becsülik apró intim tájképeit, a melyekkel két esztendő óta szerepel kiállításainkon. Művészi hajlama úgy látszik családi örökség: atyja is festő volt, nevét jól ösmerték a régibb ivású Pest műbarátai.

Jendrassik Jenő szomorúra hangolt életképeinek köszöni népszerűségét. Szenvedő gyermekek, szenvedő asszonyok és lányok térnek vissza képein, könyáztatta szemmel nézik az élet nyomorát. Egy-két alak van mindössze a képein, de a reménytelen, zaklatott élet fájdalma egész nagyságában ott tükröződik halvány orcáikon. A modern élet pesszimisztikus alaphangja ez, Schopenhauer szomorú világfelfogásának festői formában való lecsapódásával. Ennek egyenes ellentétével kezdte művészi pályáját Kacziány Ödön. Mulatságos figurákat láttunk képein és temérdek illusztrációin, az élet Hübele Balázsait, ügyefogyott fajankóit, míg egyszerre a misz-

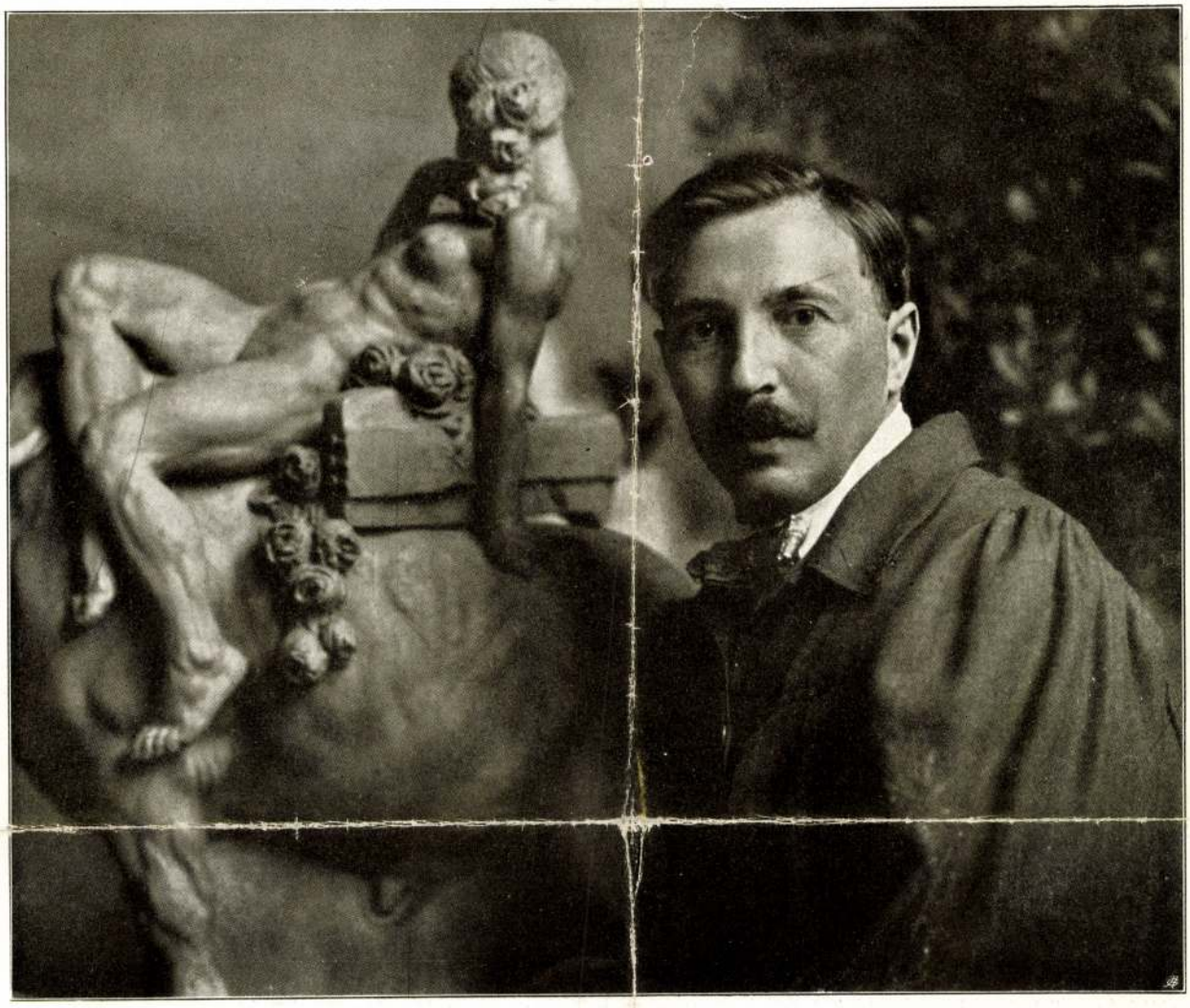

SZÉKELY ALADÁR BUDAPEST

ARCKÉPTANULMÁNYOK FÉNY ELLEN.

Irta: PALOCSAY ALBIN, Wien.

A legtöbb fényképező, aki behatóbban foglalkozik az arcfényképezéssel, tevékenységének elején bizonyára megkísérelte, hogy egy az ablakhoz állított egyént a szoba mélyéből fotografáljon le és ezáltal olyan különös fényhatást kapjon, mely azon képeket jellemzi, melyeknek főrészei árnyékban vannak.

Ezek a kísérletek azonban rendszerint sikertelenek maradtak és vagy teljesen alulvilágított, lanyha és fátyolos lemezeket adtak, vagy csak túlzottan kemény, legerősebben fedett árnyékokat mutattak, míg a negatív nagyobbik része majdnem teljesen üveges volt. Természetes. hogy néhányszori sikertelen kísérlet után lehetetlennek látszott ily módon használható képeket kapni és a további próbálkozások mint reménytelenek, abbamaradtak.

1

Mindazonáltal íly módon sem nehéz jó képeket kapni, feltételezve, hogy olyan fényképezőről van szó, aki normális világítás mellett is képes jó arcképeket vagy arcképtanulmányokat produkálni.

Az egész művészet tulajdonképen csak abban rejlik, hogy elkerültessenek vagy leküzdessenek azok a körülmények, melyek a felvétel sikerének útjában állanak.

Mindenekelőtt ne probálkozzunk ilyen felvételt túlrövid gyujtótávolságú objektívvel csinálni, amilyenekkel a kisformátumú kézikamerák vannak szerelve és amelyek a nagyobb képszög érdekében nem rendelkeznek az arcfényképezéshez szükséges fényerővel. Legyen az objektív ellenben kimondott „porträtobjektiv", vagyis igen fényerős és kisképszögű, tehát a használt lemezformátumhoz viszonyítva nagy gyujtótávolságú. Pl. 13 : 18 cm lemezhez 36 cm gyujtótávolság lesz igen alkalmas és fényereje ne legyen kisebb mint 1 : 5,5, sőt lehetőleg még nagyobb. Egy ilyen objektívvel azután egész más eredményeket fogunk elérni, mert általa módunkban áll a legmélyebb árnyékokat is, aránylag rövid megvilágítással kiexponálni. Ezáltal a sikertelenség főokait máris nagyrészben elhárítottuk.

Ugyancsak nagy fontossággal bír a szoba falainak és a mennyezetének színe, melyben a felvétel történik. Legyenek a falak és mennyezet minél világosabbak, legjobb ha fehérek. E tekintetben a padlóra is ügyelni kell. Egy sötét szőnyeg a képtárgy alsóbb részleteire a többnyire szükséges, fényhatást gyakorolni.

Továbbá nem kell azt gondolni, hogy a modell arcának árnyékbaborítása miatt, szükséges öt közvetlenül egy világos ablak elé állítani. A tapasztalat szerint ugyanis a kezdő így véli megoldani az ilyen felvételeknél a fény és árnyék szabályozását. Hogy a gép felé eső arcfél árnyékban legyen, szükségtelen a világos háttér. Sőt ellenkezőleg! Hiszen az árnyékrészek még sokkal határozottabban fognak hatni, ha egy náluknál még sötétebb háttérrel alkalom adatik az árnyékrészek érvényesülésének. Hogy a modell mögött beeső fényt kapjunk, teljesen elegendő, ha őt közvetlenül az ablak mellé állítjuk, de úgy, hogy a homályos gép üvegén nézve, az ablaknak semmiféle része se képezzen hátteret. Ezzel azután a sok zavart okozó fényudvarképződményektől is megszabadulunk. Még a fényudvarmentes lemezek használata sem olyan fontos, mint fenti szabályok betartása a háttérre vonatkozólag, habár azért az említett lemezfajták előnyeit semmiesetre sem nélkülözhetjük.

Ha az eddig elmondott utasításokat betartottuk, akkor még óvakodjunk a rövid expozícióktól. A megvilágítás azonban távolról sem lesz oly hosszú, amint azt sokan gondolnák. Ha olyan objektívünk van, amint azt cikkem elején említettem, melyet természetesen nem szabad lerekeszelni, a szobának falai világosak és a fényviszonyok egyébként is jók, akkor egész általánosságban, mintegy 4 mp. megvilágítás elegendő lesz.

Nem szabad továbbá arra gondolnunk, hogy egy oly negatívnél, melynél a főrészek mély árnyékban vannak, ez árnyékok épp oly erősen fedettek legyenek, mint egy reguláris megvilágítású felvételnél. Hiába is várnánk addig, míg a homlok és arccsontok szép fedéssel megfeketednek. Ellenkezőleg, mivel az arc árnyékban volt, a negatíven általánosságban csak csekély fedettséggel bírhat. Ezzel szemben e fedettség fokozatai lágyak és finomak legyenek, de teljesen világosan megkülönböztethetőek. Minden, ami a képfelületen egészen sötét volt, a negatíven üveges maradjon, különben a negatív fátyolos.

A negatívnak ezt a karakterét azonban csak akkor érhetjük el, ha aránylag rövíden hívjuk. Ez is oly követelmény az íly fajta felvételeknél, mely általánosságban figyelmen kívül marad. Ha egy így kezelt negatív rögzítés után sílánynak mutatkozna, akkor vagy rövíden volt megvilágítva, vagy pedig, ha a részletek gyengén, de mégis eléggé észrevehetően látszanak, utólagosan szublimáttal erősítve, többnyire meglehetősen használhatóvá válnak.

Megjegyzendő még, hogy egy szobában, ahol két ablak egy falon van, a két fal közötti rész a legjobb hely, ahova a modell állítható. Akasszunk ilyenkor a hátteret képező falra bármilyen sötét szövetet, mely azonban a fejre beállított élesség folytán egészen életlenül jöjjön,

Ligeti Miklós

Pesti Napló képes mell. 1939. III. 25

Góthné Kertész Ella síremléke, amelyet vasárnap avatnak fel a farkasréti temetőben

Hivatalból

Díj átalányozva.

A.I.2.-j/92.-1938.

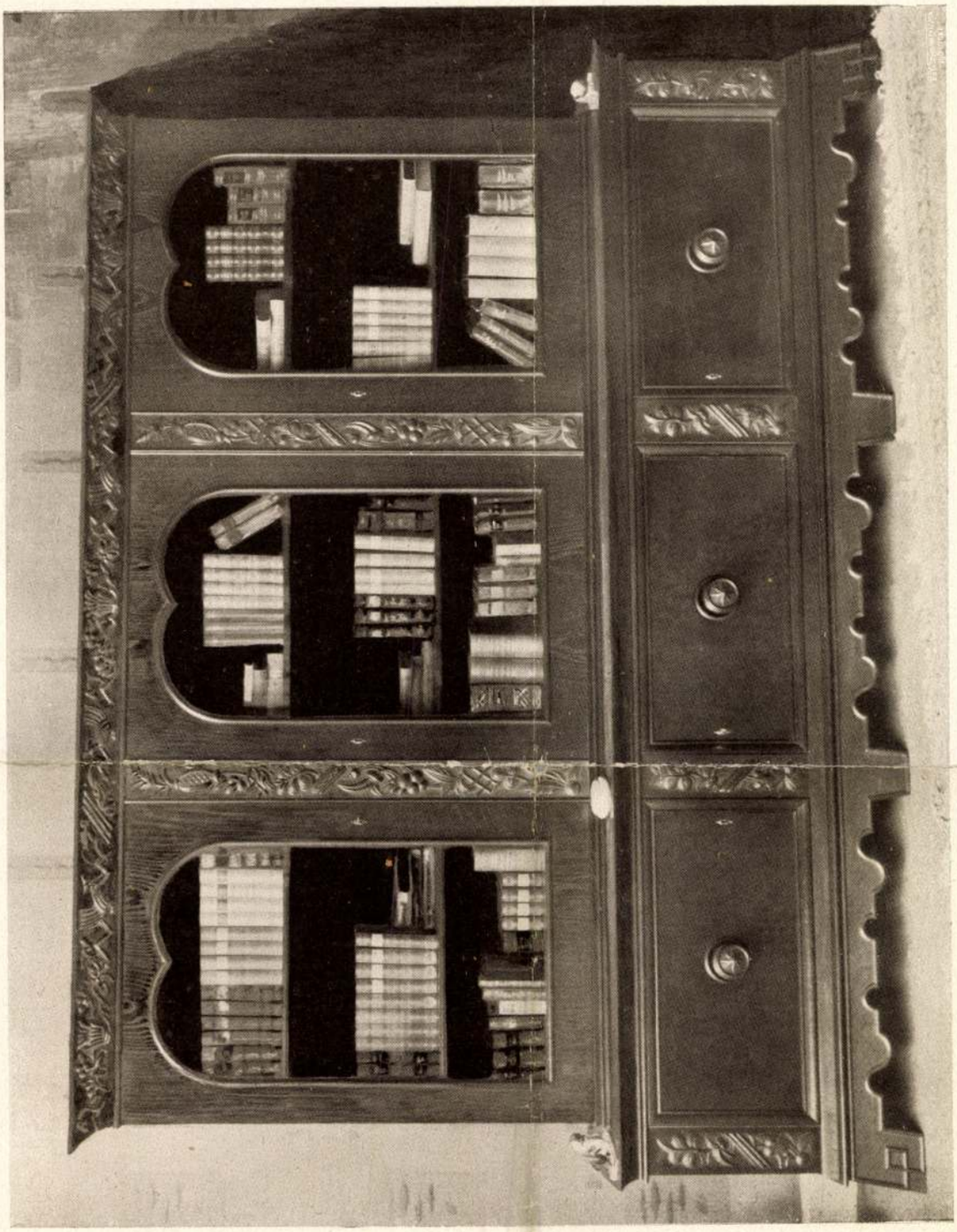

László Pál: Könyvszekrény. ✦ Bücherschrank. ✦ Bibliothèque.

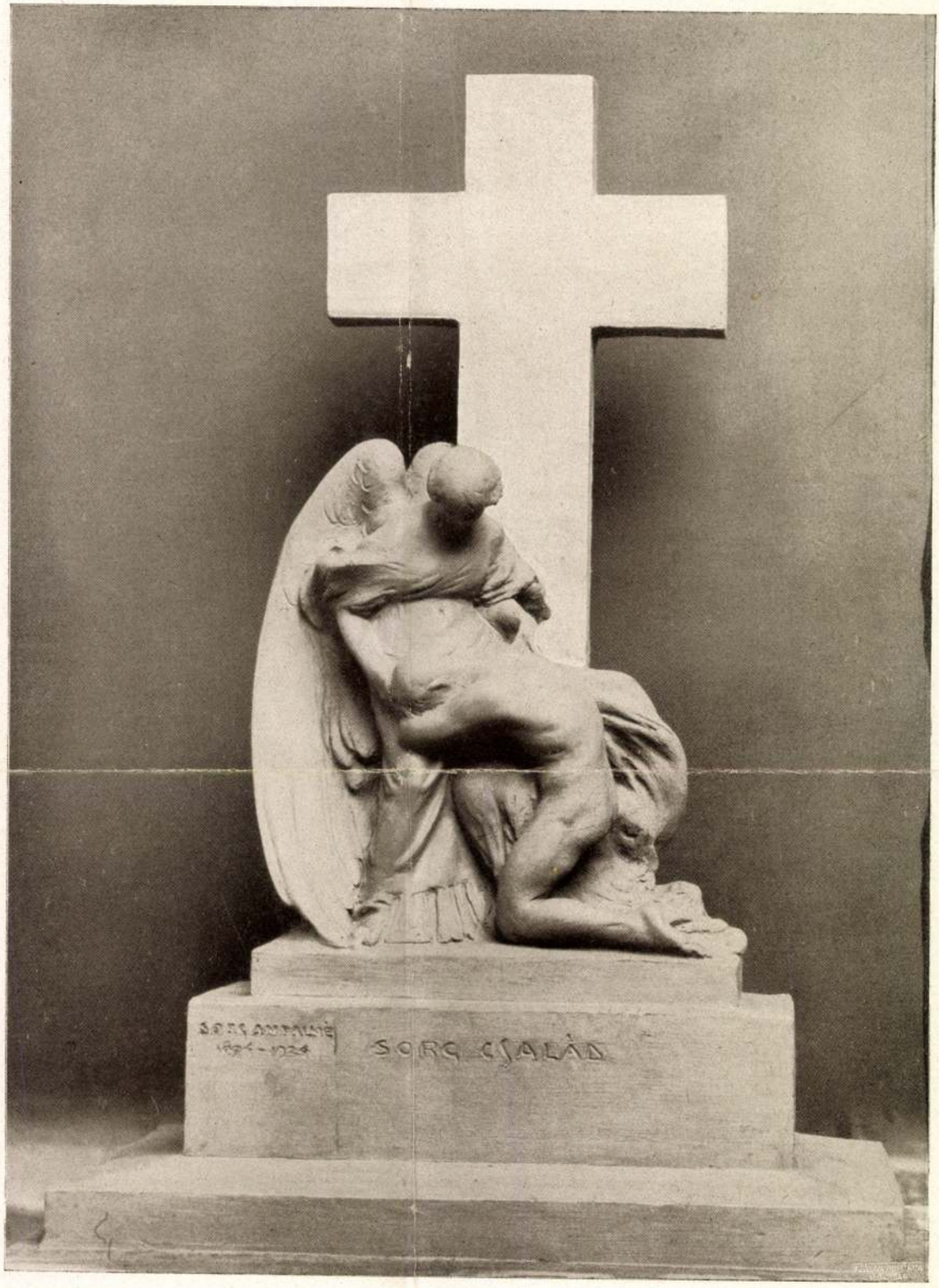

Ligeti Miklós: Siremlék. ✦ Grabmal. ✦ Monument funéraire.

Magyar Iparművészet
1927.

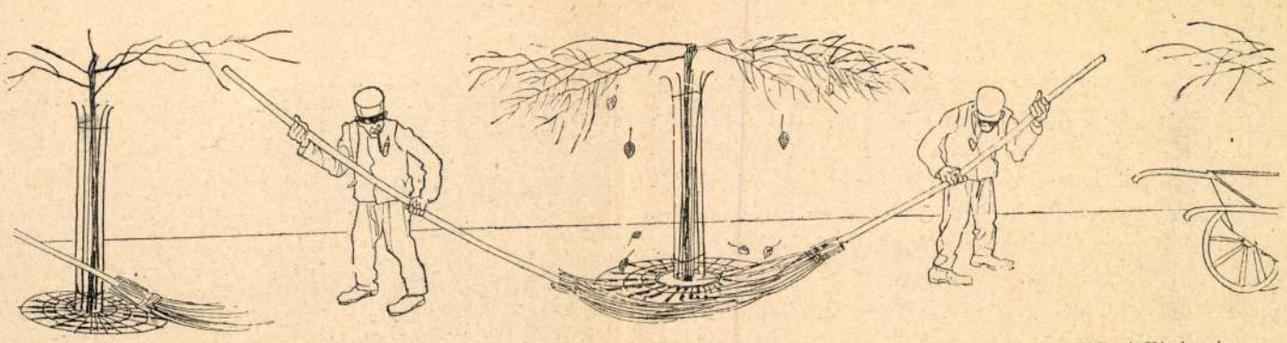

Hervad már ligetünk . . .

Mühlbeck Károly rajza

roméves gyerek se rakhatja maga alá a lábát. Hát még egy megtermett harcos. Egy szamurai!

— De hiszen ezen nem úgy ülnek, mint Jedóban a gyékényen. Nem guggolnak rajta, keresztbe se rakják, hanem lelógatják róla a lábukat az emberek.

— Még olyat! Lelógatni a lábukat. No, az lehet csak igazán egészségtelen . . .

A japánok kétszáz évvel előbb tudtak könyvet nyomtatni, semmint a mi földrészünkön a német mester az első fából metszett betüket kimódolta. Ellenben — s talán nem sértő a profécia a csuzimai hősökkel szemben — úgy lehet, kétszáz év múlva sem fognak tisztességgel megülni egy európai széket. Ez a közömbös arcu, szinte mumiaszerü emberfaj tudniillik csodálatos simulékonysággal vesz át és gyökereztet meg mindent a maga háromezer szigetből összerótt mozaik országában, — mindent, ami arra szolgál, hogy öklét minél szörnyübb csapásra emelhesse a nemzetek, sőt világrészek tusájában. Adoptál minden új fegyvert, minden új robbantó szert; összevásárolja a legtökéletesebb csatahajókat — odahaza azonban, a maga kicsiny faházában meg nem türne egy széket, föl nem állítana egy ágyat. Ellentmondás nélkül elismeri, hogy a nyugati ember tökéletesebb az élet kioltásának a művészetében, és vonakodás nélkül megtanulja ezt a művészetet. Hiába, aki élni akar, annak tudnia kell — ölni. Ám ami magát az élést illeti, annak az útnak a megjárását, amely az anyai keblet a nirvána ölével összeköti: azt Nipon fiai már csak a maguk módja szerint intézik el. A japán *savoir vivre* szerintük hasonlíthatatlanul különb, mint a fehér ember élni tudása. Ezen a téren tehát nem kérnek tanácsot. Sőt el sem fogadnak. Sőt, hà kényszeríteni akarják őket jobb belátásra, ha évezredes tradiciókat akarnak kiirtani, mint ahogy például kiirtani akarták a szinto vallást: akkor a jámbor, kevésszavu, simulékony japán emberkék hirtelenül átalakulnak s lesznek azokká a „sárga ördögökké", akikről sokáig fognak még borzalmas meséket mondani a Don-menti kozákok.

A tizenhetedik század közepétől egészen 1850-ig zavartalan, valósággal álomszerü életet élt Japán. Sem külső háboru, sem belső forrongás nem zaklatta soha. Akkor azután nagyot fordult a világ. Európai hajók kóválygogtak a japán kikötők környékén. Horgonyt vetni, adni-venni akartak. Holott ezt valamennyi szinto isten, — és ugyancsak sokan vannak, — de maga Budha is tiltotta. A sogunok, az isteni eredetü császár helytartói mindenkor ellent állottak az idegenek követelőzéseinek, mígnem . . . mígnem a Gengó első évében, vagyis 1864-ben akadt egy sogun, aki megtörte a Nipont kétezerötszáz év óta körülfogó bűvös kört s átengedte rajta a Nyugat fehérarcu barbárait. És csereberélt velük. Adott nékik színaranyat, illatos teát és hófehér rizst gályaszámra. Cserébe a robbanó porokért, a halált szóró csövekért. Sutba kerültek az aranynyelü ősi lándzsák, amelyek annyi dicsőséget szereztek és láttak. Japán első fejedelme, Dzin-muten-vu óta, aki pedig trónon ült már a Krisztus előtt való hetedik században.

A sogun pedig mindezt akképpen cselekedte, hogy nem kért reá engedelmet sem a mikádótól, sem tanácsot az öreg daimióktól, Japán hercegeitől. A császár azonban már tíz évvel azelőtt parancsot adott, amely szerint idegen hajónak a szent földet érintenie nem szabad. Japán fölfogás szerint a mikádó parancsa olyan, mint a lélegzet: ha egyszer elszállt az ajakról, oda többé vissza nem térhet. Azt megváltoztatni nem lehet, megszegni nem szabad. A sogun azonban megcselekedte a bűnök bűnét. S a szemérem nélkül való idegenek már odafordították iromba hajóik orrát Szimonoszaki szorosa, meg Kanagáva, Nagaszaki kikötője felé. S a merre addig csak Japán napsugaras ezüstászlaját látták a vizek: arrafelé tarka-barka lobogókkal közelednek a nyugatról jött fehér kalózok.

És a virágillattal álmodó, az onidorisz madár szavával ébredő, mesék pókhálóvárában lakó japán nép lelkében viharos lázongás támadt, hasonlatos a Hakuszán tűzhányó irtózatos torkában veszekedő erőkhöz. Egy kiáltás száguldott végig a sok ezer sziget világán Jesszótól Kin-Szinig:

— Jo hi! . . . Jo hi!

Ki az idegenekkel!

*

S kezdődött egy polgárháboru, amelynél borzalmasabbat keveset jegyezhettek föl a krónikások. A sogun címmel együtt járt az összes hadak fővezérsége. A sogun tehát hatalmas ellenfél volt. Viszont a mikádó kiadta a parancsot, hogy „az idegenektől meg kell tisztítani a birodalom földjét, miképp a söprővel eltisztítják a port". Elsőnek Nagato hercege, névszerint Macsudaria Dai-zen-no-Daibu vette föl a harcot a sogun s az idegenek ellen. Amikor az európai hajók át akartak haladni a Simonosaki szoroson: rájuk tüzelt a Nakacsu és Nokura fellegvárak ágyúiból. De ennél tovább is ment: Kiotoba, a mikádó kétezeréves székhelyére vonult csapataival, hogy ott szembeszálljon a sogunnal. A veszedelem láttára a sogun hamarosan bocsánatot kért a mikádótól s a derék Macsudaria herceget már mint lázadót várták Kiotóban, óriási hadi készültséggel. Váltakozó szerencsével hosszu, hosszu ideig tartott a véres testvérharc Japánban. A vége az lett, hogy Kioto helyett Jedo lett a főváros, azt is Tokiónak hívják ma már. Hogy mennyi szamurai, vagyis nemes harcos, és mennyi ronin vagyis közvitéz esett el, arról nincsenek följegyzések. De némi fogalmat nyújthat a közel tíz esztendőn át húzódó dúlás arányairól az, hogy fölégettek harminchétezer házat, Budha hivei elől száztizenöt s a szinto istenek hivei elől hatvan templomot. Csóvát dugtak a mikádó s rokonainak tizennyolc palotája, meg negyvennégy daimio, vagyis ősrégi hercegi család és hatszáz szamurái kastélyának a faragványos eresze alá. Elégett negyven híd, három színház, ezer nagy bolt, négyszáz szegényház s egy a koldusnép számára épitett egész telep.

És végezetül mindez a vér- és kincspazarlás teljességgel haszontalannak bizonyult. Az idegen győzött. A szinto isteneknek a nyugati Isten által való tönkretevését s Nipon fiainak meddő harcát egy bájos

abba az obszkuritásba, ahonnan előkerült. Arisztofaneszekre, Juvenálokra, Rabelais-kre lesz szükség, hogy tollszúrásaikkal megpukkasszák az óriás ballónokat, melyeknek üressége betölti az országot. Aki a választó polgárság előtt kipellengérezi a nagyságos képviselő úr tudatlanságát, tunyaságát és lelkiismeretlenségét, az honmentő munkát végez. Mert a fiatal tehetségeket rendszeresen el kell riasztani ettől a pályától, hogy odakerüljenek, ahová valók: az élet műhelyébe.

(Nem gondolja, hogy a mi zavaros közjogi helyzetünk mellett szükségünk van oly férfiakra —)

— Nem gondolom! A haza bátran a szeme közé nevethet mindazoknak, akik mindenáron vigyázni akarnak reá, azért még nem fog rövidséget szenvedni. Szószátyársággal, szőrszálhasogatással és cselszövésekkel még sohasem tettek naggyá országot, de tönkretettek már nem egy hatalmas birodalmat. A kis nemzet ereje a kultúrája. És mivel a magyar politikai világ ma túlnyomó részben kultúrellenes tényezőkből áll, az ország csak úgy tehet szert erőre és ellenállóképességre, ha mindenekelőtt leszámol a politikusaival. Be kell látnia, hogy a Peták Gergelyek kicsi élősdiek, akik mindig kérnek valamit az országtól, a Blériot-k pedig egész emberek, akik mindig ajándékoznak valamit a nemzetüknek. Jónapot!

Hegedüs Sándor sírjánál

Hegedüs Sándornak három esztendővel a halála után síremléket állítottak és a közvélemény megragadta az alkalmat, hogy a volt kereskedelemügyi miniszter pihenőhelye előtt tiszteletének és kegyeletének adjon kifejezést. Három esztendő nagy idő a mi társadalmunk életében. Elég nagy arra, hogy homok alá temesse a nyomokat, melyeket ünnepelt nemzeti titánok tiportak földi vándorútjukon és elég nagy arra is, hogy napvilágra hozza mindazt, ami végleges érték volt egy ember életében. A revizió, melynek az idő alávetette Hegedüs életének immár lezárt aktáit, megnyugtató és fölemelő eredménnyel járt. A pártszenvedély és irígység, mely életében gyakran sötét ködként vette körül alakját, elkotródott és ma már mindenki tisztán látja a kivételesen nagy értéket, melyet emléke képvisel. Életének csodálatos sikerei közepett sokakra idegenszerü benyomást tett és ez érthető is, mert hiszen egyike volt a legelső nyugateurópai magyaroknak, akik ebből a keleti talajból kinőttek. Európai volt a külsőségeiben is, európai volt alapos nagy tudása, elfogulatlan éleslátása, vállalkozó szelleme, szívós energiája, csodálatos munkabírása és kemény önfegyelme. És európai, még pedig a szó angolszász értelmében, volt családi ösztöneinek tiszta és meleg bensősége is. Különös, hogy éppen olyan emberek, akik szakadatlanul törik fejüket a történelmi középosztály megmentésének problémáján, nem akarták megérteni, hogy Hegedüs Sándor egész pályája nagyszerü útmutatás a történelmi középosztály számára. Ő megértette, hogy a hazát, melyet valamikor vérrel foglaltak el az ősök,

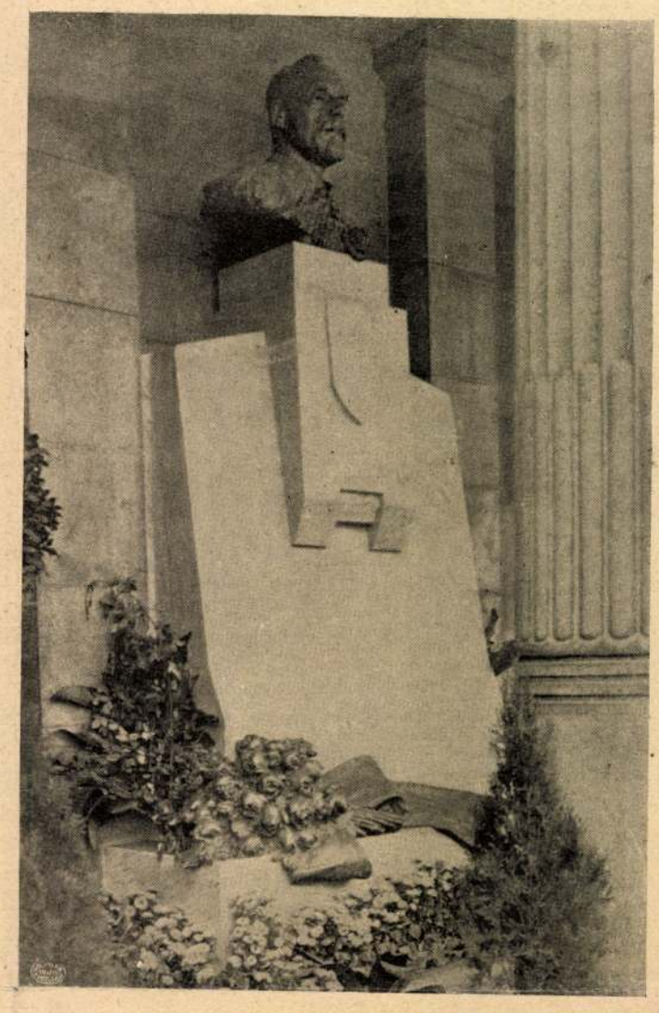

Hegedüs Sándor síremléke. Ligeti Miklós műve

csak úgy tarthatja meg a középosztály, ha újból elfoglalja munkával. Nem törődve a bojár-előkelőséggel, mely klubjaiban tunyán adomázva és kritizálva álmodja végig életét és gyalázza meg istenadta tehetségét, szívósan és föltartózhatatlanul haladt előre és fölfelé, míg el nem érte körülbelül mindazt, amit magyar politikusnak és publicistának a sors nyujthat. Hogy nem élvezhette sokáig küzdelmekben és lemondásban gazdag életének jutalmát, az nemcsak az ő egyéni, hanem az egész érthetetlen emberi élet tragikuma. Aki azonban bízik a nemzet jövőjében, annak kivánnia kell, hogy Hegedüs Sándorhoz hasonló férfiak járjanak közöttünk és előttünk. *Hg. F.*

Yo–hi

Ötven esztendeje sincs még, hogy Japánországba európai hajók elvitték az első — székeket. Nipon apró emberkéi olyan nagyokat néztek, amilyen nagy nézés csak kitelhetett tőlük.

— Ugyan, mitől lehet jó az ilyesmi? — kérdezték egymástól. Akik már jártak Yokohamában, meg Nagaszakiban, az idegenek előtt megnyitott kikötőkben, — oktatták a többit:

— Azon ülnek az európaiak.

A többiek hitetlenkedtek:

— Nem lehet az! Ilyen tornyokon még egy há-

Uj Idők 1909. XV. 44. sz — kép

Ligeti Miklos: Új síremlékek a kerepesi temetőben

polgári kaszinóban Mányoki bácsi, aki piros sapkában ott az ujságokat olvasgatta. Mányoki bácsi csakhamar észrevette, hogy az akadémia költője meglehetős tekintélynek örvendez már a polgárok között, akik a „Kis juhászné"-nál hangját és torkát, valamint kuglizó-tudományát kipróbálták, ugyanezért egy napon e Kedvesi vállára tette a kezét.

— Az én házam a művészet háza itt, öcsém uram. Nálam minden nevezetes ember vizitelni szokott. Csodálkozom, hogy ezt még senki se mondta öcsémuramnak. Pedig a leányaim gyakran olvasták nevét és verseit.

Kedvesi megigazította a szemüvegét. Végre olvasóira talált ebben a városkában is, mert hisz mi van ennél fontosabb a költőnek? Látogatását másnap délutánra igérte és Mányoki bácsi aznap már korábban hazament a polgári körből.

Emma fehér, mindennapi ruhájában üldögélt a zongorája előtt, míg Elza a tükörben haját igazította. Mányoki bácsi riadtan fölkiáltott:

— Emma, hol van a hangverseny-ruhád, az aranydaruval?

Emma vállat vont.

— Én a költőt sokkal okosabb embernek tartom, mint hogy kiöltözködjem a kedvéért.

Elza az ablakfüggönyt félrevonta.

— Már itt is van. — mondta izgatottan.

Az ablak alatt a költő lépései kopogtak és Emma elgondolkozva figyelt a léptekre.

— Nyugodt kedélyü, csendes, kicsinyt cinikus ember a vendégünk, — mondta, amint évek óta megszokta ítélni az embereket a lépéseikből. (Az utca itt sajátosan visszhangzott.)

Mányoki bácsi gyér hajfürteit fölborzolta, Elza a tükörbe vetett egy pillantást, míg Emma egykedvüen fölállott és kezét szórakozottan a zongora billentyüire helyezte, amint a nevezetesebb látogatókat szokták fogadni. A költő a felleghajtóját egy szék támlájára dobta. Emma csendesen elmosolyodott.

— Petőfi Dunavarsányban, — mondta halkan.

A költőnek láthatólag jól estek ezek a szavak, mert csakhamar a zongora mellé telepedett, bár Mányoki bácsi bizonyos nevezetesen ropogó szivarokkal akarta megkínálni. Elza a nénje vállára borult és onnan kémlelte a látogató arcát, mozdulatait. A villogó szemüveg határozottan és kizárólag Emmára tapadt, aki most is, mint rendesen a lényéből kiáradó nőies varázzsal, csendes mosolyával és szemének komoly tekintetével egyszerre lebilincselte a látogatót. Fehér ruhájában, igénytelen frizurájával és halk, lágy mozdulataival szinte megigézte a költőt, aki csaknem szórakozottan adta elő, hogy az akadémia miféle megbizatással küldte őt ebbe a városkába. Emma csendesen mosolygott, majd egyszerre fölvetette a tekintetét, a szemébe tréfás fénysugár jelent.

— Hallom, hogy tegnap kilencet ütött a Kis juhásznénál?

A költő bólintott.

— Vidéki gyerek vagyok. Sokat kugliztam valamikor.

Uj Idők 1911-12. XVIII. 5 sz. 112. l
lépek

— Nem értem magát, — szólt, — hiszen úgy mondta, hogy nem lelkesedik természeti szépségekért?

— Én az embereket nézem, — mormogta Edit.

Valóban embereket látott, vagy legalább is emberarcu fantómokat. Az Akropolisz, mint az emberiesség tüzes vulkánja, a szépséget szimbolizáló alakok légióit vetette ki márványkráterjából, megtöltvén a zenitet a nemes érzékiség fényében ragyogó meztelen emberfelhőkkel, melyek diadalmasan vonultak távoli országok felé, hogy megvilágítsák azok homályát. Edit elszédült a saját viziójától, de azután kialudt odafönn a fény és véget ért a viziója is.

Karonfogva mentek vissza a városba. Folytatjuk

Én vagyok az Élet bukottja

Én vagyok az Élet bukottja,
Merész szárnyak cserben hagyottja,
Dús igéretek választottja:
A nagy játéknak becsapottja.

Nem mondhatom: amit reméltem,
Hogy semmit abból el nem értem.
Hisz legnagyobb kinszenvedésem:
Mindenből volt egy kicsi részem.

Oh minden szépből, minden jóbul
Adott az élet — kóstolóul.
Miként a napból, mutatóul
Az éjbe egy-egy meteor hull . . .

Kincs-aranyból adott egy morzsát,
A boldogságból egy-egy rózsát,
A dicsőség egy lepke-csókját:
Maradt a többi — nagy adósság.

A kelyhet ajkaimhoz vitte,
Vágyam egy korttyal élesztette,
Kezemből aztán kiütötte
És kínjaimat kinevette.

S irigylem most, ki koldus-sorba'
Született örökös nyomorra.
Jobban sohasem ment a dolga:
Szokott jármát közönnyel hordja.

De én láttam a tündérkertet,
A fénnyel és bűbájjal teltet,
Honnan a kérubok kivertek,
Mit szívem soha nem felejthet.

Szélmalomharc ütött-kopottja,
Félig megtett út lerogyottja,
Büszke remények elhagyottja,
Én vagyok az Élet bukottja.

Sas Ede

Szegény leány jegyessége

Elbeszélés

Irta Krúdy Gyula

Emlékeznek még a zöld házra, ahol Mányoki bácsi piros házisapkában nézett ki a nyitott ablakon, míg a házból állandóan vig zongoraszó hangzott? Egyik esztendő a másik után múlott el, de a zöld szín sohasem kopott le a barátságos házról, az ablakok fényesek és tiszták voltak és aki a piros léckerítésen az udvarra bepillantott télen és nyáron, zöld fákat látott. És a zongora hol vígan, hol szomoruan, de mindig hangzott odabent.

A Mányoki-háztól hangzó zongoraszó úgy hozzátartozott a kisváros karakteréhez, mint a vaniliaszag Testori cukrászboltjának környékén. Emma fürtös feje és fehér arca, amelyen a búskomoly mosoly állandó tanyát talált, nyomban megjelent az ember képzeletében a barátságos ház környékén. A ház mögül nagy jegenyefák integettek, mint a gyermekkori mesében és az ég állandóan derült, nyugodalmas ott a Mányoki-ház fölött, mintha itt soha sem történt volna egyéb semmi, mint Mányoki Emma búskomolyan mosolyogna, zongora-leckéit lejátszaná, hogy azután alkonyat jöttével elsétáljon a liget felé a növendékekkel és udvarlókkal . . . Igen igen, hisz Testori is már régen kint feküdt a Morgó-temetőben, amikor a pápista templom környékén még mindig éreztük a vanilia-szagot és fehér nadrágjában, hűvös boltja küszöbén állott a kis őszfejü olasz. Mányoki Emma és Testori cukrászt: mintha ők lettek volna megédesítői a kisváros tétlen, egyhangu és kicsinyeskedő hangulatának. Azóta is, ha zongoraszót hallok valahol, föl-pillantok, hogy nem látom-e az ablakban Mányoki bácsi piros sapkás, jókedvü vén fejét.

Hogy semmit el ne felejtsünk, a kisvárosbeli zongoratanitónő már akkor többször kijelentette, hogy férjhez ő úgy sem akar menni és élete hátralévő részét annak szenteli, hogy a barátságos ház ott a liget mellett mindvégig megmaradjon vidám, gondtalan s csöndes háznak, ahol eddig még mindenki jól érezte magát. Kétszeres szorgalommal látott a leckék után, a kis leányok, akiknek ujját a billentyűkön először végig vezette, itt-ott már menyecskék lettek . . . Csak a holdsugár volt mindig a régi a jegenyék fölött és a liget fái alkonyattal a ház mögött éppen olyan romantikus, kék árnyékruhát öltöttek magukra, mint akkor, midőn az esti szellőnek vágtató lovaghoz hasonlatos alakja volt és esténkint lépések kopogtak a barátságos ház ablakai alatt.

Egy nyáron egy költő érkezett a városkába.

A költőt a tudományos akadémia küldte e vidékre, hogy némely tájszónak az értelmét, eredetét kinyomozza, mert hiszen sem a költőnek, sem az akadémiának nem volt akkoriban egyéb dolga. A költő méltósággal viselte sorsát és minden ember utána nézett, amikor felleghajtó köpenyegében végigsétált a városka főutcáján. Mert szép, régimódi költő volt, aki komolyan vette hivatását. Hosszu haja volt, amely csigákban omlott le puha kalapja alatt, göndör kis fekete bajusza és szomoru, mély hangja. Csak éppen a pápaszeme árulta el, hogy az akadémiát szolgálja. Egyébként este elegendő bort ivott a kuglizóban, ahol a hivatalnokok és mesteremberek ütik a bábokat és egy-egy sikerült dobás elfeledteti az emberekkel a napi kellemetlenségeket, az élet sebeit.

Kedvesi, — ez volt a költő neve, — nagy érdeklődéssel szemlélte a bábok pusztulását és így csakhamar megismerkedett a „Kis juhászné"-beli társasággal. Innen már csak egy lépés volt a polgári kaszinó, és a

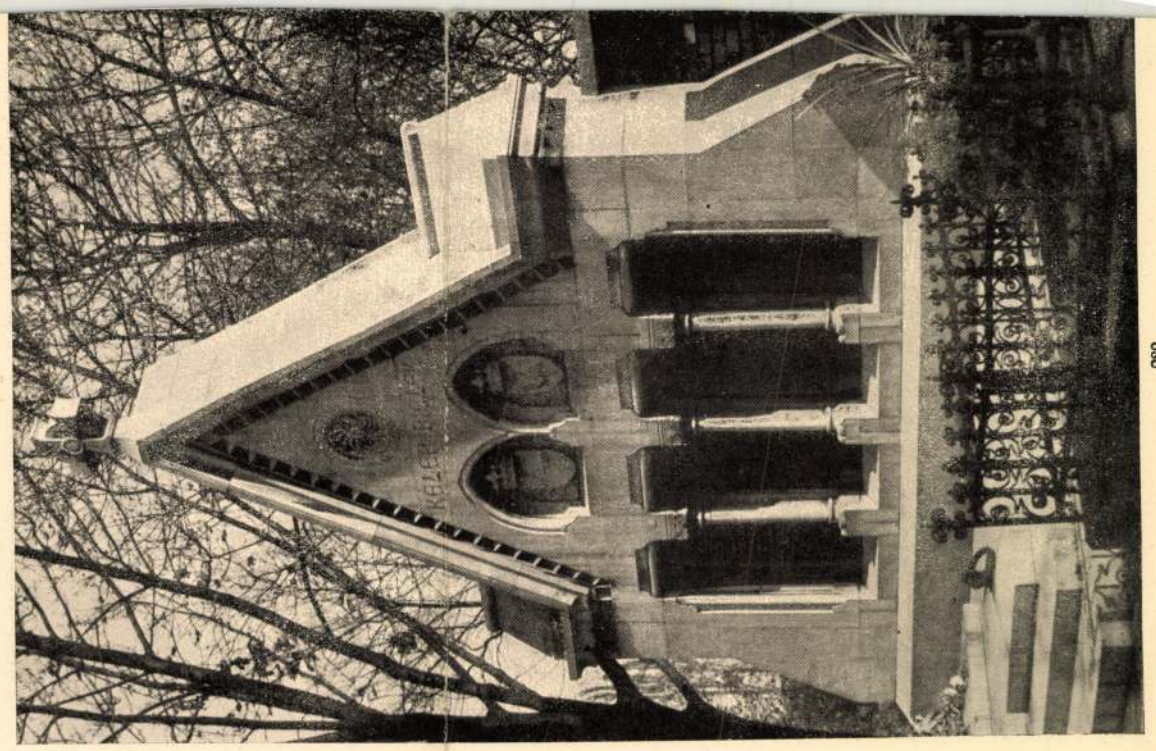

289

A budapesti kerepesi temetőből. 289. A Kéler-Bielek-család sírboltja Schulek Jánostól. 290. Munkácsy Mihály síremléke Telcs Edétől.

Grabdenkmäler im Budapester Kerepescher Friedhofe von J. Schulek 289. und E. Telcs 290.

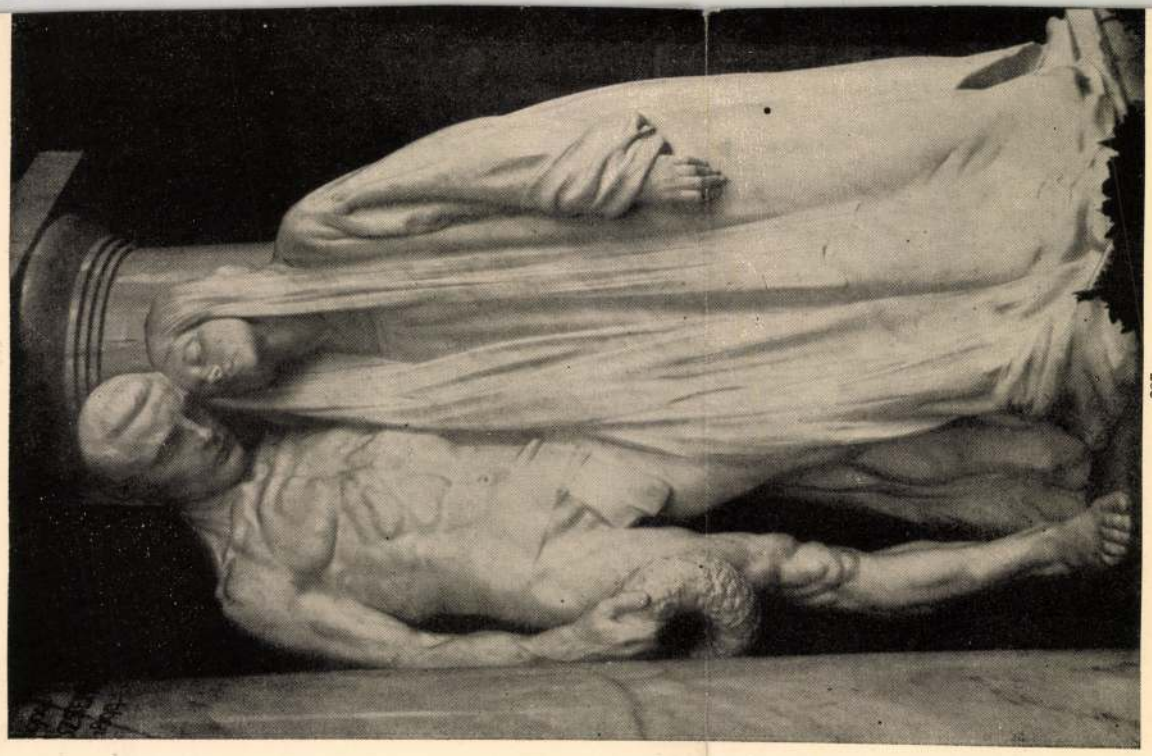

287

A budapesti kerepesi temetőből. 287. Az Eisele-család síremléke, Ligeti Miklóstól. 288. Tahy Emil síremléke, Radnai Rezsőtől.

Grabdenkmäler im Budapester Kerepescher Friedhofe von N. Ligeti 287. und R. Radnai 288.

2*

Magyar Iparművészet

1915

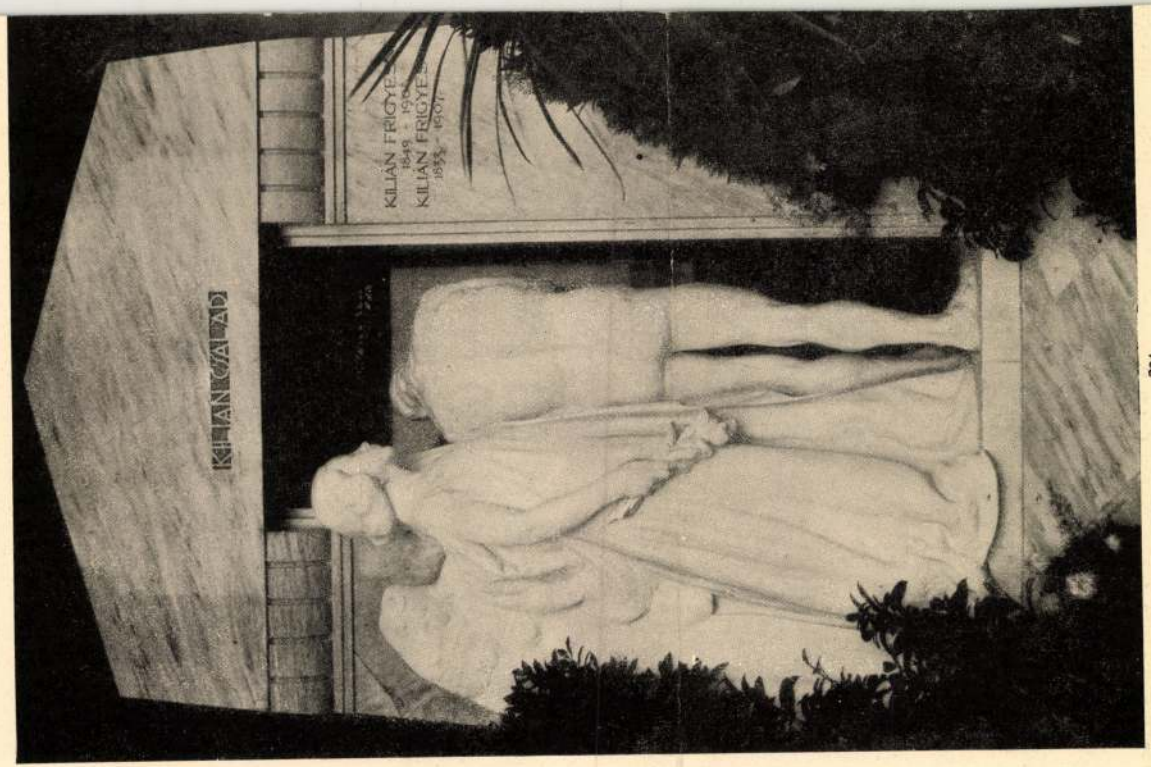

291

A budapesti kerepesi temetőből. 291. A Kilián-család sírboltja, Ligeti Miklóstól. 292. Rákosi Jenőné síremléke, Horvai Jánostól.

Grabdenkmäler im Budapester Kerepescher Friedhofe von N. Ligeti 291. und J. Horvai 292.

Magyar Iparművészet
1915.

294

295

293. Drauth testvérek városbírák († 1627, 1664, 1693) emléktáblája a brassói ág. ev. templomban. 294. Saureger Mátyás kir. bíró sírköve a nagyszebeni ág. ev. templomban. 295. Hutter János († 1638) sírköve Nagydisznódon.

293. Gedenksteine der drei Brüder Drauth († 1627, 1664, 1693); 294. des königl. Richters M. Saureger in der evangelischen Kirche zu Nagyszeben und 295. des Johann Hutter († 1638) zu Nagydisznód.

Tüntetés a lakbérszabályzat ellen

Mühlbeck Károly rajza

előre. Gellért is meghalt az útban, és Julián egymagára maradt. De azért csak ment tovább-tovább, amíg hosszas bolyongás után el nem ért a volgai Bolgárbirodalomba. Innen kelet felé, a mai Baskirföldön állítása szerint magyarokra talált, akik megértették őt és ő is megértette a beszédjüket. Erről a Nagy Magyarországról, Magna Hungariáról jelentést is tettek később a pápának, mikor Julián visszatért.

Mátyás király korában merült fel köztünk újra a kérdés, hogy megkeressük keleten maradt testvéreinket, de az idők viszontagságai elhallgattatták e buzgó vállalkozást.

Jöttek-mentek aztán az évszázadok, egyik a másik után, és amíg a jövőnkért küzdöttünk hosszu háborúk alatt, nem sokat értünk rá törődni a multtal. De a legutóbbi századokban megint csak feltámadt a Csabajárás. Kőrösi Csoma, Reguly, Vámbéry, Zichy Jenő gróf vándorútja mindmegannyi rokonkeresés volt. És ámbár mind újabb meg újabb módszerekkel nyúltak a kérdéshez, minden egyes expedició végén megfejtetlen maradt a Julián-féle levél.

Vajjon van-e még valami felismerhető jele a keleten maradt magyarságnak, amelyről a krónikák és hagyományok szólnak? Egész a napjainkig kérdése volt a magyar tudománynak. Keresték a magyar emlékeket mindenütt a széles Ázsiában: Tibetben, Közép-Ázsiában, Észak-Oroszországban, a Kaukázusban, csak azt a területet nem bántották még, amelyről a Julián-levél szól, Baskirföldet, a mesebéli Nagy Magyarországot.

A Nemzeti Múzeum a M. Tud. Akadémia támogatásával erre a területre küldött ki engem az idei nyáron, hogy nyelvi és néprajzi kutatással felnyomozzam az őshazabéli magyar emlékeket, — ha szó lehet ilyenről. Hosszu, fárasztó utazással sorra jártam a baskir nomádok sátorszállásait, végigbarangoltam az uráli hegyek megbúvóhelyeit, és elvándoroltam a Káma-vidék legészakibb baskir nyelvszigetéig, amelyekről az volt megírva idáig, hogy elütő, idegen fajtáju nép ez, különbözik a déli baskirtól, — és idehaza az asztal mellől ezeket képzeltük a beolvadt magyarság maradványainak.

Végignyomoztam hosszában az egész Baskirföldet, és hazajöttem gazdag nyelvészeti és néprajzi gyüjtésekkel. Tudósaink várakozására az elért eredmények és bizonyítékok bámulatosan tagadó értékűek. Legtöbb tanuságot a nyelvészeti kutatásoktól vártuk. Mert egy nép sohasem olvad be a másikába anélkül, hogy régebbi nyelvének bélyegét rá ne ütné újabban elfogadott nyelvére. Átgyúrja a hangtanát a maga régebbi nyelvének kiejtése szerint, igazit az alaktanán és gondolatjárásán a maga esze után, és végül özön szót belevisz az ő régebbi dialektusából. Nem így keletkezett-e nálunk a kún és palóc nyelvjárás, amelyről biztosan tudjuk, hogy török-tatár faju nép beolvadása következtében jött létre . . .?

Nyelvészeti kutatásaim azonban nyelvjárási tekintetben teljesen egyöntetűnek mutatják az egész Baskir-földet, és egyetlen egy élő szó sem bizonyitja, hogy itt hajdan magyarság olvadt volna a baskirság testébe.

A néprajzi hasonlóság pedig — ha van is ilyesmi — csak hasonlóságról beszél, és sohasem tud tanúskodni amellett, hogy ki volt az átadó és ki volt az átvevő. A nyelv azonban beszél, és történet van megírva minden szóban.

Ami ezek után a Julián-féle levél hitelességét illeti, azt már ennek előtte más is kétségbe vonta. Azt hiszem, nem sokat hibázunk, ha Sajnovics „Demonstratio idioma hungarorum et lapponum idem esse" cimü könyve mellé állitjuk. Amikor Sajnovics a gügyögő lapp paraszt ajkán néhány magyaros hangzásu szót hallott, azt irta tudományos munkájában, hogy a lappok meg a magyarok egyformán beszélnek. Ha a keleti törökség közt él az ember, töménytelen szót hall, amely egész magyarosan hangzik, és ugyanazt a fogalmat is jelenti. Hasonló tudatlansággal bárki azt mondhatná, hogy a magyarok és a törökök vagy tatárok egyformán beszélnek. De bárhogy is álljon a dolog a Julián-féle levéllel, tény az, hogy a baskirság nyelvében semminémü magyar emlék sincsen.

Mi következik már most mindebből?

Olyan következések, amelyek ellene szólnak az egész honfoglalásnak, s a magyarság faji és nyelvi kialakulását egészen más színben tüntetik fel, mint ahogy azt eddig az iskolákban tanitották. Nincsenek sem pozitiv nyelvészeti, sem történeti bizonyitékaink arra nézve, hogy élt volna valaha akár Ázsiában, akár a Volga-vidéken olyan nép, amely már itt, ezen őshazájában magyarul beszélt volna. Nyelvünknek mind alaktani, mind pedig szókincsbeli keverék volta erős finn-ugor és török-tatár faji keveredésre vall.

Az újabbkori külföldi és hazai kutatások pedig

Halottak napja

Tóth Béla síremlékének leleplezése. Ligeti Miklós műve

Uj Idők 1909. XV. 45 sz. Lip

mind erősebb és erősebb bizonyítékokat szolgáltatnak ahhoz az elmélethez, hogy ez a fajbeli és nyelvi keveredés itt folyt le a mai Magyarország területén, s hogy a honfoglalás a költészet és a legendák országából való.

A mai Magyarország területén már ősidők óta lakó török és ugor faju népek kiszámíthatatlan arányban forrtak és elegyedtek egymással. Bizonyos, hogy a hatalmas hún nemzet nem pusztult el utolsó szálig a Krimhilda csatáiban. Nagy Károly megverte és kirabolta az avar népet, de történelmileg bebizonyítható, hogy nem törölte el őket a föld színéről, hanem szétthullva kisebb nemzetségeikre tovább éltek azon alföldön, amelynek előbb urai voltak. Igy éltek itt a jazigok és egyéb ismerős és ismeretlen származásu turáni népek. Árpád keletről nyugatra vándorló nomád serege csak utolsó hulláma volt ennek az özön idők óta tartó népáradásnak.

Egyik sem lehetett közülök egyfajta, vegyületlen nemzet. A török-tatár népek manapságig nyúló története bizonyítja, hogy egy közös cél lobogója a legkülönbözőbb törzseket és nemzetségeket egyesítette, ha csak rövidebb időre is, egy nagyobb nemzetté. Mihelyt megszünt aztán közöttük a közös cél, mint összetartó kapocs, széthullottak ismét előbbi elemeikre, hogy ha kellett aztán, újból más keveréket alkossanak új felirásu zászló árnyékában. Legjobban a vízhez lehetne hasonlitani a nomád népeket. Amíg valami edény szilárd bordázata összetartja a vizet, addig egyhelyütt van. De mihelyt széttörnek e bordák, elfolyik az egész víz minden oldalra, s ahol valami kis magának való gödröcskét talál az útjában, ott csendesen megül benne...

Minden újabb keveredés, az uralkodó törzsek más és más változása folytonosan megmásítja a nép elnevezését.

Amikor Árpád török-tatár és finn-ugor elemekből vegyült költöző serege — melyet akár magyarnak, akár ungárnak hívták — a mai haza területére lépett, itt már egy nagyszámu régen összeforrott rokonnépet talált, amely valószínűleg olyanforma dialektust beszélt, mely csírája lett a későbbi magyar nyelvnek.

Idő fordultával majd bővebben és kimerítőbben szólok a kérdésről.

Ilyenféle gondolatokat ébresztenek bennem a legutóbbi baskirföldi nyomozások...

Napszállta

Egy láng az ég nyugattól keletig:
A nap a tó felett nyugvóra szállva,
Tűz legyezője láng leveleit
Még egyszer diadalmasan kitárja.

Szinek, szinek! Szikrázó színcsodák!
O esthajnalnak ünnepi zenéje!
Napsugár-rózsák, arany-violák
Hullnak halk-zengőn a tó tükörébe.

Szinek, szinek! . . . Lenyűgöz a csoda,
Lelkembe kap a hétszínü igézet —
A végtelen tündöklő távola
Szebb, ragyogóbb mint a legszebb igéret!

O babonás ég, villogó vizek,
Boldog szemekkel iszom a csodás fényt —
Nekem az élet színekkel fizet
Egy siralmas lét minden borujáért!

Kún József

Megtérés

Elbeszélés

Irta: Kádár Lehel

Kiterítette az íróasztalára az idézést, amelyre tiszta, olvasható betükkel rá volt kalligrafálva az ő neve:

Dr. Darvay Antal.

Elolvasta vagy tízszer egymásután. És mindig nagyobb és nagyobb lett a félelme. Mert a neve után oda volt függesztve ez az ominózus szó:

— Terhelt. —

Lehajtotta a fejét és gondolkozott. Mit is csinált ő voltaképpen, hogy most ezzel zaklatják. Hirtelen eszébe sem jutott. Hiszen ügyvédi praxisában annyi minden előfordul.

Először a könnyü dolgokat kereste elő. Fölvonultatta ügyfeleit, akiktől a megállapított ügyvédi költségeken felül még egypár koronát beszedett. Hátha ezek egyike jelentette föl dühében.

Szerette volna, ha így lett volna. Igy még kimászhatik a bajból. Legföljebb azt mondják rá, hogy embernyúzó. De be nem csukják.

Ám ez az idézés nem tűrte a kibúvókat. Tények, hideg tények vigyorognak elő ebből a kék irásból. Őszinteségre, erős őszinteségre nyitotta föl a száját. Amióta ügyvéd, először vallotta be magának az igazat:

— Sikkasztottam!

Aztán Warth Györgyre gondolt. Erre a fölgazdagodott mészárosra, akinek a pénzét elköltötte. Harmincezer koronát bizott rá és ő az egészet elverte. Utolsó fillérig.

Emlékezett, milyen boldognak érezte magát, amikor ez az óriási összeg a zsebében volt. Büszkén emlegette a vele egykoru fiatal kollegák előtt:

— Harmincezer korona van nálam, fiúk!

A kollegák irígyen néztek össze. Valamennyien egyet gondoltak:

— Hej, ha nálam volna!

Hogy fizetnék ki hirtelen a legszükségesebb adósságaikat, hogy tömnék be a Schwarczok, Krauszok és egyéb uzsorások száját . . .

Darvay doktor is így tett. Bár kis lelkifurdalást érzett, amikor először nyult hozzá az idegen pénzhez, hogy egy váltóját prolongálja, mégis megtette. Meg, mert szorongatták. Mert fenyegették. És azon a váltón az egyik aláírás... Nos igen, az egyik aláírás hamisított volt. De hát élni muszáj. Kell. És még hozzá urasan, mint ahogy az ügyvédi állás méltósága megkívánja.

Az iroda eleinte nem jövedelmezett semmit. Sőt befektetések kellettek. A berendezés, a házbér, az irnok fizetése . . . Elég az hozzá, hogy egy szép nap megvolt a hamis váltó.

Ez a papiros eleinte kínozta, gyötörte, de később napirendre tért fölötte:

— Ki fogom fizetni, ha megnősülök . . .

Igen, ha megnősül. Már rég meg is tette volna, ha a Hauser Gizi nem lett volna. A Hauser Gizi, akinél szebb lányt még álmában sem látott. Aki szép volt, jó volt, okos volt. Tökéletes volt, de szegény. És ez az egy tulajdonsága lerontotta minden tökéletességét. Mert neki pénz kell. Sok, sok pénz, amivel kifizesse az adósságait, amivel alapot tudhat teremteni.

Bár jól tudta, hogy el nem veheti, szívósan ragaszkodott hozzá. Mint ahogy a gyenge emberek az álmaikhoz forrnak. Nem tudott lemondani róla. Hazudott magának is, a leánynak is:

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Miklós Ligeti

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1979 MÁJ 7

1021

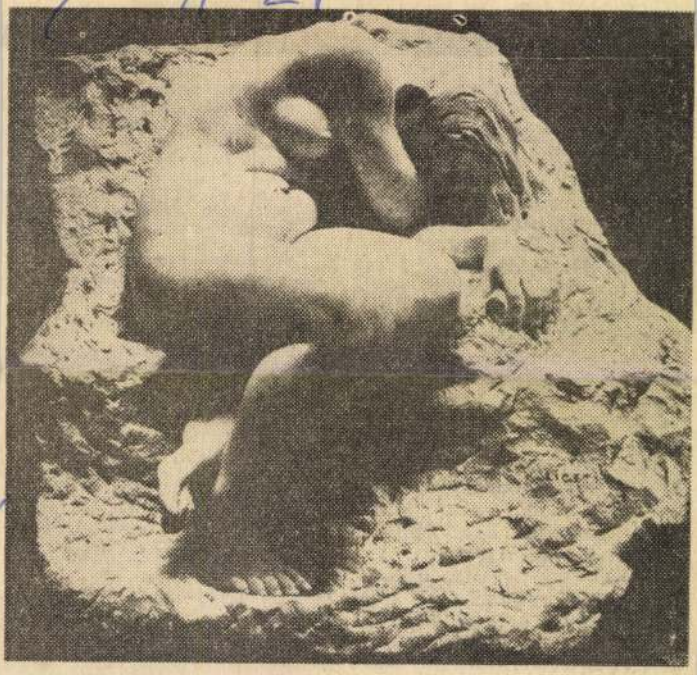

Miklós Ligeti: Éva

Ungarische Sezession

Schwerindustrie-Minister zur Lage

(Fortsetzung von S. 1)

marktpreise gehört zu unseren konstanten Aufgaben. Die Preise der chemischen Rohstoffe erhöhten wir 1975, der Energieträger 1975 und 1976, den Benzinpreis im Januar dieses Jahres. Dies war notwendig, damit sich Produzenten und Verbraucher an den Realitäten orientieren. Die Anpassung der internen Preise gehört zu den Punkten der auch gegenwärtig vorbereiteten Preisregelung.

Eine Auswertung der letzten Preisveränderungen auf dem Weltmarkt kann nur nach längerer Beobachtung vorgenommen werden. Es scheint, daß bei Materialien für die Schwerindustrie der Preisanstieg bei Waschmittel-Rohstoffen, Aromastoffen und Grundmaterial für Farben konstant bleibt. Sich später eventuell als konstant erweisende Preiserhöhungen werden als Grundlage der Preiskorrektionen nach 1980

von 53 Prozent gedeckt werden kann. Wie bekannt steigt der Verbrauch jedoch rascher als vorher kalkuliert werden kann. Wie können die zu erwartenden Spannungen behoben werden? Wie weit sind wir bei der Durchführung der schon beschlossenen Rationalisierungsmaßnahmen?

sierender Investitionen bzw. energieeinsparender Maßnahmen planen wir bis 1985 Einsparungen an Energieträgern von jährlich 12—14 Pcal (Wärmemenge, die dem Heizwert von 1,2—1,4 Millionen Tonnen Öl entspricht). Die staatliche Dotation beträgt im fünften Fünfjahrplan 1,2 Milliarden Forint. Soeben schickten die zuständigen Ministerien und Lan-

csak nem lehet ránk vonzó hatással. Ennek következménye, hogy e műben sem a faji, sem az egyéni eszme nem ragadhatja meg lelkünket. Mind a két eszme iránt idegenkedés támad bennünk. Nem kérünk a faji, illetve nemzeti eszméből, a mely az embereket automata bábokká alacsonyítja s nem kérünk az individualizmus eszméjéből, a mely az egyéneket elzülleszti.

Érezte a szerző, hogy a két végletes elv megszemélyesítői, mivel nem húsból-vérből való eleven alakok, hanem csak elvont fogalmak, nem játszhatnak le drámát. Ezért a cselekmény

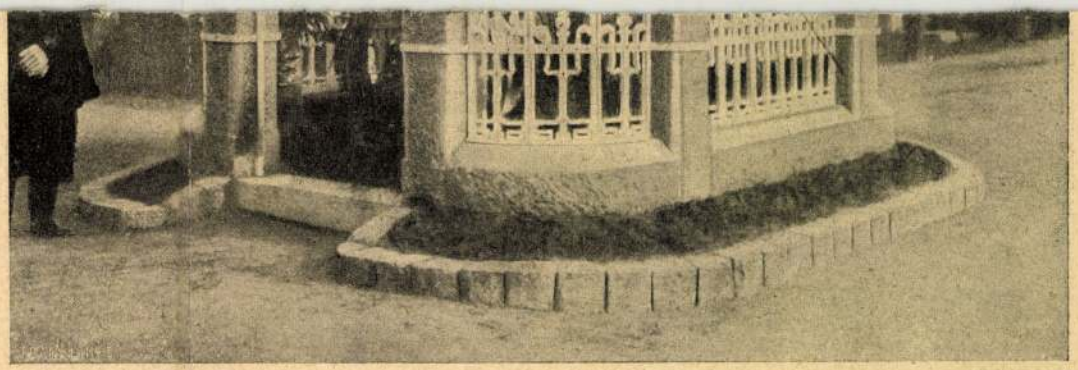

Jókai sírja halottak napján.

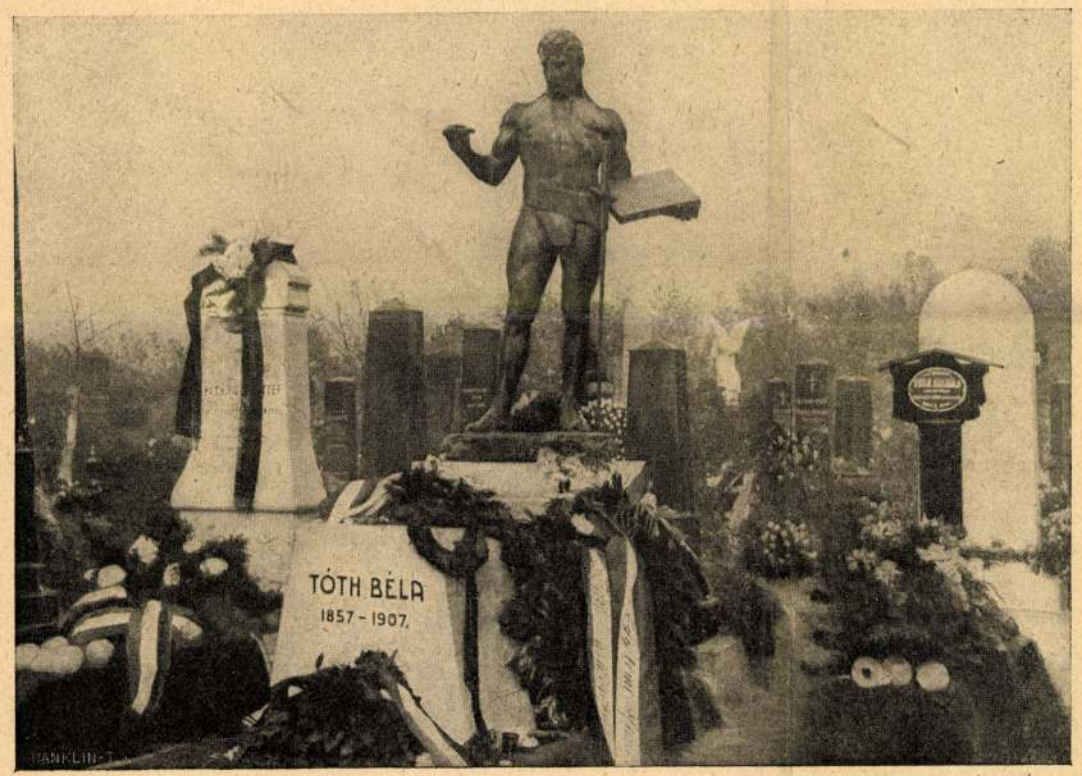

Lyeti Miklós szobormüve.

Tóth Béla síremléke a kerepesi-uti temetőben.

SÍROK ÉS SÍREMLÉKEK.

vább végzi titkos hazafias megbizását s ugyanekkor mégis csak a kokott alakja él lelkében. A hazafias kötelesség vértanuja, de egyúttal a kokott iránti szerelem áldozata. S mindvégig nem derül ki, hogy voltaképen micsoda és miért hal meg. Sorvad, de nem tudjuk, szerelmi önvádból, reménytelen érzékiségből, büntudatból vagy hazafias lelkifurdalásból. Csak egyet látunk, hogy merőben passziv alak, a ki pusztán sajnálkozást tud kelteni bennünk s a ki csak egyetlenegyszer ragadtatja magát igazán cselekvésre, de ezzel — a kokott megölésével — is csak megoldatlan problemát ad fel nekünk.

Még talányszerűbb a vele együtt Berlinben élő japánok csoportja. Állitólag mind vértanú, halálra kész a hazáért. S mind azonnal kész arra, hogy Tokamero helyett a gyilkos tett szerzőségét magára vállalja s igy a hős további hazafias küldetését lehetővé tegye. De mivel e hazafias küldetés mibenlétéről a műben egy szó sem esik s különben sincs sejtelmünk arról, miféle nagy nemzeti titkot őrizhetnek a japánok Berlinben: pusztán annyi áll szemünk előtt, hogy az önfeláldozó japánok vezérük büntettének palástolására készek magukat föláldozni. De ilyképen nem egy nemzeti ügy hősei, hanem egy különös bünszövetkezet tagjai gyanánt tünnek fel. Ez is hozzájárul ahhoz, hogy a faji, illetve nemzeti eszmét visszás szinben mutassa be. Mert képviselői nem-

Vas. Ujs. 1909. 9401. lép

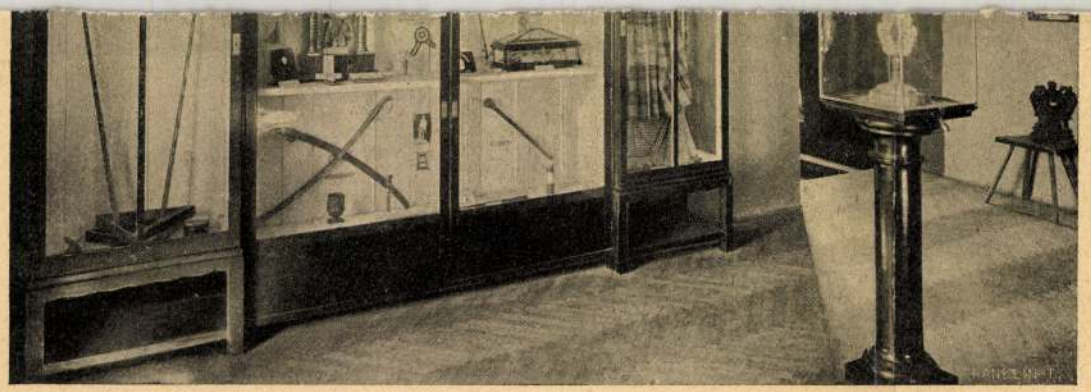

AZ EREKLYE-SZOBA; JOBBRA SZENDREY JULIA JEGYGYŰRŰJE.

— Hisz beteg ez a ló, kóros, — mondta a biztos úr — le kell ezt lőnni.

— Mindig puskával járt; akkor is nála volt. Kemény fojtásra töltötte meg mind a két csövét, azután rásütötte. Elterült a ló, de még élt. Még két lövést kapott. A negyedik végzett véle. Én pedig csak álltam ott szótlanul, s akárhogy erőlködtem is, csak kitolakodott a szemembe a könny. Mert igaz az úrfi, hogy száz esztendőben se terem egy olyan ló, mint a milyen a Sármány volt.

Elgondolkoztunk mind a ketten. Szótlanul néztük a setétséget, s a csillagos eget. Csudálatos, titkos éjszaka volt az. Mintha mesebeli táltos lovak vágtattak volna a levegőben. A nagy, egyenes puszta pedig tovább álmodott a hallomásos, rejtelmes éjszakában.

«TAIFUN.»

— Dráma négy felvonásban. —

A mióta Molnár Ferencz «Ördög»-e a világot bejárta, egyre több magyar szinpadi szerző törekszik külföldre. Sőt egymás után akadnak oly szerzőink is, a kik már munkáik írása közben számolnak a külföldi közönség igényeivel, már előre a világpiaczra való tekintettel választják meg szinműveik tárgyát és szinhelyét s már előre oly felfogással dolgozzák fel azt, keiben mindenek fölött a mi szellemünket keressük, a darab csak ép úgy köthet le, mint a nagyvilág valamely más, hatásos munkája, a mely körútjában hozzánk is eljő. Különleges érdeklődésünkre legfölebb csak az tarthat számot, hogy szerzője magyar s hogy a körút, a melyet művével tenni szándékozik, ez alkalommal Budapesten kezdődik.

A «Taifun» abból a közkeletű felfogásból indul ki, hogy a japán emberek kizárólag fajuk érdekének élnek, míg a fehérbőrüek kizárólag egyéni érdeküknek. A fajiság végletekig vitt elve áll tehát e műben az individualizmus végletes elvével szemben. A dráma

JÓKAI HÁLÓSZOBÁJA.

A PETŐFI-HÁZBÓL. — Balogh Rudolf fölvételei.

A MŰVÉSZ HÁZA ÉS MÁS MUNKÁSSÁGOK

A HÁZ
Építőművészeti folyóirat
1908. I. évf.
77-78. l. L7
85-88. l. lapok

SAK KISEBB SZEMELVÉNY, mit jelenleg bemutatunk két építész BÁLINT és JÁMBOR munkásságából, ezek közül elsősorban a művész háza érdekel. Ligeti Miklós szobrász otthona, működésének színtere az a kis építmény, mely a Stefánia-út szép fasorai közt, jellegzetes körvonalaival már messziről felhívja a figyelmet. Megalkotni e feladatot, átérezni annak intimitását, egyike azon szép problémáknak, melyek az építőművész fantáziáját a leglelkesebb vibrációra ösztönzik. A feladat amellett, hogy teljesen egy egyén különleges szükségletét kell hogy kielégítse, az általános szükséglet megoldását is tartalmazza, egy művésznek műtermet építeni, mely hangulatos, barátságos interieurjével munkakedvét emelni hivatott. A művész részére alkotni, a művésznek talán érzelmi világa legközvetlenebb hangulatait váltja ki, mintha a maga házát építné, átéli a ház urával, annak lakójával az élet minden fázisát. És innen, hogy a kis ház oly derűs, hogy csábító formáival, világos tekintetével már messziről int a járókelőknek. Derüsen és jókedvüen mutatja, hogy itt más ember lakik, olyan, kinek nem fényűzés, pompa, nem társaságok fogadása az élete szükséglete, hanem kinek foglalatossága, szivének minden dobbanása a nagy műterem ablaka mögött játszódik le, aki serényen alkot a járókelők közepette, a sétáló tömeg zajos serege mellett, de tőle elvontan és elzárkózottan műterméből arra ki sem tekinthet és független tőle minden gondolata.

A nagy műterem ablak, mennyire beszédes. És beszédes a kis ház egyéb minden része. Itt egy terasz az elfáradt munkásnak pihenőhelye, melynek magas mellvédje mellett az élet lüktetésére, a zajos tömegre vethet egy pillantást és közvetlen mellette a kis műterem; mindezt leírni is fölösleges, aki ránéz a házra, első pillanatra átlát mindent, látja az ablakok elhelyezéséből, hogy mögötte mi rejlik és sejti, hogy mögötte mily munkásság történik, habár a sima nagy falak, miket csak a virág fut be, kiváncsi szeme elől minden intimitást elrejtenek.

És kivül nincs is egyéb, mint puritán egyszerű, nyájas pirosszinű tetőzet, a pirosra festett famunkák és a tetőzethez illeszkedő és oly nagyon illő nagy terasz, melynek pergola övezte mellvédjét két babérfa diszíti, mintha e helyre volnának teremtve. A virág innen is le-lekandikál, a zöld folyondár kedvesen élénkíti a nemesen egyszerű sima falakat és játszva futja be a pergola hideg márvány oszlopait.

Belül a ház csupa jóság, csupa melegség. Kicsiny márvánnyal burkolt előtér nyájasan integet a belépőnek és egyetlen nagy nyíláson át, melyet csak függöny választ el, betekintést nyujt a barátságos hallba. A hall sem az a pompás, hatalmas, főúri váróterem, melynek szertartásos feszessége nyomasztó hangulatával kimértté változtat, hanem egy üde, friss, napvilágos apró helyiség, melynek egyszerű könyvektől körülvett fapadjai, kényelmes bőrszékei kínálják, tessékelik a látogatót.

Az innen felvezető egyszerű falépcső, a sok könyv, virág és a szép szobrok kimondhatatlan kedves hangulatot árasztanak. Innen nyílik a kis műterem, tulajdonképen fogadó-

szoba, melyben semmi keresett architektura, sima falak, miket nem dekorál sem gazdag márvány, sem más díszes anyag; itt dolgoznak, itt komoly minden, ez az előcsarnoka az igazi munkahelynek, a nagy műteremnek, melyhez nehány lépcsőfokon jutunk le a nagy márványtömbök és készülő szobrok környezetébe. Amit a ház még ezeken kívül tartalmaz, már szükségletek, a szobrász magánlakosztályai lent a földszinten és fölötte az első emeleten nehány alacsony, szép arányú szobácska, puha fészek, egyszerű és kényelmes.

Ami a külsőn oly barátságosan, oly eltérően a mindennapi élettől mutatkozik, e kis ház alaprajzának logikus kívánalmai folytán önként adódik ki. E házra nem kellett cifraság, dísze, mindene a belső tartalom, mely a külsőn is átsugárzik.

A többi munkásság, amit itt látunk, röpke csapongás egyikféle működéstől a más fajtához. Körülbelül amint az építész az esztendőn át dolgozik. A palota komoly feladata és utána mintegy pihenő egy kiállítás interieurje. Egy-egy templom, egy nagyobb és egy kisebb. És így látjuk legjobban, hogy a változatos és sokféle feladat, mi az építésznek osztályrészül jut, hogy hozza ki belőle a legkülönbözőbb megnyilvánulást. És nem is illeti ezért külön dicséret; az építészet művészetté ott kezd lenni, midőn a feladatok különfélesége, a megfelelő hanghordozásban nyer kifejezést, midőn nem motívumok összeállítása, a falak kárpitos ízű dekorálása, de a belső tartalom érvényesítése egyetlen törekvése, és a művész akkor nyilvánul, ha ezt minél világosabban juttatja érvényre.

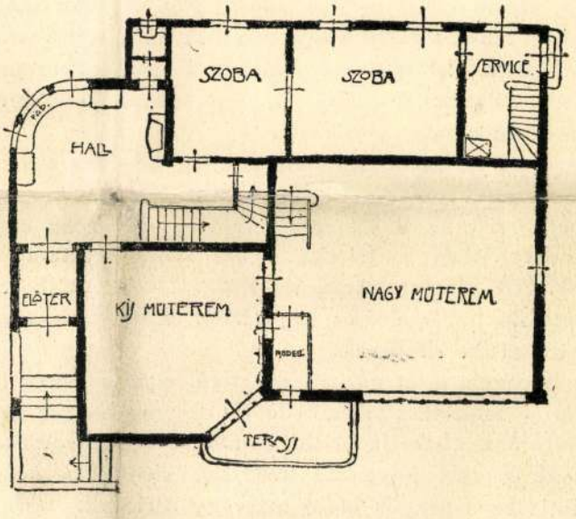

Ligeti Miklós műterem házának alaprajza

Bálint és Jámbor terve

 1908. I. 4. 17. 85-88. l. L.M. műterem háza, képezzel

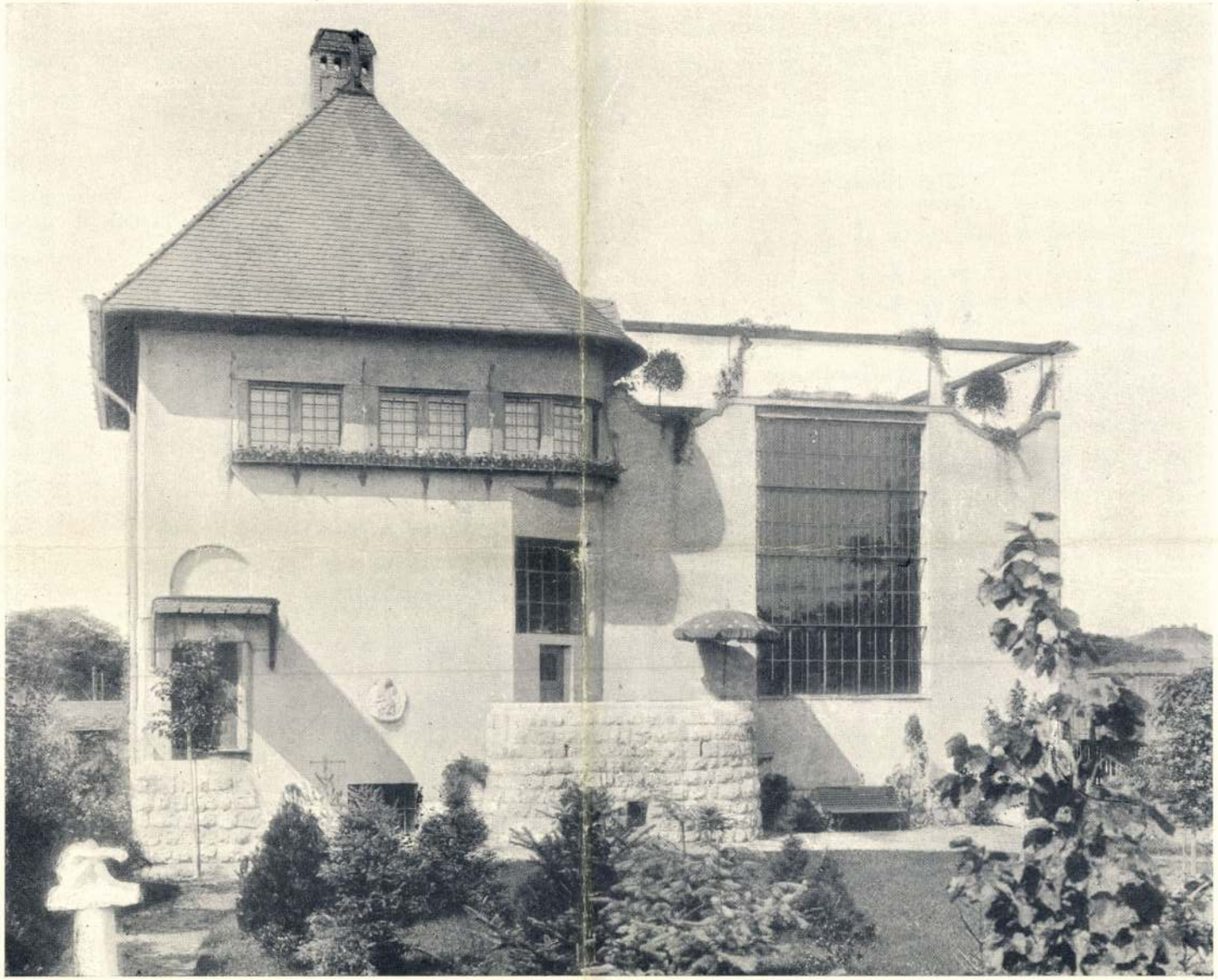

LIGETI MIKLÓS MŰTEREM HÁZA — STEFÁNIA-ÚTI HOMLOKZAT — TERVEZTÉK BÁLINT ÉS JÁMBOR

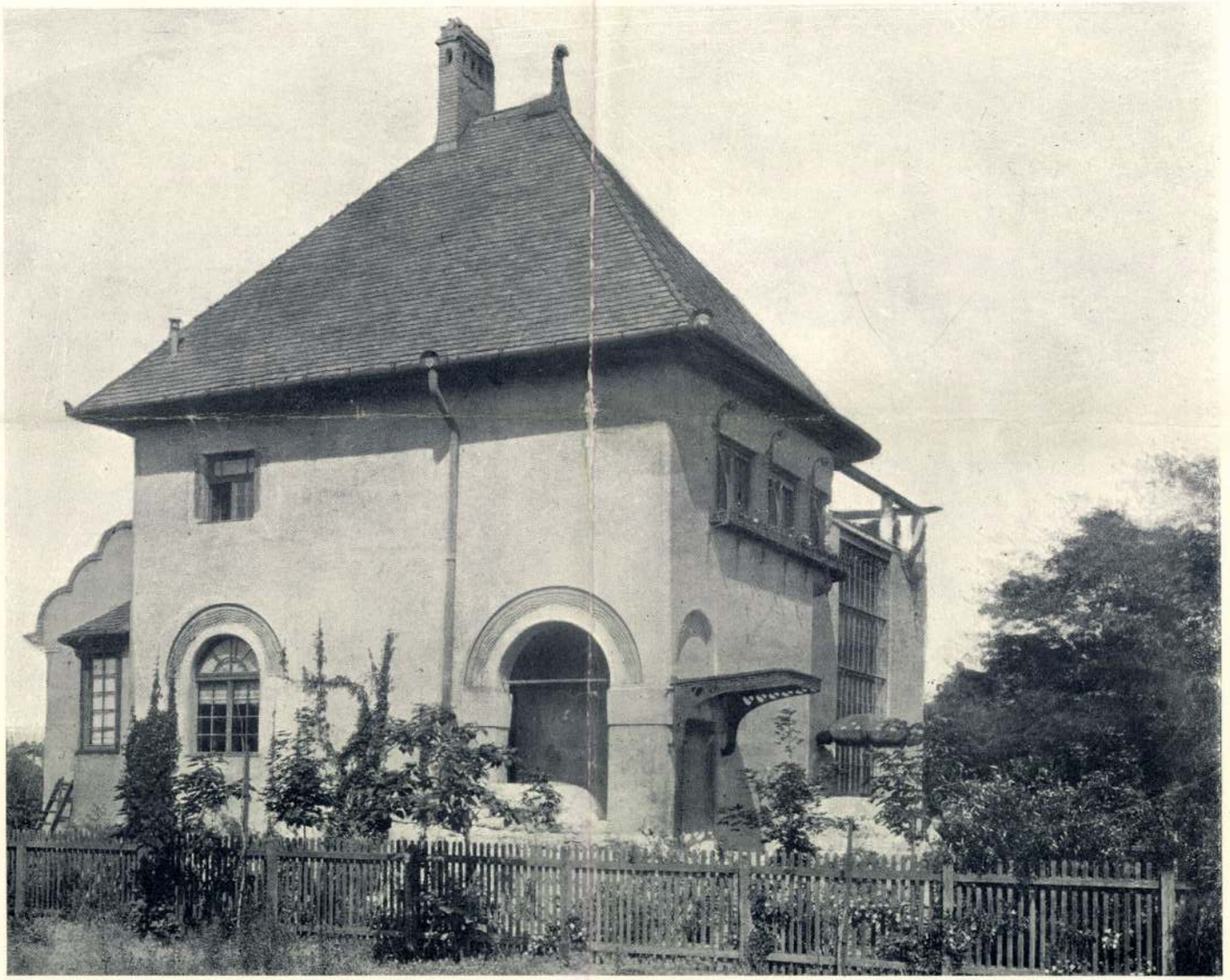

LIGETI MŰTEREM HÁZÁNAK OLDALNÉZETE

TERVEZTÉK BÁLINT ÉS JÁMBOR

HALL-RÉSZLET LIGETI MŰTEREM HÁZÁBAN

TERVEZTÉK BÁLINT ÉS JÁMBOR

HALL-RÉSZLET LIGETI MŰTEREM HÁZÁBAN — TERVEZTÉK BÁLINT ÉS JÁMBOR

Sienai szent Katalin vőlegénye

Elbeszélés

Irta Nagy Endre

Egy napon névtelen levél figyelmeztette a podesztát, hogy tartasson szemmel egy perugiai ifjú nemest, aki néhány nap óta Sienában tartózkodik. Este rálestek a katonák, amikor épp a piazza comunale egyik mellékutcájába surrant be. A nemes ifjú kardjához kapott, de hamarosan lefegyverezték. A földön fetrengett, rúgott, harapott, tajtékzott dühében, — mindhiába. Megkötözték és elcipelték a börtönbe.

Még ez éjszaka összehívták az urak tanácsát, elébe vezették, de az ifjú csak káromkodott. Faggathatták, fenyegethették, csavarhatták a hüvelykujját, ő nem felelt, csak káromkodott. Rettentő technikája volt a káromkodásban. Megszakítás nélkül, bőségesen ömlött ki belőle, mint a záporeső. Az urak — a guelfek épp úgy, mint a ghibellinek — alig győzték a keresztet vetni magukra engesztelésül. Már ez a sok istenkáromló beszéd is nyakát szegte volna, de a zsebében azonkívül megtalálták a kompromittáló írásokat. Nicolas Tuldonak hívták, azért jött Sienába, hogy szövetkezzék a helybeli nemes ifjúsággal az urak tanácsa ellen. Sajnos, hiábavaló volt minden fáradozás, a bűnös makacssága megakadályozta, hogy a bűntársak nevét kifürkészhessék. Tehát a tanács ez irányban beszüntette a vizsgálatot, összeült ítélethozatalra és amikorra a szent Dominikánus bazilikájában elkiáltották az éjfélt, Nicolas Tuldo egyhangulag hozott ítélettel fejvesztésre ítéltetett.

Amikor kihirdették előtte az ítéletet, végképp elsápadt, mintha már ki is folyt volna minden vére. Csinos arca eltorzult, szemében vad düh, kétségbeesés, rettegés lángolt. A szája vonaglott és tajtékozva szórta a káromkodást, amely most, mintha még gazdagabb forrásra bukkant volna.

— A gyehenna tüze égesse el a csontotokat, gaz kutyák! Népcsaló, fosztogató arisztokrata banditák! Krisztus palástjának cudar tolvajai! A pestis rohassza el a beleteket! A disznók faljanak föl benneteket az útszélén!

Az urak szelid türelemmel hallgatták végig ezt a csúnya beszédet. Pietro mester bárdja mindig frissen köszörülve várja a munkát. A szép ifjú feje holnap reggel le fog hullani, oda fog gurulni a tönk aljára és akkor majd úgyis hallgatni fog. Minek hát vitatkozni véle? Az őrök kétoldalt karonragadták és viszszacipelték a börtönbe, akárhogy rúgkapált is. Rázárták a vasas ajtót, ott aztán dühönghetett, ahogy bírta. Sokáig bírta, akkor belefáradt és elaludt.

Fürdés előtt. Tichy Béla amatőrfényképe

A király szobra, amelyet Fehértemplom számára mintázott Ligeti Miklós

Hajnalban felzörgette egy szent-benedekrendi barát, hogy meggyóntassa, megáldoztassa, bűneitől föloldozza. Kezében az elefántcsont-feszületet magasra tartva lépett be hozzá a cellába. Az ifjú pelyhes arcán még rajta felejtődött az iménti édesded álom gyermekes szelidsége. Piros volt, mint a rózsabimbó és az ajka nedvesen csillogott. Hanem amikor a gyóntató barátot meglátta, ismét a vadállati düh torzította el hirtelen. Odaugrott, kezéből kikapta a feszületet és odavágta a kőpallóra.

— Hord el az irhádat és a cudar hazugságaidat, te Antikrisztus!

A barát kezébe fogta a szakállát, bólogatott a fejével és szeliden mosolygott:

— A hármas Isten irgalmával jöttem hozzád, hogy lelkileg megtisztálkodjál és földi bűntől mentesen léphess az Úr zsámolya elé.

Az ifjút éktelen düh fogta el. A vér a fejébe nyomult, egész testében remegett, úgy ordította:

Egy Idők 1914. XI. 35-7.

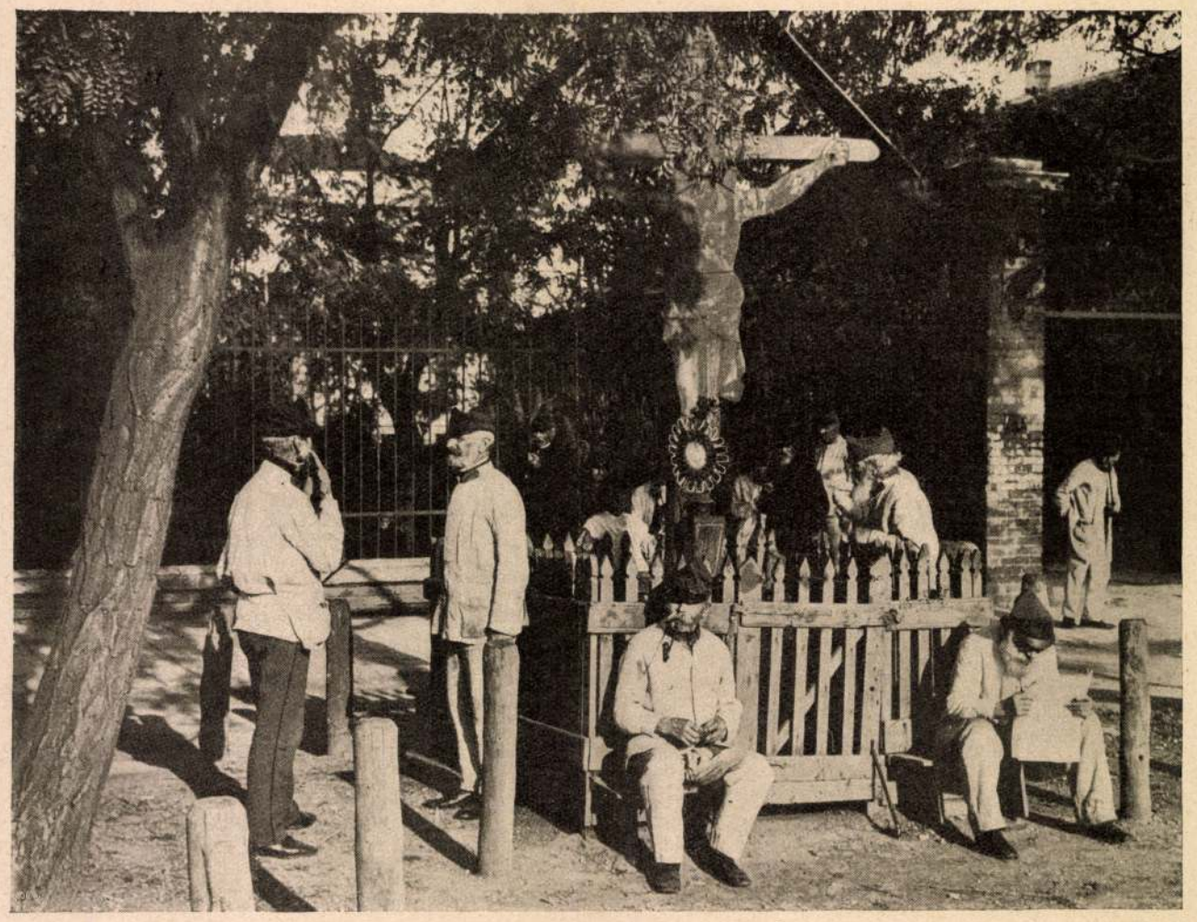

Az utolsó „honvédek.“ Negyvennyolcas honvédek a soroksári-úti menház előtt. Az Uj Idők számára fényképezte Müllner János

— Hagyd békén a lelkemet, te gazember! Húsz éves vagyok és ma reggel le fogják vágni a fejemet! Kutyák fogják nyalogatni a véremet, amelyből eddig egy csöppet se juttattam a szerelemnek! Pedig hány perugiai zsenge hajadonnak a képét érleltem a szívemben. És szép harmadfű csikóm, akit most akartam nyereg alá törni! És az anyám, óh!...

A barát ájtatosan ég felé emelte szemét és szilárd hangon mondotta:

— Ferenc, az assisi gazdag rőfös fia, kiben voltaképpen Isten küldte angyalát a földre, szép tanítást adott róla, hogy a földi élet milyen semmis és...

A halálraitélt tajtékozva rontott rá:

— Akkor dögölj meg magad, te zsivány! Az én húsz évemnél nincs szebb sehol se! Sem itt, sem odaát! Hogy meritek ezt kioltani, ti gyilkosok!

A barát gyorsan kitépte magát az ifjú fojtogató szorításából és rémülten jelentette a podesztának, hogy amaz ifjút pokoli nyughatatlan tüzek gyötrik, aligha nem maga az ördög szállotta meg, sem meggyónni, sem áldozni nem akar. Már pedig így a fejét levágatni nem lehet, mert a 42-iki pestis szakadna újból a városra, ha keresztény embert a másvilágra küldenének, mielőtt még bűneiből föloldoztatott volna.

A podeszta magát a püspököt költette föl. A tiszteletreméltó aggastyán reszkető két kezét széttárva lépett a cellába, de a halálraitélt most még dühösebb volt.

— Eltakarodj innen, vén csaló, mert kitépem azt a hazug fehér szakálladat! Azért növesztetted ilyen nagyra, hogy az ártatlanul kiontott vért beletörölhesd, te gyilkos!

Nem lehetett vele bírni. Toporzékolt és a fejét leszegve odaütögette a vasbilincshez, amellyel két keze volt megbéklyózva. Gondolni se lehetett rá, hogy szelid malaszt foghatna rajta. A püspök szomorúan rebegte:

— Szegény gyermek nyilván a gonosz lélek martaléka. Nincs rá mód, hogy Krisztus urunk békéjében haljon meg... azaz, hogy még valamit meg lehetne próbálni. Szent-Dominikánus zárdájában van egy nővérünk, Katalinnak hívják. Az ég angyalainak kedveltje, bizonyság van rá. Már hét éves korában jelenése volt Gábor arkangyallal. Azóta maga a Szűz-Anya is gyakorta fölkeresi. Csodatételeivel már sok beteget gyógyított, malasztos szavára a Gonosz kimenekül beteg állatból, pestises kútból, megszállott emberből... Hivassátok ide Katalin nővért; ő talán meg tudja fordítani e szerencsétlen ifjú konok hajlandóságát!

Szent Dominikánus zárdája ott volt a Signoria közelében, néhány pillanat mulva ott volt Katalin nővér. Csöndesen kinyitotta a cella ajtaját és belépett. Az ifjú a tulsó sarokban összekucorodva mozgott, mint egy sebzett vadállat, amely visszamenekült a barlangjába és most végső erejével akar ráugrani üldözőjére.

De Katalin nővér sem előbbre nem lépett, sem egy szót sem szólott. Ránézett az ifjúra, vékony két kezét összefonta, fejét lehajtotta és sírni kezdett hangtalanul, igaz fájdalommal. A könnycseppek lassan pördültek le, mint egy olvasó gyöngyszemei és keskeny válla néha-néha megrándult a csukló bánattól. Aztán megszólalt:

— Milyen ifjú vagy, milyen szép, milyen erős! És meg kell halnod! Óh kegyetlen gonoszság, sohsem telsz be a martalékkal!

Odalépett az ifjúhoz, megsimogatta szőke haját,

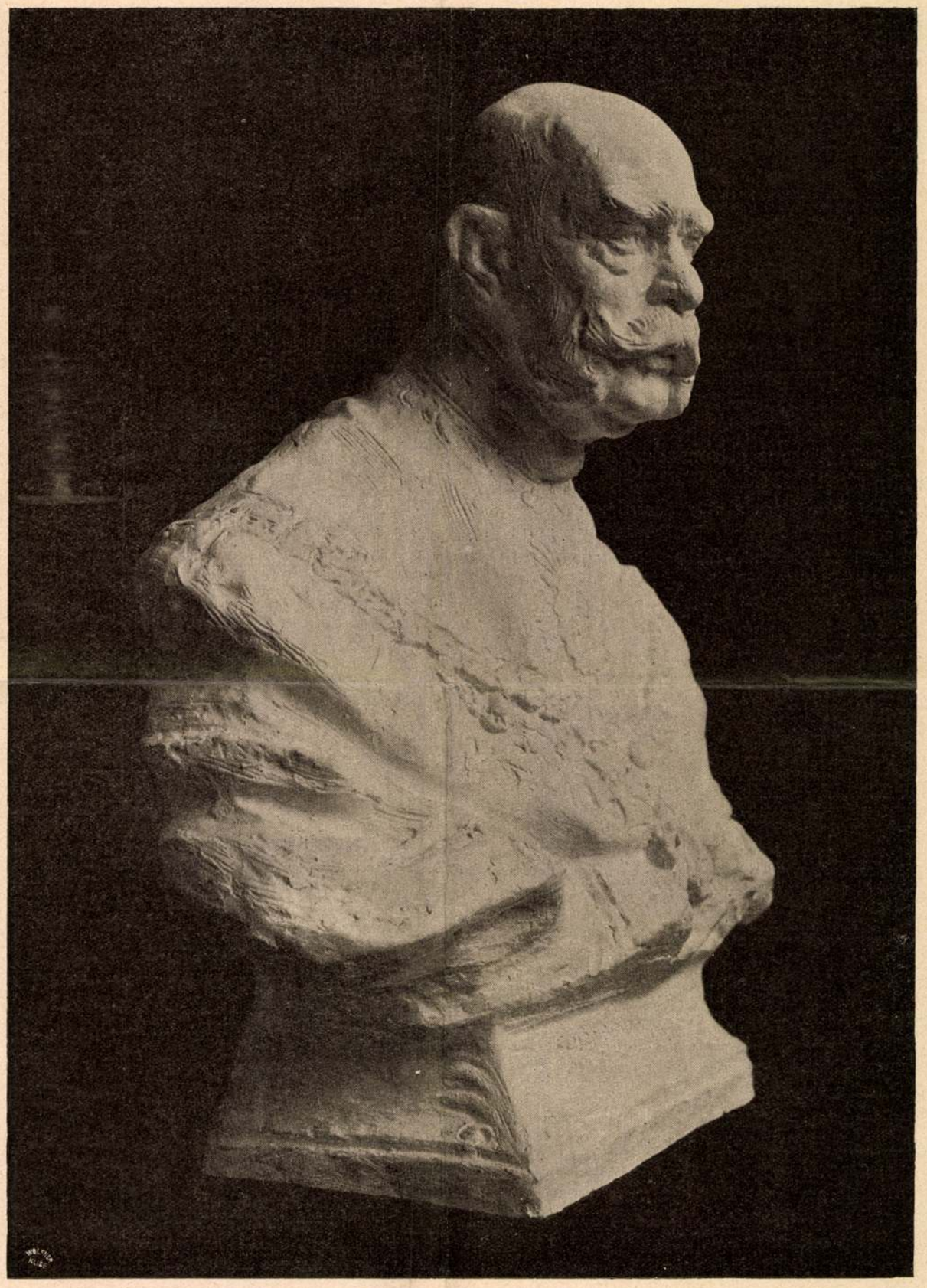

A király legujabb szobra: Ligeti Miklós műve. Ezt a szobrot három óra alatt mintázta a művész a bécsi Burgban, természet után, ez év januárjában

nod, mint álarcosbált játszani és rébuszokat megoldani . . . Azt kérdezed tőlem, hogy hol a császár tábora? Sehol és mindenütt. A császárhűség ma a hegyekben és az erdőkben lappang, a vadak és az emberevők között bujdosik . . . Bécsben, Pesten, Olaszországban a demokraták az urak. A nép megbolondult és inkább hallgat egy csomó obszkurus szájhősre, mint koronás urára. És mi nem gázolhatjuk el ezt a bandát, mert ma még az ő kezében a hatalom. De ez nem tart már sokáig! A köd szét fog oszlani és mink, akik most egymásra lövöldözünk, megint egy zászló alatt fogunk harcolni: a császári zászló alatt.

— Köd, köd! — ismételgette Blomberg leverten. — Most még kevésbbé tudom, hogy hová kell mennem, mit kell tennem.

— Maradj a helyeden és tartsd szárazon a puskaporodat. Egy hét mulva, vagy egy hónap mulva talán már levetjük az álarcot és akkor egymásra fognak ismerni, akik összetartoznak.

— És ha közbe megint megtámadnak ezek a szerencsétlen rácok?

— Akkor védd meg a bőrödet, hogy gyanút ne fogjon a magyar kormány. Tovább azonban ne menj, egy lépéssel se tovább, mint okvetetlenül szükséges. A fő az, hogy időt nyerjünk.

— De hiszen ez förtelmes! Most már tudom, hogy a szerbek a császár emberei és azért alkalomadtán mégis kartácsokkal lövessem őket?

Nugent a vállát vonogatta.

— Ez bizony szomorú, de elkerülhetetlen. A nagy ügy áldozatokat kiván. Én csak két komoly és szent dolgot ismerek ezen a világon: a vallásom és a császárom. Ami azon kivül van, arra fütyülök. A császárom koronája mindennel fölér, százezer ember életével is.

— Százezer jóhiszemü, ártatlan ember életével is?

— Aki háborúban elesik, az mind jóhiszemü és ártatlan ember.

Az ezredes tépelődve járt fel-alá.

— Ebbe bele lehet bolondulni. A vérengző rablók a császár emberei. Ez a békés, derék nép pedig, amely egyebet nem tesz, mint a maga tűzhelyét védeni, ez a nép rebellis.

Nugent elgondolkozva nézte a szoba mennyezetét. Aztán hirtelen eldobta a szivarját.

— Barátom, mi katonák vagyunk, nem filozófusok! Hát ne is filozofáljunk! A történelem géniusza olykor megengedi magának azt a tréfát, hogy fejetetejére állítja a világot. Erről mi nem tehetünk. Nekünk úgy kell fordulnunk, hogy mindig a talpunkon álljunk. Ezt mindenki úgy csinálja, ahogyan tudja. Én nem segíthetek rajtad, csak egy jó tanács erejéig: vigyázz, hogy Kossuthék bele ne ugrassanak olyan mélységekbe, ahonnan lehetetlen visszatérned.

Egy órával később gróf Nugent — most már polgári ruhában és egy rác fuvaros szekerén ülve — elhagyta megint a várost. Folytatjuk

Bálkirálynő

Te vagy a szépség, ifjúság, az élet!
Tied minden gyönyör!
Ábrándaid mind megtestesülének,
Égő vágy nem gyötör.
Mikor minden húr, mintha szíve volna,
Érzéstől sír, remeg,
S mint holdfényes tó, milljó habja, fodra,
Táncban ring a tömeg:
Mint a kis csillagok fénytáborából
Az üstökös-király,
Csodás szépséged messziről kilángol,
Kitündököl, kivál.

Az is boldog, ki közeledbe férhet
S nézhet loppal, soká;
Boldog, ki kezed, a liljomfehéret,
Lángolva átfogá;
Boldog, ki veled egy párrá fonódva
Forgat, röpít, ragad,
Mint a szívet gyönyör árján a nóta,
Mint rózsát forgatag.
Oh, boldog, kivel elszédít a mámor,
Mint rohamos vad ár;
Kinek szeméből szíven lő kis Ámor,
Pihegő kis madár!

Derűt, fényt hintesz napként szerte-széjjel,
Elbódítsz százakat;
Szíved csordultig telve tiszta kéjjel,
Hogy szinte megszakad.
Én mégis szánlak; mégsem irigyellek,
Mint mások, botorúl.
Elnézlek . . . S kedvem, mint lángszínü felleg,
Sötétül, elborúl.
Szeretném megragadni az időnek
Pusztító zord kezét:
Hogy míg órjás ércszobrok is kidőlnek,
Maradj ily üde szép!

Hiába . . . Látom, akik most csudálnak,
S tolonganak köréd,
Ma-holnap hogy' vonják más ifjú lánynak
Diadal-szekerét.
Nem néked nyílnak télben a virágok,
Nem rólad szól a dal;
Szemedbe titkon égő könny szivárog,
Lelked majd belehal.
Hányan vettek részt minden örömedben,
S búdból részt egy se' kér;
A cimboraság onnan szertelebben,
Hová a bú betér.

A legcsiszoltabb forma, drágagyöngyöm!
A legtörékenyebb;
Csupán az omló, formátlan göröngyön
Nem látszik csorba, seb.
Jaj! a nőnek, kit bája, ifjúsága
Örök lázként leköt;
Tünékeny az, mint hajnal pirulása,
Mint napfény-verte köd.
Ki ábrándokra bízza szíve sorsát,
Boldogtalan botor:
S leszáll oda a csillagos mennyország,
Hol két szív egybeforr.

Patyi István

„A kölcsönkért kastély." Pekár Gyula vígjátéka a Nemzeti Színházban Első előadása február 6-án volt. Alexy fényképe az Uj Idők számára Choltay grófné (Csillag Teréz) és Choltay Ábris (Pethes Imre)

Mártonfalvi (szerényen, bocsánatkérőleg): Az én időm lejárt. Öreg vendég vagyok én már.

Garamváryné: Csak hagyjuk ez álnok hangokat, tekintetes úr. Átmenne még kegyelmed a kocsiúton.

Gizella: Anyám, ismét civódol.

Mártonfalvi: Pedig Mangold doktor megtiltotta.

Gizella (előkelően): Mártonfalvi bácsi nem tehet róla, hogy nem fér a bőrében. Szereti a nőket, — szeresse. Szereti a dalt, a kártyát, a csónakázást a holdas tavon... Istenem, mi nem javíthatjuk meg. A minapában is hajnalig tivolizott az Eszterházyban. Mondják, jól csinálta dolgát.

Mártonfalvi (szerény mosollyal): A régi gavallérok mindent tudtak. Játszani, vívni, vadászni, hisz egyéb tudományokra nem volt szükségünk.

Garamváryné: És a csillagászat, amelynek ürügye alatt éjszaka a mezőkön csatangol.

Mártonfalvi: Gyermekes passzióm. Új tüzeket már nem gyújt lelkemben a földi lét. A csillagokhoz menekülök, hogy a gondolatom szabadon repülhessen. Éjjel, egyedül, künn a néma mezőkön, a csillagokba mélyedve teleszkópusommal, bizvást hihetem, hogy ifjú király vagyok a Szaturnuson.

Garamváryné (elmerengve): Csillagok. Hold. Egykor mennyi bolondot képzeltünk az égi testről. Sorsunk, végzetünk babonás hittel kötöttük le az éjszakai álmok pókfonálaival a messzi égi testeknek. Manapság csupán lámpa a hold, ha a nemzet bárója leitatta a sánta lámpagyujtogatót.

Gizella: A csillagok. Gyermekkoromban a kezemet nyujtogattam utánuk, holdas éjjel az ablakra könyököltem és naplót írtam. Vagy levelet, mint Tatjána Jefgenij Anyéginnek. Sajnos, nekem sohasem volt Anyéginem. Másnap Mártonfalvi bácsi kijavította a francia szavakat. (Vidoran:) Emlékszik, Mártonfalvi úr?

Garamváry (idős gavallér, finom és választékos, mint egy dandy a harmincas évekből): Asszonyom! kedves kis leányom! Tihanyban már elhangzott az esteli harangszó, hűvösödik a sétatéren a levegő. Alphonsine, szívem angyala, vigyázni kell a legfőbb jóra, az egészségünkre. Az én egészségemre. Az én életemre.

(Urasági huszár jön. Kendők a karján.)

Garamváryné (unottan): Ah, ön mindig oly figyelmes, kedvesem. Holott már régen nincs semmi bajom. Mióta Füreden vagyunk, teljes egészségesnek érzem magam. Nem. Évek óta nincs semmi bajom, holott betegség ürügye alatt a szobát őrizteti velem.

Garamváry: Kedvesem, boldog vagyok, hogy ön ismét egészséges. Arcának rózsái és szép szemének fénye valóban meggyőzhetnének, hogy minden rendben van. Asszonyom, oly friss és üde, mint a kertek reggel. Azonban nem árt az óvatosság a hűvös és nedves füredi estéken. Engedje meg, hogy a kendőt vállára borítsam. (A kendőt Garamvárynéra csavarja.)

Garamváryné: Tehát ismét kártyázik reggelig?

Garamváry (fojtott hangon): Asszonyom, cseléd van jelen. (A huszárhoz:) Rakd le a felesleges holmikat, aztán elmehetsz.

(Huszár el.)

Garamváryné (kibontakozva a kendőből): Évek óta egyetlen estét sem tölt körünkben... Igaza van, beteg voltam, nyügös voltam, mint egy gyermek, nyugtalankodtam éjszaka, de most már semmi bajom, velünk maradhatna estére. Mindig csak az örökös kártya. Kártya éjjel és nappal. Hisz ebbe bele kell őrülni.

Garamváry: Erről talán ne beszéljünk. Kimondhatatlan boldog vagyok, hogy ismét egészséges. Télire elutazunk, messze, Velencébe, vagy Párisba, amint egykor régen tervezgettük. Fiatal koromban sokszor

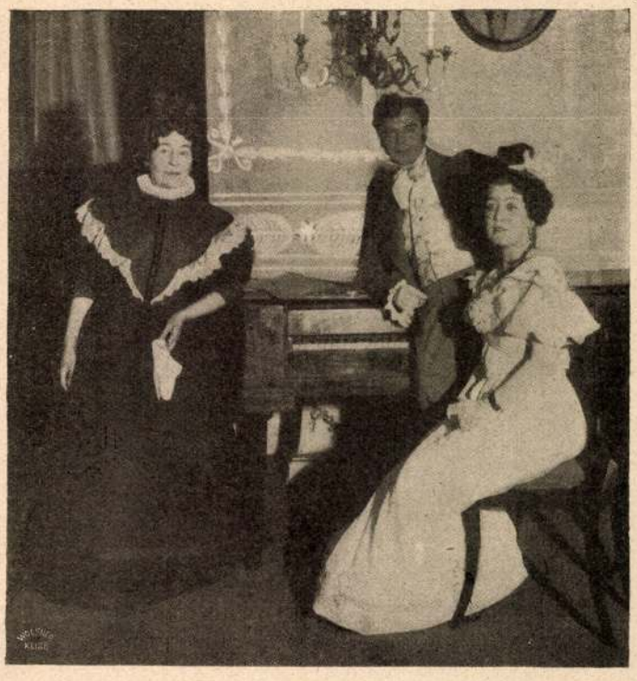

„A kölcsönkért kastély." Pekár Gyula vígjátéka a Nemzeti Színházban. Első előadása február 6-án volt. Alexy fényképe az Uj Idők számára Amália (Kiss Irén), Choltay Bálint (Rajnai Gábor), Lottika (N. Tasnády)

Uj Idők 1914. XX. 21 sz. 552-53. l.
képek

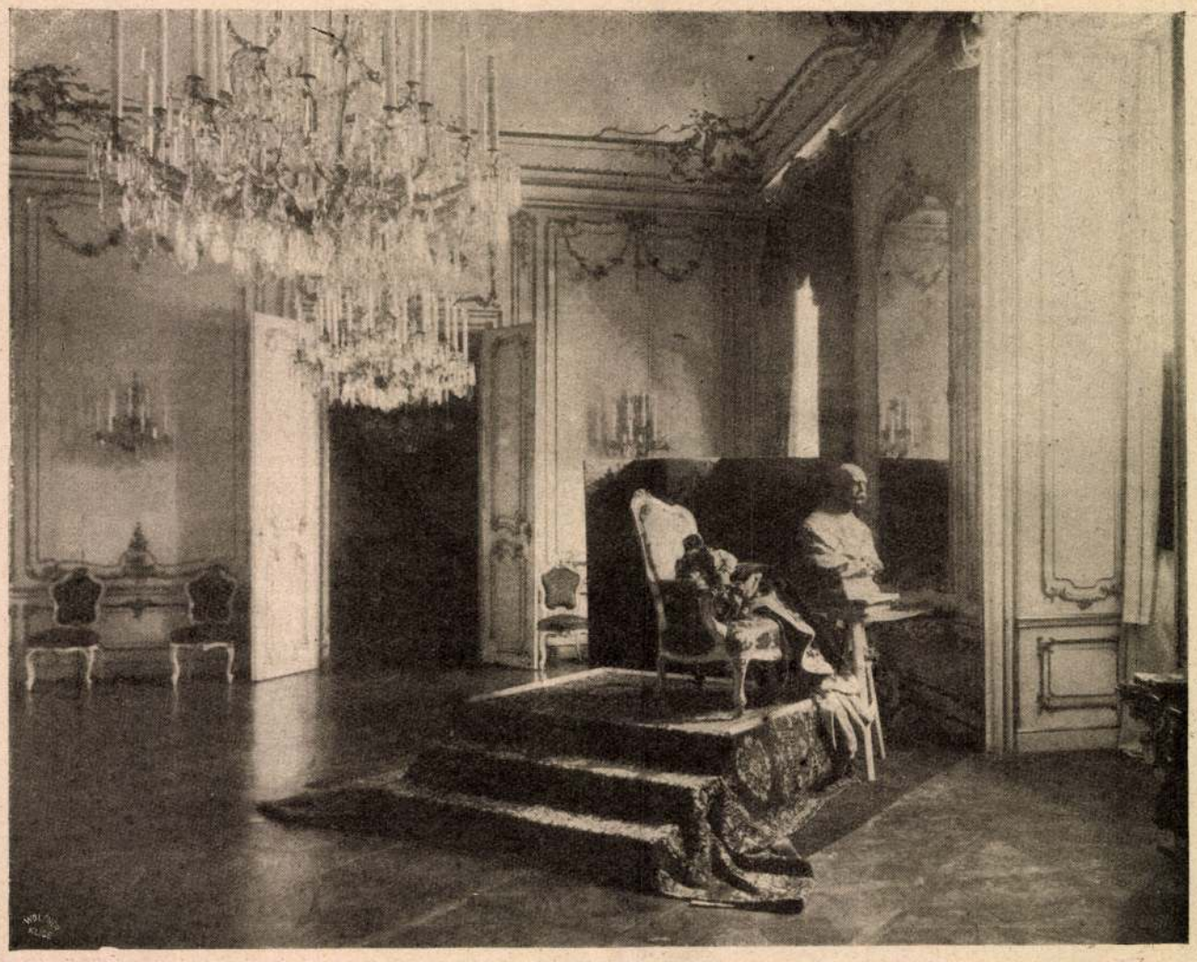

A bécsi Burgnak az a terme, ahol Ligeti Miklós a királyt mintázta. Az állványon látható Ligeti szobra, mellette a nagy karosszék, amelyen a király ülni szokott

Tivoli

— Egy régi színdarabból —

Irta Krúdy Gyula

A füredi sétány. A háttérben a régi Eszterházy és az egykori színház. Nagy platánok. Zöld zsalugáteres ablakok. Őszi nap.

Garamváry Gizella (harmincéves kisasszony, magyaros Blaháné, ábrándos, mélabús, rajongó, mint a hölgyek a múlt században, akik még az Életképeket olvasták kis lány korukban. A kezében könyv): Anyám, a nyárnak vége. Nemsokára búcsúzunk Füredtől. A viharos éjszakától, a holdfényes Balatontól és az éjjeli zenétől . . .

Garamváryné (szívbajos, idősebb, régi módi magyar asszonyság): Ah, hisz a cigányokat már egy hete nem halljuk.

Gizella: Hazamegyünk Süvöltőre, ahol éjjelente csak a nyirségi szél zúg a kémények felett és a postás hetenkint egyszer hozza a Vasárnapi Ujságot a derékig érő hóban. Vége a szép nyárnak, tündéri füredi napoknak.

Garamváryné: Pedig már tökéletesen megszoktam, hogy éjszakánként a nagybőgő mormogjon az ablakaink alatt.

Gizella: És a fuvolás.

Garamváryné: Igaz, hogy legutóljára már csak Garamváry hordta ablakom elé a cigánybandát. Vagy Mártonfalvi úr.

Mártonfalvi (szürkefejü, komoly, ünnepélyes férfiú, aki, a forradalom után beállott vendégnek Garamváryékhoz, elhárító mozdulatot tesz): Hogyan merészeltem volna én azt, tekintetes asszonyom!

Garamváryné (megfenyegeti az ujjával): Ismerjük az urat. Csendes víz partot mos. Nagy barátja volt az úr mindig az éjszakázásnak, muzsikálásnak, dorbézolásnak.

Mártonfalvi: Grácia, szegény fejemnek. Egyszer bátorkodtam a Repülj fecskémet elhuzatni az ablakok alatt, — ám Garamváry barátom megbizásából cselekedtem.

Gizella: Apus, ha fiatalember volna! talán nem is kártyázna minden éjszaka az Eszterházyban. Bizonyára többet volna a hölgyek szolgálatában. Hisz a páholyt minden estve megváltja számunkra.

Garamváryné: Hogy nyugodtan kártyázhasson korhely barátaival.

Gizella: Biz isten tudom, hogy ő rendelte a csokrot a születésnapomra.

Garamváryné: Egy apának ez kötelessége.

Gizella: És ki a leggyöngédebb, legfinomabb táncosom. A lengyelkét senki sem tudja úgy, mint apus. Ah, manapság már nincsenek olyan gavallérok, mint az én apám.

Garamváryné (sóhajtva): Sok bajom volt vele ezért fiatalkorában.

Gizella: Régi gavallérok! Mikor még minden férfi regényhősnek akart föltünni hölgye előtt.

Mártonfalvi (köhint): Egykor magam is mestere voltam a mazurnak.

Garamváryné (csipősen): És talán még ma is táncra perdülne, tekintetes úr, ha mi nem volnánk itt.

M. B. Ilyen közvetítésre nem vállalkozhatunk.

Vidéki előfizető. Reggel helyett este tessék megmosakodni, a vízbe tegyen 1—2 evőkanálnyi borax-port, utána pedig arcát kenje be egész vékonyan Schleich prof. bőrkrémjével. — Mire arcbőre ismét rendben lesz, visszatérhet a reggeli mosakodáshoz, csak arra ügyeljen, hogy ne menjen nedves arccal a levegőre.

Henrik. A multheti számnak már elkésve jött a levele, amennyiben csak olyanokra válaszolhatunk, amelyek kedd estig érkeznek hozzánk. A jelen esetben a frakk volna kötelező, de ha az illető semmiképpen nem akar ráfanyalodni, a Ferenc József-kabát is megteszi.

Emancipált gondolatok. Itt szorítunk helyet egynéhánynak a javából: Az asszony fegyvere a könyv, de a mosolyával győz. — Az értéket keresi a nőben a legtöbb férfiu és tudakolja a hozományát. — A modern Éva a kigyóval felezi meg a tiltott gyümölcsöt. — A léghajó kormányozhatóságát meghiusítja a szél, az asszonyét: a szeszély. — A szerelem a nőnél az egész életet tölti be, a férfiunál csakis az üres perceket.

Jelentéktelen állomás. Erre is csak ugyanazt üzenhetjük, mint az elsőre.

Tollas pogácsa. Nem lehet minden kéziratról részletes birálatot mondani, különösen ha több mint egy érkezik ugyanabból a tollból. Méltóztassek belenyugodni, hogy az egyik megfelelt, a másik nem. Bizonyára megvan mindakét véleménynyilvánításnak a maga nyomos oka.

K. Aladárné. Mivelhogy a levélben nincs meg a cím, ezen az uton értesítjük, hogy az illetőnek nincsen semmi kifogása, ha a színművét véleménynyilvánítás végett beküldi hozzá.

Gita. Átadjuk majd üdvözletét. M. D. már itthon van és legközelebb folytatni fogja beszámolóját keleti utazásáról. Az említett írónő egy esztendeje már, hogy férjnél van. F. J. most Indiában tartózkodik.

B. Elza *Szombathely.* Nagyon is létezik. Bővebbet olvashat róla Lauffenauernak „Az idegélet világában" című könyvében, amely megrendelhető Singer és Wolfner könyvkereskedésében (Budapest, Andrássy-út 10.).

Fogadás. Az illető római katolikus vallású.

Tabajd. Nem sikerült megszereznünk annak a dalnak szövegét. Tán akad olvasóink között, aki ismeri a „Gyöngéd volt az én szerelmem" kezdetü népdalt és beküldi hozzánk teljes szövegét? Kedvező esetben majd eljuttatjuk önhöz.

R. Maris. 1. Ha mélyebb ok nélkül kikosarazta s ad valamit arra, hogy az illető meg ne legyen sértve, föltétlenül helyesen cselekszi, ha valamely formában jóváteszi a mindenesetre érzékeny megbántást. 2. Nem szokás, hogy valaki az utcán bemutatkozzék egy hölgynek s abban az esetben a hölgynek jogában áll nem venni tudomást a dologról. De ha egy közös ismerősük, jóbarátjuk bemutatja az illetőt, engedni lehet a szigoru formából. 3. Szokás az émléket viszonozni, ha olyasvalaki adja, akinek jogában áll emléket adni. 4. Bevett szokás, hogy a nők felkérik ismerőseiket, hogy emlékkönyvükbe írjanak. Igaz, hogy ez nem mindig kellemes az illetőre nézve, már csak azért sem, mivelhogy az embernek nem áll mindig rendelkezésére egy megfelelő ötlet, de a szokás elég kegyetlen, hogy ezt ne vegye figyelembe. 5. Férfiunak csak fáklyásmenettel kapcsolatosan adnak néha éjjeli zenét, leánynak, asszonynak anélkül is. 6. Küldhet.

B. F. *Zombor.* 1. A Dunántúli Közművelődési Egyesület sorsjegyeinek húzását november 11-ére halasztották. 2. Az említett szert ki nem próbáltuk s így nem is mondhatunk semmit a hatásáról.

Előfizető. 1. A chryzantemumnak ma már nagyon sok fajtáját tenyésztik. Szép példányok kaphatók Mühle Árpád kertészeti telepén Temesvárott. Cserépben tenyésztik. Ilyenkor tavaszszal kell elültetni. 2. Itt lakik Budapesten. 3. Mindig a körülményektől függ.

A jövő gyorsvonata. Megjelent már magyar nyelven s így nem nyomathatjuk le ujból.

MÁV. *Cassoviae.* 1. A koronás bélyeggel ellátott s keresztlevéllel, hatósági orvosi, erkölcsi és tanulmányi bizonyítványnyal fölszerelt folyamodást az államvasutak igazgatóságához kell intézni (Budapest VI., Andrássy-út). 2. A szolgálatot napidíjasi minőségben kezdi meg. A fogalmazói szakban jogvégzettséget, illetőleg jogi- vagy államtudományi államvizsgálatot és vasúti tiszti vizsgálatot kivánnak. A vasuti tiszti képesítő vizsgálatra egy évi gyakorlati szolgálat után lehet jelentkezni. Aztán kinevezik segédfogalmazónak s mint ilyen idővel igazgató is lehet. A segédfogalmazó évi fizetése 1200, 1400, 1600 korona; a fogalmazóé 1800, 2000, 2200 korona; a segédtitkáré 2400, 2600, 2800 korona; a titkáré 3200, 3600, 4000 korona; a felügyelőé 4400, 5000, 5600 korona; a főfelügyelőé 6400, 7200, 8000 korona; az üzletvezetőé 8400, 9000 korona, az igazgatóé pedig 10.000 korona és megfelelő lakáspénz.

Kéziratok, amelyek e hét folyamán érkeztek: Cica és Bolha. Utolsó felvonás. Nyilnak a virágok. Az első szerzetes-asszony. A sors játéka. Gyászoljatok. A méhekhez. In acterium. Nem épitek. Sohse lettem volna. Egy leánynak. Züllés. Most már érti. Emlékezel-e? A kertben. Szomorúan. Talpig sötét gyászban. Hitvesemnek. Lyra. Nem bánom. Szerelmes a csillagos ég. Emlékezés. Tépelődés. Az én szerelmem. A te szerelmed. Húsvét. Véleményt a legközelebbi számok egyikében mondunk róluk.

TARTALOM

Szöveg: *Ábel és Eszter.* Irta Gárdonyi Géza. — *Hain Gáspár.* Irta Somogyi Lajos. — *Csönd a temetőben.* Irta Katona Ernő. — *Beniczkyné Bajza Lenke.* Irta Tábori Róbert. — *A Mübarátoknál.* Irta Lyka Károly. — *Hullámzúgás.* Irta Balla Ignác. — *Az arizonai indiánok világából.* Irta Reéz Pál. — *A levél.* Irta Andor József. — *Rovatok:* Mindenféle. — A szerkesztő üzenetei.

Képeink: Zichy Géza gróf új dalművéből. — Repkények között. — II. Vilmos német császár legujabb fényképe. — A kedvenc. — Beniczkyné Bajza Lenke ifjukori arcképe. Barabás Miklós festménye. — Rimavölgyi részlet. — Az arizonai indiánok világából (hat kép). — Kaukázusi vadkecskefaj. — Lajos kútja. Mintázta Holló Barnabás. — Björnstjerne Björnson. — Keglevich István gróf mellszobra. Mintázta Ligeti Miklós.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: **Singer és Wolfner.**
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI. ker., Andrássy-út 10. sz.

Az Első Leánykiházasítási Egylet m. sz. negyvenkettedik rendes közgyülését a napokban tartották meg a tagok élénk és nagyszámu érdeklődése mellett. Az intézet elnöke Schwarc Ármin az ülést megnyitván, miután kegyeletes szavakkal emlékezett meg a röviddel ezelőtt elhunyt Kohn Károly alelnök személyéről, gyöngélkedése folytán az elnökletet Wittmann Mór dr. alelnökre ruházta át. Az előterjesztett igazgatósági jelentésből és mérlegből kitünik, hogy az intézet az 1904. évben is örvendetesen gyarapodott és hogy 1,028.053 korona 94 fillér biztosított tőke kifizetése dacára a tartalékok 11.519.464 kor. 26 fillérre emelkedtek, a mult év 10,520.392 korona 67 fillérjével szemben; továbbá, hogy a kezelési feleslegből 172.618 korona 36 fillérből az alapszabályszerü javadalmazások levonása után a biztosítási tőkék fölemelésére szánt alaphoz 86.309 korona 18 fillér, a külön tartalékhoz 34.523 korona 67 fillér és hivatali nyugdíjalaphoz 5000 korona csatoltatott: néhány tag hozzászólása után tudomásul vétetett és a fölmentvény megadatott.

Dr. Lendl Adolf *állatlam* preparatóriuma, Budapest, II., Donáti-u. 7.

Fejuk J. Károly
fiumei kávé- tea és angolrum áruháza, *Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 17.* Telefon 44.
Tessék árlapot kérni.

Ha őszül a haja használja a „*Stella*" vizet, amely nem fest, hanem a haj eredetiszínét adja vissza. Üvegje 2 korona, Zoltán Béla gyógyszertárában Budapest, V., Szabadságtér (Sétatér-utca sarkán).

Nyalánkságok!
Páratlanul finom töltött apró **teasütemények** 1 kiló 2 forint, a világhirü **Bohéme**-torta darabja 1 forint és a kitünőnek elismert **Töff-Töff** torta ujdonság darabja 1 forint.
Cím: Megay cukrászdája Miskolc.

Telefon 80—10. Kis állatok részére állatorvosi rendelés naponta délután 3—5-ig. Öhler Benő állatorvosi rendelő intézetében, Erzsébet-körut 2. I. em.

Előkelő úrhölgyek
kedvelik Szikszay valódi **Gyöngyvirág arckenőcsét**, mely az arcot és kezeket üdén, lágyan, fehéren tartja és biztosan hat szeplő, pattanás, sömör ellen. Ára 1 K. 20 f. Szikszay Gusztáv gyógyszertárában Budapest—Erzsébetfalva és Török József gyógyszertárában Budapesten.

TAVASZI NEMZETKÖZI MŰTÁRLAT A MŰCSARNOKBAN

ANGOL, FRANCIA, NÉMET, MAGYAR MŰVÉSZEK KÉPEI ÉS SZOBRAI

MEGNYILIK ÁPRILIS HÓ 8-ÁN.

A Képzőművészeti Társulat minden tagja ingyen tekintheti meg. A Társulat tagja lehet bárki évi hu z korona lefizetésével. A tagok sokféle kedvezményben részesülnek Ingyen kapják a »MŰVÉSZET« folyóiratot, résztvesznek 30,000 korona értékü képek kisorsolásában. — Jelentkezni lehet a Műcsarnokban (Városliget).

TANNINGENE
legismertebb hajfestőszer sötétszürke, barna és fekete, ára 2 frt 50 kr.
Czerny-féle keleti **Rózsatej**
(Orientalische Rosenmilch)
a legkedveltebb szépitőszer, ára 1 frt. Hyg. Balsamin-szappan 30 kr. Fritsch-féle napraforgó olaj-szappan 50 és 35 kr.
ANTON J. CZERNY
Wien, XVIII., Carl Ludwigstr. 6. Szétküldés utánvét mellett. Kapható minden nagyobb gyógytárban, drogériában és illatszertárban. — Prospektus ingyen.
Budapesten: Török-féle gyógytárban.

KEGLEVICH ISTVÁN mellszobra, amelyet Ligeti Miklós a Fészek jelmezestélyén húsz perc alatt mintázott

Pázmán Ferenc amatőr-fényképe

A nézők ámulattal vegyes igazi gyönyörűséggel látták, mint formálódik a szürke agyagtömeg szemrevaló szoborművé, Ligeti művészi keze nyomán. Mai számunkban bemutatjuk a rögtönözve készült művet.

Szobrász-bravur. Ligeti Miklós, a kitünő szobrász, a Fészek március 22-én tartott jelmezestélyén fölajánlotta, hogy az aznap tartott tombola főnyereménye gyanánt a szerencsés nyerőt ott a helyszinen életnagyságban lemintázza. A szeszélyes sors nemcsak a nyerőnek, hanem a művésznek is kedvezett, amennyiben Keglevich István gróf volt a nyerő, aki egy teljesen eredeti török főúri jelmezében kitünő modelül szolgált. A művész vidám zeneszó mellett díszes vendégsereg jelenlétében látott munkához és ha nem történt volna meg számtalan tanu jelenlétében, el sem hinnők, hogy a mű húsz perc alatt elkészült.

[illegible] tudott, hogy jól és pontosan vezényli az előadásra kerülő operetteket „Az elsülyedt város“ cimü operájának előjátéka többet mond. Azt mutatja, hogy Fekete József kiváló képzettségü, komoly művész, akinek van szive, melódiája. Gondolatai pregnánsak, szimfónikusok, ha nem is mindig a legeredetibbek. Annyi bizonyos, hogy Fekete József operája nem kezdetleges, tapogatódzó munka, hanem kiforrott, öntudatosan alkotó zeneszerző műve. Toldy László nagy magyar nyitánya tartalmas zenemü, kár hogy túlságosan hosszu. A hangversenyen Merkler Andor néhány kedves, hangulatos zenekari kompozicióját, Pogátschnigg és Stojanovits pályadíjnyertes férfikarait is előadták.

Kaukázusi vadkecskefaj hazánkban. Hohenlohe herceg két évvel ezelőtt a Kaukázus magas hegyvidékéről hozatott két pár odavaló havasi vadkecskét (Capra caucasica), amelyeket Szepesmegyében a Javorina hegységbe telepitettek. Erősebb és nagyobb ez a vad, mint a kőszáli zerge, de azért csak oly fürge és gyorslábu lakója a legmagasabb sziklás hegyoldalnak, mint ez. Mindenütt kipusztították már úgyszólván ezt az értékes vadat. Az Alpokban és Kárpátokban is élt azelőtt egyik faja ezeknek (Capra ibex), de ma már nyoma veszett, ezért kisérleteztek most az egyik kaukázusi faj idetelepítésével. Azonban mielőtt szaporodhattak volna, már is lelőtte az egyik bakot egy iglói vadász, akitől Hohenlohe herceg most 40.000 korona kártérítést követel, amiben bíróság fog itélkezni. A lelőtt példányt mint nagy ritkaságot kitömette a szerencsés vadász Lendl Adolf dr. intézetében és az arról való fotografiát mutatjuk be képünkön.

ÖRNSTJERNE BJÖRNSON, a kiváló ő, akit most ünnepelnek Norvégiában igazgatói működésének huszonötödik évfordulója alkalmából

Uj könyvek

Uj Idők szerkesztőségének a következő yveket küldték:

Regina. Rövid elmélkedések a „Mennykirálynéja“ kezdetü régi antiphoona . Irta Sánta Imre. Megjelent Nyitrán, a szerző saját kiadásában. Kapható Budapesten, a Szent István-társulatnál.

Költemények. Irta Hollósi István. Megjelent Kaposváron, a szerző saját kiadásában.

A mechanikai meteorológia alapelvei, tekintettel az időjárás változatainak okaira és az emberi szervezetnek ezen okok iránti érzékenységére. Irta Vozáry Pál (Meteor). Megjelent Szombathelyen, a szerző saját kiadásában.

A Verseci Magyar Közművelődési Egyesület története 1885—1905. Az egyesület alapításának 20. évfordulója alkalmával a választmány megbizásából irta Perjessy Lajos. Kiadta az egyesület.

Az Egy-Isten Szentháromságának fogalma fejlődéstörténeti és ismerettani szempontból. Irta Ilosvai Vilmos. Megjelent Cegléden, a szerző saját kiadásában.

Bacsányi János életrajza. Irta Szinnyey Ferenc. A Magyar Történelmi Életrajzok legujabb kötete.

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Páris. 1. Azt a kérdést intézi hozzánk: „okvetlenül szerencsétlennek kell-e lenni egy leánynak csak azért, mert nem szép?“ Szó sincs róla! A szépség bizonyára nagy adomány s mivel a szem, amely meglátja, az első eszköz arra, hogy valakit előnyös oldaláról megismerjünk, bizonyára nagy előny is. De vannak hátrányai is. Aki szép, könnyen hódít s ez a könnyüség csakhamar hozzászoktatja, hogy mindenben és mindenütt a maga hatalmát lássa. Elbizakodik, elmulasztja a támadó kapocs megerősítését s ez lehet az oka, hogy a nagyon szép leányok ritkábban boldogulnak érzésükben, mint a kevésbbé szépek. Az utóbbiak lelkük és szivük egész erejével rajta vannak, hogy benső adománnyal pótolják azt, amit a természet külsőleg megtagadott tőlük. Szerények, megelégedettek a házasságban s nem szaporítják a „meg nem értett“ asszonyok légióját. Természetes, hogy akadnak mind a két táborban kivételek: szép leányok, akik jó asszonyok lesznek és nem szépek, akik Xantippe asszony zászlója alá esküsznek. A szépség azonban nem mindig áldás. Szegénysorsu anyáktól akárhányszor hallottuk már a keserü panaszt: „Szegény ember leánya bár csak ne volna soha szép!“ Hogy az ön kérdésében annyi a keserűség, megmagyarázza levelének az a része, amelyben elárulja: „Ezért barátnőm is csak egy van, no meg barátom, — de ezzel most éppen hadilábon állok.“ Kössön békét vele és majd rózsásabb színben látja a világot, meg a „nem szép“ leányok sorsát. 2. Ha első levelére nem kapott választ, — amit azért sem tudhatunk, mivelhogy a száz meg száz érkező levél tartalmát meg nem őrizhetjük emlékezetünkben, — annak csak egy oka lehet: hogy azt a levelet meg nem kaptuk. Mert nálunk bevett szokás, hogy minden hozzánk intézett kérdésre felelünk.

Az Uj Idők versíróinak. Megtörtént az utóbbi időben, hogy beküldtek hozzánk költeményt s mi azt közlésre el is fogadtuk, de csak bizonyos idő múlva kerülhetett sora a közlésnek. Az illető szerzőt értesítettük ebben a rovatban, hogy versét elfogadtuk. Amikor aztán kiadtuk, értesítettek olvasóink köréből, hogy az a költemény már előbb jelent meg másutt. Nehogy ez a kellemetlen eset ismétlődjék, kérjük azokat akiktől verseket elfogadtunk, várják be míg az nálunk megjelenik, vagy ha másként akarnak rendelkezni szellemi tulajdonuk fölött: értesítsenek minket. Aki ezt elmulasztja, azzal szemben kénytelenek volnánk élni azzal az óvatossággal, hogy egyáltalában nem fogadunk el többé tőle verset közlésre.

St. Gyuláné. Örvendünk, hogy sikerült eloszlatnunk aggodalmait. Rendelkezésére állunk máskor is.

Gondos anya. A kérdezett intézetben mindenesetre alapos oktatást kap az iparművészet sokféle technikájában s ha tehetsége van hozzá, úgy egész szépen megélhet. Bizonyos jelekből arra is következtethetünk, hogy éppen az iparművészeti munkálkodásnak egyre szebb jövő kínálkozik. Legjobb, ha elfárad az intézetbe, IX. ker. Oroszlán-utca 1. (amennyiben Budapesten lakik, amit nem tudunk, mert a levél nincs keltezve), ott nagyon szivesen utbaigazítják a munkát is. Mindenesetre sziveskedjék egy értesítőt kérni, amit levélbeli felszólításra ingyen küldenek. Abban föl vannak sorolva mindazok a technikák is, amelyekkel az iskola foglalkozik.

S. Ella. A fekete szemölcs feltétlenül eltávolítható, de nem lapiszszal, mint ön hiszi, hanem tüzes platinával, villamos égetéssel vagy Röntgen-sugárral. Hogy melyik módot válaszsza, azt majd a bőrgyógyász fogja meghatározni a szemölcs minéműsége szerint.

Fehér szegfű. Megüzentük annak idején, hogy nem közölhetjük, mivelhogy már megjelent fordításban egy napilapban.

Uj Idők 1904. 5. XI. 27 [illegible]

Szobrász-bravur

bizalmatlansággal tekinteni, hiszen ezek nem azok a nagy igényű, de szakmájuk gyakorlati részétől idegenkedő úrfiak többé, akiknek hasznát alig vehetik, hanem életre való munkások.

Az iskola érvényesülésre törekedvén, nagyon is rászorul két más rokon tényező támogatására, ezek: a *múzeumok* és a *társulatok, egyesületek.* A múzeumok gyűjteményeiknek kiegészítése, tanulságos rendezése, kiállítások, demonstrációk, kiadványok útján iparkodjanak a közönség érdeklődését, tudásvágyát felkelteni, ízlését képezni, a szakszerű tanulmányoknak pedig anyagot nyujtani. A társulatok, egyesületek hasonló célok mellett a tehetségek pártolását, az iparművészeti termékek értékesítését közvetítik és szintén a társadalom összes rétegeiben érdeklődést iparkodnak kelteni a mindennapi művészetek iránt.

Remélhetjük, ha iskolánknak sikerül e tényezőkkel összhangban dolgozva az oly magyar iparművészet megteremtésében közrehatni, melynek termékei nemcsak a *gazdagok kiváltságát, fényűzését, de majd a társadalom összes osztályainak szükségletét képezik* és így a magyar iparművészet is megfogja érdemelni azt a nemcsak találó, de egyszersmind szép és becsülést jelentő nevet, melyet egyik kiváló angol mívelője ruházott reá: mindennapi művészet, *„every day art“*. Ha ezt elérhette, úgy bízvást állíthatjuk, hogy iskolánk életének második negyedszázadát és dicsően töltötte be.

S.

NÁSFA.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

TERVEZTE MOZER JÓZSEF. TANÁR HIBJÁN SAMU.

tetését, bár futólagosan vázoltunk, de tartunk tőle, hogy túlhosszúra nyúlt fejtegetéseink türelmes olvasóinkat is kifárasztották, legyen szabad még szíves figyelmüket egy percre iskolánk számára igénybe vennünk, annak jövőjéről ejtve néhány szót.

Az iskolánk életében, a következő negyed század kell, hogy az *intenzív fejlődés* és a *szélesebb körben való érvényesülés kora* legyen, e célok közül a másodiknak megvalósításánál nem nélkülözheti az iparfejlesztés többi tényezőinek közrehatását; csak ezeknek élénk együtt munkálkodásával válhatik a magyar iparművészetnek egyik irányító közegévé.

Az iskola, belső szervezetében az összes tagok és tantárgyak harmonikus közrehatásával, képezze ki a növendékeit egyaránt *iparosokká* és *művészekké*, oltson beléjük *gyakorlati szellemet* is, hogy magukat az életben otthon érezzék, szakmájukhoz, mely anyagi boldogulásukat biztosítja, melyben örömet lelnek, ragaszkodjanak. Kívánatos, hogy a kormány, a gazdag mecenások az iskola tanárainak állandóan megbízásokat adjanak, hogy így a tanárok a gyakorlattal szoros kapcsolatot tartanak fenn, a növendék az ily munkákban való részvéttel, vagy a kezdők pusztán a szemlélet által necsak az iskolai tanulmányaik, hanem az élet nyujtotta feladatokon vezettessenek be szakmájuk gyakorlatába. A növendékeknek lehetővé kell tenni tapasztalatgyüjtés szempontjából, hogy iskola éveik alatt tanáraik vezetésével *tanulmányutakat* tegyenek, később pedig *külföldi vándorútra* küldessenek.

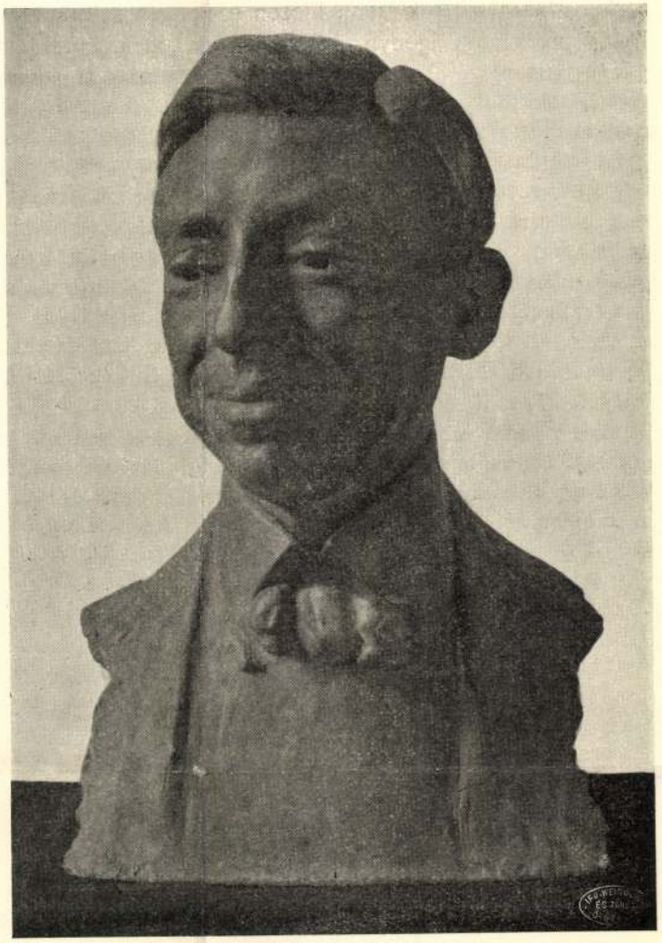

HEGEDÜS GYULA MELLSZOBRA.

AZ ORSZ. IPARMŰVÉSZETI ISKOLA VOLT NÖVENDÉKÉNEK, LIGETI MIKLÓSNAK MŰVE.

A kész növendéknek a gyakorlatba lépését meg fogná könnyíteni, az iskola érvényesülését is előmozdítaná, ha ezek a szakmájukban mesterekké vált *egykori tanítványainak műhelyeibe, ateliéjeiben* lelnének alkalmazást. Az ily módon kiképzett ifjú iparművészeinkre az iparosok, a gyárosok nem fognak a jövőben

Magyar Iparművészet
1905. 331. l. lap

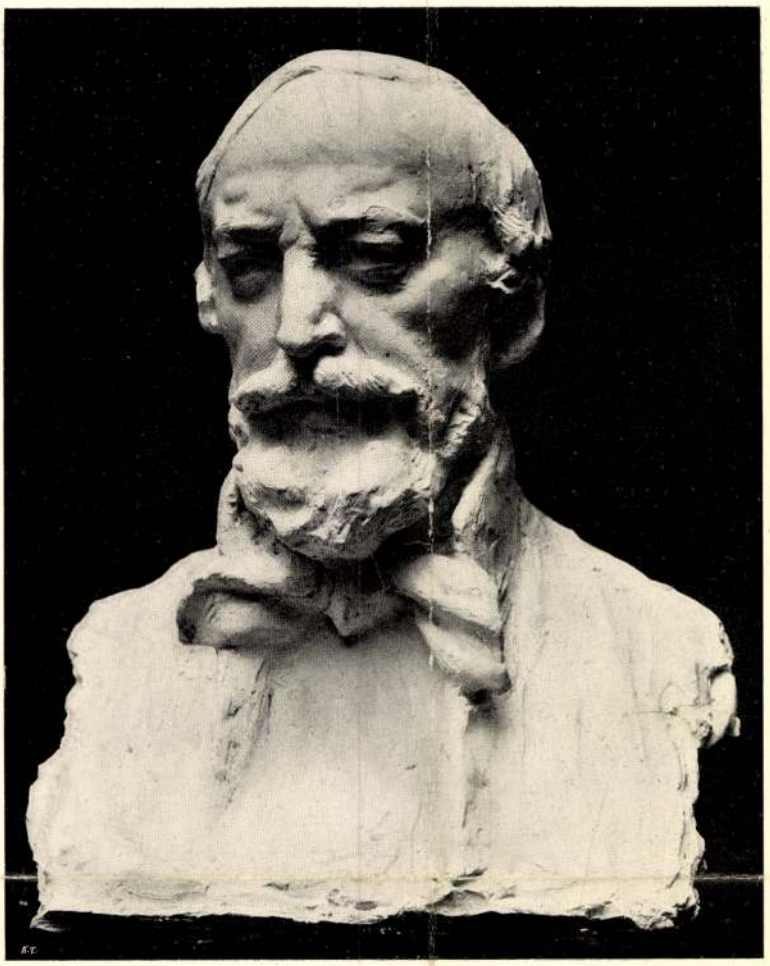

VÖRÖSMARTY MIHÁLY
RÉSZLET EGY VÖRÖSMARTY-SZOBORMŰRŐL
GIPSZÖNTVÉNY
MINTÁZTA LIGETI MIKLÓS

a szobor lelke, mert ezek révén ismerkedünk meg egy-egy művész pszichéjével. És a kép lelke a festő lelke, a szobor lelke a szobrász lelke.

Ha ezt a tételt elfogadjuk, úgy el kell fogadnunk folyományait is. Keressük meg minő álláspont kínálkozik oly művészek műveivel szemben, akikről a közönség általában a feldolgozott tárgy révén formálja ítéletét. Elég lesz néhány példára utalnunk. Uhde például a köztudatban „az evangéliumi szegénység festője", ő a biblia jeleneteit a mai szegény munkásnép körében játszatja le képein. Verescsagin „a béke festője" volt, aki buzgón izgatott a háború ellen, festegetvén annak rémes jeleneteit. Meunier „szociálista szobrász", mert a szegény bányásznépet formálja bronzba. Más művészek Tolsztoj vagy Nietzsche tanait hirdetik alkotásaikkal. Csakugyan sok művész fölkapta a kultúrélet nagy problémáit s izgat mellettük vagy ellenük. Mit szóljunk a fentebbi fejtegetések után ehhez a jelenséghez?

Mindenekelőtt a kellő értékre kell leapasztani ezeket a gyakran könnyelműen odavetett útszéli jelzőket. Uhde élete műve például éppen nem merül ki az „evangéliumi szegénység" ábrázolásaiban. Láttunk tőle egyéb tárgyú képeket is, amelyek nem kevésbbé jellemzik Uhdeben a művészt, mint akár a „Hegyi beszéd". Verescsagin képeinek jó része a leg-

Művészet 1904

távolabbról sem vonatkozik háborúra vagy békére. Sőt Verescsagin éppen azért el is fogja veszteni mai boulevard-hírét, mert képei inkább egy vezércikkírónak, semmint egy festőnek művei. Meunier „szocializmusa" sokat veszít piaci nimbusából, ha felséges erejű embertipusait művészi szemmel nézzük: nem az maradandó bennük, ami a szociális kérdésekkel hozható kapcsolatba, hanem az a tisztán művészi elem, amelynek a szocializmushoz semmi köze sincs. Tolsztoj és Nietzsche festő-hívei nyomban az ismeretlenség homályába sülyednek, ha képeiken nem volna jelentékeny éppen az az elem, amely független Tolsztoj és Nietzsche tanaitól Ha az érdeklődők a nagy művészek munkáit ily szempontból is vizsgálat alá veszik, könnyen kibővíthetik ezt a példasort. S meggyőződnek arról, hogy azok a művészek, akiket a közönség szélesebb rétegei egyes képtárgyak érdekességénél fogva tartanak nagynak, valósággal nem e képtárgyak révén jutottak a jelesek sorába, hanem olyan művészi erények révén, amelyek nem tapadnak szorosan e képtárgyakhoz.

Mindebből azonban nem következik az, hogy a festőnek és szobrásznak tilos a háború borzalmait, a sanyargó népet stb. megfestenie, megmintáznia. Ezt eddig tudtunkkal soha senki sem állitotta megokoltan. Az egész világ minden jelensége szabad zsákmány a festő és szobrász számára azokon a természetes korlátokon belül, amelyeket az anyag szab a művésznek. Így például nem várható, hogy egy tehetséges szobrász bárányfelhőket öntsön bronzból egy kerek szobor fölé, vagy hogy egy festő az integrális számolás valamely tantételét fesse meg olajfestékkel.

Az anyagnak, amelyből a festő vagy szobrász a művet alkotja, csakugyan fontos korlátozó szerep jut. Ez különben benn gyökerezik a köztudatban is, a „fából való vaskarika" szólásforma drasztikusan, de találóan tükrözi ezt a meggyőződést. Az anyag e természetes korlátaiból következik az is, hogy a művész visszautasít oly tárgyat, amely az ő keze ügyébe eső anyagból nem állítható elő. A jó festő és a jó szobrász tehát a témák egész sorát egyszerűen átutalja a tudóshoz, az íróhoz, a színészhez, a bölcselőhöz. A témák egész sora megoldhatatlan a képzőművészetek műhelyeiben.

Hogy mégis oly sokszor tengett túl a festészetben és a szobrászatban a merőn irodalmi, a merőn tudományos tárgy, az ezeknek az egyszerű igazságoknak félreértésén alapult. A művészet gyakran megsínylette ezeket a tévedéseket.

Ismételjük, hogy a témák egész sora, még pedig sok oly téma, amely élénken foglalkoztatja a kultúremberiséget — szükségszerűen kiszorul a képzőművészet mezőiről. Ami azonban ezek közül a festés és mintázás eszközeivel kifejezhető, azt gyakran és sűrűn ki is fejezik a művészek. De mindig csak másodlagos fontosság jut a képen és a szobron ama címbe foglalható tárgynak. Mindig szerény a szerepe a merőn festői és plasztikai erények mellett. A kép vagy szobor mindig jó lehet, ha cimbe foglalható tárgya van is, de ez a tárgy sohasem menthet meg egy rosszul festett vagy rosszul mintázott művet.

Vannak művészek, akik lelkük egész hevével csüngnek a szegény ember szomorú tragédiáin. Érzik a szenvedések súlyát, született szamaritánusok. Lelkük konstrukciója fogékony ez érzelmek iránt. De az ekként formált lélek más módon csapódik le a képen, mint egy más festőé, még akkor is, ha ez a szamaritánus festő történetesen nem fest olyan képet, amelyen szegény emberek láthatók. A műbírálónak egyik feladata lehet a festőnek ily formájú lelkületét kinyomozni s elemezni azoknak a sajátságoknak fonalán, amelyeket képe mutat, akár vannak rajta szegény emberek, akár nem. Mert az a szamaritánus hajlandóság csak egyik részleges nyilvánulása egy különlegesen megszerkesztett léleknek. Festői erényei ugyanennek a különleges léleknek más irányban mutatkozó lecsapódásai, ezek pedig egyenrangúak amazokkal. Mindkét esetben ugyanaz a lelki kép tükröződik: egyszer a humánizmus, másszor a festés terein. Nem folyik az egyik a másikból, hanem együtt folynak, párhuzamosan folynak egyazon forrásból: a festő lelkéből. A műtörténelem erre nézve is gazdag adattárral szolgál.

Soha senki sem lobbantotta még szemére Velazqueznek, hogy megfestette „Breda átadását". Rembrandtot sem hibáztatta még senki bibliai képeiért. De minden művészi érzékű

Ligeti Miklós

Vasárnapi Újság A Bpesti
Hírlap Képes mell. 1935
jan. 27.

Ligeti Miklós:
„Vörösmarty."

Ligeti Miklós

Vas. Lyc. 1894. 828. l.

Ligeti Mór: Női képmás.

A *-g

A TÁRSULATI TAGOK JAVÁRA TARTANDÓ SORSJÁTÉK SZABÁLYZATA

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat alapszabályainak 4. § *c)* pontja értelmében, tagjai javára kisorsolás céljából, évenként nyeremény-műtárgyakat vásárol a tavaszi, illetőleg a téli kiállításokon levő, magyar művészektől való műtárgyak közül, az évi előirányzatba e célra felvett összeg erejéig, a következő feltételek mellett:

1. A művásárlásra fordítható összeg a tagsági díjakból eredő bevétel arányában állapítandó meg.

2. A társulat a tavaszi kiállítás előtt vagy alatt, de az évi rendes közgyűlés után a művásárlásra szánt összeg erejéig tagjai javára sorsjátékot rendez, melyben a párt-fogók 15, az alapítók 3 s a rendes tagok *tagságuk első három évében 1 számmal, tagságuk minden további három éve alatt pedig eggyel több számmal vesznek részt.* Az alapítót, vagy alapítóvá lett rendes (egyes) tagot e jog belépése idejétől számítva szintén megilleti, hozzáadva az alapítói minőségben őt megillető három számot. Testület mint

Ligeti Miklós

LIGETI MÓR. Női képmás.

Műcsarnok 1894/95 kiállítás

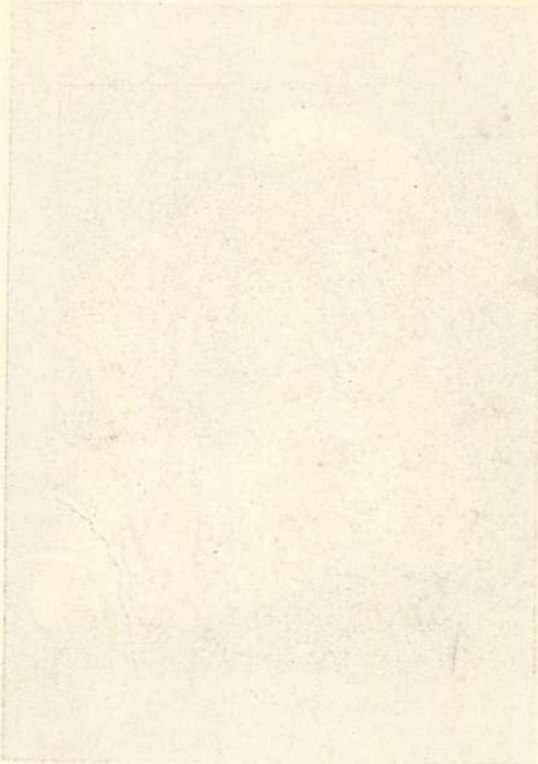

volt részünk a boldogságban... A pisztolyaim rendben vannak, szívesen elintézem a dolgot, ha rámbízod, Szmerkovszky. Vérrel kell lemosni a gyalázatot. Ezen nem lehet gondolkozni. Barátom, egy asszonyról van szó... Ha nem csalódom, egy csinos és kedves úri asszonykáról. Éppen a mult vasárnap láttam templomba menet. Terringettét, öreg legény vagyok, de magam is... No, Szmerkovszky, mi a nézeted?

A kapitány a kutyájára bámult, meg az udvar sarkában foglalatoskodó legényre. A tekintete majd ócska zordon házára tévedt, ahol nagy hiányosság volt ablaküvegekben, valamint látta az elhanyagolt háztájat. Sőt még foltos lovaglónadrágját is észrevette. S hirtelen úgy érezte, hogy ennek mind Zathureczky az oka. Egy pillanat alatt eszébe jutott az is, hogy nem sokára megfőzheti maga az ebédjét, ha enni akar. S alapjában undorodott a konyhai munkától.

— Provokáld Zathureczkyt! — mondta elkeseredve. — Már egyszer meg kell tanítani azt a fickót emberségre!

*

A kapitány az ágyban feküdt és megsebesült lábát ápolta. Nem nagy kárt tett benne Zathureczky golyója és bár megsebesült a kapitány, bizonyos tekintetben hősnek érezte magát. Mikor vére a földre omlott, a Mitró vállára támaszkodott:

— Megmondhatod neki, — sziszegte az őrnagy fülébe, — hogy az életemet reszkiroztam érte . . .

Ennek a mondásnak akkor nem tulajdonított különösebb fontosságot Szmerkovszky Gyurka, de igen stilszerűnek találta a helyzethez. Majd rágyujtott a szokásos cigarettere, míg az orvos bekötözte lábát. Az őrnagy pedig, aki köszvényét teljesen elfelejtette, mint egy gyerek ugrándozott.

— Magam is... — mondogatta. — Magam is szeretnék szép asszonyokért szenvedni.

Szinte megfiatalodott az öreg Mitró. Bejárta a falut és még az ismerős parasztokkal is szóba állott.

— Jegyezzétek meg fiaim, hogy az igazi férfi mindig tudja mi a kötelessége. Fején találja a szöget!

Ez az utóbbi mondás megtetszett neki és váltig hangoztatta míg a faluban járt-kelt. Már pedig reggeltől estig talpon volt. Széltében-hosszában magasztalta a kapitányt és sajnálta Gaál Jolánt, aki egy igazi férfi szerelmét nem tudja megbecsülni... Valóban nem tudta megbecsülni Gaál Jolán az igazi férfi szerelmét? A szép asszony nem mutatkozott. Még a legkisebb Gaál-kisasszonyok is csak a kerítésen át leselkedtek Mitró őrnagyra, amint az hosszu lábaival a falut rótta.

S egyszer estefelé Gaál Jolán kendőt kötött a fejére és a kertek alatt elszökött hazulról. Ment, ment a kertek alatt, addig, amíg a falu legelhagyatottabb, elvadultabb kertjéhez érkezett, amelynek palánkját tüzelőnek hordták a parasztok, szénaboglyájában pedig a mezők vadjai húródtak meg. Ezen a kerten végigment és miután sokáig áldogált a ház végében, elhatározta magát és benyitott az első ajtón, amelyen egyetlen üvegtábla sem volt. A belső szobában feküdt a kapitány és a kalendárium névnapjait olvasgatta nagy unalmában.

Jolán szorongó szívvel tette a kezét a kilincsre, aztán benyitott a szobába. A kapitány csodálkozva nézett rá. Nem haragudott, nem káromkodott, mint talán ezt várni lehetett volna. Csodálkozott meghatottan és ellágyulva.

— Ön itt van, Jolán? — kérdezte, mert más nem jutott eszébe.

Az asszony az ágy mellé suhant. Mint egy nagy lepke telepedett a beteg mellé.

— Haragszik rám, György? — kérdezte azon a lágy, mégis csengő hangon, ahogy az asszonyok beszélnek, ha szívükből beszélnek.

A kapitány meghatottan és nemesen ingatta a fejét.

— Nem, — mormogta akadozva. S hogy összeszedte magát, hozzáfűzte: — Nem vagyok zsivány, hogy önre haragudjam . . .

Az asszony búgott fölötte:

— De mégis csak miattam történt... Én vagyok szerencsétlen fejemmel okozója mindennek. Tudom, hogy haragszik is reám, csak lovagiasabb, hogy megmondaná!

— Becsületemre, nem haragszom, — jelentette ki a kapitány.

— Nemes ember, a legnemesebb ember, — susogta könnyezve az asszony. — Szenved miattam és nincs mellette senki, aki lázas homlokára tenné hideg kezét, aki ápolná, gyógyítaná... Milyen egyedül van ön, György. Engedje meg, hogy én ápolhassam, hogy néha meglátogathassam...

— Asszonyom... — felelt rekedt hangon a kapitány.

— Ne tiltsa meg. Esedezem, ne küldjön el. Szeretnék egész életemben szolgálója lenni. De talán még akkor se tudnám helyrehozni, amit vétettem...

A kapitány lehunyta a szemét és hagyta, hogy megigazítsa az asszony feje alatt a párnát. Nem lehetne mondani, hogy rosszul esett neki. Majd rendezgetni kezdett a szobában Jolán és fürge keze alatt hamarosan nyoma lett a rendnek. A kapitány félszemmel leste és nem mert megszólalni.

Kívülről az őrnagy viharos köhögése hallatszott. Jött a barátja látogatására. Már itt kopogott szeges botja az ablak alatt. A kapitány ijedten fölemelkedett.

— Meneküljön, Jolán! — riadt fel. — Az őrnagy meglátja...

Az asszony mosolygott és vállat vont:

— Nem bánom, hadd lásson. Én nem hagyom el önt, kapitány, amíg meg nem gyógyul...

Szmerkovszky Gyurka, nyugalmazott huszárkapitány gondolkozva nézett az asszonyra:

— És ha egész életemben nem gyógyulok meg?

— Akkor egész életében nem hagyom el, — felelt az asszony.

Az őrnagy már a házban köhögött. Remegett belé az ócska, régi ház. De a köhögés a torkán akadt, amint a szobába lépett és Gaál Jolánt megpillantotta.

— Ördöngős dolog, — kiáltott fel. — Álmodom vagy ébren vagyok?

— Ébren vagy, öreg! — nyugtatta meg a kapitány. — Menyasszonyom meglátogatott betegségemben.

Az őrnagy a tavaszamult divány közepére ült és mély hallgatásba merült. Érezte, hogy az ő szereplése itt mindenkorra be van fejezve. Nem volt értelme tehát annak, hogy megszólaljon. Azonkívül alattomos szakgatást kezdett érezni a térdében. Várakozó álláspontra helyezkedett a közelgő betegségével szemben, mint aki előtt lassan új hivatás, új pálya nyílik meg: ismét felöltheti rongyos hálóköntösét a kályha mellett és beburkolja lábát a kendőkbe... Ismét az öreg, mogorva, beteg Mitró lesz, aki emberevő kedvvel növeszt tüskés szakállt és tudni sem akar a világról, a világban a kapitányról és a Gaál-kisasszonyokról.

*

A kapitány és Gaál Jolán végül egy pár lett.

S ezzel be is fejeződik ez a történet. Zathureczky, az elmés, kitünő Zathureczky, nem kapott feleséget, amikor pedig már maga is szeretett volna feleséget kapni, elhódította tőle egy megsebesült lábu öreg ka-

Ligeti Miklós: Szent István

tona. — Ezzel helyreállott a nyugalom a világrendben. Zathureczky megmaradott örökifju agglegénynek, Jolán pedig férjhezment, amint ezt a Gaál-kisasszonyok már emberemlékezet óta cselekedni szokták.

Krúdy Gyula

Mindennapi történet

Ketten voltak a pusztafalu szomoru szobában; az öregasszony meg a lánya.

Munkától, nyomorúságtól eltikkadt teremtés mind a kettő.

Az öregasszony különben még csak volt, ahogy volt! Őt eleitől fogva nem nagyon kényeztette az élet és lassanként szinte hozzá edződött a nyomorúsághoz. Hanem a másik, az nagyon odáig volt már. Keskeny, halaványarcára fakó betűkkel volt ráírva az emberi sors legszomorúbb elégiája, — az elmúlás. Azt a törékeny, gyönge testet egészen megőrölte a vergődés, a mindennapi kenyér kálváriája.

A beteg ott gunyasztott egy megviselt, ócska bőrkarosszéken az ablak mellett és mozdulatlan fásult tekintettel bámult ki a háztetőkre.

Az öregasszonyt kétségbeejtette ez a gyötrelmes hallgatás, de megszólalni azért nem mert mégse, csak tétova tanácstalansággal tappogott a karosszék körül. Nem tudta szegény feje, hogy mittévő legyen, s csak nyelt egyet-egyet koronként, amikor a sírás már nagyon fojtogatta.

— Fázom! — suttogta egyszerre a beteg és dideregve vonta magára a lábaihoz csúszott színehagyott gyapjukendőt.

— Hogyne fáznál, drágám! — kapott a szóba hirtelen az öregasszony és nagy igyekezettel hajolt le a takarót megigazgatni. — Hogyne fáznál! Hiszen tegnap óta tüzet se gyujtottunk. Hideg van itt édes; és neked tegnap óta egy falat se volt a szádban.

Újra csend lett. Pedig az öregasszony szorongó aggodalommal leste, hogy valamit szóljon, az a másik. A beteg azonban szinte görcsösen szorította egymásra keskeny, vértelen ajkait és nem felelt. Talán nem is hallotta azt, amit az a siránkozó, együgyü öregasszony mondott.

Hanem az most már nem bírta tovább elviselni a reggel óta tartó hallgatást. Rettegett, félt az iménti szörnyü némaságtól és egyszerre kitört belőle az eltagadott, kínzó kétségbeesés.

— Ilka! Rám se hallgatsz, Ilka?! De hát mi lesz így belőlünk? Megölöd magad erőszakkal! . . .

A beteg elkínzott gyermeknyi testén könnyü reszketés futott át hirtelen a megszólításra, mintha valami irdatlan messzeségből tért volna vissza a lelke és megszólalt végre.

— Megölöm magam? — kérdezte keserűen. — Hát meg kell nekem még ölnöm magamat?

— Ilka! Ne vétkezz, Ilka! Majd megsegít az Isten, csak te ne hagyd el magad.

— Az Isten! . . . Hol van az az Isten?!

— Látod, mire visz a zugolódás? Pedig hiszen nem is a jó Isten az oka annak, hogy annyit szenvedsz, hanem te magad. Nem engeded, hogy orvost hívjak; még enni sem akarsz! Legalább egy kis meleg levest...

— Enni? — kérdezte a beteg érdesen, fölcsattanva. — De hát mit? Miből akarsz enni? Vagy olyan sok a pénzed?

Az öregasszony lesütötte a szemét és úgy felelt a kérdésre halkan, bátortalanul, szinte alig hallhatóan:

— Nincs pénzem, Ilka . . . Már négy napja nincs! . . .

— Négy napja?! . . . És tegnap?

— Tegnap még kaptam egy kis húst hitelbe. Annyit rimánkodtam érte, Ilka! De hát kellett . . . kellett neked az a kis leves . . .

Az öregasszony hangja elfult a sírásban, a másik azonban, a halálra vált emberek kegyetlen önzésével gyönyörét találta benne, hogy az a másik is szenved.

— Ugye! Rimánkodnod kellett érte? — kérdezte ziháló mellel, rekedten; aztán indulatosan tette utána:

— De ma már nem kaptál a rimánkodásra sem!

— Nem kaptam, Ilka . . .

— Akkor hát mit akarsz tőlem?! Én adjak neked? Mit? Mit adjak? Hiszen odaadtam már mindenemet! Mindenemet!

— Ne izgasd magad, édes gyerekem! Megint beteg leszel, Ilka! Hiszen nem azért mondom, de lásd, úgy fáj a szívem, hogy így látlak egész nap a fütetlen, hideg szobában; és . . . és aztán úgy gondoltam, hogy talán Sonner úr . . .

A beteg bántón erőltetlen fölkacagott, majd hirtelen elhallgatva brutálisan támadt az öregasszonyra és átható, lázas tekintetében szinte gyűlölség lobogott, ahogyan az anyját nézte.

— Mit akarsz attól? — kérdezte nyersen. — Talán tartozik neked?

— Nem, Ilka! Nem tartozik. Elsején szokott fizetni . . . mindig előre.

— Hanem te zaklatni akarod, hogy itt hagyjon ez is, mint a többi!

— Nem zaklatom én, Ilka. Még sohse kértem tőle. Most is csak úgy gondoltam, hogy kérünk vagy egy forintot, aztán elsején lefogná a szobabérből. Csak egy forintot, Ilka, hogy egy kis meleg levest főzhessek neked! . . .

— Jó; eredj hát! Eredj, meséld el neki a nyomorúságodat! Menj, na! Mondd meg neki, hogy éhes vagy . . .

Az öregasszony melléből egyszerre fölcsuklott a zokogás:

Uj Idők 1907. XII. 17. sz. 334. l. UJ

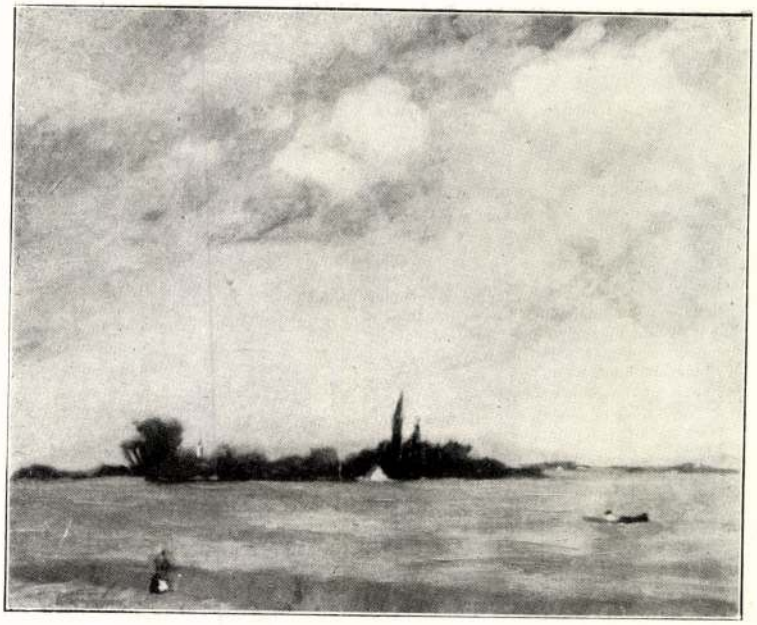

WÁGNER JÓZSEF: BÚZATENGER

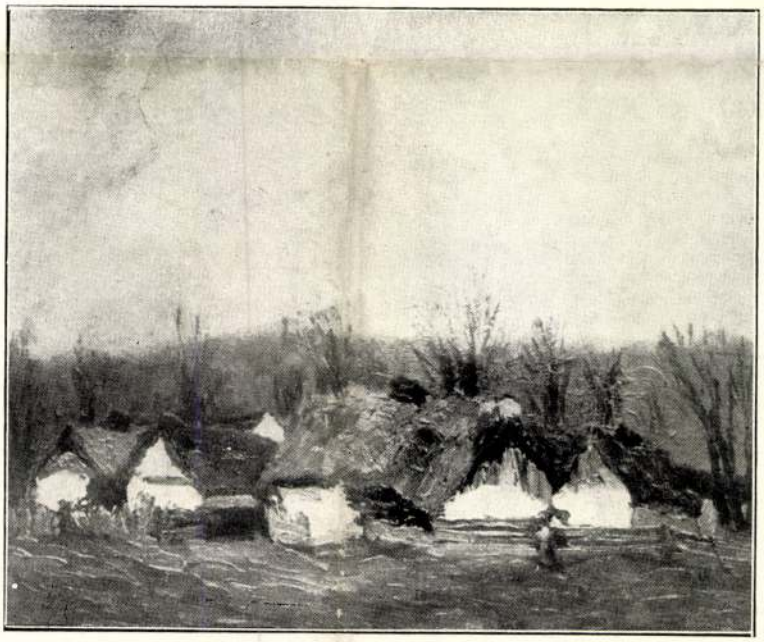

WÁGNER JÓZSEF: FALUVÉGI HÁZAK

A KÉPZŐMŰVÉSZEK VIDÉKI SZÖVETSÉGE I. KIÁLLÍTÁSÁRÓL

FARAGÓ GÉZA: „MIATYÁNK, BOCSÁSD MEG A MI VÉTKEINKET"

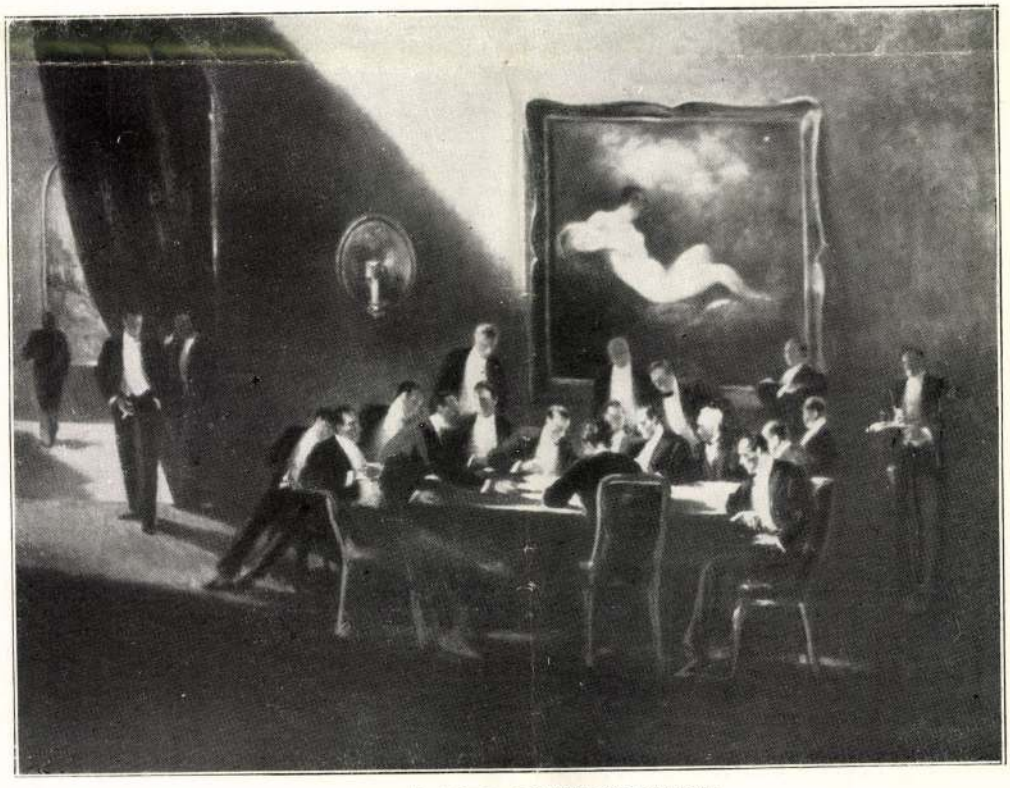

FARAGÓ GÉZA: JÁTÉKTEREMBEN

FARAGÓ GÉZA TÁRLATÁRÓL A NEMZETI SZALÓNBAN

FARAGÓ GÉZA: KISLEÁNY

FARAGÓ GÉZA KIÁLLÍTÁSA

Faragó Géza tárlata mindenki számára meglepetés. Aki a dekoratív tervezőt ismerte, annak pedig egyenesen hihetetlen, hogy a Nemzeti Szalón kiállításán ugyanazzal a piktorral találkozik, akinek csattanó, robbanó plakátjai állították meg az utcán tizenöt év előtt. Nem lehet ráismerni. Csak egy pontban találkozik, tizenöt évvel fiatalabb önmagával: a rajz szellemes írása, a megfigyelés találó pontossága ma is főerőssége Faragó Géza művészetének.

Ennek az egyéni vágású, nagyvonalú művészetnek két sajátossága fogja meg a nézőt: a kompozíció monumentális hatása és a kifejezőképesség átütő ereje. Kompozícióinak felépítése — egy egészen kis sablón — a boszorkányossággal határos. Ahogyan Faragó tömegjeleneteket hoz össze egy egész kis területen, azt nem csinálja itt senki, mert az ő figurái, külön-külön valamennyi önálló, teljes kép: rajzban és színben precízen megcsinált. A részleteknek ez a szenvedélyes kialakítása csodálatosképen nem megy az összhatás rovására. Faragó tehetségének éppen az a próbaköve, hogy zsonglőrtudása a faktura kezelésének játszi könnyedségével rakja össze az önálló életükben lüktető részleteket egységes képpé. Másik ritka specialitása: a gondolatgazdagság. Ő nem fél a kép irodalmi tartalmától. Nem lévén szüksége arra, hogy a hatás eszközeit az irodalomtól kérje kölcsön, bátran nyúl témáért a gondolat világába. Nála az eszme festői témává tagolódik a síkba s csak drámai feszítő erejét menti át a vászonra.

Az évek előkelő, nemes művészetté érlelték a Faragó mesterségét. Kisleány portréja a múzeumi terem levegőjét árasztja. A galériák magassát igénylik a „Miatyánk" sorozatnak induló képei is. Tájképei a fény-árnyék játékának sugárzó életörömét ragyogják. Tárlata egyformán szuggesztiv a művészet élvezőjére, mint jelentékeny a képek értői számára.

ÁLDOR JÁNOS LÁSZLÓ: BÁTTAI PARTVIDÉK

GR. BATTHYÁNY GYULA: FIRENZE

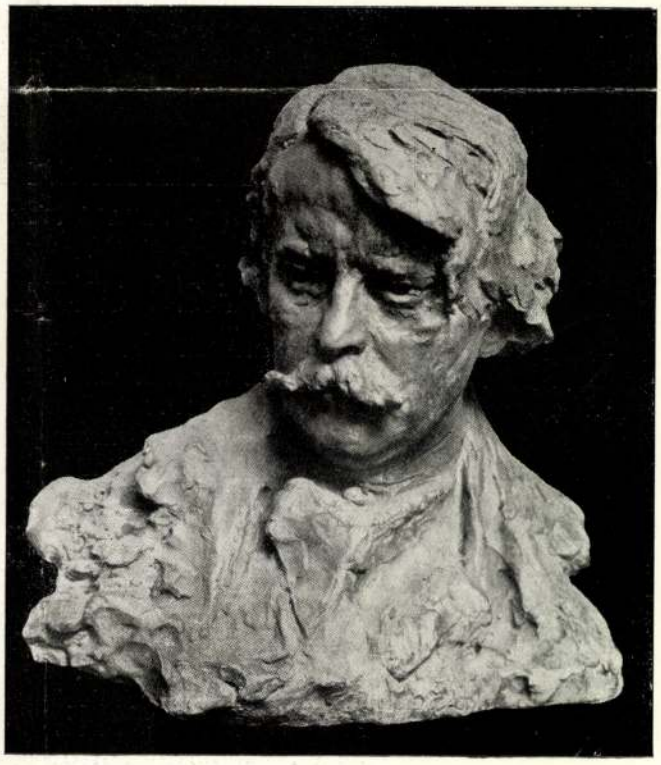

LIGETI MIKLÓS: RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

A BENCZÚR-TÁRSASÁG KIÁLLÍTÁSÁRÓL

Képzőművészet

II. Cikzán

Ligeti Miklós

K

152. Ligeti Miklós: Basch Gyuláné úrhölgy képmása.

Műcsarnok 1909. tav. Kiáll.

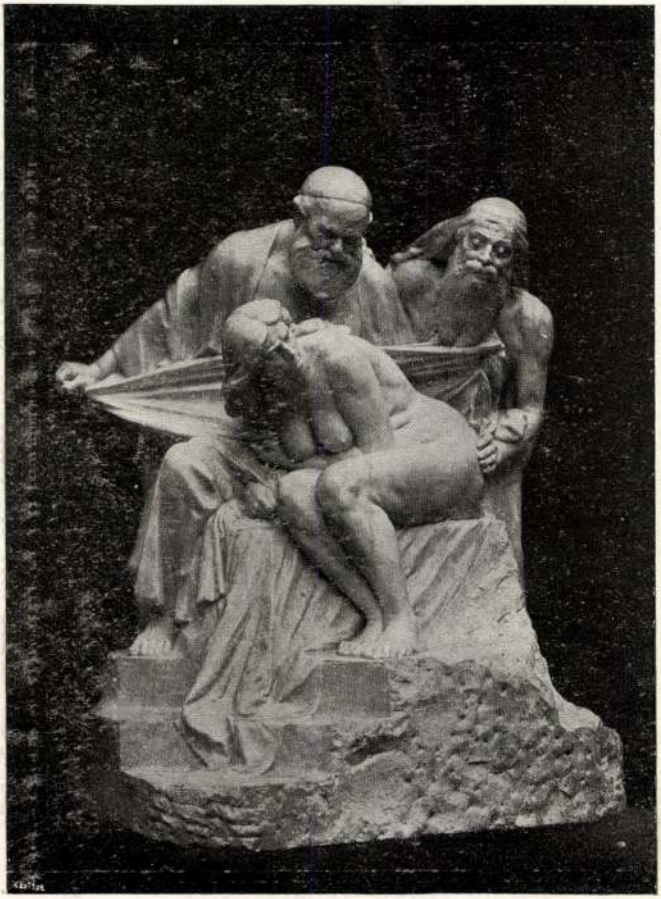

150. Róna József: Zsuzsána.

LIGETI MIKLÓS: SCITOVSZKY BÉLA

Nemzeti képtörnův. Eiáll. 1934

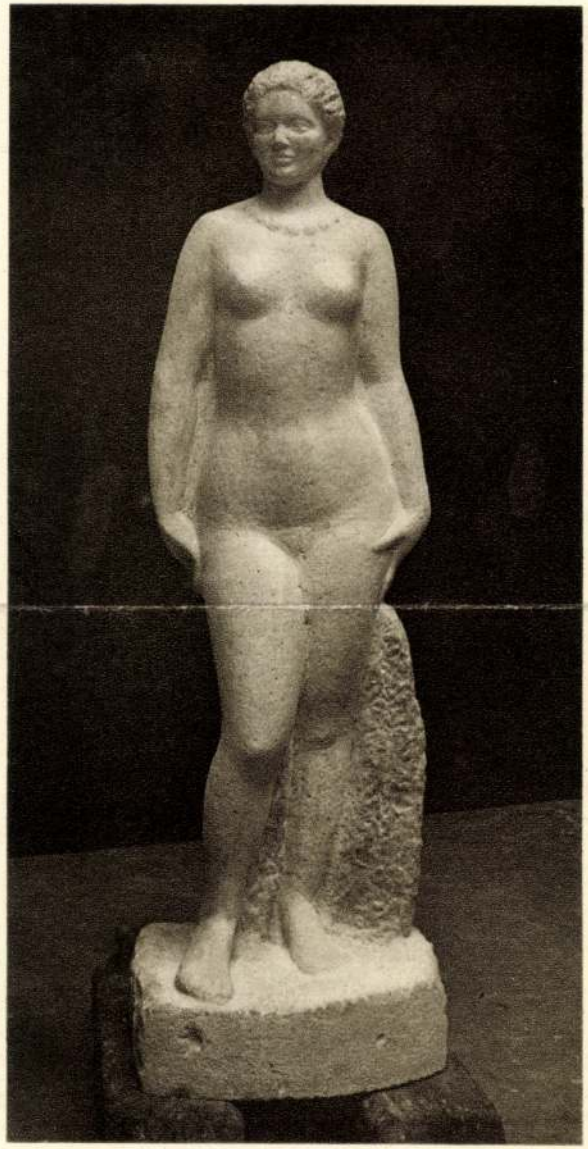

MEDGYESSY FERENC: AKT

Ligeti Miklós

LIGETI MIKLÓS : KÁNTORNÉ MINT SAPPHO

KMTársz. 1929/30. téli kiáll.

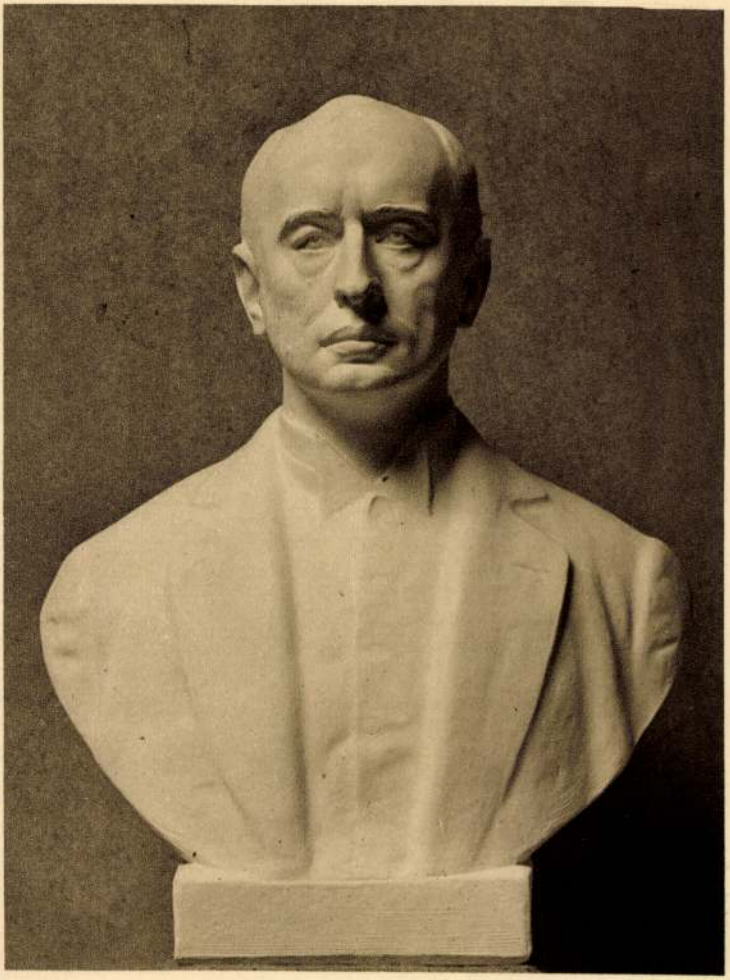

HORVÁTH GÉZA: DR. RAVASZ LÁSZLÓ

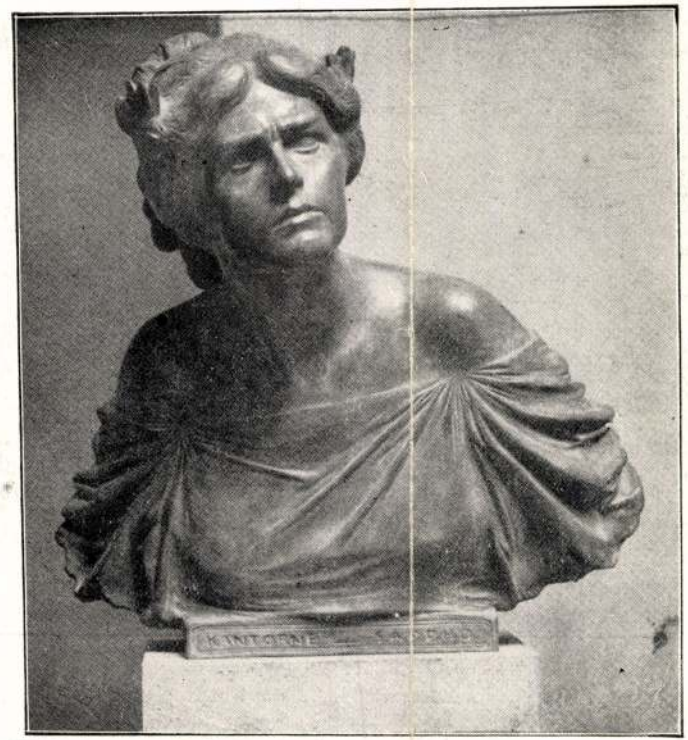

LIGETI MIKLÓS: KÁNTORNÉ SAPPHO SZEREPÉBEN

A Műcsarnok Téli Tárlatáról

frissek, lendületesek és az alkotás szerencsés órájának kétségtelen jeleivel legyenek ékesek, mint ezek a fekete-fehér lapok. *Csóka* István egy sorozat pasztellt mutat be.

törekvéssel. Különösen a pasztell az a műfaj, amelyik kedvez a feminin hangulatosságnak és mégis Csóka István, ez a tehetséges grafikus éppen a pasztellben mutatja meg,

Ligeti Miklós

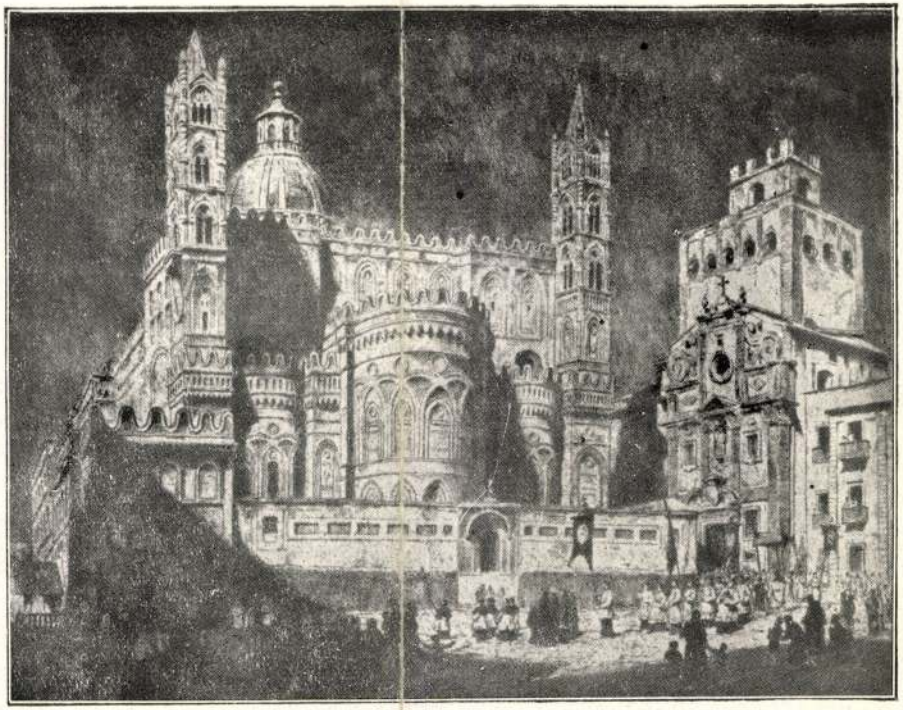

BAYOR-BAYER GUSZTÁV: A PALERMOI DÓM
A Műcsarnok Téli Tárlatáról

Ligeti Miklós

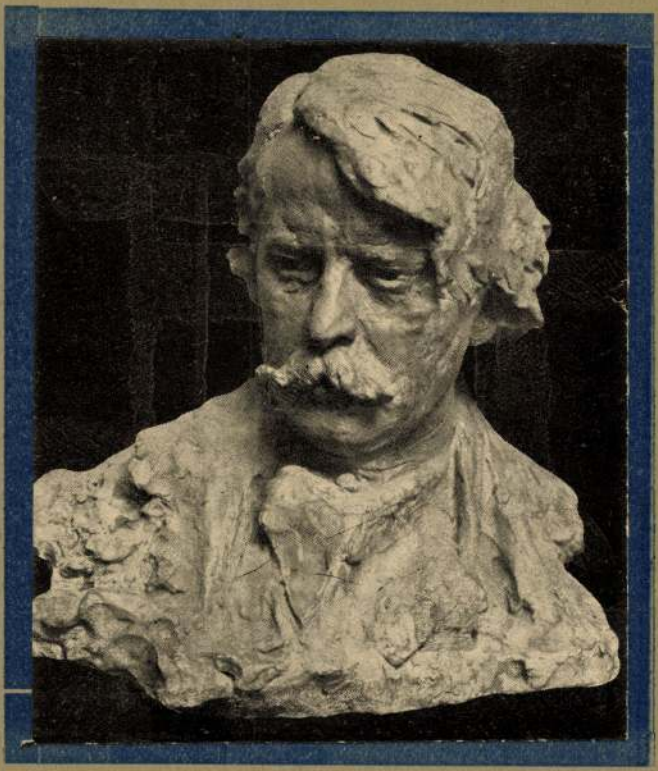

LIGETI MIKLÓS:
Rippl-Rónai József.

Benczúr Tár.
IV. Kiáll. Gal.
1927

seket, régi csengésü dalokat tudnak Duguesclinről, az angolt verő breton hősről, és románcok élnek a kedves és pikáns bretagnei Anna királynőről, aki facipőben ment nászra, és aki hozományul vitte a XIV. században a breton koronát a francia királyok kincsesházába. Nincs az a breton város, amelynek avenue Chateaubriand-ja nem lenne; 's a romanticizmus első gerelyvetője St. Maloban pihen, egy kiugró szirtfokon, amelyet mélyen alant a tenger mos, ugyanaz a tenger, amelynek fölzúdulása, szenvedelme, viharja, pompája, hatalma, ereje mintha első tanitómestere lett volna az „Atala" és a „Génie du Christianisme" halhatatlan szerzőjének.

Lokális poétája is van a Bretagnenak: Theodore Botrel, aki büszkén nevezi magát az utolsó bretagnei bárdnak. Dalai, versei XVI. Lajost ünneplik, a breton nép szivét, erényeit, a tengert, a szerelmet, a hűséget. Mása ő a francia Délvidék, a Provence nagy dalosának, Fréderic Mistral-nak. Az öreg költő képe ott van minden breton hajlékban, neve és versei a szivekbe vannak zárva, no meg egy kicsit ott szerepel a képeslapokon is: minden anzixon van egy Botrel-strófa, s ha a festői tájképrészleteken egy elmerengő férfialakot látsz, hát biztosan ő az, Botrel, az utolsó breton bárd...

*

A partvidék véges-végig kőerődítmény, egyetlen barnafalu, komor, óriási var; olyan, mint egy ó-skandináv kastély. Középkori emlék ez, valamikor az angolok ellen épült. És e falakon ma villák sorakoznak egymás mellé, a villák körül függő kertek, mintha Szemiramisz királyné szeszélye teremtette volna őket ide.

Ha hajdan féltek itt az angol inváziótól, bezzeg most annál kivánatosabbnak tartják. A fürdőhelyek végefogyhatatlan füzérében rengeteg az amerikai és az angol vendég. Valamennyi hotelen a francia szinek mellett amerikai és angol lobogókat lenget a szél. Hasonlóképpen a kiránduló autókon, a kihordók különböző alkalmatosságain, bicikliken, kocsikon, motorcikletteken, amelyek bolondosan, fürgén szaladnak el a makadámos országutakon. A divatos fürdőhelyek szörnyü kozmopolitszerüségével szemben, amely váltakozva hol a keleti karavánszerailokra emlékeztet, hol a bábeli nyelvzavarra, itt egyéb nyelvet sem hallani, mint angolt és franciát, éppen ez adja meg az egésznek azt a szalonjellegét, amely esténként oly természetessé teszi a hölgyek dècolletage-át, az urak szmokingját, anélkül, hogy ez a fölvonulás az operetti finálékat juttatná eszünkbe, vagy gyanut támasztana, hogy netán a szélhámosok és rastaquouèrek farkasvermébe találtunk pottyanni.

Az egyik nagyszerü hotelben, amely a ragyogó berendezésével királyi palotának is beillenék, lakik *Harrimanné* asszony, az amerikai vasutkirály özvegye. A férje, mint talán még emlékezetes, néhány év előtt *éhen* halt meg, szörnyü betegségben. Harrimanné sápadt, magas, előkelő matróna, a tartása, megjelenése igazán királyi. Szürke, kékes szeme olyan, mint az acél; a pillantása kemény és hideg. Bámulatos mértékben megvan az a művészete, hogy észrevétesse magát, anélkül, hogy jómaga csak egyetlen tekintetet is vesztegetne bárkire. Egyébként valahányszor a nyilvánosság előtt megjelenik, akár gyalog, akár autóban, egy remegő kis selyem pincs van a karján, s úgy tartja az állatot, mint holmi virágbokrétát. Hiába, a világ sora ilyen. Akit a szolgák serege vesz körül, ő maga egy finom kis selyem-pincsinek alázatos szolgálónője. Titkos, sokféle ösztönünk közül vajjon melyik teszi ezt: velünk született-e, hogy szolgáljunk és ha mást nem, egy ebet, vagy pedig kényszerítve vagyunk *szeretni* és

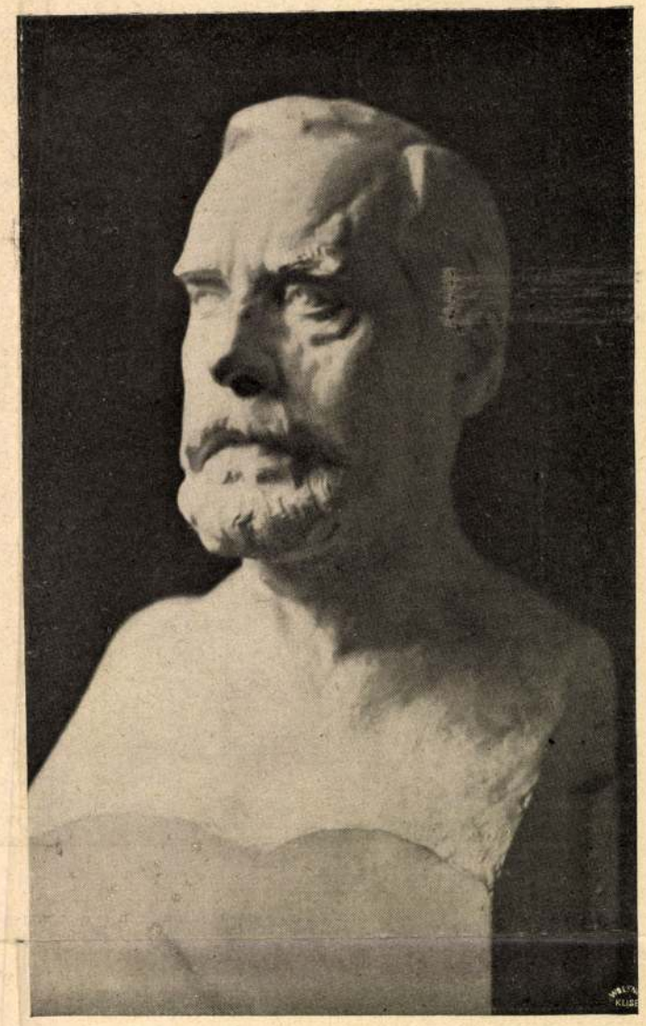

Szinyei-Merse Pál szobra, Ligeti Miklós műve, amelyet augusztus 26-án avattak fel Eperjesen

ha már balsorsunk, hogy milliárdosok leszünk, nem szerethetünk bizalommal mást, mint egy — kutyát.

Szobalány, komorna, társalkodónő van a matrónával. Külön fölszolgáló inasa van, aki a pincértől elveszi a tálakat; külön *buttlere*, aki a pincékben az italokat válogatja ki szakértelemmel a számára. Ha Harriman, szegény, éhenhalt, az özvegye nem fog szomjan halni. Sőt. Egy-egy étkezése közben négyszer, ötször is váltogatja borait, egészen a fekete kávé utáni fine-champagne-ig.

Egy másik érdekesség: Dr. Kjobukoff ő excellenciája, az orosz legfőbb semmitőszék elnöke. Lengő szakállu öreg úr. Vele van családja, lánya a férjével, egy inas és egy titkár. S érdekes, hogy míg ez az egész udvartartás az alsóbb emeleteken oszlik el, az öreg úr fönn, fönn egy manzárd-szobában lakik. Az ablaka késő éjszakáig ki van világítva, s amikor minden ablak-szem lehunyódott már, az övé még nyitva, belevilágít az éjszakába. És sokáig hallani az öreg úr döngő lépteit; föl-alá járkál a szobájában, ott a magasban, mint valami új Gabriel Borkmann.

És miket mondjak Karsawina asszonyról, a nálunk is jól ismert orosz ballettcsillagról, akinek kincsesházat kitévő az ékszere és több a toalettje, mint ahány napja van az évnek? A világhírü táncművésznőt egy úr kiséri, kit széltében-hosszában monsieur Vladimir név alatt említ és ismer mindenki. Miért? nem tudom. De bizonyos, hogy Vladimir úr nagyon kedves, nagyon

579

Uj Idők 1912. XVIII. 49.7. Lép

Eszperanto-kongresszus Budapesten

Eszperantisták, akik az Urániában eszperanto-nyelven adták elő Herceg Ferenc „Három testőr"-jét

szeretetreméltó; a mosolyait úgy osztogatja, mint a prospektusokat szokás (minden járókelőnek jut belőle), egyébként pedig a viselkedésében oly tudatosan leereszkedő, hogy attól csak úgy lehetne nagyherceg, mint titkár, inas, vagy titkos rendőr, vagy más egyéb. A táncosnők *pas de deux*-it igazán csak a jó Isten ismeri.

. . . De minek ólálkodjak az egyesek körül, amikor sokkal szinesebbek, fantasztikusabbak a csoportok, a társaságok, ahogyan nemzetiség, kor, izlés vagy véletlen szerint verődnek egybe. Mindannyiuk közül különben az amerikai lányok a legérdekesebbek. Ezek a hölgyek a formáik teltségével, erejükkel, karjaiknak az áttört battiszt ujjon átütő ritmikus izomjátékával a mitológia amazonjaira emlékeztetnek; amazonokra, akik az imént pattantak le paripáikról. Csupa Artemizia királynő. Nagyok, kicsattanóak, erőteljesek, mindenikük maga a testté vált egészség és ha orvos lennék, a láttukra egyszerüen kétségbeesnék, mert fölöslegesnek érezném magamat a világon. A karjuk izmos, a lábuk, szép formáival, erős. Mutogatják is szivesen. Azt hiszem, némileg minden nő exhibicionista, de a női szépség diadala nem ott kezdődik, ahol mutatni való akad, hanem ahol ez a formai tökéletesség decensen kivánkozik ki. Az amerikai lányok, asszonyok ennek a tudománynak még csak az első feléhez jutottak el: van mit mutatniok, de a kacérkodásuk amilyen erőteljes, olyan durva is, — valami, ami a némaságában beszédes ikertestvére e hölgyek kedvenc társasjátékának: a *flirt*-nek. Amit pedig egy kiváló francia regényiró tudvalevőleg így jellemzett: *Tout, exceptè tout.*

Adorján Andor.

Arkádia

vagy a költő és az okos Rebeka

Elbeszélés

Irta Erdősi Dezsö

A költő, aki szerelmes volt az okos Rebekába, versét olvasta:

Szívem rózsái illatoznak.
— Oh nárcisz, szegfű, tulipán! —
Ki ebben az illatban fürdik
Csillagból szállt alá a lány.
Szívem rózsái neki nyílnak.
Szívem véres rózsái nyílnak.
Hull, hull már sok véres levél,
Kikezdte őket őszi dér,
Dér, dér.

— Istenem, milyen szép, — sóhajtott Rebeka. Nagy, kék szeme, — ez hirdette, hogy Rebeka okos, — meleg csodálattal pihentette a költő arcán. A költő piros volt és izgatott. Ajkai remegtek. Ujjait hullámos fekete hajába mélyesztette, aztán megevett egy Kuglert.

Rebeka mamája elfintorította az arcát.

— Szavalás közben is eszik, — súgta Weisz Dánielnek, a vászon- és szövöttárú kereskedőnek.

— Ki tudja, mikor evett utoljára — súgta vissza Weisz Dániel és diadalmasan nézett a költőre.

Az igyen lebecsült költő pedig egyre Rebekát nézte, aki mosolygott rá és elsimította az asztalkendő ráncait. A szomszéd szobából robaj hallatszott. Rebeka anyja fölugrott, mintha vipera csípte volna meg.

— A szobaúr! Megint becsípve jött haza. Utálatos. Fölmondok neki.

Ligeti Miklós

1. Ligeti Miklós: Károly király Ő Felsége.

KMT 1917. dar. Gall

443 Horvay János: Fiatal hős síremléke.

Ligeti Miklós

1. Ligeti Miklós: Károly király Ő Felsége.

1917. tavaszán

443 Horvay János: Fiatal hős síremléke.

Le portrait de M. Rippl-Rónai par M. Nicolas Ligeti a été exposé à l'Exposition Internationale de Venise et y. obtint un vif succès.

Ligeti Miklós „Rippl-Rónai portréja" a Velencei Nemzetközi Kiállitáson szerepelt a legnagyobb sikerrel.

Nicolas Ligeti's bust of Rippl-Rónai was exhibited at the International Exhibition in Venice where it was much admired.

possession were the landed estates belonging to the Churches, but besides they enjoyed large subsidies from the State, and the clergy and their staffs of school-teachers received the same salaries as did those belonging to the Hungarian Churches. In spite of this the priests and teachers were zealous factors in all the organisations of the minorities, quick to find out where a Hungarian estate was for sale, and clever agents in securing banking credit for the minorities.

Only by way of example I would like to mention that the grant paid to the Roumanian schools and their teachers, as well as to the priests of the Roumanian Churches, amounted to 8 million gold crowns annually. *(In Roumania the subsidy granted to all the Hungarian schools together in ten years's time was ohly 524.000 gold crowns.* On the other hand more than 310.000 cadastral acres were taken away from the Hungarian Churches without any compensation worth speaking about.) In Great Hungary the Lutheran elementary schools, where the language of tuition was mainly Slovak and German, received a grant of nearly 262.406 gold crowns annually (this does not include the sums paid out to the clergy in complementary salaries and other kinds of aid). In the year 1913—1914 the German Slovak and Roumanian elementary schools in Hungary received 298.000, 431.000 and 785.000 gold crowns respectively. In Czeche—Slovakia all the Hungarian schools taken together received in 1929 subsidies to the value of about 000.000 gold crowns, but in exchange the 200.000 cadastral acres devoted to the purpose of maintaining schools were taken away from the Hungarian Church.

The 270 elementary schools in which the language of tuition was Serb got their due share of the above-mentioned considerable state subsidy granted to the Greek Orthodox Church. Today in Yugoslavia we cannot speak of state support for the Hungarian

Magyarország (Hongrie, Hungary) II–III. A. kép

better of chiefly because they had great private endowment funds to help them. (For instance the Gozsdu Fund amounting to several millions which was founded by that Gozsdu who, although a Roumanian, rose to the posotion of judge of the Supreme Court.) Because of their Funds at the Kolozsvár university the Roumanians were entitled to seven times as much in bursaries as the Hungarians. This explains why, in the ten years before the war, the number of Roumanian university students rose by 17% against the 11% of an increase shown by the Hungarians. The Lutheran Saxons of Transylvania had separate possessions for cultural and economic purposes which amounted to 36.000 cadastral acres and 8,000.000 gold crowns in capital. The Roumanian possessions in real estate alone amounted to about one million acres. The Serb Church had over 70.000 acres, the Serb-Banate commonwealth possessed 38.000 acres and 5,000.000 gold crowns in capital, and the Serb district of Sajka boasted of 36.000 acres of land. The Serb villages enjoying the income of those possessions could afford to dispense with super-taxes, while the inhabitants of the neighbouring Hungarian villages were obliged to pay on an average 40% in super-taxes.

This extensive autonomy in all matters pertaining to property, education and religion was enough in itself not to allow of the oppression of the minorities which was so systematically and malevolently complained of abroad. Coupled with the liberality manifested by the Hungarian State in its every sphere of authority this autonomy explains how it came to pass that a whole number of Serb, Slovak and German villages are to be found in the near vicinity of Budapest, the inhabitants of which villages for centuries back up till the present day were able to keep their own language undisturbed. It also explains the fact that thousands of our public officials openly declared themselves to be Slovaks and Roumanians.

of terror had had a vestige of truth in them, not one of the Slovaks, Ruthenians, Roumanians and Germans who settled down here 5, 6, 7 or 8 centuries ago would have been left to tell the tale. But what we see is that they grew in number, progressed in civilisation and increased in wealth, and surely there is some truth in the saying of those Slovaks, Ruthenians, Roumanians and Croats who declared in the press and in the parliament of the Succession States:— *"We were better off in Hungary than we are among our racial brethren."* In round numbers every fifth Roumanian, every seventh Slovak, but only every eighth Hungarian had land of his own, and whereas 48.4% of the Hungarian agricultural workers were landless, the proportions were 33.6% for the Slovaks and 31.5% for the Roumanians. And the difference grew steadily worse for the Hungarians, for in the north the Slovaks in possession of money made in America, and helped by the Czech banks, made inroads into the Hungarian estates, and in the south and south-east, in the last decade before the war, at least 200.000 acres of Hungarian ground passed, with the help of the Roumanian banks, the clergy, and the schoolmasters, into Roumanian hands, without the „arbitary" Hungarian Government doing anything to prevent it.

In the same way as complete equality and freedom were accorded to the nationals in the spheres of religion and education, as well as in regard to the preservation of their language and the defence of their property, so were their rights assured by law in the provinces of politics, administration, and jurisdiction. We have seen how the nationals were represented in the Upper House by way of their ecclesiastical dignitaries. And the way the electional districts were divided was all in favour of the nationals. In 1912, on an average, 4320 constituents returned a member to parliament in the purely Hungarian district between the Danube and the Tisza, whereas

6. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, FEBRUÁR 11.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA.

Nincs a sorsnak fösvényebben őrzött drágasága annál az aranynál, a melylyel a kiválasztott neveket befuttatja, hogy ebben a mindig frissen tartó ragyogásban megmaradjanak, túl múló időkön és múló nemzedékeken. Millió ember ostromolja meg a sorsot ezért a matériáért, míg ez rászánja magát, hogy odaadjon belőle valamelyiknek egy porcziót. Ennek azután nagyon gazdag embernek kell lennie, ha a neve sohase került is bele a virilisták lajstromába. Ki kell mutatnia, hogy a fejét meg a lelkét az égiek telerakták olyan kincscsel, a milyet se a bányákban nem fejtenek, se Rhodesia gyémántmezőin nem találnak. Ez a kincs egy *csekk,* a mit a jó Isten ád az ő kiválasztottjainak, és a sors kötelessége, hogy beváltsa arra a bizonyos aranyra.

Már most könnyű elképzelni, micsoda sora van annak, a ki ebből az aranyból olyan névre követel még egy adagot, a melynek a ragyogóvá tevésére a sors már adott egy porcziót!... Hányszor megforgatja, megnézi, vizsgálja, a napnak tartja a sors ezt az újabb csekket, míg meggyőződik róla, hogy nem hamis és kiadja a második Andrássy Gyulának is, a mit az egyiknek már kiadott. És ime, ez a nagy eset megesett. A sors kötelességének érezte, hogy félszáz esztendőn belül az igazak, a jók és az elsők históriai dicsőségéből két gróf Andrássy Gyulának adjon egy-egy egész porcziót. A milyenből egyből is egész generácziók élélnek. És adta minden erőszakolás nélkül. Mert a ki kapta, nem olyan ember, hogy a *maga számára* követelné a dicsőséget. Az ő követelő készsége nem a magáé. Ezt ideadta nekünk, mindnyájunknak, a kik együtt a *magyar nemzet* vagyunk. Ideadta tudásban, munkában, fáradozásban, izgalomban és olyan önfeláldozásban, a milyen csak attól telik, a kinek annyi áldozni valója van, mint van neki. A mi követelése neki van a sorson, azt mi követeljük a számára a magunk jövendő boldogságában és a história igazságtevésében.

*

A politika nem mindennapi kenyerünk. Nem is jó kenyér az ma. Keserű falatokat osztogat erre is, arra is. Andrássy Gyula is hasztalan próbálta meg, hogy ízesebbé tegye. Hasztalan dagasztotta bele egy kiváló léleknek és egy kiváló elmének becses fűszereit, meg nem javíthatta. A sors nem adta meg neki, hogy levehesse szomorú napokat élő nemzete asztaláról a szenvedésnek és megpróbáltatásnak kovásztalan kenyerét és helyébe a békességnek rózsás czipóját tehesse. Győzelem nélkül tért haza. De vereség nélkül is. Mert tudott koczkára tenni mindent, a mi az övé volt. De nem tett koczkára semmit, a mi a nemzeté. Tudott oly rendíthetetlenül kemény lenni, mikor ezekről volt szó, mint a milyen határtalanul odaadó volt, mikor nehéz hivatása az övét, aczélos elméjé-

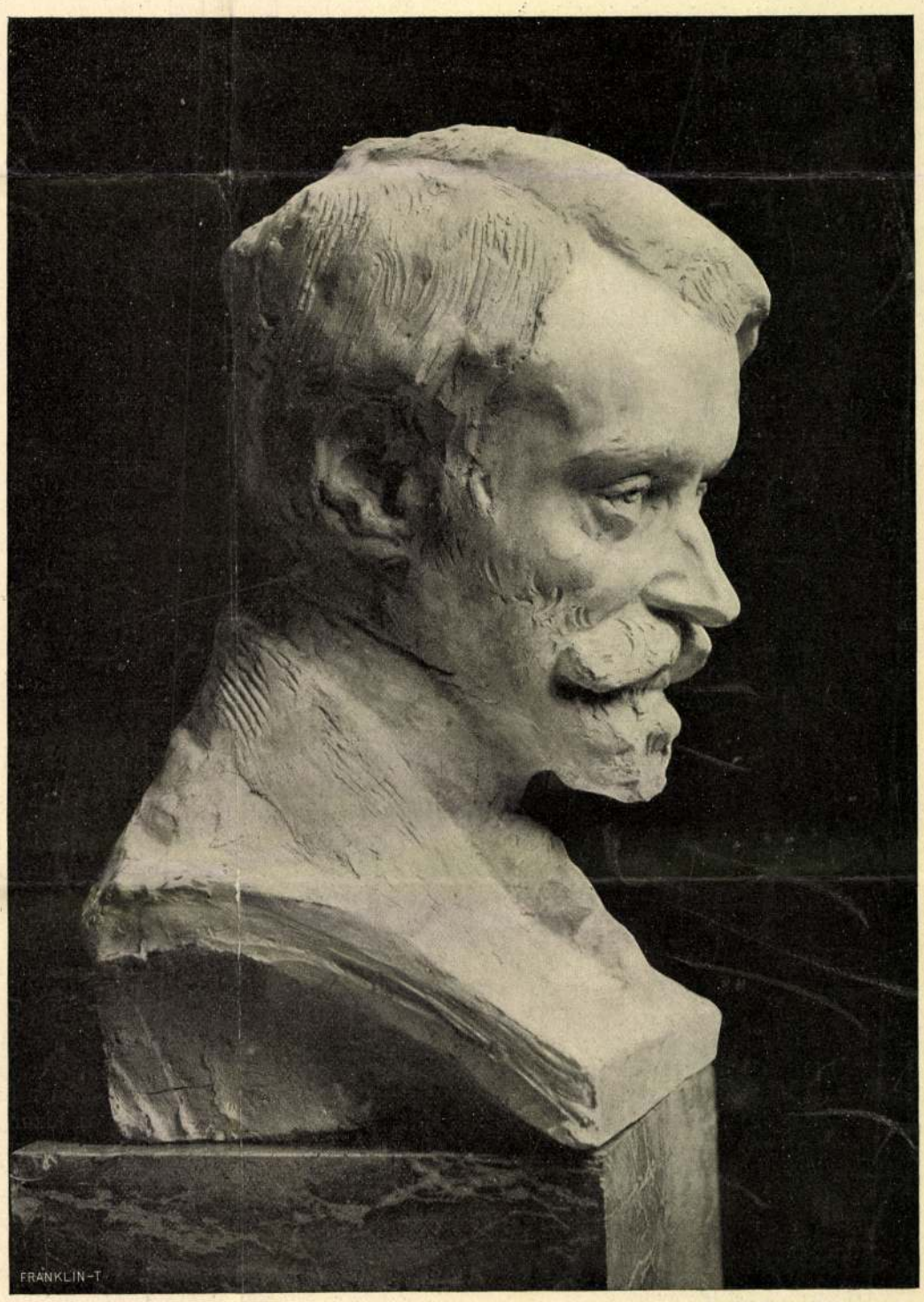

Lyczi Miklós szobormüve.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA.

nek és törékeny testének minden megfeszített munkáját követelte tőle.

Szemben állni egy uralkodóval egy más akarat hajlithatatlan szilárdságában: mindenki számára erős próbája a férfiléleknek. És az agg fejedelem, a kivel gróf Andrássy Gyulát a történelem igy szembeállitotta, kevesek szemében jelenhetett meg oly varázsban, mint épen ő előtte. Ez ősz fejedelem egykoron a térdén lovagoltatta őt, szeretettel simogatva gyermekfejét és mikor édesatyja, névben és dicsőségben elődje meghalt, királyi palotája ormán félárbóczra eresztette a lobogót. Meggyászolta úgy, a hogy még semmi más alattvalóját soha.

Becsüljünk meg érdeme szerint minden emberi motivumot: Andrássy Gyula emberileg is igen nagyot, szinte tragikusan nagyot művelt akkor, mikor szemben állva ezzel az uralkodóval, a ki iránt az ő lelke úgy tele van szeretettel, hálával és hódolattal, mint talán senki másé, meg tudott az ő akarata ellenében egy más akarat rendületlen képviselőjének maradni. Hogy ilyet tehessen az ember, ehhez az erkölcsi erőnek, a meggyőződés erejének, a nemzethez való hűség erejének, a jog tisztelete erejének olyan tömegére van szükség, a mely hőssé teszi azt, a kinek megadatott. Gróf Andrássy Gyula olyan fájdalmakat érezhetett az ő nagyszerű próbaállásának históriai pillanataiban, a melyek a lelket a tragikus dicsőség magasságaiba emelik.

Megérdemli, hogy minden magyar ember szeme szerető és meghatott tekintettel nézzen rá. Vállalkozásának sikertelensége neki nem bukása, noha szivesen magára venné az egyéni bukás minden gyászát és keserűségét, ha azon nemzetének diadalt vásárolhat. Nem volt se ilyen szerencsétlen, se ilyen szerencsés. A gondviselés úgy rendelkezett, hogy sorsa egészen a nemzeté legyen, ezzel tökéletesen harmonikus. Egyik se győzhet a másik árán, csak együtt, vele teljes közösségben.

*

A homályban, mely mindnyájunkat föd, gyönyörű, meleg fehérséggel ragyog e nemes és kiváló egyéniség alakja. Nekünk az az érzésünk, hogy a missziója nemcsak hogy véget nem ért, de igazában még a jövendőé. Az édesapja nagy életének nagyobb része azután folyt le, hogy — halálra itélték és in contumaciam, ki is végezték. A fiú nem mutatta magát apjánál gyöngébbnek a megpróbáltatásban, a nemzethez való hűségben és mert a nemzet se lett gyöngébb azóta, hiszszük, hogy meg fogja érni az apa dicsőségét is nemzete kitavaszodott jóllétében.

KERTEK ALJÁN.

I.

Kertek alján, árok partján
Virágzik a bodza,
Egész falu levegőjét
Tele illatozza.

Bodzabokor nyílásakor
A lányok is szebbek, —
A legények akaróbbak,
Merszre délczegebbek.

Bodza-irág édes virág,
Száz méhe száll rája;
Vér Erzsókék háza táját
Be sok legény járja!

Hasztalan, hogy Vér Erzsók a
Szivét — egynek adja,
A szépsége fényessége
Mindet kápráztatja.

Összevillan két legénynek
Daczos szemepárja . . .
Mind a kettő megfogadja:
«Én leszek a párja!»

II.

«Vagy te, vagy én, de pusztul egyikünk!»
— «Tartom!» — felel a másik.
S két somfa-bot a levegőben
Csattogva hadonászik.

Ennek cseng már a kisebbik harang . . .
Amazt a törvény fogja . . .
S egy lány ott egy alvégi házban
A lelkét kizokogja . . .

Koronghi Lippich Elek.

ELVONULTAN . . .

Elvonultan élünk, meghitt-csöndesen,
S boldogabb életről nem is álmodunk.
Virágos kis sziget zord nagy tengeren:
Olyan e világon a mi otthonunk . . .
Sajkámon az árra ha én ki is szállok, —
Más, bármi szép parton gyönyört nem lelek.
Mindünnen csak vissza-epedek hozzátok,
Édes jó feleség, kedves gyermekek.

Boldogságunk rejtett kicsi szigetén
Mesekincs terem és hajt ábránd-virág
Távoli partokra abból viszek én
S érte kenyeret ad nekünk a világ
Szükös kenyér, bármi szép álom az ára . . .
Bús vásár, de vigan járom értetek,
Csak a ti üdvötök ne jusson vásárra,
Édes jó feleség, kedves gyermekek.

Bánthatna titeket gyötrőbb fájdalom,
Ha kis fészkünkön túl szállna vágyatok:
Pompázó gazdagság távol partokon,
Ezer élv csalhatna sóvárognotok . . .
Ily távol part felé ha az árra szállok,
Nem olyasmiről sző álmot lelketek.
Ti csak engem vártok, aggódva úgy vártok,
Édes jó feleség, kedves gyermekek.

Ne féltsetek! Bárhogy forrong a világ,
Vészben a nagy tenger bármint háborog,
Sajkám vad árnak is bizton nekivág,
Nem veszthetnek el a tomboló habok.
Szentséges varázslat véd engem a vészben
S kis fészkünkbe mindig meg-megtérhetek,
Mert én drágáim, ti imádkoztok értem,
Édes jó feleség, kedves gyermekek.

S világharcz örvénye ha elsodrana,
Szent hitem: megúsznám, győznék ott is én!
Hajóst úgy nem biztat tengerek csillaga,
Mint engem szerelmünk, e hőbb tüzü fény.
A hogy ti szerettek, a hogy én szeretlek,
Nem is volna Isten, ha nem védne meg —
Imátokért, a mit értem ti rebegtek,
Édes jó feleség, kedves gyermekek!

Telekes Béla.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN ELSŐ NYOMTATOTT KÖNYVE.

Gróf Széchenyi István «*Néhány szó a lóverseny körül*» czimü művében megirja, hogy több tiszttársával már 1815-ben gondolkozásuk tárgya volt, miképen lehetne a magyar lótenyésztést előmozdítani. Ez teljesen megfelel a valóságnak s bizonyitékul szolgálhat az a körülmény, hogy a magyar mágnások ezen évben feltünő sok lóversenyt rendeztek Bécsben és Magyarországon is. Széchenyinek e tevékenységére nagy hatással volt ezen év végén tett angolországi útja, sőt ez útja egyenesen határozott irányt jelölt addig homályos, bizonytalan tervének, mert ezután ismerte fel azt az alapelvet, a melyen a lótenyésztést ki akarta fejteni és később ki is fejtette. Eladdig ugyanis Magyarországon a lótenyésztés ügyét becsületbeli kötelességnek tekintették, angliai útja óta pedig az angliai lótenyésztés fejlődésének hatása alatt Széchenyi és társai azon meggyőződésüket hirdették, hogy e szorosan gazdasági és kereskedési tárgy nálunk is csak úgy fog fellendülni, ha a gyakorlati szempont lesz az irányadó: ha a nyereség lesz a sarkaló.

Angliai útjában lovakat vásárol, ezeket angol trainerek kezelésére bizza s általában levelei, naplói bizonysága szerint ezen idő óta nagy gondja van a lovakra, sőt 1820-ban angliai tapasztalatai alapján a lótenyésztés ügye irodalmi munkásságra is készti: megirja németül első művét «*Vom Reitpferde*» czimen.

E művében, melyet más helyütt már ismertettem, első sorban katonai szempontból tekinti a lovat és tenyésztését, azonkivül Ausztria közgazdaságával szoros kapcsolatban tárgyalja, a mi akkori alárendelt politikai helyzetünkben és Széchenyi légkörében leli magyarázatát. Kifejtette azonban itt fenti elvét is, hogy a lótenyésztés nálunk csak akkor fog fellendülni, ha a nyereséget állitjuk oda rugóul, azaz ha a tenyésztésből haszon fog háramlani a tenyésztőre, a mely elvét legpontosabban később «Lovakról» czimü művében részletezte.

Széchenyi e kéziratban levő kis művét több mágnástársa ismerhette és kétségtelenül hatott is rájuk, mert csak igy magyarázható meg a lótenyésztés előmozditására még 1821 végén megindított mozgalma egy lótenyésztő-egyesületnek és a lófuttatásoknak meghonositása ügyében.

Levelezés és személyes megbeszélés útján gondosan előkészíti a talajt s 1822 januárjában egy lótenyésztő-egyesületnek és a lóversenynek engedélyezése ügyében az osztrák császárhoz folyamodványt nyújt be a maga és 34 társa nevében, a kik között ott találjuk az Esterházyakat, Károlyiakat, a Széchenyieket, a Batthyányakat, Andrássy Györgyöt, Hunyady Józsefet, Wesselényi Miklóst.

Folyamodványa gondosan készített tanulmány (körülbelül 1821 áprilisától deczemberéig készitette), a mely az ausztriai birodalom érdekei mellett Magyarországra nevezetes szempontokat is foglal magában s természetesen kellőképen hangsúlyozza a hasznosság elvét is. A mozgalom kecsegtető körülmények között indult meg. A nádor pártfogása alatt Pesten ez ügyben tanácskoztak is. A nádor e tanácskozmány határozatait — melyek Széchenyi tervezetet némileg bővitették — pártolólag terjesztette az udvari kanczelláriával egyetemben a felséghez, mégis Széchenyi a lótenyésztő egyesületnek és versenynek megalapitására minden biztatás és kedvező jel mellett sem kapott engedélyt, valószinüleg a kedvezőtlen politikai viszonyok miatt (a kormány erőszakos politikája érdekében minden társulást veszélyesnek tartott).

Lótenyésztő-egyesület, lóverseny tehát nem keletkezhetett, mindamellett a mozgalom nem aludt el, csak szükebb körre szorult: a rókavadászatnak szélesebb körben való meghonositására. Erre nem kellett engedélyt kérni, ezt a vadászók maguk között is elintézhették.

A rókavadászat (falkával) ugyancsak angol hatás alapján került nálunk felszinre. Széchenyinek jószágigazgatójához, Liebenberg Jánoshoz intézett levelei közt találunk nyomot, hogy már angliai útja után berendezkedett rókavadászásra, sőt akart is ilyet 1816 elején. Ugyancsak Liebenberghez irt leveleiből megtudjuk azt is, hogy 1820 végén több társával már gondolkozott rendszeres falkavadászat szervezésén. Mégis e tervük csak akkor vált valóra 1823-ban, a mikor biztos volt, hogy a lótenyésztő egyesületre és a lófuttatásra nem kapják meg az engedélyt.

1825 április 5-én még egyszer személyesen folyamodványt nyujt be a lófuttatás ügyében a felséghez, döntést kérve, de már 9-ikén Tallóson tárgyal a falkavadászathoz szükséges lovak és kutyák eltartása ügyében, sőt Baldock angol falkamestert szerződtetve (augusztus 1-étől) még április végén kiküldi Angliába, lovak és kutyák vásárlására s erre Esterházy Mihály adja a szükséges pénzt.

Hogy tényleg Széchenyi volt a rókavadászat ügyében a főmozgató, azt az ügyre vonatkozó és az Akadémia Széchenyi-Múzeumában levő számadásokon kívül épen gr. Esterházy Mihálynak és herczeg Esterházy Miklósnak levelei bizonyitják. Esterházy Mihály Tallósról 1823 október 14-ikéről keltezett levelében Széchenyit a vadászat helyéről felmerült véleményekről értesiti és arról, hogy négy részvényéből kettőt másokra utal, és kéri, vegye ezt fel számadá-

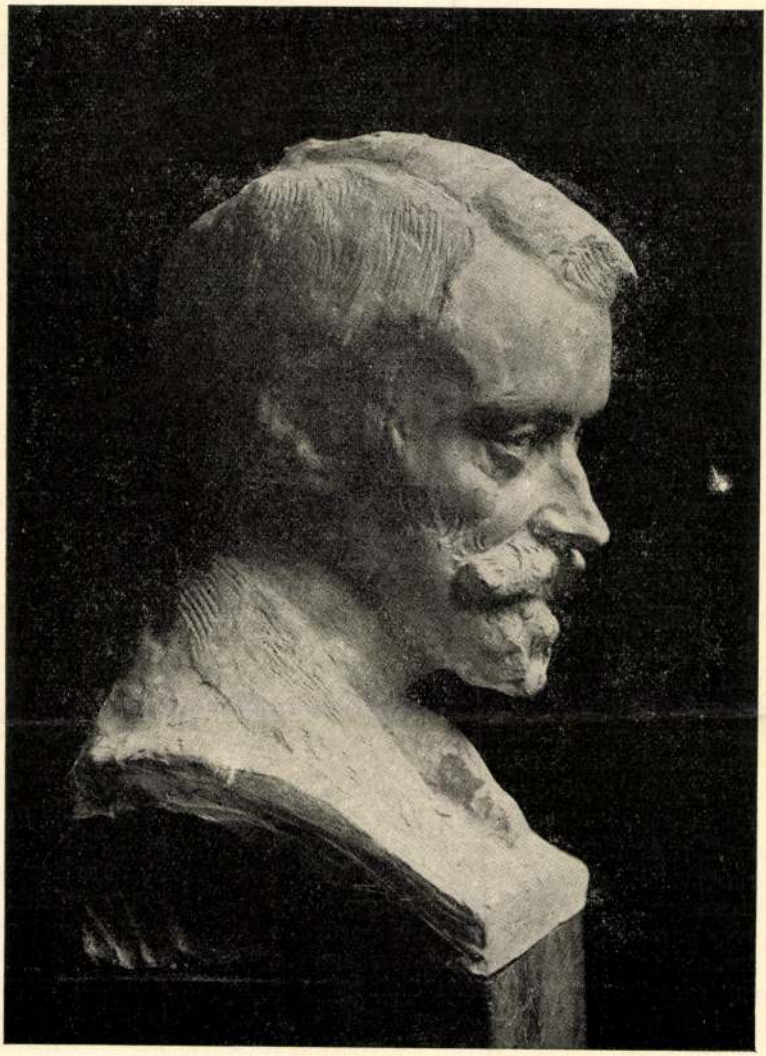

LIGETI MIKLÓS : ANDRÁSSY GYULA gróf.

ANACH=LEXIKONÁBÓL.

kerül. Olyan fényes eredményeket ér el, amelyeken azóta egy nép sem birt túltenni.

Annak a dicsőségnek az értékét, amelyet az olasz népnek a renaissance szerzett, meg sem lehet mérni. Olyan eredmények, amilyeneket az olaszok a XV. és XVI. századokban elértek, elegendők ahhoz, hogy egy nemzet egész történelmét dicsővé tegyék. Egymaguk a nemzet egész életének létjogot adnak. Egymaguk a fajt, amely őket létrehozta, az egész emberiség legnagyobb jóltevői közé emelik. Sok század munkájának méltó célját és dicső apoteózisát alkotják, amelyet nem szabad és nem lehet a vele járó egyenes haszon mértékével mérni. A renaissance olyan nagy tett, hogy minden nemzet még akkor is irigyelheti, ha kárára szolgált volna az olaszoknak.

De tényleg nagy hasznuk is volt belőle. Vagyonossá tette Olaszhont. Egész Európa elismerésében részesült. Az olasz ember előtt minden ország határa, minden udvar kapuja nyitva állott. A világ neki adózott. S valamint Róma civilizációja a birodalom bukása után is erőt adott az olasz életnek, a renaissance még hanyatlása után is hasznothajtó tőke volt. Midőn a XIX. században az olasz nemzeti eszme ébredezni kezdett, Európa rokonszenvét dicső multja szerezte meg számára. Amint a görög dicsőség Görögország, a római művészet és a renaissance az olasz nemzet ujjászületésének egyik eszközévé vált. Perikles, Phidias, Rafael, Leonardo hazájának szabadságát e nagy férfiak nimbusza az egész művelt társadalom szemében népszerűvé tette. Könnyűvé vált azon hatalmak sikere, amelyek érdekeiknél fogva Itália önállósága mellett állást foglaltak.

S ma Olaszország egyik fő jövedelmi forrása régi dicsőségében van. Művészetének csodás kincsei az idegenek ezreit vonzzák olasz földre és az idegenek pénzét nyerik meg az olaszok számára.

[illegible]gaz, hogy Olasz
nozhatjuk. Igaz, hog
got a művészet tere
utólérni és alig fogj
ügyét oly nagy lép
az olaszok tették
végéig.

Olaszország a n
is, amit a művés
használhat.

De azért Olaszo
dító hatással lehet
ményt is fölötte ki

Milyen szép, mi
művészet annyira
vált Franciaország
tett annyit a művés
de az, amit tett, n
javára volt. A fra
vészet és a franc
volt az egyik fő
szerepnek, melyet
francia vitt, annal
amelyet Páris kifejt
nagy kivitelnek és
amelyet a franciák

S mi különösen
vészet által.

Nyelvünket nem
mányunk, szépiroda
az idegenek előtt.
télyt, kulturális súl
biztosabban művé
A művészet nyelv
lyet mindenki meg
a művészet alkotás
rabb és a legelőny
nehezen versenyez
iparával. Ha izlé
művészi alkotásaink
nek, ha ebben túlte
társainkon, óriási l
dagodás felé.

Művészetünk él

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Félévre 8 korona

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára
Negyedévre 4 korona

XIII. évfolyam | 1907 január 27 | 18. szám

444. e. lép

HUSZTI HUSZT

Irta Herczeg Ferenc — Folytatás

Az amerikai másnap elment egy kis nyomdaüzletbe és miután sokáig válogatott a betűben és a papirban, névjegyeket rendelt magának.

Frank Huszt-Hudson

Sacramento,
Nevada U. S.

Azután elment egy másik nyomdába és miután ott is sokáig válogatott betűben, papirban egyaránt, másféle névjegyet is nyomatott, a *W. G. Hamy* névre. Ezt a látszólagos pazarlást megértheti és megbocsáthatja a szíves olvasó, ha megtudja azt, amit a nyomdász nem is sejtett, hogy W. G. Hamy akkoriban az Egyesült-Államok külügyi államtitkára és állandó elnökjelöltje volt.

Huszt úr, — a rövidség okáért adjuk meg neki a nevet, amelyhez szemmel láthatólag nagyon vonzódott, — harmadnapra meglátogatta a budapesti amerikai főkonzult. Amikor belépett a főkonzulátusi hivatalba, ott rögtön tisztában voltak vele, hogy hamisítatlan és előkelő yanke-val van dolguk. Huszt ugyanis kalappal a fején, zsebretett kézzel lépett be, nem köszönt senkinek, hanem mereven a titkár arcába nézett, éneklő hangsúlyozással mondotta ki a főkonzul nevét.

— A főkonzul vadászaton van, Erdélyben, de én vagyok a helyettese, — mondotta a titkár.

Huszt erre az iratai közt kezdett keresgélni. Egy hitellevelet nyujtott át a titkárnak. A titkár belepillantott.

— Látom, hogy önt Huszt-Hudsonnak hívják és hogy egy millió koronányi hitele van az Angol-Magyar-nál.

Huszt ekkor szó nélkül odaadott neki egy névjegyet. M. G. Hamy névjegye volt. Arra egy irástudó kéz már előbb ráírta a következő sorokat: „Kedves főkonzul, Huszt-Hudson nekem jó barátom; tegyen érte, amit tehet. Üdvözli: Hamy."

A hatalmas ember ajánlata mindenekelőtt arra indította a titkárt, hogy egy nádszéket toljon Huszt alá. Azután kinyitotta a nagy Arnheim-szekrényt, ahol különböző diplomáciai titkok közt havanna-szivarokat és egy üveg A. D. G. scoth whisky-t őrzött. Miután szivarra gyujtottak, társalgás indult meg köztük, amely angolszász fogalmak szerint bizalmasnak volt nevezhető.

— On fia a konzerv-Hudson-nek? — kérdezte a titkár.

Huszt bólintott a fejével. Annak.

— Nem tudtam, hogy az öregnek fia van.

— Egypár hónappal ezelőtt magam sem tudtam.

— És mindenét önre hagyta?

— Egypár milliót a metódistáknak juttatott.

(A titkár hamarosan kiszámította, hogy ha az egypár tíz milliót jelent is, Huszt úrnak akkor is juthatott még vagy ötven millió dollárja . . .)

— Üzleti ügyben jött ide? — kérdezte tovább a titkár.

— Nem. Csak meg akarom ismerni az országot, mert az édesapám innen szakadt ki Amerikába.

— Jól van. Akkor tehát társaságba akar járni. Az emberek itt nem vendégszeretők, — bár ők maguk meg vannak győződve az ellenkezőről, — de ha nem kerül pénzükbe és fáradságukba, akkor szívesen maguk közé eresztik a külföldi embert. Önnek azonban választania kell, hogy melyik társasággal akar érintkezni. A földbirtokosokkal, vagy a kereskedőkkel?

— Kik itt az előkelőbbek? — kérdezte Huszt.

— Azt bajos volna eldönteni. A kereskedők, ha csak tehetik, földbirtokot szereznek, a földbirtokosok pedig szivesen veszik ki részüket a kereskedelmi vállalatok hasznából. Egészben véve mégis inkább a földbirtokosok társaságát ajánlanám önnek, mert onnan mindig átmehet a kereskedők közé.

— Helyes.

— A főnököm most nincs itt és én nem mutathatom önt be. De majd telefonálok a német főkonzulnak. Neki jó összeköttetései vannak itt és ő örül, ha szívességet tehet nekünk.

— Amint gondolja.

A titkár összeköttette magát a császári főkonzulátussal.

— Halló, kedves gróf . . . Ön az? Van itt egy amerikai úriember . . . a konzerv-Hudson fia . . . ötven millió dollár és sajátkezü ajánlat az államtitkártól . . . Meg szeretné ismerni a magyar társaságot . . . Igen? Köszönöm! Akkor majd önhöz küldöm!

A titkár megint Huszthoz fordult.

— A dolog rendben van. A német elvállalja az ön bemutatását. Azt mondja, könnyü feladat, mert a magyar előkelő társaságban mostanában a gazdag an-

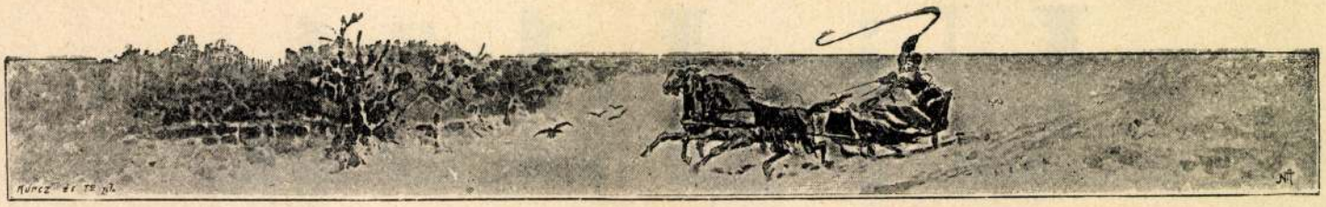

golnak és amerikainak arisztokratikus poziciója van... Menjen mindjárt hozzá és tegye azt, amit ő mond.

Huszt kezet fogott a titkárral.

— Köszönöm.

Amikor már az ajtóban volt, a tisztviselő még utána szólt:

— Ön most jött át első ízben a nagy vizen?

— Most.

— Akkor figyelmeztetem, hogy itt vannak emberek, akiket nem szoktak a nevükön szólítani.

— Hanem? — csodálkozott Huszt.

— Hanem valami címükön, amely őket törvény szerint megilleti. A német főkonzul például gróf úr. De vannak bárók is és hercegek.

— Óh, erről már hallottam! — szólott mosolyogva Huszt.

Még az este Huszt a császári főkonzul társaságában megjelent egyik előkelő klub alapító lakomáján. A daliás termete, amelyen ő brit felsége londoni szabójának remekbe szabott frakkja feszült, általános föltünést keltett, a száraz és nyugodt modora pedig kellemesen érintette az embereket. A főkonzul bemutatta őt néhány tucat gentlemen-nek, azután asztalhoz vezette. A hivatalos pohárköszöntők elhangzása után az asztalfőn szólásra emelkedett egy öreg úr. Ő volt az egyetlen a társaságban, aki fekete magyar ruhát viselt.

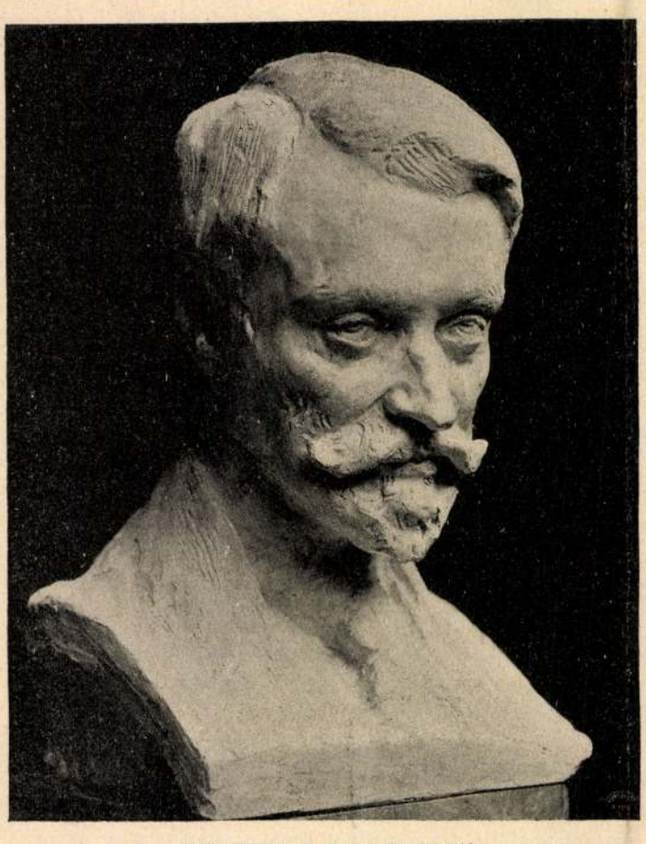

Ligeti Miklós: Andrássy Gyula gróf

Piros arca, tüskés szemöldöke és mellig érő, hófehér szakálla volt. A szép öreg azt mondta, hogy ahol annyi magyar ember van együtt, ott poharat illik emelni a hazára is. Majd a szabadságharcról kezdett beszélni. Komárom ostromának egyik hősies epizódját beszélte el, amelynek ő szemtanuja és szereplője volt.

A fiatalabbak mosolyogva néztek össze.

— Az öreg ezt ma már ötvenedszer meséli!

A császári főkonzul odahajolt Huszt füléhez.

— Látja a karneolgombos öreget? Egyike a legkülönösebb embereknek, akit ismerek. Valahányszor alkalma van szónokolni, mindig a hazaszeretet evangéliumát hirdeti és átkozza az árulókat és a közömbös szivüeket. Pedig száz szavahihető tanu állítja, hogy a szabadságharc idején muszkavezető volt és hogy később förtelmes odaadással szolgálta a császári reakciót . . .

— Tehát szélhámos? — kérdezte Huszt.

— Dehogy az! Ő annyiszor hirdette a szabadság hitvallását, hogy most már maga is hisz benne. És azt is elhiszi, hogy ő valamikor karddal harcolt az osztrák zsarnokság ellen. A kézen fekvő hazugság örökös ismételgetésével sikerült elnyomnia a valóságot. Senki sem merne ma tiszteletlenül beszélni az öreg multjáról, még az a félkezü másik öreg sem, aki a váci csatában vesztette el a jobb karját és aki talán éppen a karneolgombos öreg denunciációja folytán töltött néhány esztendőt az olmützi kazematákban . . .

— Mi a neve a magyarruhás öregnek? — kérdezte Huszt.

— Avarffy Sándor . . .

— Lám, hát él még az öreg? — csodálkozott Huszt.

— Ismeri a nevét? — kérdezte a főkonzul.

— A vasuton két hölgygyel utaztam, megtudtam, hogy az egyik Avarffyné volt . . .

— Avarffy Guidóné lehetett; az öreg úr menye.

— Egy fiatal hölgy volt vele . . .

— Avarffy Pálma, az öreg úr leánya. Érdekes fiatal hölgy!

— Az öreg úr nagyon későn nősülhetett?

— Ezek a második házasságából való gyerekei. Első házasságából is van egy fia, Imre, ő már meglett ember . . .

A főkonzul körülnézett a teremben.

— A fiatal Avarffyak közül egyik sincs itt.

Asztalbontás után a főkonzul bevezette Husztot a kártyaszobába. Bakkarát játszottak. Ezt a játékot az amerikai is ismerte és így részt vehetett benne.

Osztás közben egyik fiatal úr szeme megakadt Huszt kezén.

— Ön nagy sportember lehet, mr. Huszt, — mondotta.

Alexa. Ligeti Miklós szobormüve a Műcsarnokban

Kis Tárca

Boros dolgok

Amerikában hangos, Magyarországon csöndes küzdelem indult meg az antialkoholisták ellen. Itt is, ott is megalakultak az *Alkohol Elleni Ligák* elleni ligák. (Milyen hosszú névjegye lehet egy ilyen ligaelnöknek!) Az ok azonban, amely ezt a küzdelmet felidézte, nagyon kétféle. Nálunk a magyar bor karrierjét, értékét, egy hajdan dúsjövedelmű gazdasági ágat akarnak megmenteni. A bornemisszák ellen indul a harc, akik még a hagyományos és kedélyes kvaterkázásban is erkölcsi rémséget látnak. Ennek a magyar ligának nem lesz nehéz a munkája, mert az emberek kilencven százaléka nem fogja bűnnek tekinteni egy pohár borocska lehörpintését. Amerikában azonban másként áll a dolog.

Ott ugyanis egy hatalmas érdekeltség küzd az alkohol ellen, még pedig azért, mert alkoholból él és az alkoholnak köszöni óriási nyereségeit. Ezek ott az antialkoholisták. Furcsának hangzó állítás, de úgy van. A hatalmas érdekeltség ugyanis szeszcsempészekből áll. Mihelyst megint megengednék Amerikában a szeszivást, ez az óriási érdekeltség egy csapásra elvesztené jövedelmét. Ezért vad antialkoholisták azok, akik alkoholból élnek.

Hogy milyen jövedelmező vállalkozás lehet ott a szeszcsempészés, az kitűnik abból, hogy a legutóbbi esztendőben mintegy negyvenmillió dollár pénzbüntetést fizettek le a csempészek. Szemrebbenés nélkül. Mekkora lehet az „üzlet", ha egy ily óriás összeg vesztése mellett is körömszakadtig küzdenek az alkoholtilalom mellett!

Bár most már a legtöbb amerikainak is megnyílik a szeme s kezdi látni, hogy miről is van tehát szó: a csempészérdekeltség nem adja fel a harcot. Nemcsak rettentő pénzösszegeket költ hirlapi propagandára, hanem kapta magát és ügyes fordulattal a maga szolgálatába szegődtette — az erkölcsöt. A meg sem számlálható amerikai vallási szektáknak papjait beugratta az alkohol ellen való küzdelembe s most a népek jámbor pásztorai tolják a csempész urak szekerét, anélkül, hogy sejtelmük volna róla. A csempészérdekeltség a templom szentségétől sem riad vissza, ha dollármilliókról van szó.

Ezt egy tengerrel odébb bizonyára „nagy stilus"-nak fogják minősíteni. Mi, Európa vénei, eddig másként gondolkodtunk az erkölcs célja, a templom rendeltetése, a stilus nagysága felől. Lehet, hogy elmaradt embereknek fognak minősíteni odaát. De úgy érezzük, hogy az elmaradottságnak ez a formája nagyon megnyugtató.

Krónikás

Uj Idők 1930. 5. 17.

A Katalin-fürdő

— Regény —

Irta: **Csathó Kálmán**

2. folytatás

II.

Diószéky Miklós abban a pillanatban, amikor kilépett a terraszra, egyáltalában nem volt olyan nyugodt és megelégedett, amilyennek látszott. Sőt! Valójában nagyon bosszús és ideges volt s elkeseredetten vádolta önmagát.

— Már megint! Megint hirtelenkedtem, megint nem tudtam uralkodni magamon!... Hogy lehet az embernek így megfeledkezni magáról? Megütni valakit, ha még olyan szemtelen csirkefogó is! Mert hiszen nem az a baj, hogy Branyiczky kapott két pofont! Azt megérdemelte. De ezt én abban a percben nem mérlegeltem. Dühből ütöttem meg, hirtelen felforrtyanó indulatból, meggondolatlanul. Nem az én érdemem, hogy igazságos voltam, hanem a véletlené!... De még így is rettenetes, mert ha százszor megérdemli is, mért éppen én pofozkodjam? Utálatos! Amint kijózanodom, mindjárt megbánom és abban a percben mégsem tudom magam visszatartani. Az ősi indulatok kitörnek belőlem. A gőg, az arrogancia, az uri tempó erősebb bennem, mint a meggyőződés. Nem birok eltűrni semmit, mindig visszavágok. Hol szóval, hol kézzel, de mindig! Pedig így nem megyünk semmire manapság! Hol vagyunk már ettől? És miféle alapon képzelem én, hogy különb vagyok, mint más? Mire vagyok olyan nagyon büszke? Ősökre? A vasalt nadrágomra? Vagy arra, hogy tudok közepesen egy csomó olyan dolgot, aminek semmi hasznát sem lehet venni? Lovagolni, tenniszezni, táncolni és autót vezetni? Vagy a mérnöki diplomámra, amire nem kíváncsi a kutya se? Amit eltehetek a sutra, mert még ezt az állásomat se annak köszönhetem!... Hát így nem lehet! Szerényebbnek kell lenni! Be kell látnom, hogy szegény ördög vagyok és meg kell alkudnom a helyzettel... Ilyeneket nem szabad csinálni többet. Mert hiszen ez a lecke nem ártott Branyiczkynak. Sőt, ez az itteni pozícióm érdekében rámnézve is nagyon üdvös eset volt, de ez most már ne ismétlődjék! Mert éppen ilyen könnyen pofonüthettem volna magát Csikós Gyulát is, ha véletlenül az szemtelenkedik velem!...

Mindez ott kavargott a lelkében, mialatt a terraszon állva a parkban dolgozó munkásokat figyelte pár percig s amíg meg nem győződött róla, hogy ott rendben megy minden és felesleges, hogy beleavatkozzék.

Megfordult és elindult a terrasz hosszában, hogy majd az épület szélén megy le a lépcsőn a kefegyár felé. Közben el kellett haladnia Katalin mellett s amikor odaért, némán megemelte a kalapját.

A leány ölébe engedte a könyvét és megszólította Miklóst:

— Titkár úr!

A fiatalember érezte, hogy a vér a fejébeszalad. „Titkár úr!"

Igen, ő „titkár úr." Ez igaz. Titkár úr mindenkinek — hivatalosan. De ez a leány tavaly még boldog volt, ha azt mondhatta neki:

— Hogy maga milyen pompásan táncol, „Diószéky!"

Mert akkor még egyenrangúak voltak. Azaz nem is egyenrangúak! Mert ő akkor még az előkelő apa előkelő fia volt. Senki ugyan, de nagyreményű senki, akiből minden lehet. És akire a bugris családból való Csikós Katalin még úgy tekintett fel, mint valami felsőbb lényre s boldog volt, ha ő kegyesen szóbaállt vele. Most pedig azt mondja neki: „titkár úr!" Mintha csak azt mondaná:

— Hallja, szakácsné!

És mintha szándékosan éreztetni akarná vele azt a tátongó mélységet, amibe lezuhant azzal, hogy fizetett hivatalnoka lett a családja vállalatának.

Nagyot nyelt és odafordult a leányhoz.

— Mi tetszik?

Katalin új cigarettát dugott a szipkájába és azt mondta:

— Nincs gyufám. Tüzet kérek.

És elmosolyodott hozzá kedvesen.

Miklósnak a gyufászsebe felé mozdult a keze, de megállt feleúton.

— Nem adok! — mondta szárazon.

Katalin kiegyenesedett csodálkozva. Most rásütött a nap s a haja egyszerre mintha izzani kezdett volna. Hófehér arcán, az orra mellett, egypár halvány szeplő látszott, ami azonban csak még szembetünőbbé tette a bőre finomságát. De Diószéky Miklós nem ezt nézte rajta, hanem a száját, amin vastagon virított a rúzs.

— Nem ad tüzet? — kérdezte a leány elképedve.

— Nem! — ismételte a fiatalember. — Semmi szükség sincs rá, hogy annyit cigarettázzék!

Koma a farkaskutya most felállt, nyújtózott egyet, odalépett Miklóshoz és orrát hízelegve odadörzsölte a fiatalember combjához. Miklós rátette kezét a kutya bozontos fejére.

Katalin elnevette magát.

— Ne bolondozzék! — mondotta. — Adjon egy skatulya gyufát.

— Mi közöm hozzá? — gondolta Miklós magában. — Egyáltalán, minek állok vele szóba? Micsoda ostobaság volt már ez is, ahelyett, hogy szónélkül odaadtam volna neki?

Belenyult a zsebébe és letette a skatulya gyufáját a kis asztalra, a leány elé:

— Tessék! — Azzal megemelte a kalapját és megfordult, hogy tovább menjen. Katalin azonban ujból megállította:

— Várjon csak! A felét visszaadom!

Miklós kelletlenül fordult vissza: Mit akar már ez a leány tőle?

— Csak tartsa meg... Nekem nem kell!

— Nekem se! Csak kiveszek belőle egypár szálat; a többit visszaadom, — felelte a leány.

Lehúzta a kesztyűjét, kinyitotta a gyufásskatulyát és a fele tartalmát áttette a saját üres dobozába.

— Az öngyujtóm tudniillik felmondta a szolgálatot! — jegyezte meg közben magyarázólag.

Miklós vállat vont és ezt szalasztotta ki a száján:

— Bizonyosan rosszul bánt vele, ha felmondott!

Katalin nagy, kék szeme kutatva mélyedt a fiatalember tekintetébe.

— Azt hiszi?

Miklós kurtán bólintott:

— Azt!

A leány abbahagyta a gyufával való manipulációt, hátradőlt a székén és egy csepp ingerültséggel a hangjában azt kérdezte:

— Mi baja magának velem?

A fiatalember fülig pirult:

— Semmi! Mi lenne?

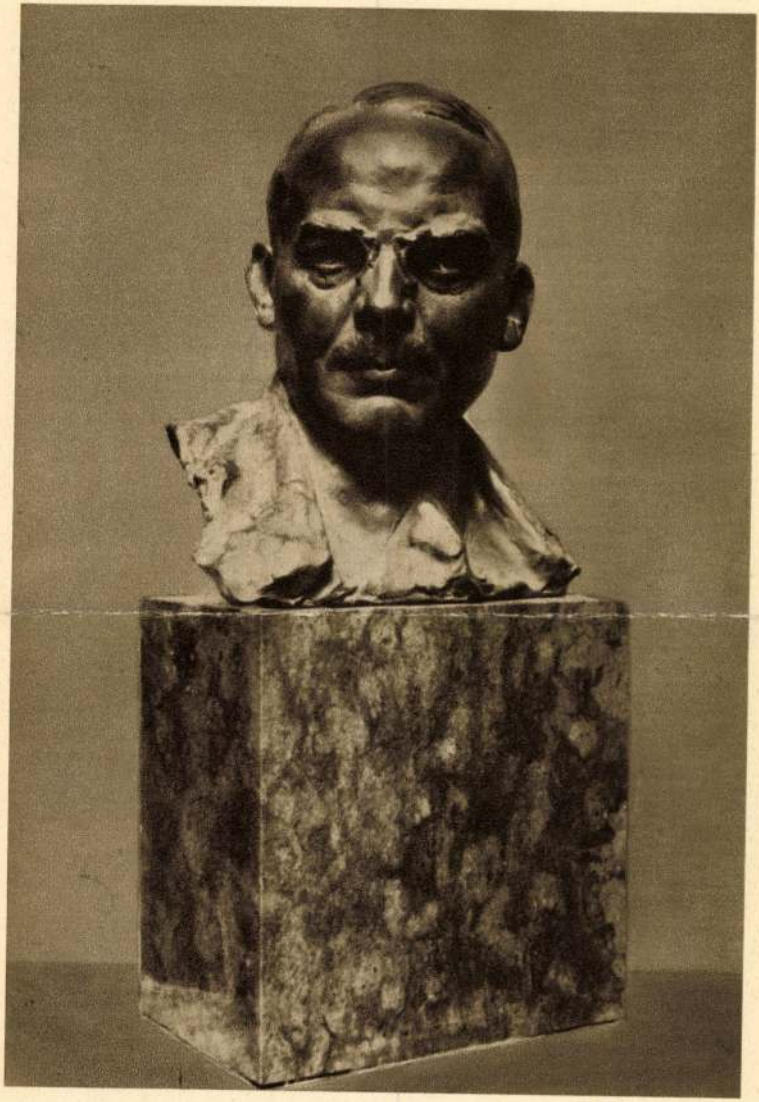

LIGETI MIKLÓS : TELCS EDE

Nemzeti képz. Kiáll. 1933.

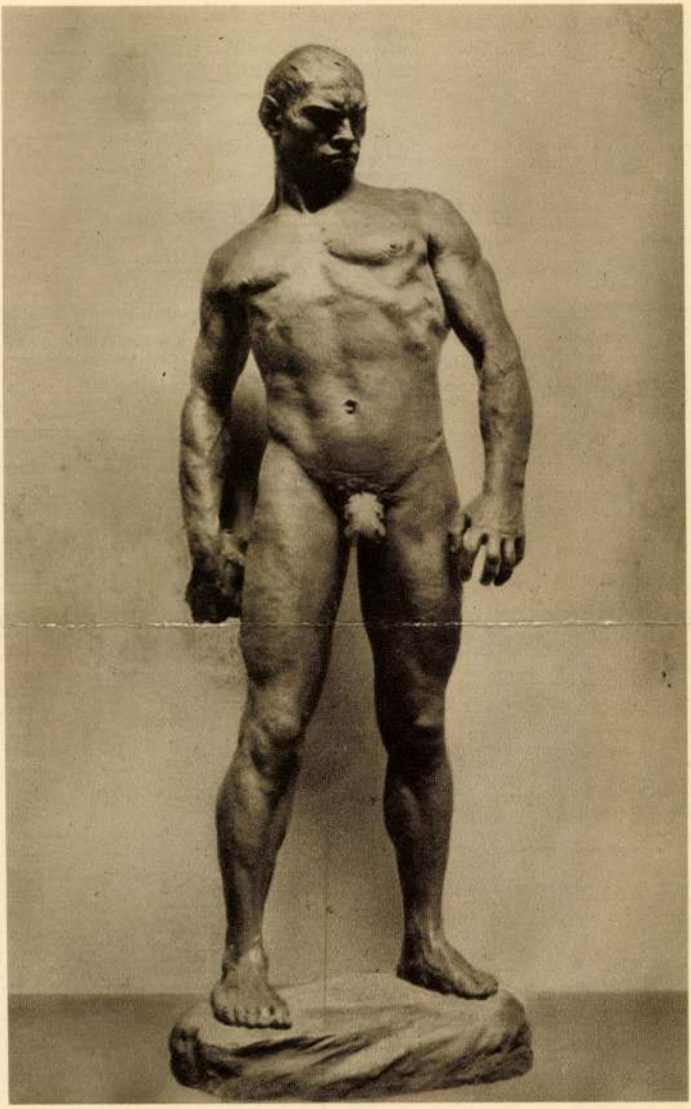

TÓTH ISTVÁN: BOSSZÚ

— De édesem, az rágalom — szabódott Szabolcsy és mindkét orczácskáját pirosra csókolta.

— Minek köszönhetem hát ezt a váratlan szerencsét? Legalább tudattad volna jöttödet. Ha most így látna valamelyik imádód? — És boldog mosolylyal kisérte bátyját a falon lógó egyetlen tükör elé.

Ugyancsak kómikus alakot mutatott az. Átázott, didergő, derékig sáros lezüllött gavallért. A lány gyengéd szeretettel karolta át. Odavezetve a diványhoz.

— Úgy édes bátyám. Most aztán maradjon itt szépen, nyugodtan. Én majd egy kis szenet rakok a tüzre, aztán ha fölmelegedett, elmeséli nekem mi mindent csinált, mióta nem látott.

Kisietett. Szabolcsyn jóleső melegség futott szét. Körülnézett. Hisz oly ritkán volt ebben az egyszerű kis szobában. Nem ragyogott itt semmi. Fényűzést csak a könyvesszekrényen fejtettek ki. Csupa díszkötéses munka. — Szegény kis hugom — gondolta magában — míg te gyötrőd magad a kenyérért, addig én léhán a véletlen szerencse kegyéből ezreket nyerek. Ma itt vagyok, élek és gazdag vagyok. De ép úgy lehettem volna koldusabb a koldusabbnál. Akkor ott feküdnék most átlőtt fejjel némán és mereven. Szegény kis hugom...

A lány nyitott be most. Kendőjét derekán megoldta. Letette a szeneskannát. Szabolcsy restelkedve ugrott föl.

— Hagyd csak kedvesem — fordult feléje huga mosolyogva — te ma vendég vagy!

A kinyitott kályhaajtón vérvörös lángnyelv csapott ki. Piros, derengő fénynyel ragyogta be azt a barna hajjal borított okos kis lányfejet. Csak rövid ideig tartott ez a káprázat. A beletömött szén elnyelte világosságát.

— Kedves ujságot is mondhatok. Az öreg plébános úr ebédutánra átjön. Most mondta szakácsnéja. Mennyire fog örülni, ha téged itt talál. Nem izentem meg, hadd legyen meglepetés neki.

— Gyakran látogat meg az öreg úr?

— Majdnem minden nap. Igy ebéd után átjön, aztán sokáig elbeszélgetünk. Olyan jól esik vele lennem. Sokat mesél szegény szüleinkről. Százszor is elmondja mint volt, mikor még édesapánk volt itt a földesúr. De meg is könnyezem...

Szabolcsy mélyen nézett azokba a tiszta zöld szemekbe. Bizony semmi nagyravágyást sem talált bennük. Hosszan, sokáig eltünődött. Még az édesapja úr volt. Négyesfogaton járt. Őket is úrnak nevelték. Hetedhétországon hires volt a házuk. Seregestől jött oda vendég. De nem sokáig tartott. Egy szép napon az öreg úr lehunyta szemeit. Itt hagyta őket árván, szegényen. Megtért a méltóságos főispán papa az ő szelid halott feleségéhez. Magukra maradtak: Ida és ő. Ki lett győztes kettőjük közül? Az a szelid, lobogó szemű, gyönge kis lány! Az itt maradt. Tanult, folyton tanult. Csak azért, kogy tanítónő lehessen, hogy szülei sírját gondozhassa. Ő meg kiment a nagy világba. Keresztülvergődött a kalandorélet minden variatióján. Sivár lélekkel, üres szívvel...

Ezalatt a kis asztalt csakhamar fölterítették s az ebéd is bekerült.

— Méltóztassék nagyságos uram helyet foglalni — pajkoskodott Ida — kaczagva hajtva meg magát bátyja előtt. — Min gondolkoztál? Olyan szomorúan, olyan hosszan néztél.

— Édes kis hugom, nem vagyok én szomorú, csak elfogódott. Még nem is mondtam neked szokatlan látogatásom okát. — És két keze közé fogta a lány finom fejecskéjét s úgy súgta fülébe tovább:

Gróf Széchényi Géza.

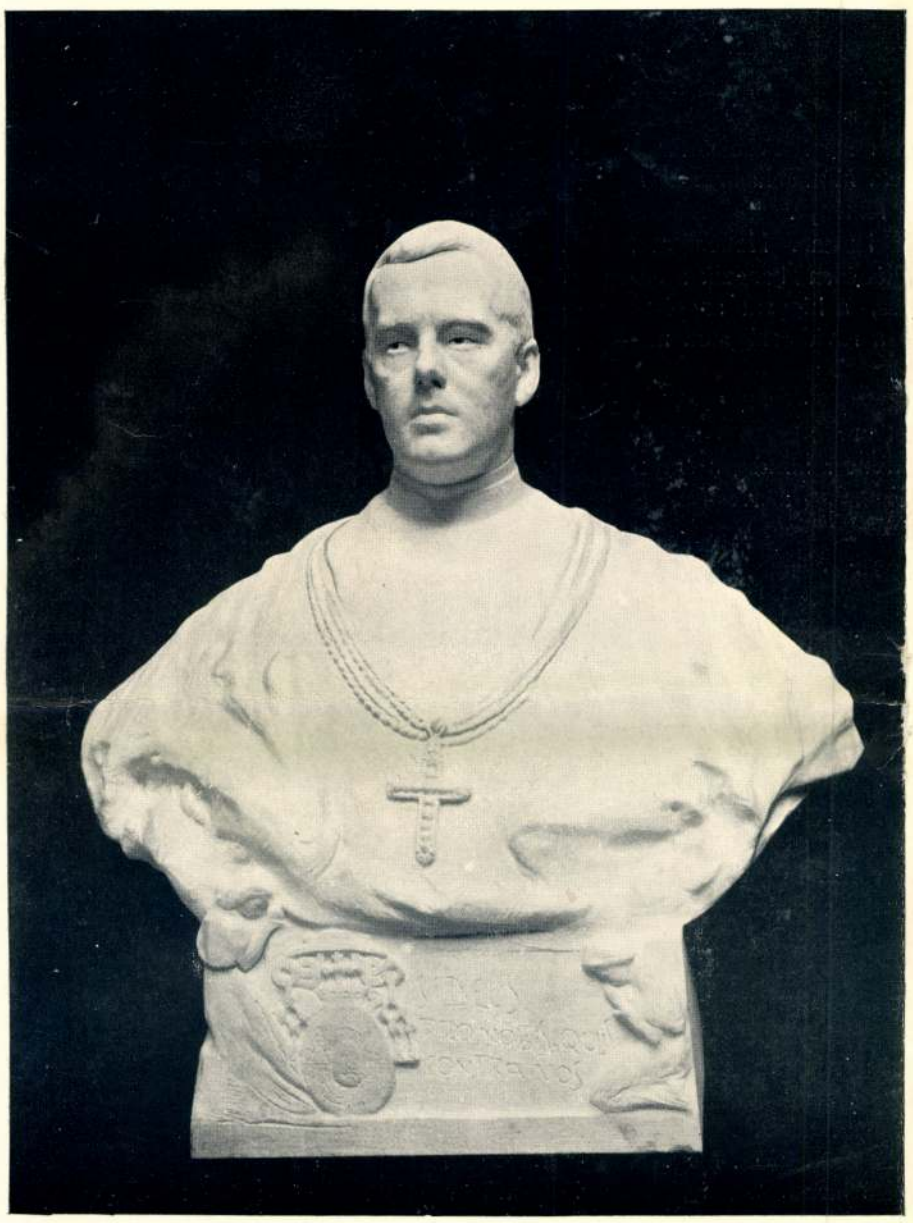

Gróf Széchényi Miklós.

— Gazdag ember vagyok! Ne kérdezd: hol vettem? Mint szereztem a pénzt? Ne is köszönd meg, a mit adok. Kötelességem az. De nálam a pénz sohsem bizonyos. Ma van, holnap nincs. S azért csak egyre kérlek, de ezt igérd meg, hogy megteszed édes kis hugom.

A lány kérdőleg nézett rá, szólni nem tudott.

— Igérd meg, hogy akármint is kérlek, soha nekem pénzt nem adsz.

Furcsa kívánság. A lány érthetetlenül rázta fejét.

— No jó! Még ezt se kívánom. De én becsületszavamat adom: soha tőled pénzt nem fogadok el!

Szabolcsy kivette zsebéből a betétkönyvet s odaadta. Ida még mindig nem értve semmit, nyitotta ki azt. Negyvenezer forint!

Csodálatos szomorúság fogta el a szamok láttára. Maga sem tudta miért, de nem birt örülni.

Asztalbontás után megjött a plébános úr. Meglepte Szabolcsy ittléte. Örömmel ölelte magához. Könnybelábbadó szemekkel elevenítette föl a multat. Kedves, mulattató adomákat mesélt el az öreg méltóságos úr életéből.

De a két testvér szivén, mintha rágódna valami. Azok szomorúan hallgattak.

Az esti vonattal Szabolcsynak haza kellett utazni. Künn az eső elállt s a lucskos szürkületet csillagos márcziusi este váltotta föl. Kikisérték. Szótlanul ballagtak. Az ősz pap görnyedten, Szabolcsy délczegen lépegetett fiatalsága erejében. Ida nézte.

Bálványozásig szerette bátyját. Előtte ő volt a férfiideál.

Nemsokára a vonat berobogott. Még egy utolsó:

Ligeti Miklós.

Ménes.

Bacchus diadalmenete.

viszontlátásig, aztán lihegve zörögtek tovább a kormos, fekete vaskocsik.

A lány még sokáig könnyezve nézett utánuk. Azok meg rohantak, vágtattak a lázasan lüktető villanyvilágos bünös város felé.

Otthon diványára rogyott, arczát kezeibe takarva zokogott, zokogott ...

III.

A Rivierán most van a főszezon. Künn a napsugaras tengerparton göthös, fakó emberek sütkéreznek. Szemükben már ott ég a közeli elmulás titkos láza. Ezek betegek. Elnyűtt, nyügös testüket hozzák ide gyógyulást remélve. Fázva, dideregve járkálnak a napos verőn.

A vén föld minden nemzetsége találkozik itt. A tenger habos kék tükrén apró vitorlák duzzadó szárnyai fehérlenek. A fodros hullámokon sirályok ringanak.

Gyönyörű palota homlokzata néz le a tajtékzó habokra. Fehér, halavány képe kisértetiesen mered vissza. Ez Fortuna palotája: játékbarlang. Előtte pálmaerdő, mögötte villogó sziklájú hegygerincz.

Márvány előcsarnokát görög szobrok tarkítják. Lépcsőjén puha szőnyeg fut föl. Termei ragyogók. A falakat freskók, ablakait nehéz függönyök ékesítik. Egymás mellett állanak a játékasztalok. Kongó üresség mindenütt.

Künn a tengeren mintha két sárkány viaskodott volna. A legyőzött Nap véresen bukdácsol a mindinkább nyugtalankodó hullámokban. Biborpirban uszik minden. Pár csepp az égre is frecscsent. Attól izzik ott nyugaton. A pálmák koronái lassan ingani kezdenek, aztán zuhogva zúgnak. Jön az esti szél.

A betegek menekülnek. Szájuk elé zsebkendőt tartva futnak.

A fehér palota is népesedni kezd. Lassankint üveges szemei kigyulnak, sárga villanyvilága kavargó árnyakat fest a háborgó tengerre. A habok morognak. Fönn a termek egyre hangosabbak lesznek ...

Óriási betétek hevertek már. Játékláz festette pirosra a fakó arczokat. Csupa éjjeli denevér. Ezeknek most kezdődik a nappal. Tönkrement idegzetű sápadt emberek. Minden vágyuka, álmukat betölti a játék. Remegve hajszolják a szerencsét. De Fortuna a legkaczérabb istenasszony. Pajkosan meg-megcsillogtatja néha sugárzó arczát a csengő aranyokon, hogy aztán annál sebesebben fordítson hátat imádójának. Pedig a ki egyszer őt látta, az rabja lesz.

Kavarogva hullámzott a tömeg. Feketefrakkos urak, kivágott ruhájú hölgyek. Mindenki arczán ott ült a nyereségvágy emésztő reménye.

Két barna fiú törtet át lázasan. Hadonászva, gyorsan beszélnek. Oly különösen hangzik a kaczagó franczia, a lágy olasz, a higgadt angol és német szavak keverékén át a rövid szakgatott magyar beszéd.

— Láttad?

— Szabolcsyt? Ily izgatottan?

— Hallatlan! A kit a szerencse mindig a tenyerén hordott ...

— De így letörni!

A körülállók mit sem értettek. Csakhamar magukkal sodorták őket. A termek levegője mind nehezebb lett. Az izgatott sápadt emberek szemei még jobban csillogtak s a fehér aszott arczok még kisértetiesebben meredtek. Fortuna palotája egy nagy üsthöz hasonlított. Alatta a szenvedély átkos tüze fütött. Fönn meg a kitlan bugyogva forrt ...

Szabolcsy fáradtan kelt föl. Erősnek, hidegnek akart látszani. Tegnap még gazdag volt, ma a koldusnál koldusabb. Társai tovább osztották a kártyát, mintha mi sem történt volna.

A lépcsőn lassan támolygott le. Belefogódzott a karfába. Megállt. A folyosón egy sovány kis lányka surrant át. Hirtelen eszébe jutott a huga. Szegény Iduczi! Köny szökött szemébe. Pillanatra ott látta megint magát a kis tanítónői lakban. És elvonult előtte annak a kékszemű, erős jellemű lánynak az alakja. Most egy gondolata támadt. Hátha az a negyvenezer forint, a mit annak adott, segithetne rajta? Hiszen a huga nem is örült neki. Megvan. Megtalálta hát mégis az utolsó menedéket.

Megkönnyebbülve ment tovább. Hát még se kell itthagyni ezt a sugaras, gyönyörű életet?

A tengerpart messze-mesze belenyult a sötétségbe. Halvány, szintelen felhőrojtok közt bujkált a hold. Valamelyik kioszkból hegedű zokogott. Magyar czigányok huzták.

És Szabolcsy ment. Ment mint az alvajáró a csábos hangok után. Milyen jó is lesz otthon. Kifizeti az adósságát, azután hazamegy. Haza! Abba a faluba, hol ősei mint urak laktak, ott lesz ő szegény ember. Szegény, de azért mégis boldog. Hogy fog örülni majd az a szegény, bolond kis lány.

Szellő suhant át. Messze az égen, mintha csillag futott volna le ...

Megborzadt. A légvárak összeomlottak s csak a kietlen üresség maradt meg szivében. Kérlelhetetlenül csendült meg az adott becsületszó szentsége.

Hiába sírt már a czigányzene, hiába jajgatott a czimbalom. Szabolcsyt ellenkező irányba húzta valami. Már a parton volt. Párkányszerű kiszökelésre ért. Alatta háborogva járta hullámtáncát a

A Rózsa.

Tinódy Lantos Sebestyén.

KÉPEK A LOTZ-KIÁLLÍTÁSBÓL.

Ligeti Miklós

LIGETI MIKLÓS: ARCKÉP
TÁRSULATI DÍJ 1904.

10. Ménard René. Corsikai táj. Olajf.
11. Hall Olivér. Az Angerton-mocsár. Olajf.

1905.

1. Dauchez André. Kóróégetés. Olajf.
2. Simon Lucien. Anya és gyermekei. Olajf.
3. Morris Younk Charles. Havas hangulat. Olajf.
4. Harrison Alexandre. A felhő. Olajf.
5. Peppercorn Douglas Arthur. A tó. Olajf.
6. Strang William. Fuller Maitland arcképe. Rajz.
7. Strang William. W. B. Feats arcképe. Rajz.
8. Swan Macallan John. Jaguárok. Vízf.
9. Solomon J. Solomon. Jerai Zangwill arcképe. Olajf.

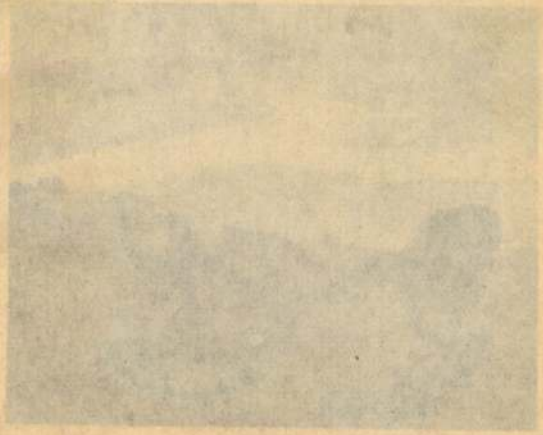

MAGYAR MANNHEIMER GUSZTÁV
ESTI HANGULAT
TÁRSULATI DÍJ 1901.

Hisz minden alkalom nevelésüket szolgálja. Itt van egy csinos kis könyv vagy száz finom reprodukcióval (Robert Rehlen: Kleine Kriegskunstgeschichte, Verlag E. A. Seemann, Leipzig), amely a világháborúval kapcsolatos vidékek valamennyi fontosabb műemlékét felkeresi s az európai frontot kellemes önfeledtető órák számára úgy tekinti, mint egy nagy egységes muzeumot. Néhány találó szóval, baedeker-egyszerűséggel jellemzi a megtekintett helyeket. Először a sokat emlegetett belga városokat veszi sorra, azután a gótika hazáját tekinti meg, amelynek határain Picardia földjén az unokák: a barokk és a rokoko maradványai is lekötik a figyelmet. A kanális mentére jutva Angliába is átrándul, hogy néhány futó pillantást szenteljen ott levő régi művészeti maradványoknak. Részletesen varázsolja Krakó gazdagságát s fájdalmasan gondol arra, hogy a keleti balti vidékek rigai és revali műemlékei az évszázadok folytán szinte elvesztették német jellegüket. Szent-Pétervár és Moszkva templomaiban az orosz lelket kutatja, azután mértföldes csizmával átlép a Hagia Sophiába, hogy az egyptomi piramisokkal zárja le ezt a világtörténeti futtatást.

S amint halkan még egyszer végiglapozzuk ezt a könyvet s egy percre újra elvonulnak előttünk a világtörténeti színjáték véres szinpadai, melyekhez egy évezred művészi energiái alkották meg a díszleteket: az aláhanyatlott katedrálisok, szétlőtt klastromok, megcsonkult kórusok, átlyukasztott festmények és vérbeborult szökőkutak láttára — keresztülsajog bennünk a gondolat, hogy vajjon mekkora művészi értékeknek kell támadniok, amelyek mindezt jóvátegyék...?

A német esztétikusok bizalommal és fokozott életkedvvel vannak tele. A felsorolt írások dokumentumok, melyekből ma még inkább csak néppszichologiai adalékokat gyűjthetünk, mintsem valamely konkrét irányú fejlődés nyomjelzését láthatjuk. Ábrándok, vágyak, rendületlen hit egy ilyen termékeny korszak eljövetelében — egyelőre, a nagy zavarban, ezek csillapítják a legfinomabb lelkeket. A nagy zivatar lecsendesedése előbb vagy utóbb mégis ki fog váltani új művészi koncepciókat, irányok összecsendülését, egységretörő világnézetet, de ma még alig látják ennek irányát az elmék, melyekre lőporfüst és vérgőz borul.

NÁDAI PÁL

GRÓF HOYOS-WENCKHEIM FÜLÖPNÉ LIGETI MIKLÓS SZOBORMŰVE

Művészet 1915.
268. l. kép

divatcentrumokká váljanak, amelyekből a német művészi forma kisugározzék az egész világra.

Stern fejtegetései is azt bizonyítják, hogy a német művészet megújhodó törekvései elsősorban imperialisztikus gondolatokkal kapcsolódnak, iparuk hódítópolitikájának szárnyain fognak nagyra nőni, tehát hatásukban elsősorban iparművészeti és építészeti jellegűek s csak később lesznek érezhetők a képzőművészeti területeken. Az izlésdemokratizálás nagy munkája Németországban sokkal haladottabb, mintsem a birodalom alkotószellemekben való bősége. De a nemzedékek finom áfszűrése, sok olvasás, utazás, átélés, múzeumok, külföldi bolyongások, képtárak, kiállítások és legfőképen a német lélek nagy erénye: a tanulás, a fáradhatatlan tanulás ezt a nehézséget is le fogja győzni.

KOBER LEÓ PORTRAIT-TANULMÁNY

191.

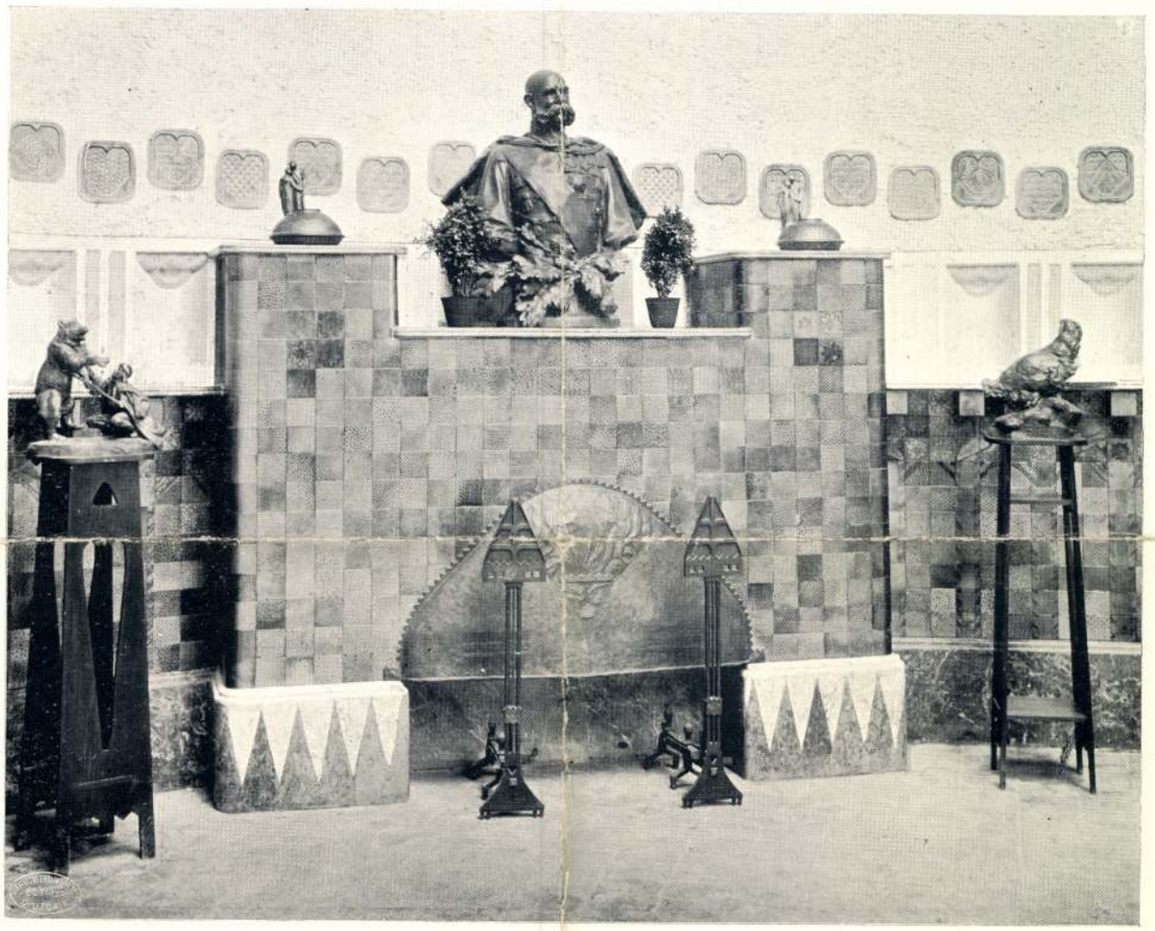

191. KANDALLÓ A HALLBAN.
TERVEZTE MARÓTI GÉZA.

AZ EOZINLEMEZEK A ZSOLNAY-GYÁRBÓL VALÓK,
A RÉZBŐL DOMBORÍTOTT ERNYŐT ÉS VAS TÜZIBAKOKAT
KÉSZÍTETTE FORREIDER ÉS SCHILLER.

MILÁNÓI KIÁLLÍTÁS.

190.

190. PORTRAIT SZOBOR. LIGETI MIKLÓS MŰVE.

MILÁNÓI KIÁLLÍTÁS.

Magyar Iparművészet
1906. 179. l. lép

A herceg szerelme

Elbeszélés

Irta Eténvi János

Kavai, a festő, ideges mozdulattal simította végig hosszú haját. Sötét fürtjeinek azonban nem ártott meg a festékes kéz simogatása. Künn ragyogott a nap, de ő ezt nem látta. Szótlanul ült a százesztendős karosszékben, amely a szoba nevezetessége volt, és bámulta a padlót.

Közben Brandt a szobrász egyre beszélt, de ő azt sem hallotta. Egy szó zsongott szünetlen az agyában, az táncolt a szeme előtt az ablakon beszűrődő napsugáron és künn, ameddig ellátott, a szélben rezgő faleveleken: Pénz!

Természetesen pénze egyiküknek sem volt, bár a festőnek égető szüksége lett volna Mammonnak erre a megvetett, gyűlölt, de áhított gyermekére. Közeledett a tárlat ideje, agyában kész volt a fölséges kompozició, de a remekművet nem tudta megalkotni, mert egyszerűen — nem volt hozzá festéke. Ezen a hihetetlenül prózai akadályon készült megbukni egy nagy tehetség egetverő megnyilatkozása.

— Hans, — mondta most a festő sötét elhatározással, — ha legalább egy revolvered volna!

A szobrász gúnyos mosollyal nézett reá:

— Ha revolverem volna — mondta meglehetős logikával, — becsapnám, és akkor neked mindjárt lenne pénzed.

A festő meglepetve nézett reá.

— Ah, igen, a revolvernek ilyen értelemben is használt lehetne venni, — gondolta, de csak egy pillanatig, amíg agyában megvillant a lehetőség egy parányi sugára, aztán ismét visszasülyedt kétségbeesett hangulatába.

Egy pillanatig csend volt, aztán a szomszédból áthangzott egy gyenge, de kellemes hang, amint ezt dudolta:

„Asszonykám, adj egy kis kimenőt...
kimenőt..."

— A herceg, — kiáltotta a két művész egyszerre.

— Oh, hogy ez nem jutott előbb az eszünkbe! — mondta a szobrász. — A hercegnek mindig van pénze.

Határozott léptekkel az ajtóhoz ment, mely a szomszéd műterembe nyílt és átkiáltott:

— Herceg, fogad ön ma?

A herceg történetesen dolgozott, de most letette palettáját és ecseteit, kinyitotta az ajtót s viharos örömmel sietett feléjük.

— Hans — kiáltotta, — és ön az, Kavai? Orülök... örülök. Fiúk, megmutatom nektek Heloiset. Ti persze nem ismeritek, de nem is szükséges. Ma azonban el fog jönni és holnap is és én le fogom őt festeni. Micsoda fej...! Milyen nyak...! Ti nem láttátok és persze én sem,... de ma látni fogom. Oh Heloise, — suttogta lágyan, — ha megcsalsz leugrom az emeletről... de ma még pezsgőzni fogunk.

A festő riadtan ugrott fel.

— Pezsgőzni fogtok?... Hát van pénzed?

A herceg nyugodtan a zsebébe nyult és csak úgy, tárca nélkül, kihúzott egy húszkoronás bankót.

— Életedet, vagy a pénzt! — kiáltotta a szobrász hozzá ugorva.

A herceg gúnyos mosollyal dugta vissza zsebébe a bankót.

— Az életemet nem adom még ma, de viszont a pénzemet se, mert akkor nincs pezsgő. Pedig szavamra, megígértem Heloisenak, hogy ma pezsgőzünk.

A Béke Kutja Budapesten, a Lósy-utcában, amelyet a hercegprimás e hó 8-án avatott fel. Ligeti Miklós szobrász, Tőry és Pogány építészek műve

Kavai előtt egy pillanatra ködbe borult az egész szoba, de kijózanodott és elnevette magát.

— És ha az életemet mentenéd meg vele? — kérdezte. — Ide adnád-e, kölcsön?

— Nem, — válaszolt a herceg határozottan, — én nem vagyok életmentő, én művész vagyok, — én szerelmes vagyok... én bolond vagyok, vagy akármi amit akartok. Öljetek meg és vegyétek el a pénzemet, de ne kívánjátok, hogy a magam jószántából adjam oda.

A herceg igen jó fiú volt, bár a legkevésbbé sem volt herceg. De szőke volt, finom és előkelő. Igazi neve Ryenszky volt és egy gazdag nagybátyja látta el pénzzel. Ez a nagybácsi meglehetősen titokzatos volt és ebből a titokzatosságból bőven jutott a hercegnek is, aki nem értette ugyan, hogy „herceg"-nek szólították, de viszont nagyúri allüröket affektált. A fiúk nem igen hittek tehetségében, mert nem viselt hosszú hajat, bársony bakátot és a keze sohasem volt festékes.

— Nos, takarodjatok, — mondta jókedvüen, — Heloise mindjárt itt lesz és akkor nem leszek itthon senki más számára. Hans — fordult aztán a haragos szobrász felé, — de azért este el kell jönnötök a Piazettára, a Hotel Fiorellibe és ha már sokat ittam, ha mozdulni sem tudok, dobjatok be a csatornába és legyen mindenem a tietek.

Amint a két művész távozott, a herceg rohant vissza a képhez. A Heloise emlékezetből festett képéhez.

Uj Idők 1916. XXII. 43 sz.
399

A gyóni uj hadiárvaház alapkőletétele. Az árvaház céljaira Vay Péter grófi a gyóni családi birtokot és kastélyt adományozta. Jobbról balra: Vay Péter gróf, Stefánia kir. hercegasszony, Goszmann püspök. Fabinyi Lily fényképe

Heloise természetesen szintén nem volt Heloise, mint ahogy a Piazetta és a Hotel Fiorelli neve is költött név volt.

Heloiset a közönséges életben Annának hívták, csupán Ryensky nevezte Heloisenak, bár nem tudta okát adni, miért. A Templom-tért is ő nevezte el Piazettának és a Loncz István vendéglőjét Hotel Fiorellinek. Mindezt pedig azért, mert — így szépen hangzott.

Most lassan megkopogtatták a folyosóra nyiló ajtót. A herceg az ajtóhoz sietett, hogy maga nyisson ajtót Heloisenak.

A szertelen jókedv, amely az imént visszatarthatatlanul tört ki belőle, most pillanat alatt eltünt. Hirtelenében olyan szívdobogást kapott, hogy alig merte szemét a leányra emelni. Zavartnak és félszegnek érezte magát, s hogy ne kelljen szembenéznie a leánnyal, lehajolt s gyöngéd csókot lehelt piciny kezére.

Ah ez a csók... A leány szinte belepirult a nagy megtiszteltetésbe és most még szebb volt, mint bármikor. Mert az bizonyos: szép volt. Finom arcocskája, szeme sötétkék és fehér homloka fölött sötét hajkorona, amely teljes pompájában akkor érvényesült csak, amikor a festő levette róla a kalapot. És ez volt az első lépés a tragédia felé, bár a szép leány talán soha életében nem hallotta ezt a szót: tragédia. Ő egyszerü varróleány volt.

— Oh köszönöm, — mondta édesen, keresetlen bájjal, mikor a herceg elvette tőle a kalapot, hogy méltó helyet keressen a számára. — Milyen kedves itt magánál... Olyan nem mindennapi... Hát ez ki? — fordult hirtelen az állványon levő képhez.

— Nem ismeri meg?

— Nem... nem ismerem, de az nem is baj, úgy-e? Elég ha maga ismeri.

— Oh isteni naivság, — sóhajtott a festő és kezdte leküzdeni a zavarát, — de hiszen ez maga!

— Én vagyok? — kérdezte a leány meglepetve, — óh, hiszen ez olyan... vagy csak úgy látszik... nem gondolja, hogy hiányzik róla a blúz? Nekem blúzom van.

A kép még jóformán teljesen kidolgozatlan volt és szinte csak a nyak és váll körvonalai mutatták a ruhátlanságot.

— Igen, önnek csakugyan van blúza, — mondta Ryenszky ideges hévvel, — de önt nem a blúz teszi széppé.

— Oh, hát nem szép a blúzom?

— Ne értsen félre, — mondta a festő hevesen. — Ön mindent széppé tesz, ami körülveszi. Hát nem látja, hogy amióta belépett ide, napsugárral van tele ez a rideg szőba? Ah, Heloise, ön nem ért meg engem.

— Miért nevez engem Heloisenak, hiszen tudja, hogy mi a nevem.

— Tudom, de engedje meg, hogy én Heloisenak hivjam és ne ütközzék meg azon, ha bámulom. Én... én szeretném lefesteni... és olyan boldog lennék...

Egy pillanatra megakadt. Hogy mondja meg neki, amire kérni szeretné? Hiába, még nagyon kevéssé ismerte a nőket és nem bizott a határozott modor ellenállhatatlanságában.

— Engedje meg — mondta teljes művészi meggyőződéssel, — hogy pár szóval megmagyarázzam intencióimat.

Gyönyörűen beszélt, de Heloise semmit sem értett belőle. Bámuló szemmel nézett a festőre és a blúzát nyügnek kezdte érezni, amely irigy rosszakarattal rejti el azokat a finom, tökéletesen formált körvonalakat, amelyekről a festő olyan szépen beszélt. De ha nem is értett a beszédből semmit, valamit mégis megsejtett a beszélő égő szeméből és finom hallásával megérezte, hogy a festő hangja kissé remeg.

A két fiú bámulva nézett egymásra a szomszéd szobában. Nem értették a benn folyó, kissé halk beszélgetést, de hallották a herceg lágy hangját, s a hanghordozás variációit. Egyszerre azután belülről halk sikoltás hallatszott, amit nyomban nevetés követett.

A két fiú meghökkent, de már kihallszott a herceg heves kitörése.

— Isteni! Oh, ha látná, milyen vállai vannak.

Kavai és a szobrász összenéztek.

A leány nevetése most megnyugtatólag hangzott át, s a két művész elvonult az ajtó közeléből.

Benn a béke csak látszólagos volt.

— Heloise, — suttogta lázasan a herceg — ha látná magát, milyen istenien szép, nem habozna ledobni magáról mindent, ami annyi szépséget eltakar. Könyörgöm, dobja le már egészen azt a förtelmes blúzt.

A leány félénken engedelmeskedett. Hófehér alsó mellénykéje szorosan simult formás idomaihoz. És amint meglátta magát a tükörben, tagadhatatlanul tetszett önmagának. Eddig talán nem is tudta, hogy szép, de most a herceg művészeti előadása nyomán rájött erre. Csupasz két karját hálásan a herceg felé nyújtotta és a herceg magához ölelte s kitörni akaró kiáltását szenvedélyes csókkal fojtotta el.

— Heloise — suttogta — lefestem, így amint van.

A műterem egyik szögletébe sietett és csinos interieurt állított össze, azután odavitte a leányt, megmagyarázta, hogy mit kíván tőle.

A leánynak tetszett, hogy lefestik és hajlandó is volt helyet foglalni királynői trónusán, bibor palásttal a vállain. A festő azonban — bár királynőnek nevezte — nem gondolt biborpalástra.

— Heloise, ezt le kell vetnie, — mondta és leakarta segíteni az irigy mellénykét.

— Nem szabad, nem engedem! — kiáltott a leány és haragosan toppantott. — Én... én nem ilyennek képzeltem magát!

Arca haragos pírban égett és az igazat megvallva, még szebb volt mint azelőtt. A herceg mereven bámult reá, mintha nem értette volna meg. A leány pedig haragosan kiáltott rá, s szemében a megvetés lángja lobogott. Legalább is a herceg így látta.

A MŰCSARNOK
TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

KRISZTUS SIRBATÉTELE
LIGETI MIKLÓS SZOBORMŰVE
AZ IPOLYI-DÍJ NYERTESE

Művészet 1914 - 9

határozott stiluskülönbségek is elenyészően csekélyek ahhoz az egyéniségből fakadó változásokhoz képest, amelyek egy ilyen technikán belül adódhatnak. Azonban állandóságuknál fogva az előbbieknél fontosabbak. Mindezek dacára állíthatjuk, hogy a stilus a természetutánzásával szemben szubjektiv jelenség, a művész egyéniségétől függ; egy új stilus sohasem képez oly objektiv eredményt, melynek másoktól való elfogadása a festészet szempontjából magától értetődőleg előnyös volna. Épen ezen az úton kerülhet a piktura a modorossághoz, az üres pátoszhoz, vagy a vérszegénységhez, melyből ha ki akar menekülni, a festészet másik ideáljához, a természet utánzásához kell menekülnie. Az anyag, vagy egyéb külső szempontok nem jöhetnek a segítségére, nincsenek másféle útbaigazító szempontok, mint az iparművészetnél, hol a stilus elfajulása ellen a szükségletek szigorú szem előtt tartása a biztos menedék, itt kizárólag csak a természetre való őszinte figyyelés lehet segítségünkre. Ha például az ebédlőszekrények formáját a stilus elfajulása következtében épületek, renaissance-ablakok, vagy román portálék mintáira kezdik alakítani, úgy ezen ízléstelenségek ellen egyedüli feladatunk, ha meggondoljuk, hogy miféle célokat szolgál is egy ilyen szekrény, micsoda szükségleteket kell kielégítenie és kizárólag ezek szempontjából rajzoljuk meg a formáját. A festészetnél ilyen szükségletekről nem beszélhetünk. Itt azonban a természet szigorú megfigyelése az mely bennünket a modorosságból kivezet.

Kérdés most, hogy ez a stilus, mely a festészetnél majdnem teljesen szubjektiv természetű, milyen hatással van a természetutánzás tökéletesebb és tökéletesebbé válásától determinált festészet fejlődésére. Az imént elmondottakból nyilvánvalóan következik, hogy ez a határ nem lehet párhuzamos a természetutánzás tökélyesbülésének befolyásával, vagyis a festészet fejlődésével nem áll minden körülmények között egyenes viszonyban.

Ha a fejlődés szót kiejtjük, úgy ez kétségkívül csak azt jelentheti, hogy egyfajta jelenségekből a későbbiek, komplexebbek, többet fejeznek ki, szóval értékesebbek, mint az előzőek. A természetutánzásnak tökélyesbülése minden bizonnyal igényt tart a fejlődés fogalmával való megjelölésre és amennyiben ez a szobrászat, rajz és festészet keretén belül játszódik le, úgy ezeknél is joggal beszélhetünk fejlődésről. Azonban azt az egyenes vonalat, melyet a természet utánzásának tökélyesbülése kell, hogy meghatározzon e művészetek fejlődésére vonatkozólag, a maga szempontjai szerint befolyásolja a stilus. Ha a festészet, szobrászat, rajz tényleg nem volna egyéb, mint a természet utánzása, úgy a fejlődése is egy egységes, mindig fölfelé irányuló vonal lehetne, mely azonban éppen ennélfogva pályáját hamar végigfutná és a végeredményben minden érdeklődést, szükséget, úgy az alkotás, mint a szemlélet szempontjából nélkülözne. Szerencsére azonban a művészet sokkal több ennél és ezt a többletet az a stiluslehetőség alkotja, melyről az imént szólottunk. Hogyan befolyásolja ez a stilus lehetőség a természetutánzásától determinált festészetet, szobrászatot, ezt kell most megoldanunk.

Először arra a kérdésre kell felelnünk, hogy van-e magának a stilusnak önálló fejlődési lehetősége. Természetesen itt a stilust mindig csak a festészet, rajz és a szobrászat szempontjából vizsgáljuk. Mindenesetre van. már az objektiv anyagi momentumok is ezt idézik elő. Lehet a stilust fokozni, tökéletesebben végigvezetni, ami a műalkotás értékét kétségkívül csak növelheti. Az egyes művészek munkásságából láthatjuk, hogy mint lesz határozottabb és kifejezőbb a stilusuk. Ezek is a stilus fejlődési lehetőségét bizonyítják. Ebből most azt lehetne következtetni, hogy a stilus eme fejlődése csak még jobban megerősíti a természet utánzása által determinált fejlődési processust. Az eredmények azonban egészen mást bizonyítanak és a stilus mibenlétéről följebb elmondottak is ellene szólnak e következtetésnek. Csakis az objektiv anyagi momentumokból következő stilusfölfedezések, mint például a kontur, a tónus, a lokális színek, a kontrasztok lehetnek olyanok, melyek a festészet fejlődésével egyenes viszonyban állanak, sőt azt motiválnák. Azonban ezek az objektiv anyagi momentumok rendesen ellentétben állanak egymással, az egyik kedvéért föl kell áldozni a másikat, itt pedig nem állíthatjuk, hogy az utóbbi, amelyért az előzőt föláldoztuk, nagyobb értéket, magasabb fejlődési momentumot jelent. Mindegyik teljesen egyforma lehetőséget nyujt az egyéniség kisebb és nagyobbszerű értékes vagy kevésbbé értékes megnyilvánulá-

LIGETI MIKLÓS: KRISZTUS

KMTars 1930. Szent Imre kiáll.

Ligeti Miklós

dön, hanem az ország határain túl is
mereteket nyújt és tökéletesíti az olva-
únkben megbecsülhetetlen érték, hanem

irra, hogy minden anyagi áldozat nélkül
és küldje be hozzánk a mellékelt leve-
den kötelezettség nélkül küldjük Önnek

Őszinte tisztelettel

A PESTER LLOYD KIADÓHIVATALA

Pesti Lloyd-nyomda. (Ig.: ifj. Kertész Árpád.)

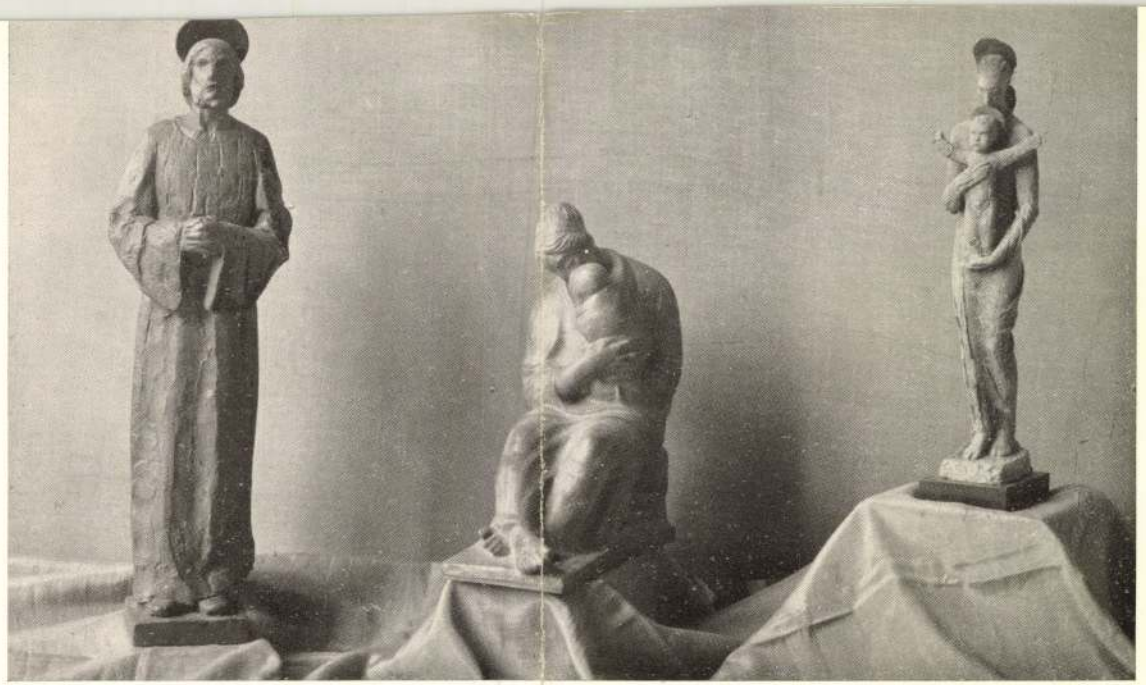

Fent: Bronzszobrok a kisplasztikai fülkéből. Pátzay Pál, Sidló Ferenc, Szentgyörgyi István művei. Lent: Terrakottaszobrok a kisplasztikai fülkéből. Lux Elek, Cser Károly, Gregersenné Lux Alice művei. — Oben: Bronze-Bildwerke aus der Nische für Kleinplastik. Werke von P. Pátzay, F. Sidló, I. Szentgyörgyi. Unten: Terracotta-Statuetten aus der Nische für Kleinplastik. Werke von E. Lux, K. Cser und Frau Gregersen geb. Alice Lux.— Above: Bronze statuettes from the niche of small plastic art. Works of P. Pátzay, F. Sidló, I. Szentgyörgyi. Below: Terracotta statuettes from the niche for small plastic art. Works of E. Lux, K. Cser, Mrs. Alice Gregersen-Lux.

Fent: Orbán Antal kerámiája. Lent: Ligeti Miklós márvány Madonna-szobra. — Oben: Keramik von A. Orbán. Unten: Madonnen-Statue aus Marmor von N. Ligeti. — Above: Ceramic by A. Orbán. Below: Statue of the Virgin Mary in marble, by N. Ligeti.

nyire tudatában van hatalmának fölöttem. Imádom az öntudatos nőket.

REINERNÉ: De mi elcsevegjük itt az időt, pedig várnak bennünket, a szegény gyermekeket fölruházó jótékonyczélú thea-zsúr előkészítő bizottságának választmányi ülésén.

EMMA: Erről majdnem megfeledkeztem. Tehát Isten önnel, kedves Kormos. Ne feledkezzék meg meghivásunkról.

KORMOS: Nem fogok megfeledkezni róla.

EMMA: Papa, elkisér bennünket?

REINER: Nem! Menjetek csak. Nekem még van egy kis elintézni való üzleti ügyem a képviselő úrral.

KORMOS: Velem? Parancsoljon! Rendelkezésére állok.

REINERNÉ (félre): Miféle üzleti ügyed van neked Kormossal?

REINER: Meg fogom kéretni vele Emma kezét.

REINERNÉ: Hogyan?

REINER: Csak bizd rám. Isten veletek. (Reinerné, Emma el.)

KORMOS: (idegesen óráját nézi).

REINER: Talán háborgatom, képviselő úr?

KORMOS: Nem, nem!

REINER: Különben nem is veszem sokáig igénybe drága idejét.

KORMOS: Parancsoljon velem.

REINER: Arról van szó, hogy volna kétszázezer forint heverő pénzem.

KORMOS: Szép kis summa.

REINER: Hát igen, a mostani rossz viszonyok mellett nem szeretném ezt a négyszázezer koronát kétes kimenetelü vállalatokba fektetni.

KORMOS: Minden esetre ovatosnak kell lennie.

REINER: Tanácsért fordulok hát önhöz.

KORMOS: Igen megtisztel vele és örömmel állok a rendelkezésére. De gondolkodnom kell a dolog fölött, annál is inkább, mert az ön pénzéről van szó.

REINER: Hiszen gondolkodhatik a dolgon, lesz rá ideje. Magam már pár hónapja töröm rajta a fejemet és arra az eredményre jutottam, hogy a pénzt olyan ember kezébe kell adnom, a ki ép a jelenlegi helyzet embere, szóval a ki most áll «hausse» előtt.

KORMOS: Nem értem.

REINER: Én, kedves képviselő úr, ezt a négyszázezer koronát az ön rendelkezésére akarom bocsátani. Ön tegyen vele, a mit akar, gyümölcsöztesse úgy, a mint akarja, önben föl vélem lelni azt az embert, kinek az értéke most van emelkedőben.

KORMOS: Igen megható az ön bizalma, kedves Reiner úr, de én igazán nem tudom, hogy milyen fedezetet nyujthatok önnek ezzel szemben.

REINER: Arról is gondoskodtam. Egy váltót kell csak aláírnia. Magammal is hoztam. (Zsebéből váltót vesz elő.)

KORMOS: Váltót?

REINER: Úgy van. Tessék csak aláírni. Itt alúl.

KORMOS (átveszi a váltót és olvassa a szöveget): Van szerencsém ezennel megkérni öntől leánya, Emma kisasszony kezét, értéke négyszázezer korona, eltekintve az örökségtől, fizetendő lakodalmunk előestéjén. (Mialatt Kormos a szöveget olvassa, Reiner tölthető tollszárat vesz ki zsebéből.)

REINER: Parancsol tán tollszárat? Aranytoll. Meg van töltve.

KORMOS: Köszönöm! De engedje meg, hogy betoldjak valamit a váltó szövegébe, az érték megállapitását illetőleg.

REINER: Tessék!

KORMOS (ír): «Értéke négyszázezer korona, eltekintve az örökségtől és attól a kincstől, melyet saját személyében rejt. Elfogadom, szentjóbi Kormos Antal».

REINER (elveszi a váltót) Köszönöm, ön igen figyelmes, azt hiszem, ezzel rendben is volnánk.

Gróf Andrássy Aladárné. *(Ligeti Miklós müve.)*

KORMOS: Becsületemre mondom, soha ilyen szivesen nem irtam váltó alá a nevemet.

REINER: Azt hiszem, nem lesz oka megbánni. De nem zavarom tovább, a thea-estélyen intézze el kérem Emmával az ügy érzelmi oldalát; biztosítom, hogy leányom nagyon boldog lesz. Isten önnel. (El.)

KORMOS (utána néz): Azt hiszem, hogy a mi a házasságomat illeti, egyetlen diplomata sem vádolhat romantikával.

JEGYZETEK

Irta: SZINI GYULA.

Sarah Bernhardt.

SARAH BERNHARDTNAK halála hire terjedt el a minap. A hirt csahamar megczáfolták. Hogy is lehetne elhinni, hogy az örökké eleven, örökké ifjú, mindenütt jelen levő Sarah nincs többé!

Ő a világ legismertebb, legtöbbször utazó színésznője. Ismerik a föld minden pontján és ujabb időben úgyszólván a vasuti kupéból lép át mindig a szinpadra. Ez halhatatlan szivósság, a mely az örökké eleven intellektus hadüzenete a romlandó fizikum ellen. És különös, hogy erre a legendás örökifjúságra példát többnyire franczia nők közt lehet találni.

Ez az a szinészvér, a mely maga-magát balzsamozza, konzerválja, a mely Ninon de Lenclos szépségének tavaszát a koporsóig kihúzta, a mely a tüdővészes Rachelt óriási tragikai pályafutásra képesítette, a mely Yvette Guilbert-t mind a mai napig fiatallá teszi és melynek köszönhetjük, hogy a nagy Saraht még talán viszontlátjuk.

Az ő első nagy sikere 1869-ben volt... és most is, még a messzelátón keresztül is, meg lehet nézni, sőt gyönyörködni is lehet arczában, a mely valami légies rútságot, szabálytalanul érdekes profilt, démoni mély pillantást mutatott mindig és őrzött meg.

A mi a hirhedt soványságát illeti, ez inkább szimbolikus, mint valóságos. Sarah nem sovány és mégis olyan külsőségek vannak rajta, a melyek a sovány nőt szimbolizálják.

Finoman hajlott, keskeny és csaknem pisze orra, vékony ajka és villogó fogsora, a melyet gyakran mutogat, mint valami «morseur», mint valami nyuszt, soványnyá tennék akkor is, ha háromszor akkorára meghiznék, mint a milyen most.

Az ujabb párisi karrikaturarajzolók, a kik sokat tanultak a japániaktól, különösen a Sarah szeme fölött bolyongó sötét árnyékot rögzítik meg. Ez a sötét vonás teszi oly démonikussá a pillantását és ez vet olyan árnyékot a szeme alá, a melyben az áruló ránczok ravaszul elbujnak. Ez már nem kozmetika, hanem az a művészet, a melyet csak a hellén hetairák ismertek. Csodálom, hogy ezek a párisi karrikaturisták nem vették észre Sarah térdét, a mely hegyesen és szögletesen rajzolódik egy-egy pillanatra a selyemszövet árnyékai közé. Ez szintén egy szimboluma az ő soványságának, a mely nem valóság, hanem látszat és poézis, mint az ifjúsága.

Hermann Bahr felsorolja, hogy milyen enthuziaszta véleményeket mondtak róla franczia honfitársai. Rostand az ő barokk nyelvén, a melylyel a compiégnei szőnyeg alakjait megszólaltatta, az «Attitude királynőjének», a «Gesztusok herczegnőjének» és az «Energia asszonyának» nevezte Sarcey, a kinek véleményére Bahr már többet ad, az «egyetlen», a «nagy» Sarahról mindig és Jules Lemaitre, a kit Bahr önkénytelenül a legtöbbre becsül, így rajong: «Imádás illeti meg ezt a művésznőt».

Főként azonban azon csodálkozik Bahr, hogy ezek a nagy franczia kritikusok mindent tudnak Sarahról, csak például azt nem, «hogyan játsza meg a kaméliás hölgy harmadik felvonását».

Akármilyen nagy művésznő is Sarah, a Tosca legyezőjét és a Fedora keztyűjét más az ő helyén talán rég sutba dobta volna. De ő ragaszkodik Sardouhoz, a kit némelyek drámai atyaistennek neveznek, mert az egész modern generáczió sokat tanult és lopott tőle, mások pedig szinházi ördögnek, a szinpadi effektusok lelketlen mágusának becsmérlik.

Vajjon Sarah nem az ő pendantja-e? Nem a «szinházi ördögnő»-e ő?

Itt kezdődik a felelet nehézsége, mert sem Sardout, sem Saraht nem lehet egyszerűen kóklereknek, bűvészeknek bélyegezni.

Nagy művészek ők mindaketten, de a világ hozzáteszi, hogy — nagy üzletemberek is.

A halottak listájának kifüggesztése.

Az új szezónban az udvari bálterem parkettjén már egészen a menuettnek hódolnak Terpsyhore hivei.

A második udvari bálon már az összes párok lejtik a menuett à la reine-t s a következő évben már meghagyja császár, hogy a gavotte-quadrille és a régi francaise is fölvétessék az udvari bálok repertoárjába.

Igazi pompájában azonban 1897. február 27-én, a császári pár lakodalmi napjának fordulóján megtartott ünnepségén bontakozik ki a régi tánczművészet.

Festői, ragyogó korszak elevenedett meg a császári kastély tündöklő termeiben.

A hölgyek grand stil kostümjei, a férfiak régi udvari öltözéke, szines selyem frakkjai, a puderes parókán ülő háromszög föveg, a tisztek régi egyenruházata — ezek voltak a külső stilbeli kellékei a menuett és gavottenak.

Büszke családi nevek viselői, a császári ház tagjai lejtették a régi tánczokat s mintha a franczia udvarok régi hires báljai elevenedtek volna meg a berlini császári palota termeiben.

Egy szellemes párisi lap e hires báli esemény után azt a megjegyzést tette, hogy ha a francziáknak 1871-ben nem is sikerült Berlinbe jutniok, egy negyed évszázaddal később eljutottak oda s egyenesen a császári palotát hódították meg a — franczia tánczok légiói!...

Krónikás.

EMLÉKSZEL-E?

Pillangós, himes, vadvirágos réten,
A hol szirmokból szőtt palást az út,
Ott, rózsás délen, Gascogne szent ölében,
Hol szőke Dordogne fodros habja fut...
Emlékszel-e? — mi együtt jártunk hajdan
A ránk boruló lombos fák alatt...
Ez az epesztő, csókszomjas nagy bánat,
Emlékszel, Margit? — még onnan maradt!

Akkor is szőke fürtök födték fődet,
Szemed is kék volt, — úgy, mint most ragyog...
S mikor rám néztél, irigyen reszkettek
Dordogne habján a sápadt csillagok.
... Kobzom volt akkor! Zöld babér ölelte
És homlokomra cserlevél hajolt.
— Emlékszel, Margit? akkor még a földön
Álmok, ábrándok boldog napja volt.

Gascogni rétek száz nótája csendül,
A mult időkön át fülembe zúg...
Pillangós, himes, vadvirágos berkek,
A ti nótátok mind hamis, hazug!
Lángot lehellő kőutcák szegélyén
Járok elfonnyadt pár akácz alatt,
De lelkemben a régi ének szója
Foszló ábrándként most is megmaradt.

Hangay Sándor.

A SZERENCSE FIA.

Részlet *Drégely* Gábor komédiájából, a melyet a napokban mutatott be nagy sikerrel a Magyar Szinház. A szerző jóváhagyásából közöljük e második felvonásbeli jelenetet, a mely az immár országgyűlési képviselővé lett egykori szabólegény, *Kormos* lakásán játszódik le. Szereplői: a frakkja segedelmével képviselővé lett szabó és az «új udvari tanácsos» Reiner méltóságos úr családja:

REINER: De bennünket nem kell bejelenteni — már mondottam. Mi itthon vagyunk, úgy-e kedves képviselő uram!

KORMOS: Itthon, itthon, kedves Reiner uram — csókolom a kezeit, méltóságos asszony. Üdvözlöm, Emma kisasszony, az én otthonomban.

EMMA: Már régóta kiváncsi voltam, milyen lehet magánál? Különösen a dolgozószobájára vagyok kiváncsi — a hol a művei fölött gondolkodik.

REINER: Igen. Mert remélem, külön szobája van a gondolkodásra?

REINERNÉ: Ilyen nagy embernek ne volna.

A szerencsétlenség szinhelye.

KORMOS: Itt balra van a dolgozószobám.

REINERNÉ: A külföldi vendégek fogadószobáját be fogjuk rendezni gondolkodószobának — a számodra, Marczell. Kiváncsi vagyok, hogy micsoda dolgokat fogsz kigondolni.

REINER: Kérlek, csak hagyjuk azokat a külföldi vendégeknek. Ha véletlenül a Caruso — vagy a Björnson, vagy Weinwurm bankárné Marienbadból jönne hozzánk, hát a legnagyobb zavarban volnánk. (Félre.) Nézd csak, hogy el vannak merülve a beszélgetésbe.

REINERNÉ: Csak arra vagyok kiváncsi, hogy miért nem kéri meg még a kezét?

REINER: Benned sincs semmi előkelőség! Elfelejted, hogy még csak egynéhány hónapja ismerik egymást. Hiszen a világ azt mondaná, hogy összehozott párti.

REINERNÉ: Utóvégre az se szégyen!

EMMA (meghivót vesz elő az iróasztalról.): Hát ez micsoda? Meghivó az udvari bálra.

KORMOS: Tegnap kaptam a kabinetirodából.

REINER: Micsoda megtiszteltetés. Ha akarja kölcsönzöm magának a díszruhámat. Már három hónap előtt készíttettem, de még csak a feleségem születésnapján volt rajtam! Pedig a konzul csinálta, az pedig ügyes szabó, mi?

KORMOS: Ügyesnek elég ügyes, csak nincs elegáns schnittje.

REINERNÉ: Az igaz! A díszruha nagyon a testedhez áll, Marczell. Épen olyan a formád benne, mint czivilben. Multkor láttam egy grófot díszruhában, az sokkal fessebb volt, mint te.

REINER: Ugyan kérlek, ne hasonlíts engem másokhoz. Ha tetszik önnek a díszruhám, kedves képviselő úr, szivesen oda kölcsönzöm.

KORMOS: Köszönöm, kedves Reiner uram, de én már csak a frakkomnál maradok, az az én legjobb barátom.

REINER: A frakkja a jó barátja? Hogy értsük ezt?

KORMOS: Mikor még diák voltam és pénzre volt szükségem, mindig a frakkomat csaptam zálogba, ő segített ki mindig pillanatnyi pénzzavaromból.

REINER: Érdekes! Hát mennek udvari bálra frakkban is?

KORMOS: Hogyne!

REINERNÉ: Ott a főherczegnők fognak magának udvarolni.

EMMA: Elmegy?

KORMOS: El! De mért kérdi ezt oly különösen?

EMMA: Azért, mert szeretném, ha ma este hozzánk jönne theára.

REINER: Erről majdnem megfeledkeztem. Az «Urak és munkások» megjelenése alkalmából theaestélyt rendezünk, a melyre meghivtuk házunk minden barátját, hogy mi lehessünk az elsők, a kik ünnepeljük önt.

KORMOS: Önök igazán olyan figyelmesek irányomban!

REINER: Meghivtam a kiadóját és titkárját is. Az előbb találkoztunk velük az utczán. De hogyha ma este udvari bál lesz, akkor majd elhalasztjuk.

EMMA: Én pedig azt szeretném, ha meghozná érettem azt az áldozatot és nem menne el az udvari bálra.

REINERNÉ: De hova gondolsz Emma? Ő Felsége halálosan meg volna sértve!

EMMA: Ugy-e nem megy el, ha szépen kérem!

KORMOS: Ha megmondja, miért akar visszatartani, hát nem megyek.

EMMA: Oh, semmi különös okom sincs — tisztán szeszélyből.

KORMOS: Nem is tudtam, hogy ily szeszélyes.

EMMA: Ép olyan, mint ön. Vagy azt gondolja, elhittem önnek, hogy pusztán szeszélyből kisért figyelemmel hónapokig és tudott minden lépésemről a nélkül, hogy sejtettem volna? Egy nőnek sem lehetnek ilyen szeszélyei, nem egy államférfiúnak, a kinek minden percze drága! Nem tudom, mi oka van, hogy játszszék velem, de nem hiszek a szeszélyeiben és tudom, hogy nem fog elmenni az udvari bálra! Mert én nem akarom!

KORMOS: Nem is hittem volna, hogy eny-

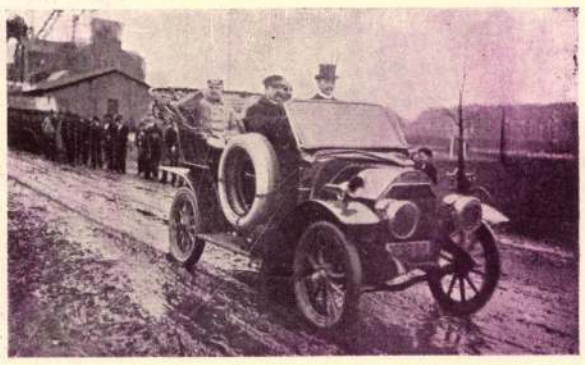

Eitel Frigyes porosz herczeg távozik a helyszinről.

KÉPEK A HAMM-I BÁNYAKATASZTRÓFÁRÓL.

Finomult művészintelligenczia, intuitiv átfogóképesség, határozott és tisztult invencziő kellett ahhoz a vállalkozáshoz, a melylyel Ligeti Miklós Rudolf trónörökös szobrához hozzáfogott.

Hogyan fogjon hozzá? — ez a nagy probléma foglalkoztatta a művész gondolatait. Fogadja el azt a legkézenfekvőbbnek látszó gondolatot, hogy a trónörököst, mint katonát állítsa oda vagy transponálja ezt a katonai méltóságát polgári megjelentetés fölfogásába!

Ez a két differencziális fölfogás két-két nézőpontból talán eléggé hűen megfelelt volna a föladatnak, de egyoldalú lett volna.

Ekkor támadt az a szerencsés ötlete, hogy mint vadászt örökíti meg a boldogult emlékű trónörököst.

Ez a szenvedélye nála nemcsak a kedvtelés hajlandóságát jelentette, hisz tudvalevő, hogy a néhai trónörökös par excellence legnemesebb és legnobilisebb értelmezője volt a vadászat sportjának, de kiegészítője, szinte karakterizáló jellege volt az ő ritka egyéniségének. Ebből a tényből indult ki Ligeti.

Vadásznak öltöztette a trónörökös alakját, de ennek a vadásznak a pózbeli fölfogásában, kifejezésében a királyi fenség majesztása van beleérezve.

*

A monumentalitásban való kialakulásával párhuzamosan fejlesztette művészi tudásának, talentumának portréző hajlamát. A portré — ez Ligeti meghittebb, intimebb művészi törekvése. Akik ismerik, figyelemmel kisérik évek óta rapidan emelkedő fejlődését, ma már tisztában vannak azzal, hogy Ligeti Miklós leghivatottabb szoborportrétistánk egyike.

Ezen a téren már rég arrivé lett s szoborportrei nemcsak a kiállításokon, de magánosok gyüjteményeiben minden egyes alkalommal föltünést keltenek.

A szerencsés körülmények úgy irányították művészi sorsát, hogy annak produkáló ereje erősen belekapcsolódik a magyar előkelő világ művészetpártoló rétegeibe.

Ezeken a portrékon — a melyek közül egész gyüjteményt közöl a «Szalon Ujság» — ott van Ligeti egész művészi hitvallásának, tudásának bélyege.

Ezek a hűen reprodukált portrék minden kritikánál méltóbban dokumentálják Ligeti Miklós nagy művészi kvalitását. *Iván Ede.*

Báró Orczy Istvánné. *Ligeti műtermében.*

AZ UTOLSÓ SZABOLCSY.

Irta: HANGAY SÁNDOR.

I.

Szabolcsy korán ébredt föl. Feje még zúgott a tegnapi izgalmaktól. Kábult volt. Gondolkodni próbált. Biz az nehezen ment, kivált kezdetben. De aztán csak helyes csapásra zökkent kótyagos agya. A pezsgő szállhatott tegnap fejébe. A kaszinó tele volt. Zsongtak-bongtak a nagy termek s a csillárok piros sugarai ezüstös derengést szórtak a bodorodó czigarettafüsttől ködös levegőbe. Selyem szoknyák suhogtak. Kaczagás csilingelt. A zöld asztaloknál nagy homlokú, izzadt sörényű sápadt emberek játszottak. Még a kezük is reszketett.

Szabolcsy ott ült az egyik sarokasztalnál. Itt volt a mágnásnegyed. Két gyerekképű gróf csillogtatta rá pénzsóvár szemeit. Az egyik világos huszárkadét, a másik a követségnél lehetett. Verejték ült ki arczaikon. Papir és aranypénzek nagy garmada tarkította a zöld mezőt. A szomszédok is fölkeltek. Közelebb jöttek, mert érdekes tusa igérkezett. Még lélegzetüket is visszatartották. Odább a sárgaréztányérokba söpört aranyak csengő koczczanása szólt. Itt ideges szemek meredtek a púpos bankra. Szabolcsy kevert. Fásultan adta le a kártyákat. Valami őrült vibratió remegtette. Mintha minden egyes pénzdarab megelevenedett volna A sárga aranyak czigánykerekeket hánytak, fittyet mutattak neki. A papirpénzek nőalakjai csábító mosolylyal hivták, tánczoltak s a kis szárnyas amorettek össze-vissza röpködtek előtte.

— Bank! — A kadét arczán szorongó várás rándul. Mindenki közelebb nyomul. Pillanatra az idegesen dobogó szivek kattogását lehetett hallani.

Aztán a többire csak homályosan emlékszik. Fojtott lélegzetek ziháltak. Sápadtan állt föl. A két gróf is támolyogva hagyta el helyét.

Reszkető kézzel söpörte be az ottmaradt bankot. Gyürte két kézzel az ezreseket. Nem igen ügyelt. Mit törődött ő vele? Szedje föl az, a kinek kell. Nyugalmat akart magára erőszakolni, de nem igen sikerült.

Mikor kiért a kaszinó ajtaján, hűs levegő legyintette meg. Kabátját összébbhuzta. Kutatva nézett a sötétségbe, hátha talál kocsit? Lassú lépésben jött egy gummikerekű. Intett neki. Megállt. Beszállott. Lakására hajtatott.

S most zúgó, kábult fejjel ásítozik ágyán. Óriási vagyont nyert. Hirtelen eszébe jutott a huga. Sokszor bizony az a szükséges pénzt se tudja hol vegye? De ma nagylelkű lesz vele. Negyvenezer forintot ad neki. Látta már a sovány, lángoló szemű kis tanítónőt a szeretet, a hála könnyeitől pirosarczczal maga előtt.

Csöngetett.

Az inas szónélkül hozta be reggelijét és ruháját. Csakhamar felöltözött.

II.

A pályaudvar üresség-től kongott. Ki is utazna ilyenkor vidékre? Farsang vége van. Hosszú lépésekkel mérte föl-alá Szabolcsy a máskor népes várótermet

Nemsokára beszállhatott. Egyedül utazott. Nem zavarta senki. A vonat lassú, komor pöfögéssel indult ki a lucskos márcziusi csatakba. Csakhamar esőcseppek barázdázták be az ablakot. Álmosító, unalmas kattogás ringatta el. Mire fölébredt, megérkezett.

A kis falusi állomás úgy nézett ki, mint valami ázott ürge. Szabolcsy kiszállt. Pillanatra visszaijedt a körötte lévő sártengertől. A vonat fütyült és tovább pöfögött. A falu vagy félórára lehetett ide. Senki, de senki sincs itt. Már kezdte bánni az egész utazást. Tócsa mindenfelé. Végre nekipróbálkozott.

Térdig sárosan érte el az iskolát. A mint benyitott a kis tanítónői lakba, ott gubbasztott a diványon huga.

Sápadt, szintelen arczú kis lány. Csodálatos okos szemei voltak. Jóságos mosolylyal ugrott bátyja nyakába.

— Csunya, rossz fiú. Azt hittem, már egészen elfelejtettél. Na de azért nem haragszom ám! Tudom úgyis, jobb szeretsz a pesti szép asszonyokkal mulatni, mint itt a te ostoba hugod mellett unatkozni.

KORAI TÉL

Az éjjel hó esett...
Néhány gyöngéd — fehér —
Nifétosz bimbó is
Fázott egy keveset

Ők éppen azt hiszem:
Bánattársak velem,
Reméltek őszi fényt s
Megfagytak, mint szivem.

Madame Chryzanthém.

Gyürky visszamondá ezt Lónyaynénak, de csak akkor, mikor már férje kegyelmet kapva két hét leforgása alatt hazaérkezett Kufsteinből.

Lónyay Ferencz egyedül ment megköszönni a kegyelmet Albrecht főherczegnek s a kaszinóban eleget is tréfáltak vele barátai, hogy azért nem vitte el az asszonyt, mert félt, hogy a katonás főherczeg mégis csak követelni találja majd a *váltságdijat*.

A lakájok kinyitották az ajtót és a Rabonbán kinézésű főúr eltünt a bársony portier mögött, a mely egykor a bűbájos szép Bernáth Jenny alakját is eltakarta.

Gróf Vay Sándor.

LIGETI MIKLÓS.

Kinn a Stefánia-út végén, a hol már lassított ügetéssel siklanak el az elegáns fogatok s a hol a nagyvárosi élet lüktető zaja betompított dübörgéssé verődik ki, áll egy szerény, de izléses architekturájú épület. Afféle cottage-rendszerű építkezés, jó mélyen behuzódva az utcza hivalkodó frontjáról.

Széles, nagyfelületű ablak, a melyen át a Stefánia-úton végigszáguldó életet látni lehet, vagy a melyen a kiváncsi szem bekandikálhatna ebbe az épületbe, hiába keresünk a külső fronton.

Ennek a cottageszerű kis villának a lakója — azt árulja el nekünk ez a külső impreszszió — vagy magának a saját élete tartalmának élő egyéniség, vagy — művész-ember lehet.

A vesztibül, a melybe belépünk, azután egyszerre kibogozza a dilemmát azok előtt, a kik nem tudják, hogy itt a magyar szobrász-művészet egyik legizmosabb talentuma lakik.

Csupa artisztikum, a művészeteknek, festményeknek és szobroknak sokasága — ez nagyjában a belsőbb interieurök karaktere.

Csak egy ajtót kell kinyítanunk s egyszerre ott találjuk magunkat Ligeti Miklós műtermében.

Nagyjában odavetett plasztikai gondolatok, agyagmasszák, a melyekből egy-egy büszte formái kezdenek kibontakozni, nagy síkfölület, melyre már föl van rakva a dekorativ fölfogásban elgondolt kompozicziő, odébb egy csillogó fehérmárvány-kút gyönyörű terve tünnek föl az első impressziókra.

Ezeket veszi észre a kiváncsi tekintet, a mely első izben jár körül Ligeti Miklós műtermében, de a meghitt műteremlátogató, a ki ismeri a művész fejlődési multját egészen a máig, itt találja csaknem az egész beszédes történetét annak a szép karriernek, a mely Ligeti Miklós neve mögött van.

Kis terrakották, gipszben fönnmaradt próbálkozások, a mel ek még a párisi tanuló-időkből valók, a későbbi korok tanulságai, a melyek már elárulják a jövő kialakulásának elveit, a közelmult dokumentumai, a ma törekvései és a jövő nagyszerű igéretei kinálkoznak a körültekintő szemnek.

Több monumentális, nagy műve — pedig még élete delelőjén sem jár az alkotójuk — már át van adva a későbbi koroknak, már megörökítették Ligeti Miklós nevét is, de ez az egész műterem mintha azt a művészi igazságot dokumentálná, hogy a hivatott művész valójában — magának dolgozik.

Minden egyes művéből, még a monumentálisokból is maradt itt valami — egy detail, első minta, vázlat, kompozicziő részlet. Ezek a meghitt járulékai, emlékeztetői a multnak, annak, a mi már mögötte van alkotójuknak. Nem az affektáló véletlen,

Erzsébet királyné szobra. (V.)

a hányavetiség, vagy nemtörődömség tartotta itt a multnak ezeket a dokumentumait, hanem annak a szeretete, a mi már mögöttünk van, a mit átküzdöttünk, a miért hevültünk és lelkesedtünk.

Úgy vélem és vallom, hogy az igazi művésznek az lehet a legtökéletesebb gyönyörűsége, ha élete alkonya felé maga mellett látva mindazt, a mit a lelke hevületével, talentumával, küzdelmeivel teremtett, egy-egy meghitt, magányos pillanatban egyetlen érzéssel átfoghatja azt a világot, a mely egyedül az övé volt.

Minden élet, minden mult egy-egy egyénített — világ, a mely a mienké, egyedül a mienké...

* * *

Ebből a multból (ha ugyan szabad már Ligetinél multról beszélni, hiszen hogy — paradoxonnal éljek — a mult még előtte van) három monumentális alkotás dokumentumai láthatók a művész műtermében. Az egyik még frissen él előttünk, a másik kettő már megkapta az elismerés megörökítésének patináját.

Három-négyféle kiviteli nagyságban is elszórtan hevernek itt Anonymus kis mintái.

Anonymus. (VI.)

LIGETI MIKLÓS MŰVEI.

Legelső monumentalitása volt ez Ligeti művészetének. Azon a gyönyörű hátterű keretben, a mely a Mezőgazdasági Múzeum előtt szinte stilusosan fogja körül Anonymus szobrát, már az idők platinája kezdi finom tónusát Béla király névtelen jegyzőjére lerakni, de a probléma, a mely nagyszerű invenczióval oldódott meg Ligeti fölfogásában, még ott vibrál a művészi kedélyében.

Szereti, foglalkoztatja még ma is ez a föladat, pedig már rég túl van rajta. Megmintázza, újra meg ujra: kicsibe, nagyobba, a hogy a művészi hangulata vezeti. Fantaziáját izgatja, kiváncsivá teszi, hogy lehet a nagy monumentálitását a szobornak kisebb méretekre áttransponálni, de izgatja az anyagszerűség is. Hogy hat terrakottában, pirogranitban, esetleg márványban, vagy fémben.

A kik járatosak a művészet pszichológiájában, tudják, hogy mekkora gyönyörűséget, az emócziáknak mennyi változatosságát váltják ki ezek a próbálkozások — egy már befejezett tény után.

Mintha valamennyi probléma-izgalom között ez vibrálna leginkább Ligeti művészösztönein. Mintha mindig és állandóan e probléma megoldása várna rá; lelkesedéssel, hévvel beszél róla.

Ez az Anonymus mintha hirdetője volna annak a művészi hitvallásnak, a mely azt tartja, hogy a művészetben nincs tökéletes problémamegoldás; a művészi befejezettség sem egyéb, mint egy utolsóelőtti foka a tökéletességre, a teljes megoldásra való emberi igyekezetnek.

Lionardo Leó képei, Michelangelo Mózese s a Medici-siremlék, Rodin modern klasszicziása, Meunier plasztikai grandiozítása vajjon legtökéletesebb kinyilatkoztatása-e az ő külön zsenijüknek?...

Ezeket a gondolatreflexiókat ez a kámzsás notárius váltja ki bennem ujból.

És ez az Anonymus talán ép abban reprezentálja legszebben ezt a művészi hitelvet, hogy az alkotója külső megjelenésében is föltüntetni igyekszik, — szándékosan — hogy nem egy tökéletes megoldási problémára, hanem egy gondolatbeli megállapodás egyénített visszaadására törekedett.

Új, az Anonymusétól merőben eltérő problémát kellett megoldania, a mikor második nagy monumentális művébe, a szegedi Erzsébet királyné szobrába kezdett.

Ott, egy a mult titokzatos bizonytalanságába elvesző homályból szabadabban alakíthatott egy plasztikai fölfogást a művész invencziója, itt csupa meglevő s még az emlékünkben frissen élő tényekből kellett egy olyan formákban élő gondolatot kifejeznie, a mely nemcsak a boldogult királyasszony kegyeletének legyen méltó emléke, hanem visszhangja, összfoglalata mindannak a költőiségnek, nemes asszonyi lelkűségnek, királynői majesztásnak, a mely ennek a legnagyobb asszonynak az egyéniségét oly csodásan harmóniába tartotta.

Úgy kellett Erzsébet királyasszony emlékét megörökítenie, a hogy az a nemzet szivében, hálájában és emlékezetében örökre fönnmaradjon.

A nemes egyszerűsítésnek legközvetlenebb átérzése formálta meg Ligeti fölfogásában azt a keresetlen és mégis királynői pózt, a melylyel a királynő emlékszobrát megörökítette. A gyönyörű megmodellirozásnak márványban csillogó formaegyszerűsége, a formáknak összharmonizálása, a kifejezésnek a márványban való elgondolása olyan művészi értéket kölcsönöz Ligeti királynő szobrának, hogy a szegedi emlék ma egyik legszebb szobra az országnak...

*

245.

247.

246.

245—248. Ligeti Miklós: Mázas terrakották.

248.

245—248. N. Ligeti: Terres cuites émaillées.

242.

243.

244.

242—244. Ligeti Miklós: Mázas terrakották.

242—244. N. Ligeti: Terres cuites émaillées.

254.

254. Selyemre festett női arckép. China, XVIII. század vége. Takách Edvárd tulajdona.

254. Portrait de femme. Peinture sur soie. Chine, XVIIIe siècle.

249.

250.

251.

252.

253.

249—253. Ligeti Miklós: Mázas terrakották.

249—253. N. Ligeti: Terres cuites émaillées.

238.

240.

239.

241.

238—241. Ligeti Miklós: Mázas terrakották.

238—241. N. Ligeti: Terres cuites émaillées.

237.

237. Ligeti Miklós: Krisztus sírbatétele. Mázas terrakotta. 237. N. Ligeti: Mise au tombeau.

MI. 1913. 217, 225-29. l. képpel

Ligeti Miklós

(5)

LYKA KÁROLY: EGYPÁR SZÍNES CSERÉPDARAB. LIGETI MIKLÓS MŰVEIHEZ.

Ligeti Miklós kiállításán a díszes márványok és bronzok mellett szerényen húzta meg magát egypár színes cserép. Pedig a kiállításnak e pár darab volt a meglepetése. Mert azt ma már mindenki tudja, hogy miképpen alakítja meg reprezentatív szobrait Ligeti, de hogy benne piktorba ójtott gölöncsér is rejtőzik, arról ez a két vitrina rántotta le a leplet.

Az a pár marék agyag, amiről itt szó lesz, súlyosabb jelentőségüvé lehet a szomszéd termek büszke márványainál, ha Ligeti is úgy akarja. S bizonyára akarja, mert a kedv és szeretet csak úgy sugárzik ezekről a csöppség vadvirágokról.

Amint szépen egymás mellé sorakoztak az üvegszekrényekben, hirtelenül Mezőkövesd jutott eszünkbe, mert mélytűzü színek lobbantak el mindegyiknek formáiról, azok a velős, érces hangú színek, amelyek rövid idő alatt a külföld fáradt idegeit is érdeklődésre tudták hangolni e sajátos magyar holmi iránt. Ily színt a textilmunka tompító szövedékéről átültetni az agyagmáz csillogó felületére a legszerencsésebb gondolat volna s Ligeti kísérletei mutatják, hogy a gondolat kurtán, röviden tetté is válhat. Egy legény s egy lány, egy madonna s egy vitéz formáin ragyog most azzal a fokozott erővel, amelyet a máz fényszóróképességéből tudott kicsikarni.

Ligeti csak éppen kísérleteinek eredményeit akarta itt bemutatni. Jó kedvvel hevenyészett apró figurákat, jóízűeket, kedveseket, a hirtelen vázlat, a frissen támadt ötlet zamatjával. Nem végeredmények ezek, hanem mintázott naplójegyzetei egy kísérletnek. Abból a szimpla agyagból készültek, amelyet fuvarszámra s potom áron szállíttat a műhelyébe minden szobrász. Ebből formálta s égette apró alakjait, de hogy azok gazdag színt öltsenek, ahhoz már nem elég a mintázás tudománya. Ligeti tehát összeszűrte a levet Petrik Lajossal, aki szintén agyagember, csakhogy ezt a matériát a vegytan és technológia eszközeivel tanulmányozza. A vállvetett munkának meglett az az eredménye, hogy az egyszerű cserép a legváltozatosabb és a legtüzesebb színek ruháját öltötte magára s ha Ligeti beléje zárta a mintázó kéz művészetét, a tudós Petrik professzor megadta a módot, hogy minden lehetségessé váljék, amit szín dolgában a szobrász tőle kivánt.

Kicsiny, fürge vázlatok, igénytelen méretüek: vajjon miért érdekelhetnek minket s miért szólunk róluk éppen ennek a folyóiratnak hasábjain?

Csak azért, mert utat jelentenek valami felé, ami még nincs meg, de aminek mihamarabbb meg kell lennie.

Elgondolom, hogyha ily színesmázú művészi figurákat egy tucat java szobrászunk mintázgatna napjai jobbik óráiban: bátran világkörüli útra lehetne őket szekérszámra küldeni a made in Budapest jeggyel s jól tudom, hogy egy se kerülne vissza hozzánk.

Mert mindenütt, ahol egy csokor friss virágot szeretnek a szoba almáriomán tartogatni: ezek a földszagú, dússzínű, töves-gyökeres figurák is megkapnák új otthonukat. Mert efféle holmit, ily eredeti kiadásban sehol másutt nem lehetne kapni, mint csak éppen Budapesten. Egészen bizonyos, hogy amennyi kopenhágai porcellánfigurát forgat ma a kereskedelem, legalább ugyanannyi apró, magyar színes cserép járná végig a boltokat. Mert nemcsak művészi szépségük ajánlaná, hanem az a fontos körülmény is, hogy elkészítésük alig kerül valamibe, a kereskedelem tehát bő percentekhez juthat s ennélfogva a legnagyobb érdekeltség kötné ehhez az újdonsághoz. A fődolog persze nemcsak az, hogy meglegyen a színes cserép, hanem minden azon múlik, hogy mentül finomabb művészkéz adja meg a tíz fillér ára agyagnak az ötven-száz korona értéket. A legvitézebb technológia sem győzhet e téren egyedül: megadja a tőszámot, a nullákat aztán a művészet ragasztja hozzá.

217, 225-29. l. képek

Matyóviselet. Keményített fejkendők. Juhász Árpád rajzai. Costumes des paysans hongrois.

Csöpp agyaglányokról, agyagmadonnákról volt szó. De az itt pedzett gondolatnak volna tágabb medrű folyománya is. A kéz, amely mesterien mintázná meg a templom számára a crucifixust, ugyanazzal az örömmel és ugyanazzal a hévvel megmintázná oda a szenteltvíztartót, az oltárt, sőt egészen a szerénység mélységéig szállva: az íróember tintatartóját is. Mi tartaná vissza tőle? Mért ne kötne hímes bokrétát asztalunkra, szekrényeinkre? Mért ne csinálná amellett, amit grand artnak neveznek, azt is, aminek elkategorizált neve iparművészet? Tudom, szívesen csinálná, mert a művész ujja, mihelyst hozzáért a nyirkos agyaghoz, már magába szippantotta az anyagban rejlő ihlet-erőt s csinálja majd házi holmink százféle fajtáját egészen a nagystílű berendezésekig, tökéletes szerviszekig.

A száműzött szín megint eljönne közénk lakni. S vele a művészi hangulatkeltés pici, borserejű manói.

Sőt, azt hiszem, hogy ez a művészi technika egy-kettőre kitörne a lakás belsőségeiből és eget kérne — künn, a házaink homlokzatán. Egy-két építészünk már jó ideje atyafiságba állt a színes agyaggal. Van köztük olyan is, aki az Alföldre gondolva egyenest a magyaros építkezés járulékának fogta fel a színes cserepet. Ha most egyszeribe az a váratlan lehetőség tárulna fel előtte, hogy potom áron kaphat telivér művészi munkát, amellyel nagy falsíkokat élénkíthet, vagy tagozatokat hangsúlyozhat: két kézzel kapna az alkalmon, hogy városképeink komorságába belevigye a szín virulását. Hányszor szeretné az építész egy homlokzat síkját ily értelemben a művészi fantázia virágoskertjévé formálni! De legtöbbször legyőzi őt a megrendelőnek az az érve, hogy roppantul drága a mozaik is, a fresko is. Ám, ha most ugyanazok a szobrászok és festők, akik ez okból elesnek a közreműködéstől, e gazdag színű technika számára készítenék terveiket s azokat a leendő nagy agyag-manufaktúra pont azonos és olcsó kivitelben juttatná az építészhez: szinte határa sem volna a nagy képek, domborművek, dekorációk valóban művészi alkalmazásának. S ezzel új színt, új hangulatot kapnának utcasoraink.

Matyóviselet. Asszonyok viszik a lakodalmas kalácsot. Juhász Árpád rajzai. Costumes des paysans hongrois.

Öregasszony, gyerek és leány ünneplője.

FELVINCZI TAKÁCS ZOLTÁN: KHÍNAI MŰVÉSZETI ALKOTÁSOK MAGYAR TULAJDONBAN.

Ha egyszer, talán már a közel jövőben, valamelyes szilárdabb nyugvóponthoz vezet a nagy revizió, melyet most kelet és nyugat művészeti multja felett tartunk, bizonyára eltűnik majd a ködös messzeség jótevő szürkeségében sok olyan érték, amit most Winkelmann előítéletes utódai több ékesszólással, mint meggyőző erővel igyekeznek az új célokért küzdőkkel elfogadtatni. — Pedig régóta beláthatta mindenki (akinek szeme van), hogy a klasszikus antik formák befejezettsége és kiegyenlítettsége ma már inkább csak akadémikus szempontból méltányolható, míg ezzel szemben kelet művészetének csekélyebb értékű emlékei is hatásaikban kiszámíthatatlan szuggesztív értékeket képviselnek.

Korunk óriási artisztikus vívmányai nagyrészben érthetetlenek azok előtt, kik nem érzik át a távol keleti festők alkotásaiban élő expanzív természetű sejtető és dekoratív erőt. A mozdulatábrázolás modern problemáival nem lehet tisztában az, aki nem látta be, hogy a mai művészgeneráció szemében szükségképpen nagyobb gyujtóereje van egy Hokusai-féle, néhány ecsetvonással felvázolt ugráló komédiásnak, mint az olimpiai oromfal temperált alakjainak, vagy a Parthenon-fríz pathetikusan hullámzó csoportjainak.

Iskolázatlan, vagy hanyatló korok szívesen folyamodtak mindig az antik emlékekhez, hogy technikai vagy kompozicionális szempontból értékesítsék a klasszikusok eredményeit. Az utánuk következő művésznemzedékek azonban alkotó erejük tudatában már annál radikálisabban tértek napirendre elődeik retrospektív tanulmányai fölött.

A távol kelet művészetének is volt alkalma győzelmesen megbírkózni az antik görög művészet hatásával.

Nagy Sándort, mint a történelemből tudjuk, hódító útja Indiáig vezette. Győzelmes fegyverei nyomában elterjedt Baktriában és Gandharában, vagyis a mostani Boccharában és India északnyugati részén a hanyatló hellenisztikus művészet, ami azután gyorsan be is olvadt az autochton indus formák tömegébe. Ez a keverékművészet

Matyóviselet. Rojtos fejkendők. Juhász Árpád rajzai. Costumes des paysans hongrois.

Mert festőt, szobrászt egyaránt be lehetne vonni ebbe a munkálkodásba. Emlékezzünk vissza azokra az ős-perzsa fajánsz-lapokra, amelyekből gyönyörű stílusos képeket rakosgattak ki egykoron a nagy ázsiai palotákban. Lehet képet festeni agyaggal is: a cserép is festménnyé alakulhat, ha . . . ha művész csinálja. Ez persze az első és elengedhetetlen feltétel.

Sarkon követi a másik, az t. i., hogy a műhely azután valóban éppúgy meg is csinálja, mint ahogy a művész tervezte. Hány építész ösmerősöm panaszolta keservesen, hogy a megrendelt kerámia egészen más színüvé, más hangulatuvá lett, mint amilyen a terv. Most azonban, Ligeti és Petrik szerencsés együttmunkálkodásával ez a kérdés is teljesen meg van oldva.

Úgy tudjuk, hogy bármely hidegen átfestett cserép színét pontosan ugyanoly színárnyalatú mázzal tudják előállítani, úgy hogy a festő, aki egy nagy dekoratív kompoziciót tervel, a szobrász, aki egy nippet, egy vázát, egy domborművet mintáz, eleve nyugodt lehet, hogy a kemencéből kikerülő munka tökéletesen meg fog felelni az ő eredeti tervének is.

S lehet mindezt valóban olcsó áron csinálni, aminélfogva rendkívül széles területen találhatna otthont ez a technika. Ez pedig azt a kellemes következményt vonná maga után, hogy a festő vagy szobrász, ha valóban művészi tervet vagy mintát készített, bőséges honoráriumhoz juthat a tantièmek formájában. Ami megint magával hozná, hogy még a legjelesebb, a legelfoglaltabb mestereink is szívesen vállalkoznának arra, hogy fáradságot és időt szenteljenek az ilyen munkának.

Okok és következmények egész láncolata fonja tehát át azt a pár színes cserepet, amely oly nagyon lekötötte eredeti sajátosságaival figyelmünket Ligeti kiállításán. Valóban örülnénk, ha e pár sor már programm is lehetne s ha mentül több jeles művészünk alakulna át e technika egészséges jegyében gölöncsérré.

Matyóviselet. Leányok templomba menetele. Juhász Árpád rajzai. Costumes des paysans hongrois.

1021 (S)

1980. III. 6.11.10. Petőfi /11/ V.I.né.

Néhány szó zene közben

- ...Bánfy Dezsőt fölszólitotta, hogy gondolkozzék a dolgon és tegyen előterjesztést. Bánfy Dezső egész nap mint a fejbevert mászkált, törte a fejét, de sok eredményt nem hozott, álmatlanul töltötte az éjszakáját és egyszerre csak rádöbben arra, hogy megvan az ötlet, szobrokat kellene állitani Budapesten. Másnap mindjárt jelentkezett audenciára Ferenc Józsefnél, elmondta neki, hogy mit agyalt ki. Ferenc József azt mondta, hogy nagyon helyes, nagyon jó, csak most már állitsa össze a szoboralakoknak a névsorát és Bánfy Dezső azt válaszolta, hogy ő már a szobroknak a névsorával is elkészült. Szent Gellért püspökre gondolt, Pázmány Péterre, Bocskai Istvánra, Bethlen Gáborra, Hunyady Jánosra, Zrinyi Miklósra, azután Pálfi Jánosra, a császéri tábornokra, Béla király névtelen jegyzőjére, akit röviden Anonymusnak ismerünk, valamint Werbőczi Istvánra a jog.... és végül Tinódi Lantos Sebestyénre. Ferenc József tudomásul vette a rebellis erdélyi fejedelmeket, Bocskait és Bethlent, ellenben egy kérdést tett föl Bánfy Dezsőnek, hogy minek kell Szent Gellértnek szobrot állitani, ki az az Szent Gellért ? Hozzá kell tennem, hogy ezeket a rendkivüli érdekes dolgokat, Bánfy Dezső feleségének az egyik barátnőjétől tudom, akinek hát BÁnfy Dezső ezeket a históriákat elmondotta. A szobroknak egy szák pár érdekessége is van, 907-ben avatták fel a Tinódi szobrot, az akkor még névtelen Blaha Lujza téren, ez a szobor amyiból érdekes, mert amikor a szobor elkészült, 1905-ben, akkor a szobortalapzatot nem lehetett elkésziteni, mert a kőfaragó munkások sztrájkoltak. 906-ra ugyan elkészült a szobornak a talapzata, de akkor meg az épitőmunkások sztrájkoltak, tehát

azért nem lehetett befejezni.

- Meg-vannak még hiánytalanul ezek a szobrok ?

- Bocskai és Bethlen az fölköltözött az ezredévi emlékműre, Verbőczi Istvánnak a szobrát természetszerűleg eltávolitották a helyéről, Pázmány Péternek a szobrát viszont átvitték a Józsefvárosi templom elé. A Szent Gellért tudjuk, hogy a helyén áll, Hunyadi Jánosnak a szobra, ami Tóth Istvánnak az alkotása, mai napig is a Hunyadi János uton áll, azután a Zrinyi szobrot azt tudjuk, hogy a mai napig is ott áll, a mai Kodály Köröndön, Pálfi Jánosnak ennek a nincsteben császári tábornoknak a szobrát a Kiscelli Múzeumban őrzik, a Tinódi szobor az pedig a Népligetben áll. Na mg egy érdekességet, Béla király névtelen jegyzőjének, az Anonymus szobornak a történetéről, ez Ligeti Miklósnak az alkotása és egyszer olaszországi csavargásaim során az egyik kis Dante-i múzeumban, vagy inkább Dante-i gyüjteményben, ott találom Anonymusnak a kis mintáját, egy olyan körülbelül fél méter széles magas kis bronz mását, amivel ott a fölirás, hogy Dante Alli.... Ezt valami jótét ... megvásárolhatta Budapesten és mint Dante szobrát ismerték mai napig Olaszországban.

-.-.-

-.-.-

EK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
REI

A TAGSÁGI JEGGYEL JÁRÓ KEDVEZMÉNYEK: Szabad belépés az Ernst-múzeumba és az Iparművészeti Társulat kiállítására (a díjtalan belépés engedélyezése folyamatban van: Szépművészeti Múzeum, Keletázsiai múzeum, Fővárosi Képtár, Nemzeti Szalon.)

KEDVEZMÉNYES SZANATÓRIUMI ELLÁTÁS ÉS ORVOSI GYÓGYKEZELÉS. A dr. *Jakab* László-féle belgyógyászati intézet mindennemű vizsgálatok elvégzésénél úgy a bejáró, mint a bentlakó szövetségi tagok részére 50%-os kedvezményt biztosít.

A Svábhegyi Szanatórium egyéni elbírálás mellett a Szövetség tagjait műtárgyak ellenében felveszi. (A szanatóriumi gyógykezelés és az orvosi vizsgálat nagyobb arányú kiépítése folyamatban van.)

MŰTEREMLÁTOGATÁS. A Szövetség nagy súlyt helyez arra, hogy minél erősebben kiépítse tagjainak kapcsolatait a nagyközönséggel. Ezért megszervezi a rendszeres műteremlátogatásokat oly módon, hogy érintkezésbe lép legnagyobb társadalmi egyesületeinkkel. Az első lépés máris nagy eredményt hozott. Budapest Székesfőváros Népművelési Bizottsága 150 műteremlátogatás rendezését vállalta magára, melyek közül 25-nek az időpontját máris fixíroztuk.
Felkérjük a Szövetség azon tagjait, akik a műteremlátogatást igénybe venni óhajtják, jelentsék be pontos címüket és a műteremlátogatás időpontját az igazgatóságnál.

HALOTTAK NAPJÁN a Szövetség megkoszorúzza Munkácsy Mihály sírját, szimbólikusan mindazon művészeink emlékének áldozva, akik a magyar földben alusszák örök álmukat.

DÉRY BÉLA SIREMLÉKE felállítására a Szövetség társadalmi akciót indít. Értesíti a tagokat is, hogy bármi csekély hozzájárulásukat — 1 pengőtől lefelé menő összegeket is — köszönettel fogad a Szövetség. Az adományok a Szövetség igazgatója címére: szentgyörgyvári Gyenes Lajos, Budapest, V., Lipót-körút 7. küldendők.

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE BÁRÓ WLASSICS GYULÁNÁL. Br. Wlassics Gyula, a művészeti osztály vezető államtitkára, informativ látogatáson fogadja magánál a magyar művészet tényezőit. Ez alkalomból meghívást kapott az államtitkárhoz a Magyar Képzőművészek Országos Szövetségének vezetősége is, hogy a Szövetség törekvéseiről és a magyar képzőművészet mai helyzetéről információkat adjon az államtitkárnak. Ezen a fogadáson résztvettek *Glatz* Oszkár, szentgyörgyi *Gyenes* Lajos, *Iványi-Grünvald* Béla, *Ligeti* Miklós, *Márffy* Ödön, *Márk* Lajos, *Pécsi Pilch* Dezső, *Petri* Lajos, *Róna* József és *Say* Géza.

HIREK.

FELHIVÁS A SZÖVETSÉG TAGJAIHOZ. A *Magyar Képzőművészek Országos Szövetsége* tagjainak megküldött novemberi számunkhoz csatoltuk a postatakarékpénztár befizetési lapjait. Felkérjük a szövetségi tagokat, szíveskedjenek ezeken a befizetési lapokon az előfizetési díjat akár 1 hónapra, akár több hónapra beküldeni. A budapesti előfizetőkhöz kiküldjük pénzbeszedőnket is, de ez esetben minden hónap előfizetési díjához 8 f pótlékot számítunk fel.

AZ ÁRVERÉSI CSARNOK ŐSZI AUKCIÓJA. Örömmel állapítjuk meg, hogy az *Árverési Csarnok* kiállításai egyre nyernek komolyságban, művészi nívóban. Az őszi kiállításon is úgy a képzőművészeti, mint az iparművészeti anyag magas színvonalat ért el. A képzőművészeti anyagból kiemeljük *Munkácsy* Mihály, *Paál* László, *Mészöly* Géza, *Székely* Bertalan, *Kovács* Mihály, *László* Fülöp, *Csók* István, *Lotz* Károly, *Torma* János, *Aggházy* Gyula, *Roskovics* Ignác festményeit és *Holló* Barnabás, ifj. *Vastagh* György, valamint *Senyei* Károly szobrait. Művészi szempontból épp úgy, mint a nagyközönség szempontjából, nagy fontosságúnak véljük, hogy az Árverési Csarnok vezetősége egyre nagyobb súlyt helyez a kiállításokra kerülő műtárgyak magas színvonalára, amivel a vásárló közönség bizalmát is fokozza. Az eredmény nem is maradt el, mert megállapítható, hogy az Árverési Csarnok ma az a szerve a művásárnak, mely a legtöbb műtárgynak szerez gazdát.

A TÜZÉR HŐSI EMLÉK PÁLYÁZAT. A tüzér hősi emlék bíráló bizottságának 40.000 P állott rendelkezésére a pályázat legjobb művének kivitelezésére. Érthető, hogy ez a ma jelentékeny összeg megmozgatta szobrászaink ambícióját. Egyike is volt ez a pályázat az utolsó esztendők legsikerültebb mérkőzéseinek. A zsűri majdnem egyhangú határozattal *Ligeti* Miklós pályaművének ítélte oda az első díjat, mellyel a kivitelezéssel járó megbízás jár. Ligeti pályaműve valóban meg is érdemelte ezt a kitüntetést, mert elképzelésében artisztikus és kivitelezésében rendkívül hatásos mű, mely előreláthatóan egyike lesz Budapest legszebb szobrának. A második díjat *Orbán* Antal és *Siklódy* Lőrinc közös pályamunkája nyerte el. Ez is rendkívül sikerült alkotás, mely méltó vetélytársa volt Ligeti pályaművének. A harmadik díjat a Sebestyén név alatt pályázó Vass Viktor nyerte el.

TERVPÁLYÁZATI HIRDETMÉNY. Seless István úr salzburgi lakos felkérésére Nagykanizsán felállítandó Magyarországot jelképező emlékmű megtervezésére tervpályázatot hirdetek az alábbi feltételek mellett:

1. A pályázat titkos. Azon részt vehet minden magyar honos (menekült is) szobrász és építész, az utóbbiak közül, aki tagja a Budapesti Mérnöki Kamarának vagy akinek jogosultságát a 127.000/1929. K. M. sz. rendelet 4. §-a elismeri. 2. Benyujtási határidő 1934. évi február hó 1. napjának délelőtti 12 órája. 3. Pályadijak: I. dij 200 P, II. dij 100 P. Schless István urnak jogában áll a dijazott terveken kivül bármely olyan tervet mely

Képzőművészet
1933. 235. l.
< 7

Ligeti Miklós

Mai számunkhoz mellékeljük Fréderic de la Mothe **Pompadour marquise szerelmi élete** című szép regényét, az uj, könyvalaku Milliók Könyve sorozat első számát.

Az Uj Idők 120 milliós sorsjátékának nyereményei

Az Uj Idők százmilliós sorsjátékának egyik első nyereménye. Részlet a negyvenmilliós ebédlőből, amely Lingel Károly és Fia műbutorgyárában (VII., Rózsa-utca 4–6) készült Adams-stilben, fényezett diófából, berakásokkal.

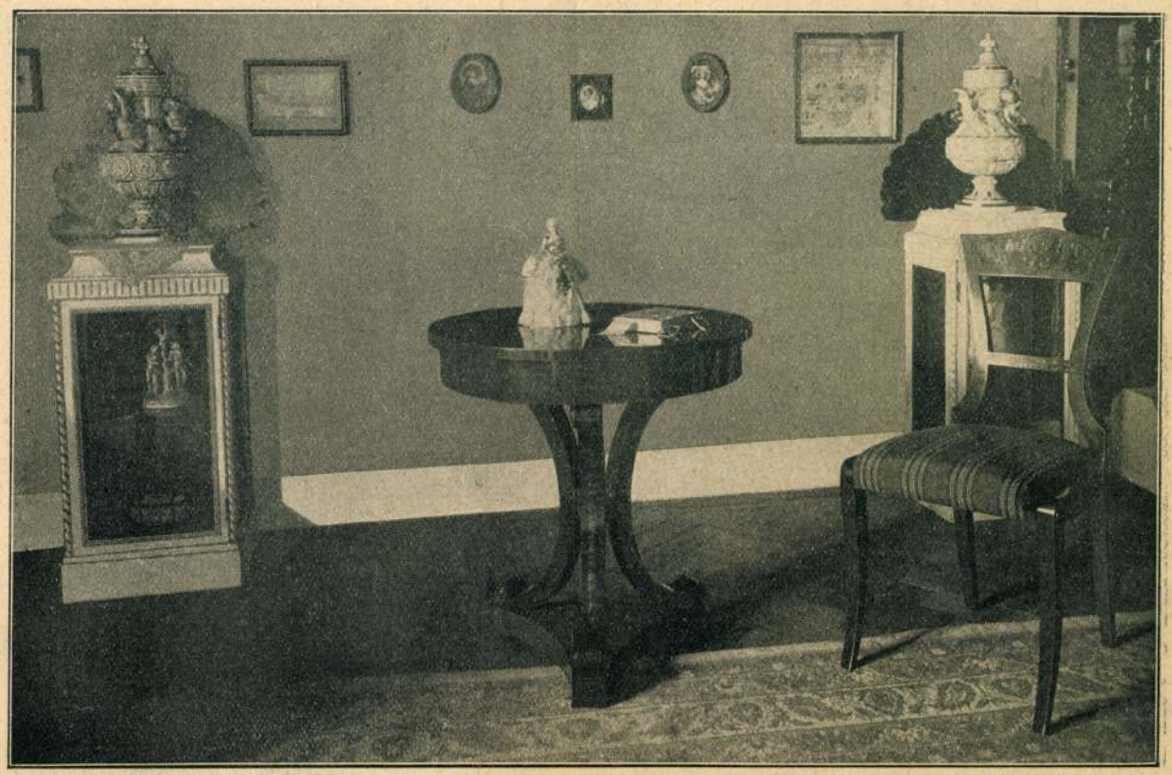

Az Uj Idők százmilliós sorsjátékának egyik első nyereménye: negyvenmilliós nappali szoba amely Biedermeier-stílusban készült diófából, fényezett keretezéssel, megfelelő berakásokkal. Készült Lingel Károly és Fia műbutorgyárában.

UJ IDŐK SZERKESZTI: HERCZEG FERENC

XXXI. évfolyam, 44. szám
Budapest, 1925. nov. 1

Síremlék Ligeti Miklós műve

VASÁRNAPI UJSÁG

7. SZ. 1914. (61. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | BUDAPEST, FEBRUÁR 15.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utcza 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek: Egészévre 20 korona. Félévre 10 korona. Negyedévre 5 korona.

A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 1 koronával több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

1914
LT
121. lkép
és arckép

A KIRÁLY LEGÚJABB MELLSZOBRA LIGETI MIKLÓS MŰTERMÉBEN.

(A SZOBOR MELLETT A MŰVÉSZ).

Aporcellánmuzsika

Regény. Irta Szini Gyula

(7-ik közlemény.)

Ezer korona fixumot biztositok neked egy hónapra és ezt az ezerkoronást, a mit a zsebedbe tettem. bele sem számitom.

— Pedig én ekkora pénzt ingyen nem fogadhatok el, — mondta Kóbor Kutya.

— Ugyan ne bosszants, te eleven Schlemihl Péter! A jó Isten sem akarja, hogy kölcsönnél és előlegnél egyébhez is juss, olyan élhetetlen természet lakozik benned! Egyenesen visszarúgod a pénzt, ha közeledik feléd, te szent avagy őrült!

— Hagyjuk ezt a kérdést, — felelte Kóbor Kutya. — Én nem látok beléd, te nem látsz belém. Nincs a földön két ember, a ki megértené egymást.

— Mindig a filozófia visz téged téves útra, — szólt Olivér. — Lásd, én nem bölcselkedem, én élek. És neked is így kellene tenned. A te hatalmas tehetséged előtt a legmagasabb akadályok is le kellene, hogy hulljanak. De te szándékosan barrikirozod el magad előtt az utadat. Kicsinyes hitű, kicsinyesen élő, túlságosan lelkiismeretes, túlságosan becsületes és óvatos vagy. Félsz az emberektől, nem tudsz velük korteshangon beszélni, nem tudod őket a magad céljaira kihasználni. Egy kis, szerény, tehetetlen Jézuska vagy, a kit valami Nagy Kristófnak kellene átcipelnie a mindennapi dolgok és otrombaságok tengerén. Engedd meg, hogy én legyek az élelmességnek az a Nagy Kristófja, a ki átvisz téged a tengeren, a nélkül, hogy a lábad iszapba érne. Gilt?...

— Az ékesszólást fejlesztő eszközök közül — mondta Kóbor Kutya — a retorikai kézikönyvek mindig kifelejtik a keserű Pommeryt és az édes Cliquot-t.

— Annak bizonyitására, hogy nem ittam el egészen az eszemet, egy rideg üzletet ajánlok fel neked. Figyelj ide, — szólt Olivér. — Ha velem csinálod meg a Pantheon tervezetét, biztosan miénk a diadal. Korvin Ákos olyan biztos, mintha az apám volna. Két külföldi juror is érkezik Pestre. Tudod-e, kik ezek a jurorok? Legbizalmasabb barátaim, a kiktől egy sereg intim és baráti levelet mutathatok neked. Ha velem együtt pályázol a Pantheonra, már most eszkomptálhatod a Kereskedelmi Banknál azt az összeget, a melyet pályadijul nyerni fogsz.

— De hiszen neked épitészi diplomád sincs! — szólt Kóbor Kutya.

— Gyerekes, naiv beszéd ez, édes öregem! — kiáltott föl Olivér. — Tudod-e, hogy kik számára találták fel a diplomát és a szamárlétrát? A gyönge, együgyű, szerény, becsületes emberek számára. Az okos embernek egyetlen diplomája az esze és ez előtt megnyilnak azok az ajtók is, a melyeket a diplomák hiába ostromolnak. Ne habozz sokat! Csapj föl, bátyám! A Pantheon pályadíját és építését Dávid Gábor és Csárday Olivér tervezők már ebben a pillanatban megnyerték, a mikor kézfogással szövetkeztek!

Kóbor Kutya nem fogadta el a feléje nyújtott kezet:

— Barátom, — szólt, — te egy rideg üzleti eszmével jössz. Engedd meg, Olivér, hogy ajánlatodra én is ajánlattal felelhessek. Engem félig-meddig igéret köt, hogy a Pantheonra Oláh Holubárral együtt pályázzam. Őszintén szólva, ez a dolog sohasem volt inyemre, mert Holubárt szamár embernek tartom. Olaj és viz nem egyesülhet. Előttem sokkal rokonszenvesebb volna, hogy egyedül csináljam meg a tervet és te legföljebb a nevedet adnád hozzá, hogy a pályabiráknak vagyis az ördögnek is eleget tegyek. A földön vagyunk és itt tiszta mennyország pokol nélkül el sem gondolható.

— Nagyon helyes beszéd! — jegyezte meg Olivér.

— De — szólt Kóbor Kutya és fölemelte a hangját, — akármilyen jóravaló és együgyü ember vagyok, mégis inkább róka vagyok, semhogy magamról két bőrt engednék lenyúzni!

— Nem értelek, — szólt Olivér.

— Te engem kétféleképp akarsz kihasználni Holubár ellen, — felelte Kóbor Kutya. — Először a Pantheon ügyében!... Másodszor... a felesége ügyében! Ez a kettő pedig együtt nem megy. Sokkal lelkiismeretesebb ember vagyok, semhogy el tudnék hallgatni valamit a gondolataimból. Holubárnak le vagyok kötelezve, mert jó volt hozzám és hálátlan nem tudok lenni, ha akarnék sem. Az én ajánlatom tehát veled szemben egész teljességében igy hangzik: Én megcsinálom veled együtt, illetve a te neved belevonásával a Pantheon tervét, viszont te minden időre, örökre lemondasz Livia asszonyról. Ez becsületes alku, ebbe szivesen belemegyek.

— Ha már szóba hoztad ezt a dolgot, végre föl akarom nyitni a szemedet, — szólt Olivér. — A te tévedésed ott van, hogy azt hiszed, hogy én el akarom csábitani Liviát. Az igazság az, hogy Livia szerelmes belém. Még ez sem födi teljesen az igazságot. Van egy nagyon durva pesti szó, a melyet jó társaságban nem szokás mondani, de énnekem, a ki alapjában véve pesti práter-utczai csirkefogó vagyok, ez a szó mindent kifejez. Livia «bukik rám!» Borzasztó, hogy ilyen nyersen kimondom! Ez az asszony valóságos hisztérika és nekem kell mindenféle furfangos eszközhöz folyamodnom, hogy előle kitérjek, megszökjek...

Kóbor Kutyával elkezdett forogni a világ. A hazugság és rágalom ilyen nagy fokára nem tartotta volna képesnek Olivért. Ez az ember a maga mezitelen és forró önzésében állt eléje hirtelen. Csak most kezdett neki igazán imponálni Olivér. Féktelen, fantasztikus romlottságával. És egyszerre világos lett Kóbor Kutya előtt, hogy Olivér, ha előreláthatólag asszonyok is fogják a sirját megásni, képtelen arra a szerelemre, a mit a költők dicsőitenek. Nála az egész hús és pénz kérdése. És a Livia ébredő, csodálatos, szines, nagy szerelmét sem tudja máskép látni, mint a pocsolya szemszögéből. «Hisztérika!» Csak ez a szava van egy asszonynyal szemben, a ki testét-lelkét oda akarja neki dobni!

Kóbor Kutya erős, szent fogadalmat tett magában, hogy ezt a szerencsétlen asszonyt vissza fogja tartani mindenáron rettenetes eltévelyedésétől, borzasztó végzetétől.

— És még valamit akarok mondani, — szólt Olivér. — Ha én tőlem akarod óvni Liviát, ezzel csak azt éred el, hogy Avramescu karjába fog szédülni. Ez az asszony valakinek az örvényébe okvetetlenül bele fog sodródni és Holubár barátunknak mindenkép veszendő ügye van... Most látom csak, hogy mennyi pezsgőt ittam, hogy ilyen őszintén fecsegek.

Olivér az órára nézett:

— Még csak egy óra van. Lemegyek még a kávéházba és megiszom egy feketét. Csak azért néztem haza, mert egész nap nem voltam itthon és kiváncsi voltam, hogy levél vagy vendég nem keresett-e. Nincs kedved, hogy velem jőjj?

— Aludni szeretnék, — felelte Kóbor Kutya.

— Akkor feküdj le, — mondta Olivér. — Az inasomnak meghagyom, hogy jó ágyat vessen neked és ne az én szobámban, mert én lehet, hogy csak reggel hét óra felé vetődöm haza és nem akarlak zavarni. Te csak aludj nyugodtan és ne ijedj meg, ha reggel négy óra után csöngetést hallasz. Ilyenkor szokott jönni a kis Baby.

— A kis Baby?

— Tánczosnő a «Casino d'Hiver»-ben. Mint pólyásbaba jelenik meg a szinpadon. Elragadó gyermek, de van már huszonhét éves. Öreg csont és nagy múltja van már. Egyszer el fogom mondani, mert téged is érdekelhet a dolga. Engem nagyon szeret és nem tud hazamenni a nélkül, hogy be ne kukkantana hozzám és boldog, ha az inasomtól megtudhatja, hogy nincs semmi bajom. Nem fektetek semmi súlyt a leányra. Ha kedved támad, akár el is csaphatod a kezemről... Pá! Aludj jól!

Olivér a szemébe csippentette a monokliját és duzzadó jókedvvel szólt:

— Mit szólsz hozzám? Mindenki bukik rám. Livia asszony, a Baby és még a kis Turbotné, a ki egyre küldi hozzám Párisból a szerelmesebbnél szerelmesebb levelezőlapokat. Az őszszel talán föl is keresem. A Champs Elysée-n lakik, gyönyörü villában, de nem a férjével. Elvált tőle és egy franczia miniszter maitresse-e lett. Sietnem kell, mig a mostani kormány meg nem bukik...

Kóbor Kutya álmélkodva nézett Olivér után, a ki még a lépcsőházban is vidáman fütyölte:

— «Voltam király Beóciában...»

Doktor Kövi.

Kóbor Kutyának kétségtelenül megvolt az a komondor-természete, hogy mindenféle házhoz hamar hozzátörődött. Nem telt belé néhány nap és már egészen megszokta Csárday Olivér házát. Nem kellett két urat szolgálnia, mint Oláhéknál, a hol Livia asszony mindig fontosabb személyiség volt a házban, mint Oláh Holubár.

Olivér néha napokon át nem ment haza vagy csak aludni tért meg, úgy, hogy az egész nagy, pazarló módon berendezett lakásban Kóbor Kutya kedve szerint elterpeszkedhetett. A takarító-asszonyon kivül a házi személyzethez még csak egy «doktor Kövi» nevü ember tartozott.

Ez a Kövi félig szolga, félig segédszerkesztő volt Olivér oldalán. Csárday valamelyik éjjeli vándorlásában szedte föl doktor Kövit, a ki mint valami megvert, túlságosan alázatos eb csatlakozott hozzá és többé nem is hagyta el.

Nagy, kopasz homloka, barátságosan gyermeki szeme, örökké kedves, örökké mosolygó arcza, alázatos hűsége megfizethetetlen kincset jelentettek Olivér számára. Kövi takarított, Kövi leveleket vitt a postára és Olivér női ismerőseihez, Kövi kéziratok után szaladgált, Kövi behajtotta az előfizetők nyugtáit, Kövi három idegen nyelvből fordított magyarra, Kövi fejből tudta a gothai almanachot, ismert minden mágnást, a mágnások családfáját, lakásczimét és azt is pontosan tudta, mikor és hol lehet valakit a legalkalmasabban megtalálni.

És e fontos szolgálatok fejében nem kapott egyebet Olivértől, mint lakást, olykor ebédet, néha kevés kis pénzt és nagyritkán egy pohárka borovicskát, a melyért doktor Kövi élt és halt. A doktor név úgy ragadt rá, hogy a göttingai egyetem filozófiai doktorának mondotta magát és a milyen csudálatos ember volt, valószinüleg igazat mondott, a nélkül, hogy valaki ezt elhitte volna neki.

Csárday úgy tartotta, mint a hogy a régi fejedelmek az udvari bohóczokat. Doktor Kövi állandó áldozata volt mindenféle tréfának, a mit Olivér és barátai kitaláltak a rovására. Még a nevét is elcsúfitották, hol Samu, Salamon, Izidor néven hivták, hol fantasztikus és regényes neveket adtak neki, mint pl. Agenor, Teleszfór, Zebedeus, Apollináriusz.

A legvaskosabb tréfák sem tudták kihozni doktor Kövit angyali türelmének sodrából és mosolygó jóságából. Ha éjjel álmában vizzel öntötték nyakon, csak egy pillanatra torzult el az arcza az ijedelemtől, aztán újra szeliden mosolygott. Mintha nem lett volna lelke, önérzete, soha egy pillanatra sem zúdult föl az elbánás miatt, a melyben Olivér részesitette.

Hiúság azonban bőven volt benne. Szerette, ha tudósnak tartották, ha páratlan emlékezőtehetségét ragyogtathatta és különösen kedvelte a latin mondásokat, a melyek közül az «Aurora musis amica» szólás tetszett neki a legjobban. Ezt minden alkalommal és minden ok nélkül ismételgette.

A legtitokzatosabb szokása azonban az volt, hogy a hóna alatt állandón magával czipelt egy papiros-paksamétát, a melyben, úgy látszott, régi ujságok vannak összegyűjtve. Ettől a rejtélyes csomagtól a világért sem vált volna meg, drága pénzért sem mutatta meg senkinek és úgy őrizte, mintha az élete múlt volna rajta. Még Olivérnek sem adta a kezébe a miszteriózus pakkot. Olivér barátai azonban egyizben

kifogtak rajta. Borovicskával leitatták doktor Kövit, a ki olyan mély álomba merült, hogy nem vette észre, hogy a csomagja szentségtörő kezekbe került. Régi ujságok voltak benne, de Olivér barátai hiába nézték át az érdekes paksamétát, nem tudták kideríteni, hogy miért ép ezeket az ujságfoszlányokat czipelte magáva doktor Kövi egy élete keresztül.

Az egész ember olyan különös lelki vonásokból volt összeállítva, mintha az élet egyszer túl akart volna tenni E. T. A. Hoffmann fantáziáján is. És a milyen különös, megmagyarázhatatlan volt dr. Kövi élete, olyan titokzatos volt a halála is. Fáradtan, végkép megtörve, betegen jelentkezett a Rókus-kórházban, a hol nyomban ágyba fektették a negyven fokos lázával. Az orvosok konziliumot ültek felette és megállapitották, hogy legfeljebb ha még két napig élhet. Latinul beszéltek egymás közt és nem sejtették, hgy a nyomorúságos beteg koldus minden szavukat érti. Mikor egy negyedóra múlva megint keresték, doktor Kövi nem volt sehol. Orvosok, apáczák, szolgák ijedten kutatták át a kórház hatalmas épületét, de hiába. Doktor Kövinek sehol semmi nyoma nem volt, még csak elmenni sem látták. Nem volt más hátra, mint detektivekre bízni a dolgot. A titkos rendőrök teljes huszonnégy órán át kutattak utána és végre megpillantották egy vendéglőben, a mely a kórház tőszomszédságában volt. Doktor Kövi a legnagyobb lelki nyugalommal ült a helyén és magas láza ellenére is mérsékelt, óvatos tempóban iszogatta kupicza borovicskáját. Csak akkor rezzent föl, a mikor a detektivek és ápolók, a kik a nyomában voltak, eléje léptek. Rájuk nézett . . . és a következő pillanatban holtan esett össze.

Kóbor Kutya a szánalomtól eleinte alig tudott megbarátkozni doktor Kövivel, de ez a jámbor ember csakugyan olyan ártalmatlan, galambepéjű lélek volt, hogy nem lehetett vele egyebet csinálni, mint barátságosan megsimogatni.

A szabadság, kény-lem, gondtalanság, a mit Kóbor Kutya az Olivér házában élvezett, meghozták a munkakedvét is. Hozzáfogott a pantheon megtervezéséhez és munkája rohamos, ihletett lépésekben haladt előre. Olivér nem győzte csodálni, nem győzte buzdítani Kóbor Kutyát és a félig kész tervvel Korvin Ákos kegyelmes úrhoz szaladt.

Ezen a napon estefelé doktor Kövi egy levelet és táviratot vitt be Dávid Gáborhoz. A levélben, a mely több oldalra terjedt, Oláh Holubár mentegetőzött, hogy föl kellett mondania a vendégbarátságot. Arra kérte Kóbor Kutyát, hogy bocsásson meg neki, ne vonja meg tőle barátságát és közremunkálását a Pantheon tervezésében. A levélnek legrejtelmesebb sora igy hangzott:

— Úgyis talán nemsokára ismét meghivhatlak házamba, ha azok a dolgok, a melyeket most szomorúan látok előre, csakugyan bekövetkeznek.

A távirat, a levéllel ellentétben, szükszavú volt, Csárday Olivértől érkezett és igy hangzott:

— A kegyelmes úr el van ragadtatva, el van bűvölve! Diadalunk több mint bizonyos. Olivér.

Kóbor Kutyát a levél nyugtalanította, a távirat pedig egyenesen lehangolta. Megszokta már, hogy az élet sohasem kényeztette el és ezért inkább mindig rosszat várt tőle, mint jót. A két üzenetben, a mely kezében találkozott, rossz ómént látott.

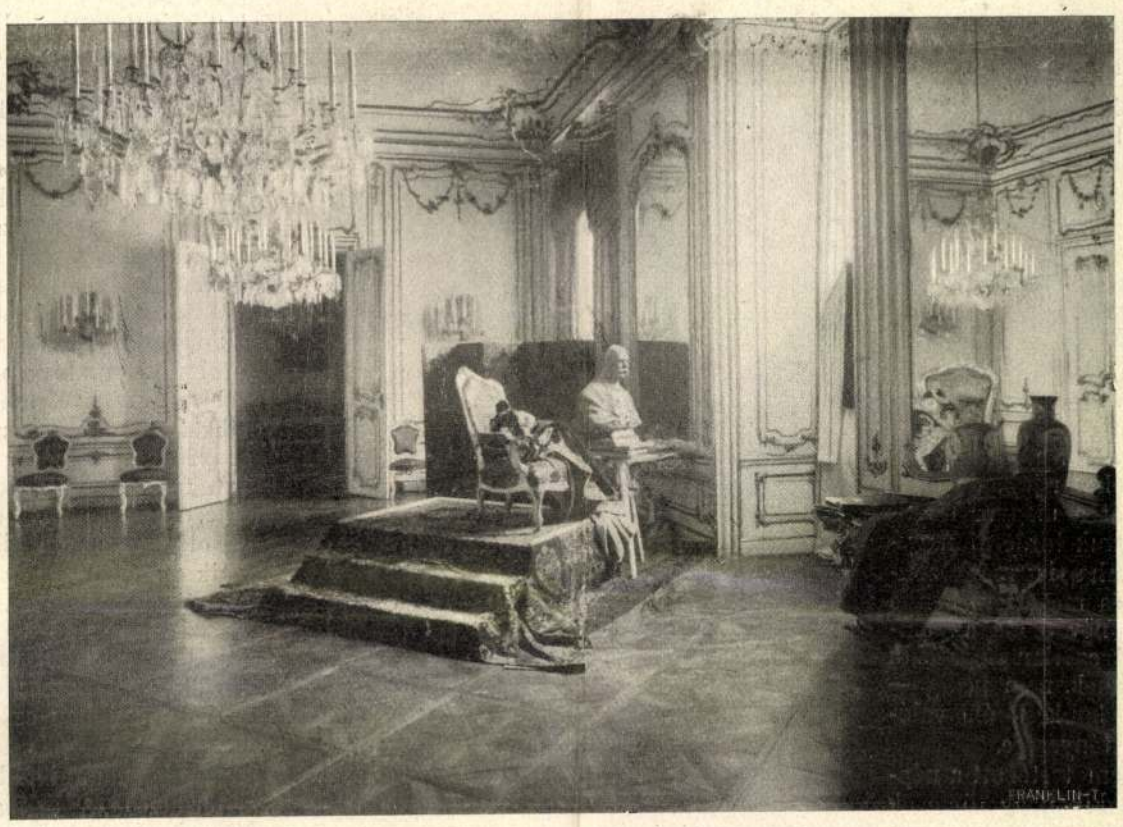

A SCHÖNBRUNNI CSÁSZÁRI KASTÉLY TERME, MELYBEN LIGETI MIKLÓS A KIRÁLY ÚJ SZOBRÁT MINTÁZTA. A TEREM ELŐ VAN KÉSZÍTVE ARRA, HOGY A KIRÁLY MODELLT ÜLJÖN.

A levelek.

Két hét óta volt már Kóbor Kutya a «Pillér» gazdájának vendége, a mikor Csárday Olivér egy este levelei bontogatása közben igy szólt hozzá:

— Különös, hogy a mióta itt vagy, Liviától egyetlen levelet, egyetlen sor üzenetet nem kaptam.

— Hogyan? Köztetek levelezés volt? — kérdezte Kóbor Kutya.

Olivér fölrántotta iróasztala egy fiókját, szalaggal átkötött levélcsomót emelt ki belőle és felmutatta:

— Minden levele el van téve. A legkisebb levél is három-négy oldalas. Vannak azonban közte papirszeletekre vagy névjegyekre irt üzenetek is . . . Nyugodt lehetsz, nem mutatom meg senkinek, nem is fogok visszaélni egy beteg asszony irásaival. De annyit elárulhatok, hogy a levelek gyönyörűek. Olyan iróművészettel vannak megirva, a melyet regényirók is megirigyelhetnének és a melyre csak egy szerelmes, szenvedő asszony képes. Megvallom neked, ezek a levelek keltették föl bennem a gyanút, hogy Livia nem normális. Olyan finoman tudja elemezni szerelmét, lelki tusáit, vergődéseit, hogy az ember inkább megsajnálja, a helyett, hogy vonzódnék hozzá. Én a vidám nőket szeretem, a kik jókedvükkel szerteszórják az ember gondjait és tépelődéseit. Livia nem tartozik ezek közé. Izekre szedi a lelkét, túlságosan sokat foglalkozik saját magával és tele van szemrehányással, aggodalommal, hogy voltakép senki sem szereti őt, senki sem érti meg és hogy én is csak játszom vele. Egyideig tetszett nekem ez az örökös töprengés, de idővel unalmassá lett. Meg is mondtam neki, hogy ha annyira szeret, miért habozik, miért küzd önmagával. Az élet olyan rövid! annyira nem érdemes komolyan venni, hogy egészen fölösleges, ha a tényleg meglévő bajokon kívül az ember csinál még magának ujakat, lelki bánatokat, aggodalmakat. Minek? Ha Livia az enyém akar lenni, jöjjön hozzám. Nevesse ki a férjét, az embereket, az életet! Minden okos és jókedélyű asszony igy csinálja! A ki gondolkodik az életen, mindig többet vár tőle, mint a mennyi beteljesedhetik. Livia voltakép nem az én «zsánerem». De azért mégis meglep, hogy két hét óta egy sort sem irt. Csodálatos dolgok történhetnek a Porczellán Hajlékban!

Doktor Kövi, a ki végighallgatta a beszélgetést, hirtelen megszólalt:

— Tegnap estefelé egy úr volt itt és valami leveleket keresett . . .

Olivér merőn ránézett és nyers hangon rákiáltott:

— És ezt csak most mondod, Izidor? Elvesztetted egészen a spongyát, a mi az agyadban az eszedet pótolja? Miféle úr volt itt este, Pankráciusz?

— Szürke felöltő volt rajta és egy forintot adott nekem, — felelte doktor Kövi.

— Hol a forint?

Kövi savanyú arczot vágott, belenyúlt a zsebébe és kivett belőle egy ezüst pénzdarabot. Olivér a pénzt nyomban zsebrevágta és szólt:

— Elveszem tőled, hogy máskor emlékezz rá, hogy neked nem szabad senkitől semmiféle pénzt elfogadnod az én tudtomon kivül. Miért adta az az úr neked a forintot?

— Azt nem mondta meg, — felelte Kövi, — hanem egyenesen bejött ide a szobába, átkutatta az iróasztalt és aztán elment.

— És te nem tiltakoztál, Szemafór? — kérdezte Olivér, de az arcza valósággal kigyúlt haragjában.

— Hiába tiltakoztam volna, — felelte Kövi jámboran, — az az úr jóval erősebb volt nálam.

— Bárgyú vagy, Mitridátesz!

Ezekkel a szavakkal Olivér egy tintába mártott szivacscsal húzott végig doktor Kövi ijedt arczán:

— Hogy máskor megjegyezd, hogy ide ne bocsáss be senkit, a ki egy forinttal megveszteget.

— Aurora musis amica! — felelte prüszkölve doktor Kövi. — Az én mentalis reservatiom nem terjed annyira, hogy egy úri külsejű idegenben nagyságod cselszövő ellenségét, infámis inimicusát megsejtsem.

— Milyen formájú volt az az idegen? — rivallt rá Olivér.

— Hosszú fekete barbatus ember volt, mint a rex assyricusok, — felelte Kövi.

— Hosszú fekete szakála volt tehát, — mondta Olivér és jelentősen nézett Kóbor Kutyára.

— Avramescu? — kérdezte Dávid Gábor.

— Ki lehetne más? — kérdezte Olivér. — Itt járt, hogy ellopja Livia leveleit! De rajta vesztett, mert nem találta meg őket! Én pedig be fogom pörölni magánlaksértés és idegen ingó vagyon elidegenítésének kisérlete czimén! Ezért ülni fog Avramescu tanár úr!

— Hátha nem ő volt? — jegyezte meg Kóbor Kutya.

— Ilyen törvényellenes és erőszakos eljárásra csak Avramescu képes, — felelte Olivér. — Úgy látszik, te még nem ismered eléggé! Egyszer majd lehull előtted is ennek a rovott multú szélhámosnak az álarcza.

— Most már — szólt Kóbor Kutya, — komolyan aggódom Oláh Holubárért. Ezt a szerencsétlen embert, úgy látszik, most Avramescu vezeti az orránál fogva. Még ma levelet irok Oláhnak, hogy beszélni akarok vele.

— Ne nyúlj ahhoz, a mihez nem értesz, — vágott a szavába Olivér. — Te meg tudod tervezni a Pantheont, de nem tudsz elbánni olyan ravasz vakondokkal, a ki titkos földalatti utakon tör czélja felé. Bizd csak rám egészen Avramescut. Én majd ellátom a baját.

— Mit akarsz csinálni? — kérdezte aggodalmasan Kóbor Kutya.

— A legkevesebb, a mivel Liviának tartozom, — felelte Olivér, — hogy kétheti feltűnő hallgatása után felkeressem. Még máma! Ha máskép nem lehet hozzájutnom, cselt vagy akár erőszakot is fogok használni. Mert azt hiszem, hogy Avramescu mindenáron meg fogja akadályozni, hogy Liviával beszélhessek.

— Most már tiz óra felé jár az idő, — vetette ellene Kóbor Kutya, — nem fogod ilyenkor megzavarni Oláhék nyugalmát? Aludj a dologra egyet és ne cselekedj hirtelenül.

— Nagyon rosszul ismersz, — felelte Olivér. — Én mindig azonnal szoktam cselekedni. Nem ismerek halasztást. Ebben áll életem legfőbb titka. **(Folytatása következik.)**

KEMÉNY ZSIGMOND.

(Születése századik évfordulójára.)

Kemény Zsigmond születésének századik évfordulója az elmulasztott kötelességek figyelmeztető jeleképen köszöntött ránk; a pusztakamarási sírból komoly szemrehányás hangzik ki egész mai kulturánkra. A kit e sír rejt, nagy és becses örökséget hagyott nemzetére s hogy sáfárkodtunk mi ezzel az örökséggel? Hol vannak kulturánkban nyomai annak, hogy Kemény Zsigmond köztünk élt és eszméket termelt számunkra? Miben eleven számunkra ma az ő nagy szelleme s mit tettünk elevenen tartására?

Legnagyobb regényirónknak s a legmélyebb magyar szellemek egyikének tartjuk, de ez a tudomásunk nem hatotta át a magyar társadalmat. Az iskolában hallottuk hirdetni nagyságát, de igyekeztünk-e valaha is megközelíteni, fölemelkedni hozzája és megérteni benne a halhatatlan lelket? Egy név ő ma az emberek ajkán, melyhez határozatlan fogalmak bizonytalan foszlányai fűződnek, nem pedig — a minek lennie kellene, — konkrét, élő valóság, gondolkodásunk egyik tényezője.

Kemény Zsigmond sohasem tartozott a népszerű magyar írók közé, a kik nagy tömegek izlésére tudtak hatni. Ennek oka nem abban van, a mit emlegetni szoktak: elbeszélő művészetének fogyatékosságában és kompozíciójának nehezen áttekinthető voltában. Abban a formában, a hogy gyakran felállítják, ez nem is igaz, mert Keményben megvolt a nagy stiliszta művész legtöbb fontos adománya, minden egyenetlensége mellett is néha a stilus olyan művészetére emelkedett, — mint azt már Péterfy is megállapította róla, — a mely magasan fölötte áll épen művészet dolgában a maga kora egész prózájának s legalább egy művében, a *Zord idő*-ben ez a stilművészet a kompozició egyenletes, zárt művészetével párosulva jelen meg. Általában a regényirás művészi elemei dolgában is végösszegben gazdagabb akármely regényirónknál.

Kemény népszerűtlenségének okait másutt kell keresnünk; leginkább abban, hogy szelleme magasan felette állott kora magyar kulturájának és felette áll a mi korunkénak is. Nem tudtunk és ma sem tudunk hozzá fölérni. Csak a legjobbak, legmüveltebbek és legfinomabb szelleműek tudták őt megérteni s ezek egy elenyésző kis csoportban elkülönítve állottak, a közizléssel inkább csak elhitetni tudták Kemény nagyságát, megértetni nem. A hogy Jókai roppant népszerűségét elsősorban az adta meg, hogy ő a maga gondolkodásában, izlésében, érdeklődésében, egész kulturájában és világfelfogásában a korabeli magyar művelt osztályok átlagos szinvonalán állott s fantáziája és előadása művészetével azokat a gondolatokat és érzéseket szólaltatta meg, a melyek mindenki agyában és szivében éltek, legfeljebb kevésbbé tudatosan, mint az övében, — ép úgy Kemény azért nem férkőzhetett hozzá a tömegek lelkéhez, mert magasabbrendű szellem volt nála, magasabb szempontokból nézte a világot, mélyebben belelátott az emberi lélekbe és a történelembe, szinvonala sokkal magasabb volt a művelt magyar emberek többségének szinvonalánál. Egyedül állott a maga korában és kinőtt belőle. Ez kétfelől is végzetes volt munkájára. Nem gyökerezett közvetlenül a körülötte élő társadalomban, ezért művészete nem tudott harmonikusan kifejlődni, egészen szervessé válni, — másfelől pedig nem tudott akkora hatással lenni nemzetére, a milyenre hivatva lett volna. Művészete a társadalom tömegeiből kinövő támaszték hiányában vált egyenetlenné és idegen maradt a társadalom tömegei számára, mert túlnőtt rajtuk.

Barabás Miklós rajza 1847-ből.

BÁRÓ KEMÉNY ZSIGMOND.

Most már a harmadik generáczió növekedett fel Kemény halála óta s e hosszú idő alatt alig jutottunk hozzá valamivel közelebb. Nem is tettünk jóformán semmit Kemény népszerűsítése érdekében, meg se kíséreltük, hogy az olvasóknak legalább jobbra hajló részét fölemeljük hozzá. Az egy Gyulai Pál dolgozott e czélon, az ő irásai még ma is az egyedüliek, a melyekhez fordulhat az, a ki közelebb akar férkőzni Kemény szelleméhez. Gyulai óta a magyar kritika és irodalomtörténeti kutatás nem tett érte jóformán semmit. Néhány csekély jelentőségű s csakis a szakbeli filologusok számára használható részlettanulmányon s kisebb-nagyobb kézikönyveknek többnyire csak Gyulai megállapításait ismétlő czikkein kívül mi az, a mit irodalmunk Keményre vonatkozólag fel tud mutatni?

A franczia irodalomnak egyik legnagyobb ereje, hogy a nagy irók mellett és után mindig ott dolgozik a kitűnő kritikusok csapata, a kik feldolgozzák, a közönségnek megmutatják iróinak nagyságát, bevezetik őt szépségeikbe, elvégzik a megértő és lelkes közvetítés feladatát az irodalmi termelés és közönség közt, a váltakozó nemzedékeknek megmutatják, a mi irodalmukban számukra aktuális, a mi lelkükhöz szól, — fentartják az eleven kapcsolatot az irodalmi fejlődés két nagy tényezője, a termelés és a fogyasztás között. A nagy franczia irók sohasem merülnek teljes feledésbe, a kritika mindig kiemeli, aktuálissá teszi őket, megtanítja a közönséget megértésükre. Ugyanígy van a többi nagy irodalmi kulturájú nemzeteknél is. Nekünk ilyen, a tömegekre is ható irodalmi kritikánk nincs, régibb irodalmunk kincsei elpazarlódnak, a nemzet szellemére nézve értéküket vesztik, mert nincs, a ki számon tartsa őket, nincs, a ki figyelmeztessen rájuk, nincs, a ki hozzájuk nevelje a közönséget. Iróink ezért avulnak el csodálatos gyorsasággal s még aktuális irodalmunk is jóformán teljesen visszhang nélkül dolgozik s hatása, a mennyiben van, nem válik az olvasókban tudatossá.

Legelsősorban ennek az állapotnak a bűne az is, hogy a szellemi értékeknek olyan kincses bányája, mint Kemény Zsigmond, parlagon marad, alig járulhat hozzá művelődésünk intenzitásához. Rendszeres, czéltudatos és nehézségektől vissza nem riadó közönségnevelő kritikai munkára volna szükség, — akkor feltámadna előbb-utóbb Kemény Zsigmond szelleme is. Hozzánevelni az olvasók tömegét, — nem könnyű feladat három nemzedék mulasztásai után, de egyedüli méltó módja, hogy lerójuk tartozásunkat azzal az irónkkal szemben, a kiben eddig elért legmagasabb intellektuális szinvonalára emelkedett a magyar irodalom. *S. A.*

HAZASÍRÓK.*

Az új világban, házak előtt,
Miken osztrák lobogó van
— Azt irják — magyarok állanak
Búsan, fagyoskodóan.
A pénztelenek, munkátalanok
Hajójegyért könyörögnek:
Lehessen újra taposniok
Porát a honi rögnek.

És szólanak: Mi vagyunk, mi vagyunk
Kik messziről idejöttünk,
Hol a csalfa csáb, a délibáb
Palotákat emelt elöttünk;
A Mátra alól meg a Tátra alól,
Sok apró tornyu helyről,
Kijöttünk, új hazát keresők,
Duna és Tisza habjai mellől.

Jöttünk a földrül, a melyen
A végnélkűli határba'
Mint csillogó arany-folyó
Hullámzik a búzatábla,
Hol ezrek raknak asztagot,
A nyár hevébe' sűlve,
S hordják az aczélos magot
A tarlóról a csűrbe.

S jöttünk a pusztáról, melyen
Kövér gulyák seregelnek,
A hol órányi utakon
A kondák ellegelnek,
Hol ezrivel száguldoz a ló,
Mely nem volt még soha hámban,
Hol nyüzsgnek a selymes szőrü juhok
A nádfonatos karámban.

Jöttünk a «magyar tenger» felől,
Hol hemzseg a fogas, a garda,
A hol vitorlást ringat a víz
S venyigét növell a partja;
Jöttünk vidékrül, a melyen
A kohókban vasnak ércze,
Hol rőt arany, fehér ezüst
Van eltemetve a bérczbe.

De nem nekünk zöldelt a kalász
És másnak nőtt a csorda,
Hálója prédáját a halász
Nem asztalunkra hordta,
A rengeteg, az érczkohó
Mind másnak adta kincsét,
S házunkba került egy zord lakó:
A sápadt képü Inség.

Oh szörnyü, ha űl a kemencze körül
Az asszony, a férfi, fázva,
Ha a kis gyerek falatér' pityereg
És nincs kenyér a házba',
Vagy vágyna kimenni a többivel
Künn hanczúrozni a jégen,
De kisírja szemét — kis ködmenét
Mert rongygyá nyűtte régen.

S mi elhagyván a bús tanyát,
A házunk meg kicsi kertünk,
A széles óczeánon át
Keserves útra keltünk.
Aztán bezsufolva a vaskocsiba
Neki ösmeretlen tájnak, —
Mentünk oda, hol várt az iga,
Mentünk, mint birkanyájak.

És volt lakás, meg jóllakás;
De ha elpihent a munka,
Eszünkbe jutott, a lombos akácz
Hogyan virít a falunkba',
Fülünkbe csöngtek szólamai
Egy dalnak a hazánkból...
S a szemünket marta valami
S a falat kifordult szánkból.

S aztán a munka elfogyott.
És két nagy átka a földnek
(Külön-külön is mindegyik
Hány szívós lelket öl meg!)
Az Inség és a Számkivetés,
A bajok két óriása,
Hajh, összeállott ellenünk
Rémítő fosztogatásra.

Mi vagyunk, mi vagyunk a hontalanok,
Az éhezőknek hadja,
Álomtalanok, otthontalanok
Zimankós téli fagyba'; [hazánk!
Mi vagyunk, mi vagyunk, te messzi
Kiket elhagy föld is, ég is...
Feledd, hogy daczczal távozánk:
Magyarok vagyunk mi mégis!

A «földéhségünk» is feledd —
Csak szüntesd ezt a nagy bajt:
Csak legfölebb egy-két ölet,
Nem többet kell, hogy adj majd...
Ha újra ki kell vándorlani,
Jön a végső szender éje:
Te rólad szálljunk útra mi
Az öröklét tengerére!

Radó Antal.

* Az ujságok nemrég irták meg, hogy a kivándorolt és most munkanélküli amerikai magyarok a konzulátusokat ezrével ostromolják, ingyen hajójegyet kérni a hazatérésre, de az ingyenjegyekre már nincs «fedezet.»

tájékát lepték el s nagy hurráh-kal ütögették le a bábúkat. Valaki kilenczet kaszabolt le s egy hordó sört hozatott. Épen most ütötték csapra éktelen ujjongások közt. Nyalka kurucz huszárok óriás edényekből nyakalták a különböző borokat. Maga Andrássy generális is jelen volt (Bibók felismerte) egy csomó főtiszttel, s ugyancsak vörös volt már a sok italtól, mint a skarlát posztó. Élénk, vidám képet nyujtott a korcsma és környéke. Egy-egy hosszú asztalnál, a hol többen verődtek össze, felköszöntők folytak, szakadatlan sorban következő szónokokkal. Erről lehetett megismerni, hogy ezek a szónokló katonák valójában csak táblabirák, a kik katonáknak vannak öltözve. Távolabb már a virággruppok tájékán valóságos gyürű alakult bámész, kandi sétálóközönségből, mely gyönyörködve nézte a mulatozó daliákat. Gyászruhákba öltözött úriasszonyok, kisasszonyok a nevelőnőikkel, kóficz inasok, mesterlegények, fösvény patricziusok, a kik fogukhoz verik a garast s a világért se fogyasztanának valamit a korcsmában, mikor házhoz hozatva olcsóbb és csak levegőt szivni jönnek a «zöld»-be, a mint a város kertjét nevezik.

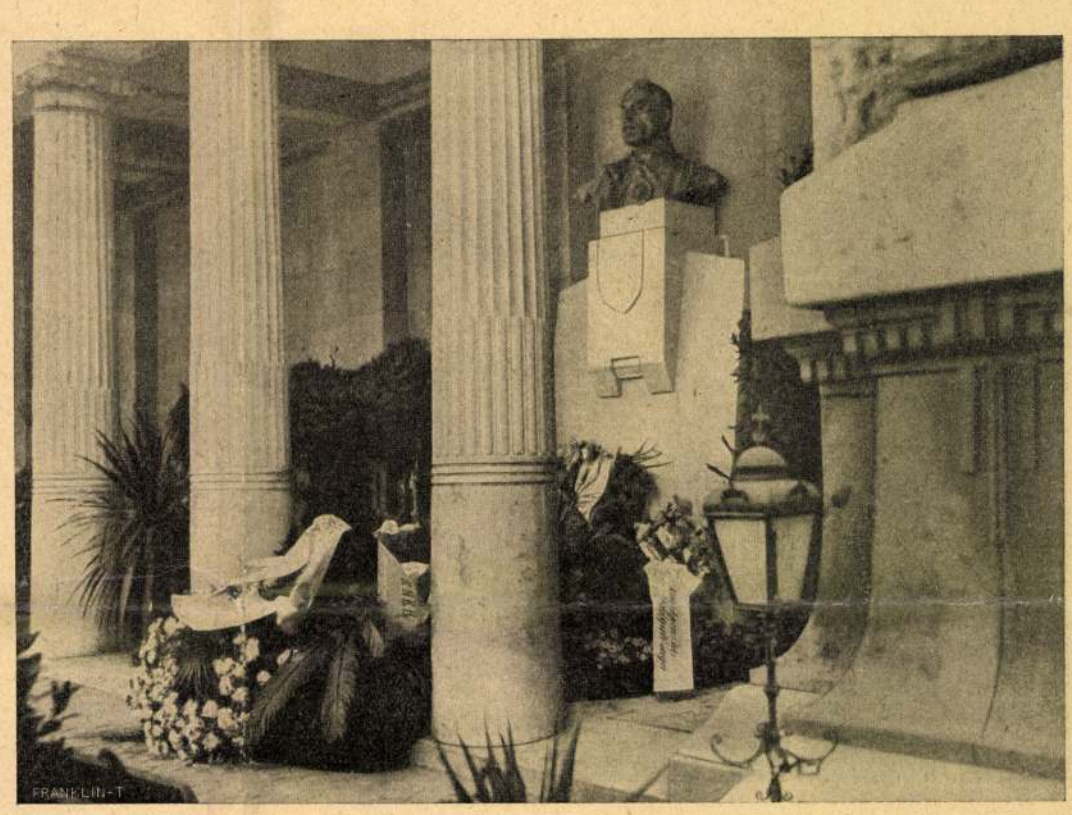

A SÍREMLÉK A KEREPESI-ÚTI TEMETŐ ÁRKÁDJÁBAN. — Ligeti Miklós szoborműve.

KÖZÖNSÉG A SÍREMLÉK FELAVATÁSÁNÁL.

Kárász uram kincsesbányához jutott. A város kertje elérte aranykorát. Estefelé itt volt úgyszólván az egész város. Valóságos lázas divat lett itt tölteni az estéket, a mint hogy megjövendölte azt Mulzinger Tamás, a város előbbeni kertésze, a kinek szemrehányást tett a tanács, hogy csupa mentát, rozmaringot és mályvát termeszt, csupa közönséges virágfajokat, nem hogy új virágok meghonosításával emelné a kert látogatottságát, a mire meg is szavazott a város negyven forintot, hogy hozasson virághagymákat Homonnáról, Terebesről, vagy akár a hollandusok országából, ha futja, de Mulzinger Tamás csak a fejét rázta és jóslatszerüen mondá a halálos ágyán deliriumban: «Mind nem ér semmit. Magától jön meg az ilyesmi. Meg kell várni az időt, mikor majd magyar huszárok nyilnak ezen a helyen.»

No hát ez akkor hagymázos érthetetlenségnek látszott, s ime, most meg van magyarázva. De 'iszen értelmes ember volt ez a Mulzinger Tamás!

Lőcse különösen lelkesedett a kurucz tisztekért, mert a szabadságért verekedtek, s ebben a vallásszabadság is benne volt, a miért éltekhaltak a lőcsei szászok, az asszonyok pedig azért lelkesedtek értük, mert a tisztek szépek voltak — és az asszonyok nagyon ki voltak éheztetve a Kramler-Görgey-esetből kifolyólag. Megúnták már nagyon a gyászruhát, csömör fogta el őket a fekete szintől és nem csoda, mikor a piros nadrágokat és a sárga csizmákat meglátták, ha valami különös nyilalást éreztek.

Az, hogy ezek a katonák iszákosak voltak, mint általában akkor az emberek, nem von le semmit. Az akkori folytonos hadakozásokban, a tábori életben, a mikor az embereknek nincs rendes szakácsnéjuk, a szesz tartja bennük a lelket. Általában az egész magyar élet ebben a jegyben folyik le. A hegyek adják a vasat és a bort. Vassal és borral dolgozik az ember. A völgyek és a rétek az állatoké. A korszak összes szereplői nagyitalúak. Thököly Imréről meg van irva, hogy egy gönczi hordó bort ivott meg egy-egy ünnepi alkalommal. Apaffy Mihály uram nevezetes lett arról, hogy a délutáni intézkedései nemtörténteknek tekintendők. Eszterházy nádorispánnak az ágya mellett éjszakára is be volt készítve egy kupa bor. Andrássy generális a nagyhirben álló ivókat

MÁRKUS MIKSA AZ UJSÁGÍRÓK NEVÉBEN EMLÉKBESZÉDET MOND.

HEGEDÜS SÁNDOR SÍREMLÉKÉNEK FÖLAVATÁSA. — Jelfy Gyula fölvétele.

NAGY MIKLÓS SÍREMLÉKE.

gyakran összehivta magához és az asztal alá itta valamennyit. Ez volt a *szomjúság kora,* a leghosszabb kor, mert egy pár száz évig tartott. Minden szalmaláng volt, csak a bor iránti szeretet mutatott csodálatos stabilitást. A poéták, lantosok a bort dicsőítik. A betegek mindenféle nyavalya ellen borral gyógyítkoznak. Nagy nyavalyák ellen nagy borral, tokaji aszuval, kis nyavalya ellen a kisebbrangú hegyek nedvével. Minek a verébre ágyúval lőni? A hősök becsípnek a csata előtt és isznak a csata után. (A kinek kulacsa van, iszik csata közben is.) Egyébiránt a borok családfája is erősen fejlődött és virágzott. Nemcsak a hegyvidékek szerint volt sokféle bor, mint most, hanem mindenféle árnyalatokat honorált a finoman megkülömböztető nemzeti kóstolgatás; volt kastélyszinű bor (siller), abrakosbor, hegyvámbor, papbor, németbor (savanyú), misebor (finom), pennabor, bodzásbor, nyárlottbor, csigér, törökbor, nyúlósbor, aszu, zsálás, kalantyúsbor. Persze hogy aztán az ilyen elterjedt borfamiliához megfelelő alkalmak is kellettek (hosszú éjszakák s névnapok, közbe egy kis parázs verekedés). Hasonlóképen megszaporodának az ivási lankadtságot ellensulyozó felköszöntések és szertartások: az egyszerű köszönő pohár (a «szállok az úrnak»), a látópohár (kóstoló), a társpohár, a fráterpohár, sellyepohár, az indulópohár (most szentjános áldása), az unszoló pohár, az ukkopohár, stb.* Nagyszerűen volt ez kigondolva, hogy az ember soha abba ne hagyhassa és mégse únhasson rá.

Bibók maga is korhely lévén, nem csekély irigységgel pillantott végig a mulató daliákon, kik kisebbedő szemekkel, de nagyobbodó ábrándokkal az úgynevezett amabilis confusio stádiumában zsibongtak, ágáltak, csuklottak, hadonásztak és tántorogtak odalent. Hej, ha ő is köztük lehetne! Mert hiába, csak az a gyöngy élet.

Bár Klebét még nem remélte lent találni, mégis elhatározta, hogy lemegy s eleibe kerül a város felé vezető úton, vagy a közkert valamelyik félreeső helyén várja be. Csalmáját mélyen a szemére húzva lépegetett le a garádicsokon, melyeknek alján egy kis pesztonka ült a penészvirággal és verses mesécskét mondott neki. Velük volt a sündisznó is, melyet a fiúcska egy fűzfavesszővel szurkált, miközben a mesét is hallgatta.

* Takáts Sándor czikke. 1905 «B. H.» julius 13.

VIZVÁRI GYULÁNÉ SÍREMLÉKE.

Es war einmal eine Henne und ein Hahn
Fängt mein Märchen an;
Dann war eine Kuh und ein Kalb,
Ist mein Märchen halb;
Es war einmal eine Katz' und eine Maus,
Ist mein Märchen aus.

(Volt egy kakas s annak egy tyúkja
Ezzel kezdődik mesécském útja;
Majd volt egy borjú és egy tehén,
Tartok már mesém közepén;
Volt egy macska és egy egér,
Mesécském ezzel véget ér.)

Formás, rokonszenves gyermekleány volt a pesztonka, nem szabályos arcz, ellenkezőleg, csupa formátlanság, de kellemetes a szemnek, fitos orr, összenőtt szemöldök az őzikeszemek fölött, magas homlok, mindenféle hepehupákkal, és olyan haj, mint a len.

Bibók igen kedvesnek találta, de különösen a lágy lengyeles dialektusa tünt fel. Lengyelül szólította hát meg:

— Miért nem mesélsz inkább magyarul a kis Kárásznak?

— Mert nem tudok magyarul, — felelte a kis pesztonka, jámboran fölpillantva a lejövő drabális emberre, a kit délben a gazdájával látott ebédelni.

— Honnan való vagy *sipsiricza?* (A sipsiricza bakfischt jelent lengyelül.)

— Görgőrül, — felelte, elmosolyodva a sipsiricza szón.

— Görgőrül? — szólt Bibók egy önkénytelen csodálkozó mozdulattal. — Hogy hivják az apádat?

— Bibók Zsigmondnak, — mondá a pesztonka szomorúan.

Mintha egy hatalmas ököl sziven ütötte volna, Bibók tántorogni kezdett s azt se tudta, hogyan jutott le a meredek lépcsőn. El, el innen, mert mindjárt ellágyul, ha még egy pillantást vet rá a gyermek és ő a gyermekre s akkor isten tudja, mi történik. Lélekzete elfúlt. A vér gyorsan száguldott ereiben s keresztcsontjában éles fájdalmat érzett. Hiszen könnyű volt mindent kitalálni. Ezt a lánykát a krakkói asszony hozta magával és az ő gyermeke. Hallotta kevéssel azután, a hogy az asszonyt elhagyta, hogy ikrek születtek, két leány, de sohase látta őket és nem hallott felőlük. Azután még többet is kitalálhatott. Az, hogy cselédnek adta a leányt az asszony, mutatja, milyen nyomorban lehet.

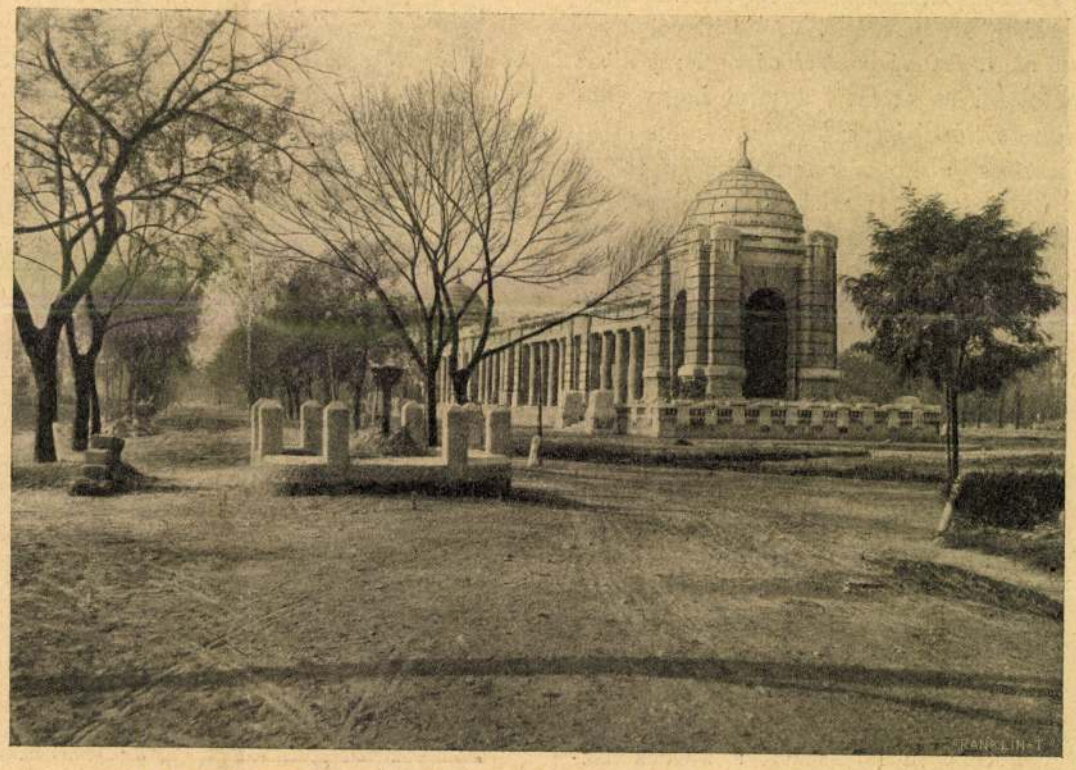

AZ ÚJ ÁRKÁDOS SÍRBOLTOK, AZ ELŐTÉRBEN JÓKAI MÓR KÉSZÜLŐ SÍREMLÉKE.

ÚJ SÍREMLÉKEK A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN. — Jelfy Gyula fölvételei.

Ligeti Miklós
Új Magyarság Vasárnapja
1935. nov. 3

Ligeti Miklós: Siremlék

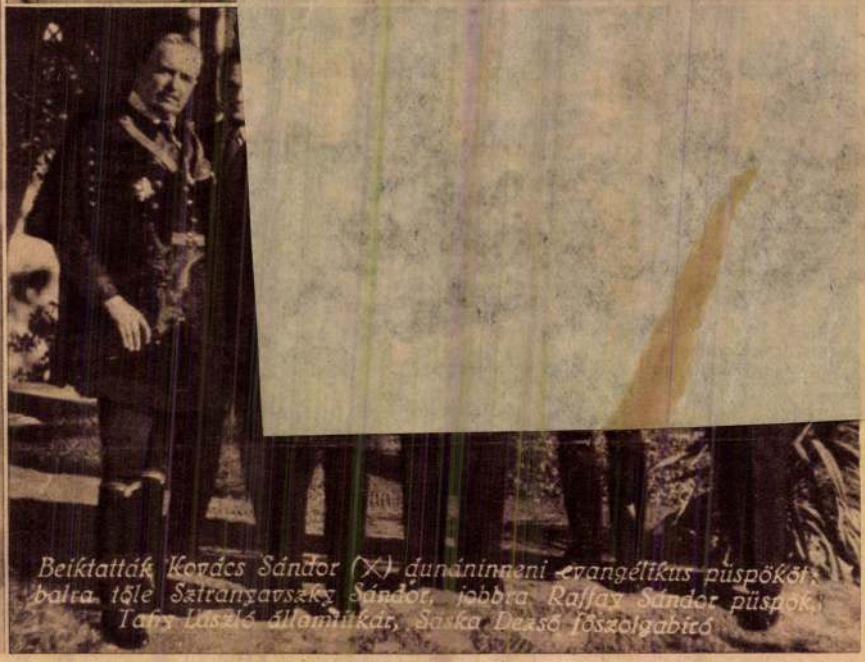

Beiktatták Kovács Sándor (X) dunáninneni evangélikus püspököt; balra tőle Szitnyavszky Sándor, jobbra Raffay Sándor püspök, Tary László államtitkár, Saska Dezső főszolgabíró

Ligeti Miklós: Síremlék. ◆ Grabmal. ◆ Monument funéraire.

210-211 képek
4*

Magyar Iparművészet
1927.

B. P. brüsszeli villájának lépcsőcsarnoka. ✦ Stiegenhalle der Villa P. B. in Brüsszel. ✦ Vestibule d'une villa à Bruxelles.

BRÜGGEI LEVÉL

A XV-ik században — *jó Fülöp* uralkodása alatt — *Brügge* fénykorát élte. Lakosainak száma meghaladta a százezret, az északi országok kereskedelmi gócpontja volt. Észak Velenceiének nevezték és a művészet, ugyanaz, amely napjainkban is ámulattal és hódolattal tesz adófizetőjévé mindannyiunkat, akik a *Porte Maréchale* 1300 közepéről ott felejtett komor, de festői boltívein belül — *Brügge* városában járunk — a művészet, ami tökéleteset és megragadóat alkothatott, ragyogott teljes fényében, megbecsülésben és sikerekben.

A tizenötödik század embere arra gyűjtött, — uralkodó, főúr, papság, kereskedő, iparos egyaránt, — hogy a székesegyházak egyikében — kora leghíresebb üvegfestőjével — egy pazar szinekben megkomponált ablakot terveztessen és elhelyezhessen, persze a családi név és címer feltüntetésével, vagy pedig sírhelyet faragtasson a boltívek mélyére — egy kitünő szobrászával — vagy gobelint szövessen egy-egy hírneves festményről, — vagy saját és családja, gyermekei képét megfestesse korának nagy festőivel. Ez ötszáz évvel ezelőtt volt. Ebben versengtek a családok, ez volt a dicsőség, az előkelő, a hazafias, a kötelező, az embersorba tartozás, ebben kulminált a hiúság és legalább hozott annyi dicsőséget, mint napjainkban egy kellő pillanatban leadott rugás — a matchpályán.

Brügge Isten kegyeinek a központjában, csaknem zavartalanúl fejlődött évszázadokon át s még a világháború is megkímélte. Bizony kímélje is meg. Talán az egyetlen helye a világnak, ahová azok, akik vágynak a mult tisztább, tartalmasabb és tiszteletet parancsoló légkörébe csalódás és megbánás nélkül kereshetik fel az álmodó Brüggét, az elvarázsolt mesevárost, visszaábrándozhatják a kedves történeteket a mézeskalács házikókról, bejárhatják gondosan megőrzött tatarozott, féltett házaik körét, parányi járdáit, ahol minden homlokzaton, a miniatür ablakok díszein, erkélyein, tornyocskáin s az utcák keresztezése feletti kiugrón baldahin alatt álló Madonnák mosolyán a gotika öt-hatszáz éves patináját és tisztán megőrzött stylusát üdvözölhetik s mintegy átélhetik a középkor vallásos szigorát, tökéletesen fejlett művészetértését, festői elképzelését és patriótizmusát.

865-ben, első *Baudouin*, Flandria grófja építtette a *Reya* folyó partjára a hatalmas *Bourgot*. A kereskedők, tengeri járműveikkel, idővel a *Reya* torkolatában találtak menhelyet, letelepedtek a pompás *Bourg* bástyáinak árnyában és védelmében és gyarapodott, gazdagodott, épült ez a telep, úgy hogy 1400-ban irígyelt központjává lett a kereskedelemnek, iparnak s a velejáró fényüzésnek s irányítójává észak művészetének.

A *Reya* keresztül-kasul szeli csatornáival, illetve deltájának ágazataival a város házköveit. Itt-ott járda van a két oldalán, de legtöbbször közvetlenül a vizben állanak a csúcsíves apró házacskák; körvonalaik mint egy finom csipke rajzolódnak az égboltra, vagy az álmodó víz mozdulatlan tükrébe. Ennek a csipkeszerű gótikának kelletett hatnia a kedélyekre és talán van is része e hatásnak abban az elvonúlt, finomodott, csendes munkálkodásban, aminek apraja, nagyja és öregje áldoz és aminek eredménye a szépségesen könnyü, finom brüggei csipke, mit annyi szeretettel bogozgatnak a boltíves apró ablakmélyedésekben, a kedves, főkötős brüggei asszonyok. Múzeumok rejtik legritkább példányait és idegenek ámulnak a kivitel tökélyén, a lelemenyesség sokféleségén s a többszáz év óta hibátlanúl megőrzött mesterpéldányokon.

Brügge a vallásos középkornak emlékeként maradt reánk egy varázslatos álomba merevedve változatlanúl őrzi a XIV. és XV. század szépért, nemesért lelkesedő korát, mikor a vallás a művészetre és a művészet a vallásra volt olyan hatással, hogy egyik a másik nélkül nem is elképzelhető. Még az is, aki saját képmását megrendelte, valamelyik szentnek sokredős ruhája árnyékában húzódott meg; minden fogadalom, kérelem és beteljesülés alkalmat nyujtott egy-egy ilyen festmény születéséhez és megőríztettek — ha nem a család — úgy a templomok, zárdák és sekrestyék homályában a lelkiekért élők kegyeletével.

A városházának — *Gruntfuse* — a hatalmas Bourg-tér központjában híres *Salle Gotfigue*-ja is, 1404-ben faragott tetőzete diszítményeivel, a flandriai szentek történetét őrzi s a *De Vriendt* testvérek tizenhárom falfestménye, bár *Brügge* politikai és szociális történetét meséli el, a fölötte futó frise 35 figurája ismét a flandriai szent apostolok, hősök és vértanuk dicsőítése s a városi tanácsülés száraz jelenete fölött felhők között lebegve őrködnek angyalok és mindenütt ott található *St. Donatius. Brügge* patrónusa.

Brügge őrzi a Megváltó egy csöpp vérét a *Chapelle du Saint Sang* mesterművü ereklyetartójában. Erről az ereklyetartóról, amelyet 1614—17-ben *Jean Crabbe*, a város híres ötvös művésze készített, egy egész külön értekezést kellene írni. A sárga gyertyák ugráló világánál, álmodó félhomályban őrzi *Brügge* polgárságának legdrágább ereklyéjét; minden év, május 2-ikát követő hétfőn, áhítatos kegyelettel üli meg a lakosság a *Szent Vér* ünnepét; történelmi hűséggel festői felvonulások, egyházi körmenetek, városdiszítés ünnepi keretében, amelynek lefolyása az idegenek óriási tömegét vonzza Brüggébe.

A szent vér kápolnája alatt van egy még sokkal régibb kápolna, *Szent Basilius*-é, a XII-ik század nehéz, tömör, román stylusában. A másfél méter vastag falazatokba mélyedő ablakréseken mystikusan hullanak a napvilág sugárkévéi az egyébként sötét, bolthajtásos, három részre tagozódó helyiségbe, melynek megkapó hatását fokozzák a méreteikkel és egyszerűségükkel megdöbbentő óriási kőoszlopok, elterülő talpaikon egy-egy finom vonalú román levéldísszel. A belső kripta még ezer előtti és a kápolnát a „vaskarú" *Baudouin* imahelyének tartják.

De engem *Michel Angelo Madonnája* vonzott a *Notre Dame*-ba! A gotikus templomnak egy oldalfülkéjét foglalja el renaissance millieuben, amelynek szélesen szétfolyó vonalai erős ellentétbe kerülnek a csúcsíves motivumok fölfelé törő könnyűségével. De nem törődünk semmivel, mindenek fölött lebeg a legnagyobb alkotó e remekműve, mely annyira egyszerű és közvetlen, méretében szerény, kivitelében egészen tökéletes, elfelejteti a környezetet, az oltár kivételes elvontságát; *a noli me tangere* ködbe vész, ott ül előttünk, közöttünk, velünk, hozzánk tartozik, szinte segíteni szeretnénk,

Az *Ernst Múzeum* két csoportkiállítással kezdte a szezont, természetesen ugyancsak fiatal művészek kollekcióját hozva. Az első együttesből erőteljesen válik ki *Bernáth* Aurél markáns pikturája. Ennek a fiatal művésznek nemcsak nagyvonalú, kissé talán egyhangú, de mindenesetre erős művészi egyéniséget sugárzó pikturája érdekes, de tanúlságos az út is, amelyet megjárt. Még csak rövid ideje, hogy ugyanazt a handabandát állítgatta ki a különböző tárlatokon, amit párisi importnak szeretnek feltüntetni minden országban a művészet nemzetközi csempésztársaságának átsurranói. Az utóbbi évek tárlatain már mindgyakrabban találkozhatunk a megtért tékozló fiúkkal, akik ismét a megvetett természet anyaföldjére borúlnak. Ezekhez a visszatérő „kitért naturalistákhoz" tartozik Bernáth Aurél is, akinek művészetében még sok örömünk lesz. A csoportkiállítás tárlatának legkiegyensúlyozottabb piktora *Péter* Mária, akit finom szinskálája és artisztikus látásban nyilvánuló választékos ízlése tesz szimpatikussá. Ennek ellenkezőjét mondhatjuk a *Basilides testvérekről*, akiknek sötét szinfoltjai, zavaros kompoziciói nem keltik a szándékolt hatást. Az élet sötét oldalának megfestéséhez talán elég a piszkos szinfolt és a zord mese, de ahhoz, hogy művészi élmény legyen, több elhivatottság kell. *Vaszkó* Ödön nem tehetségtelen művész, de ebben a gyüjteményében magából még keveset ad. Két szerény igényű grafikusa is van a kiállításnak: Gy. *Szabó* Kálmán és *Réfi-Kádi* János.

A 99-ik csoport kiállításnak piéce de resistance-a *Nagy* Sándornak, a gödöllői mesternek Ady-illusztrációi. Ady Endre verseit illusztráló rajzai a rajzkészség magas fokát reprezentálják, értékes megnyilatkozásai a Nagy Sándor művészi egyéniségének, csak kár, hogy nem tud alkalmazkodni Ady vérbő fantáziájához. Nem egy helyütt congeniálisnak ismerhetjük fel illusztrációit, viszont az egész együtt mintha kissé egyhangú lenne. Ugyancsak grafikával szerepel *Feszty* Masa, aki ezen a téren is igazolja piktori jóhirét és *Zilzer* Gyula, akinek gyüjteménye egy része még erősen magán viseli a divatos irányok utánérzését, viszont láttuk a tárlaton néhány fejtanúlmányát, amelyek egyéniséget és művészi érettséget mutattak. A festők közül *Rózsaffy* Dezső a legkiérettebb, akinek impresszionista stílusú képei egy fegyelmezett művész szimpatikus egyéniségéről beszélnek. *Bertalan* Albert sokat igérő tehetség. Kocsiban ülő hölgyei és egy akt képe egy most bontakozó művészi egyéniséget állítanak a közönség elé. *Simon* György János, akinek jó grafikáit ismertük eddig, még nem ura az ecsetnek. *P. T.*

LIGETI MIKLÓS: Gyász

Ligeti Miklós egyházművészeti alkotásai

PROHÁSZKA LÁSZLÓ

1953-ban született Budapesten. Újságíró, művészeti író. Számos írása és több könyve jelent meg Budapest köztéri szobraival kapcsolatban. Legutóbb (2001-ben) a Ligeti Miklós életművét feldolgozó kötetét és a magyar főváros lengyel emlékeit bemutató könyvét adták ki. (Utóbbi megfilmesített változatát 2002 tavaszán sugározta a Magyar Televízió.)

A 20. század első felének sikeres szobrásza, a városligeti híres *Anonymus* alkotója, Ligeti Miklós (1871-1944) nevéhez — számtalan remek portré mellett — több híres köztéri alkotás fűződik. Ő készítette *Rudolf trónörökös, Bandholtz tábornok, Déryné*, valamint a *Lovas tüzérek* budapesti emlékművét, *Erzsébet királyné* szegedi szobrát, a *34. gyalogezred* Szikszó melletti hősi emlékművét. Életművét több egyházművészeti vonatkozású alkotás is gazdagítja.

Szent István dombormüve

Ligeti azon kevés magyar művész közé tartozott, aki párizsi tanulmányait követően nemcsak megértette, de technikailag alkalmazni is tudta a szecesszió forradalmian új stílusjegyeit a szobrászatban. Erről tanúskodik *Szent István* királyról 1900-ban készített fehér márvány domborműve. Az uralkodó jobbra tekintő profilja mögötti félkörívben muránói aranymozaik emeli ki a mesteri módon megformált arcvonásokat. A plasztikus finomsággal kidolgozott portré egyszerre sugároz akaratot és erőt, bölcsességet és tisztességet. Az enyhén előrehajló fejjel együtt mozduló glória íve lendületet ad az alkotásnak, amit István szakállának márványból faragott hullámai csendesítenek. A formák, színek és anyagok szecessziós stílusú együttes alkalmazásának harmonikus eredménye a dombormű, amely az egyik legszebb ábrázolás Magyarország szentté avatott királyáról. Az alkotás a század elején több kiállításon — köztük a londoni Earl's Court-ban 1908-ban tartott magyar képzőművészeti tárlaton — sikerrel szerepelt. Jelenleg a balatonlellei Kapoli Múzeumban tekinthető meg, ahol a művész hagyatékának egy része tavasztól őszig állandó kiállításon látható.

Gróf Széchenyi Miklós püspök mellszobra

A Széchenyi-család tagjairól több portrét készített a művész. Ezek közé tartozott *gróf Széchenyi Miklós* győri püspök mellszobra, melyet a Műcsarnok 1903-as Tavaszi tárlatán mutatták be a nagyközönségnek. A fehér márványból faragott szobor élettel teli, lendületes alkotás a fiatal főpapról. Portréi sikerének egyik titka, hogy arcmásait élő modellről mintázta. Ha lehetséges volt, egy üléssel készítette el a szobrot. Szinte lélekbúvárként igyekezett közel kerülni az ábrázolt személyhez, ugyanakkor nagyra becsülte a pillanat varázsát. Szobrai mentesek a hamis manírtól, az álművészeti sablonoktól. Portréin valódi egyéniségek jelennek meg. Ilyen alkotás a fiatal főpap portréja is.

Az 1911-es torinói nemzetközi iparművészeti kiállítás magyar pavilonja (tervezte Tőry Emil és Pogány Móric) előcsarnokának falára a szecessziós romantika stílusában fogant történelmi témájú, Zsolnay-kerámiából készült domborműveket készített (*Attila hun vezér* illetve *Szent István királlyá koronázása*). Torinóban kiállított alkotásait a zsűri Nagydíjjal tüntette ki.

Gyűjteményes kiállítása 1913-ban

1913-ban az Ernst Múzeumban rendezték meg gyűjteményes kiállítását, melyen szinte valamennyi addig készült jelentős munkáját bemutatták. Nyolc teremben összesen hetvenkét kisplasztikai alkotását, néhány grafikáját, valamint kerámiai kísérleteit láthatta a közönség. A tárlaton több egyházművészeti alkotása szerepelt. Közöttük első helyen említendő az ekkorra közismert *Szent István* dombormű. A portrék sorában volt látható *Rott Nándor*, a Papnevelő Intézet rektora és *Robitsek Ferenc* esztergomi kanonok mellszobra. A népi zsáner hangulatát idézte a *Bérmálkozáskor* című kisméretű bronz szobor, mely kezében gyertyát tartó, ünneplő népviseletbe öltözött kislányt ábrázol.

Krisztus sírbatétele

A kiállítás nagy sikerét a *Krisztus sírbatétele* nagyméretű szürkésfekete színű márványból faragott domborműve aratta, melyet a Szépművészeti Múzeum vásárolt meg. A kompozíció drámaiságával, a halott Jézus teste ábrázolásával és az őt vivő alakok merész megformálásával kiemelkedik a századelő sokszor konvencionálisan sablonos egyházi tárgyú alkotásai közül. A halott Krisztus előrecsukló feje mögött Szűz Mária lehajtott feje látható. Mindkettőjük fölött glória, mégpedig a halasi csipkék mintavilágát idéző magyar díszítéssel. Igazi dráma, a maga emberi valóságában. Ráadásul mindez — különösen a halott Jézus alakja — tökéletes anatómiai kivitelezésben.[1] A művet Petrovics Elek javaslatára a székesfőváros 1929-ben az Avilai Szent Terézről elnevezett terézvárosi plébániatemplom főhomlokzatán helyezte el, jelenleg is itt látható.[2] A svéd gránit keret építészeti terve Hikisch Rezső munkája. A gránit keret alsó részén, aranyozott betűkkel a következő szöveg olvasható: „Az O. M. Szépművészeti Múzeum tulajdona / elhelyeztetett 1929-ben."

[1] A Műcsarnok 1913/14. évi Téli tárlatán is bemutatott alkotás joggal nyerte el 1913-ban a kor legrangosabb egyházművészeti elismerését, az Ipolyi-díjat.

[2] A templom különösen kedves volt Ligeti számára, hiszen húsz évvel korábban, 1909-ben itt tartotta esküvőjét egy hazánkban letelepedett bajor polgár lányával, Kern Hedviggel.

Az alkotás egyszerűsített porcelán változatát (Mária félalakja és glóriák nélkül) 1920 után Ligeti saját kerámia üzeme sokszorosította. Ennek megszűnte után, az 1920-as évek második felében — egy magántulajdonban található példány cégjelzése szerint — a Kispesti Porcelángyár forgalmazta. Az eredeti mű bronzból öntött másolatát 1925-ben a Kerepesi úti temetőben Végh Károly sírját díszítő szoborként állították fel.

Kerámiák

Az Ernst Múzeumban 1913-ban tartott kiállításon a szobrok és grafikák mellett két vitrinben kisméretű kerámia illetve festett agyag alkotások jelezték Ligeti kísérletező kedvét. Ezek között több bibliai témájú alkotás volt található. A *Mater Dolorosa* az arcát kendőjébe rejtve imádkozó Mária profilban ábrázolt mellképe. A beteljesedett tragédiát egy másik alkotásán az üres kereszt

előtt imádkozó *Mária* álló alakja idézte, feje körül arany glóriával. Majd egy zokogó nőalak, a szecesszió stílusvilágából. Az álló téglalap alakú háttérből kiemelkedő, színesre festett féldomború a lehajtott fejét két kezébe temető, arcát hosszú hajába rejtő *Mária Magdolnát* ábrázolja. A kerámiákat bemutató vitrinben látható volt a *Bérmálkozáskor* című alkotás színezett féldomború változata is. Lyka Károly a Magyar Iparművészetben írt lelkes cikket a kiállított kerámiákról.

Pálosok kútja

A kiállításon szereplő *Mária a kis Jézussal (Częstochowai Madonna)* nagyméretű változata három évvel később egyik köztéri kompozíciójának középponti alakja lett. A VIII. kerületi Lósy Imre utcában 1916. október 8-án Csernoch János hercegprímás szentelte fel a *Pálosok kútja* (más néven *Béke kút*) című alkotását. A középpontban az oszlop tetején a Częstochowai Madonna márványból kifaragott képe áll. A kőoszlop mellett kétoldalt egy-egy térdelve imádkozó pálos szerzetes életnagyságúnál nagyobb alakja látható. A díszkutat még a tízes évek elején rendelte meg az esztergomi káptalan, amely a pálos rendnek akart emléket állítani. A művész több tanulmányt készített a díszkúthoz. Mivel a pálos rend ekkor nem működött Magyarországon, írt Częstochowába, hogy küldjenek egy kámzsát a hiteles mintázáshoz. „Egy János nevű barát válaszolt levelemre és elküldte saját szőrcsuháját... Mondani se kell, hogy nagy becsben tartottam a kámzsát és amint elkészültem a szoborral, sietve visszaküldtem" — emlékezett később Ligeti a történtekre. A Madonna-kép talapzatául szolgáló oszlopot és a szerzetesek alakját — akiket Rott Nándorról, illetve Robitsek Ferenc kanonokról mintázott a művész — cseh kőből faragták. A kút építészeti terveit az a Tőry Emil és Pogány Móric készítette, akikkel a torinói magyar pavilon megvalósítása során együtt dolgozott. A kőoszlop elején a Madonna-szobor alatti szöveg: „Ave / Maria / Nagy szíved fényével, / Lelked békéjével / Hajolj a viharra. / Égi trónusodból, / Csillagos lakodból / Tekints a magyarra." Az oszlop hátsó részén lévő felirat a Boldogasszony anyánk néhány sora: „Jézus fiad előtt / Könyörögj érettünk, / Mert ha nem cselekszed, / Egy lábig elveszünk. / Magyarországról, édes hazánkról, / Ne feledkezzél meg / Szegény magyarokról." A kútmedence kávájának peremébe elöl a „Minden reményünk csak te vagy", hátul a „Szent Szűz Anyánk, oh el ne hagyj " feliratot vésték.

A díszkút a Papnevelő Intézet saját bérházai közötti, eredetileg zárt területen állt, melyet néhány év múlva közterületté nyilvánítottak. A kutat 1935-ben áthelyezték a Központi Papnevelő Intézet belvárosi Papnövelde utcai épülete belső udvarára. A 18. század végéig — amikor II. József császár feloszlatta a szerzetesrendeket — a barokk épület a Pálos rend otthona volt, így az alkotás valójában hazatért. Az intézet udvarán vészelte át a második világháborút és az 1945 utáni szobordöntéseket, így ma is teljes épségben látható.

A Művészi Kerámiaműhely megalapítása

Az első világháború utáni anyaghiányt látva és az 1913-as kiállítása sikerében bízva, Ligeti 1920-ban Angyalföldön kerámiagyárat alapított Petrik Lajos vegyészmérnökkel. A Művészi Kerámiaműhelyben rajta kívül több lelkes fiatal dolgozott. Az üzemben készült munkák közül sajátos hangulatúak a falra akaszthatók, színes mázas fali kerámiák, melyek közt több egyházi témájú alkotás található (például az *Angyali üdvözlet*, a *Szent Erzsébet*, vagy a *Magyar Hiszekegy*). Ezek a csempe formátumú alkotások nem plasztikai művek, inkább Ligeti festői tehetségéről tanúskodnak. Néhány kisméretű zsáner figura (köztük a *Bérmálkozáskor*) az 1913-as gyűjteményes kiállításán szereplő, javarészt kézzel festett agyag vázlatok alapján készült, immár mázas kerámiából.

Kerámiái az Iparművészeti Múzeumban

Az Iparművészeti Múzeum több tárgyat őriz a Művészi Kerámiaműhely termékei közül. Egy *bibliai jelenetet* ábrázoló váza a rajtuk található névjelzés révén közvetlenül Ligetihez köthető. A kis vázán paradicsomi jelenet látható Ádámmal, Évával és a kígyóval. Körülöttük állatok, sárkány, elefánt, majom, tigris és farkas iszik egy folyó vizéből. A színes ólommázzal festett képi ábrázolás alsó részét a korondi fazekasok színvilágára emlékeztető magyar népi motívumok díszítik. Szignálatlan, de stílusából ítélve Ligeti keze munkája a *Szent Margit korsó* és egy falra akasztható *Pietà*. Az 1921-ben készült kétfülű, zöld mázas korsón Szent Margit alakja látható égszínkék ruhában, feje körül fehér glóriával. Balra tőle kisméretű címerpajzsban hármas halmon kettős kereszt, tetején koronával. Az Árpád-házi hercegnő alakjától jobbra a függőlegesen írt „Margarita" utal az ábrázolt személyre. A Pietà a népi barokk stílusában mintázott, ovális alakú, zöld színű mázas fali kerámián látható. A Máriát ölében a halott Krisztussal ábrázoló dombormű alatt a „Maria Schosberg in Hungary" felirat olvasható. A hátlapon a gyár védjegye (kettős kereszt mellett alul két-két pont).

A hagyatékban fennmaradt kerámiái

Kétséget kizáróan Ligeti munkája a művész hagyatékában fennmaradt, jelenleg magántulajdonban található fali kerámia tál, amely a hátoldalára ragasztott címke tanúsága szerint a művész saját tulajdonaként szerepelt az 1931-32-es padovai nemzetközi keresztény egyházügyi tárlaton. A 38 centiméter átmérőjű, fekete színű, mázas kerámián *Szent Erzsébet* koronás alakja látható, bal kezében kettős kereszttel. Mellette két oldalt a „Sanct Elyzabet" felirat utal az ábrázolt személyre. A tányér szélét fehér virágminták és zöld-kék indadíszek kísérik. Ugyancsak Ligeti hagyatékában maradt fenn a *Bűnbánó Magdalénát* ábrázoló, kör alakú fali kerámia. A gazdagon színezett alkotáson középen az igazságosztó Krisztus kék lepellel díszített fehér ruhás alakja áll. A térdelő Magdalénával szemben az őt vádoló idős, ősz hajú férfi zöld ruhás alakja látható. A hátoldalon a gyár védjegye. A művész hagyatékában található *Salome* című mázas kerámia kisplasztika térdelő nőalakot ábrázol, kezében Keresztelő Szent János fejével. A mártír levágott feje körül aranyszínű glória.

118. Strobl Alajos. gyulai pál mellszobra.

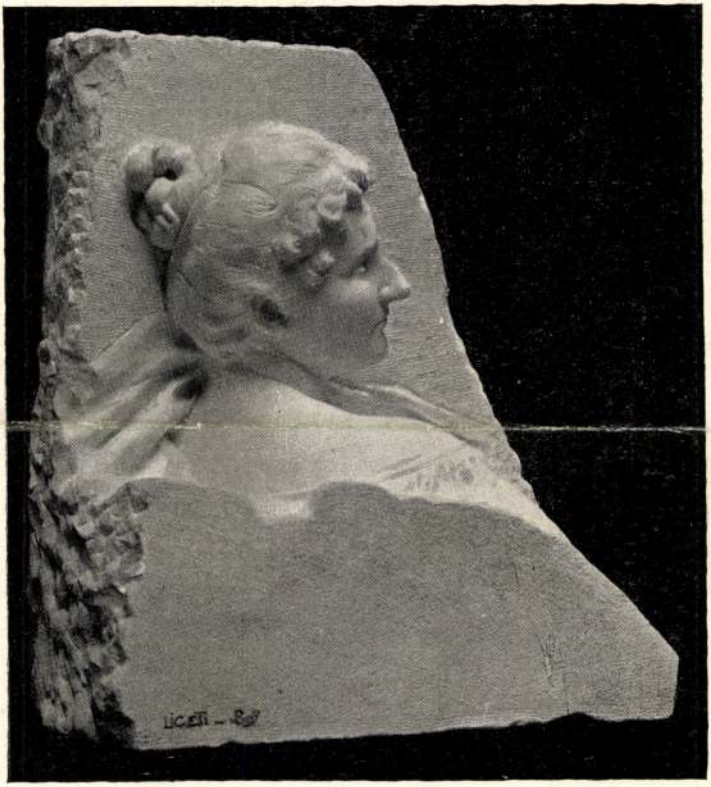

114. Ligeti Miklós. női képmás.

Képzőmüv. társ. 1897/98-diki
kiáll. darabja

Ligeti Miklós

Ujság, 930. IV. 11.

KÉPZŐMŰVÉSZET

A Lechner Ödön szoborpályázat

A Lechner Ödön szobrára kiirt második pályázat sem döntötte el a kérdést, hogy ki készitse el a nagy épitőmüvész szobrát. A zsüri nem talált a beküldött negyvennégy pályaterv között egyetlenegy olyant sem, amelyet megvalósitásra mert volna ajánlani.

A zsüri itéletének ezzel az általános részével egyetértünk. Ez a második pályázat valóban gyengébb, mint az első volt. A pályázók közül azok, kik az elsőn résztvettek, akkori elgondolásukat csak elvétve tudták érettebbre fejleszteni, uj tervükkel általában nem tudtak tultenni a régin. Az uj pályázók között akad néhány figyelemreméltó fiatal tehetség, de olyan, kire nyugodt lélekkel rábizható lenne egy köztéri szobor, köztük sem mutatkozik.

A zsüri három szobrászt választott ki a pályázók tömegéből és őket szándékszik ujabb mérkőzésre felszólitani. A három szobrász: Ligeti Miklós, Cser Károly és pankotai Farkas Béla.

Ha végigmegyünk a pályamunkák sorain, lehetetlen meg nem csóválnunk fejünket a pályabiróság döntésén. Ligeti Miklós terve — egy lábujjhegyen ágaskodó, a földtől szinte elválni akaró ruhátlan férfialak, melyet vitorla módjára dagadó keskeny lepel rögzit talapzatához s amely kezében Lechner egyik templomépitményét tartja — maga a banalitás. Ilyen az elképzelésében. A kivitelében pedig maga az érdektelen unalom. Megbizhatatlan önkritikára vall, hogy az a müvész, ki a kerepesi temető Elek Pál siremlékében a temetőnek egyik legszebb szobrászi müvét alkotta meg, ilyen munkával lép a nyilvánosság elé. A zsüriről pedig, amely éppen ezt a balul sikerült müvet ragadta ki megkülönböztető szándékkal a többi közül, még elitélőbb a véleményünk. Nagyon megértenők, ha ilyen zsüri felhivására a szobrászok nem felelnének és megvetően visszavonulnának az ujabb pályázat elől. Olyan flagráns esete ez az itélet a hozzánemértésnek vagy a rosszhiszemüségnek, hogy az a testület, amely kimondotta, az elárult müvészet nevében megérdemli a legsulyosabb itéletet. Mélyen sajnáljuk természetesen azt az érdemes kisebbséget, mely a többség erőszaka miatt a felelősségben részesedni kénytelen.

Cser Károly három és Farkas Béla két pályamüve messze felülmulja Ligetiét. Mind a kettő Lechner alakjára vetette a sulyt és mind a kettő szenvedélyes mozdulatban ábrázolja a mestert. Mind a kettőnek azonos hibája, hogy alakjának szerencsétlen az épitészeti környezete s hogy a térrel, ahová kerül, annak hatásával egyik sem számol. Meggyőződésünk szerint a köztéri szobor elsősorban épitészeti probléma, minthogy épületek közé kerül, amelyekkel harmóniába kell egészülnie. Azért az ilyen pályázatokat tulajdonképpen két részre kellene osztani s előbb a leghelyesebb épitészeti megoldást megtalálni s ahhoz alkalmazkodni a szobrászattal.

A többi pályamü között is akadnak figyelmet érdemlő elgondolásuak. Ilyen Barta Lajosé, mely az előző pályázatához képest jelentékeny fejlődést mutat. ilyen Csikász László terdemlő aktu terve, Mészáros László, Rajky József, Petri-Pick Lajos (aki az első pályázatra készitett tervén szintén szerencsésen fejlesztett), továbbá a düsseldorfi Székessy munkája.

(e. a.)

930. IV. 11. UJS

** **A Munkácsy céh közgyülése.** Ma tartotta a a Munkácsy céh idei rendes évi közgyülését Márk Lajos elnöklete alatt. Márk Lajos elnöki beszámolójában a tervezett amerikai kiállitás ügyét adta elő. Sz. Gyenes Lajos főtitkári jelentésében beszámolt a ceh idei müködéséről, Lázár Béla dr. igazgató pedig részletes jelentést tett az idei kiállitás anyagi és erkölcsi sikeréről. Inditványára a közgyülés jegyzőkönyvi köszönetet mondott a sajtónak a céh kiállitásával szemben tanusitott jóindulatáért. Beczkói Biró László dr. ügyész előadásában a közgyülés elfogadta a szükséges alapszabálymódositást, amelyet a pénzügyminisztérium által engedélyezett tárgysorsjáték tett aktuálissá. A közgyülés egyhangulag három évre megválasztotta ujból elnökké Márk Lajost, alelnökké Kernstok Károlyt, Iványi-Grünwald Bélát és Sidló Ferencet, főtitkárrá Sz. Gyenes Lajost, jegyzővé Orbán Dezsőt, igazgatóvá Lázár Béla dr.-t és ügyésszé Beczkói Biró László dr.-t. Tiszteletbeli tagokká választotta Ugron Gábor, Ripka Ferenc dr., Csók István, Karlovszky Bertalan, Zala György, Magyar-Mannheimer Gusztáv, törzstagokká Koszta József és Kosztolányi-Kann Gyula. Megválasztotta a közgyülés azonkivül a választmányt és az uj tagokat. Végül elhatározták, hogy a székesfőváros tanácsához beadvánnyal fordulnak a Képzőmüvészeti Társulat adminisztrációja ügyében.

** **Az UME ezidei kiállitása.** Az Uj Müvészek Egyesületének második kiállitása a Nemzeti Szalon összes helyiségeiben lesz, közvetlenül a mostani Alpin-kiállitás után. Az UME ezuttal azokat a müvészeket is szivesen látja kiállitásán, kik az UME-val azonos irányu müvészi elveket vallanak. A főkönyvi lappal ellátott müveket a Nemzeti Szalon április 14-, 15-, 16-án veszi át.

szerelem ezerféle változatát kifejező játéka mind olyan, amit csak ez a kivételes képességü filmiztár tud nyujtani. Külön kell megemlékezni ennek a filmnek a fotografálásáról. A templomi jelenet s az, mikor a hidról lezuhanó emberek néhány pillanat alatt eltünnek a szakadékban oly müvészi felvételek, melyeket nagyon sokszor fognak még utánozni. A cselekmény egy prédikáció keretében elevenedik meg s nagyon jó ötlet volt, hogy a pap magyar nyelven beszéljen a hivekhez. Igy oly maradandó emléke lesz a filmnek, mint a Singing Foolt kivéve idáig talán egyetlen hangosfilmnek sem volt. Megdöbbentő erejü ez a film, lesujtó és egyben felemelő is, oly sokféle érzést ébreszt, mint maga a regény, melynek nyomán készült. Regényt filmen ennél tökéletesebben még nem igen elevenitettek meg. Minden jelenetben mintha csak az iró fantáziájának életrekelését látnók, még a legapróbb részletekben is. Abban is, hogy a cselekmény csupán az irói fantázia realitása, tehát az alakoknak is csak annyiban van közük a való élethez. Ezt itt hangsulyozni kell, mert különben például komikussá válik egynéhány helyen az anya szerepe, akinek pedig fájdalmas a tragédiája. De mert az iró olyannak rajzolja le külsejét, amilyen a filmen, a felületes szemlélő — mint a premieren is sokan — kacag a legdrámaibb jelenetben, akkor, amikor az anya leánya után vágyik és azonnal akar utazni, holott az gyülöli és nem akarja soha többé látni.

A filmnek hihetőleg igen nagy sikere lesz.

b. l.

A mozik mai müsora:

VARIETÉ-FONODOGRÁF HANGOS FILMSZINHÁZ (József-körut 63. T.: J. 384—76): 2 hangos sláger! Páris gyermekei (Maurice Chevalier énekló, beszélő, zenélő filmje, regényes történet 10 felvonásban.) A fogház angyala (hangos vigjáték 8 felv., fősz.: Karl Dane, Georg K. Artur.) Előadások kezdete hétköznap: ½5, 7, ¾10, vasárnap: 2, 4, 6, 8, 10 órakor. Vasárnap a B. teremben néma müsor.

CHICAGO-MOZGÓ (István-ut 39. Tel.: J. 321—75): Vasárnap délután . . . (világszenzáció 10 felv., fősz.: Willy Fritsch és Dita Parlo.) Két arab lovas (az idei szezon nagy attrakciója 8 felv., fősz.: William Boyd és Mary Astor.) Híradó. Előadások kezdete hétköznap: 5, ¼8 és ½10 órakor, vasárnap 3 órától.

...kari előadásokat

...iszakma

ként van, mert hosszabb ideig kell játszani egy-egy filmet és ha veszteséggel jár a film előadása, a deficites bemutató hetekig is eltart. *Növekedett tehát a kockázat,* eltekintve attól, hogy miután kevés a hangosfilm, a kölcsöndijak tételei emelkedtek. Azelőtt hatszáz film jött az országba, ma a hangosfilm-éra alatt mindössze kétszáz képre számithatunk s a verseny is megnövekedett, mert tizenhárom premiermozi van a békebeli öttel szemben.

A helyárakat nem lehet fokozni, hiszen a maiakat sem birja el a közönség s lassankint a mozi is luxussá válik, akármilyen kulturális értéke, akármilyen szórakoztató szerepe van.

Az elhangzott panaszok után az egyesület elnöksége ismertette, hogy a mozik a legsulyosabb válsággal küzdenek és ez okozza, hogy

534 kiadott engedély közül csupán 130 moziban van állandó előadás és 80 moziban van időközi játék.

Az utóbbi két hónapban több mint 80 uj betársuló kapcsolódott a tönkrement régi társak helyébe, mert csak igy lehetett megoldani, hogy a mozik tulajdonosai csődbe ne kerüljenek.

A budapesti mozgószinházak a hangosfilm bevezetésével egyenként 30.000—200.000 pengőig vállaltak kötelezettséget a leadógépek berendezésével. Tény az, hogy a hangos müsor bevezetése óta fokozódott a mozik látogatottsága, de a jövedelmezőség szomoru eredményeket mutat. Kevés a jó hangosfilm és azok kölcsöndija a bruttóbevétel 40—50 százalékát elviszik. A horribilis közterhek szinte lehetetlenné teszik a mozik ren-

LIGETI Művek

Anonymus szobra Budapest kedvence lett

Ligeti Miklós nem érte meg köztéri műveinek pusztulását és eltávolítását

Egyik „legbudapestibb" szobrászunk, az impresszionista plasztika legnagyobb hazai mestere, az ötletes kompozícióiról és újító kedvéről egyaránt híres Ligeti Miklós a fővárosban látta meg a napvilágot 1871. május 19-én. Tanulmányait az Iparművészeti Iskolában kezdte Mátrai Lajos Györgynél, később Stróbl Alajosnál, majd bécsi és párizsi mestereknél tanult. 1893-ban mutatkozott be a Műcsarnokban, és zsánerfiguráival rögtön feltűnést keltett, különösen a Rákászfiú bizonyult sikeresnek: a főváros megvásárolta, alkotóját pedig Nadányi-ösztöndíjban részesítette. A mű életnagyságú változatát 1926-ban állították fel a Várkert dunai feljárójánál, ahonnan előbb a Döbrentei térre, majd 1945 után a margitszigeti hőforráshoz került.

Közkedvelt művét, Csongor és Tünde kettős szobrát 1903-ban leplezték le a királyi palota előtt, az egykori Habsburg-díszlépcső mellvédjén. Ligeti legismertebb munkáját, az Anonymus-szobrot – „az ösmeretlen szobrát", mint Lyka Károly írta – a főváros, sőt az ország egyik legnépszerűbb emlékművét 1903 novemberében avatták fel a Városligetben. Béla király jegyzőjének alakja a tíz „királyszobornak", azaz a székesfőváros Ferenc Józseftől kapott tíz emlékművének legszínvonalasabb tagja. A nevezetes adományozásra még 1897-ben került sor: a királyt elsősorban az inspirálta, hogy a Budapestre látogató II. Vilmos császár köztéri szobrok tekintetében szegényesnek találta a magyar fővárost. Az Anonymus-szobor kisebb másolatai több híres külföldi múzeumban is helyet kaptak, a megbízás rangját pedig jól mutatja, hogy Ligeti a honoráriumból építtette fel Stefánia úti műteremvilláját, a budapesti szecessziós villaépítészet egyik gyöngyszemét.

Részt vehetett az Uránia Egyesület meghívásos pályázatán, melyet az 1889-ben elhunyt Rudolf trónörökös emlékszobrára írtak ki. A szoborbizottság elfogadta Ligeti megkapó, emberi léptékű, vadászruhás tervét, melyet a művész a királynak is bemutathatott. A Rudolf-szobrot 1908 októberében avatták fel a Városligetben, az ünnepségen maga Ferenc József is megjelent, és rövid, magyar nyelvű beszédet mondott. A népszerű mű 1945 után furcsa átalakuláson ment át. Bár az ostrom során nem sérült meg, el kellett távolítani, mivel a Habsburg család egy tagját ábrázolta. Beolvasztására azonban, szerencsétlenebb sorstársaitól eltérően, nem került sor: előbb raktárba került, 1980-ban pedig Nagyberkibe, de már nem Rudolf szobraként, hanem a vadászatot jelképező allegorikus alakként, miközben magán a szobron semmi sem változott. (A mű azóta visszakerült a Városligetbe.)

A Rákászfiú

Az alkotó és felesége a főmű előtt

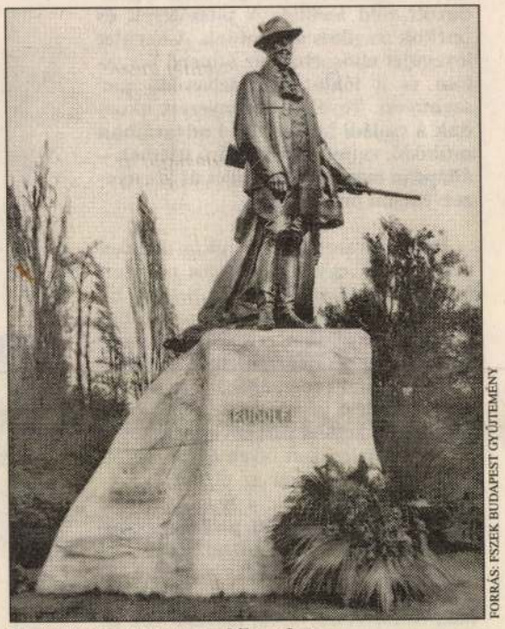

Rudolf trónörökös emlékszobra

FORRÁS: FSZEK BUDAPEST GYŰJTEMÉNY

Pályafutásának első szakaszát 1913-as nagy gyűjteményes kiállítása zárta az Ernst Múzeumban, és két újabb fővárosi szobor, ezúttal egyházművészeti alkotások: Krisztus sírba tétele a terézvárosi plébániatemplom homlokzatán, illetve a Béke kút (más néven Pálosok kútja). Utóbbi műve 1916-ban kapott helyet a Lósy utcában, innen szállították húsz évvel később az akkori Prohászka utcába, a katolikus Hittudományi Akadémia kertjébe.

Kisplasztikái közül az Ádámról és Éváról mintázott sorozatot ma is a műfaj remekei között tartják számon. Ligeti nevét ott találjuk a Parlament szobrászati díszítésén dolgozó művészek között is. Legkedvesebb műfaját azonban máshol találta meg: a századfordulótól egyre keresettebb portrészobrászszá vált. Méltán híres nőportréi mellett művészbarátairól készült arcképei a legjelentősebbek, különösen Rippl-Rónaié és Lechneré. Később már a legfőbb méltóságokat mintázta meg: műtermében készült Ferenc József utolsó mellszobra, majd néhány év múlva, az 1919–20-as téli tárlatra az egyik első Horthy-szobor.

Életművének újabb intenzív szakasza a húszas évek végén kezdődött. Ekkor készült el sokat méltatott Tisza-emlékműterve. 1931-ben avatták fel Rózsavölgyi Gyula alpolgármester síremlékét, négy évvel később pedig Ligeti egyik legismertebb művét, a budai Déryné-szobrot. Az egykori Horváth-kertben leleplezett alkotás, egy tervezett színészgaléria első darabja talán még az Anonymus-szobornál is nagyobb népszerűségre tett szert: a herendi gyár kisméretű porcelánváltozatban hozta forgalomba, óriási sikerrel. A szobor eredetije azonban fájdalmasan rövid ideig díszítette a parkot: az ostrom során súlyosan megsérült, maradványait el kellett távolítani.

Nem mondható eseménytelennek Harry Hill Bandholtz 1936-ban felavatott emlékművének sorsa sem. A Magyar Nemzeti Múzeumot 1919 októberében a román katonák fosztogatásától megvédelmező amerikai tábornok szobra 1949-ig állhatott a Szabadság téren. Ekkor évtizedekre raktárba, majd az amerikai követség kertjébe került, végül 1989-ben a nagykövet kezdeményezésére újra eredeti helyén állították fel. A Bandholtz-szobor így újabb szimbolikus jelentőséggel gazdagodott mint az első, a rendszerváltás éveiben rehabilitált fővárosi emlékmű.

Egész pályafutása során technikai újításokkal, például színes márványok kombinálásával kísérletezett, különösen 1913-as kiállításán arattak sikert mázas kerámiái, színes majolikaszobrai. Nevéhez fűződik a kerámia- és porcelánszobrokra specializálódott Angyalföldi Műhely megalapítása.

1944 decemberében, Budapest ostromának előestéjén hunyt el, nem kellett megérnie szobrainak pusztulását és eltávolítását. Sírján Bory Jenő műve, a Kerepesi úti temető egyik legszebb, legintimebb hangulatú alkotása áll.

Tóth Vilmos

TERÍTÉKEN

Kevés a pesterzsébeti zöld

A kerület megduplázta a faültetésre, játszóterekre fordított pénzt

Pesterzsébet ugyan Budapest kertvárosai közé tartozik, mégis kevés a gondozott zöld terület. A játszóterek és parkok tragikus állapotúak. A kerület levegőjét elsősorban az átmenő forgalom és a földutakról felverődő por szennyezi. További szennyezést okoznak a családi házak hátsó udvaraiban működő, zajjal, kosszal járó üzemek – állapítja meg a XX. kerület új környezetvédelmi programja.

Bár a főváros XX. kerülete döntően kertvárosias, egy főre alig hat négyzetméternyi közhasznú zöld terület jut. Ez még az igen alacsonynak tekinthető budapesti átlagot sem éri el – olvasható Pesterzsébet nemrégiben elkészített környezetvédelmi programjában. A *Hajnal Anna* főkertész készítette anyagból kiderül, hogy a kerület parkjaival rengeteg a baj: a lakótelepeken ötven évvel ezelőtt épült zöld területeket az elmúlt évtizedekben elhanyagolták, a fiatalabb, húsz évvel ezelőtt kialakított parkokat pedig hanyagul építették. A pesterzsébeti játszóterek szinte mindegyike elavult, a játékok nem felelnek meg a szabványoknak, balesetveszélyesek, ráadásul sok az illegálisan kihelyezett szemét. Gyakori a vandalizmus és a lopás. A városrészben csupán egyetlen kutyafuttatót építettek.

A szakmai anyag szerint enyhítheti a gondokat a három évvel ezelőtt indított fasor-felújítási program. A szakemberek további kutyafuttatók kiépítését javasolják, és megfontolásra érdemesnek tartják, hogy a játszótereket kerítéssel vegyék körbe, és éjszakára bezárják.

Pesterzsébeten főként az átmenő forgalom okozza a zajterhelést – állapítja meg a környezetvédelmi program. A városrész legzajosabb és legcsendesebb részei között több mint húszdecibelnyi zajkülönbség van. A legnagyobb a hangzavar a Határ út, a Nagykőrösi út, az M5-ös bevezető szakasza, a Nagysándor József utca és a Tátra tér körül. A főbb utcák túlságosan keskenyek, sok helyen több busz- vagy villamosjárat is közlekedik. Az anyag éppen ezért javasolja a kerületi önkormányzatnak, hogy zajvédő falak építése érdekében lobbizzon a fővárosnál. További teendő a P+R parkolók kialakítása, újabb sétálóutcák, kerékpárút-hálózatok létesítése.

A XX. KERÜLET HÚSZ LEGSZENNYEZETTEBB PONTJA
(nitrogén-dioxid, ólom- és porszennyezettség szempontjából)

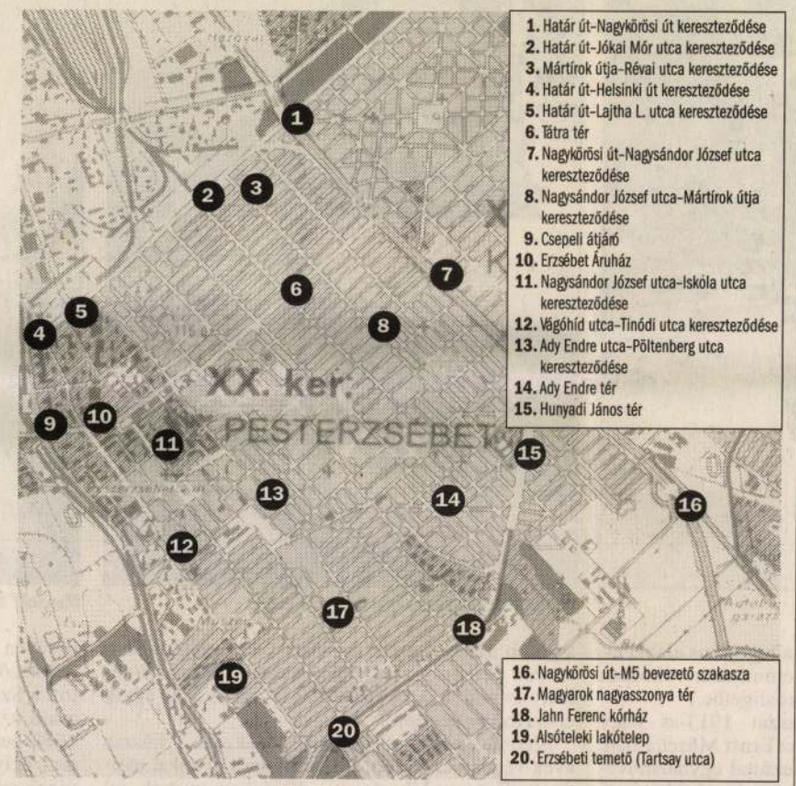

1. Határ út–Nagykőrösi út kereszteződése
2. Határ út–Jókai Mór utca kereszteződése
3. Mártírok útja–Révai utca kereszteződése
4. Határ út–Helsinki út kereszteződése
5. Határ út–Lajtha L. utca kereszteződése
6. Tátra tér
7. Nagykőrösi út–Nagysándor József utca kereszteződése
8. Nagysándor József utca–Mártírok útja kereszteződése
9. Csepeli átjáró
10. Erzsébet Áruház
11. Nagysándor József utca–Iskóla utca kereszteződése
12. Vágóhíd utca–Tinódi utca kereszteződése
13. Ady Endre utca–Pöltenberg utca kereszteződése
14. Ady Endre tér
15. Hunyadi János tér
16. Nagykőrösi út–M5 bevezető szakasza
17. Magyarok nagyasszonya tér
18. Jahn Ferenc kórház
19. Alsóteleki lakótelep
20. Erzsébeti temető (Tartsay utca)

Forrás: Pesterzsébet Környezetvédelmi Programja NÉPSZABADSÁG-grafika

mények az egészségügyi határértéket. Ennek oka elsősorban a közlekedés, illetve az ipari és a kommunális fűtés. A szálló por is jelentősen szennyezi a városrész levegőjét: egy korábbi mérés alkalmával, télen egy esetben a megengedett érték ötszörösét, nyolc alkalommal pedig a kétszeresét lépte túl. A kerületben alig lehet olyan pontot találni, ahol a por koncentrációja nem haladja meg a határértéket. Mindezek oka, hogy a XX. kerületben negyven százalék a földutak aránya.

A lakóterületeken sokszor a családi házak udvarában vagy a ház részeként üzemelő vállalkozások károsítják a környezetet.

A XX. kerület az idén új játszótereket épített a Tátra térre, a Topánka utca elválasztó sávját növényekkel ültették be, újragyepesítettek a Baross utcában, a Szent Erzsébet téri templom előtt pedig fasort telepítettek – olvasható a zöld területek állapotáról szóló beszámolóban. A Topánka utcai kandelábereket virágládákkal díszítik, a tavaly elbontott működő csúszdák helyére pedig új alkalmatosságokat és modern, rugós játékokat tesznek. Zöldcélokra Pesterzsébet idei költ-

A Budapesti Operettszínház

BÉRLETI felhívása

a 2001 - 2002. évadra

Az évad bemutató előadásai:

Marica grófnő	nagyoperett
Funny girl	musical
A kutya, akit Bozzi úrnak hívtak	zenés játék
Boccaccio	operett
A víg özvegy	nagyoperett
A muzsika hangja	musical
Cirkuszhercegnő	nagyoperett
Elisabeth	musical

A színház a műsorváltozás jogát fenntartja

A következő bérletkonstrukciókat kínáljuk:

•MUSICAL•OPERETT•
•KOMBINÁLT•BEMUTATÓ•NYUGDÍJAS•

Budapesti Operettszínház Szervezés:
1065 Budapest, Nagymező u. 19. tel.: 353-2172, 269-0118

NEMZETKÖZI SZOLGÁLTATÓ CÉG
felsőfokú külkereskedelmi végzettséggel, angolul tudó és számítógépes ismeretekkel, esetleg mezőgazdasági ismeretekkel rendelkező munkatársat keres.

A pályázatokat az
SGS Hungária Kft.,
1244 Bp., Pf. 733. címére várjuk.

Poncichter kaland Sopronban
2001. május 01. és június 30. között
*3 nap / 2 éj 12 700 Ft / fő**
*4 nap / 3 éj 18 900 Ft / fő**
**kétágyas szobában, az idegenforgalmi adó külön fizetendő*
A részvételi díj tartalmazza:
✓*Poncichter cseppek*
✓*Büféreggeli, bőséges vacsora*
✓*Poncichter ízek és illatok*
✓*Frissítő szauna, szolárium-zseton*
*GySEV Rt. Hotel Sopron*****
9400, Sopron, Fövényverem u. 7., tel.: (99)512-261
E-mail: hotel-sopron@sopron.hu, http://www.hotelsopron.hu

„Nagyon sok charme van ebben a művészben, az érzésnek valami bonvivant sonasága, nem mély, de mindig könnyed és bájos."

Jean Preux

„Alig van magyar művészeink között más, ki ilyen finom bájosságú, elmerengő, igazi mithologikus hangulatokba merült női aktokat tudna mintáim."

Farkas Zoltán

ISBN 963-00-6082-5

9 789630 060820

2.900,- Ft

Prohászka László Ligeti Miklós

Prohászka László

Ligeti Miklós

MEGHÍVÓ

Tisztelettel meghívjuk Önt, kedves családját
és barátait az Olvasás Éve keretében
2001. november 20-án, délután 5 órakor
rendezett könyvpremierre a Városi Könyvtárba
(Balatonlelle, Kossuth Lajos u. 4)
ahol bemutatjuk;

Prohászka László; „Ligeti Miklós"
című könyvét.

A könyvet bemutatja: Prohászka László
művészettörténeti író
Az est házigazdája: Szűcs László polgármester

A könyv a Kapoli Múzeum & Galéria gondozásában jelent meg.
Köszönet a támogatásért, a Nemzeti Kulturális Örökség
Minisztériumának, a Nemzeti Kulturális Alapprogramnak,
Balatonlelle Városának, Somogy Megye Közgyűlésének
Elnökének, Szeged Városának, és a PHT Print Kft-nek.
A könyv budapesti bemutatója december 17-én, a Budapesti
Városvédő Egyesület dísztermében lesz.

Ligeti Miklós 2009. jan. 16.
Kortárs

Bál Budavárán Holnap este hét órától ingyenes Reneszánsz Bált rendez a Budavári Önkormányzat a Magyar Kultúra Alapítvány székházában. A budavári bálon, amely egyben a Mátyás 550 Emlékév záróeseménye is, megelevenedik a Hunyadi Mátyás és Aragóniai Beatrix esküvőjét követő mulatság. METROPOL

ten és Budán

A trónörökös titka

SEBESTYÉN LÁSZLÓ

A szobrot Rudolf születésének 50. évfordulóján állították föl Budapesten, majd elkerült helyéről, és csak 1995 óta áll újra a Városligetben

LEGENDÁRIUM A tavalyi Reneszánsz Év, Hunyadi Mátyás trónra lépésének 550. évfordulója kissé elhomályosított egy másik kerek évfordulót: Habsburg–Lotaringiai Rudolf főherceg születésének 150. évfordulóját. Pedig „Rezső királyfi" – ahogy az egyszeri magyar emlegette – halála köré hasonlóan legenda kerekedett az Osztrák–Magyar Monarchia területén, és ugyancsak termékenyen hatott a művészetre, mint az európai kultúra két meghatározó szerelmi története, Trisztáné és Izoldáé, vagy Antoniusé és Kleopátráé. „Omoljon hát a Tiberisbe Róma és vele a birodalom nagy íve! (…) Puszta már minden királyság…" – Kleopátra szavai Shakespeare tragédiájában. És bizony az a január 30-i reggel, amikor halva találták Rudolf trónörököst mayerlingi vadászkastélyában, a romantikusok szerint az volt az első lépés afelé, hogy végül a Dunába omlott a Monarchia az első világháború elvesztése után.

RUDOLF 1858-BAN I. Ferenc József és Erzsébet királyné fiaként született Laxenburgban, a Habsburgok nyári rezidenciáján, ahonnan nincs messze a végzetes Mayerling sem. Ez a vidék a mai napig óriási erdőség, majdnem hatszor akkora, mint Bécs városa. Itt látta meg tehát a napvilágot a trónörökös, akitől a nemzetiségi és választójogi vitákban forgácsolódó, a németektől és oroszoktól szorongatott Monarchia talpra állítását várták.

Különösen mi, magyarok. És nem is alaptalanul, mert a sikertelen katonai nevelés után Rezső királyfit liberális gondolkodók okították, amely elvek hamarost apja, az udvar és a konzervatív miniszterelnök, Eduard von Taaffe konzervatív elveinek bírálatára indíttatták. Elkötelezett híve lett a polgárságnak, a nemzetiségeknek, és a német szövetséggel, a vele egykorú II. Vilmos későbbi császárral szemben Clemenceau Franciaországa felé puhatolódzott. Viszont a mal du siècle fia is volt, beteges, depresszív alkat, az alkohol és az ópium rabja. De nagy alkotókedvvel: újságíróként álnéven publikált politikai vitairatokat Moriz Szeps lapjánál, a Neues Wiener Tagblattnál, és szerkesztőjeként Jókai Mórral elindította a 24 kötetesre tervezett Az Osztrák–Magyar Monarchia írásban és képekben című munkát.

Történetében minden együtt van, ami egy igazi románc epikai kelléke. Gyanús egzisztenciájú ismeretségi köre miatt folyamatosan figyeli a császári kamarilla, miközben Casanovább Casanovánál: az udvar alig győzi megvásárolni zabigyerekei szülőanyjától a hallgatást. A császári família érdekházasságba kényszeríti Stefánia belga hercegnővel, aki ekkor, 1881-ben még csak 17 éves, akárcsak Mary von Vetsera bárókisasszony 1888-ban, amikor véletlenül vagy sem, bemutatják Rudolfnak.

Szenvedélyes viszony alakul köztük, amelyet annyira rosszall a császári papa, hogy megtagadná fiától a trónt miatta, és amely viszonyban állítólag felbukkan a híres Floranci gyémánt is – ám Mary visszautasítja a szerelmi zálogot. Nem úgy azt a medaliont és gyűrűt, amelyeket a legenda szerint Rudolftól kap a bécsi Opera előtt azon az első éjszakán, amikor a bárónő és a trónörökös először volt együtt. Az Operában éppen a Tanhauser angyaljelenete játszódik, a gyűrű vésete pedig: „Egyek a szerelemben, mindhalálig".

Az utolsónak szánt találkájukról 1889. január 29-én azonban Maryt kiszökteti Rudolf a Hofburgból. Másnap reggel már csak holttestükre talál rá a trónörökös vadásztársa Mayerlingben.

HOGY PONTOSAN mi történt, a mai napig rejtélyes. Állítólag Ferenc József a halálhírre így kiáltott fel: „Csak ne tudja meg senki az igazságot!" Vajon a halál okára vagy a szerető jelenlétére gondolhatott? A rendőri jelentés szerint Rudolf lelőtte Maryt, és aztán öngyilkos lett. A katolikus udvar viszont eltitkolta az egész esetet, hogy a trónörököst a bécsi kapucinus templom császári sírboltjába helyezhessék örök nyugalomra. Mary von Vetserát a legnagyobb titokban temették el a Mayerlingtől 4 km-re fekvő Heiligenkreuzban, a kontinens egyik első ciszterci kolostora mellett, és 1918-ig minden híresztelést betiltottak haláláról. Ferenc József a tragédia után lebontatta a kastélyszárnyat, és helyére karmelita zárdát építtetett, kérvén a nővéreket, mondjanak imát a fiáért.

Rudolf helyett végül a császár harmadik testvérének fia, Ferenc Ferdinánd lett a trónörökös, akinek boszniai meggyilkolásával tört ki az első világháború.

S. Z.

Rudolf szobra a Városligetben

Rudolf főhercegnek egyetlen hazai emlékhelye a Városligetben áll. A szobrot a tragikus sorsú trónörökös születésének 50. évfordulóján avatták föl, öt évi előkészítés után, Ferenc József beleegyezését is bírva. A szoborbizottság pályázatára öt alkotót kértek fel, de végül csak kettő pályázott, és mivel Istók János visszalépett, Ligeti Miklós – a közeli Anonymus-szobor mestere – kapta a megbízást.

A bronzszobor felállítását közadakozásból és a kultuszminisztérium támogatásából finanszírozták. A Ligetre azért esett a választás, mert az 1885. évi országos kiállítás helyszíne volt, amelynek fővédnökeként Rudolf személyesen köszöntötte itt Ferenc Józsefet a megnyitón. A szobor mintájának élethűsége, a vadászruhás megjelenítés tetszett az uralkodónak, aki ragaszkodott hozzá, hogy személyesen jelen legyen az avatáson, ahol beszédet is mondott 1908. október 12-én.
A kétméteres kőtalapzatra csak annyit vésték: Rudolf.

A második világháború után azonban Rudolf szobra és a róla elnevezett tér sem maradhatott. A tér Jászai Mariról kapta új nevét, a szobrot pedig 1950-ben eltávolították, és a Kiscelli Múzeum raktárába került. Harminc év elteltével különös tréfát űztek vele az elvtársak, feltehetően anélkül, hogy tudatában lettek volna: egyszerű vadászszoborként állíttatták fel a Balaton-Nagyberki Állami Gazdaság székháza elé. Eredeti helyére csak 1995 végén került vissza, új mészkőtalapzatra.

Angyalföldi underground – Graffiti miért és miért nem? Ezzel a címmel nyit hétfőn este fél hatkor kiállítás Helytörténeti Gyűjtemény (XIII., Váci út 50.). A kerület aluljáróiban, utcáin, házfalain tavaly ősszel fellelhető f fotómásolatait mutatja be, és kezdeményez párbeszédet a szubkultúra és a domináns kultúra képviselői kö

A Gerbeaud cukrászdát nyit a tokiói Ginzán

A magyar édességekre évek óta fáj a japánok foga

GASZTRO Az első külföldi üzletét a Gerbeaud Gasztronómia Kft. Tokió elegáns bevásárlónegyedében, a Ginzán nyitja meg – jelentette be tegnap Pintér Katalin igazgató, a 150 éves cukrászda történetéről megjelent kötet bemutatóján.

1858-ban nyitotta meg Kugler Henrik cukrászdáját, először a József nádor téren, a mai Vörösmarty térre csak 12 év múlva költözik át. A cukrászda vezetését jóval később veszi át a genfi Gerbeaud Emil cukrászmester, erről tanúskodik ez a plakát

MA A GERBEAUD-HÁZ – amelynek Erwin Müller német üzletember a tulajdonosa – nem csupán a legpatinásabb hazai cukrászdát rejti, hanem sörházat, partiszervizt, divatos éttermet és számos rendezvény helyszínét. A cég 14 országba exportál mélyhűtött termékeket – például Franciaországba almatortát – és csokoládét. A japánok által szorgalmazott terv, hogy országukba „exportálják" a Vörösmarty téri cukrászdát, már évek óta folyik, és a közeljövőben megvalósul.

Júliusban nyílik a 120 négyzetméteres cukrászda, szeptemberben pedig egy kis édességbolt is Tokió fénypompában úszó világhíres negyedében, a Ginzán. A cukrászdában folyamatosan dolgozik majd magyar mestercukrász, és már hosszú hónapok óta tanítják a japán szakembereket is. A kínálatban a ház régi specialitásai is szerepelnek, de kisebbek lesznek az adagok, a helyi igények szerint. **MTI**

Album

A tavaly 150 éves cukrászda történetéről most megjelent album Niszkács Miklós műve, Csigó László fotóival és a vendéglátóipari múzeum közreműködésével jelent meg. Csak a Gerbeaud-házban kapható.

zene • tánc • buli

A dzsessz visszaköltözik a parkettre

AJÁNLÓ Amikor a dzsessz és az elektronikus tánczene találkozik, az olyan, mintha Jamie Oliver sütné a hamburgert saját húspogácsából a sarki bódéban. A két műfaj nászából már nem egy időtálló alkotás született (lásd: Mojo Club – Dancefloor Jazz válogatásalbumok), most szombaton is az improvizálós műfaj újraélesztett és táncparketthez igazított darabjaira mulathatunk az A38-on. A hajó „Vissza a jazzt a táncparkettre" sorozatának újabb állomásán a holland DJ Maestro egy őrült és vérprofi zenekarral, a Trio Exclusivval kiegészülve celebrál.

A HOLLAND LEMEZLOVAS a Blue Note kiadó felkérésére egy dupla CD-n adott vérátömlesztést a dzsesztörténelem legjobb darabjainak, ami nemcsak megtiszteltetés, de merész vállalkozás is volt részéről. Sok dzsesszista számára ugyanis a jazz és az elektronikus tánczene fúziója felér egy hullagyalázással. Szerencsére Maestro elengedte a füle mellett a kritikákat, és a dupla albummal maradandót alkotott.

KÍSÉRETE, A BÉCSI downtempo egyik jeles képvselője, a Trio Exclusiv Közép-Európa elképesztően eredeti, vicces és vérprofi válasza az ötvenes-hatvanas éveket idéző retrohullámra. A minden porcikájában kitűnő produkció a diszkó könnyedségét ötvözi a legjobb funk-, dzsessz- és elektronikus zenékkel. A trió persze a nevében is megtéveszt és viccel, így nem három, hanem négy zenészből áll, azaz kvartett. Zenéjük a hatvanas évek legjobb detektívfilm-

BKV ZRT

A KEDVEZMÉNYES ÉVES BUDAPEST-BÉRLETEK MÉG JANUÁR 20-ÁN PÉNZTÁRZÁRÁSIG ALACSONYABB ÁRON VÁSÁROLHATÓK MEG.

A DOLGOZÓI BÉRLET 99.000 FT HELYETT 94.000 FT-ÉRT, A TANULÓ- ÉS NYUGDÍJAS BÉRLET 39.050 FT HELYETT 37.000 FT-ÉRT KAPHATÓ.

„LAST MINUTE" A
JANUÁR 20-IG

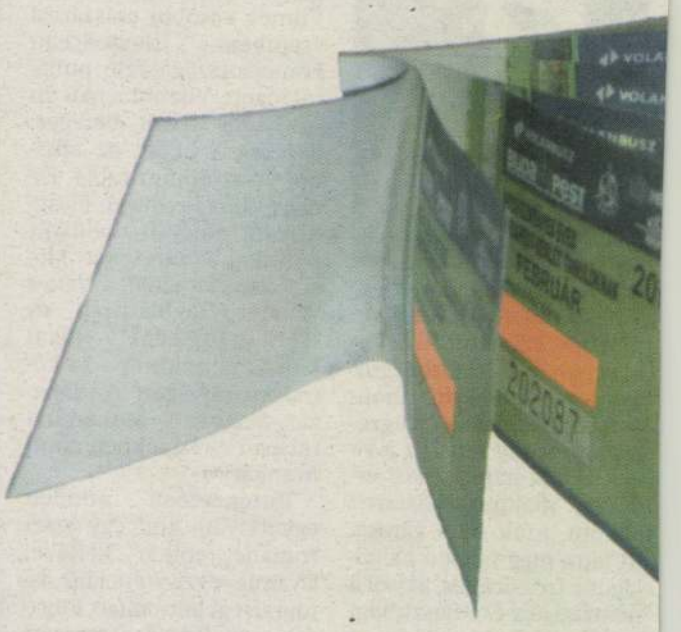

BŐVEBB INFORMÁCI
06-1-BKV-INFO (06-1-
WWW.BKV.HU

A SZEGEDI

KÉPZŐMŰVÉSZETI EGYESÜLET

TAVASZI KIÁLLITÁSÁNAK

TÁRGYMUTATÓJA.

A SZEGEDI

KÉPZŐMŰVÉSZETI EGYESÜLET

KIADÁSA.

NYOM. ENGEL LAJOS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
SZEGEDEN.

TÁRGYMUTATÓ.

I. TEREM.

Ligeti Miklós

1. Lovag Ybl Lajosné képmása. Márványszobor. Magántulajdon.
2. Salamon király. (Cserhalom a . . .) Gipsz-szobor. 400 korona.
3. Kacsás leányka. Gipsz-szobor. (Bronzban Budapest fő- és székváros tulajdona.) 500 korona.

Damkó József

4. A visszanyert paradicsom. Gipsz-szobor. 2000 korona.

Ligeti Miklós

5. Hegedüs Sándor kereskedelemügyi m. kir. miniszter képmása. Megrendelhető bronzban, márványban, vagy gipszben.

Ferenczy Károly

6. Napsütés. Olajf. 2000 korona.

Peske Géza

7. Ijesztők. Olajfestmény. 800 korona.

Szenes Fülöp

8. Judith. Olajfestmény. 3000 korona.

Rosznay István

9. Esthangulat az erdőben. Olajf. 2000 korona.

Grünwald Béla

10. Reggeli harmat. Olajfestmény. 1000 korona.

Spányi Béla

11. Őszi napsugarak. Olajfestmény. 240 korona.
12. Reggeli szürkület. Olajfestmény. 240 korona.

Vastagh György

13. Női arczkép. Olajfestmény. Magántulajdon.

Spányik Kornél

14. Tavasz. Olajfestmény. 4000 korona.

Kegedüs László

15. Őszi hangulat. Olajfestmény. 1000 korona.

Vastagh György

16. Jókainé Nagy Bella úrhölgy arczképe. Olajfestmény. Magántulajdon.

Nyilasy Sándor

17. Czigányok. Olajfestmény. 4000 korona.

Jendrássik Jenő

18. Liliomillat. Olajfestmény. 1200 korona.

Mednyánszky László báró

19. Felvidék. Olajfestmény. 1200 korona.

Vastagh Géza

20. Verekedő bikák. Olajfestmény. 6000 korona.

László Fülöp

21. A meiningeni örökös herczegnő királyi fensége. Olajfestmény. Magántulajdon.

Telkesy Valér

22. Női arczkép. Olajfestmény. Magántulajdon.

Bruck Hermina

23. Csendélet. Olajfestmény. 600 korona.

Bihari Sándor

24. Gyermekek. Olajfestmény. 500 korona.

Nyilasy Sándor

25. Csordakut. Olajfestmény. 350 korona.

Ballá Ede

26. Gr. Apponyi Albert arczképe. Olajfestmény. 3000 korona.

Olgyay Ferencz

27. Kenesei út. Olajfestmény. 900 korona.

Nyilasy Sándor

28. Varró öreg asszony. Olajfestmény. 250 korona.

Csók István

29. Cserény Bugaczon. Olajfestmény. 300 korona.

Endrey Sándor

30. Molnár Viktor arczképe. Olajfestmény. Magántulajdon.

Mednyánszky László báró

31. Holdas éj. Olajfestmény. 1800 korona.

Ipoly Sándor

32. Dante álma. Olajfestmény. 1800 korona.

Nádler Róbert

33. Alszik a baba. Olajfestmény. 1500 korona.

Tornai Gyula

34. Tam-Tam. Olajfestmény. 2000 korona.

Istók János

35. Toldi. Gipsz-szobor. Gipszben 200 kor., bronzban 1000 kor.

Ligeti Miklós

36. Múzsa csókja. Gipsz-szobor. 200 korona.

37. Rákász. Gipsz-szobor. (Bronzban Budapest székesfőváros tulajdona.) 500 korona.

38. Nótafa. Gipsz-szobor. 200 korona.

39. Salamon. Gipsz-szobor. 300 korona.

II. TEREM.

Kunfy Lajos

40. A Saint Germain de l'Auxerrois templom előtt Párisban. Olajfestmény 3000 korona.

Ferenczy Károly

41. Hazatérő favágók. Olajfestmény. 1200 korona.

Szenes Fülöp

42. Ki a legszebb? Olajfestmény. 700 korona.

Károlyi Lajos

43. Tanulmányfej. Olajfestmény. 200 korona.

Konek Ida

44. Ibolyák. Olajfestmény. 200 korona.

Lukácsy Lajos

45. Szomjasok. Gipsz-szobor. 80 korona.

Damkó József

46. A korona átnyujtása. Gipsz-szobor. 600 korona.

Károlyi Lajos

47. Tanulmányfej. Szénrajz. 80 korona.
48. Tanulmányfej. Szénrajz. Magántulajdon.

Ujházy Ferencz

49. Gyümölcs-csendélet. Olajfestmény. 800 korona.

Vaszary János

50. Pásztorsíp. Olajfestmény. 2400 korona.

Magyar-Mannheimer Gusztáv

51. Tiszavidéki táj. Olajfestmény. 280 korona.

Káry Gyula

52. Tordai hasadék. Olajfestmény. 200 korona.

Szenes Fülöp

53. Havasi rózsa. Olajfestmény. 350 korona.

Ujváry Ignácz

54. Alkonyat után. Olajfestmény. 400 korona.

Grosz Béla

55. Fürdés előtt. Olajfestmény. 200 korona.

Káry Gyula

56. Utcza Trofajachban. Olajfestmény. 60 korona.

Ujváry Ignácz

57. Krumpliszedés. Olajfestmény. 800 korona.

Nádler Róbert

58. Falu végén. Olajfestmény. 700 korona.

Nagy Zsiga

59. Kaszás, Naszód vidékéről. Olajfestmény. 120 korona.

108

Sándor Béla

60. Hajógyári részlet. Olajfestmény. 60 korona.
61. Álom. Olajfestmény. 400 korona.

Háry Gyula

62. Esti hangulat. Olajfestmény. 40 korona.

Magyar-Mannheimer Gusztáv

63. Gazdasági udvar Dánoson. Olajfestmény. 280 korona.

Háry Gyula

64. Melegforrás Tatán. Olajfestmény. 50 korona.

Nagy Zsiga

65. Kaszáló. Olajfestmény. 100 korona.

Magyar-Mannheimer Gusztáv

66. Utcza Siófokon. Olajfestmény. 180 korona.

Olgyay Ferencz

67. Este. Olajfestmény. 1100 korona.

Szlányi Lajos

68. Faluvégi út. Olajfestmény. 600 korona

Háry Gyula

69. Virágtanulmány. Olajfestmény. 80 korona.

Faragó József

70. Simi bácsi. Olajfestmény. 400 korona.

Petrányi Miklós

71. Téli táj. Olajfestmény. 160 korona.

Jendrássik Jenő

72. Éj. Olajfestmény. 600 korona.

Szlányi Lajos

73. Nádas. Olajfestmény. 500 korona.

Háry Gyula

74. Részlet a városligetből. Olajfestmény. 50 korona.

Koszkol Jenő

75. Velenczei részlet. (Ponte dei Dadi.) Vízfestmény. 300 korona.

Vajda Zsigmond

76. Rajta! Pastell. 150 korona.

Edvi Illés Aladár

77. Virágos temető. Vízfestmény. 200 korona.

Neogrády Antal

78. Fazekas telep. Gouache. 700 korona.

Háry Gyula

79. Falurészlet. Vízfestmény. 60 korona.

Tahy Antal

80. Piazza del Duomo di Taormina. Vízfestmény. 250 korona.

Vajda Zsigmond

81. Aranykor. Pastell. 300 korona.

82. Kard-tánczosnő. Pastell. 200 korona.

Neogrády Antal

83. Paraszt udvar. Gouache. 700 korona.

Tahy Antal

84. Régi kút Taorminában. Olajfestmény. 250 korona.

Háry Gyula

85. Egyfogatú ökrös szekér. Olajfestmény. 40 kor.

Edvi Illés Aladár

86. Apoldi templom. Vízfestmény. 200 korona.

Nagy Ignácz

87. Konyha csendélet. Vízfestmény. 240 korona.

Túry Gyula

88. Lovranai temető. Vízfestmény. 120 korona.

Károlyi Lajos

89. Tanulmányfej. Olajfestmény. 160 korona.
90. Tanulmányfej. Olajfestmény. Magántulajdon.
91. Pillich-major őszszel. Olajfestmény. 600 korona
92. Tanulmányfej. Olajfestmény. 160 korona.
93. Szeptemberi délután. Olajfestmény. 160 korona.

Pállya Czelesztin

94. Vásár őszkor. Olajfestmény. 160 korona.
95. Eső utáni hangulat. Olajfestmény. 260 korona.
96. Vásári részlet. Olajfestmény. 200 korona.
97. Vásári részlet. Olajfestmény. 120 korona.
98. Tavaszi táj. Olajfestmény. 120 korona.

Pauly Erik

99. Virágok között. Olajfestmény. 600 korona.

Szenes Fülöp

100. Aszkéta. Olajfestmény. 600 korona.

Kann Gyula

101. Varróleány. Olajfestmény. 500 korona.

Telepy Károly

102. Gömöri részlet. Olajfestmény. 100 korona.

Nádler Róbert

103. Treporti kikötő. Olajfestmény. 250 korona.

Keményfy Jenő

104. Udvar-részlet. Olajfestmény. 200 korona.

~~Beck Ö. Fülöp~~

105. Érmek. 400 korona.

106. Tépelődés. Dombormű. 200 korona.

III. TEREM.

~~Boruth Andor~~

107. Tanulmányfej. Olajfestmény. 300 korona.

Kallós Ede

108. Rozmaring. Majolika. 250 korona.

Kézdi-Kovács László

109. Tél. Olajfestmény. 1300 korona.

Telepy Károly

110. Út az apáczavölgybe. Olajfestmény. 70 korona.

~~Bruck Miksa~~

111. Napnyugta. Olajfestmény. 260 korona.

Grünwald Béla

112. Tolvaj. Olajfestmény. 350 korona.

Ujváry Ignácz

113. Szilvás tavaszkor. Olajfestmény. 1600 korona.

Kunfy Lajos

114. Tanulmányfej. Olajfestmény. 500 korona.

Grosz Béla

115. Tavasz. Olajfestmény. 400 korona.

Nyilasy Sándor

116. Hattyúk. Olajfestmény. 200 korona.
117. Muranói részlet. Olajfestmény. 80 korona.
118. Ujszegedi part. Olajfestmény. 50 korona.
119. Czigány. Olajfestmény. 65 korona.
120. Arczkép. Olajfestmény. Magántulajdon.
121. Czigányasszony. Olajfestmény. 120 korona.
122. Dorosmai szélmalom. 200 korona.
123. Falu vége. Olajfestmény. 160 korona.
124. Birkák. Olajfestmény. 75 korona
125. Velenczei részlet. Olajfestmény. 80 korona.
126. Udvar. Olajfestmény. 80 korona.

Nagy Ignácz

127. Csendélet. Vízfestmény. 120 korona.

Káry Gyula

128. Fővárosi pavillon. Olajfestmény. 40 korona.
129. Részlet a városligetből. II. Vízfestmény. 70 korona.
130. Öreg malom. Vízfestmény. 70 korona.

Tahy Antal

131. Porta Catania. (Taormina.) Vízfestmény. 450 korona.
132. A Duna Visegrádnál. Vízfestmény. 250 korona.

Koszkol Jenő

133. Utczarészlet Chioggiában. Vízfestmény. 250 kor.

Káry Gyula

134. Trencsén. Vízfestmény. 160 korona.
135. Részlet Abazziából. Vízfestmény. 70 korona.
136. Trofajach közeléből. Olajfestmény. 50 korona.

Rosznay István

137. Télen. Olajfestmény. 100 korona.

Bruck Hermina

138. Homonnai parkrészlet. Olajfestmény. 500 korona.

Basch Gyula

139. Tanulmány. Pastell. 300 korona.

Konek Ida

140. Halárusnő. Olajfestmény. 800 korona.

Telepy Károly

141. Elhagyott malom. Olajfestmény. 400 korona.

Greguss Imre

142. Zilahi udvarház. Olajfestmény. 500 korona.

Károlyi Lajos

143. Tanulmányfej. Olajfestmény. 200 korona.

Tury Gyula

144. Esthangulat a lovranai kikötőben. Olajfestmény. 250 korona.

Glatz Oszkár

145. Falu-részlet. Olajfestmény. 600 korona.

Petrányi Miklós

146. Rózsák. Olajfestmény. 300 korona.

Szlányi Lajos

147. Tájkép. Olajfestmény. 450 korona.

Kézdi-Kovács László

148. Régi dicsőség. Olajfestmény. 1040 korona.

Nádler Róbert

149. Orgonavirágok. Olajfestmény. 300 korona.

Glatz Oszkár

150. Tórészlet. Olajfestmény. 500 korona.

Garay Ákos

151. Istállóban. Olajfestmény. 500 korona.

Szlányi Lajos

152. Tórészlet Velenczén. Olajfestmény. 450 korona.

IV. TEREM.

Csók István

153. Ne vigy minket a kisértetbe. Olajfestmény. 4000 korona.

Faragó József

154. A magyar millennium idején. Tollrajz. 100 korona.
155. Közeledés. Tollrajz. 80 korona.
156. A feleség és a maitresse. Tollrajz. 100 korona.
157. Post equitem sedet atra cura. Tollrajz. 100 korona.
158. A muzeumban. Tollrajz. 100 korona.
159. Austria felix. Tollrajz. 80 korona.
160. Életedet vagy pénzemet. Tollrajz. 100 korona.
161. Si jeunesse savait, si vieillesse pouvait. Tollrajz. 100 korona.
162. A telhetetlen óriás. Tollrajz. 100 korona.

Jankó János

162. Az arczkép. Tollrajz. 20 korona.
163. A kicserélt kabát. Tollrajz. 24 korona.
164. Pletyka. Tollrajz. 24 korona.

Faragó József

165. Entin seul! Tollrajz. 120 korona.

166. A pénztárnok úr nappal és éjjel. Tollrajz 100 korona.

Jankó János

167. A sirkő. Tollrajz. 20 korona.

168. Ebéd alatt. Tollrajz. 20 korona.

169. A vigécz. Tollrajz. 24 korona.

170. A hatalmas asszony. Tollrajz. 20 korona.

171. Iskolában. Tollrajz. 20 korona.

172. Első díjat nyertem. Tollrajz. 20 korona.

173. Borszem Jankó előfizetési felhivása. Tollrajz. 32 korona.

LÉPCSŐHÁZ.

Zeller Mihály

174. Napnyugta. Olajfestmény. 600 korona

Kovács Károly

175. Utolsó dobásom. Olajfestmény. 2400 korona.

Zeller Mihály

176. Őszi hangulat. Olajfestmény. 300 korona.

KUPOLATEREM.

Glatz Oszkár

177. Tájkép II. Olajfestmény. 400 korona.

Károlyi Lajos

178. Tanulmányfej. Olajfestmény. 120 korona.

179. Tájkép. Pastell. Magántulajdon.

~~Greguss Imre~~

180. Hunyady huszárok bravurja 1848-ban. Olajfestmény. 800 korona.

Markó Ernő

181. Tanulmány. Olajfestmény. 80 korona.

Szlányi Lajos

182. Felhős naplemente. Olajfestmény. 400 korona.

Kézdi-Kovács László

183. Reggeli harmat. Olajfestmény. 208 korona.

~~Egervári-Potemkin Ágost~~

184. Fontos hírek. Olajfestmény. 240 korona.

Tahy Antal

185. A narancsok hazájából. Olajfestmény. 350 kor.

Károlyi Lajos

186. Tanulmányfej. Olajfestmény. Magántulajdon.

Peske Géza

187. Nesze rongyos. Olajfestmény. 700 korona.

Nyilasy Sándor

188. Holdas est a Tiszán. Olajfestmény. 150 korona.

Neogrády Antal

189. Kedves kötelesség. Gouache. 600 korona.

Pongrácz Károly

190. Nyitra vára éjjel. Olajfestmény. 1200 korona.

Tull Ödön

191. Pihenő. Olajfestmény. 1000 korona.

Grosz Béla

192. Arató leány. Olajfestmény. 240 korona.

Károlyi Lajos

193. Estefelé. Olajfestmény. 300 korona.

Markó Ernő

194. Téli táj. Olajfestmény. 400 korona.

Glatz Oszkár

195. Tanya. Olajfestmény. 240 korona.
196. Gyerekek a tó partján.. Olajfestmény. 2000 kor.

Szlányi Lajos

197. Udvar-részlet. Olajfestmény. 260 korona.

Ströbl Zsófia

198. Csendélet. Olajfestmény. 120 korona.

Glatz Oszkár

199. Tájkép. Olajfestmény. 600 korona.
200. Halász arczkép. Olajfestmény. 300 korona.

Kann Gyula

201. Utcza Dömösön. Olajfestmény. 250 korona.

Egervári-Potemkin Ágost

202. A vén kurucz. Olajfestmény. 200 korona.

Nagy Vilmos

203. Békülési kisérlet. Olajfestmény. 400 korona.

Ströbl Zsófia

204. Tanulmányfej. Olajfestmény. 160 korona.

Telepy Károly

205. Németujvári várudvar. Olajfestmény. 900 korona.

Özv. Koroknyai Ottóné

206. Virágok és gyümölcsök. Olajfestmény. 200 korona.

Innocent Ferencz

207. Inquizitor. Olajfestmény. 600 korona.

A SZEGEDI KÉPZŐMŰVÉSZETI EGYESÜLET TISZTIKARA.

Elnök:

Stelczel Frigyes.

Alelnökök:

Back Bernát.
Csernovics Agenor.

Jegyző:

Gaál Endre dr.

Igazgatóság:

Erdélyi Béla, igazgató.
Homor István, aligazgató.
Balassa Ármin dr., ügyész.
Pauer Károly, titkár.
Madár Imre, pénztáros.
Kátay Lajos, ellenőr.
Nyilasy Sándor, műtáros.
Malina Gyula, igazgatósági tag.
May R. Miksa, igazgatósági tag.
Zombory Antal, igazgatósági tag.

A MŰVÉSZEK NEVSORA, LAKÁSA ÉS KIÁLLÍTOTT MŰVEINEK SORSZÁMA.

Balló Ede
Budapest, VII., Városligeti-fasor 26. **26**

Basch Gyula
Budapest, VII., Városligeti-fasor 31. **139**

Beck Ö. Fülöp
Budapest, VIII., Gólya-utcza 38. **105, 106**

Bihari Sándor
Budapest, VI., Aradi-utcza 59. **24**

Boruth Andor
Budapest, Felső-erdősor 7., I/13. **107**

Bosznay István
Budapest, Bethlen-utcza 61. **9, 137**

Bruck Hermina
Budapest, Lipót-körút 1/a. **23, 138**

Bruck Miksa
Budapest, Munkácsy-utcza 14. **111**

Csók István
Budapest, VI., Kmetty-utcza 17. **29, 153**

Damkó József
Budapest, VI., Bajza-utcza 19. **4, 46**

Edvi Illés Aladár
Budapest, VII., Ovoda-utcza 3. II. em. **77, 86**

Egerváry Potemkin Ágost
Rákospalota, Főút 80. **184, 202**

Endrey Sándor
Budapest, V., Kálmán-utcza 15/b. **30**

Faragó József
Budapest, I., Várkert-rakpart 21. **70, 154—161, 165, 166**

Ferenczy Károly
Nagybánya. **6, 41**

Garay Ákos
Tolna. **151**

Glatz Oszkár
Budapest, V., Akadémia-utcza 6., IV. em. 20. **145, 150, 177, 195, 196, 199, 200**

Greguss Imre
Budapest, VIII., Népszinház-utcza 29. **142, 180**

Grosz Béla
Budapest, V., Árpád-utcza 10. **55, 115, 192**

Grünwald Béla
Nagybánya. **10, 112**

Háry Gyula
Budapest, Nagy János-utcza 14. **52, 56, 62, 64, 69, 74, 79, 85, 128, 129, 130, 134—136**

Kegedüs László
Budapest, VI., Bajza-utcza 19/c. **15**

Innocent Ferencz
Budapest, IV., Zöldfa-utcza 31. **207**

Ipoly Sándor
Budapest, VII., Aréna-út 84. **32**

Istók János
Budapest, VI. Bajza-utcza 19/c. **35**

Jankó János †
Budapest. **162—164, 167—173**

Jendrássik Jenő
Budapest, VIII., Városligeti-fasor 26. **18, 72**

Kallós Ede
Budapest, I., Várkert-bazár. **108**

Kann Gyula
Budapest, V., Váczi-út 10. **101, 201**

Károlyi Lajos
Szeged. **43, 47, 48, 89—93, 143, 178, 179, 186, 193**

Keményfy Jenő
Budapest, VI., Kmetty-utcza 17. IV. em. **104**

Kézdi-Kovács László
Budapest, III., Ó-Budai-rakpart 4/b. **109, 148, 183**

Konek Ida
Budapest, VI., Kmetty-utcza 25. **44. 140**

Koroknyai Ottóné Kotsi Korváth Jolán
Budapest, VI., Szondy-utcza 63. **206**

Koszkol Jenő
Budapest, VII., Garay-utcza 50. **75, 133**

Kovács Károly
Pécs, Malom-utcza 18. **175**

Kunfy Lajos
Budapest, VII., Városligeti-fasor 26. **40, 114**

László Fülöp
Budapest, VII., Pálma-utcza 10. **21**

Ligeti Miklós
Budapest, II. Várkert-bazár. **1—3, 5, 36—39**

Lukácsy Lajos
Budapest, VI., Bajza-utcza 19/c. **45**

Magyar-Mannheimer Gusztáv
Budapest, VII., Jókai-utcza 6. **51, 63, 66**

Markó Ernő
Budapest, I., Logody-utcza 43., II. em. 13. **181, 194**

Mednyánszky László báró
Budapest, VI., Vasváry Pál-utcza 9. **19, 31**

Nadler Róbert
Budapest, VI., Andrássy-ut 71. **33, 58, 103, 149**

Nagy Ignácz
Budapest. **87, 127**

Nagy Vilmos
Budapest, X., Család-utcza 19. **203**

Nagy Zsigmond
Budapest, Bajza-utcza 19/c. **59, 65**

Neogrády Antal
Budapest, VI., Andrássy-út 71. **78, 83, 189**

Nyilasy Sándor
Szeged. **17, 25, 28, 116—126, 188**

Olgyay Ferencz
Budapest, VIII., Szűz-utcza 3. **27, 67**

Pauly Erik
Budapest, VII., Damjanich-utcza 19. **99**

Pállya Czelesztin
Budapest, VI., Aradi-utcza 62. II. **94—98**

Peske Géza
Budapest, VII., Damjanich-utcza 51. III. em. **7, 187**

Petrányi Miklós
Budapest, IX. Csepel-rakpart 7. I/7. **71, 146**

Pongrácz Károly
Nyitra. **190**

Sándor Béla
Budapest, V., Sziget-utcza 15/a., IV. em., 5. a. **60, 61**

Spányi Béla
Budapest, I., Városmajor-utcza 37. **11, 12**

Spányik Kornél
Budapest, VI., Nagy János-utcza 27. **14**

Ströbl Zsófia
Budapest, VI., Bajza-utcza 29. **198, 204**

Szenes Fülöp
Budapest, VI., Szondy-utcza 37/a., III. em. **8, 42, 53, 100**

Szlányi Lajos
Budapest, VIII., Szín-utcza 3. **68, 73, 147, 152, 182, 197**

Tahy Antal
Budapest, II., Török-utcza 4. **80, 84, 131, 132, 185**

Telepy Károly
Budapest, VII., Városligeti fasor 26. **102, 110, 141, 205**

Telkesy Valér

Budapest, I., Dísz-tér 16. **22**

Tornay Gyula

Budapest, Hermina-út 35. **34**

Tull Ödön

Budapest, VI., Nagy János-utcza 2. **191**

Tury Gyula

Budapest, VIII., Kőfaragó-utcza 5. **88, 144**

Ujházy Ferencz

Budapest, VIII., Vas-utcza 1. **49**

Ujváry Ignácz

Kis-Oroszi, u. p. Duna-Bogdán. **54, 57, 113**

Vajda Zsigmond

Budapest, Munkácsy-utcza 14. **76, 81, 82**

Vastagh Géza

Budapest, IV., Váczi-utcza 84. **20**

Vastagh György

Budapest, IV., Váczi-utcza 84. **13, 16**

Vaszary János

Budapest, I., Úri-utcza 64. **50**

Zeller Mihály

Budapest, VII., Rottenbiller-utcza 54. **174, 176**

SORSOLÁSI SZABÁLYOK.

1. Az egyesület az alapszabályok 3. §. *b)* pontja értelmében a rendelkezésre bocsájtott pénzösszeg erejéig az általa rendezett tárlatokban műtárgyakat vásárol és a tagok között kisorsol.

2. A sorsolás közjegyző jelenlétében történik.

3. A sorsolás akként történik, hogy egyik urnába tétetnek egyenkint a tagok igazolvány-jegyein foglalt számok összegöngyölt bárczákban, és pedig az alapító tagok 2, a rendes tagok részére 1 számbárcza. A másik urnába tétetnek egyenkint a kisorsolandó műtárgyak czímével és katalógus számával megjelölt számbárczák. Mindkét urnából egyidejűleg veendő ki egy-egy bárcza úgy, hogy az igazolvány-jegy számának tulajdonosa nyerte meg egyúttal a másik bárczán megnevezett műtárgyat. Ez mindaddig tart, míg az utolsó műtárgy-bárcza az urnából ki nem húzatott.

4. A nyerő tag az egyesületbe való belépéstől számítva 3 évig újabb sorsolásban részt nem vehet.

5. A nyert műtárgy csak a tárlat bezárása után vihető el.

6. Tagsági díjjal hátralékban levő tagok a sorsolásból kizáratnak.

Erdélyi Béla,
igazgató.

LIGETI MIKLÓS

A művészetek egyik ágában sem ismétlődött oly gyakran a szabály és a törvény tragikus fölcserélése, mint éppen a szobrászatban. Winckelmann, a mozgalmas barokmozdulatok idején, törvénynyé emelte a görög szobrászat egyik irányát, a mely a nyugalom, a statikus hatások visszaadásában kereste művészi feladatát, ezzel, megteremtve a klasszicista szobrászatot, jó időre megkötötte a szobrászok képzeletét. Az akadémiák kiépítették ez alapon a szabályok rendszerét, beléfojtva igen sok nemes érzést, a képzelet szabad szárnyalását, új ideálok érvényesülését, diadalmasan küzdve a romantikus irányzattal, mely dinamikus hatásokat, a belső mozgalmasságot, a való élethez való közeledést, az elvont jelvények mellőzését követelte. Hasztalan mutattak rá görög őseikre, renaissance-kori testvéreikre, az akadémiák antik alatt továbbra is a nyugalmat értették, plasztikus alatt a hagyományokhoz tapadt formakészletet, szigorú kánonokkal, megállapított jelvényekkel. A szobrászat mármár kővé meredt.

Ezenközben pedig testvére, a festészet mind szabadabbá lett. A mozgó, hullámzó, levegőbe állított élet visszaadását hódították meg művészetök számára. Az atmoszférikus hatásokat kutatva, a barbizoni mesterek észrevették a levegő, az ég, a fény szín- és térteremtő, egységbe foglaló erejét és mozgalmasságát, melyet az impresszionista iskola a fényprobléma megoldásáig fejlesztett.

Nem természetes-e, hogy a szobrászokat, a maguk művészete szempontjából, érdekelni kezdette a világítás kérdése, mely a festőket oly lázasan foglalkoztatta?

Pedig voltak hangok, melyek óva intették tőle. Lessing — Laokoon-jában — a festészetet és a szobrászatot még egynek vette, de Taine — A művészet filozofiájában — ebben már hanyatlási jelt lát, mert „egy plasztikus mű szépsége mindenekelőtt plasztikai".

A kérdés ma is nyilt. Táborokra szaggatja a modern szobrászokat.

Levegő, fény, világítás, — mi közünk mindehhez nekünk? — szólottak az inkarnatus szobrászok. Ami a szobrászt érdekli, az csak a forma, a maga szintelen voltában. A szobor a természettel szemben izoláltan, elkülönítve áll. (Hildebrand.) Az ő világa a forma konturjain belül kezdődik, ami a környezetből kiszakító konturon kívül esik, azt a szobrász nem látja, csak magát az abszolut formát. Éppen ebben különbözik a festőtől, aki nem magát a három

Művészet 1905. 4. 2

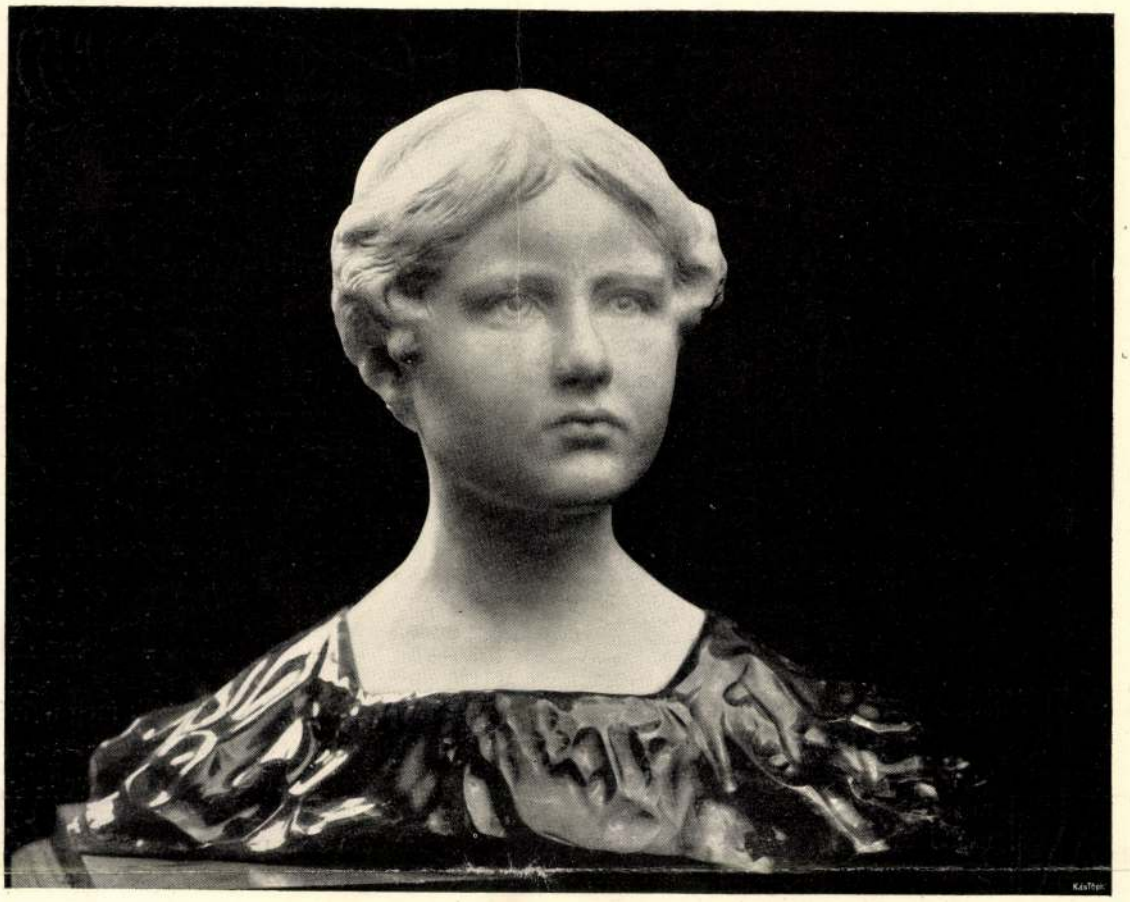

ARCKÉP. 1900
LIGETI MIKLÓS MŰVE

kiterjedésben megjelenő formát, hanem csak annak benyomását adja vissza, azokkal az elemekkel együtt, a melyek ezt a benyomást előidézik. Ha a szobrász a formát teremtő benyomásokkal is számol, művészete alapelveivel jő ellenmondásba, s stílszerűtlenségekre ragadtatja magát. Az antik és renaissance szobrász így gondolkozott. Ebben klaszszicista és romantikus egyaránt megegyezett.

De igazuk volt-e?

Tegyük fel, hogy az antik és a renaissance szobrász — nem látva még az új problémát, a mely a levegőbe állított, a világítási hatások teremtette formák játékának visszaadásában áll, — megelégedett a konturon belül létező formák szigorú formálásával: nem szabad-e azért az új művészetnek új problémákat felállítani? A szobrász a tömegekkel, azok köbtartalmával számol, de van-e tömeg, melyet ne folyna körül a mindent átfogó fluidum, az atmoszféra, a fény, ami örök mozgást teremt, a formák szakadatlan mozgását? Ezt a harcot, a formák harcát a világossággal, amely csodálatos szépségeket teremt, első sorban magán a formán, emelkedéseket és mélységeket, gyöngéd árnyalatokat és heves kiugrásokat, mért mellőzze mindezt formaalakítás közben a szobrász, mikor látja, mikor hatását érzi, mikor hangulatát, érzelmeit, képzeletét ingerli, formálja, alakítja, befolyásolja?

Rodin erre gondolhatott, mikor így definálta a szobrászatot, az ő szobrászatát: „la sculpture, c'est l'art du trou et de la bosse." (A szobrászat a púp és lyuk művészete).

Erre az akadémikusok azt felelték: A világítási hatás tudatos keresésével olyan hatással számolnánk, a mely a szobrász feladatán kívül esnék.

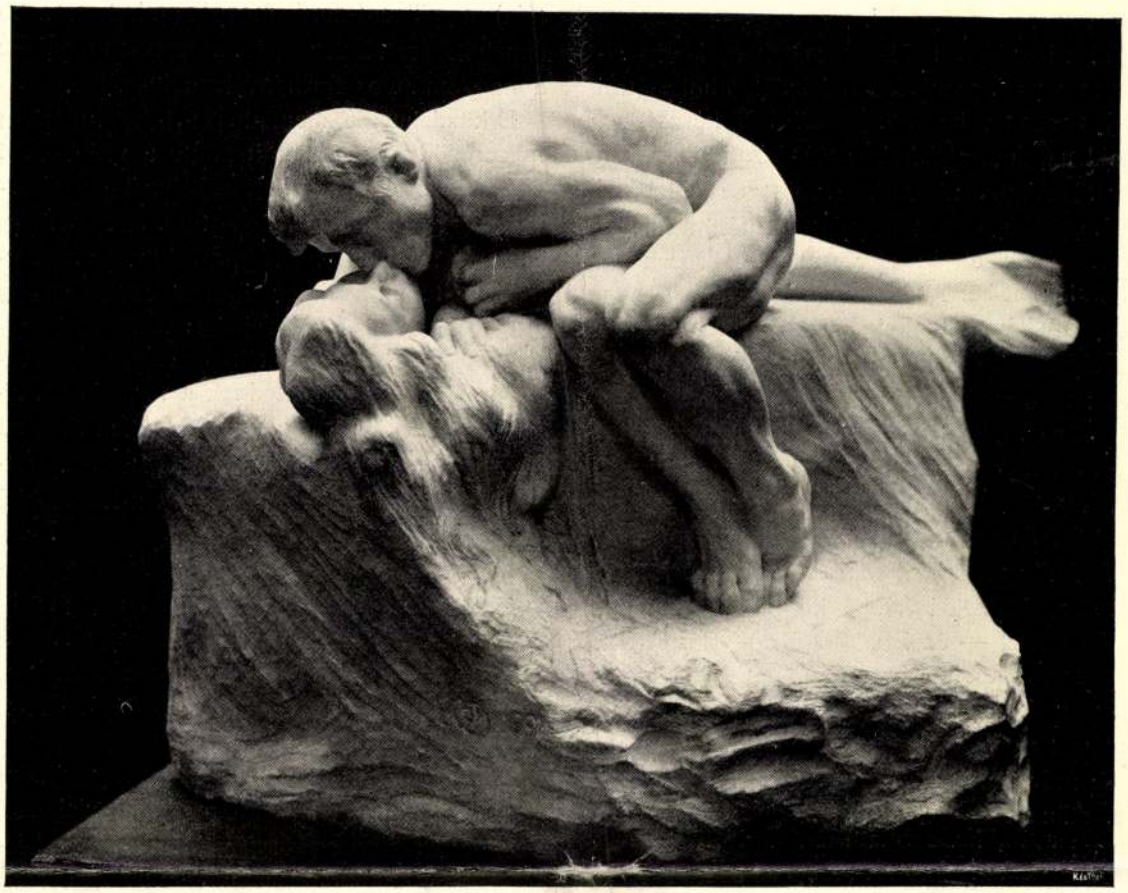

CSÓK. 1902
LIGETI MIKLÓS MŰVE

Ez érv volna, ha a szobrász magát a fényt is formálni akarná. Ez azonban félreértése a problémának. A fiatal Ruskin már ezt észrevette, mondván: „A szobrásznak festenie kell vésőjével." (Az építészet hét lámpása, 1849.) Azaz vissza kell adnia a hatást, amelyet a formákra a világosság gyakorol. A formák ilyeténkép átalakulnak, s a művésznek ezt az átalakult formát kell ábrázolnia. Igy értette ezt maga Hildebrand is, amikor nem a lemért, a való formák, hanem csak az optikai benyomás visszaadását követelte. Tiltakozott is félreértése ellen. „Ha a formák optikai képpé egyesíttettek, művészileg csak akkor léteznek... csak a plasztikusan kikutatott, az élettől elhódított forma a művészi." (Süddeutsche Monatshefte. 1904. aug. füzet.)

Különben is talán öntudatlanul, művészi intuiciótól vezettetve, de minden időben foglalkoztatta a szobrászatot ez a festői probléma. Még pedig mindig a — festészet hatása alatt. A IV. század görög festészete, Zeuxis, Apelles fényfestők voltak, s a szobrászokat, elsősorban kortársukat, Praxitelest már a fény és árnyék hatása alatt kialakult formák visszaadásának problémája izgatta. A renaissance idején Donatello, s akire Ruskin is hivatkozott, Mino da Fiesole nem keresték-e tudatosan a fény- és árnyjáték hatása alatt kialakult formák játékát, Leonardo sfumatoja hatása alatt, annak csodás finomságait szerető szívvel igyekezve visszaadni?

A problémának azonban kétségkívül a modern szobrászat adott hangsúlyt, a belső mozgás kutatója Carpeaux, domborműveiben Meunier, de élére állítva Rosso és Troubetzkoy. Az ő kisérleteiken alapul Rodin művészete. Ligeti Miklósé is.

I.

Ligeti Miklós 1871-ben született, korán elvégezte az iparművészeti iskolát, ahol Mátrai Lajos vezette be a mesterségbeli készségbe, majd a mintarajziskola szobrászati osztályán Strobl Alajos növendéke volt, s rövid bécsi és hosszabb párisi tanulmányok után, a kilencvenes évek elején egy Ámor szobrocskával mutatkozott be. Azóta itthon él művészetének, tejesen eltávolodva első tanítóinak irányától.

Képzeletét elejétől fogva a futó, illanó, pillanatszerű mozgások minél közvetlenebb megrögzítése foglalkoztatta, ez felelt meg villámgyors benyomások iránt fogékony lelkének, izgékony temperamentumának, mely mint a stagniol-lemez, a leggyöngédebb érintést is felfogja, hogy azokat elemeire szétbontva, újjá alkossa, képzeleti képpé kombinálja, új formába öntse, — érzése, hangulata hatása alatt. Érzése uralkodik képzeletén, de érzését a természetnek csak bizonyos, szigorúan körülhatárolt részlete illeti meg.

A művészeti iskolákban elsősorban dekorativ, stílusokba zárt feladatok megoldására vezettetve, csak a barokformák, a heves mozgás, az iskolás kompoziciók sémáiban maradhatott. Képzeletét a hagyományok sokáig fogva tartották, Bécsben és eleintén Párisban is, noha a bensőséges érzések minél intenzivebb kifejezésére való törekvés már ezidétt mind világosabban kezd nála jelentkezni. A tatai színház kis menuette-jén, a mozdulat gyermeki bája finom könnyedséggel nyilatkozik meg, bátor első kompoziciói: „A rákász", „A csirkés leány", az „Árván" szinte érzelgőssé váló érzelmességükkel, igen is genreszerű felfogásukkal, még a hagyományos formalátás bilincsei közt mutatják. Egyéb dekorativ feladatokkal való küzdelmei közben (Adria-palota, Kereskedelmi r.-t. palotája) a pillanatszerű mozgás mind erősebb elmélyítésére törekszik, természetesen egyelőre a hagyományos formanyelven beszélve.

LIGETI MIKLÓS SZOBORMŰVE
1892

E küzdelmei közben, mesterségbéli tudásban megerősödve, megnyílott előtte a világ, az ő világa. Az emberi lélek rejtelmeibe való elmerülés útján. Megérezte azt a misztikus kapcsolatot, mely a lélek és formája között viszonylatokat teremt, titkos átmeneteket, csodás egymásbaolvadásokat, rejtelmes szálakkal egymásba fonódva. E rejtelmes szálak a fénysugarak, melyek lerakódnak a formákra, bujkálnak, táncolnak rajtuk és hihetetlen titkokat regélnek. Meg kell érteni nyelvüket, hogy testvérükké fogadjanak, aki előtt nem lesz többé titkuk.

Új szépségek tünnek fel, — most egy eladdig nem látott hajlásban, majd egy puszta tekintetben, melynek mélységeiből árnyak emelkednek, — s mindez megnyilatkozásszerűleg, egy odavetődött fénynyaláb gyöngéd játékából, hirtelen, viziószerűleg.

Mi az, mi az a babonás erő, mely földöntúli varázserejével odaláncol egy Rodin-portraithoz, — kérdezzük magunkban, mialatt megdöbbenve nézzük azt a leleplezett lelket, mely a mester J. P. Laurens portrait-ja szeméből titkos sugarakat lövel felénk? Mi az, mi az a pokolbéli szenvedély, mely diabolikus hatalmával egész érzéstengert kavar fel lelkünkben, nézve Rodin kúszó, remegő, szerelmet epedő Szirénjeit? A formákon végigsuhanó, most tréfás bujókát, majd halálos bujdoklást rendező fénynyalábok azok, melyeknek játékos küzdelme képzeletünknek titokzatos mozgalmasságot suggerál. A fénybe merült természet csodás formavilága, mint belső érzelmek nyilatkozatai, Ligeti képzeletét is elvezették az igéret földéhez. Mind világosabban felfogta a nagy mester

intencióját s újabbnál újabb fel nem fedezett földrészeket szakított ki a természetből magának. Érzései megihlették képzeletét, mely villámgyorsan alakítja képzeleti képeit. Érzéseit kell hát kifaragni, — a női báj, a szem titkos rezgése, a töprengő akarat, a magamaradt titkos mult láttán támadtakat, amint az érzés látható formát ölt, megőrizve keletkezése pillanatszerűségét, születése misztériumát, amint a sötétből kiemelkedik, a fény és árny csodás küzdelmében.

Az ő képzeletének elég a futó benyomás, egy véletlen formaalakulás, hogy revelláljon egy emberi lelket, — a szem felcsillanása, az ismeretlen megsejtése, a gyöngéd mosoly, a közöny álarca, a befelé néző szem elég ahhoz, hogy ismeretlen világokat teremtsen.

Egy remegő váll, melynek apró formáin megtörnek a fénysugarak, egy meghajlott hát, melynek formációja szaggatott, egy roskadozó láb, mely belső fájdalomtól hajladoz, — elég, hogy vele földöntúli fájdalmat érezztessen. Min zokog ez a test? Mi remegteti meg e hatalmas formákat? Tudatára jött valaminek, ami lelkét öli? A tudás fájához borul talán?

Ligetit csak érzése vezeti, nem keres hozzá szimbolumokat, neki a formamozgás elég beszédes, nem keres hozzá hamis képzetkapcsolatokat. Egy délben Thorwaldsen éppen ebédre indult, mikor egy boltajtóban megpillantott egy fiatal római legényt, félig álló, félig ülő helyzetben, igen elegánsan megoldva a felbomlott és visszaállított egyensúly problémáját. A mozgás eredetisége megkapta. Sietve megebédelt, hogy otthon lerajzolhassa. De Thorwaldsennek évek kellettek hozzá, míg a finoman meglesett mozgást képzeletében az Argusölő Mercur alakjává alakíthatta át. — Ligeti képzeletét maga a mozgás, s a benne rejlő erő ihleti, még pedig a minél illanóbb, a minél intenzivebb, kifejező mozgás. — Víziója az egyesből, a részletből alakul ki, hogy annál gazdagabb harmoniákat teremtsen. Nem válik azért sohasem túlértelmessé. Az ő világa a sejtelmek, álmok, a félig kimondott szavak, a formákhoz fűződő csalóka illuziók, a röpke mozgások titokzatos világa, amely a kecses mozdulatokban, az arc földöntúli megnyilatkozásaiban, a magába vonult lélek megrezzenő gesztusaiban keres alakot. Lelkében így élt Anonimus alakja, amint kucsmáját homlokára tolva, ül szétterpesztett karral a kőpadon, körülötte „lebeg a zordon enyészet", dantei komorság, a viharos mult, a zivataros századok komor emlékei. Van ebben a mozdulatban valami a magára maradt, végtelen csöndből, amelyből rejtelmes érzelmek áradnak felénk, valakik csak ismerjük multunk tragikus mélységeit. A szerencsés mozdulat, mely gazdag formajátékra ad alkalmat — a kis modellnek éppen ezért mélyebb is a hatása, — régóta kisértette Ligetit. Ott találjuk egy korai vázlatában, mely az üldözött Salamon királyt ábrázolja, amint a viharverte fejedelem bujdosásában lerogy egy padra. Vesztett remények, testi-lelki kínok, a kimerültség fájdalma vonaglik végig e testen. Anonimushoz nem illett lethargikus mozdulat, koncentráltabb, magába mélyedőbb, de sejtetőbb mozdulatot keresett, amelyen végigfuthasson a fényárny misztikus játékkal, apró formákra bomolva, formarészleteket gazdagon mutatva.

A clair-obscur az ő világa, amint a félhomályból tüzek lövelnek ki, melyeket képzeletében egybefogva, egységes, mély hatóelemmé egyesít. Ha ellesheti modellje titkos érzéseit, amint azok egy főhajlásban, egy hanyag leülésben, csodálkozó vagy mosolygó, magára hagyott vagy viaskodó tekintetben felcsillámlanak, művészetének ezek a leginspiráltabb pillanatai. A képzeleti képet immáron megfogta. Most már csak keresnie kell az eszközöket, amelyekkel kifejezheti.

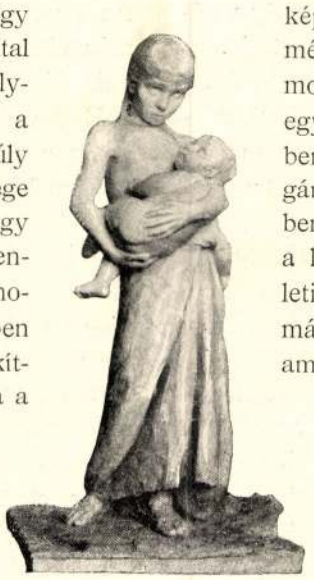

ÁRVÁN. 1895.
LIGETI MIKLÓS MŰVE

II.

A szobrász más szemmel nézi a világot, mint mi, mert őt nemcsak a való forma érdekli, hanem képzeletében azonnal átdolgozza azt ható formává, azaz a maga művészete eszközeivel gondolkozik, anya-

GRÜNWALD BÉLA ARCKÉPE. 1901
LIGETI MIKLÓS MŰVE

gával lát, kutatva, miként lehetne a természet meglesett formáit a maga eszközeivel úgy kifejezni, hogy azok csakugyan való formáknak hassanak. Nem másol, nem mér, nem ad tényleg létező formát, mert ezt adva nem érne el hatást. Keresnie kell azt a formát, mely valónak hat, miközben a valót megváltoztatja.

A nagy művész, aki, mint ahogy Dürer kívánta, kiszakít magának egy új darabot, egy új szépségformát a természet véghetetlen formakincséből, kell, hogy megkeresse magának azokat az eszközöket is, amelyek segítségével anyagát úgy idomítja, hogy abban képes is legyen az új szépségformát kifejezni. Amikor a festői szobrászat problémáját kutatták művészeink, új formamegoldások elé kerültek, mert a régi eszközökkel csakugyan lehetetlen volt akár a bronzban, akár a márványban a levegő-hatás alatt megváltozott formajátékot visszaadni. Egy-egy válságos pillanat megrögzítése volt a feladat. A lélek legmélyebb titkát hirtelen elárúló formaalakulás megrögzítése, melyet villámgyorsan feltárt egy kóbor fénysugár. Ezt a formahatást kőben, bronzban kellett keresni. A teknikát az érzéshez kellett alakítani. Keresni a márvány, meg a bronz titkát. Mindegyik anyagnak más a természete. A márványt szerelmesen ölelgeti a fény, s félig áttetsző anyagán finoman porzanak végig a sugarak. A bronz opákos anyagán csak sötét foltokat teremtenek és megtörve szakadoznak erős rajzú fényfoltokba. A márvány gyöngéd, pasztozus színt nyer a fénytől, a bronz éleket, szögeket követel, hogy éreztesse a fényhatást, kiemelje az árnyékokat, de a márvány kerek formákat a fényben, melyeken finoman suhanhat végig, a legpuhább átmenetet is éreztetve.

A kisérletek éppen abban az időben indultak meg, főleg Párisban, mikor Ligeti is ott tartózkodott, s egész szenvedélylyel vetette magát az experimentálásra. Természetesen az agyagon keresztül, a mi a feladat első részének, a pillanatszerű mozgásnak visszaadásában kitűnő segítőeszköz is lett. Ám a formáknak a világossággal folytatott harcánál, ahol az anyag karakteréhez kellett símulni, kerékkötőnek bizonyult. Az agyagnak ugyanis megvan a maga sajátságos agyagkaraktere, s mikor a szobrász bronznak vagy márványnak dolgozik, tulajdonkép halálos viaskodást folytat anyagával az agyaggal, mely természetesen folyton arra csábítja, hogy az ő karakterét is számon vegye. Troubetzkoy herceg bronzai éppen ezért nem bronzok. Rosso megmaradt a viaszknál. Az első, aki az experimentálók között eredményeket ért el, mindnyájuk mestere, Rodin volt. Ligeti is az ő sikerein nevekedett.

Egyszerűen azt keresték, hogy hogyan dolgozik a természet? Belehatolni a természet szellemébe, kifürkészni hatása titkát, ez a teremtő elme feladata. Akár a nagy egészből induljon ki a művész képzelete, mint a Rodin-é, akár a finom formákból, hogy aztán harmoniás egységbe foglalja őket össze, mint Ligeti képzelete, — a feladat lényege a döntő formák kikeresésében áll. Mi az, ami a levegőhatás alatt megváltozott formajátékot teremti, ami a maga sajátos kifejező erejével ismeretlen lelket, eladdig nem sejtett tartalmat ad a formának, — szóval, mi teszi döntő hatásúvá a formarészletet? Ez volt kutatásuk tárgya, igyekezvén belenézni a természet műhelyébe, kutatni az illuziót teremtő fogásokat. A génuai

paloták párkányzatai — a szűk utcákra való tekintettel, a hol a palotákat csak alulról lehet látni — egészen máskép építvék, mint ahogy látszanak. A művészetben a hatás fontos, azt előidézni a teremtő művész legfőbb gondja.

Ezt a hatást a fontos, a döntő formák fokozásával, túlzott kiemelésével érték el, ami magához vonzza a fényt, kiugrásaival jelentőséget ad neki és a mellette kialakult mélyedéssel szigorú plasztikát. A döntő forma az, amely a mozgást vezeti, s éppen azért ízlés, művészi finomság vezetheti csak a művészt, nehogy formarészletei ahelyett, hogy kifejezők legyenek, deformáltakká váljanak. Rodin, ott, ahol nagy távolsághatásra számított, nem riadt vissza az egyes formák túlzott modellirozásától sem „en vue d'un renforcement de l'expression." A calais-i polgárok szertelen tagjai, szertelen mozgása az érzelmek végtelen fokozatait fejezik ki, tragikus fenséget, megsemmisítő bánatot. Akadémikus szemmel nézve, nem találunk exakt formákat, de a művészi igazság magasabb kritériumának igenis megfelelők. Ligeti behatolt mestere szellemébe és mind öntudatosabban alkalmazza ezt a jellemzés és a festői hatás kifejezésére. A tudás fájához borult férfialakján a vállformák hatásos kiemelésével fejezi ki érzését. Hatalmas végignyúló csuklyás izom, belső izgalomtól remegő, amelyet a vállak apró formáinak, a deltaizmok mozgásának túlzott kiemelésével éreztet, a kétségbeesés néma jelzője. Ott koncentrálta minden kifejező erejét, hogy az erős modellirozás által finoman kiemelt részlettel középpontot teremtsen, a fény játékát helyhez kösse, s egységi benyomásba, nagy harmoniába kapcsoljon össze minden alárendeltebb formát. Mennyire más, mint Telcs formafelfogása, aki nagy síkokat teremt, s egyszerre látja az egészet, egyforma súlyt ad minden lapnak, a világítási formajátékkal nem törődve.

De formalfelfogása símul az anyaghoz is, — márványnak is, bronznak is megadja a maga karakterét, azaz márványban vagy bronzban gondolkozik. A márványnál megőrzi annak kőszerűségét, köbtartalmából mintegy kiszállani érezzük alakját, magában a kiszállás pillanatában látjuk; az egyes, s mindig a döntő formák kiemelkednek, mások még bennrekedtek

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF ARCKÉPE. 1900.
LIGETI MIKLÓS MŰVE

a kőben, egygyé válva az élettelen anyaggal, csak sejtetve inkább, semmint mutatva a benne rejtőző alakot. A kész kidolgozott formák sietnek a fény felé, miközben minden izmuk megremeg belé, telve az élet forró vágyával, éltető melegével, amit fokozottan emel a kőbe rekedt formák hideg élettelensége.

A szerelem lázas szenvedélye csap felénk „A csók" férfialakjának heves mozdulatából, melylyel egész testével hozzásimul, szinte beleolvad hullámsírból kiemelkedő szerelmesébe, egygyé válva véle egy utolsó forró csókban. A márványkő karakterének megfelelően, egymás mellett helyett egygyéválás, két alak helyett kettős alak, a márványtömbben felismert alakok kifaragása. Egyes helyeken sejtelmes átmenetek, a lány hullámzó haja mint olvad be a kőbe, csak azt és csak annyi formát szabadítva ki, a mennyi a fényjáték visszaadására, diszkrét formasejtetéssel elegendő. A megmunkálás váltogatásával a benyomás egységének megőrzését éri el, itt lágy és finom, amott széles modellirozással, megmenti a vizió vázlatszerűségét, közvetlenségét, képzeletünk foglalkoztatásával pedig mozgal-

masságot, színt ad, színt teremt. Tetézi ezt a márvány finom felületének helyenkénti gyöngéd kidolgozásával, főkép női portrait-inál, amiáltal a női teint, a hús színes felületeinek, a bőrön átsugárzó erek lüktetésének illuzióját fokozza, megáldva azzal az eminenter szobrászi tehetséggel, amit a franciák „sentiment de peau"-nak neveznek.

Ha viziója erőteljesebb mozgásban jelenik meg, a bronzhoz kell fordulnia. A vezető konturvonalnak nem állja útját a bronz, mely hajlik és hajlítható, de mert elnyeli az árnyékokat, „nagy púpokat és mély lyukakat" követel. A fénysugár elmerül a mélyedésekbe, s amint kipattan belőlük, fokozza a kiugrás illuzióját, körülöleli a belső formákat, segíti és jelzi az átmeneteket, tehát erős hangsúlyt kíván a test tektonikájának éreztetésénél, hogy ilykép felbomoljanak a belső formák, a fényjátékkal életet teremtve, mozgást, szenvedélyt. A márvány gyöngéd átmenetei helyett biztos kompoziciót, kiszámított tömegelhelyezést, erősen hangsúlyozott kiugrásokat, s mozgalmas körrajzot követel. A fényárny miszticizmusát jobban elviseli. Képzeletünkre mozgásirányítólag hat. Ime az „Anonimus" hatásának titka, tele van kiszögelésekkel és bemélyedésekkel, a fényhatás vezetésére, melyek belehatolnak mélységeibe és a formák mozgalmasságának illuzióját teremtik.

III.

A művészet, látjuk, alapjában érzés, sok érzés, túláradó érzés, de meg egy darab matematika. Ki akarod fejezni impressziódat? Számitsd ki az eszközöket. Mértéket nem vehetsz,

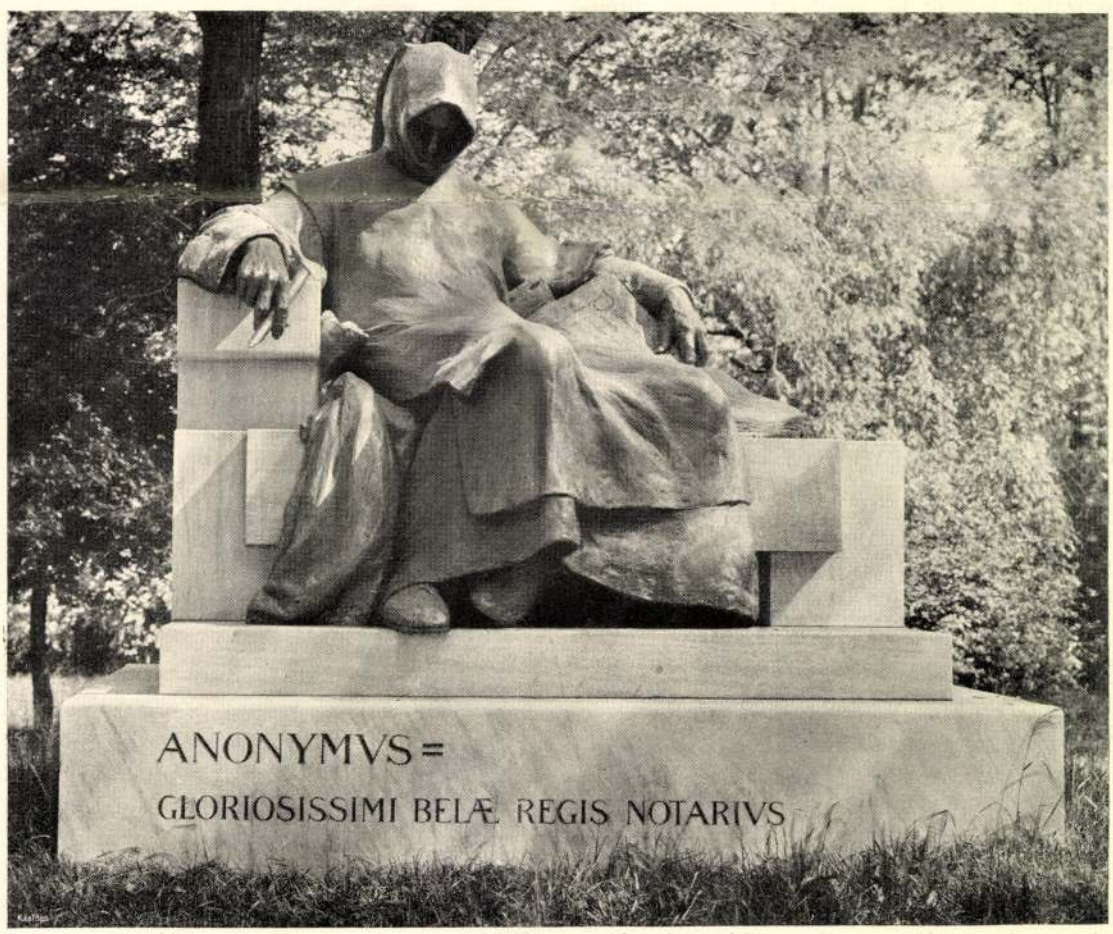

ANONIMUS
LIGETI MIKLÓS MŰVE

— hiszen akkor lábtyúművész vagy — mondta Boecklin, — mert ha egy orr vagy szem uralkodik egy arcon, akkor nagyobbá teszem, hangsúlyozom, amíg csak ki nem hoztam azt a — hatást. (Floerke, Zehn Jahre mit Boecklin.) Amíg a művész tapad a hagyományhoz vagy a modellhez, s nem keresi a dolgok mögött rejlő titkokat és azok kifejezésére szolgáló eszközöket, csak mesterember, abbozzatore, (márványmunkás), ahogy az ilyeneket Michel Angelo nevezte. A természet telve új lehetőségekkel, új mozgásárnyalatokkal, melyeket az új érzések teremtenek. Értsd meg a lelket a formákon keresztül s tedd mindnyájunk előtt értelmessé, — ez a feladatod művész.

Színes világ Ligeti világa, színes, mert tele van mozgással. Álljanak vagy üljenek alakjai, befejezett vagy transitorikus mozgásban, érzések hajtják, mozgatják lelküket és formáik a lélekállapot rajzai. Nézzük Hoyos grófnő kis álló bronzszobrát, abban a finoman megrögzített mozgásban, amint a karcsú, magas úriasszony távozóban még visszafordul, miközben keztyűjét gombolja és szórakozott, futó pillantással néz maga elé. Egy esetleges pillanat, mely kifejez egy lelket. Egy kecses mozdulat, egy új gesztus, kikeresve száz megnyilatkozásból, összeállítva megfigyelésroncsokból, egészszé, egységessé, leleplezve egy lelket, magyarázva egy temperamentumot. Közvetlenségével, összbenyomásával léleklátásra tanít. Úgy képzelem, hogy ebben a lélekben minden rendben van. Nem szántották fel nagy szenvedélyek, nem izgatták meg nem oldott problémák. Áll a távozás izgalmának egy még nyugodalmas pillanatában, az átmeneti mozgás finom leszögezésével. Az angol posztóruha nagy, széles ráncai természetes súlyukkal hullanak alá. A vonalak sehol sem keresztezik egymást, minden egymásba fut, széles foltok keletkeznek, erős ellentétek, s nem az arc kifejezésében, hanem az erőteljesen hangsúlyozott ízületekben rejlik a mozgás kifejező ereje.

Az ülés méltóságát a vonalvezetés finom bájával, minő matematikai biztonsággal kombinálja Erzsébet királynő ülő alakján. Nyugalom, egyszerűség, lelki finomság árad felénk ez alakról, mindezt a formák tektonikai biztonságával hozva ki. A felső és alsó rész ritmusa egymásba folyik, vonalvezetésének bája telve finom átmenetekkel, s a habos, széles foltokat vető selyemruha plasztikus forma-hatásokat teremt. Mindez összefut a hatás középpontját alkotó fejtartásban, az előrehajló fej bájos vonala gyöngédséget, finom érzést, sugárzó jóságot áraszt felénk.

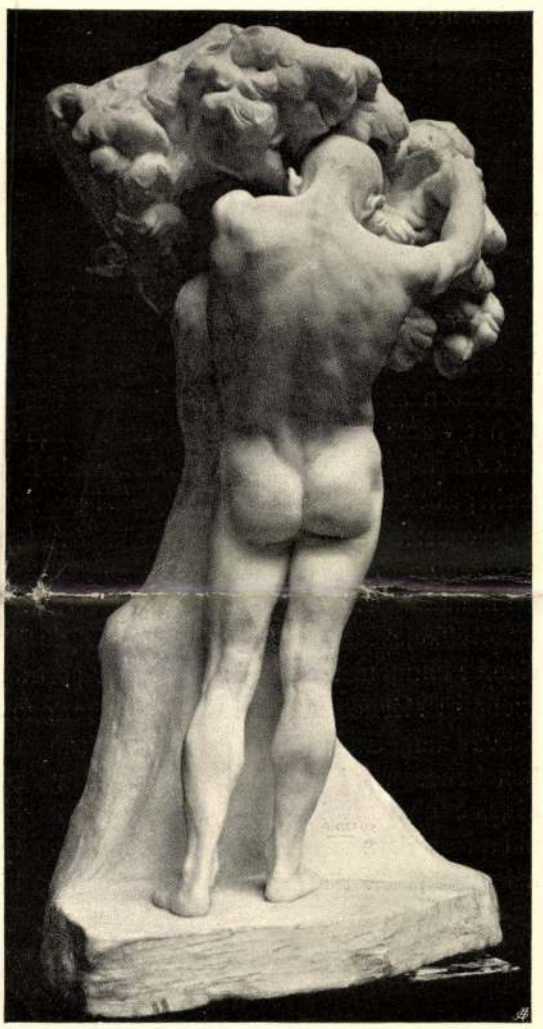

A TUDÁS FÁJA. 1901
LIGETI MIKLÓS MŰVE

S hogy össze van hangolva e formakezelés az anyaggal, melyből keletkezik: Hoyos grófnő bronzszobránál a körrajz biztonsága adja a mozgást, teremt színeket, ad fényjátékot, Erzsébet királynő márványszobránál az arckifejezés finom részletrajza, a gyöngéden kezelt texturajáték, a sok apró belső rajz, a szigorúan össze-

tartott formák adják a kőszerűség benyomását, teremtik meg a fény és árny gyöngéd átmeneteit, egy nagy egységes vizióba foglalva.

Fokozottan számbavéve találjuk mindezt aktjainál és főkép portrait-inál, mint ahol legszívesebben figyelte meg a momentán benyomást előidéző fényvezetés egységét. Ez ad irányt, mozgást, színt aktjainak, de egyszersmind mélyebb lelki tartalmat a belső izgalmat éreztető formáknak, s fejlődésének iránya éppen csak az lehet, hogy az egységes összhatások szigorú megőrzésével az egyelőre egyoldalúan reliefszerű felfogásból a statuaris formaképzéshez jusson el. Ha a probléma megoldásánál következetes marad irányához, ha a valeur-ök figyelembe vételével a három dimenziós volumenek kiképzéséhez is eljut: bízhatunk a modern magyar monumentális szobrászat eljövetelében...

Hiszen arcképszobraiban a közvetlenséget nem egyszer monumentális elevenséggé tudja fokozni. Rippel-Rónai, Hegedüs, Grünwald Béla arcképeiben bámulatos biztonsággal kereste ki a jellegzetes formát, amelyet uralkodóvá tett, s ezzel az állandót adta meg az egyénben. De mindamellett mindegyik a pillanat egy meglopott kifejezése. Ez ellentétesnek látszó két elembe harmoniát bevinni: a modern portraitszobrászat legnehezebb feladatai közé tartozott. Élővé tenni, érzéssel felruházni, kifejező erőben koncentrálni, s amellett a lélek nagy egységeibe olvasztani az alakot csak az képes, aki a formákon szuverén uralkodik. Válogatni a benyomások tömkelegében, meglesni és kiemelni szinte túlzott részletrajzzal azt a lényeges formát, amelyre fényt vezetve megadhatjuk a jellem legbensőbb lényegét, árnyékba helyezni minden lényegtelent, s a fényjáték delikát átmeneteivel mozgást teremteni az izmok és formák játékában: ez volt a feladat. S ímé, a gondolkozó homlok, melyet a rávetődő sugár apró formákra bont (Grünwald Béla portrait-ján), a hatalmas szemöldök, a mélyen beesett szemek, s az egységes maszszákba egybefoglalt hajzat (Rippl-Rónai portrait-ján), az elmult évek bánatáról beszélő félig nyitott szemhéj (br. Orczy Istvánné portrait-ján), s ezzel ellentétben az élettitkoktól meglepettnek látszó felszakított pillák (Pirret baronesse portrait-ján), mind csupa fénybe merített, kiemelt forma, amelyek körül lágy árnyéklatokat teremt a mindent körülfolyó gyöngéd fluidum, az atmoszféra, melyet meg nem munkált, csak sejtetett, itt-ott pusztán csak jelzett, elmosódott formák hatásában elősegítenek. Így lehel formáiba életet, ad mozgást, színt és igazságot Ligeti, az egyesből az általánoshoz, az individualisból a tipikushoz, majd a monumentálisan egyszerűhöz közeledve, gazdag formakiképzéssel, miközben egyre mélyebben hatolva be a formák mechanizmusának, kapcsolatainak, belső összefüggésének világába.

Szobrászatunk jellemző stádiuma ez. Ott állunk a nagy feladatok előtt. Akik a hagyomány rozsdás fegyvereivel akarják megoldani: kudarcot vallanak. Az új feladatok új embereket, új érzések új kifejező formákat követelnek.

Dr. Lázár Béla

SALAMON KIRÁLY
LIGETI MIKLÓS VÁZLATA

L I G E T I M I K L Ó S

szobrász bibliográfiája

ABENDBLATT. 1908.okt.12. /Enthüllung des Kronprinz Rudolf-Denkmales./-

A FÉNY. 1916. 1.sz. /Arckép./-

A HÁZ. 1908. I. 4.sz. 77-78, 85-88.l. /A művész háza és más munkásságok, számos képpel L.M.müteremházáról./-

ALEXANDER B.: A magyar szobrászat 1910-1915-ig./Jelentés a Greguss-jutalom tárgyában./ TANULMÁNYOK. MÜVÉSZET. Bp. 1924. 180,185.l. -

ALKOTMÁNY. 1916.okt.9. /A főváros első nyilvános hadi emléke./-

A PESTI VÁROSHÁZA. 1934. 12.sz. 21.l. /-ek.: 185 szobor regénye./-

1935. 4.sz. 18.l. /Budapest,a szobrok városa./-

1936. 9-10.sz. 17.l. /Kép./- 1937. 10.sz. 8.l. /A Palota-téri Tüzéremlékmű felavatása, [illegible].l./ ,- 11.sz. 5.l. /Kritika a szüri [illegible]ájáról./-

1938. 3.[illegible].l./Elek A.: Madách szobra./-

A POLGÁR. 1912.jan.28. /A M.Képzőművészeti Egyesület Strobl A.ellen./

A REGGEL. 1936.aug.24. /Leleplezték Bandholtz tábornok szobrát./-

1937. okt. 18. /Felavatták a Tüzér-emlékművet Budán./-

AZ EST. 1935.ápr.10. /Déryné szobra reprodukálva./ ,- máj.11./U.a./ jun.15. /Szobrot kap Budapesten Bandholtz tábornok./-

1936. aug.25. /Leleplezték Bandholtz tbk. szobrát,képpel./-

1937. jun.3. /A nagy aranyéremre Ligeti Miklóst ajánlotta a szüri./,- jul.17. /Miért szállitották le a Bandholtz szobrot félmapra a talapzatáról./,- okt.1. /Kép./,- okt.17. /Kép./,- okt.19. /Felavatták a Tüzér-emlékművet, képpel./ -

1939. márc.24. /Góthné Kertész Ella siremléke, képpel./ -

AZ EST HÁRMASKÖNYVE. 1938. 419-420.l. /Képek./-

AZ IDŐ /Szeged/. 1907. 2.sz., 10.sz. /A szegedi Erzsébet-szobor./ -

BALÁS-PIRY L.: Budapesti szobor-reviziót ! AZ ORSZÁG. 1943.aug.14. -

BÁLINT A.: Ligeti Miklós szobrai. NYUGAT. 1913.ápr.16. -

BÁLINT L.: A székesfőváros ujabb szobrai. MŰVÉSZET. 1937. 11-12.sz. 124-125.l. /Képpel./

Berkeszi I.: Temesvár város kis monografiája. Temesvár,1900. 107.l.-

BIRÓ B.: A művészettörténet kézikönyve. Bp. é.n. 272,273.l. -

BOROVSZKY S.: Magyarország vármegyéi és városai. Temes vm. Bp.1912. 242.l. -

BUDAPEST. 1912. jan.25. /Jókai szobra./ -

Budapest Szfv.Muzeum katalogusa. Bp. 1907. 129.sz. -

BUDAPESTI HIRLAP. 1904.jul.8. /Temesvár a művészetért./ -

1908.okt.11. /Rudolf trónörökös szobra./-

1912.aug.27. /Szinyei Merse Pál szobra Eperjesen./-

1916. okt.9. /A főváros első hadiemléke./ -

1935. jan.27. /Kép a mellékletben./ -

BUDAPESTER TAGBLATT. 1908.okt.13. /Die Enthüllung des Kronprinzdenkmals./-

BUNDSCHUCH-GRABOVIECZKY: A magyar műalkotások szemléltető ismertetése Bp. 1942. 44.l. -

CSÁNKI D.: Árpád és az Árpádok. Bp. 1907. /Képpel./ -

CSÓKÁSSY I.: A mű és alkotója. Bp. 1933. 22-23.l. -

DALMADY S.: A Műbarátok Köre 25 éves története. 123.l. Bp.1915.-

DÉRY B.: Művészeti kiállitások külföldön az 1927.évben. Bp.1928. /1.névmutatót./ -

DIVALD K.: Magyar művészet történet. Bp. 1927. 160.l. -

DÓCZY L.: Das Jókai-Monument. NEUES PESTER JOURNAL. 1912.jan.26. -

DÖMÖTÖR I.: Az Országgyülési Muzeum. MAGYAR MŰVÉSZET. 1933. 197,199.l

ÉBER-GOMBOSI: Magyar Művészeti Lexikon. II.k. 54.l. -

EGYETÉRTES. 1908.okt.4. /A Rudolf-szobor./ -

ELEK A.: A Műcsarnok jubiláris kiállitása. A szobrászok. AZ UJSÁG. 1912. jan. 25. -

" Ligeti Miklós szobormüvei. AZ UJSÁG. 1913. ápr.2. -

ÉPITŐ IPAR. 1913. 421.l. /Tervpályázat eredménye./ -

ERDÉLYI Á.: A Madách-szoborpályázat. MŰVÉSZET. 1938. 59.l. /Képpel./-

ESTI UJSÁG. 1908. okt.12. /Rudolf trónörökös szobra./ -

1936. aug.5. /Bandholtz tbk.szobrát leleplezték./ -

FALUS E.: "A Tízek". A Madách-pályázat nyertesei. PESTI NAPLÓ. 1938. márc.13. -

FARKAS Z.: Ligeti M.kiállitása. VASÁRNAPI UJSÁG. 1913. 291.l./Képekkel./

FORUM /Bratislava/. 1934. 177, 221.l. -

FŐVÁROSI LAPOK. 1895. ápr.6. /Művészetek./,- jun.6. /Vif: Magyar művészek a két "Salon"-ban./-

FÜGGETLEN MAGYARORSZÁG. 1908. jul.20. /F.Gy.: Látogatás Ligeti M.-nál.)-

1912. jan.25. /A Jókai-szobor./ -

FÜGGETLENSÉG-ESTI UJSÁG. 1944.dec.11. /Halálozás./,- dec.12. /Ligeti Miklós temetése./ -

GENTHON I.- NYILAS-KOLB J.: Budapesti Képeskönyv. Bp.1933. 155.l.-

GYÖRGY L.: Mi készül a pesti műtermekben ? ÜNNEP. 1936. 19.sz./Képpel.)-

HEKLER A.: Budapest als Kunststadt. Küssnacht am Rigi, 1933. 105.l.-

" " Művészet és világnézet. 1916-1940. Bp. 1943. 50.l. -

HÉTFŐ REGGEL. 1939.márc.27. /Notesz./ -

HOLLÓ E.: A modern magyar kerámia. MAGYARSÁG képes melléklete. 1925. jun.18. /Képpel./ -

HONGRIE-HUNGARY. II-III.sz. /Kép./ -

HUSZÁR-PROCOPIUS: Medaillen-und Plakettenkunst in Ungarn. Bp.1932. 286.l., XXXII.t. -

IVÁN E.: Ligeti Miklós. SZALON UJSÁG. 1908.nov.15. 5-9.l. /Képekkel és arcképpel./ -

KACZIÁNY Ö.: A Munkácsy-szobor pályázat vázlatai. VASÁRNAPI UJSÁG. 1906. 111.l. -

KAMPIS A.: Az ujabb magyar szobrászat. Kny. A SZÉPMŰVÉSZETEK KÖNYVÉből. Bp. 1940. 516,517.l. /Képekkel.)-

KARCZAG V.: A magyar állam élete. Bp. 1932. 694,695.h. -

KELETI G.: Festészet és szobrászat. MATLEKOVITS S.: Az 1896.évi ezredéves kiállitás eredménye. Bp.1898.IX.k.270.l.)-

KÉPES VASÁRNAP. 1937.okt.24. /A magyar tüzér emléke, képpel./ -

KÉPZŐMŰVÉSZET. 1927. 2.sz. 4.l. /Kép./,- 3.sz. /Az első hősi emlékmű pályaterveinek kiállitása./ -

1928. 6.sz. /Kép./,- 13.sz. 190-197.l. /Gy.N.: Ligeti Miklós ; címképpel, képekkel és arcképpel./-

1930. 27.sz. 39.l. /Kép./ -

1931. 80.l. /Kép./,- 91-93.l. /Képek./,- 42.sz. /Képek./ -

1933. 117.l. /Kép./,- 235.l. /A Tüzér hősi emlék pályázat./ -

1934. 162.l. /Kép./,- 172-173.l. /Képek./ ,- 208.l. /A Gellért pezsgőfürdője./ -

1935. 83-84.sz. /Kép./

KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA ÉVKÖNYVE. 1932-33. 108.l.

KÉVE KÖNYVE. 1913. IV.k. /Sz.J.: Ligeti Miklós szobrai./ -

KÉZDI-KOVÁCS L.: A Nemzeti Szalon téli tárlata. PESTI HIRLAP. 1907. dec.8. -

KI-KICSODA ? Kortársak Lexikona. Bp. 1937. 502-503.l. -

KŐ ÉS MŰKŐ. 1925. 10.sz. 2.l. /Kép./-

1926. 2.sz. 5.l. /Kép./ -

KRÜCKEN-PARLAGI: Das geistige Ungarn. II.k. Wien,1918.163.l.-

LÁZÁR B.: Egy zsürizés és reliefje. Levél Strobl mesterhez. /Ligeti Miklós műveiről./ MAGYAR NEMZET. 1904.márc.29.) -

" " Ligeti Miklós. MŰVÉSZET. 1905. 4.sz. 255-264.l. /Képekkel./

" " Tizenhárom magyar festő. Bp. 1912. 142.l. -

" " Irók és művészek közt. Bp. 1918. 62,65-68.l., 131,132.l. /Arcképpel./

LECHNER JENŐ: Képek és szobrok az uj királyi palotában. ÉPITŐ IPAR. 1905. 7.sz. -

" " A "Béke Kútja" a Központi Papnevelő Intézet udvarán. BPESTI RK.EGYHÁZKÖZSÉGEK TUDÓSITÓJA.1935.4.sz.-

LIBER-CSERHALMI-PACHER: Budapest szobrai és emléktáblái. Bp.1934. 115,224,237,240-41, 251,277-280,287-291, 308-9, 325, 333, 369, 440, 443.l. -

LYKA K.: Az ösmeretlen szobra. UJ IDŐK. 1900. 32.sz. -

" " Téli tárlat 1900-1901. 34.l. /Kép./

" " Egy pár szines cserépdarab. Ligeti Miklós műveihez. MAGYAR IPARMŰVÉSZET. 1913. 217,225-229.l./Képekkel./-

" " Madách és szobrászai. PESTI HIRLAP. 1938. márc.9. -

" " A művészetek története. 2.kiad. 1939. 274.l. -

MAGYAR ELEK: A turini magyar palota. Ligeti Miklós szobrai. MAGYARORSZÁG. 1910. okt.21. -

MAGYAR GENIUSZ. 1897. 54.l. - 134-135.l. /Képekkel./,- 141.l./Arckép./-

MAGYAR HIRLAP. 1907. 197.sz. /Rudolf trónörökös szobra, képpel./-
1912. jan.25. /Jókai szobra./-
1913. ápr.4. /Ligeti Miklós./ -

MAGYAR IPARMŰVÉSZET. 1905. 331.l. /Kép./ - 1906. 176,178-79.l./Képek./ - 1911. 255.l. /A turini világkiállitás magyar háza./ - 1915. 283,285.l. /Képek./ - 1922. 33.l. /Kerámiák./ - 1924. 37.l. /Monza./- 1927. 210-211.l. /Képek./ - 1933. 186.l. - 1934. 115.l. /N.P.: Társas vacsora két ünnepelttel./ - 1935. 59.l. /L.M.: Emlékképek./,- 138.l. /Ligeti Miklós kitüntetése./,- 253.l. /Kép./ - 1936. 95.l. /N.P.: Kitüntetések./ - 1937. 124.l. /Nagy állami aranyérem./ -

MAGYAR MŰVÉSZKÉPMÁSOK. A Művészeti Muzeumok Barátai Egyesületének kiállitása a Szépművészeti Muzeumban. Bp.1931. 13-15.l. -

MAGYAR MÉRNÖK-ÉS ÉPITÉSZEGYLET KÖZLÖNYE. 1916.nov.5. 281.l. /-ó-s.: A Béke Kútja./-

MAGYAR MŰVÉSZET. 1925. 53.l. /Római Egyházművészeti kiállitás./,- II.sz. 53.l. /Magyarok Monzában./ -
1926. 415-416.l. / e.a.: Sajtóvélemények a velencei kiállitásról./ -

MAGYAR MŰVÉSZET. 1929. 174,179-180.l. /A stockholmi magyar képzőművészeti kiállitás a svéd sajtóban./ -

1930. 58.l. /Szinyei Merse Pál emlékezete./ -

1933. 5.sz. 155.l. /Kép./ -

1934. 168.l. -

MAGYAR NEMZET. 1904.márc.26. /A nagy római dijak. A Képzőművészeti Tanács ítélete./Ligeti Miklós és Damkó József müveiről./-

MAGYARORSZÁG. 1936.aug.23. /Holnap leleplezik le Bandholtz tábornok szobrát./ -

1939. márc.28. /Felavatták Góthné Kertész Ella síremlékét./-

MAGYAR PÁLYÁZATOK. 1906. 8.sz. /Ligeti Miklós műterme és nyaralója, képpel és alaprajzokkal./

MAGYARSÁG képes melléklete. 1939.ápr.9. /Arckép./ -

MAGYAR TÁRSADALOM LEXIKONA. 346.l. 47.t. /Arcképpel./ -

MAKSZIÁNYI D.: Ligeti Miklós. MAGYAR GÉNIUSZ. 1901. 9.sz. -

MARTOS FERENC: Egy nyilt levél reliefje. EGYETÉRTÉS. 1904.ápr.1.-

MEDVEY L.: Vezető Bpest szobrai megtekintéséhez. Bp. 1939. 121,122.l.

MODERN MŰVÉSZET. 1905. I. 3.sz. /Műhely. A magyar márvány./ -

MOLNÁR V.: A Rudolf-szobor története. Bp. 1908. -

" " A Rudolf-szobor. URÁNIA. 1908. 445.l. -

MŰCSARNOK. 1900. 403.l. /Az Anonymus-szobor ügye./ - 1901. 99.l. /Lukács Béla síremléke./,- 100.l. /Mihálkovics Géza szobra./,- 251.l. /Mihálkovics szobra./,- 292. l. /Mihálkovics mellszobra./,- 299.l. /Mihálkovics szobrának leleplezése./,- 300.l. Anonymus szobra./,- 337.l. /Lukács Béla síremléke./ -

MŰVÉSZET. 1902. 328.l. /Kép./,- 430.l. /Kép./ -
1903. 65.l. /A Millacker-féle kút-pályázat./ - 65.l./A Vörösmarty szobor-pályázat./,- 198.l. /A szekszárdi Garay-szobor pályázat./,- 217.l. /Kép./,- 353. l. /Salamon király./,- 426.l. /Anonymus-szobor./ -
1904. 187.l. /Kitüntetések./,- 193.l. /Kép./,- 237.l. /Kép./
1906. 103.l. /Kép./,- 422.l. /A visontai Kossuth és Széchenyi-szobrok./ -
1907. 339.l. /Erzsébet-szobor Szegeden./ -
1909. 53.l. /Kép./ -
1912. 78.l. /Sajtószemle./
1913. 160.l. Sajtószemle./

MŰVÉSZET. 1914. 9.l. /Kép./ -
1915. 268.l. /Kép./ -
1916. 95.l. /Kép./ -

MŰVÉSZETI KRÓNIKA. 1905. jan.15. /Pályázatok. Dijak./ -

MŰVÉSZETI LAPOK. 1896. 7.sz. 10.l. /A"Pokol"./ -

MŰVÉSZI IPAR. 1894. 100.l. -

MYSKOVSZKY E.: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906. 58,130.l.-

NÁDAI P.: Az iparművészet Magyarországon. Bp. 1921. 80.l. -

NAGY ENDRE: Velem történt... I.Feremc József. UJSÁG. 1938.ápr.17.-

NAMÉNYI E.: Közép- és kisipar, műipar. LUKÁCS GY.: Magyarok a kulturáért. Bp. 1929. 489.l. -

NÉKÁM L.: Magyarország kulturtörekvései 896-tól 1935-ig. Bp.1935.131.l.-

NÉMEDY GY.: Szeged képzőművészete. Várm.Szociogr. Csongrád vm. Bp. 1939. 420.l.-

NEMESVÁRI E.: Magyar művészeti lexikon. Bp. 1938. 85.l. -

NEY B.: A magyar országház. Bp. 1906. 22.l. -

NEMZETI UJSÁG. 1927.márc.29. /Leleplezték a Muzeumkertben a Vasvári Pál emlékművet./ -
1935. okt.18. /Az ujjászületett központi szeminárium./ -
1936. aug.9. /Kép a mellékletben./,- aug.30. /Kép a mellékletben./ -
1937. jul.18. /Ligeti Miklós Tüzéremlékműve, képekkel. jul.25./Bandholtz tbk.özvegye.../ - okt.17. /Leleplezték a Tüzér-emlékművet, képpel./ -
1944. márc.5. /Ligeti Miklós betegsége./,- dec.12. /Ligeti Miklós elhunyt./ -

NEUES PESTER JOURNAL. 1908. okt.13. /Enthüllung des Kronprinz Rudolf-Denkmals./ -
1916. okt.8. /i.p.: Der Brunnen des Friedens./-

OROSZLÁN Z.: A magyar szobrászat a 19.században. Bp. 1936. 18.l. -

ORSZÁG-VILÁG. 1912. 522.l. /Kép./,- 523.l. /Kép./ -
1913. ápr.13. / bej: Ligeti Miklós szoborki állitása./-

PACHER B.: Budapest szfv. képzőművészeti vásárlásai 1928-ban. MAGYAR MŰVÉSZET. 1929. 359.l. -

PARKES,KINETON: The art of carved sculpture. II. Central and Northern Europe. London, 1931. -/Ism.: Magyar Művészet, 1932. 58.l./-

PÁSZTORTŰZ. 1940. 354.l. /Kép./ -

PAUR G.: Magyar művészek kiállitása a Műcsarnokban. VASÁRNAPI UJSÁG. 1898. 893-94.l./Arcképpel/

PEST. 1944. márc.4. /Ligeti Miklósom sulyos műtétet hajtottak végre./

PESTI HIRLAP. 1904. jun.10. /A Habsburg-lépcső szobrai./-
1908. okt.11. /Zsolt: Rezső trónörökös./,- okt.13. /Kitüntetések a Rudolf-szobor leleplezésekor./-
1914. jul.18. /p.b.: A tizedik szobor./ -
1935. máj.15. /Arcképxxxx a mellékletben./ -
1936. okt.31. /Kép a mellékletben./-
1938. márc.9. /Kép a mellékletben./ -
1943. okt.14. /Emlékművet kap Maróthy Jenő sírja./ -
okt.19. /Felavatták Maróthy Jenő síremlékét./-
1944.dec.12. /Ligeti Miklós meghalt./ -

PESTI HIRLAP NAPTÁRA 1908. /Kép./ -
1909. /Képek./ -
1935. 169.l. - /Kép./ -
1937. 43.l. /Kép./ -

PESTI NAPIÓ. 1913. ápr.2. /L.g.: Ligeti Miklós szobrai./,- jul.8. /Plágiumvád egy művész ellen./-
1933.dec.12. /Eldőlt a műszaki emlékmű pályázat./-
1936.jun.4. /Ligeti Miklós kitüntetése./,- aug.9.,- aug.25. /Leleplezték Bandholtz tbk.szobrát,képpel./ -
1937.máj.23. /Uj hősi emlékmü készül, képpel./,- jun. 26. /Ligeti Miklós kapta a nagy állami aranyérmet./,- aug.29. /Boros Jenő amerikai ezredes kitüntetése./,- szept.15./Bandholtz tbk.özvegye.../,- okt.3. /Kép a mellékletben./,- okt. 15. /Vasárnap leplezik le a Tüzér-emlékművet./,- okt.19. /Felavatták a Tüzér-emlékművet, képpel./ dec.17. /Ligeti Miklós az Iparművészeti Társulat és gr.Zichy István affférjáról./-
1938. okt.23. /Kép a mellékletben./-
1939. márc.25. /Kép a mellékletben./ -

PESTI NAPLÓ AJÁNDÉKALBUMA , A 80 ÉVES. 1850-1930. /Kép./ -

PETROVICS E.: O.M.Szépművészeti Muzeum. Az uj szerzemények kiállitása./1921-24/. Bp. 1924. 21.l. -

" " Visszapillantás hat év magyar szobrászatára. BUDAPESTI SZEMLE. 1929. febr.sz. 299.l. -

POLITISCHES VOLKSBLATT. 1908.okt.11. /Das Kronprinz Rudolf-Denkmal, képpel./ -

PREUX,J.: Ligeti Miklós. A HÉT. 1913. ápr.6. -

RADISICS E.: Ligeti Miklós kiállitása. BUDAPESTI HIRLAP. 1913.ápr.2.-

Rátky-Strazimir: A magyar legujabb kor lexikona. Bp. 1932. 254, 755.l./Képpel./ -

RÉVAI LEXIKON. XX.k. 567.l.- XXI.k. 555.l. -

ROSNER Á.: Modern síremlékek. Bp. é.n. /Képekkel./ -

RÓZSA M.: Művészet és szépség. Bp. 1945. /Képpel./ -

RUZICSKA I.: Herendi porcellán. Bp. 1938. 64.l. -

SCHOEN A.: A budapest-terézvárosi rk.plébánia-templom. Bp.1938.11.l.-

SELYMESI R.: A tíz szobor. MAGYARSÁG. 1937. aug.22. -

SIKLÓSSY L.: A világháború a művészetben. 1916-17. A GYÜJTŐ. 1917. 1-3.sz. 102.l. -

SINGER: Künstlerlexikon. V.k. 189.l. -

SŐREGI J.: Vezető Debrecen város Déri Muzeumában, Debrecen,1939.324.l.-

SZABADSÁGHARC-SZOBOR tervpályázata. Bp. 1907. 20.37.l. -

SZALON UJSÁG. 1908. 19.sz. 6-7.l. /Képek./,- 22.sz. 8-9.l. /Képek./-

SZANA T.: Száz év a magyar művészet történetéből. Bp. 1901. 345.l.-

SZEGEDI NAPLÓ. 1907. 191.sz. /Az Erzsébet-szobor./ -

SZENTMIKLÓSSY G.: A magyar feltámadás lexikona. 259,810.l. -

SZENDREI J.: A Műbarátok Köre által rendezett kiállitás katalogusa. Bp. 1901. 34.l. -

SZENTMIKLÓSSY J.: Művész-kolónia Szolnokon. NÉPSZAVA. 1913. máj.27.-

SZÉPMŰVÉSZET. 1942. 289.l. /S.Ruzicska I.: Orsz.m.keramikai kiállitás

SZINHÁZI MAGAZIN. 1943.aug.18. /Kell-e Művészkamara ? aroképpel./ -

SZMRECSÁNYI M.: Visszapillantás az O.M.Képzőművészeti Társulat 50 éves multj ára. MŰVÉSZET. 1911. 148.l. -

SZTRAKONICZKY K./yk/: Ligeti Miklós. ALKOTMÁNY. 1913.ápr.2. -

TÁBORI K.: Magyar vonatkozásu szoborművek a világ városaiban. PESTI NAPLÓ. 1938. dec.25. -

TEMESVÁRI HIRLAP. 1907. 183.sz. /L-s.: Kóborlás a művészet körül. --- Ligeti műtermében./ -

THIEME-BECKER: Künstlerlexikon. XXIII.k. 218.l. -

TOLNAI VILÁGLAPJA. 1933. 40.sz. /Kép./ - 1934. márc.28. /Kép./ -

TOMKLI S.: Szeged. Bp. 1926. 44.l. -

UJ IDŐK. 1899. 377.l. /Kép./,- 677.l. /Kép./ -
1901. 539,542.l. /Mihálkovics G.szobrának leleplezése,képpel/
1903. II. 127-28.l. /A szolnoki művésztelep első kiállítása, képpel és arcképpel./, - 489.l. /Kép./ -
1904. X. 52.sz. 638.l. /Rudolf királyfi szobra./. - XI.28. sz. 41.l. /Szobrász-bravur, képpel./ -
1905. XI. 50.sz. 565-67.l. /Képek./ - 1906.jun.24./Kép./-
1907. jan.27. 334.l. /Kép./,- 444.l. /Kép./ -
1908. XIV. 43.sz. 344-46.l. /Képek és arckép./ -
1909. XV. 44.sz. 399.l. /Kép./,- 45.sz. 425.l./Kép./ -
1911-12. XVIII. 5.sz. 112.l. /Képek./ -
1912. 579.l. /Kép./ -
1913. I. 395.l. /Képek./ -
1914. 35.sz. 229.l. /Kép./ - 552-53.l. /Képek./ -
1916. 43.sz. 399.l. /Kép./ -
1917. 13.sz. 291.l. /Kép./ -
1922. 15.sz. 291. [illegible]p./ -
1925. jul.26. 97.l. /Kép./,- nov.l. /Címlapkép./ -
1928. II. 547.l. /Szerg Antalné síremléke repr./,- 669.l.
1929.nov.3. 553-55.l./Síremlék-képek./ - /Kép./-
1930. 5.sz. 137.l. /Kép./ -
1936. 37.sz. 331.l. /Kép./ -

Uj Lap. 1908. /Rezső trónörökös szobra./ -

UJ MAGYARSÁG. 1935.nov.3. /Kép a mellékletben./ -
1936.ápr.12. /Kép a mellékletben./ -
1937.okt.17. /Leleplezik a Tüzér-emlékművet./-
1944.dec.12. /Ligeti Miklós halála./ -

UJSÁG. 1927.aug.19. /Megnyilt a Hősi Emlék pályaterv-kiállitás./-
1930. ápr.11. /e.a.: A Lechner Ödön szoborpályázat./ -

1931. márc.15. /Az Ernst Museum csoportkiállitása./ -
1938. márc.9. /A Madách-szoborpályázat sorsa./ -

UJ SZIN. 1931. I. 37.l. /Kép./ -

UNGARN. Bp. 1917. 452.l. -

URÁNIA. 1908. nov.11. /A Rudolf-szobor./ -

UJVÁRI P.: Magyar Zsidó Lexikon. 535.l. -

ÜNNEP. 1935. 1.sz. /Az "Igriclámy" repr./,- 33.sz. 17.l./Kép./ -

VÁLLALKOZÓK KÖZLÖNYE. 1908.okt.14. /Kitüntetés./ -

VÁRY B.: A Tüzéremlékmű leleplezése. PESTI HIRLAP. 1937.okt.17.-

VASÁRNAPI UJSÁG. 1894. 323.l. /A Műcsarnok téli kiállitásából./,- 828.l./Kép./ -
1897. 339.l., 829.l. /Kép./,- 832.l. /Wesselényi Miklós emléke a fővárosban./ -
1898. 887.l. /Kép./ -
1899. 272.l. /Kép./,- 279.l. /P.G.: Nemzetközi kiállitás a Műcsarnokban./---
1900. 569.l. /A párizsi világkiállitás./ -
1901. 61.l. /Lukács Béla síremléke./,- 373.l. /Mihálkovics mellszobra, képpel./,- 473.l. /Lukács B.síremléke./ -
1902. 642-43.l. /A Vörösmarty-szobor pályatervei, képpel./ -
1903. 87.l. /Vörösmarty szoborpályázat, képpel./,- 108.l., 501.l., 762,764.l. /Anonymus-szobor, képpel./ -
1904. 124.l. /Gr.Andrássy Dénesné szobra, képpel./,- 565.l. /Petőfi szobra Pozsonyban, képpel./,- 792.l. /Erzsébet szobor Szegeden./,- 900.l. /Kép./ -
1905. 585.l. /Uj magyar szobrok, képpel./ -
1906. 85.l. /Gr.Andrássy Gyula szobra,képpel./,- [illegible]széchenyi István szobra Csokonyán, képpel./ -
1907. 210.l. /Kép./,- 793-94.l. /Erzsébet királyné szobra Szegeden, képpel./ -
1908. 841-42.l. /Rudolf trónörökös szobra, képpel./-
1909. 911, 940.l./Síremlék-képek./ -
1911. 1069.l. /Arckép./ -
1914. 7.l. /Kép./,- 121.l. /A király legujabb mellszobra Ligeti M.műtermében, képpel és arcképpel./-
1916. 651.l. /A Béke Kútja, képpel./ -
1917. 195.l. /IV.Károly király mellszobra, képpel./-

VERESS T.: Ligeti Miklós. FÜGGETLEN MAGYARORSZÁG. 1913. ápr.3. -

VILÁG. 1912. jan.26.és 27. /A Jókai-szobor körül./ -

YEL E.: Ligeti Miklós kiállitása. MAGYAR NEMZET. 1913.ápr.2. -

" " Az utolsó félszázad művészete. Bp. 1926. 69.l./Képpel./ -

" " A képzőművészetek Magyarországon. LUKÁCS Gy.: Magyarok a kulturáért. Bp. 1929. 526.l. -

ZÁMBORSZKY I.: A magyar Országház. Bp. 1937. 129.l. -

702 3.1. /52

A magyar márvány. Természeti kincsekben gazdag országunk gazdasági kihasználása életérdeke ennek az országnak. Pedig mindezideig igen keveset tettünk ennek érdekében. Szobrászaink figyelmét most a magyar márványra akarjuk felhivni. A kérdés gazdaságilag is igen fontos, de artisztikus szempontból is az. A márványnak ugyanis az a sajátsága, hogy a klima iránt igen fogékony. Ligeti Miklós jeles szobrászunk, a ki a magyar márvány kérdését elsőnek vetette fel, irja nekünk: „A márványnál azt tapasztaljuk, hogy olyan darabok, melyek évszázadokon át az idő behatásának ki voltak téve, még egészen épek, mig másokon, annak ellenére, hogy sokkal későbbi időből valók, nagyon is meglátszik az idő rongáló hatása, a mit megmagyaráz az, hogy a kő, mint élő termék, a klimatikus viszonyokat érzi, ugy hogy ha köveket termelő helyükről más klimatikus viszonyok közé viszünk, az uj klima megrontja. Példa rá a görög földről más vidékre került antik szobrok, melyek Görögországban épek maradtak, mig az Olaszországban találtak megromlottak. A carrarai márvány is mily érzékeny a mi klimánk iránt. Ebből az következik, hogy a köveket csak ott lehet a szabad levegőre bizni, a hol az illető anyag termett, s látjuk, hogy a mi márványbányáinkból kikerült művek mint őrzik meg szépségüket, sőt azt mondhatjuk, hogy naponta szebbek."

Mi következik a művész e megfigyeléseiből? Az, hogy minden eszközt meg kell ragadnunk a magyar márvány művelésére. A mi klimánk azt követeli, hogy magyar márványt dolgozzon fel a magyar művész.

1. Van-e magyar márvány?

2. Tudják-e azt mivelni?

Ez a két kérdés lép tehát homloktérbe. Az első kérdésre az a válaszunk, hogy már is vannak üzemben kitünő már-

Modern Művészet
1905. I. 3 sz. 47

ványfajtáink, különösen fehér, szürkésfehér márványunk igen finom tónusokban kapható. A Ney-féle bisztravölgyi szürkés-fehér márvány jeles minőségü, belőle készült az Anonimus kőpadja, de sirkőnek, disztárgynak egyáltalán beválik. A Bibel-féle karánsebesi hasonlókép szürkés-fehér márvány jól beválik, főkép posztamentnek, ebből készült az Andrássy-szoboré, de az erdélyi márvány, a gyergyói hegyekben található fehér márvány portraitra is kitünően alkalmas.

Egyáltalán Erdély telve van márvánnyal, de nem művelik, pedig a leletdarabok a legszebb reményekkel töltenek el, de nincs gazdaságilag kihasználva. Pedig a székely-akcziónak nem volna szabad ezt figyelmen kivül hagynia.

Ezzel közelébe jutottunk a másik kérdésnek, a márvány-művelés kérdésének. A remélhetőleg kiviteli czikknek is beváló márványművelés a magyar szobrászat nagy fellendülésével járna, mert felére olcsóbbá tenné a munkát, s egész országrészeknek viruló gazdasági alapot teremtene. Székelyföldön, a márványvilág kellős közepén, állami kőfaragó szakiskoláink vannak, Székelyudvarhelyen és Zalatnán. Ezeket fejleszteni kellene, de ez még nem elég. L i g e t i Miklós évekkel ezelőtt inditványozta, hogy tanműhelyekben a székely népet kőfaragásra kellene kinevelni s ellátni minden olyan szerszámmal, a mire ehhez szüksége van, hogy ott háziipar fejlődjék ki, mint Carrarában, Laazban. Ez idővel márvány-telepek felkutatását is elősegitené, s a művészileg oly talentumos székely népben szobrásztehetségeket revellálna. Itt az ideje, hogy Ligeti inditványát illetékes helyen megszivleljék, s mindent elkövessünk a magyar márványipar fellenditése érdekében.

Mi a kérdést nem vesszük le a napirendről.

„K o p t o x y e". Öt fafunér-lemezből egygyé sajtolt lapok, ugy hogy az egyes lemezek rostjai mindig keresztezik egymást. Ez eljárás által minden görbülés s repedés ki van zárva. Rendes módon olaj- vagy krétaalappal ellátandók. Egy négyzetméternek az ára tiz márka (15 K) s kapható B, H a r r a s czégnél, Böhlen (Thüringen),

Ligeti Miklós

l –

Mův. Krónika

1905. 7. p. 7. l.

MAGYAR KIRÁLYI
ÁLLAMÉPITÉSZETI HIVATAL
— LŐCSÉN. —

128. é. szám.
191 7

A Műemlékek
Tekintetes E

A mult évi deczember
se folytán tisztelettel ide
zett tetőjavitási munkák f

Lőcse, 191

Ligeti Miklós szobrai

Heti Hírlap 1993 május 6

A tüzet újra rakják

Viszonylag sok, háromszáz nyugdíjas él Mosdóson. A településen működő idősek klubjának huszonhárom tagja van. Az önkormányzat biztosította helyiségben Bernáth Dezsőné és Dávid Lászlóné gondoskodik az öregekről, akik rendszeresen betérnek, hogy elolvassák az aznapi sajtót, és számba vegyék, milyen teendők várnak rájuk odahaza.

– Szívesen jövünk ide – mondja a 73 esztendős *Domonkos Istvánné* –, mert kedvesen fogadnak bennünket, érezzük, hogy szeretetet kapunk. Most egy kicsit jobban ráérek, mert az emberem kórházban van. Jólesik beszélgetni a múltról. A jelenről már nem annyira, hiszen az én nyugdíjam 8450 forint, nagyon kell spórolni! Két lányom van, az egyik itt lakik, a másik Sásdon. El-elkezdünk egy-egy történetet, s amire észbe kapok, elmegy az idő. Hazatérvén látom ám: elaludt a tűz. De cseppet sem bánom, újra rakom...

Bernáth Imréné egyedül él, lánya Kaposváron lakik. A fejkendős, 73 éves asszony arcát mély redők szántják. Tevékeny élet lenyomatai. Bernáthné, ha teheti, nap mint nap bekopogtat a klubba. Leggyakoribb téma a betegség, ami igencsak hatalmába keríti az öregedő szervezetet.

Ottjártunkkor éppen a Somogyi Hírlapot bújta *Pető Károly*. A téeszben kocsis volt, a szanatóriumban tereprendezéssel kereste kenyerét. S hogy mivel múlnak a hétköznapok?

– Elváltam, de hiányzik a társ – jegyzi meg. – Otthon csak teszek-veszek, fát vágok, és ha kedvem szottyan, eljövök ide melegedni. Ismerek mindenkit, jó szóba elegyedni a mindennapi gondokról.

A 66 esztendős *Pusztai Károly* a „szaniban" volt gépkocsivezető. Onnan ment nyugdíjba. A szomszédban lakik, nem kell sokat gyalogolnia, hogy kedvére való társaságra leljen. Az idősek klubja amolyan második otthon, ahova mindig jó betérni. Tízezernyi nyugdíjából nem sokra futja, csak a gyógyszerekért több mint egy ezrest hagy ott a patikában. Most kérvényezi az önkormányzatnál, hogy ingyenesen, a közgyógyellátásra jogosultság alapján kaphassa meg orvosságait.

– Én nem irigylem, másnak mennyit számol le a postás – mondja –, engem az érdekel csak, nekem miért ily keveset hoz. Higgye el, ez a pénz nagyon kevés. Sokszor még egy pár zoknit, zsebkendőt sem vehetek akkor, amikor kellene. Folyton azon őrlődöm, mikor mire jut. Én úgy érzem, rossz időben születtünk...

Két gyermekével jó a kapcsolata. Egyik Kaposváron, másik Mosdóson él. Négy unokájára, és egy dédunokájára a legbüszkébb.

Mosdós szívén viseli az öregek, magára maradottak ügyét. Hamarosan felújítják a klubhelyiség tetőszerkezetét, s gy színes tévé vásárlása is folyamatban van. Ugyanis a klubtagok eddig fe-te-fehérben nézték a nap eseményeit. az új televízió által valóban színe- z a világ, a mindennapi lét?

Bővült a lellei Ligeti-gyűjtemény

Nagyapja szobrait őrzi az unoka

Balatonlellén, a Kossuth Lajos utcai Kapoliházat *Ligeti Gábor* vállalkozó bérli. Mégpedig azzal a nem titkolt céllal, hogy nagyapja, *Ligeti Miklós* szobrászművész hírnevét némiképp fényesítse. Úgy véli, szükség van erre...

– Soha nem értettem igazán, vajon mi lehet az oka annak, hogy egy tehetséges, termékeny szobrászt, mint amilyen nagyapám volt, ilyen gyorsan a „futottak még" kategóriába sorolják – jegyzi meg a rokkantnyugdíjas unoka. – Ő világviszonylatban is elismert művész volt, s gyakorlatilag ő egymaga képviselte az impresszionista plasztikát Magyarországon.

Legismertebb alkotása talán az *Anonymus*-szobor, de megmintázta *Rippl-Rónait, Vaszaryt, Szinnyei-Mersét, Iványi Grünwaldot, Jókait, Vörösmartyt* is. A művészportrékon kívül *Ferenc József, Erzsébet királyné, Rudolf trónörökös* vonásait szintén megörökítette. Az unoka szerint a főhercegek, az arisztokrácia kiemelkedő alakjainak megmintázása „árthatott" a szobrász ős utóéletének.

Ligeti Gábor örül, hogy a kiállításnak hamar „híre ment". Nemcsak az országban ismerik a Ligeti-gyűjteményt, hanem külföldiek is gyakran térnek be a Kapoli-házba. Főleg most, hogy a hagyaték bővült. Ajándék és vásárlás útján gazdagodott a kollekció. A Budapesti Nemzeti Galériától is kapott néhány szobrot. A balatonfenyvesi Hubertus Vendégházba szintén jutott pár darab; közöttük van a hajdan Szegeden állott Erzsébet királynő híres fehér márványszobra, s a Csokonyavisontán készített, *Széchenyi Gézánét* és fiát ábrázoló mű.

Az unoka büszkén mutatja a közelmúltban idekerült *Gyász* című szobrot. Ligeti Miklós *Rodinnak* volt a tanítványa. Ez a hatás érződik némiképp a fiatalon, 1911-ben készített akt márványszobron. A galéria *Férfiképmás* címen tartott nyilván egy portrét. Ligeti Gábor kinyomozta: a szobor egy szolnoki, ifjan meghalt festőt, *Mihalik Dánielt* ábrázolja. Szolnokon volt felállítva, ezért nem csoda, hogy az ottani múzeum is őrülne, ha legalább egy másolatot kaphatna belőle.

Fotókra téved a tekintet. A falon, felül művészportrék sorakoznak. Alatta az első világháború tábornoki kara.

– Sokáig nem tudtam, hol bújnak meg ezek a szobrok – meséli. – A Hadtörténeti Múzeum pincéjéből bányásztuk elő őket. Nyáron lesz egy gyűjteményes kiállítás a fővárosban, ott találkozhatnak majd velük az érdeklődők.

Mihalik Dániel portréja

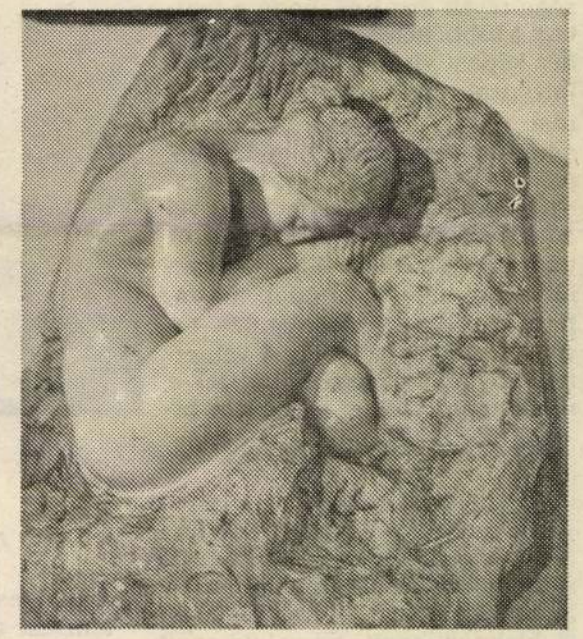

Ligeti Miklós: Gyász

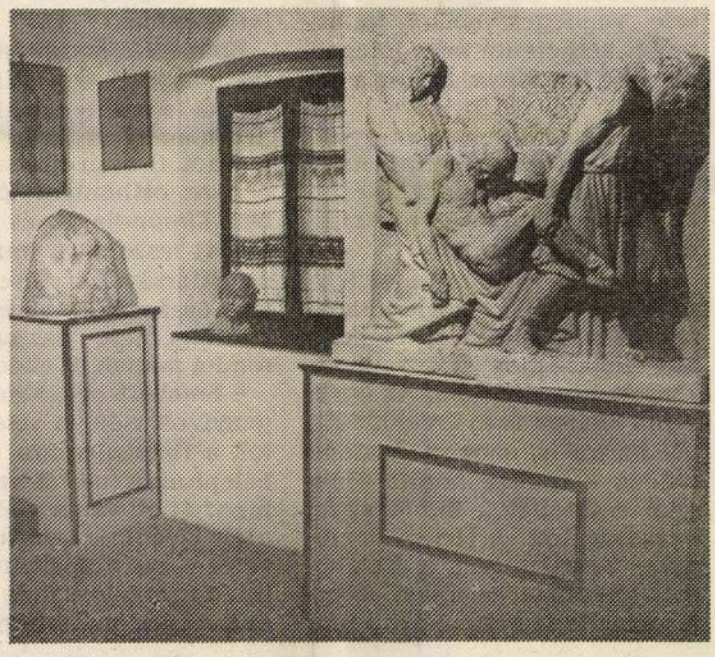

A gyűjtemény részlete

Ligeti Gábor elkezdte beépíteni a tetőteret. Az átalakítással nem változik a Kapoli-ház külső képe, a hasznos alapterület viszont megduplázódik. A ferde tetősíkok miatti, kissé bizarr tér kiváló helye lehet az időszakos kiállításoknak.

A félbeszakadt tetőtéri munkákhoz azonban pénz kell. A 28 forintos belépők árából – mégha sokan fordulnak is meg itt – erre nem futja. Szerencse, hogy az önkormányzat viszonylag jutányos áron bocsátotta rendelkezésre az épületet. Ligeti Gábor alapítványi támogatást remél, s abban bízik: a nyáron már a képzőművészeké lesz a tetőtér. Egy szezonban két kiállítást látogathat a közönség. Egy elismert kortárs mester, s egy fiatal somogyi alkotó mutatkozna majd be e házban.

Népszerű a kaposvári nyugdíjasbolt

Méz, csirke, burgonya a termelőtől

Nincs olyan rendezvénye a Nyugdíjasok Kaposvári Egyesületének, hogy ne kerülne szóba az egyesület kaposvári, Szent Imre utcai boltja. Így történt ez a legutóbbi választmányi ülésen is, ahol **Székely Sándor** elnök többek között ezt mondta: „Az 1990 júniusában megnyílt boltunk a maga nemében egyedüli az országban, s az üzlet létrehozása nagymértékben az akkori elnök, *Kovács Lajos* (ma ő a megyei nyugdíjasszövetség elnöke – A szerk.) érdeme; kapcsolatai révén támogatókat keresett és talált a nyugdíjasoknak oly sokat jelentő bolt beindításához..."

A Balaton Füszért, a Kaposvári Sütőipari Vállalat, a Pannon Agrártudományi Egyetem Kaposvári Állattenyésztési Kara és még néhány vállalat, intézmény segítsége révén érték el, hogy a boltban a többi kereskedelmi egységhez képest viszonylag olcsóbban juthattak élelmiszerhez, háztartási vegyi áruhoz a kaposvári nyugdíjas-egyesület tagjai, a kaposvári önkormányzat pedig térítés nélkül ad helyiséget az egyesületnek. Az a tény, hogy az árut nagykereskedelmi, illetve termelői áron kapják, módot ad rá, hogy kedvezőbb áron adják tovább a fogyasztóknak. A választék bővítésére használják fel a most kapott 225 ezer forintos támogatást is – hallottuk Székely Sándor elnöktől.

Sok nyugdíjas itt szerezte be az ételeléshez nélkülözhetetlen élelmiszerek jó részét: a bolt ugyanis kistermelőktől vásárolt mézet, bontott baromfit, almát, burgonyát, zöldséget, amit aztán előszeretettel vettek meg az idős emberek. (Vásárlási lehetősége csak az egyesület tagjainak van, továbbá azon szervezetek tagjainak, akikkel az egyesület megállapodott.) A friss vágott csirke ára például kilónként 145, az akácméz kilója 250 forint volt; az ötven mázsa alma kilója 14, a több mint húsz mázsa burgonya kilója pedig 16 forintba került...

Nehezen képzelnék el ma már mindennapi bevásárlásaikat a kaposvári nyugdíjasok – és a környező falvakból rendszeresen ide járó egyesületi tagok – az egyesület Szent Imre utcai boltja nélkül. Megszokták, szívesen keresik föl, mert így is takarékoskodhatnak forintjaikkal.

Korosklub Szentgyörgyön

Több mint száz idős ember látogatja rendszeresen az idősek klubját Balatonszentgyörgyön. A klub látogatói kellemes környezetben nézhetik a tévét, hallgatják a rádiót, olvashatják az újságokat vagy éppen „csak" beszélgethetnek fiatalságukról, politikáról...

Jelenleg 26 idős ember számára biztosítanak meleg ebédet. Olcsón, mindössze 42 forintért ebédelhetnek itt az erre rászoruló helybéli öregek. A klub gondozói 12 mozgásában korlátozott, idős embernek lakására viszik az ételt.

A klubban rendszeres orvosi ellenőrzéseket és vérnyomásmérést is tartanak.

Az őket támogató intézményeken, vállalatokon keresztül a klubot is sújtják a gazdaság problémái; egyre ritkább és egyre kevesebb a támogatás, természetszerűleg ritkábbá váltak a kirándulások, programok. Persze korántsem telnek eseménytelenül a napok. Nemrégiben tartották az öregek napját, amelyen mintegy 150-en vettek részt.

A Somogy megyei körkép szerzői: Lőrincz Sándor, Hernesz Ferenc, dr. Kiss Ferenc, Nagy László, L. Pálos Éva, dr. L. Szabó Tünde, Várnai Ágnes. A fényképfelvételeket készítették: Csobod Péter, Gyertyás László, Kovács Tibor, Király J. Béla, Lang Róbert.

Az „Újvárinénik" mosolya

Újvári Mátyásné a patalomi szociális otthon – talán – legnépszerűbb lakója. Ő az, akire minden esetben számítani lehet. Programokat szervez a többieknek, segít, ha valaki segítségre szorul, vigasztal, ha vigasztalni kell. Ereje, energiája és főleg hite, optimizmusa egy húszévesnek is becsületére válna. Az otthonban csak úgy emlegetik: *az Újvárinéni*. Tíz éve került ide.

– Az egészben az a legérdekesebb, hogy én tulajdonképpen csak két-három hétre jöttem. A fiamnak egy nagy műtétje volt akkoriban, s arra az időre hozott be, amíg felgyógyul. Legyen, aki vigyáz rám – mondta –, mivel már akkor egyre többet betegeskedtem. Én mindent úgy hagytam otthon, mint aki megy vissza nemsokára.

A mindig vidám hang elcsuklik kissé, a mosolygós szemekbe – ritka vendég – könny lopózik, amikor erről beszél:

– A harmadik hét után annyira rendbe jött a fiam, hogy eljöhetett értem. Én akkor azt mondtan neki: a három hét alatt ideszoktam és megszerettem ezt a helyet, itt maradok. Egyfolytában körül vagyok véve emberekkel, nem kell takarítani, vendégekre sütni-főzni... Itt élhetek anélkül, hogy erre gondom lenne. (Pedig mi is lenne vele „vendégek" nélkül: ha hetente, kéthetente nem látogatná meg fia, lánya, három unokája.)

A született falusi kislány, aki egész életében dolgozott, most pihen. Hetvenhatodik évében jár. Kárpátaljáról – Beregszászról – került Somogyba.

– Hogyan kerültem ide? Kárpátaljára is eljött a felszabadulás, mi is fel lettünk szabadítva. Egy szakasz magyar katonát vezényeltek a falunkba. Az egyik olyan kislány után érdeklődött, aki helyes is, okos is. A szomszédok – többek között – engem említettek... Ebből aztán házasság lett. A férjem somogyi – belegi – volt, s hazahozott. Messzire kerültem, meghiszem, de szerettem azt a fiút, az is szeretett engem, hát jöttem.

Döcögve kacag, minden ránca vele nevet. Megragadó, ahogy kacagni tud. Ezentúl, ha ilyet hallok (vajon hallok-e), ilyen újvárinénisen kacagót, ő jut eszembe.

Boltosok, kocsmárosok voltak a férjével, egy ideig tejcsarnokuk is volt, s egy kis földjük. Aztán a férj meghalt, ő egyedül maradt. Lassan eljut a mesélésben az otthonban töltött időhöz. Elmondja: tíz év alatt sem tudott leszokni a munkáról. A szobatársával tíz éve mindennap összeszedik az edényeket, eltörölgetnek, összesöpörnek, rendet raknak az ebédlőben.

– Emellett sok szerelmes regényt olvasok, s visszagondolok a fiatalságomra – mondja belepirulva. – Beszélgetünk, meg hát ott van a tévé. Nap nap után kíváncsian vártuk a Megveszem ezt a nőt című sorozatot, hogy mi lesz már, mikor veszik meg végre? A híreket, a híradót is mindig megnézem, meghallgatom. Van itt egy állandó kiállítás, amit az itt lakók kézimunkáiból rendeztek. Érdemes megnézni. Nem is hinné, mennyi szép dolgot tudunk csinálni. Aztán mindennap tornásztatok: reggel összehívom azokat, akik kicsit is tudnak még mozogni, és végigtornáztatom a társaságot. Nagyon jól csinálják. Ahhoz képest, hogy hetven- meg nyolcvanévesek vagyunk, épp csak hogy fekvőtámaszt nem csinálunk... Persze itt is akadnak, akik nem értékelik, hogy szinte gondtalanul élhetnek, én nem tudom megérteni őket, hiszen itt minden miértünk van, a gondozónők aranyosak, barátok közt vagyunk...

Mindannyian ismerünk ilyen Újvári néniket. Csak nem mindig vesszük észre őket, vagy ha mégis, rendszerint nincs időnk, kedvünk, türelmünk rájuk. Pedig néha leülni mellé[jük], beszélgetni velük, ha csak pár percre is, nekünk is fontos lenne. Erejükből, optimizmusukból talán ránk is átragadna valami...

MÜVÉSZET.

Temesvári Hirlap 1907. 183. sz.

Kóborlás a müvészet körül.

— Ligeti mütermében. —

Budapest, aug. 10.

I.

(*L—s.*) Nyári semmittevés közben a kellemes hüvös időt, milyet az Oroszlán hava, julius, régóta produkált, azzal töltöttem el a fővárosban, hogy embereket s eszméket kerestem oly helyeken, kik és amelyek Temesvárral némi vonatkozásban állanak. Igy jutottam el a Sailer-szobor alkotójának, Ligetinek, a Stefánia-ut 20. szám alatt levő mütermébe. Gyönyörü helyen, a liget fáinak koszoruja közt emelkedik ez a kis müvészlak. Tervezői maguk is lendületes müvészemberek: *Jámbor* és *Bálint*, a fantáziában gazdag két épitész. Az emeletes villa-nagyságu ház a figyelmes szemlélő előtt azonnal elárulja a müvészcélt. Óriás nagyságu üvegablaka, mely a házacskának szinte egyharmadát foglalja el: a nagy szobrász müterem ablaka, amellette levő, de ötödrész oly kicsiny négyszög-alaku ablak: a kis müteremnek adja az alkotás lelkét: a világosságot. A kis müteremből nyilt verandára lépünk, hol egy hatalmas ernyő alatt, kivülről az utca és kért felől láthatlanul, intim körben barátságos asztal körül elbeszélget, elkvaterkázik a müvész és baráti köre: szintén irók és müvészek. Már egy jó félórája beszélgettem az uj müvész-nemzedék ez egyik legtehetségesebb tagjával, a páratlanul kedves házigazda, Ligetivel, mikor a verandáról egy követ érkezik, jelentve, hogy be-

1907. augusztus 11. Temesvári Hirlap

tünk veszett iramban rohanó tarka-barka versenyzők raja: *festői látvány!* . . .

— Ne gondold azonban, — szólt most a házigazdám hozzám, aki a sajátszerü igazi nagyvárosias benyomások különböző uj behatása alatt szinte szédülök, hogy én ebből a véletlenül termett páholyból ingyen élvezem a versenyeket! — Nem! — Sőt anynyira tisztelem az itt küzdő atlétákat, hogy viszonzás fejében az akaratlanul nyujtott élvezetért — müvészi tiszteletdijat fogok nekik készitени! . . .

Mi lesz majd ez a müvészi tiszteletdij, egy diszes Ligeti-váza, Ligeti-kulacs, Ligeti-koszoru, vagy Ligeti Szép Ilona?? Ki tudná most megmondani! Az tény azonban, ugy hiszem, hogy a müvész ajándéka sokáig fogja emlékét őrizni az atléták között ennek a müvész-szomszédságnak! . . .

A nagy és a kisebb szobrász-mütermet is megszemlélve, kiváncsi voltam a Szabadságharc-szobor szintén kitüntetett mintájára. Ezt az érdekes szobor-alkotmányt azonban szédszedte a müvész, csupán a főalakot: lován nyargaló kaszás parasztot látjuk az egyik sarokban.

Középen áll a szegedi Erzsébet-szobor, ennek buskomoly kedves, könynyed Erzsébet alakja egyike a királyné nagyasszony lelkileg legjobban jellemző portréinak. Mint tudjuk, e szobor gipsz-mintáját a müvész a temesvári muzeumnak ajándékozta, ki volt állitva sok ideig Mühle-nél. Az eredeti márványt pedig ez év őszén fogják Szegeden leleplezni. A szegedi hölgyek ugyane szobornak kisebb mását Ófelségének ajánlották fel, ki elrendelte, hogy azt a budai királyi várlakban készülő Erzsébet-terembe helyezzék el! . . .

A fáradhatlan müvész, ki a hét hat napján munkálkodik s a hetedik napot barátjainak s látogatóinak szenteli, most is több kisebb müvön dolgozik. Az egyik agyagminta, régies magyar kőkeresztet ábrázol, melynek tompa konturjai alatt busongó női fej reliefje válik ki. Ez a női alak *Széchenyi* Imre grófné képmása lesz, özvegye a kiváló gazdasági mágnás irónak, kinek szobrát nemrég leplezték le az általa ujjáalkotott Balaton-Földváron.

Még szintén a nedves agyag őrzi alakját egy guggolva leselkedő, fejét nagy tüzzel előrenyujtó női alaknak. A „bestia“ — mondá a szenvedélyes tartásu alakra egy szemlélő — én a „Szenvedély“, vagy a „Féltékenység“ cimet ruháznám inkább reá. Ez a készülő szobor még

— Pedig nemrégen is melegen pártfogoltam ügyüket, — mondá Ligeti — midőn egy szerény ösztöndijért folyamodtak!

Az elsőrangu müvészek közé emelkedett Gách és Szamovolszkyról azt hallottam, hogy még becsületes mütermük sem volt és országrahiressé vált müvészünket keresem fel s megnézem szemtől-szembe a Szabadságharc szobrának első nyertes mintáját! . . .

szóló nagy müvüknek mintáját egy az állatkertben felütött ponyvasátorban készitették el!

Bucsut véve Ligetinek tündéries müvészházától, elhatároztam, hogy most már e két

TÖRV[illegible]

maradását bőven kárpótolják *az egyéb gazdasági ágakból eredő több jövedelmek* és részére megnyiló egyéb bevételi források! *H. A.*

)(**Orosz törekvések az Aldunán.** Az orosz kereskedelmi hajózás mindjobban igyekszik megvetni lábát az Aldunán, de kiválóképpen a Dunatorkolatban. Azért építette meg Oroszország néhány év előtt az *Ovcsakov*-csatornát, amely a *Kilia*-Dunaágat köti össze a Fekete-tengerrel és ma már számtalan orosz hajó közlekedik ezen az ágon. *Szulina* megke-

A t. Háziasszonyokhoz!

Hivatkozva legutóbbi hirdetésünkre, mély tisztelettel kérjük a n. é. háziasszonyokat, szíveskedjenek

átalakított és uj gépekkel felszerelt gőzmosó intézetünket

b. látogatásukkal megtisztelni.

Főtörekvésünk odairányul, hogy az összes követelményeknek pontosan megfeleljünk és minden panasznak elejét vegyük, amit uj gépberendezésünk segélyével képesek is leszünk elérni.

Kiváló tisztelettel

Délmagyarországi Vendéglősök Gőzmosóintézete
mint szövetkezet korlátolt felelősséggel.
Telefonszám 64.

Bármilyen mennyiségü fehérneműt a házból elszállitunk és tisztitva visszaküldjük. 1197

Minden városrészben fióküzletek.

Alkalmi ajándékok
ékszer-, arany- és ezüstárúkban, valamint zsebórákban
nagy választék
Rieger E. és F.
ékszerészeknél
Temesvár-Belváros, Hunyady-utca 4.
Alkalmi ajándékok. 82
Menyasszonyi kelengyék.
— Telefonszám: 839. —

Első és legnagyobb délmagyarországi díszitő-intézet

gatás. A telepes községek valósággal ostromállapotban vannak s az alispáni hivatal részéről egyre késik a segély. Sőt a megyeszékhelyen is háboritlanul folyik az izgatók munkája; a város képviselője, *Popovics* György esperes, immunitásának védelme alatt egyenesen a magyar állam és a magyar törvények ellen izgat. Legutóbb felszólitotta a gör. keleti román tanitókat, hogy a törvény előirta esküt *ne tegyék le magyar nyelven.* Ugyancsak a képviselő ur dolgaival áll összeköttetésben az alábbi következő eset, mely a legutolsó lugosi hetivásár alkalmával adta elő magát. *Geju* István ügyvédi irnok, aki *Mayer* Péter dr. lugosi ügyvéd irodájában dolgozik (ez az ügyvéd arról nevezetes, hogy *Dr. Petru Mayer Advocat* román feliratu cimtáblája a temesvári ügyvédi kamara többszörös intelme ellenére most is ott diszeleg a háza kapuján), a hetivásárra a városba sereglett oláh parasztoknak a piacon lázitó beszédet tartott, egyremásra hajtogatva, hogy Magyarország nem létező fogalom, a magyarok bitorolják ezt a földet, mely jog és igazság szerint azoké, akiket az uralkodó faj, a nyelve s kulturája miatt uton-utfélen el akar nyomni. Arra mentek épen a városi pénztárnok, a lugosi postafőnök s még egynéhány hivatalnok, akik hallották az ügyvédi irnok lázitó szavait s akik a tömeghez fordulva, fölszólitották a parasztokat, ne hallgassanak erre a badar beszédre, mire előlépett egy fanatizált bocskoros és izgatottan kiáltotta a magyar urak felé:

— Ez az igazság. Jöjjön csak még egyszer negyvennyolc, majd megmutatjuk mi nektek, hogy kik vagyunk.

Russeri Ignácz,

Temesvár-Gyárváros, Klapka-sor 2. sz.

Elvállalja ünnepélyek alkalmával uteák és disztermek diszitését, u. m.: kiállitás, zászlószentelés, fogadtatás, templomfelszentelés, nyilvános épületek megnyitása, ugyszintén lakodalmak, bankettek, bálok alkalmával, a legmélt ányosabb feltételek mellett. — Elvállal továbbá mindennemü

kárpit-diszitő munkákat

nagyobb helyiségek, szállodákban, vendéglőkben, kávéházakban, ugyszintén magánlakásokban.

A legujabb tapéta-minták és költségvetések rendelkezésre állanak.

Feltalálója és egyedüli készitője az

időálló bronz-tinkturának,

mely felülmulhatatlan szer fa-, gipsz-, fém- és más tárgyak bearanyozására. 1170

3 régi szó . . . 3 uj szó . . .

Altvater Altvater

Gessler Gessler

Jägerndorf Budapest

456

Egy

uraságí lakás,

(mely 6 szobából, fürdőszobából vizvezetékkel), valamint az összes mellékhelyiségekből áll, **szeptember 1-től, esetleg novemberre kiadó: Józsefváros, Missits-utca 4.** 1196

rendőrhöz fordultak, megkérdezvén őt, miért nem tartóztatja le az izgatót, de bizony a rendőr vállvonogatva csak anynyit mondott oláhul: „*Az urak nem parancsolnak nekem*“ és tovább sétált. A polgármester és az ügyész is nyári szabadságon van s könnyen megeshetik, hogy ez a vérlázitó pimaszkodás is, mint anynyi más, megtorlatlanul marad.

— **Krémer Lajos halála.** A korán sirbaszállott *Krémer* Lajos váratlan halála általános részvétet keltett az egész városban. A mélyen sujtott családot a mai nap folyamán számos részvétlátogató kereste fel. A holttest — amely ideiglenesen a budapesti Vörös Kereszt kórházban van felravatalozva — holnap reggel érkezik Temesvárra a gyárvárosi állomásra. A temetés ugyancsak az állomásról délutáni öt órakor lesz a gyárvárosi sirkertben levő családi sirboltba. A gyászoló család a következő gyászjelentést adta ki:

Id. Krémer József és neje született Seiler Erzsébet mint szülők a saját, valamint gyermekei és a többi rokonok nevében fájdalmas szivvel tudatják szeretett gyermeküket, illetve testvér és rokonnak *Krémer* Lajos urnak folyó hó 9-én, éjjeli 1 órakor, életének 31-ik évében, rövid szenvedés után Budapesten történt elhunytát. Az elhalt drága hamvai Budapestről leendő elszállitása után Temesvárt, folyó hó 11-én, délután öt órakor fog a gyárvárosi indóházból a gyárvárosi sirkertben levő családi sirboltban örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szentmise-áldozat folyó hó 13-án, délelőtt kilenc órakor fog a gyárvárosi millennium-templomban az egek Urának bemutattatni. Temesvár, 1907. évi augusztus hó 10-én. Béke hamvaira! Ifj. Krémer József, Schlichting Károlyné született Krémer Elza mint testvérek. Ifj. Krémer Józsefné született Namendorf Elsbeth, Schlichting Károly mint sógor és sógornő. Özv. Forgách Éva mint

Leányok
álló

Glogow

jelentés nélkül ott mulató barátai: szívesen látják maguk közt a házigazdát. A házigazda kimenti magát s nekem, a laikus vidékinek adva az elsőséget, tovább magyarázgatva a művészlakás titkait s valami ujfajta borocskát küldet fel a bizalmas kompániának. Asszony, illetve feleség nincs a háznál, de a művészház egyik sarkában lakó család mégis egész familiárias módon látja el a most még csupán muzsai ábrándjainak élő művészt.

Egy nagy belső angolos modoru hall aljában tágas társalgó van, virágokkal, értékes festményekkel diszitve, honnan egy kellemes lépcsőn a lakószobákba érünk. A falakon egy-egy jó francia vagy ifjabb magyar művész: Grünwald, Kernstock, stb. képe, különösen egy-egy jó, kifejező akt, hiszen az emberi test alakulatainak szépsége a művész gondolkodásának jó terrénuma. Amott egy izmos paraszt félaktját látjuk, Kernstock barnás meleg szineiben, az izmok s az ittott kiemelkedő csontok vonalainak gazdag játékával! . . . Amit mi gyakorlatban szemmel egy fél óráig is el tudnánk bámulni, — az a szobrász avatott szeme előtt megszokott dolog, — s az egész kép csupán talán *egy előttünk elrejtett szépségü* vonal vagy rajzrészlet kedvéért van a falra függesztve! . . .

— Ámde, hogy meg ne und magadat nálam, — szól most nevetve a művész, — tiszteletedre egy bicikli-versenyt rendeztem, nézd meg!

Kilépünk a nagy müterem felett lévő széles lapos tetőre, melyet vasrudakra feszitett vászonredőnyök védnek a nap heve ellen és az ide szolgáló vizvezeték segélyével *nyári fürdőnek* is használható: s ime, a szemközti roppant téren mi tárul fel előttünk: egy nagyszabásu bicikliverseny.

A müterem tetejéről ugyanis a közvetlen szomszédságban levő millennáris nagy versenypályára lehet látni és szabad szemmel, mint egy királyi páholyból, a versenyek legkisebb nuáncait végig élvezhetni. A tér egyik sarkában a zsüri, az embertömeggel telt tribünök, az előtt-

nedves agyagban áll előttünk s nedves lepel védi a száradás és a kiváncsi szemek ellen! Egyike voltam azon keveseknek, kik a müvet még mintegy eszméjében, vázlatában láthattuk . . .

A kisebb intim müterembe lépve, hol a művész iróasztala s egyéb művészi apróságok vannak (az ismert csók-szobor Zsolnai-féle kékes üvegből), feltünik egy érdekesen szép női mellszobor márványba faragva az eredeti gipszmodell mellett. A Carrarából hazakerült márvány első pillanatra szebbnek, kerekebbnek tünik fel! Épen ez a baja, — mondja a művész — a müfaragó egy megszokott csinos sablont készit, de nincsenek rajta az eredetinek finom karaktervonásai! . . .

Bővebb megtekintés után láttam, hogy a művész gyakorlott szeme jobban lát s a nekem szépnek látszó szobor kevésbé sikerült. Karakteressé a márványt a művész *utólag alkalmazott finom javitómunkája fogja tenni.*

Ez a mellszobor ifj. *Ábrányi* Kornélnét, a miniszterelnökségi sajtóiroda főnökének nejét ábrázolja. Ezen kivül több ily portrai-szobor fényképét mutatta be a művész, melyeknek márványa most készül Olaszországban.

Végigjárva ezt a tündériesen bájos művészeldorádót . . . felötlött eszemben az a kis igénytelen fazekas-mühely a várhegy oldalában, hol szoba szoba mellett még most is sok derék magyar szobrász mintázgat a szük otthonban s hol Ligeti is azon müveit alkotta, melyek nevét a hir szárnyaira emelték . . . s nagy remények légvárai lebbentek szemem elé az ifju magyar müvészetről! . . .

Itt van *Gách* és *Szamovolszky*, kiknek csodás győzelme a Szabadság-szobor pályázatán még most sem fér sok embernek a fejébe!

Maison

az **Első Magyar Általános Biztosító**

Nagyszabásu mühely.

Ligeti Miklós

Az Erzsébet szobor. Megemlékeztünk már arról, hogy a szegedi Erzsébet-szobrot a Stefánia-sétányban, a szinházi bejárattól balra állitják fel. A szobor félméteres betonalapzata már készen van s most a kertészeti munkálatokat végzik körülötte. A szobor körülötti park egyik ujabb disze lesz a városnak. A szegedi Erzsébet-szoborról egyik temesvári lap a következőket irja:

Ligeti műtermének közepén áll a szegedi Erzsébet-szobor, ennek buskomoly kedves, könynyed Erzsébet alakja egyike a királyné nagyasszony lelkileg legjobban jellemző portréinak. Mint tudjuk, e szobor gipszmintáját a művész a temesvári muzeumnak ajándékozta, ki volt állitva sok ideig Mühle-nél. Az eredeti márványt pedig ez év őszén fogják Szegeden leleplezni. A szegedi hölgyek ugyane szobornak kisebb mását Ő felségének ajánlották fel, ki elrendelte, hogy azt a budai királyi várlakban készülő Erzsébet-teremben helyezzék el.

Szegedi Napló 1907. XXX. 191. 27

Sport

A labdarugó hadibajnokság

Vasárnap zavartalanul folyt le a hadibajnokság öt mérkőzése. Általában az volt az esemény, hogy három mérkőzésen, közöttük a Ferencváros és az Ujpest játékaiban döntetlenül végződött az első félidő. Óriási küzdelem volt a MÁVAG—Elektromos mérkőzésen, amelyen félidőben még az Elektromos vezetett.

Ferencváros — Beszkárt 4:0. A hírek ellenére dr. Sárosi mégis szerepelt és egymaga három gólt lőtt. Sorrendben a harmadik gólt Sárosi III rugta. Az első gól csak a II. félidő 12-ik percében esett, az utolsó kettő pedig az utolsó öt percben. — Ujpest—Szentlőrinc 3:1. Deák góljára szünetig Suhai válaszolt, mig térfélcsere után Szusza és Zsengellér volt eredményes. — MÁVAG—Elektromos 5:4. Az Elektromos az első félidőben már 3:0 arányban vezet Zlonitzky (2) és Pázmándy góljaival, de még szünet előtt Szatmári és Palatinus csökkenti a nagy előnyt. A második félidőben a MÁVAG megváltoztatja a helyzetet Palatinus, Kántor és Szüle góljaival, végül csökkenti a MÁVAG előnyét, de pontot már nem tud menteni Csepregi egy gólja. — Zugló—Gamma 4:1. Ez az eredmény is meglepetésnek számit. Tóth Lajos egyetlennek maradt góljára Csengődy (2), Babolcsay és Jakab válaszol. — Kispest—Ganz 4:1 Boros, Nemes, Puskás és Szépföldi a Kispest, Molnár a Ganz góllövője.

Körzetbajnoki labdarugómérkőzésen a B. Vasutas 3:1 arányban győzött a Mátyás UTSE ellen.

Kézilabdamérkőzések voltak a Nemzeti Torna Egylet Szentkirályi-utcai tornacsarnokában. Az első nap két válogatott mérkőzést tartottak meg. A férfiaknál a társadalmi válogatot és a levente válogatott 16:16 arányban döntetlenül szerepelt, míg a nők elömérkőzésén a társadalmi válogatott 10:8 arányban győzött Herminamező ellen.

Közgazdaság

Az Erdélyi nyereménykölcsön és az 1939 nemzeti beruházási kölcsön visszavásárlása

A m. kir. államkincstár az eddigi gyakorlatnak megfelelően a fenti kölcsönök negyedik, illetve hatodik részletörlesztésének a törlesztőterv szerint 1945 január 15—31-e között megejtendő sorsolása helyett a megfelelő névérték erejéig visszavásárlást óhajt. A kincstár az Erdélyi nyereménykölcsön-kötvényeket 98.5 százalékos árfolyamon vásárolja vissza és az igy számított ellenértéket az 1944 szept. 1—dec. 31-ig esedékes kamatok fejében 1.5 százalék hozzászámításával 1945 január 2-án egyenliti ki. A cimlete 1945 március 1-i szelvénnyel szállitandók. A Nemzeti Beruházási kölcsönkötvényeket 96.5 százalékos árfolyamon vásárolja vissza a kincstár és az 1944 nov. 1—dec. 31-ig esedékes kamatok fejében 0.833333 százalék hozzáadásával 1945 január 2-án egyenliti ki.

Minthogy a pénzintézetek a rendkivüli viszonyok miatt ügyfeleiknek erről nem küldhetnek külön értesitést, felhivják a kölcsöntjegyző feleket, hogy a jegyzéseket lebonyolitó pénzintézeteknél haladéktalanul jelentsék be, hogy az arányosan rájuk eső kötvénymennyiséget az államkincstárnak felajánlják-e visszavásárlásra. Ha ez a bejelentés a pénzintézethez dec. 16-ig nem érkeznek be, az intézet a kötvényeket felajánlja visszavásárlásra a kincstárnak.

Vendéglőben

— Mondja, főur, nem tudna olyan vendéglőt ajánlani, ahol a szakácsnő kopasz?

Ismert név

— A rajzai elég jók, fiatalember, csak az a kár, hogy még nincs ismert neve.

— Ha parancsolja, aláirom mindegyiknek, hogy Napoleon.

Kis nyilttér

Díjszabás minden pénteki számunkban.

ADÁS-VÉTEL

Berendezés

Butor

Butort Nagy Győzőtől vegyen: VIII., Mária-u. 6. Hálós és kombinált bútorok olcsón.

Modern nagy komb. gesztrény barokk ebédlő, biedermeier könyvszekr., hármasszekr., sublódok Tóthmát Ferenc-krt 20.

Kárpitos házakhoz ajánlkozik. Szövetek, matrachuzatok, belső anyagom van. Váradi, Király-utca 32. *

Eladó Schunda cimbalom, irógéppel, könyvszekrény. Kálmán-u. 23 földszint 1. *

Egyéb berendezés

Keleti perzsa szőnyeg, pulma masszív ezüsttál. Tel: 129—322.

Szép perzsaszőnyegek olcsón eladók. Fazekas-utca 37., házfelügyelő 5—3-ig.

3 drb. perzsa sz. eladó. Klapka-u. 51. Léval.

Asztali szarhert és szoba kályha eladó. Kispest, Üllői-ut 3. sz.

Egy Royal takaréktüzhely és egy Meidinger kályha eladó. 426-423.

Kályha (Perpetuum) Ia. állapotban eladó vagy elcserélném Ia. téllikabátra, magas termetre. U. o. 1 vitrin és 3 boros bordó (200 literig). VIII., Váci-ut 173. portánál. *

Gép, műszer

Prizm. látszö 12×Zeiss eladó 43063" fők.

Amatőr fényképészlaboratórium felszerelés eladó. Táskairógépért elcserélném. Üllői-ut 5. I. 10.

Komplett fényképlabort 3 6 Tenax 50 felv. Vibrátort 110 V, 240 V. József-krt 75. eladó. Étterem.

Fényképezőgépet márkásat veszek. Abonyi-u. 13. 10 órától 12-ig. Zsiga

Irógépet vesz. 121—374.

Táskairógép eladó. Rádayu. 31. köz. Szilágyi és Csuth. 9—12-ig.

Hosszukocsis és normál irodai irógép ela. XIV. Pillérvárad-u. 3. Leiró. 10—4-ig.

Táskairógép eladó. Istvánt-ut 32. III. 2. Szilágyinál.

Irógépet vesz 424—678.

Körfürészt tüzifavágáshoz hozzávaló kocsival, motor nélkülit is megvételre keresek. Tel. d. e. 116—750.

Hangszer

Márkás zongora privátból olcsón eladó. Ujpest, Virág-u. 55.

LYRA világmárkás zongora-kiállítása Erzsébet-körut 19. Percsay-utca sarok Bérlet!

Vásároljon a forrásnál!

Az ország egyetlen zongoragyára

MUSICA

VII., Erzsébet-krt 43. (Royal). Zongorák, kis pianinók, garanciával. Bérlet, cserevétel, javitás, hangolás. Kedvezményes ajánlatot.

Reismann Imréné zong. terme Rákóczi-ut 55. I. 137-898. Vétel, eladás.

Röv. fek. keresztth. zongora ela. Munkácsy Mihály-u. 25. Csonkáné.

Zongorát, pianinót sürg. vesz Onody, Rákóczi-ut 13. Tel. 349—911.

Ingatlan

Bérház

Bérház Pesten egy kéteméletes bérház egészében és egy nagy bérház egynegyed részben eladó Kizárólag Deményiroda, XII., Krisztinakörut 8—10.

Keresek sürg. Pesten, Budán v. bárhol kisebb-nagyobb bérházat, családiházat, telket v. birtokot azonnali vételre v. bérbe minden összegig. Arat, leirást kérek IX. Lónyay-u. 42-A. Mérai. *

Birtok

Gyümölcsöst, szőlőt 10—20—30 holdat, 60 km. körzetben veszek k. p. Budapest, XIII., Kerekes-utca 8. Fejes.

Telek

Bécsi-uton 5000 □, mindenre alkalmas, összközmüves, sikterületü, nagyfrontu, vaskeritéssel bekeritett telek 1,500.000 pengőért tehermentesen azonnal átvehető. Liptovszky Géza bej. cég. Jókai-tér 6., II. 9. Tel. 116—043.

Kispest (kertvárosban) fásitott összközmüves villatelek, 132 öl, vaskeritve. 128-963, ir.

Pesthez közel, Börzsöny ligeten néhány ősfás telek áron alul. Ifj. Gálhegyi Bp. Kossuth Lajos-tér 9. V. 3. Tel. 125—126.

Jármű

Kerékpárt uj ffi, nőit, sött. ruhát, dohányt adok tüzelőért. Szentkirályi-u. 6. II. 34.

Alig használt férfi kerékpár eladó. Vilmos cs.-ut 19/a., IV. em. 4.

Női bicikli teljesen jó gumikkal eladó. Cim: II., Donáti-u. 63 I. 4. Megtekinthető: 3—5-ig.

Puch 125-ös

prima, 3 gumival, eladó. Szerdán 10—3 óráig. Dübrentei-u. 12., I. 4.

Kifogástalan SHB 98 kbcm-es jó gumikkal, tartaléktömlővel eladó. Gyáli-ut 4. Naponta 9-12-ig.

Uj Adler Saxonette

segédmotor eladó. Tel. 364—135. 2—4 közt.

Eladó

Ford Eiffel jelentkezési kötelezettségének eleget tett személyautó, 6 prima gumival, üzemanyaggal. Ajánlatok „Utrakész" jeligére Haasenstein és Vogler rt. hirdetőirodába, V., Dorottya-u. 8.

Jó teherautót jó gumikkal 2 tonnásig veszek. Telef.: 122—481.

2 pár nehéz muraközi ló szerszámmal, gólyoscsapágyas, légengörgő 40 q. teherbirásu kocsival eladó. Megtekinthetők és tárgyalni lehet: Pásztor Gyulánál, Pasaréti-ut 113. 10—14 óráig, vagy 356—380. telefonon.

Szekérkereket

veszek. IV., Semmelweis-u. 17., II. 1. Telefon 386—392.

Ruházat

Vilázos r. bundát adok tüzelőért. Klebelsberg-utca 13.

Perzsaláb bund. kifog. szép, priv. P 12.000 és ffi télikab. tisz. gyap. el. T. 220-308, reg. 9-ig és d. u. 2-től.

Gyermek báránybundáért szenet, pénzt adok. II., Kacsa-u. 10. földszint 3.

Szép, uj macskabunda

olcsón eladó. Juhász A.-u. 14., II. 1. Megt. d. u. 4-től.

Női irhabundát v. 38—39 bilgerit v. bakancsot vennék. Éva-u. 14. III. 3. Tel. 423—704.

Perzsa Ia. és fehér selyemkáránybunda, mod. darab, Zeiss távcső brilliáns ékszerért eladó. Tel.: 122—481. *

Városibunda magas karcsu alakra eladó Tel.: 187—000.

Gyönyörü uj perzsab. eladó. Hetényi, Királyutca 20. fszt.

Sürgősen vennék magas nő részére

szilbundát

v. hasonlót. Ár megjelöléssel „Vörösakeresztes" jeligére Aratóhoz, Erzsébet-körut 14.

Perzsabundát vennék. Dohány-u. 11. Tejcsarnok.

Fiu cip. f. börkab., női szilbunda börkesztyüt. Viola-u. 15.

Perzsabunda, nagyobb, használt, jutányosan eladó. Tel. 456—303.

Használt férfiruhát, bundát, szőrmét legmagasabb napiáron veszek Hajdu és Porkoláb, Berzsenyi-u. 7. Telefon: 130—977.

Használt

férfiruhát, fehérneműt, butort ma Molnár vesz a legmagasabb napi áron. Népszinház-u. 20, II. 1. Telefon: 133—804.

Használt férfiruhát és fehérneműt legmagasabb áron veszek. Tel.: 134—860. Klinkó, VIII., Berzsenyi-u. 8. Üzlet.

2 pár 39-es fekete férficipő, teljesen uj, eladó. XI., Somogyi-ut 9. III. e. 1.

T. zubb., nadr. 182-359.

Öltönyt, télikabátot adok élelmiszerért. Kossuth L.-tér 9. II. 3.

170 cm. termetre sötétszürke, esetleg fekete huz. nemespréммel bélelt csakis jó áll. lévő városibundát vennék. „Sürgősen 48962" jeligére főkiadóba.

Uj 43-as bilgeri és komplett bilgeri alkatrész eladó vagy elcserélem keleti porzsára vagy ezüst tárgyra. II., Eresredes-u. 13. III. 5.

Békebeli prima ffi téli kabát középt. sürg. eladó. Pestszenterzsébet, Előd-utca 43.

Télikabátot vennék középtermetü férfi 170 cm és 14 éves fiu 158 cm. részére. „Használt jó minőség 10402" jel. fk.

Öltöny, télikabátok, félcipő élelemért eladó. Tel. 139—006.

Tiszti ruhák, csizma eladó. Czakó-u. 9. II. 1. T. 357-737 délután.

41-es bakancs, 37-es börtalpu cipő, Lavable Portable irógép, szmoking eladó. Visegrádi-u. 39. III. 25.

Női télikabát még néhány darab kapható. Rendelésre ruhát, kosztümöt, kabátot. **Marlen szalon,** Városház-u. 16. II. em.

Női télikabát, férfi cipő eladó! Wesselényi-utca 46. fszt. 4.

Tiszti zubbony, uj, közép t., eladó. Szt István Park 35., I. 3.

42-es férfi és 35-ös női csizma eladó. Tel. 132-028. 14—16 óra között.

Prima kötött ruhát középterm. veszek, hócipőt adok. Rétköz-u. 8., fsz. 1

Frakk, nadrág, ing, használt női ruha, 39-es hócsizma eladó. Terézkrt 2., III. 12.

Férfi gyapju átmeneti kabát, Bocskay kabát, viharkabát, magasszáru 39-es női sportcipő eladó. Tel. 131—001.

Férfi fehérnemü és ágynemü eladó. Váci-utca 96., fsz. 2.

Férfi télikabát alacsony termetre olcsón eladó. Bp., József-krt 62. fsz. 7

42-es lov. csizma, sicipő, hoki-cipő, korcs., futball-cipő eladó. — Csengery-u. 9., I. 1.

Férfi télikabát eladó. Alsóerdősor-utca 8., IV. emelet 2.

3 évesnek 24—25-ös hócipőt vagy csizmát és mackóruhát veszek. T. 121—514.

Lovaglónadr., télikab. eladó. Aladár-u. 5., I.

Fát és kokszot adok 41. jó bakancsért. 427—106. Ujhelyiné. *

Télikabát, tiszticsizma 42-es. cipők, rádió eladó. Barát-u. 7. I. e. 1. D. u. 3—6-ig.

Férfiruhák, télikabátok, bilgeri csizma sürgősen eladók. Damjanich-utca 30. ajtó 2.

Eladó majdnem uj tiszti egyenruha nyulánk alakra, csizma, kerékpár. Megtek. szerdán d. e. 9-től 3 óráig V., Csanády-u. 24. II. 2. *

Magas, karcsu alakra vennék tisztizubbonyt, lovaglónadr., 43—44-es bilgerit „Azonnal 99575" jeligére főkiadóba.

Uszályos menyasszonyi ruha eladó. Horthy M.-ut 18. I. 5.

Télikosztüm, but. szöv., t. cipő, 35-ös f. cipők, 10 é. lány t. kab, kötött gy. mellény, női ruhák eladók. 457—601. Bercsényi-u. 14. V. 1.

Férfi kabát, ruhaanyag, hozzávalókkal, élelmiszerért elcs. v. eladó. „Menekült 10299" fők.

Vennék jó állapotban 44-es hócipőt. Bercsényi-u. 4. I. 1. du. 2—4.

Finom ffi télikabát és cipő magas alakra eladó. Nagyenyed-utca 8. III. 53.

Üzlet

Söntést, kocsmát elszámolásra átveszek 25 cz. italfed., leh. Budán. Trászer II. Kacsa-u. 10.

Cukrászdát vagy üzemet megvételre keresek. XIV., Semsey Andor-utca 9., földsz. 3.

Egyéb adásvétel

Brill. ékszert vesz sürgősen privát. 349—555.

Veszek magas áron brilliáns ékszert, mindenféle ezüstöt Frivaldszky Ferenc József ékszerkereskedő, Karpfenstein-u. 2b. II. 25.

Omega prim. zs.-óra „Eladó 48846" jel. fők.

Rádió 3+1 vált., eladó. Express ir. Thököly-ut 7

Rádióját jutányosan, gyorsan javitja specialista. Telefon 120—130.

N. sup. Siemens és N. super Orion rádió eladó, esetleg csere univerzra. Csengeri-u. 9., I. 1.

Universális Törpesuper eladó. 8—12-ig. Bencur-utca 6. fszt. 1.

Schaffhausen óra, márkás fények. gépek, univerzális törpe super rádió eladó. Tel. 2—5-ig: 137—102.

Fáért

KOKSZOT

adok.

Rákóczi-ut 52., III. 3. Tel. 223—135.

Francia baba 80 cm. különlegesség, bababutorral eladó. XII., Hidegkuti-ut 6. I. em.

Márklin felhuzós vasut 3 szerelvénnyel és sinekkel eladó. Berényi XII., Pagony-u. 9.

Jókarban lévő, mély, fehér, iker gyermekkocsit vennék, továbbá 2 éves gyermeknek hócipőt, lehetőleg fehéret. Telef.: 353—093.

34-es női cipők, 8½ szörm. keszty., ffi ruhák, 175 er. al., 44-es cipők elcs. 36-os női bakancs v. sicipőért v. élelmiszerre. Tarcali-u. 11. fszt.

Káposzta

kg.-ja P —.90

5 q-án felüli tételben bárkinek vagonból. Hadiüzemek, közületek, nagykereskedők részére kapható a vevő kirakásában. Mezőgazdasági Értékesitő és Beszerző Irodája, Budapest, Károly király-ut 1. Telefon 422—573, 222—894.

Összerakható

FAHÁZAK

azonnal átvehetők. IV., Semmelweis-u. 17. II. 1. T. 386—392.

Tüzifa szinfoniáért. 125—963, d. e. 9—4-ig.

Zeiss Ikon, látcső, portszivó, zongora eladó. Zsigmond kir.-u. 7. I. 11

Szép bélyeggyüjtemény eladó. 3—5-ig. Szondy-utca 90. Kardoss.

Igás- és kocsilovak eladók, vagy bérbeadók, esetleg részes fuvarba kiadók. XI., Bercsényi-utca 10, III. 2. *

Ia angorafonál, 30 dkg. villanyrokka „Eladó sürgősen 59743" jel. fők.

Egy pár prima békebeli lószerszám eladó. Ferenc-krt 5. I. 10.

Lenvászon lepedők, duplauj, eladók. Horthy M.-ut 61. I. 3.

Női kerékpár, uj Orion rádiók eladók bérleti menekültnél. Horváth. XI, Szt Imre hcg.-ut 55. fsz. 3.

Vennék v. cserélnék 37 sz. csizmát 37-es magasszárú cipőért. VII., Szövetség 29-31. II. 67.

Két szép jól húzó fiatal muracsikó erős sárcros stráfkocsival eladó. Ugyanitt angorafonál, Kelenföld, Március-u. 1. T: 467-017

41½-es uj ffi magasszárú cipőt elcserélek női karóráért. Ajánlatokat „Óra 20290" jel. Erzs.-körúti főkiadóba.

Tiszti köpenyt cserélek vágott tüzifáért és élelemért. Tel: 355-628. d. u. 3—4 között.

Férfiruhát adok pokrócért. Tel: 355-628. d. u. 3—4 között.

Tüzelőt adok 39-es női magasszárú cipő, vagy hócsizmáért. IX., Üllői-ut 127. Killi.

10 q. tüzelőért prima asztalnemüt, lepedőt, vagy ezüstöt adok. XI., Bercsényi-u. 7. IV., 4. Tel: 456-056.

Toledó luxus ágynemü, 12 sz. herendi étkészlet és china-ezüst evőeszköz, függöny, perzsaszőnyeg, ágytakaró stb. eladó. Kossuth Lajos-tér 15. I. 8. III. lépcső.

Brill. függő, 1 teles cs. bunda, szürke finom kosztüm, komplett márvány tintatartó, egy tanuló hegedü tokkal és 2 pár női 36-os finom cipő. Karpfenstein u. 37. Tel: 132-407.

00 Märklin villanyvonatot veszek. Tel. 155-103.

Bélyeget vesz. 126—338.

Veszek Révai Nagy Lexikont. 220—480.

Bilgerit, pokrócot, hátszakot vennék, esetleg cigarettáért vagy más értért. Tel. 345—065 este 8 után.

Tüzelőért békebeli férfikabátot és ruhát csererélek. Páva u. 31., fsz 8. 4—6-ig.

Angora fonalat veszek. VII., Rottenbiller-u. 44. II. 20.

ÁLLÁS-MUNKA

Férfi állás

Házfel. és házt. állás

Magdolna-u. bérházba azonnal szerelő házmester felvételik. Jelige „4000 P óvadék 48945" főkiadóba.

Szerelő sofför 521 Fiatra felv. Högyes E.-u. 8., I. 14. Jel. 9—11.

Házmester azonnali belépésre kerestetik. XII., Levendula-u. 3.

Szerelő házmesterséget vállalna biztositékkal. Cimet a főkiadóba kér „55-ös 10413" jeligén.

Tisztviselő

21 éves könnyebb irodai állást keres. „Önellátó üzem 10414" jel. fők. *

Egyéb férfi-állás

Altiszt kerestetik. Rákóczi-ut 52., III. 3.

Bognár- és kovácsegédeket órabérfizetéssel, teljes ellátással, továbbá fenti szakmákban képesitett üzemvezetőhelyettest keresünk azonnali belépéssel. Jelentkezni lehet személyesen, vagy irásban Bálint Gazdaság kocsigyár üzemében. Jobaháza, Sopron-megye. Vasutállomás Farád.

Fényképészeti szakma minden ágában jártas keresztény férfi v. nő, fiatal vagy idős azonnal felv. Török laboratórium, Andrássy-ut 62.

Söntéskocsmába csapos vagy csapospár azonnal felvételik. T. 166—047.

Női állás

Háztartási állás

Magányoshoz ajánlkozik mint házvezetőnő. Balogh Györgyné, XIII. Petneházy-u. 15. f. 55. a.

Házvezető urnőt keresek Bernáth, Géza-u. 33. I. 1

Fiatal leányt kis háztartás önálló vezetésére teljes ellátással azonnal Budán. Telefon: 166—188.

Magányos középkoru nő szobaasszonyi állást keres. „Komoly nő 48952" jeligére főkiadóba.

Int. menek. fiat. hölgy háztart.-ban mint bejáró ir., mag.-nál is v. orvos mellé, gyógyszertárban elhelyezkedne. „Megbizható 48961" jeligére főkiadóba.

Házvezetőnői állást keres azonnalra int. 32 év. egyedülálló asszony. „Otthon kereső 48960" jeligére a fők.

Néhai gyáros ösker. huga orvosnőhöz v. magányoshoz házvezetőnőnek ajánlkozik. Cs. M., Csillaghegy, Attila-u. 61.

Menekült 18—30 év közötti rendes, megbizható nő felvételik 2 gyermek mellé és kevés háztartási munkára. Bp., X., Bolgár-utca 13. II. 12.

Idősebb jobb menekült nő, kitünően főz, kis háztartásban otthont keres. Levelek: IX., Tinódi-u. 2/E., házfelügy.

Bejáró főző mindenes állást vállal. Sonkolyné, Géza-utca 1., V. em. 3.

Főző mindenest fölveszek. Királyi Pál-utca 11., II. em.

Jó házt. alk. Prima. Podmaniczky 20. T. 126-388

Uri család (2 férfi) azonnalra keres középkoru, teljesen megbizható főző mindenest hosszu biz.-al. Barossu. 43. III. 2. 11—½2-ig.

Magányos ur főző mind. keres. Tel. 162—424.

Kétórai takaritásért közp. fűt. szobát adok. **Krisztina-krt,** 137. III. 1.

Menekült nőnek takaritás és egyéb házimunkák végzéséért teljes ellátást adok. Mészáros utca 12, III. 3 nál 10319 jel. fők.

Elcserélném egy szoba-konyhás lakásom budai részen egy szobásért, hegytetőn is. Lakáscserére szerzöt dijazok. Petőfi Sándor tüzoltó. Budapest, XIII., Futár-u. 32. sz., ajtó 26.

Lakást, villát, garszont jól kiad. Duna-iroda, Berlini-tér 4. T. 118-334

Horthy-körtérnél 2 szobás, szép, modern lakás igényjogosultnak butorral átadó. T.: 256—998.

Lakás kiadó, Ráday-u. 25., Sziklás, földsz. 2.

IX. ker. főbérleti garszonomat átadom. Cim a főkiadóban. 48933

Svábhegyen 2 szobás but. komfortos lakás azonnal kiadó. Érdekl.: Kossuth Lajos-tér 9., III. 2. Tel.: este 7-től: 111—894.

2—3 szobás külön lakás fütőanyaggal but. albérletbe kiadó. Ir: Kálmán-u. 22., II. 3.

Parlamentnél 1 sz. hall utcai, lépcsőházi külön lakás fütéssel, butorral átadó. Ir: Kálmán-u. 22., II. 3.

Horthy M.-körtérnél 2 szoba hallos, erkélyes utcai lakás gyönyörü kilátással, berendezéssel azonnal olcsón átadó. Tel.: 166—047.

Üres és but. lakrészek kiadók. 424—643. Miksa-utca 9. Közp. Ir. 10-4-ig

30 szobás tripla komf. lakás tágas nagy park Gellérthegyen, egészben kiadó. Bertók ir. Dessewffy-u. 6.

Lakrészét, lakását üresen is városszerte dijm. jól kiadja. Költséget Bertók ir. Dessewffy-u. 6. T: 119-574, 221-754

Apolónő, szakképzett, magános beteghez ajánlkozik. „Hüséges 48964" jeligére főkiadóba.

Jobb menekült nő elhelyezkedne gyermek mellé v. háztartásban. Leveleket: IX., Szvetenay-u. 30. Mikó.

Megbizh. idősebb leány háziasszony támaszául fiz. nélkül elhelyezkedne. „Megbizható" jel. Blocknerhez, Vilmos cs.-ut 33.

Tisztviselőnő

Fiatal menekült leányt magántitkárnőnek alkalmaz igazgató. „Megbizható 20298" jeligére Erzsébet-krti főkiadó.

Kezdő gépirónő elhelyezkedne. T: 131-562.

Két IV. kereskedelmista lány Németországba kihelyezendő vállalatnál állást vállalna. „Bármilyen 10422" fők.

Fiatal lány könnyebb irodai munkát vállal. „Menekült 20209" jeligére Erzs.-körúti fők.

Egyéb nőiállás

Kiszolgálónőket felvesz „Divatbolt", Ferenc-körut 26.

Elhelyezkedne „Gyak. kiszolgálónő 10412" fők.

Női fodrászt, urit, maniküröst keresek. Mester-u. 18. *

Munkásnőket egész napi elfoglaltságra felvesz vegyi üzem. Visegrádi-u. 39. szám.

Mosó- és vasalónő teljes ellátással felvételik. Szanatórium, Városmajor-utca 68.

Középkoru, intelligens, menekült urinő délutáni állást keres gyermekek, beteg mellé, irodába, háztartásba. „Megbizható 20212" fők.

Magánnyomozó

SZABO LEGOLCSOBB

magánnyomozó

RÁKÓCZI-UT 47. 130-571

Oktatás

Tanitónő előkészit elemi, polgári iskolai és gimnáziumi vizsgákra. Levelet „Magánuton" jel. Blocknerhez, Városház-u. 10.

Német, francia, angol órákat adok. „Nyelvtanitás 20287" jel. fők.

Tanitanék bármilyen iskolatipusból. X., Korponai-u. 11., I. em. 7.

Egyéb munka

Triciklifuvarozást vállalok. Thék Endre-utca 2. Telefon 143—839.

Fuvart adok

helyben

szénáért vagy szalmáért

Megkereséseket: Pregitzer, XIV., Angol-utca 30.

Elsőrangu fehérnemü-, ágynemü-, pongyolavarrónő házhoz is ajánlkozik. — „Referencia 20293" Erzs.-körúti fők.

BÉRLET-ELLÁT

Lakás

Elcserélném 2 sz. hallos, összkomf. 125 P. bérü modern Lenke-téri lakásomat budai olcsóbérü 3—4 szobás hasonló, lehetőleg villalakásra v. modern bérház első emeletére. „Sürgős I" jeligére Aratóhoz, Erzsébet-krt. 14.

2 szobás, garderobos, erkélyes, összkomfortos utcai, régi bérü városmajori lakásomat azonnal elcserélném, hasonlóért, esetleg 1 szobás komfortosért Margitkörut környékén. Érdekl. Margit-körut 8. Gyümölcsüzlet.

Elcserélném belvárosi 3 szobás, összkomfortos, régi bérü lakásomat budai 3—4 szobás lakásra. Választ „Azonnal 10319" jel. fők.

Hüvösvölgyben butorozott szobák, fürdőszobával, kiadók. Heinrich István-ut 4. Tel. 164-833

Kiadók Budán 1 és 2 szob. lakrészek ür. és but. Várkonyi ir. Terézkörut 23.

But. és üres szobák, lakrészek városszerte kaphatók. Bertók ir., Dessewffy-u. 6.

Megbizható egy vagy két urinővel megosztanám komfortos otthonomat. Rákosszentmihály, Szt. Korona-u. 142.

Egy ur részére szoba kiadó. Tel. 189—384.

2—3 sz. külön lakás eleg. but. albérletbe kiadó fütőanyaggal. Ir., Kálmán-u. 22., II. 3.

Keresek 1—3 szobás lakrészt vagyonos uri egyéneknek. Tel.124-908*

Csinosan butorozott utcai szoba kifogástalan árja urnak kiadó. „Nürnberg-utca" jeligére főkiadóba.

„Elite"-penzióban butorozott szobák uri családok részére kiadók. Teleki Pál-u. 24.

B. szobz magányos urnak kiadó. T. 357-737.

Szoba, Csanády 17. f. 5.

Telefonáljon Zaka irodának, szobáját, lakrészét üresen v. but. dijtalanul kiadja bárhol. Bocskay-ut 13. Tel. 256-734.

Szép szob. fával biró urhölgynek. 118—486.

Kiadó szobája ügyében forduljon bizalommal Várkonyi ir. T. 124-654*

Komf. szoba. Szövetség-u. 39., III. 33.

Szobák kiadók. Aggteleki-u. 2. II. 7. iroda.

Butorozott szoba kiadó I. Attila-körut 16. Érdeklődni házfelügyelőnél.

V. ker. közp. fűt. házban 3 szob. but. lakrész garanc. biró uri családnak konyha és f. sz. haszn. albérl. adó. T. 123—602.

Szoba konyha, komfort uri menéültnek kiadó. Jókai-tér 6. II. 9.

But. szobát, lakást keresek. Tel. 118-334.

Menekült hölgy szobát keres, lakásrészt vállal referenciával. „Jó fizető" jel. Verseci hird. Andrássy-ut 58.

Menekült anya 2 gyermekkel, but. sz. azonnalra keres. „Rózsné" Kurucz hirdetőbe, Aggteleki-u. 2.

Külföldi állampolgárságu követségi tisztviselő fiatal házaspár keres konyhahasználattal butorozott szobát Pesten. „Sürgős 2—48944" jeligére fők.

Tisztviselőnő butorozott szobát keres azonnalra. „Budán 48934" fők.

Jómódu urinő kercs but. szob. leh. fütéssel. „Uri helyen 48928" fők.

Bazilika k. földsz. but. v. ü. szobát keresek. Klebelsberg-u. 13, Rövidáruüzlet.

Szlovákiából menekült fiatal árja asszony egyéves gyermekével keres meleg otthont, lehetőleg kisgyermekes helyen. A jótett megtérül. „Éva 10404" jel. fők.

Szobát keres 12-63-38.

Lakótársnak menne **menekült leány.** „Szerény 10379" jel. fők.

Egyedülálló középkoru menekült nő butorozott szobát keres. „Tiszta 48957" jeligére fők.

Fütött but. szobát megőriz és fizet, esetl. ellátással. „Jó fizető 48951" jeligére a fők.

Külföldi árja ur jó pozic. szobát keres. Jel. „Kellemes jó lakó 48948" jeligére fők.

Menekült uriasszony 15 éves leányával a pesti oldalon **butorozott szobát** keres azonnalra, lehetőleg fütéssel. „Pontos fizető" jel. Fölnagy hirdetőbe, Vilmos cs.-ut 29.

Butorozott fütött szobát keres házaspár uri helyen konyha- és fürdőszoba használattal vagy teljes ellátással. Jelige „Azonnalra 18093" Blocknerhez, Városház-u. 10.

Csendes szobát jómódu id. men. házaspárnak keres. T. 122—481.

Jól fizető üres v. but. szob. keres 424—643.

Földbirtokos özvegyének szép but. szobát keres Bertók ir. Dessewffy-u. 6. T. 119—574. 221—754

Gyár főmérnöke részére keresek but. szobát Bertók ir. Dessewffy-u. 6. T. 119—574 221—754.

Telefonáljon Bertók ir.nak, szobáját, lakrészét üresen is legjobban kiadja dijm. bárhol. T. 119—574. 221—754.

Egyéb bérlet

Pince- vagy szuterénhelyiséget keresek raktár céljára. „Száraz 10400" jel. fők.

EGYÉB HIRD.

Házasság

Házasság céljából megismerkednék intell. 30—40 év közötti hölggyel. „43 20286" jel. Erzsébet-körúti főkiad

Háztulajdonos, javakorbeli iparos, magas, szolid leánnyal házasságra lépne. „Sürgős 10401" jel. főkiadóba.

Főuri diszkrécióval sok eredm. házass. hozott létre Bárónő. Főpostafiók 301, post. rest.-ra pem.

Egyéb hirdetés

Esztergomi vonatban szombat este kalauzunkon egy aktatáska maradt, női ernyővel, benne szerszámokkal. Becsületes megtaláló jutalom ellenében Pesti Hirlap főkiadójában adja le.

Elvesztettem f. hó 10-én a 69-es villamoson délután 1/4 4 óra körül aktatáskámat 500 pengő készpénzzel és iratokkal. Kérem a becsületes megtalálót, hogy az iratokat cimemre adja le, a készpénzt megtarthatja. Cim: Gaál Endréné, Epest, Németvölgyi-ut 34. I. em.

Rádiójavitások szakszerüen, gyorsan. Csalaradió, Szebeni A.-tér 1. Telefon 166—456.

Muzeum-krt — Kossuth Lajos-u. utvonalon fényképezőgépet, 270 pengőt és iratait tartalmazó csomagot Varga Katalin ceglédi menekült elvesztette, kéri a becsületes megtalálót, hogy legalább iratait juttassa a Pesti Hirlap főkiadójába.

Elvesztettem irataimat 6-os villamoson. Megtalálót kérem irataimat „Kovács J." jeligére küldje a főkiadóba. Tárcát, pénzt megtarthatja.

BALATONKENESE

Föv. üdülő állomásen

dr. Rendek Károly névre XII. 2-án, szombaton feladott

kofferok megkeritőjét

magasan jutalmazom. Epest, VII., Thököly-ut 26., II. 1. Tel. 428—777. Feladóvevények nálam.

Menekültek hirdetései

Jászkisérieki! Kérem mindazokat, akik Küry György tanuló sorsáról tudnak, értesitsenek. Michailovits Iván, Sóm-Jénmihályfa, Vas. m.

Kaposváriak!

Aki tud valamit Tábori Terézről, kérem sürgősen értesiteni. Telefon: 180—880. 14-es mellékáll. Bánkuti László.

Kolozsváriak! Ki tud Almási gyógyszerészről? Szives értesitést kér Völgyesi Aranka gyorsiróiskola, IX., Üllői-ut 115/a. Tel.: 144—629.

Gyöngyösiek! Iványi László abasári főjegyzőt keresi felesége. Értesitést kér Pázmán Jánosné cimén Epest, IX., Üllői-ut 89/a.

Pelsőrszky József keresi nővérét, aki Ungvárról menekült. Szives értesitést Bp., V., Kossuth Lajos-tér 9., V. 3. Telefon: 125—126.

Dr. Sinka Lajos Kemecséről keresi hozzátartozóit. Leveleket Hegyeshalom, pályaudvarparancsnokság cimre.

Lajosmizse, Gazdag Ferenc jelentkezzen Csepel, Duna-u. 21., bátyjánál; Gazdag Mihály.

Aradról Thémes Bélát és családját keresi leánya, Berlini-tér 2. III. 7

Nyiregyházlak! Aki tud valamit a Jobbágy-családról, kérem értesitsen: Jobbágy Mária, XII., Hertelendy-utca 3. I. emelet 10.

Özv. Kelemen Jánosné egri menekültet értesiti győri nagynénje,

Napi hirek

— **Napirend.** December 12. Kedd. — Róm. kat.: Ottila. — Prot.: Gabriella. Budapesten a Nap kel 7 ó. 22-kor, nyugszik 15 ó. 53-kor. A Hold kel 3 ó. 38-kor, nyugszik 14 ó. 21-kor.

Elsötétítés d. u. 4-től reggel 7.30-ig

— **A Nemzetvezető** dr. vitéz Endre László m. kir. belügyi államtitkárt a hadműveleti terület polgári közigazgatásának vezetőjévé, helyettesévé pedig dr. Szlávy László nyugalmazott főispánt nevezte ki.

— **Külföldi tulajdonban levő ingatlanokra csak a külügyminiszter adhat mentesítést.** Egyes ingatlantulajdonosok, hogy a szükségszerüen felmerült uj katonai beszállásolások és a menekült lakosság elhelyezése alól mentesüljenek, ingatlanukat külképviseleti hatóságoknak ajánlják fel megvételre vagy védnökséget kérnek. Mint illetékes helyről közlik, a külföldi tulajdonban levő ingatlanokra mentesitést csupán a külügyminiszter adhat.

— **Érseki biztosi kinevezések.** A hercegprimási iroda a félhivatalos katolikus hirügynökséget, a Magyar Kurirt a következők közlésével bizta meg: „Arra az esetre és arra az időre, mig az összeköttetés Esztergommal esetleg lehetetlen lesz, Serédi Jusztinián bibornok, Magyarország hercegprimása dr. Lippay Lajos zsinati vizsgáló, balassagyarmati plébánost és dr. Prenner Béla érsekujvári c. prépost-plébánost, nemkülönben azon eshetőségre, ha esetleg a székesfőváros pesti oldalának Esztergommal és a budapesti érseki helytartóval való érintkezése lehetetlenné válnék, dr. Marczell Mihály pápai prelátus, egyetemi tanár, szemináriumi rektort érseki biborosokká nevezte ki. Ezenkivül a biboros hercegprimás dr. Bánk József budapesti egyetemi tanárt a jog- és államtudományi karon a kánonjogtudori szigorlatok érseki biztosává és egyházjogi kérdezőjévé nevezte ki.

— **Ligeti Miklós szobrászművész meghalt.** Ligeti Miklós kormányfőtanácsos, a modern magyar szobrászművészet egyik kiváló mestere, 71 éves korában elhunyt. A századforduló uj irányt kereső modern művészi törekvései idején a klasszikus szobrászi elvek és az impresszionizmus sejtelmes, lirai hangulatainak összeegyeztetésére törekedett Ligeti Miklós, s mesterművében, a Városligetben felállitott Anonymus-szoborban tökéletes harmóniába sikerült foglalnia a szobrászi monumentalitás és az impresszionista hangulat-gazdagság művészi értékeit. Kiváló arckép-szobrai mellett sok kompozicióját őrzik muzeumaink s jeles alkotásokat hozott létre a kisplasztikában is. Az elhunyt Ligeti Miklóst szerdán, dec. 13-án d. u. fél 2 órakor temetik a Kerepesi-temetőben.

— **Uj 2 és 5 pengős postabélyegeket bocsátanak ki.** A postavezérigazgatóság közli, hogy ez év december 15-én kisalaku 2 és 5 P-s cimletü, általános forgalmu postabélyegek kerülnek forgalomba. A bélyegek rajza a már forgalomban levő, a magyar Szent Koronát ábrázoló, kisalaku 1 pengős bélyegekével azonos. Tervrajzuk Kontuly Béla alkotása.

— **Házasság.** Simonfay Pál ny. vezérőrnagy és felesége, Tabajdi Márta leányát, *Juditot*, eljegyezte dr. Hunkár Béla gazdasági főtanácsos, fővárosi vevegyészeti intézeti igazgató és felesége, dr. Kelenffy Klementin fia, *Dénes*.

Demele Gréti és ifj. *Szüts Pál* m. kir. zászlós december 12-én d. e. fél 12 órakor tartják esküvőjüket az Egyetemi templomban. (Minden külön értesités helyett.)

Makházy Erzsébet és ifj. *Gönczö József* december 12-én házasságot kötöttek.

Dr. Noseda Kálmán és rákosi Nászay Gabriella leánya, *Noseda Hortenzia*, és báró Ljubicic Gusztáv és Pöpper Erzsébet fia, báró *Ljubicic Sándor*, dec. 8-án örök hűséget esküdtek egymásnak. (Minden külön értesités helyett.)

Sitz Edit és vitéz *Rajnay Béla* jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

A Hazáért

Nemes *Gőzsy Loránt* százados 34 éves korában a sajószentpéteri harcokban hősi halált halt.

Poók László páncélos-hadnagy Füzesabonyban vivott utcai harcban nov. 12-én, életének 38. évében hősi halált halt. Parancsnoksága alatt álló harci kocsiszakasszal Füzesabonyban bekeritett német zászlóalj kitörését segitette elő és értékes hadianyagot mentett meg. Vállalkozása közben ellenséges géppisztolytalálat érte — fejsebébe azonnal belehalt. Az engesztelő szentmisét dr. Töttössy Miklós prépost-plébános vasárnap mutatta be a Gróf Haller-téri plébániatemplomban.

— **A magyar evangélikus egyház áldozott Gusztáv Adolf emlékének.** Vasárnap a magyar evangélikus gyülekezetekben a mai komoly időknek megfelelő szerény keretek között áldoztak 350. születési évfordulója alkalmából II. Gusztáv Adolf svéd király, a protestantizmus nagy hitvédő bajnoka emlékének. A budapesti, Deák-téri templomban dr. Keken András lelkész méltatta Gusztáv Adolf istenfélő nagy jellemét.

— **Egytál-étel a vendéglátó-üzemekben.** A hivatalos lap vasárnapi száma a közellátási miniszter rendeletét közli, amelynek értelmében vendéglátóüzemekben (vendéglő, kávéház, kifőzés) délelőtt 11 órától délután 4 óráig csak háromféle egytál-ételt szabad készíteni és kiszolgáltatni. A rendelkezés nem vonatkozik friss, aszalt vagy főtt gyümölcsre, salátafélékre, sajtra és cukrászsüteményekre. Egy személy részére délelőtt 11 órától délután 4 óráig csak egy egytál-ételt szabad kiszolgáltatni. Főzeléket tartalmazó egytál-ételt menüként lehet kiszolgáltatni.

— **„Isten keze sohasem hiányzott a történelemből" — irja Kapi Béla uj pásztorlevelében.** Figyelemreméltó tartalmu körlevelet adott ki a közelmultban Kapi Béla dunántuli evangélikus püspök. A körlevélben a püspök rámutat arra a szomoru jelenségre, hogy a fokozódó megpróbáltatások nyomán Istentől való elfordulás jelentkezik a hiveknél. Figyelmezteti ezért a lelkészeket, hogy a hiveket meg kell győzni az isteni világrend alapigazságáról, *mert az Ur teremtő keze még eddig sohasem hiányzott a történelemben.* Krisztus követeli, hogy a külszines silány tartalmu ingadozó vallásosság helyett a lelkes, igazi mély vallásosságán munkálkodjék a lelkészi kar, imádkozva olvasván és tanitván az Isten igéjét, hogy a válságban a hivekkel együtt a lelkészek maguk is higyjenek és bizzanak. Levele végén Isten kegyelmébe ajánlja a magyar hazát, a harcoló honvédeket és az egyházat és bünbánó alázatos imára hivja a hiveket.

— **Egy igazi „tyukper"...** Azt a meghatározást, hogy „tyukper", közhelyszerüen emlegetik, csak éppen a „tyukper" fogalmát nem határozta még meg senki. Most a szombathelyi törvényszék egy igazi „tyukperben" hozott figyelemreméltó itéletet. Kántor Anna molnaszecsődi leány az országuton egy autó által elgázolt és részben összeroncsolt tyukot talált. Hazavitte és éppen meg akarta főzni, amikor beállitott egyik szomszédasszony és nagy perpatvar közben azt vitatta, hogy az elgázolt tyuk az övé volt. Kántor Anna a tyukot nem adta vissza, mire szomszédasszonya följelentette. A „tyukperben" a szombathelyi törvényszék büntetőtanácsa Kántor Annát sikkasztásért 50 P pénzbüntetésre itélte. Az itélet indokolása kimondja, hogy éppen az a talált tárgy, amelyikről nem ismerjük meg annak tulajdonosát. „Igaz — mondja a birói indokolás —, hogy ez esetben egy olyan állatot vett birtokába Kántor Anna, amelyik össze volt roncsolva és amelyiket senki sem ismerhetett fel éppen összeroncsoltsága miatt, de viszont a törvény az ilyen összeroncsolt vagyontárgyakra is megállapitja a talált tárgy fogalmát. Mivel azt Kántor Anna nem jelentette be, a talált tárgy elhaligatásában kellett bünösnek kimondani.

A pápa hivatalosan elismerte az ideiglenes francia kormányt

Amsterdam, dec. 11. (Német TI) A pápa hivatalosan is elismerte az ideiglenes francia kormányt — jelenti a párisi rádió a vatikáni adóra való hivatkozással. Rövidesen uj apostoli nunciust neveznek ki Franciaországba.

Meggyilkolták a norvég rendőrfőnököt

Oslo, dec. 11. (Német TI) Reidar Voigt teljhatalommal felruházott rendőrségi megbizottat december 4-én oslói lakásán terroristák meggyilkolták — jelenti a Norvég Távirati Iroda. — A gyilkosságot angol géppisztollyal hajtották végre. A tett színhelyén angol eredetü ejtőernyőzsinórmaradványokat találtak. A tettesek gépkocsin távoztak.

— **Halálozás.** *Angyal Veronika* 34 éves korában hosszu szenvedés után dec. 8-án meghalt. Dec. 12-én, kedden délelőtt fél 11 órakor temetik a rákosi köztemetőbe, a róm. kat, egyház szertartása szerint.

Özv. *Buchmüller Nándor sz. Hellinger Anna* 65 éves korában elhunyt. Vasárnap temették az óbudai temetőben.

Mitnyik Lajosné sz. Baranyai Juliska 44 éves korában meghalt.

Vitéz *Tomcsányi Lajos* ezredes, a Magyar Érdemrend tisztikeresztje hadiékitménnyel és a kardokkal, kormányzói dicsérő elismerés, magyar koronás bronzérem, I. oszt. ezüst vitézségi érem, II. oszt. német vaskereszt stb. tulajdonosa november 29-én 48 éves korában elhunyt. Sopronban temették el az evangélikus temetőben.

December 12. Kedd

Szinházak

Operaház. ½5: Bolygó hollandi. (III.) — **Nemzeti Szinház.** 5: Annuska (X. 4.) — **Vigszinház.** 5: Portugália császárа (B) — **Kamara Szinh..** 5: A férfi szive. — **Andrássy.** 5: Ne bizz a nőben. — **Uj Magyar.** 5: Utcai ismeretség. — **Pesti Szinház.** 5: A vadkacsa. — **Főv. Operett.** 5: Luxemburg grófja. — **Művelődés Háza.** (A kolozsvári Nemzeti Szinház vendégj.) 5: Énekes madár. — **Zeneművészeti Fels. kisterme.** (Szegedi Városi Szinház vendégj.) 5: A védtelen férfi. — **Madách Szinház.** 5: Az én fiam. — **Vidám Szinház.** 5: Romeo és Piroska. — **Erzsébetvárosi Szinház.** ½6: és vasárnap ½4: Lili bárónő. — **Kisfaludy Szinház.** ½4 és ½6: Áriatlan vagyok. — **Népvarieté.** Szo. ½6 vasárnap 3-kor is: Téli cirkusz. — **Magyar Német Katonaszinház.** (Revü palota.) 5: Nagy variété müsor. — **Atrium.** 153-034. Gazdátlan asszony. ½3.

Mozik

½5, ½7. — **Belv. Hirado.** 181-344. Arlberg télen. Tutajosok a Tiszán. (Kulturfilmek) Rajzos hiradó a kolozsvári testvérekről. Hiradó. Folyt. 10-21. — **Corvin.** 188-398. Ez Bécs. ½3, ½5, ½7. — **Deák.** 125-042. Nemes Rózsa. ¾3, ½5, ½7. — **Fórum.** 189—707. Futóhomok. ½3, ½5, ½7. — **Hiradó.** 322-490 Vogézek és a Rajna között. Tutajosok a Tiszán. (Kulturfilmek.) Rajzos hiradó a Kolozsvári testvérekről. Hiradók. Folyt. 9-21-ig. — **Kamara.** 423-901. Alarcos lovag. ½12, ½2, ½4, ½6, ½8. — **Kaszinó.** 338-102. Nászinduló. ½3, ½5, ½7. — **Korzó.** 182-318. Ez Bécs. ¾3, ½5, ½7. — **Nemzeti Apollo** 222-002 Nászinduló. 3, 5, 7. — **Pest.** 221—222. Majális. ½12, ½2, ½4, ½6, ½8. — **Radius.** 122-098. Dal a füzpiros virágról. ¾3, ¾5, ¾7. — **Scala.** 114-411. Kelet leánya. ½3, ½5, ½7. — **Szittya.** 111-140. Nászinduló. ½4, ½6, ½8. — **Uránia.** 123-046. Fehér álom. 3, 5, ½8.

Az utánjátszó mozik müsorát mindig csütörtöki számunkban közöljük.

Rádiómüsor

BUDAPEST I. Kedd. 6.30 Uzen az otthon 7 Hirek, zene 8 Nemzetiségi hirek 8.35 Händel-müvek 9.25 Szalonötös 10 Hirek — 10.10 Énekötösök 10.40 Délelőtti muzsika 12 Harangszó. Utána Francia szimfonikusok — 12.40 Hirek 12.50 Német hirek 1 Szórakoztató zene 1.25 Időj. — nek 2.15 Az Alpesek zenéje 2.30 Hirek 2.45 Katonarádió 3 v. Zách Emil harctéri összefoglalója 3.10 Katonanóták, indulók — 3.20 Népszerü kamarazene 3.40 Filmmuzsika 4 Gyermekdélután 4.25 Haydn: B-dur vonósnégyes. 4.45 Hirek 4.55 Táncoló billentyük 5.15 Német hallgatóinknak 5.50 Beethoven: F-dur románc 6 Hirek — német nyelven 6.10 A rádiózkar hangversenye 7 Kocsis József versei 7.10 A zene és a világtörténelem 8.20 Előadas 8.40 Hirek 9 Német katonaora 10 Orgonamüvek 10.20 Hirek 10.30 Hirek német nyelven 10.40 Hirek olasz nyelven 10.45 Magyar Katonarádió müsora 11 Szorakoztató muzsika 11.45 Hirek 12 Magyar Katonarádió müsora. Cigányzene, magyar nóták, tánclemez.

— **A szegedi Horthy Miklós Tudományegyetem** rektori hivatala felkéri az egyetem tanárait, tisztviselőit és egyéb alkalmazottait, hogy saját érdekükben dec. 13 és 16 között föltétlenül jelenjenek meg.

Szinház-Mozi

Meghalt Matány Antal

Váratlanul nagy veszteség érte a Nemzeti Szinházat, régi gárdájának egyik legkiválóbb tagja, *Matány Antal* szombaton este 54 éves korában szivszélhüdésben meghalt. Felesége és ifjukori pályatársa, Galetta Ferenc szinművész és annak hitvese társaságában beszélgetés közben érte a halál, miután korábban már voltak szivbántalmai. Matány Antal 1890-ben született Budapesten és itt végezte gimnáziumi és színésziskolai tanulmányait. 1908-ban lépett színpadra előbb Erdélyben, majd Pécsett és Szegeden működött. 1915-ben katona lett. 1918-ban mint a Belvárosi Szinház tagja, egymásután tünt fel kamaradarabokban *(Gyermektragédia, Tavasz ébredése, Holnap reggel,* stb.). 1927 októbere óta a Nemzeti Szinház művésze és azóta alig volt e szinpadon Shakespeare-előadás, amelyben ne szerepelt volna. Finom tónusu és találó jellemző készsége főként siheder- és jellemkomikusi szerepekre tette alkalmassá. Meleg humor, egyéni tónus jellemezte széles skáláju szerepkörének alakitásait. Eredeti hanghordozással, finom, árnyaló beszéddel, kifejező arcjátékkal és jellemző mozdulatművészettel mindig különösen eredeti szint adott alakitásainak. Mértéktartásáról elmondhatjuk, hogy művészete elérte, kivált Shakespeare- és Molière-szerepekben, azt a tökélyt, amely Madách szavai szerint „ugy elbú, hogy észre sem veszik". Kitünő volt magyar népi szerepekben is. Régebbi szerepei közül Hamletben *Guildestern,* Cyranóban *Rageuneau,* Cifra nyomorúságban *Mádi Simon,* Dandin Györgyben *Lubin,* ujabban a Viharban, a Tenger asszonyában, a Fallstaff *Bardolphjában,* a Hallensteinben, a Piros bugyellárisban, a Roninok kincsében (mint *Bannai)* és legutóbb a Tartuffé-ben, a Liliomfi *Adolfjában* szerepelt nagy sikerrel. Feledhetetlen alakitása a Falu rossza ágrólszakadt, rongyos muzsikus cigánya. Matány Antal különben a Színészegyesület tanácsosa és az egyesületi iskola egyik felügyelője volt. A Nemzeti Szinház saját halottjának tekinti és kedden délelőtt 10 órakor temetik el a farkasréti temetőben, a főváros adta diszsirhelyre.

(T. E.)

* **Nászinduló. Nemzeti Apolló. Kaszinó. Szittya.** Egyike a legpoétikusabb magyar filmjátékoknak. Halk, finom, szivhez szóló, mint egy románc, amint egy csillagos augusztusi estén, gitárját pengetve dalol el a vándorénekes. Szerelemről szól a film. Szerelemről, amely a diákkorban kezdődik, megédesiti két fiatal teremtés egész életét, de a beteljesüléshez csak akkor érkezik el, mire fiunak, leánynak egyaránt deressé válik a haja . . . *Szeleczky Zita* játssza a leányt édes-kedves közvetlenséggel, pajkos viháncolással, *Szilassy László* a fiu, csupa elragadó mamlaszság. Mellettük is szinte meglepetés *Puskás Tibor,* aki ezuttal komoly szinészi erényekkel szerez érdemeket. *Farkas Zoltán* rendezése maradéktalanul érzékelteti a játék mult századbeli levegőjét.

*

A m. kir. Operaház igazgatósága közli, hogy 12-én, kedden ujra megkezdheti előadásait. Az elmaradt 10-iki, vasárnap délelőtti „Cigánybáró" és esti „Szevillai borbély" előadásokat 17-én, vasárnap délelőtt, illetve este tartja meg. A megváltott jegyek érvényesek.

A Nemzeti Szinház felujitja Bisson francia vigjátékiró „Válás után" cimü, Budapesten is nagy sikerrel játszott komédiáját. Ajtay Andor, Ági Erzsi, Eöry Kató és Füzes Anna játsszák a darab főszerepeit. A próbák hétfőn kezdődtek meg Hajdu László rendező vezetésével.

A Nemzeti Kamaraszinházba költözött át Dario Niccodemi nagysikerü vigjátéka, a „Tacskó". A darab cimszerepét Mészáros Ági játssza.

*

A kolozsvári Nemzeti Szinház müvészei kedden Tamási Áron „Énekes madár" cimü szinművét adják elő a Müvelődés Háza szinpadán.

A menekültekért

A budapesti evangélikus középiskolák vezetősége elhatározta, hogy az érdeklődő tanulókat lelki munkával foglalkoztatják a jövőben. A fővárosi evangélikus középiskolák tanárai az oktatásra vonatkozólag minden nap 9-től 2-ig a Deák-téri iskola épületében adnak felvilágositást.

*

A nagyváradi menekülteket értesitik, hogy a készlethez képest a Salgótarján-Kőszénbánya Rt. utalja ki számukra a szenet. A családosok 7 mázsányi, a nőtlenek pedig 5 mázsányi szenet kapnak. Az igénylők levelezőlapon kapnak értesitést, fuvarról mindenkinek gondoskodnia kell.

Menekültek hirei

Szováta, Marostorda megyei községből mentudassák dr. Jaszlovszky Dénes körorvos nejének cimét férjével (Losonc, Tüzér-u. 2.) — Gulyás Margit (Bp. Ujpesti rkp. városi házak, II. pavil, fsz. 2.) keresi Gulyás Piroska postakiadót Medgyeházáról, szüleit Nagykanizsáról. — Osgyáni István áll. gimn. tanár (Bp. Ludoviceum-u. 10. II. 28.) Nagybányáról keresi öccsét, Osgyári Jenőt. — Szabó Imréné Nyiry Edit tanitónőt és Nyiry Judit postamesternőt keresi édesanyja. Ért: Rohla Emil, Devecser, Veszprém m. — A Táplószele-Ujföldről men. Rédli tanitó családjáról ért. kér Rédli, Fehértó, Győr m. — Hajduhadházáról ifj. Bartha Ferencet keresi Lente Istvánné, Kismánya, Bars m. — Prágay Irén (Bp. Károly kir.-ut 25. II. 1.) keresi Kozman Lajost és Kozman Béla hdp. örm. Cimüket kéri, hogy értesithessee Zolti testvérüket. — Miklós István tiz. (Bp. I. postafiók 8.) keresi Csiktapolcáról men. testvéreit és rokonait. — Antal Elemérné (Veszprém, Rákóczi-tér 1. II. 6.) Csikszeredáról keresi férjét, Antal Elemér t. zászlóst és testvérét, Hajnód Mihálynét. — Dr. Papolczy debreceni tanácselnök urat kéri dr. Keéky István ügyvéd (Bp. Árpád-u. 7.) szivesked jék cimét vele sürgősen közölni.

Ifj. Ferencfalvi Kálmán keresi édesapját Gyöngyösről és kéri, ha teheti, jöjjön Pestre. — Szabédy Nagy László zászlóst, ki legutoljára Marosvásárhelyen szolgált, vagy hozzátartozóit keresi Bánházi Marianne debreceni men. (Komárom, poste rest.) — Jászárokszállásról men. szülelt és testvéreit keresi Koczián Balázsné (Sümeg, Rákóczi Ferenc-u. 38.). — A marostordai Nyárádcserefalváról rokonait, valamint dr. Gyepessy Gy. orvost keresi a Debreczenyi-családdal együtt Tóth Sándor honvéd (Bp., Konkoly-Thege-ut 6-8.). — Koronka János Zsolt marosvásárhelyi székely határőrt keresi felesége (Bp. Csörsz-u. 7., III. 1.). — Szegedieki Bálint Vilike keresi özv. Bálint Antalnét, Ugi Ernőnét és dr. Renkó Pál ügyvédet (Bp., Novara-u. 19.). — Kiskunfélegyháziak! Paál Imrééket keresem. Kordás Pőszike (Bp., Novara-u. 19.). — Martini Jánost és Viktort Háromszék megyéből keresik szülelk. (Pápóc, Vas m.). — Jászberényi Mihály mezőhegyesi magtárost és Dezsényi Istvánnét (Makó, Wekerle-u. 1.) keresi Jantos Lajos. Cim: Nagy Gyula, Egyházaskeszö. Uj p.: Marcaltö. — Nyiregyházak! Bodolótzky Ferenc feleségét és a Szabó-családot keresi. Aki tud róla, értesitse Bodolótzkyt (Bp., Batthyány-u. 23., II. 4.). — Nyiregyházlak! Kovács Károly MÁV alkalmazott keresi hozzátartozóit, a Kovács- és Szabó-családot (Bp., Batthyány-u. 23., II. 4. — Keresem Papp Károly Királyhelmecről men. grógyógyszerészt. Aki tud róla, értesitsen. Nagy Sándor (Bp., Kelenföld, Sósfürdő). — Hrabák Károly (Lovászpatona 215. Veszprém m.) keresi fiát, ifj. Hrabák Károly postaforg. tisztviselőt Szegedről. — A Szászszentgyörgyről men. Szalai Mihályné keresi ugyancsak Szászszentgyörgyről men. férjét. Aki tud róla, sziveskedjen értesiteni Felsőgalla p. u. címemre. — Dr. Zimonyi Gyula hdp. örm. miskolci hozzátartozóit és debreceni ismerőseit kéri, hogy irjanak a deáki postafiók 311. cimére. — Piczek Jánosné, valamint testvérei: Fekete Sándor és István megérkeztek a fővárosba és keresik hugukat, Fekete Terézt (Aulich-u. 3.). — Mezőcsátról elmenekült feleségét keresi Szücs Endre tizedes (Mány, Fejér m.). — Antal Mátyás, Csikmadarasról men. fakereskedő értesiti ismerőseit, hogy Kapuváron (Sopron m.) Vasut-sor 19. alatt lakik.

Diós Ferenc örmester (Ogyalla, Komárom m.) keresi Ócsáról menek. feleségét, Kozma Margitot és családját.

A szerkesztésért felelős dr. Berecz Lajos főszerkesztő, a kiadásért Seifert Alfréd, a nyomdáért Kertész Árpád.

Vidéki szinészet

Irta Olajos Domokos

A román megszállás alatt történt az egyik marosmenti városban az alábbi történet, amely jellemző szinfolt az erdélyi vándorszinészet történetében. Akkoriban, mint fiatal riporter tevékenykedtem az „Ujság" cimü kolozsvári napilapnál, amely nem tartozott semmiféle párthoz vagy politikai csoporthoz s a lap politikai magatartását néhány fiatal ujságiró irányitotta. Abban az időben nem volt cenzura s a magyar lapok szokatlanul éles hangon birálgathatták a román politikusok magatartását és különösen a közéleti visszaélések ellen intéztünk heves kirohanásokat.

Megérkeztem tehát a kisvárosba, hogy az egyik állami felügyelet alatt álló gyárban felburjánzott panamát leleplezzem. Mindjárt az első nap két dolgot állapitottam meg. A visszaélésekről szóló értesitések, amelyeket a szerkesztőség cimére küldtek, mindenben megfelelnek a valóságnak s csak a bizonyitékok összegyüjtése vesz néhány napot igénybe. A másik esemény, ami a kisváros közérdeklődését felcsigázhatta volna, az a vándorszintársulat, amely tiz nap óta minden este a vendéglő különtermében sugározta a kulturát. Azonban itt is, akárcsak a gyárban, valami hiba történt. Az előadások a teljes közöny jegyében üres házak előtt „zajlottak le". Hiába ragasztottak ki plakátokat, hiába próbálkoztak operettel, prózával, felnőttek részére hirdetett francia vigjátékokkal, még a János vitéz „parádés" előadása sem tudta megtörni a dermesztő közönyt. A szintársulat válságos percében felkeresett a szinházi titkár. Nem jött egyedül. Hogy a közbenjárás ünnepélyesebb és eredményesebb legyen, magával hozta a szintársulat szubrettjét is, a szőke tündért, aki még néhány évvel azelőtt az egyik kolozsvári kis bankban titkárnő és gépirónő volt s a rossznyelvek szerint az öreg bankdirektor életében a fénysugár szerepét töltötte be. Különben a titkár úr sem volt mindennapi ember. Pályáját a tengerészetnél kezdte, de volt mübirkozó, pedikürös és hasbeszélő is. Tehát univerzális tehetségü ember, akinek a jobbkarján tetovált női akt diszelgett. Állitása szerint már a tengerészetnél eljegyezte magát Thália ruhátlan papnőjével. Szállodai szobámban tehát megjelent a „küldöttség" és a titkár úr ünnepélyes pózba vágta magát:

— Szerkesztő úr, önt az istenek küldték és a müzsák hozták ide. A hire már megelőzte, ön a nagy leleplező . . .

— Tessék? — kiváncsiskodtam.

— Ön a színésznők kedvence. Szervusz, pajtikám! — és már a nyakamon csüngött a kenderhaju szubrett.

Ekkor azonban a titkár úr hatalmas tenyerével leakasztotta a társulat csillagát rólam és zordonan folytatta:

— Erről majd máskor. A tizenkettedik órában érkezett szerkesztő úr. Igen. Csőd előtt állunk. Thália szekere kátyuba jutott. Üres házak előtt tesszük ki a lelkünket s égünk el a művészet lángjaiban . . .

— Kedves titkár úr, talán beszéljünk egyszerübben, mit óhajtanak?

— Ez az, — mondta tragikus fanyarral az arcán, kissé sértődötten, hogy nem méltányolom eléggé hősi páthoszát és igy folytatta: — Ön jött, látott és győzött . . .

— Igaz, — csititottam, — én jöttem és láttam, hogy a szinház üres és győzni fogok, illetve próbálom meggyőzni az intelligenciát arról, hogy a kisebbségi sorsban támogatni kell a magyar művészetet . . .

— Anyagilag és erkölcsileg — csilingelte a művésznő, de a titkár ujra leintette:

— Erről majd később. A szerkesztő úr tekintélyére van szükségünk. Meg kell látogatni a plébánost, a tiszteletest, a jegyzőt, az orvost és az egész előkelőséget, mert a diri „ellőtte" az egész dolgot . . .

— Mit csinált a direktor?

— Büszke ember és nem tett látogatásokat az előkelőségeknél.

— Büszke?

— Igen. Büszke és gazdag, — mondotta szemrehányóan.

— Gazdag is?

— De mennyire. Képzelje, szerkesztő úr, három erdeje van.

— Három erdeje? És mégsem fizet?

— Nem, a szőrösszivü.

— És hol vannak az erdei?

— Itt helyben. A szinháznál.

— Nem értem.

— Pedig egyszerü. Három erdeje van — diszletekben. Testvérek között megér . . .

*

Még aznap meglátogattam az intelligenciát. Másnap már zsufolt ház szorongott a nézőtéren. A direktor úr szertartásosan, hogy mindenki lássa, este az előadás előtt személyesen vezetett a részemre fenntartott helyre. Valami rémdrámát játszottak — rémesen, de a magyar szónak akkoriban olyan varázsa volt, hogy a közönség csillogó szemmel lelkesedett és a drámai hősnőt, a direktor feleségét, többször hivták a lámpák elé. A történethez tartozik, hogy az igazgató kebelét okkal vagy ok nélkül, erről hallgasson a krónika, a féltékenység mérge rágta. A második felvonásban, a nagy jelenet végén történt, hogy a nézőtéren felállt a kisváros szeladonja és pompás, tüzvörös rózsacsokrot dobott a szinpadra. A virág a hősnő, az igazgató feleségének a lába elé esett. Eddig rendjén ment minden, az előadás, a forró siker, a virágdobásban megnyilatkozó hódolat, de ekkor a direktor úr a nézőtéren felállott és ellentmondást nem tűrő hangon kiáltotta a szinpadra:

— Az előadást leállitani!

Mindenki dermedten nézett a direktor úrra, aki sápadt arccal és fenséges szigorral állt és láthatólag élvezte a kinos csendet. Aztán felém fordult, hogy a nagy pillanatban eléggé méltányolhassam direktori nagyságát. És igy kiáltozott:

— Ki merészelt rózsát dobni a szinpadra?!

Mélységes csend ülte meg a nézőteret és a szinpadot.

— Na, azért mondom. Ez nem cirkusz. Ez müintézet és aki mégegyszer megzavarja az előadást, azt rendőrrel vezettetem ki. Értik?!

Mégegyszer diktátori pózba vágta magát, büszkén végighordozta tekintetét a nézőtéren, felesége felé is lövelt egy feddő pillantást s aztán intett a szinpadra:

— Az előadást folytatjuk.

És az előadás most már zavartalanul pergett tovább.

Rögtönitélő biráskodás kihirdetése Nagybudapesten

A budapesti német véderőfőparancsnok és a magyar királyi budapesti első honvéd hadtest parancsnoka december 9-i keltezéssel a következő hirdetményt tette közzé:

Nagybudapest területén a mai nappal közös német-magyar rögtönitélő biráskodás lép hatályba

A rögtönitélő eljárás során halálbüntetés vár mindazokra az árulókra, akik szabotázscselekmények, fosztogatás, tiltott szervezkedés, fegyver, robbanóanyag és lőszer jogtalan birtoklása, szóban, vagy irásban elkövetett izgatás, lázitás, az ellenséggel való érintkezésbe bocsátkozás, vagy más hasonló büncselekmények elkövetése által a harcoló csapatok biztonságát és küzdőképességét veszélyeztetve azok hátába törnek. *(MTI)*

Lovagkeresztet kapott Heszlényi József és Ibrányi Mihály altábornagy

Berlin, dec. 11.

Mint a Német Távirati Iroda értesül, a Führer vitéz *Heszlényi József* altábornagynak, egy magyar hadsereg főparancsnokának és *Ibrányi* Mihály altábornagynak, egy magyar huszárhadosztály parancsnokának a Vaskereszt lovagkeresztjét adományozta. *Heszlényi* altábornagy még csak szervezés alatt álló hadseregével merész előretörést hajtott végre Arad irányában és *elfoglalta a várost.* Nagyobb szovjet erők elől azután állandó ellentámadások közepette a Tisza szakaszra szakadt el, amelyet *a bolsevisták rohama ellen hetekig védelmezett. Ibrányi* altábornagy, amikor a bolsevisták Kecskemétet elfoglalták és ezzel közvetlenül veszélyeztették a magyar fővárost, hadosztályának részeivel megtámadta a számbelileg tulsulyban levő ellenséget és visszafoglalta Kecskemétet. A támadás folytatása során napokig tartó sulyos harcokban, amelyeket többnyire a legelső vonalból irányitott, fokozatosan a Tiszáig vetette vissza a bolsevistákat. *(MTI)*

A postahivatalok utján három hónapra előre kifizetik a honvédelmi nyugellátásokat és más járandóságokat

A m. kir. honvédelmi minisztérium nyugdijszámfejtőségének átmeneti akadályoztatása folytán a Nagy-Budapest területén lakó a honvédelmi tárca terhére ellátást élvező nyugállományu katonai és polgári személyek az 1944. évi december havi, valamint az 1945. évi január és február havi, nyugellátási dijakat, várakozási illetményeket, kegydijakat, sérülési pótdijakat, baleseti-, öregségi-, rokkantsági-, özvegyi-, és árvajáradékokat és a nyugdijasok ellátásából letiltott tartásdijakat a fenti három hónapra egy összegben a Nagy-Budapest területén lévő bármely m. kir. postahivatalnál azonnal felvehetik.

Ezért mindazon a Nagy-Budapest területén lakó és a honvédelmi tárca terhére ellátást élvező nyugállományu katonai és polgári személyek és ilyenek özvegyei és árvái, akik részére a honvédelmi minisztérium „Nyugellátási lap"-ot, továbbá mindazon személyek, akik részére a honvédelmi minisztérium „Tartásdij lap"-ot kézbesitett ki, a jelen hirdetményről vett értesülés után azonnal megjelenhetnek a Nagy-Budapest területén lévő bármely m. kir. postahivatalnál, ahol a „Nyugellátási lap", illetőleg „Tartásdij lap" három szelvényének felhasználásával részükre az 1944 december hóra, valamint az 1945. évi január és február hóra illetékes járandóságokat a három hónapra egy összegben előre kifizetik.

Azok, akik előző hirdetmény alapján „Nyugellátási lap"-juk, illetőleg „Tartásdij lap"-juk felhasználásával az 1944. évi december hóra járó járandóságaikat már felvették, a jelen hirdetmény alapján a „Nyugellátási lap", illetőleg „Tartásdij lap" két szelvényére az 1945. évi január és február havi járandóságaikat vehetik egy összegben azonnal fel.

Nagy-Budapest alatt, Budapest közigazgatási területén kivül *Albertfalva, Békásmegyer, Budafok, Budatétény, Cinkota, Csákiliget, Csepel, Kispest, Mátyásföld, Nagytétény, Pesthidegkut, Pestujhely, Pestszenterzsébet, Pestszentlőrinc, Pestszentimre, Rákoscsaba, Rákoshegy, Rákoskeresztur, Rákosliget, Rákospalota, Rákosszentmihály, Sashalom, Soroksár, Ujpest és Vecsés községek,* illetve városok értendők.

A járandóságok felvételére vonatkozó részletes utasitás a folyó évi julius hó 25-én megjelent 166. számu Budapesti Közlönyben közzétett 42.961/eln. 4.—1944. számu honvédelmi miniszteri rendeletben található.

Ennek a rendeletnek rövid kivonata az érdekeltek részére kézbesitett „Nyugellátási lap", illetőleg „Tartásdij lap" hátulsó oldalán olvasható. *(MTI)*

5 mázsa szenet adok

5 mázsa rövid kandallófáért, Burgonyáért és hagymáért rumot adok. Vennék 28-as gyermekhócipőt. Cim: Koncz Károly, XI., Verpeléti-ut 10., III. em. 1. Telefon: 459—092.

Érseki biztosokat nevezett ki a biboros hercegprimás

A hercegprimási iroda a félhivatalos katolikus hirügynökséget, a Magyar Kurirt a következők közlésével bizta meg: „Arra az esetre és arra az időre, mig az összeköttetés Esztergommal esetleg lehetelen lesz, *Serédi Jusztinián* biboros, Magyarország hercegprimása dr. *Lippay* Lajos zsinati vizsgáló, balassagyarmati plébános és dr. *Prenner* Béla érsekujvári prépostplébános, nemkülönben azon eshetőségre, ha a székesfőváros pesti oldalának Esztergommal és a budapesti érseki helytartóval való érintkezése lehetetlenné válnék, dr. *Marczell* Mihály pápai prelátus, egyetemi ny. r. tanár, szemináriumi rektort érseki biztosokká nevezte ki. Ezenkivül a főpásztor dr. *Bánk József* egyetemi ny. rk. tanárt a jog- és államtudományi karon a kánonjog tudori szigorlatok érseki biztosává és egyházjogi kérdezőjévé nevezte ki."

Az általános honvédelmi kötelezettség kiterjesztése

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A hivatalos lap vasárnapi száma a nemzet totális mozgósításával és harcbaállításával megbizott miniszter rendeleteit közli az általános honvédelmi kötelezettség kiterjesztéséről és a nemzet totális harcbaállításához felelős vezetők megbizásáról, a munkás totális harcbaállitása felelős vezetőjének, az ifjuság totális mozgósitása és harcbaállitása vezetőjének, az értelmiség totális harcbaállitása felelős vezetőjének és végül a paraszt totális harcbaállitása felelős vezetőjének feladatáról és hatásköréről.

Uj 2 és 5 pengős postabélyegek

A m. kir. postavezérigazgatóság közli, hogy folyó évi december 15-én kisalakú 2 és 5 pengős cimletü, általános forgalmu postabélyegek kerülnek forgalomba.

A bélyegek rajza a már forgalomba levő, a magyar Szent Koronát ábrázoló, kisalaku 1 pengős bélyegekével azonos. Tervrajzuk Kontuly Béla alkotása.

SPORT

A HB UTOLSÓ TELJES FORDULÓJA

A labdarugás hadibajnokságának vasárnapi, egyben utolsó teljes fordulójának küzdelmeit az esős időben sáros, csuszós talajon bonyolitották le, ami nagyon igénybevette a játékosokat. A Ferencváros—BSzKRt mérkőzésen a Ferencváros nehezen talált magára, a BSzKRt lelkes játékkal keményen állta a harcot. Az első félidő 0:0 eredménnyel végződött. A második félidőben a Ferencváros erős fölényt harcolt ki és dr. Sárosi góljaival 4:0 (0:0) eredménnyel győzött. — A Z. Danuvia tartalékos csapata nagy meglepetésre, de teljesen megérdemelten legyőzte ellenfelét, a Gamma együttesét 4:1 (1:1) arányban. A Gamma csatársora nem érvényesült. — Az Ujpest—Szentlőrinc mérkőzésen az első félidőben a két csapat egyenrangu ellenfélnek mutatkozott, a második félidőben azonban kibontakozott a lila-fehérek fölénye és 3:1 (1:1) gólaránnyal megérdemelten győztek is. — A Kispest tartalékos csapatával is jól játszott és megérdemelten 4:1 (2:1) gólarányu diadalt aratott a Ganz ellen. — A MÁVAG—Elektromos találkozón az Elektromos már 3:0 arányban vezetett, amikor a további küzdelemben a MÁVAG lelkes játékkal 5:4 (2:3) gólarányu győzelmet csikart ki.

Az országos ifjuségi birkózó bajnokság első részét vasárnap délelőtt bonyolitották le. A légsulyban Tar (Postás), a könnyüsulyban Kántor (Ganz), a középsulyban Dunai (X. ker. LE), a nehézsulyban Rajnai (III. ker. LE), a pehelysulyban Varga (Ganz), a váltósulyban László (Testvériség), a félnehézsulyban Kósza (Gyöngyösi LE) szerezte meg a bajnokságot. A bajnoki verseny második részét a jövő vasárnap bonyolitják le.

Kézilabda válogatott mérkőzés volt vasárnap a Társadalmi válogatott és a Levente válogatott között. Erős küzdelem után a mérkőzés 16:16 (9:9) arányu döntetlennel végződött.

A székesfehérvári Ottokár-emléktemplom helyreállitási munkái

Az egyik bombatámadásnál jelentős sérüléseket szenvedett a székesfehérvári hatalmas Ottokár-emléktemplom is, melyben a lánglelkü *Prohászka* püspök hamvai nyugszanak és ahol *Kaszap* István Jézustársasági növendék is el van temetve. A megsérült templom helyreállitási munkálatait megkezdették és azok befejeztéig a szentmiséket a templom mellett levő egyházközségi tanácsteremben mutatják be.

Rendelet az egytál-étel kiszolgáltatásáról

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A hivatalos lap vasárnapi száma a közellátási miniszter rendeletét közli, amelynek értelmében vendéglátóüzemekben (vendéglő, kávéház, kifőzés) délelőtt 11 órától délután 4 óráig csak háromféle egytál-ételt szabad készíteni és kiszolgáltatni. A rendelkezés nem vonatkozik friss aszalt vagy főtt gyümölcsre, salátafélékre, sajtra és cukrászsüteményekre. Egy személy részére délelőtt 11 órától délután 4 óráig csak egy egytál-ételt szabad kiszolgáltatni. Főzeléket tartalmazó egytál-ételt menüként lehet kiszolgáltatni.

Géperejü bérkocsik igénybevétele

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

Az országos közlekedésügyi kormánybiztos december 8-án kelt 590/OKK—1944. számu rendeletével a budapesti telephellyel biró összes géperejü bérkocsi vállalatok (vállalkozók) valamennyi üzemképes gumiabronccsal felszerelt gépjárművét (BI, BO, JK, BL, JM betükkel kezdődő rendszámu autótaxikat és bérautókat) azonnali hatállyal igénybe veszi. A gépjárművek a hozzájuk tartozó gépkocsivezetővel együtt bevonulni tartoznak az alábbi helyeken:

A BI, BL, JM betükkel kezdődő forgalmi rendszámu autótaxik és bérautók a XII. kerület, Fürj-utca 8/B szám alatt, a BO és JK betükkel kezdődő forgalmi rendszámu autótaxik pedig a XII. kerület, Városmajor-u. 59. szám alatti honvédhadtestparancsnokság állandó polgári gépjárműátvételi bizottságánál.

A gépkocsivezetők kötelesek magukkal hozni a gépjármü forgalmi engedélyét, a gépjárműhöz tartozó összes felszerelési tárgyakat, katonai okmányaikat, nem katonaviselteknél személyazonossági igazolványokat, munkaadói alkalmazási igazolványt és gépjármü vezetésére jogositó igazolványukat.

A gépjárműveket legalább 50 kilométer távolság megtételéhez elegendő üzemanyaggal (motalkóval, palackgázzal és motorolajjal) kell ellátni. A gépkocsivezetők erős téli polgári ruhát, lábbelit, fehérneműt, télikabátot és sapkát, valamint legalább háromnapi élelmet tartoznak magukkal hozni.

Felhivja az országos közlekedésügyi kormánybiztos a géperejü bérkocsivállalkozókat és gépkocsivezetőket, hogy a fenti rendeletnek azonnal tegyenek eleget, mert ellenkező esetben ellenük a honvédelmi törvény alapján a legszigorubban jár el.

Menekültek figyelmébe

A Magyar Városok Országos Szövetsége felhivja mindazokat a menekült városi tisztviselőket, akik még jelenlegi beosztásukat nem jelentették be, sürgősen jelentsék be levelezőlapon a következő cimre: Városok Országos Szövetsége, Bp., Deák Ferenc-u. 4. — *A nagyváradi menekülteket* értesitik, hogy szénigénylésük kedvező elintézést nyert és a készlethez képest a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. utalja ki a szenet. Mindenki értesitést kap. — *A Kiskunhalasról és környékéről* eltávozottak a KIE székházában jönnek össze: VIII., Vas-u. 20/c. hétfőn délutánonkint félhárom és négy óra között. — A kultusz minisztérium II. ügyosztálya felhivja az érdekelt protestáns lelkészek figyelmét arra, hogy lelkészi minőségüket a kultuszminisztérium által kiállitott bizonyitvánnyal is igazolhatják.

Kiss István csendőr alhgy. (Mezőlak) keresi feleségét és László fiát Debrecenből. — *Rádi* József (Mezőlak) feleségéről kér értesitést hajdúszoboszlóiaktól.

Vitéz *Homoky* Jenőné sz. Hegedüs Anna (Bpest, II., Fő-utca 73., I. 13.) máramarossziget iektől értesitést kér hadnagy férjéről, akinek legutóbb M—850 volt a tp. száma, továbbá szatmárnémetiektől Hegedüs Árpád füszerkereskedő öccséről a Horthy Miklós-tér 27. szám alól. — *Papp* András szkv. (M—732) keresi Dénes István váltókezelőt Bethlenből. — *Jász* Éva (Tényő, I. 6. sz.) keresi Karcagról Schöhnbrunn Babit, a karcagi telekkönyvvezető leányát és Ócsáról Kovács Jánosnét. — *Katona* János (Sopronnémeti) nagybányaiaktól feleségéről, a 15 éves László és a 14 éves Zoltán fiáról kér felvilágositást.

Komor Sándor MÁV főintéző (Szenc, Malom-u. 37., Pozsony m.) szatmáriaktól értesitést kér az Alsókosályról menekült MÁV segédtiszt Kálmán fiáról, aki legutóbb a szatmári közkórházban volt ápolás alatt sebesülése miatt. — Dr. *Pákh* Sándor orvos (Komárom, Domány-tér 3.) keresi Debrecenből született és Büdszentmihályról testvéreit. — *Lugosi* György utőr (Dióskál, Zala m.) keresi György fiát és hozzátartozóit Hajdudorogról. — *Középessy* Mária (Tata, Külső Károly király-u. 24.) keresi Csurayékat Kőrösszakálból és Boérékat Berettyóujfaluból.

Kertész Ferenc őrv. (M—732) keresi Kertész Mihály ny. csendőrtiszthelyettest Nyiregyházáról, Hollóvári Bélát és feleségét, sz. Fehér Katalint, Kertész Zsigmond ny. csendőrtiszthelyettest Kisvárdáról és Pista Máriát Vásárhelyről. — *Keller* Zsuzsa (Balatonfüred, Eszterházy-szálló) völegénye, Fehér János állatorvos és édesanyja, adai lakosok holléte iránt érdeklődik. — *Molnár* Márton kovács (Agónyir, up. Málas, Gasparik András cimén) édesanyját és négy testvérét keresi Debrecenből. — *Kiss* János karp. hony. (Jutas) keresi hasonnevü édesapját Mélykutról, hugait és feleségét Révfülöpről. Kéri rokonait és Mácsay László tanitót, cimüket vele közöljék.

Schechovics Simonnét és férjét, továbbá Irma leányát keresi özv. Pentz Ferencné: Baracska, Fejér m. — Özv. *Csekme* Ferencné (Bpest, XI., Horthy Miklós-ut 33.) Ádám fiáról szentgerneiektől, Ferenc fiáról maroshéviziektől és Kiss Istvánnéról nyárádszentbenedekiektől kér értesitést. — *Örsy Tóth* Gáspárné (Pápa, Zrinyi-u. 9.) keresi Debrecenből édesanyját, özv. Katkó Gyulánét, testvérét, Katkó Gyula városi pénztártisztet és Kállósemlyénből Helmeczy Adolf malomtulajdonost. — *Nép* Mihály tüzoltótiszt (Dunaszerdahely, községháza) szüleiről, Irénke hugáról, felesége szüleiről: Egyed Illésékről kecskemétiektől felvilágositást kér.

Karácsonyra ajánljuk

UTAZÁS A JÉZUSKÁHOZ
Ára P 5.—
Egyszerü zacskóban ára P 3.—

MENJÜNK JÉZUS SZIVÉHEZ.
Ára P 5.—
Egyszerü zacskóban ára P 3.—

KOCKADOBÁSOS TÁRSASJÁTÉKAINKAT:
Mindkettőt 2—8 személy játszhatja, nevelőhatásuak és szórakoztatóak.

KÓCOS KATA. Kártyajáték.
Egy jó és egy rossz gyermek áll egymással párhuzamosan, jóranevelő, mulatságos játék. Ára P 1.50

KIVÁGHATÓ TÁRSASJÁTÉK: ÁRPÁDHÁZI SZENT MARGIT
a gyönyörüséges Margitszigeten, kisebb gyermekek részére, élvezetes foglalkozást nyujt. Ára P 2.50

VALLÁSOS MOTIVUMU: KARÁCSONYI LEVELEZŐLAPOK.
8-féle, szép, szines kivitelü 10.5×15 cm nagyságu lapok
40 filléres árban kaphatók.

Ifjúsági könyvek, regények, imakönyvek, lelki könyvek, levelezőlapok, szentképek, karácsonyi betlehemek, láncok éremmel és egyéb kegytárgyak nagy választékban kaphatók:

KORDA Ipari és Kereskedelmi r. t., Budapest VIII., Mikszáth Kálmán-tér 4. Emericanum r. t. **KŐSZEG**, Várköz, Parecco Vilmosnénál, Esztergom, és minden nagyobb budapesti és vidéki könyvkereskedésben.

„Csodálatos haszna van az ürmösnek"

A régiek füszerezett borának mai változata az *ürmös*, amely kétféleképen is készül, még pedig főzve és karlócai módra. A főtt ürmös ugy készül, hogy a friss mustot lassu, egyenletes főzéssel a rajta képződő hab állandó lekanalazása mellett *felére, vagy harmadára befőzik*. Az igy besüritett mustot aztán hordóba fejtik s a hordóba egy zacskóban *fehér ürmöt lógatnak*. Ha a must az ürömtől már megkapta a kellő izt, a zacskót a hordóból kiveszik, majd *a besürített mustot vörösborral feltöltik*. Ez a legegyszerübb készitése az ürmösnek.

Másfélszázaddal ezelőtt nálunk is igen divatos volt az ürmös készitése és abban az időben ürmön kivül más füszeresnövényeket is használtak. A gyomrót erősitő és köhögést szünetelletlő ürmösről azt mondották, hogy *„minden ebéd előtt egy-egy pohárkával tanácsos inni belőle, mert csodálatos használ lehet tapasztalni"*.

Veres Mihály 1800-ban kiadott „A jó gazdasszony" cimü könyvében a következőképen adott tanácsot jóféle ürmös „tsinálására":

15 pint borhoz szerezd meg ezeket: ürmöt, májfüvet, mindenikből egy marokkal, pápafüvet, ezerjófüvet, mézfüvet, veronikát, földi eperfüvet, barna betonikát, majorannát, kalmusgyökeret, vagy ehelyett szarvasnyelvü füvet, isópot, mindenikből félmarokkal, továbbá katángkóró gyökerét, örvénygyökeret, szent Benedek füvét, Tsabairefü gyökerét, mindegyikből egy latot. Mindezeket tedd zacskóba, aztán egy kis hordóba, töltsd reá a fent megnevezett bort, hagyd állni egy darabig, s azután igyad".

Az ürmöskészités hazája tulajdonképen *Felsőolaszország*. Ez a vermuth készitésének ősi területe. Az ottani eljárást sajátitották el a dalmátok, a szlovének és a szerbek. Természetesen minden vidéken az ott leginkább előforduló és *legjobbnak vélt füszeresnövények igénybevételével készült az ürmös*.

A rácürmös készitési módját sok helyen nálunk is ismerik. Maga az ital „simább", zamatosabb, igaz, hogy készitése több munkát kiván. A rácürmös a következőképen készül: a hordót, amelynek ürtartalma egy hektó, részben kifenekelik, tehát egyik fenekét kiszedik.

A hordót ezután *arasznyi rétegenkint telerakják egészséges, napon megtöppesztett kadarka, vagy burgundi szőlőbogyókkal*. A szőlőbogyót rendszerint szalmán elteregetve fonnyasztják. Az egyes szőlőréteg közé kerül a különleges füszerkeverék, amely egy hektolitert számitva *20—50 deka fehérürömből, 10 deka tormából, 1 liter mustárból, esetleg kevés fahéjból, szekfüszegből, narancshéjból és fügéből áll*. Az izesitő és illatositó anyagok természetesen másképen is csoportosithatók.

Ha a hordó szőlővel és a füszerkeverékkel megtelik, helyreállitják a hordót, tehát felső részét is befedik, majd ászokra fektetik és a felső akonanyiláson *át jóminőségü óvörös borral megtöltik, a nyilásra pedig kotyogókészülékel helyeznek*. A hordó igy áll hat-nyolc hétig. Ezalatt az idő alatt a bor a füszerek izét és a szőlő édességét kioldja. Ha már megtisztult az ürmös, palackokba huzzák. Az ürmössel megtöltött palackokat azonban *nem tanácsos lefektetni, mert az utóerjedés folytán felgyülemlett szénsav a palackot szétvetheti*. A hordót az ürmös lefejtése után *ujból fel lehet tölteni* vörösborral, de ebből a feltöltésből származó ürmös már nem lesz olyan édes és füszeres, mint az első volt.

(n—n)

NAPIREND

KEDD:

Róm. kat.: Ottilia. — Gör. kat.: Szpiridion. — Prot.: Gabriella. — Középeurópai időszámitás szerint Budapesten a Nap kel 7 óra 22 perckor, nyugszik 15 óra 53 perckor, a Hold kel 3 óra 38 perckor, nyugszik 14 óra 21 perckor.

SZINHÁZ

Szivszélhüdésben hirtelen elhunyt Matány Antal, a Nemzeti Szinház közszeretetben álló müvésze. Matány Antal két évtizede volt tagja az ország első szinpadának, amelyen főként izes, humoros epizód alakitásaival szerzett sikert. Temetése szerdán délelőtt 11 órakor lesz a farkasréti temetőben.

*

Az Operaház ismét megkezdi előadásait. Ma a „Bolygó hollandi", szerdán a „Turandot", csütörtökön pedig a „Nilusi legenda" és a „Sylvia" szerepel müsorán.

*

Ligeti Miklós, a kiváló szobrászmüvész, az Iparmüvészeti Társulat volt alelnöke, vasárnap elhunyt. Sok pompás alkotása tette ismertté nevét az egész országban. Legszebb müvei: a budapesti Annonymus-szobor, Déryne fehér márványszobra a budai Horváth-kertben. Árgirus és Szép Ilona csoportja a királyi várban, Bandholtz tábornok emlékműve a Szabadság-téren, Krisztus sirbatételének a terézvárosi templom homlokzatába illesztett dombormüve s a pálosok budapesti Béke-kutja. Kazján kivül Becsben, Rómában, Münchenben, Párisban és Lausanneban vannak szobrai. Müvészi munkásságának elismeréseképpen igen sok belföldi és külföldi kitüntetést kapott. Gyászoló családja és kiterjedt rokonsága szerdán délután fél 2 órakor helyezi végső nyugalomra az elhunyt nagy müvészt a kerepesi temetőben.

*

A Nemzeti Kamara Szinház ismét műsorára tüzi Niccodemi „Tacskó" cimü nagysikerü szinjátékát. Mészáros Ági és Kovács Károly játssza a két főszerepet.

Telefonszámunk 11-96-60

RÁDIÓ

DECEMBER 12. KEDD. 6.30: Üzen az otthon. 7: Hirek, utána reggeli zene. 8: Hirek idegen nyelveken. 8.35: Händel-müvek. 9.25: Szalonötös. 10: Hirek. 10.10: Énekkettősök. 10.40: Délelőtti muzsika. 12: Harangszó, Fohász, Himnusz. Utána: Francia szimfónikusok. 12.40: Hirek. 12.50: Hirek német nyelven. 12: Szórakoztató zene. 13.25: Időjelzés. 13.30: Honvédeink üzennek. 14.15: Az Alpesek zenéje. 14.30: Hirek. 14.45: Magyar katonarádió. 15: Zách Emil harctéri összefoglalója. 15.10: Katonanóták, indulók. 15.20: Népszerü kamarazene. 15.40: Filmmuzsika. 16: Gyermekdélután. 16.25: Haydn: B-dur vonósnégyes. 16.45: Hirek. 16.55: Táncoló billentyük. 17.15: Német hallgatóinknak. 17.50: Beethoven: F-dur románc. 18: Hirek német nyelven. 18.10: A rádiózenekar hangversenye. 19: A mi költőink. 19.10: A zene és a világtörténelem. 20.20: Előadás. 20.40: Hirek. 21: Német katonaóra. 22: Orgonaművek. 22.20: Hirek. 22.30: Hirek német nyelven. 22.40: Hirek olasz nyelven. 22.45: Magyar katonarádió. 23: Szórakoztató zene. 23.45: Hirek. 24: Magyar katonarádió.

Kiadótulajdonos:
KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT RT.

A kiadásért felelős:
BARANYAY LAJOS

A szerkesztésért felelős:
K. TÖRÖK MIKLÓS

Előfizetés 1 hóra 5.20, ¼ évre 15.— P.
Megjelenik hétfő kivételével minden nap.

Szerkesztőség: Budapest, V., Honvéd-utca 10. Tel. 119—660. Kiadóhivatal: Honvéd-utca 10. és Báthory-utca 8. Telefon: 119-660. Fiókkiadóhivatalok: Budapesti és környéki előfizetések és reklamációk részére: Honvéd-u. 4. Telefon: 113-006. Előfizetési pénztár: Báthory-utca 5. Telefon: 116-935. Belvárosi kiadóhivatal: T. 189-533. Christophoros utazási iroda: Telefon: 187-502. Szinházjegyiroda a Christophorosban, IV., Kossuth L.-utca 5. Telefon: 189-533.

Nyomatott a Pallas Irodalmi és Nyomdai r.-t. körforgógépein

Felelős: Győry Aladár igazgató.

NEMZETI GAZDASÁG

Két évvel ezelőtt 100 ezer kat. hold birtok cserélt gazdát

A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján 1942 folyamán összesen 99.447 kat. hold cserélt tulajdonost. A STUD megállapitása szerint a birtokforgalom irányát a legalább 50 holdas birtokokból egészen sajátságos módon a kötött birtokok felé mutatott, azaz a csaknem 100 ezer holdnak csak a fele marad az uj gazda kezén is szabadbirtok, a másik fele ellenben, az az annál nem sokkal kisebb hányada szabadbirtokokból kötött forgalmu birtokká alakult át. A statisztikában feljegyzett 100 ezer holdból csaknem kereken 43 ezer kat. hold szabadkézből szabadkézbe került, 42.257 hold ellenben szabadforgalmu birtokból kötött forgalmuvá változott. A korlátolt forgalmu birtokokból 7952 hold továbbra is korlátolt forgalomban maradt és mindössze 1247 hold földbirtok alakult át szabadforgalmuvá.

A birtokok forgalmában az öröklés 1942-ben csak kicsiny részt tett. A 100 ezer holdból 22.183 hold, nem egészen egy negyedrész cserélt gazdát ezen a természetesnek feltünő módon. A szabadforgalmu közép- és nagybirtokok állománya 4.4 millió kat. hold, vagyis ebből alig egy százalék cserélt gazdát, de még ebből is 22.095 hold hagyaték utján. Ez pontosan egy fél százalék, ami egészen különös átlag, mert ez azt jelentené, hogy ebben az ütemben a szabadforgalmu birtokok éppen 200 esztendő alatt kerülnének át az uj gazda kezére. A szabadforgalmu birtokok csoportjában 14.127 hold vétel utján cserélt gazdát. Ez az adat is a birtokforgalom lassu ütemét mutatja. Egyéb cimeken, főként végrehajtás, ajándék vagy csere utján 11.769 hold szabad birtokot kebeleztek uj tulajdonosok nevére.

A szabadbirtokokból az év folyamán hitelintézetek 8105 holdat vásároltak s ugyancsak az ősi birtokukba került 26.743 hold egyéb cimen, azaz zálogjog és árverés cimén. Igy a hitelintézeti birtokok egy év alatt csaknem 35 ezer kat. holddal növekedtek, ezzel szemben mindössze hat birtokot adtak el hitelintézeteink mindössze 889 hold kiterjedésben. Más részvénytársaságok is vásároltak 4299 hold birtokot. Kisebb területet vásárolt a kincstár, a községek és a közbirtokosságok. A hitbizományok az emlitett évben nem szereztek uj birtokot, ellenben eladtak 110 holdat.

ÉRTÉK ÉS PÉNZ

A háromnapos szünet után jóltartott irányzattal, javuló forgalommal nyitott a tőzsde. A részvénypiac csaknem minden területén a kereslet volt tulsulyban. A tőzsdeidő végéig tiz részvényben fordult elő üzletkötés. Az árfolyamok általában változatlanok.

Az értékpapirpiac árfolyamai (zárójelben az előző és a napi zárlat: Nemzeti Bank (410) 390 (390á), Magyar Hitel (131) 132 (132), Leszámitoló Bank (98) 98 (98), Kereskedelmi Bank (239.50) 239.50 (239.50), Moktár 75.75 (75.75), Beocsini (55) — (55), Cementia (303) — (303), Asfalt (19) 19 (19), Kőszén (1626) 1626 (1626), Salgó (280) 280 (280), Ganz (67á) 60.25 (60.25á), Hofherr — (35), Magyar acél — (180á), Rima (347.30) 347.30 (347.30), Nasici (161.50) — (161.50), Trust (142) — (142), Délcukor (232) — (232), Magyar cukor (375.25) — (375.25), Georgia (65.50) — (65.50), Gschwindt (3755) 3755 (3755), Polgári sör (1278) — (1278), Pamut (126.25) — (126.25), Telefon (32) — (30.50á).

ÁLLAMADÓSSÁGI KÖTVÉNYEK, ZÁLOGLEVELEK. (Zárójelben az előző és a napi zárlat.) Erdélyi nyereménykötv. (96) — (96), Főv. kölcs. 1914. évi (607.50) — (607.50), Főv. kölcs. 1927. évi (170) 170 (170). Buzakötvény (1 q buzanévérték szerint) (39.40) 39.40 (39.40).

A MAGPIACON a Magyar Magtenyésztési Rt. Budapest—Monor hetijelentése szerint a hetefétségek közül volt némi forgalom. — Hivatalos termelői árak 100 kg.-ként ab feladóállomás: lóheremag nyers, arankás, 90% tiszt. 300, lucernamag nyers, arankás, 90% tiszt. 580, biborheremag 95% tiszt. 200, expresszborsó steril. 63.50, Viktóriaborsó steril. 68.50, Mustármag 106.30, fehérheremag 94% tiszt. 450, angolperje 94% tiszt. 280, olaszperje 280, réti perje 500, szőszösbükköny 160, tavaszbükköny 72, pannonbükköny 70, köménymag 312.50 pengő.

Filléres hirdetések

E rovatban a hirdetések mm. sora hétköznap 1.30, vasárnap 2.—, legkisebb hirdetés 10 mm. 15.—, illetve 20.— pengő, áll. keresők 50% eng. Menekültügyi hirdetések ára mm. soronként 1.20, vasárnap 1.60, legkisebb 12.—, illetve 16.— P.

KI TUD RÓLA?

Saliga István

csendőralhadnagyot értesitem, hogy **Debrecenből** menekült családjával együtt vagyok. Mind megvagyunk egészségben és értesitését várjuk a következő cimre: **BÜK (Soprom megye), Sógor-utca 10. NÉMETH LAJOS.**

Dr. Gesztelyi Nagy Lajos főhadnagy

keresi testvéreit és kollegáit: **Szabolcsból** és **Nyiregyházáról**. Értesitést **Salgótarján, 6. élelm. raktár** cimre kér.

Makfalváról

keresem hozzátartozóim és ismerőseim. Cimem: **KÁLMÁN ALBERT, SZENC, állomás.**

Keresem

feleségem sz. **Bánhidi Margitot, Barnabás** nevü fiamat, szüleimét **Szendrei Gyula** p. vonalmestert, aposomat **Bánhidi Ferenc** máv. szerszámlakatos, debreceni lakosokat és családtagjait. Cimem: **SZENDREI BARNABÁS tsz. szkv., MIHÁLYFA, ZALA MEGYE, 77. szám.**

Rákóczifalváról

keresem szüleimet, **Nagy Tecát** és **Évit, Kővári Géza** cs. törzs ő. m.-t, **Kisujszállásról Kollai Tóbiás** máv. áll. felv. és feleségét. Hollétükről értesitést kér **KOLLAI TIBORNÉ, SÜTTŐ, (Esztergom megye), Palatinus-iroda.**

WIEDEMANN JUSZTIN Fülöpszállásról menekült ny. postamester keresi leányát, **Wiedemann Aranka** kibédi postamesternőt. Értesitést **Bakonyszentlászló, K. 115-re** kér.

DR. BORBÉLY ANDRÁS karp. őrmestert értesiti felesége, hogy Győr melletti **MÉNFŐCSANAKON** vannak. Értesitést, tábori számát **BURKUS VIKTOR, Fő-u. 45.** szám alá kéri.

HAJDUHADHÁZI születésü **SZABÓ IMRE** zászlóst, hencidai tanitót, **BÁLINT MIHÁLY** hajduhadházi születésü, debreceni tanitót, karp. tüzmestert és családjukat keresi **CSOPEY MIHÁLY** községi állatorvos **ÁGFALVÁRÓL, Sopron m.**

PARAJDRÓL menekült Horváth Jánosné keresi leányát, Irénkét és Lilikét. Aki tud róluk, adjon értsitést Csörötnek, **Vas megye, Malom-utca 711. sinsz. 3754**

MÁTRAHÁZAN szanatóriumban maradt betegek hozzátartozóit kérem, cimüket sürgősen közöljék. **BAAN, Budapest XI., Verpeléti-ut 22., IV. em. 2.**

GYERGYÓHÓDOSRÓL menekült **BORS Dezsőné Köllő Erzsébet** keresi leányát, **Bayko Erzsébetet**, született, **Köllő Alajost, Erdős Annát, Csibi Erzsébetet**, akik menekülttk **Gyergyóditróból I. tiz 352. sz.** alól, aki tud róluk, értesitsen pénzjutalom ellenében az alábbi cimre: **BORS Dezső, Halastó, u. p. SZARVASKEND (Vas megye.)**

Ki tud **ERDÉLYI MARGITRÓL**, Ujszeged, **Bérkert-utca 6.**, Tanitóképzővel szemben. Szives értesitést kér. **Erdélyiné, Budapest, Rózsa-utca 40/A., III. 1.**

MIHÁLY PÁL szücsmester és neje **Hódmezővásárhelyről** keresik gyermekeiket, **Kántor Antal** és nejét, valamint **Mihály Béla** tanulót, akik **Szegedről 1944. okt. 8-án** menekültek el. Kérjük mindazokat, akik találkoztak velük vagy hollétükről tudnak, sziveskedjenek az alanti cimet értesiteni, vagy nekik megadni. **Mihály Pál** honv. **Devecser, Deák-tér 13. Kovács Jenő** asztalosmester leveleivel.

EGRIEK, aki férjemről, **DR. JAKAB Emil** tisztiorvosról és öcsémről, **BORTNYÁK** István erdőmérnökről tud, kérem, értesitsen: **Dr. Jakab Emilné, II., Lövőház-utca 20/a., I. 7.** cimen.

KÜLÖNFÉLE

Szabó Józsefné!

Táviratot, levelezőlapot magkaptuk. Miért nem mentek Bagiékhoz? Szobát fenntartottak. Ha lehet, jöjjetek feltétlenül haza. Itt meleg szoba vár és minden szükségesből annyit, amennyinél kaptok. Szeretettel ölel és csókol **Kata** többet egész biztosan sehol másutt sem kaptok.

Szeretettel ölel és csókol: **KATALIN.**

HÁZTARTÁS

LEGJOBB háztartási alkalmazottat **Prima ad. Podmaniczky-utca 20. Telefon: 126—338.**

LAKÁS

LAKÁST, szobát keres. Telefon: 126—338.

BÉLYEG

BÉLYEGET magas áron veszek. Csanády-utca 17., földsz. 5.

VAS- ÉS RÉZBUTOR

GYERMEKKOCSI gyermekágy, babakocsi, gyermekszék legolcsóbban Prohászka gyárból, Gróf Zichy Jenő-utca 36. Fiók: Üllői-ut 1.

MOZIK MŰSORA

ADRIA. (T.: 353—707.) **Egy a millióért.** 3, 5, 7, vas. és ün. 11 és 1-kor is.
ATRIUM. (T.: 153—034, 154—024.) **Gazdátlan asszony. — Magyar és Ufa híradó.** 1/3, 1/5, 1/7, szom., vas. és ün. 1/21-kor is.
BARLANG. (T.: 422—722.) **Szív és dal.** 3, 5, 7, szom., vas. és ün. 1-kor is. Szom., vas. és ün. az 1 órás előadás mérsékelt helyárakkal.
BAROSS. (T.: 149—510.) **Szerelmes szivek.** 4, 6, vas. és ün. 2-kor is.
BELEZNAY. (T.: 225—276.) **Boldogság a vége.** Mindennap: 3, 5, 7.
BELVÁROSI HIRADÓ. (T.: 181—244.) **Arlberg télen. Tutajon a Tiszán** (kulturfilmek). **— Rajzos híradó a Kolozsvári testvérekről. — Magyar, Ufa és Európa híradók.** Folyt. egyórás előadások 10—21 óráig.
BETHLEN. (T.: 225—003.) **Makkhetes.** 1/3, 1/5, 1/7, vas. és ün. 1/21-kor is.
BUDAI APOLLO. (T.: 351—500.) **Végzetes éjszaka.** 1/4, 1/6, 1/8, vas. és ün. 1/2-kor is.
CAPITOL. (T.: 134—377.) **Csak a Tied.** Mindennap: 1, 3/3, 1/5, 1/7.
CORVIN. (T.: 138—988.) **Ez Bécs.** 1/3, 1/5, 1/7, vas. és ün. 11-kor is.
CSABA. (T.: 146—040.) **Páris rejtelmei.** 1/3, 1/5, 1/7, vas. és ün. 1/21-kor is.
DAMJANICH. (T.: 425—644.) **Majd a gyerekek.** 1/3, 1/5, 6, vas. és ün. 11 és 3/21-kor is.
DEÁK. (T.: 125—952.) **Nemes Rózsa.** 3, 5, 7, szom. 1-kor is, vas. és ün. 11-kor is. **(Biztonságos óvóhely!)**
DUNA. (T.: 111—994.) **Hatosikrek.** Mindennap: 1/3, 1/5, 1/7.
ERZSÉBET. (T.: 222—401.) **Fények az éjszakában.** 3, 5, 7, vas. és ün. 1-kor is.
FÓRUM. (T.: 139—707.) **Futóhomok.** 1/3, 1/5, 1/7, szom. 1-kor is, vas. és ün. 11 és 1-kor is. **(Nézők részére modern óvóhely!)**
HIRADÓ. (T.: 222—499.) **A Vogézek és a Rajna között. Tutajon a Tiszán** (kulturfilmek). **— Rajzos híradó a Kolozsvári testvérekről. — Magyar, Ufa és Európa híradók.** Folyt. egyórás előadások 9—21 óráig.
HOMEROS. (T.: 496—178.) **Szerelem jogán. — Világhiradók.** 3, 5, 7, vas. és ün. 1-kor is.
JÓZSEFVÁROSI. (T.: 131—316.) **Szerelem tévedésből.** 3, 5, 7, vas. és ün. 1-kor is.
KAMARA. (T.: 423—001.) **Álarcos lovag.** Mindennap: 1/12, 1/2, 1/4, 1/6, 1/8. **(Modern 500 személyes óvóhely!)**
KASZINÓ. (T.: 383—102, 185—329.) **Nászinduló.** 1/3, 1/5, 1/7, szom., vas. és ün. 12-kor is.
KORZÓ. (T.: 182—818.) **Ez Bécs.** 1/3, 2/5, 1/7, szom. 1-kor is. vas. és ün. d. e. 11-kor is. Az utolsó előadásnak 8-kor vége
MESEVÁR. (T.: 114—502.) **Makkhetes.** 1/4, 1/6, 1/8, vas. és ün. 1/2-kor is.
NEMZETI APOLLO. (T.: 222—002.) **Nászinduló.** 3, 5, 7, szomb. 1-kor is, vas. és ün. 11 és 1-kor is. **(Modern 800 személyes óvóhely!)**
NYUGAT. (T.: 121—002.) **Régi keringő.** 2/3, 1/5, 1/7, szom. 1/21-kor is, vas. és ün. 11-kor is.
OTTHON. (T.: 146—447.) **Szerelmes szivek.** 3, 5, 7, vas. és ün. 11 és 1-kor is.
PÁTRIA. (T.: 145—673.) **És a vakok látnak.** Mindennap: 11, 1, 3, 5, 7.
PEST. (T.: 231—222.) **Majális.** Mindennap: 1/12, 1/4, 2/4, 1/6, 1/8.
PETŐFI. (T.: 428—478.) **Egy a millióért.** 1/3, 1/5, 1/7, vas. és ün. 1/21-kor is.
RÁDIUS. (T.: 122—098.) **Dal a tüzpiros virágról.** 2/3, 2/5, 2/7, szom. 1-kor is, vas. és ün. 11-kor is. **(Óvóhely van!)**
SCALA. (T.: 114—411.) **Kelet leánya. — Híradó.** 1/3, 1/5, 1/7, vas. és ün. 1/21-kor is.
SZÉKELY. (T.: 226—425.) **Az éjszaka leánya.** Mindennap: 1/3, 1/5, 1/7.
SZITTYA. (T.: 111—140.) **Nászinduló.** 1/4, 1/6, 1/8, szom., vas. és ün. 1/2-kor is.
TURÁN. (T.: 120—003.) **Néma tanu.** 1/1, 2/3, 2/5, 2/7, vas. és ün. 11-kor is.
UGOCSA. (T.: 145—422.) **Dixi mindig bajt csinál.** 1/3, 1/5, 1/7, vas. és ün. 1/1-kor is.
UJBUDA. (T.: 268—999.) **Makkhetes.** 3, 3/5, 1/7, vas. és ün. 1-kor is.
URÁNIA. (T.: 146—046.) **Fehér álom.** 3, 5, 1/8, vas. és ün. 11-kor is.

A SZINHÁZAK MAI MŰSORA

Operaház: Bolygó hollandi (III. — fél 5). Nemzeti: Annuska (K—1. — 5). Nemzeti Kamara: A férfi szive (5). Magyar Müvelődés Háza: Énekes madár (kolozsváriak vj. — 5). Vig: Portugália császára (B. — 5). Pesti: Vadkacsa (fél 5). Uj Magyar: Utcai ismeretség (5). Andrássy: Ne bizz a nőben (5). Fővárosi Operett: Luxemburg grófja (5). Madách: Az én fiam (5). Vidám: Romeo és Piroska (5). Szegedi Városi (Zeneakadémia): A védtelen férfi (5). Kecskeméti (Kamara Varieté): Zsákbamacska (5).

Hirdessen a Nemzeti Ujság Uj Nemzedék hasábjain!

— *(GYERMEKEK JÁTÉKBÖRZÉJE.)* A sárospataki diákok, budapesti társaikkal együttesen december 1-től kezdve az Ifjuság Házában megrendezik a gyermekek karácsonyi játékcsere akcióját. Két nagy teremben minden budapesti gyermek kiállithatja megunt, vagy már nem használt játékát, melyet az ügyeletes diákkaptárosok vétel, csere vagy eladás utján értékesitenek. A közvetitői dij fejében mindössze pár fillért, vagy használt gyermekjátékot kérnek vöröskeresztes célra, szegény gyermekek számára. A nagy gyermekjátékbörze Alkotmány-utca 5—7. alatt december első napjaiban nyilik meg. Tel.: 122—078.

Lovagkeresztet kapott Heszlényi József altábornagy és Ibrányi Mihály altábornagy

BERLIN, december 11.

Mint a Német Távirati Iroda értesül, a Führer vitéz Heszlényi József altábornagynak, egy magyar hadsereg főparancsnokának és Ibrányi Mihály altábornagynak, egy magyar huszárhadosztály parancsnokának a Vaskereszt lovagkeresztjét adományozta. Heszlényi altábornagy még csak szervezés alatt álló hadseregével merész előretörést hajtott végre Arad irányában és elfoglalta a várost. Nagyobb szovjet erők elől azután állandó ellentámadások közepette a Tisza szakaszra szakadt el, amelyet a bolsevisták roham ellen hetekig védelmezett. Ibrányi altábornagy, amikor a bolsevisták Kecskemétet elfoglalták és ezzel közvetlenül veszélyeztették a magyar fővárost, hadosztályának részeivel megtámadta a számbelileg túlsúlyban levő ellenséget és visszafoglalta Kecskemétet. A támadás folytatása során napokig tartó súlyos harcokban, amelyeket többnyire a legelső vonalból irányított, fokozatosan a Tiszáig vetette vissza a bolsevistákat. *(MTI.)*

A közönség haladéktalanul váltsa ki poggyászát a budapesti pályaudvarokon

Az Államvasutak igazgatósága értesíti a közönséget, hogy a budapesti pályaudvarokon többszáz útipoggyász tárol, melyeket az alábbi okok miatt nem volt módjában eddig a tulajdnosoknak kiszolgáltatni:

A poggyászok kiszolgáltatásának a vasút részéről nincs akadálya, a tulajdonosok azonban a kiváltáshoz és átvételhez nem jelentkeznek.

A különböző állomásokon feladott útipoggyászok rendeltetési állomása időközben ellenséges megszállás alá került, azokat tehát a vasútnak nincs módjában továbbítani, hanem a budapesti pályaudvarokon feltartóztatta és a poggyászt feladóvevénnyel igazolt tulajdonosnak rendelkezésére bocsátja.

Sok poggyászdarabról a név- és lakhelymegjelölés, valamint a vasúti bárcák útközben leestek, számadási okmányaik légitámadások alkalmával megsemmisültek, tulajdonosukat a poggyász felbontása és a tartalom megvizsgálása alapján nem sikerült megállapítani.

Tekintettel arra, hogy a szóbanforgó poggyászok biztonságba helyezése leküzdhetetlen akadályokba ütközik, az Államvasutak igazgatósága felkéri a közönséget, hogy mindazok, akik útipoggyászt adtak fel és azokat eddig nem váltották ki, vagy önhibájukon kívül nem kapták meg, poggyászaikat haladéktalanul váltsák ki, illetve a budapesti pályaudvarokon tárolt poggyászdarabokat tekintsék meg és feltalált tulajdonukat megfelelő igazolás ellenében sürgősen vegyék át, mert az át nem vett poggyászokat a vasúti üzletszabályzat 31. §. 2. pontja alapján elárverezik.

Helyi szovjetet szerveztek Huszton és Munkácson

Orosszal cserélték fel a magyar-ruszin utcaneveket

Kassáról jelentik:

Munkács és Ungvár elfoglalása után a bolsevisták a magyar és ruszin feliratokat és utcaneveket orosszal cserélték fel. A magyar hatóságok által a ruszinoknak a közigazgatás, az oktatás és a nemzeti művelődés terén adott kedvezményeket megszüntették.

A GPU Huszton s Munkácson bolsevista mintára helyi szovjetet szervezett. Ezek élén ruszin és cseh kommunisták állanak, akik megbízóik parancsainak vakon engedelmeskednek. Az ott maradt tisztviselőket és alkalmazottakat állásukból azonnal elbocsátották és kényszermunkára vitték.

Munkács és Ungvár szovjet parancsnokai olyan nyilatkozatot tettek, hogy Kárpátalját és egyéb keletmagyarországi területeket az ukrán szovjetköztársasághoz kell csatolni.

Zsidó üzletek kiárusítása

A dolgozó nemzet kereskedelmi hivatásrendjének közbenjöttével december 11-én délután 2 órai kezdettel Budapesten az alább felsorolt zsidó üzletek kerülnek kiárusításra. Kárpitos-kelléküzletek: Back és Gerő, Hajós-utca 12—14. Vajda és társa, VIII., Népszínház-utca 57. Solymos Ignác, VIII., Kun-utca 7. Kárpitos-kelléket kizárólag igazolt kárpitosiparosok vásárolhatnak. — Élelmiszerüzletek: Ehrenfeld Zsigmond, V., Katona József-utca 2/e. Klein Jenő, VII., Csengeri-utca 72. Spitzer Bernát, VI., Lőportár-utca 8. Friedenthal Jakab, VI., Eötvös-utca 18. Keszler Árpád, VI., Nagymező-utca 16. Köves Zsigmondné, VI., Csanádi-utca 4/b. Trébitsch Zoltánné, VI., Teve-utca 29. Fülöp Sándor, VI., Dezsőffy-utca 47. özv. Horvát Lajosné, VI., Jókai-utca 7. Solt Ernő, VI., Benczur-u. 8. Kun Miklós, VI., Aradi-utca 42. Klein Lászlóné, VII., Dohány-utca 48. Markovits József, IX., Erkel-utca 16. özv. Falkenstein Adolfné, VII., Huszár-utca 10.

Azonnal jelentkezzenek a kitelepítettek, vagy önként eltávozottak

A polgármester a honvédelmi miniszter rendelete értelmében felhívja az ellenség által megszállt országrészekből a hadműveleti, vagy hatósági kiürítés során kitelepített, vagy onnan önként távozott azokat a személyeket, akik hivatali állásuk, vagy alkalmaztatásuk folytán a városok hatósági légoltalmi szakszolgálatvezető és végrehajtó szervezetének tagjai voltak; a különleges légvédelmi szolgálati kötelezettség alapján tartós légoltalmi szolgálatra voltak igénybe véve és szakmájuknak megfelelő légoltalmi kiképzésben részesültek; továbbá mindazokat, akiknek a hatósági légoltalmi szervezetek használatában állott és az ellenség által megszállt országrészekből a hadműveleti, vagy hatósági kiürítés során a székesfőváros területére áttelepített légoltalmi személyi és szakfelszerelés, anyag, jármű és üzemanyag van birtokában, őrizetében, felügyelete, illetve rendelkezése alatt, hogy nyilvántartásba vétel, illetve bejelentés végett a jelenlegi lakásuk szerint illetékes kerületi elöljáróságoknál azonnal jelentkezzenek. A m. kir. rendőrség létszámába tartozó légoltalmi szolgálatot ellátó személyeknek csak abban az esetben kell jelentkezniök, ha légoltalmi anyag van birtokukban. *(MOT.)*

— **HALÁLOZÁS.** Ligeti Miklós szobrászművész, m. kir. kormányfőtanácsos, az Iparművészeti Társulat volt alelnöke, vasárnap reggel 71 éves korában elhúnyt. Temetéséről később történik intézkedés. (MTI.)

Vitéz Tomcsányi Lajos ezredes, a Magyar Érdemrend tisztikeresztje hadiékítménnyel és a kardokkal, kormányzói dicsérő elismerés, magyar koronás bronzérem, I. oszt. ezüst vitézségi érem, II. oszt. német Vaskereszt stb. tulajdonosa november 29-én 48 éves korában elhúnyt. Sopronban temették el az evangélikus temetőben.

Szele Alajos László székesfővárosi tisztviselő, karp. honvéd végzetes baleset következtében 22 éves korában elhúnyt. **Kedden délután 2 órakor helyezik örök nyugalomra a kerepesi temető halottasházából. Az engesztelő szentmiseáldozatot 16-án** reggel mutatják be a józsefvárosi plébániatemplomban.

Kedden ismét megkezdődnek az Operaház előadásai

Négynapos szünet után, amelyet fűtési zavarok okoztak, az Operaház kedden, december 12-én ismét megkezdi előadásait. Az elmaradt december 10-i, vasárnap délelőtti *„Cigánybáró"* és az esti *„Szevillai borbély"* előadásokat december 17-én, vasárnap délelőtt, illetve este tartják meg. A már megváltott jegyek ezekre az előadásokra lesznek érvényesek.

Megkezdődtek a Válás után próbái a Nemzetiben

A Nemzeti Színházban rövidesen felújításra kerül *Bisson* francia bohózatíró „Válás után" című komédiája, amelyet már nagy sikerrel mutattak be jónéhány évvel ezelőtt náluk ugyancsak a Nemzeti színpadán. A próbákat ma, hétfőn *Hajdu László* rendező vezetésével már meg is kezdték. Az igen mulatságos komédiában a férfifőszerepet *Ajtay Andor* alakítja, míg a három női vezetőszereplő *Ágai Erzsi*, *Eöry Kató* és *Füzessy Anna* lesznek.

Matány Antal meghalt

A Nemzeti Színház egyik közszeretetben és megbecsülésben álló művésze, *Matány* Antal szombaton este szívszélhüdésben hirtelen elhúnyt. Matány Antal közel két évtizede tagja volt a Nemzeti Színháznak és mint epizódista egyike volt a színház legnépszerűbb tagjának. Hirtelen halála őszinte részvétet keltett a művészvilágban. Temetése szerdán délelőtt 11 órakor lesz a farkasréti temetőben.

(*) A KAMARÁBA KÖLTÖZÖTT A „TACSKÓ". A Nemzeti Kamaraszínházba költözött vissza Dario *Niccodémi* hangulatos színjátéka, a „Tacskó", amelynek címszerepében, mint nemzetiszínházi tag *Turay* Ida mutatkozott be az évad elején. A Kamaraszínházban a múlt évi felújítás szereposztásában *Mészáros* Ágival és *Kovács* Károllyal került ismét színre a szórakoztató darab, amelynek ismét nagy sikere volt. A „Tacskó" most sorozatosan szerepel a Kamaraszínház műsorán.

A MAGYAR RÁDIÓ MŰSORA

KEDD:

6.30: Üzen az otthon. 7.00: Hírek. Utána: Reggeli zene. 8.00: Hírek német, román, szlovák, ruszin, szerb és horvát nyelven. 8.35: Händel-művek. 9.25: Szalonötös. 10.00: Hírek. 10.10: Énekkettősök. 10.40: Délelőtti muzsika. 12.00: Harangszó. Fohász. Himnusz. Utána: Francia szimfonikusok. 12.40: Hírek. 12.50: Hírek német nyelven. 1.00: Szórakoztató zene. 1.25: Időjelzés. 1.30: Honvédeink üzennek. 2.15: Az Alpesek zenéje. 2.30: Hírek. 2.45: Magyar Katonarádió műsora. Hanglemezek. 3.00: v. Zách Emil harctéri összefoglalója. 3.10: Katonanóták, indulók. 3.20: Népszerű kamarazene. 3.40: Filmmuzsika. 4.00: Gyermekdélután. Hüvelyk Matyi. Irta Szász Edit. Előadják a gyermekszereplők. Harsányi Gizi vezetésével. 4.25: Haydn: B-dur vonósnégyes és Op. 71. (Pro Arte vonósnégyes.) 4.45: Hírek. 4.55: Táncoló billentyűk. Vécsey Ernő zongorázik. 5.15: Német hallgatóinknak. Für unsere deutschen Hörer. 5.50: Beethoven: F-dur románc (hegedű: Georg Kulenkampf. 6.00: Hírek német nyelven. 6.10: A rádiózenekar hangversenye. Közreműködik Páka Jolán. Vezényel Vincze Ottó. 7.00: A mi költőink. Kocsis József verseiből ad elő. 7.10: A zene és a világtörténelem. Nagy események, kimagasló alakok a zene és a zenés színpad birodalmában. Összeállítja Hegedüs Árpád. 8.20: Előadás. 8.40: Hírek. 9.00: Német katonaóra. 10.00: Orgonaművek. 10.20: Hírek. 10.30: Hírek német nyelven. 10.40: Hírek olasz nyelven. 10.45: Magyar Katonarádió műsora. Katonák keresik hozzátartozóikat. 11.00: Szórakoztató muzsika. 11.45: Hírek. 12.00: Magyar Katonarádió műsora. Cigányzene, magyar nóták, tánclemezek.

Kérem a Hajdúnánásiakat! Akik tudnak a családomról, Kállai Sándornéról, Kossuth-utca 81. sz. lakosról, értesítsenek erre a címre: Gudra Sándor, Budapest, VII., Hársfa-utca 38, II, 14.

A magyar jövő tisztjei

A tisztképzés a kormány új rendelete alapján más lesz, mint eddig. Ez már a második nagyjelentőségű rendelete a kormánynak, amellyel a magyar tisztikart az új szellem követelményeihez állította. Mindenekelőtt a kauciót törölték el. Tudjuk, hogy ezzel lebontotta a régi helytelen előítéletekből származó egyik legnagyobb akadályt, mely elválasztotta a tisztikart a néptől. Főként lehetetlenné tette a tiszt számára, hogy szíve szerint nősülhessen. A második rendelet, amelynek most már a végrehajtási utasítása is megjelent, valósággal forradalmi jelentőségű. Lehetővé teszi, hogy akárki, ha tényleges katonai szolgálatot teljesít, tiszt lehessen. Nincsen előjog, iskolai képzettség, csak a jellem, testi és szellemi alkalmatosság az, amely eldönti, hogy kiből lehessen tiszt. Ezzel az intézkedéssel egy régi fájó társadalmi sebet gyógyul be, de főként új szellemmel tölti meg a hadsereget. Azt a hadsereget, amelyet eddig is a nép fiai alkottak, de akármilyen tehetségesek, harcosok, kiváló katonai rátermettséggel rendelkezők voltak, ha nem volt meg az előírt születési rangjuk, iskolai képzettségük, semmi körülmények között nem kerülhettek be a tisztikarba.

A szó legnemesebb értelmében népivé lesz hadseregünk. Ez ki fog hatni egész társadalmi életünkre és a tisztikar nem lesz külön szerv, előjogokkal rendelkező kiváltságosok osztálya, hanem eggyéolvadva a néppel, tölti be dicső hivatását. Nagyon sok hadvezérünk a multban is a nép egyszerű fiaiból kerültek ki és világraszóló hírnevet szereztek a magyar hadiességnek. Az elmúlt korszakban ezek a hatalmas népierők a hadsereg kötelékében elnyomva senyvedtek és nem tudtak a felszínre törni. Az érettségi bizonyítvány és a születési rang volt az a fal, amelyen a nép tehetséges fiainak minden akarata, szorgalma és képessége megtört. Mintegy középszerű várfal választotta el a magyart a magyartól ez a szellem, egy régi bürokratizmus és előjogokkal megtűzdelt korszak csökevényeként.

Az új rendelet biztosíték arra, hogy valóban új és igazi népi hadseregünk, tisztikarunk lesz.

A Köztisztasági Hivatal átmenetileg nem tudja elszállítani a házi szemetet

A polgármester közli a főváros lakosságával, hogy a rendkívüli háborús viszonyok okozta fuvarhiány miatt a Székesfőváros Köztisztasági Hivatala a háziszemét rendszeres elszállításáról átmenetileg gondoskodni nem tud. Ez a körülmény egészségügyi ártalmakat: fertőzést, járványt, stb. okozhat, amelynek megelőzése mindenkinek közös érdeke. Felhívja a polgármester ezért a főváros lakosságát, hogy a háziszemét szerves, tehát romlandó részének elégetéséről, elásásáról, vagy más módon való megsemmisítéséről — az elszállítandó szemétmennyiség csökkentése végett — lehetőleg saját háztartásán belül gondoskodjék. A háziszemét szervetlen részét, tehát a salakot, hamut, stb. — mivel annak a házban maradása az egészségre ártalmatlan — a szerves anyagoktól elkülönítve, az ingatlan területén kell tárolni mindaddig, míg annak időnkénti elszállításáról a Köztisztasági Hivatal a lehetőség keretein belül gondoskodni tud.

Hangsúlyozza a polgármester: elvárja a főváros lakosságától, hogy ezt az ismert szükségből kiadott rendelkezését megértéssel és belátással fogadja, s annak a legnagyobb jóakarattal és igyekezettel tesz eleget.

— SZEMÉLYHAJÓJÁRATOK MEGSZÜNTETÉSE. A MFTR közli, hogy a Budapest—Nagymaros—Esztergom közötti hajójáratokat az előrehaladott időnyre való tekintettel, valamint a Margithid pesti hídfő—Pálfy-tér, Óbuda—Hungária-út és Ujpest—Rómaifürdő közötti budapesti átkelő-járatokat december 7-ével megszüntette.

— **Történelmi lobogók Szent László emlékezetére.** A Nyilaskeresztes Párt Hungarista Mozgalom pártszolgálatosai az idei Szent László emlékév alkalmából vasárnaponként reggel 8-tól délután 4 óráig díszőrséget tartanak a főváros különböző pontjain felállított őrfákon lengő és a Szent László kultuszt jelképező kettőskeresztes birodalmi lobogó és a hétsávos régi nemzeti lobogó alatt. Délben 12 órakor ünnepélyes őrségváltás lesz, részben a déli harangszóban is kifejezett nándorfejérvári magyar győzelem, részben az elesett hősök és az elszakított területek emlékezetére, amikor a lobogókat rövid időre félárbocra eresztik. (MOT)

— **A DUNAVECSEI JÁRÁS MENEKÜLTJEI** találkoznak 1944 december 13-án, szerdán délután 5 órakor a Vármegyeháza étkezdéjében, IV., Városház-utca 7. földszint.

— **ELJEGYZÉS.** Simonfay Pál ny. vezérőrnagy és felesége Tabajdi Mária leányát, Juditot eljegyezte dr. Hunkár Béla gazdasági főtanácsos, fővárosi vegyészeti intézeti igazgató és felesége dr. Kelenffy Klementin fia, Dénes.

Kosdy Katalin bölcsészettanhallgató és dr. Gacsó Sándor orvos jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **HÁZASSÁG.** Vitéz Horváth Jenő m. kir. ezredes és özv. Gömöri Rezsőné Kompast Szidónia dec. 9-én tartották esküvőjüket a krisztinavárosi plébániatemplomban. Tanuk voltak: vitéz kishindi Hindy Iván altábornagy és Kaeskovics Antal ezredes.

Kenessey Erzsébet és Szörényi Károly hadapródőrmester 1944 december 9-én a XI. honvéd helyőrségi kórház kápolnájában házasságot kötöttek.

B. M. W. motorkerékpárt vennék. Telefon 183-181. 3—4-ig.

TOLLAT angyannal legolcsóbban ád és használt tollat magas áron vesz v. KERESZTESYNÉ, Budapest, VII., Dohány-u. 28. Tel.: 221—086. Tollfiszítás megvárható

VESZEK magas áron brilliáns ékszert, mindenféle ezüstöt. Frivaldszky Ferenc József ékszerkereskedő, Karpfenstein-utca 2/b, II. 25.

Új szalagfűrészgépet, dekopírgépek, körfűrészgépek, különféle nagymennyiségű, új ipari szerszámok, épület és bútorvasalások, csavarok, nagymennyiségű zárak, villany- és szénvasalók, villany és benzinrezsók eladók. Vennék 15—25 hp 220—380 voltos villanymotorokat. Cézár, Vilmos császár-út 93. szám. Telefon: 122-120.

Árufuvarozáshoz, csomagszállításhoz kérjen **TRIKULI**-t VI., Paulay Ede-utca 28. Telefon: 226-238.

12.00 drb 0,7 literes **borospalack** hozzávaló dugóval, egyténben eladó. Telefon d. u. 5 óráig: 389-087.

Hirdessen a Függetlenség-Esti Ujság-ban

Négy, esetleg öt darab könnyű **igásló eladó** Kőbánya, Kolozsvári-út 19/a. Telefonszám 348-641.

Kifogástalan állapotban levő **nyermek sportkocsit** vennék. Horváth Bálintné, Szentkirályi-u. 40, III. 17

7-én 3/5 és 5 óra között a 75-ös villamoson, rosszullét következtében **elvesztettem** barna borjúbőr pidikülömet, az Erzsébet-híd budai hídfőjénél. Benne volt 3 menekült család minden élelmiszerjegye, bejelentője és nagyobb pénzösszeg. Magas jutalom ellenében, kérem a becsületes megtalálót, adja le a következő címre: Temesváry Józsefné, I., Fenyő-u. 9, földsz.

FELHÍVÁS!

A szatmári püspöki uradalom nyugdíjasaihoz és alkalmazottaihoz!

Azok a nyugdíjasok, akik Budapesten vagy meg nem szállt területen tartózkodnak, új címüket azonnal jelentsék be kizárólag levélben: Eberwein Károly jószágfelügyelőnek, Budapest, II., Donáti-utca 53., földszint 4. Ugyanígy jelentkezzenek az uradalom tisztviselői és egyéb alkalmazottai is.

Rögtönitélő biráskodás kihirdetése Nagybudapesten

A budapesti német véderőparancsnok és a magyar királyi budapesti első honvéd hadtest parancsnoka december 9-i keltezéssel a következő hirdetményt tette közzé:

Nagy-Budapest területén a mai nappal közös német-magyar rögtönitélő biráskodás lép hatályba.

A rögtönitélő eljárás során halál büntetés vár mindazokra az árulókra, akik szabotázscselekmények, fosztogatás, tiltott szervezkedés, fegyver, robbanóanyag és lőszer jogtalan birtoklása, szóban vagy irásban elkövetett izgatás, lázitás, az ellenséggel való érintkezésbe bocsátkozás, vagy más hasonló bűncselekmények elkövetése által a harcoló csapatok biztonságát és küzdőképességét veszélyeztetve — azok hátába törnek. (MTI)

Külföldi tulajdonban levő ingatlanokra mentesitést csak a külügyminiszter adhat

A Hungarista állam célkitüzéseivel és eszméivel együtt nem érző ingatlantulajdonosok, hogy a beszállásolás alól mentesüljenek, ingatlanaikat külképviseleti hatóságoknak ajánlják fel megvételre, más esetekben pedig védnökséget kérnek, hogy ezúton is meneküljenek a beszállásolástól.

Magyarország jelenleg a legsúlyosabb időket éli. Élet-halálharcában elsőrendü kötelesség minden magyarnak segitő kéznyujtása minden bajba jutott magyar felé. Az ingatlanok gyors eladása külföldi követségek számára, vagy azok mentesittetése tehát nemcsak erkölcstelen, de merénylet a magyarság élniakarása ellen is. Akik igy cselekednek, nem ismerik fel a magyar sorsközösség parancsait, de csúf önzésükben megfeledkeznek arról is, hogy ők is szorongatott helyzetbe juthatnak és javaikat, amelyeket magyar testvéreiktől irigyeltek, kénytelenek lesznek az ellenségnek visszahagyni.

Egyébként — mint illetékes helyről közlik — a külföldi tulajdonban lévő ingatlanokra mentesitést csupán a m. kir. külügyminiszter adhat. Hiábavaló tehát minden olyan nemzetellenes törekvés, amellyel egyes ingatlantulajdonosok fontos és szükségszerü intézkedéseket lelketlenül ki akarnak játszani.

Honvédelmi nyugellátásoknak és más járandóságoknak a postahivatalok által három hónapra előre való kifizetése

A m. kir. honvédelmi minisztérium nyugdijszámfejtőségének átmeneti akadályoztatása folytán a Nagy-Budapest területén lakó, a honvédelmi tárca terhére ellátást élvező nyugállományú katonai és polgári személyek az 1944. évi december havi, valamint az 1945. évi január és február havi nyugellátási dijakat, várakozási illetményeket, kegydijakat, sérülési pótdijakat, balcseti-, öregségi-, rokkantsági-, özvegyi- és árvajáradékokat és a nyugdijasok ellátásából letiltott tartásdijakat a fenti három hónapra egy összegben a Nagy-Budapest területén lévő bármely m. kir. postahivatalnál azonnal felvehetik.

Ezért mindazon a Nagy-Budapest területén lakó és a honvédelmi tárca terhére ellátást élvező nyugállományú katonai és polgári személyek és ilyenek özvegyei és árvái, akik részére a honvédelmi minisztérium „Nyugellátási lap"-ot, továbbá mindazon személyek, akik részére a honvédelmi minisztérium „Tartásdij lap"-ot kézbesitett ki, a jelen hirdeményről vett értesülés után azonnal megjelenhetnek a Nagy-Budapest területén lévő bármely m. kir. postahivatalnál, ahol a „Nyugellátási lap", illetőleg „Tartásdij lap" három szelvényének felhasználásával részükre az 1944 december hóra, valamint az 1945. évi január és február hóra illetékes járandóságokat a három hónapra egy összegben előre kifizetik.

Azok, akik előző hirdetmény alapján „Nyugellátási lap"-juk, illetőleg „Tartásdij lap"-juk felhasználásával az 1944. évi december hóra járandóságaikat már felvették, a jelen hirdetmény alapján a „Nyugellátási lap", illetőleg „Tartási lap" két szelvényére az 1945. évi január és február havi járandóságaikat vehetik egy összegben azonnal fel.

Nagy-Budapest alatt, Budapest közigazgatási területén kívül Albertfalva, Békásmegyer, Budafok, Budatétény, Cinkota, Csákiliget, Csepel, Kispest, Mátyásföld, Nagytétény, Pesthidegkut, Pestújhely, Pestszenterzsébet, Pestszentlőrinc, Pestszentimre, Kákocsaba, Rákoshegy, Rákoskeresztúr, Rákosliget, Rákospalota, Rákosszentmihály, Sashalom, Soroksár, Ujpest és Vecsés községek, illetve városok értendők.

A járandóságok felvételére vonatkozó részletes utasitás a folyó évi július hó 25-én megjelent 166. számú Budapesti Közlönyben közzétett 42.961/eln. 4—1944. számú honvédelmi miniszteri rendeletben található.

Ennek a rendeletnek a rövid kivonata az érdekeltek részére kézbesitett „Nyugellátási lap", illetőleg „Tartásdij lap" hátulsó oldalán olvasható. (MTI)

Rendelet az általános honvédelmi kötelezettség kiterjesztéséről

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A hivatalos lap vasárnapi száma a nemzet totális mozgósításával és harcbaállításával megbizott miniszter rendeleteit közli az általános honvédelmi kötelezettség kiterjesztéséről és a nemzet totális harcbaállításához felelős vezetők megbizásáról, a munkás totális harcbaállitása felelős vezetőjének, az ifjúság totális mozgósitása és harcbaállitása felelős vezetőjének, az értelmiség totális harcbaállitása felelős vezetőjének és végül a paraszt totális harcbaállitása felelős vezetőjének feladatáról és hatásköréről.

Bevonulási parancs a 21—35 éves karpaszományosoknak

A főváros utcáin falragaszok jelentek meg, amelyek bevonulási parancsot tartalmaznak a karpaszományosok részére. A parancs szerint be kell vonulniok három napon belül mindazoknak az 1909—1923. évfolyambeli hadköteleseknek, akik sorozáson, újrasorozáson Ka, Ks, A, vagy S osztályzatot nyertek és tartalékos tiszti kiképzésükre való jelentkezésüket elfogadták, vagy erre jogosultak, de eddig legalább kéthavi tényleges katonai szolgálatot még nem teljesitettek. Az 1916. évben született, vagy ennél fiatalabb évfolyambeliekneh Szentendrére, Csillaghegyre, Pesthidegkutra kell bevonulniok, az 1915-ben születetteknek és idősebbeknek Budakeszire és Budaörsre; a gépész-, vegyész-, épitész és általános mérnököknek, mérnökhallgatóknak, állatorvosoknak, állatorvostanhallgatóknak, gyógyszerészeknek, gyógyszerésztanhallgatóknak, felsőipariskolát végzetteknek és felsőipariskolásoknak a budapesti Károly király laktanyába.

Nem kell bevonulniok azoknak, akiknek érvényes tanulmányi, vagy egyéni halasztásuk van és azoknak a szigorló és utolsó két évfolyamba tartozó orvosoknak, gyógyszerészeknek, állatorvosoknak, mérnökőknek, épitész-, gépész- és vegyészmérnök hallgatóknak, akik megrövidített kiképzési tanfolyamon vesznek részt és akiknek behivására már külön intézkedés történt. Nem kell bevonulniok a hadiüzemi személyzetit parancsnokok által visszatarthatóknak és az orvosoknak. Más halasztás, felmentés, kivétel és mentesités hatályát veszti. A kisegitő karhatalom tagjainak is be kell vonulniok.

Vitéz Endre Lászlót a hadműveleti terület polgári közigazgatásának vezetőjévé nevezték ki

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A Nemzetvezető a m. kir. minisztérium előterjesztésére dr. vitéz Endre László m. kir. belügyi államtitkárt a hadműveleti terület polgári közigazgatásának vezetőjévé, dr. Szlávy László nyugalmazott főispán budapesti lakost a hadműveleti terület polgári közigazgatása vezetőjének helyettesévé kinevezte.

A Nemzetvezető távirata a Führerhez

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A Nemzetvezető a Németbirodalom elhagyásakor az alábbi táviratot intézte a Führerhez:

Őnagyméltóságának, a Nagynémet Birodalom Vezérének, Vezéri Főhadiszállás.

A Németbirodalmat, Führer, életem egyik legnagyobb élményének legmélyebb benyomásaival hagyom el. Beszéltem Önnel, Führer és szavaiból az a győzelmet tudó akarat és elhatározott tettető sugároztak, amelyek hivatva vannak arra, hogy ne csak megnyerjék a nemzetiszocialista világnézet eme világtörténelmi háborúját, hanem hogy fel is épitsék a nacionalista és szocialista élet becsületes és értékteljes új rendjét.

Boldog és büszke vagyok, hogy a magyar nemzetet ehhez a közös célunkhoz, a háború és a béke győzelméhez vezető úton teljes bajtársiasságban, fegyverbarátságban és becsületben Nagyméltóságoddal tökéletes egyetértésben vezethetem. Biztosithatom, hogy Ön, Führer, sohasem fog csalatkozni nemzetem hűségében, hitében és hősiességében. Én és nemzetem történelmi kötelességünket minden körülmények között a magyar-német fegyverbarátság elválaszthatatlan sorsközösségében fogjuk teljesiteni, hogy hozzájárulhassunk a hungarista élet és a nemzetiszocialista új Európa győzelmes felépitéséhez, valamint a világ jó, szép és igazságos újjárendezéséhez. Fogadja, Führer, nagyrabecsülésem kifejezését. SZÁLASI FERENC.

Kemény Gábor báró külügyminiszter távirata Ribbentrop birodalmi külügyminiszterhez

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

Kemény Gábor báró külügyminiszter a Németbirodalom elhagyásakor az alábbi táviratot intézte Ribbentrop birodalmi külügyminiszterhez:

Nagyméltóságú Joachim von Ribbentrop birodalmi külügyminiszter úrnak, Berlin.

Amikor a német területet elhagyom, legmelegebb köszönetemet fejezem ki Nagyméltóságodnak a bajtársias fogadtatásért a Führer főhadiszállásán. Meggyőződésem, hogy ezen a napon Magyarország és a Nagynémet Birodalom között uj, szent és győzedelmes szövetség létesült: a közös nemzetiszocialista világnézet és a győzelmi akarat szövetsége. Amint a Nagynémet Birodalom és a német nép a nemzetiszocializmustól, úgy Magyarország a hungarizmustól van eltelve és minden tragikus megpróbáltatás és egy, a nemzettől idegen cimboraság áruló kisérletei után elszántan, harcrakészen és a győzelem tudatában áll Németország oldalán. Az út és a cél most világossá váltak és feltartóztathatatlanul vezetnek háborúban fegyverbarátságunk győzelméhez és a béke eléréséhez. Boldog vagyok, hogy ebben az irányban Nagyméltóságoddal a tökéletes bizalom és közös célkitüzés jegyében együttműködhetem.

Kiváló nagyrabecsülésem kifejezésével

BARÓ KEMÉNY GÁBOR

A honvédelmi miniszter üdvözlőtáviratai a német hadsereg vezető férfiaihoz

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

Beregfy vezérezredes, m. kir. honvédelmi miniszter Németországból hazatérőben a következő üdvözlőtáviratokat intézte a német hadsereg vezető férfiaihoz:

Keitel vezértábornagynak:

Győzelmünkbe vetett szilárd meggyőződéssel üdvözlöm Vezértábornagy Urat a határ átlépése alkalmából. Biztositom Önt, Vezértábornagy Ur, hogy ebben az értelemben minden erőnket latbavetem. Ehhez kérem az Ön támogatását. BEREGFY vezérezredes.

Jodl vezérezredeshez:

Ezeréves sorsközösségünk a biztositéka annak, hogy testvéri fegyverbarátságban együtt küzdünk a győzelemig. Biztositom Önt, Vezérezredes Ur, hogy a győzelem érdekében mindent meg fogok tenni. Ehhez kérem az Ön támogatását. BEREGFY vezérezredes.

Guderrian vezérezredeshez:

A birodalom területének elhagyásakor fogadja üdvözletemet Vezérezredes Ur! Hajthatatlan elhatározásunk, hogy a harcot a közös győzelemig végigharcoljuk. Meg vagyok győződve, hogy régi fegyverbarátságunk újabb megpecsételése a jobb jövő alapja. BEREGFY vezérezredes.

A Ház felfüggesztette Bajcsy-Zsilinszky Endre mentelmi jogát

A képviselőház szombaton délelőtt 10 óra 30 perckor *Tasnádi-Nagy* András elnöklésével ülést tartott, amelyen a kormány valamennyi tagja résztvett.

Tasnády-Nagy András elnöki előterjesztése során bemutatta a miniszterelnökhelyettes átiratát, amelyben az előző kormányhoz intézett és függőben lévő interpellációk törlését kéri. A Ház a kérésnek megfelelően a függőben levő interpellációkat törölte.

Bemutatta ezután vitéz *Ujfalussy* Gábor és *Nagybákay* Antal országgyülési képviselők levelét, melyben bejelentik lemondásukat mandátumukról.

Hóman Bálint napirend előtti felszólalása után a Ház áttért a szentkorona egyik őrének megválasztásáról szóló törvényjavaslat tárgyalására, amelyet Haála Róbert előadó ismertetett.

A Ház a törvényjavaslatot általánosságban elfogadta s részletes tárgyalás céljából áttette a közjogi bizottsághoz.

Ináncsy-Papp Elemér ismertette ezután a német birodalommal 1912 október 24-én kötött második adóügyi pótegyezmény becikkelyezéséről szóló törvényjavaslatot, amelyet a Ház általánosságban elfogadott s részletes tárgyalás céljából áttett a pénzügyi és közjogi bizottsághoz.

A könyvtári és múzeumi, a számvizsgáló, majd a gazdasági bizottság jelentésének tudomásulvétele után *Váczy* György ismertette a mentelmi bizottság javaslatát Bajcsy-Zsilinszky Endre ügyében.

A Ház Bajcsy-Zsilinszky Endre mentelmi jogát a honvédvezérkar főnöke bíróságának megkeresésére a mentelmi bizottság javaslata alapján felfüggesztette.

Tasnádi-Nagy András elnök ezután napirendi javaslatot tett olyan értelemben, hogy a Ház legközelebbi ülését *kedden, december 12-én délelőtt 9 órakor tartsa meg* s annak napirendjére a 36 tagú országos bizottságban megüresedett két tagsági hely választás útján történő betöltését tüzzék ki.

A Ház az elnök napirendi indítványát elfogadta s ezzel az ülés végetért.

leányfalvi Lingel Klára és leányfalvi Lingel Irma mint gyermekei, özv. Szabady Kálmánné sz. leányfalvi Lingel Irma mint nővére, id. leányfalvi Lingel János mint öccse, sógornői, sógorai és kiterjedt rokonsága nevében mély fájdalommal tudatják, hogy a forrón szeretett édesapa, testvér és rokon

leányfalvi Lingel Károly

bútorgyáros, m. kir. kormányfőtanácsos, f. évi december 8-án este 5 órakor, életének 71-ik évében, hosszas szenvedés után az Urban csendesen elhúnyt.

Drágá halottunk földi maradványait december 11-én d. u. 3 órakor fogjuk a Kerepesi temetőben ág. ev. szertartás szerint [illegible] megáldani és az örök nyugalomra helyezni. Áldott legyen emléke.

Budapest, VII., Rózsa-utca 7.

A „kis" Zádor a páncélos hadosztály új parancsnoka

A 30. honvéd gyalogezred világháborús hős hadnagyának útja a harckocsi-ezred parancsnokságán át a páncélos hadosztályig

Sok elmult esztendő emléke elevenedik meg, amikor az „őrszem"-ben olvasom, hogy vitéz Zádor Andor ezredes, aki mint a . . . harckocsiezred parancsnoka,

rettegett nevet vivott ki magának az ellenség előtt,

súlyos sebesülten fekszik kórházi ágyán s a sebész professzorok azon tanácskoznak, hogyan menthetnék meg a hős parancsnok balkezét.

— Két kézzel akarom megölelni bajtársaimat — mondotta az „Őrszem" munkatársának —, ha majd visszatérek közéjük a kórházból.

1

Ki ez a hős csapattiszt, aki vitézsége fiatalon a páncélos hadosztály új parancsnokává tett?

Éppen 30 éve annak, hogy az akkori budapesti 30. honvéd gyalogezred elindult a szerb frontra. A III. zászlóaljban már a visegrádi tűzkeresztségben és kevéssel utóbb, a drinai átkelésnél és a kulistei harcokban

magára vonta nemcsak elöljárói, de bajtársai figyelmét is egy kis mokányarcú, keménykötésű hadnagy, akit még a szakasza is úgy hívott, de mindig a csodálat tiszteletének hangján: a kis Zádor hadnagy úr.

Sokszor el is maradt a titulus s ha valami nagyot akartak mondani, így fejezték ki:

— Ezt csinálta a kis Zádor.

Fogalom volt a 30-as honvédeknél.

Nem volt vállalkozás, amelyben ne kérte volna ki a maga részét

s ha eredményesen visszatért egy-egy vállalkozásból, csak azzal dicsekedett, amit legényei tettek.

Tűzbe is mentek érte mindig.

A Kulistetől Grövig a „kis" Zádor volt az, akire az ezredparancsnok mindig biztonsággal számíthatott.

A kárpáti harcokban már századparancsnok az alig pelyhedző állú hadnagy mellén ott díszlik az elsők között a katonai érdemkereszt.

Az utolsó napig hű maradt ezredéhez, a 30 asokhoz

a lezerelése után is mindjárt visszatért a régi III. zászlóalj székhelyére: Kiskunfélegyházára.

2

A sok emlék közt ezeket kellett felelevenítenem, amikor olvasom, hogy a harckocsiezred hős parancsnoka, a „kis" Zádor súlyos sebet kapott, amikor *„élharckocsiban vezette rohamra az elit gárdát"*. Így is sebesült meg.

— Szeptember 13-a óta állnak itt a hadosztály egységei, — mondja az őrszem munkatársának kórházi ágyán. — A harckocsiegységek, parancsnokaikkal az élen, egyik támadást a másik után vetették vissza.

A főváros szívének irányuló szovjet rohammal szemben is megnyugtató, hogy vannak ilyen nagyszerű harcos katonák: páncélosok, gépkocsizó lövészek, utászok, akik ha kell, még a vonatrészeket is harcosként vetik be az ide-oda hullámzó súlyos harcokban a veszélyes helyeken . . .

Lelkesen folytatja:

— A páncélos és az utász áll rendületlenül, mint a Pompeji őr-

szem és így esküszik: „Mindhalálig teljesítjük kötelességünket!"

Egyetlen fogadalom él bennünk: a hősi harc!

— Ugyanezt mondhatom minden egyes katonámról, tisztemről. *Domonkos* György, *László* Domokos századosok, *Király* Béla főhadnagy csoportjai és a többiek hetek óta civakodnak itt a nagy ellenséggel. *Szinte szonglőrök az adott helyzetek kihasználásában.*

3

— Egyetlen igyekezet füti a magyar hadvezetést és itt a hadosztály minden tagját, hogy annak harcos részeit minél jobban kiszolgálhassuk. Ha valamit mégsem adhatunk, az csak a szegénységünkön múlik.

A jutalom a sokszorosan megtett, teljesített kötelesség feletti öröm érzetében van katonáim szívében,

s elmondhatom, mindegyikük hős a maga nemében.

— Sulyos harcok állnak mögöttünk, amelyek megfogyasztották a hadosztályt, de vérezve is

büszkeséggel szemléljük az utánunk felsorakozó kiváló fiatal páncélos gárdát, aki a mi szellemünkben harcolva, velünk együtt el fogják érni a Kárpátok koszorúját!...

Eddig tartott az új hadosztály-parancsnok nyilatkozata, amely telve van bizakodással, hittel.

Komoly irodalmi érték
LAKATOS VINCE
(két könyv együtt)

Árva népem

A földből élő magyarság örök sorsáról mond mélységesen lenyügöző s igaz történeteket az író, amelyek a magyar paraszt ősi méltóságát, erejének igézetét és bűvös lerüjét sugározzák **Ára 8.50 pengő**

Most jelent meg!
a különös író

Zúg a nádas

című műve is, amely a legtisztábban zengő balladás ének a síki magyarok hősi életéről. A Bajkal-tótól a Tiszához hazatért hadifogoly küzdelmeit és gyermeke utáni mélyen emberi vágyakozását tárja elénk a szerző. Könny és mosoly minden mondata **Ára 12.— pengő**
Igaz irodalmi élmény!
Kapható és megrendelhető **STADIUM** könyvkiadóvállalatnál (Budapest, VI. Rózsa-utca 111. tel. 111-245). **STADIUM** könyvesboltban (VIII., József-körút 9.) **Pfeifer Ferdinánd** (Kossuth Lajos-u. 5. **és minden könyvkereskedésben.**

Eden, Stettinius és Molotov januári találkozója

AMSZTERDAM, dec. 12.
(Német Távirati Iroda)

Az angol hírszolgálat a Daily Mail newyorki jelentése alapján közli, hogy januárban találkozót tart Eden, Stettinius és Molotov. A Daily Express newyorki tudósítója ezzel a hírrel kapcsolatban kijelenti, hogy a találkozó célja „az európai politikai helyzet kivasalása" és az alapok megteremtése Churchill, Roosevelt és Sztalin újabb találkozója számára. (MTI)

A BENGÁLIAI ÉHINSÉG OKA A ROSSZ ANGOL KÖZIGAZGATÁS

— mondja Nehru indus vezér nővére

Genf, december 12.
(Német Távirati Iroda.)

Londonból jelentik: Vijaya Lakshmi Pandit, a ismert hindu nő, Jawaharlal Nehru letartóztatott hindu nemzeti vezér nővére személyes látogatásra az Egyesült Államokba érkezett. A sajtónak adott nyilatkozatában a bengáliai nagy éhinségről kijelentette, azt hiszi, hogy az még mindig nem múlt el, mert a brit kormány csak felületesen kezeli a dolgokat és nem törekszik az éhinség okainak kiküszöbölésére. Az inség oka a rossz közigazgatás. A kormányt sokkal inkább érdekli pozíciójának megtartása, mintsem a félreértések és bajok kiküszöbölése. Az indiai hadseregről szólva kijelentette, hogy az olyan emberekből áll, akiknek „nincs más lehetőségük tisztességes étkezésre". A dolgok mai állása mellett a hinduk nem tudják, miért harcolnak. (MTI)

Parasztlázadások az indiai határvidéken

TOKIÓ, dec. 12.

Honani jelentés szerint az indiai határvidéken az éhinség következtében egyre sűrűbben fordulnak elő lázadások a paraszt lakosság körében. A jelentés beszámol arról, hogy Behar tartományban a legutóbbi zavargásokban mintegy 400.000 paraszt vett részt, akik különféle erőszakos rombolásokat vittek végbe. A zavargásokkal kapcsolatban ezeken a vidékeken fokozódott a kommunista befolyás — állapítja meg a jelentés. *MTI)*

Sforza Anglia nyomására nem vállalt szolidaritást Viktor Emanuellel

MILANO, december 12.
(Német Távirati Iroda)

Mint Rómából jelentik, gr. Sforza hétfőn nyilatkozott Olaszország politikai életében játszott szerepéről. Ebben többek között ezeket mondotta:

Churchillel 1943 október 11-én Londonban folytatott kétórás megbeszélésem során erős nyomást akartak gyakorolni rám, hogy szolidárisnak nyilatkozzam Viktor Emanuel királlyal. Sforza gróf a továbbiakban megállapította, hogy Olaszország eme belső kérdésével kapcsolatos beállítottsága Londonban jólismert. Majd így folytatta: Churchill miniszterelnököt nem hagytam kétségben e kérdésben elfoglalt álláspontom tekintetében. (MTI)

Kökény József főhadnagy

megmentette zászlóalját a bekerítéstől

Kökény József főhadnagy katonaélete a szabadság eszméjéért való harcokkal volt tele. Szabadcsapatosokkkal részt vett az első finn-szovjet háborúban és megkapta a fehérrózsarend lovagkeresztjét. Ez a legszebb finn kitüntetések egyike. Kárpátalja visszafoglalásakor a rongyos gárdában teljesített szolgálatot. Kalamazubbonya tele volt kitüntetésekkel, csodálatos hőstettek emlékeivel. És bámulatosan hősi harccselekmény az is, amit Kökény főhadnagy legutóbb hajtott végre.

Egész zászlóaljat mentett meg élete árán a bekerítéstől. Most ott fekszik valahol az isaszegi dombok alján, a szovjet és magyar arcvonal között, a senki földjén. Az állandó szovjet gyalogsági tűz miatt eltemetni nem lehet s csak az Isten takarja be hős testét áldó kezével. Zászlóalja, az ejtőernyős zászlóalj azonban támadást tervez, hogy az arcvonal előbbrevitele során el lehessen temetni a hős főhadnagyot, aki megmentette a zászlóaljat.

Nehéz napjuk volt az ejtőernyősöknek akkor. Sűrű köd lepte a dombokat. A harc álló jellegűvé vált, aknavetőink erős tüzet okádtak a szovjet állások felé. De egyszer csak hirtelen elémültek az aknavetők. Az erdőből heves géppisztolysorozat csattant bele a ködbe. A sűrű köd oltalma alatt erős fegyverzetű szovjet század szivárgott be a zászlóalj állásainak hézagán, az állás mögötti erdőben 19 aknavetőt kőrefogott. Ha ez bírokukba jut, könnyen bekövetkezhetett volna a zászlóalj bekerítése. Ezt azonban csak a legközelebb eső harccsoport parancsnoka, *Kökény* József főhadnagy látta tisztán. S mert tisztán látott, azonnal cselekedett.

Ejtőernyőscivel mint az orkán vetette rá magát a beszivárgott bolsevista századra s egy lendületes lökéssel átdobta a zászlóalj vonalán. Az aknavetőket nem sikerült a bolsevistáknak kezükbe kaparintaniok, a zászlóalj is megmenekült a bekerítéstől. Már teljes volt a siker, a szétvert szovjet század maradványai már vonalainkon kívül próbáltak visszajutni saját vonalukba. Kökény főhadnagy azonban csoportjával még most is ritkító tüzet zúdított soraikat. Csak az igazságért küzdő hadak Istene láthatta, hogy milyen csodálatosan nagy feladatot hajtott végre *Kökény* József főhadnagy. S talán az égi regimentnek szüksége volt egy ilyen hősre, azért történt meg, hogy Kökény József főhadnagy két fejlövéssel borult a homokra. Utolsó hőstettével a halhatatlan hősök sorába emelkedett.

Felülvizsgálják a katonai mentesítéseket az Egyesült Államokban

STOCKHOLM, december 12.

Az északamerikai rádió jelentése szerint, az Egyesült Államokban elrendelték a katonai szolgálat alól adott mentesítések felülvizsgálatát. A rendelkezés a sorozásra alkalmas férfiak hiánya miatt történt ,kapcsolatban Byrnesnek, a háborús mozgósítási hivatal vezetőjének azzal a követelésével, hogy 26-tól 37 éves korig be kell hívni minden férfit, aki nem teljesít különleges háborús feladatot. (MTI)

— LIGETI MIKLÓS TEMETÉSE. Ligeti Miklós szobrászművész temetése december 13-án, délután fél 2 órakor lesz a Kerepesi-temetőben. Gyászolja felesége Kern Hedvig és gyermeke.

Wirth Károly halála

Vasárnap tragikus hirtelenséggel meghalt Wirth Károly országgyűlési képviselő, a nyilaskeresztes párt régi tagja. A képviselő pesti lakását gránátbecsapódás érte, melynek következében Wirth Károly halálos sérülést szenvedett.

Az elhúnyt képviselő a nyilaskeresztes párt megalakulása óta tevékeny részt vett a párt politikai küzdelmeiben, mint a munkásság vezetője szívós harcot folytatott a munkások problémáinak megoldásáért. Politikai tevékenysége miatt tizenötévi fegyházra ítélték és az október 15-i fordulat során szabadult ki.

A nyilaskeresztes párt az elhúnyt képviselőt saját halottjának tekinti.

Menekültek anyakönyvezése

Tekintettel a hadműveleti területek kiürítésével kapcsolatos intézkedésekre, egyes egyházmegyékben nagyon megnövekedett a menekültek száma. Erre való tekintettel a főpásztorok ilyen egyházmegyéikben elrendelték — és a félhivatalos katolikus hírügynökség, a Magyar Kurir útján közlik —, hogy *a menekültek anyakönyvezetésénél a születés, házasságkötés és halálozás esetén az anyakönyv jegyzetrovatában az arra illetékesek pontosan jegyezzék be, hogy a gyermek szülei, illetve a házasultak vagy elhúnytak honnan menekültek és melyik plébániához tartoznak.* Intézkedés történt arra vonatkozólag is, hogy a plébániák, illetve a lelkészségek vezetői *mind sűrűbben jelentsék be, hány menekült tartózkodik joghatósági területükön,* közülük mennyi a katolikus és történt-e ezeknek lelki ellátásáról gondoskodás.

A munkáspárt a győzelemig támogatja a Churchill-kormányt

AMSZTERDAM, dec. 12.
(Német Távirati Iroda)

Mint a brit hírszolgálat jelenti, a munkáspárt szokásos évi londoni értekezletének kezdetén, amelyen megtárgyalták a munkáspártnak a koalíciós kormányhoz való viszonyát, valamint a munkáspártnak az általános választásokkal szemben tanusított politikáját, Lasky elnök beszédet mondott. Az elnök kijelentette, hogy a munkáspárt a végső európai győzelem kivívásáig támogatja a Churchill-kormányt. (MTI)

Négy ellenséges gépet lőttek le az olasz arcvonalon

BERLIN, dec. 12. (Interinf)

Olaszországban a Magra torkolatánál lévő német állások ellen intézett légitámadás során két ellenséges repülőgépet lelőttünk. Ezenkívül az Adriai-tenger mentén lévő német támaszpontok elleni támadások alkalmával lelőttünk két angol bombázót. (MTI)

— **JELENTKEZZENEK A BAROSS SZÖVETSÉG FÜSZER- ÉS CSEMEGEKERESKEDŐ TAGJAI.** A Baross Szövetség fűszer- és csemegekereskedő szakosztálya felhívja azokat a tagjait, akiket a legújabb bevonulási parancs bevonulásra kötelez, hogy a hirdetményben említett mentesítés megszerzése végett, saját érdekükben, jelentkezzenek a szövetségben december 12-én, kedden reggel 9 órától. (MOT)

— *LÁRMAFA kongatja a veszedelem hírét szerte az országban: hömpölyög előre a vörös áradat és a háború már a Dunántúlon, a Balaton vidékén tapos tüzes valpaival. A „Lármafa", az 1. hadtudósító század ujságja a lélek és a betű erejével feszül szembe az árral, erősíti a csüggedőket, reményt önt a szivbe, acélozza a fegyveres karok erejét és felrázza az egész nemzetet a kábulatból. Mivel a Dunántúlra a mai zivataros időkben nem jutnak el, vagy csak nagy késéssel kerülnek pesti kapok, a nehéz órákban a „Lármafa" vállalta a feladatot, hogy háború és a nagyvilág minden eseményéről tájékoztatja vitéz honvédeinket és a magyarságot.*

TESTEDZÉS

A Hadi Bajnokság heti müsora

A Hadi Bajnokság közeledik a befejezéshez. Már csak elmaradt mérkőzések vannak hátra. Most kitűzték a heti bajnoki müsort is.

Szerda, december 13. Nemzeti Vasas—BSzKRT., Latorca-utca, fél 2 óra.

Vasárnap, december 17. MÁVAG—Ferencváros, BSzKRT-pálya, 11 óra; Elektromos—Ujpest, Latorca-utca, fél 11 óra; Zugló—BSzKRT, Szőnyi-út, fél 11 óra.

A Ferencvárosnak és az Ujpestnek még egymás ellen lesz egy találkozása. Ezt december 25-ére tervezik, de hátra van még a Szentlőrinc—BSzKRT bajnoki is, amelyet december 24-ére tűztek ki.

A szerdai N. Vasas—BSzKRT-mérkőzésen már játszani fog a N. Vasasban Junász is, mégpedig a jobbszélen. Junászt mint menekült ujvidéki játékost vette át a N. Vasas.

Az MLSz 10 menekült játékost engedélyezett egy másodosztályból előlépett hadibajnoki egyesület részére, mint a Nemzeti Vasas. A N. Vasas sietett, szorgalmasan igazolta a menekülteket és most Juhásszal már a kilencedik menekültet gyüjtötte tagjai sorába, illetve csapatába. A következők játszanak a N. Vasasban: *Mészáros, Tóth III., Bodoky, Sárvári, Perényi, Szegedi, Lóránt* volt nagyváradi csillagok, *Budai* az Ungvári AC és *Juhász*, az Ujvidéki AC volt játékosa. Tehát még egy hely üres a Nemzeti Vasasban.

Válogatott birkózómérkőzés

Csütörtökön délután 5 órakor a társadalmi válogatott és a leventeválogatott birkózók csapatmérkőzése a Nemzeti Sportcsarnokban. A bizalmi vizsgálat után most hasonló érdeklődés nyilvánul meg a birkózók összecsapása iránt is.

*

Szombaton délután ugyancsak a Nemzeti Sportcsarnokban

LEVENTENAP

lesz, amelynek műsorán tornaverseny, kosárlabda stb. fog szerepelni.

Az angol munkáspárt értekezlete

AMSZTERDAM, december 12. *(Német Távirati Iroda.)*

A szövetségesek rádiójának jelentése szerint Londonban hétfőn kezdődik a munkáspárt ezévi értekezlete. *(MTI.)*

A MAGYAR RÁDIÓ MÜSORA

SZERDA:

6.20: Üzen az otthon. 7.00: Hírek. Közlemények. Utána: Reggeli zene. 8.00: Hírek német, román, szlovák, ruszin, szerb és horvát nyelven. 8.35: A Rádiózenekar műsorából. 10.00: Hírek. 10.10: Részletek Hubay: Cremonai hegedűs című operájából. 11.00: Egy óra könnyű zene. 12.00: Harangszó. Fohász. Himnusz. Utána: Operarészletek. 12.40: Hírek. 12.50: Hírek német nyelven. 1.00: Magyar táncok. 1.25: Időjelzés. 1.30: Honvédeink üzennek. 2.15: Filmdalok. 2.30: Hírek. 2.45: Magyar Katonarádió műsora. Hanglemezek. 3.00: Előadás. 3.10: Népszerű énekfélóra. 3.30: Indulók. 4.00: Kívánságlemezek. 4.50: Hírek. 4.55: A Rákóczi-kor dalai. Tárogatónégyes cimbalomkíséretével. 5.25: Hosszú ének. Cathin: A hajótöröttek fel támadása. Elmondja Bakó Márta. 5.40: Exotikus melódiák. 6.00: Hírek német nyelven. 6.10: Modern francia muzsika. Közreműködik Birkás Lilian (ének), Frank Lajos (gordonka) és Kovács Barna (gitár). Bevezetőt mond A. Balogh Pál. 6.45: Tánczene. 7.00: Muzsikáló szerelem. Klenovik Lóránd összekötő szövegét elmondja Szeleczky Zita és Pathy Jenő. Közreműködik Farkas Ilonka és Sikolya István. A Rádiózenekar vezényli Michnay Ödön. 8.20: Magyar nóták. 8.40: Hírek. 9.00: Német katonanóta. 10.00: Sándor Jenő dalaiból. 10.20: Hírek. 10.30: Hírek német nyelven. 10.40: Hírek olasz nyelven. 10.45: Magyar Katonarádió műsora. Katonák kérésik, hozzátartozóikat. 11.00: Magyar dalok — magyar muzsika. 11.45: Hírek. 12.00: Magyar Katonarádió műsora. Tánczene.

Német légitevékenység Dél-Anglia felett

AMSZTERDAM, december 12. (Német Távirati Iroda)

Mint az angol hírszolgálat Londonból jelenti, hivatalos közleményt adtak ki, amely szerint a hétfőre virradó éjszakán Dél-Anglia ellen kifejtett német légitevékenység következtében károk keletkeztek és a lakosságnak veszteségei voltak. (MTI)

Roosevelt:

Még egyáltalában nem szűnt meg a német buvárnaszád-veszély

MADRON, december 12.

(Német Távirati Iroda.)

Mint az EFE Washingtonból jelenti, az Egyesült Államok sajtója közli Roosevelt jegyzékét, amelyben az elnök kijelenti, hogy egyáltalán nem szűnt még meg a szövetségesek számára a német búvárnaszádveszély. A tőkéletesített német búvárnaszádok olyan területekre is kiterjeszthetik hadműveleteiket, amelyekre ezelőtt nem juthattak el. November hónap folyamán a szövetségesek sok teherhajója pusztult el. A szövetségeseknek ezért feltétlenül fenn kell tartaniok a tengeri utak ellenőrzésére rendelt tengeri haderők szervezetét. (MTI)

Elűzték a Tokiót és Közép-Japánt támadó ellenséges repülőerődöket

TOKIÓ, december 12.

A Mariana-szigeteken állomásozó ellenséges repülőerődök december 10-én éjszaka és 11-én a kora reggeli órákban Tokió és Közép-Japán egyéb területei fölé repültek. A japán légvédelem mindkét alkalommal működésbe lépett és elűzte az ellenséget. Az ellenség gyujtóbombákat dobott le. A japán légoltalmi szervezet gyorsan eloltotta a keletkezett tüzeket, úgyhogy nagyobb károk nem keletkeztek. (MTI)

Az ELAS 23.000 embert vont össze Athén környékén

AMSZTERDAM, december 12.

Mint a brit hírszolgálat jelenti Athénből, brit erősítések vannak útban a város felé. Az ELAS most 23.000 embert vont össze Athénben és környékén. Mint jelentik, az ELAS-csapatok a Napoleon Zervas tábornok, az Edes jobbszárnyának vezetője által védelmezett terület ellen vonulnak.

A brit csapatok hétfőn hajnalban nagyobbszabású műveletbe kezdtek Athén keleti külvárosaiban — jelenti a brit hírszolgálat.

Vasárnap este óta az ágyútűz csökkent. Lehetséges, — mondja a jelentés — hogy az egész éjjelen át tartott esőzés az ELAS-csapatokat állásaikba való visszahúzódásra késztette.

Papandreu görög miniszterelnök, — mint a brit hírszolgálat jelenti — kijelentette, hogy a polgárháború abban a pillanatban ér véget, amikor a kommunisták készségüket fejezik ki partizáncsapataik leszerelésére.

Az angolok be akarják fejezni a görög polgárháborút

AMSZTERDAM, dec. 12.

(Német Távirati Iroda.)

A Daily Mail diplomáciai tudósítójának jelentése szerint Churchill személyesen utasította Alexander tábornagyot a Földközi-tenger térségében levő szövetséges haderő főparancsnokát, hogy amilyen gyorsan csak lehet, fejezze be a görögországi harcokat, feltéve, hogy ez a jövő békének teljes garantálása és valamennyi politikai párt együttműködésének megteremtése mellett lehetséges. A Daily Telegraph római tudósítójának jelentése szerint a Földközi-tenger térségének angol miniszteri biztosa hétfőn Olaszországból Görögországba utazott. (MTI)

A francia-szovjet szerződést a Wilhelmstrassen az angol politika vereségének tekintik

Berlin, december 12.

Illetékes német helyről tájékoztatásul közlik:

A Szovjetunió és Franciaország közötti szövetségi és segélynyujtási szerződés megkötését, amelyet a De Gaullenak moszkvai látogatásáról kiadott közlemény jelentett be, a Wilhelmstrassén az angol politika vereségének tekintik. Anglia ezzel — jelentette ki a külügyminisztérium szóvivője — politikailag elvesztette a Franciaországért és Franciaországban vívott háborút. Azt a brit kísérletet, hogy Franciaországot egy nyugati államtömb segítségével Anglia szekere elé fogja, Sztalin egyedülálló manővere meghiúsította, mellyel Franciaországot, Anglia korábbi szárazföldi kardját most megnyerte a maga számára, mint „a Kreml láncos kutyáját a szárazföldi Európában".

A brit sajtó ugyan azon fáradozik, hogy ezt a tényt lehetőleg elleplezze, mégis az ügy kezelésének módjával elárulja, hogy a moszkvai egyezmény hatalmi erejét kezdi felismerni.

Német politikai körökben az a meggyőződés, hogy a brit diplomácia most minden eszközzel megkísérli valamilyen de Gaulle-al kötendő egyezséggel a szovjet-francia szerződést egyensúlyozni. (MTI)

Ideiglenes lengyel kormánnyá alakul át a lublini bizottság?

STOCKHOLM, december 12.

Az Observer jelentése, mely szerint a lublini bizottság ideiglenes kormánnyá alakul át, londoni politikai körökben nagy érdeklődést keltett, — jelenti az Afton Tidningen Londonból. — Ezekben a körökben utalnak arra, — írja a lap — hogy sem Churchill, sem Eden nem vettek fel személyes érintkezést az Arciszevszki-féle új londoni menekült kormánnyal. Mikolajczik viszont, mint miniszterelnök állandó összeköttetésben állt Churchillel. (MTI)

SZINHÁZI MÜSOR

JEGYRENDELŐ TELEFONOK:

Stádium—Corvin	14-50-56
Kultúr	18-99-99
Stádium	14-00-00

NEMZETI SZINHÁZ (5-kor): Annuska, X. 4).

NEMZETI KAMARASZINHÁZ (2, 5): A férfi szive.

MAGYAR MŰVELŐDÉS HÁZA (5-kor): Énekse madár (a kolozsváriak vendégjátéka).

VIGSZINHÁZ (2, 5) minden este és szombat, vasárnap d. u. Portugália császárya.

PESTI SZINHÁZ (½5) minden este: A vadkacsa.

UJ MAGYAR SZINHÁZ (2, 5): Minden este és vasárnap d. u.: Utcai ismeretség.

ANDRÁSSY SZINHÁZ (½3, 5) Minden este és vasárnap d. u.: Ne bízz a nőben!

VIDÁM SZINHÁZ (5-kor) Minden nap: Rómeó és Piroska.

MADÁCH SZINHÁZ (2, 5-kor): Minden este és vasárnap d. u.: Az én fiam.

ZENEMŰVÉSZETI FŐISKOLA (5-kor): A védtelen férfi. (A szegedieki vendégjátéka.)

MAGYAR-NÉMET KATONASZINHÁZ (½5): Minden nap: Variété előadás.

MOZIK MÜSORA

BEMUTATÓ MOZIK:

ATRIUM (T.: 153-034, 154-024.) ½3, ½5, ½7, Sz., V., Ü. ½1-kor is. Gazdátlan asszony. Magyar- és Ufa-híradók.

BELVÁROSI HIRADÓ (Telefon: 181-244) A Jeges télen. — Tutajosok a Tiszán. (Kultúrfilmek.) Rajzos híradó a kolozsvári testvérekről. Magyar-, Ufa- és Európa-híradók. Folytatólagos egyórás előadások 10—21 óráig.

CORVIN (T.: 138-938, 389-384.) ½3, ½5, ½7, V., Ü. 11-kor is. Ez Bécs.

DEÁK (T.: 125-952.) ¾3, ½5, ¾7, Sz. 1, V., Ü. 11-kor is. Nemes rózsa. (Biztonságos óvóhely.)

FORUM (Tel.: 189-707, 189-548.) ½3, ½5, ¾7-kor Sz. 1-kor, V., Ü. 11 és 1-kor is. Futóhomok.

HIRADÓ FILMSZINHÁZ (Tel.: 222-499.) A Vogézek és a Rajna között. Tutajosok a Tiszán. (Kultúrfilmek.) Rajzos híradó a kolozsvári testvérekről. Magyar-, Ufa- és Európa-híradók. Folytatólagos egyórás előadások 9—21-ig.

KASZINÓ (T.: 185—829, 383-102.) ½3, ½5, ¾7, Sz., V., Ü. 12-kor is. Nászindulo.

KORZÓ (T.: 18-28-18.) ¾3, ½5, ¾7-kor, Sz. 1-kor, V., Ü. 11-kor is. Ez Bécs.

NEMZETI APOLLÓ (T.: 222-022.) 3, 5, 7, Sz. 1, V. és Ü. 11 és 1-kor is. Nászindulo. (Modern 800 személyes óvóhely.)

OMNIA (T.: 130-125.) ½3, ½5, ½7, Sz. ¾1, V., Ü. 11-kor is. Nemes rózsa.

RADIUS (T.: 132-098, 120-364.) ¾3, ¾5, ¾7-kor, Sz. 1-kor is, V., Ü. 11-kor is. Dal a tüzpiros virágról.

SCALA (Tel.: 11-41-11.) ½3, ½5, ½7, V., Ü. ½2-kor is. Kéjt leánya.

SZITTYA (Tel.: 111-140.) ½4, ½6, ½8, Sz., V. ½2-kor is. Nászindulo.

URÁNIA MOZGÓ (T.: 146-046.) 3, 5, ½8, V., Ü. 11-kor is. Fehér álom.

MÁSODHETES MOZIK:

ADRIA (Margit körút 5/b T.: 253-707.) 3, 5, 7-kor V. Ü. 11 és 1 órakor is. Egy a millióért.

ANDRÁSSY T. 12-41-27 ½4, ½6, ½8 V. ½2-kor is. Fekete hajnal.

ATTILA (T.: 222-644.) 11, 1, 3, 5, 7-kor. Mexikói futár.

BÁROSS (Tel.: 149-510.) 4 és 6 órakor V., Ü. 2-kor is. Szerelmes szivek.

BARLANG (T.: 422-722 3, 5, 7 Sz. V Ü. 1, 3, 5, 7 órakor. Szív és dal.

BELEZNAY (T.: 226-276.) 3, 5, 7 órakor. Boldogság a vége.

BELVÁROSI FILMSZINHÁZ (Telefon: 384-563.) ½3, ¼4, ½5, ½6-kor, V., Ü. ½2-kor is. Muki.

BUDAI APOLLÓ (T.: 351-500.) ½4, ½6, ½8-kor, V., Ü. ½2-kor is. Végzetes éjszaka.

CAPITOL (T.: 134-337.) 1 ¾3 ½5 ¾7, V., Ü. 11-kor, ¾1, ½3, ½5, ½7-kor Cirkusz Renz.

CSABA (T.: 146-040.) ½3 ½5 ½7, V., Ü. ½1-kor is. Páris rejtelmei.

DAMJANICH (T.: 425-644.) ½3, ½5, 6 V., Ü. 11-kor és ¾1-kor is. A nagyut.

DUNA (T.: 111-994.) ½3, ½5, ½7 órakor Hatosikrek.

ERZSÉBET (T.: 222-401.) 3, 5, 7 V., Ü. 1-kor is. Fények az éjszakában.

HOMEROS 3, 5, 7-kor, V., Ü. 1-kor is. Egy nap a világ.

JÓZSEFVÁROSI (T.: 131-316.) 3 5 7 V., Ü. 1-kor is. Szerelem tévedésből.

KAMARA (Tel.: 423-901.) ¼12 ½2 ¼4 ½6, ½8-kor is. Álarcos lovag. (Modern 500 személyes óvóhely.)

KULTUR (T.: 188-120.) 3, 5, 7 V. 1-kor is. Nem angyalok az asszonyok.

MESEVÁR (Tel.: 114-502.) ½4, ½6, ½8, V. ½2-kor is. Makkhetes.

OTTHON (T.: 146-447.) ¾3, ¾5 ¾7 V. Ü. 11, ¾1-kor is. Szerelmes szivek.

PALOTA (T.: 13-66-05.) ½4, ½6, ½8, V., Ü. ½2-kor is. A nagy út.

PATRIA (T.: 145-673.) 11, 1, 3, 5, 7-kor. És a vakok látnak.

PEST (Tel.: 221-222.) ½12, ½2 ¼4, ½6, ½8-kor Majális.

RAKÓCZI (Tel.: 426-826.) 11, 1, 3, 5, 7. Anyámasszony katonája.

SZÉKELY (Tel.: 226-425.) ½3, ½5, ½7. Az éjszaka leánya.

TOLDI (Tel.: 224-443.) 10, ½12, ½2, ¼4, 5, ¾7-kor V. Ü 11, 1, 3, 5, ¾7-kor. Szerelem tévedésből.

TURÁN (T.: 120-003.) ½1 ¾3, ¾5, ¾7 V. d. e. 11-kor is. Néma tanú.

UGOCSA (T.: 15-44-22.) ½3, ½5, ½7 V., Ü. ½1-kor is. Nixi mindig bajt csinál.

UJBUDA (T.: 268-969.) 3, ¾5, ½7-kor V., Ü. 1-kor is. Makkhetes.

Felelős kiadó:
Dr. BATHORY-HUTTNER JÁNOS

A szerkesztésért felelős:
Dr. vitéz KOLOSVÁRY-BORCSA MIHÁLY
főszerkesztő

Nyomatott a Stadium Sajtóvállalat körforgógépein, Budapest, VIII. kerület, József-körút 5. sz.

Felelős: György Aladár igazgató.

Erdei parcellázás

Monori-Erdőnyaralón, 150—250 öles villatelkek, a rajtalevő ősfákkal,

□-ölenként 25 P-től.

Vasutállomás betonut, strandfürdő, kiépített utcák, közkutak, villany. Érdeklődés, díjtalan kiszállítás. VII., Erzsébet-körut 1., II. 32. Tel.: 425—448.

— (A hercegprimás mond beszédet a Szent István Társulat közgyülésén.) A Szent István Társulat március 16-án, csütörtökön délelőtt 10 órakor tartja disztermében (Szentkirály-utca 28.) ez évi rendes közgyülését. A közgyülésen *Serédi* Jusztinián bibornok, Magyarország hercegprimása mond ünnepi megnyitóbeszédet. Utána az alelnöki jelentést Erdősi Károly pápai prelátus olvassa fel, majd jelentés következik Zichy Nándor jutalomdijáról és a többi jelentésekről.

Kormányzói elismerés:

A Kormányzó a belügyminiszter előterjesztésére megengedte, hogy dr. *Stolpa* Józsefné született *Torzsay Biber* Saroltának, a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége ügyvezető elnökének és országos elnökhelyettesének társadalmi és szociális térn két és fél évtizeden át szerzett kimagasló érdemeiért és özvegy *Tormay* Gézáné született *Tschögl* Lillának, a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége társ. elnökének társadalmi és szociális téren szerzett érdemeiért elismerése tudtul adassék.

Eljegyzés:

Kulcsár Katit eljegyezte *Pokomándy* Imre (Bartapuszta—Szentes).

Házasság:

Losonczy Mária és dr. *Glatz* Olivér házasságot kötöttek.

Steininger Jenőné szül. *Geiger* Edit és *Sipos* Árpád februárban házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Langhammer Antónia okl. tanitónő. m. kir. védőnő (Agárd) és *Verók* Péter okl. felsőker. isk. tanár, magántisztviselő, tart. hadnagy (Hódmezővásárhely) március 11-én, szombaton délben 12 órakor tartják esküvőjüket az agárdi róm. kat. templomban. Az esketési szertartást dr. Török Jenő piarista tanár végzi.

Dr. *Pénzes* Mihály ügyvéd és *Szentiványi* Rózsa március 1-én házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Forgó Mária Magdolna áll. polgáriiskolai tanárnő, néhai Forgó Ferenc kir. járásbirósági elnök leánya és dr. *Fehér* Ede Miklós áll. gimnáziumi tanár március 4-én Csongrádon házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Dr. *Várnai* Aladár rendőrtanácsos leánya. Éva és dr. *Lendvay* Imre március 7-én, kedden este félhét órakor tartják esküvőjüket a Cisztercita-gimnázium kápolnájában (XI., Szent Imre herceg-utja 27).

Paluqyai Győző Viktor szücs, IV., Váciutca 15. Telefon: 380—121.

Természethü emberi készítése **MŰSZEMEK** Hatschek Hugó műtermében Budapest, VII., Munkás-utca 4. földszint 2.

Halálozás:

Néhai dr. komáromi *Térfy* Gyula kir. kuriai tanácselnök, az igazságügyminisztérium törvényelőkészitő osztályának főnöke halálának 15. évfordulóján, március 7-én, kedden délelőtt 9 órakor a tabáni r. kat. plebániatemplomban gyászmise lesz.

Klement Károly szőv. műszaki főtanácsos felesége, *Klement* Károlyné szül. *Matus* Karolina március 2-án váratlanul elhunyt. Temetése 5-én, vasárnap délután fél 4 órakor lesz a kerepesi temető halottasházából. Az engesztelő szentmiseáldozatot március 10-én reggel fél 9-kor mutatják be a Bakáts-téri plebániatemplomban.

Dózsa Endre nyug. alispán 88 éves korában Kolozsvárott meghalt. Az elhunyt 1901-től az első világháborut követő összeomlásig volt Kolozs vármegye alispánja. Diszelnöke volt az Erdélyi Irodalmi Társaságnak. Az irodalmi életben feltünést keltett annakidején „Cine Mintye" cimü regényével, amely az erdélyi magyarság és románság viszonyával foglalkozott. Dózsa Endre temetése vasárnap délben 12 órakor lesz.

Dr. *Benyovits* Lajos nyug. kuriai biró Ragyolcon 81 éves korában meghalt.

Rosenaui *Mayer* Benedek gyémántmisés áldozópap, tb. esperes február 28-án életének 86. évében elhunyt. Március 1-én délután temették a soproni Szent Mihály-temető csarnokából a régi temetőben.

Rátky Frigyes okl. gazda, gróf Károlyi Gyula nyircsászári uradalmának főintézője 56 éves korában elhunyt. Rátky Frigyes országos nevet szerzett magának a homoki gazdálkodás, szikjavitás és dohánytermelés terén, felsőházi póttagja volt a gazdatisztek. nek, igazgatóválasztmányi tagja az Országos Mezőgazdasági Kamarának és a Magyar Gazdatisztek Országos Egyesületének.

Verzár Ferenc mérnök 68 éves korában villamosbaleset következtében tragikus körülmények között elhunyt. Temetése március 5-én, vasárnap délután 3 órakor lesz a rákoskeresztúri köztemető halottasházából.

• **Dolgozó nő gyorskonyhája** cimen főzőtanfolyam kezdődik a Népmüvelési Bizottság rendezésében a Gázmüvek, VI., Vilmos császár-ut 3. szám alatti mintakonyhájában. Március 8-tól április 19-ig minden szerdán délután 5—7-ig. Tandij 10 pengő, anyagmegtérités alkalmanként.

Téli rózsafák

irta: Mécs László

Mint veszélyben fejük földbe fúró struccok,
finom fejetekkel földbe bújva, mélyen
csöndesen alusztok.
Mig a földön tél van s orgiáz az átok,
tavaszról álmodva semmi bajt se láttok.

Minden rügyön még a mult nyár csókja reszket:
nem gyaláztattak meg tündér-lelketeken
a szépség-gerezdek.
Mihelyt tavaszodik s véget ér az átok,
ott folytathatjátok, hol abbahagytátok.

Könnyü nektek, télen megpihenő rózsák!
De tőlünk az Isten azt kivánja, rajtunk
rügyezzen a jóság,
akkor is, ha jégcsap-szuronnyal a kornak
őrült orkánjai tördelnek, tipornak.

Én rózsafa-fejem Bibliámba fúrom.
Viharok vonóznak hajlott hátam ívén,
mint kifeszült húron,
— de újra és újra kirángat a bóra
s golgotán nőtt szirmom vért hullat a hóra.

Igy kap hősi arcot gyarló emberségem:
több vagyok rózsánál, több vagyok tündérnél,
mert csontkemény jégen
csalán-csóku fagyban, csúnya Káin-telken
vérző lombbal Krisztust virágzik a lelkem.

HÖLGYEIM! EGYSZERRE 130 KÖTŐTŰ

munkáját végzi el a „RAPID" SUPER kézi kötőkészulék! A XX. század szenzációja! Munkája kézimunka. Minden minta köthető. Néhány óra alatt köthet pulovert, bluzt v. ruhát. Kezelése egyszerű. Kérje 15. ismertetőt. ARUFORGALMI KFT., Budapest, Sütő-utca 2. félemelet 3. Telefon: 188—365.

MAGYAR ÉVEZREDEK

irta: K. Török Miklós

A tudományos igazságot, amely már be van bizonyitva s nem szorul többé igazolásra, mert abszolut és minden kétkedésen fölül áll, mérhetetlen távolság választja el a még be nem igazolt feltevéstől. A feltevés lehet szellemes, érdekes, figyelemre és mérlegelésre méltó, csak épen a megdönthetetlen igazság igényével nem léphet fel, mert ha ezt teszi, akkor álarcban jár, eszközévé válik a megtévesztésnek s a félrevezetésnek, amit nem lehet összeegyeztetni a tudomány komolyságával, eszközeinek jóhiszeműségével és a tudós felelősségével. Ha a tudós be nem bizonyitott feltevést ugy ad elő s vele ugy érvel, mintha az már bebizonyitott igazság volna, amelyet nem is kell igazolni, elveszti hitelképességét s a tudomány magaslatából lezuhan a tudományos szinezetü mesemondás mélységébe, ahonnan nincsen többé kivezető ut, hacsak be nem ismeri tévedését. Sckszorosan sulyos a tévedés, ha a tudós a feltevésből messzemenő következtetéseket von le és ezt ugy teszi, mintha következtetései cáfolhatatlan igazságokon alapulnának. Ez a módszer mesére, ingatag alapra akar épiteni szilárd tudományos rendszert. Módszere annál kifogásolhatóbb, ha ellentmondást nem türő hangon zsonglőrködik a látszatokkal, a feltevések körmönfont kiszinezéseivel. Minél agresszivebb ez az érvelési módszer, annál sulyosabb is a felelősség, mert a tudományban járatlan laikusok félrevezetésének egyik legelvetendőbb módszere a be nem bizonyitott, vagy egyáltalán nem is bizonyitható feltevéseket cáfolhatatlan igazságként hirdetni s arra következtetéseket épiteni.

Előttünk fekszik egy könyv, cime: „Magyar évezredek'. A szerző Zajti Ferenc — sajat szavai szerint — a magyar öntudat helyreállitására, a Kárpát-medencének a magyar faj által történt ősi és folytatólagos birtoklása tényének tisztázására, a magyar testvértelenség és rokontalanság bomlasztó hitének kiirtására irta ezt a közel 450 oldalas könyvet. Célja tiszteletreméltó, de a magyar öntudat helyreállitásának nincs szüksége olyan következtetésekre, amelyek levegőben lógnak, lépten-nyomon kihivják az ellentmondást és a jogosult tiltakozást. Nincs szüksége a magyar öntudat megerősitésének olyan zabolátlan tulzásokra, amelyek akkor is elitélendők volnának, ha igazságokra épitették volna őket. Annál elitélendőbbek, amikor ezek a tulzások az álomlátás és a gyermekmese határait suroló feltevésekre épültek az igazság olyan igényével, amilyen azokat kellő mérlegelés mellett nem illeti meg. Már maga az alapmotivum, az a bizonyos turánizmus, ami eddig csak zengzetes elméleteket és frázisokat szült, magában hordozza a jogosult kételkedés minden feltételét. Hát még amikor a szerző egész Ázsiát turánivá és magyar rokonsággá akarja átvarázsolni s ezzel provokálja a hiszékeny emberek áldozatul esésével velejáró kiábrándulást és csalódást is. Nincs veszedelmesebb dolog, mint a nemzeti hiuságnak hizelgő tulzással üzött játék, ami igen könnyen vezet a kitüzött céllal ellentétes véghez, a nemzeti öntudat rombolásához.

El kellett ezt mondanunk, mert éppen egy erősen népszerüsitett szerzőről, Zajti Ferencről van szó, akinek sokezer példányban megjelent müve *(Magyar évezredek, skytha—hun—magyar faji azonosság)* valóságos iskolapéldája az álomlátásokkal felhigitott történelemirásnak. Ezen a véleményünkön nem változtat az sem, hogy a második kiadás közli azt a hivatalos szakvéleményt, amely a könyv beszerzését ajánlja közép- és középfoku iskolák tanári könyvtárai számára. Még kevésbbé változtat véleményünkön az a tudományos irodalom terén szokatlan dolog, hogy magánemberek s egyes ujságok üdvözlő leveleit és kedvező kritikai véleményét közli, amire komoly tudományos könyvnek nincs szüksége.

Ha a könyv mondanivalóit, magát az igazi tartalmat kihámozná a szerző a szükségtelen, a semmit sem mondó és semmit sem bizonyitó képek, ábrák, térképek egyvelegéből, a 436 oldalas könyvből maradna 150—200 oldalra való tartalom, amiről beszélni lehetne. Azt maga a szerző sem hiheti azonban meggyőző argumentálásnak, hogy pl. Feszty Árpád egyébként nagyértékü honfoglalás körképe tudományos bizonyiték volna az ugynevezett turanizmus mellett. Vagy mit szóljunk ahhoz, amikor indiai rokonság bizonyitására közöl gömöri járások családneveiből egy sorozat nevet s azt irja: „Nem értjük a nevek jelentését, úgy miként az indiait sem, de az összefüggés kétségtelen." Nem érteni, de mégis kétségtelennek mondani a nevek rokonságát, — olyan módszere a bizonyitásnak, amely egy kissé túl sokat követel az olvasók hiszékenységétől. Aztán mit szóljunk ahhoz, hogy a hasonló képek áradatában egy angol festő képét közli a skythák nyugati inváziójáról s ezt a képet most már nem úgy kell fogadnunk, mint egy művész fantáziájának termékét, — hiszen semmi tárgyi alapja a kép alakjainak, öltözeteinek s fegyvereinek nincs, — mint a rokonság bizonyitékát? Ez az ingatag bizonyiték csak a kétkedésre adhat okot, komoly hiedelemre nem. Mintha bizony K. e. 620-ból olyan adatok álltak volna a művész rendelkezésére, amelyek a kora lovagkori külsőségekre, fegyverekre, öltözetekre utalnak, de egyébre nem.

Közöl a szerző a magyarság eredetéről egy leszármazási táblázatot. Az erősen komplikált és bonyolult származási tábla a fantáziának és nem a történelmi valóságnak terméke. Erősen hasonlit Haeckel hirhedt leszármazási táblájához, amelyben az embernek az egysejtüektől való leszármazását állitotta össze: hogyan lettek az egysejtü lényekből 18 ősön és átmeneti alakon át emberek. Hogyan alakultak egymásból a darvini elmélet szerint az állatvilág fajai és nemei, amig végül csuszó-mászókon, rovarokon, gerinceseken át megjelent a Földön a diadalmas ember. A táblázat költői képességre mutatott, csak éppen az volt a baj, hogy egész sereg olyan átmeneti alakot sorolt fel, amelyek sohasem léteztek, soha azoknak senki még nyomát sem látta. A táblázatot Haeckel költötte. Veresége a tudományos világban megsemmisitő volt. Zajti könyvében a magyarság eredetéről közölt táblázat érdekes, mint egy ember fantáziájának eredménye, érdekes mint feltevés, de a tudományos, beigazolt igazság igényével nem léphet fel s az igazság rangját nem érdemli meg.

Aki annyit tud, mint Zajti, önmagának tartoznék azzal, hogy hazafias célu müvét az oda nem való elemektől tisztitsa meg. Nekünk magyaroknak nincs szükségünk történelmi meséket gyártani multunk, származásunk szépségének, előkelőségének igazolására. A magyar nem történelem nélküli nép, önérzetünk és nemzeti öntudatunk emelésére nincs szükségünk, sem arra, hogy bebizonyitatlan feltevések alapján rokonságot gyártsunk ázsiai tundrák és indiai pestisfészkek kétes értékü aljnépeivel. Indiai szedett-vedett olyan szines népekkel, amelyekkel a rokonságot még az indiai származásu faluvégi cigányok sem ismernék el. Nincs szükségünk önmagunkat a fehér emberiség által csak tizedik sorban embernek elismert malájokkal és egyéb nációkkal szinesekké lefokozni. A turanizmus lehet igen érdekes ága a tudományos kutatásnak, bizonyitott adatait elfogadjuk, — ha vannak ilyenek, — de feltevéseket tényekké idomitani s ezen a rêven a történelmi igazság igényével sokezeréves multat és rokonságokat gyártani fölösleges és szükségtelen. Nekünk nincs szükségünk történelem nélküli balkáni szomszédok mesemondásainak utánzására s költött meséken épült nemzeti öntudat gyártására. Zajti Ferenc odáig ragadtatja magát, hogy könyve valóságos apológiája a budhizmusnak, mintha épen csak az volna a magyar nemzeti öntudat emelésének müvében a legsürgősebb feladat, hogy budhisták legyünk, ősi jogon, holmi indiai rokonság kedvéért. Ezt az „india hatást" a legmerevebben vissza kell utasitanunk s óvást kell emelnünk olyan elméletek hangoztatása ellen, amelyek csak a magyarság szellemi és lelki biztonságának lerombolására alkalmasak, de nemzeti érzésünk emelésére, történelmi öntudatunk megerősitésére nem.

Acsády Ignác:

A magyar jobbágyság története

ujból megjelent.

FAUST KIADÁS

Kobona

Nők gyakran szenvednek fáradtság miatt migrainben és idegesgyengeségben. Ilyenkor Kobona segit. Az ember olyan lesz, mintha ujjászületne. Patikában kapható

— (Ligeti Miklós betegsége.) Müveszi és társadalmi körök nagy részvéttel fordulnak Ligeti Miklós, a kiváló magyar szobrászmüvész felé, aki nagybetegen fekszik a Fasor-szanatóriumban. Ádám professzor a napokban sulyos mütétet hajtott végre a beteg müvészen. Az operáció kitünően sikerült, de még hosszu idő telik el, mig Ligeti Miklós ujból talpra állhat. A beteg müvész hogyléte iránt állandóan igen sokan érdeklődnek. Látogatókat egyelőre még nem fogadhat.

— (Vitéz Kolosváry-Borcsa Mihály mondott ünnepi beszédet a magyar-bulgár esten.) A bulgár szabadságünnep alkalmából a Magyar-Bulgár Társaság kulturális szakosztálya és a magyarországi Turán Szövetség pénteken magyar-bulgár ünnepi estet rendezett, hogy ezzel is kifejezésre juttassa azt a testvéri egyévütartozást és vérségi kapcsolatot, amely a bulgár és magyar nép között fennáll. Az ünnepi beszédet *Kolosváry-Borcsa* Mihály országgyülési képviselő, az Országos Magyar Sajtókamara elnöke és a Magyar-Bulgár Társaság elnöki tanácsának tagja mondotta. A lelkes tapssal fogadott beszéd után Ivan *Metev* szinmüvész bulgár verseket adott elő, majd a bulgár egyetemi hallgatók énekeltek. Az ünnepség dr. *Szilády* Zoltán zárószavaival ért véget.

GYÜMÖLCSFA

OLTVÁNYOK tavaszi szállitására megrendelést felvesz: BALÁZS FAISKOLA, KISTELEK, Postafiók 7. Telefon: 50.

A Gschwindt osztaléka. A Gschwindt-féle szesz-, élesztő-, likőr- és rumgyár részvénytársaság március 4-én megtartott rendes évi közgyülése az 1943. évre részvényenként 40 pengő, hányadrészvényenként 8 pengő osztalék kifizetését határozta el. A szelvények március 6-tól kezdve kerülnek beváltásra a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál.

SPORT

FUTBALLHIRADÓ

Az FTC üllői uti sporttelepén vasárnap, március 5-én délután fél 4 órakor Ferencváros—Kolozsvári AC NB I., előtte fél 2 órakor FTC barátságos mérkőzés lesz. Valójában Nagyvárad ostromának is nevezhetjük a második tavaszi bajnoki fordulót, amelyben a Gamma, Kolozsvár és a Ferencváros igyekeznek a vezető NAC csapatát megközeliteni. Az elmult vasárnap a Ferencváros és a KAC 2 ponttal javitottak, a Gamma ugyanannyit romlott, a NAC pedig megszilárditotta pozicióját. A Ferencváros a KAC-cal helyet szeretne cserélni, de még második is lehet, ha győz, de ugyanakkor a Gamma ismét kikap Csepelen. A KAC csapatának, ha ez az utóbbi eset bekövetkezne, az eldöntetlen is elég, hogy a második helyre jusson. Elég nagy tétje van tehát a Ferencváros—KAC összecsapásának azon felül is, hogy a Ferencváros revánsra vágyik.

Vasárnap egyébként az Elektromos pályán a Vasas—Kispest, a sportutcai pályán a BSzKRt—Elektromos, Csepelen a Csepel—Gamma viadalok várják a közönséget. mig Szegeden a Szegedi TVSE az Ujpest együttesével, Nagyváradon a NAC a Sal. BTC csapatával, Szolnokon a Szolnoki VSC a DiMÁVAG játékosaival, Debrecenben pedig a Debreceni VSC az Ujvidéki AC-vel mérkőzik.

AZ USZÓSPORT MUNKAPROGRAMJA

Ifju vitéz nagybányai *Horthy* Miklós rendkivüli követ és meghatalmazott miniszter, a Magyar Uszó Szövetség elnöke, széleskörü értekezletet hivott össze *a MUSz 1944. évi mennyiségi munkaprogramjának ismertetése* és megbeszélése céljából. Az értekezleten résztvett a KISOK és a Levente-központ vezetője is. Beható tárgyalás után a mennyiségi uszósport szervezőjének javaslatát változatlanul elfogadták.

ORSZÁGOS HARCSZERÜ LŐVERSENYEK

Az Országos Magyar Lövész Szövetség uj rendszerü versenyszámokat vezet be. A versenyszámok közé beiktatták *a katonai fontosságu elháritó tüzelést, gyorslövést* és *kapáslövést*, amelyekből kisérleti versenyeket irtak ki. A szövetség megbizásából a *BPLE* március 4. és 5-én rendezi meg harcszerü katonai célokra országos nyiltversenyét, amelyen az ország élversenyzői fogják bebizonyitani, az OMLSz jelmondatát: *„A céllövés cselekvő honvédelem!"* Vasárnap hasonló versenyeket rendez azonban a *Soproni VSE*, a *Dombóvári VSE*, a *Szegedi Baross TK*, a *Szolnoki MÁV SE*, a *Miskolci VSC* és a *Háromszéki MÁV Székely LE* (Sepsiszentgyörgy). Ezeket a versenyeket nyitott lőállásokból minden körülmények között megtartják.

ÖTÖS SIJÁRŐRVERSENY A BÖRZSÖNYBEN

A Magyarországi Kárpát Egyesület vasárnap délelőtt a *Börzsönyben rendezi Berneczey-Szokoly* Alajos *vándordijas ötös sijárőrversenyét.* Indulás vasárnap reggel 6 órakor a nyugati pályaudvarról vonattal, gyülekezés Diósjenőn. Budapest környékén aránylag itt van a legjobb hó. A rendezőség ugy határozott, hogy az ifjusági versenyre a helyszinen is elfogad nevezéseket.

A CORA-DIJ NEGYEDIK FORDULÓJA

Pénteken este zsufolt nézőtér előtt bonyolitották le a Nemzeti Sportcsarnokban a *Cora-dijért* folyó hivatásos ökölvivó mérkőzések negyedik fordulóját. *Frigyes* 10 menetes hatalmas küzdelem után fölényes pontozásos győzelmet aratott *Kubinyi* felett, *Deli* 10 menetes viaskodás után ugyancsak pontozással győzte le *Maráczit*. *Jászai* a harmadik menetben kiütéssel győzött *Martinek* ellen, *Szolnoki* a második menetben szintén kiütéssel győzte le *Farkast*.

KORSZERÜSITIK A NAGYVÁRADI SPORTTELEPET

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága most foglalkozott a Erzsébet-ligeti *sporttelep korszerüsitésének* kérdésével. A bizottság a kapcsolatos 170.000 pengős költségvetést elfogadta. Igy, miután az *OSK* is hasonló összeget utalt erre a célra, a sporttelep korszerüsitése minden tekintetben biztositva van.

△ **A kassai állomásparancsnokság 12 kilométeres** helyőrségi sifutó egyéni és csapatversenyt rendezett, amelyben 30 csapat 174 versenyzővel vett részt. Az egyéni versenyben 1. *Rajcsinetz* honvéd 53:23 ponttal, 2. Nyul szakaszvezető 53:39 ponttal, 3. Farkas szakaszvezető 55:07 ponttal. A csapatversenyben a legjobb eredményt a portyázó század és a légvédelmi tüzérosztály érte el.

△ **A vasárnapra tervezett** nagybányai 50 km-es sifutó bajnoki versenyt a Magyar Si Szövetség a kedvezőtlen hóviszonyok miatt nem tartja meg.

△ **Harangozó Tibor** (Szabadkai ATC), az ismert nevü asztali tenisz bajnok vasárnap Szegeden bemutatón vesz részt a Magyar Kender ATC meghivására. A bemutatót a Hungária-szállóban megtartandó Magyar Kender ATC—MÁV Előre barátságos asztali tenisz versennyel kapcsolatban rendezik.

△ **A Szegedi VSE** most tartotta meg közgyülését, amelyen elnökké dr. *Künzl* Elemért választották meg. A közgyülés ugy határozott, hogy a SzVSE ezután Szegedi Tisza Vasutas Sport Egyesület néven fog működni.

NEMZETI GAZDASÁG

Vitéz Darányi Béla a gabonakereskedelemről

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület előadássorozatában legutóbb vitéz dr. *Darányi* Béla felsőházi tag. a Futura elnök-vezérigazgatója tartott előadást „A gabonakereskedelem szerepe és finanszirozása szabad és kötött gazdálkodásban" cimmel. Az előadás iránt igen nagy érdeklődés nyilvánult meg s a közönség soraiban megjelent többek között dr. *Szász* Lajos közellátásügyi miniszter is. Az előadó rövid visszapillantást vetett a gabonakereskedelemnek a történelemben kialakult szerepére, részletesen foglalkozott a világkereskedelemnek a XVIII. és XIX. században való kialakulásával, ennek hazánk gabonatermesztésére gyakorolt hatásával, majd a tengerentuli tultermelésnek a XX. század fordulóján jelentkező első visszahatásaival. Figyelembe véve az első világháborut követő fejlődést, majd az ezt követő nagy világválságot, rámutatott arra. hogy — bár csak a teljes mozgási szabadságot élvező kereskedő tudta megteremteni az egész világot átfogó nemzetközi gabonakereskedelmi hálózatot — a teljesen szabad világkereskedelem egy évszázadon belül is *többizben tultermeléshez*, illetve *tulkinálathoz*, s ennek folyományaként az áraknak majdnem a termelés teljes megsemmisülését eredményező lerombolásához vezetett.

A tőkével rendelkező kereskedő és az állandó tőkehiányban szenvedő mezőgazdaság egymás közötti viszonyában mindig a termelő a gyengébb fél. A harmincas évek nagy világválsága után az államok — még a legliberálisabb Anglia is — mindenfelé indittatva érezték magukat, hogy termelőik érdekeit *hatósági intézkedésekkel, vámokkal, kiviteli prémiumokkal, intervenciós vásárlásokkal, poolokkal stb. védjék meg*, s igy tulajdonképpen már jóval a második világháboru kitörése előtt *nem lehetett többé szabad világkereskedelemről beszélni*, mert a kötöttségek már békeidőben egyre sulyosbbodtak.

Az eladó ismertette a tultermelés megszüntetése, illetve a piac szabályozása érdekében kifejtett nemzetközi erőfeszitéseket, elsősorban az 1933. évi *londoni buzaegyezményt*, majd áttért a szövetkezetek, mint a gazdák önsegélyszervezeteinek az egész világon való elterjedésére és szerepére. Rámutatott arra, hogy a jelenlegi háboru után várhatóan megindulo világversenyben hazánkban is, mint a többi agrárexport országban, elsősorban kormányfeladat lesz az, hogy a termelőt, mint gyengébb felet a korlátlan szabadság esetleges visszahatásaival szemben megvédjék, illetve szükség esetén a *termelést megfelelően irányitsák*, s ebben a munkában a kormányok, elsősorban a gazdákkal állandó és közvetlen kapcsolatot fenntartó szövetkezeti szervekre támaszkodhatnak. Ez azonban *nem jelenti azt mintha az önálló kereskedő tevékenységére nem lenne szükség*, mert minél kevésbbé korlátozzák a kereskedők tevékenységét, azok annál inkább követhetik saját leleményességüket és kezdeményezéseiket, ujabb lehetőségeket kutathatnak fel, előbbre vihetik a gazdasági élet fejlődését. Ilyen teljes kereskedelmi szabadságnak azonban természetes előfeltétele többek között a teljes valutáris szabadság is. Végül azt a reménvét fejezte ki, hogy a magyar buza világviszonylatban is kiváló minősége a háboru után várható nehéz helyzet ellenére *kellő termelés, irányitás és árukezelés mellett megállja helyét a versenyben*, ha a szövetkezetek és az önálló kereskedők — ki-ki a maga helyén — becsülettel és szakértelemmel látják el feladatukat.

Adómentes beruházási tartalékot gyüjthetnek az iparvállalatok

Fontos rendeletet adott ki a pénzügyminiszter az iparvállalatok beruházási célokat szolgáló tartalékjának gyüjtéséről. A rendelet megengedi a társulati adó alá eső iparvállalatok, gépeik és egyéb felszerelési tárgyaik felujitására, az 1944. adóévet megelőző üzleti év eredménye terhére gépeik és felszerelési tárgyaik beszerzési értékének *legfeljebb öt százalékát*, azokkal a vagyontárgyakkal kapcsolatban pedig, amelyeknek értékét a vállalatok értékcsökkenés cimén már teljesen leirták vagy tartalékolták, a beszerzési értéknek legfeljebb *két százalékát adómentesen irhatják az ebből a célból létesitett felujitási tartalék javára.* A felujitási tartalék javadalmazása azonban nem haladhatja meg a mérlegszerü nyereség husz százalékát, vagy a sajáttőke egy százalékát, aszerint, hogy a kettő közül melyik a nagyobb.

A felujitási tartalék szempontjából mérlegszerü nyereségnek az 1944. évi adókivetés alapjául szolgáló üzleti mérlegben kimutatott nyereségnek az üzleti év zárása előtt az eredmény terhére, a mérlegen belül adókötelés tartalékba helyezett összegekkel növelt összegét kell tekinteni. Abban az esetben, ha a vállalat a közgyülés határozata alapján a mérlegszerü nyereséget egészen vagy részben az 1940:VII. t.-c. 14. §-ában felsorolt adómentes tartalékok javadalmazására forditotta, a felujitási tartalék legfelső határának megállapitása szempontjából ezeket az összegeket *a mérlegszerü nyereségből le kell vonni.*

A felujitási tartalék *csak akkor kezelhető adómentesen*, ha a vállalat a tartalékolt összeg 1/3 része erejéig az ilyen tartalékok elhelyezésének céljára kibocsátott *állami kötvényeket* jegyez. Ezeket az állami kötvényeket a vállalatok tárcájukban kötelesek tartani mindaddig, ameddig arra a felujitás tényleges végrehajtása céljából szükség lesz. A kötvényeket az azokat átvevő vállalatok a m. kir. postatakarékpénztárnál vagy a pénzügyigazgatóság székhelyén lévő m. kir. adóhivatalnál kötelesek *zárolt letétbe* helyezni és azok felett csak a pénzügyminiszter előzetes hozzájárulásával rendelkezhetnek.

A vállalat a felujitási tartalékok bevallásában mindenkor tartozik kimutatni és az állami kötvény visszaváltásakor köteles hitelt érdemlően igazolni, hogy a felujitás céljából szükséges intézkedéseket megtette. Ilyen igazolás hiányában a tartalék adókötelessé válik és azt az üzleti eredménytől függetlenül kell megadóztatni, kivéve, ha más célra való adómentes felhasználásra a vállalat előzetes engedélyt nyert vagy ha a visszafizetett összegből ujabb, hasonló célból kibocsátott állami kötvényt vásáról.

A vállalatok *árukészleteik kiárusitásával kapcsolatban vagy árukészleteik minőségi leromlása miatt utánpótlási tartalékot adómentesen csak a pénzügyminiszter előzetes engedélyével létesithetnek.*

A Magyar Nemzeti Bank heti kimutatása

A Magyar Nemzeti Bank bankjegyforgalma a február 29-i kimutatás szerint a február 23-i forgalommal szemben 137.6 millió pengővel emelkedett. Az állami girószámlákon a kifizetések 177.2 millió pengővel, az egyéb számlákon 7.2 millió pengővel multák felül a befizetéseket, ugyhogy a girókövetelések állománya összesen 164.4 millió pengővel csökkent. Az érckészlet 0.2 millió pengővel gyarapodott. A váltópénzkészlet 0.7 millió pengővel apadt. A leszámitolt értékek összege a visszaváltott értékek összegét 2.2 millió pengővel haladta meg. A külfölddel való fizetési forgalom céljára az alapszabályok 57. cikkének g) pontja alapján nyujtott hitelek 8 millió pengővel emelkedtek. Az „Egyéb követelések" 16 millió pengővel, az „Egyéb tartozások" 22.6 millió pengővel növekedtek.

A követelések és tartozások állása február 29-én. — Követelések: *Érckészlet:* aranyérmék, továbbá aranyrudak, külföldi és kereskedelmi érmék, a szinarany kg-jaként 4598 pengővel (a pénzlábnak megfelelő 3800+21 százalék felár) számitva 100,073.738.25, az alapszabályok 85. cikke alapján beszámitható devizák és valuták 4,643.308.50, összesen 104,717.046.95, *váltópénzkészlet* 28,735.497.14, *leszámitolt váltók, közraktári zálogjegyek és értékpapirok* 3.356,825.651.68, *kézizálogra adott kölcsönök* 6,467.100, a *külfölddel való fizetési forgalom céljára* az alapszabályok 57. cikkének g) pontja alapján *nyujtott hitelek* 1.030.108.771.64, az *állam adóssága*, még pedig hosszulejáratu államadósság 74,331.136.23, továbbá a visszacsatolt területeken forgalomban volt bankjegyek és érmék átváltásából eredő államadósság 479,824.381.45, összesen 554,155.517.68, *épületek és felszerelés* 5,189.800.01, *egyéb követelések* 1.711,582.283.51 pengő. — Tartozások: *Részvénytőke* (30,000.000 aranykorona) 34,756.095, *tartalékalap* 11,402.758 *bankjegyforgalom* 4.370,009.885, *girókövetelések és azonnal lejáró más tartozások*, még pedig államiak 587,748.165.27, egyebek 118,364.960.31, összesen 706,113.125.58, az 1931-ben felvett *konszolidált külföldi hitelek* 12,292.874.23, *egyéb tartozások* 1.663,117.538.80 pengő. — A bankkamatláb 1940 október 12-től 3 százalék.

A Faluszövetség időszerü javaslatai

A Falu-Gazdaszövetség *Mayer* János ny. miniszter elnöklésével tartott elnöki tanácsülésén a falu népét égetően érintő kérdésekkel foglalkozott. Dr. *Szekeres* László ügyvezető igazgató jelentésében a falusi nép általános hangulatáról festett képet, majd részletesen beszámolt a szövetség tevékenységéről és legközelebbi munkaprogramjáról. Dr. *Czermann* Antal ügyvezető alelnök, országgyülési képviselő szakosztályok alakitására terjesztett elő javaslatot.

Az elnöki tanács beható vita után a mezőgazdasági lakosságnak iparcikkekkel való ellátása ügyében olyan javaslatot fogadott el, hogy a mezőgazdasági lakosság a közellátás céljaira teljesitett pontbeszolgáltatás alapján *ipari pontokban* részesüljön. Szükségesnek tartja a szövetség az élőmarha igénybevételi és forgalmi ára között mutatkozó aránytalanság kiküszöbölését. Az elnöki tanács a közellátási kormányzat figyelmét felhivta arra is, hogy egyes helyeken a falusi termelők részéről felajánlott zsirt a gyüjtéssel megbizott szervek *megfelelő edények hiányában nem tudják átvenni.*

Magyarország a világgazdaságban

Figyelemreméltó előadást tartott a közigazgatási továbbképző tanfolyamon dr. vitéz *Surányi Unger* Tivadar egyetemi tanár. Előadásának bevezetőjében kifejtette, hogy minden ország világgazdasági helyzete a legszemléltetőbben fizetési mérlegében tükröződik vissza. Ennek vizsgálatánál a kereskedelmi mérlegre és a tőkeforgalmi mérlegre támaszkodhatunk. E két részmérleg legujabb alakulásának beható vizsgálata alapján világitotta meg az előadó Magyarország nemzetközi gazdasági kapcsolatainak jelenlegi állapotát és egyuttal rámutatott a későbbi fejlődés várható körvonalaira. Kiemelte, hogy a nemzetközi munkamegosztásnak az általános magyar jólét fokozása szempontjából milyen nagy jelentősége van és hangsulyozta, hogy ezt a megfontolást a jövőben is összhangba kell majd hoznunk a nemzetgazdasági önállóság és öncélúság követelményeivel.

A kereskedelmi mérleg legujabb fejlődése amellett szól, hogy a magyar külkereskedelem szempontjából a második világháboru befejezte után is a Dunamedence és általában Középeurópa országai lesznek a legfontosabbak. Tőkeforgalmi mérlegünk pedig azt a nagy horderejü legujabb változást mutatja, hogy Magyarország az adós országok sorából most már a hitelező országok sorába léphet, mert külföldi követelései ma már meghaladják külföldi tartozásainak összegét. Ebből viszont szükségszerüen következik, hogy már most szakszerü tervezéssel kell előkészülnünk azokra a háboru utáni időkre, amikor külföldi követeléseink fokozatosan visszafizetésre kerülnek s amikor kereskedelmi mérlegünk is megfelelő nyomás alatt fog állni. Az előkészület legfontosabb teendője a magyar ipar műszaki tökéletesbitése és gazdasági észszerüsitése, mert csak ily irányu erős haladás alapján tudunk majd sikeresen szembenézni az akkor várható nemzetközi gazdasági nehézségekkel.

Országos vásárok. Március 7-én, kedden: Akasztó, Balassagyarmat, Beled, Bodvaszilas, Deáki, Dés, Dömsöd, Érsekvadkert, Gyömöre, Hatvan, Hőgyész, Kecskemét, Munkács, Nagybánya, Nagykanizsa, Nyiracsád, Sátoraljaujhely, Szerednye, Szikszó. — Március 8-án, szerdán: Elek, Hetény, Léva, Muraszerdahely, Polgár, Rimaszombat, Sepsiszentgyörgy, Szobránc, Zsibó. — Március 9-én, csütörtökön: Darány, Devecser, Diósgyör, Elek, Gyoma, Jánk, Kotor, Nemessándorháza, Retteg. — Március 10-én, pénteken: Abaujszina, Bápé, Drávavásárhely, Gyoma, Gyöngyös, Magyarboly, Nagyilonda, Szabadhidvég, Tiszaroff. — Március 11-én, szombaton: Gyoma, Perkáta. — Március 12-én, vasárnap: Budapest, Horgos, Répceszentgyörgy. — Március 13-án, hétfőn: Apc, Avasfelsőiván, Bugyi, Csákvár, Csorna, Csögle, Egyházaskozár, Emőd, Érdmihályfalva, Esztergom, Feketeardó, Fertőszentmiklós, Gálosfa, Herceghalma, Kalocsa, Karád, Körmend, Kunbaja, Kunszentmiklós, Légrád, Losonc.

Az értéktőzsdén a forgalom szünetelt.

Gabona és termény

A terménytőzsdén a különböző magvak iránt napról-napra fokozódik az érdeklődés, a kinálat azonban még mindig csekély. A tőzsdeidő folyamán magfélékből mindössze 50 q baltacinmag kelt el dunántuli állomásról 140 pengős áron. A különféle termények piacán tarlórépából 100 q-t zalai állomásról 14, takarmányrépából pedig 200 q-t dunántuli állomáson 5.60 pengős áron adtak el métermázsánkint. A száritott zöldségfélék iránt élénkül a kereslet.

A MAGPIACON a Magyar Magtenyésztési Rt. Budapest—Monor hetijelentése szerint a vetőmagvak iránt a kereslet továbbra is élénk, sőt tavaszias napokon sürgető jellegü: az érdeklődés előterében a takarmányrépamag, lóhere és lucerna áll. A kinálat gazdarészről megszünt; lóhere- és lucernamag tételek már csak szórványosan kerülnek a piacra. — Hivatalos eladási árak 100 kg-ként ab feladóállomás: lucernamag fehérbárcás 840, lóheremag fehérbárcás 440, tavaszbükköny 102, Viktóriaboborsó 95, expresszborsó 90, angolperje 400, takarmányrépamag, áll. elismert 390, takarmányrépamag áll. ellenőrzött 350 pengő.

Harcba induló menekültek és fogságból szökött honvédek beszélnek

Megszólal egy román altiszt is a szovjet terrorjáról

Budapest térségében, december hó. *Emberek mennek, cipekednek az országúton. Ez a menekültek országútja. Kocsi tetején báránysüveges úr, földbirtokos-féle, mögötte zsírosbödön és lepedőbe kötött ágynemű. Kocsisa a fejét lógatja. Bizonyosan nem aludt az éjjel. A saroglyában bőrsapkás öreg, ez a kasznár lehet. A kocsi előtt tehenek, a kocsi mögött birkák. A földbirtokos a tehenekre, a kasznár a birkákra ügyel.*

Az út szélén talyigában asszony tolja két gyermekét. A két kis gyerek kenyéren támasztja meg hátát. Az asszony hátán batyu.

Hosszú sorban gyalogosok jönnek. A háború magas lázában nyüzsög a nép.

Alacsonyan úsznak a felhők. A nehéz ágyúk tompa moraja hallatszik. Nyúlak és őzek futnak át a dombon az erdő felé.

Fekete repülőgép közeledik. A tömeg szétszalad, sokan az árokba fekszenek. Többen érzéketlenül folytatják útjukat. Mennek, nem törődnek a veszedelemmel. A repülőgép elkanyarodik. Az árokban fekvők vizesen feltápászkodnak. Mennek tovább a menekültek országútján ...

*

A menekültek szomorú sorában sok a munkaképes ember. Mindegy, hogy jegyző, tanító, ügyvéd, munkás vagy iparos az illető. Megy közöttük két vasutas is. Ezzel a két vasutassal beszélgetünk.

— Én felvigyázó voltam Eger alatt, a társam pedig váltókezelő, — mondja az idősebbik. — Mi elhatároztuk, hogy mitévők legyünk. Nincs semmi értelme annak, hogy a menekültekkel járjuk ezt a keserves utat. Mi tehát az első katonai parancsnokságon jelentkezünk szolgálatra. Még tudunk a fegyverrel bánni, a társam pedig igen nagy kedvet érez a páncélos ökölhöz. Ez a leghelyesebb, amit tehetünk. A családunkról úgysem tudunk semmit, a jó Isten majd csak megsegíti őket, mi pedig úgy érezzük, hogy önkéntes jelentkezésünkkel nekik teszünk szolgálatot. Ha viszont akarjuk látni őket, ha mégegyszer el akarunk mennni az áldott szülőföldre, akkor harcolni kell. Harcolni minden áldozattal.

A két vasutas megy rugányos lépésekkel a sokaságban. Többen köréjük csoportosulnak. Ez a csoport már másképpen látja jövőjét. Ezek harcba indulnak.

*

A bolsevistáktól megszökött két honvédet hallgatnak ki a parancsnokságon. Mind a kettő polgári ruhát visel és önként jelentkezett.

— Mondja el a szökés történetét, — szól az egyikhez a kihallgatást vezető hadapródőrmester, mire a következőket halljuk:

— Vagy harmincan a vörösök fogságába kerültünk. Én valahogy egy óvatlan pillanatban vastag fa mögé húzódtam és megálltam. Még a szememet is behunytam. Csak akkor mertem kinyitni, amikor a sötétségben elhalt a bakancsok kopogása. Álltam a fának dőlve és azon gondolkoztam, mit tegyek most? Első gondolatom az volt, hogy haza megyek a családomhoz. Mi van velük, élnek-e még? Nagyon erősen húzott az otthon. Behúzódtam egy szalmakazal alá és ott töprengtem: mitévő is legyek? Ahogy így tünődtem és marcangoltam magamat, elaludtam. Nagyon elcsigázódtam már. Talán éjfél lehetett, amikor felébredtem. Piros volt az égalja szülőfalum felé. Lángok lobogtak messzebb. Tanya égett. A ledőlt gerendák ezer szikrát vágtak fel. Ujra gondolkoztam. Igy éghet az én tanyám is. Ugyan hát: mi is ég ott? Talán az egész család. Rablás, gyilkolás és pusztulás mindenütt, villant át az agyamon. Megállt még a gondolat is bennem. Egyszerre aztán felugrottam. Hirtelen az jutott eszembe, mi lesz velem, ha mégis hazamegyek? Arra a sorsra jutok majd, mint annyi sokan, akik otthon maradtak. Megszámozzák a homlokukat és viszik őket Szibériába. Nem, erre a sorsra nem akarok jutni. Visszafordultam. Átvágtam a földeken. Tudtam, hogy merre vannak a bolsevista támpontok és azt is tudtam, hogy hol van aknamező. Szerencsésen keresztüljutottam a vonalon. Most itt vagyok. És jelentkezem újra első vonalbeli szolgálatra.

A honvéd dicséretet kap.

*

A következő honvéd kihallgatása kezdődik. Ezeket mondja:

— Én Pécs környékén jutottam majdnem a bolsevisták kezére. Hirtelen feltaláltam magam és beleugrottam Üszögnél egy mély árokba. A sűrűségből láttam a vörösök bevonulását. Aztán nagy lövöldözés hallatszott a város felől. Este fellopóztam a Zsolnay-gyár mögött és egy barátom lakására mentem. Ott töltöttem az éjszakát. Civilruhában másnap kimentem a városba. Amit láttam, azt sohasem felejtem el. Holttestek az utcán. Kivégzések. A futó emberekre rálőnek. A katonákat összefogják. A fiatalembereket is. A jobb lakásokat felduljják és kifosztják... Gyorsan visszamentem a lakásomra, katonaruhámat belevágtam a kofferbe és neki a Mecseknek. Aki a Mecsek tekergős útjait ismeri, az elbujdoshat az erdős hegyek között hetekig is. Az első parancsnokságon jelentkeztem és kissé viszontagságos vándorlás után megtaláltam zászlóaljamat. Én is azt mondom, hogy harolnunk kell a végsőkig, ha azt akarjuk, hogy önmagunkat megmentsük. Én is védeni akarom kis családomat ...

*

Egy román altiszt kihallgatása következik.

Elmondja, hogy két esztendeig német fogságban volt, mikor azonban most nyáron a szovjetcsapatok bevonultak, azonnal a magyar hdsereg ellen vetették be őket.

— Szívesen indultak a kétévi fogság után új harcokba?

— A hangulat általában háborúellenes volt. Mi sokat szenvedtünk, nekünk éppen elég volt a háborúból.

— Mégis azt tapasztaltuk, hogy hevesen támadtak a harcok során. Mi ennek az oka?

— Támadnunk kellett, mert akár a vörös katonák mögött a politrukok, mögöttünk is géppisztolyokkal álltak saját tisztjeink. Igy aztán nagy vérveszteségeink ellenére is harcoltunk tovább.

— Ebből az is következik, hogy a bolsevisták az Alföldön összegyüjtik a katonaviselt embereket és bevetik őket a németek ellen? Igy van ez?

— Bizony, ez be fog következni. A szovjet nem ismer kíméletet.

... Dermedt csönd a román altiszt szavai nyomán ...

Vécs Ottó
karp. szakaszvezető

Ádáz küzdelem a nyugati fal előtt

Sikeres német ellentámadások az olasz fronton

Berlin, december 11.

Az angolszász hatalmak ellen folyó háboruról kiadott *vasárnapi hadijelentés* ezeket mondotta:

Aachen térségében tovább csökkent a harcok ereje és kiterjedése. Az ellenség állandó átcsoportosításaiból arra lehet következtetni, hogy hamarosan újrakezdi nagytámadásait ebben a térségben. A hürtgeni erdőben és Vossenacknál az északamerikaiak sikertelenül folytatott támadásaik során sok foglyot vesztettek.

Saarlautern vidékén gránátosaink kivetették az ellenséget több kiserődből, amelyben előzőleg megvetette lábát. Elzászban a Saargemünd és Bischweiler közti arcvonalon csapataink a nyugati fal előterepén súlyos elhárító harcban állnak nagy ellenséges erőkkel, amelyek szívós ellenállásunkkal szemben csak kis mértékben tudtak terepet nyerni. Az ellenség heves harcok után végül behatolt Niederbronnba és Bischweilerbe.

Elzász déli részében Kaysersbergtől kétoldalt és a Schlucht-szorostól délre tovább tart az ellenséges nyomás. Thann térségében csapataink heves harcokban meghiusították a támadó ellenséges kötelékek áttörő szándékát.

Lorient déli arcvonalán az északamerikaiak, akiknek támadásai szombaton meghiusultak, csak heves tüzérségi tűzre szorítkoztak, amelyet ütegeink viszonoztak.

London és Antwerpen ellen folytatódott a zavaró tűz.

Középolaszországban a Faenza körül és a várostól délnyugatra dúló csata szombaton a legnagyobb hevességig fokozódott. Páncélos kötelékeink széles arcvonalon ellentámadásra indultak és az angolokat az etruszk Appenninek nyúlványaiban dél felé több kilométernyire visszavetették. A legerősebb ellenséges ellenállás sem tudta feltartóztatni őket. Faenza nyugati peremén szintén visszavetettük az ellenséget a Lamone-szakaszon túlra. A 8-ik angol hadsereg ezzel újból elvesztette annak a területnek legnagyobb részét, amelyet a nagy harc eddigi öt napján sikerült meghódítania. Kötelékei igen súlyos és véres veszteségeket szenvedtek.

Északamerikai terrorrepülők Dél- és Délkeletnémetország ellen intézett támadásai következtében főleg Stuttgart város területén, valamint néhány szomszédos községben károk keletkeztek a lakónegyedekben. Az esti órákban néhány kötelék zavaró repülést végzett a birodalom középső vidéke fölött.

Hétfőn délután 2 órakor a német távirati iroda a védérőfőparancsnokságnak *a Führer főhadiszállásáról* kiadott következő *újabb hivatalos jelentését* közölte:

Az 1-es északamerikai hadsereg erős tüzérségi előkészítés után vasárnap az Aachentől keletre lévő térségben megindította negyedik nagy támadását. A fő harctérségünkbe néhány ponton behatolt ellenséggel elkeseredett harcok folynak.

Saarlauterntől kétoldalt erődítményeinkért tovább tart az elkeseredett viaskodás anélkül, hogy a helyzet lényegesen változott volna.

Saargemünd és Hagenau között az ellenség széles arcvonalon fokozott erővel folytatta támadásait. Azonnal megindított ellenlökésekkel néhány kilométernyi térnyereség után felfogtuk a támadásokat. Saargemünd déli részében és Hagenauban heves utcai harcok lángoltak fel.

Csapataink Délelzászban az eddigi súlypontokon továbbra is kemény elhárító harcban állanak. Helytállásukon meghiusult az ellenség sok támadása, vagy pedig csekély térnyereség után sikerült megállítani.

Távolható fegyvereink zavaró tüze tovább tartott, elsősorban London ellen.

Középolaszországban a Faenzától délnyugatra elfoglalt új állásaink ellen intézett erősebb ellenséges támadások összpontosított elhárító tüzünkben összeomlottak. A Ravennától északra és északnyugatra lévő mocsaras vidéken vasárnap ismét felélénkült a harctevékenység.

A Rajnától kétoldalt lévő birodalmi terület vasárnap is ellenséges mélyrepülők célpontja volt. Ezenkívül amerikai terrorbombázók megtámadtak több helységet, elsősorban Koblenz és Bingen városát.

Az ellenséges utánpótló közlekedés elleni harcban tengeralattjáróink 34.000 bruttoregisztertonnát kitevő öt hajót, továbbá két rombolót süllyesztettek el.

Az *Interinf* további jelentése szerint *Kréta német megszálló csapatai csekély veszteségek mellett felderítést végeztek két helység ellen, amelyet a bandák megszálltak.* Míg az egyik helységben már nem találtak ellenséget, a másikat szívós ellenállás után megtisztították. A harcbavetett páncélosok és páncélos felderítő kocsik jól irányzott tüze *nagy veszteséget okozott az ellenségnek.*

Amszterdam, december 11.

Mint az angol hírszolgálat Londonból jelenti, hivatalos közleményt adtak ki, amely szerint *a hétfőre virradó éjszakán Délanglia ellen kifejtett német légitevékenység következtében károk keletkeztek és a lakosságnak veszteségei voltak.*

Japán-német ünnepség Tokióban

Tokió, december 11.

Annak a napnak az évfordulóján, amelyen Németország hadbalépett az Egyesült Államok ellen, a japán külügyminiszter a külügyminisztérium helyiségeiben ebédet adott. Az ebéden elsőnek *Stahmer* tokiói német nagykövet szólalt fel.

— *Japán és egész Nagykeletázsia* — mondotta a többi között — *a legnagyobbfokú védelmi készültségben van. Hiába számít az ellenség a háború gyors és győzelmes befejezésére.* Japánnal vívott háborúja hosszú, véres és kilátástalan lesz. Éppen a legutóbbi napokban kitünt, milyen kiválóan működik a japán légelhárítás és a polgári légoltalom és hogy *a japán népet éppen úgy, mint Németországot, a terrortámadások csak még elszántabbá és keményebbé teszik.* Európában Németország és szövetségesei elkeseredett elhárító harcot vívnak. A német arcvonal azonban napról-napra jobban megerősödik. A legutóbbi rendszabályok hatása már az ellenséges hírekben is mutatkozik. Igy az ellenséges államférfiak kénytelenek visszaszívni a háború korai befejezéséről hangoztatott idő előtti jóslataikat. A németek és szövetségeseik bátorsága, szívóssága és áldozatkészsége biztos záloga a közös végső győzelemnek.

Sigemicu külügyminiszter válaszbeszédében többi közt a következőket mondotta:

— *A legutóbbi idők elkeseredett harccselekményei újból bizonyítják, hogy Európa sorsa a Führer és a Duce kezében nyugszik. Németország példás vitézsége és elszánt vezetése újból döntő sikereket hoztak.* A nagykeletázsiai háború a japán hazai arcvonalat, valamint a japán tengeri és szárazföldi harcerőket szintén kemény próbára állították. De *a Kamikaze-hadtest szelleme visszaver majd minden támadást Japán partjairól.* Ez ellenség most már nyiltan beismeri, hogy célja az egész világ feletti uralom. A három tengelyhatalom ez ellen az „eszme" ellen fogott össze, amely egész földrészekkel szemben gyarmati politikát akar érvényesíteni.

MEGJELENT

GÖRGEY VINCE:

50.000 kilométer!

Sztalingrádtól az atlanti tálig és a Keleti-tengertől Krétáig megismered a magyar és német hadak hősi eposzát

A könyv ára 20 pengő — Kapható mindenütt

Színház, Film, Művészet

Lakmé, énekelj!

Amikor a Lakmé legutóbbi előadásakor felnyitottuk a tolóajtót az Operaház főbejáratánál, hogy szokás szerint tegnapot és mát feledve várjuk a nyitány első taktusát, — valahol messze ágyú dörrent. S akkor dallam után kutató belső énünkbe hirtelen borongó sejtelem nyilalt. Mi lesz, ha kialszanak a lámpák, s a hatvanéves falak csak kivülről verik vissza a harcizajt, belsejük süket lesz, bent elnémul a dal...

A zenekarban primhegedü hangolt, magas hangokon táncolt a fuvola, s mig a fagott hosszú nyakkal a nézőtérre bámult, új erőt adott a jelen biztos tudata. A vasfüggönyre árny vetült, majd kettő, egymást követte az árnyak hosszú sora. Elől — im — Tristán jár, mellette Isolda, a bájitalt tőlük Brünnhilda veszi át, s mig kézről-kézre jár a méregpohár, Amfortas sebén elál a vérpatak. Belmonte szive fénysugár után repes, s égbe szárnyal a hü Constanza dala. Tőr villan hirtelen egy nő, majd egy férfi kezében, Tosca suhan mellettük lábujjhegyen, s a csendet messziről az összeesküvők gúnyos kacaja szaggatja át. Az anyáért Marrico ránt kardot és az aggódó keblen Turridu zokogja késő bánatát. Canio hangja csuklik és a sértett férfiszív boszszuért kiált. Vége a komédiának? — ugyan!... A Venus-barlangból ujjongva csattan föl a szerelem dala. Violetta és Manon kart karba öltve könnyed kacajjal távoznak, nyomukban az elmúlás szó tünő éneket s des Grieux lovag Alfred karján kergeti hasztalan szétfoszló árnyukat... Eladó az egész világ! — dörgi Mephisto önhitt éneke, zsebéből csengő aranyak hullanak Rodolphe ölébe, mi haszna?... zálogba vándorol az egyetlen kabát, s a sor végén Rigoletto könnyezve felkacag...

Gyülölet, szerelem, bosszú és minden szenvedély fonódik egyetlen nagy élménynyé s mi értetlen állunk előtte, mint Parsifal a Gral-mise előtt. Csak sejtjük, hogy minden, ami halandót egybefüz és földre láncol, ürügy csupán, hogy zenében lelje jogát s bocsánatát...

S az engesztelő sejtelem itt árad szét az Operában. Innen visz el vigaszt és új erőt fényezett bútorok közé és padlásszobába. Amit kultúra és alkotásvágy e kincsestárházba halmozott, itt válik ismét közkincsé osztatlanul. Hosszú évek, ezrek munkájának mozaikjából tevődik össze ez a csodás drágakő, melyet egészében vihet magával minden hallgató.

Mig életre kelnek az árnyak s esténként újracsendül a bú és kacaj, nem veheti el tőlünk e kincset senki, csak magunk... Csak mi foszthatjuk meg önmagunkat, ha tőle elpártolunk.

De... csitt: Lakmé dalol:

„Hová sietsz, leányka?"

Ismét egyszerre lüktet a karmesterpálca és a szív. Minden mellkas egy ütemben dagad. Egy szem és egy fül a nézőtér, minden zegzugot megtölt a hang. Valahol — nem is olyan messze — tankot repeszt a páncéltörő, sivitva röpíti magvát magasba az aknavető s a messzehordó ágyú csöve villanását lustán követi a robbanás. Bent a dal uralma időtlen és végtelen... Nyáron pacsirtát hallottunk dalolni egyszer, mig légiaknák nyomán köröskörül pusztulás honolt. Az égből szállt a dal és az égnek szólt. Engesztelés volt s áldozat. Igy hangzott most is Lakmé csengettyü-dala. Enyhítette összeszorult szivünk sürü dobbanását, s a remegő szempillák mögé bátorságot lopott.

Most nem szünhet meg a dal, nem tolhatjuk el magunktól a Teremtő enyhitő kezét, most, amikor a legnehezebb... Énekelj Lakmé! S bár hátad mögött Nilakanthe kezében tört rejt, készen lecsapni arra, ami legkedvesebb neked, ne apadjon el ajkadon a dal... „Lakmé, énekelj! Tovább! Tovább!"

*

Emlékezetes előadás marad mindnyájunknak ez az este. Gyurkovits Mária énekelt s ez egymagában ünnepnek számit. Az első hangtól az utolsóig uralta a szerepet; mint mesterhegedü a virtuóz kezében, úgy szárnyalt a hangja minden magasságban. Mesterműnek elismerés jár, nem bírálat és Gyurkovits Mária már régen elérte azt a színvonalat, mely egyes alakitásait mesterművekkel állithatja párhuzamba. Ha őt hallgatjuk, ugyanaz az érzés fog el, mint kora-barokk templom homlokzata előtt, vagy egy Holbein-kép szemléleténél. A művész akkor érte el célját, ha művészetével két érzést tud életre kelteni: önmagában alázatot és a szemlélőben áhitatot. Gyurkovits Mária pedig művész a legjobb értelemben.

Gyurkovits Mária énekelt, s egyszerre minden jobban szólt. Eltünt a zenekarból azok a gyanus zörejek, amelyeket a bizonytalanság szül. S itt jegyezzük meg, hogy örömmel emlitjük Berg Ottó nevét, ha róla jót irhatunk. Az Operaház legtöbbet foglalkoztatott, s egyben legsokoldalúbb karmestere ragyogó, teljesitményekre képes. Zenei felkészültsége vitán felül áll. De — mint tűzoltó az egyenruhát, ha „ég a ház" — úgy kell neki is gyakran az utolsó percben frakkját magára öltenie, hogy megmentse az előadást, amit ő számtalan esetben meg is tesz. Az innen származó bajokért nem is lehet egyedül őt felelőssé tenni. Azonban az előadás: a dalmű születése és — a függöny legördülésekor — egyben halála is. Az opera-vezérkönyv áttekintése korántsem jelenthet ugyanolyan élvezetet, mint a színművek szövegkönyvének elolvasása. A zongorakivonatok igen gyatra alkalmat nyújtanak a dalművek népszerűsitésére, egyedül az Operaház juttatja érvényre a zeneszerző mondanivalóit. Tehát minden előadás fokozottabb felelősségvállalást kiván attól, aki sorsát a kezében tartja. Ezért csak az a karmester biztosithatja kezdetben a mű tiszavirágéletét, aki az előkészületek hosszú vajúdását ellenőrizte. E tekintetben — mentségére legyen mondva — Berg Ottónak sok koraszülött útját kellett egyengetnie. Nem csoda, ha az önzetlenül vállalt hálátlan feladatok a művészi szempontot helyenként háttérbe szoritották.

Gyurkovits Mária énekelt. S amint a nemesvonalú estélyi ruhán pompásan hat a legparányibb ékszer, kivirult körülötte mindenki és minden. Partnerei lendületet szárnyat kapott, a páros jelenetekben Halmos János, Palló Imre és Máthé Jolán egymást multák felül. Kiváló hőstenorunk enyhe indiszpozicióval küzdött, éppen a legnehezebb részekben bizonyitotta be azonban, hogy ő Operaházunk legszilárdabb tartóoszlopa.

Gyurkovits Mária énekelt, s ami másnak probléma — mint jelen esetben a hires E-dur (csengettyü)-ária), — az neki csak alkalom, hogy tudását és elmélyülését megcsillogtassa. Ha úgy kivánja a sors és a csengőhangú árnyakat egyidőre a Csend néma követe váltja fel, nem kivánhatunk jobbat, minthogy a titoktartó, vastag falak az ő dalát őrizzék meg — a feltámadásig. Gyurkovits Mária, köszönjük ezt a dalt! (Cz)

---

* **A „Tacskó" a Kamaraszínházban.** Niccodemi „Tacskó" című hangulatos szinjátéka visszaköltözött a Nemzeti Kamaraszínházba, ahol sorozatosan kerül előadásra. A felújítás szereposztása szerint a két főszerepet Mészaros Ági és Kovács Károly játssza.

Szinházi műsor

OPERAHÁZ (½5): Bolygó hollandi (III). **NEMZETI SZINHÁZ** (5): Annuska (X. 4). **NEMZETI KAMARASZINHÁZ** (5): Tacskó. **MAGYAR MŰVELŐDÉS HÁZA** (5): Énekes madár (a kolozsváriak vendégjátéka). **VIGSZINHÁZ** (5): Portugália császára. **PESTI SZINHÁZ** (½5): A vadkacsa. **UJ MAGYAR SZINHÁZ** (5): Utcai ismeretség. **ANDRÁSSY SZINHÁZ** (5): Ne bizz a nőben! **ZENEMŰVÉSZETI FŐISKOLA:** A szegedieki vendégjáték szombatig szünetel. **FŐVÁROSI OPERETTSZINHÁZ** (5): Luxemburg grófja. **VIDAM SZINHÁZ** (5): Rómeó és Piroska. **KAMARA-VARIETÉ** (5): Varieté-műsor. **MAGYAR-NÉMET KATONASZINHÁZ** (½5): Varieté-előadás. **NEMZETI SPORTCSARNOK:** A Népvarieté előadásai vasárnapig szünetelnek.

Moziműsor

(Rövidítések: n = negyed, f = fél, h = háromnegyed)

—□—

ADRIA (Margit-körút 5/b, T: 353-707). Egy a milliókért, 3, 5, 7; v, ü, 11 és 1-kor is. **ANDRÁSSY** (VI. Csengery-utca 39, T: 124-127). Az élet megy tovább, f 6, f 8; v, f 2 órakor is. **ATTILA** (VII. Rákóczi-út 82, T: 222-644). Mexikói futár, 11, 1, 3, 5 és 7 órakor. **ATRIUM** (II. Margit-körút 55, T: 158-034). Gazdátlan asszony, f 3, f 5, f 7; sz. v, f 1-kor is. **BARLANG** (Károly-körút 3, T: 422-722). Szív és dal, 3, 5, 7; sz, v, ü, 1 is. **BAROSS** (József-körút 63, T: 149-510). Szerelmes szivek, 4, 6, v, ü, 2 is. **BELEZNAY** (Akácfa-u. 4, T: 225-276) Boldogság a vége, 3, 5, 7. **BELVÁROSI HIRADÓ** (Petőfi S.-u.6, T: 181-244). Ariberg tüleo, Tutajosok a Tiszán, Rajzoshiradó a Kolozsvári-testvérekről, Magyar, Ufa- és Európa-hiradók. Folyt. egyórás előadások 10—21. **BELVÁROSI** (Irányi-utca 21, T: 384-563). Muki, f 3, f 4, f 5, f 6; vas.: f 2, f 3, f 4, f 5, f 6 órakor. **BETHLEN** (VII. Bethlen-tér 3, T: 225-003). Makkhetes, f 3, f 5, f 7; v, f 1-kor is. **BUDAI APOLLO** (Széna-tér, T: 351-500). Végzetes éjszaka, n 4, n 6, n 8; v, ü, n 2-kor is. **CAPITOL** (Baross-tér, T: 131-337). Cirkusz Renz, 1, h 3, f 5, f 7; vas. és ü, 11, h 1, f 3, f 5, f 7. **CSABA** (VIII. Üllői-út 4, T: 146-040). Páris rejtelmei, f 3, f 5, f 7; vas. és ü, f 1-kor is. 11-től: Páris rejtelmei, f 3, f 5, f 7; v, ü, f 1-kor is. **CORVIN** (József-krt és Üllői-út sarok, T: 138-988). Ez Bécs! f 3, f 5, f 7; v, ü, 11-kor is. **DUNA** (Hollán-u. 7/a, T: 111-994). Hatosikrek, f 3, f 5, f 7. **ERZSÉBET** (Erzsébet-krt, T: 222-401). Fények az éjszakában, 3, 5, 7; v, ü, 1 is. **FORUM** (Kossuth Lajos-u, 18, T: 189-707). Futóhomok, f 3, f 5, f 7; sz, 1, v, ü, 11, 1. **HIRADÓ** (Erzsébet-k, T: 222-499). A Vogézek és a Rajna között, Tutajosok a Tiszán, Rajzoshiradó a Kolozsvári-testvérekről, Magyar, Ufa- és Európa-hiradók, Folyt, egyórás előad, 9—21-ig **HOMEROS** (Hermina-út). Régi keringő, 3, 5, 7; v, 1. **IPOLY** (Csáky-utca 65, T: 29-26-26). Ma este semmi uiság, n 4, n 6, 8; sz, v, ü, n is 2. **JÓZSEFVÁROSI** (Kálvária-tér, T: 131-316). Zöld arany, 3, 5, 7; v, ü, 1 is. H: Szerelem téved ből. **KAMARA** (Dohány-u, T: 423-901). Álarcos lovag, f 12, f 2, f 4, f 6, f 8-kor. **KORZÓ** (Váci-u 9, T: 18-28-18) Ez Bécs! h 3, f 5, n 7; sz, 1, v, ü, 11 is. **KULTUR** (Kinizsi-u, 28 T: 188-120). A sas visszatér, 3, 5, 7; v, ü, 1 is. **MESEVÁR** (V. Szent István-körút, Telefon: 114-502). Makkhetes, f 4, f 6, f 8; v, ü, f 2 kor is. **NEMZETI APOLLO** (Erzsébet-körút, T: 222-002). Nászinduló, 3, 5, 7; szomb, 1, vas, 11 és 1 órakor is. **OTTHON MOZI** (Beniczky- és Baross-utca sarkán, T: 146-447). Szerelmes szivek, h 3, h 5, h 7; v, ü, 11, h 1-kor is. **PATRIA** (Népszinház-utca T: 145-673) És a vakok látnak... 11, 1, 3, 5 és 7 órakor. **PEST** (Erzsébet körút, T: 221-229). Majális, f 12, f 2, f 4, f 6, f 8. **PETŐFI** (Rottenbiller-u T: 428-478) Egy a milliókért, f 3, f 5, f 7; v, ü, f 1 órakor is. **RADIUS** (Nagymező-u 22, T: 122-098) Dal a tűz piros virágról, h 3, h 5, h 7; sz, 1, v, 11. **RÁKÓCZI** (Rákóczi-út, T: 426-326). Anyámasszony katonája, 11, 1, 3, 5, 7. **SZITTYA** (Vilmos cs.-út, T: 111-140). Nászinduló, f 4, f 6, f 8; sz, v, ü, f 2. **SCALA** (Teréz-körút, T: 11-44-11). Kelet leánya, f 3, f 5, f 7; v, ü, f 1-kor is. **SZÉKELY** (Erzsébet krt, 26, T: 226-425) Az éjszaka lánya, f 3, f 5, f 7. **TURÁN** (Nagymező-u, T: 130-003) Néma tanu, h 1, h 3, h 5, h 7; v, ü, 11 is. **UGOCSA** (Ugocsa-u, 10 T: 154-429) Nivi mindig bajt csinál, f 3, n 5, n 7; v, f 1 kor is. **UJBUDA** (Horthy M.-út 54, T: 268-999). Makkhetes, 3, h 5, f 7; v, ü, 1 kor is. **URÁNIA** (Rákóczi-út 21, T: 146-045). Fehér álom, 3, 5, n 8; v, ü, 11-kor is.

* **Ujra megkezdődnek az Operaház előadásai.** Az Operaház igazgatósága közli, hogy négynapos szünet után december 12-én, kedden ujra megkezdődnek az előadások. Az elmaradt december 10-iki, vasárnapdélelőtti „Cigánybáró" és esti „Sevillai borbély" előadásokat 17-én, vasárnap délelőtt, illetve este tartják meg. A megváltott jegyek érvényesek. A hét folyamán egyébként kedden a „Bolygó hollandi", szerdán a „Turandot", csütörtökön a „Nilusi legenda" és „Sylvia", pénteken „Fidelio", szombaton pedig a „Bohémélet" kerül szinre.

* **Megtartják a kolozsváriak az Énekesmadár előadását.** A kolozsvári nemzeti szinház keddre kitűzött Énekesmadár-előadása a főszereplő Ölvedy Zsóka, valamint Garami Jolán betegsége miatt problematikusnak látszott. A szinháztól nyert értesülés alapján a keddi előadást az eredeti szereposztásban minden körülmények között megtartják. Sallay Kornélia és Görbe János mellett Ölvedy Zsóka, Kollár Mária, Garami Jolán, Tompa Sándor és András Márton kapott szerepet Tamási Áron igaz költőiségű szinművében, amelynek kisérőzenéjét Endre Béla komponálta. Rendező Tompa Miklós. Az Énekesmadár csütörtökön is szerepel a szinház játékrendjén.

* **Ligeti Miklós szobrászművész halála.** Ligeti Miklós, a neves szobrászművész, az iparművészeti társulat volt alelnöke, vasárnap Budapesten elhunyt. December 13-án délután fél 2 órakor temetik a Kerepesi-úti temető halottasházából.

* **A pápa a zene jelentőségéről.** Mint Vatikánvárosból jelentik, a római rádiótársaság a Vatikán nagy konzisztóriumi termében a rádióban is közvetített hangversenyt rendezett, amelyen a pápa is megjelent. A műsoron Bach művei szerepeltek. A pápa rövid beszédet mondott és hangsúlyozta a zene népeket összekötő hatalmát. A rádiónak — mondotta többi között — az a nagy jelentősége, hogy a zene nagy mestereinek híres műveit hozzáférhetővé teszi a nép széles rétegei számára. A zenének az a különleges küldetése, hogy megteremtse a béke és szeretet légkörét. Kiemelte végül a pápa a zene nagy szerepét a katolikus egyház liturgiájában is.

* **A szegedi városi szinház,** mint ismeretes, néhány hét óta a zenekakadémián tartotta előadásait. Minthogy a szegedi együttes jelenleg Vaszary Gábor „Bubus" című darabjának bemutatására készül, december 16-án, szombaton estig nem tart előadásokat. A zenés darab főszerepeit Völcsey Rózsi, Sipos Ila, Nagy Csilla, Bárdos Anni, Hámory Erzsi játsszák. Rendező: Tarnai József.

* **Matány Antal meghalt.** Matány Antal, a Nemzeti Szinház egyik közszeretetben és megbecsülésben állott művésze szombaton este szivszélhüdésben hirtelen elhunyt. Közel két évtizede volt tagja a Nemzeti Szinháznak és mint epizódista a legnépszerűbb színészek egyikévé vált. Halála őszinte részvétet keltett a művészvilágban. Temetése szerdán délelőtt 11 órakor lesz a farkasréti temetőben.

* **Megnyilik a Kamara-varieté.** A Kamara-varieté, amelynek helyiségében az elmúlt napokban a kecskeméti szintársulat tartott sorozatos előadásokat, kedden délután 5 órakor nyilik meg. Perényi József igazgató erre az alkalomra nagyszabásu varieté-műsort állitott össze.

Kisszakasz

Milliméter sor ára hétköznap 1 pengő, vasárnap és ünnepnap 1.50 P. Legkisebb hirdetés (10 mm) 10.—P, illetve 15.— P. Álláskeresőknek 50% kedvezm.

Levelezés

Dr. Gesztelyi Nagy Lajos

fhdnagy keresi testvéreit és kollégáit **Szabolcsból** és **Nyiregyházáról**. Értesitést kér Salgótarján, 6. éleim. raktár címre.

Vitéz SZENTGYÖRGYI TIBORNÉ keresi szüleit, Temesfalvi Antalékat **EGERBŐL**. Akik tudnak tartózkodási helyükről, nagyon kérem, **Kőszeg, T.-üdülő, Gombos Gyula-u.** cimre értesitsenek.

MAKÁNY RÓZA

(Csütörtök, Komárom megye) kéri októberben Szatymazra bevonult László öccsét, adjon magáról hirt.

SZABOLCSIAK!

Ki tud Bálint Ilona tiszabezdédi postamesterről és Papp Gyula papi főjegyzőékről. Értesitést kér Gulyás Istvánné, Bpest 102 posta.

Kérem **Hidasy Géza** „Adáról" menekült jegyzőt, hogy adjon hirt a nővérének, özv. Borcsik Lajosnénak, ki Nyiregyházáról menekült és jelenleg „Sárvár" Várkerület-utca 20 sz. alatt lakik.

Gyöngyösön

hagyott szüleit keresi **WOLF IMRÉNÉ**. Ha valaki tudja hollétüket, sziveskedjék értesitést küldeni Wolf Imréné, Réte (Szenc mellett) cimre.

SZABADKAIAK!

Aki tud valamit édesanyámról, **Németh Ferencné** uy. tanitónőről és testvéremről, **Németh György, Andrásmező** telepeskörség lelkészéről — értesitsen. **Németh Aranka** főv. tanitónő, VIII. Thék Endre-utca 43/c, II. 1

CEGLÉDRŐL

Dobos László földbirtokost, Dobos Ferenc dr. főorvost és Csók Sándor dr. orvost Dunaszentgyörgyről keresem, Komáromy örnagyné, Szentgotthárd, dohánygyár.

DEBRECENIEK!

Aki tud valamit menyemről, **GYÖRY LÁSZLÓNÉ**, szül. Kövös Edit járásbirósági tisztviselőnőről, vagy édesanyjáról **Tihanyi Vilma** törvényszéki tisztviselőnőről, akik Rákóczi-út 21. sz. alatt laktak, kérem, közölje velem az alábbi cimen: **Györy Ferenc** t. hadnagy, Gánt, Fejér megye.

SOPRONBA MENEKÜLT NAGY PÁL

pénzügyőri főszemlész és családját keresi fia, Budapest, V. Alkotmány-utca 18, III. 3. — Ha Pestre jönnek, hely van.

LÉNART ISTVÁN

századost keresi felesége, nagyon várja kislányával együtt, jöjjön mielőbb. Cime: Pápa, Eszterházy-utca 5. szám.

Özv. Ladányi Jenőné

kéri mindazokat, akik fiáról, Ladányi József karp. őrvezető hollétéről tudnak, — értesitsék. — Cime: Székesfehérvár, Távirda-utca 14/a.

PÉCSIEK!

Aki tud **Fohl Károly dr.** családjáról, értesitse őt Dunaalmás, 205/5. á. ü. cimen.

MISKOLCRÓL

keresem **Fésüs Ferencné**, Négyessy Irént. Aki tud róla, értesitse Bonnyay Edénét, Budapest, V. Hollán-utca 30, I. 2. — Zoltán várlak.

Richter Lászlót

Nagybányáról keresi **RICHTER ISTVÁN** hadnagy. Cime: Sopron, Hunyadi-utca 4.

Márk Endre dr.

fhdgy, kéri mindazokat, akik Szászrégenből elmenekült családjáról tudnak, irjanak a C. 583 tábori postaszámra.

Kaposváriak!

Aki tud valamit **Tábori Terézről**, kérem, sürgősen értesitsen. Telefon: 180-880, 14-es mellékáll. Bánkuti László t. rep. hadnagy.

KISS ERNŐ

főhadnagyot és Ikrtics Béla zászlóst Schäffer Ferenc keresi, Tudassák állomáshelyüket a pacsai (Zala m.) leventepar.-ággal.

Birtalan Ilona

borsai, máramarosmegyei áll. tanitónő szüleivel együtt Csesznekre, Veszprém megyébe menekült. Kéri a kolozsvári, nagyváradi, szilágysomlyói és borsai rokonokat és ismerősöket, hogy cimére irjanak.

Oravecz Imre

gyulai lakost keresi felesége, **Korponai Erzsébet**. Cime: Bpest, VII. Rákóczi-út 26.

GYÖNGYÖSIEK!

Millényi László dr. pü. főfelügyelő úr hollétéről értesitést kér **Berentés dr. tisztiorvos**, Bpest, II. Keleti Károly-utca 26.

BÁNYAI KATALIN KISVÁRDÁRÓL

sürgősen jelentkezzen Budapest, Siroki-utca 4. fszt. 4. alatt. Aki tud róla, ide irjon. Staniek cimen

FELNÉMETIEK!

Aki tud valamit **Erdi Gyula dr.** körorvosékről, értesitse sógorát, Vágvölgyi Bélát, Bp. II. Szász Károly-utca 1, III. 5.

MAJÁLIS! MÁTÓL A PEST-BEN

A főváros északi részén

vámon belül, gyárövezetben, beépitésre alkalmas

nagyobb telket keresünk

azonnali vételre. Ajánlatok „Nagyipar" jeligére **Haasenstein és Vogler r. t.** hirdetőirodába, V. Dorottya-u. 8. küldendők.

Ligeti Miklós

Képző művészet 1934. máj.–jún. 4. (72–73.)

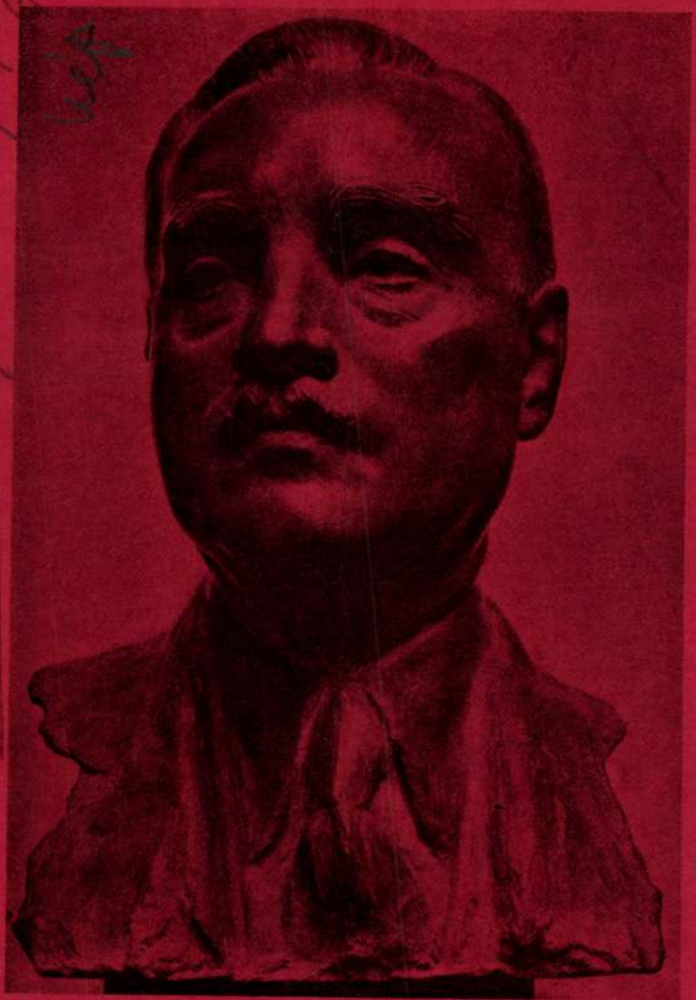

Ligeti Miklós: Scitovszky Béla

A II. Nemzeti Kiállításról.

Egész évre 24 pengő, félévre 12 pengő, negyedévre 6 pengő. Egyes szám ára: 2.5
Külföldi előfizetés külföld számára egész évre:
Csehszlovákiában 150 csehkorona, Jugoszláviában 300 dinár, Romániában 500 lei, Néme

üveget,
orcellánt
Handelsmannté
és, üvegezés
VII., Rottenbiller-utca
RMEKCIPŐ-OTTH
RPÁD
ST, IV.
A 2.

íny és fiu-
egességek!
Telefon

KOZMETIKAI INTÉZET
likával szemben
ÁR-UT 15/a. FÉLEMELET
kája. Szem alatti ráncok, szarka-
Személdökformázás. Tartós
s. Hajszál, szemölcsirtás
n. Tavaszi szépitő-
Tanitványok

BATA
Kamarai szállító
szabó- és divatáru
Budapest, IV. Kristóf

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 337-748, 340-726

Lesznáe Anna, Sestő-

MAGYAR HÍREK

és iparművész, költő és író.

1978 OKT 7

Ligeti Miklós

Wolf

Molnár Viktor. A Rudolf szobor története. Az Urania magyar Audomagos egyesület megbízásából. Bpest. 1908. 4r 42 l.

Molnár Viktor. A Rudolf szobor. Urania 1908. 445 l.

T. Műhelyfő

Miután keresményemnek 191..... év...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam.

Kelt ....., 191..... évi

.....

tanu.

.....

tanu.

Jelentem, hogy .....

MDK

Ligeti Miklós,szobrászm.

Az Uránia Tud.Egyes. Rudolf trónörökös kisebb méretü szobrára hirdetett pályázatot.Csak 2 pályázó jelentkezett: Ligeti M.és Istók János.

Az architektonikus részt L.M. szobrán Hikisch Rudolf ép. készitette.
Ligeti Rudolf trónörököst egyszerü vadászruhában ábrázolja,vállán puskával, jelezvén,h. nem csak katona volt.

Rudolf trónörökös szobra.
Müvészeti Krónika. 1905.jan.15. 7.l.

HDK

Ligeti Miklós

Önmagáról készitett karikaturát a Fészek bálon, a klub falain, több müvésztársával együtt.
A lap külön mellékleten hozza a müvészek rajzait.
Repr.

A HÉT, Bp. 1905. ápr. 23. XVI. évf.
17. sz.

Ligeti ~~[illegible]~~ Miklós

Ströbl Alajos növendékeként

említve

Fülep Lajos: A művészet forradalmától a nagy forradalomig
Bp. Magvető 1974 96. old.

Ligeti
szobrán

~ szolnoki szobrász

Kapossvári: Lyka K. vázai. 180.
Jászkunság, 1970. 4.

MDK

Ligeti Antal szobrász

Apaffy Mihaly erdélyi fejedelem c. szobormüve a főrizalit déli oldalan.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országhaz. Bpest. 1937. /képekkel./ 130.l.

MDK

Ligeti Miklós

Sorg Antalné siremléke, r epr.

Képzőművészet 1934. 162.l.

Ligeti Miklós

Nobrász

mod
2

Magyar Pályázatok

1906. 8. sz. (Ligeti Miklós műterme és ugyanolója. Terverseh Bálint és Jámbor, képpel és alapvájzokkal -)

~~Fürész bronzból VII. 246.~~

Ligeti. Miklós

IROD.

M. Genius 1897

134–135

Rejtkel

Ligeti arcdeje a 141

lapon.

Ligeti Miklós

Sorg Antalné
siremléke, fenti
mivel

Repr. -

Képzőmüvészet

1934, 162. l.

kép

51 –

151. Schiavone, Gregorio (páduai festő, működött 1440–1470 közt): Madonna, angyalok, Sz. Ferenc és Sz. Bernardin. Fa, tempera, 47×34 cm.

Masszlagy 11.86. szám. — Bertinelli-gyűjt.

Ligeti Miklós

Anonymus sobra az I. Ferencz József által kijelölt ún. liz királyszobor egyike volt; közvetlen megbízás alapján készítette el Ligeti.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 40 l.

Ligeti Miklós

"Anonymus", XIV. ker. Városliget, Széchenyi liget, 1903-ban állított fekete fel, bronz, 1,90 m. magas, a talapzatul szolgáló kőrke pad márványy, 0,64 m. magas.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 40 l.

MDK

Ligeti Miklós, szobrász

"Anonymus"-a és egy gyöngéd kezelésü
kis márványa a hatalmas elöcsarmokban.

Olgyay Viktor: Müncheni kronika./A IX. nemzetközi mükiállitás. Müvészet.1905. 4. sz. 271-274.l. Glaspalastban.

Ligeti Miklós

az impresszionisztikus szobrászat mű-
vészete - „Anonymus" c. alkotása

Die Kunst der Jahrhundertwende;
Ausstellung; István Király múzeum
közleményei, Serie D, Nr. 41. Székes-
fehérvár, 1965.

11 l.

M.D.K.

[Ligeti Miklós], szobrász

Anonymus-szobrát körli a szerző hangulatos felvételben:

Szamos Rudolf: Hagyományos nélkül
Zugló

BUDAPEST, VI.évf. 1968. 12. sz. 12. old.

Ligeti Miklós

„Anonymus" egész tábla, fekete fehér fényképreprodukció.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955.

Ligeti Miklós

Anonymus, 1902, bronz, 190 cm magas, Városliget, Bpest, é.

Rippl-Rónai József, 1902 körül, bronz, 45 cm, Szépművészeti Múzeum, Bp. fekete-fehér tábla reprodukció

E. Gádor - G. Ö. Pogány: Ungarische Bildhauerkunst, 1955. 66-67 l.

N.D.K.

Ligeti Miklós szobrász

Stróbl tanitványa,

Anonymus-szobor, Városliget,

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 55 .l.

M.D.K.

[Ligeti Miklós], szobrász

Anonymus szobrát körli a szerző, azzal a felírással, hogy „Egy szép szobor-hangulatos környezetben." A fényrépész neve sehol sem hiányzik, de a szövegben említett szobrok nagy részénél a szobrász neve sehol sem szerepel.

Furkó Zoltán: Szobraink a korszerű városképben

BUDAPEST, 1968. VI. évf. 6. sz. 32. old.

Ligeti Miklós

"Faun" és "Anonymus" c. dombormüvei
.....
a Magyar Képzőművészek Egyesülete jub.kiállitásán.

Pesti Hirlap, 934.XII.13.

M.D.K.

Ligeti Miklós,szobrász/1871-1944/

Anonymus szorát készitette.Arcvonások nélkül is kifejezte az alak godolatokba való mélyedését. Kép,297.o.

M.Kiss Pál: Müvészetről mindenkinek,Corvina,Budapest,1966

M.D.K

Ligeti Miklós,szobrász

Anonymus szobra,Bronz,1903.Fekete repr.297.o.10.kép

M.Kiss Pál: Művészetről mindenkinek,Corvina,Budapest,1966

mdk

Ligeti Miklos szobrász művész

Anonimus szobra (az egyik legszebb utcai szobor a maga idejében)
(A millenemu alkalmából Ferencz József 10 szoborral ajándékozta meg a fovárost. Ezek között volt Ligeti Anonimusa)
Horváth Zoltán: Magyar zázadforduló 1961
Segyzetek: 600 l. Bpest és sajtoja 1. pont

M.D.K.

Ligeti Miklós,szobrász,/1871-1935/

Bécsben tanált.A bpesti Anonymus szobor ral szerzett hirnevet.546.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A Képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.1930.Bpest

Ligeti Miklós MDK

Anonymus, bronz

Műcsarnok 1934 dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

M.D.K.

Ligeti Miklós szobrász

/ 1871 - 1944 /

Anonymus,

Lyka: A művészetek története, n.p. 1965.

M.D.K.

Ligeti Miklós, szobrász

Híres és sokszor megcsodált műve, az Anonymus-szobor a Mezőgazdasági Muzeummal szemközti árnyas fák alat nyert hitűnő elhelyezést.

Róna Tibor: Budapesti kirándulóhelyek

Bp. /1960./, Panoráma, /Magyarország irásban és képben 1.köt./ 256. old.

+ 1 kép 257. "

Ligeti Miklós

"Anonymus"

1903.

Városliget. Sziget.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

186.1.

M.D.K.

Ligeti Miklós, szobrász

Városligetben lévő Anonymus szobrát a megtekintésre érdemes müvek között sorolja fel:

Dénes Tibor: Précis de l'Histoire des Beaux-Arts en Hongrie. Debrecen, 1936. 14.old.

Ligeti Miklós

MDK

"Anonymus"

THALY TIBOR: A 200 éves Városliget. Bp. 1958.

123-124.l.

MDK

Ligeti Miklós

Hegedüs László mellsz. br.

Anonymus, br.

Árv. Közl. 1933. dec. 4.rk.sz. 68. aukc. 50. l.

MDK

Ligeti Miklós

Legszebb magyar szobrok kiállitása a Nemzeti Galériában. Fenti müvész munkáját is láthatjuk.

"Anonymus"

Esti Hirlap 133 sz. 1958. jun. 8. 2 old.

MDK

Ligeti Miklós

Anonymus szobra,repr.

Déryné szobra,repr.

Kampis Antal: Az ujabb magyar szobrászat. A szépmüvészetek könyve. Bp. 1940.

512,516,517.l.

Ligeti Miklós MDK

Anonymus, bronz

Mücsarnok 1942 Őszi tárlat

Ligeti Miklós
kobrán

Kiállít a Műcsarnok őszi tárlatán a Bencsúr-társaság tagjaként, említve Anonymusa.

Uj Magyarság 1942. x. 11.

Ligeti Miklós szobrász M.D.K.

/ 1871-1944/

Emlékművek Budapesten és vidéki városokban.

Dekorativ ~~épületplasztika~~. épületplasztika

Anonymus városligeti szobra.

Genthon István: Magyar művészet a századforduló idején
Bp. 1962. 19.1.

Ligeti Miklós

MDK

Anonymus,

Szent István, márvány

József kir. herceg, bronz

Műcsarnok 1910. Vándorkiállítás

MDK

Ligeti Miklós

Rónai József, br.

Gergely I.: Budapest szfőv. ujabb szerzemé-
nyeinek kiáll. Képzőművészet 1932. 52. sz.
152.l.

M.D.K.

Ligeti [Miklós], osobrás

nevét emliti Fülep Lajos Ströbl Alajosnál tett látogatása leirásában

Idézve: Modern Művészet, 1905, 134-143. old. ról

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos, Bev. és összeáll. Perneczky Géza, Bp. 1967. Corvina

73. old.

Ligeti Miklós

A Képzőművészeti Múzeum XIX. századi magyar gyűjteményében szerepel.

N. m. 1942. VI. 14.

Ligeti Miklós.

A Szépművészeti Muzeum új magyar képtárában zobor-műve szerepel.

Pesti Hirlap, 1928. Okt. 30.

MDK

Ligenti Miklós

neve emlitve

Kosztolányi-K.Gy. és Mattyasovszky-Zs.L. ...
kiáll. 1916. képekkel. Ernst Muz.

Ligeti Miklós szobrász

Műcsarnokban a nagy magyar kiállításon neve szerepelt.

EK. 932.II.21.

Ligeti Miklós, Kolbrán

B Dh

1931-ben, tagdíj hátralék címén kizárták a Műcsarnokból.

Farkas Zoltán: Elek Artur emlékezete

269.p

Könyvbarát, Ap. 1959. június

IX/6.

MDK

Ligeti Miklós szobrászm.

Társasvacsora - 2 üppepelttel. Magyar Iparművészet, 1934. 115. l.

MDK

Ligeti Miklós

Ligeti Miklós és György D. ünneplése. B.H. 1934. jul. 29. 13.1.

Ligeti Miklós

Budapesten született 1871-ben, meg-
halt no. 1944-ben. Tanulmányait
Budapesten Ströbl Alajosnál kezdte,
majd Bécsben folytatta.

Gádor E.: Budapest szobrai, Bu-
dapest, 1955. 40 l.

Ligeti Miklós

Portrészobrokat, allegórikus zsánerszobrokat, „épületdíszítő" műveket és jelentős számú emlékmű szobrot alkotott.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 40 l.

Ligeti Miklós

Budapesten felállítok, de elpusztult vagy lebontok emlékművei: Bondholtz tábornok, Déryné, Rákaszfiú, Habsburg Rudolf.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 4 ol.

Ligeti Miklós

„Lovastüzér emlékmű" I. ker. Palota tér. 1937-ben állították fel, mészkő, 15 m széles, a figurák életnagyságúnak.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 40 l.

Ligeti Miklós

A Magyar Tüzészek Központi Emlékmű Bizottsága 1933-ban megindított gyűjtés után pályázatot hirdetett a szobra, melyet Ligeti nyert el. A mű a háborúban megsérült és lebontották.

Irod.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 401.

Ligeti Miklós

1930-ban – Tagdíjhátralék ürügyén
hámos jelentéley művésnel szott
szinálás a kincsasnorbóg.

337 l.

Farkas Zoltán: Elek Artur em-
lékezete, ~~[illegible]~~ Irodalomtörténeti
Közlemények. Bp. 1958. [illegible]

MDK

Ligeti Miklós

A Művészház művésztanácsa. Kőváry Sz. gyüjteményes kiáll. kat. Művészház, 1912. febr. 5.l.

Ligeti Miklós

MDK

Csak nevét említi a XIX. század szobrászai közt.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906. 58.l.

MDK

Ligeti Miklós

Csókássy 22.1.

Li~eti Miklós

Szerelem, márv.csop. repr.
Anonymus szobra, bronz, "
Kati néni, terr. "

Magyarorsz. művészeti csop.-jainak hiv. tárgymutatója. St.-Louisi kiáll. 1904.

46 l.

Ligeti [Miklós], szobrász M.D.K.

kapott megbírást a főváros területén felállítandó 10 szobor körül Anonymus szobrára, melyet arkor az Attila-utra szántar. Tiszteletdíja a teljesén kész szoborért 20.000 frt.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1898. XIX évf.
szept. 28. sz. 6. old.

MTK

Ligeti Miklós, szobrászm.

"Névtelen jegyzö" /Anonimus/. mely a budapesti királyszobrok közül való.

Mükiállitások a vidéken.-Szegedi képzöm.egyes.tav. kiáll. -a.
Vas.Ujs. 1902. 14 sz. 49.évf. 226.1

Ligeti Miklós, szobrász MDK

Anonymusról készült bronzszobra

igen népszerű a külföldiek között 3.

(nóti): Nem szeretjük Anonymust? 2

ESTI HIRLAP, bp. 1965. ápr. 28.

Ligeti Miklós MDK

szobrász

Repr.?/ a mü végén lap- és sorszám nélkül/

"Anonymus"

Gádor Endre: Budapest szobrai. Bp. 1955.

MDK

Ligeti Miklós

Anonymus szobra

lo szobor. Vas.Ujs. 1899, 472 l.

Ligeti Miklós szobrász M.D.K.

Munkássága átnyult az első világháborut követő időbe.

Kampis Antal : A képzőművészetek története
695.l.

Ligeti Miklós nobrán M.D.K.

emlitve:

Kanyis, hegy. mův. Bp. 1960 487

Ligeti Miklós nobrán M. D. K.

1871 – 1935

bysesti Anonymus nobor

Kampis, hagy. mür. Bp. 1960 546

Ligeti Miklós szobrász M.D.K.

/ 1871-1944 /

Anonymus-szobor. Bp.

Kampis Antal: A képzőművészetek története 765.1.

A Kultura Világa Bp. 1963.

MDK

Ligeti Miklós szobrasz

I.Endre c. szobormüve az Országház nyugati homlokzatán,

Zámborszky Ilona: A Magyar Országház.Bpest. 1937./Képekkel./ 129.l.

MDK

Ligeti Miklós, szobrászm.

a homlokzat és a külső szobor díszek egyik alkotója.

Cs.1

Képek és szobrok a királyi palotában.
Magy. Ip.müv. 1905. 168.1.

M.D.K.

Ligeti

Az Országos Képzőművészeti Társulat felhivására készitett pályamüvét -más müvészek alkotásával együtt "A Munkácsy-szobor" cimmel méltat a lap.

márc.

Magyar Salon, Bp. 1906. ~~jan.~~ hó. 44. kötet 468. lap

Ligeti Miklós

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi műtárlaton Diploma de Honort kapott.

Pesti Napló
1930.II.9

MDK

Ligeti Miklós

szobrán

műve: városligeti Anonymus-

szobor

Dombi: Mův. tört.

292

Ligeti Miklós szobrászmüvész
S.G. il Reggente Nicolo Horthy di Nagybánya
S.A.I. Arciduca József Ferenc
La rivoluzione
Esposizione Internationale d Arte
Velence 1926.

A Műgyüjtő, V., 1931., 6. l. — Van Marle (szóbelileg): Signorelli.

MONE MARTINI (sienai festő, † 1344) KÖVETŐJE

chim elhagyja a várost (121. kép)
tempera, 46×34 cm.
staurálta Endrődi Sebestyén, 1915.
—ó: Az esztergomi hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 19. szám. — Maszlaghy II., 39. szám. (Bizánci festő.) — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20, 3. l. (Simone Martini.) — Lepold—Homor 97. l. — Van Marle, II. kötet, Hága 1924., 581. l. (Adrea di Bartolo.) — Gerevich PA, 223. l. (Simone Martini.) — Benesch Belved, 70. l. (Sassetta.) — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 6. l. — Lepold—Lippay 55. l.

RANI, ELISABETTA (bolognai festőnő, 1638—1665)

nutatás a templomban
szon, olaj, 145×177 cm.
Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20, 3. l. (Sirani.) — Gerevich: PA, 240. l. (Sirani.)

DOMA (sienai festő, 1477—1549 körül) KÖVETŐJE

r. Szent János
gdolna

Ligeti Miklós ~~festőművész~~ szobrász
Frankel Ernő díj 1.
A Szinyei Merse Pál Társaság Értesitője. 1927. febr.

a kódexben püspöki címer szerepel, Bakócz Tamásnak még bíbornoksága, tehát 1500 előtt készült. Radó Polikárp is ezt a nézetet vallja. Tény, hogy úgy a zágrábi, mint az esztergomi kódexben is püspöki címer látható. Viszont Bakócz Tamás — aki 1498-ban lett esztergomi érsek és 1500-ban bíbornok — általában a kettős érseki kereszttel és a bíbornoki kalappal díszített címerét használta. Így pecsétgyűrűjét, casuláját és az Orsz. Széchényi Könyvtárban lévő Ransanus-kódexé (Cod. Lat. 249) a bíbornoki címerét díszíti, valamint az 1504-ben Budán vásárolt házának címertöredéke is, míg az esztergomi Bakócz-kápolna oltárán és az Orsz. Széchényi Könyvtárban lévő Cicero-kódexében (Cod. Lat. 148.) a Bakócz-címereken ugyan hiányzik az érseki kereszt és a kardinális kalap, viszont a püspöki infula sem szerepel. Bakócz Tamásnak a zágrábi püspöki vár falán levő címere mellett lévő felirat Rómer Flóris leírása szerint a következő: *THOS CAR STRIGON 1517.* (Horvátországi útinaplómból. Arch. Értesítő. 1870 159. l.) A címer fölött pedig a bíbornoki kalap látható. Elképzelhetetlen, hogy Bakócz Tamás ugyanekkor a kódexeit csupán püspöki címerrel látta volna el. Viszont azt a föltevést, hogy az esztergomi Graduale még Bakócz Tamásnak egri püspöksége alatt, tehát 1498 előtt készült volna, megdönti az a tény, hogy a miniátornak számos datált címereslevele maradt fenn és úgy a zágrábi, mint az esztergomi kódex is stílusában az 1519—1525. évek termékeihez, elsősorban Kanizsay Dorottya (1519), Kállay Vitéz család (1521) és a Ghymesi [illegible]tách-család (1525) címeres leveleihez áll a [illegible]zelebb. Kanizsay Dorottya címerét tartó [illegible]kok teljesen azonosak az esztergomi kódex

Ligeti Miklós, szobrász M.D.K.

tervét a Corvin-téri diszkút második és ismét meddő pályázatán az öt egyenlően díjazott közé sorolták.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

febr. 4. sz. 8. old.

MDK

Ligeti Miklós, Bálint Zoltán, Jámbor Lajos

Szabadságharc-szobor tervpályázata. Bpest, 1907.
Müleirás, költségszámitás 2o.l. Birálat 37.l.

Ligeti Miklós, szobrászm. MDK

pályadijat nem nyert, de jutalmazott tervek között van terve.
Sok müvészi vonás van munkájában.

A szabadságharc emlékszobrának pályamüvei.
Vas. Ujs. 1957.54.évf. 25.sz. 498.1.

Ligeti hiblás
szobrász

M.D.K.

A Kiscelli Múzeum kiállításán
van az Anonymus kismintája.

Cifka Péterné: A Kiscelli Múzeum új kiállításáról
Művészet, 1963. április – 34 kep

MDK

Ligeti Miklós

Anonymus szobra a Városligetben, repr.

Vasárnapi Ujság 1903. 46. sz. 762.l.

Ligeti Miklós, szobrász (1871-1935) M.D.K.

Bécsben tanult. Budapesti misztikusan hangulatos, s a célnak megfelelően impresszionisztikusan mintárok Anonymus szobrával megérdemelt hírnévre tett szert.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina, 352. old.

Anonymus bronz-emlékmű képe (1900) 349. "

Ligeti Miklós MDK

Repr:
"Anonymus" /Városliget/

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

130.l. 90. kép.

MIK

Ligeti Miklós, szobrász

A Várbazár falai közt dolgozott.
Itt készült: Anonymus-a.

g.f.:-Abel Mátyás király szobra szülötte.
PEST,1944.máj.8.

le.D.K

LIGETI Miklós szobrai

Szobor kismintája a Budapesti Történeti Muzeumban

(Anonymus)

Budapest müemlékei II. kp. 1962. 395.l.

Budapest műemlékei II. Bp. 1962.

M. D. U.

LIGETI Miklós Szobrász

(1871 – 1944)

Sok emlékművet készített Budapesten és a nagyobb vidéki városokban

Anonymus (repr.)

Budai lovas-tüzer emlékmű (1937.)

Genthon-Németh-Végvári-Zádor9Magyar művészet 1800-1945

Bp. 1958. 319, 320, 379, 380.

M. D. K

LIGETI Miklós szobrász
(1871–1945)
Anonymus-szobor (1903) repr.

Dombi József : Művészettörténet Bp. 1960. 292.
294. e

le. D. K.

LIGETI Miklós szobrász

(1871 – 1944)

1903. Anonymus szobra

Művészettörténeti A B C Bp. 1961. 214, 525, 553.

Ligeti Miklós szobrász M.d.K.

Városligeti Anonymus -szobor / 1903/

Preisich Gábor: Bp. városépítésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig p. 1964. 104.1.

Ligeti Miklós MDK

Anonymus, bronz

Szent István, márvány

Gróf Széchenyi Miklós győri püspök mellszobra, márvány

Zalán, bronz

Mücsarnok 1903. tavaszi nemzetközi kiáll.

MDK

Ligeti Miklós

Anonymus szobor

2ooo szobor Budapest utcáin. Az Est 1938. dec. 21.

MDK

Ligeti Miklós, szobrászm.

115. "Anonymus" Repr.

Képzőművészeti Társulat 1961-2 téli kiállítása.
Kat.

2/.

mDK

Ligeti Miklos, szobrászm.

115. "Anonymus"-szobor vázlata. Szonormü.

116. Dr. Térey Gábor. Mellszobor.

117. Grof Szechenyi képmása. " mgt.

Képzöm. Társ. 1901-2. téli kiáll. Kat. 31.

MDK

Ligeti Miklós, szobrászm.

Anonymus.	Szobormü.	
Szent István.	Márvány-mozaik szobormü.	
József kir.hg.	Bronz szobormü.	Mgt. Repr.

OMKT-Vándorkiállitások 1910. szept.8.-dec.27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Kat.80.l.

MDK

Ligeti Miklós

Anonymus

Thirring G.dr.: Szépműv. Múzeum. Budapest részletes kalauza. Részletes helyi kalauzok 1. Bpest. 1926. 91.l.

Ὑμνοι Μικροί

Ἀποχαιτα

MDK

Ligeti Miklós

Anonymus, bronz

Árverési Közlöny. 1938. 6.sz. 39 1.

MDK

Ligeti Miklós

Anonymus, szob.

Ybl E: Iparmüvészet és szobrászat a Györgyi K. eml.kiáll.on. MI. 1934. 84-86. l.

M. D. K.

LIGETI Miklós szobrász
(1871 – 1944)

Emlékművek

Bp. „Anonymus" (repr.)

Budai lovastüzér-emlékmű (1937)

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar müvészet 1800-1945.
Bp. 1962. 317, 318, 377, 378.

Ligeti Miklós szobrász

Anonymus

Siremlék

Jubileumi kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok 1934.

Ligeti Miklós

Tóry és Pogány

A Béke kutja Budapesten, a papnövelde udvarán, repr.

Művészet 1916. 95 l.

nincs ccd.

Pécsi élet 07. 131.

Zigeti Miklos

Wod
Z

Vas hp. 1903. 764 l.
(Anonymus Wobra)
Kajzel

Sztl felh

Ligeti Miklós

írod

Vas. Ujs. 1897. 339 l.

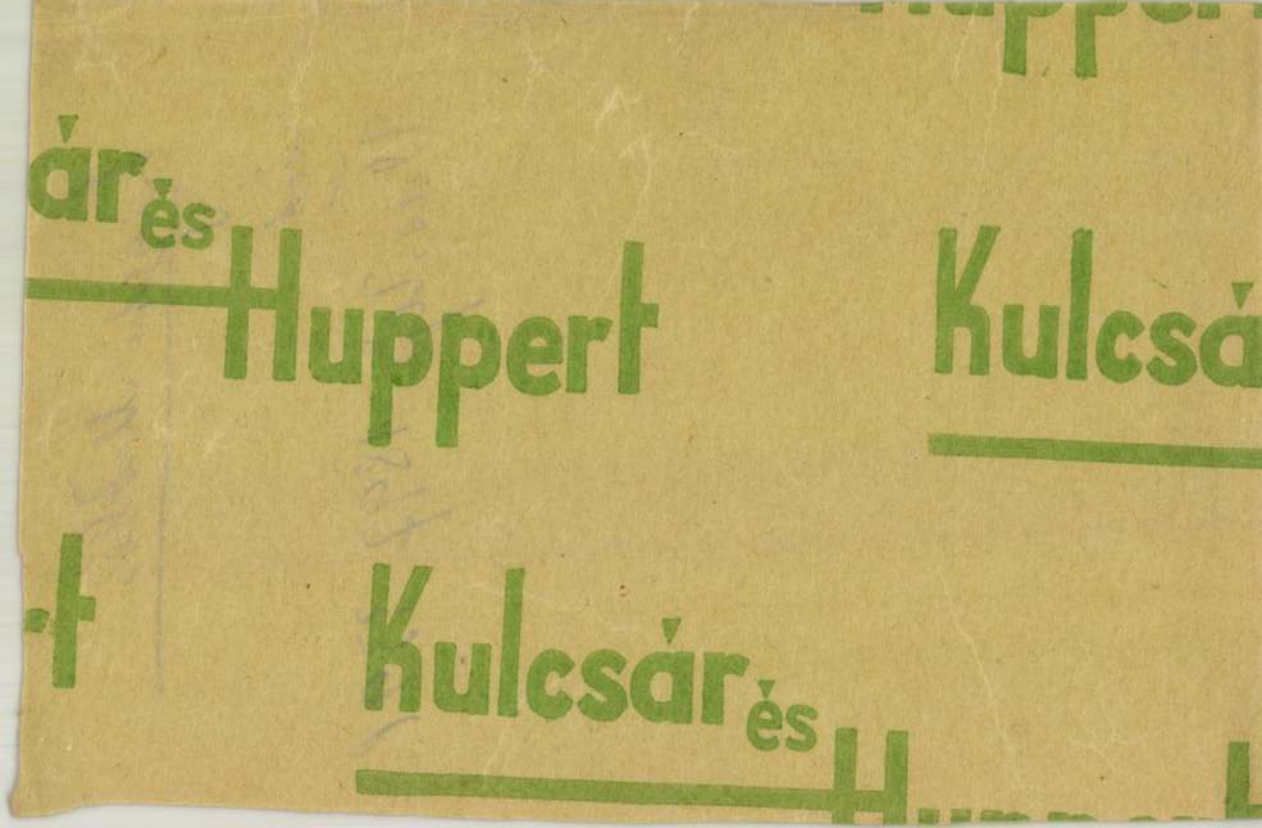
ár és Huppert Kulcsá
t Kulcsár és

Ligeti Miklós

Női képmás
c. képe repr.

Vas. Ujs. 1897. 829 l

Lit

Giorgione

Velhagen és

Klasing

I/2 pole

Ligeti Miklós

Ártatlanság c.
szobrunk repr.

Vas. Ujs. 1899. 272. l.

Békesség az olvasónak!

A mi Urunk Jézus Krisztus halálának emlékére üljük meg gyászünnepként a *Nagypéntek*-et, amikor is mi, református keresztyének, áhítattal gondolunk a miérettünk megfeszítettett Megváltóra. Szinte elképzelhetetlen az olyan református, aki ezen a napon ne borulna le bűnbánattal a gyülekezeti közösségben, a templomban az Isten előtt.

Tisztelettel arra kérem a gondjaira bízott tanulóját, hogy ezen a napon méltóztassék felmenteni mindenféle munka, dolog, megbízás alól, hogy vallási kötelességének eleget tehessen.

Atyafiságos köszöntéssel:

Incze Gábor dr.
református vallásoktatási
igazgató.

Bethlen-nyomda rt.

Lipoti Miklos

Ered

—

Vas Ny 1899. 279

Lipeti Miklós

Brown ären pärmi
világh.

Vas Vp 1900. 569

Ligeti Miklós

Ind

Lukács Béla kiren-
teke. Vaslyp 1901.

473. 1.

Lipeti Nikolas

mod

Veszp 1902.
642 l.
kapjel
A vörösmarty szobor
[illegible]

Ligeti Nuttos

Inol

A vörösmarty szobor
pásárat. Vas Zs 1903.
87 l. Egyet.

Ligāti mēlto

---

crod

Vas. up 1903. 108.

Ligeti Miklós

IV. Károly király
mellszobra, repr.

Vas. Ujs. 1917. 195. l.

Trencsény Károly, felső kereskedelmi iskolai tanuló X. 162.

Ligeti Miklós

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi műtárlaton Diploma de Honort kapott.

Pesti Hirlap
1930.II.9.

Ligeti Miklós

A béke kutja, repr.

Vas. Ujs. 1916. 651 l.

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Ligeti Miklós

Wód

z

Lyka Károly:

Egy pár szines cserépdarab. (L. M. majolikái).

Magyar Iparmüvészet

1913. 217. l.

Ligeti Miklós

Egypár színes cserépdarab. (Ligeti Miklós műveihez.)
Írta Lyka Károly. Magyar Iparművészet, XVI. 6.

(Művészet 1913. 323. l.)

Pesti régészet. — A Károly-kaszárnya. — Lap 136.

Ligeti Miklós

Írod

Bálint Lajos

A székesfővárosi rajabb szobrai.

Művészet 1937.

11–12. sz. 125, 126 l

Ligeti Miklós

Irod
2

Molnár Viktor:
A Rudolf-vobor
története. Kis 2. r.
Bp. 1908.

tésével igy... sabb alapra fektetni ezt a tudományt. A M. roppant extenzív kifejlődésével, az egész emberiség művészeti alkotásának bevonásával, fontos felfedezésekkel, vitás kérdések megtárgyalásával kapcsolatban a M. lényegileg is fejlődött. Mind mélyebben bocsátkozik az alapvető kérdések tisztázásában és a szellemtörténeti tudomány értelmében a művészet külső történetének leíró ismertetése helyett a művészi alkotás természetében gyökerező összefüggések kutatásába. E tekintetben a sokoldalú és mély *Carl Justi* (l. ott) mutatott utat, amelynek folytatása és rendszeres kiépítése a bécsi M.-i iskola (*Wickhoff, Riegl, Dvorak*) nagy érdeme. Mellettük főleg *Heinrich Wölfflin* mutatott rá a M. legfontosabb problémáira. — Magyarországon a romantikából eredő egyházi műarcheológiával összefüggésben *Rómer Flóris* és *Ipolyi Arnold* az úttörők, a teljesen romantikus *Henszlmann Imre*, a M.-nek első kifejezetten önálló művelője, a budapesti egyetemen a M. első tanára. Utána a M. modern kifejlődését *Pasteiner Gyula* hosszú tanári tevékenysége jelzi, míg az egyetemen a M. jelenlegi képviselői, a klasszikus művészet történetéből elindult *Hekler Antal* és középkorhoz, renaissancehoz vonzódó *Gerevich Tibor*, már eddig is azzal szereztek érdemeket, hogy tanítványaikat magyar M. kellőképen fel nem dolgozott anyagára és megoldandó problémáira terelték.

MŰVÉSZHÁZ, művészeti egyesület, Budapesten alakult 1909, főkép a fiatalabb művésznemzedék érvényesülése érdekében. Kiállításokat rendezett, de néhány évi működés után feloszlott.

MŰVÉSZI IPAR, folyóirat, l. *Orsz. M. Iparművészeti Társulat.*

MŰVÉSZMONOGRAMMOK, nem csupán a szorosan vett kezdőbetűk, ha-

Ligeti Miklós

Szód

–ó.–s. A Béke
Kútja MMÉE Közl
1916. 281. l.
Keppel –

Ligeti Miklós

grad.

Paris Gór 894 l

M. mino. hiáll a hincs-
han

VU 1898

Ligeti Miklós

Éva. c. szobra.
repr.

Albuma. A nyolcvanéves Pesti Napló ajándék.
1850 – 1930. 54. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Ligeti Miklós

cod

Ybl Ervin dr. Ligeti
Miklós kiállítása.
Magyar Nemzet. 1913.
ápr. 2.

U. 535.

Úgy emlékszem, ezzel
már foglalkoztam.

VILÁGOS

Vár

Képe VL 1869, 453l.

M.D.K.

Ligeti Miklós

A lap bemutatja a müvész alkotását "Rudolf-szobor" cimmel.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1904. dec. 25.
26. évf. 52. sz. 986. lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Ligeti Miklós

A Pesti Városháza.

1937. 10. sz. 8. l.
(A palota-téri tűzér-emlékmű felavatása, képpel.)

L i g e t i M i k l ó s

szobrász

Abendblatt. 1908.okt.12. (Enthüllung des Kronprinz Rudolf-Denkmales.)

Ligeti Miklós

l.

ander B j. a

1910-15-ig
(Jelentés a
[illegible]
[illegible]

Alexmagyszobr910-5

180-l

185

tanulnej ok. lenn
1924

SÁRNAP
19
B. Margit
ot. Sára
3. Epifania

N. k. 7 ó. 41 p. N. ny. 16 ó. 41 p.

ÉTFŐ
20
Fáb., Seb.
Fáb., Seb.
z. 7. Iván

KEDD
21
t. Ágnes
ot. Ágnes
8. Domin.

ZERDA
22
. Vince vt.
ot. Artúr
9. Polyeukt

TÖRTÖK
23
. Raimund
ot. Zelma
10. Gergely

ÉNTEK
24
. Timót pk.
rot. Tádé
. 11. Teodóz

ZOMBAT
25
t. Pál megt.
t. Pál ford.
. 12. Tacián

Izr. 28. S. Vaera

L i g e t i M i k l ó s
szobrász

Alkotmány. 1916.okt.9. (A főváros első nyilvános hadiemléke.)

Ligeti Miklós

l.

A Pesti Városháza

1935. 4. 7. 18-l-

Bp a trobrok vizsa

tesz ki és hogy ezt a havi részletet az

tól kezdve a hivatali járandóságaim

e a pénztári hivatali járandóságaimból

a **Pénzintézeti Központ** pénztárába

vonatkozásban is erre a kölcsönre a

zabályok intézkedéseit kell alkalmazni.

ényleges szolgálatból végkielégitéssel

a **Pénzintézeti Központ** törlesztetlen

összegi egészében iesz visszatartandó.

Ligeti Miklós

írod

Magyar Iparművészet. 1911.
255. l. (A turini világ-
kiállítás magyar háza)

	Izraelita 19
	Protestáns Szaniszló **Görög-orosz** 24 Szaba **Izraelita** 20
	Protestáns Arzén **Görög-orosz** 25 Márk ev. **Izraelita** 21
	Protestáns N. Gergely **Görög-orosz** 26 Vazul **Izraelita** 22
	Protestáns Antonin **Görög-orosz** 27 Simeon **Izraelita** 23
19	**Protestáns** Mamert **Görög-orosz** 28 9 vértanu **Izraelita** 24 S.B.5.P

Ligeti Miklós
Hobran

Iría
2

Magyar Iparművészet
1911. 255. l. (A turi-
ni ~~E~~ világkiállítás
magyar háza.)

Ligeti Miklós

az 1923-évi monzai kiállításon díszoklevél

Magyar Iparmúvészet

1924. 37. l.

(Monza.)

Ligeti Miklós

wód

Magyar Iparmuvészet
1935. 138. l. (Ligeti
Miklós kitüntetése.)

Budapest székesfőváros
1935. évi magyarany-
érmet kapta Déryné
c. márványszobrára

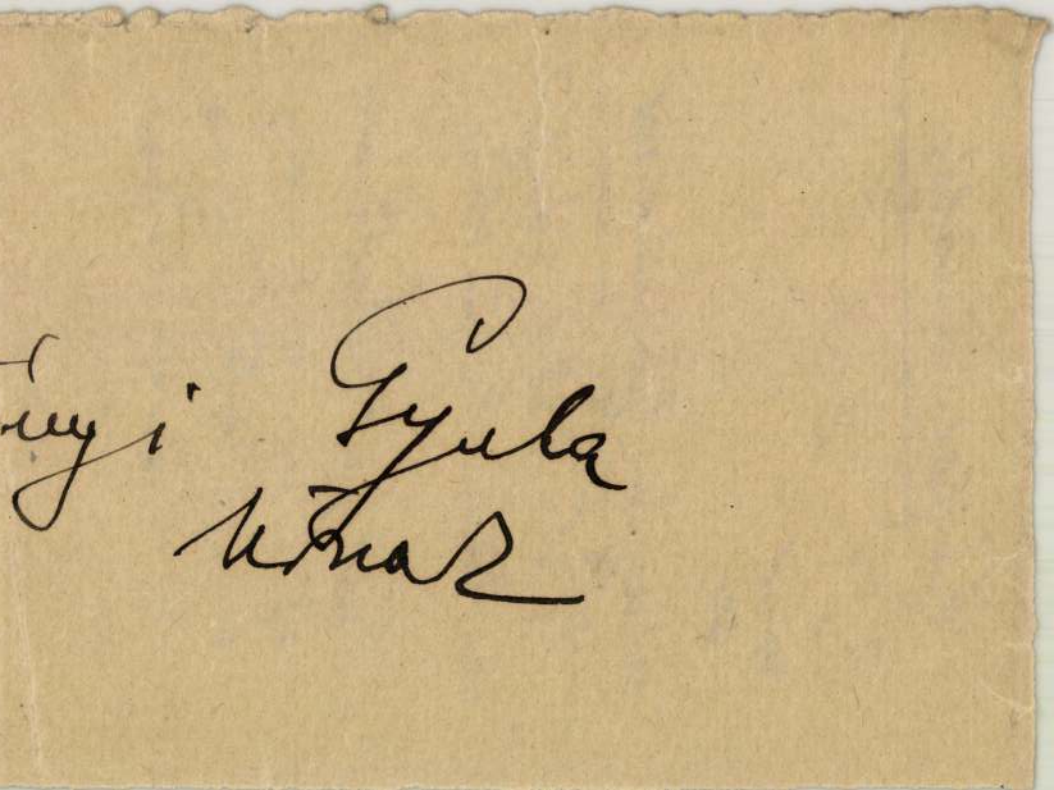

Ligeti Miklós

Rippl Rónai József
mellszobra repr.

Képzőművészet

1928. 6. 14.

Kép

DÉVA PISKI

MAROS

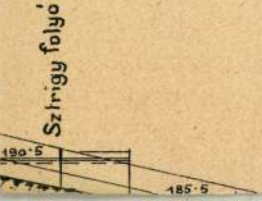

Ligeti Miklós

crod

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1933. 186 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Ligeti Miklós

milanói kiállítás.

Rudolf trónörökös

arcképe.

Repr.

Magyar Iparművészet

1906. 178. l.

Ligeti Miklós

Rudolf trónörökös szobra
a budapesti Városligetben

repr.

Művészet 1909. 53. l.

kép

ézve. Előre fésült rövid hajat és bajusz hord,
tüntető díszíti. Prémes mentéjének gombjai
an csapva. Felirata a kép alatt:

a 9.9 m.

39/94 N° 4.

MH. 1912

Jan 25

(Mórni trobu)

~~Műcs. kiáll. tól~~
Pipics 601 -

Ligeti Miklós

Ivód

Magyar Hírlap

1913 - ápr. 4.
(Ligeti Miklós)

Ernst Muzeumbeli
Koll. Kiall

PHRYNE

Ligeti Miklós

U. 1649

M. Sparmüvészet

1905. 331. l. (kép). – 1906. 176, 178/79 l. (képek). – 1911. 255. l. (A turini világkiáll. m. háza). – ~~1913. 217. l. lyke)~~ 1915. 283, 285. l (képek). – 1922. 33. l. (kerámiák) – 1924. 37. l. (Monza.). – 1927. 210-11. l. (képek) – 1933. 186. l. 1934. 115. l. (N.P.: Társas vacsora 2 ünnepelttel.) – 1935. 59. l. (L.M.: Emlékképek). – 138. l. (L.M. kitüntése). – 253. l. (kép). – 1936. 95. l. (N.P. kitüntetések.) – 1937. 124. l. (Nagy áll. arcyérem)

Ligeti Miklós

Hobrász

Műve a Bpest-józsef-
városi Béke Kútja. Fel-
avatták 1916 okt. 8-án.

—ó.—s. A Béke Kútja.
A Magyar Mérnök- és
Építész-Egylet Közlönye.
1916. nov. 5. 281. l.

U. 1649

MMÉE köze

J e g y z ő k

Felvétetett E

Bizottságának helyiségében, 1

tak : ifj. báró Wlassics Gyul

kinevezett elnökhelyettese, K

a M.O.B. felmentett elnökhely

lékek Országos Bizottságának

a M.O.B. titkára, Borbély Józ

M.O.B. vagyonkezelője. A jegy

Kertész K. Ró

vallás és közoktatásügyi Mini

én 3552/1933. eln. szám alati

Ligeti Miklós

~~Magyar Művészet~~
~~1925. 52-3, II. 53~~
~~- 1926. 38, 415-6~~

1925. 53. l. Római tehágyn. kiáll.,
II. 53. l. (Magyarok Monzában.-

1926. 415-16. l. (e. a: Sajtóvélemé-
nyek a velencei kiáll. ról)

1930. 58. l. (Szigeti M. P. emlékezete)

1929. 174, 179-80. l. (A stockholmi
m. képzen. kiáll. a svéd
Sajtóban)

Kelta bronzkü[illegible] VI. 127

Ligeti Miklós

Magyar Művészet

1934. 168. l.

730.

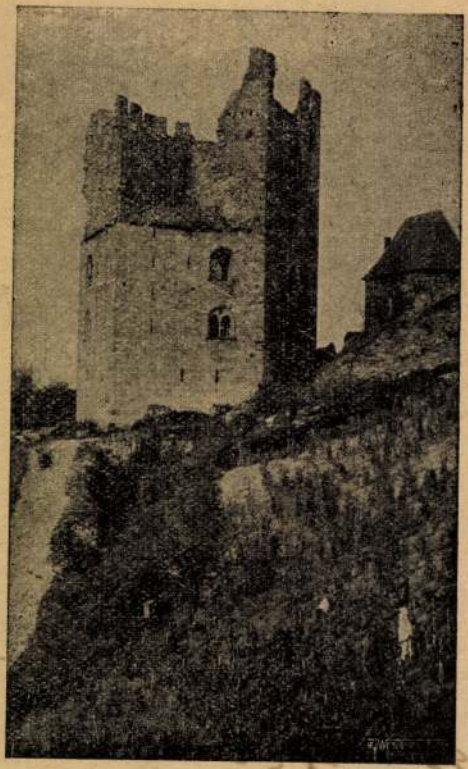

Ligeti Miklós

Grod

Mincsarnok 1900 403.

Az Anonymus tudósa
vál

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó..... n történő kifiz

..... indokából személyesen meg nen

..... számu .....

ztam.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Ligeti Miklós

ered

Müssarnok. 1901. 99. l.
100. l.

Lukács Béla
Sirenlike

Mihálkovics Géza
szobre

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Ligeti Miklós

ind.

Mücsarnok, 1901 - 251

Mikál Kovács
trebre

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta.

Ligeti Miklós

wód

Miesarnok, 1901. 292

Mihálk. G.
Wallstrobe

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Ligeti Miklós

lásd

Műcsarnok, 1901.
299

Mihálk
trobr. lelepl.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Ligeti Miklós

Mód

Műsarnok 1901. 300.

Anonymus
trobre

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Ligeti Miklós

irod

Műcsarnok, 1901. 337

(Lukács Béla sírmlake)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Ligeti miklos (Mór)

A pokol Kórkeps épület
szobrait ő kész itette
Ezek közül kép ben
bemutatva

Dante és Virgil
és a pokol 3 alakja:

A „Pokol" Univerze-
ti Lapok 1896. 7. sz
10. l.

Ligeti Miklos

(itt Móric)

l.

Művészi Ipar

1894.100.l

HAZAI BANK
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
VATERLÄNDISCHE BANK
ACTIENGESELLSCHAFT
BANQUE DE LA PATRIE
SOCIÉTÉ ANONYME
Sürgönycim: — Telegrammadresse:
HAZAIBANK.

Nagyságos

Sz

Folyó hó --- kelt

értesiteni, hogy b. számláját m e g t

20.000.000.- koronáva

átvitelért „Kamat és költségmentes

e l i s m e r é s e mellett.

H. S. (Levelezés 180|a 1923. XII. 1500 db. — 19576. Nobel, Budapest.

Ligeti Miklós

zobrazit

l. ovsdu

Mysk Ernö

58,130. l.

A m. héprem Ösit

1906

.....szám.

190.....polg.

Ligeti Miklós

mint Examinus

wód

P.

Nádai 80 l

Az iparm. Mo-ia

1921

Ligeti Miklós

nobrán

laid oko

Ki-kicsoda?

502-503. l.

Ligeti Mór

1890/91 – 1892/93.

képzomfoiskèvk

108. 8.

virágindák köze ember- és állatalakok vannak ügyesen beleszőve. Vannak templomok számára készült recék tisztán alakos nagyobb ábrázolásokkal. A R. rajza mindig síkszerű és gyakran, különösen az olasz darabokná!, igen lendületes. De miután sem a varrott, sem a vert csinkével nem veheti fel finomság dolgában a versenyt, azok mellett a XVII. és XVIII. században majdnem teljesen háttérbe szorul, többnyire csak lepedőszéleken alkalmazzák. Magyarországban is elterjedt volt a XVII. és XVIII. szá-

Ligeti Miklós

zvod

Bund Gra

44. l.

Bundschuch - Gre.

Krvieczky: A m. mivi
alkotások tremlélfelő
ismeri. 1942

Ligeti Miklós

sobrán

med

Divald 1927

160 - l -

M. mino. Tört. 1927

á n y i G y u l a urnak,

. főtitkár

B u d a p e s t.

XI. Lágymányosi u.16.

Takács Zoltán egyetemi tanár ur felké-
ellékelten megküldeni a Kolozsvár város
le kiállitások katalógusát.
közül csak az 1942. évi Kolozsvári Mü-
ainak anyaga hiányzik, - ez azonban az
vészeti Tanács-tól / Andrássi ut 69. /

Ligeti Miklós

l.

A Pesti Városhára

1938. 3. n. 9. l.

Elek A:

Madách Imre

	Lap
Macao (képekkel). Dr. *Bozóky* Dezső	576
Magyar világ Hollandiában (képekkel)	580
A Tretjákov-képtár Moszkvában	582
A magyar államvasútak gépgyárának munkáslakótelepe (képekkel)	665
Romániából (képekkel). *Tábori* Kornél	737
Katánia (képekkel). *Bihari* Imre	776
Marokkói képek (képekkel). Gróf *Vay* P.	800
Tripolisz (képekkel). Gróf *Vay* P.	813
Az Elba alatti kettős alagút (képekkel). *G, L.*	846
Művészi élet a yankeek hazájában (képekkel)	866
A szilisztriai tatárok között (képekkel). *Szegh* Dezső	902
A Dardanellák (térképpel)	1028
Az én nippon házam (képekkel. Gróf *Vay* Péter	1048

7. Természettudomány, ipar, kereskedelem és rokon.

	Lap
A brádi aranybányászat (képekkel)	21
A szőlőtőke [illegible] ötletéről. *Grész* Leo	48
Amerikai jóltevők. — *a*	85
Az örökifjú Csokonai. *Szini* Gyula	107
Londoni levél. *Gineverné Győry* Ilona	132
Egy új magyar opera: «A bolond» (képekkel). *Kereszty* István	231
A vándor ösztön. *A. B.*	336
Tessza (képekkel). *Kereszty* István	341
Detektiv-furfang. *Tábori* Kornél	343
Mikor a harmadik Itália jubilál (képekkel). *Tonelli* Sándor	401
A Shakespeare-cziklus (képekkel). *Alexander* Bernát	418
Virágünnep Rómában (képekkel)	419
A rózsalovag (képekkel). *Kereszty* István	442
Az ünneplő Róma (képekkel). — *l* —	460
Az angol koronázás (képekkel). *Sárosi* Bella	544
Egy pusztuló alkotmány (képekkel). *Lambrecht* Kálmán	600
Az ünneplő Róma (képekkel). *Balla* Ignácz	619
Koronázási kiállítás (képekkel). *Sárosi* Bella	675
Magyar vonatkozású ismeretlen képek a firenzei kiállításon (képekkel). *F.*	693
A luziádok népe	724

A Polgár

1912 jan 28

(A M. Néfren Ebes
Strobl A. allen)

Ligeti Miklós

Ligeti Miklós

d.

Liber Baszobrai

369. l. 440. l. 443. l.

Az előirányzaton kivül

a 103.188/1938.IV.B.sz. alatt jóvá
bályrendelet 2.§./14/ bek.alapján
rulás /78.160.-P/, valamint az 53.§
ség biztositás kötelezettségének me
bérek az előirányzatnál 10.655.50 P
Az erdő- és mezőgazdasági birtokból
téku emelkedést mutatnak a saját ke
óta.

Előirányzatunkban a kül
részre bontottuk: Természetben adot
próbák /17.500.-P/ és Egyéb /46.48c
ség kedvéért e rovat bevételeit tel
ezért a költségelőirányzat szerinti
való szembeállitás helyett az alább

Ligeti Miklós

l.

A Pesti Városháza

1937. 11. 27 - 5. l.

kritika a
zsüri kritikájáról

ervény

zennel elismerem, hogy
ogrammjával és 1635. cé-
mbrandt anyját ábrázoló
ock Patrik Ezredes úr Önél-
pon sértetlen állapotban
em.

Ligeti Miklós

Bpest. Krisztus sírba-
tétele (dombornű) Nagy-
mező-utca (Terézvárosi
templom falán)

Liber Bpest szobrai

369.

684

Ligeti Miklós

Bjest. Rákás fiú. Dok-
rentei-tér

Liber Bjest sobrai

325.

Ligeti Miklós

Bpest. Béke-kút Ligyney György-utca és Lósy Imre-utca sarok

Liber Bpest szobrai

308

(Tennis park, 1890), majd történeti

Ligeti Miklós

Rudolf trónörökös
szobra.

Liber Bpestszobrai 1934

287, 288 l.
289, 290, 291 l
309.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"
címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Ligeti Miklós

l.

Liber Bpest szobrai 1934

277. l. 278 l

279. l. 280 l

1/1

Ligeti Miklós

l.

Liber Bpest nobrai

25j. l.

Ligeti Miklós

Anonymus wobra.
1903 XI 8.

l.

Liber Bpest wobrai 240, 241 l.

ÁSOK

né

RGIT

Ligeti Miklós

Byest. Anonymus, Város-liget. Mezőgazdasági múzeum előtt

Liber Byest szobrai

24.

előkelősége jellemzi, a részletek finomságára különös gondot fordított. Egyike volt az olasz renaissance legtehetségesebb mestereinek. *Barát.*

LAURENCIN (ejtsd: *loranszén), Marie*, francia festő, * Párizs, 1888, a kubisták csoportjának egyik tagja, aki művészetében érdekes, egyéni stílust tudott megteremteni. Nem szögletes, hanem posztimpresszionista módra inkább laza foltokkal dolgozó pikturájában különös lágyság, finomság és kubistáknál egészen szokatlan szubjektivitás uralkodik.

LAURENS (ejtsd: *loran*), *Jean Paul*, francia festő, * Fourquereaux 1838, † 1921. A harmadik köztársaság legjelentékenyebb történeti festője. A történeti festést naturalisztikus ábrázolással gazdagítja, sok technikai tudással. Leghíresebb képei Jámbor Róbert exkommunikációja (1875, Luxemburg-múzeum). Az osztrák vezérkar Marceau tábornok halottas ágyánál (1877). A köztársaság proklamálása 1848-ban (1902). Dekoratív freskókat is festett: Szt. Genovéva a halottas ágyon és temetése (Pantheon), az Odéon-színház mennyezetképe.

LAURENT (ejtsd: *loran*), 1. *Claudio*, lotharingiai származású mintázó. 1744—1746. működött a holicsi majolikagyárban.

L., 2. *Ernest*, francia festő, * Párizs 1859, † 1929. Az École des Beaux-Artsban Lehmannak volt tanítványa, de az impresszionisták vonzották magukhoz. A Prix de Rome-mal Olaszországban járt és ott festette Assisi Szt. Ferenc képét (1895, nantesi múzeum). Finom portrék hosszú sorát festette (Musée du Luxembourg). A Sorbonne amfiteátrumának előcsarnokában levő falképei: Filozófia, Történelem, Ékesszólás, Lírai költészet.

LAURENTINUM, az ifjú Plinius tengerparti villája.

LAVERY (ejtsd: *lévöri*), *John*, angol festő * Belfast 1856. A skót festőiskolának („The Glasgow Boys"), amelyre a francia impresszionisták, főleg Whistler voltak befolyással, egyik vezető mestere. Eleinte tájképeket

Ligeti Miklós

l.

Liber Spectrorum. 237. l.

LÓRA

GYÜJT

M

Felelős kiadó: Fränkel József. Európa nyomda rt. —

Ligeti Miklós

d. 1934

Liber Apostolorum 224. l.

EBET

LITÁSA

-ig

Ligeti Miklós

Petrovics Elek: Visszapillantás hat év magyar szobrászataira. Budapest, Genius 1929. 299. l. febr.

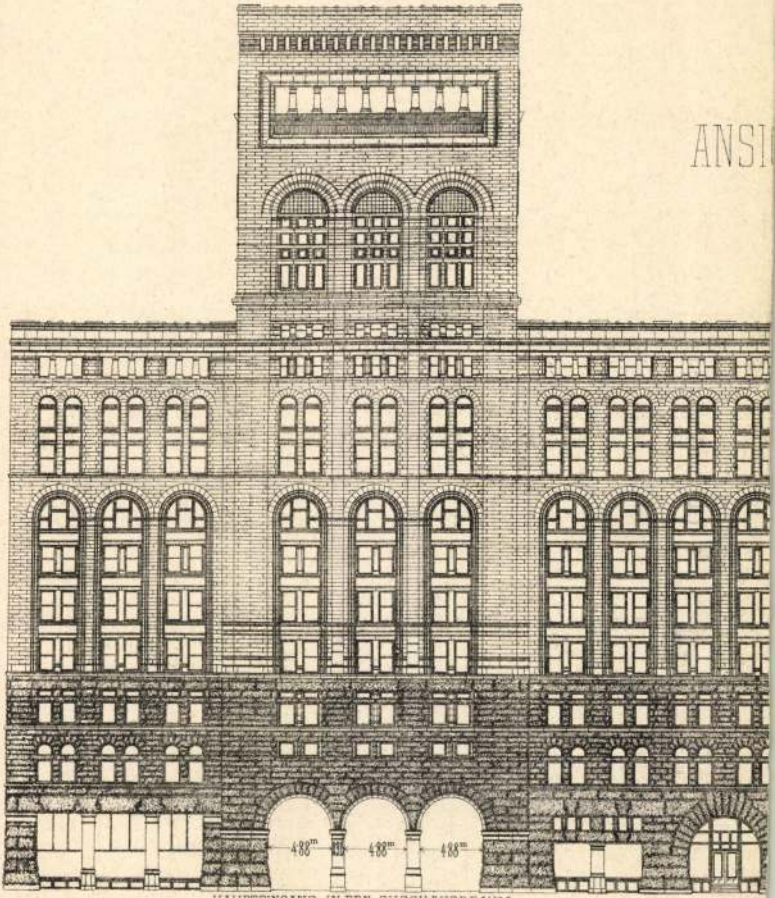

HAUPTEINGANG IN DEN ZUSCHAUERRAUM

0 5 10 20

Ligeti Miklós

a Béke kutjának
szobrászati része
fentstől

cvód
z

Nemzeti Újság
1935. okt. 18. (Az
újjászületett központi
szemináriumm.)

Szilády Zoltán dr. IX. 76.

Ligeti Miklós

Szobrász

Nékám Lajos

131

Mort. Mill. Törchvési

896 - Tól 1935-ig

1935

Ligeti Miklós

nekrológ

vod

z

Naměnyi E:

489. l.

Kőrép-és kisipar, műipar.

Lukács Ly: M-ok a kult-ért

1929

MUZEU

54.

56.

Ligeti Miklós

ivód

Nemesvári 85. l

M. univ. lex.

1938

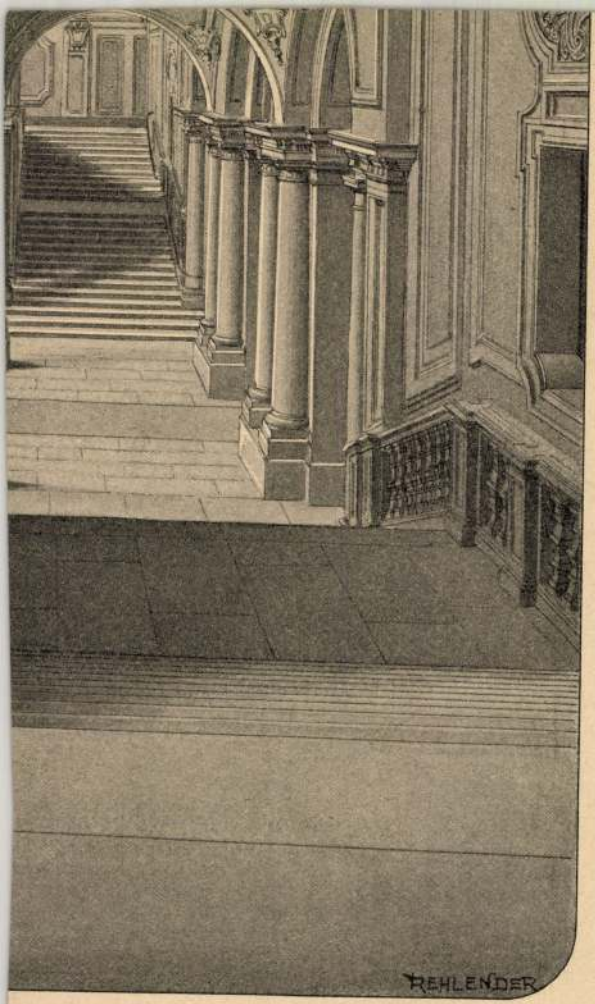

in Turin.

Ligeti Miklós

erőd a

Lykamuvtort II kiad

1939 274. l.

INDICE ALFABETICO DEGLI ARTISTI ESPONENTI.

Ligeti Miklos

Hob

IROD.

Ut. Genius

1897. 54 l.

Ligeti Tulkey

Csöd

?

NB 221.

Ney Béla

A M. Gutshár

1906

Ligeti Miklós

A tudás fája c.
Nobosumne repr

Lyka K. Téli tárlat
1900–1901.
Bpest 1901. 34. l

kép

Ligeti Miklos

irod

Lyka Károly. Az ösmeretlen szobra. Uj idők. 1900
37 sz.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

m.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Ligeti Miklós

und

Liber Bpest nobrai

115. l.

1934

ERZSÉ

űvészek

ES KIÁLL

ől április 3-

dij nincs

Ligeti Miklós

irod
Σ

Kny III. l.

kacsiány 6

A kunkády trobor
pályázat váglastai

VU 1906

Ligeti Miklós

wód

z

A:AI

Kampisnjabbnizobr

kerg.
trefne.
kowe

516. l.

517. képekkel

1940

„FAX" KÖNYV-, PAPÍR-, ZENEMŰ-
ÉS KEGYTÁRGYKERESKEDÉS
PÁPA

Nyomtatvány

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Ligeti Mór (Miklós)

Lvod

Kofsz 1898

270

Keleti Gy.
Festétet és tolvátat
matlekto. S.:, az
1896. egy. kiáll
eredmény
1898
IX. k.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláirása.

lyezem:

vagy helyettesének
irása.

— Endrényi Imre, Szeged.

L i g e t i M i k l ó s
szobrász

Neues Pester Journal. 1908.okt.13.
Enthüllung des Kronprinz Rudolf-
Denkmals.)

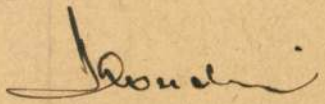

L i g e t i M i k l ó s
szobrász

Neues Pester Journal. 1916.okt.8.
(i.p.: Der Brunnen des Friedens.)

Ligeti Miklós

Pesti Hirlap Nagy Naptára
1935. 169. l.

Ligeti Miklós

zobrázt. szül. 1871 máj 19.
Budapest.

Lód
z

Krück II. 163. l.

Római telep. ásatás-pusztai

VI. 186.

Ligeti Miklós

A Béke kútja c. mű-
ve repr.

Kő és Mükő

1926. 2. sz. 5. l.

Kép

VASÁRNAP

29

Kath. Cantate
Prot. Albert.

HÉTFŐ

30

Kath. S. Katalin
Prot. Katalin

Izr. 15. Seni bőjt

KEDD

1

Kath. Fülöp és Jakab
Prot. Fülöp

SZERDA

2

Ligeti Miklós

Elek. Pál siremléke.

Repr.

Kő és Mükő.

1925. 10. x. 2. l.

Lip

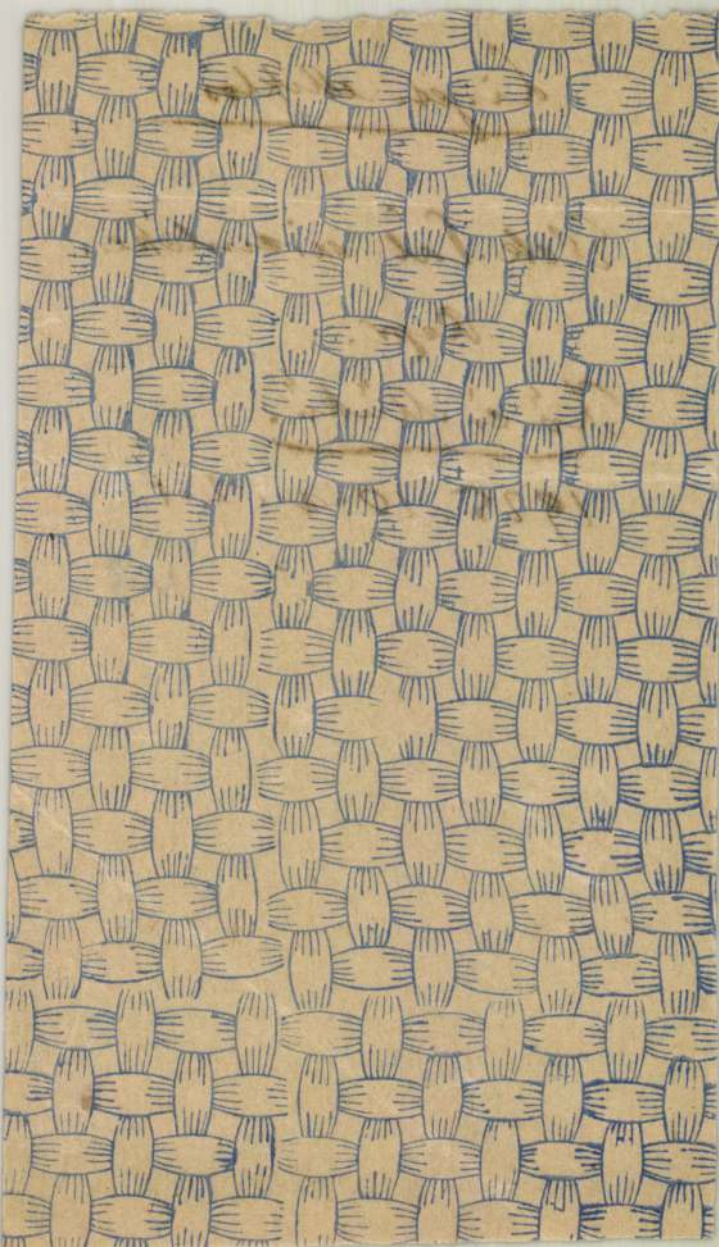

Ligeti Miklós

rod
z

Lázár Béla

Tizenhárom magyar
festő
Bpest, 1912. 142. l.

Ligeti Miklós

l.

Lázárírók és

mino. köz 62. l.

1918 65. l.

archeppel

66, 67. l.

68. l.

131, 132

Ligeti Miklós

zobrazi

ród

z

Lechner Jenő dr.

A „Béke Kútja"

a Központi Papnevelő

Intézet udvarán

Budapesti Rk. Egyház-

Községek Tudósítója

1935. 4. sz. 11. l

képpel

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Ligeti Miklós

wod

Lechkepér és trobr

az uj kis pal. ban

Ép-Gp.

1905. 7. sz.

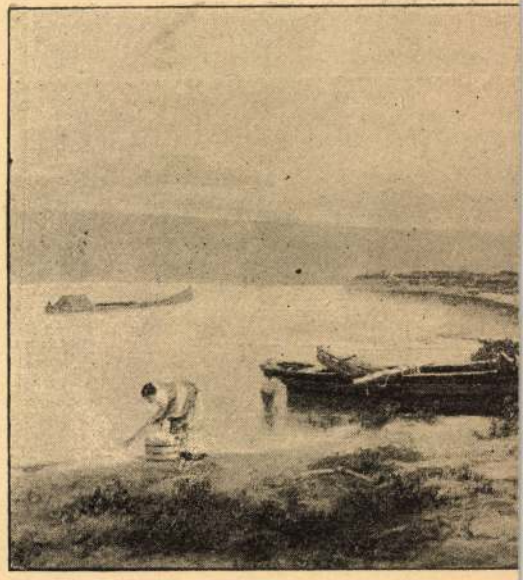

TELEPY KÁROLY. A KÁ

L i g e t i M i k l ó s
szobrász

Politisches Volksblatt. 1908.okt. 11. (Das Kronprinz Rudolf-Denkmal.)(Képpel.)

Ligeti Miklós

Radisics Elemér

Ligeti Miklós kiállítása. Budapesti Hírlap

1913. ápr. 2.

Ernst Muzeumbeli

Koll. kiáll.

U. 491.

Ligeti Miklós

wobrasz

l.

Révai. XXI. 555. l.

Ligeti Miklós

l.

Revai XX. 567. l.

935-JUN.11.13
Cs.f.a.p.
4
Cs.f.a.p.

Ligeti Miklós

nobrair

l.

y.: a

Ruzicska Herendi

64. l.

porcellán

1938

3.

ami annyit jelent, hogy 258 nagy részben
vidéki bank szüntette meg működését
vagy fuzionált más intézitekkel. Kétségtelen
az is, hogy hangoztatták pénzügyi körökben, hogy
a bank koncentrációt a kormány más
állomokban annyira nagy anyagi áldoza-
tokkal segítette elő más kiderült, hogy
most már ezekben az állomokban is

Ligeti Miklós

Hobrán

l. a 6 p.)

Schoenterervárosi

11. l.

rkk
pléb. temp
1938

~~5061~~

~~Megnézni az actat.~~
~~Ha át van ugorva, akkor~~
~~5060 után 5062-ot kell írni~~

L i g e t i M i k l ó s
szobrász

Selymesi Rezső: A tiz szobor.
Magyarság. 1937.aug.22.

Ligeti Miklós

Hobrany

ind

lösen: a

Sikvilhág. 102. l.

a mino ban

1916-17

1-3. h

1917

a 95

~~Bronzstü VII. 243.~~

Ligeti Miklós

Lőrd

Berlessi. (Temesvár, Jósika utca 107.

Szőkán

Temesvár vidéki levéltár monogr.-a u.o. 1900

Ligeti Miklós

vód
z

B: a mur tóri

Birókeszik é.u.

272, 273. l.

Délmagyarországon telepíthető fákat és
bokrokat bemutatni hivatott
dendrológiai gyűjtemény

VI. 182

Ligeti Miklós

rovásky: Mort vm és vár osai
Temes vm
1912

2101

Bo Temesvár

2421.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számú .....

m

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Bpeš

1912 jan 25

(Jóni bobra)

1193

1199/c

L i g e t i M i k l ó s
szobrász

Budapesti Hirlap. 1916.okt.9.
(A főváros első hadiemléke.)

L i g e t i M i k l ó s
szobrász

Budapesti Hirlap. 1908.okt.11.
(Rudolf trónörökös szobra.)

L i g e t i M i k l ó s
szobrász

Budapester Tagblatt. 1908.okt.13.
(Die Enthüllung des Kronprinz.)

Ligeti Miklós

vród
z

Csánki Dezső

Árpád és az Árpádok.
Bp. 1907.

Anonymus nobra
repr.

Budapest - Óbudai protestáns
templomegyület VI. 226.

Ligeti Miklós

Erőd

=

Meady S.)

Dalmúbarátok kóre

123 l. 25 ép. tört

Villamosplakát

Vadásztöltény, Gyutacs és Fémárúgyár rt. Budapest

Tervezte: Haiman-Kner György

Az alátétpapir „RIO" préselt fedélkarton a V

Budapest, V. Árpád ucca 10. raktárcikke: 70×

Dóczy L.:

Das Jóraí Monument.

Neues Pester Journal

1912 jan 26

Ligeti Miklós

U. 1847

Ligeti Miklós

Ifj gróf Andrássy
Gyula mellszolva
rep.

Dömötör István:
Az Országgyulési Múzeum

MAGYAR MŰVÉSZET

1933. 197, 199. l.

Arthur Elek : Gustave Doré ...
Dr. Ing. Virgil Bierbauer : Japa

BILDERVERZE
Illustrationen von Gustave Doré

Japanische Wohnhäuser .....

TABLE DES MA
Arthur Elek : Gustave Doré ...
Dr. ing. Virgil Bierbauer : Mais

TABLE DES GR
Illustrations par Gustave Doré 9

Dessin original de Gustave Doré
Liszt .....
Maisons au Japon .....

CONTENT
Arthur Elek : Gustave Doré ...
Dr. ing. Virgil Bierbauer : Hom

ILLUSTRATI
Illustrations from various book
97, 99, 102, 106, 107,
Original drawing of the artist .

59606. — ATHEN

Elek A:

A kiner. jub. kiáll
a trobiánok. AZU.
1912 jan. 25

Galata V.

Ligeti Miklós

A budapesti Rudolf szobor. (Leleplezése okt. 12.) Ösmertették a napilapok okt. 13. és a hetilapok okt. 18.

1908

A Rudolf-szobor. Beszélgetés Molnár Viktor államtitkárral. Jeltelen cikk. Egyetértés okt. 4.

1908.

Wesselényi Ferenc:

Mellig, kissé jobbra,
tőkör, hosszú bajuszt és kö
és mellén kendő s láncz
ka kissé le van vágva. F
leny de Hadad Perp.
Svp. e Svp: Gen: et P
Cam et Consi."
salól balra „IC. sca

Rézmetszet, me

Ltp

Ligeti (Mór) Miklós
Szobrász

Fővárosi Lapok 1895. jun. 6., 1785. old.
(Műrészetek. Vif.: Magyar műrészek a két „Salon"-ban.)

Kalmán

L i g e t i M i k l ó s
szobrász

Esti Ujság. 1908.okt.12. (Rudolf trónörökös szobra.)

Ligeti Miklós

Állami kis aranyérem
a Műcsarnokban.

B.

Forum

1934, 177. l.
221. l.

balra néz. Jobb kezével vállra vetett
en keztyűit is tartja, kardjának marko-
onai érdemkereszt és a Mária Terézia rend gyűrűje
rövid, pofaszakálla kicsiny, bajusza és sza-
ának gallérján és újjhajtókáján a paszománt
kép alatt két sorban:

RADETZKY
eldmarschall"
másául: „Radetzky"

klich"
L. T. Neumann"
Verlegers m. Vorbehalt gegen Nachdruck."

alak nagysága 24.5 c/m.
Kriehuber J.

8779 (chin. pap.)

107/95 № 174.

Ligeti Mór Miklós
Drobrász

Fővárosi Lapok 1895. ápr. 6., 1091. old.
(Művészetek.)

Kelmeri

Ligeti Miklós

Anonymus-szobor

Nyilas-kolb:

Genth Budapesti kiszerkösz

1933 155. l.

Függ. Mort

1912 jan 25
(A Tören - tabor)

Ligeti Miklos

U. 1847

262.

Ligeti Miklós

Szód

György László:

Mi készül a pesti műtermekben?

Ünnap. 1936. 19. sz.

(Köppel)

[Esztergom]

RÉGÉSZETI MÚZEUM, az Esztergom-vidéki régészeti és történeti tárgyak Múzeuma, prehisztorikus és római emlékek, képvesek, ötvösmunkák, török emlékek, céhemlékek, kerámiák.

RMV 2, 155.l.

Ligeti Miklós

wód

Hekler Budapest

als 103. l.

Neustadt 1933

Ligeti Miklós
szobrász

vörd
2

Hekler Antal:
Művészet és világnézet.
1916-1940. Bpest, 1943.
50-l.

SZŐNYI ISTVÁN

FESTŐMŰVÉSZ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLITÁSA

A

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK

HELYISÉGEIBEN IV., MÁRIA VALÉRIA UTCA U. 8.

Ligeti Miklós

vrod.

Ilu Prmagyczów

286. l. XXXII. tabla

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

Kedves Barátom!

Többször és nyíltan szálltam szembe
mely a mai veszedelmes külpolitikai hel
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a képv
pártjából.

Az ország sorsáért való mélységes a
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább küz
érdekeit, a polgárság nyugalmát és a gazd

Én tehát felveszem a harcot, am
ki az országot a mai szörnyű helyzetéből

kibontom a legitimizmu

„Istenért, Kir

Ligeti Miklós

Irod
2

1:a

Oroszlán magyszobr

18. l

a 19. sz-ban

1936

s Polgármester Ur!

elettel bejelenteni, hogy Méltósá-
váth Henrik: Árpádházi Szent Margit

Ligeti Miklós

írva

Bálint Aladár:

Ligeti Miklós naplói.

Nyugat: 1913.

ápr. 16.

szives válaszát nagyon várom vagyok tiszteletel

Magas Sándorné

Cimem: Budapest Hernád-utca 163 szám 3 emelet ajtó 46.

Ó, szibériai! Most tehát megvagy! Ott ülsz a 86-os postán és feleséged kezével ütöd a bélyegzőt a szállító levelekre és csomagokba kötözöd azokat. A vastag ecsettel a csirizes tálba nyulkálsz és «ragcédulát» ragasztol. A Szent Margit apácák templomában térdelsz, elemezni tanulsz és tizedes törtekkel számolni az iskolájukban. Kora reggelt fölkelsz, jegyre vásárolt, soványka, fekete ragacsot, kis kötényed zsebébe dugsz és sietsz a polgári iskolába!...

Most már három emberben élsz, de egyik sem tudja rólad, hogy te hajtod a szolgaságból a szabadságba őket!

Bózsa tudta, hogy ez csak képlet, egy gondolatnak a feldolgozása, hogyha az alapja igazság is.

Azonnal felelt a szibériai feleségének. De levele pár nap mulva visszajött avval a megjegyzéssel, hogy a címzett elköltözött. Kereste az

Veress T: L.M.

Függ. Mon.

1913 ápr. 3

'82

Ligeti Miklós

cvod

Váry Béla - A Tűzéremlékmű leleplezésének ünnepen! Pesti Hirlap 1937. okt. 17.

Gyula

~~úrnőnek~~
úrnak

Budapest,

..... ker. Budafoki ~~út~~ utca 14 sz.

Ligeti Miklós

szobrai az Országházon –

Nyugati homlokzat,

a felsőházi árkádok felett =

I. Endre.

A főrizalit déli oldalán

Apaffy Mihály.

Zámborszky Ilona

A magyar Országház

Bpest, 1937 129. l.

(keret fából, belül ezüstözve.
(aranykimzéssel és gyöngyökkel)

Passió-címer, szövetplasztika. A címerben Krisztus kínszenvedésének és életének szimbolumai, felette három sisak, a középsőből kinövő zászlóval, a sarkokban az evangelisták szimbolumai Kétoldalt vallásos felirat mondatszalagokon, a címer alatt az ajándékozásra vonatkozó latin felirat. Mag. 54·5 cm. Magyar munka 1597-ből.

Felirata szerint Thurzó Szaniszló szepesi gróf ajándékozta Kutassy János prímásnak érsekké emeléseker, 1579-ben.

Danhó 103-106 l. (repr. XLVI. tábla).

Lepold: Adatok, 2 l.

Árvizkárosultak 1876, 45 l. 1519. szám.

Csernyánszky 79-82 l (repr. 80 l)

Ligeti Miklós

ind

a

Jelképrom-ek

326 l.

Ne-on

Lehár 4

1929

Ligeti Miklós

rőd

Ar

Ybl utolsó 69. l

félr. [illegible]

1926

Heppel

III

754 (3564)
814 (44).

183.

1905.

ember 16-án.
n.

l) kinek igazságvédő tevékenysé-
nig a bunosok (
(a kerítőnők, gyilkosok és tolva-
alról szemlélhetjük.) ~~[illegible]~~
oportot, A menyezet tulsó felén
és, Ipar és Mezőgazdaság; jobbról
n az Igazságosság áldó hatásai

20578 sz. leirattal 3000 K-án.

ményeinek vázlata.

244

254

Ligeti Miklós

Irod
1.

Ybl Ervindr: Ligeti Miklós kiállítása – Magyar Nemzet

1913. ápr. 2.

Ernst Muzeumbeli
koll. kiáll

U. 493.

Világ

1912 jan 26 és 27

(a Jókai-szobor körül)

Ligeti Miklós

Képzőművészet -

1927. 3. sz. (Az első

hősi emlékmű pálya-

terokiállítás.)

s ez az oka annak, hogy idei versenyünket, még a tavalyinál is szélesebb keretekben és nagyobb igyekezettel inditjuk meg.

Ezért kérek meg mindenkit, kihez levelemet intézem, hogy a mellékelt szelvényt látogatása alkalmával hozza magával, azt fizetéskor a pénztárnál adja le és látogatásának e bizonyságával segitsen hozzá, hogy a dijak egyikét én nyerhessem el.

Az áruház belül olyan impozánsan van feldiszitve és világvárosi kirakataink olyan pompás látványt nyujtanak, hogy az minden vá-

Ligeti Miklós

mint a Hősök Emlékét Megörökítő Orsz. Szövetség elnöke írt „tájékoztatót" a Képzőművészet 1927.

2. számába.

9460

ön tiszttel és kürtössel, jobbra
vannak két sorban és nyolcz
a
che Cavallerie
ch: Kürrassiere.

retei a papirosnak 23.3:36.4 cm.

.145-912
-912-71
elt.7646.

0.62

Ligeti Miklós

terve megvitellel kitüntetve a bpesti müszaki emlékmű-pályázaton.

Pesti Napló

1933. dec. 12.

(Eldőlt a müszaki emlékmű-pályázat.)

PRINZHORN BILDNEREI DER GEFANGENEN.Eine Studie mit 176 Bil-
dern u.2 Farbentafeln.Quart. Leinen /23

REMBRANDT RADIERUNGEN."Meister der Graphik".Text v.R.Graul
Mit 341 Abb. auf 20 Tafeln /72

REMBRANDT HANDZEICHNUNGEN.Mit 94 schönst reproduzierten Ta
feln.Hrsg.v.C.Neumann. Quart. Leinen /28

ROMANISCHE BILDNEREI. Hrsg.von Hausenstein.Mit 134 Tafelbi
dern. Quart. Gebunden /21

SCHEFFLER GESCHICHTE DER EUROPAEISCHEN MALEREI u.PLASTIK.
2 Bde.Quartformat.Leinen.Bd.I.Vom Klassizismus bis z
Impressionismus.242 Bilder.Bd.II.Vom Impressionismus
bis zur Gegenwart.M.174 Bildern. /90

SCHUETTE,Marie ALTE SPITZEN.Eine prachtvolle Sammlung von
Reproduktionen.Monumental Ausgabe.Folio-Mappe /27

STANGE,A. DIE ENTWICKLUNG DER DEUTSCHEN MITTELALTERLICHEN
PLASTIK.Mit 48 Abbildungen. Gebunden /

STRASSBURGER MÜNSTER v.Maximilian Hasak.Das Münster unsere
lieben Frau zu Strassburg in Elsass.Mit zahlreichen
u.Tafelbildern im Tiefdruck.Quart.Leinen /8

L i g e t i M i k l ó s

szobrász

Pesti Hirlap.1914.jul.18. ((p.b.): A tizedik szobor.)

L i g e t i M i k l ó s

szobrász

Pesti Hirlap. 1908.okt.11. (Zsolt: Rezső trónörökös.)

L i g e t i M i k l ó s
szobrász

Uj Lap. 1908. (Rezső trónörökös szobra.)

Ligeti Miklós

Déryné, herendi porcellán, fenti szobra után, 1936.

Repr.

Pásztortűz 1940. 354. l.

kép

Ligeti Miklós

cród

Parkes, Kineton: The Art of Carved Sculpture. II. Central and Northern Europe. Universal Art Series. London, 1931.

és e könyv ismertetésében Fabriczi Takács Zoltán: Magyar Művészet 1932. 58. l.

Packet B

Bp. beginne vár.

1928.

M.M 1929.359.l

O – V

1913. ápr 13

(bej: L. Bl. Szobor-
kiáll.)

Lyon y. n. III 73

Ligeti Miklós

U 4157

Ligeti Miklós

egyik rendezője és kiállítója volt az alábbi kiállításnak

Ujság · 1927. aug. 19.

(Megnyílt a Hősi Emlék Pályatervkiállítás.)

60

1903

ilis 20-án.

L van ábrázolva.

hátra tett balkézzel és jobbjában
asz, rövid haja barna, bajusza és
Kissé kivágott fehér mellénye haj-
drágja szürke. Jelzése fölül bal-

rczog Péter és Mór Lipót, Harkányi
Kohner Adolf, Leipziger Vilmos, Lánczy
ovics Mátyás, Mechvart András, és b.
VII. 7-éről. (446-903).

Ligeti Miklós

Írod
2

Ujság. 1930. ápr. 11.
(e.a.: A Lechner
Ödön szoborpályázat.)

74 óta, vagy talán még régebben
a mai napig rómainak tartották.
ezett, az egész képhatást meg-
szerepénél, a töredékes fenn-
hangsúlyának, az egész kompo-
gyáltalában nem meglepő, hogy
rázatra nem igen vezethet. Így
port hangulatában, a két alak
ggódó és meghatott arckifejezésé-
yan sommásan kezelt, de szinte
gesztusaiban olyasmi jut kifeje-
külettel össze nem egyeztethető.
enső feszültsége, a két alak lelki
oly fokát tükrözi vissza, mely

még a ruhakezelés is sok mindent
a római provinciális művészet
élet sem tógára, sem köpenyegre
b a kettő félreértett kompiláció-
nyúlik ki. Ennek az ujjas tuniká-
ó részeihez való viszonya eléggé
redőben lehulló bal ruhaszegély
att is folytatódni látszik, holott
ytalan átmenetben lehull. A bal
san keresztülhúzott redővonalak-
l kevésbé van értelmük, mert a
felé leomló ruharedők alakjában

Ligeti Miklós

koll. kiáll.

Ujság. 1931 márc. 15
(Az Ernst-Múzeum
csoportkiállítása.)

ismeretesek. A hozzátartozó feljegy
fors en hongrie la v je mes manit
glize de si faite maniera (voltam
huzamosabb időn át tartózkodtam
padlókat láttam). A rajzból és a sz
következtetni, vajjon valóban egy
templomépületről lehetett-e szó, va
származó maradványokról, melyek
nyomai Pannóniában[99]) és milyen
vetlen a tatárjárás előtt, minden b
számban állottak.

Érthetetlen azonban, hogy H
mozaikmintákat Dél-Steierországba
előtt a legkomplikáltabb kompozici
Villard e rajzánál pedig a római mi
kevésbé érthető, mert ilyen mozaik
találhatók magyar-pannóniai talaj
Aquincum) mindeddig azonban eg
dotálható, vagy egyáltalán a közé
ismert erről a vidékről. Ha azonb
állna, újabb és teljesen autentiku
díszítő elemeknek a középkori épí
rétegeibe való behatására. Szempor
is, hogy ezek a római padlómozaikm
felhasználták, azaz egyszerűen új

Ligeti Miklós

A Rudolf-szobor. Ligeti Miklós műve. Jeltelen cikk.
Uránia, nov. 11.

1908.

(Művészet 1909. 69. l.)

század: Szt. Péter vértanu. — 1881: 29 A). *Giotto iskolája*, XIV. század: Szt. Péter martyr. — 1888: I. 29. *Sienai festő* a XV. század végéről: Szent Péter martyr. — 1896, 1897: I. 29. *Sienai festő* a XV. század végéről: Vértanu szent Péter. — 1897: I. 29. *Sieneser Maler*, Ende des XV. Jahrh.: Der heil. Petrus der Märtyrer. — 1898: I. 29. *École siennoise*, fin du XV. siècle: Saint Pierre martyre. — 1901, 1904: I. 29. *Sienai festő* a XV. század végéről: Vértanu szent Péter.

Ligeti Miklós

nobrain, kitést

Ujvidzs L.

535. l.

NELOMIŤ
KUNSTBEILAGE
VIGYÁZAT

Ligeti Miklós

életrajz

irod

Csokássy 22 (-23) l.

Végleges megirásnál ez a forrás okv. felhasználandó

1920-ban megalapította saját kerámiai gyárát, meg magyarosítása dolgokat gyárt. 5 évi munka után az üzemet beszüntette.

T. 4111.

ziklán látjuk a vár romjait, a
glye ereszkedik lefelé, az elő-
zélget [illegible] asszonynyal. Fel-

[illegible] egy

.5 : 23.3 cm.

Ligeti Miklos

itt Mor-nak
wiz

geb. 1871, Papert-

Singer Künstlerlex.
5 K. 189. l.

Geologia-petrographiai gyüjtemény, felkai

IV. 121.

Ligeti Miklós

l.

Sörvezető. 324. l.

Debr vár. Déri Mur-
ken Debr. 1939

Ligeti Miklós

Nobrass.

A kereskedelmi miniszter elhatározta, hogy Petrik Lajos igazgatása alatt álló központi agyagipari műhelyben keramikai tanfolyamot rendez, melynek vezetésével Ligetit bízta meg. Az új tanfolyamra már lehet jelentkezni Ligetinél.

Építő Ipar
1913. 42. l.
(Tervpályázat eredménye.)

SATTLER, HUBERT (osztrák festő, 1817–1904)

Louvain

Vászon, olaj, 105×133 cm.
Jelezve lent jobbra: H. Sattler 1837.

Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 44. szám. — Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 36. l. — Rényi 23. l. — Maszlaghy II. 494. szám. — Esztergom vármegye... Bp. é. n. 176. l. — Lepold—Homor 97. l. — Lepold—Lippay 56. l.

Bruxelles

Vászon, olaj, 105×133 cm.
Jelezve lent jobbra: Hubert Sattler 1837.

Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 44. szám. — Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 36. l. — Rényi 23. l. — Maszlaghy II., 495. szám. — Esztergom vármegye... Bp. é. n. 176. l. — Lepold—Homor 97. l. — Lepold—Lippay 56. l.

A Szent Péter-templom és a Vatikán

Vászon, olaj, 95×128 cm.
Jelezve jobbra lent: H. Sattler.
Simor prímás rendelte a művésznél.

Ligeti Miklós

wod

z

Szana Szárév

345 l

a m. muz

Tört-tár

1901

Ligeti Miklós

Szefeltlex · 259. l.

Bőélettr. u. o. 810. l.

Ligeti Miklós

l.

Szépmüvèszet

1942. 289. l.

Sándor Hyné
Kuzicska S.:
Orsz. m. keramikai
hiáll

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Ligeti Miklós

(yk):

Sztrakoniczky Károly:

Ligeti Miklós-

Alkotmány. 1913.

ápr. 2.

U. 490.

Ernst-beli koll. Eiáll-

vól

Ligeti Miklós

Thieme Becker

XXIII. 218. l.

(Lyka)

Ligeti Miklós

Egy zsürizés és reliefje. Levél Strobl mesterhez (Ligeti Miklós műveiről.) Írta dr. Lázár Béla. Magyar Nemzet, márc. 29.

1904.

~~(Művészet 1904. 142. l.)~~

DAS PERSISCHE PAPAGEIENBUCH. Pers.
Bild. u. Buchschmuck. A

DER PORZELLANPAVILLON. Nachdichtu
köstliches Bändchen.

ROENAU, ERNST. HELDEN VON HELLAS. Gr
Bildern. Quartband. Ge

SHAKESPEARE. EIN SOMMERNACHTSTRAU
bändchen.

VERLAINE, PAUL. VERS. Ein Sammelban
orig. franz. Text. Luxu
druck. Gebunden.

VILLON. BALLADEN. Neue deutsc
Mit einem Sonett v. B

VOLTAIRE. DIE PRINZESSIN VON B
Auf Luxuspapier gedr
leder.

Ligeti Miklós

A turini magyar palota. — Ligeti Miklós szobrai. —
Irta Magyar Elek. Magyarország, okt. 21.

1910.

~~(Művészet 1910. 396 l.)~~

Ligeti Miklós

Nobrán

Ó: modern

Rosner sirenulatus

Képekkel

é. n.

Ligeti Miklós

U. 971

Malonyay Dezső

A Művészetben.

Budapesti Hirlap

1913. nov. 22

ök Úr!

u azzal méltóztatott ben-
i, hogy a régi templom kö-
itási költségeihez való hoz-
P. állíttatott be az 1938/39 évi
gy az remélhetőleg még a
ványozásra kerül.
epuját az Orsz. Műemlékek
ja szerint a régi formák
készíttettük. A beigért
ban – sajnos – még mindig

Ligeti Miklós

Lásd

Pécsi murát

1941. 97. l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Ligeti Miklós

l.

Milano 1906

80-l-

Ligeti Miklós

d.

Exp Bruxelles 1935

140.-l.-

Név: .....

Születési helye és ideje: .....

Vallása: .....

Keresztelés napja és helye: .....

Ha vallását változtatta, előző vallása (vallásai) és megkeresztelésének napja: .....

Az anyakönyvi kivonatot, vagy a keresztlevelet kiállító hivatal és az anyakönyv folyószámának, vagy a kereszteltek anyakönyve kötetének és lapjának tüzetes megjelölése:

.....

.....

t igazoló. **1.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

sztlevelet ki-
yószámának,
ének és lap-

.....

.....

Házasságot kötött: .....

19..... év

Az e táblázatban fe
alapján igazol$\frac{om.}{juk.}$

.....

.....

.....

K. M. Egyetemi Nyomda.

Ligeti Miklós

Wod
3

Velence 1922

159. l.

tovább

Ligeti Miklós
Mihalik Dániel
Olgyay Ferenc
Szlányi Sajos
Vaszary János
Spiegel Frigyes

Cáid

Mübarátok Köre
1901. évi kiállítása

Ligeti Miklós

l.

Off. München 1905

178-l-

Ligeti Miklós

l.

Szépm. Múz. Evk

VIII. 176. l.

h.76

Müv. 1 köt. 8-ad r.

MALONYAY

Dezső

A fiatalok.

Ferenczy Károly, Grünwald Béla, Katona Nándor,

Magyar-Mannheimer Gusztáv, Rippl-Rónai József

16 melléklet, 3 hasonmás és 197 szövegbe nyomott képpel.

/Művészeti Könyvtár/

Ligeti Miklós

cvód
z
Petr Samtida
39. l.
148, 149. l. képekkel.

-Hotel. Szanatórium, tengeri
lakítva. A legnagyobb kényе-
ándor fejérmegyei nagybir-
ık a magyar főúri közönség
vezetett szállót.

zponti» szállója. Elsőrangú
ı szobák villanyvilágítással.
Tár:askocsi minden vonatnál.

gi-posta-utca 6. Levélpapirok
zerek és nyomtatványok rak-
ára.

and Hotel. Előkelő ház. Lift,
ok fürdővel és toilettel. Nagy
rospektus ingyen.

ónál (Olaszország). **Grand**
5.—május 15-ig. Lift, villamos-
.000 m² kert és park. Távirda
us ingyen. Ch. Lützelschwab.

avoy-Hotel. Legújabb ház.
ı. Tulajdonos C. Schumacher.

ann. Elsőrangú szálloda a
es hálószoba és szalon. Lift,
és légfűtés. Mérsékelt árak.

loda. Elsőrangú száloda,
árak, po tos és figyelmes ki-
utazók 5% **engedmény az**

NÖVÉNY-CREM SZAPPAN POUDER

Ara 1korona

Az Olinkievich Kristalin crém azon egyedüli eddig meg nem letezett szépitőszer, mely tudományos alapon tisztan növényi alkatrészekből minden zsiros anyag nelkül készül Kivalosaga abban nyilvánul, hogy a bőr sejtjeit nem tömi be mint a zsiros kenőcsok, ellenben azok szabadon lelegzését elősegiti.
Az Olinkievich Kristalin crém oly gyogynövényekből készül, mely a legpecyhüdtebb arcot is rövid használat után barsonysimavá, üdévé és feherre teszi Tudomanyos körökben ismert kivaló készitmeny
Ara: növény szappan 1.—, növény puder 1.—, növény crém üvegdoboz 1.— és nagy üvegdoboz 3.—.
Megrendelhető: Olinkievicz Sandor gyogyszerész, chemikus VIII., Baross-utca 91.

Innsbruck. Hotel Maria Theresia. Maria Theresia-utca. Ujonnan megnyitva. 100 szoba és szalon. Nagy étterem kerttel. Billiárd-termek. Gőzfütés az összes helyiségekben és villanyvilágitás. Elsőrangú konyha. Auto Garage.

TÁTRALOMNICZ

PALACE

HOTEL

Magyarország legelőkelőbb

Ligeti Miklós

U. 1193

Pesti Hírlap
1914. jan. 30.
(L. királynobra.)

ZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK!

B U D A P E S T .

pgyüjteménye részére mély tisztelet-
pet a gyomai református templomról.

29.

Kész hive:

lelkészelnök.

Ligeti Miklós

l.

Műv. Krónika

1904. 8. sz. 6. l.

Kétszer

BUDAPEST,
Corvin-tér 1.

1931. aug. hó 11.

s. Dr. Szentiványi Gyula urnak

Bpest.

I. Horthy Miklós út 104. sz.

edékessé vált egy

–

ink, hogy fizetési kötelezettség ének / üknek **haladéktalanul**

délyezett hosszúlejáratú határidőfizetéses kedvezmény
lt kötelezettségeiknek okvetlenül **pontosan** eleget
sszeget forduló postával közvetlen üzletünkbe, vagy
ek. Utóbbi esetben kérjük az idecsatolt postatakarék-

Teljes tisztelettel

SINGER VARRÓGÉP RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Ligeti Miklós

l.

Magy. Sport

1938. 206. l.

Ligeti Miklós MDK

Anyai szeretet

Kántorné mint Sappho

Műcsarnok 1929/30 téli kiállitás

Ligeti Miklós

~~Gallé Tibor~~

~~Feiks Alfréd~~

~~Ferenczy Valér~~

~~Feszty Masa~~

~~Gallé Tibor~~

Ligeti Miklós

tovabb Perlrott Csaba Vilmos

kott. kiáll

Ybl Ervin: Az Ernst-
Múzeum csoport-
kiállítása -
Budapesti Hirlap
1931 márc. 15.

ló kettőssirszegélyt engedem át.

rti köztemetők igazgatóságát, hogy ezt

ásában jegyezze fel.

i X.ügyosztályt, a dunabalparti köz-

amodót, a Nemzeti Szinház igazgatósá-

t értesitem.

ius 13.

A polgármester megbizásából:

dr. S a l a m o n s.k.

tanácsnok.

Budapest székesfőváros házinyomdája 1936 — 10026

Ligeti Miklós

fordít

I. TEREM.

1 **Kalmár Elza.** Táncosnő. Bronz-szobormű. Eladó.
2 **Farkas Miklós.** Férfi-képmás. Terrakotta. Eladó.
3 **Kalmár Elza.** Táncosnő. Bronz-szobormű. Eladó.
4 **Ifj. Mátrai Lajos.** Fürdés után. Bronz-szobormű. Eladó.
5 **Vedres Márk.** Táncosnő. Bronz. Eladó.
6 **Markup Károly.** Nyúl. Gipsz-szobor. Eladó.
7 **Ligeti Miklós.** Telepy Károly mellszobra. Bronz. Magántulajdon.
8 **Benczúr Gyula.** Schlauch bíboros-püspök arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.
9 **Ligeti Miklós.** Gróf Széchényi Jenőné. Bronz. Magánt.
*10 **Soós Géza.** Fifi. (Kutya tanulmány.) Terrakotta. Eladó.
11 **Betlen Gyula.** Extase. Szobormű, grés-ből. Több példányban kapható.
*12 **Benczúr Gyula.** I. Ferencz József Ő Felsége. Arckép. A Nemzeti Kaszinó tulajdona.
*13 **Ligeti Miklós.** Dr. Wlassics Gyula. Bronz. Magánt.
14 **Ligeti Miklós.** Hegedűs László mellszobra. Gipsz. Magántulajdon.
15 **László Fülöp E.** Erzsébet királyné arcképe. Olajf. A Nemzeti Kaszinó tulajdona.
*16 **Ligeti Miklós.** Arckép. Bronz. Magántulajdon.

Képröm. Tán. 1904
Sav. Eiáll Gat.

17 **Benkő Fülöp.** Az életen át. Plakett (bronzban). Eladó.
18 **Benczúr Gyula.** Gróf Nádasdy Tamásné. Arckép. Magántulajdon.
19 **Beck Ö. Fülöp.** Arckép-plakett. Bronz-dombormű. Magántulajdon.
20 **Ligeti Miklós.** Gróf Hoyos-Wenckheim Fülöpné. Bronz. Magántulajdon.
21 **Markup Béla.** Medve. Gipsz-szobor. Eladó.
22 **Vedres Márk.** Éneklő fiú. Bronz. Eladó.
23 **Ligeti Miklós.** Zichy Ludmilla comtesse. Márvány. Magántulajdon.

II. TEREM.

*24 **Csók István.** A mézevés (lakodalmi szokás Sárközben). Olafestmény. Eladó.
25 **Szlányi Lajos.** Szolnoki vártemplom. Olfestm. Eladó.
26 **Ujváry Ignác.** Havas út. Olajfestmény. Eladó.
27 **Szlányi Lajos.** Tél. Olajfestmény. Eladó.
28 **Ujváry Ignác.** Téli reggel. Olajfestmény. Eladó.
29 **Szlányi Lajos.** Kertek alatt. Olajfestmény. Eladó.
30 **Szlányi Lajos.** Major. Olajfestmény. Eladó.
*31 **László Fülöp E.** Dr. Berzeviczy Albert arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.
32 **Szlányi Lajos.** Esős idő. Olajfestmény. Eladó.
33 **Szlányi Lajos.** Zagyva-part. Olajfestmény. Eladó.
34 **Szlányi Lajos.** Nádas. Olajfestmény. Eladó.
*35 **Szlányi Lajos.** A réten. Olajfestmény. Eladó.
36 **Szlányi Lajos.** Hangulat. Olajfestmény Eladó.
*37 **Nagy Sándor.** Üdvözlégy Miriam! Tempera. Eladó.
38 **Szlányi Lajos.** Nádrakás. Olajfestmény. Eladó.

Ligeti Miklos 299, 300 l.

tovább Róna József

Műcsarnok

1901. 299. l.

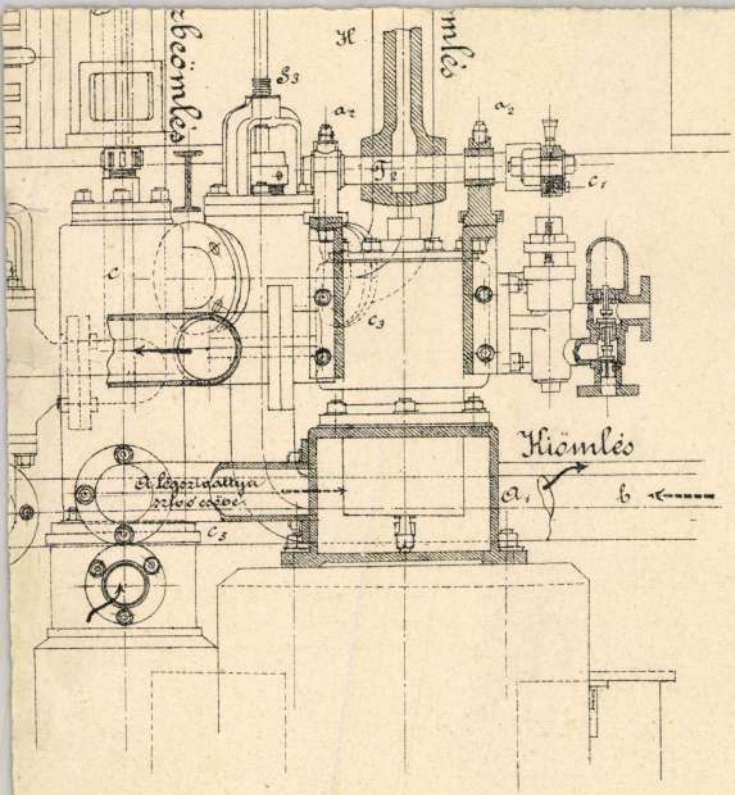

Nyom. Dudik J. Budapest, VIII. Mária-utcza 18.

Ligeti Miklós

137 Krisztus levétele a keresztről
138 Ülő női akt.

A Benczúr Társaság
második kiáll.
(Nemz.-Gal.)
1923. dec.

Ligeti Miklós

a Benczur Társaság tagja - 1925 máre (lunes) kiállításán

Horthy Miklós kormányzó bronzszobra, József Ferenc főherceg bronzszobra stb, és egy kollekció keramiai munka.

Katalogus

H. M. br
Józs. Fer. főh.
J. G. B.-né
Ábránd
Forradalom

mérő
G. H. K.-né mellsz
L. A.-né (szines)
Fiú szokoralak

Miskolcz IX. 73.

LIGETI MIKLÓS

Lrepr. Anonymus szobráról
ld. Stróbl Alajos

Sz.A.[Székely András]:Budapest szobraiból
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/34.sz.24-25.o.

tevékenységben közreműködő tag részére a telephely
tén az igazolt közlekedési és szállásköltség fizethető
ytől távol foglalkoztatott alkalmazott részére azonba
menően étkezési költség (napidíj) is kifizethető és el
álmát, az étkezési költség mértékét a többször módo
rozza meg.

n fizethető ki utazási költségként a lakás és a telephe
alkalmazott esetében. Tekintettel arra, hogy egy hó
ában rendelkezik a közforgalmú közlekedési eszkö
i utazási bérletek ára költségként nem számolható el

önellenőrzési pótlékról és a késedelmi pótlékról a kés

társaságok egy része segítő családtagot is foglalkozta
nkát végző házastársa, élettársa, egyenesági rokona
ermeke, továbbá örökbefogadó–, mostoha– és neve
nkája után járó összeg után a tag adózik, aki a csal
tag személyi adózásáról a későbbiekben lesz szó.)

LIGETI Miklós

BUZA Péter: Sírkertet mérünk : Kerepesi temető. = Budapest, 1983/8. 35.p.

Feltűnően sok szobruk van a temetőben.

Ligeti Miklós, szobrászművész (1871-1944).

a Egyedi Történeti Múzeum kiscelli részlegében megnyílt kiállításon szerepel Ligeti Miklós anonymus-változata (emlitve).

Losonci Miklós: Képzőművészetünk múltja és jelene a kiscelli múzeumban.

Népújság. (Heves). 1983. okt. 29. 6. old.

Ligeti Miklós, szobrászművész (1871-1944).

Márky Béla iparművész 84 éves, 1926-ban telepedett meg meggyeszékhelyünkön, miután Ligeti Miklós szobrászművész mellett inaskodott, majd elvégezte az Országos Iparművészeti Szakiskolát.

A. Szabó János: Amatőrök szemléi.
Fejérmegyei Hírlap, 1984. febr. 18.

Ligeti Miklós szobrászművész

bsd → Csorba Géza szm

Művészet 1985/3/30.

Ligeti Mi Kós

nobrán művén „Anonymus-valtozata. (emlétre)

a Kiscelli Múzeum kiállításáról.

Népújság (Tolna)

1983 nov. 6.

M.D.K.

Ligeti Miklós

Sándor Erzsi szinmüvésznőről készült szobrát -a Lakmé cimszerepében- bemutatja a lap "Akik már életükben szobrot kaptak" c. kis közl. illusztrációjaként.

Szinházi Élet. Bp. 1933. január 22-28. XXIII. évf. 5. sz. 33. lap.

Ligeti Miklós

Szinyei Merse Pál képmása.
Fehér márvány

Szépművészeti Múzeumban

Életrajz -

Petrjoverz rovinst. 1931-34. 21. l.

O. M. szépen. kurz
Az uj szerz. kiáll (1921-24)
1924

FRA

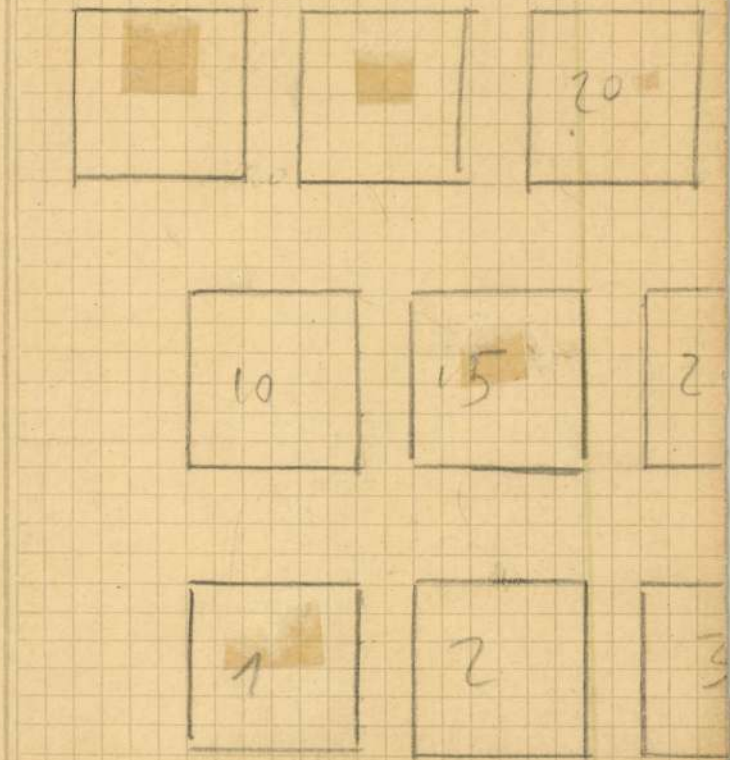

Ligeti Miklós
nobrák
írod

Pesti Napló
1913. jul. 8.
(Plágiumvád egy
művész ellen.)

772. sz.

Vattinai ásatás VI. 185.

Ligeti Miklós

Várlatkönyvéből

Női akt, rajz

Repr.

Rózsa M Sz. 234. G

Kiev, ce szeptér

1943

MDK

Ligeti Miklós szobrász

A Madách-szoborpályázat sorsa. Ujság, 1938. márc.9.
4 l.

MDK

Ligeti Miklós

Magy. Iparművészet 1939. 123 l.
Társulati Közlemények.

mdk

Ligeti Miklós

Közléri szobortervek (Anonymus stb.)

Bertalan V. a Kiscelli Múzeum 13 p. 1963

8. l

Liget Miklós

szobrász

Magyar szobrászművészeti kiállítás - Genfben a genfi Musée d-Art,ed d,Histoire termeiben - szoborral szerepel. Anonymus - szoborral's Rippl-Rónai portréjával, -

U j s á g
1929.VIII.26.

Ligeti Miklós

szobrász

Magyar képző-és iparmüvészet genfi kiállitása - a szobrászati anyag részére a genfi Musée d,Art et d, Histoire igazgatósága két termet bocsátott rendelkezésre.- Anonymus-szoborral és Rippl-Rónai portréjával szerepel.

Nemzeti Ujság
1929.VIII.25.

Ligeti

Hivével szempel az 1936-ban
létesített városi sobor-
nyújtemény

Miszolczy Ferenc, Baja Rép-
rőmüvénete a XX. n-ban.
Kézirat, MDK-C-H, 599/2 8 l.

Ligeti Miklós

szobrász

Genfben a Nemzeti Muzeumban - bemutatásra kerülő magyar reprezentatív jellegű képző-és iparmüvészeti kiállítás anyagában - szobovral szerepel.

Nemzeti Ujság
1938.VIII.10.

Ligeti Miklós

[illegible]

Genfben a Nemzeti Museumban - [illegible] kerülő magyar reprezentatív jellegű képző- és iparművészeti kiállítás anyagának - ~~[illegible]~~ elbírálására kivatott bizottság tagja az orszagos képzőművészeti Tanács ülésén résztvett. —

Nemzeti ujság
1979.VIII.15.

Ligeti Miklós

azabrász

Genfben a Nemzeti Múzeumban - bemutatásra kerülő magyar reprezentatív jellegű képző- és iparszivészeti kiállítás anyagában - szomorú szerepel.

Budapesti Hírlap
1909.VIII.15.

Ligeti Miklós

[illegible]

[illegible] a [illegible] - [illegible] kerülő magyar reprezentatív jellegű képző-és iparművészeti kiállítás anyagának - ~~[illegible]~~ elbírálásán hivatott bizonság tagjaként vesztvett az országos képzőművészeti Tanács külföldi kiállítási bizonsági ülésen.

Budapesti Birlop
1929. VIII. 15.

Ligati nullos

wod

Vas Lyp 1905.
585. l. Egiel.

Ligeti Miklós MDK

Censztohovai Madonna

Krisztus sirbatétele

Krisztus

Műcsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

Ligeti Miklós

MDK

Kántorné mint Sappho, repr.

Műcsarnok 1929/30 téli kiállítás

Ligeti Miklós MDK

Elveszett paradicsom

Mücsarnok 1930 tavaszi kiállitás

Ligeti Miklós MDK

Szent István

Mücsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

MDK

MDK

Ligeti Miklós, Bálint Zoltán, Jámbor Lajos

Szabadságharc-szobor tervpályázata. Bpest 19o7.
Müleirás 2o.l. - Birálat 37.l.

MDK

Ligeti Miklós

az alábbi tervpályázat biráló bizottságának tagja volt

Az Orsz. Magyar Iparm. Társ. tervpályázatának eredménye. Magyar Iparművészet 1939. 122.l.

MDK

Ligeti Miklós

a szobrászati szakbizottság h. előadójának választották

Választmányi ülés 1908 ápr. 13. Műcsarnok 1908. okt. 15. 2.1.

Ligeti Miklós MDK

Hagedüs Gyula képmása, gipsz

Mücsarnok 1900/1901. téli kiáll.

Ligeti Miklós MDK

Ádám és Éva, repr.

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

Ligeti Miklós MDK

Leányfej, bronz

Mücsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Ligeti Miklós

MDK

Tanulmány, bronz

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Ligeti Miklós MDK

Képmás /Alexa/

Házioltár

Mücsarnok 1929/3o téli kiállitás

MDK

Ligeti Miklós

A szabadságharc emlékszobrának pályaművei.
Vas. Ujs. 1967. 498.1.

MDK

Ligeti Miklós

Tüzéremlékmü, repr.

Bálint L.: A székesfőváros ujabb szobrai. Művészet 1937. II. évf. 11-12. sz. 126.l. Repr. 125.l.

MDK

Ligeti Miklós

Dr.Sgalitzer Gyuláné képmása,márvány

A tudás fája, márvány

Dr. Schermann Adolf képmása, márvány

KMTárs. 1900/1. téli kiáll. kat. 34.1.

Ligeti Miklós

NDK

Dr. Sgalitzer Gyuláné képmása, márvány

A tudás fája, márvány

Dr. Schermann Adolf tiszti főorvos képmása, márvány

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

Ligeti Miklós MDK

Maksziányi Dezső mellszobra, gipsz

Mücsarnok 1900/1901. téli kiáll.

Ligeti Miklós MDK

A tudás fája, repr.

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

M.D.K.

Ligeti Miklós, szobrász

művét, a budai Palota-
téren felállított Tűzéremlék-
művet [ma Dózsa György szobor]
ünnepélyesen felavattás.
Egy fénykép.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.

ort. 21. sz. 5 old.

MDK

Ligeti Miklós

Műveivel szerepelt a Rómaban rendezett magyar egyházművészeeti kiallitason.

Cikk: A magyar egyhazművészéti kiallitas megnyitása Rómaban.

Az Est, 1925.III.28.

MDK

Ligeti Miklós

Társulati közlemények. 1938. dec. 9-i választmányi ülés. Magyar Iparművészet 1939. 2o.l.

Ligeti Miklós

MDK

Siremlékterv

Műcsarnok 1929/30 téli kiállitás

Ligeti Miklós MDK

Krisztus sirbatétele

Mücsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

MDK

Ligeti Miklós

Társulatunk iparművészeti, házi ipari és népművészeti kiáll. Miskolcon. Magyar Iparművészet 1937. 247-248.l.

MDK

Ligeti Miklós

az alábbi kiállitás biráló bizottságának tagjává választották

A varsói kiáll. előkészületei. Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1927. márc. 15. 44.l.

Ligeti Miklós

MDK

Krisztus, repr.

Műcsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállítás

MDK

Ligeti Miklós

három évre az országos képzőművészeti tanács tagjává nevezték ki

A magyar orsz. képzőm. tanács. Építő Ipar 1908. jul. 12. 285.l.

MDK

Ligeti Miklós

választmányi tag lett

Az O.M. Képzőm. Társulat rendes közgyülése 1908. ápr. 12. Műcsarnok 1908. okt. 15.

~~Borsos József~~

~~Feszty Árpád~~

Ligeti Miklós

tovább

Pettenkofen

Schulek Frigyes

Strobl Alajos

Zsolnay Vilmos

l.

Műcsarnok

1901. 283. l

duplum

Sz-Sz

János lengyel király:

Csaknem derékig, kissé
függöny nehéz~~edik~~. Haját h
vált. Pikkelye vértjén álla
erősítve. A párkány bal
szik Felirata a kép al
három sorban:

„JOHANNES ... de
Gottes Gnadē ... K
groß Hertzog ... i

Rézmetszet, méretei

F Takar.

920

Chr. Boethius: Triumph=
1688. T. köt. pag

Ligeti Miklós

l.

Lykaszobr 96-14

34. l

MDK

Ligeti Miklós

Karácsonyi vásár akadályokkal. Magyar Iparművészet 1937. 246.l.

Ligeti Miklós

Horváth

l.

Erődi – Bodnár

126. l.

Vasárnapi Újság, 1916., 554. l. — Lepold—Homor 98. l. — Gerevich PA, 252. l. — Lepold—Lippay 57. l.

Coriolanus
Vászon, olaj, 48×71 cm.
A pesti Műcsarnokban vásárolva a művész hagyatékából.
Maszlaghy II., 382. szám. — Gerevich: Régi és újabb magyar festészet a prímási képtárban. Vasárnapi Újság, 1916., 554. l. — Lepold—Homor 98. l. — Gerevich PA, 252. l. — Lepold—Lippay 57. l.

PACZKA FERENC (1856—1925)

A gyermek magyarországi Szt. Erzsébet alamizsnáskodása
Vászon, olaj, 200×350 cm.
Jelezve lent jobbra: Paczka F. 1878.
Új magyar Sion, IX., 1878., 782. l. — Kőrösy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 239. l. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 848—849. l. — Maszlaghy II., 392. szám. — Esztergom vármegye. Bp. é. n. 176. l. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 253. l. — Lepold—Lippay 56. l.

Schrif-Sherhani tangeri mór arcképe
Olaj, olaj, 24×14 cm.

Ligeti Miklós

l. Lykarzobr 96-14

56.l. 57.l.

SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-743, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

1971 MÁJ 19

Ligeti Miklós

ÉVFORDULÓNAPTÁR

Száz évvel ezelőtt, 1871. május 19-én született Pesten (ugyancsak itt halt meg 1944 decemberében) Ligeti Miklós, a neves szobrász.

Budapesten Stróbl Alajosnál, majd Bécsben osztrák mestereknél tanult. Elsősorban emlékműveket és portrékat készített; fő műve az 1903-ban készült Anonymus-szobor. Ismertebb fővárosi szobrai még a Béke-kút, a Déryné és az 1937-ben felállított Lovastüzér-emlékmű. (Az utóbbi két szobra a második világháborúban megsemmisült.) Épületplasztikái közül nevezetesek a Parlament szobrászati díszei. Hosszú ideig a Magyar Iparművészeti Társulat elnökeként tevékenykedett. Népszerűek voltak kerámiái is.

Ligeti Miklóst mindmáig az impresszionista szobrászat kiváló magyar képviselőjeként tartja számon a művészettörténet.

HETEDHÉT ORSZÁGRÓL csodá-

kiállni. De ez ... előre
fontosságán. A magyar válogatott előre
Rothermel – Fábián, Páncsics, Vidáts, Juhás
III., Zámbó, Fazekas, Albert, Kozma össze
kezd Szófiában.

A mérkőzésen szovjet játékvezetői hármas
dik közre Bahramov vezérletével.

***

A JÁTÉKVEZETŐ

Bahramov 1926-ban született Bakuban.
éveiben sokat kosárlabdázott. 1952-ben
Részt vett az 1966-os angliai VB-n, amely

MTI SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-718, 340-726

Ligeti Miklós

NÉPSZAVA
1971 MÁJ 19

ÉVFORDULÓK

LIGETI MIKLÓS szobrászművész, a városligeti Anonymus-szobor alkotója születésének 100. évfordulója

CLAUDE HENRI DE SAINT-SIMON francia utopista szocialista 146 esztendeje halt meg

HO SI MINH, a Vietnami Demokratikus Köztársaság volt elnöke születésének 81. évfordulója

JOSÉ MARTI kubai költő, a nemzeti felszabadító mozgalom harcosa 76 esztendeje halt meg

BAJOR GIZI színművésznő születésének 78. évfordulója

KORÁNYI FRIGYES orvostanár – ő teremtette meg hazánkban a modern belgyógyászati klinikai oktatást – 58 esztendeje halt meg

erdeklődők neve. Tarkaság a látogatók táborában.

És hogy a 200 év *történeti* tarkasága miről árulkodik? Az igazgató számokkal és eseményekkel villantja fel az európai hírű kert „viszontagságait", az alapítástól napjainkig eltelt évtizedek sikertelenségeit (ilyen is volt) és eredményeit. Megsárgult leveleket, feljegyzéseket mutat, s még a kert *1770-es Mária Terá-*

Ligeti Miklós festő

neve emlitve

Pestmegyei Hirlap 1969 április 19.
5. old.

MTV SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PÉSTMEGYEI
HÍRLAP
1971 MÁJ 19

Ligeti Miklós

Ligeti Miklós

SZÁZ ÉVVEL EZELŐTT,

1871. május 19-én született Pesten (s ugyanott halt meg 1944 decemberében) Ligeti Miklós, a neves szobrász.

Budapesten Strobl Alajosnál, majd Bécsben osztrák mestereknél tanult. Elsősorban emlékműveket és portrékat készített; fő műve az 1903-ban készült Anonymus-szobor. Ismertebb fővárosi szobrai még a Béke-kút, a Déryné és az 1937-ben felállított lovastüzér emlékmű. (Az utóbbi két szobra a második világháborúban megsemmisült.) Épületplasztikái közül nevezetesek a Parlament szobrászati díszei. Hosszú ideig a Magyar Iparművészeti Társulat elnökeként tevékenykedett. Népszerűek voltak kerámiái is.

Ligeti Miklóst mindmáig az impresszionista szobrászat egyik legjobb magyar képviselőjeként tartja számon a művészettörténet.

mind az iparban, mind a
mértékben növekszik a rak
csak magasabb fokú gépes
A IV. ötéves tervünk céljai
lakások építése, az utak ka
se stb.) illetve e célok meg
gatási munkák mellett tekin
végzését is igényeli. A mun
nem valószínű, hogy a kö
megváltozna. A termelékeny
len reális útja: a gépesítés.
hogy a Vörös Csillag Trakt
gyár új termékét, a DUTRA
jelentéktelen szempont volt

Lzeti Miklós

részt vett a Parlament épületének szobrászati díszitésében.

Az Országháza. - Budapest, 1971. 1.sz. 23-25. l.

Ligeti Miklós szobrász

99 éve született

Nagyszava 1970 május 19
4. old.

Lyeti Miklós

Emlékre

Losonci Miklós. A Pál-műhely minősége
és távlata
Kortárs / 2. 288. l.

Ligeti Miklós

arch. repr.

Lex Magy Társ

47. tábl.

dupl

Beschreibende Darstellung

der älteren

Bau- und Kunstdenkmäler der Provinz Sachsen

und angrenzender Gebiete.

Schon unter der Regierung des kunstsinnigen Friedrich Wilhelm IV. wurde erkannt, dass es hohe Zeit sei: a. alle in Staats- und Privatbesitz befindlichen Kunstsachen aus früheren Jahrhunderten aufzusuchen, zu verzeichnen, wo möglich zu sammeln oder doch Abbildungen von ihnen zu gewinnen; b. dem weiteren Verfall der aus der Vorzeit auf uns gekommenen Bauwerke, sofern sie irgend welches historische oder Kunstinteresse beanspruchen konnten, vorzubeugen, so weit thunlich für ihre Erhaltung zu sorgen oder wenigstens, wenn erstere nicht möglich, in treuen Abbildungen sie der Nachwelt zu bewahren. Mehrfache Gründe sprachen dafür, die Eintheilung der Provinz in Kreise für das Werk massgebend sein zu lassen und so liegen bis jetzt die folgenden neun Hefte vor:

I. Heft. **Der Kreis Zeitz.** Unter Mitwirkung von Dr. th. Heinrich Otte, Pastor em., bearbeitet von Gustav Sommer, kgl. Bau-Inspector a. D. VIII. u. 76 S. mit 50 Abbildungen. M. 3.

II. Heft. **Der Kreis Langensalza.** Von denselben Verfassern. VI. und 94 S. mit 65 Abbildungen. M. 3.

III. Heft. **Der Kreis Weissenfels.** Von denselben Verfassern. VI. und 95 S. mit 46 Abbildungen. M. 3.

Ligeti Miklós

Mucsarnok
1918. szeptőhadi szállás Erák-
IV. Károly király, márvány.

Selmeczbányai óvár V. 164.

Ligeti Miklóstól

Lechner Ödön
zuüepitesz bronz
mellszobra Tört.
Képes

862/906.

Gherardi - acta
ar 1ga
906. v

Ligeti Miklós

Kárász fiú, brons

Budapest székesfőv. tulajd.

38.

Matyas Kiraly fogad egy szerzetest

Tusrajz

Vágó Pál

28/21.

38a/ Mátyás Képenyeg.

Jankó János tollrajza

Ligeti Miklós

A Bandholtz-szobrot úgy emlékszem ő készítette.

Ha igen, a szoborra vonatkózólag megjelent angol könyv címét lásd adatgyűjteményemben

Budapest

Bandholtz-szobor alatt.

~~Ig. Szám~~ 1906.

Ellapott: marquis 23.

A m.kir. vallás és közoktatásüg
hó 13-án 101799/905 sz.a.kelt é
intézett rendeletének másolata:

Utasitom az állam
nemzeti muzeumi segédőr részé
teljesitendő előadói teendőkö
teletdijat 1905 évi december
s ehelyett a nevezettnek évi
folyó évi január hó 1-től hav

Ligeti Miklós (??)

Vasvári Pál bronz
domborúm M.N.
Múzeum ajándéka
1927

Ligeti Miklós

Molnár Viktor:

A Rudolf-szobor
története, 2-r
43 + 2 l. Bp.
1908.

Gent (1594)

, hogy a fenti mellékleten-
szíveskedjék, mivel arok
tóságunkor jóváhagyás
dő iratokhoz szintén melle-

Május 30-án. —

kiválós tisztelettel. —
Igaz József
ref. lelkész

Ligeti Miklós

Petőfi mellképe,
relief
repr.

Petőfi-Album
Ny. [1907] 96 l.

101. kép. *Palmezzano, Mario: Madonna szentekkel.*

Ligeti György

Szabad Művészet

1957. 198. l.

M. kir. Központi Illetményhivatal, Budapest (I., Vár, Szenthár

1	2		3	
Az alkalmazottnak törzsszáma és neve	Összes járandóság		nyugdíjjárulék	
1746/b	P	f	P	f
Vk. Magyar Nemzeti Muzeum Csekkszámla sz.112753.Műemlékek orsz.bizottsága. Budapest. IX.Rákos u.1.				
Vk.2279. Dr.Szentiványi Gyula	935	46	7	49
Vk 13444 Dr.Lux Kálmán	769	72	6	55
Vk.1243. Saláth Ferenc	299	23	1	51

Ligeti Miklós

U. 1199 c.

Délmagyarországi Kizlány (Temesvár 1914 jan. 27. (A fehér templomi király-vobor.)

A vobor elkészítésével fentit bízták meg.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
1938 okt. 28.
604 1938

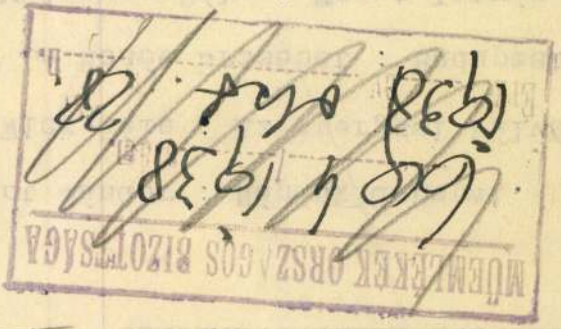

Fenti készítette a temesvári Sailer-vobrot is.

Jegyzék az Ács Gézának k

1. Bálint Sándor : Népünk ünnepei. Z
2. Dr. Wick Béla : Az eperjesi kálvár
3. Gróf La Rosée Erzsébet : Budapest
4. Br. Malcomes Béla : Szent István u
5. Vásárhelyi Z. Emil : Erdélyi müvés
6. Ruzicska Ilona : A herendi porcell
7. Hoffmann Edith : Pozsony a középko
8. Jendrassik Borbála : Szepes vármeg
9. Szekeres Margot : Jakobey Károly.
10. Rapaics Judit : Ligeti Antal . Kék
11. Kalmár János : A magyar kard müvés
12. Europäische und ungarische Renais

Ligeti Miklós

u. 1847

Vas. Lyc.

1907. okt. 6-4

Nr. 9, 10 und 11 1876)

65.–128. ll.

München
R. Oldenbourg
1876

Ligeti Miklós

Ü. 1787

Vas. Ujs. 1913.

291. 1.

2.46

Vegyes 1 köt. 8-ad r.

RÓMER

Flóris

Árpás és a móriczhidai Szent Jakabról ~~nevezett~~ cím
prépostság története.

Különnyomat a "Győri Történelmi és Régészeti füzetek"ből.

Ligeti Miklós

Madách-emlékmű tervéről készült.

Pesti Napló 1938. okt. 23.

Ligeti Miklós

1

Magyarország

7-1.

Zólyomi várfelügyelőség

9 szám
1914

A

Műemlékek
Birv

Hivatkozá
397-1914 számu n
a Dr Samassa 9
szerzödést, 2 pél
csatolása után, –

Ligeti Miklós

Anonymus c.
wobra repr.
Rát Str. 254. l.

Dupl

Tekintetes

ERKEZ

1941 NOV 13

A Magyar Nemzet kiadóhivatalának

"Megbizható, fiatal" jelige

B u d a p e s t

Vilmos császár ut 65.

Ligeti Miklós

l.

Mütsem I. csop. diak
1935 febr –

Zalán fül | 6
Kemenyi

42 IV. 12 11
62

Ligeti Miklós

Képzőművészet 1935. 83-84. l.

Ligeti Miklós: Déryné

A III. Nemzeti kiállításról

ési ára: Egész évre 24 pengő, félévre 12 pengő, negyedévre 6 pengő. Egyes szám
Előfizetése külföld számára egész évre:
shilling, Csehszlovákiában 150 csehkorona, Jugoszláviában 300 dinár, Romániában 800

TARTALOMJEGYZÉK:

László dr.: A nemzedékelmélet 73
Alkotó lángész (folytatás) . . 74
i Képzőművészeti Kiállítás (ir-
Miklós, Kozocsa Sándor, Po- 79
r.: A magyar arckép mesterei.
n 87
A művészkataszter kérdéséhez 88
A Munkácsy-céh kiállítása a
ülönben 92
Kozocsa Sándor dr.: Vaszs
ményes kiállítása . . .
Pogány Ödön: Petry Lajos j
Gádor István: A kerámiár
Kis kiállítások . . . . .
Nagy Ferenc: Bardócz Árp
Zsótér Ákos kiállítása a Fé
A mezőgazdasági kiállítás

KÉPEK JEGYZÉKE:

: Déryné . . . . . a címlapon
Női arckép 74
: Udvaron 75
Gergely Vilmosné 76
A háború 76
erenc: Móricz Zsigmond . . . 77
László: T. I. arcképe . . . 77
erenc: Ciklámen csendélet . . . 78
zső: Pihenés 79
: Néger női fej 80
Zsolnay László: Törülköző nő 80
Vladimir: Dr. Reimann Ernő . 81
stván: Kummerkrámer Lajosné 81
n: Őszi reggel 82
ndor: Jeanné d' Arc 83
Halárus 83
in: Vitéz csányi Jekelfalussy
Emil 84
Tanulmány 84
xandra: Bendig J.-né 85
Eperjessy Dóra 85
olf Irma: Rákos völgye . . . 86
Mihály: Táncosnő 86
péd 86
Önarckép 87
Dr. Horváth Boldizsárné . . 88
Dela Lipinskaja 89
Kemény Nándor: Útépítők
Hanzély Gizi: Michel Tafai
E. Hevesi Margit: Leányon
Gádor István: Kerámia .
Berkovits Anna: Kerámia
Márkus Lili: Kerámia . .
Schäffner Rózsa: Kerámia
Illés László: Kerámia . .
Mészáros László: Tanulmán
Frank Frigyes: Tél . . .
Zsótér Ákos: Csendélet .
Bardócz Árpád: Délszudán
Kertész K. Róbert és *Ohma*
belsberg Kunó síremléke
dalmi Templomban . .
Kertész K. Róbert és *Ohm*
belsberg Kunó kriptája
dalmi Templomban .
Interieurök az Országos M
mara pavillonjából .
Interieur Frigyes főherce
gyarországi birtokainak
A Péti Só pavillonja .
A Weiss Manfréd R. T.
lonja . . . . .
Frigyes főherceg táborna
birtokainak pavillonja

Lugeti Miklós

Kiszitette Gróf
Szechényi István
(nell)szobrát Csoko-
nyai.
u. ott. Kossuth Lajos
(m) szobrát is ő
kiszitette.
Kepek szöveg nélkül
repr.
Vas. Ujs. 1906 702-3 l

Ligeti Miklós

Gróf András, Gyula
nellszobra. repr. Vas.
Ujs 1906. 6 szám

Lép

Ligeti Miklós

1. Ligeti Miklós: Károly király Ő Felsége.

364 Edvi Illés Aladár: Borulás.

Ligeti Miklós

wod

Mihalkovics mellszobra.

Vas. Ujs 1901. 373 l.

Egyjel.

Ligeti Miklós

1903-ban készítette az Anonymus-emléket.

Nemek Lajos: Modern magyar minimál
Corvina 1968

166.l.

Ligeti Miklós

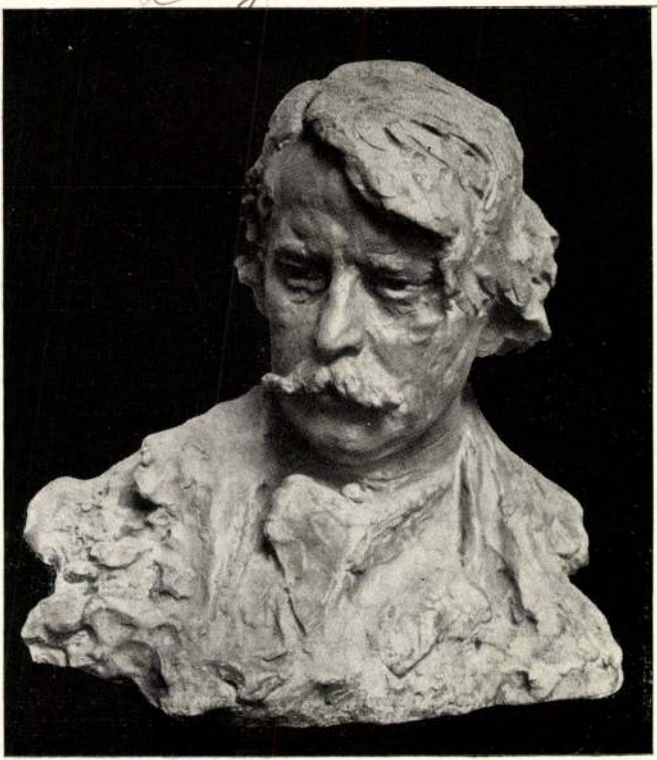

LIGETI MIKLÓS: RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

SÁG KIÁLLÍTÁSÁRÓL

Képzőművészet

1928. 6 lap.

FARAGÓ GÉZ

FARAGÓ GÉZA

Faragó Géza tárlata mindenki számára meglepetés. Aki a dekoratív tervezőt ismerte, annak pedig egyenesen hihetetlen, hogy a Nemzeti Szalón kiállításán ugyanazzal a piktorral találkozik, akinek csattanó, robbanó plakátjai állították meg az utcán tizenöt év előtt. Nem lehet ráismerni. Csak egy pontban találkozik, tizenöt évvel fiatalabb önmagával: a rajz szellemes írása, a megfigyelés találó pontossága ma is főerőssége Faragó Géza művészetének.

Ennek az egyéni vágású, nagyvonalú művészetnek két sajátossága fogja meg a nézőt: a kompozíció monumentális hatása és a kifejezőképesség átütő ereje. Kompozícióinak felépítése — egy egészen kis sablón — a boszorkányossággal határos. Ahogyan Faragó tömegjeleneteket hoz össze egy egész kis területen, azt nem csinálja itt senki, mert az ő figurái, külön-külön valamennyi önálló, teljes kép: rajzban és színben precízen megcsinált. A részleteknek ez a

K

Ligeti Miklós 452. l.

Lotz Károly 454. l.

Madarász Viktor 456 l.

Magyar Mannheimer G. 458. l.

Medvyánszky László 457 l.

Munkácsy M. 444, 454–456. l.

Paál László 458. l.

Roskovics Ignác 456 l.

Róna József 451. l.

Schulek Frigyes 447. l.

Steindl Imre 447. l.

Strobl Alajos 449. l.

Székely Bertalan 453, 454. l.

Szinyei Merse Pál 457.

Telcs Ede 451. l.

Zala György 449, 450. l.

Zichy Mihály 453. l.

Sovabbítással

Ungarn. Bp. 1917

Grepsi

279

Ligeti Miklós

szobor művének
gyűjtemenyes kiállítása.

Budapest, 1913.
Az Ernst Múzeum
kiadása

Könyvtáramban

A művész életrajzával
egyidejűleg dolgozandó
fel

Dupl

..... *műhely.*

vfőnökség!

v ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Ligeti Miklós

Lux Elek

Markup Béla

Medgyesy Ferenc

Mészáros László

" Morvai Ödön

Pásztor János

l.

Velencei Biennale

1932. 305. l

2081. Hegedüs László:
Sz. Kentesen 1870 január 3-án. +
Rabiga.

Az előtérben balra
fején tiarával, kezeibe
a hivek nak lobogókkal,
is viszi és a elorehajolt fiatal
borult társuk halva rogyott ö
tözött ndvari bolond köti le figyelmü
ban LEX felirattal irománycso
Jobbról az egyház hivei egy v
dön koponya hever. Az égbolt
1899.

csoportosul
nyeszt és lihegő
vizzadva és kimerülve
a föld

Vászon, méretei 110 :
Vétetett az 1901: XII.
(682/901.)
Elszámoltatott 1902: I
Az elszámolást elfogad
rat. (592/902.)

902: IV. 28.
92258-901

Ligeti Miklós

A jobbak közül

Résztvett a bpesti Madách-szobor első pályázatan 1938 febr.

Ert 1916 Endrédi Sebestyén.

Ligeti Miklós

Művészeti lexikon

442 l.

Westminsteri apátság III. 102

LIGETI Miklós (szobrász)

Székely Aladár : Ligeti Miklós portréja közölve

Muzsák, 1985/2. 22.p.

Ligeti Miklós

1. Rippl Rónai József
   arcmása, bronz
2. Kantoné, bronz

1932 évi új szerzem. kiáll. Műcsarnok

BUDAPEST
MAR 4.23
4 18a

Ligeti Miklós

szobrász

KMTárs 1940. A gyermek

Anyai szeretet, bronz

Testvérkék, márvány

Ligeti Miklós

1933 feb~~r~~márc kiáll.
VIII. 2. (Báró Strahlendorf Brunóné síremléke)

Klebelsberg emlékkiáll Mücsarnok

m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztert

82/942 szám.

Müemlékek Orsz.Bizottsága.

Budapest.

Hivatalból.
zszolgálati ügyben.

Hőgyé sz Endre-u.lo.

MDK

Ligeti Miklós

Rövid hirek a müvészvilágból. Müvészi Ipar. Nemzeti Müvészet. 1906. 78.l.

Ligeti Miklos

vrod II dij

Bahnt és Tartorral

Gf Andrássy Dénésné

Hobra. Vaslyp 1904.

124 C Egyet.

Műcsarnoki Katalogusok:

1893-94 téli kiállitás
1894 – tavasi "
1894-95 téli "
1896. ezredéves "
1897. tavasi "

Műcsarnoki c. folyóirat

1900
1901 } évfolyamok

Gerecze Péter:

Művészeti Bibliográfia?

Ernst Múzeum

1917 évi katalogusai

Ligeti Miklós

Műcsarnok

1908-9. téli kiáll. 205, 206, ~~[illegible]~~
208-211, 238, 240 ✓

1909. Tav. kiáll. 151-153

1913-14. téli kiáll. 275-277 ✓

...rad jobbra, zöld bársony támlás szék-
...teszi s gyűrűs balját a szék karfáján
...döke barna, szeme tengerzöld s arcza
...nos ingének bő ujain keskeny és ozuk
...e s bőújú atillája sötétkék s arany-

...etei 89.5: 73 cm.
... 1869. junius 24.

1925. l.
katal. t

Ligeti Mór (Miklós)

Műcsarnok (Ligeti Mór)

1893/94. téli kiáll

1894. tavaszi kiáll.

1894/95. téli kiáll Női képmás

1896. mill. kiáll.

1897. tavaszi kiáll.

1897/98. téli kiáll. Női képm.

1898/99 téli kiáll. Ádám és Éve, Álom

1899. tav. kiáll Ártatlanság dmn már

1899–1900. téli kiáll. Tanulmány ler portrait alak

1900–1901. téli kiáll ~~[illegible]~~

1901–2. téli kiáll. 72, 112–117

1902–3. téli kiáll. 83–88, 90, 123 ✓

1903. tav. kiáll ✓

1904. tav. kiáll. 7, 9, 13, 14, 16, 20, 23

1904–5. téli kiáll. 156, 157, 206. ✓

Aldeol VII. 48.

Ligeti Miklós

Műcsarnok

1914. tav. kiáll. 216, 240 ✓

1917. tav. kiáll. 1–12 1918 sajtó l. kiáll.

1919–20. téli kiáll. 105, 186, 187 ✓

1922. jub. kiáll. 166. ✓

1925. műve. Benczúr Társaság kiáll.

1926. őszi kiáll. 164, 165 ✓

1926. téli kiáll. 116. ✓

1927/28. téli kiáll. ✓

1929–30 (kántorné mint Sappho)

166–67. 175–76, 198 anyai szeretet

alesa képe

Hári oltár

Síremlékterv

Szemere László vajai Vay Kata

VI. 27.

Ligeti Miklós

Byest. Rudolf trón-
örökös Stefánia-út

Liber Byest arbrai

287.

Vas. hjs. 1894. 823. l.
(A kiáll. Séli kiáll.-ból) ~~[illegible]~~
1-828. l. (kép). – 1897. 339
l., 829. l. (kép), – 832. l. (Wes-
Selési M. emléke a fův-ban.). –
1898. 887. l. (kép). – 1899. 272 (kép)
279. l. (P. G: Ntk. kiáll. a kiáll.-
ban.) – 1900. 569. l. (A párisi
v kiáll.) – 1901. 61. l. (Lukács
Béla síremléke), – 373. l.
(Mihálkovics melltrobre, képpel), –
473. l. (Lukács B. síremléke), –
1902. 642-43. l. (A Vörösmarty-
trobor pályatervei, képpel). – 1903.
87. l. (Vörösm. trobor pály, képpel), –
108. l., – 501. l. (trobor a Város-
liget ben), – 705. l., – 762, 764. l.
(Anonymus trobra, képpel), – 1904.
124. l. (Gr. Andr. Dénesné trobra,
képpel), – 565. l. (Petőfi trobra Po-
zsonban, képpel), – 792. l. (Erzs.
trobor trejeden), – 900. l. (kép). –

Ligeti Miklós

MAGYAR MŰVÉSZET

Romai bal. kiáll

1925. ~~58~~-3 II. 53 magyarok mondában

1926. ~~38~~ 415-6 e.a: Sajtó vélem a velencei kiáll ról

1930. 58 Szinjei emlére

~~1931. 312~~

1932. 58 84

1929. 174, 179-80 359 [illegible]

~~1933. 197, 199~~ a Stockholm m. képre kiáll a svéd sajtóban

Felv. tall

Ligeti Ke

1893-94 Női képen } gépt
" " dum
Rákás

1894 Tav

1894-95 dr V.S. képen } gépt
Női képen
dum

1896 erreliv Rákás, gépt
árván, tudor
képmás I-IV
Férfi képen, gépt

1897 Tav
nőkarnak tudor
Éric, máro

Magyar Mivészet
1928, 1929

Gorba Tibor

Kanizsai Hasszán pasa VI. 1394

2.

Miskolch

Balázs béla

Ligeti Miklós szobrász

Stefánia-út 20. Műcsarnok
1930. tav. kiáll. 23.
Benczúr Társaság tagja
1930. őszi kiáll. 75, 76, 79, 91, 120.

1932 febr-ruár (Síremlék)

1934. nemz. képzőm. kiáll. 18, 20.

T. I. SZM.

~~Megh~~

Érsekujvár h. n. VIII. 235.

Ligeti Miklós

Művének 1902 328, 355, 430, 431
– 1903. 65, 198, 217, 426
– 1904. 57, 130, 142, 187, 193,
223. 237, 339, 406
– 1905. 253, 256–264, 255–264
271
– 1906. 103, 422
– 1907. 70. 339
– 1908. 279
– 1909. 53. 69, 264
– 1910. 396
– 1911. 121, 122, 127, 134, 137
140, 142, 148
– 1913. 160. 239. 323
– 1914. 9.
– 1915 268

A 3 (1001),

–

u–

tal

(909)

a

ölg

a

Eör 72 (1004),

ép

Művészet

1902. 328. l. (kép.) – 430. l. (kép). – 1903. 65. l. (A Milladler-féle kút pályázat. – A Vörösmarty-trobor pályázat.), – 198. l. (A trebsiárdi Garay-trobor pályázat.), – 217. l. (kép), – 353. l. (Salamon király), – 426. l. (Anonymus trobor), – 1904. ~~142~~ 187. l. (kitüntetések), – 193. l (kép), – 237. l. (kép), – 1906 103. l. (kép), – 422. l. (A visontai kossuth és Széchenyi trobrok.), – 1907. 339. l. (Erzs. trobor tegeden), – ~~1908.~~ ~~[illegible]~~ ~~279~~ 1909. ~~[illegible]~~ 53. l. (kép). – ~~1910.~~ ~~396~~ 1912. ~~78~~ l. (Sajtó tremle). – 1913. 160. l. (k. a.) ~~239~~, ~~323~~ 1914 9. l. (kép). – 1915. 268. l. (kép). – 1916. 95. l. (kép).

Ligeti Miklós

U. 1259
1260

Ligeti Miklós

U. 1390

Képtömeg

1927. 2. Sz. 4. l. (kép), - 3. Sz. (Az első bőri emlékmű pályázatáról.). - 1928. 6 Sz. (kép), - 13. Sz. 190-97. l. (Gy. N.: L. M., címképpel, képekkel és arcképpel) - 1930. 27. Sz. 39. l. (kép). - 1931. 80. l (kép), - 91-93. l. (képek) - 42. Sz. (képek). - 1933. 117. l. (kép). - 235. l. (a Fürst bőri emlék pályázat.). - 1934. 162. l. (kép), - 172-73. l. (képek), - 208. l. (a Gellért papírgyár.). - 1935. 82-84. Sz. (kép)

Ligeti Miklós

U. 488; 489.
490, 491, 493
494

Uj Idők. 1899. 377. l. kép
1 - 677. l (kép). - 1901. VII. 539,
542. l. (Mihálkovics G. trobr. lekapt.
képpel) - 1903. II. ~~489. l. kép~~
127-28. l. (A trolnoki mnö telep első
kiáll., arch. és képpel), - 489. l (kép)
1904. X. 52. sz. 638. l. (Rudolf
kirfi trobra), - 1904-5. XI. 28. sz.
41. l. (trobiány-bravur, képpel.) -
1905. XI. 50. sz. 565-67. l. (képek)
- 1907. (au. 27. 334. l. kép ~~444. l.~~ (kép) -
1907-8. 2. sz. 31. l (kép) - 1908.
XIV. 43. sz. 344-46. l. (képek és
arch.) - 1909. XV. 44. sz. 399. l.
(kép) - 45. sz. 425. l. kép. - 1911-12.
XVIII. 5. sz. 112. l. (képek). 1912.
579. l. (kép). - 1913. I. 396. l.
(képek). - 1914. 35. sz. 229. l. kép, 21. sz. 552-53.
l. (képek). - 1916. 43. sz. 399. l (kép
- 1917. 13. sz. 291. l. (kép) - 1922.
15. sz. 291. l. (kép) -

Ligeti Miklós

U. 471

Uj Idoi

1906. jun. 24. 630. l. (kép) - 1925.
Iul. 26. ~~[illegible]~~. 97. l. (kép), - nov. 1.
Sorg Aué
cimlap kép - 1928. II. 547. l. (kép) -
sircul.
669. l. (kép) - 1929. nov 3. 553 -
55. l. (sircul - képes) - 1930.
5. sz. 137. l. (kép) - 1936.
37. sz. 331. l (kép)

VI

1905. 585. l. (Kj m. trobrok, kép-
pel.) – 1906. 85. l. (Gr. Andr. Cz. trob-
ra: kép). – 702-3. (Szécsényi Y. trobra
Ctokonyán, képekkel) – 1907. 210. l.
(kép). – 793-94. l. (Erzs. kirné trobra
Szegeden, képpel). – 1908. 841-42.
l. (Rudolf Fr. örökös trobra, képpel). –
1909. l. 911, ~~(kép)~~ (térgmel). – 940. l. (térgmel kép)
1911. 1069. l. (arckép). – 1914. 7. l.
(kép). – 121. l. (A kirák legnyabb
nulltrobra i. M. mütermében, képpel
és arcképpel). – 1916. 651. l.
(A tétre kátja, képpel). – 1917.
195. l. (IV. károly kir. nulltrobra,
képpel)

1405/907.

n S. J.

-

'ajtók.

Ligeti Miklós

Geboren am 19. Mai 1871 zu Budapest. Nach Absolvierung seiner Mittelschulstudien wurde er Schüler der Kunstgewerbeschule in Budapest sowie der Meisterschule des Bildhauers Szobl. Seine Studien setzte er an der Wiener Akademie der Bildenden Künste und an der Academie Julien in Paris fort und gewann im Jahre 1904 mit seiner im Künstlerhause in Budapest ausgestellten Statue, der Krebsenfänger, den Madányi-Pleis. Im Jahre 1913 wurde L. zum Direktor der staatlichen Schule für Keramik ernannt. Mehrere seiner Werken wurden von heimatlichen, Wiener und italienischen Museen angekauft, ebenso schmücken seine Werke mehrere öffentliche Plätze in Budapest. L. errang den Grand Prix Milano und St. Louis, goldene Medaillen in London, Turin, Budapest Philadelphia, sowie zahlreiche Ehrendiplome. Seine Werke zeichnen sich durch griechische Einfachheit, Leichtigkeit, Eleganz und malerische Wirkung aus. Mit Plaketten befasst sich L. der Monumental Bildhauer ist, nur ganz ausnahmsweise und erst in letzter Zeit. 7 nuvel, fels.

Ilu Prinagyerem 286, l.

Hadsereg.

Tüzér 1614-ben.

A rőzsék közt felállitott
zsupok és golyók fekszenek ál
balra néző tüzér, ki jobb kez
jával a kanóczos rudat fogja.
a kép fölött: Die k.k. oe
és az alatt: Artillerie.

Szines kny.,

Szn. 17
634-9

Ligeti Mihalos

Grod

Vas Typ 1903.705.

Ligeti 2.) Miklós szobrász

szül. 1871 máj 19. Budapesten. Itt, ~~a~~ Bécsben és Párizsban tanult. Művei: a bpesti Anonymus és Rudolf-trónörökös-szobor, a szegedi Erzsébet-szobor. Szamos képmás szobrot ~~készített~~ (IV. Károly király stb) és keramikát készített.

F Horthy Miklós, József Ferenc
Jöhercg

Ligeti Mikos

Nj osmeghar, az čpulet
Mikó sezen

I. Endre, A paffy Mikó,

C X 20

Ligeti 1. Miklós, szobrász, stb. l.

442. old. —

Lizipola Ytjö", szobrász, stb. l.

442. old. —

Ligeti Miklós

nővendéke Gosztonyi Aliz (Kemény-né) szobrászművésznő volt

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 30 l.

MDK

Ligeti Miklós, festő

Női akt, 1897 szénrajz

OMSzM – Graf. ovt. XXVII. kiáll. – 1918 márc. – 19.–20.
m. – i rajzok II. sorok
Jegyz.

Ligeti Miklós

A fováros megrendelte
nála Déryné szobrát.

Pesti Napló 1932
aug. 3.

U. 3169.

Ligeti Móricz

Először mutatkozik be a művész "A Műcsarnok téli kiállitásá"-n, melyről M. ir, s beszámolójában felsorolja a tárlaton szereplő első kiállitókat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1892. dec. 18.
XIV. évf. 51. sz. 812. lap

Ligeti Miklós, szobrászm. MDK

m.kir.kormányfőtanácsos, az Iparművészeti Társulat volt alelnöke, vasárnap reggel elhunyt.

Temetése szerdán d.u. félkettőkor lesz a Kerepesi temetőben.

Halálozás.

Összetartás. 1944.dec.12. 4.1.
kedd.

Ligeti Miklós

cod

Lázár Béla dr. Ligeti Miklós. Modern Művészet 1905. 255 l

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191.....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Ligeti Miklós, szobrász

I. 131

Érkezett 1904 június 20.

409/1904 (Eperjes 1904 június 16. – 122 sz. a.)

Az eperjesi ág. h. ev. kolléjium igazgató válaszirata bejelenti Frenyó Rajos főgimn. tanárnak a könyvtárnoki tanfolyamra való kikiildetését (Tudomásul szolgál 1904 julius 4.)

Halmi János, rendőrkapitány

I. 104.

Ligeti Miklós

Kobrás a.

Érkezett 1904. május 13.

315/1904. ü. (Nagybánya, 1904. május 10-én 35. ü. a.)

A nagybányai múzeum-egyesület elnöksége jelentést tesz a múzeum rendezésének befejeztéről s a megnyitás napjának megállapitását kérve, arra az ország főfelügyelőjét meghivja. (Leirat az elnökséghez. 1904. V. 19.)

Ligeti Miklós

Ligeti Miklós szobrász, XIV. Stefánia-út 20. 140-823
496-767

Bptávb 1940 szept.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **MÁJUS** 19. hét

3 Vasárnap	Cantate *Irma*
4 Hétfő	Monika *Flórián*
5 Kedd	V. Pius *Gotthárd*
6 Szerda	János a. ev. *Frida*
7 Csütörtök	B. Gizella *Napoleon*
8 Péntek	Mihály f. m. *Gizella*
9 Szombat	Naz. Gergely *Gergely*

Ligeti Mór =

Ligeti Moricz =

Mór =

Löwy Miklós

ozobrán

Lásd: Ligeti Miklós

Ligeti Miklós
szobrász

M.D.K

Rubletzky Géza Ligeti Miklósnál
segédkezett.

N. Penzes Éva: Rubletzky Géza
Művészet, 1966. majus - 26 kep.

MDK

Ligeti Miklós

Müteremháza, tervezték Bálint és Jámbor

A művész háza és más munkásságok. A Ház.Épitő-művészeti folyóirat. 1908. I. 4. sz. 77,78.l.

Repr. 85,86,87,88.l.

Ligeti Miklós

vród

Hel Svaje 1944

rásbiróság vezetőjétől.

em, hogy Szlobodnik Antal fogház ör
k tüzhely s az ablakok teljesen hasz
a fogház udvar bejáratánál az ajtó
s a fogház fáskamra ajtaján a sark
ra nem zárható. Egyuttal megkeresem
iányok sürgős kijavitása iránt in-

Ligeti Miklós

türer-emlék a
Palota-téren

vid
Hl Szemle

1938. 727. sz

369. l.

vétellel, 165.869 P 12 f. kiadással,

. pénzmaradvánnyal elfogadhatónak talál-

t.Elnökséget, hogy ezen körülményről

értesiteni sziveskedjék azzal, hogy a

legközelebbi elszámolásában bevételként

937. julius hó 24.-én.

A miniszter megbizásából:

miniszteri osztálytanácsos.

ga tek.Elnökségének,

B u d a p e s t

IX.Rákos-u. 10.

Ligeti Miklós

cvôd
2

Vas. ups. 1908. 842.
l. (Rudolf tróniorokos
szobra, képekkel)

fenti tól. telepl.
1908. ősz

 M. D. K.

LIGETI Miklós szobrász

1052. gróf Széchenyi Gézáné és fia
Hsz.: 2581

1053. Szinyei Merse Pál mellszobra
Hsz.: 6859

1054. gróf Zichy János Vesmása
Hsz.: 55.801

A M. N. Galéria ále agjegyzéke T/G. v.
Bu. 1959. 15., 16. l.

Légeti Miklós

+ 1948. Amerikaban

Rónay Mária
Közlése

a hebrán fia?!

II. MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁ

1. Melyik mű tetszett a legjobban? .....

.....

2. Miért? .....

.....

3. Melyik mű nem tetszett? .....

.....

4. Miért? .....

.....

5. Egyéb megjegyzések, javaslatok: .....

.....

Foglalkozás: ..

Életkor: .....

Férfi — nő.

11749 Igazság-nyomda A/5

 M.-D.-U.

LIGETI Miklós szobrász

1033. A Szerelem (1901) Ltsz. 2278.

1034. Augusztа főhercegnő vadász-szobra (1910) Ltsz.: 56.422.-N.

1035. Erzsébet királyné (1908.) Ltsz.: 53 513.

1036. Éva Ltsz.: 1532.

A M.N. Galéria állagjegyzéke T/b. rész

Bn. 1959. 10., 11. l.

 M. D. K.

LIGETI Miklós szobrász

1037. Férfi mellszobor (Bronz) Ltsz.: 5.799.

1038. Férfi fej (1901) Ltsz.: 52.901.

1039. Férfi fej Ltsz.: 52.904

1040. T. Ferenc József Ltsz.: 8340

1041. Ferenc József mellszobra (1914) Ltsz.: 55.800

1042. Hegedűs Sándor rézmása Ltsz.: 55.802.

A M. N. Galéria ádagjegyzéke T/b. rész

Bu. 1959. 11., 12., 13. l.

 M. D. U

LIGETI Miklós szobrász

1043. gr. Hagos Wenkheim Filópné
1044. " " " Ltsz.: 4608.
(Selektmentés mek-től 1953)
Ltsz.: 53.512.
1045. „Jókai Mór" Ltsz.: 56.423.
1046. József főherceg vadászszobra
Ltsz.: 56.424-N. (1910)
A M. N. Galéria állagjegyzéke T/b. vész
Bn. 1959. 13., 14. l.

 M. D. U.

LIGETI Miklós szobrász

1047. Kántorné (1929) Ltsz. 56.425.

1048. IV. Károly király mellszobra Ltsz.: 5055

1049. Lechner Ödön mellszobra Ltsz. 5640

1050. Női akt Ltsz.: 5723-N

1051. Rippl Rónai József rézmása Ltsz.: 56.426-N

A M. N. Galéria ánagjegyzike I/b. rész Bu. 1959. 13., 14., 15. l.

V.

-1- M.D.K

LIGETI Miklós szobrász

(1871 – 1944)

1029. Ádám és Éva (Márvány) Ltsz.: 1691

1030. Álló nő (Bronz) Ltsz.: 53.514

1031. Andrássy Gyula mellszobra Ltsz.: 52.176.

1032. Anonymus Ltsz.: 2072.

A M.N. Galéria állagjegyzéke T/b. rész

Bn. 1959. 9., 10. e.

Liget Miklós szobrász

Kerepel a hűszarnok
téli tárlatán

Magyarság 1926 II. 27

M.D.K.

Ligeti Miklós szobrász

Müve a kiállitáson

Csap Erzsébet: Magyar szobrászat a XIX-XX. század ban 186.l.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI II. Bp. 1960 .

Ligeti Miklós nobrán

Szerepel a Műcsarnok tél.

kárlatán

Az Est 1926 II. 28

Ligeti Miklós

szobrat

l.

Ruzicska Ilona

A magyar porcellán

Bp. 1939. 22. t.

...ezvo ejszaki vroda és berendezésére

...t év december hó 22

...k velünk haladék nélkül tudatni, hogy kivánja-e a

Teljes tisztelettel

A cs. kir. szab.

Triesti általános biztosító társaság

Brassói főügynökség

FRIEDRICH CZELL & SÖHNE.

pp. [signature]

Ligeti Miklós

műve a Békekut

a Központi Szeminárium

udvarán =

Kopp 300 papír

16. l.

S. Major

miniszteri

A Műemlékek Országos Bizottságán

Ligeti Miklós

vod

Leffling

82, 86 l.

keppel

Gyöngy üvegből, római VIII. i26.

Ligeti Miklós

l.

Magyvienivadkiáll

126. l.

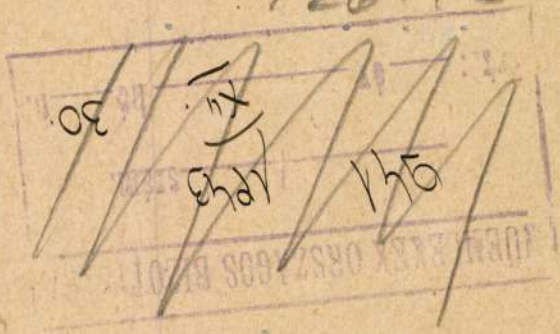

39.682 - 1943
----------szám.
II.

Kapcsolatos
61.485/1942.II.sz.alatt kelt
10.164 sz. /Tiszáninneni ref
csekkszámla javára a szikszó
restaurálási költségeihez pó
kivételes és rendkivüli álla

Budapes

Ligeti Miklós

Nobrás

Gentmüeul

47. l.

Maße gefördert, so daß es nun möglich sein wird, das Ergebnis der Arbeit im Rahmen einer technischen und historischen Publikation der wissenschaftlichen Welt vorlegen zu können.

Ich erfülle daher eine angenehme Pflicht, indem ich für die seitens Euer Hochgeboren erfahrene werktätige Unterstützung den wärmsten Dank der Landeskommission auszusprechen mich beehre.

Empfangen Euer Hochgeboren den Ausdruck unseres verbindlichsten Dankes und meiner vorzüglichen Hochachtung.

Kmf.

III.

Nmiét. dr. Thallóczy Lajos

b.t.t., közös pénzügyminiszteri, osztályfőnök, herbia polgári biztosána

Belgrád

Ligeti Miklós

l.

Erődi - Bodnár

20. l.

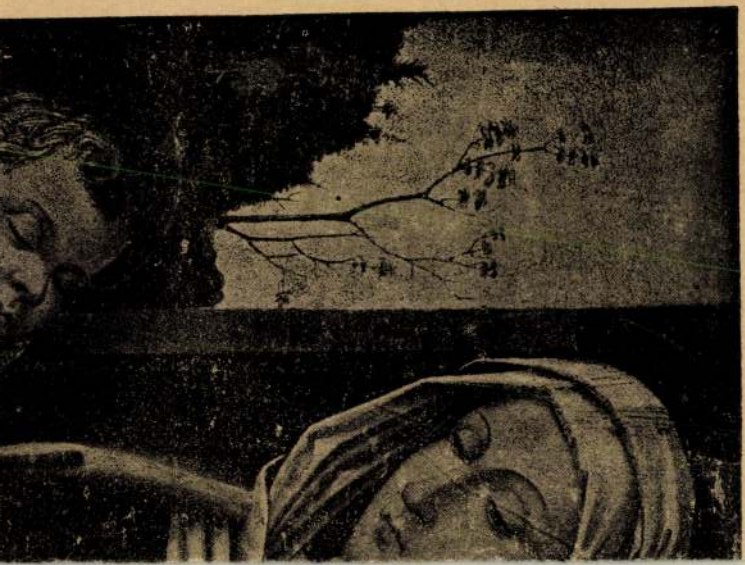

Ligeti Miklós

u. 1186

Pesti Hirlap

1914. jan. 25.

(L. mintázza a
Királyt.)

Az Ujság

1914. jan. 25.

(L. mintázza a
Királyt.)

tü Bizottság !

Lux Kálmán miniszteri tanácsosnak,

l van szerencsém az alsódörgicsei

ra a nagyméltóságu magy.kir.vallás

r ur 11517/938 III számu rendeleté-

pengő, valamint a 12179/938 III sz.

jellegü épületek tatarozására kiu-

253 P. 55 fillér összesen 2753 P

szoló leszámolását felterjeszte-

zsgáltatni és részére a felment-

.

2753 P. 55 fillért tettek ki, a száma-

t.

Ernst IX:
1913. nyújt

Lázár B. L. M.
mi stílusa

Szijci Mersz czust. br.
Adá és Éve, márv —
Asztal putikkal
Hamutartó } br
József fhg
Szerelem (hitesop) terr
Rudolf trör. } br
Zalán
Augusta fhgnő
Anonymus
Majolika-kísérletek
Mózsa, sz. márv —
Fanu és Venus, sz. kő
Wodianer Artur mellsz

(2)

gr Andr. Aladárné
Szt Ilsto, máro
Chorin Fer. nell
Ár tatlansy sz/máro
Tamélen. máro
Ábrégi Kornélne nell
gr Széch. Gerárné és fie máro
Alvó nő
Bestie, mut
gr App. Sándorné nell
Finalet, máro
Kristófy Jós. nell
Basch Gulánné nell
Tircy Gábrné nell

3

I-II

Vénus, br

Faun és Vénus, br

Csodavilág.

Merengés női akt

Bérmálás hor

Dóczi lapos mell

Anonymus br és mázo

Szécs. Jenőné mell

" Jenő br +.

Jo-Gr. Bélánné mell

Fovradalom, br +

Szécs. Gero mell

Hoyos-Wenckheim Fülöpné

Faun és Vénus br ‡

Vecsey Ferenc, br ‡

4

Wlassics Gyula mell

Madonna a szerm J-ál, fek. máro +

Hibács Gyula mell

Sátán

Vissza emlékezés

Beatrice

Gyeg

Andr Gyula mell

Kosztolányi-Kann Gyulání mell

Lecznar Gábor mell

Mihalik Dániel mell

Kr. Sírkedétele fek. máro +

Jo-Gr. Béla mell

Lélekrontás br +

Tau. tommer horn. arch-her
Hegedüs M. mell
Faun (kopia Borghese Mus.)
Rippli mell
Robiczek Fer. de mell
Petrik lagos mell
Zsolnai miklós arch
Hubay Jenő " (vágtet)

Gabrilovitsch Ossip
Jungmüv mell
Vörösm.
Kern lili
Erzs. kérné (tanulm)
Arch. Fau
Nótafe
Gádor lagosné arch
Tokai mój

1. Jó Prag Fol 69-93

6

der Rote Nandor arch
Ybl Zoin " "
Hulay Jenö mell

Ligeti

1902-3 Téli

Tanulmány: Cáre

Dr. Ozery Istvánné, máro

Grünwald festő mellsz. bz. ünto

Sz. Dárday Olga képen } máro

Hegedűs Rózsike

B. Pivet Huberta sz. máro

Szerelem, máro

dr Tumer körnél (tanulm).

1903 tav tit Isto } máro

gr Széchenyi Miklós györi pásp

mellszobre

Zalán, bz

1904-5 Grünwald Béláné bz

gr Széchenyi Gyáné és fie } máro

Jókai mór relief

1908-9

gr Széch. Viktor br

Dóczy lajos

Tóth B. sircul

gr Andr. Aladárné / márv

gr App. Sándorné

Ney Imréné

Bestia (kút) márv

Szerelem (")

9 tav

1913-14

Fáncz és Vénus, sz. kö

Madonna a ezerm. jéz. al { fek. márv

Krisztus sírbatétele }

1914 tav

Lukács Lucie, márv

I. F. J. br

1919-20

H. M. br

a debreceni 39-es g. e.

Zászló tartója, br

Kuczenbacher Pityu, máro

1922 máj-jun jub

Elek Pál csal. sárcul. gyfr

1925 máro Benczúr Pára

1926 téli, dr Á. G. mellr. br

~~1926 ösi Ferfi mell, br, Nói mell, máro~~

1927-28 téli

Hegedüs László, gyfr

1929-30 l. külön

Ligeti Miklós, sz. Bp. 1871.

Ártatlanság, márvány

Egri Kaszinó kiáll. Eger, 1924. 15 l.

Ligeti Miklós

105. Ligeti Miklós. Ádám és Éva.

KMT 1898/99 tél. Kiáll

91. Kiss György. Judás csókja.

Ligeti Miklós

Ernst Mur. Kiáll. 41. 7

1920. maj

Színes terrakották:

Álom

Vőfény

Gyerek

Sirbatétel

Szűz Mária

ban szellemesen könnyed *Max Slevogt*. E vezetőegyéniségek mellett tiszta művészi meggyőződést képviselnek a Drezdában működött, inkább impresszionista *Gotthard Kuehl* és a németes realizmusú *Leopold Graf von Kalckreuth*. Külön csoportot alkotnak a *worpswedei* művészek, akik németes bensőséggel és egyszerűséggel festették ama vidékről vett figurális és tájképeiket, köztük *Fritz Mackensen*, *Hans am Ende* és *Heinrich Vogeler* a legismertebbek. A 90-es években Münchenben megindult „Jugend" folyóirat körül csoportosult művészekből alakult a „Scholle" illusztráción nevelkedett művészeinek csoportja: *Walter Georgi*, *Leo Putz*, *Adolf Münzer*, *Fritz Erler*. Az 1897-ben keletkezett bécsi szecesszió legkiválóbb művésze, az erősen dekoratív hajlamú, a századvég bécsi hangulatát jellemzően képviselő *Gustav Klimt*. Az utóbb említett művészek legnagyobbrészt már a XX. sz.-ba nyúlnak át, de művészi irányuk a századvég és a jelen század első évtizedének fejlődését zárják le. A XIX. sz. közepén indul meg már egy idealisztikus, olykor fantasztikus irányú művészet, amely az említett irányoktól függetlenül a maga egyéni útján halad, legtalálóbban talán *újromantikusok*nak nevezhetnők e művészeket. A kezdetet a Couture iskolájában nevelkedett *Anselm Feuerbach* (1829—89) nemes művészete jelzi. Monumentális, erősen festői művészetét

Ligeti Miklós

dupl

Ernst Múzeum kiállításai.

XIII (1913) 48 b., 71. n.

Gr Herczog kiór lit. (Gr
Seriffer bukta)

Z III.

ERNST-MUZEUM

A MAGYAR TÖRTÉNET, IRODALOM, MŰVÉSZET, SZINÉSZET ÉS ZENE EMLÉKEINEK GYŰJTEMÉNYE.

Ligeti Miklós MDK

Hiradás arról, hogy Ligeti mintázza meg Lukács Béla siremlékét, amely a munkát jelképezi. A szobor leirása.

Lukács Béla siremléke.
Mücsarnok.19o1.26.sz.337.1.

Ligeti Miklós

Gróf Andrássy Aladárné mellképe c. nobornúnt

repr.

Képkőm. Társ. 1908/9

téli Kiáll.-Kat.

Ligeti Miklós, 2ooo koronás Ipolyi Arnold-dij

Krisztus sirbatétele, szobormüért

Müvészet 1914. 87 l.

Ligeti Miklós

MDK

Anonymus I-II. Eozin, Majolika

Nemzeti Szalon 1909.
II. nyiregyházi kiáll.

MDK

Ligeti Miklós

Telcs Ede, repr.

Nemzeti képz. kiáll. 1933. kat.

MDK

Ligeti Miklós

Szendéné Dárday Olga. E.G. II. 499.l.

Ligeti Miklós

Telcs Ede mellszobra,

repr.

Képzőművészet

1933. 117. l

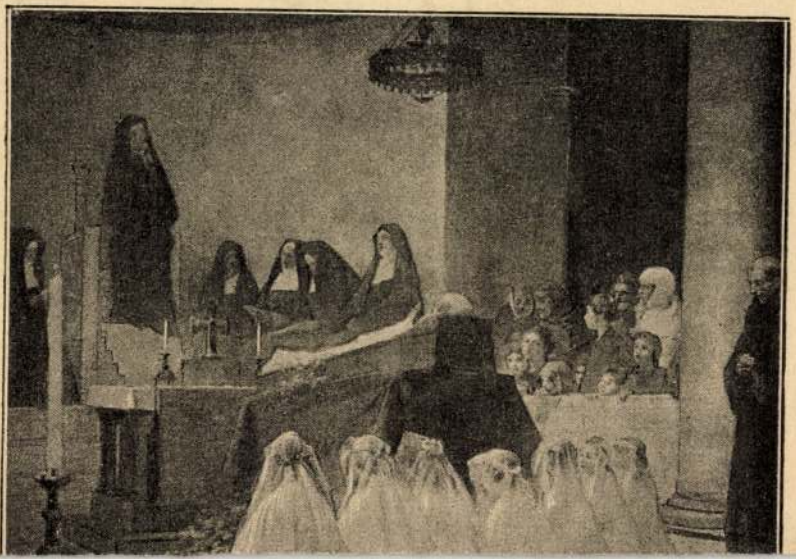

Ligeti Miklós

Mihalik Dániel kép-
mása, bronz
Tört. Képes. tulajd-

Magyarművészképm

A Mino. Muz. | 13. l.
Bar. Egy | 14.
Mall a képm | 15
Muz. ban
1931

MDK

Ligeti Miklós, szobrászm.

Telcs Ede mellszobra.

Városi Muzeum. Baja. -Telcs Ede. kiáll.
1948. aug. 20. Kat.

MDK

Ligeti Miklós

Rózsavölgyi Gyula siremléke, repr.

Képzőművészet 1931. V. évf. 42.sz.

Ligeti Miklós MDK

br. Strahlendorf Brunóné siremléke

Micsa.nek 1933 Klebelsberg Kuno emlékkiáll.

Ligeti Miklós

töle malomszegi
Elek Pál tiremlete a
kerepesi uti temetoben

Ybl Ervin: A fájdalom szobra.
Bpesti Hirlap
1925. nov. 1.

Harom gyászoló nő
egymás mellett ala-
csony talapzaton, egy-
mást átkarolva, an-
sik öltözetben

Kr. !

É K E K

O T T S Á G Á N A K

B u d a p e s t.

MDK

Ligeti Miklós

Rózsavölgyi Gyula síremléke

Jajczay és Gyöngyösi /Bp.szobrai az utolsó lo évben.
Képzőművészet 1931. 42.sz.

MDK

Ligeti Miklós

Siremlék, repr.

Magyar Iparművészet 1927. 21o.l.

MDK

MDK

Ligeti Miklós, szobrászm.

Siremlék. repr.

KMTárs. 1932. febr.-márc. kiáll.

Ligeti Miklós

Műcsarnok téli tárlatain szerepelt

Ligeti Miklós klasszicizmusa kissé hideg (Siremlék); márvány női arcmása igen szép.

M.929.XII.22.

Ligeti Miklós
Vas. Ujs. 1898. 887. l

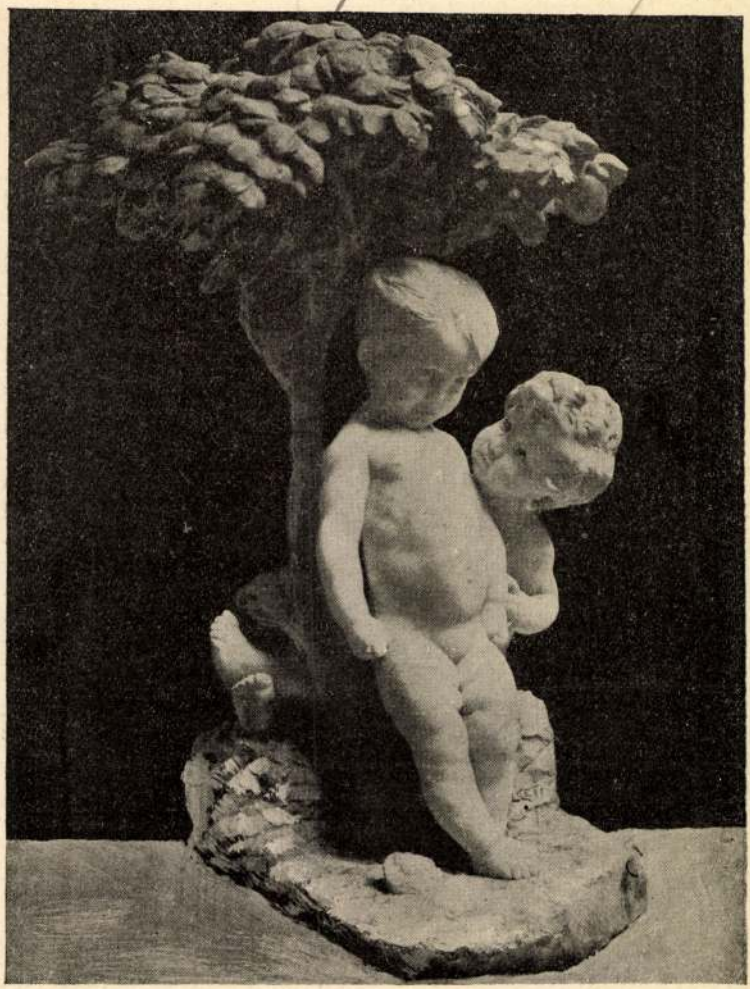

Ligeti Miklós: *Ádám és Eva.*

Poll Hugó: «*Mi atyánk, ki vagy a mennyekbe*

Canteen Baker, «a harmadik szakács», volt hős. Az ő horgába akadt a hal. Ott állott a zelelő-ajtó nyilásánál, ő húzta a zsineget első ézből, reá csavarva azt izmos karjaira s na-

kinek feje már a viz al fehér zubbony csillámlo

Egy matróz lehajolt erős marokkal felránto

Ligeti-Molnár

épitész

KUT.Képzőművészek Uj Társasága kiállitása - Nemzeti Szalonban - tervével szerepel. villatérvei

Magyar Hirlap
1930.I.12.

Ligeti Miklós

209. Ligeti Miklós: Gróf Andrássy Aladárné

Műcsarnok 1908/9 évi
reprezk. k.

331. Lagae, Jules: Anya és gyermeke.

Liget: Miklós

Áveres: Kőrösy 1936. 4. k
-7.

857.

XI

X

832.

115. Ligeti Miklós: „Anonymus.“

22. Telcs Ede: „Erzsébet királynő arcképe.“

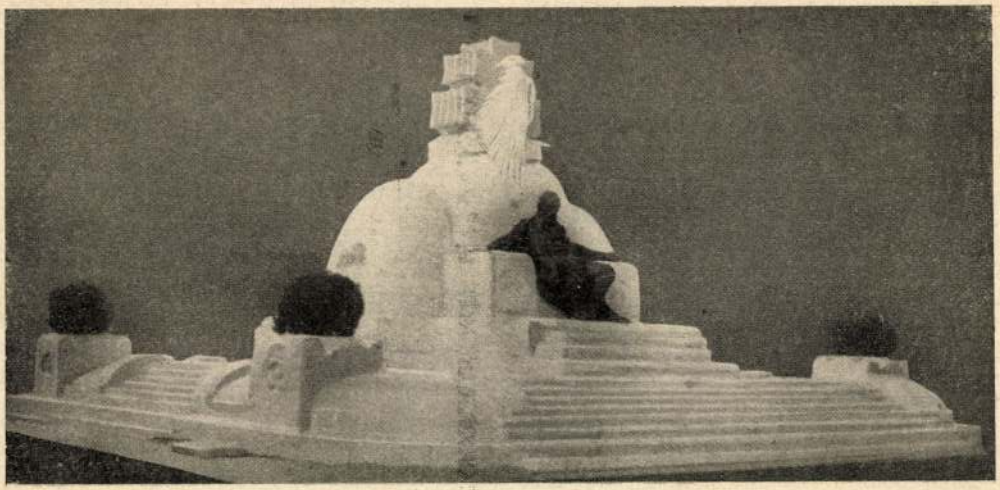

Ligeti Miklós s Bálint és Jámbor pályaterve.

A VÖRÖSMARTY-SZOBOR PÁLYATERVEI.

Vas. Ujs. 1902. 643. l.

Kép

Ligeti Miklós
Bálint és Jámbor

Blaha Lujza bucsúföllépései. *Blaha* Lujza október 16-án, mint örökös tag lép a Nemzeti Szinház kötelékébe. A nagy művésznő addig még egyszer eljátszsza a Népszinház közönsége előtt legkiválóbb szerepeit. A bucsúföllépésekre a tizenöt estére tervezett népszínmű-sorozat fog alkalmúl szolgálni.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Petőfi-Társaság szeptember 21-ikén az Akadémia nagytermében Kossuth emlékére díszgyűlést tartott. Kossuth dísztagja volt a társaságnak. A gyűlésre nagy közönség sereglett össze. Megjelent Kossuth két fia is, és *Jókai* Mór maga olvasta föl alkalmi költeményét Kossuthról. Ő űlt az elnöki széken is s mielőtt elfoglalta volna, a közönség éljenzése mellett szorított kezet Kossuth két fiával. *Bartók* Lajos alelnök mondta a megnyitó beszédet. Üdvözölte Kossuth fiait, aztán a nagy idők két hatalmas alakjáról, Kossuthról, Petőfiről szólt. «Nagy veszélyek idején — mondá — üstökös jelenik meg. Mekkora lehetett a veszély akkor, midőn kettő

súlyos veszteségekről, melyek a társ...
Dobsa Lajos, *Vadnay* Károly és *Keleti* Gusztáv ta
gok elhunytával. Jelentette továbbá, hogy a társa
ság képviseltette magát Prielle Kornélia szobránal
fölavatásán, a keszthelyi Festetich-, a rima-szom
bati Tompa- és csatádi Lenau-ünnepen, a zilah
Wesselényi-szobornál pedig Beöthy Zsolt elnöl
tartotta az emlékbeszédet.

A felolvasások sorát *Bársony* István kezdt
meg, ki egy fantasztikus állatregényéből adott el
egy fejezetet, *Vargha* Gyula *Lévay* Józsefnek há
rom szép új költeményét olvasta föl. Majd *Ága*
Adolf «A magyar zene és a czigány» czímű korraj
zot mutatott be s beszélt a legrégibb név szerin
ismert czigányainkról, Czinkáról és két fiáról,
kik Rákóczi Ferenczet Rodostóba kisérték, aztá
ott haltak meg; unokájáról, Czinka Pannáról, Bi
hariról, a «Rákóczi-indulóról,» a melyet Scholl Mik
lós katona-karmester szedett ritmusba, Bihariról
Bokáról, Patikárusról. A mint közvetetlen emlékei
ből megitélheti: Patikárus Ferkó és Rácz Pali vol
tak a legnagyobb művészek.

**A magyar Protestáns Irodalmi Társaság köz
gyűlése.** Ez évi közgyűlését szeptember 23-iká
tartotta meg a Magyar Protestáns Irodalmi Társa

Ligeti Miklós

Képzőművészet 1931. 42. k.

LIGETI MIKLÓS: RÓZSAVÖLGYI GYULA SÍREMLÉKE
A Kerepesi temetőben

sereg emléktábla jelzi még a főváros hálaját és áldozatkészségét. *Sidló* Ferenc egyszerű kivitelű Beethoven emléktáblája a Várszínház falában, *Maugsch* Gyula Rondella-emléktáblája, *Keviczky* Hugó Thaly Kálmán-emléktáblája mellett *Szentgyörgyi* Istvánnak a Petőfi ház falán elhelyezett Jókai Mór-emléktáblája emelkedik ki a sorozatból.

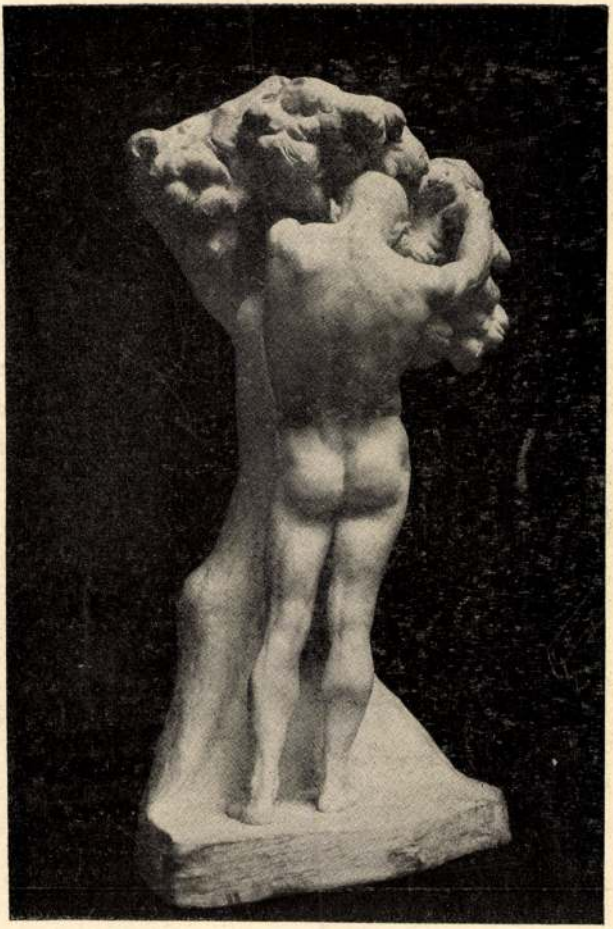

126. Ligeti Miklós: A tudás fája.

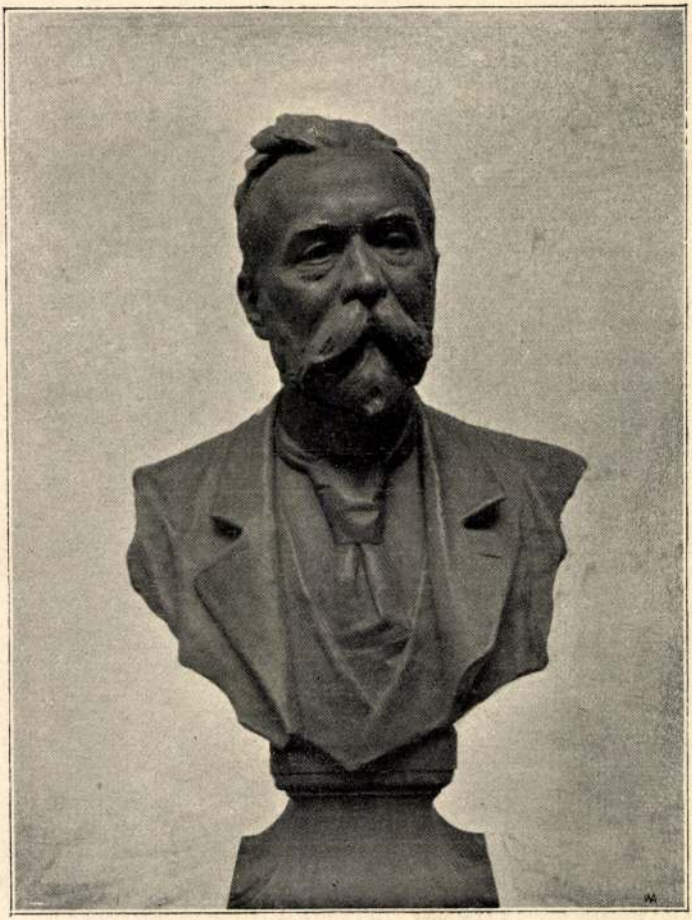

120. † Köllő Miklós: Rákosi Jenő.

Ligeti Miklós

Műcsarnok 1914. Tav. K.

Ligeti Miklós: Ő csász. és apost. királyi Felsége I. Ferenc József.

Benczúr Gyula: Domonyi Márná arcképe

Ligeti Miklós

NI

Nemzeti Magazin
1936. aug. 30

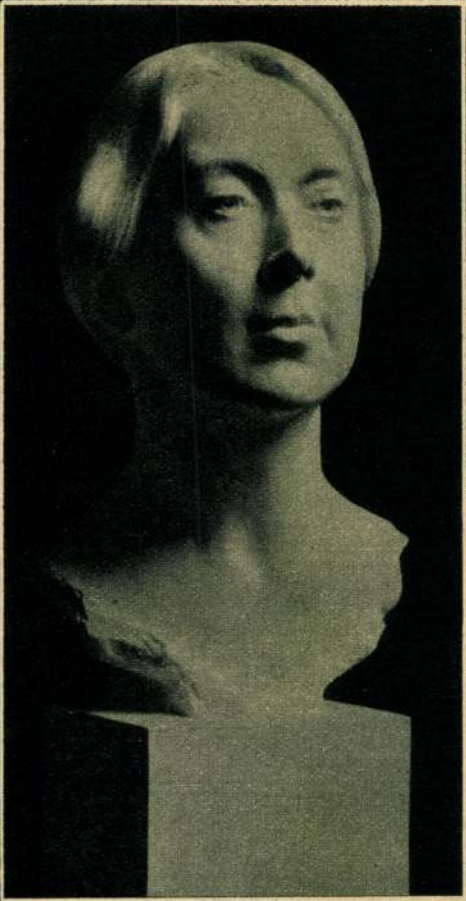

Stewart James B. amerikai követségi tanácsos feleségének portréja, Ligeti Miklós szobrászművész alkotása

látott kérem erre menni egy kis
parittyával?

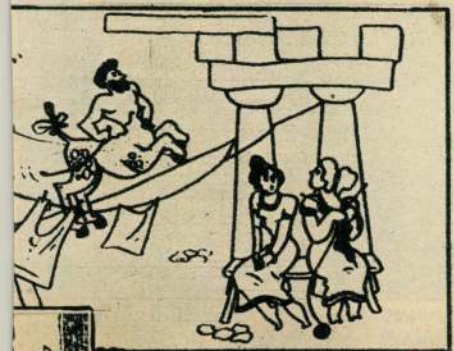

Ligeti Miklós R

157. LIGETI MIKLÓS: Széchenyi Géza grnő és a fia.

Műcsarnok 1904/5. kéli K.

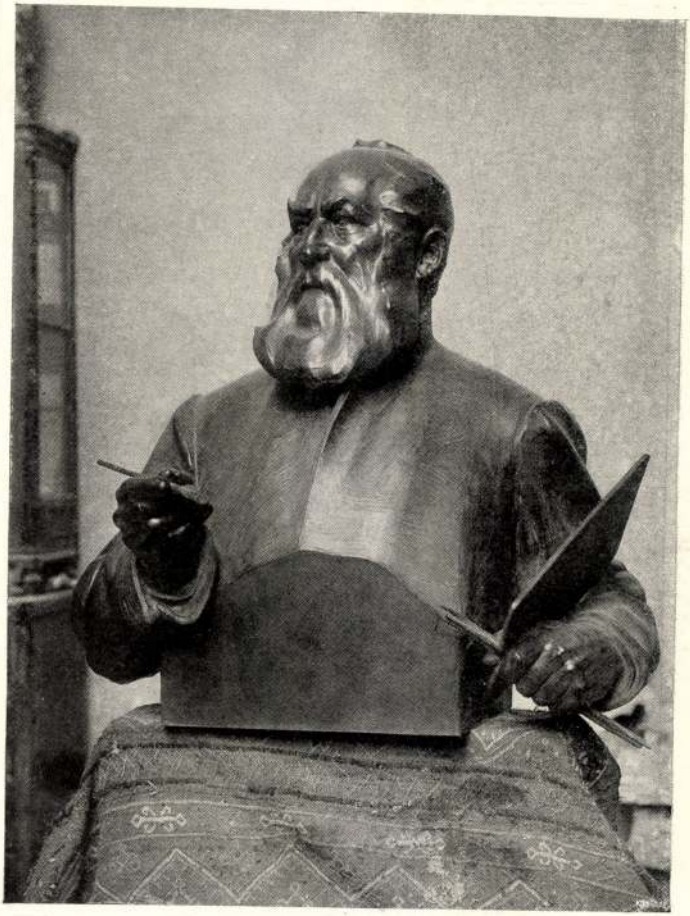

160. Telcs Ede: Barabás Miklós képmása.

Ligeti Miklós K

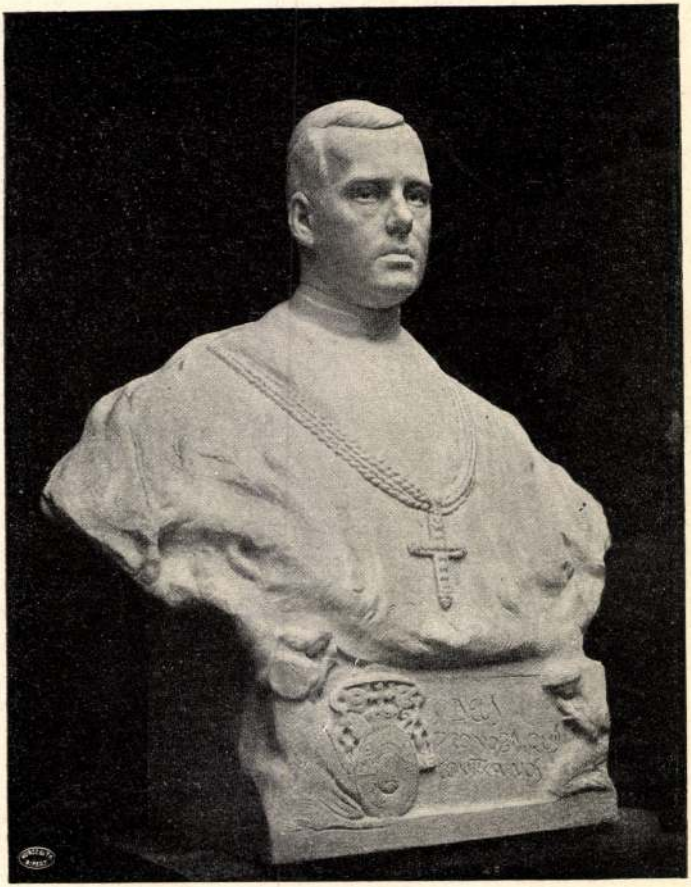

Ligeti Miklós: Széchenyi Miklós gróf győri püspök mellszobra.

Műcsarnok 1903. tav. nemzetk. Kiáll

TULL ÖDÖN: Néma vallomás.

122. Róna József: Anakreon.

Ligeti Miklós

16. Ligeti Miklós: Arckép.

Művészet 1904. tav. Gall.

Ligeti Miklós: Krisztus sírbatétele.
(Az Ipolyi-díj nyertese.)

a szultán hajója fut a vízen.

Csak két rab nem alszik. Ezeket ébren tartja valami különös dolog. Tudniillik magyar hangok ömledeznek alá hozzájuk a gálya födélzetéről, a hol egy kis csoport áll és vizsgálja az eget és a tengert. A csoport középpontja egy deli férfiú, a szomorúság méltóságával arczán. Nem öreg még, van nála korosabb is a csoportban, de úgy tetszik, valamennyinél idősebb, azzá teszi komoly, kiábrándult, de Istenben való megadással teljes lénye.

— Hallja kend! — szól az egyik rab.

— Hallom, — felel a másik, a kinek a feje már fehérbe ezüstöllik. (A társáé még csak szürke.)

— Huszonöt esztendő óta nem hallottam magyar szót.

— Én harmincz esztendő óta.

— Vajjon kicsodák? Igen tekintetes urak lehetnek, hogy a császár gályája ment értük.

— Azt mondják, hogy Rákóczi-fi. Rodostóba utazik a népével.

— A Tököli uram mostoha fia? — kérdi a szürke fejű.

— A' lehet.

A rabok elhallgattak. Fülük issza az otthoni hangokat, de nem nagyon mohón, inkább valami fáradt emlékezéssel. Nem kiváncsiak

lánczolt költő pihen, nemcsak a záj
got keresi és látja, (hej, pedig g
resi!) hanem meglátja azt is, a mi
szürkeségében csillog. Az életet, a
az embert — az idegen nyomort.

Kelemen diáknak most is, hogy
fölolvasott néhány verset imádott fe
és a neki oly kedves robotolásból e
nem a világpolitika az, mely érdek
köti, hanem az a kétszázhúsz em
kétszázhúsz békón csüng egész életéb
ott áll, nekidőlve a hajó korlátfáj
születik a fejében a nénjének
nápolyba irt levél, hogy «Kedves n
csodás igen szomorú zörgést hall
a mikor a gályát vonják . . .»

Egyszerre fölneszel, mert a szü
ból magyar beszéd ütődik a fülé
magyar rab beszélget. Ez nem n
meg Mikes Kelement. Még nincs
az idő, mikor ezrével hurczolták Tö
a magyar rabot és hajh, mégis vo
mikor visszakivánta a magyar a tö
Most is készek a bujdosók kardo
török lófarkak alatt, hogy az ősi
menjenek s ime, itt, az eltünt régi
nek ez a két romja mily kegyetle
vet föl az ábrándok egére.

LIGETI MIKLÓS
szobrász

Budapest
Terézvárosi plébániatemp.
TKM 240

Ligeti Miklós

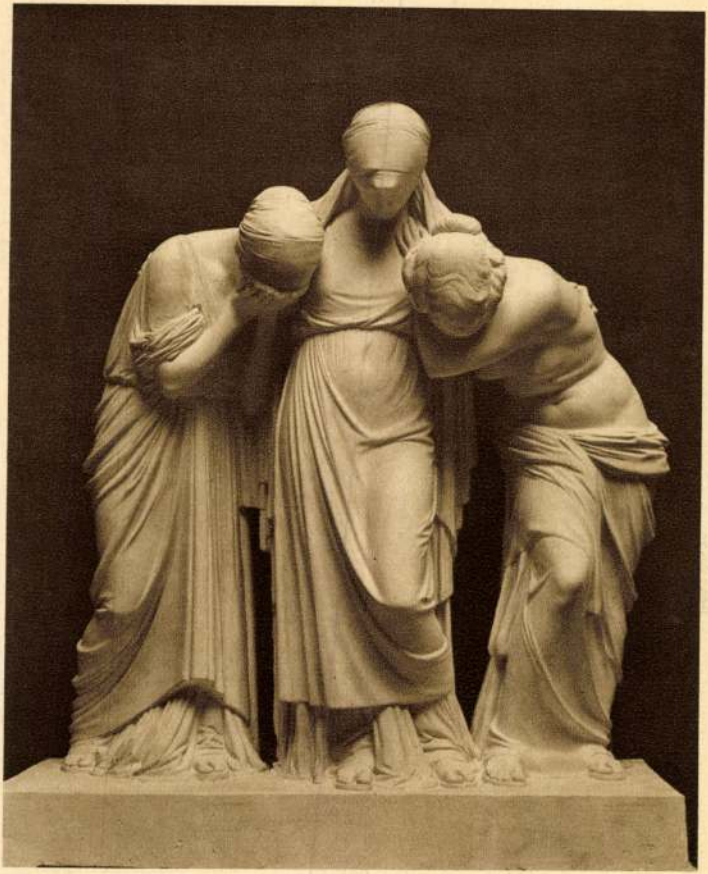

LIGETI MIKLÓS: SÍREMLÉK

Művészet 1932 febr–márc. k

Ligeti Miklós

l. Műv. Krónika

1905. 3 n. 71

ő által kimutatott 8K 18 f.-es szám-
annak rendezéséig ezt az összeget
énztári maradványt mutattam ki, egyúttal
nyilvánitását kor 10.48

kész hivétől

[illegible]

X csak augusztus
havi kiegyik
2 kor 87 f.-ről

Ligeti Miklós

nebrán

Cásd okr.

Mův. Krónika

1905. 5 n.

rigli fa " 6 " 4·00 " "
6·00
" " 27 " 2·00 " "
14 4·50
létrához való rigli 5–6 " "
" tölgyfa hasáb 4 db. létr
fenyő palló 22 db. 4·80 hossza
" " 6 " 2·00 "
" " 6 " 2·30 "
" " 6 " 2·60 "
" " 10 " 4·80 " kes
" deszka 1 crollos 15 db. 4·80
" " 1/2 " 15 " 4·80

Falkötő vas, kapocs vas szög s
kifizetni és a saját számlához

Mátraverebély 1915

Szapinkó Alajos

Ligeti Miklós

l. Műv. Krónika

1904. 97. 15. l.

10200.

ɔrdulva és zongora előtt ülve
évő kalapácsokkal játszik. Fel-

patazin boum boum!!!
tatra la la !! symphonie en
ut majeur
No. 1.

q

.

Ligeti Miklós

Regedi Erzsébet Emlékirata

Művészet. 1902. 430. l.

MDK

Ligeti Miklós, szobrászm.

1009. Erzsébet királyné szobra. Gipsz.

Árverési Csarnok aukció katalógus. /3. sz./
1933. okt. 43.1.

M. D. K.

LIGETI Miklós szobrász

Szeged, Erzsébet királyné szobra

Nagy-Papp-Börtsök: Szeged, Bp. 1960.
260. l.

M.D.K.

Ligeti Miklós, szobrász

nyert megbírást a szegedi Erzsébet-királyné szobor elhé-
szitésére.

Vállalkozók Lapja, BP. 1903. XXIV. évf.

jul. 15. sz. 5. old.

Ligeti Miklós

cnod.

Vas. Ujs. 1907. 40 sz.
(Erzsébet Kiráfné szobra
Szegeden)

Ligeti Miklós

Eisztette Erzsébet
kirágyné mamy
szobrát Szegeden

lásd

Vas Ugy 1907.

Yorsan

Ligeti Miklós

Cród

Bálint Aladár. Ligeti Miklós novellái. Nyugat 1913. ápr. 16. (8-ik szám)

VÁLASZÚT

Erdély

Kastély

Képe VV 1859, 508 l.

Ligeti Miklós

Ligeti Miklós. Irta Iván Ede. Szalon Ujság, nov. 15.

1908.

(Művészet 1909. 69. l.)

vegén és a XVI század első felében)

lól látható; bal kezén a gyermek Jézust
jét fogja, és jobbjával palástjának alját
t dicsfény veszi körül. A Madonna ~~fejéne~~
ástja bő és ruháját derekán meg ~~[illegible]~~ körötte;
vállaról le csuszott ~~[illegible]~~. A dombormű
ó.

etei 39:39 c/m.

~~[illegible]~~ Ara ~~[illegible]~~ 225 frt.

3.

D

Ligeti Miklós

Ligeti Miklós szobrainak kiállítása az Ernst-Múzeumban. Ösmertették a napilapok, ápr. 2.

1913

(Művészet 1913. 160. l.)

Wünschendorfer Aladár ásvány és lepke-gyűjtemé-
nye IV. 129.

Ligeti Miklós

Erzsébet szobor szegeden szept. 29-én leplezték le.

Uj szobrok. Művészet 1907. évf 339. l.

Ligeti Miklós

nobrán

Negedi Erzsébet
királyné nobor

vod

Némedy Szeged 420-l.

Lépren-e. Várm. Szoc.
I. Csoszéd ova
1939

Ligeti Miklós

1907. szept. 29-én
leplertek le a szegedi
Erzsebet szobrot fen-
tiről.

Művészet 1907 339. l.

Budapest, 1933. május 5.

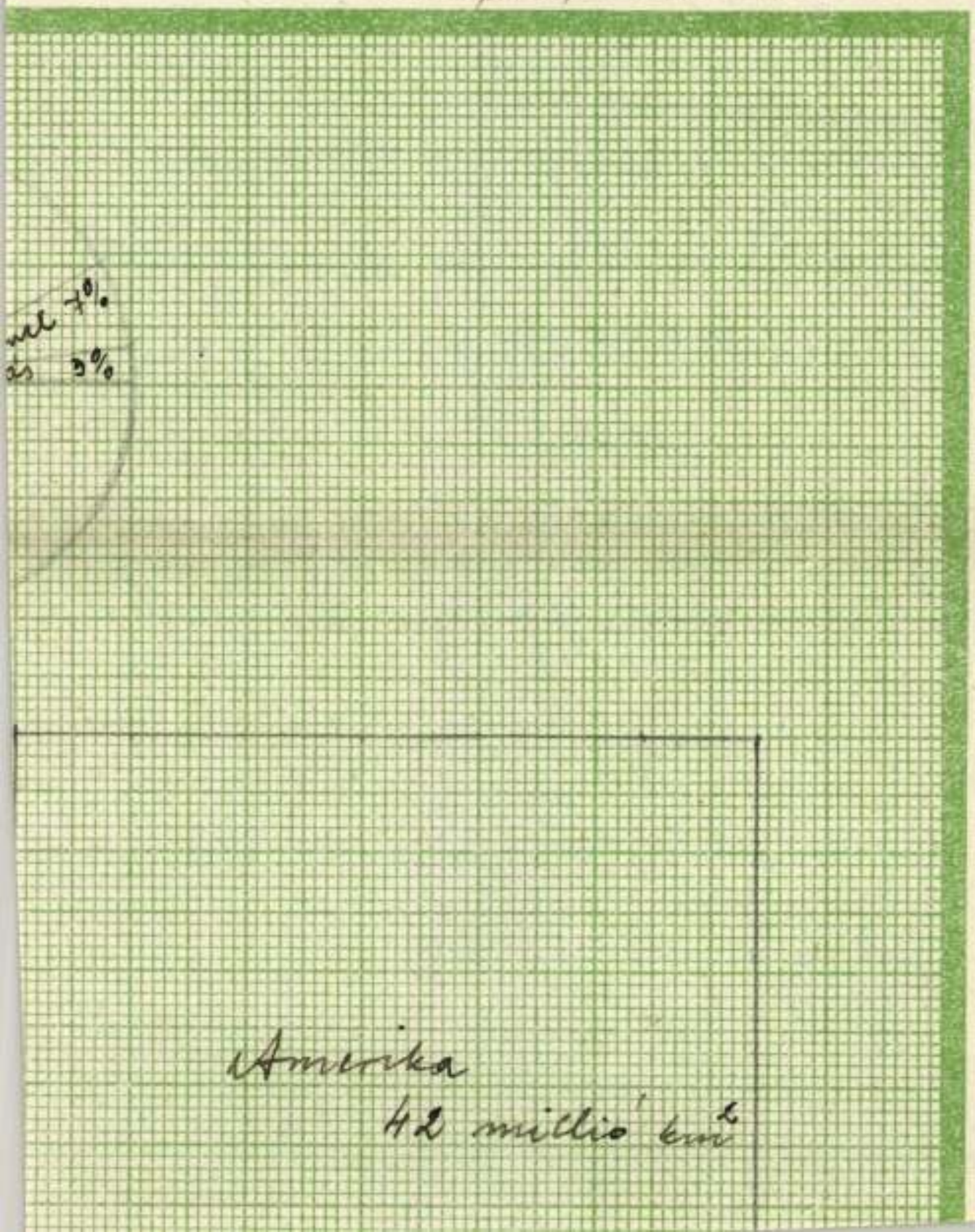

Ligeti Miklós

Hotm

med

(Szeged) 10 sz.

Az Idő 1907. 2 sz

(A szegedi Erzsebet szobor)

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühe

Miután keresményemnek 191...

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételér

nevü munkástársamat szóbelileg megk

Kelt ..... , 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Ligeti Miklós

lásd

s

Bmk 129

Bp. Sefi Muz
katal. 1907

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök

a

8. sorsz. Műhelyi minta

Ligeti Miklós

1.

Dery 1927

1. névmutató

Mivel kiáll ok Kulföldön
1927. évben 1928

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Iván E. L. M.

Szalon kijség

1908 nov 15/5-9. e.

hegérrel és

archeggel

Ligeti Miklós

U. 1750

1754

1755

Szalon kijáj

1908. 19. sz.
6-7. l. [kérek]

22. sz. 8-9. l.
kérek

Ligeti Miklós

szobrász

l.

Tonelli Szeged

44. l.

1926

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután $^{1}/_{2}$5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Ligeti Miklós

F. Gy.)

Látogatás Ligeti Miklósnál. Irta F. Gy. Független Magyarország július 20.

1908.

(Határőrök 1908. 279. l.)

Vászon, mérete 73 : 122 cm. — Mündler : IX. 30.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: VIII. 48. *J. Artois:* Der Ausgang aus einem Walde mit einem Hohlweg, durch welchen Bauersleute vom Markte zurückkommen. — 1815: X. 45. *J. Artois:* Der Ausgang aus einem Walde, mit einem Hohlweg stb. — 1835: III. 70. *J. Artois:* Ausgang eines Waldes, mit einem Hohlweg, worauf Leute gehen. — 1844: III. 66. *J. Artois:* Ausgang eines Waldes mit einem Hohlwege und Landleuten. — 1865, 1866, 1867, 1869: IX. 30. *J. Artois:* Tájkép, erdőszéle, parasztok.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: IX. 30. *J. Artois:* Tájkép, erdőszéle, parasztok. — 1873: IX. 30. *J. Artois:* Ausgang eines Waldes mit einem Hohlwege und Landleuten. — 1876, 1878, 1879: XIII. 444. *J. Artois:* Erdővég mély úttal és földművesekkel. — 1881: 513. *J. d'Arthois:* Gázló. — 1888: XXI. 750. *J. d'Arthois:* Út az erdőben. — 1896, 1897: XXI. 750. *J. d'Arthois:* Út az erdőben. — 1897: XXI. 750. *J. d'Arthois:* Weg im Walde. — 1898: XXI. 750. *J. d'Arthois:* La forêt. — 1901, 1904: XXI. 750. *J. d'Arthois:* Út az erdőben.

Ligeti Miklós

wod

z

Vas. Ujs. 1904. 792. l.

(Erzsébet-sobor Szegedin.)

Ligeti Miklós szobrász
A tudás fája. Márvány
A Szegedi-városi muzeum festményeinek és szobrainak jegyzéke

68/1911.
ei: I. 28.

felvilágositások szükség
alatt álló számvevőség V
alatt mindenkor megkapha
Budapest,

Ligeti Miklós

nobrán

spód

Történelmi és Rég. Értesítő XXIV. k.

Temesvár 1908. 147. l.

(Képtárunk nagymér-vű gyarapodása.)